BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 143
SIBIU
1 şi 15
ianuarie
Nr. 1—4
1996

ETNIA – spaţiu sacru al existenţei umane

Consideraţii pe marginea unui aspect legat de sărbătoarea din 1 ianuarie

La 1 ianuarie este rânduită în calendar o întreită sărbătoare. Se comemorează evenimentul tăierii împrejur a Domnului; se aduce cinstire Sfântului Vasile cel Mare; se prăznuieşte Anul Nou civil.

Referitor la circumciziunea sau tăierea împrejur a Domnului dorim să arătăm că este vorba de o practică religioasă, de un act care se împlinea în legătură cu toţi cei de parte bărbătească din sânul lui Israel.

Domnul Dumnezeu Însuşi a poruncit lui Avraam, strămoşul evreilor să se taie împrejur, el şi toţi urmaşii săi după trup. Se instituia astfel un semn văzut al alegerii, o pecete care îi diferenţia şi trupeşte pe evrei de celelalte neamuri, în general idolatre, politeiste şi multe decăzute din punct de vedere moral-spiritual.

Semnificaţia actului circumciziunii era aceea a tăierii, a extirpării sau îndepărtării din viaţa poporului ales a poftelor necurate, a pornirilor sau aplecărilor spre desfrânare sau întinăciune.

Deşi a fost născut mai presus de fire, dintr-o Fecioară curată şi de la Duhul Sfânt, şi ca atare nu cunoştea concupiscenţa sau aplecarea spre păcat, Domnul s-a supus şi El totuşi actului circumciziunii. A făcut lucrul acesta din cu totul alte considerente decât ceilalţi fii ai lui Israel. În primul rând, aşa cum Însuşi va preciza mai târziu, voia să respecte întru totul Legea, pentru că era de la Dumnezeu şi El n-a venit să o strice ci să o împlinească (Mt. 5, 17). Pentru etapa istorică pentru care a fost hărăzită Legea era, cum va mărturisi şi Sf. Apostol Pavel, „sfântă şi dreaptă şi bună" (Rom. 7, 12).

În al doilea rând, prin acceptarea ritualului circumciziunii, Domnul voia să se integreze deplin în viaţa, tradiţia şi destinul istoric al neamului Său. Prin mama Sa, El aparţinea, după trup, unui neam anume, de care nu se putea distanţa şi pe care nu-l putea renega. Un vechi militant evreu pentru promovarea unor relaţii ecumenice sincere între creştinism şi iudaism, între credincioşii acestor două religii va accentua în mod deosebit lucrul acesta al apartenenţei lui Iisus la stirpea iudaică, folosindu-l ca argument primordial al ecumenismului interreligios. „Iisus al Evangheliilor, Fiul unic şi întruparea lui Dumnezeu, pentru creştini — scrie el — a fost în viaţa Sa umana un evreu... Evreu nu numai după credinţă sau religie, ci evreu din naştere... Nici un creştin nu are dreptul să ignoreze lucrul acesta" (Jules Isaac, Jésus et Israël, Paris, 1959, p. 33).

Într-adevăr, aceasta a fost originea trupească a Mântuitorului. A odrăslit ca un vlăstar din tulpina „bunului măslin" (Rom. 9, 24), care a fost poporul ales. Prin Sfânta Fecioară Maria cobora dintr-o veche familie de evrei, din spiţa lui David, seminţia lui Iuda, care la rândul său a fost fiul lui Iacob, nepotul lui Isaac şi strănepotul lui Avraam. Astfel mărturisesc despre El Sfinţii Evanghelişti Matei şi Luca. Folosind ca sursă de inspiraţie previziunile profeţilor, aceştia au întocmit chiar „o carte a neamului lui Iisus Hristos", adică o listă a ascendenţilor mai însemnaţi ai Domnului, până la patriarhul Avraam, ba chiar până la Adam (vezi Mt. 1, 1—17; Lc. 3, 23—38). De asemenea, Sf. Apostol Pavel, contemporanul cu aproximativ 5 ani mai tânăr al Mântuitorului, ne oferă o mărturie similară. El susţine că evreilor le aparţine, pe lângă privilegiul de a poseda „înfierea, slava, testamentele, Legea, cultul, făgăduinţele, patriarhii" şi cinstea deosebită de a se fi zămislit din neamul lor Hristos, „Cel ce este peste toate Dumnezeu binecuvântat" (Rom. 9, 4—5). Într-alt loc dă amănuntul că Domnul nostru „a răsărit din Iuda" (Evr. 8, 14), fiind steaua lui Iacob şi toiagul de cârmuire din Israel, despre care a profeţit proorocul Varlaam (Num. 24, 17).

Dar nu numai prin naştere, ci şi prin numele pe care îl purta, ca şi prin limba pe care o vorbea, Iisus aparţine poporului în sânul căruia s-a întrupat. Numele Iisus este incontestabil de origine semitică. La fel Hristos este echivalentul semiticului Masiach. Limba deprinsă de la propria Sa mamă avea aceeaşi origine ca şi numele.

Născut şi crescut între evrei, având un nume ca al lor şi vorbind aceeaşi limbă, Domnul şi-a desfăşurat întreaga activitate mântuitoare în ambianţa mediului evreilor din Palestina. Ex-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Sfântul IOAN GURĂ DE AUR

– Despre semnificaţia Bobotezei –

Pentru ce, deci, această Sărbătoare se numeşte şi Teofania (adică Arătarea Domnului)? Pentru că, nu atunci când s-a născut a şi devenit tuturor cunoscut Hristos, ci atunci când s-a botezat, deoarece până în acea zi a fost necunoscut multora.

Şi că nu-l cunoşteau şi nu-l ştiau mulţi cine este, ascultă-l pe Botezătorul Ioan care zice „În mijlocul nostru se află acela pe care voi nu-l ştiţi" (Ioan 1, 26). Şi de ce să ne mirăm de aceasta că, mulţi nu-l cunoşteau, de vreme ce însuşi Botezătorul nu-l ştiuse până în ziua aceea „Pentru că eu, zice, nu-l ştiam, dar cel care m-a trimis să botez cu apă, acela mi-a zis: „Peste care vei vedea coborându-se Duhul Sfânt ca să rămână peste El, acela este Cel care botează cu Duhul Sfânt" (Ioan 1, 3).

A existat şi un botez iudaic, care curăţea necurăţiile trupeşti, nu însă şi păcatele conştiinţei, pentru că nici dacă cineva ar fi săvârşit desfrânare, nici dacă ar fi furat sau răpit, nici chiar dacă cineva ar fi făcut vreo altă nelegiuire, nu-l curăţea acesta, nicidecum de păcate, ci doar dacă cineva s-ar fi atins de trupurile moarte, sau cineva ar fi mâncat ceva necurat, sau s-ar fi apropiat de un lepros, atunci se spăla şi până seara era necurat, iar apoi se curăţea.

„Să-şi spele — zice — trupul său cu apă curată şi va rămâne necurat până seara şi apoi se va curăţi" (Levitic, 15, 5).

Natural, acestea nu erau în realitate păcate, nici necurăţii, ci deoarece oamenii erau nedesăvârşiţi încă, Dumnezeu cu astfel de porunci i-a făcut mai evlavioşi şi încet, încet, i-a pregătit spre desăvârşirea morală.

Deci botezul iudaic nu curăţea păcatele, ci doar necurăţiile trupeşti; botezul nostru, creştin, nu este la fel ca acela ci este mult mai înalt şi mai plin de har, pentru că el curăţeşte de păcate, spală sufletul şi dăruieşte Duhul Sfânt. La fel botezul lui Ioan, faţă de cel iudaic era mai înalt, dar faţă de cel creştin mai mic, şi într-un anumit fel a folosit ca o punte între cele două botezuri conducând de la acela (cel iudaic) la acesta (la botezul creştin). Pentru că nu îi povăţuia Ioan pe iudei să observe doar curăţiile trupeşti, dar după ce îi lămurea privitor la acelea, îi conducea şi îi sfătuia să lase răutatea şi să urmărească virtutea şi să ţină tare nădejdea mântuirii lor în faptele virtuţii şi nu în cufundările şi în spălările cu apă. Căci nu zicea Ioan „spală-ţi hainele tale şi spală-ţi trupul tău şi ai să fii curat" ci ce zicea? „Faceţi fapte vrednice de pocăinţă" (Matei 3, 8). Şi de ce acesta era mai înalt decât botezul iudaic şi mai prejos decât al nostru? Pentru că botezul lui Ioan, nici Duhul Sfânt nu-l dădea, nici iertarea prin dumnezeiescul har. Numai îndemna spre pocăinţă, că nu avea putere să ierte păcatele. Pentru aceasta s-a şi zis „Eu deci vă botez cu apă, Acela vă va boteza cu Duhul Sfânt şi cu foc" (Matei 3, 11).

Trad. de Ierod. Visarion Bălţat

Viaţa şi opera lui MIHAI EMINESCU în context naţional şi european

Se împlinesc 100 de ani de când, în primăvara anului 1895, studentul în filosofie şi filologie Elie Cristea a prezentat, la o universitate străină (Budapesta), prima teză de doctorat despre „Eminescu, viaţa şi opera sa".

Despre Eminescu s-a scris mult şi frumos, încât cu greu se mai poate adăuga ceva. Firește că nu, dar se pot readuce în conştiinţa contemporanilor fapte şi idei pe care ei trebuie să le cunoască, mai cu seamă că lucrarea studentului ardelean, rămasă în uitare aproape 90 de ani, a fost tradusă în românește de Î. P. S. Dr. **Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului (Pagini dintr-o arhivă inedită, Bucureşti, 1984).

La un an după abuzivul proces al memorandiştilor (1894), lupta unionistă a românilor transilvăneni a intrat într-o etapă mai dinamică atât în direcţie politică cât şi culturală, cu scopul precis: afirmarea şi renaşterea naţiunii române, mai ales după instaurarea dualismului austro-ungar (1867—1918).

Pe linia luptei culturale, declanşată şi organizată îndeosebi de societatea „ASTRA", se înscrie şi susţinerea primei teze de doctorat cu subiectul: „Eminescu, viaţa şi opera sa" a studentului ardelean Elie Cristea, devenit după Unire primul patriarh al României, Miron Cristea.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Ieremia B. Ghita

MESAJUL ÎNTÂISTĂTĂTORILOR BISERICILOR ORTODOXE

(PATMOS, 26 septembrie 1995)

1. **Slavă şi laudă şi mulţumire** înălţăm Dumnezeului nostru Celui în Treime, că ne-a învrednicit din nou prin mila şi harul Său, pe noi Întâistătătorii Sfintelor Biserici Ortodoxe locale, să ne întâlnim **„în insula ce se cheamă Patmos"** (Apocalipsa I, 9) pentru a sărbători împreună împlinirea a o mie nouă sute de ani de la scrierea cărţii sfinte a Apocalipsei Sfântului Ioan, care încheie Sfintele Scripturi ale Bisericii.

Prăznuind laolaltă cu strălucire şi slujind împreună Domnului întru pomenirea Sfântului slăvitului Apostol şi Evanghelist Ioan şi împărtăşindu-ne din Pâinea şi Potirul credinţei noastre comune, ale speranţei şi ale iubirii, dorim să adresăm credincioşilor Sfintei noastre Biserici Ortodoxe şi tuturor celor ce cred în Hristos, ca şi tuturor oamenilor de bună credinţă, un mesaj de pace şi de iubire, şi să ne unim cu toţii pentru a asculta **„ceea ce Duhul spune Bisericilor"** (Apocalipsa II, 11, 12, 17, 29; III, 6, 13, 22) în aceste timpuri grele.

2. **Timpurile sunt într-adevăr critice,** iar responsabilitatea Bisericii lui Hristos devine grea şi complexă nu numai faţă de fiii săi, ci şi faţă de toţi oamenii şi întreaga creaţie a lui Dumnezeu. Starea critică a acestor timpuri, care sunt caracterizate de mulţi ca „apocaliptice", este determinată şi intensificată de îndepărtarea şi lepădarea oamenilor de Dumnezeu şi, odată cu acestea de încercarea, de îndumnezeire a puterii şi a plăcerilor umane, pe altarul cărora se sacrifică totul, semenii şi întreaga creaţie materială.

În aceste timpuri credem că este de datoria noastră să subliniem **însemnătatea Revelaţiei în Hristos** pentru progresul omenirii, pentru pacea şi înfrăţirea popoarelor, precum şi responsabilitatea Bisericilor Ortodoxe de a contribui, cu tot ce le stă în putere, la instaurarea acestor principii în lumea întreagă. Ele devin astfel purtătoare şi propovăduitoare ale duhului şi etosului acestei Revelaţii.

De aceea, din acest loc sfinţit de evanghelistul iubirii, facem către toţi oamenii, mai ales către cei ce deţin puterea pe pământ şi către cei ce viețuiesc în regiuni de conflicte şi războaie, apel la adevăr, pace şi dreptate pentru toţi. În acest scop suntem gata să oferim şi noi, ca Biserici, puterile noastre spirituale şi morale, oriunde s-ar cere aceasta.

3. Prin apelul nostru dorim să facem cunoscut încă o dată tuturor, cu deosebire celor care intenţionat sau din ignoranţă prezintă o imagine inexactă şi deformată a Bisericii Ortodoxe, că înţelegerea bisericească ortodoxă a neamului nu conţine în nici un fel elementul agresivităţii sau al conflictelor între popoare, ci se referă la specificul fiecăruia dintre acestea, la dreptul sfânt al acestora de a păstra şi cultiva bogăţia tradiţiilor lor şi de a contribui în acest fel la progresul, pacea şi reconcilierea tuturor oamenilor. De aceea şi condamnăm orice fel de fanatism naţionalist capabil să conducă la dezbinare şi ură între oameni, la înstrăinarea sau dispariţia elementelor culturale şi religioase ale altor popoare de pe pământ şi la încălcarea dreptului sacru al libertăţii şi demnităţii persoanei umane şi ale minorităţilor de pretutindeni.

4. Prezentul Mesaj este adresat într-un moment de răscruce al istoriei umane, marcat de apropiatul sfârşit al celui de al doilea mileniu după Hristos şi începutul secolului al XXI-lea. Biserica Ortodoxă nu poate lăsa această aniversare să treacă neobservată, deşi nu ignoră faptul că măsurarea timpului în milenii şi alte unităţi este în fond act convenţional. Măsurarea timpului istoric cu referire la Hristos, cheamă, mai ales pe cei ce cred în Hristos, să marcheze acest moment istoric şi să-l folosească ca pe un prilej de evaluare a marilor evenimente ale secolului ce se încheie şi de estimare a problemelor şi posibilităţilor secolului care, cu voia lui Dumnezeu, se apropie.

Pentru aceste motive, Biserica Ortodoxă intenţionează să organizeze **sărbătorirea la nivel panortodox a jubileului anului 2000 d.Hr.**, în timpul căreia va preamări pe Domnul istoriei pentru tot ceea ce a dăruit Bisericii şi lumii Sale în secolul care se încheie, aducând slavă lui Dumnezeu „pentru toate", după spusele unui Sfânt Părinte al Bisericii, şi va invoca harul, luminarea şi ajutorul Lui asupra Bisericii şi lumii Sale pentru mileniul care urmează.

5. În ceea ce priveşte secolul care se încheie observăm că pentru Biserica Ortodoxă acesta a fost plin de evenimente importante. În diferite părţi ale lumii, creştinii ortodocşi au suferit grele şi îndelungate persecuţii. Martiriul lor a întărit duhul ortodox al smereniei evanghelice, **„al răbdării şi al credinţei sfinţilor"** (Apocalipsa XIII, 10) în Acela Care **„a pornit ca un biruitor ca să biruiască"** (Apocalipsa VI, 2) şi al certitudiniii că în trăirea Crucii lui Hristos se cuprinde şi trăirea Învierii. Sângele martirilor cunoscuţi sau necunoscuţi leagă Biserica noastră într-un mod special de timpurile apostolice.

6. Experienţa aceasta a muceniciei a fost însoţită de **mărturia teologică ortodoxă**, prin care s-a reînnoit teologia artistică şi a fost pusă în evidenţă învăţătura patristică despre lume şi om, precum şi cea despre Biserică şi Sfintele Taine.

Redescoperirea şi promovarea creatoare a învăţăturii Sfinţilor Părinţi răsăriteni ai Bisericii, a „limbajului" şi a frumuseţii icoanelor, precum şi reîmprospătarea conştiinţei misionare, a vieţii monahale şi redescoperirea şi punerea în valoare a Părinţilor filocalici, în strânsă legătură cu dialogul fructuos cu unele curente contemporane ale Filosofiei şi Ştiinţei, toate acestea au dat viaţă teologiei ortodoxe şi au făcut-o apreciată pe plan internaţional.

De aceea, suntem chemaţi să cinstim pe promotorii acestei înfloriri teologice, care prin eforturile lor stăruitoare au condus teologia ortodoxă la o mărturie comună în lumea de astăzi, dincolo de deosebirile şi graniţele etnice şi rasiale.

7. Reînviorarea creatoare a duhului Părinţilor Bisericii nu numai că au ajutat lumea teologică şi bisericească contemporană la înnoirea vieţii Bisericilor noastre locale în general, ci, de asemenea, a oferit diferitelor organisme ale Mişcării Ecumenice, cât şi dialogurilor teologice bilaterale sau multilaterale, mărturia Bisericii celei una, sfinte, sobornicești şi apostolice. Mişcarea Ecumenică, în general, a cărei prezenţă la acest sfârşit de mileniu a fost puternică şi a readus speranţe sfinte între creştinii divizaţi, a constituit un spaţiu important de mărturie, de afirmare şi contribuţie pentru teologia ortodoxă. Din păcate, însă, criza şi devierile semnalate în ultimele decenii în sânul Mişcării Ecumenice impun Bisericii Ortodoxe nevoia unei atitudini de rezistenţă faţă de astfel de devieri, precum şi afirmarea Tradiţiei autentice a Bisericii.

În mod special considerăm că Uniaţia şi Prozelitismul constituie piedici serioase în calea progresului dialogului nostru cu Romanocatolicii şi Protestanţii.

8. În aceste timpuri caracterizate de un proces nestăvilit de secularizare se impune în mod deosebit necesitatea afirmării însemnătăţii **sfinţeniei vieţii,** având în vedere criza spirituală care domină civilizaţia de astăzi. Înţelegerea greşită a libertăţii ca liber-

(Continuare în pag. a 2-a)

PROTOCOL

cu privire la organizarea şi desfăşurarea asistenţei religioase în Armata României

Pe baza art. 29 (5) din Constituţia României şi a tradiţiilor poporului român, a faptului că acordarea asistenţei religioase în Armata României constituie o îndatorire pastoral-misionară a Bisericii, până la adoptarea „Legii Clerului militar şi a asistenţei religioase în armată", între Ministerul Apărării Naţionale şi Patriarhia Română se încheie prezentul Protocol:

1. În Armata României se reia activitatea de asistenţă religioasă, cu caracter permanent, care are menirea să răspundă cerinţelor religioase, morale şi spirituale ale militarilor şi să contribuie la educaţia religioasă, patriotică, civică şi etică a acestora.

2. Activitatea de asistenţă religioasă se organizează de către Patriarhia Română şi Ministerul Apărării Naţionale şi se va desfăşura în timpul stabilit prin programul orar al unităţilor, ţinând seama de specificul şi cerinţele generale ale sistemului militar şi de particularităţile armei sau unităţii militare.

Clerul care se va constitui şi va activa în acest scop (până la instituirea prin „Legea clerului militar şi a asistenţei religioase în armată"), va funcţiona la nivelul Departamentului pentru Politica de Apărare şi Relaţii Internaţionale şi a unităţilor (garnizoanelor) prevăzute în anexele nr. 1 şi 2 ale prezentului Protocol.

Patriarhia Română prin eparhiile sale va asigura personalul clerical necesar, în funcţie de cerinţele armatei şi la solicitarea Ministerului Apărării Naţionale.

3. Participarea militarilor la serviciile religioase şi la programul de asistenţă religioasă se va desfăşura în deplină libertate, în funcţie de apartenenţa confesională a acestora, fiind exclusă orice activitate cu caracter prozelitist.

Comandanţii unităţilor militare de alte confesiuni decât cea ortodoxă, la cererea acestora, pot beneficia de asistenţă religioasă din partea Bisericii sau a cultului de care aparţin, în condiţiile stabilite la punctul 2 din prezentul Protocol.

4. Preotul se subordonează, din punct de vedere administrativ, comandantului structurii în care este încadrat şi se conformează regulilor şi îndatoririlor prevăzute de legile ţării şi regulamentele pentru personalul civil din Ministerul Apărării Naţionale.

Din punct de vedere spiritual-economic, este supus Episcopului locului, cu respectarea rânduielilor bisericeşti.

5. Preotul este îndrumătorul religios şi spiritual în unitatea şi garnizoana în care-şi desfăşoară activitatea, pe baza unui program religios integrat în planul de activităţi al unităţii, aprobat de comandant, şi are, de regulă, următoarele îndatoriri:

— cultivă în sufletele militarilor credinţa strămoşească, sentimentul datoriei faţă de ţară şi popor, dragostea şi respectul faţă de memoria şi jertfele înaintaşilor; dezvoltă sentimentul demnităţii şi onoarei militare, sentimentul patriotic şi al răspunderii faţă de îndeplinirea misiunilor încredinţate;

— desfăşoară activitate de educaţie moral-religioasă, etică şi civică a militarilor, cadrelor militare şi personalului civil, în incinta unităţilor militare;

— colaborează cu alţi factori educaţionali pentru organizarea serviciilor religioase în cadrul unor evenimente importante din istoria şi spiritualitatea poporului român: sărbători naţionale, religioase, aniversări, comemorări şi evocări, Ziua Eroilor, Ziua Armatei Române, zilele categoriilor de forţe ale armatei, armelor, unităţilor, depunerea jurământului militar, încorporarea şi trecerea în rezervă etc;

— oficiază serviciile religioase, administrează Sfintele Taine, asigură mărturisirea şi împărtăşirea personalului militar, civil şi desfăşurarea activităţii de pastoraţie individuală în unităţi, pe terenul de instrucţie şi în aplicaţie, în timp de pace şi de campanie;

— acordă asistenţă religioasă în spitalele militare şi la închisoarea militară, acolo unde există;

— îşi face cunoscută opinia sa când socoteşte necesar sau când i se solicită, în cazul pedepsirii disciplinare a militarilor;

— previne şi combate prin mijloace pastorale specifice faptele antisociale, cele îndreptate împotriva ordinii constituţionale ori a capacităţii de luptă;

— se îngrijeşte împreună cu comandantul de starea morală, psihică şi disciplinară a militarilor;

— acordă atenţie deosebită problemelor de educaţie privind familia.

(Continuare în pag. a 2-a)

PATRIARHUL BISERICII
ORTODOXE ROMÂNE
† **TEOCTIST**

MINISTRUL APĂRĂRII
NAŢIONALE
GHEORGHE TINCA

52700.

Mesajul Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe

(Urmare din pag. 1)

tinaj duce la creşterea criminalităţii şi la lipsa de respect faţă de libertatea aproapelui, faţă de sfinţenia vieţii, chiar şi la agresarea lumii fizice şi la distrugerea ecologică. Tradiţia ortodoxă, formată prin trăirea adevărurilor creştine, este purtătoarea spiritualităţii şi a etosului ascetic, care trebuie să fie puse în evidenţă şi afirmate în mod cu totul special în epoca noastră.

9. Această experienţă, împreună cu mărturia ortodoxă, este oferită în smerenie lumii întregi, tuturor oamenilor şi popoarelor fără excepţie, respectând libertatea si specificul fiecăruia în parte, în ascultare faţă de Cel Care **„a fost înjunghiat şi a răscumpărat lui Dumnezeu, cu Sângele Său, oameni din toată seminţia şi limba şi poporul şi neamul"** (Apocalipsa V, 9). Orizontul misiunii ortodoxe, în ciuda greutăţilor temporare, rămâne universal, iar aşteptarea şi orientarea acesteia eshatologice.

10. În mod special, în legătură cu **problema ecologică** care este pentru toţi gravă şi ameninţătoare repetăm şi prin prezentul Mesaj interesul viu şi intens al Bisericii Ortodoxe privitor la folosirea corectă a mediului înconjurător. Deja, cu prilejul întrunirii noastre precedente din Fanar, am manifestat acest interes. Reamintim că din iniţiativa Patriarhiei Ecumenice s-au organizat congrese pe această temă şi s-a fixat ziua de 1 Septembrie a fiecărui an ca zi de rugăciune pentru ocrotirea mediului înconjurător. Declarăm încă o dată că această problemă este extrem de serioasă şi chemăm pe toţi oamenii la trezvie şi la luarea tuturor măsurilor necesare pentru salvarea şi protejarea creaţiei lui Dumnezeu. Biserica Ortodoxă consideră pe om iconom şi nu proprietar al lumii fizice, această înţelegere fiind exprimată în mod cu totul deosebit de tradiţia şi experienţa sa ascetică şi cultică — mai ales de cea euharistică. Astăzi este necesar ca toţi să arătăm dragoste şi să avem o atitudine ascetică faţă de natură.

11. Sensul şi importanţa **Sfintei Euharistii ca centru şi criteriu al întregii vieţi a Bisericii** sunt evidente. Toate Sfintele Taine şi întreaga viaţă bisericească se desfăşoară în jurul Sfintei Euharistii şi primesc substanţă din relaţia cu aceasta. Sfânta Euharistie, săvârşită de fiecare dată sub conducerea sau în numele episcopului canonic al locului, constituie axul central şi criteriul întregii vieţi a Bisericii, descoperind sensul profund şi ultim al existenţei întregii creaţii, care este comuniunea cu viaţa lui Dumnezeu Cel în Treime.

Rezultă cu evidenţă, pe de o parte, că Sfânta Euharistie trebuie să se săvârşească totdeauna în numele episcopului canonic şi cu permisiunea acestuia — pentru a fi validă şi mântuitoare pentru cei ce participă, iar, pe de altă parte, că modul săvârşirii acesteia trebuie să fie acela care se potriveşte cu natura şi caracterul ei de icoană a împărăţiei lui Dumnezeu şi a sensului ultim a tot ceea ce există.

Acest lucru este necesar deoarece, din păcate, se observă uneori devieri grave în ceea ce priveşte permisiunea episcopului cononic şi pomenirea acestuia la Proscomidie, în timp ce modul de săvârşire a Sfintei Liturghii şi a tuturor slujbelor prezintă uneori influenţe străine de tradiţia ortodoxă.

12. Privind deja, cu credinţă şi nădejde, spre mileniul următor, chemăm pe toţi oamenii la rugăciune şi priveghere având în vedere marile probleme, dar şi posibilităţile deosebite care se întrevăd la orizont. **Salturile ştiinţei** aproape în toate domeniile, mai ales însă în biologie, prevestesc realizări de neimaginat, dar şi pericole. Biserica nu poate fi indiferentă faţă de aceste previzibile evoluţii, întrucât de acestea depinde supravieţuirea persoanei umane ca şi **„chip al lui Dumnezeu"**.

13. În domeniul **schimbărilor politice**, Biserica Ortodoxă doreşte să păstreze şi mai departe principiul fundamental privitor la neamestecul acesteia în politică. Desigur, ea nu poate rămâne indiferentă atunci când deciziile politice afectează însăşi existenţa Bisericilor Ortodoxe. De aceea, aşteaptă ca în astfel de situaţii să se ceară şi să se ia serios în seamă şi poziţia sa. Un astfel de caz considerăm a fi **problema viitorului Locurilor Sfinte**, al locurilor de pelerinaj şi al comunităţii ortodoxe care trăieşte acolo, care privesc întreaga Ortodoxie şi mai ales Patriarhia Ierusalimului. Prin urmare, orice discuţie referitoare la schimbarea statutului (status quo) Locurilor Sfinte, statut asigurat de-a lungul veacurilor prin hotărâri şi acorduri internaţionale, nu este posibilă şi nici îngăduit să se facă fără ştirea şi în lipsa Patriarhiei Ortodoxe a Ierusalimului care îşi are reşedinţa acolo de secole.

14. În câmpul mai larg al culturii, se exprimă de către mulţi temerea că mileniul viitor va conduce omenirea în faţa unor **conflicte culturale**, în care elementul religios va fi dominant. Această eventualitate impune tuturor conducătorilor religioşi înţelepciune, prudenţă şi curaj, pentru ca orice element de fanatism şi de ură să fie îndepărtat şi să fie apărată pacea lumii, atât de mult încercată de războaie şi conflicte în secolul care se încheie.

15. Într-o lume confruntată cu tot felul de **secte şi interpretări înfricoşătoare ale cărţii Apocalipsei**, noi toţi, dar mai ales generaţia tânără, suntem chemaţi să învăţăm şi să mărturisim prin cuvânt şi faptă, că numai iubirea lui Dumnezeu, a semenilor şi a întregii creaţii dă sens şi mântuire vieţii noastre, chiar şi în cele mai grele perioade ale istoriei.

În ciuda prezentării dramatice a evenimentelor, cartea Apocalipsei conţine în profunzimea sa însăşi Evanghelia lui Hristos, adică ne descoperă că păcatul omenesc şi puterile demonice distrugătoare au fost şi vor fi biruite de Iisus Hristos, Domnul istoriei, care este **„Alfa şi Omega, Cel ce este şi Cel ce era şi Cel ce vine, Atotţiitorul"** (Apocalipsa I, 8).

* * *

Adresându-vă acestea din sfânta insulă a Patmosului vă îmbrăţişăm cu îmbrăţişare sfântă şi vă transmitem vouă şi lumii întregi cuvântul autorului sfânt al Apocalipsei, cuvânt de credinţă, nădejde şi dragoste: **„Iată, cortul lui Dumnezeu este cu oamenii şi El va sălăşlui cu ei şi ei vor fi poporul Lui şi Însuşi Dumnezeu va fi cu ei. Şi va şterge orice lacrimă din ochii lor şi moarte nu va mai fi, nici plângere nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut"** (Apocalipsa XXI, 3—4).

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toţi. Amin.

În Sfânta Insulă Patmos, 26 septembrie 1995, pomenirea adormirii Sfântului slăvitului Apostol şi Evanghelist Ioan Teologul.

† Patriarhul Ecumenic BARTOLOMEOS I, reprezentând şi pe Patriarhul Cetăţii Sfinte a Ierusalimului şi a toată Palestina, DIODOROS II

† Papă şi Patriarh al Alexandriei şi a toată Africa PARTHENIOS III

† Patriarhul Antiohiei şi a tot Orientul, IGNATIOS IV, reprezentat de Mitropolitul IOANNIS de Pergam

† Patriarhul Belgradului şi a toată Serbia, PAVLE

† Patriarhul Bucureştilor şi a toată România, TEOCTIST

† Patriarhul Sofiei şi a toată Bulgaria, MAXIMOS, reprezentat de Mitropolitul GHELASIE

† Arhiepiscopul de Metschete şi Tibilisi şi Catolicos Patriarh a toată Georgia ELIAS

† Arhiepiscopul de Noua Justiniana şi al tot Ciprului, HRISOSTOMOS

† Arhiepiscopul Atenei şi a toată Grecia, SERAFIM

† Arhiepiscopul Tiranei şi a toată Albania, ANASTASIOS

† Arhiepiscopul de Bugu şi Mitropolit al Cehiei şi Slovaciei, DOROTHEI

† Arhiepiscopul de Karellia şi a toată Finlanda, JOHN

PROTOCOL

(Urmare din pag. 1)

6. În desfăşurarea activităţii sale, preotul are statut de consultant al comandantului unităţii în problemele religioase duhovniceşti, civice şi patriotice, morale şi etice.

7. Selecţionarea personalului clerical se va face avându-se în vedere următoarele criterii: studii teologice superioare; definitivatul; activitate pastorală de minimum 5 ani; prestigiu în Biserică şi societate; starea de sănătate bună.

Recomandarea preoţilor se face către Patriarhia Română de Episcopul locului (pentru unităţile — garnizoanele solicitate de Ministerul Apărării Naţionale) potrivit criteriilor bisericeşti. Selecţia se va efectua de o comisie mixtă, formată din reprezentanţi ai Ministerului Apărării Naţionale şi Patriarhiei Române, pe baza unor examene şi teste susţinute de candidaţi.

Candidaţii care promovează examenul de selecţionare vor fi încadraţi şi vor participa la un curs special în Academia de Înalte Studii Militare, cu durata de 60 de zile, conform unor programe întocmite de Inspectoratul Statului Major General în colaborare cu Patriarhia Română.

8. Încadrarea şi instalarea în funcţie a preotului se face la recomandarea Patriarhiei Române, prin Ministerul Apărării Naţionale, de către comandantul garnizoanei respective şi cu participarea reprezentantului Episcopiei locale.

Preoţii încadraţi în structurile militare se bucură de toate drepturile prevăzute de legislaţia în vigoare şi de regulamentele pentru personalul civil din Ministerul Apărării Naţionale.

9. Încetarea activităţii preoţilor se face, când situaţia impune, de către organele abilitate ale Ministerului Apărării Naţionale de comun acord cu Patriarhia Română.

10. Preoţii încadraţi în structurile militare nu pot avea parohie.

11. Potrivit cu solicitările Ministerului Apărării Naţionale, la nivelul unităţilor şi formaţiunilor militare la care nu sunt încadraţi preoţi, asistenţa şi educaţia moral-religioasă vor fi asigurate de preoţi din unităţi bisericeşti locale, recomandaţi de Episcopul locului.

Pe timpul cât desfăşoară activităţi în unităţile militare preoţii prevăzuţi la alineatul de mai sus sunt obligaţi să respecte îndatoririle ce revin preoţilor încadraţi în unităţile militare.

12. Pentru coordonarea activităţilor de asistenţă religioasă în structurile militare se va organiza Secţia de Asistenţă Religioasă a Armatei, în structura Departamentului pentru Politica de Apărare şi Relaţii Internaţionale.

Secţia de Asistenţă Religioasă a Armatei va fi încadrată cu preoţi, precum şi cu 1—2 ofiţeri de stat major potrivit anexei nr. 1, şi va fi condusă de un preot în rang de vicar administrativ, numit de ministrul apărării naţionale la propunerea Patriarhiei Române de care depinde canonic.

13. Atribuţiile generale ale Secţiei de Asistenţă Religioasă a Armatei sunt:

— organizează şi coordonează activitatea de asistenţă religioasă, de educaţie moral-religioasă, patriotică şi civică din structurile militare;

— conlucrează cu conducerile altor culte decât cel ortodox, recunoscute de lege, care au credincioşi în armată, se consultă cu acestea şi stabileşte, de comun acord, modul de acordare a asistenţei religioase;

— face propuneri privind principiile de selecţionare, recrutare şi încadrare a preoţilor;

— elaborează, cu avizul Patriarhiei Române, metodologia şi tematicile programelor de educaţie moral-religioasă şi se preocupă de baza materială, necesară desfăşurării activităţilor de asistenţă şi de educaţie moral-religioasă;

— realizează, prin Direcţia de Informare şi Relaţii Publice, legătura cu presa militară, religioasă şi civilă, precum şi cu alte mijloace de informare în problemele specifice.

14. Preoţii încadraţi în structurile militare vor participa la programele pastorale oranizate de Patriarhia Română şi centrele eparhiale pentru personalul bisericesc, fără a afecta activitatea de asistenţă din structurile militare unde îşi desfăşoară activitatea.

15. Periodic, Ministerul Apărării Naţionale şi Patriarhia Română vor analiza activitatea de asistenţă şi educaţie moral-religioasă, patriotică şi civică, după criteriile ce vor fi stabilite de comun acord, luând măsurile necesare, în scopul pregătirii şi perfecţionării acesteia.

16. Serviciile religioase vor fi săvârşite în timp de pace în lăcaşurile de cult ale unităţilor militare sau ale celor locale anume destinate, pe terenul de instrucţie sau aplicaţii.

În raport cu posibilităţile existente, unităţile militare vor asigura spaţii corespunzătoare — prin amenajarea de lăcaşuri de cult cu toate cele trebuincioase pentru desfăşurarea serviciilor şi asistenţei religioase.

În propunerile de investiţii pentru perioada 1995—2005 se vor prevedea fondurile necesare construirii, amenajării şi dotării spaţiilor adecvate.

17. La data intrării în vigoare a prezentului Protocol, personalul Compartimentului de asistenţă religioasă din Direcţia de Cultură va fi preluat de Secţia de Asistenţă Religioasă a Armatei.

18. Preoţii angajaţi pe baza acestui Protocol vor fi încadraţi şi salarizaţi la nivelul funcţiilor de consilier, expert, inspector de specialitate (gradul profesional II—I/A, Anexa nr. 1 din Legea 40/1991) la unităţile centrale, şi la nivelul funcţiilor de consilier, expert, inspector de specialitate (gradul profesional II—I A, Anexa nr. 10 din Hotărârea de Guvern 281/1993) la celelalte unităţi.

Ţinuta preoţilor va fi cea canonică.

ETNIA — spaţiu sacru al existenţei umane

(Urmare din pag. 1)

ceptând scurta perioadă de timp, de la Naşterea Sa şi până la moartea lui Irod, cât a stat în Egipt, prezenţa Sa este remarcată permanent pe meleagurile Ţării Sfinte.

Templul şi sinagogile au rămas pentru Iisus lacaşurile spre care se îndrepta cu evlavie. Încă din copilărie le cerceta cu regularitate, îndeplinind toate prescripţiile rituale (Ioan 2, 22—38).

Este neîndoielnic că rugându-Se cu osârdie, cum arată Sfintele Evanghelii, Iisus rostea şi rugăciunile zilnice prescrise de ritualul iudaic ca obligatorii pentru orice credincios. Împreună cu ucenicii Săi cânta adeseori psalmii de laudă după tradiţia evreilor (Mt. 26, 30; Mc. 14, 26).

Cunoscând toate aceste realităţi din Revelaţie şi din ceea ce ni se descoperă prin comemorarea evenimentului tăierii împrejur a Domnului din ziua de 1 ianuarie, dorim a atrage luarea aminte asupra ideii ce am formulat-o în titlul acestui articol, anume că **etnia sau neamul este un cadru sacru al existenţei umane.** Legea firii impune oricărui individ să-şi aducă cu rigurozitate aminte de apartenenţa sa la rădăcina şi tulpina arborelui genealogic din care face parte ca un vlăstar. Ignorarea acestui aspect înseamnă înstrăinarea de sine însuşi, desprinderea de pe trunchiul propriului său neam. Este imperios necesar să se ştie lucrul acesta, cu atât mai mult cu cât Dumnezeu însuşi a creat în unitatea genului uman, diversitatea etnică atât de impresionantă. Astfel citim în F. Ap. cap. 17, 26: „Şi a făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc, ca să locuiască peste toată faţa pământului, aşezând vremile cele de mai înainte rânduite şi hotarele locuirii lor (a popoarelor — n.n.)".

Diversitatea neamurilor şi limbilor pământului nu este în legătură cu momentul turnului Babel şi deci nu trebuie interpretată ca un rezultat al păcatului şi răzvrătirii oamenilor împotriva lui Dumnezeu, ci trebuie înţeleasă ca fiind dintru început, de la creaţie, voită şi hotărâtă de Dumnezeu.

Unitatea fără diversitate ar fi însemnat monotonie. Dacă Dumnezeu n-a creat nici măcar frunzele unui copac absolut identice, ci fiecare frunză se deosebeşte de alta, cu atât mai puţin putea să creeze într-un astfel de mod neamul oamenilor.

Diversitatea genului uman este evidenta chiar din clipa creaţiei. Astfel se spune în cartea Facerii că: „A făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat şi femeie" (Fac. 1, 27). În unitatea desemnată prin noţiunea generică de „om" se cuprinde diversitatea desemnată prin cele două noţiuni: „bărbat" şi „femeie". Aceasta e diversitatea după gen. Există însă şi diversitate după etnie, pentru că pe parcursul dezvoltării, al înmulţirii oamenilor au apărut şi elementele distinctive între unii şi alţii. Tot în Facere se cuprind acele vestite genealogii biblice, care pun în evidenţă dintru început existenţa etniilor (Fac. cap. 5 şi 10). Astfel, încă înainte de Turnul Babel se vorbeşte despre semiţi, hamiţi şi iafetiţi, cunoscându-se şi zonele geografice în care aceştia s-au stabilit.

Când a fost construit Turnul Babel, s-a deteriorat armonia firească dintre neamurile şi graiurile deja existente. Au apărut bariere despărţitoare, oamenii nemaiînţelegându-se întreolaltă. Ei se apucaseră să facă un lucru rău, contrar voinţei lui Dumnezeu. Creatorul nu le-a mai stat în ajutor. I-a lipsit de harul păcii şi al bunei înţelegeri şi astfel s-au văzut dintr-o dată mânaţi de interese diferite, antagonice.

Este cert că păcatul a influenţat negativ şi acest aspect al existenţei umane, care este etnia. Au apărut pe parcursul istoriei tendinţe fie de exacerbare şi exclusivism etnic precum rasismul şi şovinismul, fie de anihilare şi disoluţie naţională precum imperialismul, cosmopolitismul şi internaţionalismul de tip comunist. Toate aceste curente au afectat raporturile interetnice şi au cauzat grave conflicte şi crime ce au pătat conştiinţa omenirii.

O justă soluţie a problemei etniei o aflăm în Revelaţie. Cu toate că Dumnezeu şi-a ales un popor spre a pregăti prin el calea mântuirii, n-a exclus din planul Său nici neamurile păgâne. Prin graiul profeţilor, şi acestora li s-a vestit bunăvoinţa lui Dumnezeu faţă de ele. El L-a trimis în lume pe Unicul Său Fiu spre a-i mântui pe toţi oamenii, indiferent cărei seminţii aparţin. Când s-a întrupat şi mai ales când S-a jertfit, Fiul lui Dumnezeu a făcut din cele două lumi (iudaică şi păgână) una, surpând peretele cel din mijloc al despărţiturii (vezi Efes. 2, 14).

Sfântul Apostol Pavel va mărturisi şi el că prin Botez, adică prin încorporarea în Biserică diferenţierile de stare religioasă dispar. Astfel se află scris în Epistola către Galateni: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască, pentru că voi toţi una sunteţi în Hristos Iisus" (cap. 3, 27—28). Unitatea în Hristos se realizează nu prin anularea diferenţierilor naturale, firesti, etnice sau chiar de stare socială, ci prin abrogarea statutului religios al oamenilor de dinainte de Hristos, care erau categorisiţi în iudei şi păgâni, popor ales şi neamuri (goim), monoteişti şi politeişti.

După Întruparea Mântuitorului astfel de diferenţieri nu mai există, întrucât toţi sunt chemaţi la o singură mântuire. Botezul fiind unul, toţi cei care îl primesc trebuie să se regăsească în unitatea Bisericii lui Hristos, care este trupul Său mistic. Dar ceea ce este după natură nu se schimbă. Nici apartenenţa la un neam nu încetează. Toate cele ce definesc neamul trebuie să ne definească şi pe noi. Limba, credinţa, tradiţiile, obiceiurile neamului trebuie să fie şi ale noastre; să le socotim şi să le preţuim ca pe o moştenire sfântă, ce ni se transmite din străbuni.

Sectarismul timpului nostru subminează aceste valori. Prin prozelitism induce în eroare sufletele slab ancorate în adevărul credinţei. Sub pretextul înnoirii, al schimbărilor şi modernizării sărăceşte fondul spiritualităţii creştine. Din tezaurul doctrinar, cultic şi de viaţă duhovnicească a primelor secole, când Biserica era nedespărţită, sectele n-au mai păstrat aproape nimic.

Rezistenţa în faţa acestui curent de disoluţie creştină, pe care îl reprezintă sectele, se impune ca o necesitate de maximă importanţă a momentului.

Să ne fie drept pildă atitudinea Mântuitorului, care şi-a iubit neamul şi a respectat Legea, tradiţia şi toate rânduielile statornicite în trecutul istoric.

Viaţa şi opera lui M. EMINESCU...

(Urmare din pag. 1)

Aducerea celui mai reprezentativ spirit poetic român în forul intelectual budapestan a fost un act demonstrativ cu multe semnificaţii.

Tânarul doctorand ardelean arăta, în primul rând, că Eminescu este al tuturor, că anii de formaţie şi de debut îl leagă direct de Transilvania, că există un cult pentru Transilvania şi istoria ei, că peregrinările tinereşti ale lui Eminescu au în vedere: Blajul, Braşovul, Sibiul, centrele puternice de cultură românească şi mai ales de renaştere romanică.

Susţinerea tezei de doctorat a lui Elie Cristea reprezintă o izbândă spirituală românească, un triumf al spiritului umanist, peste prejudecăţi şi restricţii politice, o recunoaştere indirectă a prezenţei unei valori literare de dimensiune europeană, produsă de un popor faţă de care exista de veacuri o atitudine de dispreţ şi aroganţă.

Teza lui Elie Cristea, bazată pe o informaţie exactă, în partea I-a biografică, aduce în atenţie o imagine a întregii arii româneşti pe care poetul a călcat-o, dar şi Viena, Budapesta, Berlin, Dresda, Stutgart, Veneţia, Florenţa ş.a. ca itinerar european sau nume ca: Ştefan cel Mare, Aron Pumnul, Iosif Vulcan, părinţii Gheorghe şi Raluca, surorile Aglae şi Henriette, nume de poeţi, scriitori şi artişti sau nume universale, societăţi şi ziare, cu alte cuvinte cele mai reprezentative elemente care marchează viaţa şi opera poetului român, devenit exponent universal.

Prezentând biografia eminesciană, Elie Cristea se înscrie el însuşi în ceea ce era numit în epocă — cultul eminescian, foarte viu în Ardeal, încorporat unei spiritualităţi naţionale, unei istorii. În teza lui Elie Cristea aflăm şi unele amănunte valoroase asemenea celor din opera călinesciană. În concluzie Elie Cristea priveşte biografia eminesciană într-un larg context naţional şi european.

În partea a II-a a lucrării, Elie Cristea arăta că Eminescu „datorită genialităţii lui, ocupă locul meritat printre cei mai mari poeţi ai acestui secol". Autorul face exegeza operei eminesciene pe cont propriu. N-a beneficiat de prea multe surse documentare, dar el va întreprinde demersul critic din mândria de a scrie despre un mare spirit poetic şi „pentru a uşura munca generaţiilor viitoare de critici".

Criteriul comentării poeziilor eminesciene este îndeosebi cel comparativ; intenţia de a-l aşeza pe poetul român între spiritele creatoare europene, fiind evidentă şi îndreptăţită. Spune apoi că Eminescu este un poet liric şi aici citează spusele lui Heine despre opera sa: „Chinurile şi plângerile mele / Le-am turnat în această carte / Şi când ai s-o deschizi / Ţi se deschide inima mea".

Deşi s-a format la şcoala poeziei populare, poetul român asimilează repede direcţiile estetice ale vremii care circulau în Europa şi parţial şi în literatura română şi se plasează el însuşi pe dimensiunile universalităţii, atât în latura socială, că şi cea filosofică, erotică, peisagistică.

Pe linia poeziei filosofice, pune în discuţie ideile lui Platon, Kant, precum şi ideile religioase ale lui Siddhârta-Sakyamuni.

În Rugăciunea unui dac, Eminescu îşi prezintă concepţia despre originea lumii.

Ca şi alţi poeţi — arăta Elie Cristea — Eminescu foloseşte după metoda lui Goethe pentru amplificarea unor impresii şi anume antagonismul. E vorba, desigur, de antiteză, frecventă în poezia eminesciană, care-i lărgeşte şi viziunea romantică.

Precum Goethe, care a fost acuzat de exagerare în contrast, tot aşa şi lui Eminescu i s-a obiectat că-i glorifică exagerat pe poeţii trecutului (Epigonii).

Elie Cristea discută şi pesimismul eminescian şi atacă problema în profunzime.

Apelând la analogii cu Lenau şi Schopenhauer, Elie Cristea discută chestia religiei şi-n general a atitudinii lui Eminescu faţă de sentimentul religios.

În ceea ce priveşte poezia erotică, Elie Cristea găseşte şi aici analogii sugestive, citându-l pe poetul german medieval (sec. XIII) Winsbecke, sub influenţa căruia poate fi vorba de chipul feminin angelic din poeziile erotice ale lui Eminescu şi-n general din opera sa, chip rafaelic, dar şi zână autohtonă.

În sfârşit, tot în analogie discută şi motivul teiului în poezia eminesciană, arătând că Eminescu ca şi Heine, găseşte cauza ataşării lui faţă de tei în forma frunzelor acestuia, care se aseamănă cu o inimă. Analogia la nivel universal rămâne o constantă în teza de doctorat a lui Elie Cristea.

În concluzie trebuie să spunem că scopul tezei lui Elie Cristea este demonstrativ-valoric: încadrarea spiritualităţii româneşti în spiritualitatea universală.

BRĂŢARA DE AUR*

Pr. prof. D. Abrudan: Stimate Dle I. Maniţiu, Bunul Dumnezeu v-a hărăzit să împliniţi de curând 90 de ani. Reprezentaţi astfel pentru cei mai mulţi dintre contemporani o prezenă aproape unică. Când spun aceasta mă gândesc atât la venerabila Dvs. vârstă, cât mai ales la frumoasele realizări pe care le-aţi pus în slujba neamului românesc. Credem că ar fi folositor, mai ales pentru generaţia tânără, confruntată cu atâtea probleme, într-o epocă de tranziţie, ca cea pe care o parcurgem, să cunoască lupta cu care aţi biruit veacul. Vă rugăm, deci, să binevoiţi a încerca, fie şi succint, să ne vorbiţi despre Dumneavoastră şi despre felul în care v-aţi împlinit destinul.

Dl. Ioan Maniţiu: Propunerea Dumneavoastră este tentantă, numai că este destul de dificil a vorbi despre tine însuţi, neştiind bine ce să alegi dintre cele multe care s-au petrecut într-o perioadă relativ lungă de timp, cuprinsă între 1905—1995, cât a durat până în prezent viaţa mea. S-au întâmplat, în acest răstimp, mai mult rele decât bune: au avut loc două războaie mondiale, două revoluţii, şi apoi intervalul dintre 1940—1989 când poporul român a avut de înfruntat atâtea necazuri, care nici pe mine nu m-au ocolit.

Este adevărat că tot în acest interval de timp a avut loc şi importantul eveniment de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, când Provinciile Româneşti s-au unit între hotarele aceleiaşi patrii: România. Ce păcat că a urmat 1940, când rotundul Ţării Româneşti a fost profund afectat şi nedeplin reăcut până în ziua de azi..

Fiind vorba despre „Telegraful Român", publicaţie bisericească, cu un trecut atât de venerabil şi cu cititori atât de răspândiţi, voi încerca să răspund, pe cât posibil, propunerii Dumneavoastră.

Aşadar, m-am născut în 17 octombrie 1905, în satul Dobârca, judeţul Sibiu. De mic am rămas orfan de ambii părinţi şi am fost crescut de bunica după mamă. Primele 7 clase le-am urmat la Şcoala confesională ortodoxă română din sat, unde am învăţat şi limba maghiară, impusă de legile stăpânirii străine de atunci. În satul nostru trăiau şi saşi, care chiar depăşeau numărul românilor. De la copiii lor am învăţat să vorbesc şi limba germană.

În 1919 am terminat şcoala primară şi bunica s-a consultat cu preotul şi cu învăţătorul ce să facă mai departe cu mine. Aceia, oameni înţelepţi, m-au întrebat şi pe mine, iar eu le-am spus că aş dori să devin tâmplar sau mecanic. Pentru bunica o astfel de decizie a fost ca o uşurare. Astfel că, în decembrie 1919, preotul din sat şi cu o soră de-a mamei mele m-au dus la Sibiu, la Reuniunea Meseriaşilor Români, care se îngrijea de plasarea copiilor orfani şi săraci la meserii. Pe atunci, preşedinte al Reuniunii era Victor E. Tordăşeanu, o personalitate bine cunoscută, aici, în părţile Sibiului. Privindu-mă acesta a făcut remarca, defel încurajatoare, că sunt prea mic şi slăbuţ pentru a face ucenicie. Dar şi-a consultat Notesul în care avea notaţi măiestrii doritori de a primii ucenici. Aşa am pornit prin oraş, pe la câteva ateliere. Peste tot acelaşi răspuns, prevăzut de preşedinte: „este prea slăbuţ. Să vină la anul". Văzându-mă respins de peste tot, am început să plâng. Fiindu-i milă, preşedintele a mai făcut o încercare. M-a dus la atelierul unui măestru sas — Knöb Gustav, sculptor în lemn şi tâmplar de mobilă fină de pe str. Şcoala de Înot, nr. 1, deşi acesta nu ceruse ucenici. Cei doi, preşedintele şi măestrul s-au întreţinut în săseşte şi mi-a fost dat să aud aceeaşi constatare, puţin favorabilă mie, că sunt prea mic şi să mai încercăm la anul. Atunci, Dumnezeu mi-a dat curaj şi tot în săseşte am spus şi eu: „Domnule măestru, e adevărat că sunt slăbuţ, dar pot să ascut rândeaua şi ferăstrăul, ba chiar mă pricep să fac furci şi fuse". Auzindu-mă vorbind limba sa, măestrul şi-a schimbat părerea. M-a acceptat povăţuindu-mă să fiu cuminte şi să învăţ. De bucurie, i-am sărutat mâna.

La 10 ianuarie 1920 s-a încheiat contractul de ucenicie pe 4 ani. Măestrul îmi asigura cazarea şi mâncarea, iar bunica trebuia să plătească Asigurările sociale, şcoala şi îmbrăcămintea. Cazarea era chiar în atelierul de tâmplărie, unde se afla un pat supraetajat. Sub pat îmi păstram cufărul cu lenjeria. Ca ucenic lucram 9—10 ore zilnic, iar în timpul şcolii, de la 6—9 seara. Duminica făceam curăţenie în atelier şi mergeam la biserică, iar după masă eram liberi. Principala preocupare în acei 4 ani a fost meseria. Aceasta era pe primul plan şi pentru măestru şi pentru ucenici.

Concomitent cu ucenicia la atelier am urmat şi şcoala de ucenici, iar după terminarea acesteia, m-am înscris şi am absolvit şi Şcoala Industrială Germană, care era confesională şi frecventată numai de saşi. Am fost singurul român care am fost admis, aceasta datorită cunoştinţelor mele de limbă, dar şi prestigiului şi trecerii ce o avea măestrul meu Knöb Gustav.

În 1926 am fost încorporat, şi am fost repartizat ca elev la Şcoala Militară din Braşov. După eliberare, în 15 august 1927, prima vizită, i-am făcut-o bunului meu măestru. M-a primit cum îşi primeşte un tată pe fiul său. Mi-a comunicat atunci că vârsta nu-i mai permite să lucreze şi că îmi închiriază mie atelierul, vânzându-mi sculele şi materialele disponibile. A doua zi, avocatul Mi u a venit să evalueze totul. Am făcut rost de bani şi m-am instalat ca măestru, în locul celui care mi-a pus brăţara de aur şi care a fost un adevărat artist în meseria sa. Desigur că nu mi-a fost uşor. Eram şi tânăr (22 de ani) şi sărac. Aveam de plătit chirie la casă şi la atelier. Era apoi concurenţa meseriaşilor saşi, mai bătrâni şi mai înstăriţi, care nu vedeau cu ochi buni ridicarea românilor. M-au ajutat însă tinereţea şi calificarea de excepţie, pe care am dobândit-o în şcoală, dar mai ales de la măestrul meu, neîntrecut de nici unul dintre cei din breasla sa. Îmi mai lipsea brevetul de meserie ca măestru. Pentru obţinerea lui m-am prezentat la Primăria Sibiu. Primarul Dr. Goritz mi-a adus aminte că Legea Breslelor prevedea acordarea acestui act numai după vârsta de 28 de ani, iar eu nu aveam decât 22. Consultându-mă cu un avocat am aflat ca având Şcoala Industrială Germană eram îndreptăţit să primesc totuşi brevetul. O nouă solicitare la Primărie mi-a dat câştig de cauză. Eram prin urmare în posesia brevetului industrial pentru exercitarea meseriei de tâmplar pe teritoriul oraşului Sibiu.

D. A.: Era foarte important, pe cât se vede, brevetul acela.

I. M.: Era mai mult decât important. Fără de el nu puteai practica meseria. Constituia şi o garanţie a unei înalte calificări. Pe atunci nu se admitea amatorismul sau proasta calitate a unui lucru făcut de meseriaşi. Concurenţa te spulbera dacă nu erai competitiv. N-aş vrea să-mi fie luată în nume de rău lauda, dar la timpul acela, în meseria mea de tâmplar nu mă întrecea nimeni.

D. A.: Cum v-aţi organizat după ce aţi devenit proprietar de atelier?

I. M.: Întâi de toate vreau să precizez că atelierul se afla într-un vad foarte bun. Funcţiona fără încetare de 100 de ani. Era, printre cele mai vestite ateliere din Sibiu. Înaintaşul meu realizase lucrări de mare frumuseţe şi durabilitate. Nu era mobilă mai căutată decât cea lucrată de el. Vreau să spun că măestrul meu mi-a transmis nu numai atelierul dar şi firma, pe care n-o mai dăduse nimeni jos de pe perete timp de 100 de ani. Eu am dat-o pentru a-mi scrie sub numele măestrului Knöb, numele meu şi apoi am reaşezat-o pe perete, unde a rămas până ce vremurile s-au schimbat în ţara noastră şi din păcate nu în bine. Vechiul meu atelier era amplasat unde este azi hotelul „Continental" din Sibiu.

(Continuare în pag. a 4-a)

* Convorbire cu nonagenarul Ioan Maniţiu — măestru tâmplar şi preşedinte al Reuniunii Culturale Naţionale a Meseriaşilor Români din Sibiu.

IN MEMORIAM

ERNST SCHASER (1924 – 1995)

În clădirea Academiei Române din Viena (donaţia Elias) a încetat să mai bată inima celui care a fost Ernst Schaser — un distins prieten al poporului român.

Originar din Sibiu (str. Moara de scoarţă), Ernst Schaser s-a născut aici în urmă cu 71 de ani. A copilărit, alături şi împreună cu copiii saşi şi români din cartier şi de la şcoala primară. După terminarea liceului (absolvit în limba germană), el a devenit student la Facultatea de comerţ (Ştiinţe economice) din Viena.

De la începutul şederii sale, în acest mare centru cultural, tânărul student transilvănean a luat legătura cu unii membri ai Coloniei Române vieneze şi în acest fel el a cunoscut viaţa, cultura şi activitatea culturală şi religioasă a românilor de acolo.

Înzestrat cu simţ gospodăresc şi cu hărnicia specifică neamului său, G. Schaser, la terminarea războiului (mai, 1945), n-a lăsat să se ruineze clădirea (distrusă, în bună parte) aparţinând Academiei Române, casă mare situată în centrul Vienei (I. Gölsdorfstrasse). El a reparat-o şi apoi a închiriat apartamentele astfel salvate. Banii adunaţi, după repunerea în funcţiune a tuturor apartamentelor de la cele patru etaje, i-a depus în Banca Austriei. După ce s-au retras trupele sovietice şi Austria a devenit liberă, E. Schaser a luat legătura cu noua Ambasadă Română din Viena şi a prezentat „nota de încasări" efectuate în favoarea Academiei Române.

Azi, Academia Română are, în clădirea ce-i aparţine, un sediu administrativ, din veniturile realizate, de pe urma închirierii multor apartamente, distinsa instituţie ştiinţifică îşi rezolvă unele plăţi pentru reviste, cărţi, medicamente, seminţe etc., necesare documentării şi cercetării ştiinţifice, acţiune pe care E. Schaser a iniţiat-o şi condus-o în primii ani.

... E. Schaser, un competent cunoscător al limbii române şi al culturii noastre, a ajutat, pe lângă Academia Română, şi Colonia Română de acolo şi pe mulţi români pe care i-a cunoscut, în Viena, ori în ţară. El era gata să ajute, cu sfatul competent, dar şi cu punga, pe oricine întâlnea din ţara lui de origine (români, saşi, evrei, unguri). Între cei care au beneficiat de ajutorul său se numără şi semnatarul acestor rânduri. În timpul celor două călătorii de studii (documentare în vederea finalizării tezei de doctorat) m-am bucurat de inima sa largă şi de ospitalitatea distinsei sale soţii — Doamna Ingrid Schaser (originară din satul Romoz, judeţul Hunedoara) şi a fiicelor sale — Karin şi Christiane.

Locuinţa familiei Schaser, din clădirea Academiei Române, a fost (şi este şi acum!) o mică oază românească (covoare, ţesături, tablouri, ceramică) primitoare pentru toţi sosiţii din România.

Dumnezeu să-i odihnească sufletul său bun şi darnic, iar pe soţia sa şi pe fiicele sale, împreună cu familiile lor, să le binecuvânteze!

Dr. Petre Puşcaşu,
profesor la Universitatea din Oradea

Fără titlu...

Sub acest generic Revista „Probleme ale tinerilor" editată de către Biserica Ortodoxă Greacă, prezintă în numărul ei din iulie—august pe anul trecut o informaţie ce a stârnit deopotrivă vâlvă şi controversă.

Despre ce este vorba?

Reputatul turcolog Dimitrie Katsikin, de la Universitatea din Ioanina — Grecia, bazat pe o informaţie a istoricului turc Resat Ekrem Kotsou, a lansat ideea că Geamia Fetih din Constantinopol, zidită la 10 ani după cucerirea Constantinopolului, deci în 1463, de către arhitectul grec Hristodulos, ar fi fost construită pe ruinele celebrei Biserici Ortodoxe a Sfinţilor Apostoli, zidită de împărăteasa Elena. Această celebră biserică închinată Sf. Apostoli şi în care se păstrau părţi din moaştele celor 12 Apostoli era şi locul de înmormântare al bazileilor bizantini.

După istoricul turc, cu aproximativ 100 de ani în urmă din porunca sultanului Abdul Hamid al II-lea, au avut loc lucrări de restaurare, prilej cu care sultanul a poruncit să fie deschis şi mormântul lui Mohamed Cuceritorul care era în apropierea moscheii. Dar stupoare! În mormânt nu s-a găsit absolut nimic, acesta fiind cu desăvârşire gol. Dar la o adâncime de aproximativ 3 m sub mormânt s-a descoperit un tunel ce făcea legătura cu subsolul fostei Biserici a Sfinţilor Apostoli. Aici au fost găsite morminte ale Împăraţilor Bizantini, precum şi un mormânt din marmură ce cuprindea trupul mumificat al lui Mahomed Cuceritorul. Acesta a fost recunoscut cu uşurinţă după trăsăturile feţei ce îi fuseseră imortalizate în portretul făcut sultanului de către pictorul italian Bellini.

Sultanul Abdul Hamid al II-lea a poruncit să fie închis de îndată mormântul iar intrarea în subsolul Bisericii Sf. Apostoli să fie sigilată şi să nu fie pomenit nimic despre această descoperire mai ales că circulau zvonuri că Mahomed Cuceritorul ar fi fost în ascuns... creştin! Interesant — afirmă profesorul Katsikin — mormântul sultanului nu avea nimic comun cu monumentele funerare islamice, ci era un veritabil sarcofag creştin de factură bizantină. Se ştie din istorie că sultanul Mahomed Cuceritorul s-a arătat interesat de învăţătura creştină astfel că îndată după cucerirea Constantinopolului a cerut noului Patriarh Ecumenic Ghenadios să-i prezinte o mărturisire de credinţă creştină, care i-a şi fost prezentată de Patriarh sub titlul „Despre singura cale pentru mântuirea oamenilor". De asemenea este cunoscut în mod cert că mama sa era o grecoaică ortodoxă de la care ne spun contemporanii învăţase „Tatăl nostru" şi alte rugăciuni creştine, iar un martor ocular al vremii sale ne informează că în ultimii ani ai vieţii, Mahomed Cuceritorul avea în palatul său un iconostas cu icoane în faţa căruia ardea neîntrerupt o candelă. Şi încă ceva: îi ceruse pictorului italian Bellini să-i zugrăvească chiar şi o icoană a Maicii Domnului. Revista turcă „Actuel" ce apare la Istambul scria recent: „Istoricii din păcate n-au putut să dezlege misterul celor 500 de ani ce au trecut de atunci. Poate acest mister va putea fi dezlegat printr-o nouă deschidere a criptei şi printr-o cercetare atentă având acum la îndemână şi instrumente ştiinţifice".

Noile cercetări, dacă se vor face vreodată, vor arunca o nouă lumină asupra personalităţii atât de controversate a lui Mahomed cuceritorul Constantinopolului.

Arhid. Visarion Bălţat

Divorţul – singura alternativă?

Interogaţia din titlu doreşte să suscite interesul persoanelor menite să atenueze acest fenomen, asupra unui flagel cel al divorţului, care alături de avorturile practicate pe scară largă lovesc în neamul românesc.

Care poate fi punctul de plecare în abordarea preventivă şi curativă a eşecului familial?

În anul 1994 la Biroul de Autoritate Tutelară din cadrul Primăriei Sibiu s-au prezentat 481 de cupluri aflate în divorţ ce solicitau ancheta socială privind încredinţarea minorilor, iar în 1995 (până în luna septembrie) au fost luate în evidenţă 274 de cupluri. Din totalul încredinţărilor de minori efectuate, la mamă au fost **226** iar la tată **17.**

Familiile ce s-au prezentat în faţa asistentului social, din păcate, se aflau în faza ultimă a procesului de divorţ, în care copiii erau partajaţi împreună cu maşina de spălat şi televizorul. Adesea disputa pentru încredinţarea copiilor este un pretext ce ascunde un motiv pragmatic, cel de a ocupa domiciliul familial.

Divorţul fiind clasat al doilea ca eveniment transformator al vieţii, după moartea unui soţ, stigmatizează cele două personalităţi maritale. Cei doi parteneri îşi pierd identitatea ca soţi şi părinţi fără a găsi o alternativă de identitate şi poziţie socială, pot deveni dependenţi, se pot simţi devalorizaţi.

Femeile se simt ameninţate de blamare din partea opiniei publice, iar incertitudinile, umilirile, mânia, fac ca această perioadă din punct de vedere emoţional să fie o ţară a nimănui.

Cui se adresează aceste familii în curs de destrămare?

Au răspuns 7 din cele 10 familii intervievate (nu s-a lucrat pe un eşantion reprezentativ), că nu s-au sfătuit cu nimeni, unul s-a adresat părinţilor, doi au colaborat cu avocaţii. În momentul în care se hotărăsc să divorţeze majoritatea caută sfatul şi ajutorul unui avocat. Nici unul nu a menţionat că ar fi cerut sfatul unui preot sau al unui asistent social.

Acest sistem de comunicare, care se realizează între avocaţii celor doi soţi implicaţi în divorţ, nu le acordă concilierea psihologică necesară pentru a diminua teama şi resentimentele. Sunt cazuri în care unul din soţi doreşte reconcilierea (6 cazuri din cele 10 familii) dar asistentul social se vede adeseori pus în situaţia de a discuta doar cu unul din soţi şi se izbeşte ca de un zid de încăpăţânarea celuilalt soţ, care refuză să participe la convorbiri.

O muncă simultană în timpul separării cu amândoi soţii este problematică, dar ea poate ajuta la depăşirea momentelor dificile.

Dragostea a fost principala motivaţie a căsătoriei la toate cele 10 familii chestionate. Dar ea nu s-a metamorfozat într-o dragoste conjugală, într-un act de creaţie şi cultură afectivă duală, în care cele două personalităţi să se simtă mature şi complete.

Un cuplu căsătorit în anul 1993 mărturisea că relaţiile dintre ei au fost armonioase până în momentul căsătoriei, divorţul survenind ca urmare a imposibilităţii asumării responsabilităţilor ce reveneau fiecăruia în gospodărie.

Dintre cei intervievaţi 8 tineri s-au căsătorit după o perioadă de logodnă sub un an, restul de 2, după o logodnă mai mare de 1 an, dar precedată căsătoria în toate cele 10 cazuri de o perioadă mai lungă sau mai scurtă de concubinaj.

Perioada de convieţuire după care a apărut disoluţia familiei se prezintă astfel: după 2 ani de mariaj au divorţat 2 cupluri, după 4 ani 2 cupluri, restul după o căsnicie de 10 ani.

În general divorţul a fost asociat cu lipsa de locuinţe, alcoolismul bărbaţilor şi penuria financiară.

Motivele invocate de soţi în instanţa de judecată au fost: imposibilitatea de a comunica — 3 cazuri, jocurile de noroc — 2 cazuri, relaţii extraconjugale — 1 caz, alcoolism — 3 cazuri, alcoolism şi relaţii extraconjugale — 1 caz.

Ruptura dintre părinţi duce adeseori la deteriorarea relaţiilor afective cu copiii.

Taţii divorţaţi sunt tentaţi să renunţe la a-şi vizita copiii doar câteva ore pe săptămână — se simt inutili şi nu suportă durerea despărţirii.

Copiii care cred că sunt responsabili de separarea părinţilor şi simt că au pierdut dragostea părintelui absent, ajung să reacţioneze doar prin respingerea părintelui care i-a rănit. În viaţa adultă vor fi incapabili de a realiza relaţii durabile. O fetiţă de 6 ani ori de câte ori era întrebată de tată nu-l numea decât „hoţul de tata", refuza să-l vadă, idee impregnată în căpşorul ei de bunicii materni.

Aceşti copii tind să se retragă într-o carapace de durere tăcută, părinţii implicaţi în conflict şi profesorii au puţine şanse să-şi dea seama că ei au nevoie de ajutor. Părintele rămas singur nu poate compensa pierderea celuilalt părinte având la rândul lui mari dificultăţi în primele faze ale adaptării la despărţire.

E necesară adeseori o colaborare între asistenţii sociali mai ales cei cu pregătire teologică, şi preoţii din parohii.

Familiilor aflate în perioada de conflict, celor implicate în divorţ şi familiilor constituite dintr-un părinte singur şi copii, trebuie să li se ofere sprijinul duhovnicesc şi emoţional de care au atâta nevoie. Prezenţa preotului e imperioasă în momentul pregătirii pentru căsătoria tinerilor sau în încercările disperate de împăcare, moment care valorificat la timp poate salva atâtea suflete de la rătăciri grave cum sunt delicvenţa juvenilă şi sinuciderea.

În faţa creşterii ratei divorţialităţii, într-o societate care încurajează acest grav fenomen social, iar sistemul de valori cutumiare se prăbuşeşte, spusele Sf. Apostol Pavel sunt mai vii şi mai actuale ca oricând: „Şi de-aş avea darul proorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă şi de-aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt".

Codruţa Grădinaru
inspector de specialitate
Primăria Sibiu

APEL DE SUFLET

Mânăstirea „Grigoriu" cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" — Ţeghea

Duminică, 7 ianuarie 1996, zi în care se prăznuieşte Soborul Sf. Prooroc Ioan Botezătorul şi Înainte-Mergătorul Domnului, se împlineşte un an de când au fost tunse în monahism 3 surori şi alte 2 rasoforite în mânăstirea „Grigoriu", înfiinţată cu binecuvântarea arhierească a P. S. Sale Justinian Chira Episcop al Maramureşului şi Sătmarului. Mânăstirea se află în satul Ţeghea, com. Craidorolţ, jud. Satu-Mare. Fiind un sat mai izolat, fără drum de acces, mulţi locuitori au părăsit satul rămânând doar 17 familii, dintre care doar 4 familii de români ortodocşi.

Cele 8 măicuţe care se nevoiesc aici, întâmpină multe greutăţi şi lipsuri materiale.

Începutul este greu. Condiţiile în care vieţuiesc sunt destul de vitrege, neputându-şi desfăşura în condiţii normale pravila călugărească. Au nevoie de chilii şi biserică, şcoala din sat în care locuiesc momentan fiind improprie în acest scop, iar cele 7 Laude le săvârşesc în biserica satului.

Lucrările de construcţie au început. S-au ridicat câteva chilii, dar pentru a da posibilitate micuţei obşti să se mărească, situaţia impune construirea unor noi spaţii.

În acest sens, facem un apel tuturor celor ce vor şi au posibilităţi, să-şi îndrepte gândul spre această nouă mânăstire, cu orice fel de ajutor, pentru a se putea reaprinde flacăra spiritualităţii şi a rugăciunii şi pe aceste meleaguri.

Nr. contului mânăstirii, deschis la B.C.R., filiala Satu-Mare este:
— În lei: 451.071.592;
— În DM: 4721.0.10.45.50.0;
— În dolari: 4721.3.16.45.500.

O nouă solie ortodoxă română peste hotare: Corul Bisericii cu hramul „Cuvioasa Paraschiva", din oraşul Victoria, în capitala Elveţiei

(Din însemnările unui participant)

Crescut în umbra şi odată cu Combinatul chimic din preajmă, Oraşul Victoria a intrat în conştiinţa contemporanilor nu numai cu atributul de „primul oraş socialist al ţării" şi cel de „oraşul fără arhivă" dar şi ca oraşul fără biserică...

Pentru edilii săi diriguiţi de „sus", noţiunile de „socialist" şi „biserică" se excludeau reciproc şi, deci, în acest sens s-a procedat ca atare!

Dar, în „ateismul" lor, aceştia nu au ţinut seama de două stări de fapt, care în decursul anilor, şi-au spus cuvântul:

1. Prezenţa, în imediata apropiere a noii aşezări, a mânăstirii de la Sâmbăta de Sus, ctitorie a voievodului martir Constantin Brâncoveanu — bastion al spiritualităţii ortodoxe în zonă — şi,

2. Locuitorii oraşului, veniţi şi stabiliţi aci, nu numai de prin satele din jur dar şi din toate părţile ţării şi, în special, din Moldova, au adus cu ei credinţa strămoşească pe care nu erau dispuşi s-o lase la marginea aşezării, ci, dimpotrivă. Ei aveau nevoie de biserică şi de slujitorii ei ca şi de hrană, în vederea satisfacerii cerinţelor lor spirituale de zi cu zi.

Astfel, încă de când aşezarea nou înfiripată purta numele de „Colonia Ucea", într-una din primele barăci ale acesteia, din apropierea căsuţei pădurarului Opriş, a fost amenajată o sală care a servit drept şcoală. În duminici şi sărbători, aceasta a servit şi drept capelă, în care preotul Constantin Bujor — refugiat basarabean — oficia Sfânta Liturghie spre mângâierea sufletească a credincioşilor prezenţi, răspunsurile cuvenite fiind date de către soţia sa, Miroslava şi elevii şcolii.

După anul 1950, barăcile Coloniei au prins a fi înlocuite cu blocuri de locuinţe moderne, cărora, pe parcurs, li s-au adăugat clădiri pe măsură, adăpostind instituţii de cultură, comerciale, de sănătate, etc., treptat, treptat, conturându-se pregnant caracterul de oraş al aşezării, caracter pe care l-a căpătat oficial la data de 12 noiembrie 1954.

Şi după această dată însă, pe planşetele proiectanţilor, nu şi-a găsit locul nici măcar schiţa unui cât de cât modest lăcaş de închinăciune, fie el prevăzut a se amplasa măcar la marginea oraşului... Ca biserică, deci, a rămas în continuare tot baraca amintită din incinta Combinatului, situată de acum la o distanţă apreciabilă de oraş, la care au slujit în decursul anilor atât preoţi disponibili din împrejurimi, cât şi călugări de la Sfânta mânăstire brâncovenească.

După mari şi susţinute intervenţii la autorităţile administrative de la diferite niveluri, acestea au aprobat în anul 1955—1956 înfiinţarea în oraş a unei parohii de sine stătătoare; un an mai târziu, amenajându-se pe seama acesteia o modestă capelă într-una din dependinţele gospodăriei locuitorului Gheorghe Albăceanu de pe str. Viitorului, mult mai accesibilă credincioşilor al căror număr creştea an de an, decât precedenta.

Odată cu începerea anului 1971, noua parohie a fost încadrată cu preotul Cornel Codrea, care, încă de la începutul păstoririi sale, şi-a pus la suflet ideea îmbrăţişată mai apoi de toată suflarea oraşului, aceea de a se ridica totuşi aci o construcţie corespunzătoare, demnă de Oraşul Victoria. Aci merită subliniat faptul că în capela din strada Viitorului — pildă de adevărat ecumenism — oficia serviciu religios şi pastorul evanghelic Heinrich Krauss pentru enoriaşii săi, mult mai numeroşi în oraş în acei ani decât astăzi.

„Biruit-a gândul" — cum spunea cronicarul şi la nivelul anului 1978 s-au primit aprobările solicitate însă numai pentru edificarea unei case parohiale... Cu sprijinul direct al tuturor credincioşilor din oraş şi nu numai, lucrările au fost începute imediat şi când ele au fost terminate, „casa parohială" avea şi navă, altar şi turn, deci biserică în adevăratul înţeles al cuvântului, punând autorităţile în faţa faptului împlinit.

În anul 1982 s-au pus deja bazele corului bisericesc, cor care face obiectul articolului de faţă, cor de amatori, pe patru voci, la conducerea căruia s-au perindat în decursul anilor cântăreţul Zaharia Ţurcanu, învăţătorii Elisabeta Orăşteanu şi Victor Cociş — supliniţi uneori de corista Maria Bălan —. După evenimentele din decembrie 1989, conducerea corului a fost preluată de profesorul de muzică Ioan Timofte. Beneficiind şi de pregătire teologică, de atunci şi până în prezent, acest dirijor a reuşit cu tact şi competenţă, cu răbdare şi perseverenţă, nu numai să îmbogăţească repertoriul acestui cor dar şi să-i ridice nivelul de interpretare, încât în prezent el este cunoscut şi apreciat ca atare nu numai pe plan local ci şi în localităţile din jur şi, în special, de către obştea călugărească de la Mânăstirea Sâmbăta, unde este invitat să participe la mai toate praznicele împărăteşti de peste an. În acest context el a fost apreciat întotdeauna şi de către I.P.S. Mitropolit dr. Antonie Plămădeală, al doilea ctitor al aşezământului brâncovenesc.

Dacă vom mai adăuga că acest cor a cântat şi în biserici din oraşele Agnita, Făgăraş, Sfântu Gheorghe precum şi în localităţi din judeţele Mureş şi Sibiu, rezultă că el se bucură de o binemeritată faimă, dar nu fără acoperirea de rigoare...

În ultimii ani, această faimă a ajuns însă şi pe meleagurile îndepărtatei Elveţii, prin mijlocirea pastorului Krauss despre care s-a amintit. Ca unul care a slujit pentru enoriaşii săi „victorieni" proveniţi în mare parte de prin localităţile cu populaţie săsească de pe Valea Hârtibaciului şi nu numai, când numărul acestora a prins a se subţia din motivele cunoscute... an de an, în 1978 el li s-a alăturat, stabilindu-se în Germania Federală. Doi ani mai târziu, era deja paroh în Bümpliz, un cartier al Bernei. Depărtarea nu l-a făcut să uite însă meleagurile Ţării Făgăraşului, oamenii acestor locuri, înţelegerea şi buna conlucrare pe care a avut-o în permanenţă cu preotul şi credincioşii ortodocşi din Oraşul Victoria, care i-au fost şi i-au rămas — după cum vom vedea — buni prieteni.

În spiritul ecumenismului des declarat de către diferite foruri bisericeşti internaţionale dar mai puţin în practică..., pastorul Krauss a fost într-un anumit fel şi un fervent propovăduitor al ortodoxiei în mediile protestante în care şi-a desfăşurat şi îşi desfăşoară activitatea, de un real folos fiindu-i în această direcţie şi foaia religioasă sibiană „Telegraful Român" pe care îl primeşte şi astăzi, cu regularitate, în „ţara lacurilor şi a munţilor"!

Aşa stând lucrurile, în anii 1991, mânat şi de dorul de „Casă", vrednicul pastor a revenit în România însoţit însă şi de câţiva dintre enoriaşii săi, prilej cu care au vizitat mai multe mânăstiri — vetre de autentic ortodoxism românesc, fiind însoţiţi de către regretatul părinte-consilier Gheorghe Papuc.

Se înţelege că mica solie s-a oprit şi în Oraşul Victoria, într-o zi de duminică, unde a asistat la săvârşirea Sfintei Liturghii, în biserica nouă ce o cunoştea doar din scrisori, pe care a înregistrat-o pe casete, în întregime.

Puţinii oaspeţi de atunci au fost impresionaţi nu numai de fastul slujbei respective ci şi de „prestaţia" corului bisericesc, cor care, pe lângă răspunsurile cuvenite, a susţinut pentru ei şi un „miniconcert" de pricesne, înregistrat şi el.

Odată întorşi acasă, înregistrările respective au fost audiate şi de către numeroşi credincioşi de acolo, unii dintre aceştia, posesori de cultură muzicală manifestându-şi dorinţa de a se deplasa şi ei în Oraşul Victoria pentru a vedea şi a asculta „pe viu" corul care i-a impresionat chiar şi de la distanţă.

Astfel, în vara anului 1994, intenţia lor s-a materializat prin organizarea unei excursii în România, prin intermediul unei agenţii private de turism — „Alterna tours — condusă de un inimos patron după cum aveam să constatăm în acest an — Kurt Hidesheimer.

La excursie, pe lângă pastorul Krauss şi patronul respectiv, au participat mai multe persoane provenite din medii diferite, interesate în a cunoaşte la faţa locului spiritualitatea ortodoxă românească. În acest context, noul grup de elveţieni au trecut şi ei pe la marile mânăstiri din ţara noastră, inclusiv pe la cea de la Sâmbăta de Sus, reconstruită în întregime în anii trecuţi, prin osteneala directă a I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală.

În Oraşul Victoria, oaspeţii au fost găzduiţi — cu binecunoscuta ospitalitate românească — în câteva familii de credincioşi ortodocşi. Au asistat cu acest prilej şi ei la săvârşirea unei Sfinte Liturghii, înregistrând din nou şi corul. Odată întorşi acasă, prin intermediul casetelor dar şi prin viu grai, ei i-au făcut acestuia o susţinută „reclamă" în rândurile membrilor comunităţilor religioase din care proveneau, respectiv evanghelice-reformate, romano-catolice şi metodiste făcându-i şi pe aceştia părtaşi la cele văzute şi auzite în fostul oraş „ateu", care de acum, mai avea un nou lăcaş de închinăciune, concretizat prin impunătoarea biserică edificată cu hramul „Sfinţii împăraţi Constantin şi Elena", prin jertfa credincioşilor conduşi cu mare dăruire de preotul Octavian Smădu.

De acum, în rândurile bernezilor s-a cristalizat ideea îndrăzneaţă, aceea de a invita corul bisericesc din Oraşul Victoria să susţină concerte şi în sobrele lor lăcaşuri de închinăciune. Şi de la intenţie la faptă, drumul nu s-a dovedit a fi lung!

Încă din toamna anului 1994, pastorul H. Krauss a cerut acceptul preotului Cornel Codrea precum şi al dirijorului corului, ca în vara anului 1995 corul nostru să se deplaseze în Berna, unde să susţină atât selecţiuni din Sfânta Liturghie strămoşească urmat şi de câteva pricesne precum şi de câteva piese din muzica corală laică românească.

Şi astfel, după o perioadă tensionată de numeroase repetiţii dar şi de ineditul celor ce urmau să vină, în după amiaza zilei de 26 august a.c., a început călătoria spre Berna.

Sosirea la Berna a avut loc în 29 august 1995, iar în 30 august la orele 19,30, în biserica catolică Sfântul Antonius din Bümpliz, publicul spectator s-a aflat faţă în faţă cu „Orthodoxer Kirchenchor aus Viktoriastadt (Siebenbürgen-Rumänien)", cum glăsuiau afişele răspândite peste tot. Prezentările de rigoare le-a făcut pastorul Krauss, care în cuvinte alese a salutat în numele său şi al enoriaşilor săi, bucuria de a fi reuşit ca prin eforturile tuturor, visul lor să prindă viaţă. Ochii tuturor erau îndreptaţi spre noi cu un interes vizibil şi, în special, asupra părintelui „nostru", care, îmbrăcat în sfintele odăjdii, părea un sfânt coborât dintr-o pictură bizantină. Şi când sub imensa boltă gotică a lăcaşului a răsunat glasul baritonal al său rostind „Binecuvântată este împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor" iar corul a răspuns: „Amin", totul a încremenit. Era poate pentru prima dată în istoria acestei biserici când în locul lui „Sanctus spiritus" sau al lui „Heilige Geist", s-a rostit ortodoxul „Sfântul Duh".

Muţenia a continuat până când părintele Codrea a implorat Pronia divină cu textul: „Pentru rugăciunile Sfinţilor părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne şi mântuieşte-ne pe noi", după care corul a intonat armoniosul „Amin"! lung. Astfel, „ghidaţi" din când în când, cu „competenţă teologică" de către pastorul Krauss, credincioşii din „nava" bisericii aparţinând unor culte diferite, au ascultat smeriţi şi s-au pătruns de frumuseţea ritualului nostru religios ortodox, deosebit de cel „protestant" al lor, mult mai scurt ca întindere şi mult mai sobru în desfăşurarea sa.

Partea a doua a concertului susţinut a cuprins o suită de pricesne, dintre care, după mulţimea şi durata aplauzelor, s-au impus: „Doamne buzele mele", „La râul Vavilonului" şi „Ochiul inimii mele".

A venit mai apoi rândul ultimei părţi a concertului, care, fără exagerare, a electrizat auditoriul! Acestuia, competent în probleme muzicale, mulţi din rândurile lui fiind ei înşişi membri în corurile bisericilor din cartierele oraşului, i-au fost oferite piese din muzica corală clasică românească, printre care s-au numărat: „Coasa", „Frunză verde de sulfină", „La fântână" şi altele, culminând cu renumita şi învolburata „Ţarină".

Cu greu a putut stăvili părintele Krauss tumultul sălii, vădit emoţionat şi el, cântecele respective răscolindu-i în mod sigur amintiri din anii pe care i-a petrecut printre românii din Ţara Făgăraşului, păstorind în Cârţa şi în Oraşul Victoria ani buni, cu care s-a înţeles întotdeauna şi pe care i-a apreciat pentru omenia lor, bucurându-se la rându-i de stima şi consideraţia acestora! Cu greu a mai putut să-şi aleagă cuvintele de mulţumire adresate prietenului său, parohul Cornel Codrea, dirijorului corului, profesorului Ioan Timofte, pentru solemnitatea Liturghiei prezentate, pentru înalta ţinută dirijorală, pentru bogăţia repertoriului şi măiestria interpretării, fapt de neconceput la un cor de amatori.

Al doilea concert a fost prezentat în biserica catolică din Wabern, plină şi ea de spectatori, atraşi nu numai de aişele menţionate ci şi de „faima" care se lăţise deja prin jur, în urma concertului precedent.

Desfăşurat după acelaş tipic şi într-o ambianţă la fel de ziditoare de suflet, şi de data aceasta „prestaţia" noastră a întrecut toate aşteptările. A reieşit aceasta din aprecierile gazdelor — deloc de circumstanţă —, a celorlalţi vorbitori care au ţinut să ne mulţumească pentru clipele de desfătare sufletească pe care li le-am oferit, manifestându-şi cu toţii dorinţa de a ne mai reîntâlni. Calde cuvinte de mulţumire au avut şi „conducătorii" noştri din Victoria, pentru toate câte s-au făcut pentru noi de către gazdele berneze, cărora, mai apoi, corul le-am cântat un „Mulţi ani, trăiască", rădicând toată asistenţa în picioare!.

Dar a venit şi ziua despărţirii de Berna, la o săptămână după plecarea de acasă! Fixată pentru 1 sept. orele 10,00, această clipă s-a prelungit cu încă o oră, timp în care în jurul autocarului s-au făcut ultimele schimburi de adrese, ultimele fotografii, au avut loc ultimele îmbrăţişări... Lacrimile curgeau în voie pe obrajii tuturor, comune despărţirilor de cei dragi...

În această atmosferă emoţionantă s-au rostit ultimele cuvinte de mulţumiri reciproce, ultimele cuvinte de rămas bun. Au impresionat cele ale pastorului Krauss, care, printre altele, a spus:

„S-a evidenţiat faptul în aceste zile că D-voastră aţi fost aci, în Berna, respectiv în Elveţia, nu într-o excursie oarecare şi, în primul rând, aţi adus o solie de dragoste şi de prietenie între popoarele noastre, diferite din multe puncte de vedere, chiar şi în credinţă, dar închinătoare la acelaş Dumnezeu!

În al doilea rând, D-voastră aţi venit aci cu o misiune — nescrisă — aceea de a face cunoscute enoriaşilor noştri protestanţi valenţele spiritualităţii ortodoxe româneşti, frumuseţea portului popular, la care s-a adăugat în chip fericit cea a muzicii corale religioase şi laice. Aţi fost aci într-o misiune cu adevărat ecumenică, ceea ce nu-i puţin în lumea creştină occidentală, confruntată cu multe probleme, cărora cu greu le întrezărim rezolvarea!"

P. S.

La câteva zile după întoarcerea din Elveţia, dirijorul corului a primit o scrisoare de la pastorul H. Krauss. Iată un fragment din aceasta:

...„Despre concertele date de corul bisericesc din Oraşul Victoria, am mai aflat că o parte din elveţienii care au fost prezenţi au fost unii foarte impresionaţi. Cineva a spus că mai ales la partea I (Liturghie) i s-a făcut piele de găină, iar o cunoştinţă de a noastră cu greu a putut să se stăpânească şi să nu plângă cu glas tare, atât a fost de emoţionată. A stat aplecată în bancă şi soţul o mângâia pe spate, să se liniştească...

Astfel putem spune din nou: Misiune îndeplinită! Am de gând să scriu şi I.P.S. Mitropolit Plămădeală despre concertele reuşite!

În faţa celor de mai sus, oare autorul acestor însemnări mai are ceva de adăugat?...

Cornel Lupea

BRĂŢARA DE AUR

(Urmare din pag. a 3-a)

Dar ca să revin la ce m-aţi întrebat, doresc să arăt că după ce am organizat atelierul corespunzător cu dorinţele mele, am voit să mi încep lucrul cu binecuvântarea lui Dumnezeu, pentru că tot cu aceasta să binecuvântare şi printr-un slujitor al Său, preotul din satul meu, mi-am început şi ucenicia. Ca atare l-am chemat pe părintele protopop Neagu, de la catedrala mitropolitană să facă o sfeştanie. Acesta mi-a făcut o mare surpriză. I-a spus mitropolitului Nicolae Bălan, care era şi patronul Reuniunii Meseriaşilor Români, şi numai ce m-am pomenit cu amândoi la atelier. După slujba de sfinţire, venerabilul ierarh mi-a dat poveţe să ştiu de omenie, să-mi respect cuvântul şi să fiu atent la calitate. Am întipărit bine în suflet aceste poveţe şi am căutat să le respect în viaţa mea.

D. A.: Aveaţi acum atelier, aveaţi şi unelte. Dar mâna de lucru?

I. M.: Mi-am angajat ucenici. Ştiind cum m-au ajutat alţii pe mine, i-am ajutat şi eu pe ei. Le-am fost ca un frate şi un părinte. Zeci şi zeci de buni meseriaşi au ieşit din atelierul meu.

D. A.: Ce lucrări mai însemnate aţi executat?

I. M.: Am executat numai lucrări de calitate extra. De la mobilă fină sculptată, până la mobilă de birouri şi amfiteatre. Am avut drept clienţi cele mai prestigioase instituţii de cultură şi de administraţie publică, precum: Direcţia sanitară din Sibiu, Prefectura Judeţului Sibiu, Judecătoria, Liceul „Gheorghe Lazăr", Şcoala Militară, Spitalul Militar, Banca „Albina", Banca „Oaşa", Episcopia Evanghelică din Sibiu, Liceul Brukenthal din Sibiu, Societatea de Gaz Metan, etc. La fel am servit şi Universitatea „Regele Ferdinand" din Cluj, în timpul refugiului din 1940, la Sibiu. Am executat de la mesele de laborator, până la cabina Röntgen, care se lucrase până acum numai în Germania. Le-am lucrat de asemenea mobilierul din două amfiteatre. Vreau să amintesc şi Institutul de Higienă, căruia i-am lucrat mobilierul pentru birouri şi laboratoare. Era să uit Uzinele Ucea. Şi aici am executat importante comenzi. Apoi, am sculptat o frumoasă bibliotecă pentru Castelul din Sinaia. Alte lucrări am efectuat la Cercul Militar Sibiu. N-am pomenit particularii. Nenumărate garnituri de mobilă fină lucrate de mine au împodobit casele unor mari personalităţi ale Sibiului şi din alte părţi. Ultima livrare de mobilă a fost către Arhiepiscopia Sibiului: mobila de sufragerie pentru noul palat brâncovenesc de la Mânăstirea Sâmbăta, înălţat în aceşti ani de către I. P. S. Antonie.

Trăinicia şi calitatea lucrului făcut mi-au asigurat clientela cea mai de vază. Mereu am primit acte şi scrisori de apreciere. Nu pentru a mă lăuda ci pentru a încuraja, mai ales pe tinerii de azi, aş vrea să vă citesc un paragraf dintr-o scrisoare trimisă de Episcopia Evanghelică, în care se spune, între altele:

„Vă mulţumim pentru preţioasele servicii aduse instituţiei noastre în executarea ireproşabilă a diverselor lucrări ce s-au adunat în decursul anilor, de la restaurarea cu măiestrie şi migală a mobilierului nostru antic, până la lucrări noi de birouri şi arhivă.

Pentru noi, care ne simţim atât de legaţi de istoria acestei urbe, închiderea atelierului Dvs. ne produce o mare părere de rău, căci în persoana Dvs. vedem unul dintre ultimii continuatori ai unor sănătoase tradiţii locale, de îmbinare a calităţii de vrednic meseriaş cu cea de conştient cetăţean".

De multă apreciere şi chiar prietenie m-am bucurat din partea savantului şi rectorului Iuliu Haţeganu.

D. A.: Sunteţi o personalitate cunoscută nu numai pe plan profesional ci şi cultural-naţional. Ne puteţi spune câte ceva şi în această direcţie?

I. M.: Reuniunea Meseriaşilor era de fapt **Reuniunea Culturală Naţională a Meseriaşilor.** Era de neconceput, în vremea tinereţii mele, să ignorezi cultura naţională şi idealurile naţionale, indiferent ce profesiune practicai. Ca atare, pe lângă activitatea practică, legată de meserie, am răspuns şi unor solicitări pe linie culturală şi administrativă. Am fost secretar al Asociaţiei Măieştrilor Tâmplari din Sibiu, apoi mai mulţi ani — preşedinte al acestei Asociaţii. Am făcut parte din Comitetul Reuniunii Meseriaşilor, în calitate de controlor, bărbat de încredere, casier şi delegat al ei la diferite manifestări, cum a fost cea de la Cluj din 1936, prezidată de Regele Carol II, când s-a întocmit Legea Meseriilor. Mi s-a încredinţat organizarea serbărilor jubiliare de 80 de ani a Reuniunii, care au avut loc în 15 iunie 1947. Am fost de asemenea Secretar General al Uniunii Breslelor din România, Ţinutul Mureş, apoi membru în Comitetul Central al Uniunii Breslelor din România. Pe plan local am fost preşedintele Căminului de Ucenici Sibiu şi al Liceului Industrial de Fete şi Băieţi din Sibiu.

Am fost membru al „Astrei" şi mă bucur că am putut vedea reînviată această prestigioasă instituţie, Dvs. fiind ales primul preşedinte după reactivarea ei în 1991, iar eu membru de onoare al acesteia şi preşedintele Secţiei Meseriaşi al ASTREI.

Printre ultimele realizări care îmi dau satisfacţie este reînvierea Reuniunii Culturale Naţionale a Meseriaşilor, al cărei preşedinte am cinstea să fiu. Mă lupt acum pentru redobândirea sediului acesteia, de pe strada Xenopol. Sper ca Dumnezeu să-mi hărăzească zile spre a vedea împlinită şi această dorinţă.

Despre rolul Reuniunii şi sprijinul de care s-a bucurat aceasta din partea Mitropoliei Transilvaniei — cu altă ocazie.

Reverberarea negaţiei în afirmaţie!

Miracolul creştinismului s-a petrecut la noi într-un cadru umil dar nu lipsit de măreţie. Frumuseţea lui stă tocmai în simplitatea lui. Toate tainele mântuirii sunt românesc de simple. Atât de omeneşti de parcă bunul Dumnezeu le-a făcut anume pentru români. Pe când gnozele, teozofiile, teurgiile apusene sunt pline de simboluri satanice, legături ascunse, misterioase şi nu mustind de analogii cosmice. Misterele noastre, câte sunt, sunt crescute din solul străvechilor culturi mioritice, apolinice şi culmea, căutaţi de puţin dionisiace, tocmai într-un spaţiu orfico-dionisiac! Fără ceremonii oculte şi ritualuri cotropitoare, de parcă arealul traco-getic n-ar fi fost covârşit de zeu; de Zeul Zagreus-Dionisos cel „sfârâmat" **(sparagmos)** de menade! Iar după exemplul lui însuşi Orpheu! Nimeni azi nu-şi mai întoarce privirile dincolo de hotarele pământene. Nici trupul Euridicei nu mai e „umbră" dincolo de mormânt! S-a uitat de Oul Primordial din care au răsărit Ziua şi Noaptea, Cerul şi Pământul, întregul Univers. S-a uitat de ritul omofagiei practicat de „iniţiaţi" **(mýstai)**, trupul nu mai e mormânt pentru suflet **(soma estí sema)**. S-a uitat de „închisoarea corporală", de destinaţia fizică ce nu mai înseamnă nimicire sau neant, ci doar un popas, o clipă de odihnă în vederea „marii treceri" spre destinul cu semn neschimbat (Învierea); care la obârşie însemna „răscoală, ridicare" **(ánástasis)**!

Mistere da, dar nu copleşite de angoasa existenţială, de moralitatea dubioasă, de rătăcirile minţii ce nu pun preţ pe viaţă. Asceza noastră e laborioasă, plină de înţelepciune, concepută pentru a purifica, nu pentru a îndepărta mulţimile! Oamenii se duc la mânăstiri, cercetează lăcaşurile sfinte, adevărate stupine de stăruinţă şi cuviosie, de rugă cu trupul în genuflexiune şi cu mâinile în conjuncţie, cu sufletul îndreptat spre stele!

Orfismele au fost de mult date uitării, acoperite de mesajul creştinismului. Victoria a fost asigurată şi de statornicia satului românesc, enclavă de echilibru, de continuă cumpănă cu veşnicia. Niciodată în vreo Biserică nu s-au auzit lucruri mai sacre sub o formă atât de simplă, ca în Biserica Ortodoxă. Niciodată adevărul n-a fost spus mai firesc, mai prieteneşte, mai aproape de semnificaţia lui omenească. Lăcaşele noastre sunt răsărite „ca din pământ", de înălţimi potrivite, cu forme îmbietoare, nu cu structuri greoaie, uriaşe, menite să strivească! Ele apropie omul, nu-l îndepărtează! Niciodată viaţa şi moartea n-au apărut mai îngemănate, mai apropiate, ca în religia ortodoxă! Valorile cugetului nicicând n-au fost înălţate mai presus de om. Moartea a fost transfigurată şi viaţa după moarte a devenit reversibilă. „Moartea morţii" a devenit negarea negaţiei, afirmaţie cu semn schimbat; adică „Înviere!" Sensul temător a fost reverberat, a devenit încurajator! Cauza finală totuna cu cea primordială; Unul în Tot şi Totul într-Unul! Din adversară moartea a devenit însoţitoare reconvertită. Aşa se explică uşurinţa cu care a fost adoptată la noi religia creştină. Rezistenţa „satului" **(pagus)** n-a fost căutaţi de puţin „păgână" **(paganus** = sătean, locuitor al satului = **fossatum"** colibă, bordei, şanţ) de aceea putem spune că ne-am născut creştini! Şi nu e nevoie să ne mai „creştinizeze" neoprotestanţii! Un popor ce a stat la originile creştinismului n-are nevoie de alogeni să-l „evanghelizeze!" „Nici de miliardari care să predice, pe urmele **Apostolului Andrei**, sărăcia **Mântuitorului!** Peste 40 de bazilici paleocreştine s-au descoperit până acum în Dobrogea! N-am cultivat propensiuni etnoreligioase faţă de străini ci toleranţa dragostei de om. Toţi Una în faţa aceluiaşi Dumnezeu!

Şi martirii, pe vremea aceea, sunt puţini, pentru că practic,

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. Petru Jucu

Secularizare şi criză religioasă

Deceniul al şaptelea al acestui secol a reprezentat într-un fel o piatră de hotar în evoluţia societăţii occidentale contemporane pe plan religios, social, psihologic, filosofic. Este deceniul consacrării marilor curente teologice cum sunt: demitologizarea, etica situaţională, teologia speranţei, teologia neagra, teologia eliberării, teologia procesuală, teologia morţii lui Dumnezeu, şi altele. Aceste curente au dus nemijlocit la o vădită fragmentare şi deci instabilitate religioasă şi socială, instabilitate psihologică, relativizare a valorilor tradiţionale, fenomene care au produs individualismul american (şi occidental în general) contemporan, considerat de sociologi, teologi, psihologi, filosofi, drept caracteristica majoră a societăţii americane, dar şi cauza tuturor crizelor ce sunt prezente şi afectează această societate.

Cu alte cuvinte, în haosul şi deruta creată de fragmentare omul n-a mai ştiut pe ce să se rezeme, de ce să se ataşeze, în ce să se regăsească, ce anume constituie propria, inalienabila sa identitate. Atunci refugiul în sine, izolarea de ceilalţi (deja favorizată de fragmentarea socială) a devenit o soluţie.

Această situaţie a dus la intensificarea a două mişcări religioase (existente şi până atunci dar mai puţin dezvoltate) şi anume fundamentalismul şi ecumenismul.

Fundamentalismul religios a găsit teren prielnic în confuzia filosofică, teologică, socială în aceea că atunci când totul era pus sub semnul întrebării, criticat, distrus, apoi reevaluat şi revalorificat, atunci când autoritatea de orice fel era în criză generală şi ca atare lipsa de stabilitate psihologică şi socială devenea tot mai accentuată, omul traindu-şi viaţa socială. într-un fel, ca suspendat de fire nevăzute şi în bătaia tuturor vânturilor, ideea unei ideologii stabile a prins tot mai mult rădăcină, iar aceasta a dus la rigiditatea legii, a poruncii, a obiceiului, a doctrinei, care în aceste condiţii, oferea un teren stabil cu jaloane fixe de care să te poţi sprijini şi deci prin care să poţi avansa.

Pe de altă parte s-a dezvoltat ecumenismul (acesta este deceniul când Bisericile ortodoxe au intrat în Consiliul Ecumenic al Bisericilor — New Delhi, 1964) tocmai ca o dovadă a instabilităţii generale şi deci ca o căutare comună a unui teren solid de creştere, de viaţă (în acest sens intrarea Bisericilor Ortodoxe în Mişcarea Ecumenică în mod oficial a constituit o mare speranţă, dând sens şi fundament premizelor ce erau de fapt în spatele mişcării).

*

Cu toate acestea, aşa cum afirmă teologul contemporan Glenn T. Miller („Theological Table Talk: Dreaming", in **Theology Today,** Iulie 1995, p. 255) şi alţii de asemenea, Protestantismul actual este în mare criză. Lucrul acesta se vede în primul rând din preocuparea majoră, devenită obsesivă a celor mai multe biserici protestante, de la nivel de parohie până la nivel de organizaţie naţională, cu cifrele; cu alte cuvinte, preocuparea majoră de membria credincioşilor: câţi au fost câştigaţi, câţi au plecat, cum se compară aceste cifre cu cele din anii precedenţi sau cu aşteptările pe care cei în răspundere le-au avut, ş.a.

O altă dovadă vizibilă că Protestantismul e în criză o constituie continua dezvoltare a fundamentalismului religios şi înfiinţarea de noi secte, care mai de care mai extremiste, incluzând Satanismul şi sectele care practică sacrificii sângeroase, chiar umane; în acest context lipsa unei spiritualităţi temeinice este tot mai adânc resimţită (şi aceasta este încă o dovadă a crizei), căutată, cu intensitate dorită.

Se recunoaşte cu voce tare şi în mod oficial în cercurile protestante că bisericile acestei tradiţii şi-au pierdut valorile şi autoritatea, s-au socializat, adesea devenind adunări unde se dezbat mai mult probleme sociale, s-au laicizat pierzându-şi identitatea lor autentică, dimensiunea sacramentală şi credincioşii. Secularizându-se şi pierzându-şi identitatea, s-au pierdut deci în anonimat, fapt care face trecerea membrilor lor de la un loc la altul, de la o biserică la alta, mult mai uşoară. Pierzând credincioşi, şi apoi pentru a-i recâştiga, multe biserici relativizează învăţătura lor de credinţă şi interpretează propria lor doctrină cu o indulgenţă şi cu un subiectivism nepermise, dar în scopul de a oferi fiecărei persoane ceea ce ea doreşte, astfel că interpretarea subiectivă, practicarea subiectivismului devine normă, Biserica devenind pe atât de permisivă ca şi societatea, fapt care anulează diferenţa între Biserică şi societate, şi care deci, în loc să ajute, creează un şi mai mare anonimat, o şi mai mare confuzie. Într-o tendinţă de justificare, unele biserici numesc această permisivitate şi subiectivizare deschiderea largă a porţilor Bisericii pentru participarea laicilor la conducerea şi la viaţa Bisericii, în speranţa că acest eufemism va face plăcere credincioşilor şi astfel îi va menţine; şi îi menţine dar pe teren nestabil, în confuzie, fără garanţie. Aşa cum Glenn T. Miller zice în articolul citat (p. 256) teologii îşi pun — pe drept cuvânt — tot mai mult problema faptului de a face teologie într-o lume în declin ecclesiastic. Teologie? Pentru cine? Când comerţul, piaţa, societatea de consum — în care consumi şi eşti consumat — deţine hegemonia asupra tuturor filosofiilor şi credinţelor, pentru cine să mai faci teologie? Ce relevanţă mai are aceasta la public, la individ? Aşa cum observă Miller, în deceniul al şaptelea al marilor reforme şi curente, tinerii s-au revoltat între altele şi împotriva unei biserici lipsite de curaj (p. 256), fapt însă încurcător, deoarece aceasta arată că tineretul încă ţinea la şi de biserică, era îngrijorat de aceasta, preocupat de ea. Astăzi însă, acelaşi autor afirmă cu dreptate, tineretul şi lumea în general nici măcar nu se mai răzvrăteşte împotriva bisericii căci nu mai e parte din ea, nu mai împărtăşeşte suficient sistemul valorilor religioase pentru a se simţi parte din acesta şi pentru a-l vrea activ, semnificativ. Astfel spus, indiferentismul religios contemporan îi apare autorului citat mai grav decât eventualele conflicte avute în diverse timpuri în sânul Bisericii.

Singurul remediu întrevăzut de Miller constă în retragerea Bisericii din arena politică, sociologică, din „spaţiul public", şi axarea ei pe „spaţiul privat, personal" în care fiecare persoană îşi trăieşte cea mai mare parte a vieţii. Axarea pe spiritualitatea personală devine un imperativ. Înapoi la Ortodoxie! Interesant de remarcat este faptul că tocmai în perioada în care Bisericile occidentale se pierdeau în „spaţiul public", văzându-şi în politică şi social adevărata menire, tot mai frecvente critici se ridicau la adresa Ortodoxiei care era denumită conservativă, tradiţionalistă, demodată, indiferentă la problemele vremii, tocmai pentru că în Tradiţia Ortodoxă, Biserica rămăsese la „spaţiul privat, personal" mai întâi, şi numai prin directe implicaţii trecând la al doilea, la cel public. În Ortodoxie, este cunoscut faptul, accentul nu s-a pus pe politică şi pe aspectele sociale externe ale vieţii cotidiene (şi asta nu numai în anii regimurilor comuniste, ci în general), ci, potrivit şi datorită influenţei spiritualităţii monastice, pe viaţa personală, pe conceptul de **îmbunătăţire**, care apoi, implicit, are influenţe directe în viaţa comunitară. Aşa se explică faptul că predicile preoţilor s-au axat şi se axează în principal pe interpretarea pericopei evanghelice duminicale sau a tematicii alese, şi aplicarea la individ, la credincios, în viaţa privată şi implicit publică apoi, a învăţăturilor desprinse din tematica respectivă. Chiar dacă uneori acest mod de a lucra în lume a putut califica Biserica drept Biserică a persoanei şi mai puţin a societăţii, s-a văzut şi se vede în analiză finală că acesta a constituit modul cel mai eficient de a fi în lume şi societate, mod prin care s-a urmărit plămădirea societăţii prin individ şi nu invers. Acum deci Occidentul promovează ideea reîntoarcerii Bisericii la spaţiul „ne-public" al individului, axarea pe spiritualitatea personală a credinciosului şi pe redresarea societăţii prin persoana îmbunătăţită spiritual.

În acest context ochii Occidentului se deschid tot mai mult spre Tradiţia Ortodoxă încercând să reia de acolo ceea ce el a pierdut, dovedind astfel că o Tradiţie care era considerată regresivă a fost de fapt progresivă şi că cea care se credea progresivă, a regresat, s-a dezintegrat, s-a pierdut în anonimat.

Iată cele patru imperative pe care Miller le vede ca absolut necesare pentru ieşirea Bisericilor occidentale din impas (pp. 257—258):

1. Noua teologie va trebui să evite aspectele politice şi culturale ale vieţii de zi cu zi; ea va trebui să se axeze pe zidirea unei noi identităţi spirituale a membrilor bisericilor.

2. Noua teologie va trebui să se stabilească pe legătura între credinţă şi adevăr, discernând ce este adevărat şi ce nu este în ştiinţele contemporane (cu alte cuvinte să dezvolte o atitudine critică faţă de ştiinţele vremii şi de a lega adevărul găsit în ele — când este de găsit — de credinţa individului în Dumnezeu).

3. Noua teologie va pune un doesebit accent pe nevoile personale ale individului, mai ales pe nevoia de sens şi de mister (altfel spus, ideea de sacru şi de taina trebuiesc readuse în prim planul vieţii credinciosului).

4. Ultimul imperativ este într-un fel o repetare a întregii probleme şi anume, el se referă la faptul că noua teologie trebuie să facă o distincţie clară între dimensiunea privată, personală şi socială politică a vieţii credinciosului şi să se axeze pe prima spre reforma celeilalte, căci, aşa cum se vede, „noua teologie" ori atitudine, ori preocupare a Bisericilor occidentale după anii '60 de a reforma viaţa publică a eşuat. Aceasta a fost o teologie „scrisă în vânt". „În locul unei biserici care să creeze o lume mai dreaptă", zice autorul articolului, „lumea a creat o Biserică mai puţin religioasă şi de departe, mai puţin semnificativă" (p. 258) pentru păstoriţii ei.

În toate cele patru imperative se poate cu uşurinţă recunoaşte de fapt atitudinea constantă, fundamentală a Bisericii Ortodoxe care acum, în contextul noii orientări a Bisericilor occidentale trebuie să devină şi mai conştientă de rolul pe care trebuie să-l aibă în schimbarea cursului vieţii lumii contemporane.

Pr. Dr. Theodor Damian

Renaşte Monahismul Ortodox în Calabria

Sfânta Liturghie era pe sfârşite. Aveam în faţă, dincolo de Sfânta Masă, pe peretele absidei Altarului, chipul Sfântului Ioan Theristés, o frescă medievală, brăzdată de fisurile zidului. Era singura icoană rămasă din pictura bisericii, a acestei biserici înguste, cu o navă prelungită disproporţionat, adăugată evident prin secolul al XIII-lea, dar din care se mai păstrează doar pereţii. Întreaga biserică păstrează duhul epocii bizantine, pe care vitregiile istoriei n-au reuşit s-o îngroape în uitare.

Un grup de turişti, veniţi să viziteze această mânăstire atât de dragă trecutului lor, auzind frumoasa şi insolita — pentru ei — slujbă „greceasca", cântată însă pe limba lor, au rămas până la sfârşit.

După otpust, am ieşit. În biserică, grupul de turişti m-a înconjurat cu sfială şi cuprinzându-mi amândouă mâinile, mi-au zis cu glas tremurat:

— Părinte, noi suntem calabrezi, din partea locului. Dar viaţa ne-a dus prin Australia şi America. Auzind că s-a deschis „San Giovannello", am venit să vedem. Suntem fericiţi că am trăit să auzim slujbă „greceasca" pe Muntele „Schimbării la Faţă"... Părinte, e prima Sfântă Liturghie pe acest munte, după cinci sute de ani...

*

Mânăstirea Sf. Ioan Theristés sau „San Giovannello", cum le place localnicilor s-o numească, se află în partea răsăriteană a Calabriei, care pe vremuri se numea „Magna Grecia". Calabrezii îşi zic italo-greci, deşi cei mai mulţi nu mai ştiu limba greacă. Ştiu însă că strămoşii lor erau greci, că făceau pelerinaje la Muntele Athos şi că în ziua „Schimbării la Faţă" venea aici, la „San Giovannello", la hramul mânăstirii, ca să se roage Sfântului lor să-i apere de năvălirile arabilor.

*

— ... Mama Sfântului Ioan Theristés era calabreză, din aceste părţi. Ajunsese roabă la saracini, care stăpâneau Sicilia, şi acolo se născtea Sfântul Ioan. Când copilul avea paisprezece ani, mama lui a murit. Ultimele cuvinte pe care i le-a lăsat au fost acestea: „Ca să te mântuieşti, mergi în ţara părinţilor noştri, în Calabria, ca să fii botezat". Aşa că, într-una din zile, aflându-se pe un vapor, aproape de ţărmurile Calabriei, copilul Ioan a sărit în apă şi a ajuns pe pământul strămoşilor săi. Venind în această vale, dintre Muntele „Schimbării la Faţă" şi Muntele Stilo, a găsit o mulţime de pustnici care trăiau în grote. Şi azi, această zonă se numeşte „Valea Sfinţilor". Călugării când l-au văzut îmbrăcat în haine arabe şi cerând botezul, s-au temut că e spion. L-au pus deci la încercare. Au încălzit un cazan cu untdelemn, în care să-l „boteze" pe Ioan. Văzându-l că nu se teme de untdelemnul încins, ci e gata să primească acest „botez", au înţeles că dorinţa lui e sinceră. L-au botezat, deci, după tradiţia Bisericii, iar tânărul a rămas cu ei, devenind în scurt timp foarte iscusit în tainele vieţii pustniceşti. S-a retras pe acest munte şi a trăit într-o grotă, aflată nu departe. Şi era Sfântul foarte cinstit în partea locului, căci veneau la el credincioşii de la mari depărtări. El a zidit această mânăstire, în secolul al X-lea (o inscripţie indică anul 994), în cinstea „Schimbării la Faţă a Domnului". După moartea lui, poporul a păstrat ca al doilea hram sărbătoarea Sfântului Ioan, ctitorul mânăstirii. Ca azi, toţi să vorbească de Mânăstirea „San Giovannello".

Numele de „Theristés" înseamnă „secerătorul". Spune tradiţia că într-o zi călduroasă de vară, Sfântul trecea printr-un câmp din apropierea mării. Şi a văzut nişte ţărani dormind la umbra unui copac, iar pe feţele lor brăzdate semnele unei vieţi trudite, i s-a făcut milă de ei. În acest timp, a văzut că dinspre mare se ridica o furtună grozavă, care cu siguranţă avea să distrugă toată truda acestor secerători. Atunci Sfântul a îngenunchiat şi s-a rugat lui Dumnezeu şi îndată furtuna s-a oprit. Ba, mai mult, când oamenii s-au trezit, au văzut că, prin minune, grâul era terminat de secerat, treierat şi aşezat de-o parte boabele, de alta, pleava. Iar spre munte l-au zărit pe Sfântul Ioan Theristés sau „Secerătorul". După moartea Sfântului şi a ucenicilor săi, Nicolae şi Ambrozie, moaştele lor au fost aşezate în biserică spre închinare.

Dar aveau să vină vremuri grele peste credincioşii din Calabria. În secolul al XI-lea, după Marea Schismă, propaganda catolică n-a fost violentă. Aceasta, şi pentru că nu era prea influentă în sudul Italiei, dar şi pentru că s-a lovit aici de o populaţie compact ortodoxă. Spun documentele că cei mai înverşunaţi apărători ai tradiţiei „greceşti" (ortodoxe) era credincioşii din Gerace. (Acesta e un oraş aflat la mică distanţă de

(Continuare în pag. a 7-a)

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

NĂZUINŢE DE RESTABILIRE A UNITĂŢII CREDINŢEI

După pogorârea Sfântului Duh asupra apostolilor, a luat fiinţă comunitatea Bisericii creştine. Primii creştini se numeau între ei „fraţi", pătrunşi fiind de duhul dragostei şi cu credinţă în Hristos Domnul, se străduiau să împlinească poruncile Lui. „O singură inimă şi un singur suflet era în mulţimea celor ce credeau" (Fapte 4, 32). Cu toată felurimea darurilor dobândite, „noi toţi — zice ap. Pavel — într-un singur Duh ne-am botezat, ca să fim un singur trup" (I Cor. 12, 13). Şi iarăşi: „prin credinţa în Hristos, toţi suntem fiii lui Dumnezeu" şi ca urmare, deosebire nu mai este „pentru că voi toţi una sunteţi întru Hristos Iisus" (Gal. 3, 26 şi 28).

Cu toate acestea însă, ap. Pavel, însuşi, s-a văzut a fi nevoit să ia atitudine faţă de desbinarea ce s-a ivit între creştinii din Corint. Pe considerente diferite, acolo s-a manifestat în mod diferenţiat ataşamentul faţă de apostoli, prin declaraţii ca acestea: „Eu sunt al lui Pavel. — Eu sunt al lui Apolo. — Eu sunt al lui Chefa. — Iar eu sunt al lui Hristos!" S-a impus astfel atitudinea categorică a apostolului Pavel: „Oare s-a împărţit Hristos? Nu cumva s-a răstignit Pavel pentru voi? Sau fost-aţi botezaţi în numele lui Pavel?" (I Cor. 1, 11—13).

Acelaşi sf. ap. le-a cerut Efesenilor să păstreze unirea credinţei. Siliţi-vă — le-a zis — „să păziţi unirea duhului în legătura păcii". Ştiut este că aceasta se manifestă prin unitatea gândului, ce se cere a fi la toţi creştinii, spre a asigura astfel armonia dintre ei. Este recerută unitatea credinţei, căci „este un singur trup şi un singur Duh" (Ef. 4, 3—4). Acest singur trup este Biserica, al cărei cap este Hristos (Ef. 5, 23), iar Cel care însufleţeşte trupul Bisericii este singurul Duh (cf. I Cor. 12, 13). În continuare este motivată unitatea, prin sublima triadă: „este un Domn, o credinţă, un botez" (Ef. 4, 5). Pe Hristos Domnul se întemeiază unitatea şi sub stăpânirea lui Hristos se dobândeşte şi credinţa şi botezul. Apostolul recurge apoi la supremul izvor al unităţii creştine, grăind: „este un Dumnezeu şi Tatăl tuturor" (Ef. 4, 6). Ca urmare, noi toţi suntem fiii aceluiaşi Părinte, care pe toţi îi îmbrăţişează cu dragoste. „El face să răsară soarele peste răi şi peste buni şi trimite ploaie peste drepţi şi peste nedrepţi" (Matei 5, 45).

Este motivată deci unitatea credinţei succesiv prin cele trei persoane ale Sfintei Treimi. Unitatea dintre persoanele Sf. Treimi este modelul desăvârşit pentru unitatea de mărturisire a credinţei creştine (cf. I Ioan 5, 7).[1]

Dacă prin articolele de credinţă, creştinătatea mărturiseşte pe Dumnezeu, unul în fiinţă şi slăvit în trei persoane, la rândul său, Biserica lui Hristos, una, sfântă, sobornicească şi apostolească, se prezintă astăzi împărţită în confesiuni creştine. Acestea adoră pe unul şi acelaşi Dumnezeu, însă cu cuvinte diferite, ale unora faţă de ale celorlalte.

Învăţătura de credinţă creştină, cristalizată în dogme, de către cele şapte sinoade ecumenice, a fost recunoscută de întreaga creştinătate din veacurile în care dogmele au fost formulate. Odată cu frângerea unităţii Bisericii, a dispărut şi unitatea de credinţă creştină. Romano-catolicismul a tins să înmulţească dogmele, iar protestantismul, prin apariţia sa, a avut drept obiectiv, să le împuţineze. În contrast cu ambele aceste comunităţi, Biserica ortodoxă a rămas fidelă dogmelor formulate de sinoadele ecumenice; ea nu le-a sporit, nici nu le-a împuţinat şi nici nu le-a alterat. Potrivit acestei atitudini intransigente, Biserica ortodoxă a respins încercările de unire întreprinse, după marea schismă, de către Apusul rom.-cat. şi n-a admis adausurile arbitrare făcute de Roma papală asupra tezaurului învăţăturii de credinţă.[2]

Cât despre Ortodoxie şi Protestantism, distanţa dintre ele a fost considerată a fi aşa de mare, încât în tot decursul ultimelor patru veacuri n-au avut loc contacte — spune Visser't Hooft — decât la foarte rare ocaziuni. Sfârşitul sec. al XIX-lea a marcat un început de întreprindere a unor contacte mai susţinute între ele[3]

Pe linia legăturilor întreprinse între Apusul catolic şi Răsăritul ortodox, prin acţiunile ecumenice, se înscrie şi întâlnirea din 1964 dintre papa Paul al VI-lea şi patriarhul ecumenic, Athenagoras I al Constantinopolului, cu care prilej a fost ridicată anatema pe care reciproc au aruncat-o cele două Biserici, una asupra celeilalte, la 1054.

Ca răspuns la vizita pe care papa Paul al VI-lea a făcut-o Răsăritului ort., în acest an, la sărbătoarea sf. ap. Petru şi Pavel, Sanctitatea sa, Bartolomeos I, patriarhul ecumenic al Constantinopolului a vizitat la Roma pe papa Ioan Paul al II-lea. În bazilica sf. Petru, Sanctitatea sa Bartolomeos I a asistat la messa săvârşită de papa Ioan Paul II, după care ambii au cuvântat. Împreună au păşit apoi în public, ambii binecuvântând masele de credincioşi adunaţi în piaţa sf. Petru.

Din cele petrecute cu ocazia acestei vizite, a reieşit că dacă s-ar putea trece peste unele inovaţii rom.-cat. faţă de Ortodoxie (ex. Filioque), obstacolul greu de învins rămâne acelaşi primat papal de supremaţie. Şi de această dată, primatul papal a fost susţinut cu argumente neîntemeiate, Apusul rom.-cat. dovedindu-se a nu fi înclinat să renunţe la el.

În năzuinţa de restaurare a unităţii creştine, aspectul cel mai de seamă al problemei nu poate fi altul decât cel al adevărului. La temelia Bisericii sale, instituţie divino-umană, Domnul Hristos a aşezat stânca de neclintit a adevărului, că El este Fiul lui Dumnezeu celui viu. Cât despre încredinţările acordate apostolilor în Biserică, Domnul Hristos n-a făcut diferenţieri. La cererea locurilor de întâietate, făcută pentru fiii lui Zevedeu, Iisus a răspuns: „a şedea de-a-dreapta şi de-a-stânga mea nu este al meu a da" şi iarăşi „care între voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru şi care între voi vrea să fie întâiul să fie sluga voastră" (Matei 20, 23—27). Din viaţa şi Faptele Apostolilor nu reiese că apostolului Petru i s-ar fi recunoscut un primat de jurisdicţie, din partea colegilor lui de apostolie. La rândul său, nici ap. Petru n-a exercitat şi nici nu şi-a revendicat un astfel de privilegiu. Vorbind despre îndatoririle mai marilor Bisericii, apostolul Petru se adresează presviterilor nu ca unul care ar fi mai marele lor, cu drepturi de supremaţie, ci — după cum el însuşi a afirmat-o despre sine în epistola sa — „ca unul ce sunt împreună presviter" (I Petru 5, 1), adică împreună păstor.[4]

Desigur, restaurarea unităţii creştinilor, despărţiţi prin marea schismă, înainte de aceasta cu aproape o mie de ani şi după îndelungi atitudini defavorabile, nu se poate realiza cu uşurinţă. În perspectiva sfârşitului de mileniu, de care s-a legat nădejdea refacerii unităţii creştinilor, este neîndoielnic faptul, că o nouă rază de speranţă s-a întrezărit la sărbătoarea sf. Petru şi Pavel din acest an. Pe marginea acestor evenimente, odată cu palidele nădejdi de refacere a unităţii creştine, în presă s-a exprimat părerea, că mai repede s-ar putea săvârşi împăcarea Bisericilor, ortodoxă şi gr.-cat., din ţara noastră (Adevărul de Cluj, din 1—3 iulie 1995).

Între încercările de refacere a unităţii de credinţă a Românilor din Ardeal, istoria consemnează strădania episcopului Ioan Inochentie Micu Clain. După ieşirea lui din Ardeal, s-au auzit în popor cuvinte ca acestea, că episcopul „a văzut că unirea nu e bună şi i-a părut rău că a unit atâta mulţime de suflete, din care cauză se întorceau la neunire".[5]

Experienţele dureroase ale desbinărilor sufleteşti din veacul al XVIII-lea, i-a determinat pe Românii din Ardeal să se reunească într-o singură Biserică. Încercarea de reunire, din 1798, a rămas însă fără rezultat, datorită faptului că le-a fost împotrivă Curtea din Viena.

Cuvântând în Senat, în şedinţa din 12 martie 1923, mitropolitul Nicolae Bălan şi-a exprimat nădejdea, că poporul român care şi-a înfăptuit unitatea naţională cu atâtea jertfe, nu va tolera ca tocmai Biserica să-i dezbine fiii, ci îşi va restatornici vechea unitate bisericească. Afirma atunci cu convingere, că pe lângă toată siluirea, credinţa şi sufletul neamului au rămas neîmpărţite ca şi cămaşa necusută a Mântuitorului.[6] În aceeaşi şedinţă, mitropolitul gr.-cat., V. Suciu, punând în discuţie problema confesională la Români a pledat pentru apropierea de papism, la care i s-a dat răspuns de îndată.[7]
În catedrala din Blaj, reprezentantul diplomatic al papei a afirmat, că el constată cu durere, că nu întreg poporul românesc e sub ascultarea scaunului papal, iar misiunea d-lor (a bisericii unite) ar fi ca să îndeplinească acest lucru de a aduce întreg poporul românesc sub ascultarea scaunului papal „scăpându-l de ortodoxia cea neortodoxă".[8]

Într-o cărticică, apărută cu binecuvântarea episcopului gr.-cat. I. Hossu, s-a afirmat cu neîngrădită îndrăzneală despre unirea celor două biserici româneşti că „nu se poate face cum vreau unii, prin absorbirea celor puţini de cei mulţi, ci numai prin reluarea legăturilor cu biserica Romei, prin Patriarhia din Bucureşti".[9]

În ordinea firească a lucrurilor, acţiunea provoacă neîntârziat reacţiune. În ordine socială, chiar dacă, datorită aportului raţiunii şi a voinţei libere, reacţiunea nu se exercită cu aceeaşi promptitudine după acţiune, totuşi reacţiunea nu se lasă aşteptată la nesfârşit. La patru ani, după cele de mai sus, au venit evenimentele din toamna anului 1948, care sunt îndeobşte cunoscute.

Se doreşte ca sfârşitul de mileniu să fie o răscruce a istoriei, cu năzuinţe şi forţe noi, spre a păşi într-un nou mileniu cu o faţă nouă a existenţei noastre. Pentru viitorul ce se conturează, este firesc ca şi credinţa religioasă să-şi exercite rolul său, spre binele Bisericii creştine.

Prof. Petru Dumitreasă

---

1. Rovenţa H., Epistola către Efeseni, introducere şi comentar, Bucureşti, 1929, p. 87—90.

2. Crainic N., Spiritul ecumenic, în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 11—12.

3. Visser't Hooft W. A., Ortodoxia văzută de un protestant, trad. de T. Bodogae, Sibiu, 1933, p. 8—10.

4. Popovici E., Istoria bisericească universală, trad. de A. Mironescu, cartea I, ed. II, Bucureşti, 1925, p. 252—253.

5. Să fim iarăşi una, Sibiu, 1945, p. 58.

6, 7, 8. Bălan N., Evanghelia şi democraţia, Ortodoxia şi Neamul, Biserica şi Statul, Sibiu, 1923, p. 21, 1, 27.

9. Prunduş S. A., Pentru unirea tuturor Domnului să ne rugăm, Cluj, 1944, p. 7.

SFÂNTUL MACARIE EGIPTEANUL

— Luminat povăţuitor al monahilor —
— 300—390 —

Istoria creştinismului înregistrează o mare schimbare la începutul sec. al IV-lea, în privinţa desăvârşirii şi a manifestării dragostei pentru Iisus Hristos. Martirii au făcut loc pustnicilor şi sihaştrilor.

Când sângeroasele persecuţii împotriva Bisericii au încetat, ca urmare a Edictului de la Milan (313), când mărturisirea credinţei nu mai presupunea riscul pierderii vieţii, unii creştini au văzut desăvârşirea realizându-se în liniştea pustiilor, departe de tumultul şi grijile vieţii, în ambianţa de dăruire totală lui Dumnezeu, trup şi suflet şi de convorbirea continuă, prin rugăciune, cu Dumnezeu.

În mânăstirile şi schiturile din liniştea pustiurilor, s-au consumat trăiri de o nebănuită tensiune sufletească şi s-au creat opere de aleasă ţinută duhovnicească şi de mare profunzime teologică. Importanţa educativă a acestor opere a fost imensă, în decursul veacurilor, valorificată şi în zilele noastre, nu numai în rândul monahilor, ci şi în rândul credincioşilor, căci ţelul tuturor este desăvârşirea sau mântuirea.

Un monah nu este decât un bun creştin, preocupat totdeauna să ajungă la perfecţiune. Viaţa monahală nu este decât o viaţă, să zicem aşa „mai creştină", iar lepădarea de sine e observarea, cu mai mare strictеţe, a tuturor datoriilor religioase. Iar aceste datorii sunt valabile pentru toţi creştinii, fiindcă, nu numai unora, ci tuturor, a zis Iisus Hristos în Predica de pe Munte: „Fiţi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru Cel din Ceruri, desăvârşit este" (Matei V, 48).

În mânăstire este locul unde creştinul se încearcă pe sine, ca aurul în cuptor. Nu e lucru puţin a vieţui în mânăstire şi a rămâne credincios până la sfârşit. Rasa şi tunsoarea încă nu-l face pe monah, ci lepădarea omului lumesc şi îmbrăcarea în cel duhovnicesc, precum şi răstignirea desăvârşită a poftelor (Luca XIII, 24). Cel ce în mânăstire caută altceva, iar nu pe Dumnezeu şi mântuirea sufletului său, nu va găsi decât necaz şi durere. Nici nu va sta în pace multă vreme, cel ce nu se va nevoi, a fi mai mic şi tuturor supus, căci „mântuirea este o clădire, ce nu se ridică, decât pe ruinele mândriei" (Urmarea lui Hristos, Buc., 1990, pag. 51).

Lupta pentru desăvârşire este continuă, se duce toată viaţa: în necazuri şi în suferinţe, în răbdare şi credinţă, stau ascunse făgăduinţele, slava şi obţinerea bunurilor cereşti, după cum în sămânţa aruncată sub brazdă se ascunde rodul, după cum în planta ce răsare între spini şi în loc mocirlos, se ascunde copacul. Ispitele înalţă pe cei statornici şi doboară pe cei mândri şi şovăielnici. Cei ispitiţi nu trebuie să se mâhnească, ci să socotească mai de preţ sărăcia decât bogăţia, postul decât desfătarea, ocara decât slava şi lupta decât laşitatea (Omilia XV, paragr. 51). În felul acesta, lucrătorul desăvârşirii să nu gândească lucruri mari despre sine, ci doar un singur lucru să aibă în gând şi să facă: „să iubească şi să lucreze pe măsura puterii ce i s-a dat".

Sfântul Macarie Egipteanul s-a născut spre anul 300 în Egipt din părinţi creştini şi din fragedă vârstă s-a nevoit la deprinderea credinţei şi a faptelor bune. După moartea părinţilor, dorind să vieţuiască ca îngerii în ceruri, aici pe pământ, a împărţit averea la săraci şi s-a retras în Pustiul Scete din Egiptul de Sus, având vârsta de 30 ani, atras de viaţa Sfântului Antonie cel Mare (251—356) şi mai ales de propria sa vocaţie. Aici, în pustiu a vieţuit în neîncetate rugăciuni, în hrană puţină şi în lucrul mâinilor, după obiceiul monahilor: „munceşte şi te roagă".

A fost dăruit de Dumnezeu cu o înclinare duhovnicească neobişnuită, cu darul facerii de minuni şi al profeţiei. La vârsta de 40 de ani a fost hirotonit preot şi s-a făcut îndrumător luminat al monahilor din pustiul Scete şi încă la mulţimea credincioşilor care veneau la el pentru rugăciune, învăţătură şi binecuvântare. Tuturor le dădea sfaturi de o mare profunzime duhovnicească, sentinţe (învăţături scurte) despre rugăciune, răbdare, omorârea patimilor şi bunătatea inimii, după caz. Mulţi veneau şi pentru vindecarea de boli; a înviat şi morţi, minuni făcute pentru mântuirea şi folosul sufletesc al credincioşilor. Din milă de oameni, care veneau la el în pustie, a pus de s-a construit o casă de oaspeţi, pentru străini şi bolnavi. Cu aceste daruri şi mari nevoinţe pustniceşti fiind împodobit, la adânci bătrâneţi şi-a dat fericitul sfârşit al vieţii sale spre anul 390, în vârstă de 90 de ani. Biserica îl prăznuieşte ca sfânt la 19 ianuarie.

De la el ne-au rămas 50 omilii duhovniceşti, scrisori, apoftegme (cuvinte), tratate, prin care a urmărit să ridice viaţa monahismului creştin, deasupra celor pământeşti. Nivelul ridicat al gândirii marelui ascet locuitor al pustiului, felul de a se exprima, mulţimea textelor biblice, ne îndreptăţesc să-l considerăm un adevărat discipol al şcolii catehetice din Alexandria, cu pregătire temeinică teologică şi filosofică a timpului, pe care smerenia sa profundă l-a determinat să-şi ascundă identitatea.

El nu putea fi decât un monah excepţional, în mediul ascetic, un teolog de înaltă clasă, un povăţuitor luminat, misionar neobosit al monahilor, care şi-a scris operele sale pentru mânăstirile şi schiturile din pustiul Scete, aşa cum a făcut şi marele său dascăl, Sfântul Antonie cel Mare, apoi Sfântul Pahomie Tabenisiotul (290—348), Orsisie (+380), Părinţii Capadochieni şi alţii pentru mânăstirile lor. Cu alte cuvinte, scrierile sale oglindesc nivelul duhovnicesc la care s-a ridicat, prin exersarea continuă a principiilor creştine, deci sunt „rodul experienţelor sale personale", ce urmăresc în special „formarea omului desăvârşit" şi expune continuu mijloacele pentru atingerea scopului urmărit.

Pornind de la învăţătura Mântuitorului că: „Împărăţia cerurilor se ia prin stăruinţă şi cei ce se silesc, pun mâna pe ea" (Matei XI, 12), marele ascet al monahismului primar îşi expune îndrumările, astfel: „Să se atragă cu sila spre bine, chiar dacă inima şi cugetul său nu vrea" şi zice: „Apropiindu-se cineva de Domnul se cuvine, mai înainte de toate, să se silească a face binele — chiar dacă inima sa nu vrea acest lucru —. Să se silească să iubească — chiar dacă nu are în el iubire —. Să se silească să fie blând — chiar dacă nu are în el blândeţe —. Să se silească să fie îndurător şi să aibă inimă milostivă — chiar dacă nu are în firea lui aceste însuşiri —. Să se silească să fie îndelung răbdător, atunci când este dispreţuit, iar când este batjocorit, să nu se indigneze (Romani XII, 19). Să se silească spre rugăciune — chiar dacă îi lipseşte rugăciunea duhovnicească. Văzând deci Dumnezeu pe unul că aşa se luptă şi cu sila împotriva voinţei inimii sale — vine către Domnul — îi va da adevărata rugăciune a Duhului, îi va da iubire adevărată, blândeţe adevărată, îndurare a inimii şi bunătate adevărată, într-un cuvânt, îl va umple de roadele Duhului" (Omilia XIX, p. 3).

Cei ce doresc liniştea, să ştie că: „adevărata linişte o dă stârpirea gândurilor rele din inimă" (Omilia XXXL, p. 6).

Despre ascultarea monahului fără cârtire, zice că este: „piscul tuturor virtuţilor" (Manual de Patrologie, vol. III, pag. 402).

Rugăciunea este asemănată cu un „conducător în carul virtuţilor". Căci rugăciunea atrage şi alte virtuţi creştine (Omilia XXXVII, p. 8—9). Cel ce zilnic se sileşte să stăruie în rugăciune, acela se aprinde de o dragoste sfântă şi de dor fierbinte faţă de Dumnezeu (Omilia 40, 2): Roagă-te cum poţi! Dar roagă-te adeseori, că din deasa rugăciune, omul începe a se învăţa rugăciunea cea adevărată. Axul rugăciunii îl constituie „concentrarea totală cu dragoste întru Domnul" (Omilia XXXIII, p. 1).

Efortul fizic şi mai ales rezultatele bune ale acestor eforturi sunt hotărâtoare pentru lucrarea desăvârşirii. Dumnezeu aşteaptă voinţa omului, care e suverană, în natura umană şi fără care nici lucrarea Harului nu e posibilă (Matei XXIII, 37). Deci voinţa omului este decisivă pentru orice direcţie şi acţiune (Omilia XVII, p. 8).

Din experienţa sa proprie, ne atenţionează: „Nu umbla să ajungi la conducerea comunităţii fraţilor, ca să nu-ţi pui pe grumaz încărcături de păcate străine" (Manual de Patrologie Vol. III, pag. 404).

În fine, câteva scurte cuvinte (apoftegme), ce conţin îndrumări pentru viaţa practică a monahilor, cu privire la lupta cu gândurile rele şi la înaintarea cu răbdare spre desăvârşire.

Despre tăcere: „Oricât te-ai strădui, greşeşti dacă nu ştii măsura". Ieşind de la oficierea Sfintelor Slujbe, de la biserică zicea: „Fugiţi fraţilor!". Cineva dintre bătrâni i-a zis lui; „Unde să fugim mai mult decât în pustia aceasta?" Sfântul Macarie şi-a pus mâna la gură, zicând: „De asta să fugiţi!".

Despre răbdare: Un frate s-a dus la Sfântul Macarie şi i-a cerut cuvânt de mântuire. I-a zis lui bătrânul: Du-te în cimitir şi ocărăşte morţii. Fratele s-a dus la cimitir a ocărât pe morţi, a aruncat cu pietre în morminte şi venind a vestit Sfântului. Şi i-a zis lui: „Nimic nu ţi-au răspuns?". Fratele a răspuns: „Nu". Apoi i-a zis bătrânul: „Du-te şi mâine şi îi laudă!" Deci, mergând fratele la cimitir, a slăvit morţii. S-a întors din nou la Sfântul Macarie şi i-a zis: „I-am slăvit". Şi a întrebat bătrânul: „Nimic nu ţi-au răspuns?". Fratele a zis lui: „Nu". Atunci i-a zis bătrânul: „Ştii cu câte i-ai necinstit şi nimic nu ţi-au răspuns şi cu câte i-ai slăvit şi nimic nu ţi-au grăit? Aşa şi tu, dacă voieşti să te mântuieşti, fă-te mort. Nici nedreptatea oamenilor, nici lauda lor să nu le socoteşti; ca cei morţi să fii şi atunci poţi să te mântuieşti".

Despre smerenie: Socoteşte tot binele (ce ai făcut) al lui Dumnezeu iar tot răul, al slăbiciunii tale şi a te crede „cel mai de pe urmă dintre toţi" (Matei XX, 26—27). Cel smerit nu cade niciodată. De unde să cadă? Când el este mai prejos decât toţi! Smerenia profundă sub care se ascundea, l-a determinat pe diavolul să se arate Sfântului în pustie vrând să-l lovească cu o sabie, dar n-a putut. Şi i-a spus: Multă silă am de la tine Macarie, căci nu pot nimic asupra ta. Orice faci şi eu fac. Tu posteşti, dar eu nicidecum nu mănânc. Priveghezi, dar eu nicidecum nu dorm. Numai una este cu care mă biruieşti. A întrebat Sfântul: Care este? Iar diavolul a răspuns: „Smerenia ta" şi pentru aceasta nu pot nimic asupra ta. (Pateric, Alba Iulia, 1990, pag. 133).

Despre rugăciunea stăruitoare: Sfântul Macarie s-a dus în fiecare zi, timp de trei luni la un frate şi acesta n-a avut timp să stea de vorbă cu el, pentru că se ruga. Şi minunându-se Ava Macarie a zis: „Iată un înger pământesc" (Pateric, pag. 140).

Referitor la ascultările din obştile monahale, să se facă fără cârtire şi în corelaţie cu toate aspectele vieţii şi cerinţelor tuturor, spune: Cei ce se roagă şi cei ce slujesc în viaţa de obşte (ascultări) a mânăstirilor, se completează unii pe alţii, prin prisosul care acopere lipsurile după cuvântul: „Nici celui ce a avut mult nu i-a prisosit, nici celui ce a avut puţin nu i-a lipsit" (Ieşire XVI, 18).

Sărăcia de bună voie: În lipsa Sfântului de la chilia sa, a intrat un tâlhar şi luându-i puţinele lucruri ce mai avea le-a pus pe cămilă şi a dat să plece. Dar cămila nu pleca. Tocmai atunci venind Sfântul şi văzând acest lucru, a înţeles repede cauza şi alergând în chilie a văzut uitată o săpăligă. Luând-o degrab, a alergat la cămilă zicând: „Iată frate ce aştepta cămila". Cămila s-a sculat şi s-a dus puţină cale, apoi s-a aşezat din nou jos şi nu s-a sculat, până ce tâlharul a dus în chilie, toate lucrurile furate (Pateric pag. 140).

Altă dată întorcându-se la chilie, a găsit un tâlhar furând din vasele lui sărăcăcioase şi ca un străin, s-a apucat să-l ajute să încarce pe dobitoc ce mai avea, zicând: „Nimic nu am adus în lume, arătat este că nici a scoate ceva din lume, nu putem" (Timotei VI, 7), „Domnul a dat, după cum Însuşi a voit, aşa s-a şi făcut. Bine e cuvântat Domnul pentru toate" (Iov. I, 21) şi Pateric, pag. 134.

Aşadar creştinul şi îndeosebi monahul să caute prin toate mijloacele să facă binele. Când Dumnezeu vede că omul Îl caută şi-L cheamă neîncetat, fără lenevire (Luca XVIII, 1) atunci îi face dreptate, precum i-a făgăduit, curăţindu-l de toată răutatea din el (Efeseni V, 26—27).

Toată tăria noastră stă în a ne simţi slăbiciunea şi a-i cunoaşte medicamentul, care este harul lui Dumnezeu. Pildă avem pe Sfântul Apostol Pavel, care zicea: „toate le pot în Hristos care mă întăreşte" (Filipeni IV, 13), căci omul hotărăşte şi Dumnezeu orânduieşte.

Au trecut 17 secole, de când Sfântul Macarie Egipteanul şi-a încheiat cu bine alergarea, iar lumina marelui ascet al monahismului primar (Matei V, 16) înfruntă timpul. Îndrumările sale duhovniceşti servesc de călăuză şi astăzi obştilor monahale la lupta cu gândurile rele şi la înaintarea spre desăvârşire. Ostenelile sale pustniceşti ne sunt exemple de întărire pe calea cea strâmtă (Matei VII, 14) ce duce la limanul mult dorit de nevoitori.

Timpul n-a întunecat lumina sa, iar seva învăţăturilor date de el este lucrătoare, cu aceeaşi putere, fiind izvorâtă din pilda vieţii sale de înger pământesc.

Dumnezeu l-a cinstit de când era în viaţă (Ps. IX, 10), iar după ce l-a chemat în ceata aleşilor Săi, numele său s-a scris adânc în inima monahismului creştin şi este rostit cu evlavie şi de credincioşi.

Pe bună dreptate zice Psalmistul David: „Întru pomenire veşnică va fi dreptul" (Ps. 111, v. 6).

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

Raportul între Taina Sfântului Botez şi cea a Pocăinţei

(Duminica după Botezul Domnului)

Suntem încă sub binecuvântata rază de lumină a Botezului Domnului şi a sfinţirii întregii creaţii, prin arătarea Sfintei Tremi; Sărbătoare care marchează începutul activităţii publice a Mântuitorului. Astfel Sfânta Evanghelie ne spune că: „poporul ce şedea în întuneric a văzut lumină mare şi celor ce şedeau în laturea şi în umbra morţii le-a răsărit lumină. De atunci a început Iisus a propovădui şi a zice: pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 4, 16—17).

Deşi aceeaşi temă cu predica Sfântului Ioan Botezătorul, finalitatea propovăduirii diferă substanţial ca şi botezul Înaintemergătorului, faţă de cel cu „Duh Sfânt şi cu foc". O spune aceasta însuşi Botezătorul Domnului: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăinţă, dar cel ce vine după mine este mai puternic decât mine... Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Matei 3, II). Evanghelia ne arată că Ioan a „venit spre mărturie ca să mărturisească de lumină. Cuvântul era lumina cea adevărată care venind în lume, luminează pe tot omul... iar celor ce cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu" (Ioan I, 7—9.13). „Acesta... botează cu Duh Sfânt că este Fiul lui Dumnezeu" (Ioan, I, 33—34). Vedem de aici că aşa cum misiunea a fost diferită, tot diferite sunt mijloacele pentru îndeplinirea ei, deşi ca formă aparentă, Botezul este acelaşi. Conţinutul şi efectul sunt însă diferite. O spune foarte clar Sfântul Ioan: „eu v-am botezat cu apă, iar El vă va boteza cu Duh Sfânt" (Marcu I, 8).

Vedem că între Botezul cu apă şi cel cu Duh Sfânt este o deosebire de substanţă: Botezul lui Ioan era „al pocăinţei", aplicat celor care îşi „mărturiseau păcatele" şi se căiau (Marcu I, 4—5), era deci un simbol care confirma căinţa de păcate, aşa cum apa curăţă orice murdărie. Botezul cu Duh Sfânt oferă posibilitatea să facă „fii ai lui Dumnezeu" — după cum am văzut. El nu este un simbol, ci conţine în el harul mântuitor. De aceea şi instituirea lui de către Mântuitorul va fi făcută numai după Sfintele Patimi, după ce a câştigat înfierea noastră la Tatăl; după ce învingând păcatele şi moartea, a dobândit pentru noi „putere în cer şi pe pământ"; după ce încheindu-şi activitatea răscumpărătoare, intră în lucrare sfinţitoare Duhul Sfânt. Astfel, înaintea înălţării Sale la cer, Domnul i-a investit pe Sfinţii Apostoli cu puterea săvârşirii Botezului Sfintei Treimi, spunându-le: „Datu-mi-s-a toată puterea în cer şi pe pământ. Drept aceea mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei 28, 18—19). Apostolii au împlinit această poruncă săvârşind primul Botez în numele Sfintei Treimi, la Cincizecime, odată cu pogorârea Sfântului Duh. Botezul cu Duh Sfânt şi cu foc împărtăşit la Rusalii, prin harul Sfântului Duh mistuie ca focul orice întinăciune a păcatului, începând cu păcatul strămoşesc şi adăugând păcatele personale (Fapte 2, 38), acordă filiaţia divină printr-o renaştere spirituală şi face membri ai Trupului tainic al Domnului pe toţi cei ce L-au primit.

Deosebirea dintre Botezul lui Ioan şi Botezul cu Duh Sfânt reiese mai convingător din întâmplarea relatată de cartea Faptele Apostolilor (19, I—6): „Şi când era Apollos în Corint, Pavel trecând prin părţile de sus, a venit la Efes şi găsind pe unii ucenici a zis către ei: luat-aţi Duh Sfânt după ce aţi crezut? Iar ei au zis către el: încă nu am auzit de este Duh Sfânt. Şi a zis către ei: dar în ce v-aţi botezat? Iar ei au zis: în botezul lui Ioan. Iar Pavel a zis: Ioan a botezat cu botezul pocăinţei, spunând poporului să creadă în cel ce vine după el, adică în Hristos Iisus. Şi auzind s-au botezat în numele Domnului Iisus. Şi punându-şi Pavel mâinile peste ei. a venit Duhul Sfânt peste ei...". În faţa unei situaţii atât de clar relatată de Cartea Sfântă apare nefirească atitudinea unor creştini, care din spirit de prozelitism, atrăgând credincioşi botezaţi cu Duhul Sfânt, îi rebotează cu botezul lui Ioan...

Sfântul Ioan Damaschin distinge opt forme de botez: „primul botez a fost Botezul potopului pentru curmarea păcatului. Al doilea, botezul prin mare şi nori, căci norul este simbolul Duhului, iar marea simbolul apei. Al treilea, Botezul legii vechi, căci tot cel necurat se spală cu apă. Al patrulea, Botezul lui Ioan, care a fost introductiv şi conducea la pocăinţă pe cei botezaţi ca să creadă în Hristos... Al cincilea, Botezul Domnului... Al şaselea Botez, Botezul prin pocăinţă şi lacrimi, care este cu adevărat greu. Al şaptelea, Botezul prin sânge şi mucenicie, cu care însuşi Hristos s-a botezat în locul nostru. Al optulea şi ultimul nu este mântuitor, ci pe de o parte distruge răutatea — căci nu mai guvernează răutatea şi păcatul — iar pe de altă parte, „pedepseşte necontenit" (adică focul cel veşnic de după judecata obştească). (Dogmatica, trad. rom., p. 250—252).

Dacă primele cinci forme de Botez s-au săvârşit, cea de a şasea formă, Botezul pocăinţei şi lacrimilor rămâne o continuitate firească a celui predecesor, adică a Botezului cu Duh Sfânt. Acesta şi nu Botezul lui Ioan acordă iertarea păcatelor, fiindcă a fost lăsat de Mântuitorul ca purtător al harului Sfântului Duh. Ştiind că firea omenească este mereu supusă greşelii, odată cu porunca săvârşirii Botezului Sfintei Treimi, Domnul le acordă Sfinţilor Apostoli puterea iertării păcatelor, spunându-le înainte de înălţarea la cer: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi. Acestea zicând, a suflat şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt; cărora veţi ierta păcatele se vor ierta şi cărora le veţi ţine vor fi ţinute" (Ioan 20, 21—23). Astfel a instituit Mântuitorul Taina Pocăinţei prin care El transmite prin Apostolii Săi şi succesorii acestora harul iertării păcatelor, întru continua înnoire a vieţii.

Pentru a vedea mai în adâncime care este raportul Sfintei Taine a Pocăinţei cu cea a Botezului, trebuie să stabilim de la început că în limba originală a Noului Testament, Botezul defineşte „cufundarea în apă". Ea devine Sfântă Taină, cu efectele pe care le-am văzut, în prezenţa Sfântului Duh, după cum descoperă Mântuitorul însuşi lui Nicodim acest lucru: „De nu se va naşte cineva din apă şi din duh, nu va putea să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (Ioan 3, 5). Sfântul Ioan Damaschin arată că „ne-a dat poruncă să ne renaştem prin apă şi prin Duh, deoarece prin rugăciune şi prin invocare, Sfântul Duh se pogoară asupra apei. Dar pentru că omul este dublu, din suflet şi corp, ne-a dat dublă şi curăţirea, prin apă şi prin Duh. Duhul, pe de o parte, reînnoieşte prin noi starea după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu; iar apa, pe de altă parte, curăţeşte prin harul Duhului, corpul de păcat, şi-l eliberează de stricăciune. Apa îndeplineşte icoana morţii, iar Duhul dă arvuna vieţii".

Aşa cum apa Botezului cu Duh Sfânt este purtătoarea harului divin spre curăţia păcatului şi renaşterea spirituală, tot astfel sunt şi lacrimile Pocăinţei. Sfântul Ioan Scărarul arată că „primind Botezul ca şi copii, ne-am întinat după aceea". Prin botezul lacrimilor ne putem însă curăţi oricând. „Dacă acesta nu s-ar fi dăruit de Dumnezeu oamenilor din iubire de oameni, cu adevărat rari ar fi cei ce se mântuiesc". Comentând pe Sfântul Ioan Scărarul, un alt părinte al Bisericii arată că „ne naştem de trei ori în viaţă. Dintre acestea cea dintâi naştere este din pântece, iar celelalte două ne urcă de la pământ la cer: una e prin Sfântul Botez, pe care o numim naştere din nou, iar cealaltă e din Pocăinţă. Fără Botez nu s-ar mântui nimeni; fără lacrimile pocăinţei ar fi rari cei ce se mântuiesc". Şi aceasta pentru faptul că „cei ce după baie s-au murdărit iarăşi, trebuie numaidecât să-şi cureţe mâinile cu focul neobosit al inimii şi cu undelemnul (mila) lui Dumnezeu" — spune Sfântul Ioan Scărarul, în treapta a VII-a a „Scării" sale.

Aşa cum prin Botezul cu Duh Sfânt, firea renaşte spiritual şi gustând bunătăţile lui Dumnezeu se înnobilează prin curăţirea de întinăciunea păcatului, tot astfel şi „lacrimile înmoaie sălbăticia ce se află în suflet" după aceea, aducând ca în cazul botezului cu apă iertarea lui Dumnezeu (Evagrie Ponticul). Aşa cum Botezul aplicat oamenilor maturi la Cincizecime a fost precedat de pocăinţa acestora (Fapte 2, 38) ca expresie a căinţei întru smerenie pentru păcatele săvârşite, tot astfel şi „Botezul lacrimilor", prin regretul faptelor rele, stinge văpaia şi chinul patimilor. „Precum apa adăugându-se câte puţin în foc, schimbă văpaia cu desăvârşire, aşa şi lacrima plânsului adevărat stinge toată văpaia mâniei şi iuţimii... precum focul topeşte trestia, tot aşa lacrima topeşte toată întinăciunea văzută şi gândită" (Sfântul Ioan Scărarul).

Primul Botez este un început, Botezul lacrimilor reprezintă continua deschidere a urcuşului duhovnicesc. „Lacrimile din amintirea morţii au născut frica. Iar după frica ce naşte lipsa de frică, se iveşte bucuria. Iar din bucuria fără sfârşit ajunsă la sfârşit, răsare floarea dragostei cuvioase" (Sfântul Ioan Scărarul).

Dacă Botezul cu apă şi Duh face începutul mântuirii, Botezul lacrimilor o finalizează spre desăvârşirea veşnică. „Nu vom fi învinuiţi la ieşirea sufletului că nu am săvârşit minuni, nici că nu am teologhisit, nici că nu am fost văzători, dar vom da negreşit socoteală lui Dumnezeu că n-am plâns" (Sfântul Ioan Scărarul).

Aducând „bucuria mântuirii" în urcuşul duhovnicesc, darul ceresc al lacrimilor, cum îl numesc Părinţii Bisericii, nu este un pretext de mândrie, ci de „înălţare a gândului smerit". „Dacă verşi izvoare de lacrimi să nu te înalţi întru tine, ca şi cum ai fi mai presus de mulţi". Altfel, harul acesta primit se întoarce spre osânda proprie, fiindcă „mulţi plângând pentru păcate uită de scopul lacrimilor; şi aşa, pierzându-şi mintea, au rătăcit" (Evagrie Ponticul). „Cel ce se făleşte sufleteşte cu lacrimile sale şi osândeşte în sine pe cei ce nu au lacrimi, este asemenea celui ce după ce a cerut de la împărat arme împotriva duşmanilor săi, se omoară cu acestea pe sine. Nu are Dumnezeu nevoie şi nici nu voieşte ca omul să plângă din durerea inimii; ci mai degrabă să se veselească din iubirea faţă de El întru răsul sufletului".

Vedem de aici că „darul lacrimilor" constituie un izvor de neîntreruptă bucurie duhovnicească, ele fiind roada Sfântului Duh (Galateni 5, 22—28), şi a lucrării harului spre împlinirea în sufletele noastre a împărăţiei lui Dumnezeu care este — aşa cum arată Sfântul Apostol Pavel — „pace, bucurie şi dreptate în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17).

Având în Biserică lăsate de Mântuitorul prin lucrarea Sfântului Duh, harul Sfântului Botez prin care ni se iartă păcatul strămoşesc, păcatele personale şi renaştem la o viaţă duhovnicească, ca şi harul „Botezului lacrimilor", spre continua revenire şi creştere duhovnicească, să le folosim spre a deveni mai buni faţă de Dumnezeu şi semenii noştri.

Preot prof. Sorin Cosma

Mitropolitul Andrei Şaguna despre starea şi perspectiva muzicii religioase în Biserica Ortodoxă Română din Transilvania

Momentul decisiv, considerat ca inedit, în activitatea de concepţie a ierarhului Andrei Şaguna a fost şi cel privind păstrarea şi, de ce nu, unificarea cântărilor bisericeşti în spaţiul ortodox transilvan; acţiunea aceasta se va dovedi, după cum au subliniat muzicologii Gheorghe Ciobanu, Ioan Gh. Popescu, Romeo Ghircoiaşiu, deosebit de fertilă şi se va concretiza în tipărirea volumului (notaţie lineară) **Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri culese şi întâi publicate în 1890 de Dimitrie Cunţanu, profesor la Seminarul teologic din Sibiu** şi dedicat, nu se putea altcumva, „Memoriei marelui Andreiu autorul intelectual al acestei lucrări în semn de pietate şi recunoştinţă" (Cunţan, Dimitrie, **op. cit.**, p. 2).

Ştim însă că astfel de preocupări s-au remarcat şi mai înainte de cele săvârşite în anul 1890! **Gazeta Transilvaniei** din Braşov (nr. 145, 20 XII/1.I. 1882), prin articolul **Cântările bisericeşti** va susţine în mod evident, propunerile episcopului Melchisedec în sensul că „atât cântările armonice corale cât şi cele melodice trebuie să fie conforme spiritului bisericesc, fără prelungiri prisoselnice, şi fără turnuri străine de musica bisericească". De asemenea, doi învăţători de la Şcoala din Răşinari — Petru Băcilă şi Petru Sânţion — trimiteau mitropolitului Andrei Şaguna un manuscris de 17 coli ,cuprinzând cântările Sfintei Liturghii, Psalmii de seară şi de dimineaţă; ceea ce e mai de lipsă pentru învăţarea celor opt glasuri, precum stihirile şi antifoanele cele dintâi ale fiecărui glas şi troparele; troparele sărbătorilor celor mai însemnate şi toate axioanele" (Frăcea Ilie, **La 140 de ani de la naşterea lui Dimitrie Cunţanu**, în **Mitropolia Ardealului**, Sibiu, nr. 4—6, 1978, p. 275—285, nota 22).

Dar cum ne-am propus să nu dezvoltăm aici direcţiile ce au condus la alcătuirea acestei colecţii din 1890 remarcăm doar faptul că Dimitrie Cunţan a luat contact cu muzica liniară destul de târziu chiar dacă îndrumătorul său Ottmar Neubner a fost „cel mai renumit profesor, absolvent de conservator, fost organist şi dirijor de cor la biserica romano-catolică din Sibiu" (Cunţan, Dimitrie, **Op. cit.**, în **Prefaţă**).

Dată spre studiu (în manuscris) lui Zaharia Boiu şi muzicianului de înaltă clasă Gheorghe Dima, lucrarea lui D. Cunţan, **„Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri"** a întrunit din partea celor doi recenzenţi aprecieri din cele mai favorabile. În raportul înaintat Consistorului bisericesc lectorii manuscrisului făceau următoarele precizări: „Având în vedere că în archidieceza noastră nu există încă nici o colecţiune din cântările bisericei noastre edată la tipar, şi cunoscând importanţa dărei la tipar a astfel de colecţiuni, cari se poată servi odată spre scopul regulărei cântărilor noastre bisericeşti de un bun material pentru studiu comparativ ... Comisiunea are onoarea a propune cu recomandare, ca să se încuviinţeze cererea d-lui profesor Dimitrie Cunţan, atât în ce priveşte admiterea acestui manual carte de şcoală în seminariu, cât şi întru sprijinul cerut pentru tipărirea lui, Sibiu, 22 aprilie 1889. Zacharia Boiu, G. Dima" (Frăcea Ilie, **Art. cit.**, p. 279).

Acceptată şi susţinută de clerici şi dascălii bisericilor noastre ortodoxe din Transilvania lucrarea pomenită a avut, evident, o rezonanţă mult mai accentuată decât cea pe care o finanţase Episcopul Melchisedec, în 1883, (la Iaşi) şi anume: **Rânduiala Vecerniei de sâmbătă seara pusă pe cele 8 glasuri** — prelucrate şi scrise pe notaţiunea liniară de Gavriil Musicescu, Gheorghe I. Dima şi Grigorie I. Gheorghiu. Preotul şi profesorul, compozitorul Timotei Popovici, spre exemplu, vedea în colecţia de cântări de la Sibiu un act „istoric-cultural" şi un mijloc palpabil prin care se punea capăt „învăţăturii cântărilor bisericeşti «după auz» (Popovici, Timotei, **Cântarea bisericească**, în **Revista Teologică**, Sibiu, nr. 9—10, 1907, p. 385—386). La peste o sută de ani de la apariţia acestei culegeri de muzică religioasă se găsesc mereu cuvinte de apreciere precum cele semnate de bizantinologul Nicu Moldoveanu din Bucureşti: „De aceea, când prof. Dimitrie Cunţan şi alţii ca el au simţit nevoia să fixeze în scris — numai pe notaţie liniară — cele opt glasuri bisericeşti, aşa cum se mai păstrau ele în memoria unor cântăreţi bătrâni, ca Simion Florea din Daneş şi alţii, pe la sfârşitul veacului trecut şi începutul veacului nostru, au făcut o mare operă de cultură naţională, şi aceasta poate din marea dorinţă a ardelenilor de a păstra cântarea bizantină, măcar în formele specifice pe care le căpătase în decursul secolelor în această parte a ţării" (Moldoveanu, Nicu, **Izvoare ale cântării psaltice în Biserica Ortodoxă Română**, în **BOR**, Bucureşti, nr. 1—2, 1974, p. 131—279).

Peste ani va contribui la statornicirea şi răspândirea acestui tezaur melodic — după cum aprecia muzicologul George Breazul — şi compozitorul George Dima care în vremea întemniţării de la Cluj (21 martie 1918 — 22 iunie 1918) va armoniza şi prelucra 42 de melodii publicate de Cunţan „aşa cum au fost ele în cultul ortodox ardelenesc, rămânându-le, peste veacuri, încă din etosul lor primitiv şi sacru" (Breazul, George, **Noui ediţiuni şi compoziţiile muzicale postume ale lui Gheorghe Dima**, în **Cuvântul**, Bucureşti, nr. 2119, 16 martie 1931, p. 1, 2). De altfel, şi compozitorul G. Dima se va destăinui familiei sale: „Eu îmi petrec timpul cu compoziţii muzicale. Am lucrat multişor atât armonizări de cântări vechi bisericeşti cât şi de compoziţii originale. Am scris special ceva pentru vocea mamii [Maria Dima], un cor mixt cu solo de mezzosopran. Textul e următorul: **„Scoate din temniţă sufletul meu, ca să se mărturisească numelui Tău. Veniţi să ne bucurăm Domnului — celui ce a sfărâmat puterea morţii şi a luminat neamul omenesc — cu cei fără de trupuri strigând: «Ziditorule şi Mântuitorul nostru! Mărire ţie!»** (Catrina, Constantin. **G. Dima: Scrisori din temniţă**, în **Marile evenimente istorice ale anilor 1848 şi 1918 şi muzica românească**, Bucureşti, Editura Muzicală, 1979, p. 136—148). Dar exemplele nu se opresc aici. Zeno Vancea, iată, va compune **Liturghia nr. 2 pentru cor mixt, pe melodii de strană din Ardeal** (1936); Liviu Tempea, în Banat, „se distinge prin a sa remarcabilă liturghie, ce indică la începutul veacului nostru adevăratul drum pe care trebuie să se dezvolte muzica corală religioasă în Ardeal, cel al polifoniei ce are la bază cântecul de strană, luptând împotriva cosmopolitismului steril" (Popovici, Doru, **Muzica corală românească**, Bucureşti, Editura Muzicală, 1966, p. 342). Şi Dimitrie Cunţan va semna **Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur pentru 2 voci egale** „după modelul celor opt glasuri" (Sibiu, 1903).

Socotită până în deceniile din urmă ale acestui secol ca „baza cântării din arhiepiscopia Sibiului şi episcopia Clujului" (Ghircoiaşiu Romeo, **Muzica psaltică în Transilvania, ms.)** lucrarea finalizată de D. Cunţan va fi supusă şi unor observaţii mai puţin favorabile dar care, după opinia noastră, trebuiesc, totuşi, cunoscute. O astfel de reţinere, mai greu de uitat, a venit de la Bucureşti, din partea lui Ion Popescu-Pasărea. „În consecinţă — avertiza ilustrul profesor şi compozitor — o transcriere a cântărilor psaltice ar însemna desigur o alterare regretabilă, iar nu o păstrare a autenticităţii. Dovadă despre aceasta — motivează Popescu-Pasărea — este încercarea de transcriere care s-a făcut la Sibiu de către Cunţan şi în Bucovina de marele Mitropolit Silvestru Morariu, încercare care a avut ca rezultate înstrăinarea din ce în ce mai mult a vechei cântări psaltice" (Niţulescu, P. **Muzica românească de azi**, Bucureşti, 1939, p. 602). În acelaşi context, Petru Gherman va susţine că „numai după ce va fi adusă la lumină întreaga muzică bisericească care circulă în Transilvania, numai atunci se va şti adevărul" (Şoima Gheorghe, **Muzica bisericească şi laică în Institutul Teologic din Sibiu**, în **Mitropolia Ardealului**, Sibiu, nr. 11—12, 1961, 798—806). La rându-i, profesorul Seminarului teologic-pedagogic, Timotei Popovici, împreună cu Aurel Popovici şi Candid Popa, colegii săi, îşi va asuma răspunderea de a nota „din nou şi cu mai multă competenţă melodiile celor 8 glasuri şi celelalte cântări bisericeşti, selectând unele variante mai reuşite şi mai răspândite decât cele tipărite de Dimitrie Cunţan" (Şoima, Gheorghe, **art. cit.**, p. 803). Evident, respectul şi recunoaşterea meritelor celui dintâi (D. Cunţan) nu au făcut posibilă preconizata revizuire editorială. Şi chiar dacă exigentul profesor Timotei Popovici „a redat mai fidel linia melodică, aşa cum se cânta în vremea sa şi cum se cântă şi azi la Sibiu, conducerea eparhială l-a acuzat că a modificat cântările bisericeşti ale lui Cunţan şi l-a obligat să retipărească o nouă ediţie întocmai ca şi prima" (Apud Gh. Şoima).

Iată, deci, câteva din frământările dar mai ales din împlinirile programate de mitropolitul Andrei Şaguna şi apoi desăvârşite de colaboratorii, de specialiştii săi apropiaţi. Proiectând culegerea finalizată de D. Cunţan ierarhul român se va dovedi un veşnic apărător al valorilor spirituale ale neamului său faţă de care avea să afirme în modul cel mai original: „Ştiinţele şi artele sunt cele care dau popoarelor tăria şi le asigură viitorul" (Marinescu, C. Gh., **Epoca Marii Uniri**, Galaţi, Editura Porto Franco, 1993). Câte din aceste ultime eforturi umane nu s-ar fi putut simplifica dacă în acea vreme dispuneam de ceea ce se ştie astăzi despre tehnica desluşirii neumelor muzicale, a transcrierilor săvârşite de bizantonologii noştri, de cel care astăzi e profesor universitar, compozitor şi dirijor arhidiaconul Dr. Sebastian Bucur-Barbu.

Desigur, aportul lui Dimitrie Cunţan nu se va opri numai la această lucrare, **Cântările funebrale** din 1903 este un alt exemplu. Culegerea aceasta — va aprecia T. Popovici — e „cu atât mai importantă cu cât atunci nu exista în Transilvania nici un fel de îndrumar al cântărilor funebrale. Cei ce le cântau, le cântau cum puteau sau cum voiau, adăugând ori ştirbind melodia, după priceperea lor. Cunţan — continuă recenzentul — pune capăt acestei stări de fapt şi în plus, ostenind ani de-a rândul, adaugă fiecărei melodii în parte podoaba unei neîntrecute armonizări" (Popovici, T. **Cântarea bisericească**, în **Revista Teologică**, Sibiu, An I, 1907, p. 385).

Dar mitropolitul Andrei Şaguna mai are întâietate şi în ceea ce priveşte statornicirea primelor începuturi privind afirmarea cântării corale (cântarea armonică) în Catedrala din Sibiu. Din corespondenţa lui Timotei Popovici cu muzicologul de la Botoşani Mihail Gr. Poslušnicu (1871—1936), aflăm următoarele: „Liturghia ce a introdus Şaguna la Sibiu şi în general în Ardeal şi Banat este cea renumită: grecească, fixată de neamţul Bandhaztingen (fost şeful corului is gr. din Viena) scrisă pentru sopran, tenor, bariton şi bas dar litografiată în Sibiu de Şaguna; textul cu litere chirilice.

Din aceasta am utilizat şi eu în liturghia mixtă ce am publicat; unele **(Heruvicul, Sfinte Dumnezeule** etc.) însă punându-le pentru sopran, alt, tenor şi bas. Liturghia publicată de Şaguna e litografiată" **(Bib. Academiei Române din Bucureşti — Cabinetul de manuscrise: Fondul Mihail Gr. Poslušnicu,** S 63 (8)/CLXXII).

Comentariul şi analiza unor astfel de documente cunoscute de noi impune, desigur, şi câteva concluzii:

1. Deşi confruntat cu probleme organizatorice şi pastorale deosebite pentru biserica noastră din Transilvania mitropolitul Andrei Şaguna a demonstrat o putere de muncă şi iniţiativă neabătute atât pentru tipărirea cărţilor de cult dar şi pentru păstrarea şi perpetuarea practicii şi tradiţiei cântării psaltice de sorginte bizantină;

2. Reunind în juru-i pe cunoscătorii melosului bizantin practicat în spaţiul transilvan, pe baza dispoziţiilor sale comunicate comitetelor parohiale mitropolitul A. Şaguna a dat noi imbolduri învăţământului teologic şi primar aşezând cântarea bisericească între obiectele de bază ale şcolii române din secolul trecut;

3. Păstrând şi valorificând înţelept împlinirile tradiţiei veacurilor din urmă Andrei Şaguna va statornici pentru strana bisericii noastre rânduiala cântărilor de cea mai curată sursă bizantină (de tradiţie bizantină) şi în aceeaşi măsură va pune în circulaţie cărţile necesare slujbelor religioase. Pentru această din urmă faptă va fi elogiat atât de convingător de un alt ierarh român pe nume Melchisedec Ştefănescu, episcopul Romanului **(Retipărirea cărţilor bisericeşti române ...** în **Gazeta Transilvaniei,** Braşov, nr. 4, 10/22 I: nr. 9, 22 I/3II; nr. 20, 1 II 1881).

Gradul înalt de receptivitate, puterea de a trece de la cunoaştere la fapte vor face din viaţa şi activitatea ierarhului român Andrei Şaguna un exemplu mereu viu nu numai pentru istoria bisericii noastre dar şi pentru toţi aceia care au nevoie de sprijin în munca şi credinţa lor strămoşească.

Constantin Catrina-Ţiu

Reverberarea negaţiei în afirmaţie!

(Urmare din pag. a 4-a)

nu s-a opus nimeni! Noua religie a venit ca o mănuşă, s-a mulat ca-n ceară după chipul şi asemănarea daco-romanului, apoi străromânului, ulterior a românului!

De aceea moartea la noi nu mai sperie pe nimeni, aidoma cum nici pe strămoşi! Ea îşi pierde semnificaţia de „sfârşit" **(exitus)**, îşi temperează conotaţiile pesimiste şi transcede în scară de valori mai optimiste; săracul trece înaintea bogatului, păcătosul înaintea credinciosului, nedreptul pe acelaşi plan cu dreptul, în vârful scării stau Ctitorii, voievozii, dintâi părinţii, de cele mai multe ori asimilaţi cu sfinţii „mărturisitori" **(mártyrai)**.

Noi am moştenit **teonimele** mai mult din **latină** decât din greacă. (Mai puţin rânduiala ulterioară, slavono - bisericească). Cum ar fi: Dominus deus (Domnul Dumnezeu), cristianus (creştin), crux (cruce), crució (a crucifica), crucifixió (crucificare), dominica (Duminica), Dies Dominica (Ziua Domnului), altar (altar), credó (a crede), crédéntia (credinţă) etc., etc., etc.

Basilica (Biserică) şi **martyres/martyríai** (martiri, mărturisitori), se află încă de la obârşie, în ambele limbi, latină şi greacă. Nu se poate stabili o prioritate. Dar noi le-am preluat din latină ...

Aşadar, tot ce era umilit şi condamnat de lumea veche era Răscumpărat în credinţa nouă, restaurat prin „cruce". Prin competiţia valorilor (şi nu a ororilor!), prin confruntarea contrariilor, virtutea creştină a ieşit biruitoare. Povestea mioritică este necreştină dar aduce ceva din drama existenţială. (Doi vor să-l piardă pe Primul şi el îi iartă prin iubire: „Doamne, iartă-i că nu ştiu ce fac!", parcă ar spune ciobanul!). Desigur, ceva din viziunea cosmică, din **hierogamia** transcendentală! Dar asta nu intră în discuţie acum, în viziunea comandamentelor creştine ...

Numai esoterismele occidentale, teozofiile alambicate au adâncit drama lumii. Creştinismul, ortodoxia, dimpotrivă, au înlăturat spaima existenţială, frica endemică de moarte, groaza ancestrală de un destin implacabil! Moartea în ortodoxie nu e angoasă, e doar un prag, o pauză în marea trecere! Ea nu înseamnă lespede de mormânt, sepultru, cavou, sarcofag, ci „Grădina" unde au mas bunii şi străbunii noştri; „Dumbrava Minunată, „Crângul cu flori". Cimitirele noastre sunt pline de verdeaţă! N-avem de ce să fim „trişti din datină!". N-avem de ce să fim înfricoşaţi şi nici să primim moartea cu braţele încrucişate! Încă din pântecele mamii resemnaţi? Dimpotrivă, ori de câte ori ne-a ajuns cuţitul la os am devenit „cuţitoşi!", stând mereu de veghe cu suliţa la picior şi cu mâinile pe coarnele plugului! Ba, în vremuri de nevoi, cu resturile din noi, am pus mâna pe resturile de arme şi ne-am apărat. Dovadă: Mărăşti, Mărăşeşti, Oituz ... Oarba de Mureş, Păuliş!

Cum spunea **Ovidiu:** „Când fierbe vinu-n bute, tu fii cosor ce taie, nu gresie ce-ascute!" (Amores, 4, 15). Desigur, au fost şi vremuri când moartea o primeam poemandric (mioritic). Din jale s-a întrupat **Jalemos**-ul orphic, bocetul, tristeţea metafizică, reverberându-se în alean, dor, doină! **Legendele sacre** sunt imnuri „doinite", aşişderea **Testamente**-le, **Argonautice**-le, un elogiu adus iubirii, un florilegiu destinat prieteniei, oaze de autentică poezie ...

Dar asta în ceea ce priveşte trecutul îndepărtat ...

Noi azi, ne apropiem cu duioşie de mormintele noastre, rug de lumini şi de flori! Ceva ne spune că dincolo de „nimic" mai e ceva, adică **Totul!** „Naşterea din nou" **(Palingenesía)**, „Învierea" **(Anástasía)!** „Nemurirea" **(Athanasía)!**

Noi nu bocim sfârşitul morţilor, noi „doinim" regenerarea naturii! De Armindeni ne înfrăţim cu toţii (viii şi morţii!). **Rosalia** (Rusaliile) e sărbătoarea supravieţuirii, bucuria firii. Tezaur păstrat chiar şi după apariţia creştinismului. Desigur, ceva din tainele orfice din substrat tot s-a păstrat, noua religie nu le-a putut înlătura. Cultul morţilor, la noi, e atestat încă din zorii civilizaţiei. cult perfect asimilat şi transfigurat de „dreapta credinţă" **(ortodoxă)**. O împăcare a morţii cu a firii prin voia dumnezeirii. Rari sunt religiile care mai păstrează atâtea vestigii, îndulcite! Amintiri din cultele precreştine, bine îmblânzite! Un „păgânism" în care nu întâlneşti urmă de păgânism! Ci de stoicism care-i vine românului ca o mănuşă! E viu încă la noi un socratism smerit, avem încă „sfinţi" sihaştrii (chiar şi laici!), pătrunşi de un platonism transcendent, zestre atavică, bogăţie ereditară ce coincide perfect cu rânduiala cosmică. Acest credo ne-a dominat mileniile. El nu-i rămăşiţă de „întuneric" **(chaosmos)**, ci „lumină învederată" **(fós fosfóros fótos)**. Bucurie necurmată! Învingere nu înfrângere! Şi colindele, doinele noastre sunt „tânguire superioară!" Nimic n-a rămas nesublimat din jalea orfică. Ci totul transmutat, esenţializat, spiritualizat! N-am absorbit sincretic culturi şi superstiţii ci, le-am contopit până la osmoză! Faptele haotice au fost decantate de sensurile lor obscure, nu s-au preschimbat în groze, teozofii. teurgii. Nu răscolirea firii e ţinta ci potolirea ei. Pe undeva am rămas păstori transhumanţi şi ai Ciobanului mioritic. dar mai ales ai „Celui pironit pe Cruce!" O reîntregire a creaţiei Primordiale e credinţa noastră şi nu conştiinţă despicată în două — alienare, de sine înstrăinare ...

Desigur, nu suntem „îngeraşi" nescutiţi de cădere, dar cu ochii mereu la stele (fie apropiindu-ni-le, fie apropiindu-ne de ele!). La eresuri vechi semnificaţii noi, mai ales mesianice, soteriologice.

Ignis Natura Renovatur Integra (INRI)!

Renaşte Monahismul Ortodox în Calabria

(Urmare din pag. a 5-a)

mânăstire; aici a fost episcop Varlaam, cunoscutul adversar al Sf. Grigorie Palama; din vremea lui se păstrează o măreaţă catedrală bizantină, preluată de greci nu demult). Călugării din „Valea Sfinţilor" s-au considerat mereu ortodocşi, sub oblăduirea Sfântului Munte Athos. Călătoreau în Grecia sau Cipru, pentru hirotonii.

În secolul al XII-lea, normanzii ocupă Calabria. Văzând suspiciunea localnicilor, construiesc pe muntele alăturat Biserica Stilo, unde stabilesc katholikonul locului. Pentru a oferi ortodocşilor o probă a monahismului catolic, normanzii construiesc Abaţia Certozină Sf. Bruno; era primă certoză în Italia. (Certozinii sunt călugări cistercieni şi au un regim de claustrare foarte aspru).

Nici în secolele XV—XVI, propaganda n-a fost dură. Căci în această perioadă Calabria s-a aflat sub stăpânire spaniolă. Or, monarhia spaniolă, deşi era foarte catolică, era, în acelaşi timp, antipapală. Aşa că s-a arătat destul de tolerantă cu ortodocşii.

În sec. al XVII-lea, situaţia se schimbă. Vor fi înfiinţate seminarii teologice şi în scurt timp ierarhia ortodoxă substituită cu cea catolică. Mânăstirea Sf. Ioan Theristés, închisă încă din sec. al XIV-lea, este dată acum călugărilor basilieni. „Valea monahilor" e părăsită de călugări, grotele şi chiliile cad în ruină. Azi sunt descoperite numeroase grote care, înainte de a fi părăsite, au fost zidite. Explicaţia, păstrată prin tradiţie, o poţi auzi din gura oricărui localnic: „Spre a nu fi profanate de latini". Şi grota Sf. Ioan Theristés, din apropiere, a fost zidită; se păstrează în ea urme de pictură, iar alături, „Izvorul Sfântului".

În vara acestui an a sosit aici Părintele Kosmas Aghioritul, însoţit de un frate. Nici unul din ei nu e preot. Amândoi vin din Sf. Munte Athos, cu dorinţa de a renaşte monahismul ortodox în „Valea monahilor", lângă Gerace, în Calabria ...

*

După ce Profesorul a încheiat expunerea, Părintele Kosmas s-a apropiat de mine şi mi-a spus câteva cuvinte în româneşte:

— Avem răbdare ... mulţumim ... rugăm ... lui Dumnezeu ...

Mi-a explicat că în Sf. Munte l-a avut duhovnic pe părintele Petroniu şi că adesea mergea la Schitul Prodromul şi asculta slujbele în limba română.

— E un călugăr cu viaţă sfântă, îmi zice el despre Părintele Petroniu.

La plecare, ne-am îmbrăţişat, cu nădejdea că, dacă va fi voia lui Dumnezeu, ne vom mai ruga împreună în această vatră a Sfinţilor Calabriei în care monahismul ortodox renaşte din propria-i cenuşă — pentru rugăciunile miilor de călugări ale căror moaşte sunt risipite în „Valea Sfinţilor" şi prin râvna acestor monahi smeriţi şi jertfitori.

După cuvenita metanie, ne-am despărţit. Părintele Kosmas repeta neîncetat, cu voce blândă şi repezită, aproape monosilabic:

— Evloghite ... evloghite ... evloghite ...

Monastero di San Giovanni Theristés
Calabria,

„În temniţă am fost şi aţi venit la mine" (Mt. 25. 36)

Fidelă poruncii încredinţate ei de Mântuitorul, de a-i cerceta pe cei suferinzi şi de a fi alături de cei aflaţi în închisori, cu care Hristos s-a identificat, numindu-i „fraţii Săi prea mici" (Mt. 25, 40), Biserica Ortodoxă Română a fost, de-a lungul întregii sale istorii, alături de unii ca aceştia, ducându-le alinare şi mângâiere, ocrotindu-i şi povăţuindu-i în speranţa revenirii lor pe făgaşul unei vieţi normale şi a reintegrării lor în societate. Să nu uităm că un tâlhar, prin căinţă sinceră, a fost învrednicit să dobândească raiul (Lc. 23, 40—43).

În sensul celor afirmate mai sus, Biserica noastră a fost prezentă în mod constant în preajma celor suferinzi, prin bolniţele pe care le-a înfiinţat şi patronat direct, şi pe care istoria le consemnează încă din cele mai vechi timpuri, după cum a stat mereu lângă cei din închisori, prin preoţii care îi cercetau şi le aduceau mângâiere sufletească şi sprijin moral.

Despre existenţa temniţelor la noi, avem mărturii chiar din perioada timpurie a evului mediu, care în majoritatea cazurilor erau aşezate şi fiinţau pe lângă mânăstiri, unde deţinuţii, şi în special cei care se făcuseră vinovaţi de crime, erau folosiţi la muncă pe pământurile mânăstireşti. Se realiza în acest fel şi efectul moralizator al Bisericii asupra celor care săvârşiseră diferite abateri de la lege.

Date mult mai concrete şi chiar reglementări în privinţa celor care săvârşeau abateri de la lege, găsim într-o formă sistematizată în **Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**, dar mai ales în cele două Pravile, adevărate coduri etico-morale ale evului mediu românesc, şi anume în **Pravila cea mică** de la Govora (1640), scrisă sub directa îndrumare a domnitorului Matei Basarab, reluată mai apoi şi îmbogăţită în **Îndreptarea Legii**, cunoscută şi ca Pravila cea Mare, sau de la Târgovişte (1652), lucrare de aproape 800 de pagini, care era deopotrivă un cod bisericesc, dar şi politic (cf. Pr. prof. dr. M. Păcurariu, Istoria BOR, vol. II, pag. 55). Aceeaşi preocupare o întâlnim, concomitent, şi în Moldova, unde va apare **Carte românească de învăţătură la pravilele împărăteşti şi de la alte giudeate** (Iaşi, 1646) cunoscută şi ca Pravila lui Vasile Lupu,

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr N. Stoia

* Scurt istoric şi câteva consideraţii pe marginea prezenţei preotului în penitenciar.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

Duminică, 2 decembrie 1995, a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană şi a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Năpar Toma Dorin pentru Spitalul Oraş Victoria şi întru diacon pe licenţiatul în Teologie Teşa Ioan Claudiu. La sfârşitul Sf. Liturghii a citit Pastorala pentru Fondul Filantropic Eparhial.

Marţi, 5 decembrie 1995, a acordat un interviu pentru Departamentul Televiziunii Române, Viaţa Spirituală, redactorului Maria Preduţ şi un interviu pentru Radio-România Actualităţi redactorului colaborator Sabina Măduţa.

Miercuri, 6 decembrie 1995, „Sf. Nicolae", a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană şi a hirotonit întru diacon pe licenţiatul în teologie Neagu Nicolae şi întru preot pe diaconul Teşa Ioan Claudiu pe seama Capelei Spital-Azil Sălişte.

Duminică, 10 decembrie 1995, a slujit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană şi a hirotonit întru preot pe diaconul Neagu Nicolae pe seama parohiei Aiţâna, Prot. Agnita şi întru diacon pe licenţiatul în teologie Piţigoi Cornel.

Luni, 11 decembrie 1995, a acordat un interviu prin telefon, la cererea preotului Coman din Melbourne — Australia — un mesaj de Crăciun pentru românii din acea parte a lumii.

Joi, 14 decembrie 1995, s-a deplasat, însoţit de Pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial, la sediul Episcopiei de Alba Iulia, la invitaţia P.S. Episcop Andrei şi a Ligii ASCOR unde a conferenţiat pe tema „Rugului Aprins".

Duminică, 17 decembrie 1995, a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu şi a hirotonit întru diacon pe seminaristul Chindriş Ioan şi întru preot pe diaconul Piţigoi Cornel pe seama Parohiei Bazna, prot. Mediaş.

— În după masa aceleiaşi zile a participat la Concertul de colinde în Catedrala mitropolitană, susţinut de corul Catedralei. A rostit un cuvânt de învăţătură.

Miercuri, 20 decembrie 1995, a primit la reşedinţa mitropolitană corul bisericii Sf. Nicolae din Parohia Agnita II, prot. Agnita, cu colinda.

Joi, 21 decembrie 1995, a primit la Reşedinţă corul studenţilor teologi din Oradea, conduşi de prof. Podăreanu, cu colinda.

— În după masa aceleiaşi zile a participat în Catedrala mitropolitană la concertul de colinde, susţinut de studenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

FRAŢII POPEA

Recent, sub acest nume a renăscut la Săcelele Braşovului, Cercul „ASTRA".

Săcelele sau „Villae Vlacheles" (denumirea latinească a acestei frumoase localităţi), au cunoscut, zilele trecute, momentul renaşterii, mult aşteptata zi, care să îngroape pentru totdeauna nedreptatea ce s-a făcut, în anul 1948, când nişte analfabeţi au confiscat instituţiile de cultură ale naţiei noastre, deci şi pe cele ale săcelenilor: Casele de cetire, Bibliotecile, revista „Plaiuri săcelene", Cercul „ASTRA" etc., etc.,

Dar mult aşteptata zi a venit. Un public numeros, format din fruntaşii localităţii; d-l V. Laţea, primarul oraşului Săcele, d-l I. Biräescu, managerul general al S.C. „Electroprecizia", preoţii ortodocşi, profesori, ingineri, medici, economişti etc., s-au adunat în frumoasa sală a clubului „Electroprecizia", gazdă primitoare, „fermentul" în jurul căruia pulsează viaţa economică şi spirituală a celor „Şapte sate ale Românilor", pentru a saluta evenimentul prea mult aşteptat: Renaşterea „ASTREI" săcelene.

Constituindu-se prin adeziunea gândului şi faptei a 41 membri fondatori (număr record comparativ cu alte momente similare), evenimentul se datorează stăruinţelor împătimatului pentru cultură care este profesorul săcelean Liviu Dârjan, conjugate cu cele ale staff-ului Despărţământului central Braşov al „ASTREI", la recomandarea Asociaţiunii Sibiu a „ASTREI", care în ziua de 17 septembrie 1995, la Sarmisegetuza, cu ocazia unui simpozion, închinat Marelui Împărat „Marcus Ulpius Traianus", a pus bazele reînfiinţării Cercului Săcelean, atât de dorit locuitorilor acestei localităţi, care a dat neamului nostru 11 academicieni (printre care şi pe Nicolae Popea), precum şi alţi bărbaţi de marcă a căror reputaţie a trecut chiar graniţele ţării. „Tradiţia se menţine şi astăzi, la Săcele": cele patru licee (din care două sunt teoretice), plus şcolile braşovene, au dat şi dau, în continuare, oameni de valoare, vrednici de toată pomenirea.

Au dat gir şi greutate manifestării preşedintele Despărţământului Central al „ASTREI", academicianul Alexandru Surdu, publicistul şi scriitorul Mardare Mateescu, vicepreşedinte, prof. Petre Istrate, secretarul Despărţământului braşovean. Nu putea lipsi, firească, conducerea revistei „ASTRA", în frunte cu d-l Aurel I. Brumaru, redactorul şef al publicaţiei.

Profund au reverberat în conştiinţa şi inimile celor prezenţi cuvintele academicianului Alexanrdu Surdu, care a făcut interesante consideraţii despre locul şi rolul mocanilor săceleni, care au fost de-a lungul vremurilor un factor de cultură, simţire şi unitate românească.

D-l profesor Petre Istrate, parafrazându-l pe tribunul de la Unirea cea Mare, se declară „slobozit", deoarece promisiunea făcută la simpozionul de la Sarmisegetuza, din 17 septembrie 1995, a fost îndeplinită, mulţumindu-i domnului Şt. Munteanu, săcelean prin naştere şi simţire, de iniţiativa luată, atât la Sarmisegetuza, cât şi la Sibiu, în 22 octombrie 1995, cu ocazia celei de „A 91-a Adunări Generale a ASTREI".

Entuziastul scriitor, d-l Mardare Mateescu, întregitor de fruntarii, în cuvinte pline de patriotism evocă faptele astriştilor braşoveni, săceleni, bräneni, citând şi numele unor fruntaşi din Săcele, participanţi la Marea Unire din 1918, fiind aplaudat la scenă deschisă.

D-l Ştefan Munteanu aduce salutul Asociaţiunii Centrale a „ASTREI". În cuvinte pline de căldură şi de aleasă recunoştinţă, faţă de cei prezenţi, a evocat tradiţiile săcelene ale „ASTREI", viaţa şi opera unor bărbaţi de seamă ai Săcelelor, din care 11 sunt academicieni. intraţi de mult în Panteonul culturii şi civilizaţiei româneşti, toţi cei amintiţi fiind şi membri fruntaşi ai „ASTREI". Tot dânsul, face propunerea ca Cercul renăscut al „ASTREI" din Săcele, să poarte numele „FRAŢII POPEA". Aduce mulţumiri gazdelor, domnilor Istrate, Mateescu, acad. Alexandru Surdu, pentru efortul şi stăruinţa depusă pentru renaşterea, în localitatea sa natală, a Cercului „ASTRA".

Cercul săcelean al „ASTREI", purtând numele „FRAŢII POPEA", l-a ales în fruntea sa, ca preşedinte, pe iubitorul de cultură, care este profesorul săcelean LIVIU DÂRJAN, ostenitorul acestui eveniment. Vicepreşedinte a fost ales preotul Mircea Leb, vrednicul continuator la altarul la care au slujit cu cinste, aproape 100 de ani, preoţi din marea familie Popea, iar ca secretar pe profesorul Nicolae Ursu.

În final, s-a distribuit gratuit revista „ASTRA" şi lucrarea „ACADEMICIENI DIN SĂCELE", încheierea făcându-se cu momente vesele.

La acest nou început de drum şi de An, urăm Cercului săcelean al „ASTREI", viaţă lungă, împliniri culturale la nivelul tradiţiilor şi aşteptărilor locuitorilor acestui minunat plai românesc!

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Ştefan M. Săcele

„În temniţă am fost..."

(Urmare din pag. a 7-a)

tipărită în cursul păstoririi vrednicului vlădică Varlaam, şi care cuprinde dispoziţii privitoare la toate materiile dreptului, şi în mod special chestiuni penale (op. cit., pag. 25).

Toate aceste adevărate monumente legislative, şi altele multe încă, vin să întregească şi să ne ofere o imagine aproape completă asupra stării societăţii româneşti din acel timp, precum şi asupra măsurilor şi metodelor educaţiei religioase care îi priveau pe cei care erau vinovaţi şi condamnaţi. Pentru cei condamnaţi la moarte, înaintea execuţiei, preotul era prezent pentru împărtăşanie.

Atât în Ţara Românească cât şi în Moldova, pedepsele cele mai grele se executau la mânăstiri, iar trimiterea celor vinovaţi era decisă de către domnitor. Pentru crime grave, condamnaţii erau trimişi la mânăstiri, dintre care câteva se remarcă în mod deosebit prin specificul lor aparte: Schitu (Argeş), Arnota (Vâlcea), Snagov (Bucureşti), Viforâta (Dâmboviţa), Galata (Iaşi). În Transilvania, locul predominant de detenţie pentru condamnaţi nu erau mânăstirile (acestea fuseseră spulberate de către gen. Bucow), aceştia erau de obicei deţinuţi în beciurile cetăţilor medievale, iar recuperarea morală se realiza prin capelanul cetăţii, fapt confirmat în cazul cetăţii Gherla.

Ca o caracteristică generală a evului mediu şi până în epoca modernă, în ceea ce priveşte educaţia religioasă a celor condamnaţi pentru diferite motive, putem spune că aceasta se făcea sub directa supraveghere a Bisericii, iar atunci când domnitorii s-au decis să elaboreze Pravile sau Coduri, s-a ţinut cont de Biserică, prin faptul că mitropoliţii de atunci erau consultaţi, urmărind îndeaproape elaborarea acestor pravile.

Epoca modernă a însemnat pentru istoria românilor împlinirea celui mai drag vis al lor, şi anume constituirea statului român, prin unirea celor două principate româneşti în 1859, fapt care impunea elaborarea de noi legi, adecvate noilor realităţi. Dar chiar şi înainte de această dată, atât în Ţara Românească, cât şi în Moldova, s-a elaborat şi adoptat un **Regulament Organic** de către Obştească Adunare a Moldovei şi Ţării Româneşti în 1832, iar mai apoi prin adoptarea **Regulamentului teritoriului** din 1833, în care se statua, printre multe alte chestiuni, şi dreptul la asistenţă religioasă a deţinuţilor, mai mult, se insista ca fiecare temniţă să aibă o capelă în care preotul să săvârşească slujbele religioase.

Regulamentele de funcţionare a închisorilor care vor urma în anii 1864, 1876, 1929, 1936 prevedeau dreptul de exercitare a credinţei. Spre ex., Regulamentul asupra regimului de executare a pedepselor din 1942, cap. 11, art. 199, prevedea ca „toţi condamnaţii şi internaţii să fie supuşi educaţiei morale şi admişi a primi asistenţă religioasă, conform cultului lor, autorizat de Stat". Regulamentul mai prevedea ca oficierea slujbelor să se facă de către preotul unităţii.

Chiar dacă Statul român în evoluţia sa istorică a încercat pe parcurs să se delimiteze de Biserică, construind câteva penitenciare care se ridicau la nivelul celor europene: Craiova, Galaţi, Giurgiu, Doftana, constatăm că şi în această situaţie, penitenciarele funcţionau tot pe lângă mânăstiri, cum era cazul la Văcăreşti, Mărgineni, Bucovăţ.

Până în anul 1949 reeducarea deţinuţilor s-a făcut sub directa îndrumare a Bisericii, şi cu sprijinul ei nemijlocit, care prin preoţii săi, era constant în preajma celor condamnaţi, iar în cazuri mai speciale, cum erau cei condamnaţi la moarte, lor le revenea sarcina de a-i asista, chiar şi în aceste momente dificile. Se cunoaşte să asistenţa religioasă acordată Mareşalului Ion Antonescu înainte de executarea sa a fost făcută de către preotul Totolici din comuna Jilava.

Fatidicul an 1949 avea să echivaleze cu o ruptură dureroasă şi nefirească în tradiţia creştină românească de asistenţă religioasă în penitenciare, prin alungarea totală a preoţilor din aceste instituţii (şi nu numai din acestea). Şi totuşi, epoca celor 50 de ani de comunism şi ateism s-a confruntat cu un foarte mare paradox, şi anume acela că deşi oficial Biserica a fost izgonită din penitenciare, interzicându-li-se orice fel de activitate religioasă sau contacte cu religia, totuşi Biserica a „venit" în penitenciarele şi temniţele comuniste, fiind o prezenţă vie, tocmai prin acele arestări masive, cu sutele şi miile de episcopi, preoţi, călugări şi călugăriţe ortodoxe. Multele articole care apar astăzi în presa bisericească (şi nu numai), vezi în acest sens numerele dintre 1990—1995 ale Telegrafului Român şi Vestitorul Ortodoxiei, precum şi cărţile care se tipăresc pe această temă, vin să ne ofere o imagine complexă a ceea ce a însemnat Biserica sub regimul ateist. Biserica Ortodoxă a fost, paradoxal, vie şi lucrătoare în tot acest timp, tocmai prin slujbele pe care preoţii, cu toate riscurile la care se expuneau, le săvârşeau chiar în locul de detenţie. Citeam într-unul din numerele anterioare ale Telegrafului Român o relatare a părintelui Bărdaş (dacă nu mă înşel) despre Slujba Învierii săvârşită în subteranele temniţei de către toţi preoţii arestaţi, la care în loc de lumânări s-au folosit lămpile cu carbit, şi care prin sobrietatea ei i-a impresionat până şi pe gardienii de serviciu.

Fără să folosim cuvinte mari, în perioada 1949—1965, situaţia Bisericii noastre s-a asemănat prin tragismul, dar şi prin măreţia şi eroismul de care a dat dovadă, cu ceea ce a trăit Biserica primară sub cezarii romani. Prezenţa Bisericii Ortodoxe în temniţele comuniste nu s-a rezumat doar la săvârşirea sfintelor slujbe, ci preoţii şi teologii deţinuţi au predicat cuvântul lui Dumnezeu celor închişi împreună cu ei; au îndrumat şi susţinut moral pe ceilalţi, făcând adevărată pastoraţie. Astăzi, mulţi dintre laicii care au avut nesansa să cunoască temniţele comuniste, vorbesc cu respect şi recunoştinţă despre preoţii cunoscuţi în închisorile respective, precum şi despre multele cunoştinţe religioase acumulate acolo.

Numai că o astfel de stare nu se putea prelungi la nesfârşit, ar fi fost împotriva logicii şi a vocaţiei creştine funciare a poporului român şi a istoriei sale, astfel că anul 1989 va aduce izbăvirea ţării noastre de sub dictatura comunistă, fapt care a făcut posibilă revenirea societăţii româneşti la starea dinainte. În această situaţie de revenire la normalitate a societăţii româneşti se înscrie şi **reintroducerea** religiei în penitenciare prin **reînfiinţarea** instituţiei preotului de penitenciar, stare consfinţită prin semnarea **Protocolului** dintre Patriarhia B.O.R. şi Ministerul Justiţiei din data de 20 oct. 1993. În baza acestui Protocol s-a purces la angajarea de preoţi în toate penitenciarele din România care să se ocupe de buna desfăşurare a activităţii religioase în aceste instituţii. Având statutul de consilier al comandantului unităţii, preotul de penitenciar se ocupă de aspectele religioase ale vieţii de penitenciar, săvârşind slujbele religioase. Prin convorbiri duhovniceşti se încearcă recuperarea morală a deţinuţilor, îndemnându-i la cinste şi corectitudine, la dragoste şi respect faţă de semeni; lecturi şi studii biblice, cântări bisericeşti. Tot prin preot se încearcă, în limitele legalităţii, păstrarea legăturii dintre deţinuţi şi familiile lor.

Actualmente în sistemul penitenciar din România au fost încadraţi 25 de preoţi, dintre care 16 au deja amenajate capele (Arad, Bucureşti, Codlea, Craiova, Deva, Focşani, Galaţi, Gherla, Iaşi, Mărgineni, Oradea, Satu Mare, Târgşor, Târgu Mureş, Târgu Jiu, Tulcea, Brăila), iar altele, (cum sunt: Aiud, Baia Mare, Vaslui, Bacău, Timişoara) sunt în curs de finalizare a unor adevărate biserici.

În conformitate cu Protocolul amintit mai sus, toate capelele şi bisericile de penitenciar din România au fost aşezate sub patronajul Sf. Apostoli Petru şi Pavel, iar ziua prăznuirii lor — 29 iunie —, a fost declarată ziua hramului unităţilor din întregul sistem penitenciar românesc.

Nădăjduim ca prezenţa şi activitatea preoţilor în penitenciare să răspundă pe deplin cerinţelor spirituale ale celor care se află vremelnic în atari instituţii, iar colaborarea cu deţinuţii să-i redea pe aceştia societăţii, îndreptaţi moral şi apţi spre a se reintegra în stucturile ei.

Semnalăm... Semnalăm...

■ **Filocalia, Patericul, Lavsaiconul, Limonariul** şi alte cărţi de spiritualitate ortodoxă răsăriteană ne sunt în general familiare. Dar ele nu sunt singurele. Şi nu trebuie să credem că au apărut numai în Răsărit. De altfel Sfântul Casian, dobrogeanul nostru, şi-a scris în Apus opera duhovnicească, **Collationes,** ca rezultat al convorbirilor cu pustnicii din Răsărit.

Editura „Alter ego Cristian" din Galaţi a publicat de curând o cărticică întitulată OPERE MORALE de Sf. Martinus de Bracara (trad. din lb. latină de lect. univ., Gh. I. Şerban, 1995). Deşi a scris în Apus, se pare că era totuşi răsăritean, ca şi Sf. Casian, născut în spaţiul traco-dac sau în imediata apropiere, în Panonia. A activat în Spania şi Portugalia în jurul anului 580.

Capitolele cărţii se întitulează — nu le vom nota pe toate — „Regulă pentru o viaţă cinstită", „Despre prevedere", „Despre mărinimie", „Despre cumpătare", „Despre nevoia de a păstra o limită a curajului", „Despre trufie", „Îndemn la smerenie", „Despre mânie", etc., iată tot atâtea teme filocalice de certă valoare morală, pedagogică şi catehetică.

Autorul introducerii observă stilul specific scrierilor morale, plin de sentinţe, şi-l înscrie pe autor printre străromânii din zona Dunării de Jos, şi chiar printre precursorii lui Creangă şi Anton Pann, în ceea ce priveşte stilul sentenţios. Poate. Dar poate că analogia ar fi putut lipsi, dat fiind genul de scrieri ale celor pomeniţi şi stilul, filocalic totuşi, al lui Martinus. Asocierile în literatură, ca literatură, vor fi având însă şi ele justificările lor.

Cartea lui Martinus ar trebui să intre in circuitul cărţilor de înţelepciune duhovnicească, pe lângă cele existente. Se cuvin aprecieri traducătorului.

■ Vasile Andru (redactor responsabil de număr la „Viaţa românească" anul LXXXIX, nr. 7—8, 1994) publică un studiu întitulat: **Experienţa iadului** (p. 59—62). După ce ne spune ceva despre această experienţă în Tibet şi în India, unde a fost de curând, după ce trece prin Marlaux (Le retour de Satan) şi Denis de Rougement (La part du diable), se opreşte mai mult asupra cărţii **„Trei ceasuri în iad"**. De altfel, în afara unor recenzii mai vechi, au scris despre această carte, înţelegând-o bine, şi Dan Verona şi Costin Niculescu.

Vasile Andru îi face o analiză profundă, îi sesizează planurile pe care se situează, unul databil şi unul general uman.

Cartea **„Trei ceasuri în iad"** începe să fie descoperită!

* * *

■ Pe Iisus l-au condamnat judecători nedrepţi. Un judecător nedrept nu e de fapt judecător. Unul ca acesta trebuie inculpat pentru judecată strâmbă. E un infractor.

După aproape 2000 de ani, judecătorilor infractori ai pocesului lui Iisus li se mai adaugă astăzi încă un judecător nedrept: Haim Cohn (în cartea **ARESTAREA, PROCESUL ŞI MOARTEA LUI ISUS CHRISTOS,** Buc., 1995, 199 p.). E chiar de profesie judecător. Şi e chiar Preşedintele Tribunalului Suprem al Israelului! Deci ceea ce a făcut domnia sa e aproape o rejudecare a procesului de acum aproape 2000 de ani.

D. Haim Cohn şi-a pierdut timpul în zadar. Cartea sa, a 20 001 carte despre viaţa şi moartea lui Iisus, nu e numai inutilă. E ceva mai mult: e iritantă. Cu o îndrăzneală pentru care a avut nevoie de foarte mulţi ani ca să şi-o motiveze, n-a reuşit decât o foarte proastă pledoarie în favoarea unei teze jalnice, de mult răsuflate. Care e aceea?

Iat-o: **că cei acuzaţi că l-au condamnat pe Iisus, n-au fost de fapt decât apărătorii Lui, dar El s-a străduit să obţină cu tot dinadinsul o condamnare la moarte.** Şi chiar şi pe aceasta a obţinut-o de la romani, nu de la evrei.

Cartea are şi un prefaţator din România: Teşu Solomovici, bineînţeles apărător al tezei lui Haim Cohn. Valoarea ei e mai mult în preţul înscris pe coperta a doua: 7000 de lei. Un mic gheşeft, căci cartea are doar 199 p. Aşa că cei care o cumpără, îşi plătesc bine prostia de a o fi cumpărat. Dar preţul face parte din ştiinţa afacerilor. Dacă are un aşa preţ mare, trebuie să fie bună, crede editorul că îşi va zice bietul creştin, înşelat şi de titlu şi de preţ!

Deşi prea scumpă, cartea trebuie totuşi citită. Numai în felul acesta ea se poate autodistruge, în mod sigur, fiindcă argumentele ei sunt, pe toată linia, nu numai slabe ci, evident trase de păr, false în întregime.

Şi încă ceva: cumpărând-o cititorul e de fapt cumpărat, precum a fost cumpărat Iuda odinioară. Refuzându-i tezele, cititorul dă înapoi sau aruncă cei 30 de arginţi, celui care îi vinde minciuni. Şi à propos de aceasta: Oare cine i-a dat cei 30 de arginţi lui Iuda? Romanii sau Sanhedrinul, autoritatea religioasă iudaică a vremii? Şi nu l-au plătit pe Iuda ca să-l apere pe Iisus, ci ca să li-l vândă! Lor, nu romanilor. Că are şi Pilat vina lui de judecător nedrept, e cu totul altceva. El şi-a spălat totuşi mâinile!

Pe de altă parte, încercând să-i disculpe pe răstignitori, autorul de fapt îl disculpă pe Iisus. E ca şi cum Dl. Cohn ar zice: a fost o eroare. Iisus nu trebuia condamnat. N-au existat motive pentru aceasta! Contemporanii evrei n-au avut motive să-i ceară răstignirea.

Asta zicem şi noi!

S-ar putea să revenim asupra acestei cărţi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 143

SIBIU

1 februarie

Nr. 5—6

1996

Despre vârsta a treia şi permanenta ei raportare la procesul mântuirii*

La sărbătoarea Întâmpinării Domnului (Stretenia), din data de 2 februarie, se comemorează aducerea Pruncului Sfânt, la templu, la patruzeci de zile după Naşterea Sa, spre a se împlini prescripţia Legii cu privire la închinarea şi răscumpărarea celui întâi născut.

Au fost prezente la acest eveniment şi două persoane mai în vârstă: dreptul Simeon şi proorociţa Ana, la care Sfântul Evanghelist Luca se referă cu foarte multă stăruinţă.

Despre dreptul Simeon, el scrie: „Iată era un om la Ierusalim, cu numele Simeon; şi omul acesta era drept şi temător de Dumnezeu, aşteptând mângâierea lui Israel, şi Duhul Sfânt era asupra lui. Şi lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Şi din îndemnul Duhului a venit la templu; şi când părinţii au adus înlăuntru pe pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul Legii, el L-a primit în braţele sale şi a binecuvântat pe Dumnezeu şi a zis: Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor. Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău Israel" (Lc. 2, 25-32).

Tot atât de expresiv este prezentată şi proorociţa Ana: „Şi era şi Ana proorociţa, fiica lui Panuel, din seminţia lui Aşer, ajunsă la adânci bătrâneţe şi care trăise cu bărbatul ei şapte ani de la fecioria sa. Şi ea era văduvă, în vârstă de optzeci şi patru de ani, şi nu se depărta de templu, slujind noaptea şi ziua în post şi în rugăciuni. Şi venind şi ea în acel ceas lăuda pe Dumnezeu şi vorbea despre Prunc tuturor celor ce aşteptau mântuirea în Ierusalim" (Lc. 2, 36—38).

Reţinem din aceste două portretizări că este vorba de doi bătrâni preocupaţi de mântuirea lor şi a neamului din care făceau parte. Grija aceasta au avut-o nu numai la vârsta senectuţii ci i-a însoţit pe tot parcursul vieţii. S-au rugat necontenit pentru a dobândi mântuirea. Au fost atât de stăruitori în rugăciune încât Domnul S-a văzut **„constrâns"** să le-o făgăduiască şi să le dea încredinţarea că nu vor muri până ce nu vor fi martori ai împlinirii marii taine a mântuirii.

Pentru că au vegheat permanent şi au stăruit în aceasta şi răsplata le-a fost pe măsură: au avut bucuria de a purta în braţe pe Cel vestit de proroci şi aşteptat cu atâta ardoare de patriarhii şi drepţii Vechiului Testament.

Dar ei nu numai că au dorit mântuirea ci s-au şi străduit pentru primirea ei. Credinţa în Dumnezeu le-a fost tărie în a birui toate obstacolele şi le-a menţinut mereu aprinsă, în suflete, flacăra speranţei. Trezvia lor i-a ajutat să nu deznădăjduiască. Ba din contră, au intuit că mântuirea nu este departe şi când într-adevăr sorocul mântuirii a sosit, ei s-au aflat, precum fecioarele înţelepte, exact la locul şi la momentul la care trebuiau să fie.

Foarte înaintaţi în vârstă fiind, ei nu mai aveau de acum familie. Cu toate acestea nu au încercat sentimentul însingurării, al inutilităţii şi al marginalizării. Şi-au făcut din templul Domnului propria lor casă. Ziua şi noaptea petreceau acolo în post şi rugăciune. Erau „casnici ai lui Dumnezeu" şi împreună lucrători cu toţi cei ce se osteneau la sfântul lăcaş.

Nu-i neliniştea sfârşitul vieţii ci îl priveau ca o eliberare, o împlinire şi o încununare.

Pilda vieţii lor ni se înfăţişează ca o adevărată „pedagogie" a senectuţii. Ei s-au încredinţat mai mult purtării de grijă a lui Dumnezeu decât ajutorului omenesc. Nu s-au abandonat pe ei înşişi dar nici nu şi-au proiectat atenţia numai asupra persoanei lor şi a propriilor lor interese. Mântuirea pe care o nădăjduiau, o socoteau deopotrivă hărăzită întregului lor neam şi tuturor popoarelor.

Pr. prof. Dumitru Abrudan

* Gânduri legate de sărbătoarea Întâmpinării Domnului.

Răbdarea, încununarea virtuţilor creştine

Viaţa creştină o constituie virtuţile. Pentru a ne însuşi temeinic o virtute, oricare ar fi ea, este nevoie de voinţă şi durată, care se realizează numai prin răbdare. Toate virtuţile îşi pun temelia pe răbdare, cresc cu seva dragostei şi se menţin în permanenţă prin credinţă, care le cârmuieşte, cum ne povăţuieşte Sfântul Macarie Egipteanul (300—390) spre urcuşul duhovnicesc. Deci ele se dobândesc, se menţin şi aduc roade, numai prin rezistenţa creştinului în osteneli.

Virtutea creştină este deprinderea şi mai ales stăruinţa statornică de a împlini, cu ajutorul Harului dumnezeiesc, voia lui Dumnezeu, în săvârşirea neîntreruptă a faptelor bune şi a te depărta de cele rele, care te înstrăinează de Dumnezeu.[1] Virtutea îl face pe creştin plăcut lui Dumnezeu, mulţumit în viaţa aceasta pământească şi fericit în cea viitoare. Trăind în virtuţi, „suntem ai lui Dumnezeu", spune Sfântul Antonie cel Mare (251—356).[2]

Nu se numeşte virtute aceea care nu e însoţită de greutăţi în lucrarea ei, că, „nimeni nu s-a suit la ceruri cu comoditate", ne arată monahul Petru Damaschin (sec. XI), în lucrarea sa „Învăţături Duhovniceşti", calea spre Dumnezeu fiind o cruce de fiecare zi.[3]

Orice creştin, în lucrarea sa de mântuire, are nevoie mai întâi de toate de răbdare, ca pământul de ploaie, că să aşeze pe ea celelalte virtuţi, care vin una după alta, pentru că ele se atrag şi se întregesc între ele.[4]

Cu cât rabdă mai mult necazurile, cel ce se nevoieşte, cu atât va păşi cu siguranţă spre urcuşul duhovnicesc. Răbdarea este îmbinarea tuturor virtuţilor creştine, căci nici una din virtuţi nu stă fără ea. Dacă i se pare cuiva că se împărtăşeşte de toate virtuţile, dacă nu va răbda până la sfârşit, nu este vrednic să ajungă în Împărăţia cerurilor. În orice lucru este nevoie de răbdare, căci nici un lucru nu se face fără ea. Iar dacă s-a făcut cuiva vreunul dintre ele, are nevoie de răbdare ca să-i rămână, ceea ce s-a făcut. Deci simplu vorbind: „tot lucrul înainte de a se face, prin ce se face şi odată făcut, prin ea rămâne şi fără de ea nu stă şi nici nu se desăvârşeşte". Pentru că dacă acest lucru este bun ea îl prilejuieşte şi îl păzeşte, iar dacă este rău, ea dă uşurare şi tărie de suflet şi nu lasă pe cel ispitit să fie strâmtorat de descurajare, care este arvuna gheenii. Ea are putere să alunge desnădejdea, care, dacă este primită de creştin, îi duce la pieire atât trupul cât şi sufletul. Ea învaţă sufletul să se mângâie şi să nu slăbească de mulţimea ispitelor sau a necazurilor vieţii.[5]

Sfântul Apostol Petru, prin răbdare şi căinţă, îşi linişteşte conştiinţa care îl mustra după cădere şi ieşind afară „a plâns cu amar" (Luca XXII, 62) doborând pe diavolul care-l făcuse să se lepede de Învăţătorul său. Iisus Hristos, într-una din arătările Sale după Înviere l-a reabilitat (Ioan XXI, 19). Nu tot aşa a făcut Iuda Iscarioteanul, care

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 Învăţătura de Credinţă Creştină Ortodoxă, Bucureşti, 1992, pag. 345.
2 Filocalia I, pag. 31.
3 Filocalia V, pag. 117.
4 Idem, pag. 157.
5 Filocalia V, pag. 204—205.

SF. AMBROZIE DE MILAN

„Despre Rugăciune"

„Să vedem acum şi cum **trebuie** să ne rugăm. Nu este lipsit de importanţă şi **cum** trebuie să ne rugăm.

Apostolul Pavel spune „vreau deci ca bărbaţii să se roage în tot locul... fără de mânie" (1 Tim. 2, 8).

Dar şi Domnul ne învaţă „tu când te rogi intră în cămara **ta** şi închizând uşa roagă-te **Tatălui** tău care este în ascuns" (Matei 6, 6). Nu cumva există aici o nepotrivire? Desigur nu. De ce? Pentru că apostolul Pavel nu învaţă contrar lui Hristos de vreme ce zice: „Fiţi mie următori precum şi eu sunt al lui Hristos" (1 Cor. 11, 1).

Iată ce înţelege el: poţi să te rogi pretutindenea şi să te rogi totdeauna „în cămara ta".

Ai pretutindenea „cămara ta". Chiar şi în mijlocul necredincioşilor şi al iudeilor ai mereu acest „înăuntru" al tău. Este duhul tău. Chiar şi în mijlocul mulţimii patimilor, refugiul tău nebiruit este „omul din lăuntrul tău".

Când te rogi, intră, — atenţie la acest **intră**, — în cămara ta, că de nu, altfel te rogi la fel cum se rugau iudeii.

„Acest popor — zice Domnul — mă cinsteşte doar cu buzele, iar cu inima lor este departe de mine" (Matei 15, 8).

Rugăciunea ta să nu izvorască numai din buze, ci să iasă dinăuntrul tău, din inima ta, aşa încât Acela, căruia vrei să te rogi să nu te vadă a fi indiferent ci să te asculte în timp ce te rogi. Ce vrea să spună prin cuvântul **„uşă"?** Înţelege deci că atunci când te rogi trebuie să închizi o uşă. Uşa simţurilor. Nu striga, nu vorbi mult, nu te mândri faţă de alţii. Fii cu luare aminte la cele dinlăuntru ale tale şi fii sigur că vei fi ascultat de Acela care vede şi aude totul. Să fie tainică rugăciunea ta, şi ţi-o va vedea Acela de ochii căruia nimic nu rămâne ascuns.

Şi să vedem acum, de ce trebuie oare, să ne rugăm cu voce tainică decât cu glas tare.

Să luăm un exemplu de la ceea ce se petrece între oameni. Dacă ceri ceva de la un om care stă bine cu auzul nu-i nevoie să strigi, dimpotrivă trebuie să faci aceasta atunci când te adresezi unuia care este cam surd. Cel ce strigă, când se roagă, crede că numai aşa va putea fi auzit de Dumnezeu, şi-i micşorează atotputernicia Sa. Dimpotrivă însă, cel ce se roagă în tăcere îşi arată credinţa sa şi adevereşte că Dumnezeu „cercetează inima şi rărunchii", şi că El ascultă rugăciunea noastră înainte de a o rosti noi cu buzele.

Apostolul mai adaugă să ne rugăm „fără de mânie" (1 Tim. 2, 8).

Nimic mai adevărat. Mânia îi distruge chiar şi pe cei înţelepţi.

Deci în fiecare ocazie creştinul trebuie să lase la o parte mânia, mai cu seamă când e vorba să se roage.

Tu-i ceri iertare lui Dumnezeu şi tu nu ierţi însă pe fratele tău!...

Există de asemenea lucruri atât de schimbătoare în sufletul nostru: Iubitorul de arginţi se gândeşte la banii lui — în timp ce se roagă —, altul la vrednicia lui, altul la poftele lui şi cu toate acestea fiecare crede că va fi ascultat de Dumnezeu.

Tu deci când te rogi, să doreşti ceea ce-i place lui Dumnezeu şi nu oamenilor.

Cu ce trebuie să ne începem oare rugăciunea? Spune-mi, dacă vrei să-l rogi ceva pe un om oarecare, oare îi spui aşa: Dă-mi ce-ţi cer! Nu-i aceasta lipsă de respect? De aceea rugăciunea trebuie să înceapă cu preaslăvirea lui Dumnezeu, Căruia toate îi sunt cu putinţă şi Care s-a făcut om ca să ne mântuiască.

Urmează abia apoi cererea. Nu trebuie însă să cerem ca un flămând care aşteaptă hrana sa. Să ne începem deci rugăciunea noastră cu doxologia şi Dumnezeu ne va auzi cu siguranţă şi ne va dărui toate darurile Sale".

„De mysteriis", P.L. 25, col. 725

Trad. de Arhid. Visarion Bălţat

Simion Mehedinţi, Creştinismul românesc, Bucureşti, 1995, Ed. Anastasia, 236 p.

Ediţia lucrării menţionate, îngrijită de Dora Mezdrea, cu o prefaţă de Dumitru Muster, reia textul celei dintâi ediţii a lucrării apărută la editura „Cugetarea — Georgescu Delafras" în 1941, într-un moment greu, de cumpănă al istoriei poporului nostru.

Autorul lucrării, Simion Mehedinţi (1869—1962), este unul din marii noştri învăţaţi şi, în acelaşi timp, unul din marii noştri pedagogi naţionali. Opera sa, **Terra. Introducere în geografie ca ştiinţă,** apărută în 1930, „îl consacra ca întemeietor al învăţământului superior şi al cercetării ştiinţifice în geografia românească" (p. 5). Fusese trimis ca bursier la studii în Germania de Titu Maiorescu şi, întors în ţară, avea să organizeze şi să pună bazele învăţământului geografic în Universitatea din Bucureşti.

Toată viaţa, Simion Mehedinţi a fost „Profesorul" generaţiilor tinere de studenţi, unind învăţământul teoretic cu învăţământul educativ-etic, pentru formarea de caractere morale în societatea românească. Învăţământul său a fost la scară naţională, nu numai de la catedră, un învăţământ naţional **etnoeducativ, etnopedagogic.**

Cunoaşterea mediului geografic trebuia să ducă la cunoaşterea **Ethnosului** românesc. În acest scop amintim din vasta sa operă: **Către noua generaţie**, în 1912; **Şcoala poporului,** în 1918, ediţia a doua în 1923; **Altă creştere. Şcoala muncii,** în 1919, care va cunoaşte până în 1941 şapte ediţii; **Caracterizarea etnogeografică a unui popor prin munca şi uneltele sale** (discurs de recepţie la Academia Română în 1920); **Politica de vorbe şi omul politic**, în 1920, ediţia a doua în 1928; **Ce trebuie să cugete un român despre Ţara şi Naţia română,** în 1921; **Vechimea poporului român şi legătura cu elementele alogene**, în 1925; **Şcoala română şi capitalul biologic al poporului român,** în 1927; **Şcoala păcii. Sentimentele şcolii române faţă de ideea războiului,** în 1928; **Profesorul, temelia reformelor şcolare,** în 1928; Trilogii: **Ştiinţa — Şcoala — Viaţa** în 1940; **Academia — instituţie etnopedagogică. Institutul — organizare internaţională**, în 1941; **Creştinismul românesc,** în 1941 şi 1995; **Premize şi concluzii la Terra. Amintiri şi mărturisiri,** în 1946; **De senectute. Bătrâneţea în cadrul muncii pentru cultură,** comunicare la Academia Română, în 1947.

Cum se subliniază în prefaţa ediţiei de faţă, Simion Mehedinţi „Deşi este revendicat prioritar de geografi, se cuvine să subliniem că întreaga sa trăire plenar participativă la viaţa societăţii timpului său

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. Ionescu

VIAŢA: valoarea supremă, ca suport axiologic al bioeticii

S-a văzut uneori un evitabil conflict între sfinţenia şi calitatea vieţii. Adică, o contrapoziţie între „vechea mentalitate premodernă" şi „noua mentalitate modernă". „E adevărat că emfaza pusă pe sfinţenia vieţii riscă să sacralizeze până şi procesele biologice, dar la fel de adevărat este că emfaza modernă şi postmodernă privind calitatea vieţii riscă să sărăcească omul, dacă umanul e modelat exclusiv după parametri cantitativi şi funcţionali. E adevărat că nu e nevoie a sacraliza viaţa exclusiv biologică, dar e la fel de adevărat că, dincolo de schemele noastre culturale bazate pe eficienţă şi funcţionalitate, viaţa omului, a oricărui om, în orice stadiu de dezvoltare, trebuie respectată ca scop şi niciodată ca mijloc. Criteriul calităţii vieţii e o cifră a modernităţii, exprimă o atitudine în mare măsură pozitivă, ce implică modul nostru de a privi viaţa, dar nu e nevoie, pentru aceasta, să ascundem riscurile implicate de o asumare univocă a unui asemenea criteriu"[1].

Aceasta e o viziune din rândul oamenilor de ştiinţă, privind sfinţenia vieţii, ca valoare supremă, în funcţie de care să fie raportate actele morale în domeniul biomedical.

Încă în teologia catolică, viaţa, ca dar al lui Dumnezeu, e considerată ca punct de pornire pentru orice „judecată etică" (giudizio etico). „Categoria forte pentru morală, în aria biomedicală, este sfinţenia vieţii"[2]. De asemenea, în documentele oficiale se afirmă că viaţa „e valoarea fundamentală, pentru că e condiţia necesară oricărei activităţi umane şi în orice societate"[3].

Observăm că în teologia catolică, chiar dacă bazată pe texte din Sfânta Scriptură, viaţa nu este apreciată la adevărata ei valoare. Cum observăm în documentul citat, viaţa reprezintă o valoare, chiar fundamentală, în măsura în care este suport pentru activităţile noastre sociale. Altfel spus, este redusă adesea la un nivel utilitarist. Şi aceasta, pentru că este doar un dar de la Dumnezeu. Însă un dar ce nu poartă în sine o forţă, o energie, un dar ce nu devine transparent spre Dăruitor. Adică, darul e dezbrăcat de valoarea sa liturgică, euharistică, cum ar zice Zizioulas. De aceea, odată dăruită nouă, viaţa e de fapt separată de Dumnezeu, izvorul şi împlinirea ei. Chiar dacă se afirmă în continuare că izvorul vieţii e în Dumnezeu.

Pentru noi, viaţa îşi are sfinţenia ei, în măsura în care este dar şi revelaţie. Viaţa este darul lui Dumnezeu, prin care El nu încetează să ni se dăruiască nouă, prin Duhul Sfânt. Fără această legătură continuă cu Duhul lui Dumnezeu, Dătătorul de viaţă, viaţa noastră devine moarte. Iar Duhul e prezent în viaţa noastră prin energiile divine necreate. Prin aceste energii, viaţa însăşi îşi descoperă o raţiune a ei, ce-şi are izvorul în Raţiunea supremă, în Logosul divin, prin care „toate s-au făcut, din câte s-au făcut" (In. 1, 3). Viaţa noastră este o continuă revelaţie a Logosului, o continuă descoperire a lui Dumnezeu, către Care viaţa noastră se mişcă spre împlinirea propriei vocaţii.

Se obişnuieşte adesea să se facă referinţă, în ce priveşte va-

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierom. drd. Iuvenalie Ionaşcu

1 C. Viafora — „Vent' anni di Bioetica. Quadro storico e sistematico", Padova, 1990, p. 29.
2 L. Lorenzetti — „Teologia e bioetica laica", Ed. Istituto Trentino di Cultura, Bologna, 1994, p. 11.
3 Congregaţia pentru doctrina credinţei — Declaraţie privind eutanasia, I. EV 7/350, appud L. Lorenzetti, op. cit., p. 12.

Două, ce v-a dat Ardealul?

Două ce v-a dat Ardealul?
Ce vă leagă de Ardeal?
Nouă Sarmisegetuza
Cu viteazul Decebal
Maramureşul pe Dragoş
Falnic descălecător,
Şi Sălajul pe Bărnuţiu
Meşterul cuvântător.

Două ce v-a dat Ardealul?
Nouă pe Iosif Vulcan
Lupta pentru libertate
Horia, Cloşca şi Crişan
Satu Mare, vechi biserici
Şi pe Leul din Sisesti
Iar Năsăudul sau munţii
Grăniceri împărăteşti.

Două ce v-a dat Ardealul?
Nouă? Luptători vestiţi,
Someşul cu Gheorghe Doja
Blajul cu mitropoliţi.
Noi ne închinăm lui Iancu
Şi strămoşilor eroi
Petru Maior, Şincai, Micu
Au aprins credinţe noi.

Două ce v-a dat Ardealul?
Cei străini, cum vin se duc
Noi avem pe Mureşanu
Iosif, Goga şi Coşbuc.
Două ce v-a dat Ardealul?
Ce vă leagă de Ardeal?
Noi cântăm duioase doine
Neam de Daci şi de Romani,
Şi ne-am înrăţit cu munţii
De acum două mii de ani.

Iustin Ilieşu
Vol. „Sângerări ardelene"
1945

VIAŢA: valoarea supremă, ca suport axiologic al bioeticii

(Urmare din pag. 1)

loarea vieţii, la cartea Facerii. Viaţa e sfântă întrucât omul este creat de Dumnezeu. Faptul este adevărat, dar nu şi suficient.

Într-adevăr, viaţa omului este darul Creatorului. Dumnezeu a făcut lumea din nimic, cu cuvântul gurii Sale, zice psalmistul. Şi în urmă l-a făcut pe om, pe care l-a aşezat în Eden, ca să-l lucreze şi să-l păzească (Fac; 2, 15). Omul a fost pus deci să lucreze, să con-lucreze cu Dumnezeu, spre desăvârşirea sa, spre creşterea până la asemănarea cu El. Creaţia a fost numită primul exod, prin care lumea a şi ieşit din nimic. Din haos, din dezordine, din „neîntocmire" (Fac. 1, 2), lumea ieşea la lumină, la ordine, la bunătate — o bunătate în sens moral, devenea „cosmos". Primele două capitole ale Facerii au fost numite „Evanghelia Creaţiei"[4], care să stea la baza bioeticii, ca justificare axiologică a vieţii. Referindu-se la demnitatea omului, de chip al lui Dumnezeu şi de făptură a Sa, psalmistul se întreba: „Ce este omul?" (Ps. 8, 4). Fiinţa fragilă, pe care profetul o numeşte „fiul omului", este totuşi grandioasă, putând fi comparată chiar cu îngerii: „Micşoratu-l-ai cu puţin faţă de îngeri, cu mărire şi cu cinste l-ai încununat" (Ps. 8, 5). Şi i-a dat stăpânire peste toate, peste „lucrul mâinilor" lui Dumnezeu (Ps. 8, 6). „Toate le-ai supus sub picioarele lui" (Ps. 8, 6), zice psalmistul.

Numai că omul a căzut şi a atras asupra sa şi asupra întregii creaţii blestemul neascultării de Dumnezeu (Rom. 8, 20). Viaţa sa s-a pus sub ameninţarea morţii. Prin păcatul său, moartea a intrat în lume (Rom. 5, 12). Dar Dumnezeu nu l-a lăsat pe om aşa cum era. „Pentru ca răutatea (păcatului) să nu fie fără de moarte", Hristos Domnul a murit pentru noi. S-a făcut pe sine blestem, pentru noi, luând asupra Sa blestemul nostru. Şi asumându-şi umanitatea noastră, a mântuit-o, dând o nouă dimensiune vieţii noastre. Căci noi nu mai trăim acum spre moarte, ci spre viaţă veşnică, în Iisus Hristos. El este Viaţa şi calea spre Viaţă. Viaţa noastră este viaţa Lui şi noi trăim prin El. Cum zice şi Sf. Ap. Pavel: „Nu mai trăiesc eu, Hristos trăieşte în mine" (Gal. 2, 20). Viaţa omului aici pe pământ este „atinsă" de sfinţenia Împărăţiei Cerurilor, instaurată deja de Hristos. De la Cincizecime, focul Duhului s-a întins pe pământ, iar viaţa noastră se împleteşte cu viaţa Bisericii lui Dumnezeu, care ne cuprinde pe toţi. Aşadar, nu doar creaţia conferă sfinţenie vieţii omului, ci mai ales „creaţia din nou a lumii", realizată prin învierea lui Hristos şi actualizată în fiecare din noi prin Sfintele Taine, începând cu Botezul. Căci, de la Botez, Hristos locuieşte în noi, după cuvântul Sf. Marcu Ascetul: „Templul acesta, adică locaşul sfânt al trupului şi al sufletului, are şi el un loc în partea dinlăuntru a catapetesmei. Acolo a intrat Iisus ca înainte-mergător, locuind de la Botez în noi"[5]. Viaţa aceasta are însă o finalitate, îşi găseşte împlinirea într-un viitor: viaţa eshatologică, în Împărăţia lui Dumnezeu, când toată creaţia se va bucura de descoperirea slavei fiilor lui Dumnezeu (Rom. 8, 21), când Dumnezeu va fi totul în toţi (1 Cor. 15. 28). Viaţa omului este orientată deci eshatologic. În ea se întrevede viaţa cea adevărată, fără de sfârşit, realitatea zilei a opta, viaţa fiilor lui Dumnezeu, în care trăieşte Hristos.

Viaţa pământească este deci un dar al lui Dumnezeu-Creatorul, dar este şi revelaţie, este icoana vieţii veşnice, din darurile căreia omul pre-gustă încă de aici, prin harul Duhului Sfânt. Antropologia ortodoxă, privind viaţa omului, este deci creaţionistă. Dar este şi hristologică, pascală. Şi este şi pnevmatologică şi orientată spre eshaton. Am putea spune, deci, că este finalistă, având un scop ce o transcende şi o sfinţeşte.

---

4 Renzo Gerardi — „Una rinnovata teologia della creazione", în „Teologia e bioetica laica" (coord. L. Lorenzetti), Bologna, 1994, p. 37.

5 Sf. Marcu Ascetul — „Despre Botez", în Filocalia (românească), ed. I, vol. I, p. 287.

Răbdarea, încununarea virtuţilor creştine

(Urmare din pag. 1)

a pierdut răbdarea biruit de deznădejde, preferând moartea, ca un lipsit de experienţă. (Matei XXVII, 5).

Întreg şirul nesfârşit al dreptilor din Vechiul Testament, începând cu nevinovatul Avel (Facere IV, 4—8) şi sfârşind cu „cel mai mare prooroc născut din femeie", (Matei XI, 11) Sfântul Ioan Botezătorul, ne-au rămas pentru totdeauna, pilde vii de îndelungă răbdare. Răbdarea l-a desăvârşit pe dreptul Iov, pildă vie de statornicie şi „îndelungă răbdare" (Iacob V, 11), în furtunoasele lovituri din viaţă. Când satana îl despoaie de toată averea aceea mare, de mulţimea slugilor, de membrii familiei, până şi de sănătate, el nu se desnădăjduieşte, nu-şi pierde credinţa în Dumnezeu (Iov I, 22) ci luptă cu o uimitoare răbdare până la capăt, zicând: „Luptă e viaţa omului pe pământ" (Iov VII, 1). Soţia lui s-a mirat de statornicia lui în răbdare şi l-a îndemnat la rău (Iov II, 9) fără să-l tulbure. Numai puţin, dacă ar fi slăbit ar fi pierdut totul. Iar Domnul a binecuvântat pe Iov şi l-a pus iarăşi în starea din început (Iov 42, 10). Cel ce cunoaşte inimile şi rărunchii omului, deci şi răbdarea lui Iov, a îngăduit ispitirea sa, spre desăvârşirea lui şi spre folosul multora.

Dumnezeu este aproape de cei ce vor cu adevărat să rabde pentru El (Ps. 33,v. 17) încercările şi să nu o părăsească cu nepăsare, de frica durerii sau a morţii, ci să preţuiască mai mult voia lui Dumnezeu prin răbdarea celor ce le vin asupra lor, chiar fără motiv, având ca pildă pe Susana, care a suferit ocară şi batjocură, nevinovată fiind, din partea familiei şi a poporului aţâţat de judecătorii nedrepţi şi a preferat moartea, decât să săvârşească o nelegiuire. Dumnezeu, însă, a scăpat-o de la acea moarte ruşinoasă. (Istoria Susanei I, 61).

De asemeni, blândul David, regele iudeilor (1013—973), rabdă îndelung şi cu bărbăţie mustrarea lui Şimei, chiar în timpul răscoalei lui Avesalom fiul său, oprind pe Abişai să-l omoare, agitat fiind la culme de ocările şi aruncările cu pietre asupra regelui, zicând: „Lăsaţi-l, căci Domnul i-a poruncit să mă blesteme şi să-mi zică aceste cuvinte de ocară" (II Regi XVI, 10—11). În felul acesta cu răbdarea lui, a consolat toată suita sa din refugiu şi a aşezat din nou rege peste Israel.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ni s-a dat pildă de înaltă perfecţiune. Nu s-a dat în lături de la marea smerire a Întrupării, (Filipeni II, 7) ca nimeni altul a biruit suferinţa, iadul şi moartea, răbdând ca un miel spre junghiere (Isaia 53, v. 7) toate pornirile rele ale celor ce L-au răstignit, a iertat şi s-a rugat pentru ei zicând: „Părinte, iartă-i că nu ştiu ce fac". (Luca XXIII, 34). A consolat pe sfinţii Apostoli, aţentionându-i: „În lume necazuri veţi avea" (Ioan XVI, 33).

Un caz aparte este şi femeia prinsă în adulter, care rabdă cu bărbăţie insultele acuzatorilor, deşi vinovată aşteaptă resemnată cuvântul lui Iisus Hristos, care o salvează de la moarte, spunând pârâşilor: „Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi cu piatra asupra ei" (Ioan VIII, 7). Hotărâre care îi determină să-şi cerceteze, mai întâi, fiecare conştiinţa proprie.

Sfântul Arhidiacon întâiul mucenic Ştefan a răbdat cu multă seninătate, uciderea cu pietre şi s-a rugat cu multă căldură pentru ei, zicând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta". (Fapt. Ap. VII, 60).

După exemplul viu al Sfinţilor Apostoli, s-au ridicat mulţimea Sfinţilor mucenici, mărturisitori ierarhi, preoţi, care au suferit cu o răbdare de oţel, dându-şi bucuroşi viaţa, în chinuri înfiorătoare, aplicate de chinuitori fără milă, cărora le mulţumeau chiar, că au prilejul de a suferi pentru dreapta credinţă şi dragostea lui Hristos Dumnezeu, împlinind în fapt porunca Mântuitorului: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cel ce vă bleastămă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc" (Matei V, 44).

Urmează mulţimea cuvioşilor monahi şi a creştinilor adevăraţi, din toate neamurile şi limbile pământului, din toate zonele geografice, a căror viaţă — pe toată durata ei — a fost un calvar de suferinţe şi renunţări de bună voie precum şi îndelungată răbdare, pentru atingerea desăvârşirii creştine, de care s-au „minunat îngerii şi s-au înfricoşat diavolii".

Cel ce vrea să se mântuiască, să nu fugă de ispite, de lucrările şi virtuţile cele după voia lui Dumnezeu, ci să stăruie cu răbdare, în tot lucrul bun şi cu Harul lui Dumnezeu va birui piedicile ce stau în calea mântuirii. Fără răbdare este imposibil să ieşi la luptă cu patimile, care ticăloşesc sufletul. În orice loc, timp şi vârstă. Oriunde vei merge, se află ispite. Nu este loc în creaţie fără supărare. Aşadar nu poţi avea odihnă fără răbdare.[6] Fără luptă nu se poate dobândi cununa răbdării şi implicit fără osteneală nu este odihnă, fără luptă nu este biruinţă.

Răbdarea este piatra neclintită în faţa vânturilor şi a valurilor vieţii şi cel ce o are pe ea nu slăbeşte şi nu se întoarce înapoi în vremea revărsării lor. Iar aflând uşurare şi bucurie, nu e furat de părerea de sine, ci e la fel pururea la vreme bună şi în greutăţi. De aceea rămâne nerănit de cursele răului. În vreme de furtună rabdă aşteptând sfârşitul, iar când se face vreme bună aşteaptă ispite, până la cea din urmă suflare. Căci unul ca acesta este convins că, nu este în viaţa aceasta ceva care să nu se schimbe. De aceea nu-şi face nici o grijă, ci le lasă pe toate în seama lui Dumnezeu, căci El are grijă de noi. (I Petru V, 7).[7]

Pentru a dobândi virtutea răbdării, atât de necesară fiecărui creştin, în orice împrejurare a vieţii sale, nu este îndeajuns numai a te resemna, a te cerceta şi a te forma, ci trebuie să iubeşti şi ceea ce nu e pe placul nostru, spre exemplu: ocara primită de la cel ce te-a jignit sau insultat chiar pe nedrept şi să doreşti a fi şi în viitor ofensat, căci prin aceasta ne desăvârşim. Ca creştin trebuie să iubeşti din inimă pe cel ce te-a jignit şi insultat ori ofensat şi să-i arăţi dragoste şi smerenie, după recomandarea Mântuitorului: „Cine te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt", fără a te răzbuna. (Matei V, 39).

Creştinul trebuie cu bucurie şi cu mulţumire să primească ispitele şi scârbele, ce-i vin după voia lui Dumnezeu, ştiind şi crezând că acestea sunt cununile şi toată cinstea vieţii veşnice, căci zice Iisus Hristos: „Prin răbdarea voastră, vă veţi câştiga sufletele voastre", (Luca XXI, 19) căci multe şi variate sunt cauzele pentru care Dumnezeu, prin judecăţile Sale necuprinse şi neînţelese de mintea omenească, ne trimite şi sloboade asupra noastră ispite (Romani XI, 33), atât păcătoşilor cât şi celor drepţi. Căci dacă pe Sfântul Apostol Pavel, îl foloseşte ispita (I Cor. XII, 7), cu atât mai mult nouă celor ce voim să urmăm căile Domnului, prin imitarea Sfinţilor (Evrei VIII, 7).

Căci oricine este necăjit de ispite şi necazuri, va nădăjdui la Dumnezeu. Se fereşte de păcat. Caută sincer să se apropie de Dumnezeu, cu mai multă căldură şi se depărtează de tot ce socoteşte că-l înstrăinează de El. Acestea sunt o cercetare a lui Dumnezeu, la patul suferinţelor noastre, un mijloc de sporire duhovnicească, în cazul că le primim fără tulburare, cu smerenie şi răbdare, căci „cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui". (Matei X, 22).

Tot creştinul când pătimeşte să considere, că e nimic sau foarte puţin, în asemănare cu ceea ce au suferit Sfinţii, care au trebuit să treacă prin încercări şi ispite tari, prin tulburări şi necazuri multe. Să ia aminte la necazurile grele ale altora, să ia pildă de răbdarea lor, ca să sufere mai lesne pe cele uşoare de care se crede încercat, silindu-se a le suferi pe toate câte îl încearcă soarta cu răbdare. Cu cât mai mult te deprinzi a suferi în linişte, cu atât mai mult lucrezi după voia lui Dumnezeu şi în folosul sufletului tău. Când suferi şi simţi că te lasă răbdarea, aleargă cu rugăciunea la Dumnezeu şi te va ajuta, mai mult decât te aştepţi. (Ps. 90, v. 15).

Din cercetarea Sfintei Scripturi şi sfaturile duhovniceşti ale monahului Petru Damaschin, observăm că răbdarea e cel mai bun mijloc de a întreţine şi pe celelalte virtuţi creştine, care ne înlesnesc apropierea de Dumnezeu şi urcarea treptată spre desăvârşirea creştină. Să analizăm acum şi câteva sfaturi practice ale părinţilor patericului, din experienţa lor proprie: Zis-a un părinte ucenicilor săi: „Fiilor, pentru aceasta nu sporim în fapte bune, nici nu cunoaştem măsura noastră, pentru că nu avem răbdare, în lucrurile pe care le începem. Noi, fără osteneală vrem să câştigăm bunătăţile cele veşnice. Umblăm din loc în loc, vrând să aflăm loc de odihnă, unde nu este diavol. Căci oricine se nevoieşte şi se sileşte un timp, apoi se trândăveşte şi slăbeşte şi iar se sileşte şi iar se leneveşte. Unul ca acesta, nimic nu sporeşte, nici răbdare nu poate câştiga."[7]

Chip de răbdare îndelungată ne dă un monah bătrân din Pustiul Scete — Egipt —. Acesta făcând semnul Sfintei Cruci peste un demonizat, îl vindecă pe bolnav. Însă diavolul i-a vorbit: „Dacă mă goneşti din acest om, să ştii că la tine vin!". Zis-a lui acest monah: „Vino la mine, căci cu bucurie te voi primi"!. Ieşind din acel bolnav, a început să-l chinuiască cumplit pe monah, care răbda cu bărbăţie totul, fără cârtire. După 12 ani, diavolul a fugit de la monah, zicându-i: „Numai Dumnezeu va putea să te biruiască pe tine, călugăre."[8]

Din aceste sfaturi din pateric, vedem pricina pentru care nu câştigăm răbdarea, precum şi faptul că unii o doresc şi o practică ca un mijloc de desăvârşire. Cu atât mai mult trebuie să recunoaştem că, ne este de un mare folos, să dăm uneori peste lucruri ce ne stau împotrivă, greutăţi şi necazuri ale vieţii, că oamenii gândesc şi vorbesc rău de noi, deşi le facem bine, pentru că acestea ne păstrează smerenia şi ne scutesc de fumul slavei deşarte. Când creştinul pe lângă toată silinţa sa să facă binele, pe lângă bunăvoinţa ce ştie că o are, este tulburat, ispitit sau de gânduri rele necăjit, atunci pricepe el mai luminat decât oricând, nevoia de răbdare, trebuinţa ce are de Dumnezeu, fără al Cărui ajutor (Ioan XV, 5), vede că singur nu poate face nici un bine.

Suferinţele, greutăţile, necazurile şi lipsurile primite fără cârtire, cu răbdare şi cu mulţumire, vindecă sufletul şi-l restabilesc în starea de nevinovăţie.[9] Deci, răbdarea este o supunere de bunăvoie, dulce şi liniştită a creştinului, la cele ce Dumnezeu porunceşte să facem şi fără răbdare trăim într-o continuă tulburare şi pierdem legătura cu Dumnezeu. Iar cine pierde această legătură, „nu poate avea pace". (Iov IX, 4).

Nu este răbdare adevărată aceea când creştinul suferă numai cât îi place şi de la cine îi place; ci de la oricine ar porni, considerând că aceasta vine de la şi cu voia lui Dumnezeu.

Cea mai mică durere, cea mai neînsemnată ofensă, ce creştinul o suportă pentru Dumnezeu, nu va rămâne nerăsplătită.

Sfântul Apostol Iacov, zice, „Iată, fericim pe cei ce au răbdat". (Iacov V, 11).

---

6 Filocalia V, pag. 206 şi 247.

7 Pateric, Alba Iulia, 1990, pag. 340.

8 Idem, pag. 345.

9 Urmarea lui Hristos, Bucureşti, 1990, pag. 34—35 şi 203.

Simion Mehedinţi, Creştinismul românesc...

(Urmare din pag. 1)

demonstrează o constantă **vocaţie educativă,** de cuprindere naţională, **etnoeducativă"** (p. 6). La baza educaţiei **etnoeducative,** Simion Mehedinţi a pus educaţia creştină, fiindcă, aşa cum spune în moto-ul lucrării „Creştinismul românesc": „ Un om, ca şi un popor, atâta preţuieşte, cât a înţeles din Evanghelie".

În lucrarea sa autobiografică, **În legătură cu creştinismul unui seminarist din Vrancea,** arată că „biserica satului mi-a pus de timpuriu înaintea sufletului o măsură a vieţii de aici şi de dincolo". În altă lucrare, **Episcopul Melchisedec. Amintiri,** 1946, afirmă cât l-a impresonat un ierarh de cultură şi mare credinţă.

Considerăm pe Simion Mehedinţi ca cel mai mare pedagog naţional creştin după mitropolitul Varlaam, care ne-a dat **Cazania** din 1643, cartea de educaţie creştină „pentru toată seminţia românească".

Pentru Simion Mehedinţi, creştinismul este „temelia oricărui proces educativ", şi aşează rolul Bisericii creştine ortodoxe înaintea Şcolii şi Armatei. Personal, el a fost un trăitor al creştinismului ortodox, ca fiu al Bisericii Ortodoxe care a rămas toată viaţa.

Mă leagă unele amintiri din trecutul studenţiei mele la Facultatea de Teologie din Bucureşti (1936—1940), ca şi de mai târziu, de Simion Mehedinţi, care-mi vin, fără să vreau, sub condei.

I-am ascultat în anul 1936, în luna noiembrie, lecţia sa inaugurală la deschiderea oficială a cursurilor universitare. S-a oficiat mai întâi slujba de sfinţirea apei, sfinţirea mică, în sala de festivităţi a Facultăţii de Drept, care era la et. III, deasupra Facultăţii de Teologie, scara I, din corpul Universităţii, din faţa statuii lui Heliade Rădulescu, de către preoţii profesori ai Facultăţii de Teologie, în frunte cu Pr. Prof. Ion Mihălcescu, mai târziu mitropolitul Irineu, cu răspunsurile date de corul Facultăţii de Teologie.

După slujba religioasă, în faţa senatului universitar pe estradă, a înaintat Prof. Simion Mehedinţi să prezinte lecţia inaugurală. A vorbit liber şi în sală numai inimile noastre tinere mai băteau în surdină. În sfârşit şi-a scos din buzunarul hainei din faţă o bucată de hârtie şi ne-a citit o statistică a mortalităţii infantile din România, care ne aşeza printre ţările cu cea mai mare mortalitate din Europa.

La sfârşit, ni s-a adresat: Vedeţi, ce politică trebuie să faceţi voi? Să ştergeţi această ruşine din viaţa poporului nostru. Să nu faceţi politica nimănui, să faceţi politica numai a neamului românesc!

Nu ştiu, să fi putut uita cineva din cei prezenţi atunci cuvintele Prof. Simion Mehedinţi!

Mai târziu, când au venit anii urgiei comuniste, Simion Mehedinţi a fost scos de la Academie, dat afară din locuinţa sa şi lăsat fără pensie, muritor în stradă. A venit atunci la Patriarhie şi i-a spus toată durerea sa patriarhului Justinian. Imediat, în faţa sa, din cabinet, patriarhul Justinian a dat dispoziţii la telefon preotului paroh al bisericii de pe Calea Victoriei, din faţa Academiei Române, să-i amenajeze de urgenţă două camere de locuit în casa parohială. Până s-a mutat în casa parohială, Simion Mehedinţi a fost găzduit în palatul patriarhal prin generozitatea patriarhului Justinian, care l-a ajutat şi cu bani.

Pentru Prof. Simion Mehedinţi, patriarhul Justinian a intervenit personal pe lângă Gheorghiu Dej, cu care erau în relaţii amicale, şi a putut să-şi obţină din nou locuinţa, dar jefuită de tot ce lăsase în ea, şi de bibliotecă şi de manuscrisele sale. I s-a aprobat şi lui în schimb o pensie de ajutor social.

Nonagenar, Simion Mehedinţi îşi făcea zilnic regimul său de mers pe jos, şi regulat trecea şi prin faţa Universităţii singur, cu gândurile sale, pe care într-o zi, în 1962, la vârsta de 93 de ani, şi le-a adunat pe toate împreună cu durerile sale şi ale neamului său şi a trecut dincolo, în ţara sa de vis şi de nădejde.

Lucrarea sa, **Creştinismul românesc,** retipărită astăzi, ca un act de restituire culturală, nu poate să lipsească din mâna nici unui tânăr teolog sau preot ortodox român.

Iconomia cărţii cuprinde trei secţiuni: I. **Caracteristicile creştinismului românesc în lumina etnografică şi a istoriei** (p. 29—152); II. **Creştinismul românesc în raport cu bisericile altor neamuri** (p. 155—176): III. **Orientare pentru viitor** (p. 179—196), după care urmează „Epilog" (p. 197—198); „Notele autorului" (p. 199—215); „Notele editorului" (p. 217—220); „Indicele de nume" şi „Indicele tematic".

Prima secţiune cuprinde următoarele capitole: 1. Lipsa războaielor confesionale în viaţa poporului român; 2. Neutralitatea faţă de certurile dogmatice; 3. Primatul sufletului; 4. Arhaismul creştinismului românesc; 5. Simbioza între Biserică şi stat, fără antagonism; 6. Lipsa ereziilor şi a ereticilor; 7. Prezenţa lui Iisus în folclorul naţional; 8. Absenţa pornirei spre răzbunare; 9. Acceptarea suferinţei ca mijloc de purificare morală; 10. Încrederea în biruinţa binelui asupra răului; 11. Prioritatea frumuseţii morale asupra justiţiei formale; 12. Concluzii.

Ne oprim asupra câtorva aprecieri din prima secţiune: „după închipuirea poporului român, Dumnezeu este însăşi personificarea blândeţei, a bunătăţii şi a milei. Ca un părinte de familie, El şade la masă cu copiii Săi, binecuvântând pâinea şi vinul. E un bătrân frumos-frumos, cu barba albă, Care Se arată câteodată şi pe pământ, călătorind cu Sfântul Petre şi adăpostindu-Se bucuros chiar în cea mai smerită colibă, când bogaţii nemilostivi nu-L primesc. Se poate mai încântătoare metamorfoză a Celui Atotputernic şi Atotţiitor? În folclorul cărui neam se mai găseşte atât de duioasă umanizare a divinităţii?" (p. 124).

Folclorul românesc a reţinut:

1. Creştinismul românesc este caracterizat prin încrederea în biruinţa binelui asupra răului.

2. Pentru ca poporul român să ajungă la o concepţie atât de luminoasă despre lume, a trebuit, pe lângă mediul fizic favorabil, şi un factor sufletesc tot atât de prielnic: seninătatea dacilor care au dat Evangheliei şi tradiţiilor creştine o interpretare atât de umană.

3. Alături de armonia unică a pământului dacic şi selecţiunea milenară a rasei autohtone, a mai ajutat şi înclinarea etică şi estetică a neamului cunoscut „de când lumea" pentru pietatea sa (Strabon).

Din faptele înşirate până aici, putem deci scoate această încheiere.

Creştinismul românesc are o sumă de caracteristici locale şi originale, care îl despart în chip vădit de aceea al vecinilor, veniţi toţi de aiurea şi botezaţi unii cu o mie de ani mai târziu, pe cale administrativă. Din contră, creştinismul românesc e ceva organic, cu rădăcini adânci până în doctrina lui Zamolxe.

Am putea spune că acest creştinism arhaic, tolerant şi optimist, are ceva din liniştea şi perenitatea pădurilor de brazi, care nu-şi leapădă frunza, ci rămân totdeauna verzi (p. 133—134).

Din secţiunea a doua, care cuprinde un singur capitol: **Verificare istorică,** reţinem o pagină de înaltă luminozitate: „Din lunga verificare istorică, românii au rămas cu sentimentul că creştinismul lor este izolat nu numai faţă de catolicism şi de protestantism, dar şi faţă de cel al neamurilor din sfera Ortodoxiei. E sinodal, ca şi al celorlalţi ortodocşi, dar, spre deosebire de misticismul slav şi de înclinările metafizice ale grecilor amatori de subtilităţi dogmatice, creştinismul românesc e mai mult intuitiv, ceea ce se potriveşte de altfel şi cu temperamentul liric (revelat şi de unii străini ca Romiev, Keyserling, Bartòk şi alţii). Respectă apoi şi Predania, adică e tradiţional, dar nu în sensul bizantin (cu nota sa complexă levantină), ci mai mult în sens **naţional,** legând datinele sale religioase de străvechea pietate dacică şi de unele reminiscenţe latine: **Rosalia, Floralia** etc., aşa că nota locală e uneori cum nu se poate mai vădită. Până şi forma bisericii nu-i adesea în sate decât o uşoară stilizare a casei ţărăneşti.

Schiturile de la munte şi chiar „dintr-un lemn", iar în stepa dobrogeană, oamenii generaţiei trecute apucaseră încă bisericile de lut — case ţărăneşti cu acoperiş de paie, având doar semnul unei cruci deasupra.

Pe scurt: de catolicism ne despărţea şi ne desparte pe noi, românii, pretenţia lui de universalitate care striveşte naţiunea. Pentru noi, **ecumenic** şi, prin urmare, universal nu-i nimeni în afară de Iisus şi de Evanghelie, adică vestea Lui cea bună pentru o nouă îndrumare a omenirii ... Aşadar, singur Iisus poate fi educatorul întregii omeniri. Singur El este model şi îndrumător pentru toţi, iar în ceea ce priveşte adorarea Lui, aceea vrând-nevrând, este o chestiune locală şi deci naţională, legată de fiecare **ţară,** cu tradiţiile ei de fiecare **limbă,** cu posibilităţile ei de capitalizare a cugetelor şi de exprimare a simţirii religioase, într-un cuvânt de fiecare **suflet etnic** pe care nimeni, niciodată şi nicăieri nu-l poate înlătura, decât doar nimicind însăşi fiinţa poporului despre care e vorba.

Catolicismul e prin urmare, nu numai o eroare psihologică, dar şi o imposibilitate (îndeosebi pretenţia de infailibilitate este una dintre loviturile cele mai grave care s-au adus creştinismului atât de simpatizat tocmai prin smerenia lui şi printr-un foarte fin simţ al relativităţii valorilor omeneşti).

Cât priveşte haosul protestant, de el ne desparte înclinarea spre ordine. Poporul român are zicătoarea: „fiecare cu legea lui". Dar legea bisericească nu se cuvine să fie lăsată în voia toanelor fiecăruia ..." (p. 173—174).

1. Pregătirea aperceptivă

Faptul că Mântuitorul se apropia cu iubire şi bunăvoinţă de vameşi şi păcătoşi, a trezit invidia cărturarilor şi fariseilor cârtitori, care nu ezitau să-L acuze că „primeşte pe păcătoşi şi mănâncă cu ei". Le-a mai spus şi cu altă ocazie că „cei bolnavi au nevoie de doctor", dar nu au vrut să înţeleagă acest adevăr atât de simplu şi de adânc... Acum le va arăta câtă bucurie se face în cer pentru întoarcerea la pocăinţă a unui păcătos. Şi pentru a se face mai bine înţeles, ilustrează această afirmaţie prin frumoasa pildă a fiului risipitor,

11. Anunţarea temei

Încât în cele ce urmează ne vom referi la căinţa şi îndreptarea fiului risipitor.

111. Tratarea

„Şi a spus: un om avea doi fii; şi a zis cel mai tânăr tatălui său: tată, dă-mi partea de avuţie ce mi se cade. Şi le-a împărţit avuţia. Şi nu după multe zile, adunând toate, fiul cel tânăr s-a dus într-o ţară îndepărtată şi acolo a risipit toată avuţia sa, vieţuind în desfrânări. Şi cheltuind el toate, s-a făcut foamete mare în acea ţară şi el a început să ducă lipsă. Şi mergând s-a alipit de unul din locuitorii ţării aceleia şi acela l-a trimis la ţarinele sale să pască porcii. Şi dorea să-şi sature pântecele din roşcovele ce mâncau porcii, si nimeni nu-i dădea. Şi venindu-şi în sine a zis: câţi argaţi ai tatălui meu sunt îndestulaţi de pâine, iar eu pier aici de foame! Scula-mă-voi şi mă voi duce la tatăl meu şi voi zice: tată, am greşit la cer şi înaintea ta. Şi nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi. Şi sculându-se a venit la tatăl său. Şi încă de departe fiind, l-a văzut pe el tatăl lui şi i s-a făcut milă şi alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat. Şi i-a zis fiul: tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Şi a zis tatăl către slugile sale: aduceţi haina cea dintâi şi-l îmbrăcaţi şi daţi inel în mâna lui şi încălţăminte în picioarele lui. Şi aducând viţelul cel îngrăşat, junghiindu-l, şi mâncând, să ne veselim; că fiul acesta mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat. Şi au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la ţarină; şi cum a venit şi s-a apropiat de casă, a auzit cântece şi jocuri. Şi chemând pe una din slugi a întrebat: ce sunt acestea? Iar ea a zis: fratele tău a venit şi a junghiat tatăl tău viţelul cel îngrăşat, pentru că sănătos l-a primit. Şi s-a mâniat acela şi nu voia să intre, iar tatăl lui ieşind, îl ruga. Iar el răspunzând a zis tatălui său: iată, de atâţia ani îţi slujesc şi niciodată porunca ta nu am călcat şi mie niciodată nu mi-ai dat măcar un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei; iar când veni acest fiu al tău, care ţi-a mâncat avuţia cu desfrânatele, ai înjunghiat viţelul cel gras. Iar el a zis: fiule, tu în toată vremea eşti cu mine şi toate ale mele, ale tale sunt, dar se cădea să ne veselim şi să ne bucurăm căci fratele tău acesta mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat". (Luca 15, 11-32).

S-a încercat să se dea pildei o interpretare simbolică, nu lipsită de interes, privind istoria mântuirii neamului omenesc. Se spune astfel că tatăl din parabolă este Părintele ceresc, Dumnezeu. Fiul cel rătăcit sunt neamurile care s-au abătut de la iubirea părintească şi au apucat pe drumul păcatului, fapt care le-a dus într-o situaţie deplorabilă.

Cateheză la Pilda Fiului risipitor

Avuţia pe care tatăl a dat-o fiului risipitor reprezintă darurile cu care Dumnezeu ne-a înzestrat la creaţie. Risipirea avuţiei primită de fiul cel mic reprezintă tocmai această nefructificare a darurilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om. Starea deplorabilă în care a ajuns, datorită depărtării de Dumnezeu şi a risipirii darurilor cu care l-a înzestrat Creatorul reprezintă afundarea tot mai mult a omului în păcat. Străinul care îl angajează pe fiul cel pierdut păzitor la porci, este diavolul. Fiindcă porcii sunt socotiţi animale necurate, a ajunge să păzeşti porci, reprezintă pentru iudei cea mai de jos poziţie la care poate ajunge cineva. Fiul cel mare reprezintă poporul lui Israel, fidel şi apropiat de Părintele ceresc, dar în acelaşi timp invidios pe fratele său, care întorcându-se, este primit cu iubire şi reconsiderat ca fiu, nu ca argat de către tatăl său bun şi iubitor... Darurile cu care îl primeşte tatăl său, repunându-l în demnitatea de la început, reprezintă darurile Bisericii, care salvează viaţa oricărui păcătos care se căieşte şi se hotărăşte să revină la iubirea lui Dumnezeu, îndreptându-şi viaţa.

Înţelesul direct şi cel mai important al pildei este cel moral, care ne prezintă trei tablouri. Primul tablou ne descrie hotărârea nesăbuită a fiului cel mic, care ieşind de sub autoritatea paternă, se „pierde" în propriile păcate, ajungând pe culmile disperării. Al doilea tablou prezintă căinţa şi hotărârea lui de a reveni la casa părintească, precum şi iubirea tatălui, care aşteptându-l, îl primeşte cu bucurie. Al treilea tablou oglindeşte supărarea fratelui celui mai mare, ca şi protestul lui împotriva iubirii arătată de tatăl său, fiului risipitor reîntors la casa părintească. — În acest caz, tatăl din parabolă este Dumnezeu, Părintele ceresc plin de iubire, care nu judecă, nu condamnă, nu osândeşte, ci aşteaptă cu îndelungă răbdare ca să ierte şi să primească în braţele iubirii părinteşti pe fiul care deşi s-a despărţit de tatăl său, apucând în lumea păcatului şi a morţii morale, rămâne totuşi fiul lui, viaţă din viaţa lui...

În prim plan rămâne însă fiul risipitor, care şi-a cheltuit toate bunurile cu care l-a înzestrat Dumnezeu, ajungând într-o stare umilitoare şi jalnică, care duce la destrămarea propriei sale fiinţe. Ajuns în această stare de moarte morală (duhovnicească) era învins de puterea diavolului, care punându-şi stăpânire asupra sa, îl domină, ţinându-l în cea mai de jos stare a existenţei... În sufletul lui se deşteaptă totuşi acel judecător care îl trezeşte din adormire.. Iar această trezire a conştiinţei îl determină să-şi „vină în sine", să privească la sine însuşi, să vadă situaţia în care a ajuns, să o regrete sincer şi profund. Şi astfel în faţa lui apare un luminiş salvator: casa părintească! Acolo argaţii o duc mai bine decât el. Obiectiv cu sine însuşi, ia o hotărâre eroică: „Scula-mă-voi! Aici nu mai pot sta, fiindcă pier!... Şi s-a sculat, şi a pornit pe drumul salvator al vieţii şi îndreptării sale. Iar tatăl îl primeşte cu braţele deschise şi îi redă demnitatea pe care a avut-o înainte, bucurându-se nespus de mult de reîntoarcerea lui. Sufletul fratelui celui mai mare se întristează. El judecă după norma unei dreptăţi rigide. Nu acceptă nici iubirea, nici iertarea. Atitudinea tatălui său îl revoltă şi refuză să participe la bucuria învierii morale a fratelui său, pe care de altfel nici nu-l numeşte, în dialogul cu tatăl său, frate, ci „fiul tău"...

IV. Recapitularea — Aprecierea

Ne întrebăm acum: care sunt elementele ce au determinat reîntoarcerea fiului risipitor? (În primul rând, „venirea în sine", adică trezirea conştiinţei păcătoşeniei, deschiderea ochilor sufletului, regretul sau căinţa pentru faptele săvârşite, precum şi starea deplorabilă în care a ajuns. În al doilea rând, hotărârea de a se ridica din acea stare: „Scula-mă-voi!" Altfel spus, voi căuta de acum înainte să fiu alt om. Acest „scula-mă-voi" reprezintă o hotărâre decisivă în renaşterea, sau învierea din moartea păcatului). Căinţa şi îndreptarea reprezintă o putere sufletească de a părăsi răul şi a urma binele? (Da, reprezintă). Cum se numeşte căinţa ca regret al păcatului şi hotărârea de îndreptare? (Pocăinţă). Dar puterea sufletului de a se ridica din păcat (rău) şi a urma binele? (Se numeşte virtute). Ce putem spune atunci despre pocăinţă? (Că este o virtute, adică o putere care schimbă viaţa morală, adică viaţa păcătoasă, transformând-o într-o viaţă bine plăcută lui Dumnezeu; sau o înviere din moartea păcatului, la viaţa de iubire a lui Dumnezeu).

V. Asocierea

Mai cunoaştem şi alte cazuri de transformare a vieţii păcătoase într-o viaţă nouă, lipsită de păcat şi dăruită lui Dumnezeu? Cunoaştem foarte multe exemple. De pildă femeia păcătoasă, care stând lângă picioarele lui Iisus, plângându-şi păcatul a început să-I ude picioarele cu lacrimi şi cu perii capului I le ştergea (Luca 7, 37—38), reprezintă un gest de adâncă pietate, pornit din regretul, sau căinţa păcătoşeniei şi hotărârea de îndreptare. Aceasta i-a adus în suflet pacea şi iubirea fără margini faţă de Iisus, Salvatorul ei. Mai cunoaştem apoi şi cazul lui Zaheu, care după ce se întâlneşte cu Iisus, i se trezeşte conştiinţa păcătoşeniei, ca un ferment duhovnicesc, menit a-l face să-şi regrete păcatul, aducându-i eroica hotărâre de îndreptare, de înnoire: „Iată jumătate din avuţia mea o dau săracilor şi de am nedreptăţit pe cineva, întorc împătrit" (Luca 19, 8).

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că pocăinţa, ca regret sau căinţă pentru răul sau păcatul săvârşit, precum şi ca hotărâre de îndreptare, reprezintă o virtute, sau o putere a sufletului care ne schimbă, ne transformă viaţa păcătoasă, într-o viaţă de sfinţenie.

VII. Aplicarea

Pilda fiului risipitor ne oferă îndemnul de a nu ne pierde niciodată încrederea în iubirea şi iertarea Părintelui ceresc, oricât de păcătoşi suntem. El ne aşteaptă cu îndelungă răbdare, iar cerul se bucură de reîntoarcerea oricărui păcătos.

Preot profesor Sorin Cosma

IN MEMORIAM

Protopop THEODOR HERMAN (1855 – 1935)

Personalitate proeminentă şi distinctă a ţinuturilor someşene, protopopul Teodor Herman se înscrie în lungul şir de clerici — cărturari ce-au ilustrat cu cinste cultura şi spiritualitatea românească. A fost unul dintre cei mai aprigi apărători ai Bisericii şi ai şcolii româneşti, adevărat **„dascăl de cuget şi simţire românească"** şi care a înţeles, ca puţini alţii, spusa lui **Antim Ivireanul, „că omul carele nu ştie carte să aseamănă cu dobitoacele cele necuvântătoare".** Protopopul a făcut din biserică, mai ales în timpul stăpânirii austro-ungare, un bastion de rezistenţă naţională şi politică, un factor de progres şi cultură, un instrument de conservare a limbii, a tradiţiilor şi datinilor străbune, a apărării şi promovării şcolii confesionale româneşti. Apărându-ne şcoala, obişnuia el să spună adeseori preoţilor şi învăţătorilor, apărăm însăşi existenţa naţiunii noastre.

Fiu de preot, Teodor Herman s-a născut în comuna Văleni din Ţara Lăpuşului, la 31 decembrie 1855. Deci, acum 140 de ani. Studiile primare le-a făcut la Văleni, Tg. Lăpuş şi Baia-Mare, iar cele liceale, absolvite cu calificativul **eminent,** la Baia-Mare şi Sighet, unde şi-a luat şi bacalaureatul în iulie 1879. După un an de studii juridice la Cluj (1879)/80), se înscrie la teologia din Sibiu (1880—1883), pe care o absolvă cu nota **„foarte bine cu distincţiune".** După ce s-a căsătorit la 16 oct. 1882 a depus examenul de **„calificaţiune preoţească"**, prin decretul arhiepiscopesc nr. 27 din 30 iulie 1883 a fost numit administrator al parohiei din Dej (înfiinţată în anul 1873, spre marea satisfacţie a lui Şaguna), unde a funcţionat până la pensionare, în 1928, la venerabila vârstă de 73 de ani: Temperament dinamic, diligent, tânărul preot, continuând activitatea predecesorilor săi, se impune curând în faţa enoriaşilor săi, precum şi a intelectualilor din oraş, indiferent de confesiune şi naţionalitate. Directorii şcolii maghiari I. Pfeiffer şi Aron Szantaşi îi laudă, volens-nolens, zelul în catehizarea elevilor ortodocşi de la şcolile lor. Pe lângă elevi, a făcut **„instruirea religios-morală"** şi a personalului **„din carcerile tribunalului".** Pentru merite deosebite pe linie bisericească şi şcolară, la 19 august 1885 a fost ridicat la rangul de protopop, iar mitropolitul **Miron Romanul,** prin **Circulara** nr. 4644 din 24 dec. 1885, citită în biserica din Dej în ziua de 26 ianuarie 1886, **„în considerarea eminentelor lui calităţi intelectuale"** îl introduce ca protopresbiter al tractului Dej.

Tânărul protopop manifestă multă solicitudine în rezolvarea problemelor bisericeşti şi dă dovadă de o energie puţin obişnuită. Dispune ca preoţii să pună în ordine **arhivele** parohiilor, să întocmească **raţiocinurile,** să înfiinţeze şcoli în comune, să organizeze cursuri pentru neştiutori de carte şi şezători culturale pentru popor etc., etc. Personal cercetează şcolile şi asistă cu regularitate la examenele de sfârşit de an şcolar, lăudând pe învăţătorii destoinici şi admonestându-i pe cei nepăsători, îndolenţi. În teritoriu, aplanează conflictele ivite între învăţători, preoţi şi autorităţi. Are, apoi, de luptat, cu autoritatea şi reacţionismul legilor şcolare maghiare şi cu inspectorii incompetenţi şi partizani ce urmăresc, aplicând politica Budapestei, să sugrume şcoala confesională românească, să atenteze la existenţa neamului românesc.

Protopopul Teodor Herman a activat, apoi, în cadrul diferitelor societăţi şi asociaţii culturale. A fost membru ordinar al **„Astrei"**, deţinând din 1895 şi până în 1900 şi funcţia de secretar al despărţământului Dej. În 1907, când, sub auspiciile **„Astrei"**, Octavian Goga scoate revista **„Ţara noastră",** punte **„Între sufletele cărturarilor şi ale ţăranilor care o slovenesc duminica pe genunchi",** protopopul sprijină difuzarea ei în rândurile poporului. Ţine, apoi, conferinţe în faţa sătenilor, iar în 1910 contribuie la buna organizare şi desfăşurare a adunării generale a **„Astrei"**, ce s-a ţinut la Dej, în capitala comitatului. A fost, apoi, membru în comitetul de conducere a **„Societăţii pentru fond de teatru român"**, Secţia Dej şi, unul dintre întemeietorii, în 1890, a băncii **„Someşana"** din Dej.

Protopopul Herman a condus, apoi, cu competenţă, conferinţele preoţilor şi ale **„Reuniunii învăţătorilor gr. orientali din districtul Dejului"**, al cărei preşedinte era, s-a preocupat de buna organizare şi funcţionare a şcolilor, de înzestrarea lor cu manuale, cărţi şi material didactic. A condus, cu competenţă şi şedinţa sinodului parohial, ţinută la 28 iunie 1898, când s-a hotărât edificarea bisericii celei noi — terminată în 1902 şi sfinţită provizoriu la 16/29 octombrie 1905.

Protopopul a fost un om al acţiunilor şi iniţiativelor benefice. A iniţiat înfiinţarea **„fondului presbiteral"**, a sprijinit organizarea **„reuniunilor de femei"**, precum şi propunerea din 1908 a asesorului consistorial **Dr. Miron Cristea** pentru înfiinţarea la Sibiu a **„Băncii culturale «Lumina»"**, dă curs dispoziţiei mitropolitului **Ioan Meţianu** pentru introducerea în toate şcolile a **„Planului de învăţământ"** şi a **„Îndreptarului metodic"** elaborate de Consistoriu în 1911, reprezintă Dejul, împreună cu alţii, la istorica adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, spunând, în şedinţa sinodului protopopesc ţinută la Dej în 5/18 febr. 1919, că noi, **„românii ardeleni şi maghiari, după o robie de 1035 de ani, plină de urgie, am ajuns liberi".** Protopopul s-a străduit mult pentru răspândirea ştiinţei de carte în popor, prin conferinţe şi organizarea de cursuri pentru neştiutorii de carte.

Teodor Herman a fost un reprezentant de frunte al bisericii şi şcolii româneşti din judeţ, un patriot luminat, un caracter inflexibil, integru. Caracterul lui de duritatea stâncii s-a vădit în diferite ocazii mai mult sau mai puţin festive, la nenumăratele recepţii şi banchete date în onoarea unor înalţi factori politici şi culturali maghiari, la aniversări şi comemorări, unde şi la care protopopul reprezenta cultul românesc ortodox din judeţ. Trebuie să subliniem, cu tărie, că oricare ar fi fost situaţia, oricât de înalt ar fi fost personajul politic ce urma să fie sărbătorit, n-a făcut niciodată concesii, genoflexiuni, gesturi ce ar fi lezat interesele naţionale şi bisericeşti şi n-a renunţat la prerogativele cu care era investit în calitate de reprezentant de frunte al spiritualităţii şi culturii româneşti din această parte a ţării. Protopopul a preamărit pe cei care ne-au respectat **naţia, poporul,** şi şi-a manifestat deschis resentimentele faţă de asupritori şi prigonitori. A fost un mare şi luminat patriot, un bun român. Atitudinile şovine i-au repugnat întotdeauna. A trăit în bune relaţii cu populaţia maghiară. În virtutea acestor comandamente participă, ca să dăm, din multele, doar câteva exemple, la instituirea comitelui suprem Desy Zoltan, ce a avut loc în ziua de 1 mai 1902, precum şi la instalarea succesorului acestuia, contele Bethlem Pál, la 18 iunie 1904, cu care ocazie a rostit o scurtă cuvântare în româneşte. După cum, tot în virtutea aceloraşi comandamente, refuză invitaţia temutului comite suprem, Desideriu Banffy — supranumit „zdrobitorul naţionalităţilor" — de-a participa, în 1894, la festivităţile de premiere şi la banchetul dat în onoarea ministrului de interne **Hieronim,** cu ocazia sosirii acestuia la Dej, spunând: **„Nu m-am prezentat din motive politice româneşti, nici la banchet, nici la gară".** La fel a refuzat, în 1902, să participe la serbarea centenarului lui Ludovic Kossuth, precum şi la recepţia dată în august 1910, în onoarea episcopului romano-catolic Máylath Gustav.

Protopopul, asesorul consistorial, deputatul sinodal şi senatorul din primul parlament al României întregite, Teodor Herman, a fost şi un bun mânuitor al condeiului. A colaborat la **„Telegraful român"** şi la alte publicaţii şi este şi autorul a două importante lucrări istorice: **„Monografia istorică a protopopiatului ortodox român — Dej. Lupte, treceri şi procese religioase:** apărută în 1926, în Tipografia Dr. S. Bornemisa din Cluj şi **„Monografia parohiei ortodoxe române din oraşul Dej, judeţul Solnoc — Dobâca",** elaborată în 1921 şi rămasă în stare de dactilografiere.

După **Unirea** din 1918, protopopul Teodor Herman şi-a continuat cu zel activitatea naţional-culturală. A servit cu devotament **biserica, şcoala** şi **poporul** timp de 45 de ani. Pentru meritele sale deosebite a fost răsplătit cu multe **„mulţumite protocolare"**, cu **„Răsplata muncii cl. I de aur"** (la 21 iunie 1922) şi cu ordinul **„Coroana României"**, în gradul de ofiţer, conferit prin decretul regal nr. 4667 din 9 noiembrie 1922.

Iosif Bâtiu

PĂCATUL – răul, care ne asaltează permanent

Una din ideile fundamentale ale învăţăturii creştine este cea referitoare la atotprezenţa lui Dumnezeu, prin aceasta definindu-se faptul că lumea şi omul deopotrivă sunt locuite de prezenţa Lui, începând de la cea mai umilă vietate şi până la sublimul suflet omenesc, fără însă a se contopi cu ele, cum greşit susţineau panteiştii. Dumnezeu-fiinţa spirituală absolută, Creatorul lumii şi al omului, Puterea care le animă şi susţine pe toate în drumul lor spre desăvârşire, rămâne într-o permanentă comuniune cu ele prin energiile necreate izvorâte din fiinţa Lui. În pofida acestui fapt, adeseori omul este încercat de sentimentul că Dumnezeu s-a îndepărtat de el. Această îndepărtare şi golire a fiinţei omeneşti de Dumnezeu este posibilă în plan moral prin păcat. Păcatul naşte în sufletul omenesc senzaţia neobişnuită că Dumnezeu cel prezent în adâncul cel mai adânc din noi, nu mai răspunde chemării şi rugăciunii noastre.

Nimic nu este mai dificil decât a încerca să vorbeşti omului de astăzi despre păcat. După ce a ajuns la nişte performanţe deosebite, fie în ştiinţă, fie în cultură sau în artă, cu greu de imaginat chiar şi cu puţini ani în urmă, spre a nu aminti decât descinderea pe lună, străpungerea sistemului solar, pătrunderea în infrastructura materiei, te fac să te întrebi în ce măsură mai este dispus omul acestui sfârşit de secol să se aplece asupra unei chestiuni de ordin teologic. Un lucru e clar: în ştiinţă, în artă, în cultură omul a făcut progrese uriaşe, dar oare sufletul s-a schimbat şi el în acelaşi fel? Putem afirma cu certitudine că am urcat şi în planul spiritului, sau sufletul a rămas acelaşi dintotdeauna, cu aceleaşi nostalgii şi nelinişti, cu aceleaşi înfrigurări şi pasiuni, cu farmecul şi poezia lui?

Mulţi dintre contemporanii noştri nu acceptă să li se vorbească despre păcat, socotindu-l o chestiune dacă nu anacronică, atunci cu siguranţă mult prea vagă, scuturându-se de prezenţa lui, aşa cum te scuturi de umbra unui gând neplăcut care te bântuie cu insistenţă şi de care ai vrea să scapi. Pentru alţii, păcatul nu este decât o închipuire, o nălucă ce nu face cel mult decât să ducă la crisparea conştiinţei şi care se pune de multe ori ca o stavilă între noi şi viaţa care-şi cere dreptul de a fi trăită.

Păcatul este o chestiune de prea mult timp depăşită, improprie lumii de astăzi, ca să mai merite atenţie din partea noastră, sau dacă există, în nici un caz nu merită să-l iei în seamă, fiind prea neînsemnat pentru a ne mai sinchisi de prezenţa lui, zic alţii.

Şi totuşi păcatul a existat şi va exista atâta timp cât va exista omul, el fiind unul dintre cei mai redutabili duşmani ai săi. Faptul acesta îl confirmă cu prisosinţă atât realitatea vieţii de zi cu zi cât şi propria noastră realitate interioară. Căci dacă fiecare am fi sinceri cu noi înşine, sau dacă măcar câteva clipe dintr-o zi le-am rupe din alergarea noastră, aplecându-ne fără făţărnicie asupra propriului nostru adânc sufletesc, va trebui să recunoaştem fără îndoială că el există în fiecare dintre noi, fie că îl numim păcat, fie că îl desemnăm altfel. Oricum l-am numi, trebuie să recunoaştem că el există, că face parte din structura cea mai intimă a fiinţei noastre. „Găsesc deci în mine, care voiesc să fac bine, legea că răul este legat de mine... Văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului, care este în mine" (Rom. 7, 21—23).

Am putea spune într-un anume fel, că ne definim ca oameni

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. N. Stoia

Bicentenar

DIMITRIE EUSTATIEVICI BRAŞOVEANUL (1730 — 1796)

Cu două sute de ani în urmă, în februarie 1796 se stingea din viaţă valorosul cărturar braşovean, Dimitrie Eustatievici, primul director al şcolilor naţionale neunite din Transilvania şi autorul primei gramatici româneşti.

Fiu al protopopului Eustaţie Grid (cunoscut pentru dăruirea cu care a slujit biserica şi şcoala din Şchei, clădindu-i etajul şi obţinând de la domnii de peste munţi ajutoare bisericii), Dimitrie, după absolvirea şcoliţei din Şchei condusă de tatăl său, îşi continuă studiile în cunoscuta Academie Teologică din Kiev (înfiinţată de mitropolitul moldovean Petru Movilă şi reorganizată de Petru I), de unde se întoarce cu un frumos atestat parafat de conducătorul Academiei Georgius Czczerbacki „atât în domeniul artelor libere, cât şi în ştiinţele teologice". Avea să continue formarea sa intelectuală în cadrul Universităţii din Halle, apreciată solemn de cronicarul german braşovean Joseph Teutsch (1702—1770).

La puţin timp după revenirea la Braşov (1753), funcţionând ca dascăl al şcoliţei din Şchei, alcătuieşte prima gramatică românească, purtând pomposul titlu, după moda manuscriselor bisericeşti: „Întru mărirea sfintei cei de o fiinţă, făcătoarei de viaţă şi nedespărţitei Troiţe, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, **Gramatica Românească,** afierotisită prea blagocestivului, prea luminatului, prea înălţatului domn şi oblăduitor al toată Ungrovlahia, domnului Io Constantin Nicolae (Mavrocordat) Voievod, acum întâi izvodită prin Dimitrie Eustatiev Braşoveanul, metodos prea folositori şi prea trebuincios, întărit cu pilde prea folositoare, aşezat cu rânduială dreaptă şi rodit în Bolgaria Braşovului (n. n. Şchei), anul 1757, sept. 1". Nu surprinde faptul că este închinată voievodului Mavrocordat, ştiută fiind relaţia strânsă a şcheienilor cu domnii munteni şi pe de altă parte aplecarea spre cultură şi şcoală a acestui domn, Eustatievici sperând, probabil, o editare a cărţii sale de către acest domn. Gramatica sa confirmă o cunoaştere din partea autorului a întregului arsenal lexicografic înscris în spaţiul europeano-asiatic, folosindu-se şi de modele slave (Smotrinski), dar şi latine şi greceşti (Molnar, Lascaris). Până la tipărirea gramaticii Şcolii Ardelene, „Elemanta linguae daco-romanae sive valahicae" (1805) şi a „Observărilor..." lui Ienăchiţă Văcărescu, cartea de gramatică a lui Dimitrie Eustatievici era singura care alimenta şcolile „normalicești" din ţară.

În 1762 părăseşte Şcheiul pentru a deveni secretar al episcopilor ortodocşi din Ardeal, Dionisie Novacovici, Şofronie Chirilovici şi Gheideon Nichitici, primul având sediul episcopal în Şchei apoi la Răşinari şi Sibiu.

În aceste condiţii devine, începând cu anul 1786 primul **director al Şcolilor Naţionale Neunite din Transilvania,** cu sediul la Sibiu, având aceleaşi atribuţii pe care Gheorghe Şincai le avea pentru şcolile unite cu Roma. În această calitate înfiinţează un curs de pregătire pedagogică pentru dascălii sătești şi reorganizează şcoala din Şchei „ca şcoală capitală" prin cumnatul său Ioan Marcu, numit inspector şcolar.

Tot în scop didactic realizează un „Catehism mic sau scurt, sau scurtată pravoslavnică mărturisire a legii greceşti neunite", editat la Sibiu în anul 1789 în limbile slavă, germană şi română şi tot în scop didactic „Ducere de mână, sau povăţuirea către aritmetică sau socoteală". Seria lucrărilor didactice continuă cu „Scurt izvod pentru lucruri de obşte şi declin în scrieri de multe chipuri" tipărită la Sibiu în anul 1792 „spre trebuinţă catiheţilor şi a dascălilor neuniţi", precum şi „Dezvoaltele şi tâlcuiala Evanghelii, a Duminicilor, sărbătorilor şi a oarecărora zile", tipărit doar cu şase ani înainte de moarte (exemplar în Arhiva din Şchei). În ultimul an al vieţii, luptându-se cu boala, reuşeşte să scrie totuşi „Alexandria sau viaţa lui Alexandru Macedon" şi încearcă să editeze o revistă sub titlul „Foaia română pentru econom" sub egida „Societăţii filosoficeşti a Neamului Românesc în Mare Principatul Ardealului", dar intenţia rămâne doar intenţie căci, la numai 66 de ani se stinge din viaţă, lăsând în urma sa o bogată trudă pe altarul spiritualităţii transilvănene, fiind socotit, pe bună dreptate, un reprezentant de frunte al iluminismului ardelean.

Prof. Vasile Oltean

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

VINERI, 22 decembrie 1995, a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial unde a rezolvat probleme economice și administrative. În aceeași zi a adresat un Mesaj de Crăciun tuturor credincioșilor prin intermediul Ziarului RONDUL și un interviu pentru Radio-România Actualități, redactorului Carmen Vulcan. În după masa aceleiași zile a primit cu colinda corul „Ilarion Cocișiu" din Agnita.

DUMINICĂ, 24 decembrie 1995, a primit grupuri de colindători la reședința mitropolitană.

LUNI, 25 decembrie 1995, a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană și a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Ioan Chindriș pe seama Parohiei Lovnic, prot. Făgăraș și întru diacon pe licențiatul în teologie Buta Eugen. La sfârșitul Sf. Liturghii a dat citire Pastoralei de Crăciun.

MARȚI, 26 decembrie 1995, s-a deplasat la Mânăstirea Sâmbăta unde a participat și a slujit la înmormântarea monahului Dometie Moian.

MIERCURI, 27 decembrie 1995, „Sf. Ștefan", a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus, înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi, și a hirotonit întru preot pe diaconul Buta Eugen pe seama Parohiei Șercaia, prot. Făgăraș și întru diacon pe tânărul licențiat Răduleț Teodor pe seama Capelei „Sf. Filofteia" din Sibiu.

LUNI, 1 ianuarie 1996, a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană și a hirotonit întru diacon pe licențiatul în Teologie Fătu Valentin. La sfârșitul Sf. Liturghii, cu prilejul începutului Noului An a rostit un cuvânt de învățătură și a cerut lui Dumnezeu binecuvântare pentru toți creștinii ortodocși.

— Recepție cu corul Catedralei mitropolitane la Reședință.

SÂMBĂTĂ, 6 ianuarie, „Botezul Domnului" — a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană. A hirotonit întru preot pe diaconul Fătu Valentin, pentru parohia ortodoxă română Luța, prot. Făgăraș, și întru diacon pe tânărul licențiat Papară Zamfir Dănuț. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.

DUMINICĂ, 7 ianuarie a.c., „Sf. Ioan Botezătorul" — a slujit la hramul bisericii din Săliște-Grui. A hirotonit întru preot pe tânărul diacon Papară Zamfir Dănuț, pe seama Capelei Spitalului Militar Sibiu, fără enorie. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit o predică despre semnificația sărbătorii și a dat îndemnuri noului hirotonit, vorbind despre duhovnicie și duhovnic.

SÂMBĂTĂ, 13 ianuarie 1996, a primit pe D-l Ioan Bogdan, Președintele Curții de Conturi a României.

MARȚI, 16 ianuarie 1996, după masă, a primit la Reședința mitropolitană pe P.S. episcop Epifanie Norocel al Buzăului, însoțit de membrii permanenței Eparhiale, care s-au deplasat a doua zi în protopopiatul Câmpeni, jud. Alba, cu ajutoare pentru sinistrați.

MIERCURI, 17 ianuarie 1996, a slujit în Capela cu hramul „Sf. Antonie cel Mare" de pe str. Nicolae Iorga din Sibiu. A hirotonit întru diacon pe licențiatul în Teologie Deteșan Adrian și întru preot pe diaconul Necula Constantin, preparator la Facultatea de Teologie din Sibiu. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.

SÂMBĂTĂ, 20 ianuarie, a.c., a prezidat lucrările Consiliului Eparhial.

DUMINICĂ, 21 ianuarie 1996, a prezidat în aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, lucrările Adunării Eparhiale.

JOI, 25 ianuarie, a.c., a prezidat lucrările permanenței Consiliului Eparhial, rezolvând probleme curente ale Arhiepiscopiei.

SÂMBĂTĂ, 27 ianuarie 1996, a cercetat Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

MARȚI, 30 ianuarie 1996, „Sf. Trei Ierarhi" a săvârșit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană și a hirotonit întru diacon pe tânărul absolvent Bogdan Vasile și întru preot pe diaconul Deteșan Adrian, pentru Capela Spital V Brașov, fără enorie.

A hirotesit întru duhovnic pe Pr. prof. Dr. Aurel Jivi și întru sachelar pe Pr. prof. lector Mircea Ielciu de la Facultatea de Teologie.

Fiind hramul Facultății de Teologie, a participat în aula Facultății de Teologie la conferința festivă organizată de către conducerea Facultății de Teologie cu această ocazie.

În după-masa aceleiași zile, a cercetat pe P.C. Arhim. Dionisie Dan, fost vicar-administrativ al Arhiepiscopiei, care este bolnav la domiciliu.

A făcut o vizită la Librăria „Humanitas" și a prospectat înființarea unei noi instituții culturale sibiene în subsolul clădirii.

Pr. Valentin-Mihail Sicoe
secretar eparhial

PĂCATUL...

(Urmare din pag. a 3-a)

în măsura în care recunoaștem că avem conștiința păcatului, iar acest sentiment există atâta timp cât noi înșine existăm, și cum la calitatea de om nu poți renunța în nici un fel, oricum și oricât te-ai strădui, conștiința păcatului rămâne vie și trează în fiecare din noi. Poate că aceasta și explică într-un fel drama omului modern, care în loc să-și recunoască cu sinceritate propria-i realitate sufletească, încearcă mereu să o ignore, afundându-se tot mai mult în zbuciumul și deșertăciunea lumii exterioare, care nu-i va putea asigura niciodată altceva decât gustul amar al zădărniciei și nimicniciei. Fie că-i contestă cu vehemență existența, fie că-l ignoră, păcatul subzistă în firea lui ca o rană dureroasă pe care te temi să o atingi, sau să o privești, căci s-ar putea să te îngrozească prin hidoșenia ei. Oricât de mult te vei lăsa antrenat în lumea simțuală, încercând să ignori această realitate interioară, ceva nelămurit, ca un foc ce arde mocnit sub cenușă, va pâlpâi mereu înlăuntrul tău.

Teologic vorbind, păcatul este „greșirea țintei", înstrăinarea de scopul suprem pe care Dumnezeu l-a sădit în ființa omenească — îndumnezeirea, spre care este chemat să tindă fiecare dintre noi. Astfel spus, el este o pervertire atât a funcțiilor fiziologice, cât și a celor spirituale. Dacă spre exemplu, procurarea hranei și hrana ca atare sunt condiții fără de care omul n-ar putea supraviețui, atunci îmbuibarea și lăcomia sunt păcate, tocmai pentru faptul că ele sunt o dereglare a instinctului de autoconservare, trecând dincolo de limitele firescului și ale necesarului; dacă procurarea bunurilor este o condiție a existenței decente a omului, atunci avariția nu este decât o denaturare a instinctului de proprietate. Atâta timp cât omul se va păstra în limitele firescului, va asigura echilibrul bio-psihic al ființei sale; alunecând pe panta păcatului nu va face decât să deregleze și să distrugă acest echilibru.

În fața unei atari situații, singurul remediu, este cel pe care ni-l propune Biserica: nu refuzul de a recunoaște această realitate a păcatului, și crezând că ignorându-l ai scăpat de sub influența lui, de convertire a vieții noastre slăbănogite și întinate de păcat, și revenirea la o viață sănătoasă, echilibrată, în care toate să-și intre în făgașul lor de normalitate.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU

Parohii vacante

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL BRAȘOV

1. Parohia ort. rom. Depca

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

1. Parohia ort. rom. Bratei
2. Parohia ort. rom. Prod
3. Parohia ort. rom. Știenia
4. Parohia ort. rom. Alma Vii
5. Parohia ort. rom. Petiș
6. Parohia ort. rom. Florești
7. Parohia ort. rom. Metiș

PROTOPOPIATUL AVRIG

1. Parohia ort. rom. Poienița

PROTOPOPIATUL AGNITA

1. Parohia ort. rom. Apoș
2. Parohia ort. rom. Netuș
3. Parohia ort. rom. Șomartin
4. Parohia ort. rom. Ștejăriș
5. Parohia ort. rom. Dealul Frumos
6. Parohia ort. rom. Salcău
7. Parohia ort. rom. Răvășel
8. Parohia ort. rom. Noiștat
9. Parohia ort. rom. Zlagna
10. Parohia ort. rom. Veseud
11. Parohia ort. rom. Metiș

PROTOPOPIATUL RUPEA

1. Parohia ort. rom. Roadeș
2. Parohia ort. rom. Beia

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAȘ

1. Parohia ort. rom. Băreut
2. Parohia ort. rom. Selistat
3. Parohia ort. rom. Rotbav
4. Parohia ort. rom. Săvăstreni
5. Parohia ort. rom. Felmer

Termenul de concurs este de 30 zile: 1 februarie — 1 martie 1996.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi, își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termenul de contestație este de 15 zile de la data numirii.

Dr. Antonie Plămădeală
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bis.
Pr. Simion Săsăujan

Preoți hirotoniți în anul 1995

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

Ioan Marga — Parohia Copșa Mică
Romeo Guliman — post Spital
Teodor Cândea — parohia Copșa Mare
Cornel Pițigoi — parohia Bazna

PROTOPOPIATUL RUPEA

Gheorghe Roșca — Parohia Ticușul Nou
Nicolae Teoc — parohia Dăișoara
Ioan Chindriș — parohia Lovnic

PROTOPOPIATUL SIBIU

Achim Băcilă — parohia Hipodrom III
Dănuț Zamfir Papară — post Spital Militar — Sibiu

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAȘ

Andrei Spanache — preot călugăr pentru Mânăstirea Berivoi
Savin Modest — preot călugăr pentru Mânăstirea Bucium
Florin Lodroman — parohia Veneția de Sus
Toma Daniel Năpar — post Spital Orașul Victoria
Eugen Buta — parohia Șercaia

PROTOPOPIATUL AGNITA

Ioan Canciu — parohia Benești
Teofil Gârbacea — parohia Movile
Nicolae Neagu — parohia Alțâna

PROTOPOPIATUL SĂLIȘTE

Ioan Claudiu Teșa — post Spitale Sălișteu

Știri — informații de pe alte meleaguri

■ În ciuda faptului că 80% dintre părinții elevilor bulgari s-au declarat doritori de a se reintroduce predarea religiei în școli, totuși guvernul bulgar a respins, și în toamna anului trecut, cererea preoților ortodocși bulgari de a li se îngădui prezența în școlile de stat și predarea Religiei. Mai mult, președintele Departamentului pentru cultură și educație creștină al Patriarhiei bulgare informează că ministrul învățământului, membru al partidului socialist bulgar, este refractar ideii prezenței facultăților de teologie în universitățile de stat, numărul studenților teologi fiind redus în mod drastic (la 20 pentru anul universitar 1995/1996).

Precum se vede, ideologia comunistă continuă să fie restrictivă și după ce sistemul totalitar s-a prăbușit în țările din Europa răsăriteană (știre preluată după „Solia" — „The Harald", publicație a Episcopiei Ortodoxe Române din America, vol. IX, nr. 12, December 1995, p. 24).

■ La reuniunea de la Geneva a Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, din 14—21 septembrie 1995, reprezentantul Patriarhiei Ecumenice, teologul George Tsetis a înaintat o sesizare către înaltul for ecumenic privind „cruciadele" misionare, respectiv acțiunile prozelitiste ale unor Biserici occidentale, mai ales ale celor provenite din Reformă (Baptiste, Adventiste, Penticostale, etc.) în țări din Europa centrală și răsăriteană.

În sesizare se arată cum Bisericile occidentale și instituțiile lor misionare s-au năpustit asupra unor țări, între care și România, unde Ortodoxia exista de mii de ani, întreprinzând adevărate „cruciade pentru a converti națiunile respective la credințele lor și de a implanta în mijlocul lor comunități străine de duhul spiritualității creștine specifice acelor locuri.

Totodată, reprezentantul Patriarhiei Ecumenice a atras atenția și asupra tensiunii și conflictelor pe care Bisericile istorice, între care Biserica Romano-Catolică și Bisericile Fundamentaliste, ca și sectele, le provoacă în țări din Europa răsăriteană și din fosta U.R.S.S., prin atragerea de membri din sânul Bisericilor ortodoxe existente în acele țări.

Din nefericire, Biserica Ortodoxă Română și țara noastră sunt cuprinse și ele în planul de acțiune prozelitistă a acestor Biserici, secte și instituții misionare din Occident, care mai bine și-ar vedea de propria misiune și propovăduirea Evangheliei în societatea unde ele există și unde sunt atâtea păcate de îndreptat precum desfrâul, drogurile, crima.

(Știre preluată din revista „Solia — The Harald", vol. IX, nr. 12, December 1995, p. 237).

Semnalăm... Semnalăm...

■ Arhiepiscopia Clujului, Vadului și Feleacului a editat o carte prefațată de Î. P. S. Bartolomeu Anania cu titlul: **„Mărturisitori de după gratii"**, și cu subtitlul *„Slujitori ai Bisericii în temnițele comuniste"*.

E o carte mai mult decât binevenită, căci nu au fost puțini cei care au lansat cu aplomb interogația: **„unde a fost Biserica sub regimul comunist?"** Se înțelegea din întrebare că . . . ar fi fost absentă, colaboraționistă etc.

Cei care au pus și mai pun întrebarea, nu știu unde a fost Biserica, pentru că n-au fost împreună cu ea. N-au fost nici afară, ca să știe cum s-au luptat preoții să apere credința, cum au botezat, cununat, înmormântat creștinește pe cei plecați, cum au catehizat copiii și cum au predicat neîncetat cuvântul Evangheliei în biserici și în toate ocaziile multor servicii cerute de credincioși.

N-au fost nici în închisori împreună cu preoții, n-au fost nici în biserici afară. Întrebătorii de azi sunt, dacă nu uneltele comunismului dușman al Bisericii, în mod sigur indiferenții care n-au ridicat un deget în apărarea ei. Iar acum sunt eroii întrebători!

Bine spune Î. P. S. Bartolomeu în *Cuvântul înainte:* **„Cum adică unde a fost Biserica? Să ne întrebe pe noi, sutele de preoți care am trecut prin beciurile Securității, prin Jilava, Periprava, Gherla și Aiud!"** (p. 3).

Cartea de 85 de pagini nu cuprinde decât nume, de ortodocși, catolici și uniți, preoți și călugări-călugărițe. N-au fost prinși aici și studenții teologi, al căror număr a fost și el impresionant. Doar câțiva apar menționați. Am numărat în ea **1671** de nume. Pentru că informațiile n-au putut fi exhaustive, multe nume n-au fost cuprinse în liste. Știu că se pregătește o nouă ediție îmbunătățită. Va fi binevenită.

Am găsit aici nume de preoți precum: Grigore Băbuș, Pimen Bărbieru, din București, Beju Ioan din Sibiu, Arsenie Boca de la m-rea Prislop, Bordașiu Nicolae de la biserica Silvestru din București, Bragă Roman, acum în America, Calciu Gheorghe, acum în America, Cândea Spiridon, de la Sibiu, Cocora Gabriel din Buzău, Corduneanu Nifon de la Neamțu, Nichifor Crainic, Damșa Teodor din Timișoara, Dancu Cristofor de la Cernica, Dobzeu Mina de la Huși, Drăgulin Gheorghe din București, Felix Dubneac, acum în America, Făgeteanu Adrian din București, Galeriu Constantin din București, Ghiuș Benedict din București, Glăjar Ioan din Ucea de Jos, Sibiu, Maica Veronica de la Vladimirești cu un mare număr de maici, Ioan Iovan de la Vladimirești, azi m-rea Recea, Alba Iulia, Iscu Gherasim de la Tismana, profesorul Ioan Lupaș, Negruțiu Ioan de la m-rea Timișeni, Timiș, Nicolae Veniamin de la Polovragi, Oancea Zosim din Sibiu, Udișteanu Dionisie, director de Seminar, Cernica, Ovezea Simion de la m-rea Ciolanu, Buzău, Arsenie Papacioc, astăzi călugăr și duhovnic la Techirghiol, Papuc Gheorghe, de la Sibiu, Teodor M. Popescu, prof. de Teologie, Sergiu Roșca, basarabean, Vasile Țepordei, basarabean, Daniil Tudor (Sandu Tudor) de la Schitul Rarău, Sava Teodor de la Oradea, Vasilache Vasile de la m-rea Antim, Vasilache Haralambie de la Schitul Pocrov, Vladovici Ioan din Șeica Mare, Sibiu, Voicescu Constantin din București, Zarea Anatolie din București, Sofian Boghiu din București etc., etc.

Desigur trebuie adăugați și cei dintre actualii ierarhi ortodocși care au fost închiși, precum **Î. P. S. Bartolomeu Anania** al Clujului și **Mitropolitul Antonie** al Ardealului. Tot în această categorie intră și ierarhii marginalizați, precum Partenie Ciopron, Grigore Leu, Tit Simedrea, Nifon Criveanul, Irineu Mihălcescu, Veniamin Nistor, Nicolae Popovici, Valerian Zaharia și alții. Dintre uniți au trecut prin închisori cel puțin cinci ierarhi și mulți preoți.

Am numit mai sus, evident, numai o parte din clericii și monahii închiși — cei pe care i-am cunoscut personal, dar numărul lor e, precum am arătat, peste 1671 de clerici și teologi.

Iată unde a fost Biserica! Iar cea care a rămas afară a slujit credincioșii cu zel și devotament. Așa se face că revoluția din 1989 ne-a găsit cu toți copiii botezați și cu toate familiile cununate la biserică și cu toți morții înmormântați creștinește.

Cine are urechi de auzit, să audă!

*
* *

Țara nu uită Basarabia!

În editura „Fiat lux" din București (1995) a apărut o carte sub numele cunoscut al lui Onisifor Ghibu, **„Unitatea românească și chestiunea Basarabiei"**, ed. îngrijită de Dumitru Preda, (256 p.). E o adunare de comunicări științifice prezentate la câteva colocvii **„Zilele Onisifor Ghibu"** la Chișinău între 1992—1995.

Toate sunt dovezi extraordinare despre românitatea Basarabiei, deși adevărul despre acest lucru e îndeobște cunoscut. El e mai ales destinat surzilor rusofoni și rusofili, sosiți în Basarabia din stepele rusești sau localnicilor aflați încă **„în somnul rațiunii care naște monștri"**, după cunoscuta zicere a lui Goya.

Țara nu uită Basarabia!

*

■ A fost retipărită cartea lui Simion Mehedinți: **Creștinismul românesc** (Fundația Anastasia, 1995, 236 p.).

Ce bine că ne mai aducem aminte de cărțile mari și de oamenii mari ai românilor pe care cei cincizeci de ani de comunism i-au marginalizat în așa măsură, încât generațiile tinere de azi nu mai știu nimic despre ei.

Cartea aceasta e ca un arc de curcubeu care leagă din nou două lumi, două epoci, două generații, reasigurând și reînviind continuitatea asasinată de defunctul regim comunist.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 143

SIBIU

15 februarie

nr. 7—8

1996

PASTORALA

Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

LA DUMINICA ORTODOXIEI DIN ANUL DOMNULUI 1996

Iubiţi fii duhovniceşti,

Prima Duminică a Sfântului şi Marelui Post al Sfintelor Paşti se numeşte „Duminica Ortodoxiei" sau Duminica dreptei credinţe şi a dreptei preamăriri a lui Dumnezeu.

Care este înţelesul acestei Duminici la începutul perioadei de pregătire pentru Sfintele Paşti, pentru slăvita Înviere?

In primul rând, Duminica Ortodoxiei ne arată că dreapta credinţă şi dreapta mărire a lui Dumnezeu sunt temelia vieţii şi lucrării Bisericii, temelie pe care poate omul începe urcuşul său duhovnicesc spre înviere şi viaţă veşnică. Iar adevărul dreptei credinţe este însăşi taina Persoanei lui Hristos, Care a spus: **„Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa"** (Ioan 14, 6). Hristos este Calea care nu rătăceşte, Adevărul care nu înşală şi Viaţa care nu moare, pentru că El nu este numai un om din lumea aceasta, ci este Fiul cel ceresc şi veşnic al lui Dumnezeu devenit Om.

Sfântul Apostol Petru a mărturisit această dreaptă credinţă zicând: **„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu!"** (Matei 16, 16). Îndată după mărturisire, Domnul nostru Iisus Hristos l-a fericit pe Petru şi i-a spus că pe această piatră a mărturisirii dumnezeirii lui Hristos, va zidi Hristos Biserica Sa, pe care nici porţile iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Iar **Sfinţii Părinţi ai** Bisericii au tâlcuit porţile iadului ca fiind gurile ereticilor şi ale prigonitorilor care nu vor birui niciodată dreapta credinţă a Bisericii lui Hristos.

Aşadar, Biserica se zideşte şi se înalţă spiritual spre Împărăţia cerurilor, prin mărturisirea dreptei credinţe că Iisus este Fiul lui Dumnezeu celui viu. El este Lumina lumii (Ioan 8, 20), El este Învierea şi Viaţa, şi oricine crede în El va trăi veşnic cu sufletul, chiar dacă va muri cu trupul (Ioan 11, 25).

Iar **„cine mărturiseşte că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu rămâne întru el şi el în Dumnezeu"** (I Ioan 4, 15).

Iată de ce acum, în Postul Sfintelor Paşti, în acest urcuş spre Înviere, forţa sau tăria spirituală a credincioşilor este în primul rând mărturisirea dreptei credinţe, a Tainei iubirii veşnice a lui Dumnezeu pentru oameni, care ne cheamă la viaţă şi fericire veşnică.

Evanghelia care se citeşte în Duminica Ortodoxiei (Ioan 1, 43-51) ne arată că Mântuitorul Şi-a ales ucenicii Săi, iar ei au descoperit şi mărturisit că I sus, fiul lui Iosif din Nazaret, este, de fapt, **„Fiul lui Dumnezeu", „Acela despre Care au scris Moise în Lege şi proorocii"** (Ioan 1, 45).

Dar după această descoperire, Hristos Domnul le spune ucenicilor pe care i-a chemat să-L urmeze: **„Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului"** (Ioan 1, 51).

În această făgăduinţă dată de Iisus ucenicilor Săi se află înţelesul cel mai adânc al Duminicii Ortodoxiei, **anume vederea cerurilor deschise şi a legăturii dintre cer şi pământ** care se face prin Fiul lui Dumnezeu devenit Om şi prin Liturghia cerească a îngerilor lui Dumnezeu care urcă şi coboară între cer şi pământ ca vestitori ai darurilor Sale şi împreună-slujitori cu Biserica Sa.

Evanghelia Duminicii Ortodoxiei nu se mărgineşte la afirmarea credinţei venite din **auzire,** ci ne arată că, în Iisus Hristos, Dumnezeu poate fi şi **văzut.** În Hristos, Dumnezeu cel neapropiat se face apropiat sau accesibil; Dumnezeu cel nemărginit se face mărginit, Dumnezeu cel veşnic intră în timp, Dumnezeu cel nevăzut ia chip de om pentru ca omul, văzându-L faţă către faţă, să nu-şi mai întoarcă niciodată faţa de la Dumnezeu. Iar pentru că Dumnezeu cel nevăzut a luat chip de om, icoana ortodoxă este mărturisire permanentă a dreptei credinţe că Iisus este Fiul veşnic al lui Dumnezeu care S-a făcut pentru noi trup pământesc, ca să ne dăruiască nouă Duhul Său ceresc.

Dreptmăritori creştini,

Sărbătoarea Duminicii Ortodoxiei a fost fixată de Biserică în 11 martie 843, după ce B serica a biruit rătăcirea şi ura hulitorilor de icoane şi a afirmat că icoana Mântuitorului Iisus Hristos trebuie cinstită tocmai pentru că Dumnezeu, luând chip de om, poate fi zugrăvit, iar cinstea arătată icoanei se îndreaptă spre Persoana zugrăvită pe ea. Astfel, cinstirea icoanei lui Hristos nu ne îndepărtează de Hristos, ducându-ne că-

(Continuare în pag. a 2-a)

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Pentru limba cea română

Tocu-n lacrimi mi-am muiat
Şi cu inima ţi-am scris,
Ţie, tată — deputat,
Care-ai devenit proscris.

Cartea-mi cu durere-i scrisă,
Către-un tată — rătăcit,
Căruia nu i e permisă
Gluma proastă „c-a greşit".

Să-ţi fie ruşine — tată,
C-ai lovit LIMBA ROMÂNĂ,
Deşi EA, în ŢARA TOATĂ
Este-n DREPT de-a ti STĂPÂNĂ

Când vorbim aceeaşi LIMBĂ
Cu fraţii din BUCUREŞTI,
Cum crezi tu, că GLIA-şi schimbă
LIMBA, ce-i nedreptăţeşti?!

Vrei s-o schimbi pe NEDREPTATE
Cu „limba moldovinească",
„Inventată" pe furate —
Ca pe proşti să-i ameţească?!

Cum de poţi vota-mpotriva
Fraţilor de pe ogoare?,
Care, trişti, ne sporesc stiva
Ta şi-a mea, de grâu şi floare?!

Crezi că mult mai poate ţine
Gogorita vinovată,
Doar că, şi de alţi răi ca tine,
Crima-i momentan votată?!

Chiar, nu vrei să bagi în seamă
ADEVĂRUL şi ŞTIINŢA
Că ISTORIA ni-i MAMĂ
Şi ne ţine, — drept —, FIINŢA?!

N-auzi că ROTUNDA ŢARĂ
Din străbuni, precum se ştie,
E-mbrăcată-n LIMBA clară
ROMÂNEASCĂ, pe vecie?!.

Chiar eşti orb?!, sau te faci, poate,
Cât să treci cu dracul, puntea?!,
Ori din votul tău răzbate
Faptul că ţi-e-ngustă fruntea?!

Oricum, azi, ca niciodată,
Şi-a umplut paharul — ceasul,
Iară LIMBA PREACURATĂ
ROMÂNEASCĂ are glasul

Gâtuit, pe SFÂNTA GLIE
De sub fiica-i BASARABĂ,
Pentru că FIICA nu ştie:
SUVERANĂ-il?, ori, prea slabă?!

Mai văzut-ai tu, că n lume
E vre-un fiu, care să-şi facă
LIMBĂ separat-anume,
Stând stingher, de-o parte-oleacă?!

Auzit-ai tu, că-n vatra
DACIEI STRĂBUNE este
Vieţuind la cot cu piatra,
Altă LIMBĂ-n munţi pe creste,

Decât LIMBA cea ROMÂNĂ
Cu căldură părintească,
Şi în veci de veci STĂPÂNĂ,
Dată fiilor s-o crească?!

Nimeni, tată, pân-la tine
Încă nu s-a degradat,
Să numească cum îi vine
LIMBA NEAMULUI BĂRBAT.

(Continuare în pag. a 2-a)

Toma Istrati

CUMPĂTAREA — virtute a comportării ordonate

Printre virtuţile cardinale, alături de dreptate, înţelepciune şi bărbăţie, este şi virtutea cumpătării.

Când spunem: cumpătare, ne gândim la echilibrul vieţii, la temperanţă, ca stăvilire a impulsurilor instinctive şi afective, care pornind din zonele necontrolate ale firii, creează tulburarea şi neorânduiala. Ne gândim la ideea de măsură, ca o cumpănă care echilibrează două extreme. De fapt noţiunea de cumpătare este redată atât prin cea de temperanţă, cât mai mult prin măsura sau mijlocul dintre două extreme tot atât de periculoase. Aceste extreme dăunătoare vieţii sunt: prea mult şi prea puţin. „Prea mult" este dăunător, fiindcă reprezintă o abundenţă, care copleşeşte şi sufocă. S-a şi format zicala că: „ce-i prea mult nu-i sănătos". „Prea puţin" reprezintă o lipsă, o insuficienţă, un neajuns, care nu poate satisface necesarul, trebuinţa. De pildă, instinctul şi afectele sunt necesare vieţii, dar dacă îşi pierd frâul şi abundă, produc tulburare. Dacă însă lipsesc, este un deficit în buna desfăşurare a vieţii. Poftа de mâncare, bunăoară, satisface un instinct vital (fără de care viaţa nu se poate desfăşura normal). Lăcomia însă o înăbuşă, aducându-i nesaţul. Lipsa poftei de mâncare este tot atât de dăunătoare, deoarece nu poate satisface o trebuinţă vitală. De aceea, această „lipsă", este un semn al bolii...

Cine stabileşte echilibrul, măsura, sau cumpăna între cele două extreme dăunătoare vieţii?

Înţelepţii antici spuneau, pe bună dreptate că raţiunea. Şi unul dintre ei (Platon) arăta deosebit de plastic că raţiunea, sau mintea omului este asemenea unui vizitiu care conduce doi telegari: pofta şi irascibilul. Când unul dintre ei o ia prea înainte, derutând astfel mersul normal al trăsurii, vizitiul (adică raţiunea, mintea) îl temperează, trăgându-l de frâu, pentru a merge alături de celălalt. S-a şi tras concluzia de aici că raţiunea aduce măsura şi echilibrul, frânând pornirile sau impulsurile firii. De unde şi numirea dată cumpătării ca înfrânare, ca stăpânire de sine. S-a reprezentat chiar simbolic virtutea cumpătării prin imaginea unei fecioare ţinând un frâu în mână. Alt înţelept antic, Aristotel, referindu-se mai îndeaproape la măsura stabilită de raţiune, între cele două extreme, ne ajută să-i înţelegem rostul, oferindu-ne câteva exemplificări. Astfel, spune el, curajul este mijlocul între laşitate şi îndrăzneala oarbă; dărnicia, între zgârcenie şi risipă; castitatea, între timiditate şi neruşinare; prietenia între linguşire şi capriciul dificil. Şi apoi concheie cu privire la acest mijloc, sau măsură stabilită de raţiune, că este o calitate a omului înţelept, care ştie să fie prudent. „Atribuim — spunea ei — sau tăgăduim omului stăpânirea de sine, după cum domneşte în el raţiunea, ori nu, ca şi cum aceasta ar fi firea adevărată". — „Un bărbat prudent pare a se arăta prin faptul că ştie prea bine a cumpăni ceea ce îi este bun şi util".

Ca şi celelalte virtuţi antice, cumpătarea a fost preluată de morala creştină sub denumirea de virtute cardinală, iar Biserica acordându-i loc de cinste a numit-o alături de celelalte, virtute bisericească. Trecută însă în morala creştină, virtutea cumpătării va primi unele însuşiri şi interpretări caracteristice vieţii duhovniceşti creştine.

Care sunt acestea?

Cumpătarea creştină se referă la capacitatea omului de a discerne, de a deosebi, de a aprecia şi stabili regula necesarului, sau a trebuinţei, atât în agonisirea, cât şi în folosirea bunurilor spirituale şi materiale ale vieţii. Acest discernământ este „darul deosebirii" şi se va numi dreapta socoteală, stând la temelia oricărei virtuţi, după cum remarcă un părinte îndu.hovnicit". „... Nici o virtute nu se naşte şi nu rămâne neclintită până la urmă fără dreapta socoteală... Ştiu pe mulţi care şi-au topit trupul cu postul şi privegherea şi au petrecut în pustietăţi, iar cu sărăcia atât s-au nevoit, încât nici hrana cea de toate zilele nu şi-au lăsat pe seama lor, şi la atâta milostenie s-au dedat, încât nu le-ar fi ajuns toate câte sunt pe lume ca să le împartă. Dar după toate acestea au căzut din virtute şi s-au rostogolit în păcat. De ce? Pentru că n-au avut darul deosebirii, dreapta socoteală" (Avva Moise, sec. IV). Dreapta socoteală discerne, deosebind extremele, adică asceza prea aspră care poate secătui puterile duhovniceşti şi nesaţul poftei care duce la păcat şi la patimă.

Pe lângă aceasta, cumpătarea creştină sau înfrânarea nu mai este un simplu rod al raţiunii, al minţii, ci şi al harului divin. Ea este roada Duhului Sfânt (Galateni 5, 22). Datorită faptului că păcatul a întunecat raţiunea, a pervertit simţirea şi a slăbit voinţa, de foarte multe ori se întâmplă ca impulsurile oarbe ale firii să învingă argumentele raţiunii şi puterea voinţei. Şi atunci trăim zbuciumul duhovnicesc, văzând care este binele, dar neputându-l făptui (Romani 7, 19). De aici şi necesitatea

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot Prof. Sorin Cosma

Legea românească: ORTODOXIA

Unul din adevărurile, cu care anumiţi scriitori de istorie nu se pot împăca, este faptul că poporul român este de origine latină, dar de credinţă ortodoxă. Deoarece asupra acestei realităţi actuale de necontestat nu se mai pot face decât speculaţii care să amăgească pe unii nevinovaţi, amintiţii „istorici" se refugiază în trecut, care-i mai greu controlabil, şi îşi permit să facă afirmaţii despre care protopopul unit P. Maior zicea că-s minciuni ce se pot pipăi cu mâna!... În această acţiune de siluire a istoriei se înregimentează de la unii ce-şi zic istorici, până la alţii care se recunosc ingineri...

Astfel bravul Silvestru Aug. Prunduş în „Catolicism şi Ortodoxie românească", Cluj, 1994, după fraze mai generale de propagandă confesională ieftină, de felul „în primul mileniu de creştinism, Ortodoxia a fost în totalitatea ei catolică, iar Catolicismul ortodox" (p. 9) sau „catolicismul românesc adevărata noastră ortodoxie" (id), trece puternic la „istorie" afirmând ca „două mari adevăruri" „catolicismul latin străbun, credinţa autentică a strămoşilor noştri" şi „dependenţa religioasă de Biserica Romei" a românilor" (p. 9).

În Adevărul de Cluj din 29 ian. 1996 în articolul „Adevărata noastră Lege strămoşească" ing. Marius Mălai, după ce ne reîntoarce spre latinismul sec. XVIII susţinând că „peste 90% din cuvintele folosite în limba română sunt de origine latină" (Istoria limbii române, Buc. 1978, Ed. didactică, coordonator Florica Dumitrescu, dă valoarea 58,21% pentru cuvintele latine din vocabularul de bază al limbii române!), înşiră o serie de citate din istoricii noştri şi „trage" concluzia istorică: „Din cele de mai sus rezultă în mod clar că până în sec. al X-lea, creştinismul poporului român este de origine latină, catolică-romană".

Înainte de-a analiza aceste afirmaţii, considerăm necesar să precizăm un lucru care trebuie avut în vedere în tot timpul, pentru corecta înţelegere a celor ce se discută despre creştinismul românesc şi anume ce se înţelege prin latinitatea poporului român. Chiar dacă pentru unii ar părea deranjant, prin latinitate se înţelege în primul rând faptul că românii folosesc o limbă de origine latină, căci romanizarea strămoşilor noştri a însemnat mai ales însuşirea limbii latine vorbite în imperiul roman, desigur odată cu însuşirea valorilor civilizaţiei romane, iar nu un aport biologic, de sânge italic, — deci de pe la Roma, care chiar dacă a existat, a fost redus. Ca să nu fiu bănuit de unilateralitate, aduc două mărturii în acest sens, din sânul catolicilor, una chiar a lui S. Aug. Prunduş, care zice: „Strămoşii noştri au fost, deci, aceia la care romanitatea s-a impus prin limbă" (op. cit., p. 15), iar cealaltă a Papii Ion-Paul al II-lea, căruia sugerându-i-se să amintească de romanitatea românilor, cu ocazia beatificării lui Ieremia Valahul, spune despre acesta: „un fiu al României, al nobilei naţiuni care poartă în limbă şi în nume amprenta Romei" (Adevărul de Cluj din 1 febr. 1995, art. Noul nunţiu papal în România). Aşadar în limbă şi în nume constă romanitatea noastră! Nici pe departe Sf. Părinte n-a sugerat că „amprenta Romei" ar trebui să ne fi făcut să fim catolici, înţelegând corect că limba ţine de etnie, iar confesiunea de credinţă. Numai cineva „mai catolic decât papa" poate încerca deducerea catolicismului românilor din latinitatea lor de neam. Iar când papa se pronunţa astfel, ştia ce zice, şi istoric şi actual, căci el însuşi este de neam slav, dar totuşi catolic deşi majoritatea popoarelor slave sunt în general ortodoxe.

Originea latină a creştinismului românilor nu-i contestată de nimeni, dacă se referă la limba de încreştinare şi la termenii de bază ai credinţei (nu şi la cei de organizare). Dacă însă se mai adaugă la „originea latină" şi „catolică-romană", treaba se schimbă, pentru că prin aceasta se vrea să se arate că creştinismul românesc este de origine romano-catolică, deci de rit latin, şi de proveniţă de la Roma, ajungându-se la susţinerea acelui „catolicism latin străbun" şi la „dependenţa religioasă de Biserica Romei" a românilor.

Pentru ca creştinismul românesc să poată fi de origine catolică-romană, ar trebui să fie îndeplinite, în acelaşi timp, cel puţin două condiţii:

1) Să fi existat pe vremea încreştinării strămoşilor noştri un creştinism catolic-roman, ca rit diferit.

2) Creştinismul acesta „catolic-roman" să fi desfăşurat, el singur şi numai el, o activitate misionară pe teritoriul de formare al poporului român, cu rezultate concrete.

De la început trebuie precizat că, în primele 4 sec., când s-a făcut şi încreştinarea noastră, nu exista un creştinism ortodox şi unul catolic în sens confesional; ci un singur fel de creştinism, încât corect se poate spune doar că strămoşii noştri au primit creştinismul — cel de un singur fel, în limba latină.

Cele două mari confesiuni, ortodoxă şi catolică, s-au conturat treptat, începând cu deosebiri organizatorice şi cultice şi trecând la cele dogmatice, dar acestea devin mai remarcabile abia după sec. IV (Filioque apare în 447, la sinodul din Toledo, disputa papii Nicolae I cu patr. Fotie are loc în sec. IX, iar marea Schismă se proclamă în 1054). În primele secole, unitatea creştinismului a fost menţinută, chiar dacă au existat dispute (data Paştilor, botezul ereticilor, ş. a.), Părinţii acelor veacuri acţionând în spiritul dragostei şi-al păcii, luând hotărâri sobornice pentru respectarea independenţei circumscripţiilor bisericeşti şi precizarea drepturilor episcopale.

Dintre posibilele dovezi în acest sens, aducem câteva mai „oficiale", ca să le numim aşa. Combătând o extindere de jurisdicţie pe care o făcuse ep. Meletie, în dauna celui de Alexandria, Sinodul I ecum. (Niceia, 325) stabileşte prin can. 6: „Să se ţină obiceiurile vechi, cele din Egipt şi din Libria şi din Pentapole, ca episcopul din Alexandria să aibă stăpânire peste toate acestea; deoarece aceasta s-a obişnuit şi pentru episcopul din Roma. Asemenea încă şi în Antiohia şi în celelalte eparhii să se păstreze prerogativele pe seama bisericilor".

Indiferent în ce constă această „stăpânire" sau „prerogative" respective, un lucru este evident şi anume că ele se acordau în mod identic mai multor episcopi („biserici"): Alexandria, Roma, Antiohia şi încă câteva, deci nu exista supremaţia unei biserici în raport cu celelalte. Ca să fie şi mai clar, precizăm că prerogativele sau privilegiile în cauză se refereau la confirmarea, de către cei menţionaţi, a alegerii de către episcopii subordonaţi, a mitropoliţilor din teritoriile menţionate, fiecare în teritoriul determinat lui în mod canonic.

Sinodul II ecum. din 381 de la Constantinopol, întărind şi com-

(Continuare în pag. a 3-a)

S. Buzan

„Dacă nu noi, atunci cine?"

Această provocatoare interogaţie se află înscrisă pe prima copertă a publicaţiei **„Creştinul azi"**, revista bisericilor baptiste din România, nr. 50/ianuarie 1996. Ea reprezintă ca atare genericul întregului cuprins al respectivului număr. Răsfoindu-l, constatăm că numărul este dedicat „misiunii" sau, în viziunea baptistă, „evanghelizării strategice a României, până în anul 2000".

Iată-ne, prin urmare, în faţa unui ambiţios **program sau plan strategic** de evanghelizare, nici mai mult nici mai puţin — a întregii Românii, a fiecărui judeţ, municipiu, oraş, comună, sat; a întregului cuprins românesc de la est la vest, de la nord la sud, dar şi a părţilor Basarabiei şi Bucovinei de Nord, până în anul 2000.

Să ne fie iertată observaţia pe care suntem obligaţi s-o facem că prea aduce acest plan cu un altul similar, tot „strategic" numit şi acela, care viza nu evanghelizarea ci „dezvoltarea economico-socială a României şi înaintarea ei spre comunism, până în anul 2000", plan trâmbiţat cu atâta obstinenţă de ideologia de partid, de dinainte de revoluţie.

Dar când şi unde se va fi formulat şi lansat un astfel de plan de evanghelizare?

Tot din cuprinsul revistei aflăm că planul a fost conturat la cel de al 31-lea Congres al Uniunii Baptiste, din 15—17 iunie 1995, de la Oradea. Mai apoi, la Conferinţa baptistă pentru misiune de la Timişoara, din noiembrie 1995 „s-a făcut mai clară responsabilitatea bisericilor locale (a comunităţilor baptiste n.n.) de a se implica în evanghelizarea întregii ţări" (pag. 5).

În scrisoarea intitulată: „Chemare de Legământ Apostolic" şi adresată de conducerea bisericilor creştine baptiste din România, cu ocazia Noului An 1996, tuturor pastorilor şi bisericilor baptiste şi publicată în numărul revistei de care ne ocupăm (p. 4—7), se dau de alii în legătură cu „planul de evanghelizare". Astfel, se arată că: „în virtutea mandatului încredinţat de congres, bisericile baptiste cu peste o sută de membri (sunt biserici şi cu 15—20 de membri n.n.) sunt chemate să intre într-un „Legământ Apostolic pentru evanghelizarea strategică a României, până în anul 2000. Bisericile (comunităţile sau adunările baptiste n.n.) vor îndeplini o misiune de apostolat, atunci când vor duce Evanghelia acolo unde Hristos, Domnul nostru, nu a fost propovăduit" (p. 5).

Precizarea de pe urmă ne-ar ispiti să credem că iniţiatorii programului se gândesc la zone geografice îndepărtate, unde n-a pătruns încă sămânţa Evangheliei. Dar textul chemării face imediat precizarea că este vorba de România, unde „aproximativ o mie cinci sute de oraşe şi comune, cu satele aparţinătoare nu au nici o biserică evanghelică (baptistă n.n.)" (p. 5). Sunt atunci, cumva aceste oraşe şi sate comunităţi de păgâni, de oameni nebotezaţi? Nu există în ele totuşi biserici? Evident că nu sunt comunităţi păgâne şi că se află în fiecare din ele biserici, unele ortodoxe, altele catolice, altele luterane, altele reformate, numai că pentru conducerea Uniunii baptiste, astfel de biserici n-ar prea avea de a face cu Evanghelia, de vreme ce tot această conducere îşi obligă prin „legământ apostolic" propriile comunităţi să ducă Evanghelia în aceste aşezări româneşti „unde Hristos, Domnul nostru, n-a fost propovăduit" şi să înfiinţeze acolo noi comunităţi.

Te prinde mirarea când constaţi că nu numai „evanghelişti" rătăcitori, sosiţi la noi, de peste hotare, şi încă unii din părţi de lume în care creştinismul a pătruns numai începând cu secolul 15, când noi aveam deja, pe teritoriul României, episcopii şi mitropolii şi martiri creştini, dar şi unii români, cu acelaşi sânge şi acelaş grai ca şi noi, ne socotesc ţara ca pe un pământ neevanghelizat şi în care Hristos Domnul n-a fost propovăduit.

Cum anume se va proceda în desfăşurarea acestui prozelitism declarat pe faţă, numit totuşi eufemistic „misiune de evanghelizare, ni se arată, mai de-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

(Urmare din pag. 1)

tre vreun dumnezeu străin, ci dimpotrivă, icoana ne îndreaptă spre Hristos şi ne apropie şi mai mult de El; ea ne întăreşte credinţa că El, deşi înălţat la ceruri, totuşi prin Duhul Sfânt şi Biserică, tainic rămâne cu noi în toate zilele până la sfârşitul veacurilor, aşa cum a făgăduit ucenicilor Săi atunci când S-a înălţat la cer: **„Iată Eu voi fi cu voi în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor"** (Matei 28, 20).

Icoana ortodoxă a lui Hristos, luminată de candelă sau lumânare, ne întăreşte şi mai mult credinţa că Hristos Cel din ceruri este în mijlocul celor care pe pământ, se adună în numele Lui (Matei 18, 20), Îl iubesc şi Îl mărturisesc prin cuvânt şi faptă.

Noi ne închinăm în faţa icoanei lui Hristos şi o sărutăm arătând astfel că Îl iubim pe Hristos şi că, în rugăciune, răspundem iubirii Lui pentru noi. La fel şi cu icoanele sfinţilor, prietenii lui Hristos. Icoana sporeşte rugăciunea, frumuseţea şi bucuria Bisericii.

În mod tainic, icoana Maicii Domnului, icoana sfinţilor care se roagă pentru lume înaintea Tronului lui Dumnezeu şi icoanele îngerilor care sunt slujitori cereşti ai lui Dumnezeu, reprezintă într-o formă smerită **vederea cerurilor deschise,** făgăduită de Mântuitorul Iisus Hristos şi confirmată de Cartea Apocalipsei Sfântului Ioan Evanghelistul şi Apostolul (capitolele 4, 5, 7, 12, 21, 22). În această ultimă carte a Noului Testament, se descoperă **taina vederii** Împărăţiei lui Dumnezeu.

Sfântul Apostol Ioan ne descrie confruntarea dintre Liturghia cerească a lui Hristos, a sfinţilor Săi, îngeri şi oameni, cu puterile întunericului, ale păcatului şi ale morţii care, în cele din urmă, vor fi biruite de Hristos şi de sfinţii Săi.

Înţelegem, deci, că sfintele icoane şi picturile Bisericii sunt **vederea ei duhovnicească,** profetică, inspirată şi luminată de Sfânta Scriptură.

De aceea, o biserică ortodoxă pictată şi o Liturghie frumoasă sunt, pentru ochii credinţei adevărate, **înainte-vedere,** călăuză, fereastră şi chemare a Împărăţiei cerurilor şi a vieţii veşnice spre care înaintează creştinul, începând cu botezul pocăinţei şi al harului, săvârşit în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Astfel, dreapta credinţă este şi **o dreaptă sau clară vedere** a urcuşului duhovnicesc al credincioşilor spre înviere şi spre Împărăţia lui Dumnezeu.

În acest înţeles, cei care nu văd în sfintele icoane ferestre spre cer şi nu le cinstesc după cuviinţă, pierd bucuria vederii duhovniceşti a dreptei credinţe şi a comuniunii sfinţilor, despre care Psalmistul, într-o vedere duhovnicească profetică, a spus: **„Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi!"** (Psalm 67, 36).

Iubiţi credincioşi,

Să iubim, să apărăm şi să promovăm, aşadar, frumuseţea dreptei credinţe şi bogăţia negrăită a cuvântului lui Dumnezeu cel viu tălmăcit în Sfintele Evanghelii, în scrierile sfinţilor şi în chipurile lor luminate din icoanele sfinţite.

Astăzi Ortodoxia, deşi nu este bogată material şi financiar, are totuşi o bogăţie şi o frumuseţe spirituală fără seamăn: bogăţia dreptei credinţe şi frumuseţea sfinţilor ei, care au trăit şi tâlcuit iubirea nesfârşită a lui Dumnezeu pentru noi în cuvinte, icoane, simboluri, cântări, lucrări şi nevoinţe sfinte.

Cei care încearcă azi să răpească Bisericii Ortodoxe credincioşii ei, oferindu-le în locul dreptei credinţe, bani sau lucruri materiale, sunt, de fapt, oameni săraci în sfinţenie şi nevăzători ai frumuseţilor netrecătoare ale Ortodoxiei.

Dar pentru ca nici un ortodox să nu-şi piardă bogăţia şi frumuseţea dreptei credinţe, trecând la alte credinţe în schimbul lucrurilor trecătoare, noi creştinii ortodocşi trebuie să sporim milostenia, să ajutăm mai mult pe fraţii noştri săraci şi nevoiaşi, să întărim pe cei slabi şi să învăţăm pe cei neştiutori.

Parohiile, mânăstirile, eparhiile noastre sunt chemate să se ajute şi mai mult întreolaltă şi toate împreună să ajute la alinarea suferinţelor şi la împlinirea multor lucrări pastorale şi misionare ale Bisericii în ţara noastră şi în alte ţări unde locuiesc fraţi ai noştri dreptmăritori creştini.

Iubiţi fraţi în Hristos,

Cu deosebită recunoştinţă, vă mulţumim pentru dărnicia cu care aţi ajutat până acum sfânta noastră Biserică să aducă mângâiere şi bucurie fraţilor noştri din Basarabia, din alte părţi, precum şi sinistraţilor din diferite zone ale României.

Acum, în acest Sfânt şi Mare Post al Sfintelor Paşti, când trebuie să unim rugăciunea cu post şi cu milostenie, pentru ca ea să se înalţe mai fierbinte la ceruri şi ca să lumineze mai mult viaţa noastră cu iubire sfântă, vă îndemnăm să ajutaţi după putinţă multele lucrări ale Bisericii noastre: în şcoli, în orfelinate, în case de bătrâni, în spitale, în penitenciare, în mânăstirile şi schiturile nou înfiinţate şi sărace, în familiile cu copii mulţi, în familiile nevoiaşe, în tot locul în care este nevoie de un semn cât de mic, dar viu şi luminos, al dragostei noastre faţă de semenul nostru, aflat în nevoi şi încercări, prin care, în mod tainic, Hristos aşteaptă un răspuns concret de la noi, ca să vadă dacă am înţeles iubirea Lui bogată şi jertfelnică pentru noi, oamenii.

Convinşi că veţi răspunde la apelul nostru părintesc şi frăţesc, rugăm pe Hristos Domnul, Iubitorul de oameni, Care a zis: **„Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui"** (Matei 5, 7), să vă răsplătească jertfelnicia şi dărnicia inimii, cu bucuria şi pacea pe care o aduce în inimi binecuvântarea Sa.

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Duhului Sfânt să fie cu voi, cu toţi!" (II Corinteni 13, 13). Amin.

„Dacă nu noi, atunci cine?"

(Urmare din pag. 1)

parte în scrisoarea amintită: „Prin încheierea legământului apostolic, bisericile baptiste sunt chemate să se unească în cercuri misionare, care să preia responsabilitatea evanghelizării strategice a unui judeţ". Obiectivul final al „evanghelizării" ar fi: „până în anul 2000, în fiecare judeţ să existe suficiente biserici baptiste, în stare să ducă evanghelia în celelalte localităţi" (p. 6).

Deci este vorba de o acţiune bine regizată, fundamentată pe un „legământ" şi un program anual de misiune instrumentată în baza unor statistici (1500 de oraşe şi comune n-au biserici baptiste), şi susţinută prin resurse şi mijloace care vor fi asigurate din interior şi din exterior.

În legătură cu această problemă a resurselor se spune în chemare: „Uniunea baptistă va sprijini bisericile misionare (comunităţile baptiste n.n.) cu toate resursele... Bisericile misionare însele... vor pune împreună resursele de care dispun... Organizaţiile femeilor, de tineret, ale învăţătorilor de şcoală biblică pentru copii sunt chemate să acorde sprijin bisericilor misionare. Numeroase organizaţii creştine din ţară şi străinătate au decis să susţină activitatea misionară a bisericilor baptiste" (p. 6—7).

Dar nu numai despre „bisericile misionare", recte comunităţile baptiste se spune că au datoria de a se implica în misiune, ci şi despre fiecare baptist în parte se afirmă acelaşi lucru. În articolul „Misiune pentru toţi" se lansează formula: **„fiecare baptist — un misionar"** şi se arată că toţi baptiştii au datoria de a se implica în misiunea de evanghelizare „douăzeci şi patru de ore pe zi şi şapte zile pe săptămână" (p. 3). „În şcoala unde învăţăm, la strung, la birou, în piaţă, în tramvai, la câmp", peste tot trebuie declanşată acţiunea de evanghelizare (p. 3). „Familist sau necăsătorit, elev, student sau salariat, şomer sau casnică", orice baptist trebuie să fie animat de spiritul misionar, de a câştiga noi membri pentru comunitate (p. 3).

Atât de minuţios se vrea a fi conceput programul strategic de propagandă baptistă încât se stabileşte şi un soroc anume în care să se declanşeze acţiunea: patru luni de la lansarea chemării. În această privinţă se spune: „Vă îndemnăm în numele Domnului, fraţi şi surori, ca în următoarele patru luni să cereţi în post şi rugăciune, călăuzire pentru implicarea voastră în misiunea dintr-un anumit judeţ..." (p. 7). Apoi, conducerea Uniunii baptiste continuă: „Ridicaţi-vă ochii peste România... Ridicaţi-vă inimile spre Dumnezeu şi simţiţi dragostea Lui pentru o lume pierdută!" (p. 7). Într-alt loc din aceeaşi chemare se spune: „Fie ca Duhul Sfânt să trezească în toate bisericile (comunităţile baptiste n.n.) un spirit misionar, aprins de focul dragostei dintâi pentru sufletele pierdute şi pentru slava Domnului Iisus în România" (p. 6).

„Lumea pierdută" şi „sufletele pierdute" din România reprezintă desigur acea parte a populaţiei ţării, ortodocşi şi de alte confesiuni care nu fac parte din comunităţile baptiste. Această parte trebuie evanghelizată, cu atât mai mult cu cât Biserica Ortodoxă Română, numită „Biserică majoritară" ar fi străină de duhul misionar, ba chiar caută să le împiedice pe celelalte biserici din România să se dedice misiunii. Astfel stă scris cu litere mari şi albe, pe un fond negru, în articolul „Misiune şi prozelitism", semnat de nimeni altul decât de Vasile Alexandru Taloş, păstor al bisericii creştine baptiste „Sf. Treime" din Bucureşti şi preşedinte al Uniunii Bisericilor Creştine Baptiste din România: „Biserica majoritară neglijează misiunea şi evanghelizarea, ea încearcă să oprească mărturia creştină a celorlalte biserici" (p. 9). „Parohialism", „propagandism agresiv", „autoritarism posesiv", cu astfel de termeni ar putea fi etichetată, după părerea pastorului Taloş, Biserica Ortodoxă Română (p. 9). Pe pastorul în cauză îl deranjează faptul că „un anumit grup etnic ar aparţine unei anumite biserici" (p. 9). Mai clar exprimat ar trebui să se termine odată cu starea de fapt ca poporul român să aparţină în marea lui majoritate Bisericii Ortodoxe Române. Numai pentru evul mediu a corespuns o situaţie ca aceasta. Acum însă, când iarăşi „Biserica majoritară" se dovedeşte inapt şi depăşită, Dumnezeu a ridicat „oameni şi mişcări spirituale cu chemarea profetică pentru reînnoirea spirituală" a poporului român (p. 9). Între astfel de mişcări se află bineînţeles, baptismul. Citind astfel de afirmaţii jignitoare la adresa unei Biserici pe care cel mai mare poet român, M. Eminescu, a numit-o „mama poporului român", nu mai este nevoie să acuzi baptismul de triumfalism că se autoacuză el însuşi. Ce dovadă mai clară poate fi adusă, decât genericul de pe coperta revistei „Creştinul azi": **DACĂ NU NOI, ATUNCI CINE?".**

CUMPĂTAREA — virtute a comportării ordonate

(Urmare din pag. 1)

harului de a putea făptui virtutea cumpătării: „O, prea fericit har, exclama un om înduhovnicit — care pe cel sărac cu duhul îl faci bogat în virtuţi... vino, coboară la mine, umple-mă de dimineaţă cu mângâierea ta, ca nu cumva sufletul meu să slăbească din pricina oboselii şi uscăciunii minţii!" (Toma de Kempis, „Urmarea lui Hristos", Timişoara, 1982, p. 167).

În ac laşi timp, virtutea cumpătării se împlineşte şi se desăvârşeşte prin iubire. E o „rază izvorâtă din iubire", spunea Fericitul Augustin. Oricât de lăudată a fost virtutea cumpătării recomandată de înţelepţii antici, ea nu s-a putut ridica peste calculul egoist. (E bine, adică, să fii cumpătat, fiindcă acest mod de a vieţui îmi este folositor vieţii mele. Şi atât). De viaţa altora nu poate fi vorba în acest calcul. Dreapta socoteală creştină aduce în practicarea înfrânării dragostea faţă de semenii noştri. Primii creştini, bunăoară, practicau înfrânarea prin post. Dar înfrânarea lor pornea din dragoste faţă de Dumnezeu şi se revărsa în acte de iubire faţă de semeni. Hrana economisită într-o zi de post o puneau la dispoziţia celor nevoiaşi, care nu aveau cu ce să-şi stâmpere foamea. Devenise chiar o regulă de viaţă duhovnicească ca postul să fie însoţit nu numai cu rugăciunea, ci şi cu milostenia, cu binefacerea, cu dărnicia.

Se cuvine să arătăm apoi că virtutea cumpătării creştine are un caracter veşnic. Caracterul veşnic al cumpătării cuprinde deopotrivă sufletul şi trupul. Virtutea cumpătării nu urmăreşte numai sănătatea minţii, robusteţea şi frumuseţea trupului, ci pe lângă acestea şi valoarea veşnică a fiinţei umane.

Trupul este socotit „templu al Duhului Sfânt" (1 Corinteni 6, 19), pe măsură să împărtăşească aceeaşi sfinţenie ca şi sufletul: „Trupul este pentru Domnul şi Domnul este pentru trup" (1 Corinteni 6, 13). Pe de altă parte, lipsa de înfrânare este socotită păcat de moarte, care atrage sancţiunea divină: „... Nu vă amăgiţi: nici desfrânaţii, nici închinătorii la idoli, nici malahienii, nici sodomiţii, nici furii, nici lacomii, nici beţivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (1 Corinteni 6, 9—10). Acest caracter veşnic al cumpătării creştine ţine conştiinţa mereu trează, în priveghere, spre a nu cădea pradă păcatelor neînfrânării, stabilind astfel regula de aur a cumpătării, ca dreaptă socoteală în viaţă: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt îngăduite, dar nu mă voi lăsa biruit de ceva" (1 Corinteni 6, 12).

Referindu-se la comportarea ordonată, cumpătarea are o gamă foarte largă de aplicare, de unde şi variatele ei numiri, în funcţie de diferitele aspecte ale vieţii la care se referă. Astfel, cumpătarea sau dreapta socoteală se manifestă şi este cunoscută prin:

1. Sobrietate — atunci când se referă la mâncare şi băutură, precum şi la comportament şi la vorbire. Fiind absolut necesare vieţii, mâncarea şi băutura satisfac un anume instinct. Înţelepţii vechi spuneau: „Mănâncă ca să trăieşti, nu trăi ca să mănânci". Nu mâncărurile sunt necurate, arată Mântuitorul, ci atitudinea noastră faţă de ele: nesaţul şi lăcomia care depăşesc măsura. „Luaţi aminte la voi înşivă ca să nu se îngreuneze inimile voastre de mâncare şi de beutură peste măsură..." (Luca 21, 34). „Pentru că toată făptura lui Dumnezeu este bună, va spune Apostolul mai târziu — şi nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulţumire" (1 Timotei 4, 4). Iar aceasta, fiindcă „lipsa de înfrânare în mâncare consumă şi putrezeşte trupul şi-l roade cu boale lungi, până ce se distruge printr-o boală îndelungată" (Sfântul Ioan Gură de Aur). În acelaşi timp nesaţul şi lăcomia aduc pofte şi patimi care înrobesc viaţa duhovnicească. De aici şi îndemnul Apostolului: „Iubiţilor, feriţi-vă de poftele trupeşti care se războiesc împotriva sufletului" (1 Petru 2, 11). La fel şi beutura, nu e rea în sine. — Sfântul Ioan Gură de Aur spune că „beutura este de la Dumnezeu, dar beţia este de la diavol". „Vinul veseleşte inima omului", spune psalmistul. Dar dacă depăşeşte măsura atunci o tulbură... S-a chiar formulat zicerea că un pahar de vin îl poţi bea de sete, al doilea poate continua cu buna dispoziţie, dar al treilea şi celelalte care urmează te duc la nebunie... Oricum, fiecare om îşi cunoaşte necesarul şi astfel poate să aprecieze şi măsura. Esenţial este să păstrăm totdeauna dreapta socoteală (măsura şi stăpânirea de sine), iar „grija de trup să nu o prefacem în pofte" (Romani 13, 14), care deformează şi anulează viaţa duhovnicească.

Sobrietatea se manifestă şi în cuvinte. Sfântul Iacob spune că „dacă nu greşeşte cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârşit în stare să înfrâneze tot corpul..." (Iacob 3, 12). Iar Sfântul Apostol Pavel îndeamnă: „Cuvântul vostru să fie totdeauna plăcut, dres cu sare, ca să ştiţi cum trebuie să răspundeţi fiecăruia" (Coloseni 4, 6).

Dreapta socoteală echilibrează prin sobrietate întreg comportamentul şi atitudinile pe care le adoptă cineva, redând un adevărat cod de bune maniere, precum sunt cele indicate de Sfântul Isaac Sirul (sec. VII) din care spicuim câteva: „nu-ţi arunca privirile ici şi colo, ci asupra celor ce-ţi stau în faţă... Oriunde te vei afla, fii modest şi serviabil... Fugi de obrăznicie ca de moarte... Nu scuipa înaintea cuiva. Dacă ţi-ar veni să tuşeşti la masă fiind, întoarce-ţi faţa înapoi... Când căşti, acoperă-ţi gura... Uşa camerei prietenului tău deschide-o şi închide-o fără zgomot. Nu da buzna înăuntrul ei, înainte bate la uşă şi intră numai după ce ţi se îngăduie... Discută cu blândeţe şi cu mult bun simţ. Mergând pe cale nu o lua înaintea celui mai mare decât tine..." (trad. Diac. N. Corneanu, în rev. Foaia Diecezană, nr. 36—37, 14 sept. 1947, p. 2—4).

2. O altă formă a cumpătării este şi economisirea bunurilor ca un mijloc de echilibru între două extreme: risipa şi zgârcenia. Strângerea faramiturilor cu prilejul înmulţirii pâinilor în pustie este o dovadă de economisire a bunurilor materiale necesare vieţii (Matei 14, 20). Zgârcenia este o altă caracteristică a păcatului lăcomiei şi egoismului. Cel zgârcit nu ştie să dea, ci numai să primească. Iar dacă e nevoit să dea, o face cu strângere de inimă. Cei zgârciţi sunt suflete înguste şi dominate de răutate. Sunt înclinate spre iubirea de arginţi, fără a-şi da seama că aceasta este „izvorul tuturor relelor" (1 Timotei 6, 10). — „După cum nebunii nu văd lucrurile reale — spune Sfântul Vasile cel Mare — ci pe cele închipuite de fierbinţeala bolii lor, tot aşa şi sufletul tău obsedat de dragostea de bani vede totul aur, totul argint. Tu priveşti mai cu plăcere aurul decât soarele. Nu există săturare şi nici sfârşit al dorinţei după aur... Omul lacom, cu cât se umple mai mult de aur, cu atât îl doreşte mai mult".

3. Modestia ca o altă formă de manifestare a dreptei socoteli reprezintă măsura în pretenţii şi în ţinuta exterioară. Sunt concludente în acest sens cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Evlavia cu îndestulare de sine este mare câştig, că noi nu am adus nimic pe lume şi nici nu putem să scoatem ceva; având hrană şi îmbrăcăminte vom fi îndestulaţi cu aceasta. Iar cei ce vor să se îmbogăţească, cad în ispită şi în cursă şi în multe pofte nesocotite şi vătămătoare, care cufundă pe oameni în ruină şi în pierzanie" (1 Timoaei 6, 6—9). Modestia promovează ordinea şi decenţa în îmbrăcăminte şi în ţinută, combătând luxul şi extravaganţa. Caracterul ei duhovnicesc are în vedere primatul şi buna rânduială a vieţii spirituale, după îndemnul Apostolului: „Podoaba voastră să nu fie cea din afară, ca împletirea părului, podoabele de aur şi îmbrăcămintea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând şi liniştit, care este de mare preţ înaintea lui Dumnezeu" (1 Petru 3, 4).

4. În sfârşit, castitatea este o formă a cumpătării, care o ridică la cel mai înalt nivel duhovnicesc, deoarece castitatea corespunde neprihăniei, purităţii morale, sau sfinţeniei. La ea ajung cei cu inima curată, cei ce „păstrează taina credinţei în cuget curat" (1 Timotei 3, 9), sau cei care se feresc de păcat şi nu „se fac părtaşi nici păcatelor altora, păstrându-se curaţi" (1 Timotei 5, 21—22).

5. Cunoscând importanţa şi sensul pe care îl are virtutea cumpătării în viaţa duhovnicească, se cuvine ca fiecare credincios al Bisericii să-şi împodobească viaţa morală cu această virtute, putând duce astfel o viaţă curată şi de sfinţenie, pe măsură să-l apropie tot mai mult de Dumnezeu, după îndemnul Apostolului: „Să lepădăm deci lucrurile întunericului şi să ne îmbrăcăm în armele luminii. Să umblăm cuviincios ca ziua, nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine, nu în ceartă şi în pizmă, ci îmbrăcaţi-vă în Domnul nostru Iisus Hristos şi grija de trup să nu o prefaceţi în pofte" (Romani 13, 12—14).

Pentru limba cea română

(Urmare din pag. 1)

Care-a-nfăptuit UNIREA
Din PĂMÂT, CUGET, SIMŢIRE,
Făurindu-şi NEMURIREA
NEAMULUI fără-nvrăjbire.

Tu, cu fundu-n efemerul
Jilţ, „agrar" de deputat,
Din el, ţi-ai extras misterul
De-a te crede „împărat",

Şi ţi-ai zis că, dintr-un foc,
Dacă creasta, gura-ţi cască,
Naşte, — precum vrei, pe loc,
„limba" — cea moldovinească",

Şi pe — aceea olteneasă,
Transilvană, bănăţeană,
Maramureşean — moţească,
Muntenească, dobrogeană,

Cărora, le dai la toate,
Printr-un vot nedemn, un semn
Că le ai vrea încălcate
Ca-ntr-un josnic — crunt blestem,

Cu SLĂVITA LIMBĂ MAMĂ
Căreia nu i-ar fi FIICE —
Graiurile dragi de-o seamă,!
Ci, că pot să se ridice

Împotriva MAMEI, care
Le-ocroteşte şi le-alintă
De pe când erau fecioare
Învăţate să nu mintă.

Cum de-ai dat cu tifla, tată,
OAMENILOR DE ŞTIINŢĂ,
Ce ţi-au spus, — şi nu o dată —,
Că sunt veşnic, de-o fiinţă

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ,
Cu a FIICELOR SURORI —
Graiuri dulci care-o îngână,
Şi cu drag îi aduc flori!?

Ca să uit, domn deputat,
Nu mai vreau deloc s-aştept
Să-mi fii tată-adevărat,
Bun, român-întreg, deştept;

Deci, reneagă-ţi astăzi, votul,
Sau, pe mine mă reneagă,
Pentru că eu cred cu totul
În LIMBA ROMÂNĂ-NTREAGĂ.

Hai, că nu spun cum te cheamă,
Şi te iert, că îmi eşti tată,
Dar, LIMBA ROMÂNĂ — MAMĂ,
S-o re-nalţi în Ţara TOATĂ,

Unde-i din vecii sculptată
Şi în cer şi în ţărână,
Vieţuind neîntinată
LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.

Că, aşa e scris să fie,
Ori de vrei tu, ori nu vrei,
Pe rotunda DACĂ, glie,
Peste-ntreg mileniul trei,

Şi în toate celelalte
Câte-s de la DUMNEZEU;
Înţeleagă-mă încalte.
Aşa-i tată; îţi spun eu:

Că ne ţine strâns de mână,
LIMBA — frate lângă frate,
LIMBA — râuri, cer, ţărână,
LIMBA — foc de libertate.

LIMBA — bornă la hotare,
LIMBA — MAMĂ pentru toate
Graiurile milenare
Româneşte-nmănunchiate.

LIMBA — dor, eternitate,
LIMBA — ce ne-nalţă până
Sus în verile curate
LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.

LIMBA — solidaritate,
Cu magnetu-i infinit,
Din nisipuri spulberate
Creşte stâncă de granit.

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
Nu lasă întâi de toate
Haita nemilos hapsână
Să ne ia din demnitate,

Şi nici hoarda cea păgână
Din credinţă a ne scoate,
LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
Ne-nvaţă că nu se poate.

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
Gazdă mult prea primitoare,
Masa-ntreagă-ţi dă pe mână
Şi te culcă-n Casa Mare,

Însă, dac o sapi de-aproape,
Şi n-o laşi imaculată,
Nu te spală zece ape
De sudalma meritată.

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
Ca-ntr-o veche povestire,
Aur ţese-n loc de lână
Îmbrăcându-ne-n iubire,

Că doar LIMBA-n noi tresaltă
Cel mai nobil străbun ţel
De-a ne ţine laolaltă
Unde suntem doi la fel.

LIMBA-MAMĂ-n veci STĂPÂNĂ
Peste crezurile noastre,
LIMBA NOASTRA CEA ROMÂNĂ.
Ocrotindu-ne-n dezastre.

LIMBA — veşnică — ŞTEFANĂ,
LIMBA — lui MIHAI —
VITEAZĂ,
LIMBA-NTREAGĂ — SUVERANĂ,
LIMBA CEA ROMÂNĂ —
TREAZĂ.

LIMBA — cerc în Hora Mare
Din palate până-n stână,
Doina cea nemuritoare
De la MAREA cea Bătrână.

Până-n creste de Carpaţi,
LIMBA cea în veci STĂPÂNĂ
Peste toţi străbunii laţi
LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
Fără moarte printre astre,
Prin ŞTIINŢĂ-n veci STĂPÂNĂ,
LIMBA INIMILOR NOASTRE,

LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.
P.S.
Să n-ai linişte sub soare,
Şi nici noapte după noapte,
Până, tată, la scrisoare
Nu-mi răspunzi că, am dreptate;
Fiul tău, Toma Istrati

Iisus Hristos

Am avut un vis în noaptea de Crăciun.
Mergeam pe o plajă, iar Domnul păşea alături de mine.
Paşii mi se imprimau în nisip, lăsând o urmă dublă:
una era a mea, cealaltă a Lui.
Atunci mi-a trecut prin minte ideea că fiecare din
paşii noştri reprezenta o zi din viaţa mea.
M-am oprit ca să privesc în urmă. Şi am văzut toţi
paşii noştri care se pierdeau în depărtare.
Dar am observat că în anumite locuri, în loc de
două urme, nu mai era decât una singură.
Am revăzut filmul vieţii mele. Ce surpriză!
Locurile în care nu se vedea decât o singură urmă
corespundeau cu zilele cele mai întunecate ale existenţei
mele: Zile de nelinişte şi de rea voinţă, zile de egoism
sau de proastă dispoziţie, zile de încercări şi îndoială,
zile de nesuportat... Zile în care şi eu fusesem de nesuportat.
Şi, atunci, întorcându-mă spre Domnul, am îndrăznit să-I reproşez:
Totuşi, ne-ai promis că vei fi cu noi în toate zilele! De ce
nu ţi-ai păstrat promisiunea? De ce m-ai lăsat singur în cele
mai grele momente din viaţă, în zilele când aveam cea mai
mare nevoie de Tine?
Iar Domnul mi-a răspuns: Iubitul meu, zilele pentru care n-ai văzut
decât o urmă de paşi pe nisip, sunt zilele în care
Eu te-am purtat pe braţe.

Ademar Barros
— poet brazilian —

(Poezie reţinută de Pr. I. Ionescu)

MINUCIUS FELIX

Face şi el parte dintre Apologeţii creştini de limbă latină. Amintire despre el face Fericitul Ieronim şi Lactanţiu. Ei ne spun doar că a fost „un celebru avocat în Roma". În opera pe care ne-o lasă „Octavius", el se prezintă sub numele de Marcus, deci numele lui complet este „Marcus Minucius Felix". Din această operă rezultă faptul că a fost originar din Africa şi că s-a născut din părinţi păgâni. A crescut, deci, în mediul păgân şi şi-a însuşit, după modul cum pune problemele şi înalta ţinută a operei sale, o cultură bogată în Africa de Nord, patria literaturii bisericeşti latine. A devenit un „celebru avocat în Roma". El însuşi ne mărturiseşte în apologie că înainte de a se converti, sau de „a ieşi din adâncul întunericului la lumina adevărului şi a înţelepciunii" a lăsat să fie condamnaţi creştinii, deşi erau nevinovaţi. După un document descoperit mai de curând, se pare că Minucius Felix ar fi fost în plină activitate sub Alexandru Sever pe la 222—225.

Apologia este scrisă sub formă de dialog între păgânul Cecilius şi creştinul Octavius (Octavius Ianuaris). Introducerea şi încheierea apologiei sunt formate din plasarea dialogului într-un cadru istoric. Octavius, era african şi el, a venit într-o zi în vizită la Minucius Felix la Roma, unde a întâlnit un alt african, păgânul Cecilius Natalis, originar probabil din Citra Numidia, deoarece vorbeşte de „al nostru Fronto" care şi el era din Citra. Într-o dimineaţă dulce de toamnă cei trei prieteni fac o plimbare spre Ostia „oraş foarte plăcut". Trecând pe lângă o statuie a zeului egiptean Serapis, păgânul Cecilius se înclină în faţa ei şi îi aruncă un sărut cu mâna. Octavius dezaprobă acest gest şi întreabă pe Minucius, de ce lasă pe un om să aducă omagii pietrelor. Atunci Cecilius caută să se explice şi începe o discuţie religioasă, al cărei arbitru este Minucius Felix. Cuvântul lui Cecilius are două părţi: în prima apără păgânismul iar în a doua atacă creştinismul. În apărarea păgânismului invoacă principiul tradiţiei şi a gnosticismului teologic. Odată ce nu putem cunoaşte divinitatea, cu puterile noastre, cel mai cuminte este să ţinem ceea ce am moştenit de la părinţi. Nici cei mai mari înţelepţi n-au putut să stabilească ceva sigur despre lumea de dincolo, iar Socrate, principele filozofilor a recunoscut că „ceea ce este deasupra noastră noi nu putem cunoaşte". Aşa fiind, cu privire la posibilitatea de a cunoaşte cele divine, lucrul cel mai cuminte este să-şi ţină fiecare legea părinţilor săi şi mai ales romanii, care văd că în acea lege a devenit mare Roma. Să nu căuţi să aduci inovaţii în religie, odată ce cultul vechi s-a dovedit practic.

În partea a doua Cecilius atacă pe creştini arătând că ei nu se ţin de principiul stabilit: nu ţin legea părinţilor şi a ţării lor ci formează o societate secretă, imorală, criminală, dușmană neamului omenesc, cu membrii recrutaţi dintre oameni inculţi şi superstiţioşi, care săvârşesc în întrunirile lor cultice crima şi incestul şi adoră un om răstignit şi un Dumnezeu fantomă pe care nimeni nu-L poate vedea.

Octavius în cuvântul său combate gnosticismul susţinând că omul nu poate renunţa la adevăr, deoarece ca fiinţă raţională el este menit să afle adevărul, raţiunea îl obligă să-l caute. Nu trebuie să pretinzi să-L vezi pe Dumnezeu, cu ochii nu poate privi omul nici în soare. Nu este adevărat că nu cunoaştem pe Dumnezeu; armonia universului şi perfecţiunea creaturilor ne duc neapărat la mărturisirea existenţei lui Dumnezeu. Dumnezeu există şi e numai unul. El este de natură infinită şi nepătruns de mintea omenească. Pe acest Dumnezeu îl recunoaşte poporul şi tot pe Acesta l-au proclamat filozofii (aici dă exemplu pe Platon). Politeismul care a condamnat pe filozofi este opera demonilor. Aceştia, de existenţa cărora nu se îndoiesc nici filozofii, au îndemnat pe păgâni la persecutarea creştinilor. Şi tot ei au îndemnat pe Cecilius ca să pună pe seama creştinilor astfel de învăţături. În ce priveşte principiul tradiţiei, Roma nu prin cultul zeilor săi — simpli oameni apoteozaţi — a ajuns mare, ci prin jaf şi forţă.

Octavius apără pe creştini de acuzaţiile aduse cu privire la viaţa lor: au o viaţă curată, o credinţă adevărată şi un cult raţional. Învinuirile de cult monstruos, de uciderea şi devorarea copiilor, de desfrâu, de incest, sunt calomnii puse în circulaţie de demoni şi se găsesc numai la păgâni, în viaţa şi în cultul lor. Cu toate persecuţiile ce vin asupra creştinilor, ei sunt oameni fericiţi.

În încheierea lucrării, Minucius Felix arată că în urma cuvântului lui Octavius, Cecilius se declară învins şi trece la creştinism. Cei trei prieteni pleacă mai departe voioşi, Cecilius voios că a devenit creştin, Octavius voios că a ieşit învingător din discuţie, iar Minucius Felix voios de credinţa unuia şi de biruinţa celuilalt.

După ce am prezentat cuprinsul acestei frumoase apologii, să vedem mai limpede scopul ei. Mai întâi trebuie să recunoaştem existenţa reală a celor două persoane, care au angajat discuţia. Amândoi erau din Africa. Octavius era un om căsătorit şi venise la Roma în legătură cu unele probleme comerciale. Probabil că era tot avocat. El era prieten cu Minucius Felix, din copilărie. Crescuse şi el în mijlocul lumii păgâne dar trecuse la creştinism mai înainte decât Minucius Felix. Despre Cecilius ştim mai mult: era din Cirta (astăzi Contantina), oraş de seamă din Numidia. A venit şi el la Roma, ca şi Minucius Felix, unde a practicat avocatura. Despre existenţa unui Cecilius ne mai arată şi unele inscripţii găsite în Citra: aici se spune că era foarte bogat, că avea funcţii înalte în magistratură şi că ridicase multe temple şi statui pentru zei şi împăraţi. Acesta a fost triumvir sub Caracala (211—217).

Această apologie se aseamănă foarte mult cu scrierea lui Tertulian „Apologeticum" deoarece în ambele se găsesc aceleaşi idei şi cuvinte, astfel că unul dintre ei trebuie să-l fi cunoscut pe celălalt şi deci să fie anterior. În această privinţă s-au emis trei ipoteze posibile: existenţa unui izvor comun, folosit de Minucius Felix şi Tertulian, prioritatea lui Tertulian sau prioritatea lui Minucius Felix. Prima dintre cele trei presupuneri a căzut fiindcă n-a fost cu putinţă aflarea acestei păreri, luată drept izvor. Au mai rămas celelalte două. Într-adevăr Lactanţiu aminteşte mai întâi pe Minucius Felix, iar Ieronim pe Tertulian. De aici şi cercetătorii filologi şi istorici, s-au împărţit: unii amintesc mai întâi pe Tertulian şi spun că „Octavius" este copiat după „Apologetic". (Această părere este cea mai veche şi este susţinută de către Massebieau, Harnack, P. Monceaux, Boissier, Heinze, Labriolle); alţii fac invers (Ebert, Schwanke, Bardenhewer, Waltziug). Timpul scrierii nu-l putem stabili în legătură cu aceste opinii. Scrierea lui Tertulian intitulată Apologeticum este scrisă în anul 197. Dacă Octavius este copiat după Apologeticum, atunci a fost scris pe la sfârşitul secolului al II-lea sau prima jumătate a secolului al III-lea. Dacă însă Tertulian a fost influenţat de Octavius, atunci această apologie a fost scrisă între anii 175—197. Locul scrierii este probabil oraşul Roma. Scrierea este posterioară discuţiei de la Ostia.

Importanţa scrierii. Această apologie este scrisă cu prilejul morţii lui Octavius, cu gândul de a aduce linişte şi mângâiere părinţilor îndureraţi. Este însă un răspuns calculat, dat lumii păgâne care căuta să atace pe creştini. Ca fond, această scriere nu cuprinde idei dogmatice şi nici nu justifică religia creştină cu argumentele doctrinei creştine. Este o apărare morală şi pur raţională a creştinismului. Ea este scrisă pentru oamenii culţi asemenea lui Cecilius, îndoielnici, neîncrezători în problemele ridicate de religia creştină, batjocoritori ai ei şi drămuitori ai doctrinei creştine cu balanţa raţiunii. Ori Minucius Felix nu putea să expună dogmele creştine, nu putea să vorbească despre Sfânta Treime, pentru că se adresa unor oameni care erau străini de astfel de învăţături. Minucius Felix vorbeşte numai despre Dumnezeu, despre existenţa sufletului şi a vieţii viitoare, aflate şi crezute de filozofia păgână. El nu pomeneşte nici chiar numele lui Iisus Hristos şi neglijează efectul harului (afirmând puterea raţiunii şi a bunului simţ). Nu pomeneşte despre Sfinţii Apostoli şi nu se sprijină pe citate biblice. Toate acestea le-a făcut însă din calcul. Minucius Felix trecuse la creştinism înainte de a scrie această apologie şi cunoştea foarte bine învăţătura Bisericii. Scopul lui este însă de a convinge pe oamenii culţi din lumea păgână, prinşi încă în mreaja studiului filozofic. Ori, pentru aceste gusturi rafinate şi crescute în cultura păgână, creştinismul arătat în deplinătatea lui ar fi părut straniu şi fără nici un punct de contact cu ei. De aceea Minucius Felix îl pune în legătură cu filozofia păgână, în care constată unele înţelegeri din adevărurile creştinismului şi încearcă aducerea lor către religia creştină. Constată unele adevăruri la ei şi trece uşor mai înainte, afirmând existenţa unui Dumnezeu unic şi arătând viaţa curată a creştinilor. Prezintă numai ceea ce putea să fie primit şi putea să convingă. În final însuşi recunoaşte modul incomplet în care a fost înfăţişat creştinismul şi spune că mai este nevoie de încă câteva lămuriri, pentru ca Cecilius să fie pe deplin instruit. Astfel trebuie să judecăm apologia lui Minucius Felix: o introducere în prezentarea religiei creştine iar nu o cateheză completă. În compunerea ei, el este influenţat de scriitori clasici păgâni: Cicero, Virgiliu, Seneca şi Platon. S-a inspirat mai cu seamă din: „De natura deorum" şi „De divinatione", ale lui Cicero şi din „De providentia" şi „De superstitione" ale lui Seneca. De la aceşti scriitori el împrumută felul expunerii şi modul de combatere. Din scrierile lor împrumută argumentele convingătoare şi-şi formulează mijloacele pentru legătura naturală dintre filozofie şi creştinism.

Din punct de vedere formal, chiar cu toată lipsa de originalitate în fond, apologia este destul de interesantă. Ea a fost numită de către Renan „perla literaturii apologetice".

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu

IN MEMORIAM

Preot — publicist — scriitor, GHEORGHE CUNESCU

Mărturisesc, dintru început, că-mi vine foarte greu să scriu la trecut, despre omul pe care l-am simţit întotdeauna prezent la atâtea evenimente din viaţa sfintei noastre Biserici şi a Neamului românesc de pretutindeni. Ne referim la distinsul preot, publicist, critic şi istoric literar, binecunoscută personalitate a culturii bisericeşti şi a literaturii române, membru al Uniunii Scriitorilor din România şi a Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti. Gheorghe Cunescu, care a păşit pragul veşniciei la 28 dec. 1995, în vârstă de 81 de ani, decedând în urma unor tulburări circulatorii periferice şi a insuficienţei renale.

Din datele biografice rezultă că s-a născut la 3 august 1914, în Suslenii Orheiului, din părinţi agricultori-răzeşi —, tatăl său Mihail Cunicht, fiind şi cântăreţ la biserica din acel sat. Rămas orfan de tată şi de mamă la vârsta de 4 ani a fost luat şi crescut de unchiul său Iov Cunicht din comuna Balotina Bălţi, unde acesta funcţiona ca diacon. După absolvirea şcolii primare s-a înscris la Seminarul Teologic din Chişinău, luându-şi diploma de absolvire în 1935, înscriindu-se apoi la Facultatea de Teologie din acelaş oraş, susţinându-şi licenţa în Teologie, în 1939, cu menţiunea „Excepţional — cum laude", nota 10. La 9 iulie 1941 se căsătoreşte cu d-ra învăţătoare Ana Cegoreanu, iar la 1 decembrie, acelaş an, este hirotonit preot, pe seama parohiei Şoldăneşti Orhei, de unde, la sfârşitul lui martie 1944, se refugiază în Ţară, din cauza cunoscutelor evenimente şi funcţionează ca preot în parohiile Panaghia-Dolţ, Indeciul de Jos, Lulieru-Mureş, Popa Tatu - Buc. de unde se pensionează, pe caz de boală şi limită de vârstă, în ianuarie 1977, desfăşurând în continuare, ca preot pensionar o activitate pastorală remarcabilă, dar dedicându-se îndeosebi activităţii publicistice şi literare, cercetând şi studiind, în special, viaţa, activitatea şi opera literară a prea binecunoscutului preot, profesor, teolog şi scriitor, G. Pişculescu, alias Gala Galaction, devenind unul din cei mai însemnaţi galactinologi.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Sergiu C. Roşca

POPA BRATU (1484 — 1515)

— de la biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului — — autorul primului text de limbă română — 30 noiembrie 1495 —

S-a încetăţenit de mult ideea că scrisoarea din 1521 a boierului Neacşu din Câmpulung (Dâmboviţa) către judele Braşovului Hans Benkner ar fi prima scrisoare românească, deşi în 1475 un german a văzut în Tracia o scrisoare în „limba valahă" adresată de un soldat fratelui său; la sfârşitul veacului XV (între 1482—1492) Udrişte Năsturel banul se adresa braşovenilor prin formula românească: „bunilor i cenştitem", iar Ştefan cel Mare scria craiului polonez Cazimir într-o „latină vulgară" la 1485. Profesorul George Mihăilă a pus, de curând, în circulaţie un „Dicţionar de cuvinte româneşti" pentru veacurile XI—XV, depistate în actele oficiale şi manuscrisele slavone. Toate acestea, şi multe altele permit concluzia academicianului Al. Rosseti, conform căreia s-a scris totdeauna românește, dar pentru treburi particulare, folosindu-se pentru documentele oficiale limba slavă.

Ca urmare, în cancelariile cetăţilor din Transilvania, stăpânite de autorităţi privilegiate săseşti sau maghiare funcţionau aşa zişii „scriitori la cetate", numiţi în documentele latine „notarius civitatis", în traducere „scriitorul cetăţii cel românesc", sau „logofeţii cetăţii", iar în limba germană „scribo valachicus" sau „walaschischer Schreiber", care nu erau alţii decât preoţii comunităţilor româneşti din preajma cetăţilor. Pe bună dreptate consemna cronicarul şcheian Radu Duma în cronica sa din veacul al XVIII-lea: „Poate să socotească fieştecine precum au fost saşii (n.n. oficialităţile Braşovului) către ticăloşii (n.n. săracii) şcheai, că unde era să să trimită cu vreo solie, tot din Şchei trimitea şi când Sfatul avea nescaiva greutăţi, trimitea de ducea pe protopopul şi cu doi juraţi la Sfat şi se sfătuiau..." (Arhiva Muzeului, Catastif nr. 3). În acest sens valoroasele documente medievale ale Braşovului, adunate într-o impresionantă culegere de la sfârşitul veacului trecut, oferă numeroase dovezi pentru misiunile diplomatice ale preoţilor, grămăticilor, logofeţilor şi negustorilor din Schei, trimişi în diferite misiuni diplomatice în Muntenia, Moldova şi în cetăţile transilvănene. (v. „Quellen zur Gesch chte der Stadt Kronstadt", Braşov, 1886 — 7 volume).

În acest context înţelegem împrejurările în care preotul Bratu din Şcheii Braşovului scrie la Sibiu primul document de limbă română, primind ca recompensă pentru traducerea documentului 1 florin, aşa cum confirmă „Socotelile Sibiului" pentru ziua de **30 noiembrie 1495**, deci cu 26 de ani înaintea boierului Neacşu din Câmpulung.

Cum a ajuns preotul Bratu să slujească ca „tălmaci" („scriitor la cetate" — traducător) în cancelaria sibiană ne destăinuieşte pe larg cronica locală a protopopului Vasile din Şchei, preluată şi de cronicarul Radu Tempea II şi el protopop al bisericii şcheiene: „Iară încă fiind viu popa Petru (n.n. 1484—1500), venit-au oamenii din sat, din Răşinari, de lângă cetatea lui Hărman, ce-i zic Sibiul aici la sfatul Coronei, ce-i zic Braşovul, pe numele apei ce-i zic Braşovia şi au adus cărţi de la domnii din Sibii, la domnii sfatului din Braşov şi au poftit să le dea un preot de aici. Deci au socotit sfatul şi au îngăduit aceea pentru voia sibiianilor şi l-au dat pe popa Bratu, feciorul popei lui Pătru şi l-au dus în sat la Răşinari şi le-au fost preot până la moarte acolo. Iar deacă s-au dus popa Bratul, după câtiva ani, când era încă acolo popă la bătrâneţe, s-au preoţit pe fiiu-său Păru... şi au fost preoţi amândoi acolo.

1495... atuncia creştinii dintr-acest oraş (n.n. Şchei) s-au sculat şi au mers iară la sfat cu cuvinte bune de au poftit să le scrie cărţi la Sibii să-şi întoarcă pe preotul Bratul înapoi. Ce n-au putut că n-au vrut să-l dea satul şi sfatul Sibiiului, ce au adus de acolo pe fiu-său popa Pătru, aici în biserica nouă, care au fost făcută din piatră (n.n. de Vlad Călugărul şi Neagoe Basarab)" (Arhiva muzeului ms. 39, p.l r.l v.; ediţii: Sterie Stinghe, Braşov 1899 şi Octavian şi Livia Bot, Bucureşti, 1969).

Evident că refuzul „Sfatului" (autorităţilor locale) din Sibiu de a-l înapoia pe preotul Bratu în Şchei se datora întrebuinţării sale în cancelaria sibiană, fiind „logofătul la cetate" de acolo, aşa cum la Braşov îndeplinea aceeaşi misiune popa Costea la 1477, urmat de protopopii Ianc, Mihai, Vasile, Constantin şi alţii.

În perioada în care Bratu se găsea la Sibiu, la Braşov găsim un mare număr de dascăli, logofeţi şi „scriitori la cetate", aşa cum dovedesc documentele lor amintite. Astfel, grămăticul Gheorghe între anii 1482—1497, grămăticul Radu între 1481—1484, grămăticul Oprea la 1536, grămăticul Nan la 1545, dascălul Stoica Dobromir între anii 1530 şi 1550 — aflaţi în misiuni diplomatice din partea Sfatului la curtea voievozilor Laiotă Basarab, Vlad Călugărul, Radu Paisie, Mircea Ciobanul. Pentru misiuni similare, la 1477 preotul şcheian Costea este chemat la curtea sa de Laiotă Basarab cel Bătrân pentru a-l sluji şi doar moartea intervenită în acel an l-a oprit.

Astfel fapta preotului Bratu, de a scrie o scrisoare în limba română trebuie înţeleasă într-un context de necesitate, în care limba română nu mai putea suporta „întunericul de cuvinte" (cum spune diaconul Coresi) în limbă slavonă. Rămas la Sibiu până la moarte (1515), el lasă în Şchei o familie şi mai multe generaţii de cărturari din care fac parte popa Petru (fiul său), protopopul Dobre (nepot 1541—1572) protopopul Mihai (colaborator coresian, strănepot 1576—1605) şi fii celui din urmă, protopopii Vasile — cronicarul (1628—1659) şi Constantin (1605—1628) (n.n. anii menţionaţi sunt anii de preoţie).

De la popa Bratu se păstrează încă două Molitvelnice (colegate), care includ pe filele de forzaţ un text de limbă română, o „Învăţătură şi întrebare, când va vrea vrun om de legea latinească să treacă la legea noastră să se boteze...") o molitvă folosită în condiţiile trecerii unui catolic la rit ortodox.

Arborele genealogic al lui Bratu de la Răşinari continuă până în veacul al XIX-lea prin preotul Bratu din Răşinari, bunicul poetului Octavian Goga, care îl găzduieşte (e drept, pentru puţin timp) pe Mihail Eminescu în pelerinajul său din 1865 de la Blaj spre Giurgiu.

Vasile Oltean

Legea românească: ORTODOXIA

pletând can. 6 de la Niceia, prescrie că „episcopii să nu-şi întindă jurisdicţia asupra altor biserici, afară de dieceza lor..." (can. 2).

Remarcăm aşadar că în primele 4 secole, legislaţia bisericească nu numai că nu acorda prerogative speciale episcopului Romei, altele decât cele acordate şi altor episcopi privilegiaţi, ci din contră combate orice încercare de extindere nejustificată a jurisdicţiei.

Trebuie să mai reţinem un lucru important şi anume faptul că în Biserica creştină fiinţa, principiul după care consideraţia (cinstea, onoarea) dată scaunelor episcopale urma să fie conformă şi proporţională cu importanţa politică a oraşului (cetăţii) în care rezida acel scaun. În acest sens, Sinodul II ecum., după ce, în can. 2 combate orice extindere de jurisdicţie, confirmând linia stabilită la Niceia, continuă în can. 3: „Dar episcopul Constantinopolului să aibă precăderea onorurilor după episcopul Romei pentru că aceea este Roma nouă". Ori una-i pr mat onorific, alta primat jurisdicţional, eventual încă de drept divin!

Aşadar neexistând împărţirea creştinismului în răsăritean şi apusean până la finea sec. IV, nici jurisdicţie specială recunoscută episcopului de Roma, nu se poate vorbi, cel puţin până la sfârşitul acestui secol, de un creştinism „catolic-roman" deosebit de restul creştinismului. Ori pe noi ne interesează în mod deosebit această perioadă pentru că, aşa cum vom arăta în continuare, în acest răstimp s-a făcut încreştinarea strămoşilor noştri. Urmează deci să arătăm cum şi mai ales când s-au încreştinat strămoşii noştri din Dacia Traiana, căci din acestea va decurge în mod firesc şi felul de creştinism pe care l-am primit.

Încreştinarea strămoşilor noştri s-a făcut prin negustori (de aci coloniile dobrogene cu episcopi, basilici şi martiri timpurii) legionari creştini (Legiunea V Macedonica stătuse în Palestina, iar Leg. XII în Siria), coloniști (vorbitori de limba latină, deci romanizaţi, din Asia Mică, Siria, Grecia, dar mai ales din provinciile romane sud dunărene), predicatori (după tradiţie ap. Andrei, capadochianul Eutihie, Ulfila predicând în gotă şi latină, episc. exilat Audius din Siria, şi alţii mai mărunţi şi neştiuţi), strămutări de populaţie peste Dunăre, captivi creştini aduşi de goţi de peste Dunăre, din părţile răsăritene ale imperiului, stăpânirea unor teritorii în Nordul Dunării de către împăraţi bizantini creştini (Constantin cel Mare, Justinian).

De remarcat că toţi aceşti factori de încreştinare provin din partea de răsărit a imperiului, dacă nu total, cel puţin în foarte mare măsură, coloniştii italici fiind puţini la număr, deoarece Traian oprise ieşirea de coloniști din Italia pentru a nu se depopula ţara.

Termenii latini ai noţiunilor de bază din creştinismul nostru se explică prin aceea că, în epoca încreştinării strămoşilor noştri, limba latină era în uz în tot imperiul roman, inclusiv în provinciile vecine nouă, de sub stăpânirea romană, căci romanizarea acestora consta în primul rând în însuşirea limbii latine.

Nu trebuie să ne închipuim că am preluat în totalitate termenii latini pentru noţiunile de bază ale credinţei creştine gata făcuţi, ci unii dintre ei au fost atunci şi aici creaţi, de către populaţia din teritoriu, în spiritul limbii latine, căci nu trebuie uitat că Sf. Scriptură, (exceptând Evang. lui Matei) a fost scrisă în limba greacă. Ap. Pavel a folosit limba greacă în activitatea sa misionară din partea răsăriteană a imperiului şi, în general, greaca era bine cunoscută în imperiu. Aşa se poate explica de ce noi avem termeni latini diferiţi faţă de cei ai popoarelor latine din Apus, pentru aceleaşi noţiuni fundamentale ale credinţei (Deus — Dumnezeu, Creator — Făcător, fides — credinţă, oratio — rugăciune, incarnatio — întrupare, crucificatio — răstignire, virgo — fecioară, diabolus — drac ş. a.), iar aceasta dovedeşte în plus că noi nu am împrumutat creştinismul de la apuseni, căci atunci l-am fi luat cu termenii lor cu tot.

Rămâne să precizăm acum cea de-a doua chestiune şi anume când s-a făcut încreştinarea strămoşilor noştri. Ea, încreştinarea, a început înaintea războaielor dacice prin negustori, s-a consolidat în timpul stăpânirii romane şi-a continuat şi după părăsirea Daciei prin activităţi misionare, prin reocupări de teritorii în nordul Dunării de către împăraţi creştini de la Constantinopol şi prin salba de episcopii care înşiruie pe malul drept al Dunării.

Putem aminti că în Goţia, cum se numea atunci ţara noastră dusă stăpânitorii ei, se ştia de episc. Teotim participant la Sinod I. ecum. din 325, episc. Ulfila fusese hirotonit la 341 la Antiohia, Eutihie din Capadochia desfăşurase misionarism la goţi înainte de 370, iar la sinoadele Sf. Ioan Gură de Aur, în 403, participa episc. Teotim al Tomisului, care-l apăra cu îndârjire.

În sprijinul răspândirii creştinismului la daco-romanii din nordul Dunării în sec. IV, se pot aduce dovezi literare (afirmaţiile lui Iustin Martirul, 165, Tertulian, 196, Origen) arheologice (Gema de la Potaissa cu IHTYS = Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitor, Nomograma de la Biertan cu Ego Zenovius votum posui, Epitaful de la Cluj cu Sit Tibi Terra Levis = să-ţi fie ţărâna uşoară, Inelul creştin de aur de la Herculane, ş. a.) precum şi existenţa martirilor, între care se află episcopi, preoţi, diaconi şi laici, ceea ce demonstrează nu numai răspândirea, ci şi organizarea creştinismului pe teritoriul respectiv.

Aşadar, apare evident că până în sec. IV, creştinismul prinsese rădăcini adânci la strămoşii noştri, deci putem afirma cu temei că până la sfârşitul sec. IV aceştia fuseseră în mare măsură încreştinaţi, iar acţiunile următoare n-au putut fi decât de menţinere a credinţei, de fixare şi „cosmetizare", cum s-ar zice cu un termen actual.

Dacă până la finea sec. IV strămoşii noştri au fost încreştinaţi în foarte mare măsură, dacă această încreştinare s-a făcut cu factori aproape total de proveniență răsăriteană, dacă până la acea dată nu exista un creştinism „latin, catolic-roman" diferit de creştinismul general, se mai poate spune în mod serios că „creştinismul poporului român este de origine latină, catolică romană" sau că „catolicismul latin" este „credinţa autentică a strămoşilor noştri" şi că ar fi existat o „dependenţă religioasă de Biserica Romei", a românilor?! Nu sunt acestea „prundușisme" adică simple vorbe-n vânt?!

Numai dacă vrem să ne amăgim pe noi înşine sau să amăgim pe alţii, putem scoate din terminologia latină de bază a creştinismului românesc, originea lui latino-catolică, dar în acest caz acem cu bună ştiinţă şi rea credinţă o confuzie între limbă şi confesiune, lucruri total diferite. Noi românii suntem creştini, de limbă latină, dar de rit ortodox! Aceasta este credinţa românească sau cum a fost numită „legea românească", sau şi „legea strămoşească", când se vrea să i se reliefeze vechimea. Aşadar credinţa sau „legea românească" este ortodoxia!!

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

— **Joi, 1 februarie,** a primit în audienţă pe preoţii parohiei Sibiu-Hipodrom împreună cu cei doi arhitecţi-constructori ai bisericii pentru continuarea lucrărilor şi prezentarea planurilor de arhitectură, a bisericii.
— **Vineri, 9 februarie,** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
— **Sâmbătă, 10 februarie** a.c., a cercetat Mânăstirea Predeal.
— **Marţi, 13 februarie 1996 şi miercuri 16 februarie,** a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Bucureşti.
— **Joi, 15 februarie,** a participat la lucrările Adunării Naţionale bisericeşti.
— **Sâmbătă, 17 februarie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Predeal.
— **Marţi, 20 februarie,** a cercetat Mânăstirea Sâmbăta, unde l-a avut ca oaspete pe Arhim. Solian Boghiu în legătură cu continuarea lucrărilor de pictură la biserica nouă a Mânăstirii Brâncoveanu.
— **Joi, 22 februarie 1996** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
— **Vineri, 23 februarie,** a acordat D-lui Dorin Teodorescu un interviu pentru Ziarul RONDUL.
— **Marţi, 27 februarie,** a acordat un interviu D-lui Ion Onuc Nemeş de la ziarul local „Tribuna".

A primit la reşedinţă pe Domnul Perfect Traian Munteanu.

În cursul acestei luni a rezolvat probleme curente administrative şi bisericeşti ale Eparhiei şi a primit în audienţe peste 30 de persoane.

Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe

Ajutoare pentru sinistraţi colectate din Arhiepiscopia Sibiului

1.	Din Protopopiatul Agnita	3.060.300 lei
2.	Din Protopopiatul Avrig	4.581.100 lei
3.	Din Protopopiatul Braşov	25.000.000 lei
4.	Din Protopopiatul Făgăraş	11.126.800 lei
5.	Din Protopopiatul Mediaş	11.571.658 lei
6.	Din Protopopiatul Rupea	6.252.600 lei
7.	Din Protopopiatul Săl şte	4.854.890 lei
8.	Din Protopopiatul Sibiu	16.870.300 lei
9.	De la Pr. Trofim Neculai	3.000 lei
	TOTAL	83.320.648 lei

Permanenţa Consiliului Eparhial sub preşedinţia Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală după investigaţiile în judeţele calamitate din Transilvania, şi după discuţii cu toţi domnii prefecţi, a trimis în conturile speciale pentru sinistraţi următoarele sume:

1.	Judeţului ALBA	34.115.019 lei
2.	Judeţului MUREŞ	26.569.714 lei
3.	Judeţului HARGHITA	11.317.957 lei
4.	Judeţului MARAMUREŞ	11.317.958 lei
	TOTAL	83.320.648 lei

Din Eparhia noastră, conform îndrumărilor ce s-au dat de Centrul eparhial, unele parohii au trimis şi direct ajutoare celor sinistraţi, în bani, alimente, şi haine înregistrând următoarele donaţii:

Din Protopopiatul Braşov

1. Parohiile Zărneşti I, II şi III: — un camion de haine şi alimente
2. Parohiile Blumăna I şi III: — un camion de haine şi alimente
3. Parohiile Tractorul I şi II: — un camion de haine şi alimente.

Din Protopopiatul Sălişte

1. Parohiile Orlat I şi II: — 1.838.000 lei
   8 tone grâu
   3,5 tone cartofi
   1 tonă porumb
   2,5 tone alimente (făină, carne, fasole, ceapă, morcov, slănină, etc.).
   8 mc. cherestea
   Îmbrăcăminte în valoare de cca 6 milioane lei
2. Parohia Apoldul de Jos: 800.000 lei
   17 tone alimente (cartofi, grâu şi porumb).
3. Parohia Fântânele:
   16 pături în valoare de 380.900 lei
   14 saci cu cartofi şi ceapă
   80 kg slănină
   40 saci cu haine
4. Parohia Poiana Sibiului:
   7.280.000 lei acordaţi lui Vonica Ion care a pierdut 1.600 de oi.
5. Parohiile Gura Râului I şi II: 1.300.000 lei
6. Parohiile Jina I şi II: 1.500.000 lei
7. Parohia Miercurea Sibiului: 2.050.500 lei
   şi importante cantităţi de alimente
8. Parohia Aciliu: 1.130.000 lei
9. Parohia Sibiel: 833 500 lei
   — diferite haine (800 kg)
   — alimente (200 kg)
   — grâu (1 sac)
   — cartofi (5 saci)

Protopopiatul Avrig:

1. Parohia Avrig: două camioane de alimente, încălţăminte şi îmbrăcăminte

Protopopiatul Mediaş

1. Parohiile: Păucea, Bazna, Veţel, Blăjel, Copşa Mică, Şeica Mare, Boarta, Târnava, Dumbrăveni I şi II şi Axente Sever: au trimis haine şi alimente

Protopopiatul Sibiu

1. Parohia Hipodrom IV Sibiu:
   — un camion cu 100 colete cu haine şi alimente
   — Un camion cu 250 colete haine
   — Un camion cu 110 colete alimente
   — 25 saci cu pâine proaspătă

Aşadar, în afară de alimente şi haine, contribuţiile în bani transmise direct de unele parohii totalizează suma de

. . . . . 15.898.500 lei
. . . . . 83.320.648 lei
TOTAL 99.219.148 lei

Î.P.S. Mitropolit ANTONIE mulţumeşte şi îi felicită pe toţi cucernicii preoţi din parohiile care au donat bani, alimente şi îmbrăcăminte pentru cei care au avut de suferit în urma inundaţiilor.

Dumnezeu să le răsplătească tuturor celor care au avut inimi milostive.

Permanenţa Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei SIBIU

† Pr. prof. univ. dr. ALEXANDRU MOISIU

În data de 6 februarie 1996 a trecut la cele veşnice, în urma unor suferinţe îndurate cu stoicism pr. prof. universitar dr. Alexandru Moisiu. Adormitul în Domnul a văzut lumina zilei în urmă cu mai bine de 80 de ani (s-a născut în 15 noiembrie 1915), la Bucureşti. După decesul timpuriu al ambilor părinţi, a fost crescut de bunicii săi după mamă, în satul Ţapu din judeţul Sibiu. A frecventat cursurile Liceului „Sf. Vasile" din Blaj (între 1928—1936) şi ale Academiei Teologice din aceeaşi localitate (între 1936—1938). Între 1938—1944 s-a aflat la Roma, studiind, în continuare, Teologia, la Colegiul „De Propaganda Fide". Aici şi-a luat licenţa ca şi doctoratul în Teologie, în 1944. Pe parcursul a încă doi ani (1944—1946) a făcut studii şi la Institutul biblic şi la cel de ziaristică „Pro Deo" din Roma.

Cu o astfel de zestre s-a întors în ţară, unde a funcţionat ca profesor de Religie la Liceul comercial de băieţi, din Blaj (1946/1947), apoi ca profesor de Latină şi Italiană la Liceul „Sf. Vasile" şi concomitent ca duhovnic al Internatului Acad. Teologice blăjene (1947/1948).

După evenimentele din 1948, se mută la Sibiu, unde îşi continuă activitatea didactică, de această dată la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. Rând pe rând, aici va funcţiona ca lector pentru Limba latină şi Limba franceză (între 1950—1961), conferenţiar la Istoria Artei creştine (1961—1967), duhovnic-conferenţiar (între 1967/1968) profesor titular la catedra de Liturgică, Pastorală şi Artă creştină (1968—1983).

Temeinica pregătire Teologică l-a ajutat să se încadreze organic în prestigiosul colectiv de cadre didactice pe care îl avea pe atunci Institutul Teologic Universitar din Sibiu. A fost iubit şi stimat de studenţi şi pentru blândeţea şi bunătatea sufletului său.

Concomitent cu activitatea didactică a desfăşurat şi o prodigioasă activitate publicistică. Încă la Roma fiind a publicat studiul mai extins: „De officio divino in Ecclesia romena", 1944, 68 pag. (o parte din teza de doctorat). Lucrarea este actuală între altele şi pentru a se vedea schimbările survenite în ritualul liturgic al Bisericii greco-catolice de azi. Alte lucrări: „Sfaturi omiletice şi pastorale în opera Sf. Grigorie Dialogul", în „Mitropolia Ardealului", nr. 1—2/1957, p. 101-118; „Sf. Grigorie cel Mare — îndrumător al vieţii preoţeşti", în „Studii Teologice", nr. 9—10/1958, p. 523—531; „Sf. Grigorie cel Mare — propovăduitor al păcii", în „Mitropolia Ardealului", nr. 1—2/1959, p. 96—104. O preocupare aparte a manifestat faţă de locul şi cinstirea Maicii Domnului în tradiţia creştină. În această direcţie a scris: „Cuvintele Maicii Domnului şi cuprinsul lor mariologic", în „Mitropolia Ardealului" nr. 5—6/1958, p. 398—414; „Ce învaţă Fer. Augustin despre Maica Domnului", în „Mitropolia Ardealului", nr. 3—4/1960, p. 231—252; „Din învăţătura mariologică a Sf. Chiril al Alexandriei", în „Mitropolia Ardealului", nr. 4—6/1961, p. 300—308; „Ce cunoaştem din Sfânta Scriptură despre Maica Domnului", în „Mitropolia Banatului", nr. 1—3/1972, p. 11—23.

Bun cunoscător al limbii latine, şi-a îndreptat preocupările faţă de literatura patristică apuseană. Pe lângă Sfântul Grigorie cel Mare, a cercetat viaţa şi activitatea Fer. Augustin şi a Sf. Ambrozie al Milanului. Pe amândoi i-a prezentat, în calitatea lor de păstori şi îndrumători ai vieţii creştine, publicând două studii în „Studii Teologice" nr. 9—10/1970, p. 637—648 şi nr. 3—4/1974, p. 176—183. În domeniul Liturgicei a scris despre: „Cultul Bisericii Anglicane contemporane", în „Studii Teologice" nr. 9—10/1971, p. 679—691. A fost de asemenea coautor al manualului de „Tipic bisericesc", publicat în 1976, la „Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă", Bucureşti (302). De numele părintelui profesor Alexandru Moisiu se leagă şi traducerea importantei opere: „Cartea Regulei Pastorale", aparţinând Sf. Grigorie cel Mare, care a apărut, la Sibiu, în 1987, în Editura Centrului mitropolitan (216 pagini).

Alte articole au apărut sub semnătura sa în „Telegraful Român" şi „Îndrumătorul bisericesc" de la Sibiu.

În memoria generaţiilor de studenţi, părintele profesor Al. Moisiu a rămas şi ca un predicator care mişca auditoriul până la lacrimi.

A fost şi un iubitor părinte de familie.

Prohodirea rămăşiţelor pământeşti ale adormitului în Domnul a avut loc în data de 8 februarie 1996, în catedrala mitropolitană. A fost de faţă Înalt Prea Sfinţitul Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, care a rostit un cuvânt de omagiere a personalităţii celui mutat în corturile drepţilor. Î.P.S. l-a caracterizat pe părintele Moisiu ca pe un vrednic dascăl de Teologie, demn slujitor la altar şi statornic fiu al Bisericii noastre strămoşeşti.

Din partea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cuvântul de omagiere a fost rostit de pr. prof. dr. L. Streza, succesorul său la catedră.

Cuvântul de despărţire adresat familiei a fost rostit de pr. T. Burcuş.

În soborul slujitor lor, s-au aliniat în jurul sicriului peste 20 de preoţi, dintre foştii studenţi ai părintelui profesor dr. Alexandru Moisiu, alături de profesorii din generaţia actuală.

Familia a pregătit, la cantina Facultăţii, îndătinata pomană.

Dumnezeu să-l odihnească şi cu drepţii să-l numere!

Pr. prof. Dumitru Abrudan

GHEORGHE CUNESCU

(Urmare din pag. a 3-a)

Părintele Gh. Cunescu, — cu care am colaborat la alcătuirea unei lucrări privind viaţa şi activitatea publicistică a p.c. pr. prof. publicist basarabean V. Ţepordei, — şi-a început activitatea publicistică încă din anii studenţiei 1935—36 la săptămânalul „Tribuna Tinerimii" din Chişinău, editat de un grup de studenţi teologi. Tot în această perioadă, avându-l ca profesor la facultate pe păr. Gala Galaction, acesta din urmă, intuind calităţile şi însuşirile sufleteşti deosebite ale studentului teolog Cunescu, nu numai că i-a acordat întreaga sa încredere şi bunăvoinţă, dar l-a şi împuternicit să-i descrie opera şi activitatea sa multiplă, ceea ce păr. George a reuşit, cu brio, publicând în diferite edituri, mai multe volume, din care noi vom enumera numai câteva: „O lume nouă" de Gala Galaction, (studiu introductiv şi antologic, Buc. 1970); „Gala Galaction: Bibliografie teologică bisericească" (Buc. 1979); „Eminescu în conştiinţa lui Gala Galaction" (Buc., edit. Academiei Rom. 1980); „Pe urmele lui Gala Galaction", (Edit. Sport-turism Buc. 1982); „Gala Galaction, cu binecuvântarea arhiep. Antim Nica" (Galaţi 198); Gala Galaction „Zile basarabene" (Edit. Ştiinţa, Chişinău 1993) şi alte lucrări ce sunt trecute la cota respectivă a Bibliotecii Academiei Române, de unde vom mai adăuga: Mihail Sadoveanu: „La centenarul naşterii sale" (Buc. 1980, B.O.R. nr. 11—12); O. Goga: „La centenarul naşterii sale" (în rev. B.O.R. nr. 3—4, 1981), având şi în manuscris: „Pe urmele lui I. Agârbiceanu" şi „Scoici cu mărgăritar", în care descrie viaţa şi opera unor mari scriitori români: T. Arghezi, O. Goga, M. Sadoveanu ş. a.

Nu putem trece cu vederea nici prodigioasa sa colaborare la diferite publicaţii bisericeşti şi laice ca: „Glasul Bisericii", „B.O.R.", „Mitropolia Olteniei", „Raza", „Telegraful Român", „Vatra", „Magazin Istoric", „Literatura şi Arta", etc., în care abordează diverse probleme bisericeşti şi literare aducând preţioase contribuţii la cunoaşterea vieţii şi activităţii multor personalităţi din Basarabia, ca: Mitropolitul Gurie, Episcopul Dionisie, poetul Alexie Mateevici, pictorul şi muzicianul M. Berezovschi ş. a.

Pentru activitatea sa neobosită ca devotat slujitor al altarului a fost distins cu „brâu roşu" de înalta stăpânire bisericească, iar datorită remarcabilei activităţi literare, a fost primit în urma recomandărilor făcute de istorici şi critici literari consacraţi ca Şerban Cioculescu, Ion Potopin şi alţii ca membru în Uniunea Scriitorilor din România. Tot ca o apreciere deosebită a vieţii şi activităţii sale, slujba înmormântării de la biserica Sf. Nicolae Vlădică" din Bucureşti la 31. dec. 1995 a fost onorată cu prezenţa unor distinse personalităţi clericale, în frunte cu Întâiul Stătător al Bis. Ort. Rom. Prea Fer. Păr. Patriarh Teoctist, însoţit de doi Prea sfinţiţi episcopi-vicari şi un sobor numeros de preoţi, prilej în care a fost evocată figura luminoasă a acestui confrate, a cărui generozitate, ospitalitate şi bunătate, precum şi muncă neprecupeţită, pe altarul Bisericii şi Patriei noastre nu le vom uita niciodată. Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace.

Semnalăm... Semnalăm...

■ Elisabeth Behr-Sigel este o cunoscută teoloagă ortodoxă din Occident, autoare a multor scrieri de spiritualitate. Protestantă din Alsacia, s-a convertit la ortodoxie după ce a studiat teologia şi a fost atrasă mai ales de isihasm. A fost chiar profesoară la Institutul Teologic ortodox „Saint Serge", şi la Institutul catolic, ambele din Paris. Trăieşte încă (n. 1907 la Strasbourg). Am fost împreună la un Congres de spiritualitate în nordul Franţei, la Mânăstirea Mont-des-Cats şi m-a condus apoi la volan până la Paris.

În Franţa s-au făcut cunoscute câteva teoloage ortodoxe mari, printre care Myrrha Lot-Borodine (*La Deification de L'Homme*), Nadejda Gorodeţchi (cu un studiu important *Despre chenoză)* şi Elisabeth Behr-Sigel cu mai multe scrieri, printre care *Prière et Sainteté dans l'Église russe,* iar în ultima vreme cu o carte masivă despre *Slujirea femeii în Biserică.* De curând am primit o altă carte a ei: *Le lieu du coeur* (Locul inimii) cu subtitlul: *Initiation à la spiritualité de l'Église orthodoxe* (Iniţiere în spiritualitatea Bisericii Ortodoxe, Paris 1989, 158 p.).

Cartea este prefaţată de un cunoscut teolog ortodox parizian Boris Bobrinskoy şi este o încercare de trecere în revistă a problemei isihaste începând cu timpurile anahoreţilor, trecând prin Sinai, prin Ioan Scărarul, Simion Noul Teolog şi prin Muntele Athos în secolele XIV—XV (Grigore Palama). Un ultim capitol se ocupă de *„Renaşterea filocalică şi prelungirile ei în Rusia"*, tratând în acest capitol şi despre Paisie Velicicovski şi de înflorirea isihasmului în Moldova. Dar mai mult decât atâta nu spune. Îl afiliază pe Paisie aproape în întregime spiritualităţii ruseşti. Adevărul despre Paisie e că s-a format la Athos, dar s-a dezvoltat în Moldova, la Neamţu. Aici şi-a scris opera, aici a alcătuit *Filocalia* pe care a trimis-o în Rusia, aici se va naşte ideea care va crea Optina pe care o descrie şi din care s-a inspirat Dostoievski în *fraţii Karamazov.* Tot aici trebuie căutată şi geneza *Pelerinului rus,* operă anonimă celebră tipărită pentru prima oară în 1884 la Kazan, deci după Paisie, care moare la sfârşitul secolului al XVIII-lea la Neamţu.

Doamna Elisabeth Behr-Sigel, ca şi mulţi alţi occidentali, s-au ocupat cu predilecţie de spiritualitatea rusească, ignorând-o pe cea românească. Aceasta şi din cauză că la Paris s-au refugiat după revoluţia comunistă mulţi teologi ruşi, care au impresionat Occidentul şi care au redus întreaga Ortodoxie la Rusia. Printre ei Bulgakov, Berdiaev, Florenski, Florovski, Meyendorff, Schmemman, Bobrinskoy, Lossky, Evdokimov, Jean şi Pierre Kovalevsky, Kniazef ş. a. Nu e nimic rău în asta, dar a reduce întreaga ortodoxie la Rusia de dinainte de 1917, a ignora ortodoxia celorlalte ţări răsăritene a condus la o cunoaştere unilaterală a acesteia. Occidentul a putut fi indus în situaţia de a crede că Ortodoxia se reduce la Rusia.

Un ultim capitol al cărţii doamnei Behr-Sigel tratează, pe scurt şi problema *„Rugăciunii lui Iisus în Occidentul contemporan"* (p. 111—120), dar şi aici abordează mai întâi „rugăciunea lui Iisus" în emigraţia rusă (Vâşeslavţev, Cetfericov, Nadejda Gorodeţky). Din literatura occidentalilor îi alege tot pe cei care au tratat cu deosebire despre spiritualitatea rusească (Irenée Hausherr, Lev Gillet, Olivier Clément), ca şi cum Occidentul n-ar fi avut pe un Francisc din Assisi, pe Ioan al Crucii, pe Eckhart, pe Ioan Erigena Scotus, ca să amintim numai câţiva.

Occidentalii deveniţi ortodocşi au ajuns „mai catolici decât Papa". Convertiţi, ei au crezut că îşi demonstrează convertirea privind numai peste gard. Mai ales în spiritualitatea rusească!

La sfârşitul cărţii sale doamna Elisabeth Behr-Sigel adaugă un capitol scris de Kallistos Ware, episcop de Diokleia, profesor la Oxford, el însuşi convertit la Ortodoxie de la anglicanism. Am slujit doi ani la aceeaşi capelă ortodoxă din Oxford. E un teolog foarte informat, riguros, cu plete mari şi cu barbă în care n-au intrat niciodată foarfecile. Informaţia lui e mai largă, dar tot pornind de la izvoare ruseşti: Stareţul Hariton de la mânăstirea Valamo, arhimandritul rus Sofronie, Pelerinul rus, Nil Sorski, episcopul Teofan, Paul Evdokimov, stareţul Ambrozie, modelul stareţului Zosima din Fraţii Karamazov (o carte de un american, John B. Dunlop), Antonie Bloom şi, bine înţeles, Meyendorff şi Bulgakov.

Poate că în *Nota* aceasta a mea e evidentă şi o anumită tristeţe. Şi este. Tristeţea de a nu fi găsit în cartea doamnei Elisabeth Behr-Sigel nici un nume românesc. În Occident a fost tradus Părintele Stăniloae, şi a fost foarte cunoscut. A şi vorbit în Occident, la Oxford şi la Paris. Despre mişcarea filocalică românească a scris în franţuzeşte, în *Istina* de la Paris, şi în alte reviste arhimandritul Andrei Scrima, iar în *Collectanea Cisterciensia* din Franţa şi în *Eastern Churches Review* din Anglia a scris şi autorul acestor rânduri, atrăgând atenţia mai ales asupra spiritualităţii româneşti. O serie de conferinţe tot pe aceeaşi temă a isihasmului românesc a ţinut cel ce scrie acestea, şi în Spania, şi în Italia, şi în Belgia, şi în Germania. Şi totuşi rămân cunoscuţi peste tot doar ruşii. Spiritualitatea veche rusească a exercitat o atracţie deosebită care a estompat percepţia altor zone de isihasm răsăritean.

Poate că suntem şi noi vinovaţi.

Antonie P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 143

SIBIU

1 și 15 martie

Nr. 9—12

1996

SFÂNȚA FECIOARĂ MARIA, NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

Îndată după căderea în păcat a primei perechi de oameni, Dumnezeu a promis, că prin femeie va trimite un mântuitor (Facere 3, 15). În dorul după starea de fericire din Eden, la nașterea primului său fiu, Eva a crezut că a și dobândit pe mântuitorul făgăduit. O, dar fiul Cain (= dobândă) avea să fie ucigaș de frate; n-a putut să se mântuiască pe sine, dar să mântuiască pe alții! Tradiția mereu vie a omenirii a nutrit continuu nădejdea, că Ziditorul a toate își împlinește făgăduința Sa. Au trecut veacuri la rând, cu răscruci ale lor, până când proorocul Isaia, evanghelistul V.T., înainte cam cu 800 de ani a vestit nașterea din fecioară a Celui ce avea să mântuiască lumea, zicând: „Iată, fecioara va zămisli și va naște fiu și-i va pune numele Emanuil" (Isaia 7, 14) ce se tâlcuiește: „cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 23). Reiese deci, că Cel ce se va naște din fecioară va întruni în persoana sa natura dumnezeiască și cea omenească, fiind Dumnezeu și om. În tot decursul veacurilor, Dumnezeu a vegheat și a ocrotit cu mâna sa spița neamului din care avea să se nască Mesia. Sf. Fecioară Maria a fost prezisă prin graiul proorocilor. Juratu-s-a Domnul către David, zicând: „Din rodul pântecelui tău, așeza-voi ție urmași pe tron" (Psalm 132, 11) și iarăși: „Sămânța lui (David) va dăinui pururea și scaunul lui înaintea mea cât soarele" (Psalm 89, 37). „O mlădiță va ieși din tulpina lui Iesei", (tatăl regelui David) (Isaia 11, 1).

În iconomia divină, rol primordial i-a revenit Sf. Fecioare Maria ca printr-însa să vină în lume Fiul lui Dumnezeu, spre a se mântui prin El lumea. Sf. evanghelist Matei arată că s-au împlinit cele prezise, privind feciorelnica zămislire și nașterea de fiu din Sf. Fecioară Maria. La rândul său, sf. evanghelist Luca redă fapte și mărturisiri duioase, desprinse din gura Sf. Fecioare, privind zămislirea lui Iisus și genealogia lui, după mamă, care se trăgea din familia regelui David și — în ordine ascendentă — din părintele Avraam. Ne este redată icoana Sf. Fecioare Maria, plină de smerenie și nevinovăție, cu inimă curată și cu credință în Dumnezeu. Ea era o tânără orfană, din umilul orășel Nazaret, fiică a părinților săi, Ioachim și Ana, după tată din familia lui David, iar după mamă din semnția lui Levi. Vremurile grele prin care a trecut această familie, în timpul robiei babiloniene, vor fi determinat alunecarea ei în starea de sărăcie. Refugierea din Betleem la Nazaret s-a făcut pentru mai bună adăpostire, în ținut muntos, din calea urgiei lui Irod, care s-a căznit să șteargă orice urmă a dinastiei davidice.

Rod al rugăciunii și făgăduinței evlavioșilor săi părinți, la vârsta de trei ani, Maria a fost adusă la templu. Ca un măslin încărcat de rod, a ajuns lăcaș de virtuți, păstrându-și feciorelnic sufletul împreună cu trupul. Stăruind întru sfințenie, s-a arătat a fi templu minunat și sfânt al Celui prea înalt. Sânul său avea să primească pe Fiul lui Dumne-

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. Petru Dumitreasă

Poezia miracolelor naturii la D. Ciurezu

Este uimitor, pentru cine a citit postumele ciureziene, să constate varietatea ariei tematice și stilistice a acestora. „Tradiționalistul" Ciurezu vede miracole pretutindeni, îndeosebi în minunile pe care le provoacă rotația anotimpurilor și reînvierea naturii. Uneori, el este de o suavitate rarisimă, ca în poezia pe care o publicăm mai departe.

Dr. G. Nistor

Magul

Zarzărul din curtea noastră
A-nflorit ca dintr-o vrajă
Astă noapte.

Și-am ieșit cu toți afară
Să-l privim.

Era alb, îngândurat,
Îmbrăcat în zori de zi
Și primăvară.
Ca un mire dintr-un basm
Necunoscut
Povestit acum întâia oară.

Parc-un miliard de fluturi
I-adormiseră pe ramuri
Și-un fum alb de albe vise
În coroana lui de mag
Înmărmurise.

Am privit cu toți minunea
Cu ochi mari de ne înțelesuri...

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMAS

„DESPRE TREBUINȚA MĂRTURISIRII"

„Cuvântul de învățătură, care contribuie la mântuirea sufletelor noastre se aseamănă cu sămânța.

Precum țăranii, cei ce cultivă pământul, mai întâi ară ogorul cu plugul și abia apoi aruncă sămânța lor, tot așa și noi se cade mai întâi de toate să ne îngrijim și să ne pregătim pe noi înșine pentru a putea primi între noi sămânța cerească, adică, Cuvântul duhovnicesc care zidește.

Noi nu suntem ogoare neînsuflețite și nesimțitoare precum acelea, așa încât să primim sămânța și să fim lucrate de către alții, noi dimpotrivă suntem ogoare însuflețite, cu judecată, și trebuie ca noi înșine să ne pregătim prin pocăință pentru plugăria cea duhovnicească.

Începutul pocăinței și al plugăriei sufletului nostru este lucrul pe care l-au făcut cei care veneau la botezul lui Ioan deci aceea ce spune Evanghelistul că: „venind și botezându-se își mărturiseau păcatele lor" (Marcu 1, 5), așa încât mărturisirea păcatelor noastre este începutul cultivării sufletului nostru, începutul pocăinței și pregătirea pentru a putea primi întru noi sămânța mântuitoare a Cuvântului lui Dumnezeu.

Aratul ogoarelor se face de către țărani pentru a scoate rădăcinile sălbatice din adâncul pământului și pentru a le face prielnice să primească sămânța.

Tot așa face și mărturisirea în ogorul sufletesc al inimilor noastre: îl sapă, scoate din mărunțaiele lui patimile cele rele ce sunt ascunse acolo și-l face prielnic să primească semințele sfinte pentru a rodi cuvenitele virtuți.

Pentru că, așa precum pământul, după căderea lui Adam, în loc de cele firești o lăslea spini și alte plante sălbatice, tot așa și inima noastră n-a încetat să nască gândurile și patimile cele rușinoase ale răutății, precum și toate păcatele care izvorăsc din acestea.

Din acest motiv, frații mei, este neapărată nevoie ca fiecare dintre noi să aibă părintele său duhovnicesc, să vină către el cu credința, să-și mărturisească înaintea lui tot ceea ce a făcut în inima sa. Este nevoie să primiți vindecare de la părintele duhovnicesc, ca să smulgeți din sufletul vostru spinii și pălămida păcatului, care au fost hrănite de fiecare dintre voi prin viața de negrijă pe care ați dus-o.

Având deci auzul vostru aplecat spre cuvintele Sf. Duh, să primiți și să credeți tot ceea ce vă sfătuim noi părinții voștri duhovnicești spre folosul tuturor, și spre iertarea și binecuvântarea voastră duhovnicească.

Trebuie deci să vă împăcați cu Acela, care pentru nemăsurata Sa iubire de oameni, a plecat cerurile și s-a coborât și a pus cuvintele vieții și sămânța mântuirii în inima celor ce-L ascultă.

Deci nici unul dintre voi să nu rămână departe de Taina Sf. Mărturisiri care este începutul pocăinței. Pentru că, cum va putea cineva progresa mai mult, cum se va putea îmbogăți în mai bine sufletește dacă nu va ajunge nici măcar la începutul virtuților, adică la mărturisire?

Cel nemărturisit și nepocăit, precum am mai spus, nu este vrednic nici Cuvântul Scripturii să-l primească, cum deci va lua în el Trupul și Sângele lui Hristos de nu se va curăți mai întâi prin mărturisire și printr-o pocăință pe măsura păcatelor lui?

De aceea și marele apostol Pavel când mărturisește și poruncește așa: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului" (1 Cor. 11, 28—29), înțelege

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere de ierod.
Visarion Bălțat
„PATERIKI FILOKALIA"
vol. 6, Atena 1995

O adevărată cale către cer

Biserica-mamă și, în general, societatea românească, în ultima vreme sunt tot mai alarmate de ofensiva cultelor neoprotestante strânse în „Alianța Evanghelică din România", al cărei scop este de a rupe un număr cât mai mare din credincioșii Bisericii Ortodoxe în care ei s-au născut, au fost botezați și s-au mântuit de aproape două mii de ani.

E o realitate că Biserica creștină e divizată. „Și Cetatea cea mare s-a rupt în trei părți" (Apoc. 16, 19): Biserica Ortodoxă, Catolică și Protestantă. Ortodoxia, încă de la apariția reformei lui Luther și a altor reformatori, a luptat și luptă pentru a-și păstra identitatea, caracteristică ei. În contextul actual, Biserica Ortodoxă este chemată mai mult ca oricând să scoată în evidență „valorile mântuitoare ale Ortodoxiei", care sunt concepute în Biserica unică ce a umblat și umblă în unitatea Duhului Sfânt. Ea este chemată mai mult astăzi să facă publice aceste valori ale ei, care își găsesc o aplicare practică și eficientă în Crucea Domnului asumată ca mod de existență de către fiecare mădular al Bisericii. În Sfânta Cruce se ascunde sensul adânc al teologiei creștine, aspectul subiectiv al mântuirii noastre.

Simplu. Tu ești o viță în via lui Dumnezeu, sădită după concepția Bisericii Ortodoxe de Dumnezeu prin Iisus Hristos Mântuitorul. Îngrijirea însă o ai prin Apostoli și urmașii lor, adică prin preoția sacramentală. Aceasta, pe tine, ca pe o viță de vie, periodic, te curăță și te ridică sus pe arac și te întinde pe verticală și orizontală, ca să aduci rod.

Aceasta nu înseamnă că membrii Bisericii, mlădițele vițelor sunt absolut pasive, acționându-se doar din afară asupra lor. În cadrul preoției universale și al apostolatului laicilor, membrii Bisericii, credincioșii, ca mădulare vii în trupul lui Hristos, au un larg câmp de acțiune. La înmulțirea pâinilor, Sfinții Apostoli primeau pâinile și peștii din mâinile Mântuitorului și le dădeau altora, iar aceștia la rândul lor, la alții, în așa fel încât fiecare se făcea un purtător de hrană cerească, de Iisus Hristos.

A accepta acest mod de viață în Biserica lui Hristos, înseamnă a te lepăda de sine, a lua crucea și a-i urma Lui. Astfel ești răstignit împreună cu El, desprins de lumea păcatului și intrat cu El în zona cerului. Să ne silim să rămânem mereu în cerescul plai, trăind în legătura păcii și a dragostei cu toți cei din jurul nostru. Să păzim și să trăim poruncile dumnezeiești. Să priveghem cu post și rugăciune însoțite de faptele milei creștine. Să ne învrednicim prin părtășia cu Domnul Iisus Hristos să ajungem la purificarea noastră printr-o mai deasă spovedanie și împărtășire cu Trupul și Sângele Său. Acesta ne este antidotul spre întărire, spre luminarea minții și a conștiinței, spre îmblânzirea inimii și împărtășirea cu Sfântul Duh. Astfel devenim trup din trupul lui Hristos, dobândind simțămintele curate ale lui Hristos.

Credincioșii protestanți și neoprotestanți resping cultul Sfintei Cruci. Prin aceasta ei resping mântuirea lucrată pe plan orizontal în biserică, prin preoția special împuternicită de Domnul (preoția sacramentală) prin cuvintele: „Vouă vă este dat să cunoașteți tainele Împărăției lui Dumnezeu" (Matei 3, 13); „Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, se vor ierta..." (Ioan 20, 23); „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în ceruri" (Matei 18, 18).

Cei ce au încredințări străine, respingând preoția sacramentală, resping și cele șapte Sfinte Taine, deci și Sfânta Împărtășanie. Iar unde nu este Sfânta Împărtășanie, nu este nici Hristos în toată strălucirea Lui, ci — vorba marelui Eminescu — „ziua scade, noaptea crește...".

Dar noi creștinii ortodocși să avem încredere și să ne înarmăm cu aceste mijloace duhovnicești, ostășești, precum ni se spune chiar de la Taina Sf. Botez, pe care sfânta noastră Biserică ni le pune la dispoziție spre mântuirea noastră și a semenilor noștri. Amin.

Arhim. Mina Dobzeu
Mânăstirea Sf. Ap. Petru și Pavel
Huși

MEDITAȚIE LA CANONUL CEL MARE

Între frumusețile cultului ortodox din perioada Triodului, strălucește în mod deosebit „Canonul cel Mare", al Sfântului Andrei Criteanul (+ 723).

Pe când ceilalți imnografi creștini compun canoanele Sfinților, inspirându-se din: răbdarea de oțel a mucenicilor, din nevoințele împinse „dincolo de puterile lor" a marilor cuvioși, din lupta fără preget a eruditilor ierarhi, contra ereziilor, ca și din credința curată și faptele bune ale creștinilor din toate timpurile, care au plăcut lui Dumnezeu, sau preamăresc importanța praznicelor respective din cursul anului bisericesc, renumitul autor al celui mai întins canon (250 tropare), recurge direct la Revelația Divină a Sfintei Scripturi.

Marele părinte bisericesc a ales atât din Vechiul Testament, cât și din Noul Testament, ceea ce este mai potrivit ca stimul de înălțare duhovnicească, strecurând în sufletul creștinului, roua binefăcătoare a pocăinței. El procedează ca un adevărat învățător al credincioșilor, punând față în față: fapta bună, cu fapta rea; virtutea cu viciul, pentru ca noi să cernem prin conștiința proprie, cele ce am lucrat în timpul vieții noastre. Scoțând în evidență, atât exemplele cele bune, cât și pe cele rele, personaje din Sfânta Scriptură, care au căzut în păcate grele, precum și personaje care au trăit ca niște făclii aprinse, el vrea să ne ajute să putem păși cu ușurință pe calea urcușului duhovnicesc al pocăinței.

Frământarea sufletească ce o provoacă și râvna ce o strecoară pentru dobândirea virtuților creștine, este scopul culminant al canonului: „Stai împotrivă și te luptă asupra patimilor trupești, ca Isus a lui Navi asupra lui Amalic". (Peasna a VI-a, tropar 11) sau: „Întoarce-te, căiește-te, descopere cele ascunse, grăiește lui Dumnezeu Cel ce știe toate". (Peasna VII, tropar 20). Așa cugetând în acel moment, simți cum se strecoară în suflet, hotărârea fermă de a rupe cu păcatul și de a începe o viață mai bună, mai conformă cu numele de creștin.

Ceea ce mișcă profund sufletul este modestia și scrupulozitatea, cu care marele imnograf, prin adâncirea ideilor pe toată întinderea canonului, a reușit să o prezinte atât de convingător, încât înmoaie și pe cea mai împietrită inimă, trezind-o din toropeala păcatului. Prin pocăință sinceră, orice creștin, indiferent de starea sa morală, poate deveni un „vas ales" al lui Dumnezeu. Aceasta o ilustrează cu multă tărie viața Sfintei Prea Cuvioase Maice Maria Egipteanca (+ 431) la care Sfântul autor se referă, adeseori, în cuprinsul canonului. Credinciosul este chemat să urce culmile desăvârșirii creștine, a asemănării sale cu Dumnezeu al Cărui Chip este (Facerea I, 26) și nicidecum să se prăbușească în prăpastia pierzării prin deznădejde: „Vino, ticăloase suflete, împreună cu trupul tău și te mărturisește Ziditorului tuturor și părăsește obiceiul cel mai dinainte" (Peasna I, tropar 11).

Smerenia este temelia și cununa oricărei creșteri duhovnicești, cu adevărat creștine, ideea fundamentală a canonului, mirul cel cu bun miros, sprijinul tuturor virtuților, care de fapt e și rădăcina viguroasă a vieții spirituale. Mântuirea este o clădire, care nu se ridică decât pe ruinile mândriei (Urmarea lui Hristos, pag. 51).

Învățăturile sunt variate și exprimate cu multă măiestrie. Frumusețea literară a fiecărui tropar din canon, măreția figurilor în care se exprimă gândirea, bogăția formulelor fără egal, reține atenția încordată și interesul viu al cititorului, cât și a celui ce îl ascultă cu atenție.

Canonul, pentru orice creștin, este un izvor de evlavie, un prilej de mare emoție religioasă. De aceea, are o mare rezonanță în sufletele credincioșilor, care doresc omorârea patimilor și iubesc frumusețea curăției morale.

În ultima parte a canonului ni se amintește de înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos, unde vom fi cercetați de tot ce am lucrat în această viață, când „toate tainele inimii noastre vor fi date pe față" (Evrei IV, 12) și zice: „Mintea s-a rănit, trupul s-a trândăvit, duhul s-a îmbolnăvit, cuvântul a slăbit, viața s-a ticăloșit. Sfârșitul este lângă ușă... ce vei face, când va veni Judecătorul să cerce ale tale"?. (Peasna IX-a, tropar 2).

În fine, cel ce a citit canonul, s-a pătruns adânc de mireasma învățăturilor ce le imprimă în suflet și multă vreme încă, va stărui ecoul frumuseții marilor virtuți ce le recomandă cu căldură. Credinciosul care a ascultat cu atenția cuvenită, nu va uita ușor emoțiile sufletești ce l-au cuprins, pe tot parcursul citirii canonului.

Pentru influența ce o exercită asupra sufletului și impresia puternică ce o lasă asupra tuturor, canonul cel mare se citește în Postul Sfintelor Paști, vreme potrivită pentru meditații duhovnicești și a îndreptării sufletelor.

Tipicul bisericesc prevede a se citi: luni, marți, miercuri și joi, din prima săptămână din post în patru stări, iar în întregime la Denia de miercuri seara din săptămâna a V-a din post.

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna — Suceava

Preotul și politica, în viziunea Episcopului Roman Ciorogariu al Oradiei

— Șaizeci de ani de la moartea lui (1936—1996) —

S-au împlinit, în anul acesta, în ianuarie, șaizeci de ani de la trecerea la cele veșnice a episcopului Roman Ciorogariu al Oradiei (1936—1966). Nu știm dacă această aniversare a fost reținută de oficialitatea bisericească. Credem însă că o personalitate de talia acestui episcop, ctitor și restaurator al Episcopiei ortodoxe române a Oradiei, atât de complexă, prezentă în aproape toate domeniile vieții obștești, merită a fi scoasă din uitare.

Ca un omagiu ce se cuvine a fi adus acestui episcop, care se întâmplă a cădea într-un an electoral, în care cetățenii țării, deci și preoții, vor fi chemați la urne pentru a alege pe cei ce vor conduce destinele poporului în următorii ani, este de folos să spicuim câteva din gândurile lui în legătură cu participarea clerului la viața politică. Ele sunt de folos și pentru zilele noastre, căci multe din problemele ce se puneau în vremea sa, dacă nu toate, sunt aceleași și azi.

Se știe că Roman Ciorogariu a fost, înainte de 1918, nu numai un ierarh de mare prestigiu, nu numai un pedagog și director al Institutului teologic-pedagogic din Arad, care a format duhovnicește generații întregi de preoți și învățători pentru toate județele de pe granița de vest a țării, dar și unul din marii luptători naționali, luând parte activă la activitățile ce urmăreau înfăptuirea idealului național, unirea tuturor românilor într-o țară liberă și independentă.

După 1918, Roman Ciorogariu, acum episcop al Oradiei, a înțeles că, în împrejurările existente în România Mare, rolul preoțimii este deosebit, în ce privește viața politică, de cel de dinainte de această dată. Preotul român era acum solicitat cu insistență să participe la viața politică, mai ales cu prilejul alegerilor. Ca unul care înțelegea prea bine încotro merg lucrurile și rostul acestor solicitări, lansează lozinca: **„Preoteni, da; înhămați partidelor, nu".**

Încă în 1922, într-un articol din „Legea Românească", organul oficial al eparhiei, descrie impresii de călătorie în București. A văzut preoți militanți la tribuna parlamentară... „nu-și puteau stăpâni nervii, pentru că politica se face prin nervi, ce-i aduceau în contradicție cu chipul senin al preotului și atrage asupra lui apostrofări jicnitoare pentru caracterul preoției". De astfel de situații căuta el să-și ferească preoții, pentru că, spunea el într-o altă scrisoare: „angajarea preotului la politica militantă ar fi o nouă spărtură în Biserică. Nu

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. dr. Gheorghe Lițiu

Sf. Fecioară Maria, Născătoare de Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

zeu, căci — „Cel Prea Înalt întru sfinţenie sălăşluieşte“ (Isaia 57, 15).[1]

La vârsta de 15 ani, Sf. Fecioară Maria a ieşit din templu şi — spre a fi ocrotită — a fost logodită cu dreptul Iosif. Pogorând din cer, arhanghelul Gavriil i-a adus închinăciune, binevestindu-i, zicând: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei... Nu te teme, căci ai aflat har la Dumnezeu. Iată, vei zămisli în sânul tău şi vei naşte un fiu şi vei chema numele lui Iisus. Atunci Maria a zis: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat? Răspunsu-i-a îngerul: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema... La Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă“. Unde vroieşte Dumnezeu, biruiescu-se rânduielile firii (Irmos la Sf. Maria Mare). Cu inima plină de smerenie, s-a plecat atunci Sf. Fecioară în faţa voii divine, grăind: „Iată, roaba Domnului...“ (Luca 1, 28—38).

La puţin timp după binevestirea îngerului, Sf. Fecioară Maria s-a dus în Iudeia într-un oraş din ţinutul muntos, în casa rudeniei sale Elisabeta, căreia i s-a închinat. Elisabeta, înaintată în zilele ei, în stare binecuvântată, de şase luni, a exclamat atunci în faţa Mariei, zicând: „Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău. De unde mie aceasta ca să vie Maica Domnului meu la mine? Iată, cum au ajuns la urechile mele urarea ta, săltat-a pruncul de bucurie în pântecele meu“ (Luca 1, 39—44). Prin aceasta, potrivit numelui său, Elisabeta a adus prima mărturie, că Sf. Fecioară Maria a zămislit în pântece şi a fost aleasă să nască pe Fiul lui Dumnezeu; ea va fi deci Născătoare de Dumnezeu. Relatarea sf. evang. Luca ne prilejuieşte însemnata reflexie că Sf. Fecioară Maria va fi maică a lui Dumnezeu - Cuvântul, prin care toate s-au făcut din tot ce s-a făcut (Ioan 1, 3); ca urmare ea este Maica întregului neam omenesc. Asemeni rugului care ardea şi nu se mistuia (Ieşire 3, 2), Dumnezeu cel necuprins s-a sălăşluit în pântecele Fecioarei Maria, întrupându-se, fără însă a o mistui. „Cu adevărat, mare este taina creştinătăţii. Dumnezeu s-a arătat în trup...“ (I Tim. 3, 16) şi iarăşi: „Dacă a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul său, născut din femeie...“ (Gal. 4, 4). Acelaşi apostol Pavel a fost chemat spre vestirea Evangheliei, făgăduită de Dumnezeu prin prooroci, „despre Fiul său născut din sămânţa lui David, după trup“ (Rom. 1, 1—3).

Sfânta Tradiţiune, în mod categoric, o numeşte pe Sf. Fecioară Maria Născătoare de Dumnezeu. În simbolul credinţei niceo-constantinopolitan, mărturisim că Fiul lui Dumnezeu „pentru a noastră mântuire s-a pogorât din ceruri şi s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi s-a făcut om“. Sinodul al III-lea ecumenic, de la Efes, din anul 431, a hotărât că Sf. Fecioară Maria este Născătoare de Dumnezeu (= Teotokos) şi a combătut erezia lui Nestorie care susţinea că Sf. Fecioară Maria ar fi doar o născătoare de om (=antropotokos) şi, fiindcă cel născut dintr-însa este Hristos, ea ar fi născătoare de Hristos (= Hristotokos). Sinoadele ecumenice: al III-lea, al IV-lea şi al V-lea au hotărât şi au definit această dogmă, prin cuvinte ca acestea: „Mărturisim pe Sfânta Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, din cauză că Dumnezeu-Cuvântul s-a întrupat şi s-a făcut om şi din însuşi momentul zămislirii şi-a unit sie-şi templul luat din ea“[2]. Sf. Ioan Damaschin arată că Dumnezeu-Tatăl a îngăduit ca Fiul Său să se întrupeze şi să se facă om, născându-se fără de tată, din femeie, Cel născut înainte de veci, fără de mamă, din Tată. În sensul propriu şi real Sf. Fecioară Maria, care a născut din ea pe Dumnezeu întrupat, este Născătoare de Dumnezeu şi maică a Creatorului.[3]

Din paginile Sf. Scripturi se desprind cu claritate duioasele simţăminte de mamă ale Sfintei Fecioare Maria, faţă de Unul născut Fiul său. S-au văzut aceste simţăminte, în timpul fragedei pruncii a lui Iisus. Ea n-a stat la îndoială să plece, în puterea nopţii, pe îndelungi şi grele cărări, în Egipt, spre a-l salva pe prunc de mânia lui Irod care îl căuta să-l omoare (Matei 2, 13—14). În mod pregnant s-au văzut simţămintele de mamă în momentele de amare suferinţe ale lui Iisus, pe drumul Calvarului, când toţi l-au părăsit. Până astăzi se poate vedea marcat în piatră locul unde Sfânta Fecioară Maria a ieşit în calea Fiului său, spre a-i aduce mângâierea de mamă. Scutită de dureri, când a născut pe Fiul său, Sf. Fecioară, adânc îndurerată, pe Golgota a suferit în inima ei toate patimile răstignirii pe cruce ale lui Iisus. S-au împlinit atunci cele prezise de dreptul Simeon, că prin sufletul ei va trece sabie (Luca 2, 35).

În Biserica noastră dreptmăritoare, nici un ansamblu de laude şi preamărire a lui Hristos-Dumnezeu nu se încheie fără epilogul de cinstire adus Născătoarei de Dumnezeu. În cadrul sf. Liturghii, axionul este un imn, în care creştinătatea o venerează prin cuvinte de laudă şi o fericeşte pe Născătoarea de Dumnezeu şi Maica Dumnezeului nostru.

O altă formă de cinstire a Născătoarei de Dumnezeu este închinarea ce i se aduce în faţa icoanelor ce o reprezintă. În locaşurile de închinare, pe catapeteasmă, icoana Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu este în stânga uşilor împărăteşti. Pe uşile împărăteşti este zugrăvită icoana Bunei Vestiri, ca simbol că printr-însa s-a anunţat deschiderea porţilor împărăţiei cerurilor.

În tezaurul artistic al vechilor biserici de lemn, întâlnim icoane ale Bunei Vestiri, cu elemente tradiţionale, de factură bizantină, caracterizate prin figuri ascetizate, ca dovadă a legăturilor pe care arta bisericească din Transilvania le-a întreţinut cu cea din afara arcului carpatic. Icoane ale Bunei Vestiri ne sunt mărturii ale legăturilor artistice, pe care zugravii din Maramureş le-au avut cu cei din Ţara Moldovei. Exemplu grăitor îl constituie pictura uşilor împărăteşti a bisericii de lemn din Onceşti, de pe Iza, datând din anul 1621. Icoana Bunei Vestiri este plasată în partea superioară a uşilor împărăteşti. În cele patru compartimente inferioare sunt reprezentaţi evangheliştii, în poziţie de lucru, primii trei pe fundal cu decor arhitectonic, iar sf. Ioan la intrarea într-o peşteră, dictând ucenicului său Prohor textul evangheliei.[4]

Icoana Bunei Vestiri din biserica de lemn din Hărniceşti a Maramureşului datează de la finele sec. al XVII-lea. Sf. Fecioară este plasată într-o arcadă. Cu mâna dreaptă, îngerul indică în sus, spre Sf. Duh care se pogoară, în chip de porumbel, deasupra unui brâu de nori. Feţele personajelor sunt stilizate. Costumele sunt de culoare roşie, de nuanţe până la roşu spălăcit, drapate de falduri. Pe fundalul icoanei este un peisaj schematizat, cu case şi biserici monumentale, care atestă înrâuriri renascentiste. Pe fondul tradiţional ortodox, se resimt componente apusene.[5]

În icoana pe sticlă a Bunei Vestiri, din Făgăraş, datând din anul 1866, păstrată la Muzeul de artă populară din Bucureşti, sf. Fecioară Maria este înfăţişată la rugăciune, cu cartea deschisă la paginile Bunei Vestiri, într-un cadru de unde se vede cerul înstelat. Îngerul ţine în mâna stângă o floare, drept simbol al curăţiei şi fecioriei, iar cu dreapta arată spre Sf. Duh, care dintru înălţime înstelată, deasupra unui brâu de nori, trimite spre Sf. Fecioară razele sale de lumină, sfinţitoare.[6]

O icoană pe sticlă, din zona Sebeş-Alba, Laz (Laz, picior de rai, era numit pe vremuri de localnici), datând din sec. al XIX-lea, reprezintă Buna Vestire, cu aceleaşi personaje, pe fundalul arhitectonic cu trei arcade. Aceeaşi prezenţă evlavioasă a Sf. Fecioare, la rugăciune, în faţa cărţii deschise. În mâna dreaptă, îngerul ţine o frumoasă floare de crin, iar cu stânga indică pe Sf. Duh, în chip de porumbel, ale cărui raze de lumină coboară până la nimbul Sf. Fecioare. În îmbrăcămintea personajelor predomină verdele şi roşu. Feţele personajelor, cu ochi mari, sunt deosebit de expresive. Nimburile şi încălţămintea îngerului sunt aurite.

Din asemănările ce se desprind din ultimele două icoane ce reprezintă Buna Vestire, reiese probabilitatea ca pictura din zona Sebeş-Alba să se fi dezvoltat în legătură cu cea din zona Sibiului şi indirect — cu cea de la Nicula.[7]

Din considerentele asupra acestor icoane, reies legăturile continui şi trainice ale Ortodoxiei româneşti de pe tot întinsul Daciei străbune. În cele de mai sus, e vorba de legături artistice bisericeşti, pe filiera: Ţara Moldovei, Maramureşul, Nordul Ardealului (cu Nicula), Sudul Ardealului (cu zona centrală a Sibiului).

O, dar nu sunt puţini cei care hulesc sfintele icoane şi sfânta cruce şi nu o cinstesc pe Sf. Fecioară Maria, după care au suspinat proorocii, i s-au închinat îngerii, păstorii şi magii, sfinţită fiind de Duhul Sfânt.[8] Unii ca aceştia — cu aere de aşa zişi „evanghelizatori“ — caută să facă prozeliţi la învăţătura lor rătăcitoare de suflete. În predica sa de pe munte, Mântuitorul Hristos a lăsat îndemnul său, grăind: „Feriţi-vă de profeţii mincinoşi... După roadele lor îi veţi cunoaşte... Nu se poate pom bun să facă roade rele, nici pom rău să facă roade bune“ (Matei 7, 15—18). Dreptmăritorii creştini o laudă şi o cinstesc pe Sf. Fecioară Maria, mijlocitoare la Fiul său şi Dumnezeul nostru, pentru tot su letul obidit şi încercat, pe valurile acestei vieţi.

Împreună cu Luceafărul poeziei noastre, de la a cărui naştere sunt 146 ani, să o venerăm pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, cu smerenie grăind: „Privirea adorată / asupră-ne coboară / O, Maică Prea curată, / şi pururea Fecioară Marie!

1 Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 171.

2 Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 199.

3 Sf. I. Damaschin, op. cit., p. 171—172.

4 şi 5 Porumb M., Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 13—14 şi planşa 26.

6 şi 7 Irimie C, Focşa M., Icoane pe sticlă, Bucureşti, 1969, p. 18 şi 13, planşa 106 şi p. 11.

8 Mladin Nicolae, Bucură-te Mireasă pururea Fecioară, Sibiu, 1945, p. 22.

Sublinieri pe marginea câtorva manuscrise muzicale de sorginte bizantină aflate în Şcheii Braşovului — sec. XIX

Ca cea mai veche şi valoroasă bibliotecă „a unei instituţii româneşti ardelene“ (Ion Muşlea, **Contribuţii la cunoaşterea bibliotecilor româneşti ale oraşelor din Transilvania — până la Unire**, Cluj, 1935, p. 5), biblioteca Muzeului bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului reprezintă pentru zilele noastre un tezaur purtător de istorie şi cultură strămoşească inconfundabilă. Faptul că în cercetările noastre, ale confraţilor noştri, s-au putut identifica aici câteva manuscrise cu notaţii şi însemnări muzicale nu poate conduce la ideea că este vorba doar de un fenomen izolat ci, în mod cu totul special, de o şcoală cu îndelungată tradiţie care a dat interpreţi şi creatori de muzică psaltică de înalt nivel profesional (Constantin Catrina, Mihai Manolache, **Şcoală şi dascăli de psaltichie în Şcheii Braşovului**, în **Studii de muzicologie**, vol. X, Bucureşti, Editura Muzicală, 1974, p. 147—160).

Desigur, însemnările noastre nu pot continua fără măcar a cita doar o parte din contribuţiile bizantinologilor români contemporani vis-à-vis de valorile perene ale acestui spaţiu cultural-artistic românesc de cinci ori secular: mai întâi trebuie menţionat Dr. Sebastian Bucur-Barbu cu excepţionalul studiu **Ioan sin Radului Duma Braşoveanu (Studii de muzicologie**, vol. X, Bucureşti, Editura Muzicală, 1974, p. 161—221), apoi Gheorghe Ciobanu cu **Muzica românească în secolul activităţii coresiene** (Cumidava, vol. XIII, Braşov, 1983, p. 99—104), Titus Moisescu cu **Anton Pann** (Ţara Bârsei — serie nouă, Braşov, nr. 1, 1990, p. 105—115) dar şi Ioan Gh. Pop-Oltean cu teza de doctorat, **Biserica Sfântului Nicolae din Şcheii Braşovului, centru de cultivare a muzicii bisericeşti bizantine tradiţionale**. Dar mai trebuiesc avute în vedere şi alte câteva articole şi serii de documente datorate lui Ioan Colan, Emil Micu, Vasile Oltean, Mihai Manolache şi alţii.

În secolul trecut a plecat de la Sinaia, peste munţi, în Şcheii Braşovului, un psalt, un creator de muzică de tradiţie bizantină, un poet după cum ni-l prezintă Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului (**Clerici creatori de cultură şi spiritualitate încrucişându-se pe podurile Prutului, în Telegraful român**, Sibiu, nr. 13—14, 1 aprilie 1993, p. 1), anume Varlaam Barancescu (n. 29 I 1808, Coringheni, jud. Hotin — m. 12 I 1894, Mânăstirea Ciolanu, jud. Buzău). Acest călugăr dotat, un creator al timpului său, excelent monografiat de Gabriel Cocora (**Glasul Bisericii**, Bucureşti, nr. 5, 1958, p. 457—473) a servit strana dreaptă de la biserica Sf. Nicolae din Şchei — Braşov timp de 10 ani (1839—1849), perioadă în care a fost şi dascăl de muzică la şcoala de pe lângă ctitoria voevodală; lui George Ucenescu (1830—1886) i-a fost, între anii 1839—1844, primul îndrumător chiar dacă Anton Pann lasă să se înţeleagă, într-o scrisoare trimisă Comitetului parohial de la Sf. Nicolae, că tehnica paralaghiei după care a fost pregătit acesta nu ar fi fost de o calitate superioară (**Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului**, Bucureşti, Editura Minerva, 1980, p. 225. Text ales şi stabilit, note de Vasile Oltean. Prefaţă de Alexandru Duţu).

După câte l-am studiat noi dar mai ales şi pentru motivul că Varlaam Barancescu este trecut în lista „cinstitilor abonaţi şi ajutători la tipărirea cărţilor musico-eclesiastice“ cu un număr de două exemplare din **Bazul teoretic şi practic**... al lui Anton Pann (**Op. cit.**, p. 227) — se poate aprecia că muzicianul peregrin, să nu uităm că numele lui se întâlneşte în documente ale mânăstirilor Neamţ (1853), Bogdana (1857—1859), Buzău (1859—1860), Sinaia (1862—1863), Ghighiu (1864—1869), Brezoi (1871), Ciolanu (1872—1894), a fost un dascăl şi un creator devotat aspiraţiilor vremii sale privitoare la marea acţiune de „românire“ a muzicii bisericeşti din spaţiul nostru strămoşesc.

Într-un mănunchi de manuscrise aflate în Schei, despre care am dat câteva lămuriri cu ceva timp mai în urmă (**Muzica psaltică în biblioteca muzeului din Şcheii Braşovului**, în **SCIA**, Bucureşti, nr. 1, 1972, p. 37—44) se pot studia astăzi câteva pagini muzicale semnate de Protosinghelul Varlaam Barancescu şi anume: **Cinstitul Paraclis I** şi **Cinstitul Paraclis II**. Dar inventarele mai vechi ale pomenitei instituţii au notificat acele hrisoave muzicale ca aparţinând lui „Vasile Saftu cantori“. Desigur, o eroare. Dezlegând adevărata lor provenienţă credem că am făcut lumină şi dreptate în seama celui care a nevoit la dezvoltarea tradiţiei cântării psaltice aici peste Carpaţi.

Că Varlaam Barancescu a fost un creator de talent ne-o mărturisesc şi alte câteva însemnări datând din jurul anului 1850 şi prin care copistul anonim a ţinut să menţioneze: „Alte heruvice frumos compuse şi introduse de Sfinţia sa Părintele Varlaam Ieromonahul“ sau „Slavoslovie pe Glas leghetos facerea lui Varlaam Monahul din Sfânta mânăstire Sinaia“ (**Floarea cântărilor**, vol. I, ms. în Bib. muzeului din Şchei — Braşov).

*

În 1982 a fost inventariat în biblioteca de la Sf. Nicolae din Braşov un manuscris muzical, cu text în chirilică, donaţia braşoveanului Nicolae Tiu care la rându-i primise volumul cu peste 50 de ani în urmă de la Papadopulos, cântăreţ al bisericii greceşti „Sf. Treime“ din oraşul de la poalele Tâmpei. Bine conservat, legat în coperţi de carton îmbrăcate în pânză de culoare maron închis, cotorul manuscrisului, împărţit în cinci segmente egale proiectează un anume: **N. P. Charalampiu**. Evident, numele acesta poate fi al unui creator de muzică bizantină, al unui copist dar şi al unei persoane care îl va fi comandat pentru sine. Spuneam cu ceva timp în urmă că manuscrisul acesta poate fi pus în legătură fie cu o colportare a lui de către George Ucenescu sau, mai plauzibil, de către Varlaam Protosinghelul. Coroborând însă informaţiile mai vechi cu cele ce va nota Şerban Cioculescu despre Nifon Popescu, stareţ al mânăstirii Sinaia (**România literară**, Bucureşti, nr. 295, 1986, p. 7) ipoteza noastră, iată, poate fi uşor ameliorată. Încercăm deci să credem că manuscrisul acesta, inventariat sub nr. 2652, a aparţinut arhimandritului Nifon Popescu (1855—1909) de la mânăstirea Sinaia şi, în acelaşi timp, reprezintă o mărturie autentică a relaţiilor istorice şi religioase ce au dăinuit între românii de pe ambele versante ale Carpaţilor, a legăturilor lor permanente cu centre de cultură muzicală psaltică precum Târgovişte, Câmpulung Muscel, Argeş, Râmnicu Vâlcea, Buzău, cu mânăstirile din Moldova şi Ţara Românească şi bineînţeles cu Bucureştiul.

Prin aceste câteva însemnări am dorit să atragem atenţia asupra unui important domeniu al culturii şi artei româneşti, cu adânci reverberaţii în cultura noastră veche, şi anume acela al muzicii psaltice de sorginte bizantină. Investigarea unor astfel de manuscrise sau însemnări ale veacurilor trecute ne vor apropia în mod concret de înţelegerea şi însuşirea acestei arte profesionale, de participarea şi nevoirea noastră la strana Bisericii Ortodoxe Române, dându-i curata şi originala ei interpretare.

Constantin CĂTRINA

Preotul şi politica...

(Urmare din pag. 1)

politică de partid ci politică patriotică, unde toate partidele trebuie să se întrunească. Politica desparte pe frate de frate şi pe fiu de tată; este focarul tragediei poporului. Un vis milenar ni s-a împlinit şi iată cum politicianismul sfâşie trupul plăpând al României Mari“ — scria el în 1922, şi continua: „în locul graniţelor geografice se ridică graniţe politice... nici preoţimea n-a rămas neatinsă de furia electorală“. Celor ce-i aminteau de activitatea lui politică din trecut, bătrânul episcop le răspundea: „poporul nostru (din Ardeal) era obişnuit a merge la urnă ca la un sanctuar al naţiunii sub conducerea preoţimii şi a intelectualilor în care vedeau pe tribunii lor“. Politicienii de azi „trezesc instinctele mulţimii“ şi apără interese egoiste; el nu se sfieşte a-i numi „desfrânaţi politici“ — expresie tare, dar cei ce au apucat acele vremuri ştiu că este întemeiată pe realităţi triste.

În anii 1928—29, odată cu marea criză economică mondială, resimţită puternic şi la noi, s-au înteţit şi luptele electorale. Episcopul Roman ia măsura de a îndruma şi a cere oficial clerului din eparhie să demisioneze din partidele politice la care ar fi eventual înscrişi. N-au întârziat protestele agenţilor politici locali. Un profesor din Oradea combate pe episcop în presă afirmând că el nu poate lua preotului un drept pe care i-l dă statul. Răspunsul acestuia nu se lasă aşteptat. El vine tăios ca un cuţit menit să spargă buboiul: „Preotul trebuie să rămână părintele tuturor partidelor şi nu calul de bătaie al unui partid“. Astfel, cei ce căutau să găsească în atitudinea episcopului Roman o contradicţie sau o inconsecvenţă în domeniul activităţii politice, se o teneau în zadar. El demonstra cu argumente ce nu puteau fi răsturnate, că altceva a fost activitatea politică, a sa şi a celorlalţi intelectuali români din Transilvania înainte de 1918, şi cu totul alta era lupta politică dintre partidele din România întregită. Atunci se mergea la urnă „ca la un sanctuar“, fiindcă era vorba de fiinţa neamului, de libertatea şi drepturile lui încălcate de asupritori; acum se luptau agenţii electorali... Nu mai curge sângele războiului dar curg durerile războiului politic de-a lungul şi de-a latul satelor şi oraşelor. Politica îşi are şi ea jertfele sale omeneşti“. Calea vindecării relelor din societatea românească de atunci (şi de ce nu şi a celor de azi?) o arăta episcopul Roman în întărirea credinţei. Cu alt prilej spunea: „locul nostru (al clericilor) e la îngrijirea sufletelor, ca nici unul să nu piară; la leagănul copiilor, la patul bolnavilor, la amvon, la adâncimile sufleteşti, la paza pravilei, c-aşa-i legea din bătrâni; din bătrâni, din oameni buni“.

Merită a fi reprodus aci ultimul aliniat din splendidul testament al lui Roman Ciorogariu care sintetizează toată concepţia episcopului Roman în problema participării clerului la viaţa politică: „Tuturor zic, ziditi Biserica în suflete şi clădiţi România nouă pe această Biserică — mamă a naţiunii române. Fiţi buni creştini şi buni români, căci acestea două una sunt. Iată, sufletul pe care vi-l las vouă tuturor moştenire. Prin el doresc să rămân între voi, primiţi-l cu acea iubire, cu care eu vi-l transmit, nu ca un cult (al personalităţii — probabil) ci ca o călăuză pentru cei ce vor să umble pe jos pe urmele lui Hristos“.

Ar fi cu totul greşit să se creadă că prin această evocare am urmări să pledăm pentru ca preoţimea să se izoleze, ca într-un „turn de fildeş“, de viaţa obştească a poporului din care face parte ca cetăţean, pe care-l păstoreşte. În tradiţia istorică a poporului nostru întâlnim la tot pasul domnitori care au avut alături de ei, sfetnici, clerici. Chiar între cele două războaie, în senatul României s-au aflat feţe bisericeşti şi ştim că aceştia n-au stat degeaba acolo. Putem citi şi azi intervenţiile episcopului Roman şi ale altor ierarhi în dezbaterile diferitelor proiecte de legi, ca acel răsunător discurs la legea cultelor din 1925, care a uimit pe ascultători. Avem şi azi clerici în corpurile legiuitoare, dar ni se pare că, unii cel puţin, reprezintă şi sunt aleşi în cadrul unor partide politice. De aceea glasul lor nu răsună în apărarea intereselor şi problemelor Bisericii, şi — slavă Domnului! — sunt destule.

În toată activitatea noastră pastorală, ca şi în problemele vieţii sociale, să cerem de la Dumnezeu să ne dăruiască duhul discernământului, al deosebirii duhurilor, al înţelepciunii, al dragostei de patrie şi popor, prin care să ne dovedim slujitori ai binelui obştesc şi ai mântuirii sufletelor.

Sfântul Grigorie Palamas...

(Urmare din pag. 1)

că Trupul acesta care este în afară de orice păcat nu va primi să locuiască într-un om care are părtăşie cu păcatul.

Într-adevăr. Dacă nici mâinile tale nu le poţi să le ridici către Domnul şi să te rogi când nu eşti lipsit de păcate (1 Tim. 2, 8) şi dacă nu avem nici o îndrăzneală către Dumnezeu când nu avem o conştiinţă nepătată (1 Ioan 3, 21), cum oare vom primi întru noi pe Însuşi Domnul?

Cum Trupul Lui se va uni cu al nostru, dacă nu ne vom spăla păcatele noastre prin mărturisire, înainte de a ne împărtăşi? Dacă mai întâi nu ne vom curăţi de necurăţia sufletului nostru prin milostenie, prin înfrânare, prin rugăciune şi prin zdrobire de inimă şi prin alte fapte ale pocăinţei cum ne vom împărtăşi?

Domnul nu va primi nici un dar de la tine dacă nu vei fi curat (Matei 5, 24). Cum crezi tu deci că Acela îţi va da ţie Trupul Său spre mâncare, dacă nu te vei fi curăţit mai întâi prin mărturisire şi prin pocăinţă?

Ce zici oare?

Domnul, nici poruncile Sale nu vrea să fie rostite cu gura necurată, pentru că zice psalmistul, „iar celui rău îi va zice Dumnezeu: „la ce propovăduieşti poruncile Mele şi pentru ce porţi legea Mea în gura ta, că doar tu urăşti învăţătura Mea“ (Ps. 49, 16). Nici poruncile Lui n-ai voie să le rosteşti cu gura necurată, oare-ţi va da ţie Trupul Său în gura ta?

Pentru aceasta fraţii mei să ne curăţim noi întâi trupul şi gura, cugetul şi mintea. Să ne apropiem abia după aceea cu cuget paşnic şi curat de dumnezeiasca împărtăşanie. Dacă ne împărtăşim cu suflet necurat, fără să ne fi mărturisit, fără să fi primit iertare de la duhovnic, căruia i s-a dat de la Dumnezeu puterea „de a lega şi dezlega“, dacă ne vom împărtăşi mai înainte de a ne întoarce către Domnul, mai înainte de a ne îndrepta prin evlavie, atunci să ştim că ne împărtăşim cu nevrednicie, spre osândă şi spre munca de veci. Făcând aşa, atunci îndepărtăm de la noi milele marelui Dumnezeu şi îndurarea lui faţă de noi, pentru că zice apostolul, „cu cât mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu şi a nesocotit sângele testamentului cu care s-a sfinţit şi a batjocorit duhul harului“ (Evrei 10, 29).

Să ne cercetăm deci pe noi înşine şi să ne facem vrednici Preacuratelor Taine prin pocăinţă. Să ne predăm pe noi înşine Aceluia care are singur puterea să ne prefacă din nevrednici în vrednici şi aşa să ne apropiem de Sf. Taine cu nădejde şi credinţă nestrămutată luând aminte nu numai la cele ce le vedem ci mai cu seamă la cele pe care nu le vedem. Pentru că Sfânta Pâine este o catapeteasmă ce ascunde în ea însăşi dumnezeirea. Aceasta o gândea şi dumnezeiescul Pavel când scria că Domnul Iisus „a înnoit pentru noi calea cea nouă şi vie prin catapeteasmă adică prin Trupul Său“ (Evrei 10, 20). Deci fraţii mei spre dumnezeiasca împărtăşanie „să ne apropiem cu inima curată, întru plinătatea credinţei, curăţindu-ne prin stropire inimile de orice cuget rău şi spălându-ne trupul în apă curată. Şi să luăm seama unul altuia, ca să ne îndemnăm la dragoste şi la fapte bune“ (Evrei 10, 22—23).

CRUCEA, SIMBOL AL SUFERINȚEI

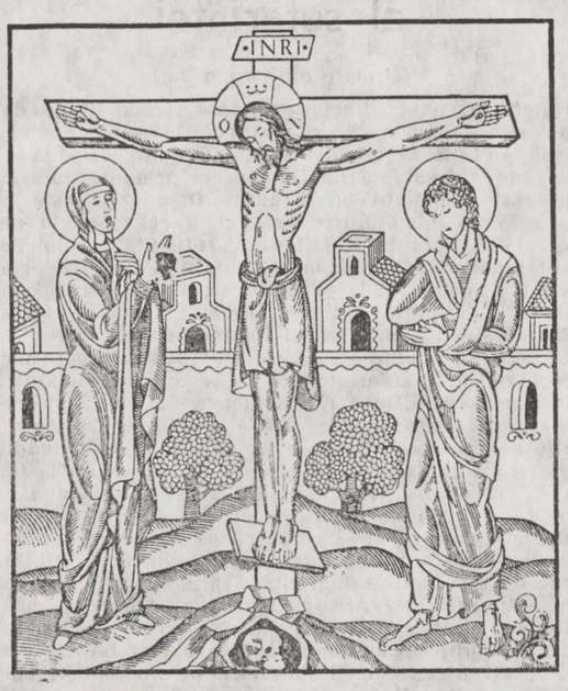

„Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie" (Marcu 8, 34).

În Duminica a III-a din Postul Mare, Biserica drept-măritoare înalță înaintea creștinilor chipul sfintei și de viață făcătoarei cruci. Credincioșii sunt invitați pe de o parte, să se conștientizeze de jertfa mântuitoare a Răscumpărătorului nostru Hristos-Domnul, iar pe de altă parte, să se întărească în drumul mântuirii lor meditând la înțelesurile crucii.

În sens material Sfânta Cruce este Altarul Noului Legământ, este Altarul sfințit prin sângele dumnezeiescului Mântuitor. Pentru aceasta este cinstită de creștini, căci a devenit **„steagul"** (Isaia 5, 26) de biruință al Bisericii creștine și **„armă asupra diavolului"**. Crucea a devenit și este, pentru cei care cred și urmează pe Mântuitorul Hristos, **„puterea lui Dumnezeu"** (I Cor. 1, 18). Este semnul prin care omenirea este chemată la mântuire.

Cuvântul cruce are însă și un înțeles duhovnicesc; crucea-simbol al suferinței. Într-un asemenea sens a fost folosit de Mântuitorul cuvântul cruce în îndemnul: **„Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie"** (Marcu 8, 34). În acest sens crucea a fost purtată de toți înaintașii noștri în dreapta credință, suportând necazurile cu privirile îndreptate spre Crucea și Învierea Domnului. Ceea ce ne caracterizează atenția, dintru început, este faptul că această chemare este adresată de Mântuitorul Hristos nu doar Sfinților Săi ucenici și apostoli, ci și mulțimilor. Cuvintele acestea se adresează deci fiecărei conștiințe creștine, se îndreaptă spre mințile și inimile tuturor. Universalitatea acestei invitații se întemeiază în primul rând pe adevărul potrivit căruia: **„Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină"** (I Tim. 2, 4), iar în al doilea rând Mântuitorul se adresează tuturor deoarece suferința este o realitate prezentă în viața fiecărui om.

Luarea propriei cruci, adică suportarea și comportarea față de suferințe ca un adevărat creștin, este posibilă numai după ce în viața credinciosului a avut loc lepădarea de sine. Lepădarea de sine înseamnă lepădarea de egoism, renunțarea la sinea păcătoasă și apoi pășirea pe calea virtuților.

Suferințe sau necazuri brăzdează viața fiecărui om (Iov 14, 1). Însă viața umană este presărată și cu bucurii, cu momente de fericire și mulțumire. Chiar și în viața pământească a Mântuitorului Hristos între naștere și slăvita Sa înălțare la cer străjuiește ca un pisc al suferinței Golgota cu patimile și jertfa răscumpărătoare a Domnului. Dar viața Mântuitorului nostru a cunoscut și momentul schimbării la față și măreția învierii din morți.

Potrivit învățăturii creștine suferința este una dintre dimensiunile fundamentale ale vieții umane. Suferința a apărut în creație ca un incident, ca o consecință a folosirii în sens negativ a voii libere. Suferința este ceva rău, este o realitate care a apărut datorită păcatului (Facere 3, 16). Dumnezeu îngăduie suferința — căci respectă voia liberă a omului — dar nu este El izvorul ei, precum nu este nici autor al răului (Iov 34, 12). **„Omul își naște singur suferința, precum vulturii se ridică în aer, prin puterile lor"** (Iov 5, 7).

Există suferințe în lume, fiindcă există păcate. Revelația vechi-testamentară ne descoperă că: **„nedreptatea este adevărata cauză a suferinței"** (Iov 36 21), iar Sf. Ap. Pavel mărturisește cu claritate: **„plata păcatului este moartea"** (Rom. 6, 23) sau **„Printr-un om a intrat păcatul în lume iar prin păcat moartea"** (Rom. 5, 12). Ne îndreptățește să susținem că păcatul este cauza suferințelor și întrebarea pusă Mântuitorului de Sfinții Apostoli când au văzut un orb din naștere: **„Învățătorule cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?"** (Ioan 9, 2). Atunci prin răspunsul Său, Hristos Domnul a descoperit încă un sens al suferinței: **arătarea lucrurilor lui Dumnezeu,** adică să se preamărească Dumnezeu. Să constituie cel care suferă, un prilej de sensibilizare și trezire la viața cea duhovnicească a unor semeni de-ai noștri. Căci unii nu sunt conștienți de marele dar al sănătății trupești și sufletești, decât atunci când observă oamenii care sunt chinuiți de anumite boli grave.

Revelația și viața umană ne oferă mărturii că există **suferințe și ca prilejuri de încercare** a celor credincioși. Istoria și pilda vieții dreptului Iov întărește cu puterea argumentelor revelate afirmația anterioară. Iov mult-pătimitorul reprezintă peste veacuri modelul de răbdare în suferință. De aceea lectura cărții vechitestamentare care-i poartă numele întărește și edifică sufletele îndurerate și copleșite de suferințe. Apostolul neamurilor, Sfântul Pavel învață că Tatăl cel ceresc folosește uneori și mijloace mai aspre pentru creșterea fiilor săi: **„Căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește"** (Evrei 12, 6). Pentru aceasta, revelat de Dumnezeu, Sf. Apostol Pavel îndeamnă, mai departe: **„Răbdați spre înaintare. Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii".** De aceea și-n valurile agitate ale suferințelor creștinul este cuprins de nădejdea și de asigurarea făcută prin cuvintele revelate transmise de același Sf. Apostol: **„Credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda"** (I Cor. 10, 13). Credința puternică îl asigură pe cel care merge pe urmele lui Hristos, că mai puternică decât orice suferință este dragostea părintească a lui Dumnezeu, față de **„chipul slavei Sale" — omul.**

Credința în Dumnezeu conferă o putere extraordinară în focul suferințelor. Prin lumina credinței în Dumnezeu creștinul înțelege sensul purificator al suferinței. Pentru credinciosul autentic poarta suferințelor este transfigurată prin crucea Domnului Hristos, Care a suferit mântuitoare e patimi pentru păcatele noastre. După pilda dumnezeiescului Mântuitor creștinul înțelege că prin suferințe se zidește, se înnoiește din zi în zi omul cel dinăuntru (II Cor. 4, 16). Așa precum puterea focului face fierul mai tare, aurul mai strălucitor și precum dalta sculptorului face marmura mai frumoasă, tot așa sufe-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Nicolae Dura
Viena

Ierodiaconul CHIRIL RÎMNICEANUL

Elev al Școlii din Mănăstirea Bistrița

În secolul al XVIII-lea, la sfânta Mănăstire Bistrița — Vâlcea, funcționa o importantă Școală românească, bine organizată, reprezentată de personalități marcante ale culturii și vieții noastre bisericești, cum au fost viitorul Episcop Climent al Râmnicului (1735—1748), Arhimandriții Ilarion și Antonie, precum și Ieroschimonahul Macarie.

Spre sfârșitul secolului, „năstavnic" sau conducător al Școlii era Arhimandritul Costandie (BAR, **mss. nr. 1135, f. 100 v**), având colaboratori pe renumiții cărturari Ierom. Dionisie Eclesiarhul, Ierom. Grigorie și „popa" Nicolae.

Printre elevii care frecventau Școala de la Mănăstirea Bistrița, în perioada respectivă, se numără și Chiril, cunoscut în Istoria Literaturii Române sub numele de „Chiril Ierodiaconul", și viitorul cronicar, Arhimandritul Chiriac Râmniceanul.

Mama Ierodiaconului Chiril era originară din orașul Râmnicu Vâlcea, căsătorită în Tg. Jiu, după cum constatăm dintr-un autograf ulterior al elevului bistrițean, unde citim: „Fiind pământean din Târgul Jiiului, având și trei unchi aciia în oraș. Dar maică-mia au fost râmniceancă, unde și acolo sunt pământian, având rude aciia" (BAR, **mss. nr. 2055, f. 85 v**). Tot în această însemnare, scrie: „Iar carte am învățat în sfânta Mănăstire Bistrița, unde se află Sfintele Moaște ale Sfântului Părintelui nostru Grigorie Decapolitul, întregi". Dacă locuia la Tg. Jiu, și a preferat Bistrița în locul Mănăstirii Tismana, de care era mai aproape, este o dovadă incontestabilă despre renumele Școlii bistrițene.

Nu știm dacă ierodiaconul Chiril a făcut parte din obștea monahală de la Bistrița; cert este că, după absolvirea Școlii, pleacă la Mitropolia din București, unde învață „puține cântări bisericești". Presupunem că aici se decide să îmbrățișeze viața călugărească, făcând ucenicie la sfânta Mănăstire Cernica.

Călugărit și diaconit în obștea cernicană, Monahul Chiril se afirmă printre călugării culți ai Mănăstirii, desfășurând împreună cu ei o vastă activitate cărturărească. Astfel, către sfârșitul secolului al XVIII-lea, copiază împreună cu Starețul Iachint un manuscris de **Cântări bisericești și tipic,** manifestându-și cunoștințele dobândite în Școala de la Bistrița și la Mitropolia din București. Textul este scris cu cerneală neagră, iar titlurile, inițialele și cele marginale, precum și îndrumările tipiconale, cu roșu (BAR, **mss. nr. 1958**).

Tot în această perioadă, Ierodiaconul Chiril colaborează cu Monahul Teofil, Grigorie Râmniceanul și Ierodiaconul Ioanichie la redactarea unui **Misc laneu teologic,** cuprinzând 385 file, dintre care 156 constituie rodul ostenelilor sale. Partea copiată de Chiril cuprinde: **Slujba Sfântului Prea Cuviosului Părintelui nostru Dimitrie cel Nou de la Basarabov, care s-au alcătuit de Prea Sfinția Sa Părintele Mireon Chir Filaret... cu blagoslovenia și cheltuiala Prea Sfințit Părintelui Mitropolit Chiriu, Chir Grigorie, în zilele prealuminatului domn Alexandru Ipsilant voevod. Și s-au tipărit în Sfânta Mitropolie, 1779. S-au prescris aici în Ostrovul Cernica, întru smerita adunare din locașul Sfântului, Marelui Mucenic Gheorghie, 1799. Și s-au și dat acestii sfinte biserici. C(hiril) I(erodiacon); Ermologhion cu Dumnezeu cel Sfânt, care cuprinde Dogmati și toate Catavasiile, atât la Praznicile Împărătești cât și la ale Maicii lui Dumnezeu și toate Irmoasele câte sunt într-un an, care se cuprind în cele opt glasuri; Vieți de sfinți; Ceaslov; Cântări bisericești și tipic** (BAR, **mss. nr. 2015**).

În anul 1802, cu același monah Teofil, colaborează la copierea unui volum ce cuprinde **Cuvinte** ale Sfântului Simeon Noul Teolog, ale Sfântului Nichita Stithatul și ale lui Simeon Evlaviosul, cu precizarea că au fost traduse din „limba eleninească" de unul dintre ucenicii Arhimandritului Paisie, starețul Mânăstirii Neamț (BAR, **mss. nr. 2052**).

Ierodiaconul Chiril se găsea tot la Mânăstirea Cernica și în anul 1805, cum rezultă dintr-o însemnare: „Ceaslov care cuprinde întru sine Șapte Laude, așezat întru acest chip la anul de la Hristos 1805, mai. Chril Ierodiaconul" (BAR, **mss. nr. 2015, f. 292**). Însă în anul următor, împreună cu un grup de călugări cernicani, se retrage la Schitul Iezer din județul Vâlcea, cum se constată dintr-un concept de scrisoare către boieri, redactat la 23 noiembrie 1806, cerând ajutor material (BAR, **mss. nr. 2030, f. 427**). Nu rezistă aici și, în același an, se stabilește în sfânta Mânăstire Tismana, fiind „preoțit în numele" acestui sfânt așezământ.

În Lavra Sfântului Nicodim, Ieromonahul Chiril face o serie de însemnări pe cărțile sale. Pe un **Miscelaneu de literatură monahală,** scrie: „Această sfântă și minunată, dumnezeiască carte, ce iaste a Sfântului Nil pustnicul de la Sorsca, alcătuită prea minunat pentru cei ce vor vrea a vieții călugărește, iar mai vârtos cu datorie, fiind împreună și cu ale altor sfinți învățători, iaste a sfinții sale Părintelui Chiril Ieromonahul, cu a sa mână și cheltuială scrisă după alte dumnezeești cărți, în sfânta adunare Cernica; legată iar de dânsul, în sfânta Mânăstire Tismana, 1808, iulie 15". De asemenea, pe un **Miscelaneu Teologic,** într-o notiță din 1808, spune că a „venit de doi ani de la București aicea".

Până în prezent, nu avem alte informații referitoare la viața și activitatea ieromonahului Chiril. Important este că nu a lăsat neroditoare cunoștințele de carte dobândite la Mânăstirea Bistrița și la Mitropolia din București; și, mai ales, mărturisește că la sfânta Mânăstire Bistrița funcționa o **Școală românească** în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Arhim. Veniamin Micle

Momente duhovnicești în detențiune

Detențiune a însemnat: Aiud, Gherla, Pitești, Canalul și Coloniile morții. Detențiune n-a însemnat ispășire, ci izolare de familie, de societate, regim de exterminare. „Dușmanul poporului" — nu trebuia să se mai întoarcă în „societatea socialistă". A mai însemnat copierea geniului demonic și asiatic al lui Lenin și Stalin, care mergea până la paroxism. Acolo în bolșevismul sovietic istoria și civilizația au stat pe loc aproape un secol și unii au vrut să copieze lecția și la noi.

Însă inventivitatea în rău n-a reușit să domine și să înrângă rezistența noastră morală. Ne întreabă lumea despre rezistența noastră și răspundem:

— Dacă n-am fi crezut în Dumnezeu, nu ne mai întorceam la casele noastre!

„Stăpânirea" știa că rezistența morală era în legătură cu virtutea credinței și cu rugăciunea. Asta îi dezarma și ca atare recurgeau la forță, represalii și munci silnice. Dar noi ne supuneam „marșului morții" încrezători în duhul Evangheliei și al Justiției Supreme.

În regim de celulă nu aveam voie să ne rugăm. Chiar dacă ne retrăgeam într-un colț, ne întreba sergentul: Ce faci acolo? Dacă te surprindea rugându-te în comun, riscai să te izoleze la carceră. Omul trebuia în continuu să se muncească cu gândurile, cu întrebările, până la disperare. Stăpânirea nu încuraja fățiș sinuciderea, pentru că erau convenții internaționale, dar manifesta o satisfacție diabolică, când unul dintre noi pleca fără vreme din viață.

În celulă, în momentele noastre duhovnicești ne orientam după clopotele bisericii ortodoxe din Aiud, care marcau momentele liturgice. În regim de celulă, n-aveam voie să ne întindem în pat ci numai șezând sau plimbându-ne. Duminica și în sărbători, ne așezam pe pat, rugându-ne și dacă era sau nu era preot, sergentului îi spuneam dacă ne întreba, că povestim un roman. Pe lângă canonul de rugăciuni zilnice, oamenii mai aveau și programe de rugăciuni și meditații zilnice, după masă. Meditațiile se luau din Sf. Evanghelii: după Matei și Ioan și din epistolele Sf. Ap. Pavel către: Corinteni, Timotei și Tit, pe care le-am memorizat. Alte meditații se luau din Sf. Părinți, Filocalie, Acatiste și altele, ce ni le dădeau teologii: N. Crainic, Dum. Stăniloae, Anania, Daniil Tudor și alții.

Toate se desfășurau după talanții și temperamentul omului și mai ales după mizeria și constrângerile omului. Erau oameni care atingeau performanțe superioare: practici isihaste — „rugăciunea inimii", „rugăciunea pură" și tot ce venea pe măsura suferințelor omului și ținea aprinsă candela izbăvirii lui și a Neamului.

Din toate cele șapte Taine se efectuau Sf. Mărturisire, Sf. Împărtășanie, când se putea și Sf. Botez, după cazuri și împrejurări, vorba celor din catacombe: Dumnezeu, harul și omul.

Când ne schimbau, ne pritoceau prin celule, după canoanele lor, cea dintâi întrebare, în noua celulă era:

— Care-i preot?

Și toată lumea se mărturisea, că nu știau pe ce meleaguri vor mai apuca și câte zile vor mai avea. Aici Legea Evangheliei era stăpână și suverană, era ca un curent subteran, pe care „stăpânirea" nici nu-l putea sesiza.

La Sf. Împărtășanie se ajungea foarte greu. Pâine era, cât era de neagră iar vinul era strict interzis. Și totuși prin 1956, plutonierul Molnar, șef de tură în fabrică, ne-a adus o sticlă cu vin. Ce aur a fost pentru noi! Dacă l-ar fi descoperit, l-ar fi băgat cu 10 ani alături de noi. Cinste lui! Poate că el nici nu își închipuia câți s-au îndulcit din gestul lui. Sf. Împărtășanie o ascundeam în căptușeala hainelor și pe unde puteam. Era aurul sufletelor.

Între anii 1954—56, ne-au pregătit pentru eliberare, conform discuțiilor dintre americani și sovietici. Ne-am trezit la penitenciarul din Lugoj, aproape 500 de inși. Cu alt regim și tratament: scrisori, pachete și vorbitor, ce nu s-a văzut până atunci; la fel cearceaful și perna, au fost articole de lux.

Într-o cameră de 30 de inși, eram 3 preoți ortodocși: pr. Iliescu Palanca de la Stavropoleos, din București, Popescu Stelian, consilier de la Episcopia Constanța, eu — bihoreanul Ioan Bârdaș, și un preot rom. cat. Teleky Dezideriu — Tg. Mureș. Făceam rugăciune comună toți și preoți și credincioșii ortodocși și câțiva gr. — cat... Reținem numele profesorului gr. cat., Tertulian Langa, ajuns prin 1994, vicar la Episcopia Cluj — Gherla.

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot Ioan Bârdaș

MĂRUL LUI ADAM

Denumirea este atribuită acelei ridicături a gâtului, care are rol esențial în înghițirea alimentelor. În anatomie se numește „cartilaj cricoid". Oricine se întreabă de unde până unde legătura dintre această parte a corpului și fructul cu gheniion pentru strămoșii noștri primordiali. Desigur, folclorul a găsit explicații și legende sunt destule în acest sens. Totuși, găsim și un sens religios-moral și asupra lui vom stărui în rândurile de mai jos.

Se știe care a fost situația primilor oameni, protopărinții neamului omenesc, Adam și Eva. Se știe că au fost făcuți de Dumnezeu în mod deosebit față de celelalte viețuitoare, că au fost așezați în grădina Edenului, în rai, ca niște „regi" ai naturii, că aveau un destin special, acela de a ajunge la „asemănarea" cu Dumnezeu. Sfinții Părinți au explicat pe larg noțiunile de „chip" și „asemănare". Astfel, omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu, în sensul că i s-a dat suflet, suflare dumnezeiască, ce se manifestă prin trei funcțiuni: rațiune, voință și sentimente. Prin suflet omul este net superior celorlalte viețuitoare. I s-a dat, de asemenea, șansa de a deveni nemuritor atât cu trupul, cât și cu sufletul. Această nemurire a ființei integrale a omului însemna, în viziunea Sfinților Părinți, asemănarea cu Dumnezeu. Omul avea nemurirea în potență. Avea acel tulburător „a putea să nu moară". Nemurirea nu era o condiție **sine qua non** a existenței, ci doar o posibilitate, la care putea să aspire, la care putea să ajungă prin ascultarea de divinitate. Altfel spus, omul a fost la un pas de a câștiga ceea ce poveștile copilăriei numesc „tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte". N-a fost așa! N-a fost să fie! Pomul oprit nu conținea ceva otrăvitor în fructele sale. Importantă era respectarea poruncii, ascultarea. Era așa cum un părinte interzice copilului său să se joace în stradă, ori să umble la instalația electrică, ori la butelia de aragaz. Omul era pus la încercare, trebuia să treacă examenul ascultării. Și nu l-a trecut! Astfel a început odiseea istoriei umane, omul a intrat astfel în istorie. Alungarea și blestemul au fost pedeapsa divină a neascultării. Consecințele s-au răsfrânt asupra omului însuși (moartea trupească, bolile, bătrânețea, durerea, lipsurile, munca

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Al. Stănciulescu-Bârda

Victor Jinga: „PROBLEME FUNDAMENTALE ALE TRANSILVANIEI"

— O carte de mare actualitate —

Cartea a reapărut în Editura „Tipocart Brașovia", fiind editată de Muzeul Județean de istorie din Brașov, cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Brașov (președinte ing. Ioan Gonțea), exact la o jumătate de veac, de la prima ei apariție.

S-a făcut acest gest nu numai în memoria prof. univ. dr. doc. Victor Jinga, personalitate științifică și politică, prea puțin cunoscută generațiilor mai tinere, autorul lucrării, ci pentru că lucrarea este și astăzi de mare interes și actualitate. Mesajul cărții este unul: național și european deopotrivă, care respinge șovinismul, intoleranța și ideea superiorității rasiale și naționale.

Lucrarea a fost pregătită pentru documentarea delegației române constituită în vederea participării la Conferința de pace de la Paris (1946).

Ideile înserate fixează cu exactitate concepția pe care Profesorul a înțeles să o pună cărții sale. Pe scurt, se are în vedere: documentarea strict științifică, mai ales din izvoare străine, care garantează imparțialitatea afirmațiilor; se respinge deformarea adevărului istoric și simplismul „calității" proprii, doar cărților de propagandă; se atrage atenția că fără cunoașterea exactă a trecutului istoric, oricât de dureros ar fi el, nu se poate clădi un viitor sigur și mai bun.

Victor Jinga reafirmă, cu tărie, că „domiciliul națiunii române s-a constituit pe Carpați și Dunăre". În acest spațiu „națiunea română este la ea acasă, cu toate drepturile și îndatoririle ce decurg din atributul ei de stăpână". Adaugă, însă, imediat că elaborarea acestei cărți a fost întreprinsă cu încă un scop; acela de a arăta că popoarele pot și trebuie să trăiască nu numai unul lângă altul ci, mai ales, „unul cu celălalt" într-o pașnică și rodnică colaborare. Răzbat din aceste ultime citate, dorința și posibilitatea de-a scrie și propaga, deopotrivă, idei și sentimente naționale și europene.

Lucrarea a fost premiată de Academia Română (1946).

Dar cine a fost Victor Jinga? Este un fiu al Săcelelor — Brașovului (n. 1901). Școala primară o face în localitatea natală. În anul 1920 este absolvent al Școlii Superioare Comerciale din Brașov. Între anii 1920—1925, este student la Institutul Superior de Științe Economice din Veneția. În anul 1925 obține doctoratul (tot în Veneția). Urmează specializări în Franța (Grenoble), Austria (Graz), Elveția (Geneva). Cu o astfel de cultură generală și de specialitate acumulate în atmosfera de severă rigurozitate științifică și patriotism a școlilor românești din Brașov, împletită cu orizontul cultural-științific oferit de mediul italian, francez, austriac, și elvețian, V. Jinga își valorifică la maximum potențele intelectuale, morale și fizice moștenite din viguroasa lume a satului românesc, iar în anul 1929 — prin concurs — devine conferențiar și apoi profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj și apoi (în refugiu) la Brașov. Între anii 1942—1945 este Rectorul Academiei Comerciale din Brașov, perioadă în care procesul de învățământ și cercetare științifică au cunoscut nivelul cel mai înalt din istoria Academiei Comerciale (1920—1950). În anul 1943, în cadrul Academiei din Brașov a luat ființă „Institutul de Cercetări Economice și Sociale" al cărui director a fost rectorul V. Jinga. A scris peste 40 de cărți, cursuri universitare și studii, plus nenumărate articole.

Catedra a constituit pentru profesorul V. Jinga mediul propice studiului. La curs, profesorul explică, clar și convingător, esențele disciplinei respective, lăsând amănuntele pe seama seminariilor, spunea, deseori, marele profesor, iar mai departe, continuă: „Un curs citit este un curs ratat, plictisitor și deprimant. Cine cunoaște temeinic o disciplină trebuie să fie în stare să o împărtășească liber și substanțial". Cu o asemenea concepție despre menirea și obligațiile universitarului, era firesc ca prelegerile prof. Victor Jinga să fie de înaltă ținută științifică, îmbrăcată într-o haină verbală impecabilă, atrăgând pe lângă studenții economiști, un larg auditoriu de tineri de la alte facultăți, precum și public din oraș, motiv pentru care studenții îl numeau „Înaltul prelat".

A fost membru marcant al Despărțământului Central „ASTRA" Brașov. În anul 1949 este arestat politic (de către un sibian), fiind ministru în guvernele Miron Cristea și Armand Călinescu, și membru de vârf al PNȚ.

După eliberare (1963) și până la pensionare (1973), cu ajutorul unor prieteni (Acad. Ilie Murgulescu, Acad. G. Țepelea) devine cercetător științific la „Institutul de cercetări economice" al Academiei Române din București. În acest interval publică monumentala lucrare „Moneda și problemele ei contemporane" (2 vol.), rapid cumpărată din librării și elogios comentată de specialiști.

În luna februarie 1990, Corneliu Coposu îi propune funcția de președinte de onoare al PNȚ-CD, însă sănătatea șubrezită îl împiedică pe profesor să accepte onoranta funcție.

La 1 iulie 1990 profesorul V. Jinga trece în lumea dreptților. Presa înregistrează dispariția din viață a savantului și omului politic. Este înhumat la Săcele, așa cum își exprimase întotdeauna dorința, fiind condus, plâns și regretat de mulțimea — formată din consăteni, prieteni, colegi și foști studenți — strânsă în jurul catafalcului.

St. Munteanu

ALEXANDRU CRISTEA — autorul creaţiei muzicale „Limba noastră"

La 26 decembrie 1995 s-au împlinit 105 ani de la naşterea celui ce a ost numit „Privighetoarea Basarabiei": tenorul, profesorul, dirijorul şi compozitorul Alexandru Cristea. A fost şi diacon la catedrala din Chişinău, apoi preot în anul 1942, an în care maestrul a decedat la 27 noiembrie.

Aşa cum poetul-preot Al. Mateev ci este bine cunoscut prin minunata sa odă „Limba noastră", închinată limbii române, Alex. Cristea este cunoscut mai ales prin creaţia sa muzicală pe aceste versuri ale fostului său coleg la Seminarul din Chişinău, în deceniul unu al acestui secol.

Acest talentat dirijor de coruri s-a născut la Chişinău în anul 1890; după şcoala primară a urmat Seminarul inferior de 4 clase şi o parte din anul întâi al Seminarului superior de 6 clase. A îmbrăţişat învăţământul, fiind numit învăţător în comuna Otaci, apoi la Tatarbunar. Datorită aptitudinilor sale muzicale, diri ând coruri de elevi sau adulţi, a ajuns să conducă corul catedralei din Ismail şi a fost numit ca profesor de muzică la Şcoala Spirituală din acelaşi oraş.

Prin muncă rodnică, prin realizările sale, s-a impus, fiind remarcat de organele de învăţământ şi de Arhiepiscopia Basarabiei.

A fost hirotonit diacon în anul 1920 şi tot atunci numit ca profesor de muzică la Şcoala Eparhială din capitala Basarabiei, şcoală cu peste 1 000 eleve, condusă de dr. Elena Alistar. Această d rectoare a fost deputată în Sfatul Ţării şi a votat prima Unirea din 1918. Ea l-a sprijinit pe tânărul pro esor; el era dinamic, bun organizator de coruri şi serbări, dornic de realizări artistice, şi de care şcoala avea nevoie. În această per oadă de după Unire el a condus şi alte coruri, devenind un mare animator cultural. Amintim corurile: Soc. Astra, Universităţii Populare, Soc. C.F.R., Soc. Uniunii clericilor din Basarabia.

Uneori cânta pe scenele cinematografelor din oraş ar i din opere, în spatele cortinei, pe vremea ilmelor mute. Avea de la natură o voce excepţională de tenor dramatic, penetrantă şi strălucitoare, şi cânta fără e.ort vizibil.

În anul 1927 a fost numit diacon la catedrala din Chişinău, unde, împreună cu marele bas, Teodor Ursachi, protodiacon la aceeaşi catedrală, numit şi „Şaleapin al Basarabiei", aduceau strălucire slujbelor religioase, alături de mitr. Gur e Grosu şi vestitul cor condus de compozitorul Mihail Berezovschi.

Alex. Cristea îşi completează studiile muzicale în anii 1927—29, la Conservatorul din localitate. Pedagogul şi mentorul său muzical, cu ca.e se consul a mereu, a fost Mihail Berezovschi. Alex. Cristea a iubit cântecul popular, a culeş melodii populare, pe unele le-a armonizat pe 2 şi 3 voci, sau pentru cor mixt, compunând şi piese de muzică laică şi religioasă. Cea mai cunoscută lucrare muzicală a sa este „Limba noastră", care a avut girul unui concurs prin 1936, ţinut la Iaşi, condus de Sofia Teodoreanu, directoare a Co servatorului, la cererea Societăţii „Istorico-Arheologică Bisericească" şi a mitropoliei Basarabiei. Din cele 17 piese muzicale aduse de la Chişinău de către secretarul Mitropoliei, prof. univ. C-tin C. Tomescu, — aşa cum spune el în amintirile sale, — pe locul I a reuşit a lui Alex. Cristea. Ca distincţie şi apreciere, mitr. Gurie i-a acordat o gramată şi un premiu în bani.

Lucrarea a fost tipărită în anul 1938, an în care corul mixt, format din elevele Sc. Eparhiale şi elevii Seminarului Teologic, a fost apreciat cu „Premiul Excepţional Onorific", în cadrul concursului „Tinerimii Române" de la Bucureşti. În programul corului a figurat şi piesa „Limba noastră".

În şcoală, dirijorul pregătea şi cântările pentru slujbele religioase, unde avea ajutoare de dirijor pe unele eleve mai talentate.

La unele serbări din şcoală, Al. Cristea pregătea şi fragmente din operete sau scenete. Era un adevărat regizor. În 1942 a fost hiro onit preot, an în care, după serbarea hramului şcolii din 21 noiembrie, la 6 zile a decedat prematur.

Sute de elevi şi eleve, cu şepc le sau băştile pe mâna stângă, coloane lungi din populaţia oraşului, l-au condus pe ultimul drum. A fost înmormântat în cimitirul Central. Îşi exprimase dorinţa să-i cânte la mormânt „Limba noastră", piesă la care ţinea foarte mult.

A avut doi copii: Vladimir, — prof. de muzică, compozitor, şi V ctor, amândoi nu mai sunt în viaţă. Soţia sa, Matilda (Cara.izi), a decedat la Bucureşti.

Acest artist multitalentat are meritul deosebit de a se fi aplecat cu mare respect şi dragoste asupra conţinutului versurilor din „Limba noastră", în anii de după Unire, şi astfel să caute şi să împlinească prin noi mijloace, ale artei muzicale, imaginile poetice excepţionale cuprinse în poezie. El a folosit sonoritatea cântării melodice şi armonice exprimate prin vocile omeneşti, lucrând cu migală la această frumoasă creaţie multă vreme.

Ca eveniment artistic este de rel.efat faptul că doi preoţi, români basarabeni, au reuşit să realizeze o operă de artă cerută mai ales de acele vremuri, completându-se unul pe altul în mod fericit, valoarea lucrurilor lor nefiind încă atinsă până acum de alţi creatori pe aceeaşi temă.

Este un act de cultură foarte important; să nu uităm, ei au trăit la margine de ţară. Cu atât mai mare este meritul lor. Formaţiile corale au în repertoriul lor „Limba noastră". Ea a fost introdusă în colecţiile de coruri de maestrul D. D. Botez, iar în manualele şcolare a apărut prin ministerul învăţământului, în 1976 (la cls. VI şcoli generale). Pentru aceasta a luptat foarte mult publicistul Gr. Filip-Lupu. Republica Moldova şi-a luat ca imn de stat „Limba noastră", — un demn omagiu şi răsplată a valorii ei de necontestat, atât literare cât şi muzicale.

Aceşti doi mari cântăreţi ai Basarabiei trebuie să fie mai bine cunoscuţi şi apreciaţi. Creaţia lor este în favoarea dezvol.ări i sentimentelor de dragoste şi de respect faţă de bunul cel mai de preţ care îl avem de la strămoşii noştri: Limba noastră românească.

Muzicianul Alex. Cristea a reuşit să compună pentru poezia „Limba noastră" o melodie frumoasă şi foarte accesibilă, vioaie şi uşor de învăţat. Chiar la început, stro a I-a (A), are câteva arpegii suitoare, pasagiu antrenant, şi apoi cu reveniri unduitoare, în coborâri uşoare spre notele cu care s-a început strofa. Ritmul melodiei este vioi, dar mişcarea melodică e bine aşezată, cu un caracter solemn, ca un imn, autorul cerând ca interpretarea muzicală să fie nuanţată clar, să se vadă, să se simtă părţile duioase şi cele de nuanţă crescută, mai ales în ultimele strofe.

Strofa „A" este în gamă majoră, o cântare luminoasă. Această viziune modulează în strofa „B", — a doua, care este în gamă minoră, duioasă, potrivindu-se cerinţei textului. Conducător.l, interpreţii, trebu.e să scoată în evidenţă aceste inflexiuni ale discursului muzical, cerute mai ales de numeroasele metafore ale poeziei, admirabile imagini poetice. Fiecare metaforă cere o nuanţare aparte, chiar dacă sunt repetări melodice în structura muzicală, lucru de care dirijorul trebuie să ţină seamă. Măiestria dirijorului aici e determinantă. De aceea nu seamănă dirijorii între ei în realizările lor pe aceeaşi temă. Noi, ascultătorii, ne mulţumim cu cei care interpretează mai bine. Folosind mijloacele de exprimare, multiple, cu măiestrie, dir jorul şi interpreţii pun în valoare creaţia artistică, dându-i viaţă, tran.miţând mesajul conţinutului de idei şi imagini.

Alexandru Cristea a reuşit ca nimeni altul să redea conţinutul acestei creaţii proprii, el fiind şi dirijor foarte talentat.

Desfăşurarea muzicală din strofa I-a (A) apoi trecerea la „B", alternativ, strofă de strofă, este într-o armonizare simplă, uşor de realizat şi de formaţii de amatori. Armonizarea nu are complexităţi, vocile de alto, tenor şi bas, susţin armonic melodia principală a sopranului, ce se reliefează confortabil, fără stridenţe, o melodie plăcută.

Spre a nu fi trecerea bruscă între strofe, între gama majoră şi cea minoră, apoi revenire de la minoră la majoră, compozitorul a realizat un acord de trecere foarte scurt, cântat mai uşor spre minor şi mai viguros de la minor la major. Piesa este un A-B repetat.

Amploarea vocală este puternică spre final, când se cere sublinierea chemărilor şi îndemnurilor din poezie, cu hotărâre exprimate de cântăreţi, cu voce amplă, convingă oare, pentru a „învia graiul strămoşesc" parcă uitat. Această creştere este foarte necesară ca o chemare la luptă a întregii colectivităţi pentru limba românească, şi împotriva uitării.

Însăşi strofa ultimă, cu voce amplificată, este reluarea celei dintâi, în gamă majoră, cu o vigoare sporită. Mai mult, melodia principală are nota finală urcată la octava de sus, în nuanţă forte, bine susţinută de celelalte voci, ca un final victorios. Întreaga strofă finală se cântă mai rar, cu hotărâre, luminos. Dacă se reuşeşte, această realizare este de mare efect scenic, când trebuie câştigate adeziunea şi inimile ascultătorilor. Nota finală se ţine puţin mai mult, dar nu trebuie abuzat.

Lucrările celor doi cântăreţi sunt de o mare valoare artistică. Ele fuzionează. Creaţia nouă, combinată, capătă o şi mai mare putere de exprimare, o nouă valoare câştigată prin valenţele poetice şi muzicale ale celor două arte, cu speci.icul lor, dar fericit, cu talent, îmbinate. La interpretarea lucrării, dirijorul este cheia succesului. Dragostea pentru limba noastră trebuie cultivată, întreţinută, iar poeţii, scriitorii, muzicienii, ne ajută foarte mult.

Interpreta ă muzical, „Limba noastră" trezeşte un sentiment de mare satisfac.ie artistică, dar şi de entuziasm şi de încredere, de aceea trebuie luat în seamă totdeauna îndemnul Î.P.S. Sale dr. Anton e Plămădeală, ca „în timpul cântării acestui imn-odă a limbii române să ne ridicăm şi să-l ascultăm în picioare". Da, aşa e bine, este un semn al respectului faţă de creatorii acestui imn, la ă de conţinutul lui, faţă de LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ.

Adăugăm, că, recent la Chişinău, — se spune în săptămânalul „Viaţa Satului" nr. 47 din decembrie 1995, — a fost aniversarea compozitorului Alex. Cristea, manifestare organizată în cadrul bibliotecii „B. P. Haşdeu", unde, o contr buţie impo.tantă a adus-o cercetătoarea Maria Işaev, de la această bibliotecă.

Este un gest meritoriu de mare preţ pentru a evidenţia viaţa şi activitatea deosebită culturală a profesorului şi dirijorului-compozitor Alex. Cristea.

Prof. Vlad Dumbravă

CRUCEA, simbol al suferinţei

(Urmare din pag. a 3-a)

rinţele fac pe credincios mai tare şi mai frumos duhovniceşte. În necazuri credinciosul se convinge mai mult decât oricând de neputinţele sale şi de dependenţa sa faţă de Dumnezeu, prin necazuri intră la cunoştinţa adevărului: **„Dumnezeu este aproape de inima întristată a celui ce s rigă în necazul lui, spre El"** (Sf. Isaac Sirul). Sf. Apostol Pavel îndeamnă: **„în suferinţă fiţi răbdători"** (Romani 12, 12) fiindcă răbdarea în necazuri şi încercări conduce la o înaltă statură morală. În răbdarea creştinului se află puterea lui Dumnezeu care mărgineşte necazul, răbdarea este o forţă spirituală care micşorează tăria suferinţelor. Sf. Isaac Sirul întăreşte în acest sens: „După răbdarea ta se uşurează şi greutatea necazurilor tale. Toate greutăţile şi necazurile care nu sunt răbdate au în ele un chin îndoit, căci răbdarea omului micşorează apăsarea lor".

A lua crucea şi a urma lui Hristos înseamnă ca nicicând în necazuri şi nenorociri creştinul să nu deznădăduiască, ci să păşească cu încredere în Dumnezeu Atotţiitorul şi purtătorul de grijă al tuturor, cu ochii sufletului îndreptaţi spre chipul îndurerat al Mântuitorului care a suportat „paharul" suferinţei şi al jertfei pe cruce pentru noi şi pentru a noastră mântuire. **„Căci aceasta este plăcut lui Dumnezeu, să sufere cineva întristări, pe nedrept... căci spre aceasta aţi fost chemaţi, că şi Hristos a pătimit pentru noi, lăsându-vă pildă, ca să păşiţi pe urmele Lui"** (I Petru 2, 21).

În convingerea noastră ca fii a lui Dumnezeu, ca unii ce credem şi mărturisim că Dumnezeu este Proniatorul tuturor, credem că suferinţa — din perspectiva crucii şi a învierii Domnului — are un sens adânc. Nu există su erinţe zadarnice. Oricât de mare ar fi necazul, oricât de fără speranţă ar fi suferinţa, ea îmbogăţeşte su leteşte. N cazurile noastre nu trebuie văzute niciodată ca lipsite de sens, căci ele au un înţeles profund în obţinerea mântuirii noastre. **„Că prin multe suferinţe trebuie să intrăm în împă ăţia lui Dumnezeu"** (F. Ap. 14, 22). Însuşi Domnul a trebuit să pătimească ca să intre în slava Sa (Luca 24, 26).

Suferinţa este în acest sens un mijloc de mântuire, are un rol soteriologic în planul divin al Creatorului. Aşa precum fără săptămâna patimilor nu se ajunge la Înviere, tot astfel fără suferinţe nu ajungem la dobândirea mântuirii. „Nu există experienţă a împărăţiei lui Dumnezeu fără Cruce".

Să înţelegem suferinţa în lumina mântuitoarelor patimi ale Domnului Hristos. Să trăim ducând crucea su erinţelor, ca jertfe transfigurate de Jertfa şi biruinţa resurecţională a Mântuitorului nostru. Când suntem copleşiţi de povara suferinţelor să privim spre chipul Mântuitorului care îşi purta crucea spre Golgota şi înălţând rugăciuni fierbinţi Va revărsa asupra noastră puteri sporite pentru a ne putea duce şi noi crucea vieţii noastre cu răbdare, cu nădejde şi cu bucurie.

Ca fii ai lui Dumnezeu după har şi vieţuitori în Hristos să ne străduim, de-a pururi, să păşim pe urmele dumnezeiescului nostru Povăţuitor şi Model suprem întâmpinând suferinţele vieţii cu credinţă neclintită, nădejde şi cu tărie sufletească în toate zilele vieţii noastre. Amin.

Momente duhovniceşti în detenţiune

(Urmare din pag. a 3-a)

Momentul eliberării n-a mai venit. Ruşii n-au respectat înţelegerea cu amer canii. Atunci stăpânirea s-a gândit: le dăm hrană bună, hai la muncă cu ei! Şi, ne-am întors iar la Aiud, în fabrică, vreo 800 de inşi.

În duminici şi sărbători, transformam dormitorul de 100 persoane, în capelă. Puneam pază la cele două intrări. Eram vreo 10 preoţi ortodocşi şi unul greco-catolic, de pe la Arad — Dumbrăveanu — puţin adus de spate —. Oficiam Sf. Liturghie în sobor de 4—5 preoţi, o liturghie „seacă", fără prefacere. Unul rosteam predica zilei ca la „catedrală". Îmbrăcam o zeghe mai spălată. Aveam un cor cu cântăreţi de operă şi artişti. Când intra ofiţerul de serviciu, ne aşezam toţi pe paturi până trecea. Reţin faptul că preotul greco-catolic, servea cu noi în sobor, până a venit cineva de afară şi n-a mai servit cu noi. L-am întrebat:

„— Părinte, v-a venit un mesaj de la Vatican!?" Nu mi-a răspuns.

În 1956, am făcut Ajunul de Crăciun ca în sat. Ne făceam vizite pe judeţe, pe regiuni, cu colindul prin dormitoare. Fraţii vrânceni ne-au delectat cu „buhaiul", cu „capra" şi cu „ursul", toate confecţionate de noi în fabrică.

Menţionez un caz deosebit în celularul din Aiud. E vorba de plutonierul Fiiimon, un om cu inimă, aşa cum e ţăranul nostru. În duminici când nu veneau o.ţerii politici, sergenţii erau mai relaxaţi şi el deschidea vizeta şi întreba:

— Rugatu-v-aţi astăzi? Care-i preot?

Îi spuneam că urmărim clopotele de la biserica ortodoxă din oraş. Ne spunea că şi el a cântat în strană — cântăreţ-ajutor. După revoluţia din Ungaria lucrurile s-au înăsprit. Era un mare pericol să organizezi vreo acţiune, fie şi religioasă în celulă.

Dar, prin 1962—63 iar s-a pus problema eliberării. Aceasta presupunea însă reeducare şi „autoanaliză", adică să spui tot ce n-ai spus la securitate şi să te desolidarizezi de toată educaţia burgheză. Cea dintâi condiţie era să accepţi munca în fabrică. În 1964, au lăsat-o mai ieftin, ne-au băgat şi pe noi cei din Zarcă. La o şedinţă condusă de un maior, care m-a provocat şi pe mine nominal, dacă mi-am revizuit concepţiile am spus: — D-le maior, dacă a mă autoanaliza înseamnă a mă lepăda de credinţă şi Dumnezeu, eu prefer să mă întorc la celulă!

— Dle..., nu aşa am înţeles, noi v-am pus la dispoziţie o bibliotecă cu cărţi pe care să le citiţi şi să vă informaţi...!.

Şi la muncile silnice erau momente duhovniceşti. Timpul acolo era mai cântărit dar răgazuri'e duhovniceşti tot le găseam. De la colonia Midia până la cariera Piatra-Taşaul, ne duceau cu garnitura MAI — 30 de vagoane — vite — cam 1 000 de oameni. Ne deşteptau la 4 dimineaţa şi ne culcam la 22 seara. Distanţa era 20 km şi la orele 7 să fim acolo. Rugăciunile şi meditaţiile le făceam în vagon. Patruzeci de oameni ne întindeam în vagon, cu capul spre pereţii vagonului. Lădiţa de campanie era pe mijloc la cap şi oamenii începeau momentele duhovniceşti, fiecare în felul lui, trecând apoi în lumea viselor. Şi aşa le asculta Dumnezeu. Mă întrebau oamenii ce lucru duhovnicesc puteau să facă într-un minut-două de respirare în timpul muncii. Le recomandam „Rugăciunea inimii" (Rugăciunea lui Iisus), scurtă şi concentrată.

În detenţiune ne rugam pentru cei morţi de moarte naturală, din accidente în mine şi în colonii de muncă, şi în mod deosebit pentru cei împuşcaţi sau executaţi în diferite feluri. Ne informam şi urmăream când îi duceau la groapă, de regulă noaptea după ora stingerii. De la preot până la credincioşi, cunoşteam canonul înmormântării sau partea esenţială.

Pe unde am trecut ne-am rugat pentru odihna sufletelor tuturor fraţilor noştri căzuţi. În „Cartea Neamului" de mâine, la pagina lor, va scrie: „Luptători pentru Neam şi Credinţă" iar candelele aprinse ale rugăciunilor noastre, le vor deschide cu siguranţă Uşile Raiului"...

Chipuri din galeria clerului militar

Protopopul PAVEL BOLDEA (1862 — 1920)

Printre slujitorii de frunte ai Biser.cii noastre ortodoxe, care s-au remarcat în mod deosebit şi faţă de care trebuie să manifestăm o preţuire respectuoasă, cinstindu-le memoria, se cuvine a fi amintit şi distinsul protopop militar Pavel Boldea.

De la umilul preot de sat, prin calităţi eminente, făcându-şi însuşi o educaţie exemplară, a reuşit să se ridice până la rangul de colonel, ajungând şef al clerului militar ortodox român, în cadrul armatei austro-ungare, datorită numai însuşirilor sale personale, bucurându-se de o deosebită stimă în faţa celor mai înalte cercuri mil tare. Compatrioţii săi români dar şi străinii l-au preţuit mult pentru frumoasele şi nobilele sale comportări ce a avut în cadrul societăţii, reuşind să facă cinste numelui de român, reprezentându-ne cu demn tate în faţa străinilor, care l-au stimat pentru calităţile sale cu care a fost înzestrat.

S-a născut la 6 noiembrie 1862, în comuna Borlovenii vechi, jud. Caraş Severin[1].

Părinţii săi, învăţătorul Pavel Boldea şi mama sa Maria Boldea născ. Popiştiu, originară din Bozov ci, au dat o îngrijită şi aleasă creştere celor cinci copii ce au avut, iar pe Pavel, care a manifestat încă din fragedă pruncie o atracţie deosebită spre învăţătură, l-au trimis să înveţe la şcoli mai înalte.

După term narea şcolii elementare din comuna natală, a urmat cursurile liceului, apoi Institutul teologic din Caransebeş, pe care l-a absolvit în anul 1883.

Se căsătoreşte cu Silvia Ivănescu, unul din cei opt copii al preotului Gheorghe Ivănescu din comuna Marga, de lângă Caransebeş. Sora mai mare a Silviei, Lucreţia a fost căsătorită cu preotul Nicolae Novacoviciu (18 4—1939) din comuna Gârbovăţ.

În acelaş an a fost hirotonit ca preot, şi numit administrator parohial în Borlovenii vechi, unde a desfăşurat o intensă activitate preoţească, reuşind să înfiinţeze şi un cor bisericesc.[2]

Pe data de 1 iunie 1886 a fost numit capelan militar cezaro-regesc cl. II în rezervă[3].

La numai patru ani de convieţuire cu soţia sa, a avut durerea s-o piardă, în iunie 1887, la etatea ei de numai 22 ani[4]. Această lovitură primită pe neaşteptate l-a afectat adânc şi a luat hotărârea să rămână văduv toată viaţa şi să îngrijească de creşterea fiului său Romulus, care la trei ani a rămas orfan de mamă.

Cu 1 sept. 1888, Ministerul de Război cesaro-regesc îl numeşte capelan militar în activitate, pentru cercul militar al păstor rii sufleteşti din Budapesta[5], unde desfăşoară o frumoasă activitate, demnă de toată lauda, oficiind serviciile divine şi pred când numai în limba română, la toate festivităţile religioase unde participă, câştigându-şi iubire şi încredere şi la corel gionarii noştri sîrbi din capitala Ungariei[6]. La 1 martie 1897 este transferat cu serviciul în aceeaşi calitate la Viena[7].

Tot timpul cât a stat la Budapesta a predat religia şi limba română elevilor români din capitala Ungariei fără nici o răsplată.

Pe data de 1 febr. 1900, Comitetul cercual şcolar al capitalei şi reşedinţei Viena, la recomandarea Consistoriului mitropolitan din Cernăuţi, a numit de cat het român pentru Viena, pe distinsul şi neobositul preot militar Pavel Boldea. În capitala Austriei erau peste 50 elevi români ortodocşi. Înainte de venirea sus-numitului preot, părinţii români erau constrânşi să-şi trimită copiii lor la preotul grec, care nu cunoştea limba română, deci nu putea să predea în româneşte. Încă de la s rămutarea sa la Viena în 1897 lucrează intens pentru instruirea religioasă şi morală a elevilor români din Viena. Pentru aceste fapte nobile şi curat româneşti părintele Boldea a fost ales mebru onorar al societăţii academice „România Jună" din Viena.[8]

La 23 iunie 1900, s-a serbat de către regimentul de infanterie Graf Grünne nr. 43 (urmaşul fostului Regiment grăniceresc româno-banatic nr. 13 din Caransebeş), amintirea victoriei de la Custozza, — sat în nordul Italiei, lângă oraşul Verona, — din anul 1866, unde au fost învinşi italienii, luptele la care a participat din plin şi regimentul nr. 13 grăniceresc româno-banatic. În curtea cazărmii s-a celebrat serviciul divin de preotul militar ortodox român Pavel Boldea, care a ţinut şi un discurs în limba română, în care a descris luptele din 24 iulie 1866, duse de către regiment la Monte Belvedere de lângă Custozza[9]. Această serbare s-a repetat şi anul următor la aceeaşi dată de

(Continuare în pag. a 6-a)

Iosif D. Surulescu

1 Datele biografice privind pe protopopul Pavel Boldea, mi-au fost puse la dispoziţie, cu multă amabilitate, de către ing. Florin Buracu, nepot de soră al protopopului, căruia îi aduc şi pe această cale mulţumirile mele.
2 Foaia Diecezană nr. 37 din 11/23 sept. 1888 p. 5—6.
3 Foaia Diecezană nr. 22 din 1/13 iunie 1886 p. 7.
4 Familia nr. 24 din 14/26 iunie 1887 p. 288.
5 Foaia Diecezană nr. 34 din 21 aug./2 sept. 1888 p. 5.
6 Foaia Diecezană nr. 34 din 26 aug./7 sept. 1890 p. 5.
7 Familia nr. 13 din 30 mart./11 apr. 1897 p. 156.
8 Foaia Diecezană nr. 7 din 13 febr. 1900 p. 5.
9 Foaia Diecezană nr. 26 din 25 iunie 1900 p. 7.

Mărul lui Adam

(Urmare din pag. a 3-a)

trudnică pentru câştigarea celor necesare traiului), asupra naturii înconjurătoare (pământul avea să rodească „spini şi mărăcini" din sine şi numai prin munca omului să rodească plante folositoare vieţii), cât şi asupra lumii nevăzute.

Căderea din starea primordială, intrar a în istor e a cons ituit cea mai mare catastro ă înregistrată de specia umană în istoria existenţei sale. Se ştie că pentru a marca o victorie, un moment oarecare din viaţa unui popor, pentru aducere aminte de o persona.itate oarecare, se ridică monumente de tot felul. Iată că omul din popor a socotit că cel mai potrivit pentru aducerea aminte de acel moment grav din existenţa sa ca specie este acela de a da numele de „mărul lui Adam" unei părţi a corpului său. Fieca.e dintre noi avem aşa ceva, fiecare îl simţim de câte ori înghiţim ceva. Altfel spus, amintirea păcatului ne este permanentă. Partea corpului care a primit această denumire nu a fost aleasă întâmplător. Ea se situează la „poarta" organismului, la gură. Prin gură intră în fiinţa noastră tot felul de alimente şi tot prin gură ie. tot felul de cuvinte, care ne exprimă gândurile şi personalitatea. „Mărul lui Adam" este un avertisment dat peste timp omului dintotdeauna de a priveghea asupra existenţei sale, de a fi vigilent în permanenţă, pentru ca păcatul să nu se mai repete. Îi aduce aminte de Adam, de căderea lui, de posibilitatea propriei noastre- căderi în păcat. Omul are posibilitatea să lupte contra păcatului. Pe cel strămoşesc îl învinge prin Taina Sfântului Botez, pe cele personale prin celelalte Sfinte Taine, dar mai ales prin Taina Sfintei Mărturisiri sau Spovedanii. El are posibilitatea însă ca să lupte contra păcatului, contra ispitelor de tot felul, având raţiune, voinţă şi posibilitatea de a alege între bine şi rău.

La urma-urmei, fiecare dintre noi suntem un Adam. Chiar termenul respectiv, Adam, înseamnă, în limba ebraică, „om". Poate că Eva fiecăruia din noi este însăşi viaţa cu toate ale ei bune şi rele, îmbiindu-ne să gustăm din toate; poate că şarpele ispititor este timpul, care se derulează în permanenţă şi oferă el însuşi vieţii şi nouă înşine tot felul de ispite, de capcane, în care putem sau nu să cădem. Depinde de noi.

Aşadar, atenţie, Mărul lui Adam trebuie să ne dea de gândit. Păcatul trebuie oprit oricând la poarta fiinţei noastre, nu trebuie lăsat să pătrundă în fiinţă, pentru a nu cădea în păţania lui Adam.

BIOETICA: În căutarea unei semnificaţii a suferinţei

Despre suferinţă s-a scris foarte mult, dar niciodată nu se va putea afirma că s-a spus totul. Căci suferinţa este una din marile taine ale existenţei umane.

Se vorbeşte azi, în gândirea occidentală, de o evoluţie istorică a modului în care a fost înţeleasă durerea. Se pune pe seama Evului Mediu o semnificare idealistă a durerii, de obicei asociată cu munca. Viziunea şi-ar avea izvorul în cuvintele Creatorului, care, când îl alunga pe Adam din rai, blestema pământul, pe care să-l lucreze cu trudă (Fac. 3, 17), iar femeii, că va naşte prunci în dureri înmulţite (Fac. 3, 16). În sensul acesta, durerea era evitată, iar munca, pe care o însoţea, era rezervată servitorilor. Epoca cruciadelor face din suferinţă un act eroic, contribuind astfel la re-evaluarea acesteia. Altfel spus, de la valoarea de act eroic, se trece la o „umanizare" a durerii, acceptată ca o realitate general umană.

Epoca modernă a suferit însă o transformare de gândire, încât puţini mai consideră azi durerea ca având conotaţii pozitive sau curăţitoare. Această transformare de gândire, fructul unei filosofii de viaţă hedoniste, a îmbogăţit suferinţa cu conotaţii negative, preconizând o societate fără durere. Dar niciodată n-au existat atâtea mijloace de divertisment, ca astăzi, şi nici atâtea posibilităţi de a gusta plăcerea şi, de asemenea, niciodată, ca azi, n-a existat atâta disperare[1]. Există deci o apercepţie socială a durerii. Şi refugiul se caută adesea în plăcere. Nu puţine sunt cazurile când omul contemporan, neputând re-semnifica durerea la un nivel mai înalt, nu găseşte ieşire decât în a depune armele. Fie că e vorba de sinucidere, fie că e vorba de apelul la drog. S-a crezut cândva în puterea medicamentelor de a suprima durerea şi au fost privite cu speranţă psiho-tranchilizantele, dar complicaţiile au creat stări şi mai dramatice. Suferinţa psihică a fost privită ca o cale fără ieşire, chiar şi când a fost abordată filosofic, având-se în vedere efemeritatea existenţei noastre. Iată cum se exprimă un filosof contemporan: „Poate vom reuşi să înlăturăm durerea fizică, dar cu siguranţă nu şi suferinţa psihică; poate vom ajunge la o umanitate tranchilizată de medicamente perfecte, şi deja azi există medicamente ce dau senin nătate: dar nu putem să nu reflectăm asupra faptului că (omul) e o creatură ce vine din nimic şi se va întoarce în nimic"[2].

Se observă azi, în rândul unei părţi a oamenilor de ştiinţă, o sensibilă delimitare de pozitivismul ce a zeificat omul şi a construit o societate cosumisă, al cărei model e deja falimentar. Am putea numi acest curent neo-pozitivism, care foloseşte în continuare o mare parte a metodologiei pozitiviste, dar încearcă să şi depăşească viziunea actuală. Şi aceasta, chiar şi în ce priveşte înţelegerea suferinţei, ca realitate a existenţei umane din toate timpurile. Am citat mai sus un articol al lui Alberto Oliverio („Le tempeste nel corpo"), în care durerea e abordată într-o viziune neo-pozitivistă, adică interpretează fenomenele de la simplu la complex, după modelul de construcţie a unui zid, din mai multe pietre. Metoda e cea folosită în ştiinţa pozitivistă, comportând insuficienţele uşor de observat. Putem reţine doar că zidul nu înseamnă numai construcţie, ci că trebuie să aibă şi ferestre! Adică, abatere de la regulă. Şi, de asemenea, zidul nu se confundă cu movila! Este esenţială concepţia care te ghidează în a exprima o concluzie, după ce ai analizat faptele elementare. Este însă demn de notat că autorul pledează totuşi în favoarea unei acceptări sociale a durerii. Identificăm aici o atitudine anti-pozitivistă, deci o influenţă a ştiinţelor umaniste asupra celor pozitive. Este un pas pozitiv spre înţelegerea realistă a durerii, căreia oamenii încă nu-i zăresc o semnificaţie mai înaltă, o semnificaţie trascendentă, pe care au pierdut-o, deşi Biserica a propovăduit-o neîncetat.

O apreciere raţională a suferinţei e practic imposibilă în lumea noastră, datorită imperfecţiunii noastre. Ştim însă că ceea ce este nec ar acum, se va lămuri la sfârşit, că cele ce par acum nedrepte se vor înfăţişa drept la judecata din Urmă. Aşadar, şi suferinţa o putem privi într-o perspectivă eshatologică, însă numai prin Iisus Hristos.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu şi rânduit să ajungă la asemănarea cu Creatorul, după cum se exprimă Sf. Grigorie de Nyssa. Numai că, greşind, omul şi-a trădat vocaţia sa ontologică, în virtutea chipului lui Dumnezeu cu care a fost dăruit. Acest chip n-a fost distrus, ci umbrit de păcat şi moarte. Prin venirea lui Hristos în lume, prin patima şi învierea Sa, acest chip al lui Dumnezeu a fost restaurat în om, care a redobândit puterea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, chiar într-un mod mai desăvârşit decât înainte de cădere. Omul este chemat să se facă părtaş dumnezeieştii firi (II Pt. 1, 4), să se îndumnezeiască. În această lucrare este angajat nu doar sufletul, ci şi trupul. Spre deosebire de platonism, cu care se obişnuieşte să se stabilească anumite conexiuni, creştinismul afirmă şi susţine valoarea trupului, ca templu al Duhului Sfânt, iar nu ca temniţă a spiritului. Aşadar, transfigurarea nu priveşte doar sufletul, ci întreaga fiinţă a omului şi, odată cu el, a întregului cosmos.

Dacă suferinţa a intrat în lume prin păcat, el însuşi având-şi izvorul în voinţa liberă a omului, iar nu în Dumnezeu, ea este rezultatul depărtării omului de Dumnezeu. De aceea, nu Dumnezeu este cauza suferinţei — aceasta ar fi o greşeală gravă —, ci omul însuşi. Însă, după cum răul nu este veşnic, ci a fost omorât prin învierea lui Hristos, nici suferinţa nu este veşnică. Prin înviere, Mântuitorul a schimbat condiţiile ontologice ale existenţei noastre, transfigurându-le. Durerea, suferinţa se transformă în mijloace împotriva păcatului[3]. Căci Domnul, singurul dintre oameni lipsit de păcat, pentru că era şi Dumnezeu în acelaşi timp, a răbdat durerea, a suportat suferinţa în profunzimea ei şi, prin umanitatea Sa îndumnezeită, a transfigurat-o, i-a schimbat rosturile. De-acum, suferinţa nu va mai fi înţeleasă în sens strict, rigid, drept pedeapsă pentru păcat, ci cale de apropiere de Dumnezeu, de comuniune cu Cel ce a suferit pentru noi şi care suferă încă cu noi, până la eliberarea noastră totală. După învăţătura Sfinţilor Părinţi, suferinţa e dată de Dumnezeu celui pe care-l iubeşte şi pe care vrea să şi-l apropie. Căci zice Sf. Maxim Mărturisitorul: „Aripile soarelui dreptăţii sunt Pronia şi Judecata. Cuvântul, zburând prin acestea, Se sălăşluieşte în chip nevăzut în făpturi, tămăduind prin raţiunile înţelepciunii pe cei ce voiesc să se tămăduiască şi vindecând prin modurile cerării pe cei greu de urnit spre virtute"[4].

Părintele Dumitru Stăniloae, citând pe Sfinţii Marcu Ascetul şi Isaac Sirul, vorbeşte despre rostul necazurilor, exprimat în cinci sentinţe. „În primul rând, prin necazuri ne atrage Dumnezeu de la păcate. În al doilea rând, necazurile urmează de multe ori păcatelor, chiar dacă le-am mărturisit. Prin ele se restabileşte firea povârnită şi se întăreşte din nou. Există o compensaţie regulată între păcatul primit cu voia şi necazul venit fără voie. În al treilea rând, necazurile se trimit pentru probare, pentru întărirea firii şi pentru ferirea de greşeli viitoare. În al patrulea rând, ele pot veni chiar când n-am păcătuit noi: ne vin pentru păcatele altora. Iar lucrul al cincilea care trebuie remarcat este că răbdarea lor e semn de putere şi de înţelepciune şi ne înzestrează cu putere şi înţelepciune"[5].

Aşadar, există o întreagă iconomie a necazurilor, prin care omul, transfigurând suferinţa, o pune în slujba unui ideal transcendent: mântuirea sufletului.

În lumea modernă, în care se întâlnesc atâtea moduri de a înţelege suferinţa, de la refuzul categoric al durerii şi până la nevoia patologică a acesteia (aberaţii sado-masochiste), Biserica creştină afirmă sensul purificator al suferinţei. Singura ameninţare serioasă la adresa vieţii este depărtarea de Dumnezeu. Suferinţa credinciosului însă se identifică cu cea a lui Hristos, care a pătimit pentru noi şi care o transformă în izvor de virtuţi, spre viaţa veşnică.

Medicina va căuta să diminueze durerea, pe cât va fi cu putinţă. Bioetica însă va fi aceea care va arăta că eradicarea durerii nu poate fi un scop al ştiinţelor biologice (faptul nici n-ar fi posibil), ci că suferinţa însăşi e un mijloc spre atingerea unui ideal transcendent.

Roma **Ierom. Iuvenalie Ionaşcu**

1 Sergio Quinzio — Iov al Bibliei şi Iov contemporan, appud Alberto Oliverio, Furtunile din corp, în rev. „Sfera", nr. 39/1994, Ed. Sigma Tau, Roma, p. 24.

2 Emanuel Severino — Durerea şi remediul, appud A. Oliverio, op. cit., p. 25.

3 Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu — Teologie şi cultură, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 145.

4 Sf. Maxim Mărturisitorul — Răspunsuri către Talasie, Scolia 19, în Filocalia românească, vol. III, p. 242.

5 Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae — Ascetica şi Mistica Ortodoxă, Ed. Mânăstirii Sf. Ioan Botezătorul — Deisis, Alba Iulia, 1993, vol. I, p. 174—175.

Banul văduvei

De câte ori privesc sătulul
Punând, cu îngâmfare n gând,
Un ban în mâna celui care
I-o-ntinde, pururea flămând.

Pe cei bogaţi îi văd în templu,
Punându-şi darul, plini de sine,
Scoţând, cu mulţumire, — arginţii,
Din pungile de-a pururi pline.

Şi văd pe văduva săracă,
Atât de umilită stând
Când pune darul ei, modestul,
Ţinând privirile-n pământ.

Văzând pe fiecare, Domnul
Spre-ai săi aceasta a grăit:
Femeia văduvă, săracă,
Mai mult ca toţi a dăruit.

Ea n-a dat din belşugul casei,
Ce n-a ştiut vreodată ce-i —
A dat doar doi bănuţi, c-atâta
E toată bogăţia ei.

Dar toţi ceilalţi care-au pus darul,
Mai zise Domnul — să înţeleagă —
Au dat din ce le prisoseşte,
Iar văduva — averea-ntreagă.

De-aceea şi tu când dai banul
Flămândului de lângă tine,
Îl dă cu inima curată,
Chiar dacă altul nu-ţi rămâne.

Şi-atunci din mult-puţinul care
Îl dai, lipsindu-te de el,
Îţi strângi comori nepieritoare,
Spre fericirea ta, în cer.

Şaitiş Petre

Cugetarea la moarte, frână în calea păcatului

Cea mai înaltă filozofie, cel mai folositor pedagog, pentru un creştin şi în special pentru un monah, este cugetarea la moarte, una din preocupările de mare valoare duhovnicească, a minţii noastre.

Căci spune Sfântul Isaac Sirul (sec. VI.), „Cel ce a înţeles cu adevărat ce este capătul acestei vieţi, acela poate pune capăt păcatelor sale".[1] Un mare gânditor al zilelor noastre ne spune: „Omul rămâne om, numai atât cât se va întreba, ce este dincolo de lumea simţurilor noastre".

Această însuşire a minţii, această grijă deosebită a fost recomandată de Dumnezeu protopărinţilor noştri Adam şi Eva în Rai, de a nu se atinge de pomul oprit, atrăgându-le atenţia că, nerespectarea acestei porunci are drept consecinţă „moartea", zicând: „În ziua în care veţi mânca din el, negreşit veţi muri" (Facere II, 17).

De câte ori gândul îi ispitea să se apropie şi să mănânce din acest pom, cugeta au la moarte şi se depărtau din preajma lui, cu toate că era „frumos la vedere şi bun la mâncare". (Facere III, 6).

Luând aminte la cele petrecute observăm că, atâta vreme cât strămoşii neamului omenesc au respectat porunca şi s-au înfricoşat de moarte, nu au îndrăznit să calce pe conştiinţă şi ca atare, nu au mâncat din pomul oprit.

Văzând diavolul pe Adam şi Eva, înarmaţi cu „cugetarea la moarte", a uneltit cu vicleşug a le smulge din minte această armă. Prefăcut în şarpe, le-a spus: „Nu, nu veţi muri!" (Facere III, 4), ci „vi se vor deschide ochii şi veţi fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul" (Facere II, 5). În felul acesta s-au lăsat înşelaţi, călcând porunca Ziditorului, moştenind pedeapsa morţii. Creat după Chipul lui Dumnezeu, (Facere I, 27) în vederea asemănării, având posibilitatea să nu moară, omul a intrat voluntar în acest proces negativ de distrugere. Dumnezeu nu a creat moartea, ci, „printr-un om a venit moartea" (I Cor. XV, 21), cum ne învaţă Sfântul Apostol Pavel.

Oare, nu tot aşa lucrează satana, şarpele cel vechi şi cu cei din zilele noastre? Ne smulge din conştiinţă cugetarea morţii, ori de câte ori ne aflăm în faţa unui păcat. Dumnezeu ne ajută şi ne vorbeşte în toată vremea prin conştiinţă, spunându-ne: „Păcatul este bold al morţii" (I Cor. XV, 56). Nu uita că: „Plata păcatului este moartea", (Romani VI, 23) ba mai mult: „Dumnezeu şterge din cartea vieţii pe cel păcătos", (Ieşire XXXII, 33) şi alt le de acest fel ne sugerează gândul cel bun. Dar, trebuie să recunoaştem că la toate acestea, diavolul seamănă şi el gânduri potrivnice acestora, pe care nu trebuie a le primi, cum ne spune Sfântul Apostol Iacov: „Împotriviţi-vă diavolului şi va fugi de la voi" (Iacov IV, 7).

Din amăgirile diavolului sunt şi acestea: Dumnezeu este milostiv şi te va ierta! Doar El ştie neputinţa omului! Mai ai vreme de îndreptare! Nu te teme aşa de tare de moarte! Nu vei muri chiar acum! La bătrâneţe, nu acum! Dumnezeu este milostiv către cei ce se întorc la pocăinţă! La toate creştinul trebuie să se împotrivească, ştiind că „Cel ce a făgăduit iertarea celui ce se pocăieşte, nu a făgăduit aceasta pentru ziua de mâine, ci „pentru cea de azi". (Ps. 94, v. 8)[2].

Cine cugetă la moarte şi că la Judecata cea de Apoi, „toate tainele inimii noastre, vor fi date pe faţă" (Evrei IV, 12) se păzeşte pe sine de orice păcat, fiind cu luare aminte la toate gândurile şi înclinările inimii sale. De aceea din cele mai vechi timpuri, oameni aleşi ai lui Dumnezeu s-au înarmat împotriva păcatului cu arma pe care o aveau protopărinţii noştri în Rai, înainte de cădere şi anume: „cugetarea la moarte".

Acest gând este foarte urât de diavolul, mai mult ca oricare altul şi el îşi foloseşte toată puterea, pentru a-l smulge din om. El ştie că dacă acest gând prinde rădăcină la creştin, mintea lui nu mai primeşte amăgirile şi vicleniile lui.[3] Nimic nu deşteaptă pe om din amorţire sau nesimţire şi din împietrirea inimii şi nimic nu-l opreşte pe om de la păcat, ca cugetarea la moarte. Acest adevăr ni-l arată şi Sfânta Scriptură care zice: „În tot ce faci adu-ţi aminte de sfârşitul tău şi nu vei păcătui niciodată." (Isus Sirah VII, 38).

Dacă cineva s-ar sfătui cu moartea în fiecare zi şi în tot ceasul, ar spori mult duhovniceşte şi ar ajunge o icoană a desăvârşirii, iar prin pilda vieţii sale, pe toţi îi poate folosi. Ştim cu toţii că vom muri, dar nu ştim nici cum şi nici când va fi sfârşitul fiecăruia dintre noi. Curând şi mai curând decât ai crede se poate stinge viaţa ta pe pământ. În toate faptele şi gândurile tale să fii aşa ca şi cum astăzi va trebui să mori. Dacă nu eşti gata astăzi, de unde ştii ce va fi mâine. Ziua de mâine este o zi nesigură.

Sfântul Efrem Sirul (306—378) afirmă că: „moartea nu aşteaptă pe nimeni, în schimb pretinde ca toţi să o aşteptăm". Va veni ceasul, zice marele ascet, negreşit şi nu va trece. Că ne vom duce acolo, unde încă niciodată nu am fost. Cumplită este trecerea, dar toţi o vom cerca. Singur fiind, fără ajutor, fără ocrotire, fără îndrăzneală. În ziua şi ceasul la care nu te aştepţi. Când te desfătezi, când eşti fericit, când eşti fără grijă, atunci fără de veste va veni şi toate deşarte vor rămâne.[4]

Sfântul Antonie cel Mare (251-356) ne sugerează din experienţa sa plină de har, de o viaţă, recomandându-ne: „Aşa trebuie să se poarte totdeauna monahul (creştinul) ca şi când ar avea să moară mâine".[5]

Când te apropii de patul tău să te odihneşti de lucrul tău spune-i: „nu te vei face oare tu, în această noapte sicriul meu?". Nu am de unde şti de nu mă va ajunge în noaptea aceasta, în loc de somnul vremelnic, viitorul somn veşnic. Până ai picioare, aleargă spre fapte bune, fugi de cele rele, înainte ca ele să-ţi fie legate, cu legătura care nu se poate deslega. Până ai ochi, umple-i de lacrimi, înainte ca ei să se umple cu pământ. Vestitorul morţii e de neîndeplecat. Plecarea e veşnică, fără întoarcere.[6] Acestea întreţin „cugetarea la moarte" şi creştinul se deprinde cu conştiinţa că e muritor şi începe să facă binele şi de bună voie.

Fericit este creştinul, care are înaintea ochilor săi ceasul morţii sale, cu toate preocupările sale, ce-i răpesc atât de mult timp şi printre ele se pregăteşte de a fi gata oricând. Dimineaţa socoteşte că nu o să ajungă seara. Seara, nu-ţi fărădui că o să vezi dimineaţa. Mulţi mor fără de veste, că: „În ceasul în care nu gândesc, Fiul Omului va veni". (Luca XII, 40)

Fă-ţi prieteni pe Sfinţii lui Dumnezeu şi urmează faptele lor, ca atunci când vei ieşi din lumea aceasta, „să te primească în corturile cele veşnice" (Luca XV, 9). Vieţuieşte între oameni şi pe pământ ca un străin şi călător, pentru că „nu avem aici cetate statornică" (Evrei XIII 14) pe pământ. Nu amâna mântuirea ta, într-un viitor nesigur şi nu te baza pe sănătatea şi tinereţea ta, pe prieteni şi rudele tale, căci toate acestea sunt trecătoare, iar oamenii te vor uita mai repede decât socoteşti, căci după moarte cui îi va păsa de pomenirea ta. Gândul tău să fie mântuirea ta, grija ta, Împărăţia lui Dumnezeu.[7]

Despre întreţinerea „cugetării la moarte" afirmată cu atâta putere, o putem desprinde şi de pe numeroasele epigrafe ale monumentelor funerare de prin cimitirele noastre, din toate timpurile şi zonele geografice, din care am copiat doar cea de pe crucea de la mormântul marelui dascăl Gheorghe Lazăr din Avrig, judeţul Sibiu: Cititorule, opreşte-te şi citeşte „Ce eşti tu azi, am fost eu ieri şi ce sunt eu azi, vei fi tu mâine".

Sfântul Ioan Scăraru (523—602), în lucrarea sa „Scara", referindu-se la pomenirea morţii ne arată: „Frica de moarte este o însuşire a firii, intrată în ea odată cu păcatul. Iar tremurarea de moarte este semnul păcatelor nepocăite".[8] Nu este cu putinţă a străbate ziua de astăzi cu fapte bune, de nu va fi socotită ca cea din urmă zi a vieţii. Căci timpul este un dar a lui Dumnezeu, dat nouă, care avem datoria de a-l umple cu fapte bune, din sârguinţa de a ne desăvârşi. Nu trebuie să pierdem nici o clipă. Chiar dacă îl foloseşti întreg, nu ne ajunge să împlinim datoria ce ne este dată odată cu el. „Gândul la moarte nu înseamnă nefolosirea timpului, ci, dimpotrivă, o intensă folosire a lui", încheie autorul treapta a şasea.[9]

Creştine, dă-ţi timp cât de puţin şi aruncă o privire cu toată seriozitatea, asupra vieţii din trecut şi socoteşte-ţi păcatele şi câte lucruri n-ai făcut din diferite pricini, negative şi pozitive şi urăşte tot răul pe care l-ai făcut, apoi hotărăşte-te ca de acum înainte să duci o viaţă virtuoasă, creştină.

Moartea fiind o pedeapsă a păcatului, înspăimântă deopotrivă pe cel drept ca şi pe cel păcătos. Modul de manifestare a morţii sunt în acelaşi fel şi pentru unii şi pentru alţii, împrejurările diferă însă, căci moartea dreptului este „frumoasă" şi cea a păcătosului este „cumplită". (Ps. XXXIII, 20). De noi înşine şi cu ajutorul lui Dumnezeu, atârnă felul morţii noastre. Noi putem să o facem frumoasă sau cumplită, după cum vom fi îndeplinit poruncile creştine, ştiind că dreptatea lui Dumnezeu va da fiecăruia după faptele sale. (Apoc. XXII, 12).

Toţi suntem convinşi că, moartea este de neînlăturat pentru tot omul (Ps. 88 v. 41), sau cum spune Sfântul Apostol Pavel: „este rânduit oamenilor odată să moară, iar după moarte urmează judecata" (Evrei IX, 27) la care trebuie cugetat cu toată atenţia cuvenită, de noi muritorii.

Uitarea poruncilor lui Dumnezeu, face şi abaterea voinţei noastre libere, face inima învârtoşată şi mintea neîndurerată. Aducerea aminte de moarte, de răspunsul ce-l vom da la judecată, de hotărâre, de pedeapsă sunt lucrurile unei minţi făcătuitoare a unui creştin care doreşte cu adevărat mântuirea sa. La moarte, sufletul fiind nemuritor trece în împărăţia fiinţelor asemenea lui şi se unesc conform calităţilor bune sau rele, pe care şi le-a însuşit prin liberă voinţă în timpul vieţii pământeşti — la origine neprihănită şi sfântă —, iar trupul se dă pământului din care a fost alcătuit (Facere II, 19).

Din pilda Mântuitorului „Bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr", (Luca XVI, 23) deducem adevărul revelat, despre soarta sufletului imediat după despărţirea de trup. În aceeaşi zi. Iar la rugăciunea tâlharului celui bun de pe cruce, Iisus Hristos îi răspunde: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai" (Luca XXIII, 43). Pe pământ sunt zile,

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 Filocalia X, pag. 425.

2 Arhimandrit Cleopa Ilie, „Urcuş spre înviere", Iaşi, 1992, pag. 356.

3 Sf. Ignatie Breancianinov, „Cuvânt despre moarte", Oradea, 1993 pag. 94.

4 Proloage, Vol. I. Craiova, 1991, pag. 528.

5 Filocalia I, pag. 100.

6 Sf. Ignatie Briancianinov, op. cit. pag. 95—96.

7 Urmarea lui Hristos, Bucureşti, 1990, pag. 81.

8 Filocalia IX, pag. 156.

9 Idem, ibidem, pag. 163.

Greco – Catolicii au făcut România Mare, dar le pare rău

M-am hotărât greu să scriu aceste rânduri. Greu, pentru că avem noi destule răni nevindecate şi destule păcate de biruit pentru a face, nu prea potrivit cu nevoia de vindecare şi cumineţire, adaosul unei pricini.

Mâhnirea a fost însă atât de puternică încât toate strădaniile de a o stinge s-au dovedit zadarnice, chiar după trecerea unui an.

Cum să nu te încrâncenezi când citeşti afirmaţii de genul acesta: „Actualii ierarhi ortodocşi au fost puşi toţi (s. n.) de Securitate, sau ei cred că **ucigându-ne** (s. n.) pe noi, măresc aduc lui Dumnezeu", ori şi preoţi ortodocşi au fost închişi, „dar nu pentru Biserică, ci pentru **altceva**" (s. n.).

Făcute de un om — am zis Ioan Ploscaru, episcop greco-catolic al Lugojului — frustrat de unele şi indiferent de altele, afirmaţiile ar putea fi trecute cu vederea la încărcatul capitol de răfuieli între două culte (Biserici) care-şi zic, din când în când, surori.

Dar când acelaşi prelat declară: **„Noi, greco catolicii, am făcut România Mare"** (vezi „Vatra" nr. 1-2, 1995, p. 42 43) abia dacă poţi evita infarctul şi, păstrându-ţi o brumă de smerenie, să-i pui PSS (adică Prea Sfinţiei Sale) câteva întrebări:

Făurirea României Mari este operă spiritual-religioasă sau politică? Şi, dacă este politică, atunci nu cumva biserica greco-catolică (de fapt, catolică!) îşi divulgă, prin dumneavoastră, adevăratul ei rost?

În Transilvania, Ortodoxia a fost întotdeauna atât de puternică încât nimic şi nimeni nu a putut-o dezrădăcina. Ortodocşii ăştia, oare, nu au contribuit cu nimic la realizarea României Mari, mai ales că idealul lor unionist a fost orientat numai spre ţaraii de dincolo de Carpaţi?

Pe ce temei îi acuzaţi de pasivitate, de indiferenţă chiar, pe ortodocşii din România Mică, în fond Statul român, considerând desăvârşirea unităţii naţional-statale operă exclusiv ardeleno-că, de sorginte greco-catolică?

Şi, în fine, unirea celorlalte provincii, Bucovina şi Basarabia, cu România este tot o lucrare greco-catolică, PSV (adică Prea Sfinţia Voastră)?

Durerea v-a făcut rău, părinte, şi de la cei răi nu aştept răspuns, mai ales că vă recunosc, totuşi, meritul de a vă mândri cu înfăptuirea României Mari, chiar dacă, dintr-un dezordonant interes sau dintr-o scuzabilă amnezie, o revendicaţi ca o operă exclusiv greco-catolică.

Iată însă că se va găsi cineva căruia să-i pară rău că România se făcu mare. Un bănăţean greco-catolic. Unul al cărui bunic şi tată au participat la Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918 şi care, împreună cu nepotul şi fiul povestitor într-un episod al serialului „Memorialul durerii", au fost deportaţi în 1951 în Bărăgan. Întrebat că, dacă azi ar mai fi un 1 Decembrie, ar merge la Alba Iulia, el a răspuns: „Nu".

Preluând acest episod, ieromonahul Silvestru Augustin Prunduş şi preotul Clemente Plăianu, ad ersari patimaşi ai Ortodoxiei, care confundă ura cu virtutea, generalizează indignarea bănăţeanului, scriind: „Sunt şi **alţi nemulţumiţi** care susţin că ierarhii Bisericii Române Unite **s-au grăbit la 1 Decembrie când** (...) încrezători că unirea se face între fraţi, au **semnat-o necondiţionat**. N-au ţinut seama că Unirea Transilvaniei cu Provinciile româneşti de peste munţi a adus în faţa Bisericii Române Unite o Biserică Ortodoxă majoritară, dominantă, o Biserică supusă în trecutul ei atâtor influenţe slavo-greco-balcanice, **antilatine, an iromâneşti şi anticatolice**, şi trebuia să prevadă că (...) Biserica Română Unită va avea mult de furcă cu unii dintre coducătorii acestei Biserici Dominante. **Unii şi mai îndrăzneţi susţin că Biserica Română Unită nu în 1948, ci la 1 decembrie 1918 nu şi-a deschis ochii să-şi asigure dreptul la existenţă în faţa colosului schismatic şi şi-a semnat singură condamnarea la moarte.** (Silvestru Augustin Prunduş, Clemente Plăianu — **Biserica Română Unită ieri şi azi. Istorie şi adevăr**, Ed. Unitas 1994, p. 6).

Doamne, ce cuvinte grele şi necugetate aţi încredinţat tiparului, cinstite feţe „unite".

Nu cumva, nemulţumiţi fiind din pricina unirii Transilvaniei (greco-catolice, după Dumneavoastră) cu „ortodoxele provincii româneşti de peste munţi" aţi pofti acum să slăbiţi ţara şi să uniţi Transilvania cu Vaticanul, de pildă, pentru că de o unire cu altcineva a mai avut parte?

Temeţi-vă măcar de Dumnezeu, oameni buni!

Augustin Pădurean

în „Renaşterea", nr. 2, febr. 1996, Cluj.

Aniversări, 425 ani

Procesul diaconului Coresi de la Braşov — 1570 —

„1570. Din Braşov, la 19 iunie Laurenţius Fronius a ridicat pâră împotriva lui Coresi tipograful român din pricina unei tipografii şi a unei datorii. Domnii mei au facut deci judecată în această privinţă, astfel: **Coresi să păstreze presa şi să plătească lui Laurenţius** *datoriile cu alte bunuri, iar* **Toma să-i dea 11 florini".**

Cu mai bine de 425 de ani în urmă, la Braşov avea loc un proces, în care era implicat diaconul Coresi, cel care şi-a legat destinele de biruinţa definitivă a scrisului în limba română şi s-a dovedit un apărător curajos al Ortodoxiei într-o perioadă în care românii ortodocşi ardeleni suportau nefireasca oprimare, nu numai politico-socială, dar şi religioasă.

Procesul din anul 1570 al diaconului Coresi survenea tocmai într-un moment în care toate încercările luterane şi calvine de atragere a românilor ortodocşi şi de influenţare a cărţilor coresiene s-au dovedit înfrânte, iar diaconul Coresi tipăreşte tocmai în acest an cele mai valoroase cărţi de rezistenţă ortodoxă, **Psaltirea** şi **Liturghierul**, ambele în limbă română.

Descoperind documentul procesului în anul 1960,[1] în condiţiile în care mărturii documentare biografice privind activitatea acestui tipograf erau atât de puţine şi incerte, Francisc Pall nu-şi permite aprecieri de filiaţie cu biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului şi nu pune la îndoială relaţia sa cu preoţii bisericii. Preluând informaţia, valorosul cercetător, P. P. Panaitescu, în cartea sa de referinţă pentru începuturile scrisului în limbă română,[2] după ce subliniază importanţa acestui document pentru a demonstra nesubordonarea tiparului coresian autorităţii săseşti din cetatea Braşov, încearcă să identifice pe Toma (cel implicat în proces) cu popa Toma din Şchei, unul din cărturarii foarte cunoscuţi ai perioadei coresiene de tipar.[3]

Afirmaţia a atras, pe bună dreptate, replica avizaţilor cercetatori în domeniu, mai întâi Pavel Binder din Braşov[4] şi apoi bucureştenii Ion Gheţie şi Al. Mareş,[5] care depăşind conţinutul replicii încearcă să-l identifice pe Toma cu un oarecare cetăţean al Braşovului (evident luteran), implicat în administraţia locală, anulând astfel şi acea legătură cu românii din Şchei dovedită şi de acest document.

Descifrând documentele şi însemnările de mână de pe vechile cărţi din Şchei, ne-a atras atenţia una din însemnările făcute tocmai pe un manuscris al Psaltirii (din veacul al XV-lea), care aparţinea popii Toma oferindu-ne, în grafie chirilică, următorul conţinut: **„Scris-am eu jupan Toma ot** (din) **Braşov, snă** (fiu) **al Tomei diac, unchi popei Mihai".**

Înscrisă tocmai pe manuscrisul[6] Psalmilor, pe care într-un studiu anterior l-am constatat izvor al tipăriturilor Psaltirii coresiene, însemnarea permite cu atât mai mult o descifrare a adevărului. În baza însemnării, Toma jupan era unchi protopopului Mihai, deci tocmai celui mai cunoscut colaborator coresian, care îi „diortoseşte" (prelucrează, editează) Sbornicul de la Sas Sebeş al lui Coresi şi împreună cu protopopul Iane traduce monumentala Cazanie a II-a („Evanghelia cu învăţătură") în Şcheii Braşovului, tipărind-o la 1580/81.

Cercetând documente braşovene, îl găsim pe Toma ca o persoană influentă a timpului, fiind folosit de autorităţile braşovene (ca şi pe preoţii bisericii Sf. Nicolae) în misiunile diplomatice peste munţi la domnii români.[7]

Faptul că în textul procesului i se impută lui Toma suma de 12 florini (o sumă impresionantă pentru acele vremuri), poate fi pus în legătură cu dispoziţia prezentată şi în registrul magistratual din 6 martie 1577, confrom căreia: „cetăţeanul care ţine în casă greci şi-i tăinuieşte, va fi pedepsit cu 12 florini",[8] prin greci înţelegându-se bineînţeles români de religie greco-ortodoxă. Deci se include ideea găzduirii lui Coresi de către Toma.

Aceste mărturii — cât şi multe alte neinvocate din circumstanţe de spaţiu — ne îngăduie să vedem în persoana diaconului Coresi pe cărturarul ortodox, pus în slujba apărării credinţei ortodoxe şi orice încercare de a-l subordona Reformei sau reformatorilor braşoveni şi de a-l sustrage din mediul cultural patronat de biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului se dovedeşte subiectivă şi hazardată. Cu câtă semnificaţie scria diaconul Coresi în prefeţele cărţilor sale: „Eu, diaconul Coresi, dacă văzui că toate limbile („popoarele") au cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi, rumânii n-avem" sau în Tâlcul Evangheliilor: „Dac-am cetit, bine am ispitit şi socotit şi am aflat că toate tâlcuiesc şi mie toate plăcură şi am scris cu tipariul voao fraţilor, românilor să (vă) fie pre învăţătură şi vă rog fraţii mei să cetiţi şi bine să socotiţi că veţi vedea voi, înşivă cum că e mărgăritariul şi comoară ascunsă într-însele" — cuvinte demne de mărturia unui voievod, nicidecum a unui umil tipograf pus în slujba unui reformator sau altul.

Dacă diaconul Coresi era în slujba Cetăţii şi a luteranilor sau calvinilor, iar judele braşovean îi era patron tiparului — cum apreciază unii cercetători — acesta din urmă trebuia să-l apere pe Coresi în proces şi nu Toma din Şcheii Braşovului. Dacă diaconul Coresi ar fi tipărit în Cetatea Braşovului, cum se afirmă de aceiaşi cercetători, cărţile şi manuscrisele-izvor trebuiau să se păstreze în Cetate şi nu în Şcheii Braşovului, după cum se cunoaşte. Credem că este semnificativ de menţionat că pătrunderea românilor în Cetatea Braşovului (ca de altfel, în toate cetăţile Ardealului) era exclusă în veacul al XVI-lea, ea petrecându-se doar în limitele oficiale cunoscute. Primii români care pătrund în cetatea Braşovului o pot face după ce Iosif al II-lea emite decretul de concivitate la 1781 şi la Braşov cei dintâi sunt greco-catolicii, care au avantaje şi de natură religioasă din partea catolicilor.

Astfel, procesul coresian de acum mai bine de 425 de ani rămâne ca un argument de bază pentru înţelegerea relaţiilor pe care diaconul Coresi le avea cu românii ortodocşi din Şcheii Braşovului, cât şi pentru localizarea tiparului coresian.

Prof. Vasile Oltean

1. Francisc Pall, **Cu privire la activitatea de tipograf a lui Coresi — O ştire nouă**, în „Studii şi cercetări de bibliologie", III, 1960, p. 267—272;
2. P. P. Panaitescu, **Începuturile şi biruinţa scrisului în limbă română**, E. A., Bucureşti, 1967;
3. **Popa Toma**, protopop al bisericii Sf. Nicolae între anii 1540—1566.
4. Pavel Binder, **Precizări cu privire la perioada coresiană a culturii braşovene**, în „Limba Română" nr. 3/1973.
5. Ion Gheţie, **Coresi şi Reforma în lumina unor cercetări noi**, în „Studii şi Cercetări Lingvistice" XVIII, 1967, nr. 2, p. 231—239.
6. Arhiva bisericii „Sf. Nicolae", fond Carte veche, ms. 7.
7. În 1578 Toma, împreună cu Sava Cârstea din Şchei sunt trimişi în delegaţie în Moldova (la Buzău); delegaţie repetată în august 1578 însoţit de Wasca Frentz şi din nou în 2 iunie 1581; în martie 1582 la Brăila; în 8 august 1583 din nou în Moldova; în 20 februarie 1584 la curtea lui Petru Voievod Şchiopul în Moldova, delegaţie repetată în 2 mai 1584, cât şi în 17 septembrie 1584. În 10 aprilie 1585 este trimis în Muntenia, delegaţie repetată în 28 mai 1587 purtând atributul „Toma al popiii", revine în Muntenia în 10 august 1588 la curtea lui Mihnea Turcitul şi la acelaşi domn în 1 decembrie 1588 „cu scrisori la domn" şi numai în 1589 trei călătorii în Muntenia — toate acestea în calitate de diplomat din partea Cetăţii, motiv pentru care călătoriile sunt consemnate în documentele oficiale ale cetăţii (v. „Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen", in Kronstadt, 1896, vol. III, passim.).
8. Octavian Nitu, **Relaţiile dintre tipografia diaconului Coresi şi tipografia Honteriană din Cetate**, în „B.O.R.", nr. 3—4/1975.

Omul şi bunurile sau despre un câştig care ne poate păgubi

Înţelepţii vechi au căutat să rezolve problema raportului dintre om şi bunuri, acordând prioritate celor din urmă, în sensul că omul nu poate exista fără ele, că este direct dependent de acestea, iar viaţa fără bunuri ar fi de neconceput. **Întâi să trăieşti, apoi să filosofezi**, aşa suna unul dintre principiile fundamentale ale multora dintre sistemele de gândire filozofică, care mai apoi a fost preluat şi absolutizat de curentele materialist-atee.

Aparent, aşa s-ar părea că stau lucrurile, căci ne vine foarte greu să ne imaginăm că putem gândi, filosofa, ruga sau desfăşura orice alt fel de activitate spirituală atâta timp cât asupra noastră apasă spectrul sărăciei, al nesiguranţei zilei de mâine şi al lipsei de stabilitate materială. Numai că un astfel de mod de a ne aborda atât pe noi înşine, cât şi lumea în care ne este dat să trăim, nu face decât să ne îndepărteze de Dumnezeu, coborându-ne în sfera exclusivă a materialităţii, împiedicându-ne să apreciem cu justeţe lucrurile. În esenţa ei însă, problema este pusă fals, pentru că acceptând o întâietate a materiei asupra spiritualului, nu facem decât să-L excludem pe Dumnezeu din actul creaţiei, şi prin aceasta să cădem în absurd, căci fără Dumnezeu, nici lumea, nici omul şi nimic din celelalte lucruri nu-şi mai pot justifica existenţa sau sensul. „Omul e desc is unor sensuri superioare lumii şi prin el şi lumea" (Pr. D. Stăniloae, T. D. O, vol. 1, pag. 16). Lumea în care ne este dat să trăim, dobândeşte cu adevărat un sens şi devine coerentă doar în măsura în care ne ajută să accedem spre acest sens superior şi ultim.

Atunci când Domnul Iisus spune: „să nu căutaţi ce veţi mânca sau ce veţi bea şi să nu fiţi îngrijoraţi căci doar ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi trebuinţă de ele" (Lc. 12, 19—20) nu vrea nicidecum ca prin aceasta să ne împingă la indiferenţă sau pasivism în faţa realităţii, ci doar să restabilească adevăratul raport dintre om şi bunuri, dintre om şi Dumnezeu. Orice s-ar spune, omul nu este în ultimă instanţă decât un „chivernisitor" al unor bunuri care nu îi aparţin, ci îi sunt doar încredinţate ca prin ele să-şi dobândească mântuirea sau osândirea sufletului. „Scopul lor constă în a constitui condiţia naturală a existenţei omului şi ele nu sunt conştiente de acest scop. În om se deschide însă ordinea unor scopuri conştiente. Şi numai în cadrul scopurilor urmărite de el, se deschide şi înţelegerea scopurilor treptelor inferioare lui, punându-se într-o relerinţă cu scopurile urmărite de el, ca el să boltească peste toate un sens ultim şi suprem al existenţei" (op. cit., pag. 13). Când ignoră această realitate a existenţei sale, sau încearcă să o falsifice, ajunge în situaţia de a nu se mai înţelege pe sine, tocmai pentru faptul că s-a îndepărtat de adevăratul centru al existenţei sale — Dumnezeu, în afara căruia nu poate nici exista şi nici justifica. Omul este astfel conceput încât nu se poate regăsi decât în măsura în care se raportează la o realitate personală infinită, care îi este superioară şi îl transcende neîncetat, şi care în acelaşi timp îi asigură hrana la infinit, pentru că această realitate se dovedeşte în esenţa ei inepuizabilă, iar omul nu o poate cuprinde niciodată în totalitatea ei, întrucât posibilităţile lui se dovedesc limitate.

Prin parabola **Bogatului căruia i-a rodit ţarina** (Lc. 12, 16—21), Mântuitorul vrea să ne amintească tocmai aceste lucruri esenţiale, şi anume că în faţa morţii, omul va trebui să se despartă de ceea ce a agonisit de-a lungul vieţii, mai mult, că într-o asemenea situaţie, bunurile pe care le-a strâns nu mai valorează nimic, şi nici nu-l mai pot ajuta în vreun fel anume. Nimic mai real şi mai adevărat decât ceea ce ni se spune în această parabolă, care poate fi la fel de bine şi o întâmplare din viaţa noastră de zi cu zi. Citeam într-o revistă franceză, despre o femeie foarte bogată, care printr-un accident nefericit ajunsese în stare de comă la spital. Prin grija medicilor este menţinută în această stare câtva timp, pendulând între viaţă şi moarte. În acest răstimp, rudele sale rapace au început să se adune la căpătâiul ei, împărţind între ei bunurile şi averea bolnavei, ba ajungând şi la cearţă. Numai că bolnava auzea şi înţelegea tot ceea ce se întâmpla în preajma ei; devenise martora propriului sfârşit. Întâmplarea face ca femeia să-şi revină după un timp, şi prima măsură luată a fost aceea de a-şi lăsa prin testament toată averea unor orfelinate, pedepsindu-şi astfel rudele pentru lăcomia şi neomenia lor, iar ea, decepţionată, a intrat într-o mânăstire. Trăise o experienţă limită, dându-şi seama că în faţa morţii, aceste bunuri nu mai au nici o valoare.

Este desigur o întâmplare, dar câte învăţăminte nu putem desprinde şi noi din ea, şi de altfel nu putem spune că e tocmai singulară, pentru că asemenea situaţii se întâlnesc destul de des în realita ea cotidiană. Există atâtea cazuri de oameni care o viaţă întreagă n-au făcut altceva decât să grămădească averi peste averi, pentru ca după moartea lor, alţii să le împartă şi să beneficieze de ele. Cel puţin în astfel de situaţii recunoaşem fiecare dintre noi că bunurile pe care le-am acumulat nu mai contează, nu ne mai pot ajuta în nici un fel, şi nici nu mai au vreo valoare pentru noi.

Să înţelegem din asfel de întâmplări, atât de asemănătoare cu cea relatată de Mântuitorul prin parabolă, că religia creştină ar fi împotriva bunurilor? Pentru că de multe ori Mântuitorul i-a mustrat, şi încă destul de sever pe cei bogaţi, iar celor care doreau cu adevărat să ajungă la desăvârşire, le-a impus o regulă nu tocmai uşoară „vinde tot ce ai", regulă care a stat mai apoi la baza apariţiei monahismului, care se întemeiază tocmai pe o astfel de realitate, şi anume sărăcia de bunăvoie, stare de.oc uşor de dobândit şi nu multora la îndemână, pentru că înşişi cei care se află în interiorul monahismului se confruntă, la rândul lor, cu realitatea vieţii, fiind puşi în faţa lui a fi sau a nu fi, căci a abandona orice activitate lucrativă echivalează cu a nu-ţi mai putea asigura existenţa.

Nu cred că a fost în intenţia Mântuitorului să se refere la astfel de lucruri, după cum nu cred că a fost împotriva nevoii firesti a fiinţei umane de a-şi asigura existenţa, căci ar fi fost absurd şi în contradicţie cu însăşi realitatea firii umane. Dimpotrivă, Sf. Scriptură abundă în porunci şi îndemnuri adresate omului la muncă, la câştigarea pâinii, mergând chiar până la acel categoric „dacă cineva nu vrea să lucreze, nici să nu mănânce" (2 Tes. 3, 10).

Altceva a condamnat Mântuitorul, şi încă cu foarte mare severitate şi anume faptul că omul uită prea adesea şi cu prea multă uşurinţă că bunurile pe care Dumnezeu i le încredinţează cu un scop foarte clar şi precis, acela de a-şi asigura existenţa, el le transformă şi le perverteşte sensul, acumulând cu mult peste necesităţile sale firesti, îndepărtându-se astfel de rostul lor real: ele ne sunt încredinţate de Dumnezeu cu un dublu scop, ca pe de o parte, să ne putem asigura existenţa, iar pe de altă parte, ca prin ele să creştem spiritual, prin

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. N. Stoia

(Urmare din pag. a 5-a)

nopţi şi ani, pentru folosinţa noastră în timp, iar dincolo de mormânt nu este decât „veşnicie luminoasă" sau invers „veşnicie întunecoasă". Nu există o împărţire a timpului, decât numai cea de „astăzi", moartea fiind doar „poarta de intrare" în veşnicie.[10].

Sfinţii Părinţi, în unele lucrări specifice acestei teme, lăsate nouă, ne atenţionează despre starea imediat după moarte a sufletelor, ca Sfântul Macarie Alexandrinul (+ 395) zicând: „Sufletul unui păcătos ca şi a unui drept, este cuprins de spaimă la vederea îngerilor răi. Aude plângerile şi suspinurile celor care îl înconjoară, dar nu poate rosti nici o vorbă, nu poate scoate nici un sunet. El e turburat, cugetând la îndelungatul drum ce are să-l facă, la noul fel de viaţă ce o să ducă, la despărţirea sa de trup". La fel, Sfântul Chiril al Alexandriei (+ 444) ne spune şi el: „Ce groază şi ce spaimă va simţi sufletul, până când se va rosti judecata. Puterile dumnezeieşti stau în faţa duhurilor necurate şi înfăţişează, cugetele, cuvintele şi faptele bune ale sufletului, în timp ce acesta, cuprins de mare groază în mijlocul îngerilor şi diavolilor, aşteaptă îndreptăţirea şi scăparea sa, ori osânda şi pierzarea sa".[11]

Cugetarea la moarte, frână în calea păcatului

Creştine, zice Sfântul Nicodim Aghioritul (1749—1809), „adu-ţi aminte în fiecare zi că: „cea de azi e a ta, cea de mâine este în mâna lui Dumnezeu şi că Cel ce ţi-a dat dimineaţa nu ţi-a făgăduit că-ţi dă şi seara".[12]

Nu da diavolului ziua de azi, care-ţi cere să o dai pe cea de mâine lui Dumnezeu. Întrebuinţează toate momentele vieţii tale cum îi place lui Dumnezeu, ca şi când nu ar avea să-ţi mai dea altă vreme. Fericit este cel ce îşi aduce aminte de ieşirea sa din viaţa aceasta şi se fereşte cu toată atenţia de rele, căci va lua înmulţi ă fericirea care nu va lipsi de la el.[13]

O frână în calea păcatului sunt poveţele unor părinţi ai Patericului, desprinse din fericita lor experienţă, referitor la ceasul morţii şi ceea ce urmează imediat după aceea. Astfel, Evagrie Ponticul (345—399) dă acest sfat duhovnicesc unui novicior (monah) pentru a-i stimula zelul: „Adu-ţi aminte de ziua morţii, vezi atunci moartea trupului, ia în gând primejdia şi durerea, cunoaşte deşertăciunea lumii acesteia, rânduiala şi sârguinţa, ca să poţi petrece de-a pururi cu mintea ta luminată şi ca să nu slăbeşti. Încă, adu-ţi aminte de chinurile iadului, gândeşte-te cum sunt acolo sufletele, în ce fel de amărăciune a osândei şi că ă frică şi întristare. Sau în ce stare, vor aştepta neîncetata chinuire sufletească şi lacrimile nesfârşite, ci, încă şi ziua Învierii şi starea cea înaintea lui Dumnezeu să o pomeneşti, gândind la înfricoşătoarea şi groaznica osândire. Pune la mijloc ruşinea care merge înaintea celor ce greşesc înaintea lui Dumnezeu, a nenumăraţilor îngeri şi a tuturor oamenilor. Pune la mijloc chinurile iadului, focul cel veşnic, viermele neadormit, groaza, întunericul, scrâşnirea dinţilor şi alte chinuri amare".[14]

De asemeni, Teofil Arhiepiscopul Alexandriei (Sec. IV) retras în muntele Nitriei din Egipt, spunea celor ce îl înconjurau: „Câtă frică şi cutremur şi câtă nevoie suferă sufletul în ceasul morţii şi după aceea. Că i se pun imediat înainte, toate păcatele de la naştere şi până în ceasul cel de pe urmă şi stau cumplit pârând îngerii cei răi. Iar Sfintele Puteri aduc împotrivă vreo oarecare faptă bună, ce a lucrat sufletul acela. Nu este cu putinţă a descrie în cuvinte sau a înţelege cu cugetul frica, ce cuprinde pe suflet în momentul acela, până la rostirea hotărârii dumnezeieşti asupra soartei sale".[15]

Acestea toate cunoscându-le, pot determina pe creştin să ugă de păcate, să alunge gândurile rele şi să fie atent la vorbele ce ies de pe buzele gurii sale.

De vom cugeta în toată vremea vieţii noastre, cu mintea şi cu inima la moarte şi ne vom sili după puterile noastre, la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, atunci în vremea sfârşitului nostru şi a ieşirii noastre din această viaţă trecătoare, ne vom bucura după cuvântul Mântuitorului care zice: „Fericit este slujitorul acela, pe care venind stăpânul său, îl va afla făcând aşa". (Matei XXIV, 46).

10 Părintele Mitrofan, „Viaţa repausaţilor noştri şi viaţa noastră după moarte", Bucureşti, 1993, pag. 14—15.
11 Idem, ibidem, pag. 16.
12 Nicodim Aghioritul, „Războiul nevăzut", Chişinău, 1937, pag. 48.
13 Filocalia X, pag. 225.
14 Pateric, Alba Iulia, 1990, p. 70—71.
15 Pateric, pag. 93—94.

Protopopul Pavel Boldea

(Urmare din pag. a 4-a)

23 iunie 1901, iar părintele Boldea şi de data aceasta a ţinut o cuvântare soldaţilor regimentului nr. 43, la care servesc 93% români, scoţând în evidenţă vitejia şi patriotismul ostaşului român. Cu ocazia acestei serbări s-a jucat de către treizeci feciori români „Căluşerul şi Bătuta", jocuri care au plăcut mult vienezilor[10]. În anii următori această aniversare a intrat în tradiţia regimentului.

În anul 1903 s-a serbat Botezul Domnului la Viena, şi preotul militar Pavel Boldea din Viena, a oficiat serviciul divin al Botezului, în biserica Schwartzpanier a garnizoanei militare din str. Schwartzpanier, în prezenţa membrilor coloniei, membrilor societăţii academice „România Jună" şi a soldaţilor din regimentul nr.43 infanterie. Răspunsurile liturgice le-a dat corul soldaţilor condus de soldatul Popa din Iam. Şi cu această ocazie preotul militar Pavel Boldea a rostit o frumoasă cuvântare[11].

În zilele sărbătorii Sf. Paşti, părintele Pavel Boldea a primit de la regele Carol I al României, pe cale diplomatică, ordinul „Steaua României" în grad de ofiţer, cu motivarea serviciilor prestate familiilor ofiţerilor români ataşaţi la mai multe regimente austro-ungare, mai multor cetăţeni români aflaţi în capitala Austriei, pentru predarea religiei elevilor români, ca şi pentru serviciile prestate în cadrul regimentului „Carol I, Regele României". Împăratul Franz Ioseph a aprobat dreptul de a purta această decoraţie[12].

Cu începere din decembrie 1905 părintele Pavel Boldea a fost transferat din Viena la Sibiu, iar în locul său la Viena a fost numit preotul militar ortodox român cl. II dr. Virgil Ciobanu.[13]

La 22 mai 1911 s-a ţinut la Sibiu aniversarea luptelor de la Aspern — localitate din Austria, pe malul stâng al Dunării, unde la 21—22 mai 1809 s-a dat o bătălie sângeroasă între francezi comandaţi de Napoleon si austrieci, la care au participat şi regimentele româneşti, ca reg. 31 inf., constituit din români din jurul Sibiului. S-a celebrat o liturghie de protopopul militar Pavel Boldea, cu care ocazie a ţinut o frumoasă vorbire.[14]

În timpul primului război mondial (1914—1918) protopopul Boldea a participat efectiv pe câmpul de luptă unde a mângâiat şi îmbărbătat soldaţii români. În luna mai 1916, aflându-se pe front de la începutul războiului, a fost distins din nou cu „Crucea militară preoţească pentru merite cl .I, medalia de aur", decoraţie din care aveau în armata austro-ungară numai trei preoţi militari romano-catolici[15].

Tot în anul 1916, în luna august, a mai primit o decoraţie „Medalia de onoare a Crucii Roşii cl. II cu însemnul de război"[16].

Într-un articol scris de caporalul sanitar Ion Bătează cu data de 18 oct. 1915 se arată că „protopopul militar Pavel Boldea a mers prin spitale de la pat la pat şi a mângâiat cu cuvinte frumoase ostaşii răniţi"[17], oficiindu-le slujbe.

În timpul războiului mondial, protopopul Pavel Boldea, avea ca ajutor pe protopopul militar Iosif Serafin, cu gradul de maior activ, şi un număr de 53 preoţi de rezervă, mobilizaţi pe timpul războiului, precum şi şase preoţi sârbi.

La data de 29 iunie 1917 se organizează la Laibach (Lubliana de azi) o sărbătorire colegială a protopopului colonel Pavel Boldea, cu ocazia zilei sale onomastice, de către un număr de 43 preoţi care erau în subordinele sale. Cu acest prilej i s-a predat un tablou mare cu fotografiile individuale a fiecărui preot şi un portret al sărbătoritului în email, înconjurat cu 43 frunzuliţe de laur — pe fiecare frunzuliţă fiind gravat numele câte unui preot militar. Preotul Coriolan I. Buracu îi predă unchiului său un lanţ de aur cu cruce — procurat din Viena cu 800 coroane, ca „un neînsemnat dar de recunoştinţă, pentru sacrificiile ce le-a făcut cu educaţia mea"[18].

După terminarea războiului mondial şi prăbuşirea imperiului austro-ungar, văzându-şi visul împlinit şi pentru care a luptat o viaţă întreagă, adică realizarea statului unitar român, România Mare, s-a retras în comuna sa natală Borlovenii vechi. A fost ales vicepreşedinte al Comunităţii de avere din Caransebeş, dar, în scurt timp, adică miercuri la 18 noiembrie v. (1 decembrie n.) 1920 a decedat. A fost înmormântat cu mare pompă, fiind deplâns de rude, prieteni, cunoscuţi şi alţii, iar presa vremii a înregistrat tristul eveniment, care s-a consumat tocmai în ziua de 1 decembrie, a unirii tuturor românilor[19], [20].

10 Foaia Diecezană nr. 28 din 15 iulie 1901 p. 6.
11 Foaia Diecezană nr. 3 din 19 ian. 1903 p. 4.
12 Foaia Diecezană nr. 16 din 20 apr. 1903, p. 78; nr. 28 din 13 iulie 1903 p. 6.
13 Foaia Diecezană nr. 51 din 18 dec. 1905 p. 6.
14 Românul Arad nr. 103 din 11/24 mai 1911 p. 7.
15 Foaia Diecezană nr. 19 din 8/21 mai 1916 p. 8.
16 Foaia Diecezană nr. 33 din 14/27 aug. 1916 p. 4.
17 Foaia Orăviţii nr. 75 din 23 oct./5 nov. 1915 p. 2.
18 Informaţie primită de la ing. Florin Buracu.
19 Foaia Diecezană nr. 48 din 22 nov./5 dec. 1920 p. 6.
20 Foaia Diecezană nr. 52 din 20 dec. 1920/2 ian. 1921 p. 9.

Cuvânt lămuritor, în privinţa unor afirmaţii din anexa la Cărarea Împărăţiei, prezentată sub titlul „Notă asupra ediţiei", semnată de Monahia Zamfira Constantinescu

Moto:

Dacă cerţi pe cerşetorul, căruia o pâine-i dai,
Raiul nu e pentru tine, nici tu nu eşti pentru rai.
Miere chiar de i-ai da astfel, nu e faptă de creştin,
Căci până să-ţi guste mierea, i-ai turnat pe ea pelin.

Vasile Militaru: Vorbe cu tâlc

Consideraţii generale

Cartea Părintelui Arsenie, „Cărarea Împărăţiei" apărută recent în editura Episcopiei Aradului este urmată de o postfaţă, scrisă de Prea Sfinţitul Timotei Seviciu, al Aradului, de o scrisoare adresată părintelui Arsenie de Nichifor Crainic şi de nişte mărturisiri făcute de Părintele profesor Universitar Simion Todoran. Toate acestea sunt scrise decent şi odihnitor, iar atmosfera creată de ele se potriveşte cu cartea pe care o prezintă. Nu tot aşa stau lucrurile, în privinţa „Notei asupra Ediţiei", semnată de Monahia Zamfira Constantinescu, în care nu se prezintă numai observaţii asupra cărţii, — cum era de aşteptat, ci se dau şi unele lămuriri, — care, până la urmă, au şi ele nevoie de lămurire, — iar aceasta se face într-o formă, care tulbură „calea senină", pe care ne-o indică lucrarea Părintelui Arsenie. Este „veninul" sau „pelinul" turnat peste „mierea" cărţii şi a mărturisirilor, care o însoţesc. Toţi cei cu care am venit la vorbă despre Cărarea Împărăţiei şi-au exprimat nemulţumirile, pentru aprecierile din „Nota asupra ediţiei", care nu privesc ediţia, ci lucruri în afara ei. Toţi apreciază negativ afirmaţiile la care ne este luarea aminte şi de care ne vom ocupa mai jos.

Bietul Părinte Bodogae!

Îndată după trecerea la cele veşnice a Părintelui Arsenie, fostul său coleg de teologie şi chiar de bancă, Părintele Teodor Bodogae, s-a simţit îndemnat să scrie câteva rânduri „În amintirea Părintelui Arsenie", pe care le-a publicat în Telegraful Român, din luna ianuarie 1990. Nu-mi pot închipui că Părintele Bodogae s-ar fi putut gândi că articolul său de pomenire a Părintelui Arsenie, va fi considerat cândva, după aproape şase ani, ca fiind scris „la comandă", cu scopul precis de a „minimaliza" şi „caricaturiza" „această complexă, harică şi marcantă personalitate a monahismului din Ardeal".

Luând aminte la o astfel de apreciere sau supoziţie, gândul mi se duce la cuvântul Domnului Hristos! „De va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat, iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Şi dacă lumina din tine este întuneric, întunericul cu cât mai mult?" (Mt. 6, 22—23). Mă gândesc de asemenea la ceea ce i-a spus stăpânul din pilda cu lucrătorii tocmiţi la vie (Mt. 20, 1 urm.), unui nemulţumit: „sau ochiul tău e rău, pentru că eu sunt bun?" (Mt. 20, 15). Să nu uităm apoi că, „din prisosinţa inimii grăieşte gura" (Mt. 12, 34). Un monah simplu, trăitor odinioară în mânăstirea noastră de la Sâmbăta, spunea: „Pe om, dacă-l cauţi de bun, bun îl găseşti, iar dacă-l cauţi de rău, şi rău îl găseşti". Eu am citit şi recitit şi am analizat articolul Părintelui Bodogae despre Părintele Arsenie şi n-am găsit în el nimic „minimalizat sau caricaturizat". L-am înţeles ca pe un articol de aducere aminte şi atâta tot.

Cum stau lucrurile în legătură cu numele Părintelui Arsenie înscris **pe crucea-monument a luptătorilor din rezistenţa anticomunistă**, monument ce se găseşte în curtea mânăstirii noastre?

În toamna anului 1995, s-a ridicat în curtea Mânăstirii de la Sâmbăta, o cruce-monument, pe care se află scrise numele celor ce au murit pentru ţară, făcând parte dintre cei ce au luptat în Munţii Făgăraşului, în rezistenţa anticomunistă. Drept cap de listă a fost scris numele părintelui Arsenie. Spun „a fost scris", pentru că acum nu mai este scris, deoarece în seara zilei de 21 noiembrie a fost şters, în mod abuziv, de către un fanatic apărător al numelui Părintelui Arsenie. Şi când te gândeşti că acel fanatic este în rosturi de îndrumător de oameni şi mai ales de tineri!

Ni se reproşează că nu ne-am opus noi „prea Cuvioşii Părinţi de la Mânăstirea Sâmbăta, cu ştirea cărora s-a făcut acest lucru, ba mai având şi binecuvântarea arhierească". Cine poate face o astfel de afirmaţie, anume că lucrurile s-au petrecut cu ştirea noastră şi cu binecuvântarea arhierească, înseamnă că ştie mai bine decât noi. Ori, aşa ceva nu se poate.

Părinţii de la Sâmbăta s-au văzut în faţa faptului împlinit. Fără îndoială că binecuvântare şi aprobare pentru monument a fost şi pentru aşezarea lui în curtea mânăstirii. Nu cred că s-au discutat şi chestiuni de amănunt, cum ar fi aceea, dacă să fie sau nu scris şi numele Părintelui Arsenie pe monument. Părinţii de la Sâmbăta au luat la cunoştinţă că numele Părintelui Arsenie e scris pe monument, abia atunci când monumentul a fost ridicat şi când, la drept vorbind, nu se mai putea face nimic. Şi mai e ceva: personal, când am aflat că numele Părintelui e scris pe monument, mi-am zis: „Cei care l-au scris, vor fi ştiind mai bine decât mine, decât noi, de ce l-au scris". Şi mai departe, mi-am zis: „Cine ştie ce acţiuni va fi desfăşurat Părintele, de care noi nu ştim, dar de care ştiu cei ce l-au pus cap de listă". În sfârşit, — şi asta nu trebuie să fie trecută cu vederea — la festivitatea de sfinţire a monumentului, **I. P. S. Mitropolit Antonie**, în legătură cu prezenţa numelui Părintelui Arsenie, pe cruce, a spus: „Am văzut pe cruce şi numele Părintelui Arsenie Boca, vestitul mare duhovnic al vremii, — un Zamolxis al neamului românesc, — şi nu m-am mirat deloc; m-aş fi mirat să nu fie... Ctitorii acestei cruci monumentale ştiu desigur de ce au trecut pe cruce şi numele Părintelui Arsenie. Ne vor spune ceva. Pentru istorie, voi putea completa şi eu unele lucruri, în memoriile mele; în ceea ce poate vor fi cândva memoriile mele". (Cuvintele acestea au fost reţinute pe casetă, de unde le-am redat). În această perspectivă au ştiut cei de la Sâmbăta de prezenţa numelui Părintelui Arsenie pe cruce şi nu s-au opus. Cine s-a opus, n-a ştiut sau n-a vrut să ştie de acestea.

Având în vedere toate acestea, ne putem da seama, că înscrierea numelui Părintelui Arsenie pe monumentul de la Sâmbăta, n-a fost — cum se afirmă, — „o ultimă încercare de a răstălmăci rostul şi sensul profund creştin al activităţii Părintelui Arsenie".

E bine că s-a pus în atenţie faptul că Părintele Arsenie n-a fost scos de la Sâmbăta de autorităţile locale, ci a primit ascultare de la Mitropolitul Nicolae Bălan, să organizeze mânăstirea Prislop, însuşi Mitropolitul ducându-l pe Părintele la Prislop. La aceasta, se mai poate adăuga că Părintele a fost chemat de Mitropolitul Nicolae, să se întoarcă la Sâmbăta, când Mânăstirea Prislop a trecut în perimetrul eparhiei Aradului, dar Părintele Arsenie i-a cerut Mitropolitului să-l lase în continuare la Prislop. Cunosc, în această privinţă, câteva scrisori ale Părintelui, adresate Mitropolitului Nicolae Bălan şi Părintelui Grovu, pe cel din urmă rugându-l să intervină pentru a i se da binecuvântarea să rămână la Prislop.

„Nici mort nu mă mai întorc la Sâmbăta".

În ceea ce priveşte cele în legătură cu locul de înmormântare, cu deshumarea şi cu o eventuală mutare a osemintelor Părintelui la Sâmbăta, despre toate acestea am luat la cunoştinţă din cele afirmate în expunerea anexă la „nota asupra ediţiei".

Nu mai ştiu de unde şi prin ce împrejurare mi s-a implântat în minte ideea că Părintele va fi înmormântat la mânăstirea de la Sâmbăta. Abia la moartea Părintelui am înţeles că gândul meu nu se potriveşte cu realitatea şi abia de curând am aflat că Părintele şi-a ales loc de mormânt şi că a zis: „Nici mort nu mă mai întorc la Sâmbăta" şi cu alt prilej: „pecetluit să-mi fie mormântul până la a doua venire". Nu-mi amintesc să se fi vorbit vreodată în mânăstirea noastră, despre posibilitatea ca Părintele să fie înmormântat la Mânăstirea Prislop, pentru ca să poată fi vorba despre o reînhumare la mânăstirea la care şi-a început activitatea. Este de mirare, deci, că în altă parte s-a putut vorbi despre aşa ceva şi că asta începe să se ştie abia acum, din informaţiile semnate de Maica Zamfira. Mulţumim de informaţii. Nu ne deranjează cu nimic.

Un acatist contestat şi un om defăimat.

Am lăsat la urmă, cele două scrieri ale Părintelui Ieromonah Dometie Moian, „Acatistul Prea Cuviosului Părinte Arsenie" şi „Viaţa Sfântului Prea Cuvios Părinte Arsenie", în privinţa cărora a fost şi mai este atâta zbatere.

Din referirile făcute la aceste scrieri reiese că ele au fost scrise şi răspândite „cu încuviinţarea Prea Cuvioşilor Părinţi de la Sâmbăta şi cu binecuvântare arhierească". Să ştiţi că nu-i aşa! Eu am aflat de acatist atunci când se dactilografia. L-a dactilografiat un Părinte, licenţiat în teologie, împlinind rugămintea autorului. Ştiind aceasta, nu mi-am făcut nici o grijă, în ce priveşte conţinutul, căci mi-am zis că Părintele, fiind licenţiat în teologie, dacă va fi necesar, va face corecturile de rigoare. Astfel, acatistul nu m-a interesat aşa că n-am avut nici măcar curiozitatea să-l cunosc. În ce-l priveşte pe autor, nu-l ştiam a fi „maniac şi exaltat religios", — cum este înfăţişat în rândurile la care ne este luarea aminte, — ci îl ştiam „om inteligent, chiar dacă nu avea pregătire şcolară, şi îl mai ştiam cu multă evlavie la Părintele Arsenie. În cuvântul meu de la înmormântarea Părintelui Ieromonah Dometie, am spus despre el următoarele: „Părintele Dometie, cu rosturile pe care le-a avut, s-a făcut plăcut oamenilor. Şi să ştiţi că ceea ce l-a caracterizat cel mai mult şi mai mult, — poate mai mult decât pe oricare dintre noi, — a fost evlavia lui la Părintele Arsenie. A fost copleşit de măreţia Părintelui Arsenie, pe care l-a văzut ca pe un om mare, ca pe un prooroc, ca pe un om cu dar de la Dumnezeu, şi tot timpul căuta prilej să spună ceva frumos despre Părintele. Şi asta l-a dus să alcătuiască un acatist pentru Părintele Arsenie. Acatistul a început să circule chiar de la început. E drept că nu-i la măsurile la care ar trebui să fie un acatist. Oamenii totuşi au evlavie la Părintele Arsenie şi la forma aceasta de revărsare de suflet. Şi asta i-a adus Părintelui Dometie nişte necazuri: a avut şi are împotrivitori... La Părintele Dometie au răscolit unii şi au găsit şi anumite rele, între care, vina aceasta că a făcut un acatist pentru Părintele Arsenie. Şi acum se continuă încă, să zicem aşa „defăimarea lui". Iubiţi credincioşi, noi nu suntem chemaţi să spunem ce-i bine şi ce-i rău. În Pateric se spune că un călugăr a judecat pe cineva şi l-a socotit că este rău. Îngerul s-a dus cu sufletul celui judecat, la cel ce-l osândise şi a zis: „Unde să-l pun pe acesta pe care l-ai judecat, la bine sau la rău?". Dacă ar veni îngerul acum, la noi, să ne întrebe: „Unde să pun sufletul Părintelui Dometie?" toţi am răspunde: „Să-l pui la bine. Să-l pui la bine, pentru că a fost un om în care s-au odihnit oamenii, un om de care noi ne-am bucurat; a fost un om util mânăstirii; un om care şi-a văzut de treabă, un om cu evlavie. Şi dacă a făcut totuşi şi ceva rău, — dar nu se poate zice că alcătuirea acatistului pentru Părintele Arsenie este ceva rău, dacă a avut umbre şi pete pe suflet, iată că Biserica ne-a adunat să ne rugăm ca Dumnezeu să-i ierte toată greşeala ce a făcut, cu voie şi fără voie; să-l aşeze cu dreptii şi cu sfinţii. Noi îl ţinem unde-l avem, adică în inima noastră, în cinstirea noastră, în iubirea noastră, şi ne ducem mai departe viaţa purtându-l în sufletele noastre".

Punând acum faţă în faţă afirmaţiile celor ce-l defaimă şi cele ale cinstitorilor, Părintele Dometie, — Dumnezeu să-l odihnească, — apare, pe de o parte, ca fiind numai „cu patru clase", — deşi a făcut întreaga şcoală primară, precum şi o şcoală de ucenici — „maniac şi exaltat religios", iar pe de altă parte, „om inteligent şi evlavios, învrednicit de harul preoţiei, — e drept la vârstă înaintată, — dar după mai mult de zece ani de diaconie şi după aproape patruzeci de ani de călugărie." Cine are dreptate? căci prezentarea e diferită.

Mă uimeşte afirmaţia că acatistul a fost scris „cu încuviinţarea Prea Cuvioşilor Părinţi de la Sâmbăta" şi că această încuviinţare i s-a dat Părintelui Dometie, „probabil, fiind (se înţelege, Părinţii de la Sâmbăta) de acelaşi nivel cu autorul, iar alţii ca să-l denigreze". E groaznic să constaţi la ce se poate gândi cineva pus pe defăimare. Adică, de ce să-l denigrăm pe un coleg al nostru?

Cât priveşte răspândirea acatistului, la care ne este luarea aminte, aceasta n-are nici o legătură nici cu mânăstirea şi nici cu Părintele Dometie, care doar l-a scris. Răspândirea au făcut-o credincioşii, care au evlavie la Părintele Arsenie şi care îşi revarsă sufletul cinstitor, prin acatistul pe care îl au la îndemână. Dacă ar fi unul mai bun, l-ar folosi pe acela; cum acesta este singurul pe care îl au, pe acesta îl şi folosesc. Şi apoi, aşa cum se citesc şi alte cărţi apocrife, — cum e visul Maicii Domnului, — spre înmulţirea evlaviei, de ce nu s-ar putea citi şi acest acatist, tot spre înmulţirea evlaviei sau spre manifestarea evlaviei?

Orice încercare de denigrare a Părintelui Dometie, ca să se pună în umbră acatistul scris de el, este fără rost, deoarece credincioşii nu citesc acatistul din evlavie faţă de autor sau raportându-se la autor, — despre care unii nu ştiu nimic sau aproape nimic, iar alţii ştiu prea puţin, — ci din evlavie faţă de Părintele Arsenie, pentru care este alcătuit. Pe mine nu mă deranjează cu nimic existenţa acestui acatist, şi n-am de gând să-l opresc pe cineva de a-l citi, deşi eu însumi nu-l citesc, pentru că deşi am respect faţă de Părintele Arsenie, nu am un cult pentru el.

Câteva nedumeriri.

Acestea fiind zise, mi-au mai rămas şi câteva nedumeriri, în legătură cu rândurile pe care le am în vedere, în expunerea de faţă.

O necuviinţă

Citind cele scrise spre informare şi spre lămurire, constaţi că de câte ori vine vorba despre Mitropolitul Nicolae Bălan, el este pomenit ca „Mitropolitul Bălan". Astfel, în nota la scrisoarea lui Nichifor Crainic, adresată Părintelui Arsenie e scris: „Nichifor Crainic e ocrotit de Părintele Arsenie, cu încuviinţarea Mitropolitului Bălan". Mai departe, în aceeaşi expunere, citim: „Părintele a fost dus cu maşina de Mitropolitul Bălan". Nu ştiu pe ce se întemeiază acest fel de a spune, dar fie-mi îngăduit să afirm că e o necuviinţă. E ca şi când ar afirma cineva că lucrarea „Cărarea Împărăţiei" a fost scrisă de Părintele Boca sau că nota asupra ediţiei e semnată de Monahia Constantinescu. De ce să nu se spună, cum e corect: „Mitropolitul Nicolae Bălan"? Şi ar fi cazul să se vorbească corect, mai ales când ne gândim că Mitropolitul Nicolae Bălan l-a hirotonit pe Părintele Arsenie diacon şi preot şi că l-a făcut călugăr. Tot Mitropolitul Nicolae Bălan i-a dat bursă pentru Şcoala de Arte Frumoase şi l-a trimis şi la Sfântul Munte. În sfârşit, Mitropolitul Nicolae Bălan este ctitorul Mânăstirii Brâncoveanu, la care şi-a început Părintele Arsenie viaţa de mânăstire şi unde şi-a desfăşurat activitatea vreme de nouă ani, chiar dacă „nici mort nu se mai întoarce la Sâmbăta".

Este vreo deosebire între săvârşire şi moarte?

A doua nedumerire este aceea că, de fiecare dată, când a venit vorba de trecerea la cele veşnice a Părintelui Arsenie, se exprimă aceasta cu cuvântul: „săvârşirea din viaţă", în timp ce, cu privire la Părintele Bodogae, e scris: „Înainte de a muri...". E vorba cumva de vreo nuanţă? Unii mor şi alţii se săvârşesc?

Ceva ce nici nu-ţi poţi închipui.

În sfârşit, cea de a treia nedumerire, îmi vine de pe urma constatării că o călugăriţă, „Monahia Zamfira Constantinescu", cu mai bine de patruzeci şi cinci de ani de călugărie şi cu aproape tot atâţia ani de vieţuire în preajma Părintelui Arsenie, la vârsta de 70 de ani de viaţă, poate purta în suflet atâta răutate, câtă emană din rândurile pe care le semnează, ca ultim cuvânt însoţitor al cărţii „Cărarea Împărăţiei". Şi cuvântul, aşa cum ne apare, este „pelinul" şi „veninul", turnat peste mierea celor pe care le pecetluieşte. E ultima impresie şi nu e cea bună...

Arhimandritul Teofil Părăian

Notă:

Aceste rânduri le-am scris în zilele de 8 şi 9 februarie 1996. Le-am scris dintr-o necesitate sufletească, ca un fel de despovărare de greutatea ce o purtam pe suflet, de pe urma celor scrise, cu atâta răutate, în ultimul cuvânt însoţitor al Cărării Împărăţiei. N-am vrut să fiu polemic şi cred că nici nu sunt. Unele observaţii trebuiau totuşi să fie făcute şi le-am făcut, fără să fiu incisiv. N-am cu nimenea nimic, aşa cum lumina n-are nimic cu umbrele şi cu petele pe care le descoperă.

Întâlnire cu IOAN AGÂRBICEANU

Pe scriitorul Ioan Agârbiceanu l-am cunoscut prin romanul său „Arhanghelii", pe care l-am citit cu pasiune în calitatea de elev de liceu.

După anul 1940 s-a stabilit la Sibiu, oraş cu care avea legături mai vechi (fusese timp îndelungat preot la Orlat — Sibiu). A redactat o vreme, în Sibiu, ziarul „Patria". În Sibiu şi-a tipărit romanul „Vâltoarea" şi interesantul volum: „Familia intelectualilor de la ţară şi rolul ei etnic în satul românesc", şi tot în Sibiu a tipărit, în cadrul „Astrei", 14 volume de popularizare, între anii 1910—1942.

Conducerea „Astrei" din Sibiu convocase o şedinţă. Obiectivul ei era problema culturalizării maselor, metode noi. În sala de aşteptare de la actuala bibliotecă „ASTRA" cel dintâi sosit a fost Ion Agârbiceanu. L-am găsit stând lângă fereastră, cu privirea îndreptată spre parcul „Astrei". Salutându-l afectuos am rămas impresionat de răceala şi indiferenţa lui. Parcă n-a fost bucuros de tulburarea liniştei sale. Încet, încet s-a încălzit însă atmosfera. Autorul celor 80 de volume s-a dovedit un om blând şi bun.

Pornind de la obiectivul şedinţei „Astrei": „Noi metode de lucru", scriitorul mi-a zis: „Vezi d-ta, noi trebuie să muncim raţional, să ne uşurăm munca". Încă n-au toţi convingerea despre necesitatea ei. „Astra" ne dă delegaţie să conferenţiem ici şi colo şi nu ne lasă să ne descurcăm singuri cu drumul. Ca să nu stăm în gară la plecare şi să aşteptăm la reîntoarcere, ea ne pune la îndemână mijloace de cărat iute, pentru a putea duce doi-trei conferenţiari în mai multe localităţi deodată. Iată şi orlăţenii, pe care îi cunosc bine, îşi irosesc cinci, şase oare cioplind cu barda, pentru câte un stâlp, în timp ce gatărul lor din localitate ar face această ispravă în câteva minute, pentru 2—3 lei, sau în schimbul unei munci prestate la gatăr. Prea se minimalizează timpul în care se organizează munca şi acţiunea omului. De altcum la sate sunt şi alte probleme, multe şi mari. Satele sunt robile de problemele materiale ale vieţii. Avem nevoie de intelectuali care să ţină pasul cu înaintarea în cultură, prin care să pulseze o nouă civilizaţie; e nevoie de un ideal de viaţă, în general, de accentuarea practică a vieţii. O problemă care trebuie să dea de gândit este cea a natalităţii. Ne mănâncă ciorile...

Singur purtător de cuvânt, scriitorul vorbea încet şi cu intermitenţe, aştepta, parcă să fie provocat. „Eram preot tânăr, la sat", spunea dânsul, în faţa atâtor surprize, care de care mai îngrijorătoare. M-a impresionat posibilitatea atâtor forme de rele înrădăcinate în fiinţa oamenilor: beţie, fumat, divorţuri, procese. Numeroşi erau aceia care prin viaţa lor răsturnau dogmele Bisericii şi adevărurile deprinse de la părinţi. Duminica bogaţii stăteau la crâşmă şi beau iar săracii încuiau uşa când umblam cu crucea, atât erau de săraci încât în căsuţa lor n-aveai de ce te împiedica.

Mi-am dat seama că numai bunătatea, vorba blândă şi exemplul mă puteau apropia de ei. Am început să fiu săritor la necaz...

Să ştii că ţăranii au o mândrie încăpăţânată. Nu le place să-i descurce alţii. Când sunt muiaţi de vin, devin nişte copii, spun tot ce au în cugetul lor. Am îndrumat băieţi buni spre studii, pe cei lipsiţi de pământ i-am introdus la gaterul din localitate, pe alţii la diferite în-

(Continuare în pag. a 8-a)

Nicolae Neaga

Omul şi bunurile sau despre un câştig care ne poate păgubi

(Urmare din pag. a 6-a)

recunoaşterea sensului lor ultim care-l indică pe Dumnezeu drept autor al lor.

Împotriva unor astfel de stări aberante s-a ridicat Mântuitorul, cum este lăcomia sau acumularea de dragul de a avea cât mai mult, cu mult peste cât îţi este necesar, despre care Sf. Părinţi spuneau că sunt de la diavolul. Lăcomia în esenţa ei nu este decât o denaturare a condiţiei umane, o dislocare a omenescului din rosturile lui firesti, „centrul vieţii omeneşti este mutat din Dumnezeu în el însuşi" (Pr. A. Alevizopol), o pervertire a sensului primar al existenţei, aceea de a creşte şi a se îmbogăţi în Dumnezeu, în cele spirituale. Or lăcomia nu te mai lasă să-L vezi nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele, ci te face să te adâncesti tot mai mult în materialitate, să devii robul acesteia, nemailăsându-te să vezi în preajma ta nimic şi pe nimeni, decât pe tine însuţi.

Bogatul din parabolă, la care s-a referit Mântuitorul, nu este condamnat pentru simplul fapt că avea bunuri, şi nici pentru că a fost învrednicit de o recoltă bogată, pentru că până la un punct toate acestea ne fac să înţelegem că se bucură de roadele muncii sale şi de darul lui Dumnezeu. El este supus judecăţii lui Dumnezeu abia din momentul în care, închizându-se complet în sine, uită că în jurul său existau semeni de ai săi săraci, de a căror existenţă deşi Mântuitorul nu aminteşte, ne lasă însă să o presupunem, şi care aveau nevoie de ajutorul lui; uită că aceste bunuri i-au fost dăruite de Dumnezeu, ba s-a uitat chiar şi pe sine, neglijându-şi complet sufletul, de parcă aceste bunuri i-ar fi putut satisface setea şi foamea spirituală. Închizându-se în propriu-i egoism, a crezut că poate eterniza o stare care n-avea cum să dureze la infinit.

Bogatul s-a lăsat furat de o iluzie; pentru o clipă, uitând de tot şi de toate, s-a încrezut peste măsură în bunurile sale, dar ca tot ce este iluzie, nici aceasta nu putea să dureze la infinit. Se mintea singur, complăcându-se într-o falsă realitate, refuzând să vadă realitatea aşa cum era de fapt, şi în acest moment Dumnezeu îl atenţionează, aducându-l la **adevărata realitate:** „Nebune, în noaptea aceasta ţi se va lua sufletul; aşadar, cele pe care le-ai pregătit, cui vor rămâne?". Iată-l, deci, pus în faţa adevăratei realităţi, nu cea pe care şi-o confecţionase singur, şi în care s-a complăcut pentru o clipă. Toată agoniseala, toată bogăţia acumulată de-a lungul unei vieţi devenise zadarnică şi neputincioasă, nu-l mai putea ajuta în nici un fel în faţa morţii. Trăise în eroare şi trebuia să i se amintească că greşise; ignorase faptul că viaţa nu se rezumă doar la cele pământeşti, că omul mai are şi suflet, care îşi are „foamea şi setea lui" (Amos 8, 11), şi pe care nimic din cele pământeşti nu le pot satisface. Ignorase cu bună ştiinţă că viaţa omenească nu se rezumă doar la acest **aici** în care ne este dat să trăim pentru o foarte scurtă perioadă de timp, ci ea se continuă **dincolo,** şi că de fapt acest dincolo dă adevărata valoare şi adevăratul sens al vieţii, iar acest dincolo nu este decât o prelungire, o continuare a lui aici, mai mult, vom câştiga acel dincolo, după felul cum ne-am comportat aici.

Cum îl vom putea dobândi pe acel dincolo, ne învaţă Mântuitorul însuşi, atunci când ne aminteşte că bogăţia nu ni s-a dat doar pentru noi, ci că avem datoria, ca din toate cele pe care le-am primit, să-i facem părtaşi şi pe semenii noştri care sunt în nevoi „toate împrejurările şi persoanele prin care ne agrăieşte Dumnezeu sunt apeluri şi chipuri vii şi transparente ale Lui; Dumnezeu cel simplu se coboară la noi într-o multitudine de forme şi situaţii ale vieţii noastre" (Pr. D. Stăniloae, op. cit., pag. 144).

Sfinţii Părinţi au împins însă, lucrurile până la capăt, spunând că orice dar are cineva, nu-l are doar pentru sine, ci în primul rând şi pentru alţii (Sf. Vasile cel Mare), acesta fiind de altfel singurul aspect sub care creştinismul acceptă averea. Atâta timp cât din bunurile cu care te-a învrednicit Dumnezeu, îi vei ajuta şi pe semenii tăi, avizaţi pentru aceasta, nu vei face altceva decât să te ajuţi pe tine însuţi. Dând altora, îi dai lui Dumnezeu, Lui, care s-a identificat cu cei goi, cu cei săraci, cu cei flămânzi (Mt. 25, 35—40), iar Dumnezeu nu ne va rămâne niciodată dator. Fiecare faptă făcută în numele Lui, nu va rămâne nerăsplătită „nu-şi va pierde plata sa" (Mt. 11, 42).

Prin pilda Bogatului căruia i-a rodit ţarina Mântuitorul n-a vrut decât să ne amintească marele adevăr al existenţei noastre: nu suntem veşnici aici pe pământ, ci „călători şi oaspeţi". Nimic, din cele pe care le avem, nu ne aparţine, ci toate ne-au fost dăruite de Dumnezeu în milostivirea Lui cea mare, pentru ca prin ele să ne asigurăm existenţa. Să nu cădem şi noi în greşeala bogatului din parabolă, care deşi dăruit de Stăpânul ceresc cu multe daruri şi bogăţii, a uitat că acestea i-au fost date cu un scop foarte precis şi pe care în loc să le folosească cu înţelepciune, n-a făcut altceva decât că, încrezându-se prea mult în aceste bunuri, şi-a păgubit sufletul, pierzându-şi mântuirea.

Aniversarea a 75 de ani de viaţă a Î. P. S. Arhiepiscop BARTOLOMEU ANANIA al Vadului, Feleacului şi Clujului

MESAJ

Sunt bucuros să adresez un cuvânt de felicitare şi de bune urări de viaţă lungă şi, în continuare, de rodnică activitate Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania al Vadului, Feleacului şi Clujului cu prilejul frumoasei aniversări a împlinirii vârstei de 75 de ani.

Îl cunosc pe Î.P.S. Sa de multă vreme.

Era bibliotecar al Bibliotecii Patriarhiei.

Apoi Inspector bisericesc pe toată Patriarhia.

Apoi asistent universitar la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

În America a condus o revistă bisericească, numită **Credinţa,** şi a întemeiat o revistă literară, numită **Noi.** Este **poet** şi **dramaturg** publicat şi jucat, şi cu una din piese filmate: **Mioriţa.**

Locul său era în ierarhie de multă vreme. I s-a şi propus de multe ori încă de către Patriarhul Justinian, care îl preţuia şi îl iubea.

A refuzat mereu.

Şi atunci când a fost ales Arhiepiscop de Cluj, a fost ales în absenţă. Se afla retras la Văratec, dedicat scrisului.

Ca arhiepiscop de Cluj a reîntinerit şi reorganizat într-o viziune nouă întreaga Eparhie şi **Renaşterea,** revistă de spiritualitate şi cultură.

Î.P.S. Sa e un pilon de nădejde în efortul Bisericii Ortodoxe din România şi din lumea contemporană, de a se dărui credincioşilor şi de a fi factor de permanentă legătură cu Dumnezeu, cu trecutul şi prezentul românesc.

La 75 de ani este tânăr şi s-a dedicat în anii aceştia unei opere unice şi extraordinare: o nouă traducere a **Bibliei.** Noul Testament este deja tipărit.

Ştiu că lucrează cu elan şi cu nesomn.

A intrat de pe acum în rândul unui Simeon Ştefan Mitropolitul traducător al Noului Testament în româneşte, la Alba Iulia, în sec. 17 şi, desigur şi în rândul traducătorilor **Bibliei de la Bucureşti,** 1688, alături de Nicolae Milescu, de Fraţii Greceanu şi de Mitropolitan al Buzăului. S-a înscris şi alături de Şaguna, cu Biblia de la Sibiu, şi alături de traducătorii **Bibliei de la Blaj,** şi al traducătorilor Bibliei de la Buzău şi, bine înţeles îndată după ultimii traducători: Gala Galaction, Vasile Radu şi Nicodim Munteanu, cu Biblia din 1936.

Istoria culturii române şi a Bisericii Ortodoxe Române va înscrie acum pe ultimul traducător al Bibliei în româneşte:

Arhiepiscopul BARTOLOMEU ANANIA

Să-i dea Dumnezeu tinereţe să termine şi traducerea Vechiului Testament.

Textul traducerii Noului Testament, deja tipărit, este însoţit de **Note savante** care, împreună cu traducerea, vor intra în **istoria** traducerilor Sf. Scripturi în limba română, tot mai adusă la zi.

A trecut, precum se ştie, şi prin închisorile comuniste, fiind unul din cei doi membri ai Sinodului care au trecut pe acolo, afirmându-şi credinţa în Dumnezeu, în Biserică şi în destinul şi libertatea neamului românesc.

Îi fac bune urări de sănătate, putere de muncă şi îl asigur de dragostea tuturor şi a mea.

Dumnezeu să-i binecuvinteze anii, realizările şi viitorul.

† ANTONIE
Mitropolitul Transilvaniei Crişanei şi Maramureşului

RĂSPUNDEM CITITORILOR

1. **D-lui preot Heinrich Kraus, Schwabstrasse 71, CH-3018, Bern Bümpliz.**

Vă mulţumim pentru încurajatoarele aprecieri referitoare la conţinutul „Telegrafului Român".

Ne onorează, de asemenea, faptul că avem în Dumneavoastră un atât de statornic abonat şi cititor (de peste 16 ani), deşi trăiţi pe meleaguri mai îndepărtate de România (Elveţia).

La sugestia Dumneavoastră am redat complet numele Băncii, la care pot fi vărsaţi banii pentru abonament, de către abonaţii din străinătate.

2. **D-nei Bunea Elena — Oraşul Victoria** — abonată de peste 30 de ani a „Telegrafului Român".

Ne-a impresionat scrisoarea Dumneavoastră. Aspectele negative care pot fi constatate, din nefericire, cu ocazia oficierii unor Sfinte Taine precum Botezul şi Cununia, când unii participanţi, mai puţin atenţi la caracterul sacru şi solemn al acestor momente, se lasă furaţi de unele obiceiuri străine ritualului liturgic dar şi evlaviei creştine, trebuie să se afle în atenţia slujitorilor bisericeşti spre a le înlătura cu desăvârşire.

De altfel, noi am făcut mereu loc, în paginile „T. R." unor materiale, care vizează aspecte ca cele la care vă referiţi Dumneavoastră. Nu mai departe decât în numerele 41—44 din 1 şi 15 nov. 1995 ale „T. R.", am publicat articolul: „Desacralizarea Tainei Cununiei".

Referitor la Oastea Domnului, Biserica Ortodoxă Română a reglementat într-adevăr statutul acestei organizaţii creştine, preţuind contribuţia ei la consolidarea moralităţii şi evlavei şi dorind-o apropiată lucrării ei pastoral-misionare!

Împărtăşim ca şi Dumneavoastră îngrijorarea cu privire la răspândirea fenomenului sectar.

Subminarea unităţii creştine sub masca „evanghelizării" la care se dedau sectarii este păcat înaintea Mântuitorului Hristos, care S-a rugat Părintelui ceresc pentru ca cei ce vor crede în numele Său „să fie una, precum... Eu întru Tine şi Tu întru Mine, aşa şi ei să fie una în chip desăvârşit" (In. 17, 23).

Pr. D. A.

DONAŢIE PENTRU FONDUL FILANTROPIC EPARHIAL

Creat pentru a veni în ajutorul celor în lipsuri şi suferinţă, Fondul Filantropic Eparhial s-a dovedit, până în prezent, o foarte eficientă modalitate, pentru Biserică, de a-şi îndeplini opera sa misionară şi filantropică.

Constituirea fondului se face prin donaţiile benevole ale preoţilor, parohiilor, protopopiatelor şi credincioşilor.

Foarte recent s-a primit o donaţie de 100 000 (una sută mii) lei de la D-l Gheorghe Palaghia din com. Slatina, jud. Suceava.

Îi aducem mulţumirile noastre şi rugăm pe Dumnezeu să-i dăruiască sănătate.

Întâlnire cu Ioan Agârbiceanu

(Urmare din pag. a 7-a)

treprinderi din Sibiu, le-am popularizat presa existentă atunci...

Acum, după 40 de ani unii se îmbulzesc să-mi spună câte s-au schimbat. Dar să ştii că vom fi tari numai dacă ne vom răzima pe un ideal naţional interior, adică să fim sănătoşi sufleteşte şi tari trupeşte".

După şedinţă, la Astra, am pornit la drum, spre casă. Prinşi în vorbă abia ne-am dat seama că ne găsim în faţa casei mele. La invitarea mea: „Dacă voiţi, să facem un popas la noi?"; scriitorul răspunse: „să facem". Ne-am instalat la masă, în camera mea de lucru, am dat la o parte un volum de poezii de Octavian Goga şi am gustat din bunătăţile pe care ni le-a oferit gazda casei, care era bucuroasă de oaspeţi.

Bucuros de popas scriitorul zise: „Ce este Goga pentru poezie este gazda casei pentru bucătărie", iar noi, soţia mea şi cu mine am fost fericiţi că am cunoscut, mai de aproape, pe scriitorul care prin talentul său s-a impus în mod durabil maselor de cititori, intrând pentru totdeauna în panteonul culturii româneşti.

La ora bilanţului şi a planului de perspectivă

Extras din

PROCESUL — VERBAL

al şedinţei Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului din 21 ianuarie 1996

La propunerea Î. P. S. Mitropolit **Antonie,** se hotărăşte angajarea unui *revizor contabil* pentru a relua controlul parohiilor.

Se face apoi o informare cu privire la reparaţiile la **Reşedinţa de vară a Arhiepiscopiei.** Reparaţiile au fost terminate, cu excepţia exteriorului care se va finaliza în primăvară. În clădire s-a mutat din dispoziţia chiriarhală Protopopiatul Sibiu, la parter, cu condiţia de a întreţine grădina şi clădirile anexate din curte. La etajul I s-a mutat Reşedinţa Episcopului vicar în jumătate din spaţiu, cealaltă jumătate rămânând la dispoziţia Mitropoliei, precum a fost iniţial, adică Reşedinţă de vară.

În primăvară se vor face reparaţii şi zugrăveli la clădirile administraţiei Arhiepiscopiei. Se vor moderniza şi înlocui unele maşini de la Tipografia Arhiepiscopiei.

Atelierul de lumânări s-a modernizat.

Fondul Filantropic colectează anual mulţumitor contribuţia credincioşilor. Ajutoarele s-au dat la cei ce au nevoie pe bază de acte legale, distribuindu-se în 1995, ca ajutoare 10 625 000 lei.

Î. P. S. Mitropolit **Dr. Antonie** arată că a intervenit la organele de stat pentru majorarea salariilor preoţilor. Se speră să fie soluţionată cel puţin problema salariilor preoţilor de la parohiile mici.

Din Fondul Basarabia, sumele colectate s-au distribuit studenţilor basarabeni.

La Duminica Ortodoxiei se vor colecta sume în două duminici şi se vor împărţi în două: pentru Fondul Central Misionar şi pentru un Fond Misionar Eparhial.

La Mânăstirea Sâmbăta s-au continuat lucrările de construcţie. Se pictează biserica; s-a terminat încălzirea centrală. Se are în vedere tot la Mânăstirea Sâmbăta să se mai construiască o clădire pentru conferinţe, simpozioane, arhondaric pentru închinători. Se speră ca în primăvară să se înceapă construcţia respectivă şi de asemenea se speră în diferite sponsorizări.

În **Sectorul cultural**, la propunerea Î. P. S. Sale se vor repune în funcţie bibliotecile parohiale pentru a fi împrumutate cărţi credincioşilor. Pentru aceasta P. C. Protopopi sunt rugaţi să ia în serios această propunere şi să propună în Bugetele parohiale fonduri pentru Biblioteci.

Î. P. S. Sa anunţă că s-au ocupat posturile de preoţi pentru spitale şi că a fost numit preot la Penitenciarul din Codlea. Se vor numi şi doi preoţi militari, unul în Sibiu şi unul în Braşov.

Se predă religia în şcoli. Toate catedrele de religie sunt ocupate cu suplinitori. Manualele de religie de la clasa I până la clasa a III-a sunt tipărite. Se vor tipări şi cele pentru clasa a IV-a. De la anul manualele de religie vor fi tipărite de către Ministerul Învăţământului.

În Consistoriul Eparhial disciplinar avem un singur caz. În rest preoţii îşi fac datoria şi se comportă bine.

Facultatea de Teologie îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu prevederile legale.

Şi Seminarul teologic de la Braşov se înscrie pe coordonatele firesti ale unei şcoli teologice. La Făgăraş s-a înfiinţat o Şcoală de cântăreţi. Se speră în bune rezultate.

Sectorul bisericesc

În legătură cu uniţii (catolicii de rit bizantin) s-au purtat convorbiri cu episcopii acestora. Se speră la o colaborare şi înţelegere mai bună. Înalt Prea Sfinţia Sa arată că a cerut trei dovezi de bună colaborare pentru refacerea relaţiilor: 1. Să înceteze procesele; 2. Să înceteze insultele şi ofensele; 3. Să înceteze ocuparea bisericilor cu forţa.

Respectându-se aceste condiţii, se va putea continua dialogul.

*

La Făgăraş se va mai înfiinţa o parohie pentru a se putea asigura cele mai bune condiţii pentru zidirea Catedralei. Catedrala va trebui să obţină personalitate juridică, pentru a putea trece la construcţie.

*

În anul 1995 s-au făcut 18 hirotonii de preoţi. Puţine faţă de numărul absolvenţilor.

*

O problemă delicată adusă în discuţie a fost cea a colectelor ce se fac pe străzi de către unii călugări şi călugăriţe.

Membrii Adunării Eparhiale sunt rugaţi să legitimeze pe toţi călugării (călugăriţele), colectori de ajutoare pe străzi. În viitor, orice acţiune de acest fel va trebui să aibă încuviinţarea Î. P. S. Mitropolit.

În legătură cu problemele mânăstirilor, P. Cuv. Stareţ de la Sâmbăta este rugat să organizeze o Conferinţă cu toţi stareţii şi starețele din Eparhie, la Mânăstirea Sâmbăta.

*

La Sâmbăta se va organiza o bibliotecă şi un muzeu, unde se vor expune piese valoroase de muzeu şi patrimoniu. Tot la Sâmbăta intenţionează şi Î. P. S. Sa să-şi lase cărţile personale (cca. 4 000 de volume).

În anul acesta vor avea loc câteva comemorări. Se vor împlini 150 de ani de la sosirea Mitropolitului Şaguna în Transilvania. Se vor împlini 300 de ani de la zidirea Mânăstirii Sâmbăta de către Constantin Brâncoveanu. Se vor organiza cu aceste prilejuri manifestări festive la Sâmbăta — în jurul datei de 15 august, cu prilejul hramului Mânăstirii. Se va tipări un album cu fotografii despre **„Mânăstirea Sâmbăta şi ctitorii ei".**

*

Cu privire la Legea învăţământului s-au făcut propuneri pentru a se interveni la Parlament din partea Î. P. S. Sale şi a Sf. Sinod în vederea eliminării cuvântului **opţional,** care reglementează problema predării religiei în şcoală. Religia să fie predată şi la liceu, unde elevii au o mai mare putere de înţelegere. Preoţii să se implice şi mai mult în procesul de educaţie religioasă.

Este o datorie morală şi pentru Biserică de a se preocupa de „copiii străzii".

O altă problemă spinoasă este cea a sectelor. Lupta cu acestea este grea. Sectele sunt subvenţionate de forţe oculte, străine. Se urmăreşte subminarea forţei Ortodoxiei.

Relaţiile dintre Ortodoxie şi Catolicism sunt îngreunate de problema uniatismului. Nici pe departe nu s-a renunţat din partea greco-catolicilor la crearea unor stări de tensiune în foarte multe parohii.

În ciuda dificultăţilor Î. P. S. Mitropolit pledează pentru continuarea dialogului şi a căutării căilor de înţelegere.

Semnalăm... Semnalăm...

■ Asaltul cultural pe care îl întreprinde editura *Humanitas* după revoluţia din 1989 în spaţiul românesc, readuce în conştiinţa prezentului valori din trecut care au fost, după al doilea război mondial, fie uitate, fie negate, fie răstălmăcite. Fără restaurarea acestor valori, cultura românească şi spiritualitatea ar fi nu numai incomplete, fiindcă le-ar lipsi multe momente de legătură, dar ea ar fi şi sărăcită. Iată de ce avem un motiv în plus, pe lângă aprecierea actului cultural propriu-zis, să remarcăm actul de reeditare a lui Lucian Blaga în volume de care are nevoie mai ales tineretul. Căci criza de la noi, astăzi, nu e numai una economică. E şi una de orientare culturală, după aproape jumătate de veac în care cultura, în înţelesul ei adevărat, s-a străduit din greu să se strecoare printre suspiciuni aculturale (mai rău decât anticulturale) şi cenzuri din zona ignoranţei.

Notăm retipărirea în 1994, la „Humanitas", a cărţii lui Lucian Blaga, numită atât de frumos *„Spaţiul mioritic"* şi apărută iniţial în 1936. Volumul e introdus printr-o scurtă bio-bibliografie. Blaga l-a integrat în vol. II al *Trilogiei culturii.*

Blaga a rămas încă neasimilat şi insuficient valorificat *ca filosof,* în cultura română.

*
* *

■ A apărut în editura „Oastea Domnului" din Sibiu (1995) în traducerea din limba franceză a diaconului Dumitru Dura, cunoscuta carte a Sf. Ioan de Cronstadt: **„Viaţa mea în Hristos".** Părintele Ioan de Cronstadt a fost preot de mir (1829—1908) şi e unul din cei puţini canonizaţi repede după trecerea la cele veşnice. E cartea unei experienţe spirituale proprii. Un fel de jurnal. De altfel e alcătuită din fragmente, din fulgerări de gând şi de simţire, în genul lui Pascal şi pe linia lui Thomas de Kempis cu **„Urmarea lui Hristos"** din Apus, iar din Răsărit pe linia lui Nicolae Cabasilas cu **„Viaţa în Hristos".** De altfel titlul părintelui Ioan e aproape identic cu al lui Nicolae Cabasilas.

Căutătorii de diferenţe specifice între tradiţia răsăriteană şi cea apuseană a vieţii spirituale, au observat că răsăritenii pun accentul **pe interior** (particula **în),** pe când apusenii urmăresc mai ales o conformitate exterioară **(urmare lui...).** Pot să fie diferenţe de nuanţă în exprimare, tributare unui anume fel de gândire, dar ea poate fi în cele din urmă doar geografică. **Urmarea lui Hristos** cea apuseană e o lectură favorită şi a răsăritenilor. Şi invers, în ceea ce priveşte **Vieţile în Hristos** în atenţia apusenilor. Dovada e chiar faptul că prezenta traducere se face dintr-o limbă apuseană, nu din ruseşte!

Viaţa duhovnicească e pe un teren mult mai ecumenic decât cea a disputelor teologice.

Au însă, amândouă, rosturile lor.

*
* *

■ Se prostesc şi unii evrei mozaici! (Sunt şi evrei creştini, spre exemplu cardinalul Lustiger, arhiepiscopul Parisului). **„Realitatea evreiască"** (an XLI, Bucureşti, nr. 19, 1—15 ian. 1996, p. 9) ne informează că BEA WYLER, cu studii în Israel, America şi Anglia, a fost aleasă rabin de două comunităţi: cea din Oldenburg şi Braunschweig din Germania. Evreii din aceste comunităţi sunt emigranţi din fosta Uniune Sovietică. Ca şi unele protestante creştine, evreicele cer drepturi religioase egale, în ierarhia sinagogii, cu ale bărbaţilor. Ştirea a fost preluată din „Frankfurter Judische Nachrichten".

În sfârşit iată semne că, după aproape 2000 de ani, unii evrei se apropie de creştinism!

Păcat că îşi iau exemplele de unde nu trebuie şi, le aleg pe cele rele care, de fapt, îi îndepărtează şi de religia lor, şi, tot mai mult, şi de creştinismul adevărat!

*
* *

■ Din ce în ce mai bună, revista „Transilvania" care apare la Sibiu. Nr. 1—2 (serie nouă) 1995 adună studii în jurul temei **„Casă"** şi **„Acasă" la români".** Cele 200 de pagini, format mare, se deschid prin prestigiosul nume al lui Martin Heidegger. Toate semnăturile sunt nume mari. Foarte la temă, e un fel de dicţionar-aforisme-mini-eseuri de C. Niculescu: **Loc. Locuire. Casă. Acasă** (p. 21—28). Multe ar putea fi remarcate. Aleg o definiţie: **„CHILIE, Loc în care te retragi cu Dumnezeu şi te lupţi cu diavolul. Dacă Dumnezeu „lipseşte", chilia devine o simplă cameră. Poate şi invers, orice cameră în care Dumnezeu e adăpostit cum se cuvine, devine o chilie"** (p. 25).

De remarcat printre semnatari şi Ion Ungureanu, fost ministru al Culturii şi Cultelor în Basarabia, şi Valeriu Matei, poet cunoscut şi bun român basarabean. Ion Ungureanu îi face prea mare onoare lui Ion Druţă ocupându-se de cartea acestuia **„Biserica albă".** Despre Ion Druţă, până îşi limpezeşte starea neagră prin care trece, ar trebui să nu mai vorbim. Cu speranţa că se va limpezi, chiar dacă s-a stabilit la Moscova!

Pentru „Transilvania" se cuvine un mare cuvânt de apreciere poetului Ion Mircea, redactorul şef.

ANTONIE P.

ANUNŢ

Editura Arhiepiscopiei Sibiu a tipărit cartea: PREOTUL ÎN BISERICĂ, ÎN LUME, ACASĂ, pentru preoţi şi credincioşi. Se poate comanda la Secretariatul Arhiepiscopiei, str. Mitropoliei 24.

Preţul este de 4 500 lei ex. Cine ia mai mult de 50 exemplare va obţine o reducere de preţ la 3 600 lei exemplarul.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Aurel Jivi** — redactor adjunct; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 143
SIBIU
1 şi 15 aprilie
Nr. 13—16
1996

„VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ!"

ŞI A ÎNVIAT DIN MORŢI*

Iubiţi credincioşi,

Cu prilejul acestei mari sărbători creştine, vă întâmpin pe toţi cu salutarea tradiţională: **Hristos a înviat!**

1. **Două evenimente cruciale în istorie: Întruparea** lui Dumnezeu pe pământ şi **Învierea** Sa din morţi, au luminat şi au modificat gândirea omenească despre rostul nostru pe pământ. Din neştiutori, oamenii au devenit ştiutori. Aceste evenimente au dat răspuns de **Sus** la toate marile şi chinuitoarele întrebări despre originea universului şi a vieţii, despre începutul şi rostul existenţei, de la stea până la om, şi despre cumplita şi inevitabila taină a morţii, cu care se sfârşeşte viaţa.

Întruparea lui Dumnezeu şi **Învierea** Sa au pus bazele de nezdruncinat ale unei religii noi. Această religie este creştinismul. Durează de aproape două mii de ani şi scris este că până la urmă va cuprinde toate neamurile. Creştinismul este învăţătura a toate lămuritoare, pentru că ea vine direct de la Dumnezeu.

Din **Ziua Învierii toate s-au umplut de lumină, şi cerul şi pământul şi cele de dedesubt**, cântăm în această perioadă a Sărbătorii. Adică toate s-au clarificat. Lumina descopere tot ceea ce ascunde întunericul. Acum ştim totul despre toate. Ştim adică ceea ce este foarte important să ştim, ca să trăim în linişte sufletească. Ştim despre Dumnezeu, despre univers, despre nemurire, despre om şi despre legea morală după care trebuie să ne organizăm viaţa, ca să putem da „răspuns bun" la **Dreapta Judecată**, cum ne rugăm în ectenii.

Ştim acum că există şi o **Dreaptă Judecată**. Trebuie să fim aşadar bine pregătiţi pentru examenul final. Va fi un examen pentru care, spre deosebire de examenele şcolare, întrebările ni se dau dinainte. Toţi le ştim. La ele se răspunde însă nu cu cuvinte, ci cu fapte. Faptele bune vor fi răspunsurile bune la **Dreapta Judecată**. Printre acestea vor fi milostenia, compătimirea cu cei în nevoi şi necazuri, pocăinţa şi îndreptarea prin spovedanie şi Sf. Împărtăşanie, o viaţă de familie corectă, educarea religioasă a copiilor, într-un cuvânt: iubirea de aproapele.

2. **Întruparea şi Învierea Domnului au fost cu sute de ani înainte proorocite.** Planul lui Dumnezeu de a se descoperi oamenilor prin coborârea Sa pe pământ, era hotărât dinainte. Dumnezeu ştia că fără descoperirea Sa, oamenii nu vor şti niciodată nimic sigur, şi vor fi dezorientaţi şi nesiguri în credinţa lor. **Descoperirea**, adică Întruparea, s-a petrecut, cum spun Scripturile, **„la plinirea vremii"**. Adică atunci când a socotit Dumnezeu că lumea e destul de matură, ca să înţeleagă Întruparea şi Mesajul Său. Prin Întrupare s-a descoperit **„taina cea din veac ascunsă"**. Ea li s-a descoperit totuşi profeţilor, ca să întreţină speranţa că Dumnezeu va veni în persoană să lămurească totul.

Profetul Isaia proorocise că Iisus se va naşte din Fecioară[1] şi va fi **Domn** şi **Mântuitor** şi **Răscumpărător.**[2] Profetul Miheia proorocise că se va naşte în Betleem.[3] Profetul Osea ştia că va merge în Egipt.[4] Profetul Ieremia proorocise uciderea pruncilor.[5] Iisus însuşi le spune Iudeilor într-una din conversaţiile cu ei, că a fost profeţit şi de Moise, cel în care ei credeau: **„Despre Mine scria acela"**,[6] le aduce El aminte, folosind chiar pe cel mai mare profet al lor. Moise profeţise că **„prooroc din mijlocul tău Israele şi din fraţii tăi îţi va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe acela să-l ascultaţi"**.[7] Evanghelistul Matei ştia din cartea **Judecătorilor**, tot din Vechiul Testament[8] că, deşi era născut în Bet-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală dată la Ziua Învierii Domnului, 1996.
1 Isaia VII, 14.
2 Isaia LIX, 26.
3 Miheia V, 1.
4 Osea XI, 1.
5 Ieremia, XXXI, 15.
6 Ioan V, 46.
7 Deuteronom XVIII, 15.
8 Judecători XIII, 5.

Taina lui Hristos pascal

Nu este uşor pentru creştini să explice învierea lui Hristos şi să se identifice cu experienţa lui **Hristos** răstignit şi înviat. Dacă naşterea lui Iisus din Nazaret, după trup, ca om, poate să fie înţeleasa, dacă răstignirea Celui ce pretindea a fi Mesia lui Israel are o logică legală, ţinând seama de motivele şi împrejurările condamnării Sale, învierea lui Hristos este un eveniment cuprins de mister. La întruparea Sa a conlucrat direct mama Sa Maria, Iosif şi familia acestuia fiind mediul în care Iisus s-a născut şi crescut. Iisus n-a fost condamnat din întâmplare, ci după un plan şi cu consimţământul autorităţilor religioase şi politice din Ierusalim. În schimb, la învierea Sa nimeni n-a conlucrat cu El şi nimeni n-a fost martor ocular al ieşirii lui din mormânt. Apostolul Pavel, căruia Hristos înviat i s-a arătat, spune că patimile lui Hristos constituie sminteală — **scandalon** pentru iudei şi nebunie — **moria** pentru neamuri, iar pentru cei ce cred puterea **(dinamis)** şi înţelepciunea **(sofia)** lui Dumnezeu (I Cor. 1, 23—24).

Mai puţin interesată de dovezile materiale despre învierea lui Hristos, teologia tradiţională a scos în evidenţă incidenţele învierii asupra firii umane asumată de Hristos şi asupra destinului omenirii. Această teologie recurge la argumente, parabole, analogii şi termeni de origine biblică. Care este sensul învierii?

Iisus Hristos n-a rămas închis, pasiv, în mormânt, ca un muritor.

El a intrat în mormânt ca să se pogoare la iad, ca acolo să anunţe învierea şi eliberarea celor peste care moartea stăpânise începând cu Adam. El n-a putut să fie ţinut captiv în mormânt, pentru că Dumnezeu l-a înviat. El însuşi se întoarce la viaţa pământească, din puterea şi libertatea lui proprie, după ce zdruncină temeliile iadului. Aşa cum de bună voie acceptă Crucea, totuşi se scoală din mormânt de bunăvoie.

Paştele lui Hristos este o trecere a firii Sale umane de la starea de chenoză la starea de slavă. Aceasta este taina crucii: pe Cruce, Hristos umilit de oameni, a fost preamărit de Dumnezeu. În timpul vieţii pământeşti, dumnezeirea lui Hristos este acoperită şi umbrită de cortul trupului uman, de chipul robului. S-a arătat în chip de om, de aceea puţini am recunoscut că El e Dumnezeu. „Tu, om fiind, Te faci pe Tine Dumnezeu" (Ioan 10, 33). La înviere, umanitatea Lui devine străvezie, strălucind de razele dumnezeirii Sale.

Învierea lui Hristos este semnul că prin moartea Sa pentru noi ne-a împăcat cu Dumnezeu, de aceea se poate spune că am fost mântuiţi prin viaţa lui (Rom. 5, 8—10). Această mântuire are multe nume: **înfiere**, adică Iisus ne-a înrudit cu Dumnezeu, am devenit fiii lui Dumnezeu, după har, prin mijlocirea Lui; **înnoirea firii**, deoarece trupul asumat de Hristos este acum plin de Dumnezeirea Sa; recapitularea sau împăcarea tuturor cu Dumnezeu. Viaţa noastră este ascunsă acum cu El în Dumnezeu (Col. 3, 3), de aceea ce s-a întâmplat cu El, se va întâmpla cu toţi: toţi vor învia, pentru că toţi fac parte din poporul câştiat de Dumnezeu (I Petru 2, 9). Calea care conduce la libertate, împotriva determinismului şi fatalismului, este asemănarea cu patimile lui Hristos.

Ce înseamnă învierea pe plan personal?

„Au nu ştiţi că toţi câţi în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Aşadar, ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morţi, prin slava Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii" (Rom. 6, 3—4). Biserica n-a impus creştinilor să repete drumul lui Hristos, în mod fizic, adică prin urcarea pe Cruce şi prin vărsarea sângelui. Dar fiecare trebuie să imite, în mod sacramental, paştele lui Iisus: „Căci dacă am fost altoiţi pe El, prin asemănarea morţii Lui, atunci vom fi părtaşi şi ai învierii Lui" (Rom. 6, 5). Creştinul care primeşte în taina **Împărtăşaniei, Trupul** şi Sângele lui Hristos, este nu numai împăcat cu Dumnezeu, ci se face împreună-moştenitor cu Hristos (Rom. 8, 17).

În fine, cel ce primeşte lumina învierii este chemat să transmită la rândul său această lumină zicând: „Hristos a înviat", fiecare creştin devine martor contemporan al lui Hristos, creând în jurul lui un spaţiu de lumină, de **bucurie** şi de viaţă. „Era mort şi a revenit la viaţă, era pierdut şi s-a regăsit" (Luca 15, 24). Orice **convertire**, orice schimbare de mod de viaţă, se compară cu învierea. Ştiind bine ce a fost, creştinul trebuie să fie conştient de ce este, de ceea ce poate să devină. El are o mare răspundere faţă de el însuşi. Privind la Hristos răstignit şi înviat, el nu poate să facă ce vrea cu viaţa lui. Uimindu-se de preţul cu care a fost răscumpărat, de cinstea cu care l-a onorat Dumnezeu, creştinul trebuie să asume zilnic propria lui înviere din iadul păcatului cu puterea şi harul „Celui care a murit, şi mai ales a Celui ce a înviat, Care şi este de-a dreapta lui Dumnezeu, Care mijloceşte pentru noi" (Rom. 8, 34).

Pr. Prof. Ion Bria — Geneva

Fericitul Augustin:

Predică în ziua de luni a Sfintelor Paşti

1. Urmând tradiţiei, în aceste zile ale Învierii Domnului nostru Iisus Hristos citim din toate cărţile Sfintei Evanghelii. În pericopa de astăzi am remarcat mustrările pe care Domnul Iisus le adresează ucenicilor Săi, mădularele Sale cele dintâi, care stau de-a dreapta Sa, pentru că nu-L credeau înviat pe Cel pe care, mort fiind, îl plângeau. Părinţii noştri în credinţă încă nu aveau credinţă, învăţătorii care au propovăduit ca să creadă tot pământul, murind pentru aceasta, nu credeau încă. Ei L-au văzut înviind morţii, dar nu credeau că El însuşi a înviat. Aceste mustrări erau, în consecinţă, binemeritate. Ei primeau desluşit revelaţia a ceea ce erau prin ei înşişi şi a ceea ce vor fi de acum înainte prin El. Astfel Petru a luat la cunoştinţă când, foarte sigur pe el la privegherea de la patima Domnului, a şovăit la vremea patimii. Se văzu atunci redus la sine însuşi, suferi în sine de ceea ce era, plânse de ceea ce era şi se întoarse spre Cel ce îl făcuse. Iată, deci, că nu credeau încă, nu credeau încă în lecţia pe care le-a dat-o pe când tocmai vedeau acestea. Cât de mare bunătate din partea Sa că ne-a dat să credem ceea ce nu vedem. Noi credem cuvântului lor, aceia nu credeau ochilor lor.

2. Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este o nouă viaţă pentru cei ce cred în Iisus. Şi aceasta este taina patimii şi învierii Sale, pe care trebuie să o cunoaşteţi cu de-amănuntul şi să o trăiţi. Că nu fără motiv a venit viaţa la moarte, nu fără motiv izvorul vieţii, unde se adapă pentru a trăi, s-a adăpat dintr-un pahar ce nu i se cuvenea. Căci Hristos nu trebuia să moară. Dacă cercetăm de unde a venit moartea, dacă îi căutăm originea, (aflăm că) păcatul este tatăl morţii. Nimeni nu ar muri, dacă nu ar păcătui niciodată. Cel dintâi om a primit legea lui Dumnezeu, porunca lui Dumnezeu, cu condiţia că, dacă o păzeşte, va trăi, iar dacă o încalcă, va muri. Necrezând că ar putea să moară, el a fost cauza propriei sale morţi şi a înţeles atunci că Cel care i-a dat legea a grăit adevărul. De acolo moartea, de acolo firea de muritor, de acolo truda, de acolo răul şi o a doua moarte după cea dintâi, după moartea temporală — moartea veşnică. Tot omul se naşte legat de această condiţie a morţii, de această lege infernală, în afară de Omul care S-a făcut om pentru ca omul să nu moară.

Căci n-a venit legat, prin legi, de moarte. De aceea se spune în psalm: **Între cei morţi slobod** (Ps. 87, 4). Cel pe care Fecioara L-a zămislit fără păcat, Cel pe care Fecioara L-a născut — şi a rămas Fecioară, Cel care a trăit fără păcat, care n-a murit din cauza păcatului, împărtind cu noi pedeapsa nu păcatul — **„plata păcatului**

(Continuare în pag. a 2-a)

Trad. de diacon lector P. Cherescu

TOMA — PRIN ÎNDOIALĂ LA CREDINŢĂ

Mult prea severă şi ignorând în bună parte complexitatea dar şi frumuseţea personalităţii sale, istoria creştină primară l-a caracterizat pe Toma de „necredincios"; generaţiile ulterioare au preluat acest supranume, considerându-l chiar un fel de prototip al necredincioşilor, al celor care s-au îndoit sau se vor mai îndoi de realitatea Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Pomenit abia de câteva ori în Sf. Evangheliii şi mai mult în treacăt, Sf. Ap. Toma se impune dintr-o dată atenţiei noastre, devenind personajul principal şi umplând aproape un întreg capitol din Ev. după Ioan (cap. XX, 19—31), tocmai prin atitudinea sa discordantă faţă de cele relatate de ceilalţi apostoli: „Am văzut pe Domnul!" Prin răspunsul său, Toma se singularizează şi se plasează pe sine în categoria scepticilor, a îndoielnicilor, dar în nici un caz al celor necredincioşi. „Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor şi dacă nu voi pune mâna mea în coastele Lui nu voi crede" (La o primă ascultare (citire) a răspunsului său, eşti tentat să afirmi că Toma este tipul necredinciosului prin excelenţă „nu voi crede", numai că o scrutare atentă a textului şi o evaluare justă a firii sale, a temperamentului său, te vor duce spre cu totul alte concluzii: Toma nu este un necredincios, cel puţin nu în sensul consacrat al cuvântului, sceptic sau mai degrabă îndoielnic, da, numai că există o mare diferenţă între necredinţă, şi îndoială, ca stări sufleteşti şi moduri de a te raporta la Adevăr. Necredinţa ca stare de spirit te plasează pe o poziţie de netă împotrivire faţă de Dumnezeu. Prototipul celui necredincios îl aflăm în Scriptură, definindu-şi cu claritate poziţia. „Nu există Dumnezeu" (Ps. 13, 1). Necredinţa ca stare de spirit după Sf. Scriptură este „împietrirea inimii" (Mc. 16, 14) împotriva Adevărului, a evidenţei. Cel necredincios nu face nici o concesie lui Dumnezeu, el este categoric împotriva Lui. Sufleteşte, el s-a rupt definitiv de Dumnezeu, fiind cu atât mai străin de El.

Cu totul altceva este îndoiala. Departe de a avea rigiditatea şi inflexibilitatea necredinţei, şi răceala ei, ea este o stare de suflet mult mai complexă, oscilând între adevăr şi minciună, între speranţă şi disperare, între da şi nu. „Îndoiala, ca şi îndoielnicul sunt făcute din direcţii contradictorii; dacă privim mai atent şi depăşim angoasa contradictoriului, tot ce poate apărea ca un oarecare nici da — nici nu, suspendat între da şi nu, este, în fond, da — şi — nu în acelaşi timp" (Ştefan Lupasco), însă în nici un caz statică, amorfă, ea căutând cu dis-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. Stoia

ŞI A ÎNVIAT DIN MORŢI

(Urmare din pag. 1)

leem, pe placa de pe crucea Răstignirii se va scrie că **„Nazarinean se va chema“**,[9] cum s-a şi scris: **„Iisus Nazarineanul Regele Iudeilor“.**

Vechiul Testament ştia tot prin proroci că, deşi va fi Dumnezeu, va suferi pentru oameni,[10] dar mai ştia şi faptul că, dat morţii, nu va putrezi, ci va învia.[11] De aceea Apostolii Petru şi Pavel îşi vor aduce aminte, după Înviere, de proorocia lui David din Psaltire, şi vor zice: **„Mai înainte văzând (David), a vorbit despre Învierea lui Hristos“.**[12]

Apostolii îşi vor aduce aminte şi de faptul că însuşi Iisus le-a proorocit că va fi ucis, dar că **„a treia zi va învia“.** Textele despre această profeţie abundă în Noul Testament.[13] Evanghelistul Ioan mărturiseşte că abia după Înviere **şi-au adus aminte că Iisus le spusese că va învia, şi atunci au crezut Scripturii** (adică proorociilor vechi despre Înviere) **şi cuvintelor pe care le spusese Iisus.**[14]

De ce nu le-au crezut Apostolii înainte de Înviere? Pentru că nu şi-au pus problema în mod serios, şi pentru că nici n-au crezut că Iisus ar putea fi răstignit. Evenimentul Naşterii lui Dumnezeu pe pământ şi al răstignirii lui Dumnezeu întreceau puterea lor de înţelegere. De aceea Patimile şi Răstignirea i-au dezorientat, i-au descumpănit, i-au decepţionat profund.

De altfel şi un profet din Vechiul Testament, Avacum, care a avut descoperirea **Întrupării,** a **Naşterii** şi a **Învierii,** n-a avut îndrăzneala să le numească, atât i s-au părut de extraordinare. După părerea lui, aproape imposibile. A avut doar puterea de a le anunţa enigmatic, aşa cum le primise, zicând că la un moment dat se va petrece în istorie **„un lucru pe care voi nu l-aţi crede, dacă vi l-ar povesti cineva“.**[15]

Avacum avea dreptate să fie înspăimântat de propria lui viziune. De ce? Pentru că era vorba de ceva ce nu se mai petrecuse niciodată, de ceva ce depăşea orice minte şi închipuire omenească, adică: **să se nască Dumnezeu pe pământ, să sufere cu deznădăjduire moartea,** ca orice muritor, şi apoi **să învieze** cu putere şi bucurie, ca să dovedească lumii că moartea nu-L putea atinge. **Că era Dumnezeu.**

3. **S-au împlinit profeţiile despre Înviere?** S-au împlinit. Învierea a fost cea mai mare biruinţă a Sa. A fost argumentul de nerăsturnat că era Dumnezeu. Că a înviat, au mărturisit-o toţi cei care l-au văzut viu, după ce asistaseră la îngroparea Sa, şi după ce soldaţii constataseră, după lege, moartea Sa, dând corpul spre îngropare. Ucenicii şi mulţi alţii au vorbit cu El, i-au ascultat ultimele învăţături şi au asistat, de data aceasta bucuroşi, la Înălţarea Sa la cer. Au devenit **martori oculari,** la toate aceste evenimente.

La **Cincizecime,** au căpătat putere de Sus şi, din pescari aproape analfabeţi, au devenit scriitori de amintiri despre viaţa şi învăţătura lui Iisus. Acestea au fost şi sunt şi azi **Evangheliile.** Au făcut minuni în numele Lui. L-au propovăduit în toată lumea. Neînvăţaţi fiind, au devenit învăţaţi, capabili de subtilităţi teologice şi de tâlcuiri biblice care uimesc lumea până azi. Fricoşi fiind — să ne aducem aminte de lepădările lui Petru — au devenit alţi oameni, foarte curajoşi. Şi au murit toţi de moarte martirică. Unii necredincioşi i-au acuzat pe Apostoli că şi-au idolatrizat Învăţătorul şi i-au inventat Învierea. **Dar oare moare cineva pentru propria sa minciună?** Cu moartea nu glumeşte nimeni.

Apostolii au propoveduit şi au murit pentru că erau siguri că Iisus a fost Dumnezeu. I-au văzut minunile şi, mai presus de toate, L-au văzut înviat. Logica lor e atât de puternică, încât nu poate fi răsturnată de nici un argument. Ei spun în faţa iudeilor care îi anchetau: **„Nu putem să nu grăim, cele ce am văzut şi am auzit“.**[16] Şi adaugă: **„Am mâncat şi am băut cu Dânsul după Învierea Lui din morţi“.**[17] Şi apoi Iisus a fost văzut după Înviere nu numai de câţiva aleşi, de către Apostoli ci, la un moment dat, de **„peste cinci sute de fraţi deodată“.**[18] Aceştia erau martori neîndoielnici. Erau mulţi. Nu se puteau toţi înşela.

S-a arătat lui Saul din Tars, prigonitorul creştinilor care, în urma acestei întâlniri miraculoase, pe drumul Damascului, după Înviere, biruit de Înviere, va deveni Apostolul Pavel şi va scrie cele **14 Epistole** care vor intra în Noul Testament, înainte de a fi fost scrise **Evangheliile.** El avea informaţiile directe de la Dumnezeu. Nu le citise nicăieri.

Iisus s-a arătat Mironosiţelor şi tuturor Apostolilor, şi lui Toma care nu credea în Înviere. Acestuia i s-a arătat în chip special pentru ca, prin risipirea îndoielii lui, să risipească toate îndoielile care se vor mai produce în viitor, în istorie.

S-a arătat pe drumul Emausului lui Luca şi Cleopa, şi a avut cu ei o conversaţie despre profeţiile referitoare la Sine.

Nu s-a ferit, nu s-a ascuns după Înviere, ca şi cum n-ar fi fost El. Ba chiar şi-a completat **Evanghelia** prin ultimele porunci despre Botez şi propovăduire, trimiţându-i pe toţi Apostolii să vestească Evanghelia, adică Vestea cea bună, în toată lumea.

4. **Pe acestea toate s-a întemeiat creştinismul.** De două mii de ani, preluând de la Iisus porunca iubirii de Dumnezeu şi de oameni, creştinismul orientează lumea, o îndrumează şi o pregăteşte pentru o lume mai bună pe pământ, şi pentru Împărăţia Cerurilor dincolo.

Esenţa învăţăturii Sale este aceasta: **„Să vă iubiţi unii pe alţii“.** Fiţi buni. Fiţi iertători. Trăiţi în pace între voi, oameni şi popoare. Nu uitaţi că sunteţi nemuritori. Pregătiţi-vă viaţa de dincolo încă de aici, prin credinţă şi fapte bune. Harul Lui Dumnezeu vă va ajuta.

Izbânda teoretică a învăţăturilor Sale este incontestabilă. Cine ar putea respinge **iubirea ca principiu de viaţă şi de existenţă frăţească a oamenilor?** În prctică însă, şi oamenii, şi popoarele mai trebuie să se străduiască încă, spre a împlini poruncile Sale.

Iubiţi credincioşi,

Să ne străduim să fim printre împlinitorii Cuvântului Evangheliei, şi nu numai printre auzitori. Să alegem nu calea pierzaniei, ci calea mântuirii. Să ne întâlnim cu Iisus întru Împărăţia Sa, urmându-i învăţăturile în viaţa aceasta.

Învierea Domnului să ne fie îndemn spre toată fapta bună. Şi să ne fie bucuria existenţei noastre veşnice, a învierii noastre, şi a întâlnirii dincolo cu toţi cei dragi ai noştri. **„Căci** — spune Sfântul Pavel — **dacă Hristos a înviat, şi noi vom învia!“**

Să trimitem un frăţesc **„Hristos a înviat“** fraţilor noştri români din Basarabia, ca şi românilor din temniţele de peste Nistru. Să ne simtă alături de dânşii în aceste zile ale Învierii, cu speranţa Învierii într-o zi a unităţii tuturor românilor.

Vă fac tuturor urările cele mai bune de sănătate, de bună sporire în toate, de pace şi iubire în familii, şi de bună împăcare cu toată familia oamenilor, împreună cu care ne petrecem viaţa în satele şi oraşele noastre, în Transilvania şi în toată Ţara românilor.

Hristos a Înviat!

---

9 Matei II, 23.
10 Isaia LIII, 3—5.
11 Ps. XV, 10.
12 F. Ap. II, 31; XIII, 15.
13 Matei XVI, 21; Marcu VIII, 31; Luca IX, 22; Matei XX, 18—19.
14 Ioan II, 22; Luca XXIV, 8.
15 Avacum, I, 5.
16 F. Ap. IV, 20.
17 F. Ap. X, 41.
18 I Cor. XV, 6.

Predică în ziua de luni a Sfintelor Paşti

(Urmare din pag. 1)

este moartea (Rom. 6, 23) — Domnul Iisus Hristos a venit ca să moară, nu a venit ca să păcătuiască.

Împărţind cu noi pedeapsa, fără a avea vreo vină, ne-a slobozit din păcat şi din pedeapsă. De ce plată ne-a absolvit? De cea pe care trebuia să o plătim după această viaţă. El a fost răstignit, aşadar, pentru a vădi pe cruce moartea omului vechi care era în noi şi a înviat pentru a face cunoscută în viaţa Sa reînnoirea vieţii noastre. Că astfel ne învaţă doctrina apostolică: **S-a dat pentru păcatele noastre şi a înviat pentru îndreptarea noastră** (Rom. 4, 25). Acest lucru înseamnă că tăierea împrejur a fost dată părinţilor, ca toţi bărbaţii să fie tăiaţi împrejur a opta zi. Tăierea împrejur trebuia să se facă **cu cuţite de piatră** (Cf. Ios. 5, 2), pentru că **Hristos era piatra** (I Cor. 10, 4). Această tăiere împrejur simbolizează prădarea vieţii trupeşti a opta zi prin învierea lui Hristos. Căci a şaptea zi a săptămânii este ocupată de către sâmbătă. În ziua sâmbetei Domnul zăcea în mormânt, în a şaptea zi a săptămânii şi a înviat într-a opta zi. Învierea Sa ne dăruieşte o nouă viaţă. Aşadar a opta zi ne-a tăiat împrejur. În această nădejde noi trăim.

3. Să ascultăm cuvântul Apostolului care zice: **Dacă aţi înviat cu Hristos...** (Col. 3, 1). Când vom învia noi cei care încă nu suntem morţi? Ce a voit, aşadar, să spună Apostolul: **Dacă aţi înviat cu Hristos?** Ar fi putut să învieze, dacă nu ar fi murit mai întâi? Ori (Anostolul) se adresa celor vii, celor care n-au murit şi care erau totuşi înviaţi. Ce înseamnă aceasta? Iată ce spune: **Dacă aţi înviat cu Hristos, căutaţi cele de sus, unde se află Hristos, şezând de-a dreapta lui Dumnezeu. Cugetaţi cele de sus, nu cele de pe pământ. Căci voi aţi murit** (Col. 3, 1—3). El însuşi spune aceasta, nu eu şi este adevărat pentru că şi eu spun la fel. Pentru ce spun la fel? **Crezut-am, pentru aceea am grăit** (Ps. 115, 1). Dacă trăim bine, murim şi înviem. Cine continuă să trăiască în fapte rele, nu este nici mort, nici înviat. Ori, cine trăieşte în ticăloşie, nu trăieşte; să moară pentru ca să nu moară. Ce înseamnă: să moară pentru a nu muri? Să se schimbe pentru a nu fi condamnat. **Dacă aţi înviat împreună cu Hristos** — repet cuvintele Apostolului — **căutaţi cele de sus, unde se află Hristos, şezând de-a dreapta lui Dumnezeu; cugetaţi cele de sus, nu cele de pe pământ; căci voi aţi murit şi viaţa voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu. Iar când Hristos, care este viaţa voastră, se va arăta, atunci şi voi, împreună cu El, vă veţi arăta întru mărire** (Col. 3, 1—4). Acestea sunt cuvintele Apostolului. Celui care n-a murit, îi spune să moară; celui care continuă să trăiască în fapte rele, îi spun să se schimbe. Căci dacă trăia în fapte rele, dar nu mai trăieşte în ticăloşii, mort este; dacă trăieşte bine, va învia.

4. Ce se înţelege prin a trăi bine? **Cugetaţi cele de sus, nu cele de pe pământ. Cât timp pământ eşti, în pământ te vei întoarce** (Gen. 3, 19), cât timp lingi ţărâna — iubind pământul, de bună seamă lingi ţărâna — te faci duşmanul Celui despre care psalmul spune: **şi vrăjmaşii Lui ţărâna vor linge** (Ps. 71, 9). Cine eraţi? Fiii omului. Cine sunteţi? Fiii lui Dumnezeu. **Fiii oamenilor, până când grei la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna?** (Ps. 4, 2). Care este minciuna pe care o căutaţi? V-am spus-o. Ştiu că voiţi să fiţi fericiţi. Arătaţi-mi un om tâlhar, criminal, desfrânat, răufăcător, nelegiuit, mânjit de toate viciile, împovărat de toate mârşăviile şi nelegiuirile, care nu voieşte să fie fericit. Ştiu bine că toţi voiţi să trăiţi fericiţi. Dar ce-l face pe om fericit? Aceasta nu voiţi a o căuta. Căuţi aur, pentru că socoţi că aurul îţi va aduce fericirea; dar aurul nu aduce fericirea. Pentru ce cauţi minciuna? Pentru ce-ţi doreşti în această lume o poziţie mai înaltă? Pentru că gândeşti că stima oamenilor şi fastul lumii te vor putea face fericit. Dar fastul lumii nu te face fericit. Pentru ce cauţi minciuna?

Şi tot ceea ce cauţi aici, când cauţi la faţa lumii, când cauţi iubind pământul, când cauţi lingând ţărâna, cauţi pentru a fi fericit; dar nimic din cele pământeşti nu te vor putea face fericit. De ce nu încetezi a căuta minciuna?

Aşadar, ce te va face fericit? **Fiii oamenilor, până când grei la inimă?** Nu voiţi să aveţi inima grea şi vă împovăraţi cu greutăţile pământului! Până când au avut oamenii inima grea? Oamenii au avut inima împovărată înainte de a veni Hristos, înainte de a învia Hristos. **Până când grei la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna?** Voind să fiţi fericiţi, voi căutaţi bunurile care vă fac nefericiţi. Vă înşelaţi în căutarea voastră, pentru că ceea ce căutaţi este minciună.

5. Voieşti să fii fericit? Dacă vrei, îţi voi arăta cum să fii fericit. Urmează acolo: **Până când grei la inimă? Pentru ce iubiţi deşertăciunea şi căutaţi minciuna? Ştiţi.** Ce, deci? Că **minunat a făcut Dumnezeu pe cel cuvios al Său** (Ps. 4, 3).

Hristos a ajuns la suferinţele noastre: i-a fost foame, i-a fost sete, a obosit, a adormit, a făcut minuni, a îndurat suferinţa, a fost biciuit, încoronat cu spini, acoperit de scuipat, pălmuit, răstignit pe lemn, împuns cu suliţa, aşezat în mormânt, dar, înviind a treia zi, suferinţa a luat sfârşit, moartea a omorât-o. Fixaţi-vă privirea asupra învierii Sale. Căci **a făcut minunat pe cel cuvios al Său** (Ps. 4, 3) astfel încât l-a înviat din morţi şi i-a dăruit cinstea de a sta de-a dreapta Sa în cer.

El îţi arată prin aceasta ceea ce trebuie să cugeţi, dacă vrei să fii fericit. Căci aici nu poţi fi. În această viaţă nu poţi să fii fericit. Nimeni nu poate fi. Cauţi un lucru bun, dar pământul acesta nu este ţara pe care o cauţi. Ce cauţi tu? Fericirea. Ea nu este aici. Dacă ai căuta aur într-un loc unde nu există, cel care ştie că nu există aur acolo ţi-ar putea spune: „Pentru ce sapi? pentru ce scormoneşti pământul? Faci o groapă pentru a coborî, nu pentru a găsi ceva“. Ce vei răspunde la admonestarea sa? „Caut aur“. Şi el: „Nu-ţi zic: ceea ce tu cauţi, nu este bun; tu cauţi un lucru bun, dar nu se găseşte acolo unde-l cauţi“. La fel şi tu când zici: „Vreau să fiu fericit“. Cauţi un lucru bun, dar nu se găseşte aici.

Dacă Hristos a găsit fericirea aici şi tu o vei găsi. Ce a găsit în ţara morţii tale? Ascultă: venind aici dintr-o altă patrie, n-a găsit altceva din belşug decât: necazuri, dureri şi moarte; iată ceea ce ai aici, iată ceea ce există aici din belşug. El a mâncat cu tine ceea ce se găsea din belşug în sărmana casă a suferinţei tale. Acesta a băut oţet, s-a hrănit cu fiere; iată ceea ce a găsit în sărmana ta casă.

Dar El te-a chemat la măreaţa Sa Cină, Cina cerului, Cina îngerilor, unde El însuşi este pâine. Aşadar, coborându-se la tine şi găsind nefericirea în sărmana ta casă, n-a dispreţuit a se aşeza la masa ta, aşa cum era, şi ţi-a promis-o pe a Sa. Ce ne spune El? „Credeţi, credeţi că veţi veni la fericirea Cinei Mele, deoarece Eu n-am dispreţuit nefericirea mesei voastre“. A luat El nenorocirea ta şi-ţi va da fericirea Sa? Da, ţi-o va da. El ne-a promis viaţa Sa, dar ceea ce a săvârşit este încă şi mai de necrezut: ne-a plătit mai înainte moartea Sa. În tocmai cum ne-ar zice: „La viaţa Mea vă chem, unde nimeni nu moare, unde se găseşte adevărata viaţă fericită, unde hrana nu se strică, unde se reface şi nu lipseşte. Iată unde vă chem, în împărăţia îngerilor, la prietenia Tatălui şi Duhului Sfânt, la odihnă veşnică, la prietenia Mea frăţească, în cele din urmă la Mine însumi. La viaţa Mea vă chem. Nu voiţi să credeţi că vă voi da viaţa Mea? Luaţi chezăşie moartea Mea“.

Iată, aşadar, acum trăim în acest trup care este supus stricăciunii; murim cu Hristos, schimbându-ne viaţa; trăim cu Hristos, iubind dreptatea. Nu vom găsi fericirea, dacă nu vom merge la El, care a venit la noi şi dacă nu vom începe să trăim cu El, care a murit pentru noi.

BUCURIA REGĂSIRII

Sărbătoare românească la Offenburg

Duminică 10 martie a.c. biserica luterană Stadtkierche din Offenburg care oferă găzduire comunităţii ortodoxe române s-a dovedit neîncăpătoare cu prilejul slujbei arhiereşti săvârşită de către **I. P. S. Serafim** înconjurat de un frumos sobor de preoţi, datorită numărului mare de credincioşi români (aprox. 200) care au pecetluit evenimentul cu mireasma specific ortodoxă şi românească. Dat fiind faptul că **Părintele Gabriel Cernăuţeanu** — parohul locului — este un membru activ în lucrarea ecumenică din regiune, la Sf. Liturghie au luat parte şi reprezentanţi de vârf ai Bisericilor Evanghelică şi Catolică, şi mulţi credincioşi ai acestor confesiuni, subliniind prin prezenţa lor preţuirea ce o acordă comunităţii româneşti şi vrednicului ei păstor sufletesc pentru disponibilitatea ecumenică şi de mărturie creştină. Aşa cum arăta în cuvântul de întâmpinare: **Parohia „Sfânta Treime“ din Offenburg trăieşte astăzi un triptic sărbătoresc:**

— 3 ani de la întemeierea parohiei
— integrarea ei sub canonicitatea Mitropoliei Ortodoxe Române, arhipăstorită de către I. P. S. Mitropolit Dr. Serafim Joantă
— prima slujbă arhierească săvârşită aici de către Întâistătătorul Mitropoliei noastre

Părintele Gabriel Cernăuţeanu fiind unul dintre cei 7 **preoţi** care au constituit **Grupul de iniţiativă pentru unitatea Diasporei româneşti, ce a pus bazele juridice ale Mitropoliei Ortodoxe Române ca instituţie bisericească,** împlinind un măreţ ideal, a fost răsplătit şi prin participarea majorităţii preoţilor care au purces pe acest drum prezenţi fiind la acest eveniment:

— **Pr. Gabriel Cernăuţeanu** — Offenburg
— **Pr. Simeon Felecan** — vicar administrativ mitropolitan — München
— **Pr. Alexandru Câmpeanu** — Consilier mitropolitan — Regensburg
— **Pr. Alexandru Pop** — Aachen
— **Pr. Liviu Dărăban** — Siegen, lipsind doar: Pr. Lucian Pârjol (Berlin), Pr. Mitu Lazăr (Köln), Pr. Dr. Vasile Florea (Salzgitter).

Din sobor au mai făcut parte:
— **Pr. Vasile Iorgulescu** — Strasbourg
— **Pr. Florian Duţă** — bursier Strasbourg
— **Pr. Marin Cojoc** — bursier München
— **Protos. Ioan Cojanu** — Mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul Alba-Iulia
— **Diac. Dumitru Dura** — secretar eparhial

Răspunsurile la strană au fost date de către un quartet coral format din doctoranzii în teologie: **Iulian Isbăşoiu, Corin Condrea, Costel Hăbelea şi Adrian Gabor.**

În cuvântul său de învăţătură Ierarhul nostru pornind de la constatarea psalmistului „iată acum cât e de bine şi de frumos când fraţii sunt împreună“, a elogiat străduania preotului şi a credincioşilor pentru creşterea întru desăvârşire a unităţii în credinţă a Diasporei româneşti, unitate dorită de Dumnezeu, ea constituind podoaba casei lui Dumnezeu pentru care Biserica se roagă permanent. A îndemnat pe credincioşi să facă vii şi lucrătoare virtuţile native ale neamului nostru: sensibilitatea sufletească, preţuirea şi dragostea faţă de alţii, blândeţea, deschiderea şi disponibilitatea de a sări în ajutorul celui în nevoie şi să dea mărturie despre adevărata credinţă. Ortodoxia înseamnă nu numai dreapta credinţă şi dreapta mărturisire ci şi dreapta trăire a adevărului revelat în unirea cu Hristos... „fiule dă-mi inima ta“. Într-o lume atât de tehnicizată şi desacralizată să nu aducem libatiuni numai raţiunii ci „să coborâm mintea în inimă“ — expresie palamită — ca inima să devină aşa cum la David după momentul crucial al pocăinţei, un sediu al simţămintelor dumnezeieşti.

La vremea potrivită au fost împărtăşiţi mulţi credincioşi şi copii.

După otpust Părintele Gabriel Cernăuţeanu a rostit în limba germană şi română un elevat şi iscusit — cum numai oratorii ce posedă harul logosului o pot împlini — cuvânt de salut şi mulţumire, înveşnicind triada bucuriei regăsirii.

Agapa comuna pregătită în Sala mare a parohiei Stadtkirche a prelungit dincolo de biserică atmosfera de sărbătoare românească „...Aşa-i românul când se-n-veseleşte...“ a răsunat spontan din piepturile celor prezenţi şi lacrimile au inundat ochii lor. Cuvântări adecvate din partea gazdelor, apoi, „Cuvine-se cu adevărat...“ au încheiat agapa cu regretul vădit că a trecut atât de repede. La acest eveniment al bucuriei a fost prezentă şi o echipă de la T. V. Română, Redacţia — Viaţa spirituală.

La întoarcerea spre casă I. P. S. Serafim, împreună cu un grup de credincioşi şi preoţi, a făcut un popas de reculegere la unica ctitorie românească de pe teritoriul Germaniei din Baden-Baden. Nădăjduind că ea nu va mai rămâne multă vreme insolită, căci de vreme ce credincioşii români în istoria lor zbuciumată, precum şi în zilele noastre n-au ridicat palate şi castele, nu redute şi cetăţi fortificate, ci mânăstiri şi locaşuri sfinte de închinăciune nu vor întârzia a ridica noi ctitorii pretutindenea unde vieţuiesc, dacă vor să supravieţuiască.

Preot Alexandru Câmpeanu

TOMA — Prin îndoială la credinţă

(Urmare din pag. 1)

perare şi febrilitate un punct de sprijin, o certitudine de care să se agaţe. Îndoiala nu-l exclude pe Dumnezeu, nici posibilitatea aflării Lui, ea nu se închide în sine însăşi, aşa cum o face necredinţa, rupând orice legătură cu Dumnezeu, dimpotrivă, ea sparge acest cerc, lăsând deschisă cel puţin o poartă spre posibilitatea de a ajunge la Dumnezeu. Scepticul ar putea reformula principiul lui Descartes „cogito, ergo sum“ dându-i o altă înfăţişare, pe măsura structurii sale sufleteşti „dubito, ergo credo“ (mă îndoiesc, deci cred), mă îndoiesc, deci caut şi vreau să ajung la o certitudine, cău ând pot să descopăr adevărul, deci să dobândesc certitudinea credinţei. Toma nu spune „nu cred“, ci el condiţionează doar acceptarea adevărului de o confirmare nemijlocită „Dacă nu voi vedea... dacă nu voi pune...“.

Necredinţa este rece şi stearpă, aridă; îndoiala te împinge la frământare şi nelinişte sufletească, deci la căutare şi neodihnă. „Căci dacă aceste lucruri sunt în voi şi tot sporesc, ele nu vă vor lăsa, nici trândavi, nici fără roade în cunoaşterea Domnului nostru Iisus Hristos“ (2 Petru 1, 8). Îndoiala are cel puţin un element pozitiv în ea: căutarea. Inspirat, imnograful a definit-o **„necredinţa bună** a lui Toma că inimile necredincioşilor la cunoştinţă le-a adus“ (Slujba Vecerniei mari, stih 4).

Toma n-a fost un necredincios. Motive pe care Sf. Evanghelist Ioan nu le aminteşte, au făcut ca Toma să nu fie de faţă atunci când Iisus s-a arătat prima dată celorlalţi apostoli. Eu spun că Dumnezeu a vrut să fie aşa, şi mai spun că Iisus L-a iubit mult pe Toma, tocmai pentru faptul că îi cunoştea sufletul, îi cunoştea firea care nu accepta jumătăţile de măsură, ci voia adevărul întreg, şi prin el să le ofere o dovadă zdrobitoare tuturor celor care se vor mai îndoi de realitatea Învierii Sale. Numai aşa se explică prezenţa lui Toma alături de ceilalţi apostoli după opt zile de la cele petrecute. Dacă ar fi fost cu adevărat un necredincios le-ar fi replicat simplu şi ferm „nu cred“ şi ar fi refuzat să mai vină. Dar Toma era acolo, era împreună cu ei, aştepta şi el cu înfrigurare venirea lui Iisus, şi toate acestea nu fac decât să arate că în adâncul sufletului său ar fi vrut să creadă sau poate a şi crezut dar se temea să o mărturisească. Totul era atât de măreţ şi de neaşteptat, încât o eventuală întârziere sau chiar nevenirea lui Iisus ar fi fost pentru el o lovitură mult prea năucitoare.

Evanghelistul Luca surprinde cu fineţe psihologică starea tensionată în care se găsea Toma **„necrezând de bucurie“** (24, 41). Sunt momente în viaţa omului de o importanţă covârşitoare pentru el, şi el ştie, simte că aceste lucruri sunt sau pot fi reale şi adevărate, şi faptul că ele se pot întâmpla îi produc o bucurie uriaşă, dar se reţine, îşi înfrânează această bucurie tocmai de teama ca un ceva neprevăzut să nu răstoarne cursul lor firesc, căci atunci dezamăgirea ar fi mult prea mare, năucitoare, ţi-ar pustii sufletul. Într-o astfel de stare sufletească se găsea Toma, între credinţa care a încolţit undeva în adâncul sufletului, şi pe care refuza totuşi să o accepte, tocmai din teama că acest fapt ar fi putut să nu se întâmple. Dar Dumnezeu nu minte, şi mai ales nu dezamăgeşte, nu ne dezamăgeşte, aşa cum prea ades o face omul. El a venit să-I ofere lui Toma cea mai zdrobitoare dovadă a Învierii Sale. „Adu degetul tău încoace şi vezi mâinile Mele şi adu mâna ta şi o pune în coasta Mea şi nu fi necredincios, ci credincios“ (Ioan XX, 27).

Furtuna din sufletul lui Toma s-a liniştit, scepticul a găsit certitudinea, Marele Adevăr, iar mărturisirea lui de credinţă este pe măsura descoperirii „Domnul meu şi Dumnezeul meu!“

SF. GRIGORIE TEOLOGUL
— CUVÂNT LA SFINTELE PAŞTI —

1. Ziua Învierii şi început al celor de-a dreapta! Să ne luminăm de bucurie pentru sărbătoare şi să ne îmbrăţişăm unul pe altul! Să zicem fraţilor nu numai acelora care din iubire ne-au făcut bine sau cărora noi le-am făcut bine, ci şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate cu prilejul Învierii, să ne dăm iertare unul altuia şi eu care am fost asuprit de buna tiranie a laudelor voastre — aceasta v-o mărturisesc acum — şi voi care aţi lucrat această bună tiranie, dacă mă judecaţi pentru încetineala mea, pentru că desigur, această încetineală este mai bună şi mai cinstită de Dumnezeu decât graba altora. Deoarece este bine să şovăim puţin în a primi chemarea lui Dumnezeu precum a făcut Moise mai dedemult (Ex., 4, 13) şi Ieremia mai târziu (Ier. 1, 6) dar să şi alergăm cu grabă atunci când ne cheamă ca şi Aaron (Ex. 4, 27) şi Isaia (Is. 6, 8), ajunge însă numai să le facem cu evlavie pe amândoua, adică să şovăim din cauza neputinţei firii noastre şi să ne grăbim îndată din cauza puterii Celui ce ne cheamă.

2. M-a chemat Taina şi în faţa Tainei am şovăit puţin ca să mă cercetez pe mine însumi (este vorba de fuga Sf. Grigorie în Pont îndată după hirotonirea sa ca preot, **nota ed.**). Cu prilejul Tainei însă mă prezint iarăşi, folosind sărbătoarea ca pe o bună însoţitoare a sfielii şi neputinţei mele, ca să mă înnoiască şi pe mine cu duhul Cel ce a înviat astăzi din morţi şi îmbrăcându-mă în omul cel nou să mă încredinţeze făpturii celei noi împreună cu cei care s-au născut din Dumnezeu, ca pe o făptură bună şi învăţător care este gata să moară şi să învieze cu Hristos.

3. Ieri s-a junghiat Mielul şi s-au stropit uşorii uşilor, iar Egiptul i-a pierdut pe cei întâi născuţi şi nimicitorul a trecut pe lângă noi fără să ne facă rău pentru că pecetea era temută şi cinstită şi pentru că am fost îngrăditi cu Prea Cinstitul Sânge. Astăzi am ieşit cu totul din Egipt şi ne-am eliberat de sub Faraon, de înfricoşătorul ighemon şi de sub păzitorii cei răi, de lut şi de facerea cărămizilor (Ex. 1, 14) şi nu ne va mai împiedica cineva să prăznuim sărbătoare Dumnezeului nostru pentru ieşire şi să sărbătorim „nu cu aluatul cel vechi, nici cu aluatul răutăţii şi al vicleşugului, ci cu azimile curăţiei şi ale adevărului" (I Cor. 5, 8) fără a duce cu noi nimic din aluatul egiptean ateu. (Aici Sf. Grigorie se referă la erezia lui Arie, **nota ed.**).

4. Ieri m-am răstignit împreună cu Hristos, dar astăzi mă slăvesc împreună cu El. Ieri am murit, iar astăzi înviez împreună cu El. Ieri m-am îngropat, iar astăzi înviez împreună cu El. Deci, să-I aducem roade Celui ce pentru noi a pătimit şi a înviat. Poate credeţi că mă refer la aur sau argint sau haine sau pietre strălucitoare şi preţioase, adică la materia pământească nestatornică, care rămâne jos şi pe care în cea mai mare parte o stăpânesc cei răi, care sunt robi ai celor pământeşti şi ai stăpânitorului lumii acesteia, care este diavolul. Să ne aducem ca roade (daruri) pe noi înşine, care suntem cea mai cinstită şi mai iubită proprietate a lui Dumnezeu. Să-i dăm icoanei (strălucirea) chipului (Fac. 1, 26), să ne înţelegem bine vrednicia noastră, să cinstim Prototipul chipului nostru, să cunoaştem puterea Tainei şi să înţelegem pentru cine a murit Hristos.

5. Să devenim precum este Hristos, pentru că şi Hristos s-a făcut asemenea nouă. Să devenim dumnezei pentru El, pentru că şi Acela a devenit om pentru noi. A luat ceea ce este mai rău ca să ne dăruiască ceea ce este mai bun. A devenit sărac pentru ca noi să ne îmbogăţim prin sărăcia Lui (II Cor. 8, 9). A luat chip de rob (Fil. 2, 7) pentru ca noi să câştigăm libertatea. A coborât pentru ca să ne înălţăm. A răbdat ispite pentru ca noi să învingem. A suferit necinste pentru ca noi să fim slăviţi. A murit pentru ca să ne mântuiască şi s-a înălţat pentru ca şi pe noi să ne tragă aproape de El, de aici de jos de unde ne aflăm zăcând, ucişi de păcat. Să-I dea fiecare toate. Să-I dăruiască totul Celui ce s-a dat pe sine însuşi preţ de răscumpărare pentru noi (Mt. 20, 28). Nimic mai bun decât pe sine însuşi nu poate cineva să-I dăruiască, dacă ar înţelege Taina şi ar deveni tot ceea ce Acela a devenit pentru noi.

6. Căci şi vouă după cum vedeţi vi se dăruieşte păstorul (aici Sf. Grigorie se referă la tatăl său, bătrânul episcop Grigorie, **nota ed.**). Deoarece aceasta speră, doreşte şi cere de la voi, cei păstoriţi, păstorul cel bun, care îşi dă sufletul său pentru voi. Şi vi se dă pe el însuşi nu numai o dată, ci de două ori. Din toiag, sprijin al bătrâneţelor, el face toiag al duhului şi adună pe cel însufleţit în Templul cel neînsufleţit, (adună) pe oricine în măreţul şi cerescul (Templu), care oricât ar fi de mic, pentru el este lucrul cel mai de cinste, făcut cu sudoare şi osteneală multă şi am putea spune că aceste osteneli nu sunt fără rost. Şi vă dăruieşte toate ale sale (o, cât de mare este mărinimia lui sau pentru ca s-o spunem mai drept dragostea lui pentru fii!) bătrâneţea, tinereţea, templul, arhieria, încercarea, mostenirea şi cuvintele pe care le doriţi. Şi aceste cuvinte sunt nu cele deşarte care zboară în văzduh şi se opresc la urechi, ci acelea pe care le scrie Duhul şi se întipăresc pe tablele de piatră, adică de carne şi care nu se gravează la suprafaţă nici nu se şterg uşor, ci se dăltuiesc adânc prin har şi nu cu cerneală.

7. Toate acestea deci, vi le dăruieşte acest Avraam smerit, patriarhul, capul de cinste şi cuviinţă, posesorul tuturor bunurilor, modelul virtuţii, plinătatea preoţiei, care aduce astăzi ca jertfă desăvârşită Domnului pe unicul său fiu, pe care l-a dobândit în urma făgăduinţei lui Dumnezeu (Sf. Grigorie Teologul face aici referire la sine, asemănându-se cu Isaac cel jertfit de Avraam, **nota ed.**). Voi însă dăruiţi-vă lui Dumnezeu şi nouă ca să fiţi păstoriţi bine, ca să vă sălăşluiţi la loc de răcoare şi să vă adăpaţi din apa odihnei, ca să cunoaşteţi bine păstorul şi ca să fiţi cunoscuţi de el şi să-l urmaţi din voia voastră liberă şi să intraţi pe poartă atunci când vă cheamă ca Păstor, să nu mergeţi după străinii care au sărit şi au intrat în staul într-un mod tâlhăresc şi viclean. Nici să urmaţi glas străin care vă atrage mintea şi vă depărtează de adevăr înspre laturi (Iez. 34, 6) şi pustietăţi şi prăpăstii şi locuri pe care Domnul nu le cercetează, (glas) care vă îndepărtează de credinţa cea sănătoasă în Tatăl şi Fiul şi Duhul Sfânt, într-o singură putere şi dumnezeire (glas care se aude mereu şi îl aud oile mele) şi care prin cuvinte mincinoase şi stricate fură şi depărtează de adevăratul şi întâiul Păstor. Fie ca noi toţi, păstori şi turmă, să fim păscuţi şi să paştem departe de cuvintele lor, ca şi cum (acestea) ar fi planta otrăvitoare şi aducătoare de moarte, astfel încât toţi să fim uniţi cu Iisus Hristos (I. 17, 21). Căruia i se cuvine slava şi puterea în vecii vecilor şi acum şi în viaţa de apoi. Amin.

Traducere de protos. **Daniil Stoenescu** din: Sf. Grigorie Teologul, **Opere complete.** Cuvântări, vol. I, Tesalonic, 1975, pg. 65—73.

SF. PAHOMIE TABENESIOTUL
— Întemeietorul monahismului cu viaţă de obşte. —
— 1650 ani de la moarte —

În decursul istoriei, monahismul s-a organizat sub două forme principale: eremetică şi chinovială.

Forma eremetică, numită şi anahoretică, cunoscută mai mult sub numele de pustnică, este viaţa monahală petrecută în izolare completă, nevoindu-se individual, în peşteri, grote, în crăpăturile pământului sau în chilii. Ca începător al acestui fel de viaţă, prin izolare desăvârşită, este cunoscut unanim evlaviosul Pavel Tebeul (227—341). Acesta s-a nevoit într-o peşteră 90 de ani. A cunoscut lipsurile, pacea patimilor şi bucuriile vieţii de rugăciune. A îmblânzit lei şi alte sălbăticiuni. A trăit 130 de ani.

Însă fondatorul monahismului sub formă eremetică, este Sfântul Antonie cel Mare (251—356). El a fost anahoret în deşertul Tebaida din Egiptul Superior şi prin exemplul vieţii sale, s-au format numeroase colonii de monahi eremiţi, dintre care cea mai cunoscută a fost Scete de lângă Alexandria.

Întemeietorul monahismului de formă chinovială, adică cu viaţă de obşte sau comună, de tip familial, organizată într-o mânăstire, este Sfântul Pahomie Tabenesiotul.

Acesta este cel dintâi şi cel mai mare organizator al vieţii de obşte ,recunoscută de Sfinţii Părinţi ca fiind: „Calea de mijloc" sau „Calea Împărătească", în monahismul creştin.

El s-a născut la Saneboscu în Egiptul de Sus, în anul 290, din părinţi păgâni. În timpul serviciului militar, călătorind după rânduiala vieţii de ostaş în mai multe cetăţi, a venit şi la Oxirinhos, unde s-a creştinat la vârsta de 20 de ani. Eliberat din ceata ostaşilor, pleacă în deşertul Scete la anahoretul Palamon, de la care primeşte primele noţiuni ale vieţii monahale de emerit. Pe când se nevoia la Tabenessi, primeşte vizita unui înger. Acesta îl îndeamnă să adune pe toţi monahii tineri din pustiul Scete şi împreună cu ei să formeze cea de a doua formă de viaţă monahală, după un plan scris pe o tablă de aramă, pe care îngerul i-a dat-o spre orientare, în noua viaţă chinovială sau de obşte.

Cu personalul ce-l avea la îndemână, întemeiază primul mare aşezământ monahal chinovial sau mânăstire cu viaţă de obşte la Tabenessi, aproape de Dendera, pe malul drept al Nilului. Acestuia i s-au ataşat încă 8 mânăstiri de bărbaţi şi două de femei, cărora Sfântul Pahomie le era conducător duhovnicesc, sub denumirea de stareţ. Pentru prima dată în istoria monahismului se organiza meticulos şi strâns unită o comunitate monahală reală, condusă după reguli de comuniune, economică şi duhovnicească, în care se realizau vocaţiile monahilor şi rodeau virtuţile creştine: ascultarea, sărăcia, fecioria, smerenia şi rugăciunea.

După încetarea sângeroaselor persecuţii contra creştinilor, ca urmare a Edictului de la Milan (313), mulţimi imense de creştini plecau în căutarea desăvârşirii creştine. Astfel, numărul monahilor din mânăstirile pahomiene depăşea 7 000 de persoane. Numai la mânăstirea mamă erau 1 300 monahi. În aceste mânăstiri Sfântul Pahomie a statornicit rânduieli de muncă şi de rugăciune, de tăcere, de înfrânare şi de fapte bune, alcătuind cea dintâi pravilă de mânăstire cu viaţă de obşte din creştinism. Aici în viaţa de obşte din mânăstirile Sfântului Pahomie, regulile de vieţuire erau codificate în dispoziţii de lege, organizare ce s-a extins în toată lumea creştină şi durează până în zilele noastre. Caracteristica vieţii de obşte, după cum afirmă fondatorul ei este: „A uni sufletele, pentru a le mântui".

Desigur, că nu se putea ajunge la această înaltă formă de vieţuire duhovnicească, decât în urma unor eforturi susţinute din partea tuturor vieţuitorilor. Însuşi mare ascet, devenit unul din piscurile cele mai înalte ale monahismului primar, mai întâi „s-a făcut pe sine de toate, ca pe toţi să-i câştige" (I Cor. IX, 22), dirijându-i cu mult tact şi răbdare spre urcuşul anevoios al desăvârşirii creştine. În tot timpul vieţii sale, a supravegheat cu dragoste de adevărat părinte, cum se îndeplinesc aceste dispoziţii şi cum decurge viaţa duhovnicească, întărindu-i, învăţându-i „cu timp şi fără timp" (II Timotei IV, 2) şi dându-se pe sine de pildă tuturor, aducând Domnului jertfă curată, osteneala sa. A vieţuit 55 de ani, trecând în ceata aleşilor lui Dumnezeu în anul 346. Este prăznuit ca sfânt la 15 mai. De la el ne-au rămas: „Regula pentru monahi şi monahii", alcătuită din 194 paragrafe.

Fiecare regulă a Sfântului Pahomie s-a născut din inspiraţia momentului, cerută de natura faptului având ca bază regula Sfinţilor Apostoli (Faptele Ap. IV, 34—37). Nu a alcătuit mai întâi regulile şi apoi, să le aplice în viaţă, ci a trăit mai întâi faptele şi apoi le-a formulat el sau ucenicii lui: Sfântul Teodor cel Sfinţit (+368) şi Orsiesie (+380). Regulile Sfântului Pahomie sunt de natură practică. Ele au stat la baza „Regulilor Mici şi Mari" ale Sfântului Vasile cel Mare (330—379). „Instituţiile cenobitice", ale Sfântului Ioan Casian (365—435) care a transferat tradiţia monahismului egiptean în mânăstirile sale din Marsilia Galia (416). Precum şi „Regulii" Sfântului Benedict de Nursia (480—547), care a întemeiat Mânăstirea Mont Cassin (529). Fericitul Ieronim (347—420) a tradus-o din limba coptă în cea latină, pentru Mânăstirea sa din Betleem. (Dicţionar de Teologie Ortodoxă, Buc., 1981, pag. 268—269).

Ne-au mai rămas de la Sfântul Pahomie cele „unsprezece scrisori", pentru Corneliu, Syrus, Ioan şi alţi superiori ai unor mânăstiri pahomiene, de fapt filiale ce depindeau de mânăstirea mamă. Ele conţin sfaturi practice, exersarea virtuţilor creştine şi dau ca exemplu, faptele sfinţilor din trecut.

O scurtă privire asupra regulilor pahomiene vizând principalele preocupări monahale, administrativ-duhovniceşti, ale vieţii de obşte din mânăstiri ne ajută să scoatem câteva aspecte ale vieţii de obşte.

Haina sau îmbrăcămintea. Era uniformă pentru toţi, de la cel mai mic, până la cel mai mare (Reg. 159).

Noviciatul. În viaţa monastică, era primit oricine, la orice vârstă şi indiferent de stare socială sau materială. Mai întâi era ţinut la poarta mânăstirii, câteva zile „pentru a-i încerca răbdarea". În acest timp trebuia să se arunce la picioarele celor ce intrau şi ieşeau pe poarta mânăstirii. Uneori era bruscat. Dacă, totuşi stăruia să fie primit, portarul îl ducea în mânăstire, unde era supus unui examen al cunoştinţelor moral-religioase. Apoi sfătuit şi îndrumat asupra celor ce urma a le îndeplini progresiv.

Castitatea. Monahii erau foarte precauţi în viaţa lor, evitând orice raport cu femeile. Pentru a se putea stăpâni, nu-şi îngăduiau să mănânce cu untdelemn, nici vin, nici pat moale şi nici odihnă multă. Râsul şi glumele erau cu desăvârşire oprite (Reg. 51).

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierodiacon Teofilact Ciobâcă
Mânăstirea Putna

Bărbatul e cruce de voinic, femeia e jumătate de cruce

Acest proverb l-am întâlnit în culegerea lui Iuliu Zane, dar şi în vorbirea multor bătrâni. De obicei se foloseşte mai mult prima parte. La prima vedere derutează, dar la o analiză mai atentă, vom observa că proverbul este profund ancorat în învăţătura credinţei creştine ortodoxe. Şi iată de ce:

Ştim cu toţii că Sfânta Cruce este altarul de jertfă al Mântuitorului Iisus Hristos. Pe cruce a fost mântuit de păcatul strămoşesc neamul omenesc. Sfânta Cruce a rămas însă şi simbol al victoriei asupra răului, asupra păcatului, asupra morţii. Pe cruce a fost rupt zapisul morţii. Tot Sfânta Cruce a devenit şi armă a creştinilor împotriva diavolului, împotriva răului. Ea face legătura între divinitate şi umanitate. Însemnându-ne cu semnul Sfintei Cruci alungăm pe diavol, amintindu-i că şi pentru noi s-a jertfit Mântuitorul. Ea devine astfel armă nebiruită. Sigur, despre Sfânta Cruce se pot spune multe, dar nu acesta este subiectul ce ni l-am propus aici.

Ne punem, firesc, întrebarea, de unde până unde legătura dintre om şi cruce, aşa cum o face proverbul. E o metaforă bine plasată, bine gândită. Şi omul, mai precis bărbatul, poate să fie la fel de puternic precum e Sfânta Cruce în lupta împotriva răului, a păcatului, a diavolului. Prin rugăciune, prin post, fapte bune, prin virtute şi cu ajutorul harului lui Dumnezeu primit prin Sfintele Taine omul, atât bărbatul, cât şi femeia, se pot sfinţi cu adevărat. Devin ei înşişi purtători ai lui Hristos, sălaşe ale Duhului Sfânt. Sfinţindu-şi viaţa, capătă deplinătatea puterii, asemenea Crucii, asupra răului, asupra diavolului. Până aici bărbatul este egal cu femeia, nu este nici o deosebire între ei, fiindcă amândoi pot să se sfinţească prin viaţă curată şi prin primirea Sfintelor Taine. Bărbatul însă are o posibilitate în plus faţă de femeie. Dacă amândoi pot să se împărtăşească de harul Sfintelor Taine, aşa cum am spus, femeia nu are acces la una dintre acestea: Taina Sfintei Preoţii. Numai bărbaţii primesc această Sfântă Taină. Prin ea, ei, fie că sunt preoţi, fie că sunt arhierei, pot să sfinţească. Femeia, ca şi bărbatul care rămâne în afara Preoţiei se pot sfinţi pe ei înşişi, aşa cum am spus, se pot mântui, dar nu au posibilitatea să dea harul sfinţeniei şi altora. Aceasta o fac numai bărbaţii hirotoniţi. Ei pot săvârşi toate slujbele în biserică şi în afara ei, pot administra Sfintele Taine, iar dacă sunt arhierei pot ei înşişi să hirotonească. În acest sens considerăm înţelesul proverbului în discuţie, iar cel care l-a creat a ştiut teologie.

Pr. Al. Stănciulescu-Bârda

Ars poetica religioasă la D. Ciurezu

Din numeroasele texte poetice religioase publicate de noi, ca şi din antumele lui D. Ciurezu, se deducea credinţa ortodoxă a poetului, în conformitate cu credinţa strămoşilor săi şi a întregului neam românesc.

Ciurezu a avut şi o concepţie proprie despre arta religioasă, care este un fel de „ars poetica".

Aceasta nu este cuprinsă în vreun studiu sau într-un tratat, ci am dedus-o din corespondenţa sa cu mitropolitul Firmilian al Olteniei, fost colaborator al lui D. Ciurezu, cât timp a condus această revistă **Albina** (1933—1948).

Nu ne vom ocupa aici de întreaga corespondenţă dintre mitropolitul Firmilian şi poet, ci este suficient să reproducem o scrisoare a poetului către fostul său colaborator, scrisoare din care se deduce un crez artistic, ceea ce noi am numit ars poetica religioasă, deşi este vorba numai de secvenţe ale unui crez poetic.

Cine este familiarizat, cât de cât, cu teoria şi istoria artelor va înţelege degrabă că nu vorbim în van şi că aceste scrisori trebuie să intre într-un corpus al **operei** ciureziene, cât de contradictorie ar fi aceasta.

Pentru a ne argumenta titlul şi cele spuse până acum, este suficient să reproducem, în continuare, o scrisoare a lui D. Ciurezu către mitropolitul Firmilian. Fără nici un comentariu, în plus. Iată, aşadar, textul în discuţie.

Dr. G. Nistor

„ÎNALT PREA SFINŢITE FIRMILIAN

Zilele trecute, am primit o scrisoare de la Bădăuţă, care mă invită să colaborez şi eu la volumul omagial ce ţi se va închina cu prilejul celor 70 de ani de viaţă şi 50 de ierarhie bisericească.

O fac cu deosebită plăcere, deoarece mă leagă alese amintiri de călugărul Firmilian, vechiul meu colaborator la revista **Albina**.

Alăturat, trimit o poezie de ambianţă, ce cred că nu va diminua cu nimic nivelul ştiinţific sau literar al volumului.

Am vrut să scriu un mic studiu despre cultura religioasă şi literatură, dar am renunţat.

Personal, consider cultura religioasă una din disciplinele integrante ale omului de cultură. Ca şi **Istoria, Geografia, Matematica** sau alte diferite ştiinţe, cultura religioasă conţine un material de informaţie şi învăţătură spirituală, ca toate celalalte discipline de cultură umană.

Privită din acest punct de vedere, cultura religioasă nu numai că nu trebuie interzisă omului cult, dar impusă tocmai prin elementul de afinitate pe care îl are cu necunoscutul, cu fantezia, cu literatura.

În această ordine principală, se situează întreaga literatură universală de tentă religioasă. Dante, Milton, Tasso şi toate operele care şi-au găsit în cultura religioasă impulsul primordial. Toată acea grandioasă frescă spirituală a Renaşterii, cu scriitorii, sculptorii, arhitecţii şi muzicienii ei, nu a fost consecinţa unui fanatism savoranolesc, ci simetria unei discipline interioare, pe care a nutrit-o cultura religioasă. Prin ea, s-a ajuns la om şi la umanitate. După cum literatura antică şi-a primit impulsul din mitologie, abordând problema existenţei umane, la fel cultura religioasă deschide omului nebănuite perspective de întrebări şi cunoaştere.

Un scriitor nu poate face abstracţie de valorile constitutive ale conştiinţei sale. El apelează la toate resursele de care dispune spiritualitatea sa. Orice absenţă se va resimţi în opera sa. Cunoştinţele fortifică vocaţia, dau prestigiu şi strălucire talentului. De aceea, personal, cred că elementul de aderenţă, constitutiv al culturii religioase, are aceeaşi comportanţă în speţă, în disponibilităţile conştiinţei creatoare, dacă nu mai mult, exact ca acele discipline de cultură umană...

Dar să lăsăm toate astea pentru altă dată când voi veni la Craiova şi vom putea să stăm mai mult şi în linişte de vorbă.

Până atunci, îţi doresc multă, multă sănătate şi câţi mai mulţi ani. Cu multă preţuire şi deosebită prietenie".

ss. Ciurezu

Text dactilografiat. Arhivele Statului din Sibiu. Fondul D. Ciurezu. Dosar nr. 19. Nepaginat.

Surâsul

Un surâs nu costă nimic dar produce mult;
el îi îmbogăţeşte pe cei ce îl primesc
fără a sărăci pe cei ce-l dau.
El nu durează decât o secundă
dar amintirea lui este uneori eternă;

Nimeni nu este destul de bogat pentru a nu-l primi
şi nimeni nu e prea sărac pentru a nu-l merita;
El creează fericire în cămin, este un suport în afaceri
şi este semnul sensibil al prieteniei.
Un surâs dă linişte fiinţei obosite,
dă curaj celui mai descurajat, consolează tristeţea
şi este un antidot natural pentru toate durerile.

Totuşi el nu se poate nici cumpăra,
nici împrumuta, nici fura
căci este un lucru care nu are valoare decât
din clipa în care se oferă.
Uneori însă veţi întâlni persoane
care nu vă dau surâsul pe care-l meritaţi:
fiţi generoşi, daţi-l voi lor pe al vostru
căci nimeni n-are atâta nevoie de un surâs
ca cel ce nu-l poate oferi pe al său altora.

(Afiş la intrarea unei case de oaspeţi în Elveţia).

Un mare nedreptăţit — Mitropolitul VASILE MANGRA al Ardealului

S-au împlinit trei sferturi de veac, de la moartea lui Vasile Mangra, profesorul, istoricul, aprigul luptător naţional — până în 1910 —, vicar al Consistoriului ortodox din Oradea şi mai pe urmă mitropolit al Transilvaniei.

Personalitatea lui, atât de controversată, ca toate vieţile omeneşti, îşi are luminile dar şi umbrele ei care nu pot fi despărţite unele de altele. Nu poate fi apreciată la justa ei valoare personalitatea acestui om fără a se cunoaşte faptele de lumină care umplu o parte din istoria poporului român din părţile bănăţene-crişene din a doua jumătate a secolului trecut şi mai ales primele două decenii ale secolului nostru. Trebuiesc revăzute şi „umbrele" vieţii sale care au dat prilej numeroşilor săi duşmani — înainte ca şi după moartea lui — de a-l categorisi ca „trădător şi răzbunător".

În anul 1956, lucrând la Episcopia Aradului, am primit într-o zi vizita a doi învăţători bihoreni; erau nepoţii mitropolitului Vasile Mangra. Între altele mi-au spus: **„Părinte vicar, ştim că sunteţi bihorean şi că vă ocupaţi de istoria Bihorului. Vă rugăm să ne ajutaţi să obţinem reabilitarea unchiului nostru. Cu puţin timp înainte de a muri, l-am vizitat la hotelul din Budapesta. Cu glas slăbit de bătrâneţe şi de boala de care suferea, ne-a arătat nişte scrisori pe noptieră şi ne-a spus: «păstraţi aceste scrisori; ele mă vor desculpa»..."** Nu ştiu ce s-a întâmplat cu aceste scrisori. Am căutat să cercetez care a fost ca za morţii mitropolitului Mangra. Am descoperit atât la Arhivele Statului din Budapesta cât şi în matricolele morţilor de la parohia ortodoxă română de acolo, adevărata cauză a morţii.

Am încercat în mai multe rânduri să atrag atenţia celor în drept asupra nedreptăţii ce s-a făcut acestui om, publicând în revista „Familia" din Oradea (nr. 10/1997), împreună cu Pro . Dr. Mircea Păcuranu şi Constantin Mălinaş, precum şi în alte reviste, dar fără nici un rezultat.

Revenim asupra acestui caz în speranţa unei restituiri drepte.

Înainte de anul 1900 — anul trecerii sale de la Arad în postul de vicar episcop al Oradiei — Vasile Mangra s-a distins atât ca profesor la Institutul teologic — pedagogic, ca istoric şi scriitor bisericesc — el fiind întemeietorul şi îndrumătorul cunoscutei reviste de viaţă lungă, **BISERICA ŞI ŞCOALA** — cât mai ales ca înflăcărat luptător naţional. După portretul pe care-l face Teodor Neş, era **„călugărul cu faţa aprinsă, cu ochii scânteietori, care alerga ca o fantomă spre a fi prezent la toate întruniri'e politico-electorale şi culturale ale românilor, orator şi animator neîntrecut al maselor populare".**

Îl aflăm printre tinerii entuziaşti care au scos prima revistă românească de la Arad, **SPERANŢA** (1863) urmată de **LUMINA** (1871) cu articole care prevesteau de pe atunci firea de luptător naţional, preocupat de progresul cultural şi social al poporului său. Când, în 1877, i s-a încredinţat editarea unei noi reviste, Vasile Mangra a intitulat-o **BISERICA ŞI ŞCOALA** — nume pe care, în articolul de fond, îl justifică, folosind cunoscuta deviză **„In hoc signo vinces"**, ca reprezentând în titulille prin care, în viziunea lui, poporul român va putea înainta pe treptele culturii şi bunei stări pregătindu-se pentru ceasul deplinei libertăţi şi unităţi naţionale. Numeroasele articole de conţinut felurit — politic, istoric, pedagogic şi teologic, după cum era concepută structura revistei — îl arată ca un abil şi bine informat scriitor şi luptător. Nu este lipsit de interes faptul — care-i atestă firea de dârz militant — că a dus o adevărată luptă cu privire la utilizarea ortografiei fonetice, după principiile **Academiei Române** din Bucureşti, împotriva conducerii **Episcopiei** care ţinea la ortografia etimologică latinizantă. Faptul a fost atunci deosebit de apreciat, revista de la Arad fiind prima din Transilvania care a adoptat ortografia Academiei din Bucureşti.

Participarea lui Vasile Mangra la luptele pentru apărarea drepturilor poporului român, în cadrul adunărilor electorale şi culturale, i-au adus destule suferinţe. Înlăturat de la catedră, huiduit şi insultat de huligani, el n-a încetat să ducă mai departe lupta căreia şi-a dedicat toată viaţa. Mai mult, a reuşit să ridice la luptă şi celelalte naţionalităţi asupra din imperiu culminând cu cunoscutul Congres din 1895. Remarcabilă a fost, de asemenea, şi participarea lui la **Mişcarea memorandistă** în cadrul căreia şi-a adus partea de contribuţie la mobilizarea maselor pentru susţinerea revendicărilor naţionale ale poporului român din monarhie.

În 1902 a fost ales cu majoritate de voturi ca episcop al Aradului, în scaunul vacant prin moartea timpurie a episcopului Iosif Goldiş (1899—1902). La propunerea guvernului de la Budapesta, i s-a refuzat **„recunoaşterea preaînaltă"**, urmarea firească a neobositei sale activităţi de luptător naţional. Cei care l-au acuzat de trădare **„pentru o coroană de arhiereu"**, în 1910, şi după moarte, ar trebui să se gândească că atunci, în 1902, ar fi fost suficient un gest cât de mic în sensul aderării sale la politica guvernului pentru ca să obţină recunoaşterea în demnitatea în care a fost ales. De menţionat că îndată după această alegere, s-a pornit împotriva lui **„cea mai păcătoasă luptă şi cu armele cele mai ruşinoase. Duşmanii săi, o i mai bine zis cei ce voiau să aleagă episcop un „neam" de-al lor (aluzie la gruparea lui Augustin Hamzea, sprijinită şi de mitropolitul Ioan Meţianu) s-au năpustit asupra lui cu furie şi patimă oarbă, doar-doar îl vor dripi din fruntaş ce este... şi au prins tovărăşie spre acest scop cu câţi străini ne uşinaţi căutând mai ales onoarea să i-o întineze. Dar n-au reuşit".** A continuat să rămână în postul de vicar la Oradea, în Bihorul său drag, să lucreze — pe cât se putea atunci — pentru apărarea celor două instituţii, Biserica şi mai ales Şcoala românească pentru care a dovedit o preocupare deosebită. În acest timp, vizitând satele de sub jurisdicţia sa, a folosit acest prilej pentru a aduna de prin bisericile bihorene numeroase manuscrise şi tipărituri vechi pe care le-a studiat, a publicat importante studii în legătură cu ele, apoi le-a dăruit Academiei Române, o altă dovadă a sentimentelor sale patriotice şi a conştiinţei unităţii spirituale a întregului popor român. În revista **„Familia"** din Oradea a publicat studii de mare importanţă istorică — naţională, între care amintim cel **Despre continuitatea neîntreruptă a elementu'ui românesc în Dacia, Dizertaţiune istorică** şi cel intitulat **Rolul dieci'or din Moldova în cu tura românilor din Bihor în Secolul al XVII-lea; Monumente de limbă şi de istorie păstrate în bi ericile bihorene".** În 1906 a publicat importanta monografie istorică despre Mitropolitul Sava II Brancovici (Oradea, 1906), prin care a combătut cu succes afirmaţiile injurioase ale canonicului blăjan Augustin Bunea cu privire la viaţa acestui mitropolit român recent canonizat ca sfânt în Biserica Ortodoxă Română. În anii următori, a publicat la Sibiu importanta lucrare istorică **Ierarhia şi Mitropolia Bisericii române din Transilvania şi Ungaria,** (Sibiu, 1908) care i-a adus binemeritata distincţie de membru al Academiei Române din Bucureşti.

În anul 1900, când Vasile Mangra prelua scaunul de vicar episcopesc al Oradiei, situaţia şcolii româneşti din Bihor era dintre cele mai triste, mai triste chiar decât în alte părţi din cauza sărăciei endemice a poporului din acest întins judeţ. Legile şcolare din 1879 obligau comunităţile bisericeşti să asigure şcolilor susţinute de ele condiţii identice cu cele ale statului. În caz contrar erau ameninţate cu desfiinţarea sau li se flutura oferta statificării prin care le-ar fi scutit de grija înzestrării şi a retribuirii învăţătorilor la nivelul celor de la şcolile de stat.

Un document din 8 august 1873 înfăţişa Tabloul şcolilor „admoniate" pentru a doua oară de organele ministerului ca **„necorespunzătoare pentru învăţământ".** Erau în număr de 14, şi anume: Alparea, Cheriu, Chijic, Copăcel, Felcheriu, Hidişelu de Sus, Lazuri (azi Lăzăreni), Oşorhelu, Sărand, Sântelec, Surduc, Rontău, Tăşad şi Calea Mare. Despre cea din Rontău, de exemplu, se afirma că **„şcoala e mică, întunecoasă; lipseşte instrucţiunea i ternă, pruncilor ca e neregulat cerc teză şcoala, li se propune rugăciunile, cunoaşterea literelor; nu are şcoală de pomi nici sală de gimnastică; învăţătorul nu a absolvit preparandia. etc.".** Că aceste şcoli nu se bucurau de cele mai bune condiţii de funcţionare, e cert. Dar nici lipsa de sală de gimnastică sau şcoală de pomi nu justificau închiderea lor. Scopul urmărit era, evident, statificarea şi prin aceasta maghiarizarea lor.

Greu va fi trebuit să apese asupra conştiinţei noului vicar această situaţie dezastruoasă a bisericilor şi şcolilor româneşti din eparhia pe care era chemat s-o conducă. Trebuia să aleagă între a-şi sacrifica trecutul glorios de luptător naţional din timpul cât a stat la Arad şi între a lăsa să se prăbuşească sub loviturile guvernului, din ce în ce mai puternice, cele două instituţii, singurele în care pulsa viaţa românească autentică. De altfel, alegerea lui Vasile Mangra ca vicar la Oradea însemna un afront dat guvernului. În această demnitate era ales de sinod şi întărit de episcopul comun al celor două eparhii, fără a mai fi necesară confirmarea regală, la propunerea guvernului. Antecesorii săi, vicari episcopi şti la Oradea, — Iosif — Ierotei Beleş, Iosif Goldiş, Miron Romanul şi Ioan Meţianu, toţi au căutat soluţii pentru apărarea intereselor poporului român acceptând chiar mandate de deputaţi din partea partidului liberal de guvernământ ungar. Exista, deci, la Oradea ca de altfel şi în celelalte centre bisericeşti din Transilvania, această tradiţie a căutării unui **„modus vivendi"** cu autoritatea de stat, spre a servi mai bine interesele poporului, pe care T. Neş a numit-o **„politică arhierească"**, atât la uniţi cât şi la ortodocşi. Mai mult decât ceilalţi, Miron Romanul — vicar la Oradea, episcop la Arad şi mitropolit la Sibiu — a avut de îndurat **„ocările"** celor ce nu înţelegeau penibila situaţie a unor ierarhi chemaţi să păstorească în condiţii excepţionale, călcându-şi adesea pe inimă spre a putea salva interesele poporului lor.

Se pare că în această situaţie dezolantă, sufletul lui Vasile Mangra a vibrat cu tărie. Dacă lucrurile ar fi mers înainte în acest fel, el întrevedea cu durere pieirea poporului său prin supr marea autonomiei bisericeşti — şcolare acordată în 1867. Venind la Oradea, timp de aproape un deceniu, s-a ţinut departe de politica militantă dedicându-şi toate puterile grijii pastorale şi studiilor care l-au consacrat ca istoric şi om de cultură. E limpede că o activitate politică opozi ionistă de felul celei de la Arad l-ar fi făcut imposibil în demnitatea pe care o ocupa dar, mai ales, ar fi împiedecat străduinţele sale pentru apărarea şcolii şi Bisericii româneşti.

Adoptarea liniei din 1910 — fapt socotit ca **„umbră"** a activităţii sale politice — reprezenta în fapt continuarea activităţii înaintaşilor săi, inclusiv a lui Miron Romanul, dând crezare promisiunilor lui Tisza István care, încă din 1903, propusese episcopului de la Arad anumite concesii condiţionate de încadrarea românilor în partidele parlamentare maghiare. Schimbarea politică petrecută în Ungaria în 1910, prin aducerea la guvern a unui partid zis al muncii care promitea să rezolve problema naţionalităţilor şi să acorde dreptul de vot universal, i s-a părut momentul potrivit pentru a întreprinde ceva în folosul poporului său. A acceptat mandatul de deputat, nu fără strângere de inimă şi grele frământări sufleteşti.

O scrisoare datată Oradea, 16/29 martie 1910, deci cu puţin timp înainte de a fi luat hotărârea de acceptare a mandatului de deputat, adresată prietenului său Eugen Broţe, reflectă acest zbucium sufletesc şi reprezintă o adevărată profesiune de credinţă. Scrisoarea începe cu cuvintele: **„Să-ţi scriu? Să nu-ţi scriu? În fine, m-am hotărât să-ţi scriu pentru că nu am nimic rezervat ce n-aş putea sau n-aş avea curajul să pun pe hârtie".** După ce expune împrejurările create în Ungaria prin aducerea la guvern a partidului zis al muncii, el continuă: **„eu, de când am venit la Oradea, n-am făcut politică militantă şi nici prilej nu mi s-a dat să-mi spun măcar părerea în chestie... pentru că cei ce conduc destinele partidu'ui (naţional — n. n.) nu m-au socotit vrednic de atenţia lor. Dar în act'a situaţie schimbată şi încurcată, cercurile politice mai înalte şi-au îndreptat atenţia asupra mea, oferindu-mi şi solicitându-mi cu insistenţă primirea unui mandat de deputat în parlament, din respect atât pentru poziţia mea ce ocup în calitatea de vicar episcopesc, cât şi pentru a-mi da teren pentru a colabora în interesul bisericii şi al culturii naţionale a poporului român... mult m-am gândit şi răsgândit, ce să fac? să primesc, ori să nu primesc mandatul ce mi se oferă? Căci în urma poziţiei şi a relaţiunilor mele oficiale cu cercurile politice dirigitoare, eu nu pot lua lupta în contra lor cu partidul naţional opoziţional; de altă parte, un refuz categoric din partea mea ar fi tot atât cât o opoziţie pe faţă... făcându-mi imposibil chiar în postul ce-l ocup şi unde sunt chemat să reprezint şi (să) apăr interesele a două sute de mii de români. Căci trebuie a se şti, că eu n-am cerşit, nici cerşesc mandat, dimpotrivă, am încercat să decl n de la mine distincţia ce mi se face (subl. n.a.)... Factori competenţi au primit toate rezervele mele dându-mi libertatea de acţiune în toate direcţiile mele".** După ce arată că în Bihor aproape toate mandatele de deputaţi au fost cucerite în trecut de străini şi numai cu greu a putut fi ales Vasile Lucaciu, arată că **„referinţele urbariale ale poporului nostru în comitatul Bihorului sunt de aşa fel încât traiul lui, existenţa lui, în partea cea mai mare, atârnă de bunăvoinţa celor două episcopii, romano-catolică şi greco-catolică a capitoliului latin şi a statului, care împreună posed toate pădurile şi munţii Bihorului. Fără pădure, fără imaş (= păşune), poporul de aici e pierdut, trebuie să prodească în lume. Şi din această cauză, deşi în patru cercuri formează majoritatea covârşitoare, la alegeri nu se poate emancipa de sub influenţa marilor proprietari şi a administraţiei, pentru a se grupa în jurul candidaţilor partidului naţional. În timpurile mai bune, pe la începutul erei constituţionale, de-abia în două cercuri electorale au răzbit cei mai populari români pe atunci în Bihor, Alexandru Roman la Ceica şi Partenie Cosma la Beiuş. Comitetul naţional socotesc că ar trebui să ţină seama de referinţele excepţionale din Bihor şi de poziţia în care mă găsesc eu".** După ce arată că **„vechii lui antagonişti"** l-au atacat vehement chiar înainte ca el să se fi decis, declară că, în opinia lui **„noi trebuie să profităm de discursul lui Tisza şi să reţinem din el părţile favorabile care atrag chestiunile cele mai ardente pentru noi, cum sunt: legea şcolară şi ordinaţiunile lui Apponyi, care ne strâng de gât (în) aşa fel că nu avem răgaz de a ne mai gândi la ziua de mâine, ci cum să frângem lanţul, ca să scăpăm astăzi cu viaţa".** În final, el declară că acesta este modul lui de a vedea lucrurile deşi **„n-a exauriat toate chestiile de la ordinea zilei".**

Desigur, acest **„punct de vedere"** a putut fi criticat, atunci ca şi mai târziu, pentru încrederea pe care Vasile Mangra o acorda **„propunerilor"** lui Tisza, dar el era, fără îndoială, sincer şi acţiona astfel din dorinţa de a salva fiinţa poporului atunci când legile şcolare şi **„ordinaţiunile"** lui Apponyi **„îl strângeau de gât".** Chiar mai târziu, în 1913, episcopul Hosu de la Gherla, credea oportun să trateze cu Tisza şi să atragă şi pe alţii la această situaţie, **„lipsit de posibilitatea de a intui încurcatele iţe politice de pe o parte, pe de alta dominat de interese oportuniste...".** Gândul la un mâine — frumos dar incert — îl avea şi Mangra ca şi cei mai mulţi dintre fruntaşii români de atunci, dar, în viziunea lui, trebuia salvat prezentul unui popor sărac şi supus îndoitei exploatări, sociale şi naţionale.

Într-o scrisoare a lui Ioan Slavici către Eugen Broţe, datată Budapesta, 10 mai 1910, acesta arată că **„în comitetul partidului (=naţional) nimeni nu are autoritate şi astfel nu e nici conducere. Atât arădenii cât şi bănăţenii sunt nemulţmiţi şi lucrează fără de cuvenitul avânt, încât e de temut că alegerile vor ieşi cu toţi fruntaşii României, face cele mai bune servicii „Mangra, năvalnic cum îl ştii, e hotărât să meargă înainte, deşi nu este în stare să-şi motiveze hotărârea. Ceea ce-l determină nu sunt nici interese, nici calcule,** (aluzie, desigur, la acuza ce i se aduce de unii că urmăreşte să ajungă episcop), **ci un fel de impulsiune instinctivă şi neprecizată. Simţământul meu a fost de la început că el trebuia să facă ceea ce a făcut. Un om care s-a expus atât de adeseori, a umblat atât de adeseori în România, e bun prieten cu noi şi are legături cu toţi fruntaşii României, face cele mai bune servicii cauzei române dacă, în actualele împrejurări zice: stau la dispoziţia guvernului Majestăţii Sale, căruia eu şi amicii mei i-am fost totdeauna devotaţi. E o jertfă care poate fi zadarnică, dar e un adevăr pe care mai ales D. Ta şi eu l-am recunoscut totdeauna. Am declarat deci că nu aprob ceea ce a făcut el, dar îi rămân prieten şi condamn mişcarea pornită împotriva lui..."** (sub. ns.).

Aprecierile lui Slavici s-au dovedit a fi întemeiate. Acceptarea unui mandat de deputat cu program guvernamental n-a însemnat altceva decât o schimbare de metodă şi de mijloace de luptă pentru realizarea aceluiaşi ideal căruia şi-a închinat toată viaţa, şcoala românească şi salvarea ei, ca un mijloc de propăşire a poporului. O dovedesc faptele sale ulterioare şi câteva atitudini la care ne vom referi.

Chiar cu prilejul alegerilor din 1910, la Ceica, el a ţinut să declare răspicat că acceptarea mandatului nu înseamnă despărţirea lui de poporul român şi de Biserica al cărei slujitor devotat este şi va rămâne. În primul său discurs parlamentar rostit în Camera ungară, la 2 iunie st. n. 1911, după câteva afirmaţii de circumstanţă, Vasile Mangra a spus: **„... insist asupra instituţiilor culturale ale poporul i român şi îl rog pe dl. ministru de cu te şi instrucţiune publică să aibă o solicitudine mai de aproape pentru bisericile şi şcolile confesionale româneşti, îndeosebi pentru biserica greco orientală română, care deşi numără 2 milioane de credincioşi, cu o mitropolie, două episcopii sufragane, trei institute teologice şi pedagogice, patru internate... totuşi biserica aceasta este tratată astfel încât nu stă deloc în armonie cu greutatea şi însemnătatea ei, impăşindu-se de un ajutor de stat de 100 000 coroane şi numai în bugetul prezinte s-a ridicat cu 101 000 coroane, pentru care fapt exprim mulţumită de recunoştinţă d-'ui ministru al cultelor care a recunoscut că ajutorul de stat de până acum dat bisericii orientale e insuficient. Dar trebuie să accentueze că nici această sumă ridicată nici pe departe nu satisface trebuinţelor ei administrative şi culturale".** Apreciind importanţa **„congrue"** (= ajutorul de stat) acordată de stat pentru îmbunătăţirea stării materiale a clerului, dar şi puţinătatea ei, în raport cu **„cerinţele timpului"**, el întreabă: **„cum poate să se susţină, să-şi crească familia şi să-şi îndeplinească chemarea sa culturală şi civilizatorică un preot din 800 coroane ori maximum 1 600 coroane dotaţie anuală, cât prevede legea con ruei?"**

Apreciind **„legea de instrucţie"** din 1868 care **„a codificat dreptul bisericii de a învăţa şi s-a sistematizat şcoala confesională"**, Vasile Mangra nu se sfieşte să declare în faţa Camerei că **„legea din 1907, art. 27"** (e vorba de cunoscuta lege Appony) **a redus şi aproape cu totul a devalvat valoarea legii din 1868 întrucât, adecă, prin legea aceasta mai nouă, şcoala confesională numai cu numele şi în suportarea cheltuielilor este a bisericii".** Îşi încheie discursul cu cuvintele lui Herzog Ferencz, **„nu avem de oportun maghiarizarea ţăranului pentru a edifica statul naţional".**

Un om, un prelat al Bisericii române, chiar deputat cu program guvernamental, care are curajul de a spune aceste lucruri pe faţă în cel mai înalt for al ţării, ni se pare că nu poate fi numit **„trădător de neam".** Deşi a urmat o linie opusă partidului naţional român de atunci, el a dat glas în parlament intereselor poporului său şi este interesant să se compare revendicările formulate de Vasile Mangra cu cele formulate de protopopul V. Damian, ales din partea partidului naţional român (1910—1918), deosebi e în formă, dar cu acelaşi conţinut."

Străduinţele lui Vasile Mangra pentru apărarea şcolii româneşti şi-au arătat în curând roadele. Unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai săi, învăţătorul Nicolae Firu de la şcoala confesională de pe lângă **„Biserica cu Lună"** din Oradea, declară: **„De când V. Mangra a primit mandatul de deputat pentru parlamentul din Budapesta, atitudinea organelor administrative faţă de şcolile confesionale ortodoxe-române s-a schimbat. Comunele au primit răgaz pentru aducerea în ordine a clădirilor şcolare, iar guvernul a încuviinţat ajutorul pentru plata învăţătorilor fără a-l mai face pendent de situaţia clădirilor şcolare. În timpul celor patru ani până la începutul primului război mondial, Vasile Mangra a inspectat personal toate satele ale căror şcoli nu corespundeau şi erau excepţionate, îndemnând şi ajutând sătenii ca să-şi aducă în ordine clădirile şcolare. În acest timp s-au ridicat biserici noi în satele: Cheresig, Giriş, Miersig, Leş, Lunca, Lorău, Ortiteag, Satul-Barbă, Chişlaz, Pocioveliştea, Pocola şi altele. S-au clădit edificii şcolare în satele: Leş, Chişirid, Apateul Român, Tăşad, Ortiteag, Săldăbagiul de Barcău, Lunca, Vaşcău, Sudrigiu, Remetea, Pocola, Darvaş (azi în R. P. Ungaria), Abramul de Sus, Varviz, Sântelec şi altele. S-au adaptat şi renovat aproape toate şcolile excepţionate, astfel că în 1918, toate şcolile confesionale ortodoxe române se aflau în bună stare".**

Într-o scrisoare, datată Budapesta, 24 februarie 1912, adresată unui amic al său (Ioan Slavici sau Eugen Brote), V. Mangra scrie: **„Iubite amice! O ştire îmbucurătoare cred a-ţi comunica despre un succes real al meu obţinut în favorul Consistoriului din Oradea, şi anume în urma cererii mele, ministerul cultelor şi instrucţiunii publice a ridicat anual ajutorul pentru Consistoriul al cărui preşedinte sunt, la suma de 29 000 coroane, de la 12 000 coroane, cât a primit mai nainte anual, ridicând plăţile referenţilor şi dotând posturi, care de la introducerea Constituţiei (=Statul şagunian) nu s-au putut îndeplini (= completa) tocmai din lipsă de mijloace băneşti, la suma fixă de 4 000 coroane anual pentru fiecare referent, precum şi pentru secretarul Consistoriului. În chipul acesta am ajuns să pot îndeplini postul de referent în senatul epitropesc (= secţia economică) la care îţi propuneam a tădată că aş dori mult să Te am pe D. Ta, nu numai ca un bun prieten, ci ca o putere de muncă cu pricepere în chestii economice-financiare".** Îl roagă să nu facă uz de această ştire, până când nu va apare oficial în presă, **„căci nu vreau să trîmbiţez în lume succesul meu"** — se încheie scrisoarea. La astel de concesiuni din partea guvernului se gândea, probabil, Roman Ciorogariu când, stricând prietenia cu el, îi scria: **„Pe tine te poate justifica un singur fapt, reale concesiuni din partea guvernului şi inaugurarea unei noi politici de naţionalitate în favorul nostru..."**

În 1916, în urma morţii mitropolitului Ioan Meţianu (21 ianuarie/3 feoruarie 1916), în 24 iulie/6 august, acelaşi an, a fost ales ca mitropolit al românilor ortodocşi din Transilvania, vicarul de la Oradea, Vasile Mangra. Erau zilele în care intrarea României în război împotriva Austro-Ungariei a dat prilej guvernului să pornească o puternică campanie de represiune împotriva românilor şi să intervină puternic în treburile interne ale Bisericii ortodoxe. E adevărat că guvernul a sprijinit alegerea lui Vasile Mangra dar, după expresia prof. E. Glück, **„până acum nu s-a stabilit că în cazul aces ei alegeri, cât a reprezentat dorinţa guvernului, cât tradiţia mitropoliţilor care au stat la distanţă de partidul naţional-român şi, mai ales, opinia publică care se temea de o sedisvacanţă prelungită, provocată de neacceptarea celui ales. În plaiul intrării României în război exista teama de suspendare a autonomiei Bisericii, aşa cum procedase guvernul cu sârbii".**

După căderea guvernului Tisza şi revenirea la putere la rezortul cultelor a celebrului conte Apponyi, urmat de contele Zichy, opinia publică românească înfricoşată îşi îndrepta ochii spre Vasile Mangra ca ultimă speranţă de salvare. Şi nu s-a înşelat! Intervenţiile lui Vasile Mangra pe lângă forurile conducătoare a salvat multe vieţi româneşti, între care e destul să amintim pe contracandidatul său la alegerile de la Ceica (1910), dr. Ioan Suciu, fost prieten, apoi detractor al lui, la ordinele partidului naţional; pe Ioan Lupaş care a fost unul dintre cei mai mari acuzatori ai lui, dar care, într-o declaraţie dată nepoţilor mitropolitului Mangra, în 1958, recunoaşte măreinimia acestuia şi crede că a sosit timpul reabilitării lui, pe soţia fruntaşului român din Braşov, Ilie Măcelaru. Într-o adresă datată Budapesta, 28 octombrie 1916, ministrul de interne comunică mitropolitului Vasile Mangra că, în urma intervenţiei lui, soţia lui Măcelaru din Braşov, internată la Ruszt — Şopron, în baza ordinului 33023/1916, a fost eliberată.

În acest timp, în faţa evenimentelor de război, contele Apponyi pregătea crearea celebrei **„zone culturale"** cu desfiinţarea şcolilor româneşti în 11 comitate situate în zona graniţei cu România, preludiu al desfiinţării generale a şcolilor româneşti. Consistoriul arhiepiscopesc, în frunte cu Vasile Mangra, a **„demonstrat"** împotriva acestei măsuri. În faţa situaţiei împlinite, Consistoriul arhiepiscopesc, în frunte cu mitropolitul Mangra, a căutat să atenueze urmările nefaste ale acestei măsuri. S-a hotărât predarea limbii române în şcolile existente, preluarea învăţătorilor, răscumpărarea de către stat a edificiilor şcolare confesionale.

În toamna anului 1917, ministrul Apponyi a numit comisari de supraveghere la preparandiile româneşti. Consistoriul mitropolitan, sub semnătura lui Vasile Mangra, a înaintat un protest ministrului. Acelaşi Consistoriu a reuşit să cointereseze şi celelalte Episcopii, înaintând un protest comun **„în problema acuzaţiilor aduse Preparandiilor româneşti".**

O atitudine demnă a avut Vasile Mangra şi în problema comisarilor guvernamentali trimişi să asiste la şedinţele sesiunilor sinoadelor (= adunărilor) eparhiale din anul 1918. Această nouă încercare a guvernului de a călca în picioare autonomia Bisericii române a tulburat puternic spiritele şi mai ales conducerile eparhiale, chemate să vegheze la respectarea acestei autonomii garantate prin lege. Se ştie că până la urmă fiecare eparhie a rezolvat în felul ei această imixtiune a guvernului. Protopopul Givulescu de la Radna, trimis de episcopul Ioan I Pap al Aradului să sondeze situaţia de la Sibiu, a raportat că mitropolitul Vasile Mangra i-a declarat: **„Eu pe comisar nu-l recunosc de persoană oficioasă** (subl. ns.) **şi nu-i îngădui nici o ingerinţă în afacerile sinodului. La întrebarea mea, dacă cu toate acestea va căuta să se îngereze, ce va fi? Ex. Sa mi-a răspuns: Atunci voi dizolva sinodul".** Urmaşul lui Apponyi, contele Zichy, a comunicat Consistoarelor româneşti că **„măsurile luate de înaintaşul său le va susţine"** amenimţând că în caz de nesupunere, **„va lua măsurile necesare imediat în interiorul zonei culturale".** Aceasta era soarta care aştepta pe poporul român şi instituţiile sale culturale, dacă evenimentele de război ar fi luat altă întorsătură.

Toate evenimentele relatate aici, desigur incom-

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. dr. Gheorghe Liţiu

SFÂNTUL MARE MUCENIC GHEORGHE

Ne mai aflăm încă sub imperiul de lumină şi har al marelui praznic al Învierii Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi sufletele noastre vibrează adânc de măreţia acestui măreţ praznic al praznicilor şi sărbătoare a sărbătorilor cum o numeşte canonul pascal.

Prin Înviere moartea a fost biruită. Iadul ca împărăţie a morţii a fost prădat, strămoşii eliberaţi din osânda cea veşnică şi lumea restaurată ontologic în frumuseţea şi puritatea ei originară.

Ne aflăm încă sub ploaia de har şi binecuvântare a Învierii Domnului şi Biserica Creştină ne cheamă să ne veselim duhovniceşte, cinstindu-l pe unul dintre fiii ei, care s-a învrednicit să urce scara ce duce la cer până la treapta sfinţeniei şi să primească acolo în cer, din mâna Mielului celui înjunghiat şi înviat cununa cea nestricăcioasă a măririi şi a martirajului creştin.

Hristos cel Înviat ca începătură a celor adormiţi (1 Cor 15, 20) este temei al credinţei noastre şi nădejdea nemuririi şi a învierii noastre în ziua cea de apoi (1 Cor. 15, 17) iar mucenicul Gheorghe, ostaşul cel nebiruit, constituie pentru noi un model vrednic de urmat, un ideal de întruchipat în aşa fel ca prin tot ceea ce facem şi gândim să strălucească Hristos deplin în noi.

Învierea Domnului ca temelie a credinţei şi garanţie a nemuririi şi a învierii tuturor oamenilor, a însufleţit de-a lungul vremurilor milioane şi milioane de suflete creştine care luând Crucea cu iar cu preţul vieţii lor au trăit şi au mărturisit acest adevăr în faţa unei lumi păgâne şi ostile şi au câştigat cununi nepieritoare în împărăţia lui Dumnezeu.

În faţa persecuţiilor sângeroase de neînchipuit pentru noi cei de astăzi, ei, martirii, au dovedit un curaj fără de seamăn, o credinţă neclătită, puternică şi vie, rezistentă şi lucrătoare prin iubire (Gal. 5, 6), o credinţă în stare să mute şi munţii necredinţe!

Şi într-adevăr i-au şi mutat!

Dar nu numai atât; au făcut ca imperii milenare să se clatine în faţa predicii lor, au zdrobit „toată înşelăciunea cea idolească" şi au temeluit prin sângele lor, o lume nouă, o lume creştină, o lume a Harului şi a binecuvântării.

Într-o astfel de „epocă de aur de foc şi de sânge", de curaj şi de tărie a trăit şi Sf. Mucenic Gheorghe căruia Biserica i-a acordat titlul de „megalomártiros" (mare mucenic) şi de „tropeofóros" (purtător de biruinţă).

Biruinţa lui Hristos asupra morţii a devenit biruinţa martirilor, iar sângele Său vărsat pe Crucea Golgotei a fost sămânţa care a făcut să încolţească şi să se răspândească sângele martirilor din întreaga lume, aşa încât pe bună dreptate avea să constate scriitorul bisericesc Tertulian „Sângele martirilor este sămânţa creştinismului". Nimic nu convinge mai bine şi mai eficient decât fapta personală şi spiritul de sacrificiu.

Creştinismul ca religie a iubirii a reuşit să cucerească lumea şi încă o lume păgână şi ostilă doar cu câtiva pescari deveniţi apostoli şi după ei cu şiruri nenumărate de martiri şi mărturisitori ai credinţei, mulţi proveniţi dintre păgâni.

Este arhicunoscută aproape de toţi viaţa marelui mucenic Gheorghe. Originar din Capadochia, dintr-o familie creştină — se pare că tatăl său a murit ca martir — a fost educat în credinţa cea dreaptă încă de mic copil. A intrat apoi în armata romană şi pentru calităţile sale deosebite a reuşit să ajungă comandant de oşti încă de tânăr.

Era însă ostaş al lui Hristos pe care-L slujea cu vrednicie şi credinţă şi pe care-l făcea cunoscut tuturor. Păgânul împărat Diocleţian cel care a pornit „ca o fiară turbată asupra Bisericii" (Lactantiu, De mortibus persecutorum), a dat în anul 302 un edict prin care toţi locuitorii imperiului erau somaţi şi obligaţi să se prezinte în faţa tribunalelor romane pentru a aduce jertfe zeilor oficiali ai Imperiului.

O persecuţie cruntă s-a abătut atunci asupra Bisericii şi a credincioşilor ei care refuzau să aducă astfel de jertfe idolilor neînsufleţiţi.

Mii de creştini au fost arestaţi, supuşi torturilor, ucişi iar alţii au fost exilaţi „ad metalla", la groaznicele mine de plumb ale imperiului roman.

Unii, relativ puţini, — ne spun istoricii bisericeşti — au apostaziat, mulţi doar de formă pentru a-şi salva viaţa şi bunurile.

Într-o astfel de situaţie deloc uşoară, pentru Biserica Creştină s-a ridicat ca o făclie luminoasă şi ca un stâlp al credinţei mucenicul Gheorghe care a avut curaj să-l înfrunte pe împărat şi să-l mărturisească pe Hristos.

Au urmat apoi pentru mucenic şi pentru cei dimpreună cu el, temniţă şi batjocuri, cazne înfricoşătoare: bătăi, smulgeri cu unghii de fier, întinderi pe roată, aruncare în groapă cu var nestins şi altele, dar toate acestea n-au fost în stare să-l clătească din statornicia sa în credinţa creştină.

Actele Martirice ne relatează că în cele din urmă, după ce a reuşit să convertească la creştinism chiar pe Alexandra împărăteasa, soţia lui Diocleţian, Sf. Gheorghe i s-a tăiat capul într-o zi de 23 aprilie a anului 303 şi a intrat astfel biruitor întru cămările cele luminoase ale Împărăţiei Cerurilor. Sfintele lui moaşte au fost adunate de creştini şi îngropate cu evlavie, iar astăzi se păstrează în mănăstirea închinată lui din localitatea Lyda (Israel).

A rămas pentru totdeauna în amintirea Bisericii şi a credincioşilor „ca un izbăvitor al celor robiţi, al celor săraci ocrotitor, celor bolnavi doctor şi conducătorilor ajutător" cum îl numeşte troparul sărbătorii.

Se cuvine şi noi, creştinii veacului de astăzi, să avem de-a pururi în faţă icoana plină de credinţă şi de bărbăţie a mucenicului Gheorghe şi a tuturor mucenicilor care au trecut dincolo, în Patria cerească cu semnul credinţei în Hristos şi în Înviere.

Să dovedim numirea noastră de creştini şi de martori ai Învierii lui Hristos prin faptele noastre şi prin împlinirea poruncilor dumnezeieşti în viaţa de zi cu zi.

Să ne amintim mereu de cuvintele altui martir să ârşit în Circul Roman prin sfâşierea fiarelor sălbatice, Sf. Ignatie Teoforul care zice: „mai bine să fie cineva creştin în ascuns, fără să o spună, decât să o spună fără însă a fi. E mai bine să nu înveţe nimic pe altul, dacă viaţa lui nu se potriveşte cu ceea ce învaţă el".

Având model pe Iisus cel răstignit şi Înviat, pe toţi sfinţii între care şi mucenicul purtător de biruinţă astăzi prăznuit să ne străduim să fim şi noi următori ai lui Hristos şi propovăduitori ai Învierii şi ai păcii în lume.

Să ne bucurăm cu adevărat de Învierea Domnului prin care şi noi nădăjduim, prin rugăciunile Sf. Mucenic Gheorghe şi ale tuturor Sfinţilor să ajungem la ziua cea neînserată a Împărăţiei lui Hristos, „unde pururea cu Domnul vom fi" (1 Tesal. 4, 17).

Arhid. drd. Visarion Bălţat

Ion Gheţie - Al. Mareş, Diaconul Coresi şi izbânda scrisului în limba română, Bucureşti, 1994, p. 394, planşe 44.

Cei doi eruditi filologi ai scrisului vechi românesc, după o îndelungată şi laborioasă cercetare în timp, ne dau cea mai documentată monografie pe care o avem până în prezent despre „Diaconul Coresi şi izbânda scrisului în limba română".

Cum se menţionează în „Cuvânt înainte", lucrarea este la curent cu întreaga bibliografie coresiană. Autorii ei au atacat subiectul din mai multe direcţii, animaţi de dorinţa de a oferi o imagine cât mai cuprinzătoare şi mai aproape de adevăr a activităţii tipografului şi omului de cultură român.

Unghiurile de abordare a cercetărilor au fost, concomitent, cel de istorie literară, cel filozofic şi cel lingvistic. În tratarea subiectului, se are în vedere că toate cărţile lui Coresi sunt traduceri, lucru de care s-a ţinut seama de la început „pentru a distinge faptul stilistic ce aparţine traducătorilor români (anonimi) de cel reprodus mai mult sau mai puţin mecanic după original".

Lucrarea a fost structurată în cinci părţi, fiecare divizată în mai multe capitole. Prima dintre ele, **Chestiuni generale,** cuprinde o investigaţie critică a literaturii de specialitate consacrate diaconului Coresi, precum şi a informaţiilor reunite până astăzi în legătură cu viaţa şi activitatea sa. Următoarele părţi, a doua şi a treia, cu un caracter descriptiv.

Titlurile lor sunt: **Tipăriturile româneşti şi Tipăriturile slavone.** Obiectul capitolelor integrate părţii a patra: **Coresi şi epoca sa,** îl constituie plasarea activităţii lui Coresi în contextul cultural al vremii sale. În ultima parte, a cincea: **Posteritatea lui Coresi,** e dedicată influenţei exercitate de tipăriturile coresiene asupra dezvoltării ulterioare a literaturii române şi a limbii noastre de cultură.

Concluziile cu care se soldează investigaţia laborioasă a celor doi autori sunt reunite în **Încheiere** (p. 375—380). La sfârşit, lucrarea beneficiază de un rezumat în limba franceză şi în limba germană.

Ne oprim asupra concluziilor reţinute de autori în **Încheiere.** De la început, se subliniază, că în studiul monografic consacrat personalităţii lui Coresi s-a urmărit, în principal două scopuri: întâi, să se examineze critic literatura de specialitate consacrată lui Coresi, pentru a stabili ce anume poate fi reţinut şi ce nu dintr-însa, şi, în al doilea rând, să se formuleze, în lumina ultimelor achiziţii ale ştiinţei, unele puncte de vedere noi asupra problemelor abordate.

Ceea ce se poate afirma cu deplină siguranţă este că diaconul Coresi a fost un tipograf independent, stăpân al uneltelor sale. El s-a pus la dispoziţia diverşilor comanditari. Aşa se explică prezenţa sa în oficina honteriană, împrejurare care nu semnifică câtuşi de puţin că el s-ar fi aflat în serviciul saşilor luterani din Braşov.

Opera coresiană, afirmă autorii, trebuie plasată şi examinată în context panromânesc, stabilindu-se, în ordine, punctele de incidenţă cu alte texte literare, raportul cu diversele curente culturale ale epocii, precum şi efectele cele mai importante pe care le-a exercitat asupra culturii române.

O problemă larg dezbătută în filologia românească a fost cea a relaţiei dintre tipăriturile coresiene şi traducerile româneşti pe care le-au difuzat, o problemă care se pune: din ce centre culturale şi pe ce căi şi-a procurat diaconul Coresi manuscrisele sale puse sub tipar? De la N. Iorga încoace, aproape fără excepţie, cercetătorii români au susţinut că originalele imprimate de Coresi au fost rotacizante, provenind din Maramureşul voievodal, devenit astfel leagănul scrisului literar românesc.

Punctul acesta de vedere a ajuns în scurtă vreme un loc comun de istorie literară şi în filologia românească. El are însă de făcut faţă, de la început, unor obiecţii importante. De exemplu, nu posedăm versiuni rotacizante decât în privinţa **Psaltirii** şi **Apostolului.** Orice legătură de filiaţie cu celelalte tipărituri coresiene e ipotetică şi scapă de sub controlul riguros al faptelor.

O altă obiecţie constă în absenţa oricăror informaţii referitoare la activitatea de traducere care s-ar fi desfăşurat în Maramureş (şi în nordul învecinat al Ardealului) în cursul secolului al XVI-lea sau, eventual, al XV-lea. Existenţa unui puternic focar de cultură la mănăstirea Peri, unde ar fi fost efectuate întâile traduceri româneşti ale cărţilor sfinte, ţine de domeniul legendei. Argumentele de ordin lingvistic invocate de partizanii teoriei maramureşene nu ne îndreaptă atenţia numai spre nordul extrem al Transilvaniei (cu Maramureşul), ci spre un teritoriu mult mai vast, cuprinzând Banatul — Hunedoara, Transilvania de la nord de Mureş şi Moldova, deci jumătatea de miazănoapte a Dacoromaniei.

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. I. Ionescu

Lepădarea şi căinţa Sfântului Apostol Petru

(Lecţie de religie)

1. Rugăciunea la intrarea în clasă
2. Organizarea clasei pentru lecţie
3. Verificarea temei şi a cunoştinţelor predate în lecţia anterioară
4. **Legătura cu lecţia ce urmează să fie tratată**

Am văzut că după Cina cea de Taină, Domnul împreună cu Sfinţii Apostoli „au ieşit la muntele Măslinilor. Atunci le-a zis Iisus: Voi toţi vă veţi sminti întru Mine în noaptea aceasta, căci scris este: Bate-voi păstorul şi se vor risipi oile turmei... iar Petru răspunzând a zis: dacă toţi se vor sminti întru Tine, eu niciodată nu mă voi sminti" (Matei 26, 30—33)

Atunci Domnul îi vesteşte ceea ce nu peste mult timp avea să se întâmple, zicându-i: „Amin grăiesc ţie că în noaptea aceasta, mai înainte de a cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine". Auzind aceasta, Sfântul Apostol Petru răspunde Învăţătorului: „Chiar de-ar fi să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine. Asemenea au zis şi toţi ucenicii" (Matei 26, 34—35).

5. **Comunicarea subiectul i lecţiei noi**

Cu toate astea, Apostolul Petru se va lepăda de Domnul aşa cum i s-a prezis. Vom urmări în continuare lepădarea şi căinţa Sfântului Apostol Petru.

6. **Însuşirea noilor cunoştinţe**

a) **Relatarea evenimentului lepădării şi căinţei Sfântului Apostol Petru**

Însoţit de trei din ucenicii Săi, Ioan, Iacob şi Petru, Domnul S-a dus după Cina cea de Taină în grădina Ghetsimani ca să se roage. „Şi sosind în acel loc, le-a zis: „Rugaţi-vă să nu cădeţi în ispite". Şi s-a depărtat de la ei ca la o aruncătură de piatră şi îngenunchind, se ruga... şi sculându-se de la rugăciune, venind către ucenici, i-a aflat dormind de întristare". (Luca 22, 39—45). Sculându-se au fost întâmpinaţi de mulţimea condusă de Iuda ca să-L prindă. Iar Iisus i-a zis: „Iuda, cu o sărutare vinzi pe Fiul Omului?" (Luca 22, 48). În acest timp, „scoţând sabia, Petru a lovit pe unul din slujitori şi i-a tăiat urechea" (Ioan 18, 9—11). Mustrându-l, Domnul îi spune lui Petru: „Întoarce sabia la locul ei, căci toţi cei ce ridică sabia, de sabie vor pieri" (Matei 26, 52). „Paharul pe care mi l-a dat Tatăl, oare nu-l voi bea?" (Ioan 10, 11), „Sau ţi se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu şi să-mi trimită acum mai mult de 12 legiuni de îngeri? Dar cum se vor împlini Scripturile, că aşa trebuie să fie?" (Matei 26, 53—54). „Şi atingându-i urechea, l-a vindecat" (Luca 22, 51). Toţi Apostolii L-au părăsit pe Domnul, afară de Ioan şi Petru, care L au urmat în continuare şi la judecată. Deci oastea şi căpetenia cea peste 1 000 şi slujitorii iudeilor au prins pe Iisus şi L-au legat. Şi L-au dus întâi la Ana, căci era socrul lui Caiafa, care era mare preot în anul acela... şi mergea după Iisus Simon Petru şi celălalt ucenic, iar ucenicul acela era cunoscut marelui preot şi a intrat împreună cu Iisus în curtea marelui preot; iar Petru a stătut la uşă afară. Deci a ieşit celălalt ucenic, care era cunoscut marelui preot şi a spus portăriţei şi a băgat înăuntru pe Petru. Şi a zis lui Petru slujnica portăriţei: „Nu cumva şi tu eşti din ucenicii omului acestuia?" (Ioan 18, 12—17) Dar el s-a lepădat înaintea lor, a tuturor, zicând „Nu ştiu ce zici" (Matei 26, 70). În acest timp Mântuitorul este judecat de arhiereul Ana, care condamnându-l la moarte, L-a trimis la Caiafa ca să pronunţe şi el sentinţa... Apostolul Petru „ieşind la poartă" a fost întâmpinat de altă slugă care „a zis celor de acolo: şi acesta era cu Iisus Nazarineanul. Şi iarăşi s-a lepădat Petru cu jurământ: „Nu cunosc pe omul acesta" (Matei 26, 71—72). Şi Simon Petru sta şi se încălzea... zis-a lui una din slugile marelui preot, rudă a celui căruia îi tăiase Petru urechea: Dar nu te-am văzut eu în grădină cu el?" (Ioan 18, 26). „Iar după puţin, apropiindu-se cei ce stau în preajmă au zis lui Petru: „cu adevărat şi tu eşti dintre ei, căci şi graiul te vădeşte". Atunci el a început să se blesteme şi să se jure: „nu cunosc pe omul acesta. Şi îndată a cântat cocoşul". (Matei 26, 73—74). „Domnul întorcându-şi capul, îl priveşte atunci pe Petru. Şi şi-a adus aminte Petru de cuvântul lui Iisus, care îi zisese: Mai înainte de a cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Şi ieşind afară a plâns cu amar" (Matei 26, 75).

b) **Explicaţii.**

De aici vedem că la început Petru a fost plin de curaj şi a făgăduit solemn că nu se va lepăda de Învăţătorul. La început a fost plin de entuziasm datorită ataşamentului sincer pe care îl avea faţă de Domnul. Ca şi cum erau — de altfel — şi ceilalţi Apostoli. Văzându-l apoi pe Iisus în faţa brutalităţilor celor doi judecători, ca şi a atmosferei de batjocură generală faţă de Domnul, la care se adaugă şi sentinţa de condamnare la moarte, curajul de altă dată se destramă şi se transformă în teamă cumplită, iar ataşamentul făgăduit, se pierde şi el, încât Apostolului nu-i mai rămân decât grija propriei vieţi. În această situaţie, cuprins şi dominat de frică, a uitat complet promisiunea făcută... Dar s-a regăsit pe sine însuşi din învolburarea temerii de moarte, şi anume, atunci când Domnul L-a privit direct. Dar era prea târziu, fiindcă el se lepădase. Apoi Petru s-a retras şi „a plâns cu amar". Aceasta înseamnă că i s-a trezit conştiinţa care îl mustră pentru fapta săvârşită, iar el se căieşte, îi pare nespus de rău. Şi se spune că de atunci, ori de câte ori cântă cocoşul în zorii zilei, Apostolul Petru reamintindu-şi de fiecare dată fapta lui, plângea — ca prima dată — „cu amar", adică cu adâncă părere de rău, cu regret profund. Ne apare acum mai clar de ce lepădarea Sfântului Apostol Petru a devenit expresia unui păcat greu. Noi vorbim în general de lepădare, ca de o părăsire a ceea ce este rău, dar Apostolul Petru s-a lepădat, a părăsit adică, tocmai ceea ce considera că este cel mai demn lucru pe care ar trebui să-l urmeze în viaţă. Căinţa lui însă îl salvează. Deşi l-a determinat să plângă „cu amar", căinţa a fost binevenită, lacrimile devenind supapa de siguranţă, sau semnalul de alarmă care îi renaşte în suflet ataşamentul sincer faţă de Învăţătorul, pe care nu-L va mai părăsi şi de care nu se va mai lepăda niciodată.

Vorbind despre lepădarea Apostolului Petru în preajma Sfintelor Patimi ale Domnului ne vine în minte şi trădarea Învăţătorului de către un alt Apostol, de Iuda. În ambele situaţii este vorba de o depărtare sufletească faţă de Iisus, de necredincioşie faţă de El. Numai că lepădarea e te provenită dintr-o copleşire de teamă şi în acelaşi timp pentru apărarea propriei vieţi, pe când trădarea este o faptă pornită din răutate şi ură. Pe de altă parte, lepădarea Apostolul i Petru este urmată de căinţă şi de hotărârea de îndreptare, aducătoare de liniştea şi pacea iertării. Tocmai această hotărâre îi lipsea lui Iuda. De aceea căinţa lui s-a transformat în zbuciumul apăsător şi zgudu tor al conştiinţei care îl duce la nebunie şi la moarte.

Referindu-ne apoi la binefacerea căinţei Sfântului Apostol Petru ne amintim de căinţa regelui David, care păcătuind şi fiind mustrat de Profetul Natan, recunoscând -şi fapta a regretat-o din adâncul sufletului şi îndreptându-şi viaţa a primit iertarea şi pacea, compunând prea frumoşii psalmi de pocăinţă...

7. **Fixarea cunoştinţelor**

Când s-a lepădat Sfântul Apostol Petru de Mântuitorul? (În faţa Sinedriului, în timpul judecăţii Sale). I-a mărturisit Mântuitorul lepădarea sa? (Da). Ce a făgăduit Sfântul Petru? (Că dacă toţi se vor lepăda, el nu se va lepăda) Care sunt împrejurările în care s-a lepădat? (Mai întâi în faţa slujnicei portăriţe de la curtea arhiereului. Apoi în faţa unei slugi după judecarea şi condamnarea Mântuitorului, Petru s-a lepădat cu jurământ că nu-L cunoaşte pe Iisus. În sfârşit, în timp ce se încălzea la foc, împreună cu slugile marelui preot s-a lepădat cu jurământ, spunând că nu-L cunoaşte pe Învăţătorul). Ce s-a întâmplat apoi? (A cântat cocoşul, iar Domnul L-a privit pe Apostolul care se lepădase de El). Ce a urmat? (Petru s-a căit, i-a părut rău, a regretat fapta săvârşită şi a plâns cu amar. Şi de atunci ori de câte ori auzea dimineaţa cântând cocoşul, îşi plângea cu adânc regret fapta lepădării sale de Domnul)

8. **Aplicarea**

Am văzut din relatarea Sfintei Evanghelii că atitudinea Sfântului Apostol Petru faţă de Domnul, ca şi în general credinţa sa, au fost foarte oscilante. Şi-a manifestat ataşamentul cu promisiuni pline de entuziasm, cade apoi în întristare, este copleşit de teamă, uită tot ce a făgăduit, se leapădă... dar se căieşte, se întoarce din nou la ataşamentul sincer faţă de Iisus. La el este şi viaţa creştinului cu căderi şi ridicări. Principalul lucru este că dacă am căzut, să ne şi ridicăm...

Văzând el ritele rele sau păcate care ne copleşesc adesea şi pe noi, îndepărtându-ne de Dumnezeu şi de semeni, ca şi efectul binefăcător al căinţei, care ne întoarce paşii spre înnoirea continuă a vieţii duhovniceşti, putem înţelege de ce Mântuitorul, cunoscându-ne ca fiind mereu supuşi păcatului, ne-a lăsat Taina Sfintei Pocăinţe în Biserică, prin care să putem obţine mereu iertarea păcatelor spre îndreptarea şi mântuirea sufletelor.

9. **Temă pentru acasă**

Se va citi textul pericopei evanghelice privind lepădarea şi căinţa Sfântului Apostol Petru: Matei 26, 31—34; 57—75.

10. Rugăciunea la ieşirea din clasă.

Pr. Prof. Sorin Cosma

Un mare nedreptăţit — Mitropolitul VASILE MANGRA

(Urmare din pag. a 4-a)

plet, atestă că Vasile Mangra nu poate fi socotit un trădător. Depăşit de evenimente şi apreciind greşit posibilitatea realizării unui modus vivendi cu autoritatea de stat, el a fost totuşi sincer. Şi-a iubit poporul cu pasiunea-i cunoscută şi a dorit să-i asigure un viitor mai bun.

Cu atât mai mult, el n-a fost sinucigaş, aşa cum s-a susţinut. Cauza morţii lui a fost acum pe deplin elucidată. A murit sub povara bătrâneţii şi a bolii cronice de inimă, agravată şi de desăşurarea evenimentelor de război. Moartea lui a fost anunţată de ziarele româneşti şi maghiare, cu aceeaşi explicaţie a cauzei morţii, infarct miocardic (in original, **szivszélhüdés**).

Am văzut sumedenie de acte de arhivă din timpul activităţii sale ca vicar la Oradea, atât înainte cât şi după fatalul an 1940, care atestă preocuparea lui specială pentru şcoala românească.

Vasile Mangra trebuie reabilitat şi de autoritatea bisericească, după ce istoriografia românească l-a reabilitat, pomenind contribuţia lui la lupta pentru libertatea poporului român pentru unitatea lui, pe care n-a ajuns s-o vadă cu ochii. Asemenea lui Octavian Goga, Miron Romanul, Ioan Meţianu şi mulţi alţi înaintaşi, de la ortodocşi ca şi dintre uniţi, în care, cei în drept au însemnat atât umbrele cât şi luminile vieţii lor. O restituire şi un act de dreptate în cazul lui Vasile Mangra credem că se impune.

Sunt actuale cuvintele lui Ion Lupaş, vechi preopinent al lui Vasile Mangra: **„A venit vremea care a spus să se facă dreptate lui Vasile Mangra".**

Ortodoxia românească ponegrită şi dezavuată

Recent a apărut un masiv volum (700 de pagini) intitulat: „Mărturiile prigoanei contra Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice, între anii 1990—1995", autor fiind Prof. dr. Anton Moisin, din oraşul Victoria. Este, se spune, primul volum dintr-un ciclu pe care are intenţia să-l publice autorul, în continuare.

Preţul volumului este de 15 000 lei, ceea ce după cantitate şi calitatea hârtiei n-ar fi exagerat. Numai că răsfoindu-l te cuprinde tristeţea de câte acuze şi ură faţă de fraţi se cuprind între coperţile acestei cărţi. Pentru nota negativă, care caracterizează întregul cuprins al ei, cartea este foarte scumpă, exagerat de scumpă!

Este, de altfel, mare păcat să vinzi fraţilor pe care îi ponegreşti, produsul răutăţii tale faţă de ei, mai făcând şi precizarea că în preţul de vânzare se cuprinde şi un fel de sponsorizare pentru viitoarele volume, tot acuzatoare şi incriminatoare faţă de ei şi acelea.

În plus, cartea prezintă în prima ei parte, pe un spaţiu destul de extins şi aberanta susţinere cum că în primul mileniu al existenţei sale, poporul român ar fi fost catolic, sub oblăduirea directă şi neîntreruptă a Romei.

Este evidentă confuzia între limba de cult la români, care este de origine latină şi credinţa sau confesiunea lor care a fost cea ortodoxă, răsăriteană, apostolică.

A încerca să mistifici în faţa unui întreg popor, care se recunoaşte ortodox, adevărul despre credinţa sa, veche de aproape două milenii şi trăirea sa statornică în spiritul aceleiaşi credinţe, este o dovadă de îndrăzneală şi până la urmă, de lipsă de respect faţă de acest popor. Oare conştiinţa majorităţii românilor, în care sunt pe deplin şi foarte clar întipărite toate adevărurile fundamentale privind originea, graiul, credinţa lor, să nu însemne nimic în faţa unor oameni, care îşi permit să facă afirmaţii de natura celor susţinute de prof. Anton Moisin, în cartea sa?

Dar, din păcate, năravul acesta şi tendinţa de minimalizare a Ortodoxiei şi a rolului ei în viaţa poporului român, de prezentare a ei ca o neşansă pentru destinul românilor, sunt specifice uniaţiei din totdeauna.

Pentru a nu rămâne doar la o luare de poziţie formală, fără a oferi şi mărturii concrete, vom menţiona în continuare un fapt necunoscut poate majorităţii cititorilor noştri.

La 1795 apărea la Blaj o ediţie a Bibliei în limba română. Era a doua ediţie după cea de la Bucureşti, din 1688. Între aceste două ediţii trecuse o perioadă de mai bine de un secol.

Traducătorii Bibliei blăjene şi editorii ei au fost Samuel Micu Klein şi episcopii greco-catolici Ioan Bob şi Petru Paul Aron.

Existenţa unei Biblii româneşti anterioare nu putea fi ignorată de către traducătorii celei de la Blaj. Ei se referă la ea, dar din păcate recurgând la aprecieri răuvoitoare şi la afirmaţii contrare adevărului. În cuvântul către cetitoriu se spune textual: „Scriptura sfântă, carea cu cuvânt elinesc şi Biblia să zice, de pre limba elinească, din izvodul celor şapte zeci de dascăli româneşti tălmăcită, la anul 1688, în Bucureşti s-au fost tipărit, **dar cu foarte întunecată şi încurcată aşezare şi întocmire a graiului românesc** şi mult osevit de vorba cea de acum obicinuită şi mai ales de graiul şi de stilul cel din cărţile bericeşti, care în toate besearicile româneşti se cetesc, şi pentru aceea pretutinderea tuturor şi de toţi iaste cunoscut şi înţăles, cât acea tălmăcire a acei Biblii mai pre multe locuri neplăcut urechilor auzitorilor iaste şi foarte cu anevoie de înţeles, ba pre alte locuri tocma fără de înţeles iaste, care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului şi Besearicei românilor".

Cu regret trebuie să spunem că semnatarul „Cuvântului către cetitoriu" este „Samuil Klain din Mânăstirea Sfintei Troiţă, de la Blaj".

Ce reprezintă azi Biblia de la Bucureşti, din 1688, toată lumea ştie. Este primul şi cel mai de seamă document de limbă literară românească. Este totodată operă ortodoxă şi mărturie de netăgăduit a ortodoxiei poporului român. Semnătura unui patriarh al Ierusalimului (Dositei), aflată pe una dintre prefeţele sale, voia să fie o garanţie pentru credincioşii români că Biblia ce li se oferea era lucru ortodox şi nu o încercare a smintirii lor dintru cele ale ortodoxiei, cum s-a întâmplat cu Palia de la Orăştie, de pildă, care fusese tradusă cu scopuri prozelitiste (calvinizarea românilor).

Dată fiind perioada de un secol între cele două Biblii (Bucureşti şi Blaj) s-ar putea să ne lăsăm ispiţi de gândul că Samuil Klein a avut totuşi dreptate, traducerea din 1688 devenind greu de înţeles sub raportul limbii. Dar parcurgând noi, cei de azi textul acelei Biblii, îl înţelegem perfect, fără de nici o dificultate, deşi iată între noi şi acea Biblie s-au scurs 300 de ani. În orice caz cu nimic nu e mai inteligibil textul Bibliei de la Blaj, din 1795 faţă de textul Bibliei de la Bucureşti, din 1688.

Spre a nu fi acuzaţi de parţialitate şi spre a ilustra calitatea traducerii făcute de fraţii Şerban şi Radu Greceanu, la 1688, redăm în continuare, în paralel, o pericopă din Facere 1, 1—5, din ambele ediţii:

Biblia 1688

Facere cap. 1

„1. Den ceput au făcut Dumnezău ceriul şi pământul.

2. Iară pământul era nevăzut şi netocmit.

3. Şi întunearec era deasupra preste cel fără de fund şi Duhul lui Dumnezău să purta deasupra apei.

4. Şi zise Dumnezău: să să facă lumină, şi să făcu lumină.

5. Şi văzu Dumnezău lumina că iaste bună, şi osevi Dumnezău între mijlocul luminii şi între mijlocul întunearecului.

6. Şi numi Dumnezău lumina zio, şi întunearecul numi noapte, şi să făcu sară, şi să făcu dimineaţă, zi una".

Biblia 1795

Facere cap. 1

„1. Întru început au făcut Dumnezeu ceriul şi pământul.

2. Şi pământul era nevăzut şi netocmit.

3. Şi întunearec era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezău să purta pre deasupra apei.

4. Şi au zis Dumnezău să se facă lumină şi s-au făcut lumină.

5. Şi au văzut Dumnezău lumina că iaste bună şi au despărţit Dumnezău între lumină şi între întunearec.

6. Şi au numit Dumnezău lumina zio şi întunearecul l-au numit noapte. Şi s-au făcut seară şi s-au făcut dimineaţă, zi una".

Spaţiul tipografic nu ne permite să oferim şi alte exemplificări.

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Diaconul Coresi şi izbânda scrisului în limba română

(Urmare din pag. a 5-a)

Concluzia la care au ajuns autorii este că **Psaltirea, Apostolul** şi **Evanghelia** au fost traduse în româneşte în Banat-Hunedoara, într-o zonă nerotacizantă. Exemplare ale acestei prime versiuni au ajuns în Moldova de Nord, trecând, poate, prin Transilvania. În Moldova, ele au fost supuse unor revizii amănunţite, prilej cu care a fost introdus rotacismul în limba textelor.

Pe masa de lucru a lui Coresi s-au aflat asemenea versiuni moldoveneşti, care au fost supuse apoi unor noi revizii, mai ales în privinţa normelor literare, înainte de a fi fost încredinţate tiparului. Celelalte cărţi coresiene au fructificat de regulă tot texte bănăţene-hunedorene, dar şi moldoveneşti **(Cazaniile, Catehismul, Liturghierul, Pravila).**

Analiza atentă a operelor coresiene confirmă înrâurirea ideilor Reformei, cel puţin în ceea ce priveşte **Catehismul, Cazania I** şi **Molitvelnicul.** Alte tipărituri, cum ar fi **Tetraevanghelul, Apostolul, Psaltirea, Liturghierul,** curat ortodoxe în conţinut, au putut servi acţiunii de naţionalizare a serviciului divin, cerinţă esenţială formulată de protestanţi.

Coresi a fost, se subliniază, fără îndoială, un partizan al naţionalizării serviciului divin în biserica românească, acţiune pe care a considerat-o necesară, şi nu un simplu instrument în mâinile saşilor luterani, îndeplinind la ordin o misiune care îi era străină.

Legată de activitatea sa de imprimare, întrebarea se pune în ce măsură Coresi a fost şi traducătorul, nu numai tipograful cărţilor pe care le-a scos la lumină. Un studiu aprofundat al problemei a fost intreprins până acum numai de cei doi autori ai monografiei respective, care au ajuns la concluzia că textele româneşti tipărite de Coresi descind din redacţii mai vechi şi conţin o serie de elemente muntenesti de limbă, probe suficiente pentru a afirma că el nu a fost traducătorul, ci numai revizorul (diortorsitorul) lucrărilor ieşite din oficina sa tipografică.

Constatarea nu-i scade meritul, fiindcă, după cum afirma Sextil Puşcariu, a tipări cărţi pe atunci constituia „un merit cel puţin tot atât de mare ca şi acela de a le fi tradus".

Dacă nu a fost traducătorul, afirmă autorii, Coresi nu a fost nici editorul celor mai multe din cărţile sale, cum se susţine tot mai insistent în vremea din urmă.

Majoritatea lor au apărut sub patronajul lui Benkner şi al urmaşilor acestuia, al lui Lukas Hirscher şi al episcopilor români de confesiune calvină, Gheorghe de Sângeordz şi Pavel Tordaşi, care s-au îngrijit de difuzarea lor.

Printre „patronii" cărţilor slavone s-au numărat şi domnitori ai Ţării Româneşti, precum şi înalte feţe bisericeşti din Transilvania. Calitatea de editor trebuie să-i fie recunoscută numai în privinţa **Sbornicului** din 1569, a **Psaltirii** din circa 1576, a **Tetraevanghelului** din 1579, toate slavone, şi, eventual, a **Psaltirii** slavo-române din 1577.

Un punct important în cercetarea autorilor l-a constituit examinarea tehnicii şi artei tipografice a lui Coresi. În principiu, lucrările imprimate de el nu se deosebesc de cărţile chirilice realizate de predecesori şi de contemporanii săi din Ţara Românească şi Transilvania. În privinţa tehnoredactării, tipăriturile sale, ca şi cele sârbeşti, sunt tributare tradiţiei manuscrise. În domeniul ornamentaţiei de carte, ele urmează îndeaproape metodele macariene şi veneţiene, acuzând şi unele înrâuriri sârbeşti. Sub aspect estetic, cărţile coresiene nu se ridică la nivelul celor scoase de sub tipar de Macarie, dar le depăşesc pe cele datorate lui Dimitrie Liubavici, Filip Maler, Călin Lorinţ şi Lavrentie, printr-o execuţie tehnică şi diversitate ornamentală superioară.

Se aduc informaţii noi şi asupra difuzării tipăriturilor lui Coresi. Cercetarea obiectivă, contrar afirmaţiilor de până acum că „produsele imprimeriei coresiene ar fi împânzit teritoriul daco-român", a stabilit că ele s-au desfăcut mai ales în Transilvania. Cifrele exemplarelor descoperite în Ţara Românească şi Moldova sunt cu mult inferioare. Concluzia este firească, dacă se are în vedere tirajul redus al lucrărilor (200—400 exemplare), ca şi preţul lor ridicat. Dincolo de graniţele ţării au circulat numai tipăriturile slavone, întâlnite în Serbia, Bulgaria şi Grecia.

Referindu-se la posteritatea textelor coresiene, se constată că ele sunt în majoritate manuscrise şi numai excepţional tipărituri, cum este **Cazania a II-a,** reprodusă cu maximă fidelitate la Bălgrad în 1641, şi numărul lor nu este prea ridicat. Dacă editurile lui Coresi au fost puse la contribuţie cu prilejul elaborării **Noului Testament de la Bălgrad** sau a **Bibliei de la Bucureşti,** nu s-au adus probe convingătoare până în prezent.

Despre rolul jucat de Coresi în dezvoltarea limbii literare, cercetările nu au confirmat „afirmaţiile celor ce au văzut (şi mai văd încă) în Coresi pe creatorul limbii române literare, un fel de Luther al românilor, cum îi plăcea să creadă lui G. Călinescu" (p. 379).

În capitolul concluziilor, autorii caută să fixeze şi dimensiunile personalităţii diaconului Coresi, care par să reducă importanţa activităţii sale desfăşurate în contextul cultural al epocii sale. În mod cert, se afirmă, el nu a fost „părintele literaturii naţionale", nici, „traducătorul cărţilor pe care le-a imprimat şi nici întemeietorul limbii române literare". „Meritul lui de frunte este acela de a fi înmănunchiat încercările predecesorilor şi contemporanilor săi de întocmire a unei literaturi în limba naţională.

El îndeplineşte deci rolul unui totalizator de eforturi şi năzuinţe, iar opera sa pe acela de sinteză a unor iniţiative pornite din diverse regiuni ale teritoriului românesc. Avea deci dreptate Procopovici când susţinea că diaconul Coresi este un nume colectiv, care, adăugăm noi, acoperă cele mai importante din izvoarele epocii de început a scrisului românesc" (p. 380).

Ne întrebăm: Rolul operei tipografice a lui Coresi desfăşurată timp de 25 de ani, este numai acela „de sinteză" şi de a fi acoperit „cele mai importante din izbânzile epocii de început a scrisului românesc"? Se spune, este adevărat, ceva mai mult decât se spusese mai înainte, că „va trebui să vedem în Coresi ... pe modestul tipograf, care se adaptează vremurilor tulburi, spre a le putea supravieţui" (Ion Gheţie, **Începuturile scrisului în limba română**, Bucureşti, 1974, p. 181).

Să-l ascultăm şi pe Coresi ce spune şi el despre sine şi despre opera sa tipografică, şi ce ne spune şi nouă, în epilogul **Psaltirii** din 1570 şi al **Psaltirii slavo române** din 1577: „Cu mila lu Dumnezeu eu diacon Coresi, deacă văzui că mai toate limbile au cuvântul lu Dumnezeu în limbă, numai noi rumânii n-avăm; şi Hristos zise Mathei 99: cine ceteşte să înţeleagă şi Pavel apostol încă scrie, la Corint. 155 întru besearecă mai vârtos cinci cuvinte cu înţelesul mieu să grăiesc, ca şi alalţi să învăţ decât untunearec de cuvinte neînţelese într-alte limbi. Derept aceeia, fraţii miei, preuţilor, scrisu-v-am (=tipărit) aceaste psăltiri cu otveat (=înţeles) de-am scos (=tradus) den psăltirea sârbească pre limbă rumânească să vă fie de înţelegătură şi grămăticilor (=şcolarilor). Şi vă rog ca, fraţii miei, să cetiţi şi bine să socotiţi că veţi vedea că e cu adevăr".

Este mărturisirea pe care o face Coresi despre lucrarea sa tipografică, pornită din dragoste faţă de fraţii săi „rumâni", care n-au „cuvântul lu Dumnezeu în limbă". Este patriotismul lui sincer pe care-l mărturiseşte şi nu putem să nu vedem în Coresi şi această **conştiinţă românească,** ce depăşeşte interesele imediate ale tehnicii sale de tipograf, de iscusit „tehnitis". El se ridică la sensul unei idei ce-l călăuzeşte, de a-şi aduce „fraţii" la „înţelegătură". Este o operă de pedagog, de îndrumător, ca prin cărţile sale tipărite să aducă „înţelegătură" şi pentru „fraţii miei preuţilor" şi „grămăticilor (=şcolarilor)". Oricum, opera sa nu o putem mărgini numai la opera unui meşteşugar priceput în arta sa, fără ca să nu-i vedem şi ideile, am zice şi sufletul său, ce şi l-a pus în arta sa tipografică pentru fraţii săi „rumâni".

Ideea lui Coresi nu s-a mărginit numai la timpul său, fiind circumscrisă, cum se consideră, numai în Transilvania. Pornită de la Coresi, ideea de „înţelegătură" a limbii scrise, care va duce în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea la unificarea limbii literare româneşti, îl călăuzeşte şi pe Simeon Ştefan în „Predoslovie către cetitori" din **Noul Testament** de la Bălgrad din 1648" „... ne-am silit, den cât am putut, să izvodim aşa cum să înţeleagă toţi ..." Mitropolitul Dosoftei afirma în prefaţa **Liturghierului** său tipărit la Iaşi în româneşte în 1679, aceeaşi idee. „... să-nţăleagă toţi spăsenia lui Dumnezeu cu întreg înţăles", şi ca justificare trimitea ca şi Coresi la epistola lui Pavel „Râmlianilor".

La rândul său, Antim Ivireanul, în prefaţa **Evhologhionului** tipărit „cu toată cheltuiala" sa la Râmnic în 1706, care cuprindea două volume, în primul volum fiind cuprinse „Dumnezeeştile şi sfintele liturghii ...", traduse de el din limba greacă, motiva tipărirea în limba română ca şi Coresi: „În biserecă voesc cinci cuvinte a grăi cu înţeles ..." Prin **Biblia** de la Bucureşti, din 1688, „se pune în circulaţie o limbă literară care reprezintă sinteza eforturilor tuturor scriitorilor ecleziastici români de până atunci şi se deschide calea pe care se va dezvolta limba română literară de mai târziu" (Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, **Istoria limbii literare,** Bucureşti, 1971, p. 170).

Faţă de această realitate se poate justifica afirmaţia de a reduce importanţa activităţii desfăşurată de tipograful muntean numai în contextul cultural al epocii sale? Şi, se poate afirma, în adevăr, că „în mod cert, el nu a fost părintele literaturii naţionale"? De vreme ce Dosoftei şi Antim Ivireanul şi-l revendică, noi avem motiv să nu-l revendicăm? Ceea ce a fost diaconul Gheorghe Lazăr „părintele învăţământului românesc", a fost şi diaconul Coresi „Părintele literaturii naţionale româneşti".

SF. PAHOMIE TABENESIOTUL

(Urmare din pag. a 3-a)

Sărăcia de bună voie. Renunţarea definitivă, la tot ce este avere personală, pe care o depuneau la economat în folosul obştei din mânăstirea unde vieţuiau, era o datorie pentru fiecare monah. Produsul muncii lor era vărsat la magazia de obşte. Lucrurile mânăstirii. nu puteau fi înstrăinate, nici împrumutate şi nici donate fără ştirea reprezentanţilor obştei monahale (Reg. 36—39).

Ascultarea. Virtutea ascultării constituie esenţa vieţii monastice. Fiecare îşi taie voia sa şi o supune voinţei superiorului din proprie iniţiativă. Cârtirea este pedepsită. În caz de perseverenţă în această stare „boală sufletească", era exclus din comunitatea monahală (Reg. 140). Nu se putea schimba nimic din ceea ce a hotărât starețul în nici o privinţă (Reg. 97). Nimeni nu întreprinde nimic fără blagoslovenia superiorului (Reg. 157). Nimeni nu poate părăsi mânăstirea, fără învoirea celui mai mare (Reg. 84), iar în cazul că are binecuvântarea să plece, nimeni întors din călătorie, nu putea spune: ce a văzut, ce i s-a întâmplat pe drum, sau în timpul muncii la câmp. Nimeni nu putea duce vorbă de la chilie la altă chilie, din mânăstire în altă mânăstire, din mânăstire la munca câmpului şi de la munca câmpului în mânăstire (Reg. 85).

Statornicia. Din pricini binecuvântate se admitea trecerea de la o mânăstire la alta, însă dacă se dovedea că este nestatornicie, monahul era sancţionat, nu era primit la mânăstirea de unde a plecat.

Consfătuiri generale. Pentru a se cunoaşte disciplina monahală, dispoziţiile date de superior şi alte probleme de ordin administrativ-duhovnicesc, se ţineau de două ori pe an: la Sfintele Paşti şi la 20 august, denumită „sărbătoarea iertării". La aceste întruniri erau raportate: situaţia mişcării personalului, progresul duhovnicesc şi se controla stricta aplicare a regulilor pahomiene. În ultimă instanţă se dădeau îndrumări şi pentru viaţa practică duhovnicească: să fie armonie frăţească, dragoste creştină şi înţelegere între toţi monahii, întrecându-se unii pe alţii în smerenie (Reg. 79).

Rugăciunea. Se făcea în comun la biserică şi particular în chilie. Orele de rugăciune erau: în zorii zilei, la amiază şi seara, când mergeau la culcare. Ora generală pentru rugăciune era miezul nopţii. Cine întârzia la rugăciune, primea certare de la superior în faţa sfântului altar, înaintea întregii obşti monahale. Răspunsurile la Serviciul Divin erau date de grupuri mari de monahi prin rotaţie cu săptămâna. Un grup era format din 40 de monahi.

Formarea duhovnicească. În cele două zile de post de peste săptămână se făcea cateheză de superiorii grupurilor. În plus, superiorul general ţinea un cuvânt de învăţătură sâmbăta şi două catehteze Duminica (Reg. 156 şi 188). Studiul Sfintei Scripturi era obligatoriu pentru toţi (Reg. 140). Cei care nu ştiau carte erau obligaţi să înveţe în anumite ore cu un monah însărcinat special cu această ascultare (Reg. 139). Superiorii vizitau pe monahi la chiliile lor pentru a-i încuraja la nevoinţele monahale şi îndemna la lucru obştesc.

Munca era obligatorie pentru toţi. Cele mai importante lucrări erau: împletirea papurei, a trestiei şi a foilor de palmier. Produsele monahilor pahomieni erau foarte căutate căci erau de calitate şi la un preţ convenabil tuturor. Veniturile din produse erau schimbate pe bunuri necesare obştei. La lucrările agricole, care nu sufereau amânare, era prezentă întreaga obşte. Munca se desfăşura în tăcere sau cel mult în cântări de psalmi, pe care îi ştiau pe de rost.

Masa era comună. Se dădea de două ori pe zi la ore fixe, la amiază şi seara. Se servea masa în tăcere. Orice râs sau vorbe erau nepermise. Vinovatul stătea în picioare până la sfârşitul mesei. Nu se ştie dacă se citea în timpul mesei. Cel care întârzia la masă se întorcea flămând la chilie. În chilie nu era permis a se păstra mâncare (Reg. 29—32). Hrana se compunea din: pâine, legume, supă, brânză şi fructe. Vinul şi carnea erau cu desăvârşire interzise. În timpul Postului Mare, nu se consuma nici un aliment fiert, cu excepţia celor bătrâni şi bolnavi de la infirmerie. Monahi pricepuţi şi special însărcinaţi dădeau asistenţă medicală celor bolnavi.

Odihna. Noaptea se păstra o linişte perfectă. Chilia să aibă uşa descuiată. Nu exista nici planşete pe jos, ci numai un scaun mic, pe care monahul dormea aşezat, îmbrăcat şi încins. La înmormântarea unui monah luau parte toţi monahii şi chiar cei bolnavi, conduşi şi asistaţi de infirmieri.

Primirea oaspeţilor era un sector bine organizat. Ei erau primiţi la casa de oaspeţi. Era anunţat superiorul. Dacă oaspeţii erau de aceeaşi credinţă puteau să participe la Slujbele Bisericii. Cei însărcinaţi pentru acest sector erau de obicei monahi încercaţi (Reg. 51).

Sancţiuni. Cel ce se făcea vinovat de încălcarea unor reguli, de stabilitate, era pedepsit potrivit cu gravitatea faptei (Reg. 160—161). Mai întâi prin avertisment şi certare. Pedepsele prevăzute de regulament erau: post — pâine şi apă —, degradare, statul în picioare la masă, excluderea definitivă din comunitate. Între greşeli erau socotite: hula, calomnia, mânia, cârtirea şi viclenia, râsul şi glumele. Leneşii erau ţinuţi la poartă.

Regimul penitenţilor destul de sever, era menit nu numai unei ameliorări morale a monahului dar şi provocării frământării de conştiinţă.

Prezenţa cărţilor în chilii, în sala de mese, în sala catehezelor, ne arată preocupări nu numai de evlavie ci şi de cultură. Aceste preocupări ţin trează conştiinţa şi întreţin moralul ridicat.

Aşadar, Sfântul Pahomie a fost nu atât un mare scriitor ascet pentru acea perioadă cât un organizator de geniu al monahismului cu viaţa de obşte. Un expert, un tehnician al acestei forme de monahism primar, al unor grupuri mari de monahi. Împărţirea pe unităţi, pornind de la mic spre mare: chilie, schit, mânăstire, larvă. El a înţeles cel dintâi, că forţa mânăstirilor cu viaţă de obşte o dă buna organizare, a unei baze economice solide, unită cu toată puterea spirituală a credinţei, onestităţii şi a dragostei reciproce a unuia faţă de altul şi faţă de toţi oamenii.

Ideile de egalitate, de nevinovăţie, de dreptate, de grijă a unuia pentru altul, sunt dominante atât în Regulă cât şi în Scrisorile sale, ce au influenţat dinamic monahismul pahomian. Ordinea în muncă, împărţirea sarcinilor, la masă, la rugăciune, la cateheze, la lucrul obştesc e aşa de mare, că totul se săvârşeşte discret, fără ostentaţie, temeinic şi smerit.

Disciplina şi în special ascultarea nu sunt porunci oarbe, ci ele sunt roade ale unei convingeri şi acceptări libere. Modelul perfecţiunii este Mântuitorul nostru Iisus Hristos şi toţi Sfinţii din veac, prezenţi în operele pahomiene ca „slujitori şi ostenitori". Din opera sa emană o înaltă siguranţă, o încredere de nezdruncinat, faţă de recomandările organizatorice ale vieţii de obşte (Manual de Patrologie, vol. III, pag. 384).

Noi cei de astăzi, urmaşii acestora, putem fi fericiţi, că nu avem decât „să ne inspirăm şi să cercetăm experienţa" şi apoi să aprofundăm „tezaurul de îndrumări" ale monahismului din toate timpurile.

Ele ne înlesnesc în mare măsură efortul pentru realizarea idealurilor ce ne-am propus în urcuşul spre desăvârşirea creştină, chiar în marile aglomerări ale vieţii de obşte, din mânăstirile noastre.

Monahismul cu viaţa de obşte s-a răspândit cu repeziciune, în toate zonele geografice unde a pătruns creştinismul, datorită existenţei unor reguli, respectarea acestora de către toţi monahii şi dirijarea obştei de către un superior, cu autoritate duhovnicească.

Astfel înjghebat, pe temelii solide, i-a asigurat dăinuire peste veacuri, stimulând totodată progresul material şi spiritual, prin muncă şi rugăciune.

Sfânta Lumină de la Mormântul Domnului din Ierusalim

Minunea este un fenomen religios. Ea este un criteriu al Revelației dumnezeiești supranaturale, adică o dovadă palpabilă a faptului că religia în cadrul căreia are loc acest fenomen supranatural, este religia cea adevărată.

Creștinismul este religia prin excelență. În activitatea Sa pământească Mântuitorul Hristos și-a dovedit trimiterea Sa de la Dumnezeu precum și faptul că este Dumnezeu adevărat, printr-un mare număr de minuni, care au culminat cu minunea învierii Sale din morți și a înălțării la cer.

Dar minunile nu s-au sfârșit odată cu înălțarea la cer, ci prin Sfinții Apostoli și alți plăcuți ai Săi, Dumnezeu și-a manifestat atotputernicia Sa săvârșind minuni și trezind în acest fel conștiințele adormite ale oamenilor, determinându-i la convertire, la înnoirea vieții lor moral-religioase, la regăsirea sensului vieții pe care ni-l descoperă Evanghelia Mântuitorului Hristos.

Chiar dacă minunile n-au fost legate de un anumit loc sau timp, există totuși un loc și un timp unde în fiecare an are loc o minune de a cărei realitate se pot convinge toți cei care își iau osteneala unui pelerinaj la Ierusalim. Aceasta este minunea coborârii din cer a Sfintei Lumini cu prilejul sărbătoririi Învierii Domnului.

Această minune se petrece în fiecare an în cadrul unei ceremonii care are o tradiție ce datează de aproape 20 de secole. Locul unde are loc această minune este Sfântul Mormânt al Domnului de la Ierusalim. Ceremonia începe cu 24 de ore înainte de venirea Sfintei Lumini, adică atunci când se sigilează cu ceară ușa de la intrarea în Sfântul Mormânt. Mai înainte de această pecetluire se face un control riguros de către autoritățile laice din Ierusalim, reprezentate de polițiști necreștini, adică un arab, un turc și un delegat din partea autorităților izraelite din Ierusalim, pentru a nu se afla acolo, adică în Sfântul Mormânt, vreo sursă de foc. Aceștia asistă pe arhiereul creștin ortodox când pune vată pe Sfântul Mormânt al Domnului. Apoi se pecetluiește ușa Sfântului Mormânt cu patru peceți, adică cu două panglici de pânză albă cu ceară și peceți la capete, așezate astfel ca să formeze litera X. După aceasta se încredințează câtorva gardieni paza Sfântului Mormânt. Aceștia stau de veghe la ușă până în momentul în care se aprinde Sfânta Lumină.

A doua zi dimineața are loc o procesiune care pornește de la Patriarhia Ortodoxă, formată dintr-un număr mare de mitropoliți, episcopi, preoți, diaconi, **însoțiți de mii de credincioși ortodocși veniți în pelerinaj din** toată lumea. În fruntea procesiunii merg 4 bărbați ortodocși îmbrăcați într-o ținută aparte având în mâini tolege metalice cu care lovesc ritmic în pământ pentru a marca trecerea procesiunii. După aceștia urmează doi diaconi care duc pe mâini o cruce care are în sine o parte din lemnul Sfintei Cruci, pe care a fost răstignit Mântuitorul Hristos. Ajunsă la Sfântul Mormânt procesiunea se oprește și lasă loc creștinilor care aparțin altor confesiuni creștine pentru ca aceștia să-și poată săvârși nestingheriți rugăciunile pentru invocarea Sfintei Lumini. Acești creștini încep să apară în jurul orei 10 și își încep rugăciunile într-un mod cu totul deosebit. Primii sunt creștinii sirieni care se manifestă într-un mod zgomotos, adică cuprinși de euforie, strigă, aplaudă, bat din tobe, se urcă unii pe umerii altora și se roagă „Doamne, trimite-ne lumina din cer!" La sfârșitul acestor rugăciuni urmează armenii într-o ținută sobră, tăcuți.

După ora 12 încep rugăciunile creștinii ortodocși.

Pentru a înțelege mai bine ceremonia ortodocșilor din sâmbăta Paștilor este necesar să precizăm că Sfântul Mormânt al Domnului se află la o distanță de aproximativ 10 metri de biserica Învierii. De la altarul bisericii și până la Sfântul Mormânt se formează un cordon format din două rânduri de preoți prin mijlocul cărora trece patriarhul îmbrăcat în stihar alb cu epitrahil, mânecuțe și brâu. Patriarhul pornește din Sfântul altar al bisericii, condus de doi diaconi și eclesiarhul bisericii și se îndreaptă spre Sfântul Mormânt, unde se va pogorî Sfânta Lumină. Ajuns în fața Sfântului Mormânt cortegiul preoților în frunte cu patriarhul înconjoară de trei ori

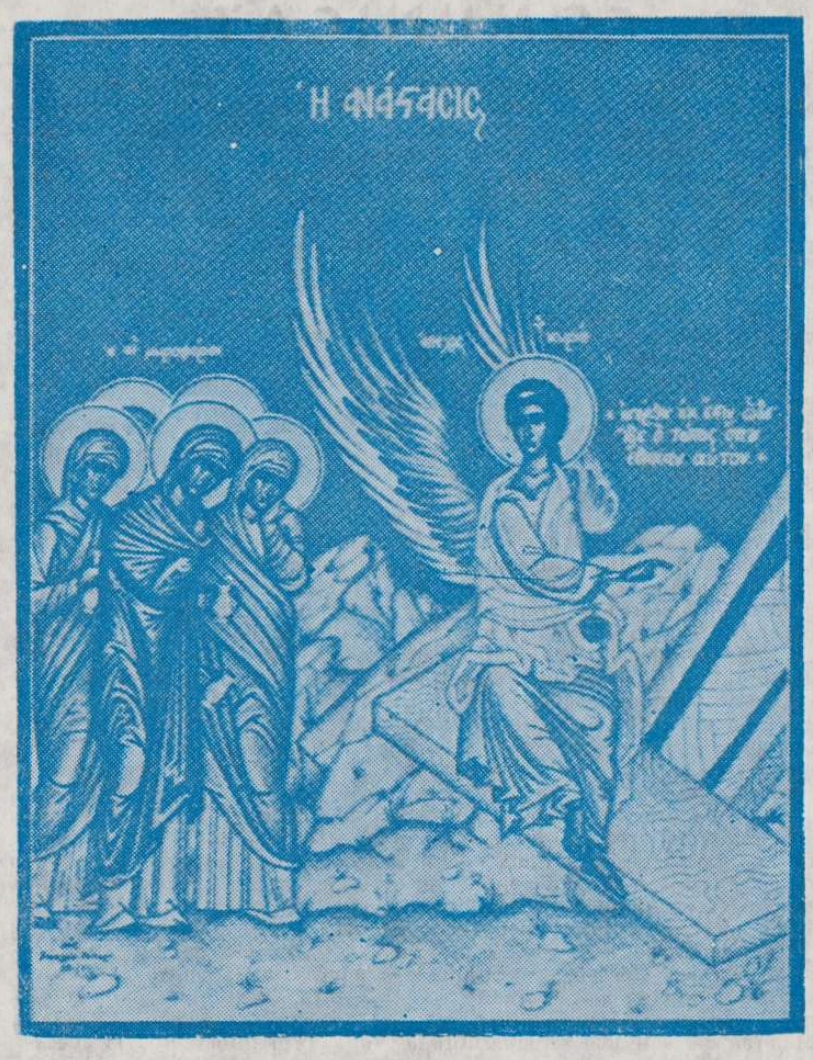

Sfântul Mormânt, cântând „Învierea Ta Hristoase, Mântuitorule, îngerii o laudă în ceruri și pe noi pe pământ ne învrednicește cu inimă curată să Te mărim". La ocolirea a treia se cântă „Lumină Lină".

Înainte de a intra în Sfântul Mormânt, Patriarhul este controlat corporal de polițiștii necreștini, ca și la pecetluirea Sfântului Mormânt, pentru a nu avea vreo sursă de foc. Aceasta se face fiind de față și reprezentanți ai cultelor: armean, catolic și copt. După aceasta patriarhul dezlipește pecețile de la ușa Sfântului Mormânt și intră în încăperea numită „Capela Îngerului" care este anticamera Sfântului Mormânt, însoțit, până în acest loc, de un arab musulman.

Apoi, Patriarhul intră în încăperea Sf. Mormânt, nefiind însoțit de nimeni, îngenunchează și se roagă. Se sting peste tot candelele, lumânările sau alte surse de lumină. O atmosferă tainică de reculegere, de rugăciune și așteptare se așterne peste tot.

Patriarhul se roagă în Sfântul Mormânt vreme de aproximativ o jumătate de oră. După trecerea acestui timp, care uneori se prelungește mai mult, apare în biserică o lumină albă-albăstruie în trei faze una după alta, asemănătoare cu fulgerul. Aceasta coboară din cupolă în zig-zag și apoi, în mod vizibil, tot în zig-zag în trei faze, cuprinzând întreg peretele care se află în spatele Sfântului Mormânt, apoi, se îndreaptă spre Sfântul Mormânt în care intră ca o fâșie de foc și aprinde vata pusă mai înainte peste lespedea Sfântului Mormânt. Acesta este momentul cel mai de seamă: coborârea Sfintei Lumini din cer și săvârșirea minunii care se repetă an de an.

În momentul următor Patriarhul ia în mâini vata aprinsă, care vreme de câteva minute nu arde, cum se întâmplă cu focul obișnuit, o pune în două vase de aur perforate și iese în „Capela Îngerului". Aici aprinde de la Sfânta Lumină două buchete de lumânări de câte 33 de lumânări fiecare, după numărul anilor Mântuitorului Hristos, ia cele două cupe și le dă diaconilor. Aceștia duc, la timpul potrivit, un vas la catedrala patriarhală și altul la Sfântul Altar. La sfârșitul acestui ritual Patriarhul iese din Sfântul Mormânt, respectiv „Capela Îngerului", având în mâini cele două făclii aprinse și face chemarea în mod solemn: „Veniți să luați lumină". Credincioșii prezenți în biserică își aprind lumânările de la lumânările patriarhului ortodox.

Dacă coborârea din cer a Sfintei Lumini este o minune, aceasta nu este izolată. Ea se poate vedea și în aprinderea de la Sfânta Lumină a celor șase candele din apropiere, a candelelor din Sfântul Altar al Bisericii Învierii precum și unele din lumânările din sfeșnice. De la Patriarhul ortodox își aprind lumânările catolicii, armenii și copții, confesiuni creștine desprinse de Biserica ortodoxă, care și de data aceasta dovedește că este deținătoarea adevărului nealterat al învățăturii Mântuitorului Hristos, căci numai la rugăciunile slujitorilor ei coboară Sfânta Lumină din cer.

Despre acest adevăr avem și mărturii istorice.

În anul 1326, turcii care stăpâneau Ierusalimul de multă vreme, au impus creștinilor ortodocși un impozit mare, de 9 000 de bani de aur și numai în urma achitării acestei taxe aveau dreptul să slujească la Sfântul Mormânt.

Patriarhul Ierusalimului, Ioachim, n-a avut posibilitatea achitării unei asemenea sume care depășea cu mult resursele sale financiare. Armenii însă, fiind mai înstăriți, s-au oferit să plătească taxa și deci li s-a permis să slujească la Sfântul Mormânt pentru a primi ei Sfânta Lumină. Armenii au făcut slujbă ziua și noaptea fără a veni Sfânta Lumină, în timp ce patriarhul ortodox a rămas afară plângând.

A doua zi patriarhul ortodox, clericii și credincioșii săi au făcut slujba la biserica Sf. Iacov, care se află în apropierea Sfântului Mormânt. În momentul în care patriarhul ortodox a rostit: **„Hristos a înviat!"** Sfânta Lumină a coborât din cer, a lovit un stâlp de marmoră care s-a fisurat și a aprins lumânarea din mâna patriarhului. Stâlpul acesta, cu fisura respectivă se poate vedea și azi la intrarea care se află în fața pietrei ungerii, în partea stângă, în exterior.

Un general turc, martor al acestei minuni, a strigat: „Cred în Hristos". Un alt general de lângă el i-a tăiat capul cu sabia și astfel, generalul turc convertit la creștinism a pecetluit cu sângele său credința sa în Hristos. Moaștele lui se păstrează și azi în Ierusalim.

Lumina de la Sfântul Mormânt din Ierusalim este o realitate de existența căreia nu se poate îndoi nimeni. Creștini sau necreștini, credincioși sau necredincioși se pleacă în fața acestei realități copleșitoare care nu este altceva decât manifestarea dumnezeirii, știut fiind că Dumnezeu este lumina (Ioan 8, 12).

Pentru cei care se ostenesc spre mântuirea sufletelor lor, această lumină este o dovadă peremptorie a realităților cerești supranaturale, este o certitudine a existenței vieții care depășește hotarele mormântului.

În aceste momente, când sărbătorim Învierea Domnului Hristos, ne pătrundem mai mult de adevărul că suntem fiii Luminii și că este necesar să umblăm ca fii ai Luminii. Și astfel, pătrunși de lumina lui Hristos care luminează tuturor, vom găsi sensul superior al vieții și vom privi viața în perspectiva veșniciei, a vieții în comuniunea iubirii și a luminii lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Arhim. Prof. Vasile Prescure

Învierea Ta Hristoase îngerii o laudă în ceruri;
iar pe noi pe pământ, cu inimă curată
ne învrednicește să Te mărim.

Paradoxul Învierii

O înviere din morți nu este nicidecum un lucru obișnuit. Este un eveniment, după cum Hristos Fiul lui Dumnezeu nu e un om obișnuit; **om** da, dar neobișnuit; deci Hristos în El însuși, ca persoană divino-umană prin ceea ce a fost și este, a făcut și face, este un eveniment; și primul lucru pe care un eveniment îl impune datorită caracterului său rar, unic sau neobișnuit, este mirare și admirare, iar aceasta duce la apropierea lui prin celebrare. Evenimentul ca intervenție, ca apel, cere deci un răspuns doxologic. Acesta este un apel pentru că producându-se, el atrage atenția ta, el te provoacă, îți comunică ceva, îți descoperă un sens, o taină.

Învierea Mântuitorului Hristos ne interpelează continuu pentru că deși am prins ceva din sensurile sale, încă nu am înțeles-o definitiv. Ea rămâne o taină. Și așa cum taina nu cunoaște descifrare în timp ci rămâne pururi o taină, de nepătruns, la fel atitudinea cu care dreptmăritorul creștin întâmpină taina, nu cunoaște nici diminuare, nici sfârșit. De aceea taina Învierii este celebrată permanent în Biserică doxologic, în fiecare duminică și în fiecare an, la nesfârșit. Dar deoarece taina a fost rânduită de Dumnezeu pentru noi, într-un fel, ea ne aruncă în brațele lui Dumnezeu întrucât, deși partea ei tainică nu o știm, realizăm că Dumnezeu o știe și o pune în lucrare pentru noi. Neștiința noastră deci este contracarată de încrederea noastră în Dumnezeu, de aceea ea nu este chinuitoare ci dimpotrivă, binefăcătoare, în acest caz.

Privită cu ochiul logicii umane, Învierea lui Hristos este un paradox; privită cu ochiul credinței, ea este o consecință firească a unei dragoste debordante, pe atât de supranaturală pe cât Învierea este supranaturală pentru omul aflat în condiția existențială de acum.

Astfel, fiind împlinită pe pământ pentru oameni, dar de către Fiul lui Dumnezeu, concepută de Tatăl cel ceresc, Învierea Mântuitorului are o dimensiune cosmică în cel mai extins înțeles al cuvântului; așa cum în starea de decădere a omului întreaga creație împărtășea suferința și starea acestuia de păcat, suspinând cu suspine îndurerate, cum frumos și semnificativ zice Sf. Ap. Pavel (Rom. 8, 22) tot astfel, în momentul reabilitării, întreaga creație saltă cu cântări de bucurie preamărind pe Dumnezeu în Hristos în care ea însăși a trecut „de la moarte la viață"; Învierea unește cerul și pământul, și le leagă pe amândouă prin mirarea produsă la oameni, ca și la îngeri, în egală măsură.

Ca și cum i-ar afecta pozitiv și pe ei, Învierea este lăudată și de îngeri în ceruri, așa cum spune imnul praznical: „Învierea Ta Hristoase, îngerii o laudă în ceruri." Într-adevăr, Învierea Domnului cuprinde și covârșește nu numai pământul, ci și cerul întrucât acesta s-a deschis, relațiile dintre om și Dumnezeu s-au restabilit, și însuși Tatăl nostru cel ceresc se bucură în iubirea Sa față de lume de roadele și posibilitățile pe care Învierea le pune la dispoziție omenirii.

Imnul de care este vorba reprezintă, cum se vede, o adresare a binecredinciosului creștin către Hristos Mântuitorul, pe seama Căruia este pusă dimensiunea universală a Învierii, omul cerând în același timp să fie învrednicit de a participa și el plenar la ea.

Recunoașterea de către credincios a faptului că îngerii laudă Învierea în ceruri sugerează ideea că lauda marelui eveniment este un lucru îngeresc, adică cere puritate și sfințenie. Mărturisirea acestui lucru evocă conștiința stării de păcătoșenie a omului, arată smerenia lui, care este încă o dată subliniată în cererea ca Mântuitorul să-l învrednicească de starea îngerească, adică de puritatea minții și de curăția inimii, pentru ca astfel, și numai astfel să poată preamări după cuviință, asemenea îngerilor, pe Cel ce pentru noi și pentru a noastră mântuire, cu moartea pe moarte a călcat.

Pr. dr. Theodor Damian

Ortodoxia românească ponegrită și dezavuată

(Urmare din pag. a 6-a)

De altfel ar fi și de prisos. De către nimeni altcineva decât traducătorii Bibliei de la Blaj, importanța Bibliei de la 1688 n-a mai fost diminuată. Ba din contră, s-a bucurat mereu de cele mai favorabile aprecieri.

Sensibilizat de atitudinea negativă a lui Samuel Micu Klein, mitropolitul Andrei Șaguna va veni cu un elogiu de o asemenea elocvență, încât nici până la el și nici de atunci încoace nimeni n-a putut oferi ceva care să întreacă în frumusețe și temeinicie cele spuse de el. În introducerea la Biblia sa, pe care o traduce și tipărește la Sibiu între 1856—1858, Șaguna dezvoltă o admirabilă demonstrație în legătură cu importanța Bibliei de la 1688 și cu meritele nepieritoare ce și le-au câștigat traducătorii ei. În această privință el scrie:

„Limba Bibliei pentru un popor numai odată se poate face; dacă s-au învins piedica cea mare a traducerii credincioase și înțelese, și dacă poporul au primit limba aceea așa zicând în însăși ființa sa, atunci următorii n-au de a mai face alta, ci numai a o reînnoi și îndrepta așa după cum o ar fi reînnoit și îndreptat traducătoriul cel dintâiu al Bibliei, de ar fi trăit până în veacurile lor.

Lauda cea netrecătoare a unui astfel de lucru se cuvine Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru din Bălgrad — Simeon Ștefan, care la anul 1648, sub stăpânirea prințului Gheorghie Racoți au tradus și tipărit întâia dată în limba noastră Testamentul cel Nou de pe textul grecesc și slavonesc, întrebuințând și cel latinesc. La 40 de ani după aceea, așa dară la anul 1688, se tipări apoi întâia dată întreaga Biblie, tradusă de pe limba elinească, la Mitropolia din București, sub stăpânirea voevodului Ioann Șărban Cantacuzino Basarabă și sub păstorirea Mitropolitului Teodosie.

Aceste douo traduceri dară sunt ușile pe care s-au învrednicit și poporul românesc a intrat în câmpul cel ceresc al dumnezeiești-lor învățături, care în mijlocul vijeliilor și valurilor lumei rămân neclătite și adevărate din veci în veci. Iale sunt izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieții, vecinice pentru neamul acesta în toate țările prin care este răspândit.

Deșteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai de aproape cu legea lui Dumnezeu, păsirea lui către lumina cea blândă a ținilizației și a culturii, înfrățirea neamului nostru românesc, pre care Pronia l-au semănat prin atâtea țări deosebite și printre atâtea neamuri străine, remânerea în viață a limbei sale naționale; — toate aceste binecuvântări neasemănate avem a le mulțămi acestor ediții vechi ale S. Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale limbei, moralității și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericești. Mare întru adevăr și adâncă trebuie să fie mulțămita noastră către pomeniții bărbați mari ai poporului și ai Bisericii lui, carii în vremi atâta de grele și cu mijloace și puteri așa de smerite au făcut lucruri atât de mărețe! Înaltă trebuie să fi fost cugetarea, adâncă mintea, fierbinte credința, adevărată iubirea lor către Dumnezeu și națiune, când au dăruit ei nației lor un astfel de odor! Sănătoasă și coaptă au fost cunoștința ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de această sfântă carte. Pentru aceea au și îmbrăcat traducerea lor în veșmântul limbei acelea carea să fie înțeleasă de toți Românii de pretutindenea... Dară dintr-alte limba acestei cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului și așa traducătoriul nu e decât un resunet nu numai al limbei ci și al simțirei și preste tot ale chipului cugetării poporului.

Cu tot dreptul dară se pot numi aceste ediții cea dintâi Biblie nu a românilor din Ardeal ori din Țeara Românească, ori de aiurea, ci cea dintâi Biblie a poporului românesc întreg, cel dintâi glas obștesc, cu care se roagă acest popor Părintelui din ceruri!

. . . . . : :

Ediția Testamentului Nou din 1648 de la Bălgrad și a Bibl'ei întregi din 1688 de la București sunt dară după știința noastră cele mai vechi românești, și nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaș laudei ce se cuvine acelora carii au altoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc, ci toți de mai târziu au preînnoit și îndreptat numai unde și unde aceea ce traducătorii cei dintîiu ne-au lăsat...".

Iată două atitudini diametral opuse față de Biblia de la București. Atitudinea critică a lui Samuel Micu Klein și atitudinea de aleasă prețuire a mitropolitului Andrei Șaguna. Fiecare a grăit din prisosul inimii sale. Tot astfel se întâmplă și astăzi. Cine n-are inimă iubitoare față de frați, le găsește mereu numai cusururi. Ignorează ceea ce au bun aceia și le pune în lumină numai eventualele lipsuri.

Fiind Sfintele Paști socotesc nimerit a încheia aceste considerații, cu un gând redat frumos în versuri, tot de un vrednic ierarh de altădată — mitropolitul Dosoftei al Moldovei:

„Că-i mai bună dimpreună
Viața cea frățească,
Decât ură ce destramă
Oaste vitejească".

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

LUNA MARTIE 1996

— **Vineri, 1 martie 1996,** a primit la reşedinţa mitropolitană delegaţia P.U.N.R., condusă de Dl. Gheorghe Funar, la cererea acestuia.

În aceeaşi zi a acordat un interviu redacţiei „Viaţa Spirituală" TVR. Bucureşti, pe tema „Rugul Aprins", redactorilor Maria Lemnaru şi Costin Miron.

— **Duminică, 3 martie a.c.,** — DUMINICA ORTODOXIEI — a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană Sibiu, iar după citirea Pastoralei Sf. Sinod a rostit cuvânt de învăţătură.

— **Miercuri, 6 martie a.c.,** a primit la Reşedinţă pe Dl. Radu Cârneci din Bucureşti.

— **Vineri, 8 martie,** a primit la Reşedinţă pe Dl. Gabriel Liiceanu.

— **Sâmbătă, 9 martie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Sâmbăta unde s-a întâlnit în cadrul unei conferinţe cu reporteri din întreaga ţară care alcătuiesc şi prezintă la diferite posturi de Radio din ţară momente din activitatea Bisericii Ortodoxe Române.

— **Duminică, 10 martie a.c.,** a slujit la Mânăstirea Sâmbăta Liturghia arhierească şi a rostit un cuvânt de învăţătură.

— **Joi, 14 martie a.c.,** a primit la Reşedinţa mitropolitană vizita Dl. Ion Iliescu, preşedintele României, însoţit de numeroase persoane oficiale din Guvernul României.

În după masa aceleiaşi zile s-a întâlnit la Mânăstirea Sâmbăta cu Dl. Ion Iliescu şi cu cei care l-au însoţit, discutând probleme de interes bisericesc, mai ales privitoare la salarizarea clerului şi fondurile din bugetul de stat pentru construcţiile de biserici.

— **Sâmbătă, 16 martie a.c.,** s-a întâlnit la Mânăstirea Sâmbăta cu reprezentanţi ai Asociaţiei ASCOR din România. Le-a ţinut o conferinţă şi a avut cu ei un dialog.

— **Duminică, 17 martie,** a participat la Sf. Liturghie la Mânăstirea Sâmbăta.

— **Marţi, 19 martie 1996,** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului eparhial.

În după masa aceleiaşi zile s-a deplasat în oraşul Blaj la invitaţia P.S. Andrei, episcop al Alba Iuliei. Aici în localul Casei de Cultură a conferenţiat pe tema „Rugul Aprins". La întoarcere a cercetat reşedinţa episcopală din Alba Iulia.

— **Sâmbătă, 23 martie a.c.,** a prezidat lucrările Consiliului eparhial Sibiu. După masă a primit la Reşedinţa mitropolitană pe P.S. Casian Gălăţeanul, episcopul Dunării de Jos.

— **Duminică, 24 martie,** a plecat la Cluj-Napoca pentru a sărbători împreună cu alţi invitaţi aniversarea a 75 de ani de la naşterea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania.

— **Luni, 25 martie,** — „BUNA-VESTIRE" — a slujit Sf. Liturghie arhierească, în fruntea unui sobor de arhierei, preoţi şi diaconi la Catedrala din Cluj Napoca. A rostit cuvântul de învăţătură şi un „Omagiu" pentru cel sărbătorit.

— **Marţi, 26 martie a.c.,** a participat în cadrul Cercului Militar Sibiu la lansarea cărţii **„Dicţionar al teologilor români"**, editat şi alcătuit prin grija P.C. Pr. Prof. dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie Sibiu.

— **Miercuri, 27 martie,** a participat în cadrul Cercului Militar Sibiu la Simpozionul **„Şaptezeci şi opt de ani de la Unirea din 1918 a Basarabiei"**, Simpozionul a început cu oficierea unui parastas pentru cei adormiţi, fii ai poporului basarabean şi a continuat cu o conferinţă a I.P.S. Sale despre **„Basarabia, unirea din 1918 şi personalităţile ei de seamă"**.

— **Vineri, 29 martie,** a acordat un interviu doamnei Mihaela Sersun, redactor la Emisiunea „Viaţa Spirituală", în legătură cu sărbătorirea Sf. Paşti.

— **Sâmbătă, 30 martie,** a participat la Simpozionul **„Despre violenţă"** organizat de „Asociaţia Teatrului Tânăr din România", cu participări internaţionale, în Sala Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu. I.P.S. Sa a avut o intervenţie în legătură cu tema simpozionului: „Violenţa: între disperare şi speranţă".

Pr. Valentin Sicoe

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMAREA DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL BRAŞOV

1. Parohia Tocile II — Braşov. Se va da examen-concurs pentru parohie de oraş. Informaţii suplimentare se vor obţine de la Secţia bisericească a Arhiepiscopiei Sibiu.

Termen de concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.

2. Postul de preot la Spitalul Neuropsihiatrie — Braşov. Examen de dosare pentru tineri licenţiaţi.

Termen concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAŞ

1. Parohia Voievodenii Mari. Termen concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.

PROTOPOPIATUL AGNITA

1. Parohia Bruiu. Termen concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.
2. Parohia Ghijasa de Jos. Termen concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.

PROTOPOPIATUL MEDIAŞ

1. Parohia Ţapu. Termen concurs: 1 aprilie — 15 aprilie 1996.
2. Parohia Buzd. Termen concurs: 1 aprilie — 1 mai 1996.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi, îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termenul de contestaţie este de 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
Mitropolitul Ardealului

Consilier Ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

ASOCIAŢIA „SF. VASILE CEL MARE"
a Preoţilor de spital din România

COMUNICAT

Din iniţiativa unui grup de preoţi ortodocşi ce au fost încadraţi de Ministerul Sănătăţii ca „referenţi de specialitate" pentru a acorda asistenţă spirituală personalului medical şi bolnavilor din spitalele mari din ţară, având binecuvântarea ierarhului locului şi a P.F. Părinte Patriarh Teoctist, bucurându-se de generosul sprijin material oferit de Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România (AIDROM), în zilele de 14—16 martie a.c., a fost organizat la Deva primul Simpozion naţional medical-creştin intitulat: „Omul, trup şi suflet".

La organizarea simpozionului şi-au adus contribuţia autorităţile judeţene şi locale, care si-au propus ca manifestarea să pună bazele unui dialog interdisciplinar şi interconfesional: teologic, psihologic, medical şi juridic şi care să încerce o primă abordare a unei asemenea tematici sub oblăduirea Patriarhiei Române şi a Ministerului Sănătăţii.

Au fost prezenţi ierarhi, cadre didactice universitare, psihologi, medici, preoţi şi numeroşi invitaţi din ţară şi străinătate.

S-au prezentat comunicări care au vizat faptul că asistenţa religioasă în unităţile spitaliceşti stipulată în Constituţia României şi reglementată prin prevederile Protocolului nr. 4562 şi respectiv 7104/23 iun. 1995 încheiat între Patriarhia Română şi Ministerul Sănătăţii, este un act ce trebuie încurajat, consolidat şi instituţionalizat. Se impune ca o stringentă necesitate elaborarea de către cei în drept a Statutului asistenţei spirituale în spitalele din România.

A fost unanimă constatarea că în cadrul drepturilor bolnavului nădejdea în alinarea suferinţelor prin rugăciunea şi harul purtător al preotului, este benefică. Cum cele mai multe Biblii şi Cărţi de Rugăciune le vedem la căpătâiul suferinzilor, sprijinirea lor în a-şi căuta echilibrul vieţii se impune imperios din partea noastră, a celor născuţi din întâmplare sănătoşi — cum afirmă un vechi aforism. Întâlnirea la căpătâiul bolnavului a medicului „cvasisacerdot" cu preotul „terapeut", este pentru cel ce se află pe patul de suferinţă: „nădejdea cea mare" şi încrederea că vindecarea îi va veni de la „Doctorul sufletelor şi al trupurilor noastre".

Problema dotării spitalelor cu paraclise construite şi amenajate în stil tradiţional-ortodox, dar care să aibă şi o deschidere spre ecumenismul practic, este şi rămâne o prioritate ce trebuie avută în vedere de către forurile de conducere bisericeşti ale Ministerului Sănătăţii, Secretariatului de Stat pentru Culte şi de ce nu chiar şi de alte foruri guvernamentale şi neguvernamentale.

Dotarea paracliselor cu cărţi de ritual şi obiecte de cult trebuie să depăşească sfera provizoratului şi a improvizaţiei pentru că este în joc canonicitatea şi sacralitatea Bisericii Strămoşeşti. Revenind la vechea tradiţie românească după care, în biserici şi mânăstiri îşi află alinarea cei suferinzi şi năpăstuiţi de viaţă, prin întoarcerea la această strămoşească tradiţie îndeplinim împreună şi cler şi popor misiune creştin-samariteană. „Du-te şi fă şi tu asemenea". (Lc. X, 37).

Cum problemele preoţilor încadraţi în unităţile spitaliceşti sunt multiple, s-a constituit Asociaţia „Sf. Vasile cel Mare" a preoţilor slujitori în spitale, alte unităţi sanitare şi medical sociale. Asistenţa duhovnicească şi socială acordată bolnavilor, întrajutorarea reciprocă a preoţilor, protejarea, coordonarea şi îmbunătăţirea actului de slujire sacerdotală, sunt doar câteva din obiectivele asociaţiei înfiinţate.

S-a propus ca prin grija acestei asociaţii — an de an — în Săptămâna Crucii din Postul Mare să se desfăşoare la Deva un astfel de simpozion medical-creştin, care s-a dorit şi se doreşte a fi o manifestare cu o pregnantă deschidere ecumenică şi ecologică şi care, îşi propune să abordeze tematica din punct de vedere ştiinţific, spiritual, cultural-social, juridico-administrativ şi misionar-diaconal.

În numele participanţilor la cel dintâi simpozion de acest gen şi al membrilor fondatori ai Asociaţiei Sf. Vasile cel Mare", **Pr. Ioan Coţa**

„Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau" (Matei 25, 35)

O colaborare frumoasă, aducătoare de satisfacţii şi bucurii sufleteşti, s-a înfiripat între elevii Şcolii Generale nr. 17 şi Parohia Ortodoxă Hipodrom II, ambele din municipiul Sibiu. O colaborare ale cărei rezultate au fost faptele de milostenie, picurul de alinare şi de îmbărbătare aduse celor năpăstuiţi, celor loviţi de suferinţe. Elevii, îndemnaţi şi ajutaţi de înţelegătorul lor dascăl, profesorul Dumitru Cucu, au avut iniţiativa ajutorării copiilor bolnavi de SIDA şi a familiilor nevoiaşe din Sibiu, din Mediaş şi din alte localităţi ale judeţului. Au strâns bani, alimente şi îmbrăcăminte, pe care le-au trimis la adresele ştiute dinainte. Aşa se face că de Paşti şi de Crăciun, unii dintre semenii noştri, mai necăjiţi, s-au putut bucura şi ei de marile sărbători ale creştinătăţii. Parohia Hipodrom II a încurajat şi a susţinut în mod constant aceste acţiuni. A donat, la rândul ei, sume importante de bani, pentru ca micii samarineni să-şi ducă la bun sfârşit lucrarea.

Inundaţiile de la sfârşitul anului 1995, care au afectat multe localităţi din judeţul Alba şi nu numai, i-au găsit din nou, pe copiii de la Şcoala 17 şi pe credincioşii din Hipodrom, gata de a da o mână de ajutor. Colaborarea lor s-a concretizat şi de data aceasta în zeci de colete cu haine şi alimente trimise sinistraţilor.

Iată cum se înnoadă din nou firul conlucrării benefice dintre cele două instituţii — stâlpi de susţinere a fiinţei neamului nostru — Biserica şi Şcoala. Iată cum micii creştini deprind marile virtuţi ale ajutorării şi iubirii semenului aflat în suferinţă.

Pr. Gheorghe Lup
Parohia Hipodrom II, Sibiu

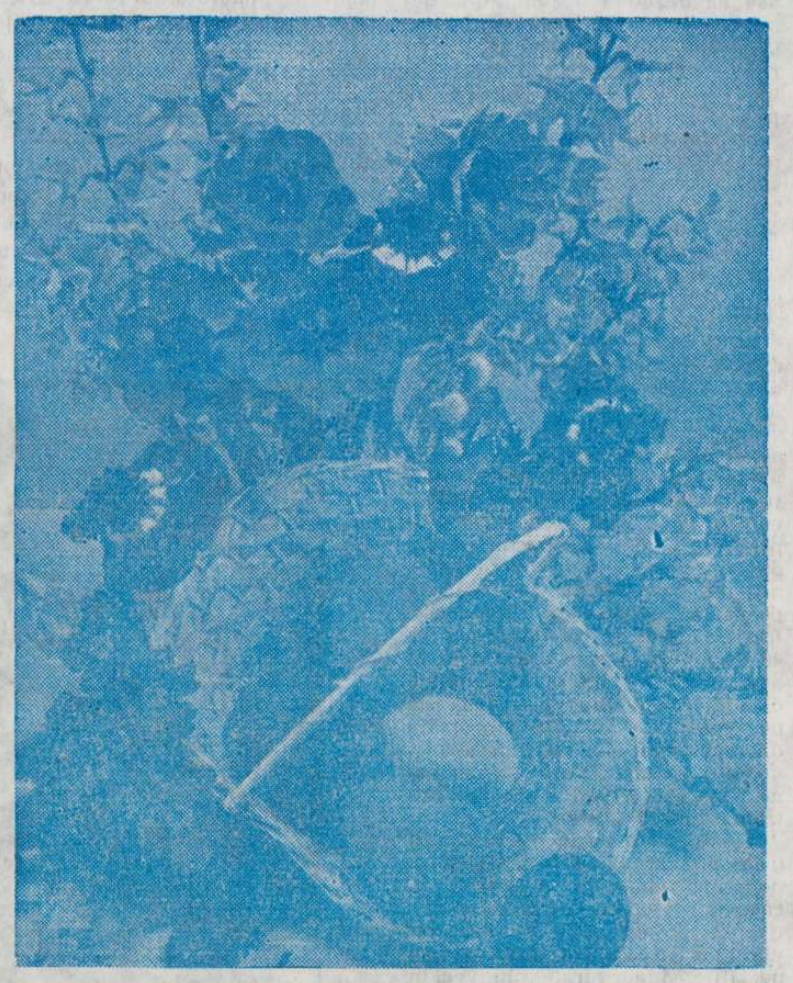

Semnalăm... Semnalăm...

■ Editorialele Î.P.S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, în revista **Unirea** sunt întotdeauna actuale şi şi interesante. Cel din nr. 6 din 15 martie 1996 se intitulează: ÎNCOTRO ORTODOXIA? Despre ce este vorba? Se ştie că Estonia s-a proclamat, aşa cum a fost din vechime, înaintea apariţiei imperiului Sovietic, stat independent şi suveran. Era firesc să urmeze şi o Declaraţie de independenţă bisericească de Moscova. Mai demni şi mai curajoşi decât cei din Basarabia, în frunte cu mitropolitul Vladimir, estonienii s-au dezlipit şi bisericeşte de Moscova. Au cerut intrarea sub jurisdicţia Patriarhiei de Constantinopol. Patriarhia de Constantinopol i-a primit.

Ce a urmat? O mare supărare la Moscova. La 23 februarie 1996 Biserica Ortodoxă Rusă a suspendat comuniunea cu Patriarhia Constantinopolului. Patriarhul Alexei n-a mai pomenit la slujbă pe Patriarhul Bartolomeos, ceea ce înseamnă ruperea comuniunii şi intrarea în schismă. De când există Biserica Rusă, de 1008 ani, aşa ceva nu s-a mai întâmplat. Ba chiar Patriarhul Constantinopolului a fost nu numai admonestat, ci avertizat că a provocat o sciziune în Ortodoxie, pe motiv că aceasta ar fi o încălcare a dreptului canonic şi **„o invazie pe teritoriul unei alte Biserici Ortodoxe locale".**

Invazie unde? Pe teritoriul Rusiei? Nu. Se ştie că Ortodoxia e organizată pe principiul naţionalităţilor şi a realităţilor statale. Ori estonienii nu sunt ruşi şi Estonia e stat independent şi suveran.

Situaţia e asemănătoare cu cea din Basarabia.

Î.P.S. Mitropolit Nicolae Corneanu menţionează că mai există un caz: acela al Ucrainei. Şi Ucraina s-a declarat stat independent şi s-a rupt şi bisericeşte de Moscova. Moscova nu recunoaşte această situaţie, aşa încât în Ucraina există acum două, dacă nu trei Biserici paralele. Au rămas şi acolo câţiva „supuşi" Moscovei, ca şi în Basarabia, dar au şi un Patriarh autocefal.

Î.P.S. Nicolae notează şi cazul Bisericii Macedoniei, acum stat independent, care de mai mulţi ani are un Sinod autocefal, nerecunoscut de Patriarhia din Belgrad. Probleme mai sunt şi la Muntele Athos şi au mai existat şi la Ierusalim. Aceasta din urmă s-a soluţionat. Se pare că şi cele din Athos s-au mai atenuat, acolo problema fiind din domeniul disputelor legate de calendar (stil nou, stil vechi) şi, mai nou, de împotrivirea athoniţilor faţă de dialogul cu romano-catolicii şi cu ortodocşii vechi Orientali.

Î.P.S. Nicolae se pronunţă împotriva extremiştilor şi face apel la dreapta judecată, care ar trebui să biruie şi să reinstaleze armonia dintre Bisericile Ortodoxe.

E mare nevoie de aceasta. Spiritul dialogului şi al înţelegerii ar trebui să fie şi metoda şi scopul, adică refacerea unităţii Ortodoxe. Să prevaleze dragostea şi să învingă trufia şi dorinţele de stăpânire. Căci se pare că tocmai **„duhul stăpânirii"** strică unitatea şi înţelegerea. El nu va putea însă fi învins, decât prin **„duhul adevărului"**, pentru ca biruinţa înţelegerii să fie durabilă şi sigură.

Sfântul şi Marele Sinod Ortodox în pregătire va trebui să-şi adauge pe agenda pregătirii şi aceste probleme cu care, iată, pe neaşteptate, Ortodoxia se confruntă acum, la sfârşit de mileniu.

Aceste probleme ar putea să amâne mult, doritul Sfânt şi Mare Sinod Ortodox care începuse să ne dea unele speranţe.

■ Ţarii Rusiei recunoşteau integritatea Moldovei româneşti de la Nistru la Carpaţi. La 1656 ţarul Alexei Mihailovici scria într-un tratat cu domnitorul Gheorghe Ştefan: **„Rusia se obligă să respecte integritatea Moldovei. Cetăţile Chilia, Cetatea Albă, Tighina şi Hotin, situate pe Nistru, sunt ale Moldovei dintru începutul vechilor domnitori".**

Ţarul Petru cel Mare precizează în 1711 într-un tratat cu Dimitrie Cantemir: **„Teritoriul Moldovei este de la Nistru la Carpaţi".** Ţarina Ecaterina a II-a preciza într-un tratat de pace de la Iaşi în 1792: **„Nistrul va forma linia de demarcaţie pe vecie între Imperiul Rus şi Moldova".**

Moldova fiind din 1859 integrată în statul unitar România, toate cele referitoare la Moldova privesc România.

Ţarii mai vechi recunoşteau nişte realităţi.

În sfârşit, după o Moldovă artificial sovietică, avem acum o jumătate de Moldovă, Basarabia ciopârţită în sud de Ucraina, redevenită stat independent şi suveran. Cum era împreună cu toată Moldova până la Carpaţi, înainte de 1812. Se preface că nu ştie de 1859 pentru că era sub stăpânirea rusească şi n-a participat la Unire. Dar de 1918, 27 martie, nu ştie?

Şi „Ţarul" Alexei al II-lea, patriarh al Moscovei şi al tuturor ruşilor (sau Rusiilor) n-a aflat că Basarabia e stat, dacă nu unit cu România, totuşi stat independent? Cu ce drept îl mai stăpâneşte bisericeşte? E ca şi cum dacă Basarabia s-ar uni cu România „Ţarul" Alexei al II-lea ar stăpâni în continuare Basarabia! O asemenea enormitate e incredibilă. E o situaţie de coşmar. Şi o bună parte din bieţii basarabeni rabdă jugul mai departe, deşi toţi ştiu că Patriarhia Moscovei ne-a ocupat bisericeşte Basarabia după fiecare ocupaţie politică. Dar acum chiar şi această ocupaţie, chipurile, nu mai există.

Ce mai justifică ocupaţia bisericească rusească?

În bisericile din Basarabia, împotriva oricărei demnităţi omeneşti, româneşti, mă rog moldoveneşti, se fac zilnic rugăciuni pentru **„Patriarhul nostru Alexei al Moscovei şi al tuturor ruşilor"**, şi se plăteşte tribut Moscovei ca în vremurile cele mai rele.

De când sunt basarabenii ruşi? Cum rabdă? Nu văd că politicienii „suverani şi independenţi" s-au debarasat de stăpânii de ieri?

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
1 mai
nr. 17—18
1996

SIBIU

CATEDRALA MITROPOLITANĂ DIN SIBIU

— La 90 de ani de la sfințire (1906 — 1996)

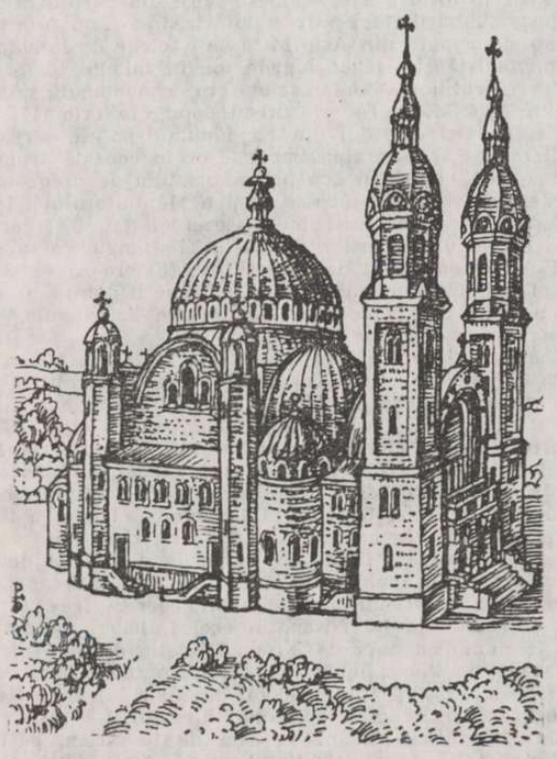

Se cunosc împrejurările în care s-a desființat Mitropolia ortodoxă a Transilvaniei, în 1701, când, în locul ei, s-a creat o Episcopie unită cu Roma, iar Biserica Ortodoxă a rămas fără un cârmuitor timp de șase decenii. Abia în urma numeroaselor mișcări populare ortodoxe și memorii ale preoților și credincioșilor ortodocși către Curtea din Viena, a fost numit un „locțiitor de episcop", în persoana lui Dionisie Novacovici, episcop sârb de Buda (1761—1767), care a stat un timp la Brașov, apoi doi ani la Sibiu, iar din 1764 la Rășinari. Urmașii săi, trei ierarhi sârbi, și-au avut sediul la Sibiu. Abia în 1810 s-a refăcut ierarhia „națională" ortodoxă, prin alegerea episcopului Vasile Moga (+ 1845), cu reședința tot în Sibiu.

Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, s-au construit trei biserici ortodoxe în Sibiu: cea numită impropriu „grecească", pentru că, de fapt, era a negustorilor aromâni din oraș, mai veche, dar refăcută în anii 1797—1800, cu hramul „Schimbarea la Față", în Strada „Măcelarilor", pe locul actualei catedrale; cea din cartierul „Maieri" (azi Strada Lungă) cu hramul Sf. Ev. Luca, zidită din banii lăsați de episcopul Ghedeon Nichitici (1784—1788), de către urmașul său, episcopul Gherasim Adamovici (1789—1796), care a și fost îngropat aici; iar a treia era biserica zisă „din groapă", cu hramul Bunavestire azi pe Strada Justiției, ctitoria credincioasei Stana, văduva lui Hagi Petru Luca (1788—1789), distrusă de un cutremur și zidită în 1802 de cunoscutul negustor și sprijinitor al acțiunilor culturale Hagi Constantin Pop.

Cu toate că în 1781, printr-un decret guberniał credincioșii „greci" (aromâni) au fost subordonați episcopului Sofronie Chirilovici (1770—1774), totuși, episcopii de la Sibiu n-au slujit prea mult în biserica lor. Episcopul Vasile Moga, de pildă, după ce a cumpărat o casă — reședință pe strada principală a orașului (numită „a Cisnădiei", azi N. Bălcescu nr. 5, în fața hotelului „Împăratul Romanilor"), și-a amenajat în ea o capelă, pe care a folosit-o un timp și Andrei Șaguna (1846—1873). Dar Șaguna a slujit și în biserica „grecească", la care, până în 1864 funcționau ca parohi numai călugări greci. Abia acum a fost numit primul slujitor român, ieromonahul Gherman Bogdan (1864), urmat de preotul-profesor Zaharia Boiu (1864—1884), apoi de preotul profesor Dr. Simion Popescu (1885—1890) și de protopopul Ioan Papiu (1890—1902). Această biserică — de proporții foarte reduse — va sluji din 1864 drept „catedrală mitropolitană", dar și ca biserică a „parohiei Sibiu — Cetate".

Datorită acestei situații, marele ierarh Andrei Șaguna a fost preocupat de zidirea unei catedrale încă din anul 1857. În luna octombrie a acelui an, a prezentat personal un memoriu împăratului Francisc Iosif, prin care-i cerea acordul pentru efectuarea unei colecte printre credincioșii ortodocși din întreg imperiul habsburgic, ceea ce s-a și aprobat. Însuși Șaguna oferă suma de 2000 de florini, iar împăratul 1000 de galbeni, baronul Simion Sina 3000 fl., Andrei Mocioni 1000 fl., Ioan Sina 600 fl., toți trei de origine aromână. La 1 decembrie 1857, Șaguna trimitea o pastorală clerului și credincioșilor, prin care îi anunța că a inițiat o colectă pentru constituirea unui „fond de zidire a catedralei". Colecta s-a făcut prin protopopiate, încât la moartea lui Șaguna, în 1873, fondul se ridica la aproape 70 000 fl. Din nefericire, conjunctura politico-socială și mai cu seamă starea economică precară a eparhiei nu i-au premis lui Șaguna să înceapă lucrările de zidire.

Problema ridicării unei catedrale a fost pusă mereu în discuția „Sinodului Arhidiecezei" Sibiului (Adunarea eparhială), în cursul păstoririi mitropolitului Miron Romanul (1875—1898). Pentru prima oară a făcut propuneri concrete în acest sens deputatul eparhial Partenie Cosma, directorul Băncii „Albina" în sesiunea sinodală din 1880, cerând începerea lucrărilor preliminare (teren, plan, deviz). În 1882 a reluat problema, tot în Sinod, profesorul Dimitrie Comșa de la Institutul teologic-pedagogic. În sesiunea din 1883, după discuții aprinse, s-a hotărât să se construiască o nouă catedrală, reședință mitropolitană și o clădire pentru Institutul teologic-pedagogic, în „grădina Flora", teren cumpărat de Arhiepiscopie încă din 1878, în strada numită pe atunci Schewis nr. 3 (acum B-dul Victoriei, pe locul unde se găsesc azi Tribunalul județean, imobilele Arhiepiscopiei de la nr. 7 și cele de pe Str. Timișului, nr. 1, 3 și 5). Discuțiile au fost reluate în sesiunea sinodală din 1884, majoritatea deputaților — inclusiv mitropolitul Miron — militând pentru „grădina Flora".

Din nefericire nu s-a realizat nimic, iar discuțiile au fost reluate abia în 1897, când același Partenie Cosma propunea să se înceapă lucrările de zidire, ținând seama și de faptul că la data respectivă „fondul catedralei" se ridica la peste 200 000 coroane. O comisie restrânsă, aleasă atunci, va face în anul următor, trei propuneri privitoare la terenul de construcție: 1) pe locul bisericii „grecești", urmând ca seminarul să rămână pe locul său, în fața bisericii, urmând să se facă o modernizare a clădirilor existente; 2) în Strada „Morii" (azi Andrei Șaguna), pe terenul cumpărat de Andrei Șaguna încă din 1859 (pe locul actualului Inspectorat școlar, al Liceului „Octavian Goga" și al Școlii nr. 15) și 3) în „grădina Flora". Tot atunci s-a propus o variantă și mai potrivită și anume terenul (grădina Arhiepiscopiei) din Strada Schewis nr. 21, în fața reședinței mitropolitane de

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

UNIȚI ȘI NEUNIȚI

Încercări de refacere a unității religioase din Ardeal

Dintre intelectualii epocii, în special dintre mireni, puțini vor fi fost de părerea protop. Clujul i Negruțiu-Fekete, de prin anii 1850, că „uniții vor să rămână uniți, iar neuniții iarăși neuniți". Părerea aceasta va fi fost dragă ierarhiei ca ol ce, chiar și unor clerici cu funcții administrative (protopopi, vicari, canonici), dar nu și credincioșilor și preoților de țară și cu atât mai pu in celor mai lumnați fii ai națiunii, care vedeau răul adus prin uniație, bine știind că, chiar dacă nu desparte, confesiunea nu unește.

De aceea refacerea unității religioase a neamului i-a preocupat și-au luptat pentru realizarea ei, îndemnați la aceasta de două lucruri. Mai întâi de starea de frățietate și conlucrare care domnea între preoții și credincioșii uniți și ortodocși de la țară, după o sută de ani de la unire, încât protop. unit Petru Maior zicea că aceștia cu „pretenie mățească petrec laolaltă", la înmormântări, maslu și „alte tocmeli duhovnicești și bisericești", încât „pe multe locuri nici nu mai auzi acum vorbă de unire și neunire".

În al doilea rând de situația din Biserica unită, dependentă de arhiepiscopia de Strigoniu, într-o „șerbitate nouă" cum zice Bărnuțiu, care a introdus în clerul unit servilism și îngâmfare și care își pierdea treptat instituția strămoșească a sobornicului general anual din clerici și mireni, „mijlocul prin care neamul întreg se sfătuia și decidea în problemele neamului întreg" și datorită căruia episcopul rămânea apropiat de cler și popor, „bărbat cuvios și nu politic", soborul fiind înlocuit cu capitlul călugărilor blăjeni, care nu mai constituia o frână pentru absolutismul ierarhic și pentru introducerea de inovații catolice.

După ce uniația s-a întărit, în special prin tunurile generalului Bukow, iar ortodocșii și-au primit ierarhie proprie, intelectualii au încercat refacerea unității bisericești a românilor prin două acțiuni mai de seamă: Prima, la 1798, în timpul și cu participarea protop. unit Petru Maior, iar a doua în Adunarea Națională de la Blaj din 15. V. 1848. De altfel, și mai târziu, în timpul luptelor împotriva înglobării în episcopia maghiară de Hajdudorogh, intelectualii uniți nu s-au sfiit să prevină că pecețile de la 1700 pot fi rupte.

În 1798, la împlinirea a o sută de ani de la unire, scaunul episcopal ortodox era neocupat, iar la Blaj ep. Ion Bob nu era agreat de credincioși din cauza inovațiilor catolice ce le introdusese și-a iubirii de arginți. În aceste condiții s-a gândit și s-a propus pensionarea ep. Bob și alegerea unui singur episcop, de către un sobor format din număr egal de protopopi, ortodocși și uniți, urmând ca biserica reunită să fie numită Biserica Ortodoxă Grecească. În acest scop s-a întocmit o cerere la autoritățile statale, de către un grup de intelectuali clerici, format din Ion Popovici, vicarul ortodox, Aron Budai, care deși unit era secretarul Consistoriului de la Sibiu, Radu Tempea, inspector al școlilor ortodoxe, precum și Ion Para, vicar unit de Făgăraș și Petru Maior, protopop unit de Reghin.

Deși cererea a fost abil întocmită, arătându-se că aceasă unitate religioasă ar fi în favoarea stăpânirii, organele statale au înțeles realitatea și au fost împotriva ei, considerând că deocamdată „uniții sunt utili pentru ținerea în frâu a neuniților", iar noua Biserică n-ar mai fi o Biserică unită cu Roma, ci una ortodoxă.

A doua încercare de refacere a unității bisericești, de data aceasta și cu participarea intelectualilor laici, s-a făcut în 1848, în Adunarea Națională de la Blaj. În cele 16 articole din „Petițiunea națională", pe lângă hotărârile de independență politică și cele sociale de ștergere a iobăgiei, s-a stabilit, în punctul doi al rezoluției, votată de toți cei prezenți cu mare însuflețire, și refacerea unității bisericești a românilor ardeleni. Textul hotărârii este următorul: „Națiunea română pretinde, ca Biserica română, fără distincțiune de confesiune, să fie și să rămână liberă și independentă de oricare altă biserică, egală în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale Transilvaniei. Ea cere restabilirea Mitropoliei române și-a Sinodului general anual după vechiul drept...". „La aducerea aminte despre vechiul drept a Românilor de-a avea Mitropolie și Sinod general anual s-a proclamat de popor Mitropolia transilvană cu aplaus unanim".

Dacă prima parte a hotărârii poate fi interpretată ca independență a Bisericii unite față de Arhiepiscopia de Strigoniu, căreia îi era subordonată, iar a Bisericii ortodoxe față de Mitropolia de Carlovitz, independență care constituia o condiție a posibilității unificării, partea a doua a textului lămurește sensul, căci nu se vorbește de crearea unei sau unor Mitropolii, ci de „restabilirea Mitropoliei române", deci restabilirea Mitropoliei istorice a Transilvaniei, ori singurii care au avut în trecut Mitropolie au fost ortodocșii, cea desființată prin căderea și cedarea lui Atanasie de la Viena din 1701, căci uniții vor avea Mitropolie abia din 1853.

Așadar refacerea unității religioase se concepea ca revenire la Biserica ortodoxă, acea „Mitropolie transilvană" română, Mitropolia unică a românilor, urmând să fie ortodoxă, ea constând în restaurarea Mitropoliei istorice a românilor.

(Continuare în pag. a 2-a)

S. Buzan

Sfântul IOAN GURĂ DE AUR

„Despre rugăciune"

„În Psaltire cu zece strune te voi lauda", adică te voi preamări. Dar atunci cântau cu instrumente. Acum în loc de instrumente noi putem folosi spre a lăuda pe Dumnezeu trupul nostru. E cu putință și cu ochii tăi să cânți (lui Dumnezeu) nu numai cu buzele ci și cu mâinile și cu picioarele și cu auzul. Pentru că atunci când fiecare dintre aceste mădulare lucrează ceea ce-i aduce slavă lui Dumnezeu, deci când ochii privesc cu cuviință, când mâinile nu se întind spre a răpi cu nedreptate ci se întind spre facerea de bine, când în afară de psalmodii auzul este dispus să asculte și sfaturile cele duhovnicești, când inima nu are vicleșuguri în ea ci izvorăște iubirea, atunci toate membrele trupului devin psaltire și chitară și cântă o cântare nouă nu din cuvinte ci din fapte...

Vin mulți în Biserică, se roagă la nesfârșit și ies de acolo și nu știu de fapt ce au spus. Își mișcă buzele dar gândul lor nu urmărește înțelesul cuvintelor. Tu nu ești în stare să urmărești cu atenție și să-ți asculți rugăciunea ta pe care o faci dar ai pretenția ca Dumnezeu să ți-o asculte!

Zici c-ai îngenunchiat ca să te rogi! Dar mintea ta ți-a zburat aiurea. Cu trupul erai în Biserică iar cu gândul rătăceai pe aiurea. Gura îți rostea rugăciunea dar cugetul tău își număra datornicii, negustătoriile, câștigurile și numărul prietenilor! Pentru că diavolul deoarece este rău și cunoaște că ne folosim mult când ne aflăm în ceasul rugăciunii atunci caută să ne cerceteze. De multe ori stăm întinși pe pat și nu ne gândim la nimic. Venim însă să ne rugăm și mii de gânduri ne vin în minte ca să ne facă să ne pierdem orice folos al rugăciunii.

Tradus de
Arhid. Visarion Dumitru Bălțat

Vechimea episcopatului la români

În istoriografia regimului trecut, în tratatul de **Istoria României** (1960, vol. 1, p. 633) se afirmă despre creștinismul românesc că a fost lipsit de organizarea ecleziastică superioară, pe care o va primi mult mai târziu, prin filiera slavo-bizantină; creștinismul primitiv al daco-romanilor se reduce la însușirea elementelor de bază ale noii credințe și la practica simplă a cultului, în mijlocul unor comunități mici, probabil fără legături între ele și nesupuse vreunei anumite jurisdicții bisericești.

Istoricul P. P. Panaitescu, la rândul său, afirma despre cuvântul latin **episcopus** „că n-a dat nici un derivat în limba română, pentru că în genere poporul nostru a trăit un creștinism primitiv, fără episcopat, într-o țară unde nu erau orașe și deci nu puteau fi episcopi" **(Introducere la istoria culturii românești**, București, 1969, p. 104).

Gratuitatea afirmației despre un creștinism românesc „primitiv" este infirmată de descoperirile arheologice a peste 35 de bazilici în Dobrogea, din secolele IV—VII, care rivalizează în epocă cu cele mai cunoscute bazilici din Imperiul roman (cf. **Monumente istorice și izvoare creștine**, Galați, 1987, p. 9—77).

În Dobrogea, la Tomis, sunt menționați episcopi încă din secolul al III-lea, cum a fost episcopul Evanghelicus, amintit în **Actul martiric** al Sfinților Epictet și Astion, din anul 290. Afirmația despre cuvântul **episcopus**, că n-a dat nici un derivat în limba română, de unde s-a tras concluzia că n-am putut avea episcopi în perioada migrațiilor popoarelor barbare, care au distrus viața orășenească pe teritoriul fostei Dacii romane, și deci n-am putut avea o organizare ecleziastică superioară, fiindcă n-am putut avea orașe, este infirmată etimologic. Cuvântul latin **episcopus** din grecescul **episcopos** (= supraveghetor, administrator), în slava bisericească **jepiskop**, **jepiskup**, a dat în limba română două derivate: **piscup** și **piscupie**, cu apocopa lui **e** — inițial neaccentuat și cu închiderea lui — **o** — neaccentuat în — **u** —, și cuvântul nu ne-a venit, cum se afirmă, prin mijlocirea slavilor de la miazăzi, ci prin filieră bizantină.

Cuvintele derivate: **piscup** și **piscupie** le avem în limba română înainte de influența slavă, din secolele IX—X, din dacoromană, din secolele II—VI. Le păstrăm din această epocă în onomastică și în toponimie: **Piscupești, Piscupescu. Piscupeasca** etc. Cuvintele respective se întâlnesc în secolul al XVI-lea în **Cazania a II-a** a lui Coresi (1581) și în **Palia de la Orăștie** (1581—1582). În **Cronica lui Radu Greceanu** se consemnează: „Iar domnul (= Constantin Brâncoveanu) mergând la Buzău, la ghenarie în 6 zile, au făcut Boboteaza acolo și cu toată orânduiala ei făcând slujba în piscupie" **(Cronicari munteni**, II, București, 1961, p. 30—31).

Termenii **episcopie, episcop, mitropolie, mitropolit**, întâlniți în epoca feudală în acte oficiale de cancelarie în limbile slavă, greacă sau latină, au caracter tehnic, oficial, și nu au aparținut limbii vorbite. Termenii folosiți în vorbire până în secolul al XVIII-lea au fost: **piscup** și **piscupie**, iar termenii moderni de **episcop** și **episcopie** ne-au venit în limba română ca neologisme după Constantin Brâncoveanu, odată cu influența bizantino-fanariotă.

În Italia meridională se întâlnește forma **piskopo**, care se întâlnește și în neogreacă, **piscopos**. În portugheză avem **bispo**. Evoluția în română din latinul **episcopus** în **piscup** și **piscupie** a avut loc pe teren romanic, de vreme ce în Italia meridională avem **piskopo** și în portugheză **bispo**. Între sosirea slavilor și încreștinarea oficială a bulgarilor și a sârbilor au trecut aproape patru secole. Bulgarii au primit creștinismul în mod oficial în anul 865, sub țarul Boris-Mihail; sârbii s-au creștinat în anul 879, iar Rusia

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. I. Ionescu

S-a constituit Despărțământul ASTRA — București

„Ziua mult așteptată a venit!"

Într-un climat curat românesc și de înaltă ținută culturală, acum câteva zile, la București s-au desfășurat lucrările de constituire a Despărțământului (filialei) „ASTRA" București, o mai veche dorință, care a reparat o altă nedreptate, făcută în anul 1948.

Din inițiativa unui grup de intelectuali de valoare și români credincioși idealurilor naționale, (care au participat la Adunarea Generală a Asociațiunii ASTRA, ce s-a ținut la Sibiu, în ziua de 2 martie 1996, în frunte cu dl. prof. univ. dr. George Munteanu, ostenitorul și organizatorul acestei redeșteptări), adunarea de constituire a Despărțământului ASTRA București a avut loc în amfiteatrul Universității Agricole din București.

A participat un public numeros și de marcă: academician Romulus Vulcănescu, Ioana Postelnicu (scriitoare, sibiancă prin naștere și simțire), dr. Petru Popovici (nepotul marelui patriot Alexandru Vaida-Voevod), prof. univ. dr. Vasile Bozga, conf. univ. dr. Dumitru Acu, președintele Asociațiunii ASTRA, Ana Plămădeală (cineast din Chișinău), Nina Josu (poetă din Basarabia), Mardare Mateescu (scriitor), prof. univ. dr. Nicolae Pomohaci, Pan Vizirescu (scriitor), Radu Economu (scriitor, originar din Sibiu) ș.a.

Adunarea a primit binecuvântarea Prea Fericitului TEOCTIST, patriarhul românilor ortodocși, după care s-au prezentat o seamă de comunicări științifice, printre care: „ASTRA, ieri, azi și în viitor" (D. ACU); „ASTRA și problema națională" (George Munteanu); „ASTRA și Cooperația" (N. Trifoi); „ASTRA și Victor Jinga" (Șt. Munteanu-Săcele); „ASTRA și românii din afara granițelor" (A. Târdea); „ASTRA și Făgărașul" (Mihaela Gârlea).

În intervențiile lor, participanții, în cuvinte alese și sincere, au adus elogii acestei prestigioase instituții, care pentru noi, românii, a fost „altar și cuvânt sfânt" (N. Trifoi, V. Olaru), „Astra e biserica noastră" (Romulus Vulcănescu), „Astra a dat strălucire Basarabiei, prin patriotul ardelean Onisifor Ghibu" (N. Josu).

În toate alocuțiunile s-a dat o meritată și onorată apreciere muncii desfășurate de „astriștii" sibieni, subliniindu-se nevoia recuperării patrimoniului „furat în anul 1948" (G. Munteanu, A. Târdea, M. Mardare, D. Acu) și „extinderea" extra Transilvană". Delegației sibiene i s-a sugerat să inițieze constituirea altor asemenea Despărțăminte (filiale) în alte principale orașe din țară. Delegația sibiană a fost invitată la Ploiești, Craiova, Mâneci, Bacău, fapt ce a dat tuturor o încurajare, că „ASTRA trăiește și lucrează".

Despărțământul ASTRA București l-a ales în fruntea sa, ca președinte, pe prof. univ. dr. Vasile Bozga. Vicepreședinți au fost aleși domnii George Munteanu și Petru Popovici, iar ca secretar, doamna Elena Olteanu.

În final, au fost lansate două cărți: „Remember" (Ioana Postelnicu), și „Soarele răsare noaptea" (Mircea Streinu). Astfel, „ziua mult așteptată a venit"! — a exclamat, în încheiere, dl. Dumitru Acu, în aplauzele pline de încredere și optimism ale participanților, iar noi, delegații sibieni, participanți la manifestare, îi dorim „fiicei" noastre bucureștene, viață lungă și rodnică activitate!

Șt. Muntenu-Săcele
secretar adm. al Asociațiunii ASTRA

Poemele „Psalmodiei"

Teolog şi muzician — cercetător cu vocaţie, interpret şi compozitor de muzică sacră — prof. univ. dr. Sebastian Barbu Bucur de la Academia de Muzică din Bucureşti se impune, iată, tot mai staruitor, ca cel mai adânc şi prestigios slujitor al muzicii **de tradiţie bizantină din spaţiul** romanesc; studiile şi cărţile sale prin care şi-a finalizat doctoratul în muzicologie **(Cultura muzicală de tradiţie bizantină pe teritoriul Romaniei în secolul XVIII şi începutul secolului XIX şi aportul original al culturii autohtone,** Bucureşti, 1989), apoi titlurile ce au **urmat** anilor de perfecţionare, petrecuţi la Muntele Athos (1982—1985), vor conduce la o recunoaştere meritată. De altfel, Conservatorul din Tesalonic (Grecia) îi va acorda în anul 1986, atât **calificativul de excepţional** („Arista") **cât şi** diploma de înaltă apreciere „Acra Evarescheia". Şi nu numai atât: lexicoanele româneşti, semnate de Viorel Cosma sau de Gheorghe C. Ionescu, ca şi marile bibliografii editate în Anglia sau în America, îl vor elogia deopotrivă.

Dar bizantinologul român dr. Sebastian Barbu Bucur nu este numai un împătimit al descoperirii şi descifrării manuscriselor cu neume ci şi, după cum îl cunoaştem, un valoros interpret al acestei muzici (cântăreţ şi dirijor); un compozitor a cărui inspiraţie se revarsă din cunoaşterea profundă a acestor sonorităţi străvechi şi din practica sa îndelinită la strana mânăstirilor de la Căldăruşani şi Neamţ, la Cheia sau Cernica, Sinaia etc.

Prezent la reuniunile ştiinţifice din ţară (Bucureşti, Iaşi, Cluj-Napoca) sau în străinătate (Polonia, Bulgaria, Rusia, Jugoslavia, **Grecia şi Germania**), dr. Sebastian Barbu Bucur se manifestă în anii din urmă şi ca dirijor al formaţiei de muzică bizantină „Psalmodia". ai cărei membri sunt studenţii **secţiei de muzică religioasă** din cadrul Academiei bucureştene; cu această formaţie **profesorul** dirijor a pus în circulaţie, cu ceva timp în urmă, cel de-al doilea disc, imprimat la **Electrecord** şi anume: **Muzica bizantină — II. Vecernia Sfântului Andrei — Apostolul românilor.** Epuizarea neaşteptată a acestui document sonor m-a pus în situaţia să apelez la cunoştinţe, la studenţii profesorului pentru ca, de înţeles, să pot asculta această nouă înregistrare a „Psalmodiei".

De la un timp, deci, pot să reascult, timp de peste cincizeci de minute, următoarele rugăciuni poemice datorate „Psalmodiei" bucureştene: Anton Pann — **Anixandarele;** Meomon Glăvan — **Fericit barbatul;** Victor Ojog — **Pune, Doamne, strajă gurii mele;** Nicolae Lungu — **De tine Doamne;** Filotei Moroşan — **Cine este Dumnezeu;** Sebastian Barbu Bucur — **Doamne, strigat-am** şi **Să se îndrepteze; Cel ce ai fost ucenic; Vânarea peştilor lăsând; Lumină lina; Ucenicul cel întâi chemat; Pe cel de un sânge cu Petru; Pre propovăduitorul** şi **Stăpână primeşte.**

De aşteptat, discul **Muzica bizantină II** a fost exemplar apreciat cu prilejul diferitelor reuniuni de specialitate dar mai ales în cronicile ce s-au publicat, sub semnăturile muzicologilor dr. Vasile Tomescu şi dr. Vasile Vasile, în **Actualitatea muzicală** din Bucureşti.

Selecţionate şi create în conformitate cu tezaurul de muzică de tradiţie bizantină din ţara noastră întreaga suită de cântări poartă pecetea deceniilor din urmă aidoma notaţiilor marilor noştri înaintaşi: **Filotei sin Agăi Jipei, Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Dimitrie Suceveanu, Ion Popescu-Pasărea** şi mulţi alţi anonimi.

Meşter în conducerea şi etalarea condensată a monodiei de tradiţie bizantină dirijorul Sebastian Barbu Bucur creează în ansamblul interpretărilor sale o sinceră apropiere de pictura religioasă, de formele arhitectonice bizantine, de o reţinută smerenie şi rugăciune ce stăpâneşte toate interpretările „Psalmodiei"; repertoriul coralei studenţilor bucureşteni aparţine, deci, spiritului cântărilor de strană: cu urcuşuri şi întoarceri domoale, cu tehnică specială privind „lucrarea semnelor consonante" şi nu în ultimul rând a momentelor melodice înscrise pe canavaua unor modulaţii atât de clar şi cu fineţe interpretate.

Ascultând acest disc **(„Muzica bizantină — II")** sau înregistrările cu acelaşi titlu de pe caseta **Electrecord-STC-001055** iubitorul de muzică sacră va mai fi mulţumit şi pentru felul în care se ansamblează dialogul vocilor (femei şi bărbaţi); felul în care se întăreşte şi se diminuează profilul cântărilor în acut şi grav precum şi nuanţarea isonului (pedalei) ce însoţeşte majoritatea creaţiilor compuse în tactul stihiraric etc.

În ansamblul său, discul cuprinzând imprimările „Psalmodiei" (solişti: Mihaela Mihalache şi Gabriel Oprea) reprezintă, iată, un model; o sursă documentară pentru toţi cei care doresc să cunoască sau să se perfecţioneze în tehnica interpretării melosului de tradiţie bizantină din România.

Constantin Catrina-Ţiu

Mitropolitul Ţării Româneşti, EFTIMIE II (1594—1602), apărător al Ortodoxiei din Polonia

Din „Istoria Bisericii Rusiei"* a lui A. N. Mouravieff, publicată în limba rusă la Sankt Petersburg, în anul 1838, şi în traducere engleză la Oxford, în 1842, — folosită de noi — aflăm că pe la 1597, adică la numai câteva luni după „Unirea" de la Brest (Berestia), din octombrie 1596, Mitro olitul Ţării Româneşti de atunci a „numit" pe Episcopul Iosif la Lvov (Liov, Lemberg), şi care, de fapt, avea să rămână un timp singurul ierarh al ortodocşilor ucrainieni, bieloruşi şi ruteni, de acolo şi din acele ţinuturi.

Deşi A. N. Mouravieff nu indică numele Mitropolitului Ţării Româneşti, care a „numit" pe Episcopul Iosif, la Lvov, acesta nu putea fi decât Eftimie al II-lea (toamna anului 1594 — iulie 1602).

În „Istoriile Bisericii Ortodoxe Române" existente, ca, de altfel, în istoriografia românească, în general, nu găsim nimic menţionat despre numirea Episcopului Iosif la Lvov de către Mitropolitul din timpul lui Mihai Viteazul, Eftimie al II-lea. Numire, care se înscria, evident, în acţiunea dusă de Mitropolitul Ţării Româneşti, Eftimie al II-lea, pentru apărarea Ortodoxiei din Polonia.

Iată, exact, cele scrise de A. N. Mouravieff:

„Ghedeon, episcopul de Lvov.... trecând la cele veşnice ..., credincioşii acestuia au rămas mult timp fără păstor, până ce, în cele din urmă, în locul său, mitropolitul Ţării Româneşti a numit un episcop, al cărui nume era Iosif. Iar, după ce, la puţin timp, şi ultimul apărător înfocat al Bisericii, Mihail, episcop de Peremnishla (1) a trecut şi el la cele veşnice, ortodocşii, nemaiavând alt episcop, au fost obligaţi să se adreseze însuşi Episcopului Iosif, din îndepărtatul oraş Lvov (2), pentru hirotonia preoţilor lor şi pentru Sfântul Mir, căci rămăsese singurul ierarh în toată regiunea de Sud-Vest a Rusiei". (p. 144).

Prezentare şi traducere de Pr. Dr. Ioan Dură

* A. N. Mouravieff, **A History of the Church of Russia,** St. Petersburg, 1838. Translated by the Rev. R. W. Blackmore, Oxford, 1842.

1) Numele exact al localităţii este Peremychl.

2) La Lvov, Episcopia ortodoxă a fost înfiinţată în anul 1539.

Vechimea episcopatului la români

(Urmare din pag. 1)

s-a convertit în anul 988, sub prinţul Vladimir. În acest răstimp, populaţia daco-romană, devenită românească (străromână), începând cu secolul al VIII-lea, era creştină cu **biserici** (lat. **basilica**), cu **preuţi** (lat. **presbiterum**) şi cu **episcupi** (lat. **episcopus**), care sfinţeau bisericile şi pe preoţi, existând o organizare bisericească autohtonă, care presupune şi o organizaţie social-politică autohtonă, cuprinsă în obştile săteşti agrare, alcătuite în cnezate, în acele romanii autohtone, cum le numea N. Iorga, şi care au format voievodatele şi ţările sau „câmpurile", ca Ţara Făgăraşului, Ţara Beiuşului, Ţara Moţilor, Ţara Maramureşului, Câmpulung Moldovenesc şi din Ţara Românească etc. În tot acest răstimp, Biserica Ortodoxă Română se dovedeşte istoric prezentă în istoria poporului român, în spaţiul său carpato-pontic-dunărean.

SFÂNTUL IRINEU

1. Viaţa şi opera

Este cel mai important dintre părinţii din a doua jumătate a secolului al doilea. Grec din Asia Mică, născut probabil la Smirna pe la anul 115—140. În tinereţe a fost ucenic al Părinţilor Apostolici Policarp şi Papias. Chiar el ne mărturiseşte că atunci când era copil a cunoscut pe Policarp, care era la o vârstă foarte înaintată (Adv. haer. III, 3—4), iar cu Papias şi cu unii dintre „presbiterii" din Asia, a avut convorbiri şi că de la ei şi-a „însuşit" bine şi literatura clasică greacă. Din Asia Mică, Irineu a venit tocmai în Galia. Ajunge preot la Lugdunum (Lyon), fie că galii şi-au căutat preoţi de prin locurile unde predicaseră Sfinţii Apostoli, fie că el întreprinse o călătorie misionară în Apusul pe atunci încă mai puţin creştin. A plecat, totuşi la o vârstă când se formase sufleteşte şi când simţise fiorul religiei creştine. În drum spre Apus s-a oprit probabil şi la Roma, unde s-a întâlnit pe la anul 155 cu Policarp. În anul 177 îl întâlnim preot la Lugdunum în Galia, la Biserica peste care era episcop în acea vreme Fotin. Aici se distinge destul de bine, căci este trimis din partea acestei Biserici să o reprezinte la Roma unde se discuta problema montanismului. În acel an — sub domnia lui Marc Aureliu — se începuse o persecuţie în Galia. Creştinii erau prinşi şi închişi suferind astfel multe şi grele torturi. Tot acum se ivise din părţile Frigiei curentul montanist, cu imediata venire a lui Hristos. Cum printre creştinii din Galia se aflau mulţi din Asia Mică se înţelege de la sine că această veste montanistă şi-a făcut repede loc în inimile lor şi mai triste din cauza persecuţiilor. Montanismul era condamnat şi alungat de episcopii din Asia Mică. Tot ei cereau papii Eleuterie (175—189) să-i condamne şi el. Ori creştinii din Lugdunum trimit o scrisoare prin Irineu la Roma ca să intervină împăciui or în această problemă. Scrisoarea recomandă pe Irineu „ca pe un om plin de dragoste şi de zel pentru Testament şi pentru Legea nouă a Mântuitorului". Iar la urmă avea — după cum spune Eusebiu al Cezareei (Ist. Bs. cartea a V-a, cap. 12) — catalogul martirilor din Galia. În timpul cât a stat Irineu la Roma, Fotin este omorât de persecutori. (El era în vârstă de peste 90 de ani şi bolnav). Probabil acestei misiuni îi datora Sf. Irineu scăparea sa cu viaţă din persecuţie. Reîntors la Lugdunum, Sf. Irineu este ales episcop la 177 sau 178.

Activitatea sa episcopală se îndreaptă mai ales în trei direcţii: 1. Combaterea gnosticismului; 2. Răspândirea creştinismului în jurul Lugdunumului (face operă de evanghelizare) şi 3. Participarea la discuţia pascală (stabilirea datei Paştilor) în timpul papii Victor (189—199). În ceea ce priveşte combaterea gnosticismului, care se răspândise din Orient în Italia şi Galia, Irineu a desfăşurat o luptă importantă. El va scrie împotriva ereziilor, dovedind neadevărurile doctrinare şi şubrezimea sistemului din ele. Din oraşul Lugdunum, Irineu a făcut o metropolă creştină şi a răspândit în toată Galia credinţa creştină. Face deci o operă misionară. Multe din Bisericile din Galia datorează lui Irineu: prima veste a învăţăturii Domnului. În privinţa stabilirii datei Paştilor el a intervenit pentru o înţelegere. Creştinii din Asia Mică serbau Paştile la 14 Nisan, în acelaş timp cu iudeii. Roma îl sărbătorea în duminica după 14 Nisan. Discuţia dintre Anicet şi Policarp (pe la 155) la Roma, nu a dus la nici o înţelegere. Papa Victor a convocat pe la 192—194 pe episcopii din Asia Mică pentru a ajunge la o înţelegere. Dar Policrat, episcopul Efesului, i-a răspuns că toată Biserica din Asia Mică rămâne la data de 14 Nisan, păstrând ce a stabilit Sf. Apostol Ioan şi tradiţia Bisericii. Atunci Policrat este excomunicat. Contribuţia lui Irineu este următoarea: el a intervenit în această dispută şi a atras atenţia papii asupra greşelii făcute. El aminteşte papii de buna înţelegere care a rămas între Anicet şi Policarp, chiar după discuţia avută cu privire la Paşti. Eusebiu ne spune că prin această atitudine, Irineu a fost demn de numele său, care înseamnă paşnic. Irineu a luptat tot timpul vieţii pentru menţinerea bunei înţelegeri în întreaga Biserică.

Biserica îl cinsteşte pe Irineu ca martir. Datele despre moartea sa ni le dă un cronicar al francilor, Grigorie de Tours. Acesta spune că a murit martir în timpul persecuţiei lui Septimiu Sever care a început în anul 202. Că a murit martir ne mai spune şi Fer. Ieronim în comentariul său la Isaia. Atât Biserica ortodoxă cât şi cea catolică îl aşează între Sfinţi.

Dintre multiplele sale scrieri contra ereticilor şi a celor ce tulburau pacea Bisericii nu ni s-au păstrat în întregime decât două.

Contra ereziilor este una din cele două care ni s-au păstrat în întregime. Ea a fost scrisă în limba greacă cu titlul: „Demonstrarea şi combaterea gnozei false", dar originalul s-a pierdut şi s-a păstrat numai în limba latină sub titlul: „Adversus Haereses". Traducerea este destul de veche, poate din acelaş timp cu originalul şi a fost folosită chiar de Tertulian. În limba greacă se păstrează numai 21 capitole din prima parte şi câteva fragmente din celelalte pe care le găsim în operele lui Ipolit şi Eusebiu. Irineu scrie această operă la cererea unui prieten, preot sau chiar episcop, grec de origine, care dorea să cunoască ereziile şi să le combată, plănuindu-şi să o prezinte în două cărţi: 1. Prezentare (înfăţişare) şi 2. Respingere. Intenţia sa era de a

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. prof. C. Voicu

UNIŢI ŞI NEUNIŢI

(Urmare din pag. 1)

Că aşa au înţeles lucrurile cei prezenţi, rezultă din „precizările" pe care s-au simţit nevoiţi să le facă conducătorii religioşi blăjeni, care s-au comportat cu „rezerve mintale" chiar şi-n momentele mari şi solemne ale naţiunii. Astfel încă în 14 iunie 1848, ep. Ion Lemeny, printr-o circulară către cler, le punea în vedere să nu se amăgească că de acum „în treaba religiei tot una să fim", să ţină de „unirea credinţei", iar „independenţa" să nu se înţeleagă ca fiind faţă de papă. Circulara Consistorului blăjan din 9 mai 1850 constata că „poporul greco-catolic este adus la mutarea credinţei sale". Ep. unit de Oradea Vasile Erdélyi motiva, în 1850, cererea înfiinţării a încă două episcopii unite prin aceea că „la adunarea naţională din Blaj, 40 000 de Români au decretat, sub conducerea lui Şaguna, să smulgă din unire pe toţi greco-catolicii şi să-i unească cu sine în schismă sub un singur mitropolit."

Dorinţa patriotică fierbinte a românilor, exprimată prin punctul doi al hotărârii Adunării Naţionale de la Blaj, de-a se reface unitatea religioasă a românilor, nu s-a realizat din cauza nesinceritătii şi-a papismului conducerii Bisericii unite, dovedindu-se încă o dată adevărul spuselor prof. gr.-cat. Ion Maiorescu, din 1850, că „piatra scandalei vine de la Blaj, nu de la Sibiu". Ea nu s-a realizat şi din cauză că Viena nu dorea, din punct de vedere politic, căderea uniaţiei şi refacerea unităţii religioase ortodoxe a românilor, cu firească orientare spre Bucureşti, insinuându-se că o Mitropolie ortodoxă unică ar putea constitui baza unui stat daco-român. Aşa cum arată G. Baritiu, politica austriacă „niciodată n-a suferit nici să audă că românii se împacă în punctul religiunii. Parola veche era susţinută cu toată rigoarea: „nici toţi uniţi, nici toţi neuniţi, cum am zice desăgiţi şi în veci cu orice preţ învrăjmăşiţi".

Catedrala mitropolitană din Sibiu

(Urmare din pag. 1)

vară, pe care s-au construit, după 1970, Căminele studenţeşti şi un Complex sportiv. Grădina respectivă era cumpărată tot din timpul lui Şaguna, având peste 7 jugăre; s-a preconizat ca în mijlocul terenului să fie zidită catedrala, înspre Str. Jiului de azi clădirile administrative ale Arhiepiscopiei, iar înspre „Parcul Sub Arini" Institutul teologic-pedagogic. Ar fi fost soluţia ideală! S-a obiectat însă, că terenul respectiv era „prea departe" de oraş! Sinodul din 1898 accepta varianta din Strada Morii. La scurt timp, mitropolitul Miron Romanul a trecut la cele veşnice (4/16 octombrie 1898).

Noul mitropolit Ioan Meţianu (1899—1916) s-a preocupat de zidirea unei noi catedrale chiar din primul an de arhipăstorie. Sinodul eparhial din 1899 alege o comisie de trei (vicarul Ilarion Puşcariu, asesorul Nicolae Ivan şi secretarul Ilie Cristea) care să intre în tratative cu diverşi experţi, care să prezinte un proiect de construcţie. Dar în sesiunea sinodală din 1900 s-au reluat discuţiile asupra locului de zidire, noul mitropolit nefiind mulţumit cu terenul din Strada Morii. La stăruinţele sale au fost declarate ca necorespunzătoare trei dintre variantele propuse şi s-a hotărât ca noua catedrală să se zidească pe locul „bisericii greceşti", urmând ca aceasta să fie demolată, împreună cu alte trei imobile din Strada Măcelarilor (azi Mitropoliei) şi alte două din Strada Bruckenthal (azi Xenopol). La această regretabilă greşeală s-a mai adăugat una şi anume că în timpul zidirii Catedralei s-a vândut o parte din grădina Flora, pe care s-a ridicat imediat clădirea Tribunalului „chesaro-crăiesc".

În urma concursului instituit de Arhiepiscopie, s-au prezentat 31 proiecte de plan (din care doar 4 erau ale unor arhitecţi români). O comisie de trei experţi le-a triat şi a premiat trei dintre ele. Cel mai bun a fost găsit planul arhitectului Iosif Kommer din Budapesta şi al inginerului Virgil Nagy, profesor la Politehnica de acolo, care era asemănător cu al fostei catedrale Sfânta Sofia din Constantinopol, firească la scară redusă. Se introducea astfel stilul bizantin în arhitectura bisericească ardeleană. Din nefericire, la stăruinţele mitropolitului, planul a fost modificat, adăugându-se cele două turnuri de factură gotică, la intrare, înalte de 58 m. Conducerea generală a lucrărilor a fost încredinţată arhitectului oraşului Sibiu Iosif Schussing, iar din partea Arhiepiscopiei a fost delegat consilierul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului. Lucrările de zidire sunt date arhitectului Francisc Szalay din Sibiu. S-a procedat întâi la demolarea celor cinci case de care pomeneam. La 13 iulie st. n. 1902 s-a săvârşit ultima Liturghie în biserica zisă „grecească" — predica fiind rostită de Ilie Miron Cristea —, după care a fost demolată şi ea.

Piatra fundamentală a noii catedrale a fost pusă la 5/18 august 1902. Lucrările s-au derulat într-un ritm susţinut, încât la 30 octombrie 1903 s-au fixat cele două cruci mari de pe turle (făcute la Sibiu, dar aurite în foc la Viena, având câte un metru şi jumătate). Cele patru clopote au fost comandate la firma Friedrich Seltenhofen din Şopron în Ungaria (în greutate de 1345, 790, 732 şi 168 kg). Au fost sfinţite la 30 noiembrie 1904 şi instalate în zilele următoare, încât au fost trase pentru prima oară la 10 decembrie 1904, ora 10.

O problemă care a preocupat mult conducerea Arhiepiscopiei a fost cea a picturii. În acest scop, asesorul Miron Cristea, viitorul patriarh şi inginerul Schussing au făcut o călătorie de documentare în vechea Românie şi în Bucovina. În urma ei, Miron Cristea a publicat lucrarea **Iconografia şi întocmirile din interiorul bisericii răsăritene** (Sibiu, 1905, 328 pag. cu 123 fig). În 1903 s-a publicat concurs pentru pictarea noii catedrale. S-au prezentat 15 oferte, jumătate din ele fiind ale unor români. O comisie — în frunte cu pictorul George Dumitrescu Mirea, profesor la Şcoala de Belle Arte din Bucureşti — a recomandat pe Victor Smigelschi, profesor de Desen la Dumbrăveni, cu studii de pictură la Budapesta. El a pictat cupola (Pantocratorul, cetele de îngeri din jur, cei patru evanghelişti din pandantivi) şi iconostasul. Restul — din lipsă de fonduri — a fost zugrăvit provizoriu. Victor Smigelschi a realizat la Sibiu o pictură „neobizantină", adică pe fondul tradiţional bizantin a îmbinat în mod armonios elemente ale Renaşterii italiene şi ale Idealismului german; la această sinteză a spiritului răsăritean cu cel apusean a adăugat o serie de motive din arta populară românească (ornamente în decorul pereţilor, motive naţionale în broderia veşmintelor îngereşti etc.). Cele cinci mozaicuri din frontonul clădirii, deci deasupra intrării — (Iisus Hristos şi cei patru evanghelişti), au fost lucrate la München, după desenele făcute de Ludovic Kandler.

În ce priveşte mobilierul, iconostasul (tâmpla) şi scaunul arhieresc au fost executate de firma C.M. Babic din Bucureşti, iar restul (amvonul, cele două strane ale cântăreţilor, tetrapoadele, 28 de strane pentru preoţi — în absidele laterale — şi 82 pentru credincioşi) de Emil Pătruţ din Sibiu. Chivotul (70 cm lungime, 56 cm înălţime) a fost lucrat la Württemberg, iar candelabrul de sub cupolă la firma Zeiser-Habinger din Viena.

Cheltuielile totale de construcţie se ridicau la aproape un milion de coroane, sumă enormă pe vremea aceea (salariul mediu anual al unui preot era de circa 1 000 coroane). Încă din 5/18 august 1902, mitropolitul Ioan adresa o pastorală tuturor fiilor săi sufleteşti, care urma să fie citită în trei duminici în toate bisericile eparhiei — cu îndemnul de a contribui la „fondul catedralei". În orice caz, la sfârşitul anului 1901 fondul respectiv se ridica la 507.837 coroane. În lucrarea **Biserica catedrală de la Mitropolia ortodoxă română în Sibiu. Istoricul zidirii, 1857—1906** (Sibiu, 1908, 195 pag.), întocmită de vicarul Ilarion Puşcariu, asesorii Miron Cristea şi Matei Voileanu, sunt publicate listele tuturor donatorilor (slujitori de la Centrul eparhial, membrii Adunării eparhiale, protopopii, preoţii, învăţătorii şcolilor confesionale, parohiile, credincioşi români emigraţi în America şi din alte părţi, care au răspuns la apelul mitropolitului Ioan. Între ei se remarcau: familia Mocioni din Banat cu 60 000 de coroane, Banca Albina cu 10 000 cor., credinciosul Vasile Cora Soliman din Vişlea de Sus cu 5 488 cor., mecenatul basarabean Vasile Stroescu cu 3 000 lei şi alţii.

Sfinţirea catedralei a fost fixată pentru ziua de 30 aprilie/13 mai 1906, la Duminica Samarinencii. În ziua precedentă a avut loc o şedinţă solemnă a Adunării eparhiale, iar seara s-a făcut slujba „privegherii" la biserica „din groapă". În ziua rânduită, s-a săvârşit sfinţirea catedralei de către mitropolitul Ioan Meţianu şi episcopul Ioan Papp al Aradului, înconjuraţi de un sobor de arhimandriţi, protopopi, preoţi şi diaconi. Predica a fost rostită de mitropolitul Ioan îndată după sfinţire, după care s-a săvârşit Sfânta Liturghie. Răspunsurile au fost date de corul mixt al catedralei (140 de persoane), dirijat de profesorul Timotei Popovici şi de corul teologilor, dirijat de preotul profesor Dimitrie Cunţan. A urmat masa festivă, în două localuri, cu 250, respectiv 300 de invitaţi, la care s-au rostit toasturi (au fost prezenţi şi reprezentanţii autorităţilor locale şi ai celorlalte culte). A urmat o reprezentaţie teatrală cu amatori, sub conducerea cunoscutului actor Zaharia Bârsan; s-a jucat „Năpasta" lui I. L. Caragiale. Seara a avut loc, după obiceiul vremii, un „Conduct cu torţe", la care au participat „teologii" şi „pedagogii" sibieni, dar şi alte persoane, străbătând arterele principale ale oraşului de atunci până în faţa reşedinţei mitropolitane.

A doua zi a avut loc serbarea festivă a „Societăţii de lectură Andrei Şaguna", a studenţilor teologi. A vorbit studentul Ioan Duma — viitor protopop în Petroşani — despre „Rolul istoric al Bisericii Ortodoxe în viaţa poporului român", la care s-au adăugat coruri, recitări, cuvântări ale profesorului Vasile Stan şi a episcopului Ioan Papp. La ora 16 profesorul Nicolae Iorga, venit de la Bucureşti a ţinut o conferinţă publică cu titlul „Viaţa culturală românească de azi".

*

În timpul păstoririi mitropolitului Nicolae Bălan (1920—1955) s-a pus mereu problema continuării lucrărilor de pictură. Se intenţiona împodobirea ei integrală în mozaic. Din nefericire, nu s-a făcut nimic, din lipsă de fonduri, iar mai apoi datorită celui de al doilea război mondial cu toate consecinţele lui nefaste pentru întreaga suflare românească. S-a reuşit doar, în 1926, înzestrarea catedralei cu noi clopote, în locul celor ce au fost luate în cursul primului război mondial, din dispoziţia autorităţilor austro-ungare şi folosite la fabricarea de tunuri.

Iniţiativa pictării a pornit de la mitropolitul Iustin Moisescu (1956—1957), deşi a avut o păstorire foarte scurtă la Sibiu. Această iniţiativă a fost pusă în practică şi desăvârşită de urmaşul său, mitropolitul Nicolae Colan (1957—1968). Pe bază de concurs, lucrările au fost încredinţate cunoscutului pictor bănăţean Anastasie Demian, cel care pictase catedralele din Cluj şi Timişoara, precum şi capela Academiei teologice „Andreiane" din Sibiu (actuala Facultate). El a pictat doar altarul şi cele două abside laterale, după care a renunţat, din motive de sănătate. Lucrările au fost continuate de pictorul Iosif Keber din Târgu Jiu. Tot atunci, pictorul restaurator Arutiun Avakian din Bucureşti a restaurat şi împrospătat pictura lui Octavian Smigelschi. Toate lucrările de pictură şi de restaurare s-au bucurat de îndrumările unui reputat istoric de artă, profesorul Ioan D. Ştefănescu (1886—1981).

Binecuvântarea lucrărilor de pictură a avut loc în ziua de 6 decembrie 1965. Sf. Liturghie a fost săvârşită de Î. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului — care a rostit şi predica — împreună cu episcopul Teofil Herineanu al Clujului şi arhiereul pensionar, Emilian Antal. Din cauza bolii sale, mitropolitul Nicolae Colan — prezent în catedrală — n-a putut sluji.

Sub mitropolitul Nicolae Mladin (1967—1981) s-a înlocuit aproape în întregime acoperişul şi s-au făcut reparaţii la cele două turle. Sub Î. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală s-au făcut reparaţii curente şi s-a instalat o staţie de amplificare în altar.

Pomeneşte, Doamne, pe toţi „ctitorii şi binefăcătorii" acestui sfânt lăcaş de închinare.

MĂRTURII DIN TIMPURI ZBUCIUMATE:

P. F. Părinte Patriarh TEOCTIST ca slujitor al Bisericii şi al neamului

Aşa cum se ştie, una din cele mai dificile perioade din viaţa Bisericii Ortodoxe Române în istoria ei bimilenară a fost cea din timpul regimului comunist, perioadă de ridicare, decădere şi apoi cădere pentru acel regim, perioadă de umilinţă şi suferinţă pentru Biserica strămoşească.

Dar aşa cum crucea înseamnă suferinţă şi biruinţă în acelaşi timp, şi biruinţa nu poate fi înţeleasă fără suferinţa ce a precedat-o în egală măsură Biserica Ortodoxă Română a ieşit biruitoare din confruntarea cu această crâncenă ispită, însă nu fără preţul a nenumărate jertfe.

Şi lucru deosebit de interesant, biruinţa Bisericii asupra opresiunii comuniste s-a manifestat nu numai în final, la căderea comunismului, ci a fost vizibilă mereu, chiar în timpul celei mai acerbe asupriri.

Una din mărturiile indubitabile a acestei victorii o constituie opera publicată a P. F. Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; ne referim aici în special la cele trei volume semnificativ intitulate **Pe treptele slujirii creştine**, publicate în a doua ediţie, revăzută şi adăugată, de Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1995.

Născut în Tocilenii Botoşanilor (7 Febr. 1915) P. F. Sa a avut o evoluţie spectaculară în administraţia şi ierarhia bisericească, evoluţie care-i marchează atât viaţa sa, cât şi cea a Bisericii, şi care este pe deplin ilustrată în volumele amintite.

Articolele şi studiile cu caracter omiletic, istoric, teologic, ecumenic-misionar ce alcătuiesc conţinutul lucrării **Pe treptele slujirii creştine** reflectă cu claritate nu numai personalitatea şi slujirea de o viaţă a autorului acesteia la altarul Bisericii şi al neamului, prin care se face cititor de biserică naţională — în aspectul ei uman, pământesc — şi de neam, ci şi multe din cele mai importante şi semnificative momente din istoria Bisericii în întunecata perioadă de ateism comunist, momente-mărturie a biruinţei de care vorbeam.

Astfel, studiile de teologie, ca şi cele de exegeză a Sf. Scripturi atestă fără putinţă de tăgadă faptul că în acei ani în România, contrar tuturor vitregiilor, se putea face şi scrie teologie, şi încă de cel mai serios nivel, şi deci că, deşi redusă drastic în posibilitatea ei de manifestare, inima Bisericii noastre a continuat să bată fără încetare.

Studiile de istorie bisericească românească completate de articole de evocare a multor evenimente istorice, naţionale, culturale, bisericeşti, dovedesc profundul ataşament al autorului lor faţă de valorile eterne ale neamului nostru, una din ele, des accentuată, fiind unitatea de tradiţie, credinţă, limbă şi cultură a tuturor românilor, unitate în care stă puterea lor de supravieţuire în vâltoarea atâtor urgii venite asupra-le în tulburata lor istorie.

Cuvântările de învăţătură cu caracter moral duhovnicesc adresate în diverse împrejurări preoţilor, seminariştilor şi teologilor, credincioşilor din mai toate regiunile ţării ne dezvăluiesc pe iubitorul de popor, pe slujitorul neobosit al naţiei sale, ca cel ce niciodată nu s-a dezlipit de cei din mijlocul cărora a plecat, şi care niciodată nu a neglijat pe cei în mijlocul cărora a ajuns. În felul acesta, de fapt, P. F. Sa a ţinut elita neamului şi a Bisericii mereu întoarsă cu faţa către omul de rând, a ţinut-o înrădăcinată în valorile trainice ale ţăranului român, punând mereu credinţa, viaţa morală şi sănătatea spirituală a acestuia ca exemplu şi candelă călăuzitoare pentru toate celelalte categorii sociale pe care le-a păstorit.

Aici se vede unul din cele mai semnificative aspecte ale slujirii P. F. Patriarh Teoctist, slujire care dă şi titlul volumelor. Spun aceasta deoarece atenţia deosebită acordată preoţilor, seminariştilor şi teologilor — care sunt slujitori ai poporului, în afară de faptul că slujesc pe Dumnezeu, — precum şi cea acordată direct credincioşilor, nu reprezintă altceva decât o consacrare conştientă şi deliberată pusă în slujba poporului şi Bisericii.

Un număr impresionant de articole din cele trei volume au un caracter ecumenic, de misiune şi mărturisire a valorilor tradiţiei şi spiritualităţii româneşti în lumea din afară. Astfel nenumăraţii oaspeţi străini pe care i-a primit, nenumăratele personalităţi pe care le-a vizitat în alte ţări şi forurile internaţionale laice şi bisericeşti la care a participat, au fost obiectul unei statornice munci misionare în cadrul căreia P. F. Sa nu a ezitat niciodată să afirme cu energie şi entuziasm vechimea şi caracteristicile fundamentale ale Bisericii şi neamului românesc.

Toate aceste dimensiuni ale operei sale, şi încă altele necuprinse în lucrarea sumar prezentată aici, sunt pe deplin relevante cu privire la viaţa şi activitatea întâi stătătorului Bisericii Ortodoxe Române, la contribuţia majoră a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist la supravieţuirea Bisericii şi a românilor într-una din cele mai tulburate epoci ale istoriei lor, pe de o parte, iar pe de altă parte, la întărirea şi afirmarea identităţii lor într-un regim ostil şi într-o lume de care erau izolaţi.

Pr. Dr. Theodor Damian
Sf. Apostoli Petru şi Pavel, New York

Medicina creştină, o medicină mai umană*

La scurt timp după evenimentele din 1989 din România, a luat fiinţă în Bucureşti Asociaţia filantropică medicală creştină CHRISTIANA. Acest spital creştin, înfiinţat pe baze solide, având aprobarea guvernului României, a fost şi este condus de renumitul medic şi dascăl român Pavel Chirilă. Asociaţia filantropică medicală creştină are ca obiectiv de activitate să asigure asistenţa medicală a „cazurilor sociale": persoane bolnave neajutorate, rămase singure pe lume sau abandonate de familiile lor.

Am vizitat această nobilă unitate medicală la puţin timp după înfiinţarea sa şi m-a impresionat în primul rând specificul şi destinaţia acestui spital, apoi modul de lucru, unic pentru România: personalul de îngrijire este reprezentat de „Măicuţe", terapia indicată de medic este administrată de „asistente-măicuţe". La solicitarea directorului acestui locaş şi cu avizele superioare necesare, în România s-au înfiinţat clase speciale cu profil creştin în cadrul anumitor şcoli sanitare şi chiar grupe de studenţi cu acelaşi profil creştin în cadrul învăţământului superior medical, desigur, deocamdată, numărul acestora fiind limitat.

Dimineaţa, bolnavii se roagă, urmează vizita spirituală a preotului, şi numai după acestea se trece la actul medical propriu-zis, adică la vizita medicală, cu tot ce presupune aceasta.

În documentaţia bolnavului se fac consemnări deopotrivă de către preot şi medic. Se formulează, am putea spune, chiar şi un diagnostic spiritual, după cum se poate vedea din „foaia de observaţie" pe care o prezentăm mai jos (din **Medicina creştină şi medicina biblică**, de P. Chirilă şi M. Valică, pp. 234—235, Ed. Asociaţia medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1992):

Foaie de observaţie spirituală:
Date de starea civilă:
Nume
Prenume
Prenumele părinţilor
Data naşterii
Locul naşterii
Data consultaţiei
Antecedente:
1) Antecedente heredo-colaterale: boli, chiuretaje, sinucideri în familie sau rude apropiate, crime.
2) Antecedente personale: boli, tentative de sinucidere, chiuretaje proprii ori făcute sau mijlocite altora, omucideri, violuri, acte de cruzime ieşite din comun.
Viaţa morală şi spirituală:
Confesiunea?
Botezat sau nu?
Căsătorit religios sau nu?
Are duhovnic?
Se spovedeşte?
Se împărtăşeşte?
Participă Duminica la Sf. Liturghie?
Se roagă? Da. Nu. Sporadic? Zilnic?
Posteşte şi pomeneşte rudele în viaţă şi adormite?
Urăşte?
Îşi judecă aproapele?
Se mânie uşor?
Are obiceiul să blesteme?
Înjură, drăcuieşte?
Are mândrie exagerată?
Prigoneşte?
Minte?
Îi plac banii? Bogăţiile?
Are momente de deznădejde?
E lacom la mâncare?
În ce relaţii este cu părinţii? Cu copiii? Cu colegii? Cu vecinii? Cu ceilalţi oameni cunoscuţi?
Ce atitudine are faţă de săraci şi bolnavi, ologi, orbi?
Crede orbeşte în vise?
Ce atitudine are faţă de alte fenomene spirituale (yoga, sufism, teozofie, antroposofie, parapsihologie etc.)?
Consumă alcool, droguri etc.?

Viaţa sexuală:
Excese, adulter, perserviuni?
Istoricul bolii:
1) Debutul: se leagă de vreun abuz (alcool, mâncare, droguri, diverse) sau de vreun păcat?
2) Evoluţia: legătura agravărilor cu abuzuri, păcate, legătura ameliorărilor sau vindecărilor cu viaţa spirituală creştină?
Diagnosticul medical...
Caracterizare moral-spirituală

Calitatea actului medical, existenţa unui personal medical-creştin de înaltă ţinută morală şi cu credinţă în Dumnezeu, a făcut din acest spital o unitate foarte solicitată, devenită încă de la începuturi neîncăpătoare. Amintim că aici au trecut spre cele veşnice Petre Ţuţea, Părintele Stăniloae şi alţii.

Dintr-o discuţie avută cu Dr. Pavel Chirilă, prin anul 1992, am aflat despre marele vis al vieţii sale, construirea unui Institut medical creştin în Bucureşti, al cărui proiect grafic se află pe coperta cărţii menţionată mai sus, complex medical la care se lucrează şi în prezent.

Ce înseamnă medicina creştină? Răspunsul îl dau autorii aceleiaşi cărţi (p. 334) enumerând câteva concepte de bază ale acesteia:

— Bolile apar ca urmare a păcatelor proprii sau în cadrul pedagogiei divine, pentru încercarea noastră, pentru binevenita smerenie a noastră, pentru ca să se arate prin vindecare slava lui Dumnezeu.
— Ştiinţa de a trata este de la Dumnezeu.
— Darul vindecărilor este ontologic.
— Leacurile aparţin creaţiunii şi credinţa în ele mai puternică decât în Creatorul lor este idolatrie.
— Bolnavii nu se vindecă prin puterea terapeutului, a medicului, ci prin darul şi puterea lui Dumnezeu.
— Iisus este marele taumaturg.
— Medicul creştin nu condiţionează material îngrijirea.
— Rugăciunile Bisericii, participarea la Sfânta Liturghie, rugăciunea individuală, postul, virtuţile creştine, smerenia, nedorirea bogăţiilor, nejudecarea aproapelui, propovăduirea Sfintei Evanghelii, faptele bune sunt factori de profilaxie şi tratament.
— Sfintele Taine: Botezul, Spovedania, Împărtăşania, Maslul au cea mai mare valoare terapeutică.
— Bolile care duc fatalmente spre moarte, nu-l înspăimântă pe creştin pentru că el crede în Viaţa de Apoi. Pentru adevăratul creştin nu există stare de nefiinţă; moartea este doar o trecere, părăsirea trupului doar o treaptă superioară în viaţa duhovnicească. Este de datoria nu numai a preotului, ci şi a medicului să pregătească bolnavii în acest sens.
— Simbolul medicinii este Crucea, pe care se jertfeşte perpetuu, spre învierea noastră, a tuturor, pacienţi şi medici — deopotrivă bolnavi — Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Omului.

Concluzionând, am putea spune că medicina creştină nu este o medicină costisitoare pentru pacient, ci dimpotrivă este pusă în slujba omului bolnav şi nevoiaş. Atunci, dacă cu toţii suntem „muritori", de ce se practică şi o medicină la care pot ajunge numai aceia dintre noi cu mari posibilităţi (bani, relaţii etc.)? Nu cumva principiile acestei medicini se apropie mai mult de business decât de altceva?

Dr. Gheorghe Ciumpavu

* Material preluat din buletinul „Institutului Român de Teologie şi Spiritualitate Ortodoxă", din New-York, febr. 1995.

Moartea şi discursul bioetic

Moartea a reprezentat dintotdeauna o taină şi o problemă existenţială pentru om. De aceea multe dintre religiile antice păgâne erau orientate spre această realitate a vieţii, pe care încercau să o depăşească; de cele mai multe ori, acceptarea ei era rezultatul unei confruntări între constatarea iminenţei şi utilizarea unor practici rituale prin care să fie posibilă depăşirea ei.

În lumea contemporană, atât de secularizată pot fi identificate tendinţe foarte variate. Pentru adulţi, moartea reprezintă încă o teroare. Cu toate acestea, copiilor le este prezentată într-o formă mitizată, ca o mare călătorie la care bunicul se angajează (pentru francezi) sau ca o odihnă într-o frumoasă grădină (la englezi). Această prezentare ambiguă reprezintă cauza primă a unei concepţii greşite despre moarte şi a tendinţelor spre suicid, manifestate la vârsta tinereţii.

Un antropolog modern ajunge la o concluzie paradoxală: „Există o societate care respectă omul şi acceptă moartea: cea africană; şi există o alta tanatocratică, obsedată şi terificată de moarte: cea occidentală".[1]

Această mentalitate privind moartea creează adesea probleme complicate, în care instanţele civile ezită să se pronunţe sau hotărârea unei instanţe e contestata de una a altei instanţe. Şi problematica aceasta cuprinde o arie vastă de situaţii, pornind de la sinucidere (pusă adesea în raport cu libertatea de a dispune de propria viaţă) şi de la eutanasie (cu diversele-i variante), până la complicatele aspecte privind constatarea morţii (coma ireversibilă, moartea clinică, moartea cerebrală etc.), de la utilizarea analgezicelor, până la refuzul mijloacelor terapeutice.

Pentru antropologia ortodoxă, moartea îşi are un loc bine stabilit în iconomia mântuirii. Ea este urmare a păcatului strămoşesc, rezultat exclusiv al faptei lui Adam. „Stricăciunea şi moartea nu sunt menite să dureze veşnic, ci Dumnezeu preschimbă rostul acestora în mijloace de stăvilire a răului. Fără această schimbare, pedeapsa pentru păcat ar fi eternă. De aceea, îndată ce s-a arătat în istorie moartea, Dumnezeu ţinând pentru Sine toată iniţiativa a folosit-o cum a voit El şi i-a schimbat radical firea ei... Şi aşa, prin moarte nu este omorât omul, ci corupţia care îl învăluie. Moartea este îngăduită de Dumnezeu, ca să nu fie răul fără de moarte... Suferinţa şi moartea devin din efecte ale păcatului mijloace împotriva păcatului nu numai pentru că opresc repetarea păcatului la nesfârşit, ci întrucât favorizează trecerea spre o viaţă adevărată de comuniune".[2]

Într-o asemenea viziune pascală a morţii, al cărei sens se transfigurează prin învierea lui Hristos, sfârşitul vieţii pământeşti nu este decât începutul unei vieţi mai adevărate în Dumnezeu. Moartea este doar o pasha-trecere, de la o viaţă stricăcioasă la una nestricăcioasă. Chiar dacă moartea inspiră o teamă firească, „nu de ea trebuie să ne temem, ci de pierderea sufletului, care este necunoştinţa de Dumnezeu"[3] Căci „fie că trăim, fie că murim, ai Domnului suntem" (Rom. 14, 8).

După cum Dumnezeu a ales momentul intrării noastre în viaţa aceasta, după voinţa Sa, tot aşa, El va hotărî şi momentul plecării noastre de aici. Întrucât viaţa e darul lui Dumnezeu, curmarea ei departe de a fi manifestarea libertăţii umane, este un atentat la adresa vieţii şi un semn al răzvrătirii omului împotriva lui Dumnezeu. Şi gravitatea păcatului este pe măsura darului împotriva căruia se îndreaptă atentatul din partea omului. Mai ales că, odată instalata, moartea este ireversibilă, pentru om.

Bioetica se confruntă azi cu una din cele mai dificile probleme privind faza terminală a vieţii: eutanasia, în diferitele sale aspecte. Căci se uzează frecvent aşa-zisul drept al omului de a muri cu demnitate. Se uită însă că puterea de a primi moartea cu demnitate este o virtute şi un dar al lui Dumnezeu şi că nu poate fi gândită separat de restul vieţii.

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

1. L. V. Thomas — Antropologia morţii, Milano, 1976, appud Elio Sgreccia, Manual de Bioetică, Ed. Vita e pensiero, Milano, 1994, vol. I, p. 631;

2. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu — Teologie şi cultură, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 145;

3. Evagrie Ponticul — Schiţă monahală, în Filocalia (românească), vol. I, ed. I, pp. 45—46, appud D. Stăniloae, „Ascetica şi mistica ortodoxă", Ed. Deisis, Alba Iulia, 1993, p. 128, (nota 2).

SFÂNTUL IRINEU

(Urmare din pag. a 2-a)

combate nu numai gnoza lui Valentin, care era exponentul gnosticismului. Dar începând să scrie, trece peste planul său şi întocmeşte opera în cinci cărţi. Pe lângă Valentin el mai analizează şi alte erezii. Totuşi titlul l-a păstrat pe cel de la început.

În cartea întâia se face o expunere a doctrinei gnostice. Irineu descrie sistemele gnostice valentiniene, spunând că sunt 16 sisteme. Îl prezintă pe Valentin, pe Ptolemeu care era un ucenic al lui şi pe Marcu, un gnostic care avea mare succes pe valea Ronului. După aceasta caută să arate originile gnosticismului. Şi astfel începe cu Simon Magul, de la care emană toate ereziile şi merge până la Marcion.

În cartea a doua. (Cu aceasta începe respingerea ereziilor şi prezentarea superiorităţii creştinismului), este cuprinsă o respingere mai mult dialectică (filozofică) şi raţională. Irineu le arată gnosticilor că sistemul lor se bazează pe două explicaţii deopotrivă de inacceptabile: pe dualism şi panteism. Gnosticii sau separă pe Dumnezeu de lume, mărginind în acest mod acţiunea divină sau confundă pe Dumnezeu cu lumea, micşorând astfel puterea lui Dumnezeu, coborându-L în slăbiciunile omeneşti şi atribuindu-I fapte josnice. Ei care spun că lumea este fructul ignoranţei şi al păcatului, confundând pe Dumnezeu cu lumea şi făcând lumea o simplă substanţă ce decurge din El, fac prin aceasta o degenerare a fiinţei dumnezeieşti. El opune dualismului gnostic, monoteismul creştin. Irineu face cu ajutorul raţiunii şi al filozofiei, o critică negativă şi destructivă. El arată absurditatea concepţiilor şi şubrezimea argumentării adversarilor.

În cartea a treia se găsesc dovezi din Sfânta Tradiţie, aduse cu scopul de a prezenta superioritatea doctrinei adevărate faţă de învăţăturile gnostice. Irineu arată clar că, credinţa creştină se află aceeaşi, de la Sfinţii Apostoli şi până astăzi. Ea s-a păstrat pe baza tradiţiei. Este cea adevărată şi se deosebeşte de cea a gnosticilor, care este nouă.

În cartea a patra se continuă respingerea doctrinei gnosticilor cu ajutorul cuvintelor Domnului. Irineu înţelege însă prin cuvintele Domnului atât învăţăturile Vechiului Testament cât şi cele din Noul Testament. Toate vin de la acelaş Dumnezeu. Tot aici vorbeşte despre unitatea celor două Testamente, făcând aceasta împotriva marcioniţilor.

În cartea a cincia, continuă prezentarea învăţăturii creştine. Vorbeşte despre naşterea lui Iisus dintr-o fecioară şi despre întruparea Lui reală. De asemenea prezintă învăţătura despre mântuire şi învierea morţilor. În încheiere vorbeşte despre hiliasm şi se pare că aici este influenţat de către Papias.

În ceea ce priveşte timpul în care a fost scrisă această lucrare, analizând cele spuse în cartea a treia, reiese faptul că era în vremea păstoririi papii Elefterie (174—189) şi în vremea când Biserica era în pace. Din această ştire, dată de Irineu, putem trage concluzia că cele două cărţi din urmă au fost scrise după anul 189, în timpul păstoririi lui Victor. Locul este Galia.

Această operă este cea mai importantă dintre cele întocmite de polemică antieretică a secolului al doilea. Este cea mai veche scriere împotriva ereziilor. Din ea cunoaştem doctrinele gnostice, cum spune Irineu „felurite şi ciudate" şi de la ea avem relatările cele mai sigure despre persoanele şi lucrările gnostice. Din ea aflăm că originea tuturor ereziilor gnostice o formează filozofia şi mitologia şi că de la Simon Magul derivă toate ereziile. Dualismul sau panteismul, ambele doctrine gnostice sunt respinse prin monoteismul creştin. Dar pe lângă această expunere a ereziilor, mai avem şi o expunere a regulei de credinţă şi o expunere a doctrinei creştine. Ni se vorbeşte despre unitatea lui Dumnezeu, despre întruparea reală a lui Iisus Hristos din Fecioară. Ni se arată că Dumnezeu este acelaşi pentru ambele Testamente. Se afirmă libertatea voinţei omului. Se vorbeşte despre mântuire, despre învierea morţilor dovedită prin învierea lui Hristos, despre euharistie ca aliment trupesc şi sufletesc. La sfârşit cuprinde şi consideraţii hiliaste. Cele spuse de Irineu în privinţa ereziilor, despre care nu avem atâtea mijloace de control, scrierile eretice fiind pierdute, sunt date pe care trebuie să le luăm cu toată rezerva. I s-a imputat lui Irineu că a denaturat gnosticismul. Dar acest fapt nu este adevărat. Din cele expuse de polemişti cu privire la gnosticism şi din cele rămase din scrierile gnostice se vede foarte bine că Irineu a spus numai adevărul. El a căutat să prezinte numai ceea ce ştia sigur. Ne spune chiar că unele cărţi gnostice nu le cunoştea. Irineu nu putea să schimbe şi să spună neadevăruri, el era un om scrupulos şi cu bun simţ. Însuşi el a spus că „nici o problemă nu se rezolvă prin altă problemă, ci prin ceea ce este evident şi clar". Scrierea este una din cele mai vechi mărturii despre canonul cărţilor Testamentului Nou.

În această lucrare Sf. Irineu mai prezintă încă o problemă. Ca să sprijine mărturisirea sa, că adevărul creştin s-a păstrat acelaşi de la Mântuitorul, dă exemplu ierarhia din diferite Biserici, care s-a menţinut neîntreruptă. Pentru mai multă convingere întocmeşte un tabel al episcopatului Romei, în care prezintă 12 episcopi. Tot aici el spune: „Căci la această Biserică pentru poziţia ei distinsă, trebuie să vină toată Biserica, adică acei credincioşi de pretutindeni, în care s-a păstrat totdeauna de către ei (credincioşii), care sunt pretutindeni, tradiţia care este de la Apostoli". Din această frază s-ar părea că Irineu recunoaşte Romei un primat în ceea ce priveşte păstrarea credinţei. Pe baza celor spuse de Irineu, romano-catolicii încearcă să-şi susţină primatul papal. Afirmaţia este însă destul de controversată. Cu toate că textul este cel în limba latină — şi se poate foarte bine să fi fost schimbat — nu putem să tragem decât o singură concluzie. Irineu a înţeles, prin cele spuse, că dacă dorim să constatăm că învăţătura creştină s-a păstrat aceeaşi să ne ducem la o Biserică veche, primară în care ierarhia a avut o succesiune. El ne dă exemplu pe cea a Romei, nu ca pe un îndreptar în ceea ce priveşte învăţătura de credinţă pentru întreagă Biserica, ci ca un model de păstrare al adevărului dogmatic creştin. Biserica Romei fiind una din cele vechi.

O altă lucrare a Sf. Irineu este „Demonstrarea predicii apostolice". Ea este amintită de istoricul bisericesc Eusebiu. Nu este o operă polemică, ci mai mult o prezentare a credinţei creştine, susţinută cu citate din Sfânta Scriptură. Cuprinde, mai întâi, o expunere a principalelor dogme creştine, apoi o demonstrare — cu ajutorul profeţilor — a acestor dogme. Este o apologie, pusă în folosul credincioşilor. Se aseamănă foarte mult cu ultima parte din lucrarea „Împotriva ereziilor". În prima parte prezintă învăţătura despre Sfânta Treime şi săvârşirea Sfintei Taine a Botezului în numele ei. În a doua parte vorbeşte despre Iisus Hristos, despre divinitatea, mesianitatea şi omenitatea Lui, despre răscumpărare şi împărăţia viitoare. Este un manual elementar de catehetică, formând un comentar la Simbolul ce-l mărturiseau cei ce primeau taina botezului.

Pe lângă aceste două lucrări ce ne sunt păstrate în întregime, mai avem şi fragmente din alte scrieri: 1. Despre monarhie. Este o scrisoare adresată unui prieten al său numit Florin. Acesta a ascultat împreună cu Sf. Irineu, când erau în Asia Mică, predicile Sfântului Policarp. Apoi a fost preot în Roma şi mai târziu a trecut la gnosticism. Sf. Irineu îi scrie lui Florin amintindu-i de învăţătura curată pe care a primit-o de la Sfântul Policarp şi îi dovedeşte lui Florin că Dumnezeu nu este autor al răului. 2. Despre ogdoadă, este scrisă tot pentru Florin care se pare că persista încă în gnosticism. 3. Despre schismă, adresată unui prieten al lui Florin, Iastos. 4. Scrisoare către papa Victor în care cere depunerea lui Florin. 5. Despre ştiinţă, adresată grecilor (păgânilor). 6. Cuvântări felurite, conţinând omilii şi predici. 7. Scrisori care sunt adresate papii Victor şi altor episcopi cu ocazia disputei pascale (data serbării Sfintelor Paşti). 8. Tot Sfântului Irineu i s-au atribuit şi scrisorile credincioşilor din Lugdunum şi Viena, adresate celor din Asia Mică în anul 177, atunci când în Galia era o persecuţie împotriva creştinilor. Este foarte posibil ca el să le fi scris. Cu toate că în 177 el era la Roma, dar după relatările martorilor oculari el a putut să scrie cele ce s-au petrecut. Aceste scrisori sunt un tezaur în care ni se arată rezistenţa în credinţa creştină împotriva oricărei ameninţări. În plus este un document care ne redă felul în care creştinii erau persecutaţi, motivele şi torturile care li se aplicau. 9. Fericitul Ieronim ne relatează că Sfântul Irineu ar fi întocmit un comentar la Apocalipsă.

IN MEMORIAM

P. S. EMILIAN BIRDAŞ al Caransebeşului

În ziua de 5 aprilie a.c., în ajun de praznicul Intrării Domnului în Ierusalim, Părintele luminilor şi Arhiereul cel veşnic, Mântuitorul Iisus Hristos a chemat la Sine pe neaşteptate pe cel ce a fost episcopul Emilian Birdaş al Caransebeşului.

Vestea trecerii sale la cele veşnice a umplut de întristare inimile membrilor Sf. Sinod al Bisericii noastre, ale preoţilor şi a credincioşilor ortodocşi de pe întreg cuprinsul Mitropoliei Banatului şi a Mitropoliei Ardealului.

A trecut dincolo în zările cele luminoase ale veşniciei după o viaţă zbuciumată, după o viaţă întreagă închinată slujirii lui Hristos şi Bisericii sale, încărcat de ani şi de vrednicii care-i vor aşeza cu siguranţă numele în panteonul de aur al Bisericii noastre strămoşeşti.

Cel ce a fost episcopul Emilian Birdaş s-a născut la 23 noiembrie 1921 în localitatea maramureşană Rohia din Ţara Lăpuşului, fiind al şaselea copil al părinţilor săi Simeon şi Teodora. A rămas orfan de ambii părinţi la vârsta de 10 ani, fiind închinoviat la scurtă vreme ca frate la Mânăstirea „Sf. Ana" Rohia din apropierea satului natal. La 21 iulie 1941 a intrat în cinul monahal primind numele de Emilian în locul celui de Ioan pe care-l primise la botez. A fost hirotonit ierodiacon la 26 iulie 1941, iar a doua zi a primit marele dar al preoţiei prin punerea mâinilor venerabilului episcop al Clujului Nicolae Colan.

În anul 1942 a fost transferat la Mânăstirea „Sf. Ilie" din Topliţa, administrând mai multe parohii vacante din împrejurimi.

În anul 1944 a fost hirotonit protosinghel de episcopul Atanasie Dincă al Râmnicului. Între 1948—1952 a urmat cursurile Institutului Teologic din Bucureşti unde şi-a luat şi licenţa cu calificativul excepţional. Între anii 1956—1963 a fost vicar administrativ al episcopiei Romanului şi Huşilor. În anul 1958 a fost ridicat de Sf. Sinod la treapta de arhimandrit, iar în anul 1963 a fost numit ca superior al Catedralei Reîntregirii de la Alba Iulia. La 2 septembrie 1973 a fost ales ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de Răşinăreanul. Reacerea episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia după o întrerupere de 275 de ani îl chema să ocupe postul de episcop al nou reînfiinţatei Episcopii.

La Alba Iulia a păstorit vreme de 15 ani, remarcându-se ca un bun gospodar şi ca bun slujitor. În cei 15 ani de episcopat la Alba Iulia a hirotonit peste 300 de preoţi şi sub directa sa îndrumare s-au zidit din nou 72 de biserici iar altele 150 au fost restaurate şi îmbrăcate în pictură bizantină. S-a opus cu îndârjire vreme de ani îndelungaţi dărâmării Bisericii Ort. din Miercurea Ciuc de către autorităţile comuniste ale vremii iar la Mânăstirea Râmeţ în plină epocă de descreştinare atee a pus piatra de temelie a monumentalei biserici cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" şi a ridicat vechea biserică la nivelul pământului.

După 1990 a fost pus în retragere de Sf. Sinod dar la scurt timp a fost ales arhiereu vicar al episcopiei Aradului cu titlul de Arădeanul. În anul 1994 a fost ales episcop titular al reînfiinţatei Episcopii a Caransebeşului unde s-a remarcat de asemenea printr-o activitate misionară deosebită. A scris numeroase articole de teologie şi lucrări istorice, remarcându-se în special prin reapărirea în ediţie bilingvă a monumentalei cărţi „Noul Testament de la Bălgrad". Pentru această lucrare, căreia i-a urmat apoi „Bucoavna de la Alba Iulia", P. S. Sa a fost ales membru de onoare al Academiei Române în 1992.

Sicriul cu trupul neînsufleţit al celui ce a fost episcopul Emilian Birdaş a fost depus în Catedrala episcopală din Caransebeş iar slujba înmormântării a avut loc luni, 8 aprilie a.c. în sobor de arhierei şi preoţi sub protia Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu al Banatului. A luat parte o imensă mulţime de credincioşi veniţi din toate părţile Banatului şi Ardealului. Au fost prezente de asemenea oficialităţi civile şi militare ale judeţelor Caransebeş, Timişoara şi Alba, reprezentanţi ai Secretariatului de Stat pentru Culte.

Bunul Dumnezeu să aşeze sufletul Episcopului Emilian în loc de odihnă, numele său să-i fie scris în Cartea Vieţii, iar memoria să-i fie de-a pururi binecuvântată.

În veci pomenirea lui.

Arhid. Dumitru Bălaci

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

JOI, 4 aprilie 1996, a primit la Reşedinţă un grup de 50 elevi şi studenţi din Basarabia, însoţiţi de profesorii lor care s-au aflat în România la invitaţia Asociaţiei ASTRA într-o excursie de documentare. **I. P. S. Mitropolit Antonie** le-a vorbit despre istoria religioasă a Basarabiei.

A primit pe Dl. profesor Chifane, inspector la Secretariatul de Stat pentru Culte, Bucureşti, care se afla în misiune în Arhiepiscopia noastră.

MARŢI, 9 aprilie a.c., a cercetat Mânăstirea Predeal.

JOI, 11 aprilie a.c., a participat alături de **P. F. Patriarh Teoctist** şi de membrii Sf. Sinod la Slujba de sfinţire a Sfântului şi Marelui Mir. Slujba de sfinţire a avut loc la Mânăstirea Antim din Bucureşti.

A cercetat de asemenea şi Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

VINERI, 12 aprilie a.c., după masă, a oficiat slujba „Prohodul Domnului" la Catedrala mitropolitană din Sibiu.

SÂMBĂTĂ, 13 aprilie a.c., a primit la Reşedinţa mitropolitană pe Excelenţa Sa Jurgen Gutte, episcop şi preşedinte al Organizaţiei Diakonischewerk din Germania şi pe Excelenţa Sa dl. Episcop al Bisericii Evanghelice C.A. din România, cu sediul la Sibiu, Christoph Klein.

DUMINICĂ, 14 aprilie a.c., Praznicul Învierii Domnului, a slujit Slujba Învierii şi Sf. Liturghie la catedrala mitropolitană din Sibiu, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi. A prezentat Pastorala celor prezenţi la slujbă.

În după masa aceleiaşi zile a slujit Vecernia în cadrul căreia s-a citit evanghelia în cele 12 limbi. A rostit un scurt cuvânt de învăţătură. După slujba vecerniei a plecat spre Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

LUNI, 15 aprilie a.c., a doua zi de Paşti a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Sâmbăta.

În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Neagu Marius Cristian, pe seama Parohiei Bârcut, prot. Făgăraş.

MARŢI 16 aprilie a.c., a acordat un interviu postului de Televiziune locală „S.I.C.A." Alba Iulia, evocând memoria celui care a fost vrednicul de pomenire episcopul Emilian Birdaş al Caransebeşului, la rugămintea Domnului Daniel Sabău, prim-vicepreşedinte şi a D-lui Marius Moga — Vicepreşedinte al Postului de Televiziune mai sus menţionat.

MIERCURI, 17 aprilie a.c., a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului arhiepiscopesc, desfăşurate la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

JOI, 18 aprilie a.c., a slujit în Catedrala mitropolitană din Sibiu la înmormântarea lui Octavian Ghibu, fiul marelui om de cultură Onisifor Ghibu. Cu această ocazie a omagiat memoria celui trecut în veşnicie.

În după masa aceleiaşi zile a primit la Reşedinţa mitropolitană pe Domnii deputaţi Radu Ciuceanu şi Sorin Botnaru.

VINERI, 19 aprilie 1996, „Izvorul Tămăduirii", a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru ieromonah pe ierodiaconul Casian Codrea, vieţuitor al Mânăstirii. A rostit un cuvânt de învăţătură. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de Corul bisericii din Oraşul Victoria, condus de Prof. Ioan Timoftă.

Trecerea la cele veşnice a Episcopului VALERIAN ZAHARIA (1905 — 1996)

În ziua de 13 martie 1996 s-a mutat la Domnul P. S. Episcop VALERIAN ZAHARIA, la venerabila vârstă de 91 de ani.

S-a născut în ziua de Sf. Dumitru a anului 1905, în satul Muncel, comuna Străoane de Sus, fostul judeţ Putna, din părinţii Gheorghe şi Ruxanda, primind la botez numele de Vasile.

Împrejurări haine îl lipsesc pe micuţul Vasile de dragostea părintească şi este silit să-şi petreacă frumoşii ani ai copilariei la Casa de copii orfani din Brăila. Copilăria nefericită şi tristă îl va marca şi dacă mulţi l-au socotit un nonconformist singuratic, cu certitudine că aceasta a fost principala cauză.

În planul nepătruns al Providenţei Sfinte, pruncul Vasile Zaharia va avea un loc deosebit. Sârguitor s-a dovedit în clasele primare, dorind parcă răzbunarea tinereţii chinuite şi întrucât tatăl său se călugărise primind numele de Gherontie, îşi petrecea vacanţele la Mânăstirea Dalhăuţi, aproape de vechiul târg Focşani, unde îşi găseşte, după cum adeseori mărturisea, „împlinirea dorului după Dumnezeu".

În urma examenului la Seminarul Teologic Sf. Andrei din Galaţi, din toamna anului 1922 Vasile Zaharia este **sârguitor, cuminte şi dornic, câştigă o bursă ce va înlesni învăţătura** unui copil lipsit de casă şi ajutor material, pentru seminarului din anul 1927. În acelaşi an este declarat admis, în urma examenului la Facultatea de Teologie din Bucureşti. În paralel va studia şi la Seminarul pedagogic universitar din Bucureşti.

Şi parcă ascultând de un intim îndemn, studentul Vasile Zaharia adânceşte în mod deosebit în studiile sale trăirea plină de jertfă a vieţii monahale. In acest sens îşi va pregăti şi teza de licenţă care va avea ca subiect „Regulile monahale după Sfântul Vasile cel Mare şi Sfinţii Părinţi".

Fiind şi absolvent merituos, devine din anul 1931 profesor titular la Seminarul Pedagogic Universitar din Bucureşti.

Şi naşterea-i sărmană, şi a sa pruncie fără căldura părintească, şi tinereţea învăţată cu lipsurile, împreună toate acestea îl hotărăsc să îndure ucenicia şi apoi să se consacre călugăriei aspre.

La 28 septembrie 1932 îşi face intrarea în călugărie prin schima monahală cu care se îmbracă, primind numele de Valerian, iar a doua zi va fi hirotonit diacon.

La 4 noiembrie 1935, pe când împlinea 30 de ani, a fost hirotonit preot.

Va activa ca profesor şi mai apoi director la Seminariile din Galaţi, Iaşi şi Bălţi. În anul 1938 va fi înălţat la rangul de Arhimandrit.

Din septembrie 1941 şi până în septembrie 1944 va fi profesor în Ploieşti şi stareţ al Mânăstirii Ghighiu, apoi stareţ al Mânăstirii Antim din Bucureşti şi Exarh al Mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor.

Ca profesor s-a dovedit a fi nu numai un pedagog strălucit, ci şi un publicist de excepţie; în acest sens amintim că sub numele de Monahul Valerian a publicat peste 300 de articole în ziarele „Viitorul", „Naţiunea" şi „Universul", între anii 1946—1954. În anul 1955 va publica Concordanţa şi dicţionarul Biblic pe care-l va intitula „Flori alese din grădina Sf. Scripturi" (386 pagini).

Încununând cu cinste, un merituos trecut de rodnice osteneli şi strădanii, Arhimandritul Valerian Zaharia este ales de Înaltul Colegiu Electoral al Bisericii Ortodoxe, în ziua de 11 noiembrie 1951, în scaunul vacant de Episcop al Oradiei.

Hirotonirea în arhiereu s-a săvârşit în ziua de miercuri, 13 noiembrie 1951, în Catedrala Patriarhală din Bucureşti, iar îndătinata slujbă de înscăunare s-a săvârşit festiv, în ziua de 25 noiembrie 1951, în Catedrala Oradiei, „Biserica cu lună".

A păstorit Eparhia Oradiei timp de 18 ani, într-o perioadă de grele transformări şi a căutat binele păstoriţilor săi, chiar dacă făcându-şi cu zel datoria şi-a asumat riscuri câştigându-şi nemeritat mulţi duşmani. Toată viaţa a fost urmărit de sentimentul datoriei, chiar riscându-şi, cum de altfel se va şi întâmpla, Scaunul Episcopal.

În cuvântul de instalare anticipa zicând: „pentru chivernisirea după cuviinţă a celor sfinte şi pentru slujirea credincioşilor, pildă veşnică voi avea în faţa mea pe Mântuitorul şi pe Sfinţii Apostoli care pentru credincioşi şi-au dat cu bucurie viaţa lor".

A fost pensionat împotriva voinţei sale, în decembrie 1969, clipă din care Episcopul Valerian va redeveni un nonconformist singuratic, cum de altfel a fost toată viaţa. Dumnezeu a prelungit această stare pe care a îndurat-o cu stoicism, dar şi cu conştiinţa curată până în ultimile clipe din viaţă.

S-a stabilit, după lungi peregrinări, care i-au condus paşii „de la Nistru pân' la Tisa", în casa parohială a parohiei Podeanu din str. Dornei nr. 70.

A slujit Sfânta Liturghie în Biserica parohială duminică de duminică, a predicat fără să amintească vreodată de suferinţele sale pe care le socotea „încercări ale unei vieţi şi aşa prea greu de suportat".

Ultima Sfântă Liturghie la care a slujit a fost la întâmpinarea Domnului, din 2 februarie 1996.

A fost depus în toată cinstea cuvenită unui episcop, în Biserica parohială Podeanu, iar în ziua de vineri, 15 martie, slujba înmormântării a început prin oficierea de către Prea Sfinţitul Episcop TEODOSIE SNAGOVEANUL a Sfintei Liturghii a Darurilor mai înainte sfinţite, înconjurat de un numeros sobor de preoţi şi un mare număr de credincioşi.

La slujba înmormântării a luat parte Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, care îl cunoştea de peste 50 de ani, fiind însoţit de Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop VASILE COSTIN al Târgoviştei şi Prea Sfinţitul Episcop Vicar VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL.

Din partea Episcopiei Oradiei au luat parte fostul secretar de birou, P. C. Pr. IOAN POP şi Prof. DUMITRESCU BASARAB, care a transmis şi mesajul de condoleanţe din partea P. S. Episcop IOAN MIHĂLŢAN al Oradiei.

La sfârşitul slujbei a omagiat viaţa şi petrecerea celui ce va rămâne „Eiscopul nostru Valerian", P. C. Paroh VASILE AILIOAEI, cel care în ultimii 6 ani din viaţă a fost sprijin al suferinţelor sale sufleteşti şi trupeşti.

A luat apoi cuvântul Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, care a cunoscut strădaniile şi suferinţele Prea Sfinţitului Episcop Valerian, atât ca vecin de Eparhie, pe vremea când Prea Fericitul TEOCTIST era Episcop al Aradului, cât şi ca Patriarh, calitate în care l-a ajutat pe cel ce va rămâne alături de Biserica Podeanu unde a fost înmormântat — Episcopul Valerian Zaharia.

Dumnezeu să-l odihnească!

Paroh,
Pr. Vasile Ailioaei

SÂMBĂTĂ, 20 aprilie a.c., s-a întâlnit la Mânăstirea Sâmbăta cu Dl. Primar al Făgăraşului, Nicolae Ciocan şi cu dl. director al Liceului „Radu Negru" din aceeaşi localitate.

DUMINICĂ, 21 aprilie a.c., predică la Mânăstirea Sâmbăta, Duminica Tomii.

LUNI, 22 aprilie a.c., s-a întâlnit cu Excelenţa Sa, Alfred Moses, ambasadorul Statelor Unite ale Americii la Bucureşti la o recepţie în salonul de protocol al Hotelului Împăratul Romanilor.

MARŢI, 23 aprilie a.c., sărbătoarea Sf. Mare Mucenic Gheorghe, a participat la sediul Academiei trupelor de uscat Sibiu la instalarea preotului militar Valentin Beţiu căruia **Î. P. S. Mitropolit Antonie** i-a acordat cu această ocazie rangul bisericesc de sachelar, cu dreptul de a purta brâu albastru. Cu acest prilej **Î. P. S. Mitropolit** a vorbit despre clerul militar în istoria neamului românesc, evocând memoria episcopului armatei Partenie Ciopron, pe care l-a cunoscut şi care l-a hirotonit preot.

DUMINICĂ, 28 aprilie a.c., a cercetat Mânăstirea Orlat, judeţul Sibiu.

Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe

Semnalăm... Semnalăm...

● **„Cărţi româneşti, vă ordon treceţi Prutul"**, e titlul unui interviu pe care l-a dat ziarului „România Liberă" (24 febr. 1996) ilustrul om de cultură Octavian Ghibu, membru al Adunării Naţionale Bisericeşti a Patriarhiei Române. Într-o casetă introductivă dl. Răzvan Bucuroiu scrie: **„Basarabia, eterna rană a României, continuă să sângereze".**

Despre ce este vorba în interviul d-lui Octavian Ghibu? Despre o **rană,** într-adevăr. O rană culturală. O rană naţională. Autorităţile de la Chişinău confiscă la Prut cărţile româneşti care vor să treacă în Basarabia. E ca un program de înfometare culturală. Un genocid.

Oare refuză şi cărţile de la Moscova? Aşa ar trebui să fie dacă, să zicem, refuzul cărţilor româneşti s-ar datora suficienţei culturale a Basarabiei! Dar în asemenea cazuri, se ştie, „suficienţa" are numai o conotaţie negativă.

În fapt e politică rusească şi rusofonă a celor care uită „binefacerile" deportărilor în Siberia a sute de mii de basarabeni, şi umplerea golului cu ruşi aduşi de prin toate pestenistrurile, de unde ne-au călcat hoarde tătare, căzăceşti în tot trecutul istoriei noastre.

Dl. Octavian Ghibu arată că se confiscă îndeosebi cărţile care tratează despre trecutul Basarabiei. Dar se poate oare omorî un trecut? Poate cineva şterge din istorie trecutul românesc al Basarabiei, cetăţile lui Ştefan cel Mare, limba română? Ruşii şi rusofonii şi rusofilii sunt ca nişte donchişoţi în faţa cetăţilor lui Ştefan cel Mare. Iată definiţia de dicţionar a donchişotismului: **„atitudine sau purtare caracteristică omului lipsit de simţul realităţii, care urmăreşte scopuri fantastice şi irealizabile, manifestând un eroism steril".**

Am căutat în acelaşi Dicţionar (DEX, 1975) şi cuvintele **rusofil** şi **rusofon.** Socotite în acea vreme peiorative şi incomode pentru ruşi, nici n-au fost trecute în Dicţionar.

Au rămas peiorative până astăzi!

* * *

● Există undeva la o parohie de ţară un preot cu o râvnă culturală deosebită. Scrie fără răgaz, şi-a făcut o editură în parohie şi tipăriturile sale — operele sale — poartă pecetea unui zel misionar aproape neverosimil. Este fără îndoială solicitat în parohie ca orice preot, cu slujbe, spovedanie, vizite pastorale la bătrâni şi bolnavi dar, în afară de acestea şi fără a le neglija, îşi găseşte timp şi pentru scris. A început cu lucruri mici, cu istorioare şi pilde, cu predici, apoi a trecut la eseu şi în cele din urmă la cercetare. Aceasta din urmă i-a adus acum satisfacţia de a-şi vedea tipărită o carte despre **„Nicolae Iorga — concepţia istorică"** (Bârda, ed. „Cuget românesc", 1995, 270 p.).

Este vorba de părintele Al. Stănciulescu-Bârda. Suntem de multă vreme în corespondenţă, deşi cred că ne-am văzut doar o singură dată.

Cartea despre Nicolae Iorga poartă girul ştiinţific al unui cunoscut istoric, acad. Ştefan Pascu, ceea ce echivalează aproape cu un act academic într-o specialitate care nu este a lui, căci părintele Stănciulescu, după ştiinţa mea, are doar studii teologice, nu şi de litere sau istorie. Iată însă că, cine vrea şi are instrumentele necesare pentru aceasta, poate face şi altceva decât teologie. Şi când o face şi cu pasiune, o face bine. Acad. Şt. Pascu a „propus şi a susţinut publicarea cărţii". Şi nu e o carte oarecare, o monografie de inventar. E o carte de istoriografie care abordează „concepţia istorică" a lui Nicolae Iorga, deci merge la substanţă, la teoretizări, ceea ce e o întreprindere în acelaşi timp de mare pricepere şi de mare curaj. Ar fi de dorit să pătrundă şi în lumea istoricilor, şi în a celor ce studiază fenomenele culturale.

Aşadar . . . nasc şi la Bârda oameni! — cum spunea cronicarul despre Moldova.

Este în cea mai frumoasă tradiţie culturală românească, participarea preoţilor la zidirea culturală ca şi la cea spirituală. Au făcut-o figuri mari de preoţi şi ierarhi în trecut, şi iată că o fac şi astăzi. Dacă ar mai trăi marele nostru profesor Nicolae M. Popescu, academician, Popa Nae cum era cunoscut în epocă încă în viaţă, fiind aşezat în rândurile marilor „popi" din istoria românilor — Popa Şapcă, Popa Tun, Popa Soare etc. — ar adăuga, fără îndoială, în cartea sa despre **„Preoţii de mir"** şi pe părintele Stănciulescu-Bârda.

În Ardeal preoţilor li se urează: Dumnezeu să-ţi ţie darul! Dumnezeu să-i ţie părintelui Stănciulescu, darul preoţiei, al cercetării şi al scrisului.

ANTONIE P.

ERATĂ

Dintr-o regretabilă neatenţie, s-a strecurat, în numărul 13—16 din 1 şi 15 aprilie 1996, al „Telegrafului Român", la rubrica „Semnalăm", pag. 8, rândul 2 de sus, o eroare de tipar care se va îndrepta astfel: în loc de revista „Unirea", se va citi revista „Învierea". Ne cerem cuvenitele scuze!

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**. Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 mai
nr. 19—20
1996

Înălțarea Domnului, izvor de bucurii

Sf. Epifanie de Cypru, Omilia a IV-a PG 43, col. 477—482

Podoaba corpului este capul. Podoaba sărbătorilor este cea pe care o sărbătorim astăzi. Prăznuim Înălțarea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos. Este pecetea tuturor sărbătorilor Domnului. Ea poartă frumusețea iconomiei Domnului, dăruindu-i sfârșitul.

Prima dintre sărbători, în ordinea lor, este Nașterea admirabilă a lui Hristos după trup. Cine nu vede cu câte laude, cu câtă admirație trebuie să fie înconjurată coborârea spre noi a marelui Dumnezeu, coborârea Sa, dar mai mult mărinimia Sa! Cine nu știe să admire că Domnul tuturor lucrurilor a luat chipul slavei?

După Naștere vine Teofania sau Epifania, care deschide ochilor noștri taina lui Hristos.

Dar această sărbătoare nu este culmea bucuriei noastre; trupul muritor al lui Hristos nu a fost încă îmbrăcat cu nemurire prin slăvita înviere.

A treia sărbătoare este, deci, Învierea care urmează îndeaproape Patima mântuitoare. Această Sărbătoare dă viață celor care, prin botez, au fost iluminați prin Sângele lui Hristos. Prin ea, lumea ruinată este înălțată, prin ea, Adamul căzut primește viața eternă.

Dar bucuria nu este încă perfectă; există încă Cincizecimea în care Duhul Sfânt, cu bucurie, este dat Apostolilor.

Dar cea mai mare dintre sărbători, cea în fața căreia orice predică nu este decât o gâlceavă, este Înălțarea, torent de delicii și plină de bucurie.

Astăzi, Hristos deschide porțile cerului prin care curge șiroaie, lumina. Veniți deci să contemplăm această lumină care traversează cerurile cerurilor. Nimeni, nici chiar Ilie, nu a urcat până în acel cer, ci numai Acela care a spus clar: „Nimeni nu urcă la cer decât Fiul Omului care este din cer". Bunul păstor, care a lăsat în munți cele 99 de oi, adică îngerii, pentru a veni să caute oaia pierdută, o aduce astăzi pe umerii Săi și strigă: Părinte, Eu am găsit oaia pe care șarpele a indus-o în eroare. Pe căile rătăcirii, Eu am văzut-o murdară de noroiul păcatului, Eu am salvat-o prin mana Atotputerniciei Mele, Eu am ridicat-o îndată, îndemnat de dragostea inimii Mele, Eu am spălat-o în Iordan, parfumată cu ungerea Duhului Meu. Acum, înviată, iată-Mă, Eu îți ofer Ție acest dar vrednic de Tine, oaia găsită".

Trad. de Pr. drd. Aurel Pavel

SF. AMBROZIE DE MILAN
— PÂINEA VIEȚII —

„Când te apropii de Sfântul Jertfelnic, îngerii se minunează, căci se realizează atunci deplin ceea ce ai primit odată cu Sfântul Botez".

Proorocul David se ruga zicând: „Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi" (Ps. 50, 8). De ce oare zicea așa?

Pentru că zăpada este albă, dar imediat ce se topește devine noroi. Dacă păstrezi bine ceea ce ai primit (la botez), harul curăției va dura de-a pururea.

Ai venit așadar cu sufletul
înșetat la altar.
Ai venit dorind să primești de
aici cel mai mare dar.
Ți-ai lăsat păcatele tale și te-ai
umplut de har.

Te-ai apropiat de altar. Dar poate ai zis: „Această pâine este una obișnuită, o pâine de fiecare zi".

Da, aceasta era, adică o pâine obișnuită mai înainte de a fi spuse cuvintele de sfințire.

După aceea îndată, această pâine simplă a devenit Trupul lui Hristos. Cum? Prin ce cuvinte?

Prin cuvintele lui Hristos.

Într-adevăr toate celelalte pe care le-ai auzit rostindu-se mai înainte sunt cuvintele preotului; preamărirea lui Dumnezeu, rugăciunile pentru credincioși și altele.

Dar când e vorba să se săvârșească Preasfânta Taină (Euharistia) preotul nu folosește propriile lui cuvinte. Repetă cuvintele lui Hristos. Cuvântul lui Hristos e cel care săvârșește taina.

Ce este Cuvântul lui Hristos? E acela prin care s-au zidit toate. „Un Cuvânt al Domnului a fost spus și s-a zidit cerul. Cu un Cuvânt al Lui s-a făcut pământul, marea și toate cele dintr-nsa".

Vezi deci ce putere are Cuvântul lui Hristos!

Deci dacă există o asemenea putere în Cuvântul lui Hristos, încât din cele ce nu erau să fie zidit universul, cu cât mai creator este Cuvântul prin care să se prefacă o materie în altceva decât ceea de a fost înainte.

Îți spun că înainte de sfințirea darurilor, nu era Trupul lui Hristos, dar a devenit atunci când s-au repetat cuvintele Lui. A zis și s-a făcut.

Și tu înainte de Botez ai fost cufundat în păcatele tale cele vechi dar după Taină ai devenit un om nou.

Cunoaște deci că pâinea și vinul se prefac în Trupul și Sângele lui Hristos prin Duhul Sfânt.

Fii cu luare aminte: Toate cuvintele care precedează și explică instituirea Tainei (Împărtășaniei) sunt ale evanghelistului. Dar cuvintele: „Luați, mâncați ... și beți dintru acestea toți ...", sunt însăși cuvintele lui Hristos. Ce zice oare Apostolul despre participarea noastră la Sf. Jertfă: „Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar" (1 Cor. 11, 28) și „ori de câte ori veți mânca această pâine și veți bea din pahar moartea Domnului vestiți până când va veni" (1 Cor. 11, 26).

Deci dacă mărturisim moartea Lui, mărturisim și iertarea păcatelor noastre.

Trebuie deci întotdeauna să primim Trupul și Sângele Domnului întru iertarea păcatelor.

Cel ce păcătuiește mereu, trebuie tot mereu să alerge la acest leac al mântuirii.

Fie ca Harul Domnului să fie de-a pururea cu voi".

Tradus de

Ierod. Visarion Bălțat

Act sinodal la sfințirea Marelui Mir 1996

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Treimea cea întru tot Sfântă de o ființă și nedespărțită - Amin.

Luând aminte că în curgerea anilor din urmă viața religioasă a cunoscut deosebite sporuri duhovnicești, iar lucrarea sfințitoare a Bisericii la care s-a întrebuințat Sfântul și Marele Mir, care s-a sfințit în anul 1993, spre folosul și creșterea duhovnicească a credincioșilor, a făcut ca acesta să se apropie de sfârșit, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât ca potrivit rânduielilor îndătinate și dreptului ei de Biserică Autocefală să purceadă din nou la pregătirile necesare pentru Sfințirea Marelui Mir în anul 1996.

Drept urmare, în zilele de luni, marți și miercuri din această Săptămână Mare, în Paraclisul Mânăstirii Antim din București, cu săvârșirea slujbei cuvenite săvârșită de către Î.P.S. Mitropolit NESTOR al Olteniei, P.S. Episcop Vicar TEODOSIE SNAGOVEANUL al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P.S. Episcop Vicar GHERASIM PUTNEANUL al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, împreună cu un sobor de preoți și diaconi s-au preparat ingredientele și s-a pregătit Marele Mir pentru sfințire.

Iar astăzi, 11 aprilie, în Sfânta și Marea Joi din Săptămâna Sfintelor și Mântuitoarelor Patimi ale Domnului nostru IISUS HRISTOS, din anul 1996, când facem și pomenirea Sfântului Ierarh CALINIC de la Mânăstirea Cernica, potrivit rânduielii dintotdeauna a Bisericii Ortodoxe, atestată documentar și pe pământul românesc la anii 1513, 1642, 1670, 1707, 1882 și de șaptesprezece ori în cei 110 ani de la autocefalie.

Noi, TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu Înalt Prea Sfinției Mitropoliți și Arhiepiscopi, cu Prea Sfinției Episcopi, cu Prea Sfinției Episcopi Vicari Patriarhali, și cu Prea Sfinției Episcopi Vicari și Arhierei Vicari, membri ai Sfântului Sinod, pornind în procesiune religioasă de la Reședința Patriarhală, ne-am adunat în Biserica „SFÂNTULUI SPIRIDON-NOU" din București și în cadrul dumnezeieștii Liturghii a Sfântului Ierarh VASILE CEL MARE, cu puterea, cu lucrarea și prin pogorârea harului Prea Sfântului și de viață dătătorului Duh, am săvârșit SFINȚIREA MARELUI MIR, care se va folosi la întărirea în Duhul Sfânt a credincioșilor creștini prin Taina Mirungerii ca pecete a darului Sfântului Duh și la sfințirea, prin ungere, a noilor biserici și a antimiselor de la parohiile și mânăstirile din cuprinsul Eparhiilor Patriarhiei Române din țară și de peste hotare.

Această sfințire a MARELUI MIR a avut loc acum pentru a optsprezecea oară în de Dumnezeu păzita Biserică Ortodoxă Română după recunoașterea ei, în anul 1885, ca autocefală, de către celelalte Biserici Ortodoxe autocefale surori, în frunte cu Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, și pentru a treia oară în cei 10 ani de la alegerea și încăunarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. La această slujbă de sfințire a MARELUI MIR au fost de față consilieri patriarhali și mitropolitani, profesori de teologie, călugări, călugărițe și credincioși.

Cuvântul de învățătură a fost rostit de Înalt Prea Sfinția Sa, Înalt Prea Sfințitul DANIEL Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.

Spre aducere aminte s-a înscris acest ACT SINODAL în „Condica Sfântă a Sfântului Sinod al Bisericii Autocefale Ortodoxe Române", semnându-se de noi, Ierarhii, care am participat la săvârșirea acestei dumnezeiești slujbe.

Într-un cuget înălțăm calde rugăciuni către Bunul și Milostivul Dumnezeu, cel în Treime lăudat.

Președintele Sfântului Sinod,
† TOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Vechimea vieții mănăstirești la români

Se afirmă, în general, că existența și organizarea vieții mănăstirești la poporul român este târzie și ea ne-ar fi venit prin intermediul slavo-bizantin. Realitatea lucrurilor însă este cu totul alta, nereținută până în prezent de istoriografia românească.

În Transilvania, Maramureș și Banat avem un număr însemnat de toponime, unele **Râmeț** sau **Rimeț** și altele **Remetea, Rimetea, Remeț.** Din primul grup fac parte: **Râmeț, Râmeț-Brădești,** transcris în maghiară **Remete - Bredesty, Râmeț - Cheia, Râmeț - Olteni, Râmeț - Poieni, Râmeț - Valea Inzelului, Râmeț - Valea Mânăstirii, Râmeț - Valea Uzei** (toate în jud. Alba), **Râmeț - Sat** sau **Pleașa, Cheia Râmețului** și **Râpa Râmețului** sau **Mânăstirea** (tot în jud. Alba). Din al doilea grup: **Remetea** (în jud. Alba, Bihor, Harghita - Mureș), **Remetea Chioarului** (Maramureș), **Remetea Lungă** (Timiș), **Remetea Mare** (Timiș), **Remetea Mică** (Timiș), **Remetea Oașului** (Satu Mare), **Remetea Pogănici** (Caraș-Severin). **Pe Rimetea** sau **Gura Râmeții** (Bistrița Năsăud), **Remeți** (Bihor, Maramureș), **Remeți pe Someș** (Maramureș). Se susține că toponimele respective au la bază maghiarul **remete** (= pustnic, sihastru, călugăr) (Coriolan Suciu, **Dicționar istoric al localităților din Transilvania,** II, București, 1967, p. 80; Iorgu Iordan, **Toponimia românească,** București, 1963, p. 245; idem, **Dicționar al numelor de familie românești,** București, 1983, p. 392; N. A. Constantinescu, **Dicționar onomastic românesc,** București, 1963, p. 139). Același lucru se susține și în **Dicționarul limbii române** (DLR). Se impune o precizare etimologică.

Mai întâi reținem toponimele asociate: **Râmeț - Valea Mânăstirii, Râpa Râmețului** sau **Mânăstirea,** care ne indică vechi așezări monahale, anterioare, rămase în tradiția orală a poporului din aceste locuri.

În limba română, cuvântul **râmeț** (s. m.), pl. **râmeți,** vine din latinul **eremitus,** din **eremita, - ae,** provenit din limba greacă **eremitis** (singular — **eremit**), din **eremiá** (Erimia = loc solitar, deșert), Prin afereza lui **e -** inițial neaccentuat, cu trecerea următorului **e -** din **eta** (- η -) în **- â -,** înaintea unei consoane nazale, provocată de **- r -** precedent, cu deschiderea lui **- i -** neaccentuat în **- e -** și cu **asibilarea** lui **- t -** latin + **e, i** în **- ț (i),** cuvântul ne vine în limba română din epoca dacoromană, sec. II-VI. În italiană avem **romito** din **eremita.** Cuvântul românesc **râmeț** a fost împrumutat și în maghiară, **remete,** ca și **zembeta,** din românescul **sâmbăta,** din lat. **sambatha** (Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** București, 1986, p. 386). Procesul a fost deci invers: **remete** provine din **râmeț,** și nu **râmeț** din **remete.** De aici rezultă concluzia că toate toponimele menționate: **Remetea, Remeți, Rimetea,** la început s-au numit și ele **Râmeț(i)** și, cu timpul, au fost maghiarizate. Se cunoaște că în Transilvania avem un proces intens de maghiarizare a multor nume de familie și de toponime românești.

Episcopul Teotim al Tomisului, pe la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea, a elaborat o scrisoare specială adresată **eremiților** (singuraticilor) și **cenobiților** (cei care trăiau viața monahală în comun în mânăstiri) din Scythia Minor (Dobrogea) (I. G. Coman, **Scriitori bisericești**

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. I. Ionescu

Infracționalitatea — o problemă de nerezolvat?*

Cred că e potrivit să încep această expunere cu o referire la titlul însuși.

Infracționalitatea ... Cuvântul definește situația de existență a infracțiunii. Fără vreun calificativ anume: dacă e vorba de infracțiuni mai multe sau mai puține, mai mult sau mai puțin grave. În mintea noastră însă, cetățeni din România sfârșitului de secol XX, termenul implică astfel de calificative. Auzindu-l sau folosindu-l ne gândim la o situație în care infracțiunile sunt multe, mult prea multe, și adeseori extrem de grave. Și dacă ridicăm astăzi această problemă este pentru că simțim că nu se mai poate astfel. Că e urgent să facem ceva spre a stăvili cât de cât infracționalitatea în care pare înnămolită cu totul societatea noastră.

Dar ce este infracțiunea. Vom spune simplu că infracțiunea este încălcarea legii, abaterea de la lege.

Care lege? Cred că esența întregii probleme este implicată în această întrebare.

S-ar putea răspunde simplu: legile de stat. Infracțiunea este încălcarea legilor de stat.

Pentru ce însă sunt încălcate atât de mult aceste legi - și, bineînțeles, nu am în vedere numai infracțunile și infractorii calificați ca atare? În lipsa cvasigenerală de respect față de legi, nu discernem, oare o problematizare a legilor înseși? Nu e acesta un semn clar că cetățenii nu mai recunosc în legile care li se impun **Legea,** cu majusculă, acea categorie filozofică desemnând tipuri de relații esențiale, necesare și generale între oameni? Și nu mă refer numai la cetățenii certați cu legea. Ci, în general, la membrii societății. Știm cu toții - și încă foarte bine - cât preț aveau în conștiința cetățenilor României legile epocii ceaușiste. Încălcarea multora dintre ele nu aducea nici celor mai buni vreo mustrare de conștiință. Deoarece erau legi împotriva dreptății și chiar împotriva firii. Furtul, de pildă, era furt, dar nu și furtul din avutul obștesc. Preoții dezlegau cu destulă ușurință un astfel de păcat.

Din păcate, situația nu este mai bună în epoca pe care o numim - cu mai multă sau mai puțină dreptate - postcomunistă. Ba chiar, în unele privințe, discrepanța dintre legislația de stat și **Lege** este și mai acută. Se vorbește mult, de pildă, de gravul compromis privind statutul legal al homosexualității. Și pe drept cuvânt. Cvasitotalitatea cetățenilor români nu s-au simțit nicidecum reprezentați de către parlamentarii care au votat acest compromis. Ba chiar se simt grav amenințați de o astfel de lege, care - dată fiind mai ales legătura între homosexualitate și SIDA - apără așa-zisul „drept" al unei infime minorități cu punerea în pericol a sănătății - nu numai morale - și a vieții unui întreg popor. Cum să respecți o astfel de lege? Cum să-i bagi în cap românului cu cel mai elementar bun simț că sodomia ține de comportamentul decent și acceptat?

Ce să mai spun de legea care face din uciderea unui nevinovat un fapt ce ține de cotidianul cel mai obișnuit? Am în vedere, desigur, faptul strigător la cer că uciderea pruncilor nenăscuți este, în societatea românească ce se vrea în bună parte și creștină, un act absolut legal. Această îngrozitoare violență și elementară lipsă de respect față de ființa umană, cu atâtea milioane de victime nevinovate - de fapt, majoritatea pruncilor acestui neam -, explică foarte bine de ce atâția socotesc normală violența și încălcarea drepturilor elementare ale semenilor lor.

Am dat aceste două exemple care sunt, desigur, și cele mai frapante. Dar câte altele nu mai sunt?

Așadar, există cazuri în care divorțul dintre legea de stat și Legea morală este de un flagrant strigător la cer. Iar faptul că atâția dintre cetățeni nu se simt obligați nicidecum în conștiința lor la respectarea legilor de stat are drept cauză principală tocmai acest divorț. Căci simțul moral este sădit în ființa umană de Creatorul Însuși. Și chiar cei mai răi infractori nu sunt cu totul lipsiți de lumina conștiinței. La această lumină trebuie să facem apel dacă dorim cu adevărat să găsim soluția infracționalității. Ori, un astfel de apel rămâne absolut neconvingător atâta vreme cât legile societății contravin Legii dumnezeiești.

Căutând să stăvilim infracționalitatea, trebuie să

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Vasile Mihoc

* Conferință ținută la Casa de cultură din Sibiu, 16 mai 1996.

SFÂNTUL IRINEU
2. Învățătura

Sfântul Irineu a fost cel din urmă dintre creștinii care au cunoscut pe discipolii Apostolilor. El a ascultat pe Sfântul Policarp și și-a însușit învățăturile lui, Policarp fiind cel din urmă dintre discipolii Apostolilor. Astfel se leagă firul generațiilor creștine, păstrându-se în mod complet și exact învățătura Domnului predată de Sfinții Apostoli. Sf. Irineu a activat foarte mult în ogorul Bisericii creștine: a fost misionar la popoarele celtice, a luptat foarte mult pentru menținerea bunei înțelegeri și unității în sânul aceleași Biserici, mai ales în disputa cu montaniștii și prin discuțiile privitoare la data serbării Paștilor, a combătut pe eretici. Prin această complexă și strălucită activitate, el face legătura dintre Orient și Occident. Dar pe lângă aceste însușiri el a fost și un scriitor de seamă: a fost polemist, apologet și comentator al Sfintei Scripturi. Activitatea lui Irineu se poate rezuma în două cuvinte: a distrus gnosticismul și a pus bazele teologiei creștine. S-a ocupat de originea ereziilor, în special a celei gnostice, a prezentat doctrina falsă pe care aceasta se bazează și i-a opus învățătura cea adevărată a religiei creștine. Cu acest prilej ne-a dat știri importante despre erezii — oameni și doctrine — și ne-a formulat complet doctrina creștină. Irineu cunoștea gnosticismul atât din studiile proprii cât și din lucrările lui Hegesip și Sf. Iustin Martirul și Filozo ul. El l-a combătut atât de temeinic încât toți cei care au venit după el, începând cu Tertulian l-au folosit ca izvor. A opus monoteismul, dualismului gnostic. Are marele merit de a fi expus doctrina creștină pe baze scripturistice. El se ocupă de adevărul credinței și spune că el se află numai în Biserică. Biserica este păstrătoarea învățăturii Domnului, aflată în cele două testamente: „Unde este Biserica, acolo este și Duhul Sfânt și unde este Duhul Domnului acolo este Biserica și tot harul: Duhul este însă adevărul, Învățătura adevărată este numai aceea pe care o dă ierarhia, care este descendentă de la Sfinții Apostoli".

Sf. Irineu este un important martor al dezvoltării noțiunii Sfintei Tradiții. Garanția păstrării nealterate a învățăturii Apostolilor în Biserică o vede, ca și Hegesip, în succesiunea neîntreruptă a episcopilor, urmașii Apostolilor. De aceea el și dă un tabel de succesiune a episcopilor și accentuează în mod repetat legăturile sale cu părinții apostolici și a acelora, la rândul lor, cu Apostolii. Arată că „toți cei ce vreau să afle adevărul să ia în considerare tradiția apostolilor în lumea întreagă, în toate bisericile", și „putem enumera pe cei instituiți de către Apostoli, episcopi în biserici și pe urmașii lor până la noi, nimeni dintre ei n-a învățat așa ceva ce ne învață gnosticii". Pe lângă moștenirea din urmaș în urmaș, care dă episcopilor harisma ade-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu

(Urmare din pag 1)

vărului, altă garanție a nealterării tradiției apostolice este comunicarea între ele a Bisericilor. Prin această comunicare Biserica întreagă devine păstrătoarea infailibilă a Sfintei Tradiții. În privința comunicării între ele a bisericilor, Roma deține recordul, fiind capitala lumii, în care vin oamenii din toate colțurile imperiului, deci din toate bisericile, prin urmare în ea găsești totdeauna mărturisită tradiția apostolică cea păstrată de întreaga Biserică. Unii dintre romano-catolici au încercat să susțină că Sf. Irineu se referă aici la primatul papal, dar istoricii bisericești și patrologii de seamă arată că nu poate fi vorba de așa ceva. Spre exemplu Aimé Puech scrie că „el află credința adevărată la fel de garantată și în celelalte biserici apostolice... și cum el pe lângă spirit împăciuitor avea și tărie de caracter, n-a ezitat în două împrejurări, unde a crezut util să dea acest lucru, să dea lecții de modestie episcopului Romei, în loc să se supună orbește voinței acestuia". (O împrejurare este cea a discutării serbării Paștilor, iar alta cu ocazia călătoriei la Roma în 177).

Scrierile Noului Testament le numește Irineu, Sfântă Scriptură, separându-le de Sfânta Tradiție și așezându-le alături de cele ale Vechiului Testament, atât în privința caracterului inspirat, cât și în puterea de demonstrare a adevărului credinței. El are deja formal canonul Testamentului Nou, dar se pare că a omis din el epistola către Evrei și a așezat în locul ei Păstorul lui Herma. În loc de a vedea o dificultate în coexistența celor patru evanghelii, pe alocurea diferite, dar toate patru adevărate și necesare, el vede în aceasta un plan divin, pe care caută să-l justifice astfel: „Evangheliile sunt patru și nu pot fi nici mai multe și mai puține de patru, pentru că patru puncte cardinale există și patru vânturi principale și Biserica răspândită peste tot pământul, având drept stâlp și firmament Evanghelia și duhul vieții, trebuie să aibă patru stâlpi care distribuiesc în toate părțile nestricăciune și viață omenirii. Cuvântul își are sediul pe heruvimi și heruvimii sunt patru. Cele patru Evanghelii corespund simbolurilor: leului (Ioan), Vițelului (Luca), Omului (Matei) și vulturului (Marcu). Și altă armonie descoperim, când ne gândim că Dumnezeu a făcut cu omenirea patru legăminte: unul cu Adam, înainte de potop, altul cu Noe, după potop, al treilea cu Moise prin Lege, al patrulea care înnoiește omenirea și o recapitulează în sine, prin Evanghelie, care ridică pe oameni, înaripându-i până la cer". Dă știri prețioase despre originea Evangheliilor, în special știrea că Evanghelia lui Marcu a fost scrisă după moartea Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Învățătura Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, o află rezumată în Simbolul Credinței, ce se cerea, probabil, de la catehumenii care cereau botezul și de la străinii care cereau comuniunea, și pe care el îl numește „canonul (regula) adevărului", ș-l expune ca, „credința într-un singur Dumnezeu, Tatăl atotțiitorul, carele a creat cerul și pământul și marea și toate câte sunt într-însele; și într-un singur Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu carele s-a întrupat pentru mântuirea noastră; și în Duhul Sânt, carele prin proroți a prezis planul și venirile și nașterea din Fecioară și patima și învierea din morți și înălțarea cu trup cu tot la cer a puternicului Hristos Iisus Domnul nostru și revenirea Sa din cer în gloria Tatălui Său pentru a recapitula toate lucrurile și a învia tot trupul întregului neam omenesc, pentru ca tot genunchiul în cer și pe pământ și sub pământ să se plece în cinstea lui Hristos Iisus, Domnul, Dumnezeul Mântuitorul și Regele nostru, după voința Tatălui celui nevăzut, ca toată limba să-L mărturisească, iar El să judece drept toate lucrurile, să trimită în focul de veci și îngerii vinovați și apostați, și oamenii cei fără de lege, necredincioși, mișei și hulitori; iar celor drepți și sfinți ce i-au ținut poruncile și au stăruit în a-L iubi, unii de la început, alții de la pocăirea lor să le dea și darul Său nestricăcios, viață și glorie veșnică. Iară binevestirea rea și credința ce a primit Biserica, precum v-am mai spus și pe care deși împrăștiată în toată lumea, ea o păstrează cu grijă, ca și cum ar avea un singur suflet și aceeași inimă și o predică și învață și transmite în perfect acord, ca și cum n-ar avea decât o singură gură. Da, limbile sunt diverse în lume, dar tradiția și credința e una și aceeași și în Bisericile din Germania și în Iberii și între celți și în Răsărit și în Egipt și în Libia și în mijlocul lumii. Precum soarele cel creat de Dumnezeu e unul și același în lumea întreagă, așa și predicarea adevărului strălucește peste tot la fel și luminează pe toți oamenii care vreau să ajungă la cunoașterea adevărului".

SFÂNTUL IRINEU

Acest simbol de credință cuprinde toate punctele învățăturii bisericești. Explicându-l împotriva gnosticilor, Irineu a contribuit mult la progresul teologiei, alături de apologeți și chiar, întrecându-i în punctele care au fost atacate de gnostici. În privința Sfintei Treimi el nu dezvoltă o învățătură completă, ca Antenagora sau Teofil. Trebuie subliniată, totuși, exprimarea clară de către Irineu a credinței în perihoreza persoanelor Sfintei Treimi: „Fiul e în Tatăl și poartă în sine pe Tatăl". Ceea ce a trebuit să dezvolte Irineu împotriva gnosticilor, a fost mai mult raportul lui Dumnezeu cu lumea, decât raportul persoanelor divine întreolaltă. Gnosticii căutând soluții la problema originii răului, afirmau că lumea (în care este prezent răul) n-a fost creată de Dumnezeu ci de un om numit Demiurg, și acela fiind el însuși imperfect, a pus și răul în lume. Irineu accentuează identitatea Creatorului lumii cu Dumnezeul suprem, iar originea răului o explică astfel: „Dumnezeu e singur perfect și atotperfect, atotperfecțiunea Lui exclude perfecțiunea altor ființe alături de El, deci creaturile Sale sunt în mod necesar imperfecte, imperfecțiunea lor se reduce însă în starea lor originală numai la libertatea voinței, care includea în sine posibilitatea de a alege răul. Răul, deci nu este ceva substanțial ci o modalitate de a utiliza libertatea voinței.

Analizând istoria răului în lume, dezaprobă pe Tatian care negase mântuirea lui Adam. Dimpotrivă, primul om mântuit, primul om pe care-l are în vedere activitatea mântuitoare a lui Iisus Hristos este Adam. Toată istoria lui Iisus nu este decât opusul istoriei lui Adam; însăși opera de mântuire o numește Irineu, recapitulare, considerând pe Iisus ca al doilea cap al omenirii, în locul lui Adam căruia șarpele i l-a tăiat în rai. Printr-o femeie a venit căderea și tot printr-o femeie vine și mântuirea. Fecioara Maria, prin ascultarea ei, repară neascultarea feciorelnicei Eva. Adam nu a rezistat ispitei în rai, de aceea a căzut și pentru a-i repara greșeala, Iisus se expune ispitei diavolului în pustiu și îi rezistă, etc.... Irineu este convins că păcatul lui Adam a fost săvârșit într-o zi de vineri, deoarece vinerea a și fost răscumpărat pe cruce. Asemănarea cu Dumnezeu pe care a pierdut-o Adam la cădere, era poses unea Duhului Sfânt pe care ni l-a dat iarăși Iisus Hristos. Păcatul lui Adam îl moștenim cu toții cei născuți din sămânța lui, de aceea se practică, zice Irineu, botezul copiilor.

Fiindcă gnosticii atacau realitatea trupului lui Iisus, Irineu a trebuit să lămurească și dogma hristologică și dogma euharistică. Pornind tot de la problema răului și admițând că răul este ceva inerent materiei, preexistente din veci alături de Dumnezeu, gnosticii nu admiteau că Hristos, eonul salvator ar fi putut avea trup compus din materie, suportul răului, ci ziceau că trupul său era numai aparent, deci ireal (docheism) și nu ne-a mântuit prin patimile acestui trup, ci prin împărtășirea gnozei, a cunoștinței adevărate. Trupul fiind din materia rea, nici învierea trupului nu o admiteau gnosticii, de aceea și învierea o argumentează Sf. Irineu.

Pornind de la constatarea că și gnosticii, fiind creștini, deși eretici, celebrau și consumau Sfânta Euharistie, Irineu combate teoria despre răutatea materiei provocându-se chiar la Sfânta Euharistie și arată că chiar Sfânta Euharistie are în compoziția sa și un element material, pământesc, pâinea și vinul, care prin rugăciunea care se rostește asupra lor se prefac în trupul și sângele Domnului. Dacă materia ar fi rea, nu s-ar folosi la Sfânta Euharistie.

Tot provocându-se la Sfânta Euharistie susține Irineu și credința în învierea trupurilor, zicând că dacă trupurile nu vor învia, de ce mâncăm trupul Domnului?

În privința trupului lui Hristos, Irineu pe lângă relevarea pasagiilor din Sfânta Scriptură care atribuie lui Hristos slăbiciuni și manifestări corporale evidente, precum și argumente pauline despre necesitatea întrupării, accentuiază și scoate în evidență ca centru al operei de mântuire îndumnezeirea omului, ceea ce nu se poate realiza fără ca Dumnezeu Fiul să nu ia asupra Lui întreaga natură omenească, inclusiv trupul. Dar și concepând mântuirea ca recapitulare, ca substituirea lui Hristos în locul lui Adam în calitatea de cap al omenirii se pretinde, ca să I se admită lui Hristos omenitatea întreagă și trupul real omenesc.

Vorbind despre cele trei persoane ale Sfintei Treimi care formează divinitatea perfectă, arată că Fiul este născut din veci din Tatăl (unii au căutat să vadă un fel de subordinațianism în privința Fiului, dar Irineu nu face acest lucru, el bazându-se pe expresiile evanghelice și pauline). Sfântul Duh este numit înțelepciune. El este acela care înlesnește omului apropierea de Dumnezeu. Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat. Cele două firi sunt unite într-o singură persoană. Iisus Hristos este mântuitorul omului și sfințitorul. Și la problema mântuirii prin Iisus Hristos, am văzut că Irineu arată și rolul Fecioarei Maria. El aseamănă pe Iisus cu Adam și pe Fecioara Maria cu Eva. Adam și Eva ne-au adus păcatul în lume, Iisus și Fecioara Maria ne-au spălat de el. Irineu afirmă că Fecioara Maria este mama lui Iisus Hristos. Admite, la fel ca Sf. Ignatie și Sf. Iustin, fecioria Născătoarei de Dumnezeu. Vorbind despre rău spune că nu este opera lui Dumnezeu, ci efectul libertății dată omului la creare. Despre îngeri spune că nu au trupuri. În problema antropologiei (vorbind despre om), are părere dihotomică. Sufletul este nemuritor și creat de Dumnezeu. Nu cade în preexistențialismul lui Origen. Am văzut că în privința cultului vorbește despre botez, pocăință și euharistie. Botezul este apa cerească prin care ne unim cu Hristos. Mai mult se ocupă de euharistie. Ea este trupul și sângele lui Hristos. Vorbește despre rolul rugăciunii în mântuire. Învață că învierea trupurilor este garantată prin Euharistie: „Câtă vreme ea este hrană și pentru trup, înseamnă că noi vom învia". În privința eshatologiei are însă o greșeală, este hiliast. Face aceasta, poate împotriva gnosticilor care negau învierea, prin faptul că materia este rea.

Rezumând, putem spune că Irineu a fost un creștin adevărat și un om cult. A luptat foarte mult pentru păstrarea credinței creștine, a scris împotriva ereticilor, formulând teologia creștină. A arătat rolul tradiției în menținerea adevăratei învățături, a dezvoltat învățătura despre Sfânta Treime, s-a ocupat de om și de problema răului, a prezentat Tainele ca mijloc de mântuire, a mărturisit învierea și mântuirea noastră. Într-un cuvânt Sfântul Irineu este părintele teologiei creștine în Occident. El a tras o adâncă linie între creștinism și gnosticism.

Vreme este a face Domnului...

Duminica a doua a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, Duminică închinată Sf. Ierarh Grigorie Palama, pentru credincioșii ortodocși greci de la Biserica Sf. Nicolae Pevkakion din Atena în general și pentru membrii comunității românești din Atena în special, a fost un prilej de mare și aleasă bucurie. În această zi, a primit dumnezeiescul har al preoției, P. C. Diacon Dr. Ilie Frăcea, fost ani în șir slujitor al acestei biserici, fiind primul preot român hirotonit în Grecia de către un ierarh grec, bineînțeles cu aprobarea Sfântului Sinod al B.O.R.

Sf. Liturghie arhierească a fost săvârșită în impunătoarea biserică parohială de către P. S. Petru, episcop auxiliar al Arhiepiscopiei Atenei, din încredințarea S. S. Arhiepiscop Serafim înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi între ei și clericii români aflați la studii în Atena.

În cadrul Sf. Liturghii înainte de hirotonia întru preot, P. S. Episcop Petru a rostit un cuvânt ocazional adresat noului candidat și credincioșilor prezenți în număr foarte mare la Sf. Slujbă, după care a rostit cuvântul îndătinat, cum se obișnuiește în Biserica Greciei, noul hirotonit. Pornind de la cuvintele Psalmistului, pe care le rostește diaconul la începutul Sf. Liturghii, „vremea este a face Domnului..." (psalmul 118, 126), P. C. Pr. Ilie Frăcea a evidențiat în cuvinte calde și emoționante crâmpeie din activitatea Sfinției Sale ca bursier și diacon timp de 16 ani neîntre-

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. Visarion Dumitru Bălțat

(Urmare din pag. 1)

definim corect infracțiunea. Iar definiția corectă a acesteia este cea pe care o dă Sf. Apostol Ioan Teologul în prima sa Epistolă sobornicească: „Oricine savârșește păcatul săvârșește și nelegiuirea (sau: călcarea legii), și *păcatul este nelegiuirea* (călcarea legii)" (I In 3, 4); și tot el zice mai departe: „Orice nedreptate este păcat" (5, 17).

Așadar: păcatul este nelegiuire, adică infracțiune; și invers: nedreptatea, adică nelegiuirea sau infracțiunea, este păcat.

Sunt valabile aceste ecuații pentru ceea ce definește legislația noastră de stat drept infracțiune? Din păcate nu. După legislația noastră numai unele păcate sunt și infracțiuni. Iar alte păcate, chiar foarte mari, nu numai că nu sunt infracțiuni, dar apar chiar drept recomandabile și sunt încurajate pe toate căile. Pe aceia dintre ascultătorii prezenți care sunt și educatori - dar și pe toți ceilalți, și mai ales pe cei care sunt părinți - îi întreb dacă-și dau cu adevărat seama cât de adâncă este prăpastia spre care duce copierea cu atâta dezinvoltură în educația din școlile noastre a unor tipare proaste de aiurea. Din păcate se găsesc și educatori care-și fac o vocație din a-i educa pe copiii încredințați lor pentru, de pildă, libertinajul sexual, anticoncepționale și avort. Fapte, desigur, permise de lege. Ce contează că, pornit pe această pantă, tânărul astfel educat va încerca să înlăture obstacolele care-i stau în calea împlinirii „idealului" spre care a fost îndrumat? Violul - și violența de orice fel -, înșelăciunea și furtul - căci poftele cer bani, foarte mulți bani - vin ca de la sine în viața tânărului astfel „educat". Stârnește-i omului pofta și l-ai și făcut infractor. Sf. Iacov zice: „Pofta, zămislind, naște păcat, iar păcatul, odată săvârșit, aduce moarte" (Iac 1, 15). Da, nimic mai puțin decât moarte, moartea veșnică, consecința ultimă a păcatului, adică a infracțiunii corect înțeleasă. Și, mai departe, Sf. Iacov scrie: „De unde vin războaiele și de unde certurile dintre voi? Nu, oare, de aici: din poftele voastre. Poftiți și nu aveți; ucideți și pizmuiți și nu puteți să dobândiți ce doriți; vă sfădiți și vă războiți..." (Iac 4, 1-2). Poftele trupești nu trebuie nicidecum stârnite și încurajate. Însuși termenul „educație" implică ideea stăvilirii pornirilor rele și deprinderea înfrânării. „Grija de trup să nu o faceți spre pofte", zice Sf. Apostol Pavel (Rom 13, 14).

Dar să revenim la cuvântul Apostolului Ioan: nu numai unele dintre păcate sunt nelegiuiri, ci toate păcatele. Mi-aduc aminte de ce-mi povestea un judecător credincios. Pe când Părintele Arsenie Boca se afla încă la Mânăstirea Sâmbăta, acest judecător s-a dus să-l caute acolo. Părintele l-a întâmpinat cu aceste cuvinte: „Ești un infractor, domnule judecător!" Îl califica astfel pentru un păcat care nu era oprit de legile de stat. Aceste cuvinte reflectă același mare adevăr formulat de Sf. Ioan Teologul: anume că orice păcat face din cel ce-l săvârșește un infractor. De la acest adevăr trebuie să înceapă lupta împotriva infracționalității.

Toată lumea este de acord că în această luptă educatorii au rolul esențial. Reprimarea infracțiunii cu legi oricât de aspre și cu mijloace polițienești oricât de bine puse la punct nu vor putea avea decât rezultate parțiale. Înăbușită parțial - și temporar - prin aceste mijloace, infracționalitatea nu numai că va subzista într-o mare - prea mare - măsură, dar va fi mereu gata să-și regenereze capetele-i de balaur, tăiate, cu atâta zadarnic efort, de paloșul justiției.

Vorbind de educatori și de rolul lor împotriva infracționalității, vom recunoaște cu toții, desigur, rolul Bisericii. Însuși faptul că un preot a fost invitat să se exprime asupra unei teme ca aceasta reflectă această recunoaștere a rolului educativ al Bisericii.

Infracționalitatea — o problemă de nerezolvat?

Înainte însă de a vorbi de rolul Bisericii, aș dori să precizez ce se înțelege prin Biserică. Socotesc necesar acest lucru deoarece stăruie o gravă confuzie în această privință. Biserica nu sunt numai clericii Bisericii, ci toți membrii ei, clerici și credincioși, și, ca atare, responsabilitățile bisericești revin și unora și altora, chiar dacă în grade diferite. Pentru ca Biserica să-și poată îndeplini rolul ei - inclusiv rolul ei educativ - este nevoie să fie puse în lucrare toate forțele ei. Noi, cu toții, ca unii care suntem chemați să trăim plenar calitatea noastră de credincioși ai Bisericii. Acest lucru implică și rolul nostru - care, repet, este al tuturor - de a promova Legea dumnezeiască. Pentru aceasta însă, va trebui să abandonăm mentalitatea care este comună atât de multora dintre noi că Evanghelia și exigențele ei morale trebuie luate în seamă numai din când în când și că, în nici un caz, ele nu se potrivesc vieții sociale. Am citit undeva despre o întâmplare ce s-a petrecut în parlamentul englez la sfârșitul secolului trecut. Un parlamentar a luat cuvântul spunând că guvernul englez ar trebui să țină seama mai mult de legile evanghelice în politica pe care-o aplică în colonii. Replica unui alt parlamentar a fost aceasta: „Vai de Imperiul Britanic dacă vom începe să ne facem politica după Evanghelie". La scurtă vreme s-a dovedit însă că a fost vai de Imperiul Britanic tocmai pentru că cei care l-au condus n-au vrut să țină seama de Evanghelie; acest imens Imperiu colonial nu mai este demult decât o amintire și, pentru popoarele care s-au eliberat de sub jugul lui, a rămas, în cea mai mare parte, o tristă amintire. Democrațiile actuale sunt, încă și mai mult decât Anglia de atunci, victime ale aceleiași false perspective.

La întrebarea din titlu nu există decât un singur răspuns: da, cu mentalitatea păcătoasă ce pare a ne fi devenit o a doua natură și recurgând mai departe la mijloacele de până acum, oricât de mult le-am perfecționa și oricât de mulți bani s-ar cheltui în acest scop, infracționalitatea va rămâne o problemă de nerezolvat.

Rezolvarea se cuprinde într-un snigur cuvânt: pocăință, *metanoia*. Așa cum o definea Sf. Policarp chiar în clipa în care se afla în fața morții martirice (prin ardere pe rug, în stadionul din Smirna), pocăința nu înseamnă a te schimba din bine în rău, ci din rău în bine. Societatea românească postrevoluționară se aruncă însă cu capul înainte în prăpastia sinucigașă a unei *antimetanoia*. Căci numai așa poate fi denumită schimbarea din rău în mai rău care caracterizează viața societății noastre în momentul de față.

Biserica poate să facă enorm în lupta împotriva infracționalității dacă-și ia în serios misiunea ei de promovare a pocăinței. Dar Biserica poate face acest lucru prin concursul tuturor celor care se consideră membri ai ei. De la guvernanți și parlamentari - cei cu frică de Dumnezeu, bineînțeles, și cu un cât de elementar simț creștin, care să le aducă aminte că vor da seama de tot ceea ce au făcut în fața judecății dumnezeiești - și până la credinciosul cel mai umil, pentru toți este de cea mai mare actualitate și urgență de a afla calea pocăinței, adică a schimbării mentalității, cugetelor și faptelor noastre de la rău la bine, de la nesocotirea lui Dumnezeu și a Legii Sale, la întoarcerea la El și la ascultarea de cuvântul Său.

Să fie clar: infractori nu sunt numai cei ce se află în spatele gratiilor închisorilor. Cei care calcă legile sunt, desigur, vinovați. Dar în ce mare măsură sunt ei înșiși victime ale altor infractori! Marii infractori sunt toți cei care au adus țara la sapă de lemn, care au promovat minciuna și corupția, făcând astfel hoți și cerșetori din o bună parte a acestui popor. Marii infractori sunt cei care, cu o totală lipsă de responsabilitate și de multe ori pe jumătate adormiți, votează legi imorale. Marii infractori sunt acei educatori și doctrinari care, lepădându-se de Cel pe Care Sf. Iustin Martirul și Filozoful îl numea Pedagogul, adică de Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos, propovăduiesc întunericul, iar nu lumina. Marii infractori sunt părinții care nu dau copiilor lor începutul înțelepciunii, adică frica de Dumnezeu.

Cum să lupți împotriva unui monstru cu atâtea capete? O astfel de luptă întrece, desigur, puterile noastre, cum întrece orice puteri omenești. Ca creștini ar trebui însă să știm că această luptă nu este numai a noastră. Ea este în primul rând a lui Hristos, singurul Care l-a biruit pe diavol și toate uneltirile, poftele și răutățile lui. Pocăința înseamnă astfel nu numai adoptarea unei doctrine morale, ci intrarea în comuniune cu Hristos și primirea harului Său, prin care vom fi biruitori asupra ispitei și a păcatului. Vechii lumi păgâne, măcinată de o imoralitate comparabilă cu cea a lumii noastre, Biserica de la început i se opunea ca o societate fundamentată pe Evanghelie și plină de puterea și lumina harului. În fața acestei forțe spirituale, păgânismul a fost silit să cedeze. Astăzi suntem confruntați cu un neopăgânism nu mai puțin putred decât cel vechi. Salvarea e să i se opună o Biserică tot atât de curată și tot atât de hotărâtă în a lua partea lui Hristos împotriva lumii de păcat. Și, repet, prin Biserică înțeleg nu numai clerul, deși responsabilitatea acestuia în ce privește *metanoia* ocupă un rol principal.

Atunci Biserica, prin membrii ei mari și mici, va fi prezentă peste tot unde se frământă aluatul vieții neamului. La toate nivelele se va resimți, prin lucrarea ei, puterea și lumina cuvântului și a harului lui Hristos. Nu e același lucru că, ici și colo, câte un preot harnic aduce pe câți poate la pocăință și că unii credincioși fac ce pot în familiile și în jurul lor pentru promovarea adevărului evanghelic sau că fundamentele înseși ale statului și ale societății vor fi reașezate pe temelia de neclintit a învățăturii lui Hristos.

Vrem să depășim starea de infracționalitate? Să scoatem Biserica din rolul ei de cenușăreasă și să-i dăm locul care i se cuvine în viața neamului: în educația din școli, la toate nivelele, și în educația societății, în general, prin toate mijloacele, ca și în formularea și votarea legilor. Chiar un licăr de voință de a-L primi pe Hristos și harul său în viața noastră personală și socială ne va determina pe fiecare dintre noi să facem tot ce putem în împlinirea acestui ideal.

Redevenind instrumente ale harului și regăsind valorile Evangheliei, vom birui păcatul-infracțiune, astfel încât și pentru noi va putea zice Sf. Ioan Teologul, ca și pentru creștinii din vremea sa: „Vă scriu vouă, părinților, pentru că ați cunoscut pe Cel ce este de la început. Vă scriu vouă, tinerilor, fiindcă ați biruit pe cel viclean" (I In 2, 13).

Vechimea vieții mănăstirești la români

(Urmare din pag. 1)

din epoca străromână, București, 1979, p. 193—194).

Avem dovada existenței **eremiților** pe teritoriul țării noastre înaintea folosirii termenilor de **monah**, **călugăr** sau **mânăstire**. Cuvintele paleocreștine dacoromane: **râmeț(i)**, **râmeție** au fost acoperite și înlocuite cu timpul de cuvintele venite prin filiera slavo-bizantină: **călugăr** (caloghiros), sl. **kalugeru**, și **mânăstire** (monastirion), sl. **monasty i.** Tot prin filiera slavo-bizantină, după secolele IX—X, ne-au venit în limba română și **schit** (schitis, schiti, schitos), sl. **skiti** (= mânăstire mică și singuratică), și **schimnic, sihastru** și **sihastră**, din **isihastis** (= călugăr, solitar) și **isihastra** (= călugăriță, singuratică), și locuința lor numită **sihăstrie** (din — **isihastirion, — isihastiria**).

În vechile noastre **râmeții** dacoromane, ridicate prin păduri și prin munți pentru a fi ferite din calea năvălitorilor, au rezidat și **piscupii** dacoromani, iar în unele **râmeții** au fost și sedii episcopale, **piscupii,** cum o dovedește până astăzi mânăstirea **Râmeți,** din jud. Alba, așezată într-un loc retras și pitoresc pe valea Geoagiului, unde, în 1978, pe stratul al doilea de pictură din biserică, ce datează din prima jumătate a secolului al XIV-lea, a fost identificat numele arhiepiscopului **Ghelasie,** anul 1376 și numele meșterului zugrav, Mihul de la Crișul Alb (M. Manolache, **Mânăstirea Râmeț,** București ,1975; C. Coambeș, în RMI, 1990, I, p. 80—90). Arhiepiscopul Ghelasie a fost trăitor în Râmeți, prin care se înțelege atât locașul monahal, cât și trăitorii lui, în sec. XIV-lea, devenit sediu arhiepiscopal pentru românii ortodocși din Transilvania și care va fi avut în jurisdicția sa și alți ierarhi, cu sediile episcopale în **râmeții,** care nu ne mai sunt cunoscute în prezent.

Vechile Râmeții românești au fost și centre de rezistență românească și în ele s-au scris și s-au copiat numeroase manuscrise, care erau puse la îndemâna preoților de prin satele românești ca și la îndemâna țăranilor, pentru învățarea scrisului și cititului românesc. Cunoaștem o asemenea Râmeție între Feldru și Ilva Mică, jud. Bistrița-Năsăud, aproape de **Gura Râmeții,** în care, în secolele XVII și XVIII s-au scris și s-au copiat numeroase manuscrise, care a dăinuit până la 24 ianuarie 1768, când locuitorii din Feldru, adunați la porunca vicecolonelului Enzenberg au hotărât mutarea ei în sat, deoarece, ca toate mânăstirile din păduri, se spunea că ajunseseră cuiburi de hoți, adică cuiburi de rezistență românească (Z. Păclișeanu, în **Cultura creștină,** XIII, 1919, n. 7—8, p. 158).

Ceea ce au reprezentat pentru istoria poporului român din Transilvania **râmețiile** lui, contaminate **mânăstiri,** ca și Biserica românească, a evidențiat-o clar P. P. Panaitescu: „Nu trebuie însă să trecem cu vederea faptul istoric de primă importanță că Biserica și mânăstirile „au ținut" neamul românesc în fața încercărilor de deznărmare ale stăpânirii catolice străine în Transilvania. Biserica Ortodoxă Română din Transilvania, cea populară, și cea cnezială, au păstrat coeziunea românilor față de străini" (P. P. Panaitescu, **Introduce e la istoria culturii românești,** București, 1969, p. 332).

Sfinţii Împăraţi CONSTANTIN şi ELENA

Activitatea misionară a apostolilor lui Hristos a dat un mare avânt operei de răspândire a creştinismului în toată lumea cunoscută pe atunci. Dintru început, s-a vădit caracterul universal al religiei creştine, îmbrăţişată fiind de toate popoarele pământului. Timp de aproape 300 de ani însă creştinătatea a avut de înfruntat prigoana, din partea autorităţii de stat, ura şi dispreţul din partea păgânătăţii. Pentru credinţă şi dragostea faţă de Hristos, creştinii au răbdat cu tărie chinurile, pe nedrept venite asupra lor. Acesta a fost specificul vieţii creştinilor, din întregul period I al istoriei Bisericii, care a ţinut până în anul 312, când asupra creştinismului au început să răzbată razele binefăcătoare ale dreptăţii. Este darul ce s-a revărsat asupra Bisericii creştine prin Constantin cel Mare, venit la conducerea imperiului roman.

Constantin c. M. a fost fiul lui Constanţiu Cloru, care a domnit peste Britania, Galia şi Spania. De la tatăl său a moştenit, în anul 306, domnia peste aceste trei mari provincii ale imperiului roman, precum şi blândeţea faţă de creştini. De la mama sa, Elena, convertită la creştinism pe la anul 313, a moştenit dragostea faţă de creştinism. Bunele sale simţăminte faţă de creştinism şi le-a dovedit Constantin îndată ce armata l-a proclamat împărat şi a manifestat chiar mai multă blândeţe şi bunăvoinţă faţă de creştini, decât tatăl său.

La finele periodului I, imperiul roman l-a avut ca suveran pe Constantin, împreună cu coregenţii şi cu pretendenţi, care erau în număr de cinci. Pe toţi aceştia, Constantin i-a înlăturat rând pe rând.[1] Italia, ca prefectură, cu diecezele: Italia de miazănoapte, Italia de mijloc şi de miazăzi şi Africa septentrională, era sub stăpânirea lui Maxenţiu, care era un mare prigonitor al creştinilor. În anul 312, Constantin a avut război cu Maxenţiu. rivalul său la imperiu şi era foarte îngrijorat, căci forţele adversarului său erau cu mult mai numeroase decât forţele proprii. Euseviu, părintele istoriei Bisericii, în scrierea sa „De vita sanctisimi imperatoris Constantini" relatează, că însuşi Constantin l-a asigurat cu jurământ, că încă pe drum fiind, înainte de începerea luptei, ziua în amiaza mare, i s-a arătat pe cer deasupra soarelui, o cruce strălucitoare, pe care se puteau citi cuvintele: „tuto nica", în traducere latină: „in hoc signo vinces" (= în acest semn vei învinge). În noaptea următoare, în vis, i s-a arătat Hristos, sfătuindu-l să facă acest semn ceresc ca steag de război. Acestea sunt confirmate şi de un alt contemporan, anume Lactanţiu, autorul cărţii „De mortibus persecutorum", care menţionează, că împăratul Constatnin s-a convertit, ca urmare a unui vis. De îndată, împăratul Constantin a poruncit să se confecţioneze un steag, pe vârful căruia să se fixeze crucea, în forma monogramei lui Hristos. Semnul crucii a fost fixat pe coiful şi scutul său, precum şi pe ale ostaşilor. În lupta dusă împotriva lui Maxenţiu Constantin a ieşit biruitor. Maxenţiu, refugiindu-se, s-a înecat în Tibru. Constantin a intrat apoi biruitor în Roma. Când Romanii i-au ridicat o statuie, Constantin a cerut să i se pună în mână o lance în formă de cruce, cum era cea de pe vârful steagului de război.[2]

La puţin după aceasta, în anul 313, în Mediolan (Milan), împăratul Constantin, împreună cu Liciniu, care stăpânea asupra părţii de răsărit a imperiului roman, a dat edictul de la Milan, prin care s-a acordat libertate tuturor religiunilor şi implicit deci şi religiunii creştine. Prin acest edict s-a pus capăt persecuţiunilor împotriva creştinilor. Li s-a acordat creştinilor deplina libertate de cult şi s-a dispus restituirea bunurilor ce le-au fost răpite mai înainte. Mare a fost bucuria închinătorilor lui Hristos, care — după atâtea prigoane şi umiliri — şi-au dobândit libertatea mult dorită.

De la anul 313, Constantin şi Liciniu, ambii prieteni ai creştinilor, au rămas împreună părtaşi la sceptrul imperiului roman. Până în anul 316, ei au vieţuit în bună înţelegere, mai ales că după întâlnirea de la Milan, ei au devenit cumnaţi. Liciniu îşi avea reşedinţa în Nicomedia, iar Constantin în Mediolan. Datorită geloziei, însă, contrar lui Constantin, care îi favoriza pe creştini, Liciniu a trecut de partea păgânilor şi a luat măsuri împotriva creştinilor; i-a îndepărtat din dregătorii şi din armată. Le-a impus ostaşilor să aducă jertfe zeilor păgâni. Au avut loc atunci martirii în masă. Pentru refuzul de a sacrifica zeilor, la Sevasta, în Armenia, 40 de soldaţi creştini au fost ţinuţi toată noaptea spre 9 martie, în iezer îngheţat, după care trupurile lor îngheţate au fost arse. Biserica noastră a închinat ziua de 9 martie sf. 40 de mucenici din Sevasta.

Ca urmare a nerespectării rescriptului de la Milan şi a prigonirii creştinilor, Constantin a pornit război împotriva lui Liciniu. Biruinţa a fost a creştinismului împotriva păgânismului. Liciniu învins a fost făcut prizonier. În anul 323, prin înlăturarea lui Liciniu, s-a marcat începutul monarhiei şi victoria creştinismului în imperiul roman.

Constantin c. M. a procedat treptat pentru decretarea creştinismului ca religiune de stat. De aceasta a beneficiat din 312, Apusul, unde stăpânea Constantin, iar din 323 a beneficiat întreg imperiul. Alături de alte legi protectoare pentru Biserica creştină, Constantin a rânduit ca în întreg imperiul, ziua de duminică să fie respectată ca zi de sărbătoare şi de odihnă. Constantin a îndemnat pe supuşii săi să abandoneze păgânismul şi să treacă la creştinism. Păgânilor le-a respectat totuşi libertatea de cult. A interzis însă oracolele şi sacrificiile publice de animale. Au fost dărâmate templele în care se practica un cult imoral. Cei convertiţi la creştinism s-au bucurat de favoruri, iar cetăţilor creştine li s-au acordat privilegii. Împăratul Constantin a dispus să li se împartă creştinilor săraci: grâne, bani şi pământ. S-a îngrijit de întreţinerea clerului, scutindu-l de dări şi de prestaţii. A favorizat construirea de biserici. Pentru că în Roma păgânismul îşi avea rădăcini adânci şi puternice în anul 326, împăratul Constantin a mutat capitala în vechiul Bizanţ, pe care — după numele său — l-a numit Constantinopole. Aici a construit biserici şi palate măreţe, care au constituit podoaba noii capitale a imperiului.

Împăratul Constantin a conferit creştinilor cele mai multe servicii publice. Le-a asigurat episcopilor o situaţie respectabilă şi le-a acordat jurisdicţie civilă. Cei împricinaţi puteau să pertracteze procesele lor şi înaintea episcopilor. A depus interes pentru înmulţirea de copii ale Sf. Scripturi şi s-a interesat de apianarea disputelor religioase. Personal a intervenit pentru convocarea sinodului de la Niceea, din anul 325. La acest sinod, pentru întâia dată, a fost reprezentată întreaga Biserică creştină. „Adunarea sfinţilor de la Niceea", cu drept cuvânt a fost considerată de Atanasie, părintele ortodoxiei, ca fiind stâlpul de temelie şi statuia ridicată de Biserica lui Hristos pentru biruinţa credinţei împotriva „ereziei".[3]

Între marile acţiuni desfăşurate de împăratul Constantin şi care vin să confirme titulatura de „cel Mare", se constituie şi întărirea liniei dunărene de hotar a imperiului; a fortificat principalele puncte de sprijin ale acesteia din nordul Dunării: Drobeta, Sucidava şi Daphne. În timpul lui s-a construit valul de apărare, cunoscut sub numele de „Brazda lui Novac" (lung de circa 700 km), care taie în două câmpiile Olteniei şi Munteniei, de la Ilinova (pe Dunăre, în aval de Turnu Severin), până la Barboşi (lângă Galaţi), care apăra regiunile recucerite de la nordul Dunării.[4]

În toate activităţile creştineşti pe care le-a întreprins, împăratul Constantin a avut cel mai sincer şi devotat sfătuitor şi ajutător în persoana pioasei sale mame, împărăteasa Elena. La fel ca şi fiul său, a procedat şi împărăteasa Elena, la Ierusalim şi Betleem, unde şi-a avut domiciliul, din anul 326, până la obştescul său sfârşit, în anul 330. A sfătuit şi a sprijinit înălţarea de biserici frumoase la Locurile Sfinte. Ei îi revine meritul de a fi aflat crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul Hristos pe culmea Golgotei. Prin săpăturile efectuate acolo, au fost descoperite trei cruci, dintre care, printr-o minune efectuată, s-a adeverit care este crucea Mântuitorului. Pe aceasta a luat-o şi a aşezat-o la loc de sfinţenie, în biserică. Biserica Sfintei Învieri, din Ierusalim, este o ctitorie a împăratului Constantin, zidită pe sfântul mormânt al Mântuitorului. Ea a fost sfinţită în anul 335.[5]

Cu inima sa întru totul devotată creştinismului, împăratul Constantin a rămas până aproape de moarte catehumen (adică învăţăcel care primeşte instrucţie despre credinţă). În periodul I era cunoscut procedeul de care uzau unii convertiţi de a amâna botezul un timp îndelungat, chiar şi până aproape de moarte. Intenţia le era de a se pregăti cât mai conştiincios pentru botez sau ca prin botezul efectuat la finele acestei vieţi să se curăţească de toate păcatele săvârşite şi astfel, curăţiţi de toate păcatele să treacă în cealaltă viaţă. Împăratul Constantin a justificat amânarea botezului pe motivul de a fi nutrit dorinţa să se boteze în Iordan, dar multele treburi ale statului l-au împiedicat de a se duce acolo.[6] El a fost botezat, în anul 337, la Nicomedia, de către episcopul Euseviu, al acestei localităţi, care era şi ruda sa. Împăratul Constantin a trecut la cele veşnice, în vârstă de 60 de ani, purtând încă haina albă pe care o purtase la botez, cu două zile înainte, în duminica Rusaliilor.[7]

Biserica creştină ortodoxă este recunoscătoare pentru multele şi marile binefaceri pe care împăratul Constantin cel Mare şi mama sa, împărăteasa Elena, le-au adus creştinismului şi pentru răspândirea lui în lume. Datorită acestei vrednicii, egalată cu cea a apostolilor, ei au fost trecuţi în rândul sfinţilor, consideraţi fiind „împăraţi întocmai cu apostolii". Pomenirea lor este serbată an de an în ziua de 21 mai.

În icoanele noastre, sf. împăraţi Constantin şi Elena sunt reprezentaţi de o parte şi de alta a sfintei cruci a lui Hristos, sf. Constantin în stânga, iar sf. Elena în dreapta; ea ţine mâna dreaptă pe crucea pe care a aflat-o şi a predat-o Bisericii.

În trecutul apropiat, o mică parte din lemnul acestei cruci a fost adusă pe pământul Patriei noastre, prin bunăvoinţa şi osteneala unor călugări athoniţi şi a făcut înconjurul spaţiului nostru carpato-danubian. Poposind din loc în loc, Românii dreptmăritori, cu evlavie s-au închinat cinstitului lemn al crucii, aievea sfinţit prin însuşi scump sângele Domnului Hristos.

Prof. Petru Dumitreasă

1. Popovici E., Istoria bisericească universală, trad. de A. Mironescu, vol. II, ed. II-a, Mânăstirea Cernica, 1926, p. 1—2.
2. Ibidem, p. 11—12.
3. Stănescu G. G., Eusebiu al Cesareei, Cluj, 1940, p. 11.
4. Dicţionar enciclopedic român, al Academiei Române, vol. I, Bucureşti, 1962, p. 763.
5. Stănescu G., op. cit., p. 14.
6. Popovici E., op. cit., p. 14.
7. Stănescu G., op. cit., p. 26.

Preot prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, DICŢIONARUL TEOLOGILOR ROMÂNI, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, 501 p.

Editura Univers Enciclopedic a oferit, de curând, iubitorilor literaturii teologice, o lucrare de excepţie. Ea se intitulează DICŢIONARUL TEOLOGILOR ROMÂNI şi a fost elaborată de P. C. Pr. prof. univ. dr. **Mircea Păcurariu,** specialist în Istoria Bisericii Române, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

DICŢIONARUL ... — unicat în literatura teologică românească — reprezintă un eveniment editorial de însemnătate deosebită, prin intermediul căruia toţi cei ce iubesc şi slujesc adevărul pot afla că, de-a lungul vremii, un număr de peste 700 smeriţi slujitori ai Bisericii Române (ierarhi, profesori de teologie, preoţi folclorişti, istorici, copişti de manuscrise, renumiţi tipografi, ziarişti, prozatori etc.) şi prin ei însăşi această instituţie divin-umană, s-au aflat totdeauna în mijlocul neamului românesc, pentru luminarea şi propăşirea căruia şi-au dedicat toate energiile creatoare, de-a lungul întregii lor vieţi.

Dând cuvântului „teolog" o largă accepţiune, autorul prezintă biobibliografia celor mai de seamă teologi români ortodocşi (inclusiv a celor din Basarabia, Bucovina şi din diaspora românească din America) şi greco-catolici (care au activat în Transilvania până la 1948).

Din lungul şir al acestora, se cuvine a aminti pe cei care s-au impus şi au rămas în conştiinţa neamului românesc, care le-a acordat dintotdeauna cuvenita recunoştinţă şi cinstire. Aceştia sunt: Macarie, Coresi, Lavrentie, Anastasie Crimca al Moldovei, Varlaam al Moldovei, Simion Ştefan al Transilvaniei, Dosoftei al Moldovei, Antim Ivireanul al Ungrovlahiei, Mitrofan de la Buzău, Efrem şi Eftimie de la Rădăuţi, Chesarie de la Râmnic, Chesarie de la Buzău, Filaret II al Ungrovlahiei, episcopul Damaschin Dascălul, Dositei Filitti al Ungrovlahiei, şi Andrei Şaguna al Transilvaniei, care au înscris pagini nepieritoare în istoria culturii româneşti; Teotim al Tomisului, Ioan Casian, Dionisie Exiguul, Nicodim de la Tismana, Ilie Iorest şi Sava Brancovici, mitropoliţi ai Transilvaniei, mitropolitul Petru Movilă al Kievului, Paisie Velicicovschi, Gheorghe de la Cernica, sf. Calinic de la Cernica, sfinţi şi smeriţi ierarhi şi călugări, apărători şi propovăduitori ai dreptei şi strămoşeştii noastre credinţe ortodoxe, Inochentie Micu Clain, Ioan Lemeny, Vasile Moga, Roman Ciorogariu şi Vasile Mangra, ierarhi luptători pentru drepturile şi libertăţile politice, sociale şi religioase ale românilor transilvăneni; Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Justinian Marina, Iustin Moisescu şi Teoctist Arăpaşu, patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, din lunga pleiadă de dascăli de teologie, la loc de înaltă cinste se află: Nicolae Bălan (ajuns apoi mitropolit al Ardealului, marcantă personalitate a Bisericii noastre), Irineu Mihălcescu (ajuns mitropolit al Moldovei), Nicolae Dobrescu, Eusebiu Popovici, Vasile Gheorghiu, Vasile Tarnavschi, Vasile Ispir, Vasile Găină, Ioan Gh. Savin, Iosif Iuliu Olariu, Teodor M. Popescu, Petre Vintilescu, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Grigorie Pişculescu (Gala Galaction), Nicolae Colan (mitropolit al Ardealului), Dumitru Stăniloae, Dumitru Belu, Teodor Bodogae, Ştefan Lupşa, Dumitru Călugăr, Spiridon Cândea, Sofron Vlad, Nicolae Neaga, Isidor Todoran, Ioan Zăgrean, Nicolae Mladin (mitropolit al Ardealului), Nicolae Corneanu (azi Mitropolit al Banatului), Liviu Stan, Emilian Vasilescu, Ene Branişte, Mircea Chialda, Ioan G. Coman, Ioan Rămureanu, Nicolae Chiţescu.

Scris într-un stil atrăgător, DICŢIONARUL ... constituie o lectură plăcută şi instructivă pentru toate categoriile de cititori şi totodată o bogată sursă de informaţii şi un indispensabil instrument de lucru pentru cercetătorii vastului domeniu al ştiinţei teologice. Este o lucrare a cărei reeditare se impune, fiind aşteptată cu deosebit interes.

Diacon Pavel Cheresca

Monahismul Anglican

Trecut şi prezent
Scurt istoric. (I)

În cadrul Bisericilor Creştine, un rol deosebit de important l-a avut şi îl are Monahismul creştin. Dacă studiem cu atenţie Istoria Bisericii, vom observa că aceasta se împleteşte continuu cu Istoria Monahismului Creştin, acesta din urmă fiindu-i parte integrantă.

Monahismul creştin a cunoscut perioadele sale de înflorire şi de maximă dezvoltare, dar şi perioade mai puţin faste, a avut urcuşuri şi stagnări, uneori şi scăderi, dar a continuat să existe.

Despre monahismul răsăritean şi apusean, în speţă cel ortodox şi cel catolic s-au scris multe cărţi, studii şi articole. Spun acestea având ca martoră o vastă bibliografie. Mai puţin s-a scris, în special la noi în ţară, despre o ramură a monahismului apusean, aceea a monahismului anglican.

Poate nici un alt tip monastic, vorbind aici de cel apusean, nu a avut parte de o istorie mai zbuciumată, de momente de glorie şi decădere, de înflorire şi de interdicţie totală de a mai exista, aşa cum a avut-o monahismul anglican.

Studierea Monahismului Anglican este benefică pentru a completa golurile de percepţie ale anglicanismului la noi, goluri datorate lipsei de informaţii. Studiind monahismul anglican, istoria sa, putem avea o imagine corectă de ansamblu asupra realităţii anglicane, asupra problemelor sale actuale. Iar cum o informare corectă duce la o abordare a unui dialog de pe poziţii mult mai bine definite, acest studiu implică şi o doză ridicată de responsabilitate.

Reforma în Anglia a însemnat o lovitură de graţie dată în primul rând, ca efecte, monahismului. Deşi acest efect este mai puţin vizibil la o primă vedere, copleşit fiind de ruptura cu Biserica Romei, nu înseamnă că a fost mai puţin important. Ordinele monahale au fost suprimate, iar mânăstirile au dispărut încetul cu încetul, proprietăţile lor fiind vândute marilor seniori, slujbaşilor politici şi negustorilor, de către regii Angliei.

Aproape nimeni nu s-a ridicat în sprijinul monahismului, nici chiar restul Bisericii. Timp de secole, clerul secular îi socotise pe călugări drept rivalii săi, care îi lua veniturile, îi făcea concurenţă în oficierea slujbelor şi sfidau jurisdicţia episcopului. Ordinele cosmopolite, care erau la fel de izolate de cler ca şi de partea mai progresistă a lumii laice, şi care căutau protecţie la Roma, nu puteau supravieţui după ce spiritul naţionalist şi-a asumat, cu seriozitate, sarcina creării unei biserici englezeşti.

În această Biserică episcopii şi-au păstrat locul, cu prea puţine schimbări formale sau legale.

Astfel monahismul va dispărea din viaţa şi de pe scena politico-spirituală a Angliei pentru o lungă perioadă de timp. Această perioadă a fost întreruptă de unele luciri sporadice şi încercări timide de revigorare a monahismului în cadrul Bisericii Anglicane.

Aşa cum am mai spus, poate unul dintre cele mari victime ale Reformei în Anglia a fost monahismul şi aici mă refer la părţile sale bune, la idealurile întemeietorilor săi.

Monahismul în Anglia îşi va reveni sub o altă formă, după aproape trei sute de ani, dar niciodată la strălucirea, importanţa şi locul pe care le-a avut în Anglia, vreme de secole.

Ieromonah Pahomie Măţău
Mânăstirea Brâncoveanu

Vreme este a face Domnului...

(Urmare din pag. a 2-a)

rupţi în această biserică. Sfinţia Sa a evocat cu pietate numele mitropolitului de pioasă amintire Nicolae Mladin al Ardealului de la care a primit darul diaconiei şi al venerabilului profesor de la Facultatea de Teologie din Sibiu, în special al regretatului Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, fost titular al Catedrei de Bizantinologie.

După otpustul Sf. Liturghii o mică agapă frăţească oferită de parohie a adunat laolaltă pe toţi participanţii la acest eveniment. Conform obiceiului — în Biserica Sf. Nicolae din Atena se săvârşesc în fiecare duminică şi sărbătoare două Sf. Liturghii — la sfârşitul celei de-a doua, P. C. Pr. Dr. Ilie Frăcea a fost prezentat şi credincioşilor aflaţi la cea de-a doua slujbă, prilej cu care a rostit şi un scurt cuvânt de învăţătură.

Menţionăm faptul că P. C. Sa este doctor în teologie al Facultăţii de Teologie din Atena, specialitatea Bizantinologie şi acum urmează în scurt timp să-şi susţină al doilea doctorat al P. C. Sale în filosofie.

P.C. Sa are o contribuţie activă în cadrul postului de radio al Bisericii Greceşti, prezentând săptămânal emisiuni în limba greacă din viaţa şi activitatea B.O.R.

Urăm părintelui doctor Ilie Frăcea multă sănătate şi fericire şi mult spor duhovnicesc în noua slujire la care prin voia Domnului a fost chemat.

RĂSPUNDEM CITITORILOR

D-lui Apreutesei Ioan — Bacău

Vom încerca să răspundem la multele probleme pe care le-aţi ridicat.

1. **Publicarea în „T. R." a biografiei fiecărui ierarh al Sf. Sinod.**

Dorim să vă spunem că oricine ar fi interesat să cunoască aceste biografii are posibilitatea să o facă achiziţionându-şi **„Dicţionarul teologilor români"** editat de curând de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie de la Sibiu. Lucrarea costă 15 000 lei şi poate fi solicitată şi prin poştă, la sediul Facultăţii, str. Mitropoliei nr. 20 Sibiu.

2. **Explicarea unor termeni teologici mai pretenţioşi şi mai puţin accesibili laicilor.**

Propunerea e binevenită. Ne vom gândi la modalitatea de a soluţiona acest deziderat.

3. **Publicarea unor liste cu cărţi, având caracter duhovnicesc, spre a-i pune în temă pe credincioşi.**

Ne vom conforma în numerele viitoare, solicitând Librăriei Arhidiecezane astfel de liste.

4. **Monografia câte unei mânăstiri.**

Astfel de monografii au apărut, destul de frecvent, în anii trecuţi. Vom relua, pe cât posibil ciclul monumentelor bisericeşti.

5. **Publicarea unui ghid turistic al monumentelor şi mânăstirilor.**

Un astfel de ghid s-a publicat şi poate fi procurat de la librăriile de carte bisericească din diferite localităţi.

6. **Caracterul prea elevat, chiar pretenţios al unor articole.**

Marea diversitate a cititorilor ziarului nostru impune existenţa şi a unor articole de acest fel. Din păcate, lunga perioadă a totalitarismului şi ateismului a menţinut departe pe cititorii laici de posibilitatea chiar şi a unei minime instrucţiuni teologice. Statutul de cititor constant al ziarului nostru credem **că va ajuta la depăşirea neajunsului** de a nu putea înţelege tot ceea ce se scrie în paginile sale.

7. **Problema continuării articolelor dintr-o pagină în a'ta.**

Lungimea articolelor, care din păcate depăşeşte adeseori dimensiunile unui articol de ziar, determină situaţii nedorite ca cele menţionate de Dvs.

Vom căuta să solicităm onoraţilor colaboratori articole mai scurte, spre a asigura şi o mai mare diversitate a fiecărui număr.

8. **Lecţiile (catehezele) de religie să fie mai simple şi mai accesibile cititorilor.**

Se întâmplă ca lecţiile publicate de noi să fie destinate elevilor din clasele mai mari. Pentru elevii din clasele I—III, cum este nepotica Dumneavoastră, există manuale publicate. Suntem însă de acord cu Dumneavoastră că şi aceste manuale ar putea suferi unele îmbunătăţiri. De altfel, în învăţământul laic se caută azi a se asigura alternativa alegerii între mai multe manuale pentru aceeaşi clasă.

Vă mulţumim pentru interesul manifestat faţă de publicaţia noastră.

Pr. prof. D. Abrudan

Semnalăm... Semnalăm...

● **„Spiritul constructiv al toleranței"** se intitulează un editorial al D-lui prof. Aurelian Bondrea în revista **Opinia națională** (nr. 128, 1 aprilie 1996). Titlul ne spune tot și orice om cuminte nu poate decât să fie de acord cu ideea. De altfel ideea de a fi constructivă e cuprinsă în chiar conținutul noțiunii de toleranță. Toleranța nu poate fi decât constructivă, pozitivă, mijloc de coexistență în diversitatea care este o realitate ce nu poate fi negată. Diversitatea în nivel de cultură și între culturi, diversitatea biologică în calitatea însușirilor cu care te naști, diversitatea în tipul și timpul și locul societății în care te naști, într-o junglă sau într-un megalopolis ultracivilizat și așa mai departe. A se tolera reciproc în astfel de situații, e o datorie firească a oamenilor. A coopera în mersul spre un numitor comun de dezvoltare, prin mijloacele culturii și al parteneriatului economic, cu păstrarea specificului fiecăruia, e cât se poate de firesc.

Până aici toleranța e un concept și o normă firească, deci ușor acceptabilă. Morală. Există însă un prag dincolo de care toleranța devine inacceptabilă și imorală. Nici Dumnezeu nu e tolerant când se depășesc niște limite. Există iadul ca expresie a intoleranței divine. Iată de ce se impune întrebarea: **până unde merge toleranța?** Dacă o discutăm pur și simplu ca pe o noțiune scoasă din contextele posibile, ea își poate păstra calitățile și se poate defini pozitiv, dar dacă trecem la analiză, anumite diferențieri se impun cu necesitate. Altfel de ea se pot sluji toți nelegiuiții care, în timp ce îi tratează pe alții cu intoleranță, sau comit de-a dreptul abuzuri și crime, cer pentru ei toleranță.

Noțiunea are nevoie prin urmare de, să zicem, traduceri de dicționar, nu atât cu privire la sensul cuvântului cât, mai ales, la sfera lui de cuprindere. A tolera diferențele naturale dintre oameni, a tolera moduri de gândire complementare dar oricum morale, a tolera anumite slăbiciuni recunoscute ca atare de cei care le au și înțeleg să le și îndrepte și nu să le transforme în norme morale, și altele asemenea, pot îndreptăți toleranța. Dar toleranța trebuie să-și definească precis limitele. Nu se pot tolera răul, crima, furtul, un mod de gândire nociv pentru alții și pentru societate, călcarea cu bună știință și cu rea intenție a normelor de convietuire socială, națională, a dreptului elementar la libertatea bine înțeleasă. Căci există și o libertate prost înțeleasă. Libertatea care îngrădește libertatea cuvenită altuia, nu e libertate.

Se face astăzi mult caz și nu fără justificare, de **drepturile omului.** În definirea acestor drepturi se fac precizări absolut necesare. Acestea sunt prevăzute într-o **Cartă** anume. Ele nu înseamnă dreptul la anarhie. Există o scară a acestor drepturi, deci pe nivele diferite, pornind de la cele mai elementare. Și cel condamnat pe orice termene, chiar și la moarte, mai are încă drepturi umane elementare.

Profesorul Aurelian Bondrea care ne-a prilejuit aceste scurte considerații, bineînțeles că observă și **paradoxul toleranței** sau al **intoleranței.** Citând din Yves Mény **(Politique comparée,** Paris, 1991, p. 22) arată că **„Trăim în plin paradox: pe de o parte libertatea, democrația, drepturile omului au făcut progrese considerabile, pe de altă parte asistăm la renașterea unor sentimente de ură ancestrală și primitive".** E de la sine înțeles că **tolerarea** acestora din urmă ar fi un dezastru.

Iată așadar dilema toleranței. Trebuie mereu avut în vedere că nu **totul** se tolerează. Dar ar fi greșit să credem că nimic nu se tolerează. Aș zice, simplificând, că tot ceea ce nu lezează pe altul, în spirit de autentică obiectivitate, poate fi tolerabil. Altfel, se impun, cum spune profesorul A. Bondrea **„măsuri juridice de asigurare a respectului legilor".** Printre altele nominalizează câteva aspecte ale intoleranței, precum și unele criterii de judecată exclusiviste și unilaterale exprimate prin mass-media, având în vedere, desigur, presa, radio-ul, televiziunea, egoismul exacerbat care la un moment dat devin sursă de dezbinare și dezinformare. Față de acestea și cele similare lor, toleranța nu e chemată să opereze. Acestea trebuie combătute. Precum păcatele în domeniul religios!

*
* *

În aceeași revistă, alături de eseul profesorului A. Bondrea, Valentin Lipatti scrie despre terorism: **Terorismul — o boală fără leac?** Numește **„Brigăzile roșii"** din Italia, **„Cărarea luminoasă"** în Peru, ETA în Spania, IRA în Irlanda de Nord, **„Hamas"** și **„Jihadul islamic"** în Liban și Palestina. Valentin Lipatti identifică printre cauzele terorismului din Orientul Mijlociu, în primul rând **fundamentalismul islamic,** socotindu-l doctrină retrogradă, din acesta izvorând **terorismul** și **crima organizată.**

Dacă ar fi să revenim la **Toleranță,** despre care am scris mai sus, ar trebui să observăm fără dubii și rețineri că isprăvile fundamentalismului islamic nu pot intra în categoria acțiunilor, a faptelor și a ideilor cărora ar trebui să li se aplice toleranța! Valetin Lipatti încheie cu o speranță: **„Să sperăm că intrând peste puțin timp în cel de al treilea mileniu, omenirea va izbuti ca violența și absurdul cărora terorismul le dă expresie, să nu se mai impună ca fenomene majore ale lumii contemporane".**

Să dea Dumnezeu!

Dar aceasta se va întâmpla numai dacă secunda în care vom intra în mileniul al treilea, va provoca o mutație miraculoasă în modul de gândire al oamenilor și va însemna o supunere de tip nou față de legile morale creștine! Dacă vor rămâne „islamici", probabil că va trebui să mai așteptăm un mileniu.

*

● Doamna Vera Maria Neagu notează în buletinul „Viața cultelor" (nr. 164 din 29 martie 1996) inițiativa **Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni** (președinte Dl. Victor Crăciun) de a ridica un Monument al Basarabiei la mânăstirea Cernica, unde își dorm somnul de veci basarabenii făuritori ai Unirii Basarabiei cu Țara la 27 martie 1918. Crucea care marchează locul a și fost sfințită de P. S. episcop Teofan Sinaitul, vicar patriarhal. S-au strâns cca 10 milioane de lei pentru Monument.

Pantelimon Halippa a fost prezent în catedrala din București la hirotonia mea în episcop (27 decembrie 1970) și, într-un moment de pauză în timpul slujbei, a strigat cât a putut de tare la cei aproape 90 de ani câți avea atunci: **„Trăiască Basarabia!"** E înmormântat la Cernica. Tot acolo a fost reînhumat Ion Pelivan, adus de familie înainte de 1989, din Cimitirul de la Penitenciarul Sighet. I-am făcut slujba de înmormântare împreună cu foarte mulți preoți basarabeni, printre care: Vasile Țepordei, Gheorghe Cunescu, Anatolie Lefter, Sergiu Roșca, Dimitrie Balaur ș.a., toți oameni de cultură, autori de cărți, ziariști, profesori. O elită basarabeană care se stinge cu durerea în suflete întru așteptarea întregirii Patriei!

*
* *

● Un ierarh unit își începe Pastorala de Paști din anul acesta astfel: **„Paștile reprezintă trecerea lui Dumnezeu, dar și trecerea omului de la păcat la purificarea inimii, de la vicii la virtute..."** („Rondul", Sibiu, 13 aprilie 1996, p. 4). Cred că e vorba de o greșeală de tipar sau de o prescurtare a frazei, mai ales că fraza se continuă așa: **„prin efortul interior continuu, prin progresul spiritual, către binele etern, care este Dumnezeu".** Din fraza așa cum a apărut în ziar, s-ar înțelege că **„Paștile reprezintă trecerea lui Dumnezeu, ca și** (în ziar e „dar și" ceea ce e același lucru), **trecerea omului, de la păcat la purificarea inimii, de la vicii la virtute".** Nu se putea să se aibă în vedere trecerea lui Dumnezeu de la vicii la virtute! De ce o mai semnalăm? Pentru o eventuală îndreptare în caz de publicare într-un volum, după versiunea din ziar.

*
* *

● Pastorala de Paști de la Sibiu (1996) a fost aleasă a fi în anul acesta în **„Topul Pastoralelor".** O prezintă, frumos, dl. Sorin Dumitrescu. O și publică în întregime sub acest titlu. (**„România liberă"** din 20 aprilie 1996, p. 2). A mai fost publicată, în întregime sau în parte, și de ziarele **„Tribuna"** și **„Rondul"** din Sibiu, din zilele Sf. Paști și de **„Gazeta de Transilvania"** din Brașov **(„Și a înviat din morți",** p. 1, 13—14 aprilie 1996). Mulțumim!

*
* *

● Mai sunt încă unii care, din neputința gândirii sau dintr-un confesionalism prost înțeles, acuză pe preoții ortodocși de cine știe câte ar fi făcut sub vechiul regim. De curând a apărut o carte la Cluj cu peste 1500 de nume de preoți ortodocși care au trecut prin închisorile comuniste. Am prezentat-o într-un număr din anul acesta al „Telegrafului român" („Mărturisitori după gratii").

Răsfoind acum **Jurnalul** lui Mircea Eliade (vol. I, Buc., Ed. Humanitas, 1993, p. 556—557), de altfel citit la apariție, am regăsit câteva pagini pe care ar trebui să le citească neapărat denigratorii. Nu pot fi reproduse, așa că voi rezuma: Un preot ortodox în închisoare a fost azvârlit într-o zi de Paști într-un hârdău plin, ușor de imaginat cu ce, în celulele lipsite de cele mai elementare facilități, și obligat să facă „Liturghie" și să împartă colegilor de celulă... **horribile dictu** (îngrozitor de spus). Pe un altul l-au legat pe o cruce și îl coborau numai pentru a fi umilit, obligându-i pe ceilalți deținuți să-l profaneze în modul cel mai vulgar. Și alte cazuri reține Mircea Eliade din relatările unui **evreu** convertit la protestantism, Richard Wurmbrand, de altfel personaj celebru în epocă și scriitor.

Et in „Arcadia" ego! L-am cunoscut f. bine pe Richard Wurmbrand. Acum e în America. L-au răscumpărat frații lui, cu mult înainte de revoluția din 1989. Ai noștri, cu foarte puține excepții, au rămas să îndure „libertatea" aici, după eliberarea din închisori. Și unii mai îndură și azi suplicii din partea celor care pe atunci erau, fie torționari (cel puțin ideologici), fie indiferenți sau bine adăpostiți în mantale de conformism. Acum sunt, mai ales ei „eroi". Poate că într-un fel sunt. Și cei de afară erau în închisoare. Preoții mai ales. Și nu numai ei. Dar celor închiși afară, parcă le-ar sta mai bine acum, dacă ar sesiza anumite diferențe între ei și cei închiși în celule și le-ar respecta tragediile. Așa ar câștiga și ei dreptul la respect.

La noi se întâmplă însă un fenomen cel puțin ciudat. Cei mai gălăgioși sunt cei care au fost închiși afară! Ceilalți, foștii deținuți, în celule cu hârdae, bătuți și umiliți, se bucură că sunt liberi să stea cu coatele pe pervaz și să privească strada în mișcare. Și să ofteze sperând într-o lume mai bună, pe care ei n-o mai pot face pentru că sunt acum bătrâni. Am urmărit **Memorialul durerii** la televiziune. Înduioșător și dezolant. Liceenii, studenții de altă dată limpezi în credințele lor, viguroși și îndrăzneți, — cei mai în vârstă au murit — acum sunt bătrâni pensionari cu niște pensii simbolice. Cam câteva pâini și un kilogram de carne, pentru fiecare an îndurat în torturi și umilințe. O anumită decență le blochează dreptul de a striga și a cere. Ei au fost dintre cei care au știut doar să dea: iubire de Patrie și de libertate. Răsplata va fi mai multă în ceruri! Aici, a spus cineva, nu eroii își arată ranele la colțuri de stradă, ci cerșetorii!

ANTONIE P.

A dispărut un mare patriot

În aceste zile, ale Învierii, s-a ridicat la Domnul sufletul lui Octavian O. Ghibu (n. 1912). Se spune, că de Paște cerurile sunt deschise. Se mai spune, că toți cei cărora Pronia le acordă șansa de a muri în acest interval pascal au ascensiunea mult mai ușurată, spre cerurile devenite acum accesibile.

Mai puțin contează, în astfel de momente, meritele culturale sau profesionale ale celui „mutat de la noi": ele sunt cuprinse în opera scrisă ori vorbită: acum, important este faptul că un luptător a plecat dintre noi: puțină lume știe însă că acest om, sprinten și respectat, a stat la originea multor hotărâri importante ale Bisericii ortodoxe, influențându-i strategia față de instituțiile seculare și, de multe ori, ostile. Dar cel mai important, au pierdut ortodocșii și Biserica din Basarabia. Și, nu întâmplător, la Catedrala Mitropolitană din Sibiu, în afară de membrii familiei, rude, oameni de cultură, membrii Asociațiunii ASTRA, reprezentanți ai Prefecturii Sibiu, prieteni, au ținut să ia parte și o delegație de intelectuali basarabeni, în frunte cu reprezentanți ai Președinției, Ministerului Culturii, bibliotecii „Onisifor Ghibu" (instituție creată de Octavian Ghibu, imediat după evenimentele din decembrie '89), Uniunii Ziariștilor și ai Uniunii Scriitorilor.

În cuvinte de rămas bun exprimate de: **Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală,** mitropolitul românilor ortodocși din Transilvania, conf. univ. dr. Dumitru Acu, președintele Asociațiunii Astra, I. Strâmbeanu, scriitor din Basarabia, Nina Josu, poetă basarabeancă ș.a. au fost omagiate viața și activitatea rodnică a celui dispărut, calitatea sa de sfătuitor tainic al Prea Fericitului Teoctist (fiind și consilier al Patriarhului nostru), în problemele cruciale cu care s-a confruntat Biserica noastră, pe care a iubit-o, tot așa cum a iubit din inimă Basarabia.

Închei, prin a ruga pe cei ce l-au cunoscut și n-au putut participa la funeralii, să aprindă o lumânare, pentru sufletul său, înțelept și smerit, al celui ce a fost dr. Octavian O. Ghibu.

Șt. Munteanu-Săcele
secretar adm. al Asociațiunii Astra

La mormântul Părintelui Marian

Pe 2 mai, una dintre aceste zile luminate de bucuria sfântă a Învierii lui Hristos, clopotele Bisericii Ortodoxe Buna Vestire din Dublin au sunat cu jale. Prin glasul lor de rugăciune, am participat la durerea despărțirii, în Codlea natală, de vrednicul preot slujitor, soț și părinte Aurel Marian, fiu al „Orașului florilor" de la poalele Măgurei.

Cu neputință este a cuprinde în câteva rânduri de gazetă, viața unui om, cu împlinirile și bucuriile ei dar și cu nereușitele și nu puținele ei lacrimi.

De aceea să luăm aminte măcar la câteva din darurile sufletești ale Părintelui Marian, care să ne fie pildă nouă și celor de după noi, într-o efectivă veșnică pomenire a lui.

A fost Părintele Marian un **chip al statorniciei în credință și slujire.** A sfințit, a învățat și a condus obștea credincioșilor din fața aceluiași Sfânt Altar care I s-a încredințat, preot tânăr fiind, în anii de după război. Pe acest Altar al Bisericii „Înălțării Domnului" din Codlea, a adus Jertfa cea fără de sânge pentru iertarea păcatelor poporului, viața sa întreagă. Nu l-au zdruncinat în statornicia lui nici ambiții personale, nici nevoile vieții de după război și nici potrivniciile înrobirii atee a Neamului ce au urmat. A lăcrimat de bucurie la deșteptarea românească din Decembrie '89. A fost Părintele Marian un urmaș vrednic al înaintașilor săi de la începutul acestui veac, care acum se încheie, preoții Iosif Comanescu și Gheorghe Prejmereanu, exemplele cărora le-a urmat cu fidelitate.

A fost Părintele Marian un **chip al liturghisirii ortodoxe.** Era un om transfigurat în fața Sfântului Altar. O liniște de dincolo de zare I se așternea în priviri, în glas și în mișcarea lină la cădire. Îți umplea sufletul când cânta „Îngerul a strigat", din Altar, urmând cântarea melodios-ardelenească a lui D. Cunțan.

A fost Părintele Marian un **chip al iconomului iscusit.** Buna rânduială și ordine în Biserică, în cimitir și în Oficiul Parohial, la Casină, erau coordonate ale vieții sale. Casina, lucrul mâinilor sale, nu este numai o exemplară arhivă parohială unde, mulțumită ingenuității sale oamenii locului își pot descifra chiar și genealogia lor din neam în neam, dar și un veritabil muzeu etnografic al emancipării românești din Codlea vis à vis de progresul material și cultural al comunității săsești conlocuitoare.

Când manuscrisele Părintelui Marian vor vedea lumina tiparului, atunci se va putea scrie și istoria acestui colț minunat al Țării Bârsei.

Și, a mai fost Părintele Marian și un **adânc iubitor al naturii înconjurătoare.** Numai în Biserică și în familie se mai simțea atât de împlinit sufletește ca în mijlocul frumuseților creației acestui plai mioritic. Lectura, pădurea și câmpurile Codlei îi ofereau, cu prisosință, desfătare spirituală în locul celei lumești de care, prin stricta sa disciplină personală, era străin...

Un cuvânt bătrânesc din Codlea fericește pe cei chemați din mijlocul nostru să păsească hotarul veșniciei între Paști și Ispas zicând că lor le sunt deschise Porțile Raiului.

Deschise să-i fie Porțile Raiului și Sfinții Îngerii să-l primească pe acest ales preot slujitor întru bucuria Domnului său Celui Înviat din morți și Înălțat întru mărire. Iar peste familia îndoliată, preoții și credincioșii din Codlea să-și reverse Cerul mana mângâierii, în acest ceas al despărțirii, de lângă mormântul Părintelui Marian.

Dumnezeu să-l ierte și cu drepții să-l numere. În veci pomenirea lui.

Pr. Dr. Irineu Crăciun
Irlanda la 4 mai, 1996

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, Str. MITROPOLIEI nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL BRAȘOV

1. Parohia Brașov — Tractorul II;

Se va da examen-concurs pentru parohie de oraș. Informații suplimentare se vor obține de la Secția bisericească a Arhiepiscopiei.

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

1. Parohia Dârlos;

Termenul de concurs este de 30 zile: 1 iunie — 1 iulie 1996.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termenul de contestație este de 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ — **Consilier ad-tiv bis.**
Mitropolitul Ardealului — **Pr. Simion Săsăujan**

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 iunie

Nr. 21—22

1996

RUSALIILE

La cincizeci de zile de la Învierea din morţi a Mântuitorului Iisus Hristos şi la zece zile după Înălţarea Sa cu trupul la cer, Biserica Creştină prăznuieşte Pogorârea Duhului Sfânt, Cincizecimea sau Rusaliile.

Este a doua mare sărbătoare creştină după cea a Sf. Paşti, sărbătoare în care se comemorează Pogorârea Sf. Duh peste Sfinţii Apostoli şi implicit întemeierea în chip văzut a Bisericii ca organ divino-uman al mântuirii oamenilor.

Este o sărbătoare cu o triplă semnificaţie — umplerea apostolilor cu Sf. Duh pogorât peste ei în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 3), întemeierea în chip văzut a Bisericii şi concomitent începutul mântuirii subiective pentru toţi cei ce cred în Hristos.

Încă înainte de Patimile şi Moartea Sa, Mântuitorul Iisus Hristos le promite sfinţilor Săi ucenici şi apostoli că le va trimite pe Sf. Duh „Duhul adevărului care de la Tatăl purcede" (Ioan 15, 26), care „îi va călăuzi la tot adevărul" (Ioan 16, 13), şi care va fi cu ei în veac" (Ioan 14, 16).

După Învierea Sa din morţi, după ce li s-a înfăţişat pe Sine viu „prin multe semne doveditoare" (Fapte 1, 3) le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim ci să aştepte făgăduinţa Tatălui şi anume că „vor fi botezaţi cu Duhul Sfânt" (Fapte 1, 5).

Şi într-adevăr această făgăduinţă s-a împlinit în ziua Cincizecimii când, aşa cum arată Sf. Ev. Luca în cartea Faptele Apostolilor în capitolul 2: „fiind deci adunaţi ucenicii împreună în acelaşi loc, din cer fără de veste s-a făcut un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede şi a umplut toată casa unde şedeau ei.

Şi li s-au arătat, împărţite limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi" (Fapte 2, 2-4).

Această minune, precum era şi firesc, a produs o adâncă uimire în rândul iudeilor adunaţi la praznicul Cincizecimii, din întreaga lume cunoscută atunci, aşa încât toţi erau uimiţi auzindu-i pe ei vorbind în limbile lor materne „măririle lui Dumnezeu" (Fapte 2, 11). Într-un asemenea moment Sf. Ap. Petru ia cuvântul în faţa mulţimii extaziate şi rosteşte o amplă şi documentată cuvântare în care face o incursiune în istoria mântuirii neamului omenesc şi conclude în cele din urmă că ceea ce s-a petrecut cu apostolii în această zi este urmare a faptului că Hristos cel înviat din morţi, căruia apostolii îi sunt martori „înălţându-se prin dreapta lui Dumnezeu şi primind de la Tatăl, făgăduinţa Duhului Sfânt, L-a revărsat pe acesta asupra lor" (Fapte 2, 33).

Pătrunşi fiind la inimă de cuvintele lui Petru au întrebat ce trebuie să faca, iar la răspunsul acestuia „pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos spre iertarea păcatelor voastre..." (Fapte 2, 38), s-au botezat în acea zi „ca la trei mii de suflete" care apoi „stăruiau în învăţătura apostolilor şi în împărtăşire, în frângerea pâinii şi în rugaciuni" (Fapte 2, 42).

În viaţa de credinţă şi har a Bisericii Creştine, Cincizecimea constituie după Înviere, un eveniment esenţial, ce pune începutul unei noi existenţe în viaţa oamenilor, o viaţă **în** şi **cu** Duhul Sfânt venit în lume în această zi o dată pentru totdeauna.

Sf. Ioan Hrisostom numeşte această sărbătoare ca „maică a tuturor sărbătorilor" (P.G. 50, 463) zi în care „prin Duhul Sfânt din cer mii de daruri ne-au fost date nouă" (P.G. 50, 454).

Prin Duhul Sfânt în Biserică, ca trup tainic al lui Hristos, se lucrează mântuirea şi sfinţenia, desăvârşirea şi îndumnezeirea tuturor. Prin Duhul Sfânt primim posibilitatea de a deveni „părtaşi ai dumnezeieştii firi", luând întru noi chipul lui Hristos înaintând mereu „din slavă în slavă" (II Cor. 3, 18) spre desăvârşirea după har. Duhul Sfânt este pecetea prin care Tatăl ne recunoaşte ca fii ai Lui şi prin care în sufletul nostru se nasc şi rodesc: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, credincioşia, bunătatea, credinţa, blândeţea, înfrânarea" (Galat. 22), toate roade ale Duhului Sfânt.

Deoarece în ziua Rusaliilor are loc concomitent şi întemeierea în chip văzut a Bisericii şi începutul mântuirii subiective, aceasta, adică Biserica devine unicul organ al mântuirii oamenilor: „extra Ecclesiam nulla salus".

Duhul Sfânt ca izvor al tuturor darurilor supranaturale şi dătător de viaţă prin excelenţă, este Cel ce călăuzeşte Biserica în drumul Său spre veşnicie şi implicit ne călăuzeşte şi pe noi, mădularele ei spre tot lucrul cel bun şi mântuitor. Pentru fiecare dintre noi, pe lângă semnificaţia ei liturgică, ziua Cincizecimii este şi o aducere aminte a zilei botezului nostru, când pentru fiecare această zi a fost o „mică Cincizecime", când am primit şi noi harul Sf. Duh şi am devenit „făptură nouă în Hristos" (II Cor. 5, 17).

Se cuvine să fim si noi cu adevărat martori ai Cincizecimii în această lume prin viaţa noastră şi prin faptele noastre si să fim încredinţaţi că Duhul Sfânt va fi cu noi de-a pururea şi că El va mărturisi că noi „suntem fii ai lui Dumnezeu şi împreună moştenitori cu Hristos ca împreună cu El să ne şi preamărim" (Rom. 8, 16).

Să rostim şi noi împreună cu întreaga Biserică astăzi: „Împărate Ceresc Mângâietorule ... vistierul bunătăţilor şi dătătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte de toată întinăciunea şi mântuieşte bunule sufletele noastre". Amin.

Arhid. Visarion Bălţat

Un deceniu de la trecerea în veşnicie a Mitropolitului Dr. dr. h. c. NICOLAE MLADIN

În data de 1 iunie 1986 a trecut la cele veşnice, la Mânăstirea „Brâncoveanu", de la Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, vrednicul de pomenire dr. dr.h.c. Nicolae Mladin, cel care vreme de 14 ani a fost mitropolit al Ardealului. Iată, prin urmare că tocmai se împlineşte un deceniu de când, după o viaţă de frumoase şi valoroase înfăptuiri ca dascăl de Teologie, autor de scrieri teologice şi ierarh, dar şi de zbucium sufletesc, tristeţe şi multă suferinţă şi-a găsit alinare, cu trupul, în preajma mânăstirii voevodale de la Sâmbăta, iar cu sufletul în împărăţia cea cerească.

Succesorul său în scaunul mitropolitan, **I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală**, în cuvântarea rostită la catafalcul său, în ziua prohodirii, i-a conturat principalele trăsături ale personalităţii sale, spunând între altele:

„Mitropolitul Nicolae Mladin şi-a sintetizat idealul vieţii sale, prin alăturarea a patru cuvinte: altarul şi amvonul, catedra şi condeiul. Într-adevăr, pe toate acestea a ştiut să le îmbine în mod cu totul şi cu totul fericit...

A propoveduit pe Hristos, a fost un bun şi mare profesor de Teologie Morală ... A fost un om **de analiză şi sinteză** ... Atât cărţile, cât şi studiile sale vor rămâne în istoria teologiei şi istoria culturii româneşti ... A fost şi un mare ecumenist ... În istoria mitropoliţilor Transilvaniei, Nicolae Mladin va rămâne ca un mitropolit mare şi generaţiile viitoare, fără îndoială, îi vor studia şi îi vor fructifica opera. Sunt convins că Institutul Teologic din Sibiu va păstra amintirea unui mare profesor".

Într-adevăr, toţi care i-am fost ucenici şi cărora ne-a împărtăsit harul preoţiei păstrăm amintirea chipului său blând şi luminos. Ceea ce ne leagă de profesorul şi ierarhul Nicolae Mladin este iubirea, pe care el, de la catedră şi de la amvon, ne-a sădit-o în suflete.

Convinşi că, mai mult decât cuvintele noastre, vor putea să grăiască despre ilustrul ierarh propriile sale cuvinte, redăm, în prezentul număr al „T. R.", un extras dintr-un articol publicat cu prilejul redeschiderii Universităţii clujene, după reîntoarcerea ei din vremelnicul refugiu de la Sibiu.

Pr. prof. Dumitru Abrudan

HRISTOS ÎN UNIVERSITATEA ARDEALULUI

Universitatea Ardealului — scriu aceste cuvinte cu un sentiment de justificată mândrie — această cetate a culturii zidită pe piscuri de creaţie românească, s-a caracterizat întotdeauna prin sobrietatea unei activităţi ştiinţifice de primul rang şi prin conştiinţa limpede că ea este expresia supremă a poporului din care îşi suge sevele creaţiei. Ea n-a uitat niciodată că este **a Ardealului**, fără ca prin aceasta să renunţe la metoda ştiinţifică prin care s-a impus chiar şi în faţa străinătăţii. Ştiinţa nu e în chip necesar renunţare la rădăcinile proprii. Ea presupune o anumită metodă, însă dincolo de această metodă ce-i asigură obiectivitatea, alegerea domeniului de cercetat, ca şi o anumită atmosferă spirituală, pot fi orientate sau cosmopolit sau naţional-local, fără nici o împietare asupra spiritului obiectiv ştiinţific. Şi firesc este ca Universitatea să respire în duhul poporului ale cărui forţe creatoare le reprezintă şi să se preocupe — cu predilecţie — de problemele vitale ale acestui popor. Este ceea ce a înţeles şi a realizat deplin Universitatea Ardealului. De aceea o simţim aşa de a noastră, aşa de apropiată de sufletul nostru: ea e rodirea duhului transilvan sub zările creaţiei ştiinţifice.

Şi aceasta e cu atât mai firesc cu cât Universitatea nu este numai un templu al ştiinţei, ci şi instituţie de educaţie a studenţimii. Educaţie desigur predominant ştiinţifică, fără însă a se dezinteresa şi de formarea sufletească necesară. Căci studenţii nu sunt atât ucenicii unei ştiinţe pure, suspendate în stratosferă, cât ucenicii unei ştiinţe prin care să poată sluji poporului din care au ieşit. Prin educaţia aceasta a generaţiilor studenţeşti ştiinţa universitară primeşte şi mai accentuat caracterul de slujire a poporului. Această funcţie nu mai puţin esenţială a înţeles-o deplin Universitatea Ardealului şi a crescut studenţimea nu numai în cultul ştiinţei, ci şi în duhul Ardealului. Numai aşa ştiinţa devine o forţă constructivă în viaţa poporului şi nu un pretext de dizolvare a energiilor lui creatoare.

Iar duhul Ardealului se caracterizează printr-o împletire specifică de naţional, social şi religios. Duhul Ardealului e demnitate naţională, conştiinţă dârză a permanenţei şi drepturilor româneşti pe aceste plaiuri (fără agresivitatea şovinismului exclusivist). Duhul Ardealului e sete de dreptate naţională şi socială, izbucnită vulcanic în vâlvori revoluţionare ce au zguduit istoria. Duhul Ardealului e conştiinţă creştină, sobră, bărbătească, dinamică, limpezită în secole de suferinţă pentru credinţă, organizată popular în cadrele largi ale spiritului şagunian. Şi dacă ar fi să privim aceste elemente în perspectivă verticală, cred că nu greşim dacă punem la rădăcina naţionalului şi socialului duhul creştin. El a format Ardealul într-un anumit sens şi învăluie în atmosfera lui toate manifestările poporului. El este coordonata principală a istoriei lui.

E firesc, aşadar, ca activitatea Universităţii ardelene să se fi îndrumat pe aceste alvii ale spiritului transilvan. Şi e firesc ca mai ales în vremea refugiului ei la Sibiu — vreme de sângerare şi revoltă — aceste coordonate să iasă mai mult în evidenţă. Asupra primelor două coordonate nu ne oprim: pe noi ne interesează numai latura creştină. Şi anume, în special ca element de educaţie a tineretului studenţesc. Altfel ar trebui să amintim aspectele creştine ale creaţiei ardelene universitare şi mai ales colaborarea sinceră dintre Biserica Ardealului şi Universitate, aici în Sibiul Ortodoxiei ardelene, cetatea spiritualităţii româneşti. Căci nici nu era posibil ca în vremuri de restrişte poporul şi Universitatea să nu-şi găsească ultimul reazim al nădejdilor de mai bine sub cupola aceleiaşi Biserici care a condus neamul acesta prin bezna suferinţelor milenare la lumina libertăţii, la lumina învierii. Dacă în timpuri normale conştiinţa ortodoxă apare mai mult ca un principiu de sine înţeles ,care deşi e activ, nu atrage atenţia în chip deosebit, în vremuri de izbelişte, ca anii refugiului, această conştiinţă trece pe primul plan ca element de fortificare a conştiinţei naţionale, pe care o face în stare să guste din cupa celor mai mari încercări ale istoriei fără să desnădăjduiască; mai mult: adâncindu-i credinţa că, cu cât umilinţa e mai adâncă cu atât piscurile înălţării vor fi mai semeţe. Căci numai în Iisus Hristos avem puterea de a suferi crucificarea şi chiar şi mormântul, pentru că numai în El şi prin El crucea şi moartea sunt porţi către bucuria învierii. De aceea, în anii refugiului, am asistat la intensificarea conştiinţei creştine în Universitatea Ardealului: Hristos a fost mai prezent ca orişicând în duhul Universităţii ardelene, fără ca prin aceasta ştiinţa să sufere vreo stirbire. Dimpotrivă: **armonia dintre ştiinţă şi credinţă este întruparea desăvârşită a idealului de cultură umană şi mai ales de cultură transilvană.** Astfel — alături de colaborarea în problemele mari naţionale (durerea Ardealului) între Biserică şi Universitate (pentru care colaborare stau mărturie atâtea documente ale vremii), am înregistrat la Sibiu o serie de minunate mărturisiri de credinţă creştină ale celor mai selecţi reprezentanţi ai ştiinţei universitare ardelene: profesori de la Facultăţile de Medicină, de Filosofie, de Drept, etc., au mărturisit cu vigoare şi probitate ştiinţifică credinţa lor în puterile şi sublimitatea creştinismului, întrucât ştiinţa nu împiedică pe nimeni să fie creştin, precum nici credinţa nu împiedică pe nimeni să fie om de ştiinţă, ci aşa cum creştinismul s-a dovedit a fi creator de cultură, şi ştiinţa adevărată călăuzeşte sufletul omenesc până la porţile Împărăţiei unde stăpâneşte lumina cea veşnică a Dumnezeirii. Sunt mărturisiri de credinţă care ar putea face parte dintr-o antologie referitoare la credinţa oamenilor de ştiinţă, aşa cum există unele şi în Apus. Ele arată, între altele, că ştiinţa actuală se află într-o criză structurală, datorită căreia se desface de orientarea materialistă a veacului trecut, spre a păşi sub zările unui veac (în ştiinţă şi filosofie) predominant spiritualist.

Această orientare creştină a Universtăţii s-a vădit şi în opera de educare a tineretului studenţesc.

O studenţime creştină: iată tot programul care garantează viitorul acestui neam! Căci ea singură — intelectualitatea de mâine — va clădi în concordanţă cu duhul poporului, care e profund creştin, şi nu va fi un element de dizolvare şi ruinare a lui (printr-o atitudine de orgolios dispreţ faţă de credinţa poporului). Experienţa ce s-a făcut la Sibiu cu FORS-ul (Frăţia Ortodoxă Română Studenţească) e un început, dar un început promiţător. **Biserica trebuie să se preocupe efectiv de această problemă:** felul în care s-a rezolvat la Sibiu, poate fi, dacă nu normativ, cel puţin un imbold ca lucrarea să se continue şi la Cluj şi să **se extindă la toate Universităţile din ţară.** E o greşeală, care se vede în ignoranţa religioasă a unei părţi nu neînsemnate a intelectualităţii române, faptul că studenţimea română e lipsită de o organizaţie în care să-şi facă educaţia creştină. Tinereţea e perioada în care intelectualul se formează nu numai ca intelect, dar şi ca om, cu anumite convingeri şi concepţii de viaţă. Cum va ajunge el la o concepţie de viaţă creştină, cum îşi va da seama de valoarea creştinismului, dacă nu i se dă ocazia **să-l cunoască direct de la sursă?** Biserica nu trebuie să-şi îndrepte atenţia numai spre copii, tineretul şcolar secundar, şi oamenii maturi, ci şi spre — cu precădere — tineretul universitar care se află tocmai la cumpăna ce hotărăşte întreg sensul vieţii lui de atunci înainte. Biserica trebuie să fie prezentă în zbuciumul sufletului studenţesc, pentru ca să-l canalizeze pe liniile vieţuirii şi gândirii creştine. Altfel creşte pe de o parte o intelectualitate lipsită de duh religios, de o uluitoare ignoranţă în ceea ce priveşte credinţa, pe de altă parte o studenţime care se vrea, se crede şi se numeşte creştină, însă din neştiinţă falsifică creştinismul după gusturile ei. Între aceste două extreme e cuprinsă toată tragedia intelectualităţii

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Nicolae Mladin

Figură luminoasă

E bine să ne gândim din când în când la marile figuri ale gândului şi sufletului românesc şi a căror influenţă se cuvine să rămână vie şi luminătoare în viaţa noastră de toate zilele. Şi fără îndoială, una din aceste figuri este **I. P. S. Dr. Nicolae Mladin**, ani mulţi Mitropolit al Ardealului, îndrumător neobosit, dăruit cu har dumnezeiesc, al Bisericii româneşti transilvane şi al culturii româneşti.

Cei care au avut privilegiul să-l cunoască, şi cei care, ca tineri sau ca mai vârstnici, s-au împărtăşit din marile bogăţii ale minţii şi sufletului său, îi păstrează amintirea şi ca învăţător şi ca însoţitor în cele mai diferite împrejurări ale vieţii. Ei ştiu că Mitropolitul Mladin a fost în adevăratul înţeles al cuvântului un îndreptar şi un exemplu pentru toţi cei ce menţin vie flacăra credinţei şi integrităţii româneşti. Ei ştiu că Mitropolitul Mladin, în ce a gândit şi a scris, în ce a trăit ca mare creştin şi luminător al Bisericii, a ştiut totdeauna să lege credinţa de gândurile şi faptele oamenilor obişnuiţi, şi a găsit totdeauna cuvintele potrivite pentru a îndrepta şi curăţi inimile şi gândurile celor care îi cereau sfatul şi ajutorul.

Deschid aproape la întâmplare o cărticică pe care o am de mulţi ani în bibliotecă: Doctrina despre viaţă a Profesorului Nicolae Pau-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Gheorghe Telea

Dimensiunea spirituală a viitoarei noastre identităţi

Dacă vrem să vorbim de spiritualitate şi identitate, mai întâi trebuie să ne ducem la vechea şi neräspunsa întrebare: **Cine suntem noi? Ce este omul?** Este omul doar un animal social, cum zicea Aristotel, sau mai mult decât atât? Cât de mult dincolo de aceasta?

Dacă ne uităm bine la mersul lumii observăm că ceea ce numim evoluţie, progres, este de fapt involuţie, regres. Crize de tot felul, individualism, rasism, naţionalism, indiferentism, exploatare, persecuţie, dezintegrare, alienare, iată câteva din caracteristicile evidente ale lumii moderne. Dar lumea o formăm noi. Şi s-ar părea că noi, oamenii, suntem într-un proces de continuă cădere-decădere. Iluzia progresului vine de aici: căzând, cazi înainte, nu înapoi. Căderea, pentru că are loc înainte, e crezută progres. De fapt acest „înainte" nu este altceva decât o avansare înspre fundul abisului. Şi pentru că fundul prăpastiei încă nu se vede, şi pentru că vederea ne este scurtă, şi vedem doar la un pas în faţa noastră, numim această alergare în jos, evoluţie; numai în cazul în care o să începem să vedem „fundul adâncului" — cum zice o cântare bisericească — atunci poate vom realiza realitatea. Dar va mai fi oare vreo posibilitate de scăpare, de evitare a impactului strivitor cu fundul abisului?

De aceea spunem că dacă noi suntem cei care formăm lumea, iar lumea merge rău, înseamnă că noi mergem rău. Mersul nostru este însă unul conştient şi deliberat. Mergem aşa pentru că aşa gândim. Un mod de a înţelege lumea şi viaţa generează un mod de a fi în lume. Aici se vede încă o dată relevanţa unei anumite definiţii pe care Sf. Părinţi au dat-o păcatului; dincolo de clasica definiţie care zice că păcatul este călcarea voii lui Dumnezeu cu ştiinţă şi voinţă, cealaltă definiţie zice că păcatul este o eroare de gândire. Este o interpretare greşită a realităţii. O mispercepţie a ei.

Cum gândim aşa trăim. Rău gândim, rău trăim. Şi dacă lumea şi viaţa nu merg aşa cum trebuie, asta înseamnă că filosofia, concepţia noastră despre lume şi viaţă trebuie schimbată. Dar schimbarea unui mod de a gândi, schimbă persoana. Modul de a gândi şi apoi de a fi defineşte identitatea persoanei, înnoieşte dimensiunea spirituală a persoanei; aceasta este o convertire, o schimbare de vederi, deci de direcţie.

Aşadar, lumea poate fi înţeleasă prin om, omul prin modul său de a fi, acesta prin modul de a gândi, iar modul de a gândi, care contribuie decisiv la formarea identităţii este o alegere conştientă şi deliberată a omului. De aceea se spune că noi credem ceea ce **vrem** să credem; important de remarcat este însă că ceea ce credem, devenim. Cu alte cuvinte, fii atent în cine sau ce crezi, cum crezi, căci ceea ce crezi aceea devii. Credinţă greşită, viaţă irosită; filosofie, mentalitate falsă, viaţă eşuată.

Care este însă criteriul suprem care ne garantează sută la sută adevărata filosofie, adevărata

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Vuietul Duhului

În Sfânta Evanghelie de la Ioan, în cuprinsul convorbirii între Mântuitorul și Nicodim, găsim cuvântul spus de Domnul Hristos: „Vântul suflă unde vrea și tu auzi vuietul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine care este născut din Duhul" (Ioan 3, 8). Este vorba aici despre lucrarea Duhului Sfânt în cei credincioși, despre manifestarea Duhului Sfânt în cei care îl primesc.

Tot din sfânta Evanghelie de la Ioan știm că Mântuitorul lumii, tot cu referire la lucrarea aceluiași Duh Sfânt în sufletele credincioșilor, a spus: „Cel ce crede în Mine, râuri de apă vie — precum a zis Scriptura — vor curge din pântecele lui" (Ioan 7, 38). Cuvântul acesta, rostit de Domnul, este urmat de lămurirea pe care o dă sfântul Evanghelist Ioan că „aceasta a zis-o despre Duhul, pe care aveau să-l primească cei ce cred într-însul" (Ioan 8, 39). Și în asemănarea cu vuietul vântului, ca și în cea cu vuietul apelor, este prezentată lucrarea Duhului Sfânt în cei care l-au primit și îl primesc și lucrează împreună cu El, ca unii ce sunt pnevmatofori, adică purtători de Duh.

În relatarea Sfântului Evanghelist Luca, din cartea Faptelor Sfinților Apostoli, despre pogorârea Duhului Sfânt, se afirmă faptul că Duhul Sfânt și-a făcut prezența tot într-un vuiet, căci este scris: „Când a sosit ziua Cincizecimii, ei erau adunați laolaltă. Și din cer, fără de veste, a venit un vuiet, ca de vijelie care trece, și a umplut toată casa unde ședeau ei" (F. Ap. 2, 1—2).

Din cele amintite, înțelegem că prezența Duhului Sfânt în credincioși nu este ceva tainic, nu este un secret, ci este o realitate evidentă nu numai pentru cel ce l-a primit pe Duhul Sfânt, ci și pentru cei ce vin în legătură cu El. Așa a fost în ziua Cincizecimii de după Înălțarea Domnului, când Duhul Sfânt s-a pogorât peste Sfinții Apostoli și când primitorii Duhului Sfânt și-au revărsat sufletul ca într-o altă vijelie, spunând „faptele mărețe ale lui Dumnezeu" (2, 11). O mărturiseau aceasta martorii lucrării Duhului Sfânt, care ziceau despre Sfinții Apostoli: „Îi auzim pe ei vorbind în ale noastre limbi despre faptele mărețe ale lui Dumnezeu" (F. Ap. 2, 11). Era în aceasta nu numai începutul propoveduirii sfinților apostoli, ci și începutul sfintei slujiri aduse lui Dumnezeu, prin puterea Duhului Sfânt, care avea să se reverse ca vuiet de vânt și de vijelie, precum și ca vuiet de râuri îmbelșugate, în dumnezeieștile slujbe ale Bisericii noastre.

Într-adevăr, dacă ne gândim că despre Duhul Sfânt a spus Domnul Hristos: „El pe Mine mă va preamări" (Ioan 16, 14) și că la pogorârea Sa peste sfinții apostoli i-a mișcat pe ei să spună măririle lui Dumnezeu, „faptele mărețe ale lui Dumnezeu", ne este ușor să face o legătură între vuietul de la început al Duhului Sfânt și vuietul sfintelor slujbe ale

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. Teofil Părăian

În întâmpinarea Sărbătorii Sf. Apostoli Petru și Pavel

Pe urmele Sf. Apostol PAVEL la Roma

„Și așa am venit la Roma. Și de acolo, auzind frații cele despre noi, au venit întru întâmpinarea noastră până la Forul lui Apius și la Trei Taverne, pe care, văzându-i, Pavel a mulțumit lui Dumnezeu și s-a îmbărbătat" (F. Ap. 28, 14—15). Cu astfel de cuvinte se exprimă Evanghelistul Luca, vorbind de sosirea Apostolului Neamurilor la Roma, capitala lumii acelor timpuri.

Creștinii din Roma nu-l cunoșteau personal pe marele Apostol, deși primiseră de la el o lungă scrisoare. „Ascultarea voastră e cunoscută de toți" (Rom. 16, 19), le scria, exprimându-și dorința de a-i vizita curând. Unii dintre ei îl vor fi auzit și întâlnit pe Pavel prin orașele Asiei Mici sau la Ierusalim. Însă cei mai mulți îl cunoșteau, probabil, doar din auzite. Și au ieșit să-l întâmpine de-a lungul Viei Appia, la o distanță de vreo cincizeci de kilometri, până la locul numit Trei Taverne (Tres Tabernas; era stație de poștă, loc de schimbat caii și han, pentru odihnă). Unii l-au întâmpinat și mai departe, la încă vreo douăzeci de kilometri, ajungând până la Forum Appi, unde se termina canalul navigabil ce venea de la Terracina. Cuvintele Apostolului Luca lasă să se subînțeleagă impresia pe care aceștia i-au făcut-o lui Pavel.

Apostolul Pavel ajungea aici în lanțuri. Călătoria sa pe mare fusese o adevărată „odisee"; iar de-aproape îl urmărea ura conaționalilor săi, care-l arestaseră, îl trăseseră la judecată în Cezareea Palestinei, după ce îi făcuseră o mulțime de necazuri de-a lungul celor trei călătorii misionare în Asia Mică și Grecia. Fiind acuzat de evrei că a încălcat legea lui Moise, procesat la Cezareea, el cere să fie judecat de Cezarul, în virtutea status-ului său de cetățean roman (F. Ap. 25, 10—12). Așadar, însoțit de Luca și păzit de centurionul Iuliu (F. Ap. 27, 1), Pavel intră în Roma, în primăvara anului 61.

La Roma împărăția Nero. Populația Urbei era un amestec de rase și limbi. Orașul era un imens șantier. Căci Nero construia măreața sa curte regală, domus Transitoria, între Palatino și Esquilino. Măreață în construcțiile sale, în monumente și palate, era și respingătoare în cartierele aglomerate și murdare, locuite de săraci proveniți din întreaga lume. Pavel traversează capitala și e încredințat comandantului Castrei Praetoria, marea cazarmă a pretorienilor, aflată în marginea cealaltă a orașului, vizibilă până astăzi de-a lungul Viei Policlinicii, unde împaratul Tiberiu, cu vreo patruzeci de ani înainte încartiruise garda imperială și pe aceea a siguranței publice. Lui Pavel i se îngăduie să locuiască în afara taberei, pe cont propriu, „aparte, cu ostașul care-l păzea" (F. Ap. 28, 16). Primind deci permisul de rezidență, în așteptarea procesului, pornește în căutarea unei case de închiriat. Aceasta era procedura pentru custodia militaris (o stare intermediară între custodia libera — simpla supraveghere și custodia publica — adevarata detenție penală), care permitea prizonierului să-și aleagă o reședință proprie, dar supravegheat tot timpul de un soldat, care-l însoțea, legat, ori de câte ori trebuia să iasă. Un fel de arest domiciliar, ce-i asigura o anumită libertate de mișcare și posibilitatea de a „primi pe toți care veneau la el..., fără nici o piedică" (F. Ap. 28, 30—31).

În acest arest domiciliar, „în casa luată cu chirie, a rămas Pavel doi ani întregi" (cf. F. Ap. 28, 30), adică timpul prevăzut de lege, pentru arest preventiv.

În acest punct, Evanghelistul Luca încheie pe neașteptate însemnările sale din cartea Faptele Apostolilor.

După cei doi ani de arest, Pavel redobândește libertatea, probabil în anul 63. Dușmanii iudei, din motive materiale, dar și de timp, nu l-au însoțit, cu ura lor, și la Roma. Se pare că Apostolul a făcut acum o mulțime de călătorii, despre care știm puține lucruri inexacte din tradiții diverse. Se poate să fi ajuns chiar până în Spania, cum își exprimase dorința cu ani în urmă (Rom. 15, 24).

Este din nou arestat și adus la Roma. O nouă închisoare. Ultima. Va mărturisi pe Hristos, cu sângele său, aici, la Roma, în locul numit Aquas Salvias, pe Via Laurentina.

Să încercăm să-l urmărim pe Apostolul Neamurilor, care-și făcuse ucenici și „în casa Cezarului". Adică în locuința sa romană din timpul celor doi ani de arest, în casa Acvilei și Priscilei, în închisoare împreună cu Petru, pe drumul martiriului și la locul execuției.

Dar despre toate acestea, în numerele viitoare.

Ierom. Iuvenalie Ionașcu
Roma

Dimensiunea spirituală a viitoarei noastre identități

(Urmare din pag. 1)

credință? Mare întrebare! Neteologic vorbind, gândirea critică trebuie să joace aici un rol decisiv. Teologic vorbind, trebuie să ne ducem la credință și rugăciune.

Privind însă la filosofia lumii și la mersul ei, trebuie să facem o legătură între acestea. Pentru a schimba lucrurile, a le îndrepta în direcția cea bună, trebuie ca filosofia să fie revizuită și eventual schimbată. Și schimbarea începe cu omul. Așadar dacă identitatea noastră prezentă este lipsită de o dimensiune autentic spirituală, adică dacă nu are de a face cu Sf. Duh, dacă nu e centrată pe Sf. Duh, dacă viața noastră nu este pnevmatocentrică, atunci nu există viitor pentru noi (în sensul bun al cuvântului). Pentru un viitor adecvat măreției și frumuseții ființei umane este necesară o nouă identitate a noastră bazată pe spiritualitate, pe experiența Sf. Duh în viața de zi cu zi. Acolo **unde filosofia a eșuat, teologia rămâne singura speranță**; unde rațiunea și-a dovedit limitele și slăbiciunea, credința trebuie să se înființeze.

* * *

Din punct de vedere teologic (și aceasta este perspectiva pe care o abordez) o astfel de înnoire nu se poate produce decât în Biserică. În această acțiune omul are nevoie de Dumnezeu. Singur a încercat bazat pe raționalismul secular, și cum am menționat, omul acum, în multe privințe, își contemplă propriul său eșec. Eșec existențial, datorat vidului existențial cum îl numește V. Frankl **(The Will to Meaning [Voința de sens]**, New American Library, New York, 1969, p. 45), vid pe care omul nu l-a mai putut umple odată ce L-a scos pe Dumnezeu din sufletul său.

Dacă e nevoie deci de Dumnezeu, atunci Biserica este locul de întâlnire. Hristos ni-L aduce pe Dumnezeu, ni-L face accesibil pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, în Biserică. Întrucât spiritualitatea reprezintă dimensiunea fundamentală a necesarei noastre viitoare identități, experiența Duhului Sfânt nu poate fi realizată în afara Bisericii. Biserica ia ființă la coborârea Duhului Sfânt. Duhul Sfânt, Duhul lui Hristos este viața Bisericii care la rândul ei este o permanentă Cincizecime, o generoasă disponibilitate a Duhului la nivelul omului în vederea participării acestuia la viața divină, fapt care nu este altceva decât schimbarea identității, ce duce la îndumnezeire. În sensul acesta Părintele Stăniloae zice că schimbarea se realizează prin faptul că Duhul Sfânt face în mod continuu în Biserică descoperirea lui Dumnezeu în Hristos, eficientă pentru noi (Dumitru Stăniloae, **Experiența lui Dumnezeu**, în limba engleză, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, MA 1994, p. 39).

Biserica, în calitate de eveniment Hristocentric și pnevmatocentric, spiritual, devine pentru om un izvor de vindecare și de putere transformatoare. Pentru ca aceasta să aibă loc însă, este nevoie de disponibilitatea omului spre Duhul Sfânt, de deschiderea spre El, mai mult, de dorința de a dobândi Duh Sfânt.

Sf. Serafim de Sarov accentuează nevoia ca omul să primească cât mai mult Duh Sfânt, adică să fie tot mai adânc imers în experiența Duhului. Pentru a-și schimba identitatea, din seculară în spirituală, omul deci trebuie să fie un cerșetor de Duh, întocmai așa cum o presupune cuvântul grec „ptochos" din expresia „sărac cu duhul" din prima fericire rostită de Mântuitorul în predica Sa de pe munte (Matei 5, 3): „Fericiți cei săraci cu Duhul că a acelora este Împărăția cerurilor". Într-adevăr, aici „sărac cu duhul" nu înseamnă nicidecum ignorant, arierat mintal și nici chiar atitudine smerită (aceasta e implicită); „sărac cu duhul" înseamnă, cum o zice termenul grec, „cerșetor"; adică unul care trăiește din cerșit, pentru care cerșitul e singurul mod de supraviețuire, atunci când toate celelalte nu sunt valabile.

Cerșitul pentru cerșetor e vital. La fel deci, cerșetorul de Duh Sfânt consideră Duhul pe care-l cerșește ca vital, salvator. Cerșetorul adevărat de obicei cerșește într-una. Nu cerșește o dată pentru o întreagă săptămână de exemplu, ci în fiecare zi, întocmai așa cum evreii în pustie cereau mana în fiecare zi, întrucât aceasta nu li se dădea pe mai multe zile. Cerșirea zilnică sugerează relația permanentă și dependența totală de dăruitor, de Duhul Sfânt, în cazul acesta.

Dobândirea de Duh Sfânt poate fi înțeleasă în sensul primirii a ceva ce nu ai, sau nu ai suficient și care-ți vine din afară. Există însă și un aspect interior al dobândirii de Duh Sfânt, atunci când ne îmbogățim de Duh Sfânt descoperindu-L în noi înșine. Dacă nu-L descoperi, nu-L ai, deci într-un fel, trăiești fără El. Omul însă, fiind chipul lui Dumnezeu existent în Treime, este chemat să facă chipul să strălucească tot mai mult. La fel și cu Duhul Sfânt: prin chip, omul îl are ca parte constitutivă a ființei sale, dar dobândirea de Duh presupune o muncă permanentă, diligentă de scoatere a Lui la iveală; nescos la iveală, fiind ignorat, Duhul poate fi stins în noi, adică acțiunea Sa. De aceea Sf. Pavel, aproape alarmat, atenționează: **„Nu stingeți Duhul"** (I Tes. 5, 19).

În chipul pe care-l avem și care suntem, ca dar divin, parafrazând pe Fericitul Augustin, Duhul Sfânt este mai aproape de noi înșine decât propria noastră inimă. Fiind așa de aproape este surprinzător și anormal să nu-L descoperim. De fapt, descoperirea Lui în interiorul ființei noastre prin introspecție, recunoașterea Lui înăuntru, va duce în mod nemijlocit la recunoașterea Lui în afară, și prin aceasta noi intrăm în legătură cu întreaga creație, câtă vreme Sf. Duh lucrează și este prezent în întreaga creație. Această legătură cu creația contribuie la înnoirea identității noastre în aceea că ne face mai puternici. Unitatea între om și cosmos are ca rezultat transformarea omului din microcosmos — cum este de obicei considerat — în macrocosmos, în sensul îmbrățișării de către om a întregului univers, în timp ce macrocosmosul devine **macro-anthropos**, adică un fel de mega-om, ceea ce înseamnă de fapt, umanizarea creației, așa cum explică Părintele Stăniloae, interpretând pe Sf. Maxim Mărturisitorul **(op. cit.**, p. 4).

Schimbarea identității noastre pe baza înnoirii spirituale arată capacitatea de transformare a omului, fapt dătător de bucurie și speranță. Parafrazând o cunoscută expresie latină referitoare la Biserică, putem zice că **Homo reformatus semper Reformandus** presupune o anumită permeabilitate a omului la prezența și acțiunea Duhului Sfânt. Lăsându-se inundat de prezența Duhului și fiind în contact cu lumea, înduhovnicit, spiritualizat, omul va putea apoi purcede la transformarea lumii, la transfigurarea ei.

Pentru a-l face pe Duhul Sfânt parte structurală a definiției noastre este nevoie de o înțelegere a vieții noastre în Biserică ca-ntr-o Cincizecime prelungită. Condițiile în care trăiau Sf. Apostoli la Pogorârea Duhului Sfânt erau unitatea și rugăciunea. Deci Duhul vine acolo unde e unitate și rugăciune. De fapt ambele sunt structuri constitutive ale Bisericii. Biserica este unitate a credincioșilor în Hristos prin Duhul Sfânt, ea există în mod fundamental ca epicleză, ca invocare a Duhului, deci ca rugăciune. În Biserică unitatea se face mai puternică și rugăciunea mai eficientă, acestea având un impact hotărât asupra persoanei umane în procesul ei de înnoire spirituală, de adoptare a unei vieți axate pe Liturghie (rugăciune), meditație, comuniune, contemplație, liniște, evlavie.

Sf. Liturghie, pe care se centrează viața spirituală a Bisericii, arată că, de fapt, omul este o ființă liturgică, adorantă, cinstitoare de Dumnezeu. Sf. Liturghie restaurează sensul sacrului în viața noastră, în societatea noastră secularizată. Ea îl ajută pe om să realizeze că viața lui e sfântă și deci trebuie trăită ca atare, în sfințenie. Dacă eu nu folosesc o mașină potrivit legilor și regulamentelor ei interioare care o fac să funcționeze, ci folosesc alte legi, străine ei, instrucțiuni ce nu-i sunt proprii, nu i se potrivesc, atunci o stric sau o întorc împotriva mea.

La fel e și cu viața. Este dar divin și ea are legile ei proprii, sădite acolo de Dumnezeu. Datoria noastră este să descoperim în viață aceste legi după care ea funcționează, modul de folosință, modul de trăire, astfel ca întemeiați pe ele viața să-și împlinească cu noi scopul pe care Dumnezeu i l-a desemnat și ni l-a desemnat ,trăirea în veci.

O Biserică centrată pe Sf. Liturghie este deci caracterizată prin rugăciune, invocare, cerere; invocarea recapitulează pogorârea Duhului Sfânt trimis de Hristos Bisericii Sale pentru a o menține mereu înnoită și nebiruită, iar omul participant la o astfel de Biserică devine o ființă rugătoare, doxologică, mereu smerit pentru că e mereu dependent de Dumnezeu, mereu căutând să înțeleagă tot mai adânc **sensul existenței sale și modul participării** cât mai plenare la viața divină. Această reflecție asupra rostului său în lume și asupra legăturii sale cu Dumnezeu, omul o face adesea prin meditație. De asemenea, pe lângă faptul că încearcă să se cunoască pe sine, omul vrea să-L cunoască și pe Dumnezeu în Hristos prin Duhul Sfânt, să cunoască roadele Duhului în lume, într-un cuvânt, să facă experiența Sf. Duh. Această experiere a Duhului de către om este un eveniment mistic. Rațiunea aici joacă rol secundar deoarece ea generează îndoială. Credința însă este un act de curaj. Credința te expune la ceea ce nu cunoști. Acest gen de expunere însă, și el schimbă viața omului, generează un nou mod de a fi, de a gândi, un mod mai precaut. În acest context omul nu mai poate zice: „Nu există Dumnezeu", doar pentru simplul fapt că nu-L poate explica pe Dumnezeu în mod rațional. Când omul se lasă pe sine a merge dincolo de limitele rațiunii sale, atunci, în fapt, se petrece întâlnirea cu Dumnezeu. După această întâlnire, când el se întoarce din „de dincolo"-ul rațiunii înapoi în limitele ei, omul este făptură nouă. A merge dincolo de limitele rațiunii, afară din sine, este extaz **(ek-stasis**, a sta, a exista în afară). Aceasta este o experiență spirituală autentică și definitiv marcantă, când nu te limitezi la ceea ce cunoști (rațional), ci te identifici mai degrabă cu ceea ce nu cunoști, câtă vreme ceea ce nu știi e mai mare si mai mult decât ceea ce știi, oricum. Și plonjarea în existentul necunoscut, încă o dată, este un act de credință, un act de mare curaj. Tocmai aici se află și motivul pentru care mulți oameni se tem de experiențele spirituale mistice.

A trece „dincolo", a transcende, înseamnă de asemenea a trece peste și a îndepărta barierele din mintea noastră, prejudecățile, frica, ignoranța, care, odată eliminate, vor face loc altor calități pe care le avem și de care uneori nici nu suntem conștienți, să iasă la lumină și să ne înnoiască viața. Transcendența deci apare aici ca o necesitate vitală autenticei vieți spirituale. De aceea spunea A. Heschel că existență fără transcendență înseamnă un mod de viață în care lucrurile devin idoli, iar idolii devin monștri" **(Who is Man? [Cine este omul?]**, Stanford University Press, Stanford, CA, 1965, p. 86), ceea ce înseamnă că transcendența, experiența mistică purifică și însănătoșește existența, viața noastră.

În momentul în care realizăm aceste lucruri, realizăm de asemenea și eroarea în care am trăit, și aceasta duce în mod natural la pocăință. Pocăința la rândul ei, atrage după sine harul Duhului Sfânt care ne schimbă, ne transformă, ne întărește noua identitate.

Tot în Biserică omul trăiește într-o comuniune protectoare care-i dă siguranță și tărie: comuniunea cu semenii și comuniunea cu Hristos, manifestată concret în împărtășirea cu sf. euharistie, trupul și sângele Domnului. Datorită prezenței tainice, sacramentale reale a lui Hristos în sf. împărtășanie, Sf. Liturghie reprezintă cel mai important eveniment în viața Bisericii. Sf. Liturghie plenar participă, se prelungește apoi prin credinciosul transfigurat, dincolo de limitele slujbei propriu-zise și ale locașului de cult, în comunitate, ca o Liturghie după Liturghie, ce face ca întreaga comunitate să devină o adunare celebrativă, și ea înnoită de Duhul lui Hristos la lucru în noi și prin noi.

Participarea liturgică culminând în sf. împărtășanie ne schimbă viața și identitatea pentru că rugăciunea acolo e mai eficientă, deci darul primit prin rugăciune e mai frecvent și deci șansele de înnoire prin dar, mai mari. În aceasta constă și rațiunea pentru care, deși putem să ne rugăm pe la casele noastre, în particular, totuși mergem la rugăciunea comunitară. Acolo suntem mai bine auziți. Acasă, strigi de unul singur, acolo strigi către Dumnezeu în unitatea vocilor tuturor celorlalți. Și întocmai cum în relațiile interumane o singură cerere poate să nu producă schimbarea, împlinirea dorită imediat, dar dacă la acea cerere se asociază alte zeci și sute de persoane, strigarea devine mai imperativă, și auzirea ei, răspunsul, mai rapide, la fel se întâmplă și în cazul relației noastre cu Dumnezeu; comuniunea liturgică în Biserică face această relație mai eficientă, și din ea, iarăși, noi renaștem cu o nouă identitate. În fond, ceea ce ține lumea în existență nu este rațiunea omului, cunoașterea sa rațională, ci capacitatea lui de a sta în relație de comuniune bazată pe iubire cu cei din jur și cu Dumnezeu.

Astfel, dacă lumea se va distruge cândva, aceasta nu va fi datorită lipsei de informație (cunoaștere rațională), ci datorită lipsei de apreciere (a unora față de alții în comuniunea de iubire) scrie A. Heschel **(op. cit.**, p. 83).

De aceea dacă în societatea în care trăim, în viața de zi cu zi ne confruntăm cu tot felul de crize și ne aflăm în diverse feluri de captivități, avem nevoie de Sf. Duh care eliberează și unește. Dacă ne confruntăm cu violența și agresiunea unei lumi de tipul **Homo homini lupus**, avem imperativă nevoie de întărirea și puterea echilibrată a Sf. Duh. Dacă suntem afectați de dezintegrarea comunității umane datorită alienării, auto-suficienței, individualismului, și egoismului, avem nevoie de prezența și lucrarea vindecătoare a Sf. Duh care să ne facă conștienți de darurile noastre, de bogăția noastră spirituală, de frumusețea noastră interioară, pentru ca apoi să le folosim ca remedii de îmbunătățire și restaurare.

Apare din cele de până aici că, de fapt, Sf. Duh este viitorul Bisericii și al lumii, după cum o nouă identitate personală este viitorul nostru. În acest context cunoscutele cuvinte ale lui A. Malraux sunt semnificative: „Secolul XXI va trebui să fie religios, sau nu va mai fi". Sau în cuvintele mai tăioase ale teologului rus Paul Floreski, „în final, omenirea nu va avea altă alegere, decât Sf. Treime ori nebunia".

Figură luminoasă

(Urmare din pag. 1)

lescu de Diacon Nicolae Mladin (apărută la Sibiu, în seria „Probiemele vremii", la Editura Revistei Teologice, în 1942). Cuvintele pe care le găsesc aici, pentru a face portretul unui mare savant român i se potrivesc minunat însuși **savantului creștin** care a fost Mitropolitul Mladin: „Știința e ancorată în lumea fenomenelor; aici savantului i se deschide un câmp comun de cercetare, în care poate da la iveală adevăruri unanim recunoscute... Știința este cunoașterea prin cauze. Nimeni nu poate opri pe omul de știință să caute dincolo de fenomen — bazat pe raționament și observație — cauza cauzelor, cauza primă și ultimă a lumii: Dumnezeu. Aceasta nu e știință? E mai mult decât atât: e încoronarea firească a științei, e limanul spre care ne îndreaptă pașii zările adevărului creatural. Adevărul e climatul firesc al rațiunii. Adevărul e lumină, e bucurie, e eliberare; „adevărul" care nu e lumină, „adevărul" care coboară spre prăpăstioasele hăuri ale neființei și nu urcă spre seninătățile de azur ale cerului, nu este adevăr. Istoria științei a dovedit-o fără drept de apel. Adevărul coboară din Dumnezeu ca să ne urce iarăși la Dumnezeu. Aceasta e calea științei, a marilor savanți occidentali; științei românești, savantului român nu i se cere nimic mai mult. Pe calea aceasta i se deschid și științei românești orizonturile universalității."

Cuvinte care într-adevăr exprimă crezul — și concluziile — oricărui om de știință demn cu adevărat de acest nume. Și din acest punct de vedere se cuvine să subliniem că Dr. **Nicolae Mladin** a fost — alături de impresionanta sa personalitate și operă de îndrumător al vieții creștine — și un adevărat savant. El a fost, de pildă, autorul unei lucrări de filosofie a culturii, apărută în aceeași serie, „Problemele vremii" la Editura Revistei Teologice din Sibiu, intitulată **Comunitarism și Comunism.** Și s-ar mai putea cita titluri.

Dar ceea ce rămâne, deopotrivă cu meditațiile dedicate de acest mare gânditor creștin problemelor culturii și vieții, este căldura sufletului. Acestui suflet de creștin și de om al gândului sacru al iubirii, se cuvine să îi aducem omagiu de recunoștință.

Hristos în Universitatea Ardealului

(Urmare din pag. 1)

românești, adesea înstrăinată de popor, fie prin indiferentism religios, fie printr-un creștinism fals. Adevărata educație creștină a tinerimii universitare nu poate fi decât rezultatul colaborării sincere dintre studențime și Biserică, prin intermediul societăților religioase studențești. **Biserica e garanția creștinismului autentic**, care e dragoste și noblețe spirituală, înflorire desăvârșită a personalității umane. Să n-avem nici o îndoială că la chemarea Bisericii se vor găsi destule glasuri care să răspundă și să lucreze cu elan și cu generozitate! Și ședințele religioase — pur religioase — vor respira atmosfera sărbătorească a întâlnirii dintre tinerețea universitară și tinerețea cea veșnică — Dumnezeu — și vor forma o intelectualitate creștină. Creștină din convingere, nu numai din obicei sau alte interese lăturalnice... La acestea s-ar putea adăuga un curs de problematică creștină, ținut în cadrul Universității de un profesor de teologie, la care să participe tineretul studențesc benevol.

...Dar să lăsăm sugestiile și să ne întoarcem la realitate.

Acum, la redeschiderea Universității în Clujul glorioasei ei activități științifice, nu putem să nu privim cu satisfacție peste anii aceștia de volbură și nădejde care s-au scurs sub scutul lui Hristos și să nu însoțim cu recunoștința noastră — a Bisericii — pe toți cei ce au ostenit în ogoarele Domnului, convinși fiind că știința și poporul nu pot fi mai bine slujite decât cu conștiința că a sluji științei este a sluji poporului și a sluji amândurora e a sluji lui Dumnezeu. Slujirea e o misiune care coboară de sus. Cine n-o înțelege așa, nici n-o cunoaște.

Duminica a VII-a după Paşti. Sfinţii Părinţi de la Sinodul I Ecumenic

Sf. Apostol Pavel, cu clarviziunea-i cunoscută, scria în întâia epistolă către Corinteni, prevestind parcă şirul lung de schisme şi erezii care aveau sa se abată asupra Bisericii lui Hristos de-a lungul veacurilor, încercând să o sfâşie şi să o dezbine, că „Trebuie să fie între voi şi eresuri, ca să se învedereze cei tari în credinţă" (I Cor. 11, 19). Însuşi marele apostol Pavel recunoştea inevitabilitatea fenomenului sectar, tocmai ca o probă de foc prin care adevărata credinţă trebuia să treacă, pentru a-şi demonstra şi mai mult taria de diamant, cât şi pentru a-şi certifica veridicitatea şi autenticitatea.

Dacă Biserica Ortodoxă se numeşte astăzi pe sine continuatoarea legitimă a Bisericii primare, aceasta se datoreşte întâi de toate faptului că ea s-a păstrat neabatut în duhul de smerenie şi iubire propovăduit de întemeietorul ei, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, precum şi faptului că învăţătura de credinţă ortodoxă izvorăşte din cele şapte sinoade ecumenice, borne de dreaptă credinţă ale Bisericii universale din primele zece veacuri creştine.

Prima mare încercare care ameninţa să zguduie şi să destrame unitatea de duh şi de credinţă a Bisericii creştine a fost provocată de un preot pe nume Arie, originar din Egipt. Bun orator, informat ca teolog, dar cunoscând în acelaşi timp şi ideile propagate de un alt mare eretic al timpului, Paul din Samosata şi fiind în acelaşi timp un om vanitos, Arie se simte ofensat atunci când pe postul vacant al Episcopiei din Alexandria este numit altcineva.

Era în preajma anului 318, an în care Arie începe să-şi facă cunoscute ideile sale eretice, mai întâi în cercul restrâns al prietenilor şi admiratorilor, apoi treptat îşi extinde activitatea şi în biserică. Atrăgând de partea sa destul de multă lume, oameni simpli, dar şi învăţaţi, începe să-şi propage ideile chiar şi în afara graniţelor Egiptului, plecând în Palestina şi-n alte părţi ale Asiei Mici, profitând şi de faptul că situaţia politică din imperiul roman era neclară, datorită conflictului iscat între Constantin şi opozantul său Maxenţiu privitor la supremaţia în imperiu. Repurtând o strălucită victorie asupra lui Maxenţiu, devenind unic suveran al imperiului, pentru a stăvili erezia lui Arie, care luase proporţii, antrenându-i pe oameni în dispute teologice, care adeseori degenerau în conflicte sângeroase şi care ameninţau serios unitatea şi integritatea Bisericii şi a imperiului, Constantin cel Mare convoacă un Sinod Ecumenic, la care erau invitaţi să participe toţi episcopii din acel timp. Au participat, după cum consemnează istoria, un număr de 318 episcopi din întreg imperiul roman de atunci, precum şi episcopi din afara graniţelor imperiului, din Persia şi Armenia. Dintre cei mai renumiţi teologi ai timpului, istoria îi consemnează pe episcopul Sf. Atanasie cel Mare, cel care îl va combate pe Arie, Macarie al Ierusalimului, Sf. Nicolae, episcop de Mira Liciei, preoţii Vitus şi Vicenţiu, ca delegaţi direcţi ai papei Silvestru I al Romei, Cecilian din Cartagina, Osiu din Cordoba, fiind reprezentată întreaga lume creştină de atunci, din Persia până în Spania, din Africa până în Scandinavia.

Lucrarile sinodului au început pe data de 20 mai 325 în oraşul Niceea, în provincia Bitinia, fiind asistate de însuşi împăratul Constantin cel Mare şi prezidate de episcopii Alexandru din Alexandria şi Eustaţiu din Antiohia.

S-a purces mai întâi la ascultarea şi analizarea în linişte a învăţăturii pe care o susţinea Arie, care nu era decât un amalgam de concepte raţional-omeneşti, prin care se încerca explicarea creştinismului şi care se reducea la următoarele:

Dumnezeu este singurul principiu necreat şi nenăscut;

Fiul este o creatură a Tatălui, prima Sa creatură, ieşit din voinţa Tatălui, nu din fiinţa Lui;

Fiul este creatură ca fiinţă, deci mărginit, schimbabil, imperfect şi chiar supus păcatului, dar se bucură totuşi de cinstea cea mai mare din partea Tatălui, căci prin El Dumnezeu a creat toate.

Dumnezeu cel Preaînalt fiind esenţă nematerială, nu putea crea universul material decât prin intermediul unei fiinţe mijlocitoare, şi în consecinţă a creat pe Fiul:

Creând lumea, Fiul s-a învrednicit de puterea şi măreţia Tatălui, putând fi numit şi el Dumnezeu, datorită harului divin primit, devenind Fiu adoptiv al Tatălui, el având divinitatea împrumutată din divinitatea Tatălui.

Membrii sinodului au trecut apoi la combaterea acestei erezii mai ales prin susţinerile lui Atanasie, mare apărător al dreptei credinţe, susţinând că Fiul este de o fiinţă cu Tatăl (I Ioan 5, 7). În final, s-a stabilit ca învăţătura formulată în Sinodul care se încheie pe 25 august 325 să fie redactată într-un Simbol de credinţă, care avea şapte articole, acestea alcătuind Crezul creştin (Credeul), care de atunci încoace se rosteşte duminică de duminică în toate bisericile creştine. În aceste 7 articole ale Sinodului niceean se fixează învăţătura despre dumnezeirea Fiului. În partea întâia se recunoaşte că Domnul nostru Iisus Hristos este „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, de o fiinţă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut", iar în partea a doua sunt respinse ideile lui Arie ca nefondate scripturistic. Purtând semnătura tuturor Părinţilor care au participat la acest prim mare Sinod al Bisericii universale, Sinodul va deveni un adevărat îndreptar de credinţă pentru întreaga creştinătate, iar Arie va fi depus din treapta preoţiei şi exilat.

Pilda pe care creştinii de astăzi o desprind din exemplul Sf. Părinţi de la Sinodul I Ecumenic este aceea de a ne păstra tari în credinţa noastră strămoşească în Dumnezeu, şi de a nu ne lăsa amăgiţi de cei care seamănă dezbinare şi vrajbă, aşa cum ne îndeamnă în multe din epistolele sale Sf. Apostol Pavel.

„Vă îndemn, fraţilor, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos ,ca toţi să vorbiţi la fel şi să nu fie dezbinări în sânul vostru, ci să fiţi cu totul uniţi în acelaşi cuget şi în aceeaşi înţelegere" (I Cor. 1, 10).

Preot N. Stoia

DUHUL LUI DUMNEZEU PESTE OAMENI

Cu trimiterea Duhului peste Apostolii adunaţi în Ierusalim, la cincizeci de zile după învierea lui Hristos, către anul 30, prima parte a istoriei mântuirii ia sfârşit. Revărsarea Duhului peste Apostoli este cea mai mare binecuvântare pe care Dumnezeu o dă oamenilor înainte de venirea Împărăţiei lui Dumnezeu. A doua parte a istoriei mântuirii se va termina tot cu venirea Duhului Sfânt peste aleşii, drepţii şi sfinţii lui Dumnezeu, care vor vedea Ierusalimul cel ceresc. Timpul actual, timpul Bisericii, se mişcă deci între două pogorâri ale Duhului Sfânt: cincizecimea istorică în Ierusalim şi cincizecimea eshatologică, cerească.

În calendarul creştin, sărbătoarea Rusaliilor sau Cincizecimea este urmată de sărbătoarea Sfintei Treimi, anume pentru a arăta că istoria mântuirii este lucrarea lui Dumnezeu Cel ce există şi se face cunoscut în trei persoane: Tatăl şi Fiul şi Duhul Sfânt. Tatăl — care voieşte mântuirea, Fiul care o realizează prin întruparea, jertfa şi învierea Lui, Duhul Sfânt care ne-o dăruieşte în mod personal. Duhul vine acum peste Apostoli nu numai să ţină trează memoria lui Hristos, să amintească tot ceea ce Dumnezeu a făcut şi va face pentru noi, ci şi să ne ofere în mod văzut, tangibil, darurile acestei mântuiri. Din acest moment, Duhul Sfânt este persoana Sfintei Treimi cea mai apropiată de persoana creştinului, cea mai prezentă în raport cu creaţia văzută, cea mai activă în relaţie cu Biserica sau comunitatea de creştini care ia fiinţă chiar la Cincizecime.

Tema Cincizecimii, a revărsării Duhului peste noi, ca persoană şi ca Biserică, se găseşte în literatura creştină de la început, în tradiţia exgetică, teologică şi imnologică a Părinţilor Bisericii şi teologilor ortodocşi. Să reţinem din această tradiţie câteva învăţături:

Schimbul dintre trupul uman şi Duhul lui Dumnezeu.

Părinţii Bisericii subliniază faptul că Dumnezeu nu ne-a mântuit de la distanţă, prin decret, prin intermediari sau prin îngeri. Din cauza iubirii Sale de oameni El a trimis pe Fiul Său însuşi care „s-a făcut trup" (Ioan 1, 14). Iar în întruparea Fiului s-a făcut un schimb: Fiul a luat trupul nostru din femeie, din Maria, şi ne-a dat Duhul Său, care purcede din Tatăl. Este un schimb unic, ireversibil, de aceea nici Dumnezeu-întrupat nu mai leapădă trupul uman, nici omul nu se mai înstrăinează de Duhul lui Dumnezeu.

Într-adevăr, pe icoana ortodoxă a învierii se observă că Iisus Hristos iese din mormânt cu trupul lui real, trăgând după El, cu mâinile Sale proprii, pe Adam şi Eva. Iisus înviat ne apucă de mâini, ne trage spre El şi nu ne mai scapă din braţele Sale. După înălţare, Hristos continuă să ne tragă spre el prin Duhul Sfânt. Câtă vreme Hristos ne ţine în mâinile sale, căderea în gol, prăbuşirea umanităţii este cu neputinţă.

Fiul s-a înălţat la cer, iar Duhul s-a pogorât ca martor al Acestuia.

Duhul Sfânt vine la Cincizecime peste Apostoli şi peste cei adunaţi la Ierusalim anume ca martorul personal al lui Hristos, ca unul care a fost cu El şi peste El de la întrupare şi în toate momentele vieţii Acestuia: „Duhul Domnului este peste Mine, căci Domnul M-a uns" (Luca 4, 18—19). Şi astfel Duhul confirmă că tot ceea ce Hristos a făcut ca Mesia — trimis al lui Dumnezeu, în numele nostru şi pentru noi, a fost primit de Dumnezeu-Tatăl. Duhul Sfânt este garanţia că în jertfa lui Hristos, — **Marele Preot**, care a dus ofrandă şi **Mielul lui Dumnezeu**, care s-a adus ofrandă —, Dumnezeu a împăcat lumea cu El însuşi. Împreună cu El am intrat în viaţa lui Dumnezeu. Şi ca semn al împăcării dintre Dumnezeu şi om prin Iisus Hristos — singurul mijlocitor, Duhul ne dăruieşte daruri şi fericiri ce aparţin Împărăţiei lui Dumnezeu.

Persoană către persoană.

De la Cincizecime, Duhul Sfânt, de-o fiinţă şi coetern cu Tatăl şi Fiul, care purcede din Tatăl şi se odihneşte în Fiul, este cea mai accesibilă şi împărtăşibilă persoană a Sfintei Treimi, persoana care se apropie cel mai mult de inima omului, în care îşi face un loc devenind „templu al Duhului Sfânt" (I Cor. 3, 16). Este vorba de o familiaritate a creştinului cu Duhul lui Dumnezeu, care este atât de profundă, încât Duhul însuşi mijloceşte şi se roagă pentru creştini: „Avva, Părinte". Această prezenţă sacră, comparată cu focul (Luca 12, 49), stă în centrul spiritualităţii creştine, care vorbeşte de simţirea Duhului Sfânt ca fiind cea mai importantă calitate a creştinului. Cine nu simte pe Dumnezeu în el, nu cunoaşte pe Dumnezeu. Duhul se lasă simţit ca lumina care ne călăuzeşte în situaţii neclare, ca mângâiere atunci când suntem întristaţi, ca apărare atunci când suntem puşi la încercare. Duhul compătimeşte cu cei ce suferă pentru Hristos. Şi este imposibil ca să nu dăm şi altora din lumina, iubirea şi adevărul care ne-au fost împărtăşite de Duhul Sfânt.

Duhul adună şi uneşte pe creştini în trupul lui Hristos — Biserica.

Duhul lui Dumnezeu vine acum peste Apostoli şi peste toţi cei adunaţi la Ierusalim, evrei şi neamuri, ca să-i adune într-o comunitate şi să-i ungă ca o preoţime sfântă. Aşa cum apostolii au format un cerc în jurul lui Hristos, aşa cum mădularele se împreunează ca să constituie un singur trup, tot aşa discipolii lui Hristos formează o comuniune. Articulaţiile Bisericii ca trup al lui Hristos sunt viabile numai graţie Duhului Sfânt. De aceea, chiar de la începutul creştinismului, convertirea individuală prin credinţă şi pocăinţă liberă (metanoia) a fost nedespărţită de articularea celui convertit prin taina Botezului cu Biserica. Cel botezat este uns şi pecetluit în unirea sa cu Hristos, iar prin taina Împărtăşaniei el intră în comuniunea cu însuşi Trupul şi Sângele lui Hristos. Creştinii există numai ca mădularele în trup, prin împreunarea cu Hristos şi prin împărtăşirea Duhului Sfânt. Purtător de Duh Sfânt **(pnevmatofor)** în inima lui, creştinul este liber şi responsabil faţă de poporul lui Dumnezeu, turma lui Hristos în care a fost introdus şi încorporat prin Sfintele Taine.

„Duhul suflă unde voieşte". Duhul aici şi Duhul pretutindeni.

Duhul Sfânt ne asigură că Hristos înviat a devenit Domnul biruitor: „Nimeni nu poate să spună Domn este Iisus decât în Duhul Sfânt" (I Cor. 12, 3). Mielul lui Dumnezeu care a învins, El este Domn al istoriei. Tatăl a supus toate lucrurile, văzute şi nevăzute, sub picioarele Lui, sub puterea şi autoritatea Lui absolută. Creştinii se roagă Duhului lui Hristos: „Împărate ceresc, mângâietorule, Duhul Adevărului, care pretutindenea eşti şi toate le împleneşti". Astfel, nu există două principii care stăpânesc şi conduc lumea: unul al binelui şi altul al răului, unul al vieţii şi luminii, altul al morţii şi întunericului. După învierea lui Hristos şi pogorârea Duhului Sfânt peste oameni, puterea diavolului a fost surpată definitiv şi pentru totdeauna, iar de la Botez, creştinul primeşte în sufletul lui prezenţa sensibilă a Duhului Sfânt. Desigur, câtă vreme suntem în trup, în istorie, realităţile de aici sunt amestecate, grâul şi neghina cresc împreună. Dar acestea nu au forţă egală. Puterile răului sunt vii, dar sunt legate. Dumnezeu nu împarte stăpânirea Lui cu altcineva. Cine este Dumnezeu? Cine este mare ca Dumnezeul nostru? De aceea, când auzim vorbindu-se de o religie a răului (propagată de sectele satanice) sau de înrobirea lumii actuale sub puterea răului, trebuie să ţinem seama că Hristos înviat este singurul domn biruitor, stăpânul şi mântuitorul lumii, atotţiitorul care cuprinde pe toţi şi nu lasă pe nimeni în afara iubirii Lui. Toţi suntem ai Lui, iar El nu va pierde pe nici unul din cei ai săi. Lumea nu este aria păcatului, ci spaţiul iubirii lui Dumnezeu.

Astăzi când instituţiile şi valorile tradiţionale care păreau solide (familia, căsătoria, parohia) sunt de nerecunoscut, când descreştinarea vine în mare viteză ,când nu se ştie ordinea exactă a societăţii, iar condiţiile de viaţă sunt insuportabile, există tendinţa de a găsi soluţii restrictive, incomplete, inumane, de hârtuială, ca şi când istoria ar fi la discreţia puterilor răului. Există bărbaţi şi femei, tineri şi tinere, comunităţi şi chiar parohii, care-şi dau sufletul, uitând că Duhul lui Dumnezeu nu cedează niciodată, că nu se leapădă de nimeni. De aceea Biserica trebuie să fie, plină de speranţă, în comuniune şi compătimire cu săracii, cu suferinzii, cu şomerii şi cu cei ce muncesc în condiţii grele, cu oamenii care trăiesc şi mor nu cum vor, ci cum pot, cu cei excluşi şi fără nume. În numele acestora, ea imploră ajutorul lui Dumnezeu: „Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi".

„Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi."

Potrivit Noului Testament şi tradiţiei Apostolilor, credinţa personală a fiecărui creştin, viaţa şi misiunea comunităţii creştine — Biserica, existenţa şi istoria lumii, depind de prezenţa şi lucrarea Duhului, prin care Hristos stă de faţă şi se arată în mijlocul nostru. Cine vrea să primească pe Duhul Sfânt în inima şi în viaţa sa, trebuie să fie în comuniune cu Biserica de azi, care nu e altceva decât extinderea şi lărgirea Bisericii de la Cincizecime din Ierusalim, şi să participe la rugăciunea acesteia care se roagă la fiecare Liturghie: „Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi şi peste aceste daruri care sunt puse înainte". Harul lui Dumnezeu se dă prin cuvânt şi Taine prin cei ce l-am primit la Cincizecime. Nimic din ceea ce fac creştinii, fie personal fie în biserică: rugăciune, liturghie ,taine, slujbe, nimic nu se face fără amintirea adunării apostolilor de la Ierusalim şi fără invocarea Duhului Sfânt. Toţi creştinii care vin la Biserică pentru rugăciune, concelebrare şi comuniune cu Sfintele Taine, vin ca la Ierusalim, ca să primească revărsarea Duhului peste ei în limbi ca de foc, întocmai ca Apostolii de la Cincizecime. Să terminăm aceste cuvinte, cu rugăciunea (Tropar) pe care preotul o zice, în numele tuturor, în cel mai important moment al Liturghiei: „Doamne, cel ce la amiazi ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh apostolilor Tăi, pe Acelaşi Duh, Bunule, nu-l lua de la noi ci ni-l înnoieşte nouă celor ce ne rugăm Ţie, aici şi în tot locul, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Pr. Prof. Ion Bria

Monahismul Anglican

Trecut şi prezent. Scurt istoric (II)

Monahismul în Anglia, sau orice tentativă de viaţă religioasă retrasă şi trăită după anumite reguli, va fi etichetată drept apartenenţă la catolicism şi respinsă în mod aproape brutal.

Din vara anului 1540, mânăstirile din Anglia medievală, nu mai existau. Cu câteva mici excepţii de restaurare a unor comunităţi monahale în timpul Reginei Maria Tudor, în Anglia nu vor mai exista ordine religioase timp de aproape trei sute de ani. Mai mult încă, reformatorii anglicani ca şi cei de pe continent au fost unanimi în a repudia idealurile monastice, iar în particular, afirmând că voturile monahale sunt ilegale şi împotriva Evangheliei.

În general instituţiile monahale au fost condamnate, dar a trebuit să fie admisă ideea că au fost şi călugări dedicaţi şi pilduitori, în timpul părinţilor şi scriitorilor bisericeşti.

În general, nu este amintit întotdeauna faptul că actul de la 1536 a dat posibilitatea, printr-o clauză aparte, regelui, să reîntemeieze la fel ca şi să suprime ordinele monahale. În virtutea acestei autorităţi conferite lui, Henric al VIII-lea acorda licenţe regale unui număr de 47 de case sau aşezări pentru bărbaţi sau femei, care erau restabilite în continuitate după noile rânduieli.

Din punct de vedere legal, acestea au fost primele comunităţi anglicane de care aflăm că au fost întemeiate, chiar dacă au avut o existenţă efemeră. Erau case mici care trebuiau să plătească taxe către rege, taxe care în treacăt fie spus, erau cu mult mai mari decât venitul lor. În curând au fost nevoite să vândă, sau să dea în schimbul taxelor, pământurile ce le aparţineau, iar acest fapt a însemnat sfârşitul lor.

Odată cu urcarea pe tronul Angliei a Reginei Maria Tudor, în 1553, Biserica Angliei şi cu cea a Romei, s-au reconciliat, dar pentru scurt timp. În 1558 Maria este înlocuită de Elisabeta I (1558—1603), care pe cât a fost Maria de catolică pe atât a fost ea de protestantă şi de împotriva reconcilierii cu Roma. Iar odată cu detronarea Reginei Maria a apus şi vremelnica revigorare a vieţii monahale şi a ordinelor monahale în Anglia.

Totuşi au existat în decursul secolelor următoare şi încercări, timide e drept, de a trăi într-o comunitate religioasă după anumite reguli. Dintre toate încercările de a întemeia o comunitate de acest tip în secolul al XVII-lea, una iese în evidenţă cu prioritate.

Din 1626 şi până în 1646, când a fost desfiinţată, familia — comunitate de la Little Gidding, căci despre ea este vorba, a trăit o viaţă care a devenit binecunoscută. Acest tip de comunitate a atras pe unii şi i-a contrariat pe alţii. A fost singurul moment în perioada cuprinsă între Reformă şi Mişcarea de la Oxford, când tendinţele de a trăi o viaţă religioasă comunitară bazată pe unele reguli, a depăşit faza de opinii şi de scheme, devenind un fapt împlinit.

Nicholas Ferrar, fondatorul acestei comunităţi, împreună cu familia sa, a cumpărat o proprietate în care toţi oamenii, de vârste diferite, trăiau, munceau şi se rugau împreună. Nici unul dintre membrii acestei comunităţi nu depusese nici un vot, unii fiind căsătoriţi şi cu copii chiar. Aceste fapte fac dificilă aprecierea dacă a fost cât de cât apropiată de o viaţă monahală sau mai mult de o casă obişnuită de rugăciune.

Little Gidding nu a avut urmaşi şi nici adepţi mai târziu. Dar comunităţile anglicane ale secolului XIX, au privit înapoi la această idee-încercare, ca la un semn că viaţa şi dorinţa de a trăi într-o comunitate religioasă, nu a dispărut cu desăvârşire în Anglia post-reformatoare.

A existat, totuşi, o stare de nostalgie perpetuă după metodele de rugăciune monahale şi după starea de veneraţie şi de religiozitate proprie monahismului. Această stare nostalgică, s-a amplificat mereu, la fel şi în aceeaşi măsură cu regretul că Biserica Anglicană nu avea nici mânăstiri, nici schituri.

Ne putem întreba, firește, de ce dacă a existat acest regret şi această stare de nostalgie după monahism, de ce deci nu s-a făcut şi pasul de a se reînvia propriu-zis viaţa monahală? Răspunsul este simplu: pentru că era asimilat cu catolicismul în mintea multora, iar revigorarea catolicismului era ceva de neacceptat pentru marea majoritate a englezilor. Şi acest lucru chiar şi cu preţul acestui simţământ de frustrare de care am vorbit mai sus.

Totuşi, în secolul al XVIII-lea, aproape deodată s-a petrecut un lucru uimitor, şi anume: bărbaţi şi femei din Anglia, mândri că sunt şi se numesc protestanţi, şi-au deschis braţele şi au oferit un sprijin deosebit, nenumăraţilor episcopi, preoţi, călugări, maici şi credincoşi catolici, alungaţi din Franţa de Revoluţie, în 1789. Aceste persoane exilate au fost tratate ca nişte eroi, religia lor catolică fiind ignorată, ei nefiind consideraţi duşmani şi intruşi ca până mai înainte.

Aşadar, Revoluţia franceză a avut ca rezultat, în privinţa Angliei, o „invazie" a monahismului catolic în teritoriul britanic, ţara care nu permitea constituirea unor astfel de comunităţi sau ordine monahale pentru propriii ei cetăţeni. Faptul că atâţi de mulţi dintre aceşti călugări şi maici, au suferit din greu, unii chiar în închisori fiind martorii morţii unor colegi de-ai lor, această realitate ce a premers venirea lor în exilul britanic, le-a adus simpatia generală. Aceasta s-a datorat mai ales faptului că englezii au fost întotdeauna mişcaţi de suferinţele exilaţilor, şi i-au ajutat indiferent de religia lor.

Apoi, după un sfert de secol, englezii au început să se obişnuiască să aibă în mijlocul lor călugări şi maici. Următorul pas spre înfiinţarea de comunităţi monahale proprii era aproape.

Astfel în 1826 va lua fiinţă comunitatea de „Surori Protestante ale Caritătii", iar începutul era făcut dar mai era destul de mult de făcut şi de aşteptat până la o adevărată reînviere a monahismului în Biserica Anglicană.

Toate acestea au fost urmate de un veritabil punct de referinţă, de ceea ce s-a numit şi a fost un adevărat cutremur moral, atât din punct de vedere religios cât şi social. Acest punct de referinţă, acest moment deosebit s-a numit „Mişcarea de la Oxford" (Oxford Movement).

Revigorarea şi reapariţia vieţii religioase în comunitate, a început să fie actuală după 1845, atunci când prima fază a Mişcării de la Oxford se terminase. Avea un ascendent, e drept mai firav şi mai puţin semnificativ în încercările celor care au pus bazele mişcării oxfordiene, de a întemeia pe baza unor noi scheme şi planuri, comunităţi religioase. Toate cauzele subsidiare cum ar fi: uşurarea muncii în marile oraşe industriale, nevoia de organizare pentru a face folositoare energia şi abilitatea lor, ca şi dorinţa femeilor de a ajuta; privirea retrospectivă către anii din urmă, toate vin împreună spre acelaşi punct şi anume formarea de comunităţi monahale.

Dar aceste cauze preliminarii, prin ele însele, nu puteau produce sau forma camunităţile. Pe de altă parte, fără pregătirea şi stimulul evenimentelor politice ale vremii şi de deschidere socială şi intelectuală, teologia oxfordiană ar fi rămas ceva academic şi pur abstract. Dar, chiar şi aşa, această alternativă, deloc favorabilă era perfect posibilă. Aceasta pentru că teologia şi spiritualitatea, teoria şi practica, au fost indisolubil legate de viaţa şi activitatea liderilor Mişcării de la Oxford.

Voi menţiona doar câţiva dintre aceşti lideri, neintrând în amănunte pentru că acesta se constituie într-un alt vast subiect al Istoriei Bisericii Anglicane. Aceşti lideri mai importanţi au fost: Edward Bouverie Pusey (1800—1882), John Henry Newman (1801—1890), John Mason Neale (1818—1866), John Keble (1792—1866), Richard Froude (1803—1836).

Aceştia au fost dominaţi de două credinţe: prima a fost credinţa în identitatea Bisericii Anglicane cu Biserica Catolică a primelor veacuri; şi a existat dorinţa de a reafirma această identitate; a doua credinţă a fost observabilă în dorul după sfinţenie, o sfinţenie pe care ei au crezut, că doar catolicismul o poate produce. Aceste două dorinţe, prima predominant teologică iar cea de-a doua spirituală, nu pot fi separate una de cealaltă.

Mişcarea de la Oxford, cu personalităţile de mare calibru care au jalonat-o, a însemnat un moment de cotitură în spiritualitatea religioasă a poporului englez, şi a fost sămânţă, aruncată pe ogorul credinţei, care va rodi viitoarea viaţă de tip monastic, din Anglia secolului XIX şi continuată până în zilele noastre.

Apariţia, sau mai bine zis conturarea de comunităţi monahale în Biserica Anglicană, începe odată cu mijlocul secolului al XIX-lea, curând după începutul Mişcării de la Oxford. Liderii acestei mişcări

(Continuare în pag. a 4-a)

Ieromonah Pahomie Mătău
M-rea Brâncoveanu

900 de ani de la prima cruciadă

— Intrunire interreligioasă la Regensburg —
14.03.1996

Sub acest generic a avut loc în biserica luterană „Sf. Treime" o frumoasă manifestare interreligioasă, care a întrunit pe reprezentanţii marilor religii: creştină, iudaică şi musulmană ce-şi desfăşoară activitatea în oraşul de pe Dunăre şi în împrejurime. Organizatorul acesteia — acum la un deceniu de la iniţierea ei — este pastorul ev.-luteran **Pfr. Dr. G. Rosenstein** — preşedintele filialei **W.C.R.P.** (Weltkonferenz der Religionen für den Frieden) din Regensburg şi regiune. Tema fiind deosebit de delicată **„900 de ani de la prima Cruciadă** — şi în continuare tulburare între religii" a suscitat interesul multor credincioşi şi oaspeţi ce au luat parte la această rugăciune comună.

Din podiumul - sobor au făcut parte:

— Pfr. Dr. G. Rosenstein — pastorul luteran, organizatorul şi moderatorul întrunirii;

— Prof. Dr. Franz Schnider, romano-catolic, prof. de ştiinţa religiilor Univ. din Regensburg;

— Pfr. Matthias Ring, preot vechi-catolic — conducătorul comunităţilor vechi-catolice din Regensburg şi împrejurimi;

— Î. P. S. Dr. Serafim — mitropolitul românilor ortodocşi din Germania şi Europa Centrală;

— Dr. hc. Hans Rosengold — preşedintele comunităţii evreeşti din Regensburg;

— Dl. Hasan Inçi — imamul comunităţii musulmane din Regensburg.

Un loc central al manifestării l-a ocupat rugăciunea de pace şi bunăînvoire între popoare în specificul tradiţiei celor prezenţi. Este nevoie de rugăciuni înmulţite şi stăruitoare, spunea organizatorul, mai ales când în numele credinţei se întetesc actele de violenţă, de terorism împotriva semenilor de altă credinţă, conflictele ce adesea degenerează în războaie religioase, discreditându-se menirea şi fiinţa religiei.

Referatul pertinent, aconfesional — sine irra et studio — a **prof. Dr. Schnider** s-a bucurat de un interes deosebit. Cei care au pornit războaiele religioase **atunci** împotriva **„necredincioşilor"** n-au rămas doar o amintire istorică pentru că, cei care pornesc **azi** războaie împotriva celor de altă religie îi numesc tot „**necredincioşi**", cu toate că ei sunt **„credincioşii"** altor religii. Atunci, ca şi azi, stau în spate interese ascunse ce manevrează sentimentul religios, îl falsifică, îl denaturează şi-l fanatizează. Chemarea la cruciadă de către Papa Urban al II-lea împotriva **„necredincioşilor"** a avut un calcul politic căruia i s-a dat o îmbrăcăminte religioasă. În predicile sale, Bernard de Clairvaux (1091—1153) şi alţii au pus înrolarea sub stindardul Crucii sub semnul pocăinţei şi a penitenţei. Acest lucru reise din scrisorile sale către cardinalii de Köln şi Speyer (un roi important l-a jucat şi Regensburgul în participarea la Cruciade), arătând că „Dumnezeu a găsit o cale minunată prin care şi ucigaşii, hoţii, spărgătorii de familii, sperjurii şi mulţi alţi făcători de rele să fie admişi la mântuire, răscumpărându-şi astfel păcatele, dându-li-se ocazia să vină astfel în slujirea lui Dumnezeu prin înrolarea în armata creştină împotriva necredincioşilor". Conferenţiarul remarca: „războaiele religioase au avut urmări negative cu efect până astăzi:

— Ierusalimul eliberat n-a putut fi păstrat până astăzi şi a dus la înrăutăţirea relaţiilor între islam, iudaism şi creştinism;

— adâncirea discordiei dintre creştinii apuseni (latini) şi cei răsăriteni (ortodocşi) mai cu seamă în urma celei de a IV-a Cruciade, care a prădat Constantinopolul;

— ascuţirea rivalităţii dintre creştinii pe atunci de aceeaşi confesiune: englezi, francezi, germani . . .

— mărirea prăpastiei dintre clerici şi mireni.

A urmat apoi o interesantă meditaţie susţinută de preotul **Matthias Ring** ce aruncă o lumină în câmpul cauzal şi fenomenologic al cruciadelor. A scos în relief că în numele religiilor atunci, ca şi azi, se poartă nejustificat **„războaie** aşa-zis **sfinte"**, conflicte înarmate cu consecinţe dezastruoase, masacre şi atentate teroriste, cu toate că în spatele lor stau interese de natură economică, socială, sau pur şi simplu de putere, batjocorindu-se sentimentul religios. Religiile ar trebui să ia atitudine faţă de manipularea în scopuri cu totul străine care defaimă sentimentul autentic religios. Reprezentanţii religiilor ar trebui să nu mai facă jocul altor factori meschini, să nu abdice de la codul normelor moral-spirituale; concret împărtăşeşte ideea-soluţie: „pace între religii va fi abia atunci când noi toţi vom învăţa ca în aşa fel să abordăm adevărul nostru de credinţă, ca adevărul altor credinţe să nu sufere, să nu fie văzut inferior sau diminuat ori mistificat şi numai atunci religiile pot fi imune la abuzuri când vor renunţa la predicile-cruciade".

După o cântare bisericească a urmat rostirea în comun a mărturiei preotului poet **Ditrich Bonhoeffer**, cel care a avut curajul să încrimineze dictatura nazistă (care a falsificat brutal sentimentul religios) şi care a fost ucis la 8 martie 1945. Poemul **„Vertrauen" (Încredere)** este un imn de nădejde în Dumnezeu, în puterea căruia stă restaurarea raţiunii umane:

„Eu cred că Dumnezeu din toate, chiar şi din cele mai rele, vrea şi poate să facă să răsară cele bune, pentru aceasta are nevoie de oameni, de oameni care să lase lucrurile să slujească Binelui.

Eu cred că Dumnezeu a pus în caz de nevoie atâta putere de rezistenţa cât avem nevoie, dar nu ne-o dă dinainte, pentru ca noi să nu ne punem încrederea în noi înşine, ci în El şi numai cu o aşa credinţă chiar şi teama de viitor poate fi învinsă".

Teama de viitor poate fi învinsă numai în măsura în care religiile nu-i vor mai socoti pe credincioşii altor religii **„necredincioşi"** şi nu vor îngădui pervertirea sentimentului religios în ecuaţii necunoscute aşezate cu calcul rece şi cinic de către cei pe care-i interesează doar rezultatul nu şi procedeul cum se ajunge la el. Religiile să-şi îndeplinească misiunea de sacralizare a lumii, de apropiere între oameni; pentru nici o religie nu este admisibil dictonul machiavelic „scopul scuză mijloacele". Lumea de astăzi, într-o desacralizare păgubitoare crescândă necesită din partea tuturor religiilor o asanare moral-spirituală, un duh de împăcare şi iertare, o comportare responsabilă cu natura sa şi cu natura înconjurătoare, o restaurare a fiinţei umane. Din unghiul acesta de vedere, punându-se accentele cuvenite, întrunirile interreligioase de acest fel — deci şi aceasta — nu vor rămâne „glasul celui ce strigă în pustie", ci vor avea cu certitudine un ecou benefic.

Preot Alexandru Câmpeanu
Regensburg

Monahismul Anglican

(Urmare din pag. a 3-a)

îşi doresc să reinstaureze elementele credinţei catolice şi a religiozităţii şi culturii în Biserica Anglicană. Câteva comunităţi de maici, au fost fondate între 1850 şi 1860, după unele încercări ezitante şi nereuşite. La scurt timp după acestea au luat fiinţă primele comunităţi de călugări.

Primele comunităţi au trăit sub o presiune politică destul de mare, fiind privite cu suspiciune de către mireni, de către majoritatea populaţiei engleze, care încă mai păstra în firea ei o atitudine încrâncenată antipapală şi anticatolică, aşa că începutul a fost făcut cu multă precauţie şi într-o modalitate semi-privată. În jurul acestor comunităţi s-a făcut o foarte puţină publicitate, însă mişcarea, agitaţia publică stârnită de o fie şi doar atât de mică popularitate, a fost considerabilă.

Cu aceste antecedente, nu este deloc surprinzător faptul că primele comunităţi au ieşit din cadrul monastic obişnuit, pentru a-şi justifica existenţa lor printr-o mare şi adâncă devotare înspre activităţi caritabile.

Activităţile sociale în sprijinul săracilor, „operaţiunea" vizitarea închisorilor destinate femeilor de moravuri uşoare şi a celor pentru celelalte categorii de delicvenţi, precum şi asistenţa medicală, erau principalele lor ocupaţii.

Dintre surorile medicale care asigurau asistenţa medicală pentru săraci, a luat câteva Florece Nightingale (1820—1910) cu ea în faimoasa sa misiune în Crimeea, în războiul ce a purtat numele acestei peninsule din Marea Neagră. Unele din aceste surori făceau parte din, recent înfiinţata pe atunci Societate a Sfintei Treimi (Society of the Holy Trinity). Apoi, după acea muncă eroică a primelor membre ale acestei societăţi, munca efectuată în mahalalele mizere ale marilor oraşe şi cu oameni disperaţi, aflaţi în situaţii precare de existenţă, această activitate a lor a făcut destul de mult ca să alunge suspiciunea şi să creeze o atmosferă de toleranţă a existenţei surorilor şi a Societăţii Sfintei Treimi.

Dar în timp ce, munca primelor comunităţi era importantă şi necesară, viaţa spirituală îşi cerea drepturile de a fi pusă în aplicare. În această atmosferă, antecedentele monastice ale spiritualităţii anglicane, care au supravieţuit timp de trei secole după Reformă, au produs un inevitabil efect şi şi-au pus amprenta lor proprie. Nu contează cât de activ a fost apostolatul lor în comunităţi, sau săvârşirea în comun a unei forme depline de slujbă, ci a fost mai importantă cultivarea unui tip devoţional în viaţa fiecăruia, ceea ce este mult mai caracteristic comunităţilor şi mânăstirilor romano-catolice. Ar fi fost o comunitate anglicană neobişnuită aceea care nu ar fi avut ca parte tradţională, cântarea slujbelor pe melodii cunoscute, ori o bună înţelegere şi aplicare a tăcerii generalizate şi o tradiţie în cultivarea unei intense vieţi devoţionale, bazată pe surse scripturistice şi patristice. Accentul tradiţional pus pe învăţătura şi scrierile monastice, de asemenea şi-a făcut apariţia. Chiar şi în comunităţile foarte active, un număr considerabil de lucrări cu o direcţie spirituală sau din domeniul rugăciunii, au fost elaborate. Acest fapt este relativ remarcabil având în vedere numărul redus de membri ai comunităţilor anglicane. Nu tot aşa de neobişnuit, pentru un mirean anglican, era să aştepte de la orice membru al oricărei comunităţi, să fie capabil să-i vorbească despre rugăciune şi să-i dea sfaturi spirituale.

În ciuda greşelilor şi a neînţelegerilor, inerente unui nou început, experimentul monastic în Anglia a prins rădăcini, a prosperat şi a căpătat o vastă arie de desfăşurare. Numărul comunităţilor s-a mărit chiar dacă erau reduse ca număr de membri. Au apărut noi comunităţi chiar şi în colonii sau în dominioanele britanice, în Africa şi Orientul Îndepărtat şi până în sudul Pacificului.

Marea majoritate a comunităţilor anglicane, aleg regulat, la diferite intervale de timp, un Superior (stareţ), cu o funcţie limitată în timp. Este de asemenea de remarcat faptul că majoritatea comunităţilor anglicane, împreună cu etosul lor familial tradiţional, au considerat că e bine, şi au dorit să facă din Superior un fel de părinte, un „tată", mai mult decât a-l face un personaj executiv.

Începuturile vieţii comunitare au fost descrise ca având o dezvoltare ce a fost o surpriză pentru mulţi, mergând în contra curentului de evoluţie istorică a monahismului apusean. Primii credincioşi apuseni au fost contemplativi, având sau întemeind comunităţi de acest gen mai târziu. În anglicanism, primele comunităţi au fost silite să fie active, pentru a-şi putea justifica şi menţine existenţa, dar au menţinut mereu contactul cu tradiţia monahală atunci când a fost posibil. Cu un aşa impuls, câteva dintre aceste comunităţi au dezvoltat relativ repede o vocaţie contemplativă, iar alte comunităţi au răspuns, făcând loc acestei înclinaţii în cadrul lor, după ce în prealabil au încercat-o. Mai mult decât atât, câteva comunităţi au devenit treptat exclusiv contemplative şi aceasta, după un început de existenţă foarte activă.

Un alt atu în dezvoltarea comunităţilor monahale anglicane era acela că ele, comunităţile, erau destul de aproape, din punct de vedere istoric, de deciziile care au format şi întemeiat viaţa lor comunitară. Deoarece aceste decizii au fost luate, în mod obişnuit, prin consensul comunităţii, au fost foarte puţine motive de a se considera că detaliile vieţii lor au fost impuse de o autoritate exterioară. Iar, ca un element, suplimentar trebuie menţionat faptul că ordinele religioase, nu au fost niciodată privite ca principale surse de personal în scopul unor activităţi sociale şi misionare.

Treptat, o accentuată creştere a încrederii de sine, în propriile puteri şi în propria lor identitate s-a făcut tot mai simţită. Născute fără de părinţi, ca să folosim un eufemism, comunităţile monahale anglicane au trebuit să se dezvolte doar cu un mic ajutor exterior, relativ insuficient şi, fără ca o tradiţie să le ghideze. Acest fapt petrecându-se într-o perioadă ce se asemăna la început cu „mersul pe sârmă", trebuind să ai un parcurs aproape de perfecţiune ca să poţi rezista mai departe. Un sentiment de adevăr şi de tărie a început să pătrundă comunităţlie anglicane, acolo unde mai înainte trebuiau mai mereu să arunce o privire peste umăr, pentru a vedea dacă ceea ce făceau era bine, corect şi nu avea efecte contradictorii asupra opiniei publice.

Istoria comunităţilor monahale în anglicanism a fost diferită de cea a comunităţilor romano-catolice, chiar dacă au unele mici similitudini: problemele lor au fost diferite, iar cursul renaşterii lor de asemenea altul, aşa cum poate va fi şi în viitor.

Comunităţile anglicane au fost chemate de Dumnezeu să slujească o Biserică, caracterizată de liturghii conservatoare, un adânc respect pentru misterul slujirii, a veneraţiei, precum şi o mare libertate în problemele doctrinare şi sociale. Multe dintre aceste comunităţi au avut şi au caracteristicj deosebite.

Vuietul Duhului

(Urmare din pag. a 2-a)

sfintei noastre Biserici. Căci şi sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt o arătare continuă a Duhului Sfânt, în lucrarea Lui de preamărire a Mântuitorului Hristos.

Ortodoxia, ca dreaptă mărire, este doxologie, adică slujbă de preamărire a lui Dumnezeu. Doxologia Bisericii noastre se întemeiază pe lucrarea Duhului Sfânt, prin care cunoaştem adevărul, Duhul Sfânt fiind Duhul adevărului şi descoperitorul adevărului. El a întrupat adevărul în dumnezeeştile slujbe, pe care, împlinindu-le noi, prin ele ne revărsăm sufletul în gânduri, simţiri şi ziceri, care duc în prezentul nostru vijelia de odinioară, ne fac părtaşi la gânduri mai presus de lume şi ne dau putinţa să ducem şi noi mai departe, pentru noi şi pentru alţii, vuietul preamăririi lui Dumnezeu.

Prin dumnezeieştile slujbe, alcătuite de Părinţii cei duhovniceşti şi purtători de Duh Sfânt, noi avem putinţa să stăm în faţa lui Dumnezeu, să ne împodobim mintea cu gânduri cereşti şi dumnezeieşti şi să ducem aceste gânduri mai departe, în fiinţa noastră şi să le facem lucrătoare şi pentru alţii. În felul acesta, sfintele slujbe ale Bisericii noastre dreptmăritoare, ca întrupări ale Ortodoxiei, sunt pentru noi, pentru cei dih jurul nostru şi pentru generaţia noastră, vuietul preamăritor de Dumnezeu al Sfântului Duh. Orice sfântă slujbă, orice dumnezeiască Liturghie este, din partea noastră, o participare la vuietul Duhului. În sfintele slujbe se descoperă, pentru noi, măririle lui Dumnezeu, pe care le ducem şi noi mai departe, când spunem cuvinte ca acestea: „Că Ţie se cuvine toată mărirea, cinstea şi închinăciunea şi Ţie mărire înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh . . ."; „Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie mărire înălţăm: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh"; „Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie mărire înălţăm: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh . . .".

La acelaşi vuiet al Duhului participăm şi când spunem despre Maica Domnului că este „mărirea a toată lumea", „biserică sfinţită şi rai cuvântător", „mai înaltă decât cerurile şi mai curată decât strălucirile soarelui", „mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii", sau când vorbim cu ea şi zicem: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea Ta, că tu, fecioară neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu cel peste toate şi ai născut fiu pe Cel fără de ani. Cel ce dăruieşte pace tuturor celor ce te laudă pe tine". Să spunem deci şi noi „faptele măreţe ale lui Dumnezeu", ca vuiet al Duhului din vremea noastră. Amin.

Semnalăm... Semnalăm...

■ O carte mai veche, cunoscută şi apreciată la vremea alcătuirii şi apariţiei, a fost retipărită de arhimandritul Emilian Panait de la Mânăstirea Runc: RELIGIA IUBIRII (509 p.) de Ilarion Felea. Este tot atât de actuală ca şi în momentul primei apariţii.

*

■ Se ştie că **Apocalipsa** e o carte greu de tâlcuit. E în acelaşi timp carte profetică şi istorică. Fiind plină de simboluri şi de metafore, nu întotdeauna uşor de descifrat, cei mai mulţi comentatori au ezitat s-o abordeze. Ceea ce nu înseamnă că au lipsit cu desăvârşire comentatorii.

Iată că se prezintă acum cu **Învăţături la Apocalipsă** preotul Nicolae Lauruc (editura „Jurnalul de Sighet", Sighet, 1996, 80 p.). Cartea are girul binecuvântării Î.P.S. dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului. Mai are şi unele **„Cuvinte de învăţătură la sărbătorile de peste an".** Cartea e bine echilibrată în trei părţi, cea dintâi fiind dedicată Apocalipsei. Temele justifică desigur hotărârea luată în momentul introducerii **Apocalipsei** în canonul Noului Testament: învăţătura despre Sfânta Treime, despre dumnezeirea lui Iisus Hristos, despre Biserică, despre cultul sfinţilor, despre nemurirea sufletului, despre rugăciunile pentru morţi şi despre viaţa viitoare.

În mai multe capitole autorul se ocupă de simbolismul cifrei 7, a cifrei 144.000 şi a cifrei 666. Pentru analiza propunerilor sale de interpretare, ne-ar trebui opiniile competente ale unor exegeţi ai Apocalipsei, dintre cei mai şcoliţi şi cu autoritate în materie. Unele surse sunt folosite şi de autorul nostru (Sf. Andrei al Cezareei, Macarie, arhiepiscopul Harkovului, Păr. Mitrofan, Lopuhin şi alţii). Ar fi fost bine să fie folosite şi unele comentarii mai noi. Pentru lectura credincioşilor, recomandarea Î.P.S. mitropolit Nicolae al Banatului este desigur o garanţie că este vorba de o carte edificatoare.

*

■ **Naşterea de Sus** este titlul unei cărţi scrise de Pr. prof. dr. Vasile Mihoc de la Facultatea de Teologie din Sibiu (ed. Oastea Domnului, Sibiu, 1996, 92 p.). Pornind de la un text ioanic: **„Trebuie să vă naşteţi de sus"**, cartea explică pe înţelesul tuturor înţelesurile „naşterii de sus" sau „naşterii din nou" în înţelesurile în care se găsesc aceste expresii în Noul Testament. Alcătuită din meditaţii scurte dar condensate, acestea vor fi o bună lectură şi pentru preoţi şi pentru credincioşi. Părintele autor se adresează unor texte clasice din Filocalie (Marcu Ascetul) cu care îi confruntă pe protestanţii şi neoprotestanţii moderni. Pe unii din aceştia din urmă îi şi nominalizează, dar nu de dragul de a polemiza, ci din dorinţa de a explica texte scripturistice şi a pune la punct unele afirmaţii naive sau de rea credinţă ale unor sectanţi. Să nu uităm că profesorul Vasile Mihoc e specialist şi predă Noul Testament.

În confruntarea cu sectele cartea le va fi de folos şi preoţilor şi credincioşilor.

*

● Potrivit unei informaţii apărută în presa bucureşteană, la **Buzău** a fost inaugurat la 27 aprilie Institutul Ortodox Român de Ştiinţe Creaţioniste. Ar fi vorba de o instituţie cu caracter privat, fondată de 22 de oameni de ştiinţă (inclusiv ştiinţe umaniste) din Buzău. **Membri de onoare sunt Î. P. S. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului, Î. P. S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, Virgil Cândea şi Dinu Ştefan Moraru — academicieni, şi P. S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului. Tematica pe domenii de studii va fi stabilită la sesiunea proximă, la care este invitat şi **P. F. Teoctist,** Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, aflăm din aceeaşi sursă (cf. Vera Maria Neagu, **„Viaţa cultelor"**, an IV, nr. 168 din 30.IV. 1996).

■ „Almanahul bisericesc 1996" editat de Arhiepiscopia Bucureştilor a apărut în condiţii grafice excepţionale, cu un conţinut adecvat şi cu ilustraţii color competitive cu orice publicaţie din lumea occidentală care dispune de cele mai moderne aparate şi mijloace de reproducere.

*

■ Ne întoarcem la limbile clasice? Fără acestea nu se poate face cultură desăvârşită. Se pare că ideea biruie. Editura „Humanitas" a publicat un **„Manual de greacă veche"** de Ana Felicia Ştef (1996, 494 p.). Manualul se adresează studenţilor în limbi clasice şi celor de la Teologie. E o carte nu numai necesară. E o carte care va ajuta la reorientarea culturii noastre spre valori eterne, care ne vor învăţa să gândim corect şi să ştim pe ce să punem accentele în descifrarea vieţii şi a morţii.

*

■ **Imaginea interzisă.** Istoria intelectuală a iconoclasmului de la Platon la Kandinsky, o carte mare de Alain Besançon (Humanitas, 1994, 415 p.), trad. de Mona Antohi. Teologii ar trebui s-o cunoască neapărat.

*

■ Păr Lagerkvist, BARABA, roman, traducere din suedeză de Liliana Donose Samuelsson (Humanitas, 1996, 142 p.). După acest roman s-a făcut şi un film cu Anthony Quinn.

La un an după apariţia acestui roman autorul a luat premiul Nobel pentru literatură (1951). E romanul convertirii celui care a fost preferat de iudeii vremii să fie eliberat de Pilat la sărbătorirea Paştilor. E un roman emoţionant din familia **Cămăşii lui Hristos,** a **Cetăţii blestemate** şi a multor **Vieţi a lui Iisus** mai mult sau mai puţin romanţate.

Baraba a murit în cele din urmă, totuşi răstignit dar împăcat cu Iisus: **„Ţie îmi încredinţez sufletul"!**

E o lectură pentru toate vârstele şi pentru toate straturile culturale.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

15 iunie

nr. 23—24

1996

Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel

În plin miez de vară, când soarele dogoreşte pământul iar holdele se pleacă în bătaia vântului, Biserica Creştină prăznuieşte în fiecare an, la 29 iunie pe unii dintre cei mai mari, mai cunoscuţi şi mai veneraţi dintre sfinţi şi anume pe Sf. Apostoli Petru şi Pavel.

E o sărbătoare cu profunde rezonanţe spirituale în sufletele creştinilor care cinstesc pe cei doi mari corifei ai Apostolilor, care şi-au închinat întreaga viaţă propovăduirii „cu timp şi fără timp" a Evangheliei lui Hristos, ba mai mult au pecetluit această lucrare cu sângele lor vărsat martiric pentru Hristos şi pentru Biserica Sa.

E o sărbătoare care datează încă din secolul II al erei creştine şi evlavia credincioşilor s-a materializat în ridicarea de biserici pe locul martirajului lor, iar imnografii creştini şi marii părinţi ai Bisericii s-au întrecut în a-i elogia pe cei doi apostoli care prin cuvântul şi sângele lor, uniţi în Hristos, au plămădit Roma creştină şi Biserica întreagă.

Din Sf. Evanghelii, cunoaştem că Sf. Petru era originar din localitatea Betsaida din Galileea, fiind fiul lui Iona şi frate mai mare al lui Andrei cel dintâi chemat de Domnul la lucrarea apostoliei, şi se numea Simon, până când Mântuitorul i-a schimbat acest nume în Chefa sau Petru.

Luând cunoştinţă de ideea mesianică, Sf. Petru a devenit un adept zelos al acesteia şi este primul care l-a numit pe Iisus „Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui Viu" (Matei 16, 17—19).

Biserica creştină este temeluită pe credinţa tare ca piatra în dumnezeirea Mântuitorului Hristos, mărturisită de Sf. Ap. Petru.

După Pogorârea Sf. Duh la Rusalii, Sf. Petru este cel dintâi care vesteşte poporului evreu pe Iisus Hristos cel răstignit şi înviat, îndemnându-i pe toţi la pocăinţă şi întoarcere la credinţă (Fapte 3, 19).

Din Ierusalim, după întemeierea Bisericii Creştine în ziua Cincizecimii, Sf. Petru a mers să vestească Evanghelia Împărăţiei în Antiohia, Pont, Galiţia, Capadochia, Bitinia şi la Roma, unde a suferit şi moarte de martir la 29 iunie în anul 67.

Potrivit unei vechi tradiţii, Sf. Petru a cerut să fie răstignit cu capul în jos, dorind să arate deosebirea dintre chinurile sale şi cele ale dumnezeiescului său Învăţător.

Sf. Petru a fost unul dintre cei trei apostoli pe care Mântuitorul Hristos i-a făcut martori ai slavei Sale dumnezeieşti pe muntele Taborului.

De la Sf. Apostol Petru ne-au rămas scrise în Canonul Noului Testament două epistole soborniceşti, mult folositoare vieţii creştine.

Sf. Apostol Pavel, supranumit „apostolul neamurilor", pentru că a predicat Evanghelia mai ales păgânilor, s-a născut într-o familie de iudei bogaţi în Tarsul Ciliciei, primind o educaţie strălucită în şcoala rabinului Gamaliel.

La început, Saul, căci aşa fusese numit la naştere, a fost un adept înfocat al legii mozaice şi un duşman de moarte al creştinilor.

Este cunoscută întâmplarea petrecută pe drumul Damascului, când, plecat să-i persecute pe creştini, Saul se întâlneşte cu Iisus cel înviat şi se converteşte la creştinism devenind cum spune Fericitul Augustin „din lup miel, din persecutor înfocat un vestitor neobosit al Evangheliei, învăţător şi apostol al popoarelor".

A propovăduit pe Hristos tuturor străbătând în trei călătorii misionare toată Asia, Spania, Britania şi Italia, înfiinţând comunităţi creştine, hirotonind episcopi, preoţi şi diaconi.

De la Sf. Apostol Pavel ne-au rămas 14 epistole scrise cu diferite ocazii şi în timpuri diferite, din care emană grija neobosită a apostolului pentru propovăduirea şi păstrarea nealterată a învăţăturii creştine.

Ajungând la Roma a doua oară, Sf. Pavel a fost închis şi condamnat la moarte de către crudul împărat Nero, tăindu-i-se capul şi câştigând în aceeaşi zi de 29 iunie a anului 67, împreună cu Sf. Petru cununa cea neveştejită a muceniciei.

Pe locul unde a fost răstignit în Roma Sf. Petru, în circul neronian acum se ridică basilica Sf. Petru, iar în locul martiriului Sf. Pavel de pe via Ostia, creştinii au ridicat o biserică închinată lui şi anume biserica „San Paulo fuori la mura", adică biserica din afara zidurilor cetăţii.

Ogorul Bisericii stropit de sângele lui Hristos şi al martirilor între care şi al Sf. Ap. Petru şi Pavel a rodit şi va rodi până la sfârşitul veacurilor credinţă, nădejde şi iubire. Cinstindu-i pe Sf. Ap. Petru şi Pavel îl preamărim pe Dumnezeu, izvorul sfinţeniei „cel minunat întru Sfinţii Săi".

Arhidiacon Visarion Bălţat

Locuinţa romană a Apostolului Pavel

E vorba de o casă închiriată, pe malul Tibrului, mai sus de Insula Tiberiană, unde se află azi cartierul Regola, nume derivat de la „arenula", datorită acumulărilor de nisip transportat de râu. O tradiţie din secolul al II-lea plasează această casă în care a locuit Pavel în locul unde se află azi Biserica San Paolo alla Regola, situată în zona fostului ghetou ebraic. E singura biserică, din interiorul zidurilor romane, dedicată Apostolului Pavel. O mulţime de elemente, informaţii, însemne vin să întărească această tradiţie. Pavel se pricepea la confecţionarea corturilor pentru armată, meserie pe care o făcuse şi la Corint (F. Ap. 18, 1—3), împreună cu doi comercianţi din Roma, convertiţi la creştinism: Acvila şi Priscila. Ştim că această zonă, încă din epoca republicană, era renumită pentru lucrăturile în piele, o zonă cu o populaţie densă, în majoritate evrei, artizani în astfel de meserii; e cartierul general al evreilor, unde azi se află Trastevere. Şi Luca, îndată ajuns în Roma, în compania Apostolului, se grăbeşte să ne ofere informaţii despre situaţia evreilor de aici. „După trei zile, Pavel a chemat la el pe cei care erau fruntaşii iudeilor" (F. Ap. 28, 17). Şi „rânduindu-i o zi, au venit la el, la gazdă, mai mulţi. Şi de dimineaţa până seara, el le vorbea, dând mărturie despre Împărăţia lui Dumnezeu, căutând să-i încredinţeze despre Iisus din Legea lui Moise şi din prooroci" (F. Ap. 28, 23).

Se poate că însuşi Apostolul a ales acest loc pentru găzduire. Acest fapt e sugerat şi de un necrolog ce se citea în vechime în Biserica San Paolo alla Regola: „Îi era mai la îndemână (această casă), pentru a discuta cu evreii şi pentru a-şi exercita meseria sa de împletitor şi vopsitor de piele". De altfel, în această zonă, a continuat practica prelucrării pieilor, tocmai în amintirea Apostolului, până în secolul trecut. „Intraţi în strada sa principală, paralelă cu râul, şi un miros acru de tanin vă va spune că vă aflaţi chiar în cartierul împletitorilor de piele", nota la începutul secolului un cronicar.

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

Mihai Eminescu şi Bucovina

Prin strămoşii, moşii şi părinţii săi, M. Eminescu se considera bucovinean. În manuscrisul 2263 a rămas notat de mâna poetului: **„Eu sunt născut în Bucovina, tată-meu e bucovinean".** Lucrul acesta arată într-un fel ataşamentul său faţă de acest ţinut, de care îl legau anii de şcoală de la Cernăuţi, capitala Bucovinei.

Bucovina — **„vesela grădină"** —, cu toate formele ei de relief, e aşezată în nord-estul Carpaţilor orientali, o regiune istorică, parte integrantă a statului feudal Moldova, cu nenumărate bogăţii, cu rezervaţii naturale şi monumente ale naturii, cu drumuri comerciale: Cernăuţi — Suceava — Câmpulung — Bistriţa, cu monumente istorice şi de artă, cu salba de mânăstiri, ctitorii din vremea lui Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare ori de mai târziu, pictate în vremea lui Petru Rareş, încât istoricul Dimitrie Onciul remarca: **„Nicăieri pe tot cuprinsul românesc nu se află, pe un spaţiu, atât de mic, atâta bogăţie de istorie românească, atâtea amintiri scumpe ale trecutului nostru.**

Bucovina este ţara clasică a trecutului românesc propriu-zis".

Convenţia turco-austriacă (1775) a hotărât ca cea mai frumoasă parte a Moldovei să fie integrată Imperiului habsburgic, sub ocupaţia căruia a stat până în 1918. Cu toate acestea — **„Bucovina a fost şi a rămas o ţară românească, atât prin tradiţiile ei istorice, cât şi prin caracterul ei etnografic"** (Ion I. Nistor).

Numele de Bucovina provine de la apelativul slavon **„pădure de fagi"** — de aici şi Ţara fagilor. Sub stăpânirea Domnilor Moldovei s-a mai numit şi Ţara de Sus (a Moldovei) iar sub eroul Moldovei, Ştefan cel Mare şi Sfânt, a ajuns la un măreţ şi strălucit renume.

Ţinut de legendă al neamului românesc, Bucovina a avut un important rol în istoria românilor. Patrimoniul economic, bogăţiile solului şi subsolului, minereurile şi pădurile — **„aurul vede"** —, agricultura, creşterea animalelor şi produsele lactate, au asigurat bunul trai al localnicilor, iar relieful, flora şi fauna, clima şi frumuseţea peisajului turistic a monumentelor istorice şi de artă, au atras numeroşi vizitatori.

În Bucovina s-a creat o puternică cultură şi civilizaţie, fiind în acelaşi timp, un bastion al creştinismului, în calea năvălitorilor străini. Biserica ortodoxă română a avut aici un rol important, atât în viaţa socială, cât şi în cea culturală. Influenţa ei binefăcătoare s-a făcut simţită în cursul timpului în modul de gândire şi viaţă a românilor, populaţie majoritară în această parte a ţării, unde trăiesc şi etnii ale minorităţilor naţionale. Monumentele istorice şi de artă, împreună cu bogata creaţie populară atestă o străveche civilizaţie. Construcţiile, portul, obiceiurile şi tradiţiile populare, uneltele şi obiectele, unele păstrate în muzee, dar utilizate şi astăzi, sunt mărturii de necontestat ale creativităţii localnicilor, dar şi a perpetuării acestora.

Potenţialul uman a asigurat progresul pe treptele istoriei, iar omenia şi ospitalitatea bucovineană, spiritul ei, au rămas proverbiale.

Bucovina a însemnat şi întâia formare intelectuală a tânărului poet. Prin lectura **Lepturariului rumânesc** al lui A. Pumnul şi a cărţilor şi publicaţiilor din bibliotecile cernăuţene, cu setea şi pasiunea de-a cunoaşte, el şi-a însuşit aici o serie de cunoştinţe. În aceste biblioteci figurau şi scriitori bucovineni.

M. Eminescu încă de tânăr, ca poet, şi-a făcut intrarea în literatură în contextul literar bucovinean, în care activau ca poeţi D. Petrino şi V. Bumbac. **Foaia Societăţii pentru literatura şi cultura română în Bucovina**, Cernăuţi (1865/69), a stat în atenţia sa, îndeosebi pentru poeziile populare, extrase şi copiate de poet, păstrate în manuscrisul 2260 şi integrate de editori colecţiei sale de literatură populară.

În 1863, cu ocazia unei vizite a tatălui său la Costâna, lângă Suceava, M. Eminescu a fost şi el prezent, găzduit de prietenul şi colegul său mai mare, Vasile Bumbac, originar de acolo, căruia îi scria: **„(...) îţi mulţumesc din suflet pentru găzduire şi cele IV caiete. Acolo e toată Bukovina. Ele sunt hrana mea de toate zilele".** Toată viaţa poetul s-a simţit legat de pământul Bucovinei, prin istoria lui, prin monumentele istorice, prin oamenii de seamă, ca şi prin cei anonimi, cu un cuvânt prin trecutul zbuciumat al acestei provincii smulsă de austrieci din trupul Moldovei în 1775. Bucovina e prezentă în opera sa:

N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ţi romantic, munţii în lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltând printre stânce nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori.

Poezia **La Bucovina**, acest cântec de slavă, e mai mult decât un tribut de recunoştinţă, mai mult decât un trainic ataşament, Bucovina e pământul binecuvântat, unde poetul şi-a descoperit vocaţia poetică şi şi-a dobândit conştiinţa propriei sale misiuni:

... ca să cânt în lume,

sună un emistih al poeziei!

Aici, ursitorile — **„geniile rele"** — i-au zămislit destinul poetic!

La această vârstă a primei tinereţi, petrecută în Bucovina, M. Eminescu şi-a dat seama că sentimentele colective trebuiau cântate şi el însuşi a căutat pe toate căile şi prin toate mijloacele să-şi sporească simţirea poetică prin rezonanţa dată de viaţa obştească a poporului. **„Dumnezeul geniului** — scria el — **m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar".**

În episoadele autobiografice din romanul **Geniu pustiu** afirma că poetul trebuie să fie un cântăreţ, un rapsod al aspiraţiilor obştii, făcând mărturisirea că ar vrea să se împărtăşească din viaţa cea largă a neamului, să trăiască **„în mijlocul poporului plin de focul entuziasmului, să fiu inima lor plină de geniu, capul cel plin de inspiraţiune, preot durerilor şi bucuriilor, bardul lor".**

Cunoscător temeinic al Bucovinei pe care a cântat-o în versuri, poetul s-a identificat cu această parte de ţară şi s-a implicat în problemele istorico-culturale şi social-politice ce frământau epoca. Poetul a fost de mai multe ori în oraşul unde a învăţat.

În 1875, M. Eminescu a fost la Cernăuţi, capitala Bucovinei, locuind la T. V. Ştefanelli, colegul său de şcoală. A adus cu el clandestin o ladă cu broşura lui M. Kogălniceanu: **Răpirea Bucovinei**, Bucureşti, 1875, pe care a difuzat-o autorităţilor din oraş, când austriecii se pregăteau să sărbătorească centenarul stăpânirii acestei provincii, înfiinţând, cu această ocazie, şi universitatea germană în Cernăuţi, cu scopul germanizării intelectualităţii bucovinene. **Convorbirile literare** (nr. 11/1875) au publicat atunci articolul scris de Nicu Xenopol: **Serbarea din Bucovina îndreptată contra românilor**, în semn de protest.

În broşura sa, M. Kogălniceanu sublinia că Bucovina este **„cea mai frumoasă parte a Moldovei, cu Câmpulungul, vechea republică română, cu Suceava, capitala Domnilor-Eroi, cu cele mai renumite şi bogate mânăstiri, ca Putna, purtătoarea oaselor lui Ştefan cel Mare şi a dinastiei Dragoşizilor...".** Austria — continua M. Kogălniceanu — a luat un teritoriu **„de 178 mile germane cadrate, cu 233 oraşe şi sate, cu munţii cei mai frumoşi, cu pădurile cele mai bogate, cu şesurile cele mai roditoare, în fine** cheia Moldovei (...). **Moldova de Sus, cu vechea sa reşedinţă Suceava, cu episcopia ortodoxă de Rădăuţi, fundată de Alexandru cel Bun, cu mânăstirile Putna, Sucevita, Voroneţul, Dragomirna, cu oraşul Cernăuţi, ai cărui ispravnici figurau în toate hrisoavele, în toate legile ţării de la descălecătoare, în fine** baştina, **inima Moldovei...",** iar într-un articol din **Curierul de**

(Continuare în pag. a 2-a)

Graţian Jucan

TEOLOGIA DARULUI

caracteristică fundamentală a gândirii Părintelui Dumitru Stăniloae

Pe când Părintele D. Stăniloae încă mai trăia în 1993 şi cunoscutul teolog contemporan, episcopul Kallistos de Diokleia, scria prefaţa la volumul **The experience of God [Experienţa lui Dumnezeu]** (Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 1994, 280 p.), de D. Stăniloae, prefaţatorul îl considera pe autor ca fiind cel mai mare teolog ortodox în viaţă.[1] Pe bună dreptate deci, ca cel mai influent şi creativ teolog român al timpului nostru, cum îl numea John Meyendorff[2] în prefaţa la o altă carte a Părintelui Stăniloae apărută în limba engleză, **Theology and the Church [Teologie şi Biserică]**, gânditorul român a fost socotit un pionier al reînvierii teologice şi spirituale în România[3] şi aceasta este cu atât mai important cu cât România anilor în care Părintele D. Stăniloae şi-a scris şi publicat lucrările sale majore se afla sub regim ateu comunist.

Astfel, în afară de cartea intitulată **Iisus Hristos sau restaurarea omului** (Sibiu, 1943), operă semnificativă în teologia ortodoxă, publicată însă cu puţin înaintea instaurării regimului comunist, teologul român a pus la dispoziţia publicului mai multe volume din colecţia de scrieri patristice intitulată **Filocalia**, volume în care, opere fundamenale din lucrările Sf. Părinţi, au fost traduse din greceşte în româneşte, prefaţate de studii introductive de mare profunzime şi redactate la cel mai înalt nivel academic; în 1978 Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române a publicat cununa activităţii creatoare a Părintelui Stăniloae, **Teologia Dogmatică Ortodoxă** în trei volume, operă de anvergură şi de unică valoare în Ortodoxie.

Acestea au fost urmate de alte două cărţi semnificative: **Spiritualitate şi comuniune în Liturghia ortodoxă** şi **Chipul nemuritor al lui Dumnezeu**, ambele publicate în editura Mitropoliei Olteniei, la Craiova, în 1986 şi respectiv 1987.

Este demn de remarcat aici că atunci când vorbim de o carte, în cazul scrierilor Părintelui Stăniloae, trebuie, de fapt, să ne gândim la două sau trei volume dacă ţinem cont că fiecare lucrare a sa, din punct de vedere formal este tipărită foarte condensat: în multe cazuri, pagină format mare, spaţiile dintre rânduri forate mici, caracterele folosite de asemenea mici, hârtie subţire, acest lucru întâmplându-se atât din lipsa de hârtie în timpul regimului comunist, cât şi din tendnţa acestuia de a restrânge la maximum numărul cărţilor publicate în domeniul religiei. De fapt, ca o mărturie a acestui fenomen, cele trei volume de **Dogmatică** ale Părintelui Stăniloae vor fi traduse în şase volume (standard, ca să zic aşa) în limba engleză. Când şi celelalte două cărţi apărute la Craiova se vor traduce şi publica, mai mult ca sigur, fiecare din ele va apărea în două, dacă nu chiar trei volume.

Trebuie să remarcăm aici încă un lucru: în condiţiile în care Biserica română a trăit sub regimul comunist, era mai uşor pentru un teolog să publice un articol în revistele teologice ale vremii decât să publice o carte. În acest sens, multe cărţi ale Părintelui profesor se află încă răspândite prin revistele bisericeşti, el fiind unul din cei mai prolifici autori ai timpului său. Ca să nu mai vorbim de faptul că unele articole, retipărite în format obişnuit de carte, ar constitui volume în ele însele.

Să sperăm că într-un timp cât mai scurt întreaga sa operă va fi adunată din „răspândire" şi republicată în mod adecvat.

*

Poet-teolog, aşa cum îl defineşte prefaţatorul cărţii **Experienţa lui Dumnezeu,**[4] gândirea imaginativă, creatoare a Părintelui Dumitru Stăniloae se caracterizează prin echilibru, convergenţă, universalitate.[5] El nu este intelectualul speculaţiei reci, aride, desprinse de realitatea vieţii; teologia lui provine dintr-o viaţă spirituală bazată pe dragoste şi rugăciune. Viaţa şi opera sa confirmă faptul că nu poţi vorbi **despre** Dumnezeu (teologie) decât în urma vorbirii **cu** Dumnezeu (rugăciune), de unde validitatea evidentă a aserţiunii Sf. Evagrie Ponticul care a spus că adevăratul teolog este cel care se roagă.

Într-adevăr, amintindu-mi-l pe Părintele Stăniloae cum era şi cum ne vorbea la cursurile de doctorat în teologie la Bucureşti ca şi în multiplele conversaţii personale, imaginea lui se potriveşte întru totul celor spuse mai sus. Chipul său radia bunătate şi blândeţe. Ochii săi senini iluminau o faţă deschisă, primitoare, împodobită de un zâmbet mereu încurajator. Nu l-am auzit judecând sau criticând. Dacă era atras într-o discuţie unde o critică ori o judecată a altora era inevitabilă, o făcea într-un mod al său unic, care nu lăsa loc răutăţii de nici un fel. Când trebuia, ştia să pună capăt unor astfel de discuţii fără să blameze interlocutorul.

Când vorbea, de multe ori aveai impresia că recită un poem căruia dacă voiai să-i înţelegi sensul, trebuia să-l asculţi până la urmă. Când vorbeam de el şi-l caracterizam la alţii, ziceam că are o gândire circulară, nu lineară. Chiar când îşi propunea să trateze un anumit subiect, o temă precisă, în timp ce o analiza pe aceasta în profunzime, trecea totodată şi prin alte teme care făceau ca cea în cauză să fie şi mai dezvoltată, mai elaborată.

De pildă, dacă vorbea de Sf. Tradiţie, se ducea şi la Sf. Treime, şi la Hristologie şi la eclesiologie sau la eschatologie; sau dacă vorbea despre Judecata de apoi, de asemenea analiza lui implica revelaţia, Sf. Treime, Hristologie, eschatologie ş.a.m.d.

Dacă filosofia constă în capacitatea de a face conecţii, de a vedea legăturile dintre lucruri, aşa cum spune M. Buber, atunci, într-adevăr, Părintele Stăniloae a fost şi este un mare filosof. Nu degeaba un discipol al lui, american din Canada, l-a numit „Heidegger al zilelor noastre". Ca şi cum gândea la fel ca şi A. von Heuer care spunea că Totul est imanent în toate („tout est immanent à tout") şi că fără Relaţie nimic nu poate fi înţeles în mod fundamental,[6] Părintele Stăniloae îşi elabora teologia pe verticală şi orizontală în acelaşi timp. Gândirea lui era analitică şi sintetică deodată, şi lucrul acesta se

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

1 Dumitru Stăniloae, **The Experience of God [Experienţa lui Dumnezeu]**, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, MA, 1994, p. IX.

2 Dumitru Stăniloae, **Theology and the Church [Teologie şi Biserică]**, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1980, p. 7.

3 **Ibidem**, p. 8.

4 **The Experience of God**, p. XVIII.

5 **Ibidem, pp. IX—X.**

6 A. von Heuer, **Le buitième jour ou la dette d'Adam [Ziua a opta or datoria lui Adam]**, Jean-Luc de Rougemont, Genève, 1980, p. 38.

PĂCATUL CLEVETIRII ŞI URMĂRILE LUI

Păcatul este călcarea cu deplină ştiinţă şi cu voie liberă, prin gând, prin cuvânt sau cu fapta, a voii lui Dumnezeu.

Păcatul şi-a luat începutul, odată cu răzvrătirea lui Lucifer şi a îngerilor săi (Apoc. XII, 9). Acesta, după crearea omului, reprezentat prin şarpe clevetește pe Dumnezeu în faţa Evei, femeia lui Adam, determinând astfel, pe protopărinţii neamului omenesc să calce porunca dumnezeiască, prin înşelăciune (Fac. III, 4—5). De aici consecinţele nefaste au urmat, odată cu întreruperea comuniunii de la început dintre Dumnezeu şi om, izgonirea din raiul desfătării şi afectarea întregului neam omenesc (Rom. V, 12).

Deci, Dumnezeu nu este urzitorul păcatului şi nici nu-l voieşte, dar îl îngăduie, pentru că, nu voieşte să stârbească libertatea de voinţă a omului. Nu ţine de firea omului ci, păcatul s-a ivit prin întrebuinţarea rea a voinţei libere, cu care Creatorul Suprem a înzestrat pe om.[1]

Tot aşa ne arată şi Sfântul Antonie cel Mare (251—356) că, păcatul este acel lucru, „când din slobodă alegere, omul lucrează cele rele, în loc de cele bune, împotriva lui Dumnezeu" (Filocalia I, pag. 14).

Aşadar, păcatul este: „călcarea Legii lui Dumnezeu", (Rom. V, 13 şi Iacob II, 9); „lucrul întunerecului" (Rom. XIII, 12 şi Efeseni V, 11); „rod al poftelor celor rele" (Iacob I, 14—15); „lucrul diavolului" (Ioan VIII, 41—44).

Pentru a te opune păcatului, ca să nu pătrundă în mintea noastră, după toţi Sfinţii Părinţi, este o lucrare temeinică şi atotcuprinzătoare numită „paza minţii" sau „trezvia atenţiei", care naşte în noi frica de Dumnezeu. Iar frica de Dumnezeu se naşte în noi din credinţa în Dumnezeu, cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul (580—662): „Cel ce crede, se teme. Iar cel ce se teme, se trezeşte" (Filocalia II, p. 37).

Sfânta Scriptură ne adevereşte: „Având frica de Dumnezeu, se abate omul de la cele rele" (Prov. VIII, 13). Isus, fiul lui Sirah, în cartea sa ne arată că: „Frica Domnului îndepărtează păcatele şi la cine petrece, de la acela abate răul" (Isus Sirah I, 20).

Paza minţii ne ajută în lupta de gând cu păcatul, cum ne mărturiseşte Sfântul Isihie Sinaitul (sec. VII) că, „Trezvia este calea a toată virtutea şi porunca lui Dumnezeu" (Filocalia, IV, p. 64). De ştiut să ne fie că în lupta împotriva „pazei minţii", diavolul opune păcatul uitării, căci acelaşi mare cuvios din Sinai ne adevereşte că: „uitarea se opune atenţiei, ca apa focului" (Filocalia IV, p. 5). Acest lucru reuşeşte din plin, când noi urâm păcatul şi ne împotrivim diavolului, de la început (Efeseni, IV, 27).

Un păcat de care trebuie să ne păzim şi care se pare celor mai mulţi că nu este păcat este clevetirea, neînfrânarea limbii, vorbirea fără rost. Această deprindere alunecă uşor în a ponegri numele cel bun al semenilor noştri, dând în vileag defectele lor. E păcatul cel mai des întâlnit. Cert este că: nu toţi fură, nu toţi sunt zgârciţi, nu toţi sunt beţivi. Dar credem, că nu greşim şi nici nu exagerăm, când spunem în frica lui Dumnezeu că „toţi clevetim".

De fapt peste tot se aude: în familie şi în societate. În casă şi pe drum. În orice mijloc de transport în comun, pretutindeni, clevetirea creşte în voie ca o buruiană extrem de otrăvitoare. Păcatul acesta este cu atât mai grav, cu cât este practicat în mase mari de oameni şi cu atât este mai primejdios, cu cât se crede îndeobşte, că e o deprindere nevinovată. Nu ştim în ce măsură poate fi o deprindere nevinovată, când după ce am ponegrit pe semenul nostru, am încheiat clevetirea atenţionând pe cei ce au ascultat: „Vedeţi, nimeni să nu ştie". Dar, cum nimeni să nu ştie, ce s-a clevetit, când odată cuvântul ieşit din gură nu mai suntem stăpân pe el. Cuvântul odată ieşit din gură, zboară ca o săgeată înveninată şi otrăveşte pe toţi pe unde trece. De aceea e un păcat foarte greu. E un păcat, care nu se poate repara complet. După cum luând o pernă şi scuturând penele ei, în cele patru vânturi, niciodată nu vom putea să le adunăm pe toate. Tot aşa şi un nume ponegrit, nu-l vom putea face curat, niciodată.

A cleveti înseamnă a arunca de la distanţă o săgeată înveninată a limbii, asupra icoanei morale a semenului nostru, pentru a-l nimici sufleteşte în ochii celui cu care vorbim, cu alte cuvinte, a cleveti, a defăima sau a ponegri înseamnă a fi judecătorul fratelui nostru, a-i da în vileag părţile negative, a-i murdări numele bun, a-l osândi, fie din invidie, ură sau simpla plăcere de a vorbi deşertăciuni.

Tot de clevetire, ţin şi alte rele, cum sunt: descoperiri de fapte care nu trebuiesc spuse, născociri, exagerări, adevăruri spuse numai pe jumătate, minciuni spuse de-a binelea, şoptiri strecurate la ureche şi altele de felul acesta. Mulţi dintre cei ce întreţin aceste deşertăciuni rele, aduc în apărarea lor obiecţiuni de acestea: atunci când clevetim pe cineva, care nu este de faţă, că nu supărăm pe nimeni ci doar petrecem nitel, ne omorâm vremea, glume nevinovate.

Iată, aşa ne înşală diavolul! Creştinul trebuie să ştie că, acest timp, pe care îl risipim în vorbiri nefolositoare, „nu s-a dat de Dumnezeu pentru a câştiga cu el Cerul" (Urmarea lui Hristos, Buc. 1990, p. 29). Timpul, spune Sfântul Ioan Scărarul (532—602) „este un dar al lui Dumnezeu, dar şi o datorie de a-l valorifica din plin, cu sârguinţa de a ne desăvârşi şi a nu pierde din el — fără rost — nici o clipă" şi adaugă apoi: „Nu te amăgi, că poţi să înlocuieşti timpul pierdut cu un alt timp. Timpul pierdut, nu se mai întoarce" (Filoc. IX, pag. 163).

De aceea, puţina grijă ce o avem, pentru sporul binelui, ne împiedică foarte mult de la străjuirea limbii noastre. Să nu se uite că Sfânta Scriptură opreşte astfel de distracţii ce par nevinovate (Matei XII, 36) pentru că în fond, se poartă un război nevăzut cu armele limbii, împotriva aproapelui nostru, oricine ar fi el.

Totodată să nu pierdem din vedere că, acest păcat urât are urmări din cele mai dezastruoase: cine ar putea calcula câte nenorociri, certuri şi duşmănii, nu aduce această neînfrânare a limbii. Sumedenii de familii distruse, nenumărate prietenii sfărâmate, nesfârşite inimi otrăvite, prin aceste glume nevinovate şi cuvinte înveninate şoptite la ureche.[2]

Pe bună dreptate, un mare şi distins teolog apusean, anume Bernard de Clairveaux, spune: „Nu ştiu care e mai mare păcat a cleveti sau a asculta clevetirea". Şi una şi alta după Sfinţii Părinţi. Căci de la primul porneşte şi de la secundul se înmulţeşte. Dacă clevetitorul n-ar fi spus, ascultătorul n-ar fi ştiut. De aceea a exclamat de trei ori una după alta: „Clevetirea, o ce grea fărădelege!; Clevetirea, o ce mare păcat!; Clevetirea, o ce patimă grozavă!".

Acest păcat este mare, nu numai din pricina consecinţelor ce le are ci şi mai ales din pricina chipului, a modului în care se săvârşeşte, prin avertizarea: ce am vorbit, cum am vorbit, cine a vorbit, despre cutare sau cutare; linişte ca-n mormânt. Dar în realitate, de aici porneşte furtuna zdrobitoare de suflete.

Păcatul acesta înjoseşte pe clevetitor. E un lucru dezgustător a lovi pe ascuns pe fratele nostru, pe aproapele nostru, pentru care a fost răstignit Iisus Hristos pe Sfânta Cruce, să ne mântuiască pe toţi din robia păcatului.

Clevetirea este un păcat îndreptat şi împotriva lui Dumnezeu, Care ne cere să ne iubim unii pe alţii, cum ne iubeşte şi El pe noi (Ioan XIII, 34). Prin acest procedeu, ne asumăm cu forţa locul Înfricoşătorului Judecător nemitarnic şi ne facem noi judecători în locul Său, fără nici un drept. Căci Sfântul Apostol Pavel spune: „Tu cine eşti de judeci pe slugă străină" (Rom. XIV, 4).

Să nu îndrăznim a judeca pe nimeni. Numai Dumnezeu care ştie ce se ascunde în inima omului şi-a rezervat dreptul de a judeca pe toţi (Ioan V, 22). Noi să ne străduim să scoatem mai întâi bârna din ochii noştri, ca să vedem apoi paiul din ochii semenilor noştri (Matei VII, 4). Să plivim spinii şi buruienile din grădina inimilor noastre şi să nu purtăm grijă, de ceea ce se petrece în grădina vecinului nostru, căci fiecare din noi va da seamă despre sine, lui Dumnezeu (Rom. XIV, 13). Ca o măsură de prevedere înţeleaptă, să nu îngăduim să se clevetească în faţa noastră. Să oprim cu bună judecată şi fără răutate, pe oricine ar îndrăzni, să murdărească cinstea aproapelui nostru, căci altfel ne facem părtaşi şi noi la păcatele altora.

Aşa procedând creştineşte, vom contribui la buna înţelegere între noi şi a păstrării bunului nostru nume. Ori de câte ori, va pofti limba noastră să clevetească, să ne stăpânim, să ne gândim mai întâi la scăderile noastre, la păcatele proprii (Ioan VIII, 7), la urmărlie ce le aduce şi să ne rugăm lui Dumnezeu cu Proorocul David: „Pune Doamne pază gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele" (Ps. 140, v. 3).

Din lectura Sfintei Scripturi, rezultă că clevetirea a fost aspru pedepsită. Tras la răspundere pentru călcarea poruncii, Adam clevetește pe Eva, care la rândul ei clevetește pe şarpe (diavolul), dar sunt izgoniţi din desfătarea raiului (Fac. III, 23).

Ham, tatăl lui Canaan, văzând pe tatăl său Noe dezgolit, îl clevetește celor doi fraţi Sim şi Iafet şi s-a ales cu blestemul părintesc (Fac. IX, 25).

La sunetul organelor muzicale, după porunca lui Nabucodonosor II (605—562), mulţimea din câmpul Deira s-a prosternat cu feţele la pământ, închinându-se chipului de aur. Trei tineri iudei: Şadrac, Meşac şi Abed-Nego, nu s-au plecat idolului, de aceea au fost clevetiţi regelui, care i-a aruncat în cuptorul arzător. Îngerul Domnului s-a pogorât în cuptor, a potolit puterea focului, iar flăcările au ieşit pe gura cuptorului cu o forţă mare, pe o rază de 49 coţi împrejur, arzând pe clevetitori (Daniel III, 22).

Clevetitorii proorocului Daniel, mari dregători ai Medo-Perşilor în număr de 122, constrâng pe regele Darius I (539—322) să-l arunce în groapa leilor, de unde scapă teafăr şi în locul său sunt aruncaţi clevetitorii cu soţiile şi copiii lor, pe care leii i-au sfâşiat pe toţi înainte de a ajunge în fundul gropii (Daniel VI, 25).

Aman, primul ministru al regelui Artaxerxe I (465—425), clevetește pe Mardoheu, şi moare chiar în spânzurătoarea pregătită de el pentru Mardoheu (Estera VII, 10).

Dismas, tâlharul din dreapta lui Iisus Hristos răstignit, s-a silit să-l convingă pe celălalt tâlhar Gestas din aceeaşi osândă, că noi suferim pe bună dreptate, după faptele noastre şi să-l oprească de a cleveti şi huli; a luat raiul prin mărturisire şi rugăciune (Luca XXIII, 43).

Să nu zică cineva împotrivă că: numai când ar vorbi cineva un neadevăr de aproapele său, atunci l-ar defăima sau cleveti, iar nu când vorbeşte adevărul. Nu! Nu este aşa! Căci şi aceea este o nelegiuire, când cineva vorbeşte asupra aproapelui său ceva rău, care este chiar adevărat.

Fără îndoială că fariseul numai adevărul a vorbit despre sine, iar pe ceilalţi i-a disprețuit numindu-i păcătoşi. Aceasta nu i-a ajutat. Ci toate faptele sale bune i-au fost zadarnice (Luca XVIII, 14).

Cele 10 iscoade, la întoarcerea din Pământul Făgăduinţei, au atras după sine moarte năpraznică înaintea Domnului, deşi au grăit adevărul, dar tulburaseră tot poporul, vrând să se întoarcă în Egipt. Au scăpat doar Isus Navi şi Caleb (Numeri XIV, 37—38).

Mariam, sora mai mare a Proorocului Moise, cu viaţă bună, curată, aleasă, bogată în fapte bune, clevetește pe fratele ei că, şi-a luat de soţie o etiopiancă, ceea ce este adevărat şi s-a umplut de lepră pe tot trupul (Numeri XII, 10).

Iosif cel urât de moarte, prigonit şi vândut de fraţii lui ismailtenilor, apoi năpăstuit de femeia lui Putifar, n-a clevetit pe nimeni, a fost scos din închisoare şi pus în cea mai mare cinste după faraon (Fac. 41.v.41). La fel Sfinţii Apostoli, văzându-se bătuţi şi aruncaţi în temniţă, n-au clevetit pe cei ce i-au necinstit şi au fost scăpaţi din închisoare, în chip minunat de Îngerul Domnului (Fapt. Ap. V, 19).

Toţi sfinţii mucenici, în frunte cu Sfântul Apostol şi Arhidiacon Ştefan, n-au clevetit pe cei ce îi torturau în chip barbar, ci dimpotrivă le mulţumeau chiar, că s-au învrednicit să rabde chinurile pentru credinţa lui Iisus Hristos şi au primit diadema sfinţeniei.

Este clar că păcatul clevetirii sub ambele forme este urât înaintea lui Dumnezeu (Pilde VI, 19 şi XIX, 5), căci el porneşte dintr-o inimă rea (Matei XII, 34); din ură (Ps. 40, v. 7); din mândrie (I Timatei VI, 4); din nelucrare sau lenevire (I Timotei V, 13).

Urmările păcatului după cum s-a văzut mai sus sunt din cele mai rele, rănile inimii, despărţirea de prieteni sau ruperea prieteniei, stricarea căsătoriei, destrămarea familiei (Pilde XVI, 28 şi XVII, 9); (Isus Sirah XXV, 25); învrăjbirile (Pilde XXV, 20), neunirea dintre fraţi. Un rău destul de grav este purtarea clevetirilor din loc în loc şi din om în om. Mai strivitor şi mai dezgustător este atunci când se spun lucruri cât mai rele, cu cât persoana pe care o clevetesc e în mai mare cinste şi activitate a binelui obştesc, cu cât i se face celui clevetit şi celor ce ascultă mai mare stricăciune sufletească şi cu cât au auzit mai mulţi această clevetire.

Aşadar, dacă nu poţi tăcea şi spui altora cum auzi ceva, apoi dându-ţi seama de urmări, îndemni la tăcere, e zadarnică toată osteneala. Mai întâi taci şi lasă să moară în tine tot ceea ce ai auzit, adică stăpâneşte-te şi vei fi fericit, căci aşa ne învaţă psalmistul: „Bun este bărbatul, care îşi rânduieşte vorbele sale cu judecată, căci în veac nu se va clinti" (Ps. 111, v. 5).

Cel ce minte, cel ce fură sau face alte păcate, de multe ori îndată ce a săvârşit păcatul, suspină ca vameşul, învinovăţindu-se pe sine şi vine la pocăinţă. Însă cel ce clevetește, ori de mănâncă ori de este ocupat cu orice treabă, de umblă, ori altceva de face, păcatul acesta este nedespărţit de el. Că de va auzi cineva un cuvânt de rău, adică de mâhniciune şi clevetire, putând şi el să zică asemenea şi se va lupta ,să nu-l zică: sau de i se va face strâmbătate şi va suferi cu răbdare şi nu va răsplăti cu rău, unul ca acesta îşi pune sufletul său pentru aproapele (Ioan XV, 13).

Sfinţii părinţi ai Filocaliei şi Patericului, cunoscând gravele consecinţe ale acestui mare păcat al clevetirii, ne sugerează că, orice argumente am aduce în apărarea sau acoperirea bârfirilor, ponegrirolor, sunt potrivnice voii lui Dumnezeu.

Astfel, Sfântul Ioan Scărarul susţine: „Nimeni din cei ce judecă sănătos, nu va tăgădui că, din ură şi ţinerea de minte a răului se naşte clevetirea". Apoi mai adaugă: „Clevetirea este o boală subţire, dar o lipitoare grasă, ascunsă şi tăinuită, care suge şi seacă sângele iubirii". Şi mai departe: „Cel clevetitor se vatămă pe sine, pe ascultători, dar şi pe cel clevetit". De aceea: „să nu te sfieşti niciodată de cel ce clevetește pe aproapele faţă de tine. Mai degrabă zi către el — încetează frate! — Eu în fiecare zi fac lucruri mai rele decât el. Şi cum pot să-l osândesc pe el? Prin acestea, vei câştiga două lucruri: cu un singur leac te vei vindeca şi pe tine şi pe aproapele". În fine, ne atenţionează: „Ascultaţi la mine, toţi controlorii cei răi ai altora. Dacă e adevărat precum şi este, că: „cu ce judecată veţi judeca, cu aceea veţi fi judecaţi" (Matei VII, 5) negreşit, în cele ce vom cleveti pe aproapele nostru, în acelea (păcate) vom cădea, fie sufleteşti, fie trupeşti. Şi altfel nu va fi". (Filoc. IX, pag. 199—202).

Sfântul Teodor al Edesei zice şi el: „Patima cle-

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 Învăţătura de Credinţă Creştină Ortodoxă, Bucureşti, 1992, pag. 351.

2 Pr. Dr. Ştefan Slevoacă, „Carte de predici", Bucureşti, 1979, pag. 89.

Locuinţa romană a Apostolului Pavel

(Urmare din pag. 1)

Încă din Evul Mediu, locul acesta se numea contrada Pauli (cartierul lui Pavel); „in loco qui dicitur Pauli", notează un document din 1245.

Biserica San Paolo alla Regola îşi are începuturile în vremea papei Damasus (366—384), care a transformat casa locuită de Pavel în oratorium. O apocrifă de origine asiatică (de prin anul 180) consideră că e vorba de un horreum (un depozit de grâu), care, datorita marimii sale, era, după cuvintele lui Ieronim, potrivit pentru predicat unui auditoriu numeros.

„Divi Pauli Apostoli Hospitium et Schola", se afla scris până azi pe frontispiciul oratoriului, în partea dreaptă a intrării bisericii, locul în care „Învăţătorul neamurilor a început să predice la Roma şi să convertească neamurile", cum se exprima „Eusevologio romano"; în secolul al XVI-lea, aici îşi are sediul o şcoală de studii de dogmatica, având una din cele mai mari biblioteci din Roma. Era tradiţia ca în ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, când, datorită războaielor sau molimelor, nu se putea ajunge la Basilica San Paolo Fuori le Mura, papii veneau aici, pentru a sarbatori memoria Apostolului Neamurilor. În 1744, Benedict al XIV-lea recomanda poporului, alături de Basilicile San Pietro şi San Paolo, şi această biserică şi el însuşi vine şi se roagă aici de două ori în acelaşi an. În 1798, datorită ocupaţiei franceze, biblioteca este distrusă aproape în întregime, astfel că azi biserica este foarte puţin cunoscută, slujbele fiind săvârşite de creştinii copţi.

Săpăturile recente vin să confirme antica trădiţie. A fost descoperită antica stradă republicană ce lega Circo Flaminio de zona Campo Martio, în jurul căruia au fost scoase la lumină urmele edificiilor imperiale folosite ca horrea, unul din ele identificându-se cu oratoriul Sfântului Pavel.

Aşadar, aici primea Apostolul pe cei care doreau să-l cunoască, se adresa evreilor, întâlnea prieteni, precum Epafras, venit de la Corint spre a-i sta în preajmă, Marcu, Aristarh, „cel împreună întemniţat" (Col. 4, 10) şi Epafrodit, care adunase o sumă de bani de la creştinii din Filipi, spre a-l ajuta să-şi acopere cheltuielile procesului şi temniţa (Filipeni 4, 10—20). În această casă scrie epistolele către Filipeni, Coloseni şi Efeseni. Aici primeşte pe Onisim, sclavul fugit al lui Filimon; pe acesta din urmă, Apostolul îl roagă să-l primească pe Onisim, „fiul născut fiind în lanţuri" (Filimon 10). De multe ori, Luca, „medicul prea-iubit" (Col. 4, 14), va fi fost trimis de Pavel ca să ajute pe bolnavi şi aici va fi scris, în acei ani, Faptele Apostolilor.

Ceea ce a însemnat pentru Apostolul Pavel arestul de doi ani în Roma, cu toate suferinţele provocate de iudei sau creştini, o exprimă el însuşi în Epistola către Filipeni: „Voiesc ca voi să ştiţi, fraţilor, că cele petrecute de mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei; în aşa fel că lanţurile mele, pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul şi tuturor celorlalţi; şi cei mai mulţi dintre fraţii întru Domnul, îmbărbătaţi prin lanţurile mele, au mai multă îndrăzneală să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu" (Filipeni 1, 12—14).

În casa Acvilei şi Priscilei

Expirându-se termenul arestului preventiv, Apostolul este eliberat. Procesul se pare că n-a avut loc. Căci acuzatorii săi, spre a evita cheltuielile de călătorie, au rămas la Ierusalim.

Eliberat, Pavel putea să-şi continue călătoriile sale, să-şi întâlnească prietenii şi fraţii în Hristos, pe unii dintre ei cunoscându-i încă înainte de a ajunge în Roma. E sugestivă, în acest sens, lista de nume din Epistola către Romani (16, 1—26), scrisă în iarna dintre anii 57—58. Lista începe chiar cu Acvila şi Priscila, cei doi soţi, care-l găzduiseră la Corint. „Îmbrăţişaţi pe Priscila şi Acvila, împreună-lucrători cu mine în Hristos Iisus, care şi-au pus grumazul lor pentru viaţa mea şi cărora nu numai eu le mulţumesc, ci şi toate Bisericile dintre neamuri, şi Biserica din casa lor" (Rom. 16, 3—5). Casa lor era pe colina Aventino, unde azi se ridică Biserica Santa Prisca.

O antică tradiţie vrea să susţină că Pavel ar fi stat aici încă de când a venit în Roma şi că tot aici a fost găzduit şi Petru, acesta din urmă fiind cel ce a botezat pe Priscila, ca şi pe mulţi alţii, în această casă de pe Aventino. Se întâlneşte adesea scena iconografică, reprezentând pe Petru, care botează pe Priscila; până azi, în biserica de aici se poate vedea un baptisteriu antic, care ar fi fost folosit de Petru.

Colina Aventino era locuită atunci de familii nobile, tocmai pentru că se afla aproape de Palatin. Acvila şi Priscila erau una dintre acestea. Ei erau comercianţi de piei şi de aceea călătoreau adesea. Când Pavel îi întâlneşte la Corint, în anul 50, erau sosiţi de curând de la Roma, în urma edictului lui Claudiu, care în 49 expulzase pe evrei din Roma (F. Ap.; 18, 13). Expresia folosită de Sf. Luca (, aici găsiră pe un iudeu numit Acvila") lasă să se înţeleagă că Priscila şi Acvila nu erau încă creştini. La ei, în Corint Pavel a ramas vreo doi ani; l-au însoţit apoi spre Siria (F. Ap. 18, 19); probabil prin anul 58 s-au despărţit, cei doi întorcându-se la Roma. Acvila era originar din Pont. Priscila era romană, probabil din nobila familie Acilii Glabriones, din care se trgea şi senatorul Caio Maria Pudente, care, conform unei tradiţii din primele secole, ar fi fost prieten cu Petru şi l-ar fi găzduit în casa sa, lângă Viminale, unde azi se află Biserica Santa Pudenziana.

Casa de pe Aventino e atestată în secolul al V-lea, ca titulus Priscae, una dintre primele parohii din Roma: o atestă o inscripţie pe un sarcofag (ce se poate vedea în Galeria Bisericii San Paolo Fuori le Mura); preoţii săi participau la Sinoadele romane din 499 şi 595.

Săpăturile arheologice din 1776 au descoperit resturi ale unui oratoriu din secolul al III-lea, anterioare bisericii, şi urme de pictură, reprezentându-i pe Hristos, Pavel şi Petru. Săpături mai recente, din 1933 şi 1966, au identificat case din secolele I şi II. Casa din secolul al II-lea păstrează urme ale cultului lui Mithra. Se ştie că în timpul persecuţiilor, se construiau temple mitharice pe locul bisericilor creştine, pentru a dezrădăcina creştinismul. Casa din secolul I pare să fie anticul titulus Priscae, în care a locuit şi Apostolul Pavel.

Mihai Eminescu şi Bucovina

(Urmare din pag. 1)

Iaşi (1876), M. Eminescu menţiona că Bucovina e **„pământ sfânt, a cărui apărare ne-au costat pe noi râuri de sânge, veacuri de muncă, toată inteligenţa noastră trecută, toate mişcările cele mai sfinte ale inimii noastre ...".**

Poetul a vizitat atunci casa lui A. Pumnul; a fost, de asemenea, la mormântul fostului său profesor, şi, mai târziu, în 1885 (de Crăciun) a vizitat pe sora lui, Aglaia, căsătorită cu I. Drogli, care locuia atunci în Cernăuţi.

Legăturile poetului cu Bucovina şi, în general, cu Ţara de Sus a Moldovei au fost directe: Cernăuţiul, momentul Putnei şi mai apoi vizitele la Suceava şi Cernăuţi ori în alte locuri.

Bucovina se bucură din partea poetului de aprecieri entuziaste, scriind cu competenţă despre Bucovina pagini pline de căldură sufletească: despre istoria ei, despre oamenii şi frământările lor, despre locul şi rolul ei în spaţiul românesc. Ea e pentru dânsul **„partea cea mai veche şi frumoasă a ţării noastre"; „raiul Moldovei"; „ţara presărată cu biserici şi mânăstiri, zidite de luminaţii domni ai Moldovei"**; la 1775, prin Bucovina — scria el — **„Moldova pierde vatra aşezării ei, stupul de unde au pornit roiurile care au împoporat Ţara de Jos, mormintele domnilor, vechea sa capitală, Mitropolia sa veche. Moldovenii au avut nenorocirea de a vedea înstrăinat pământul lor cel mai scump (...)".**

În viziunea şi concepţia lui M. Eminescu, Bucovina e **„cea mai frumoasă parte a Moldovei"; „bucata de pământ, unde zac oasele domnilor noştri de la Dragoş Voievod până la Petru Rareş (...)"; „stupul matern al Moldovei întregi"; „vatra strămoşească, începătura domniei şi neamului moldovenesc şi în care doarme cenuşa lui Alexandru cel Bun, legiuitorul şi părintele ţării şi a lui Ştefan Vodă, pavăza creştinătăţii (...)".** Bucovina e **„pământul nostru cel mai scump (...)"; „vatra ţării"; „obârşia Moldovei". „Căci acolo** [în Bucovina — insista poetul —] **e sfânta cetate a Sucevei, scaunul domniei vechi cu ruinele măririi noastre, acolo scaunul firesc al unui mitropolit care în rang şi în neatârnare era egal cu patriarhii acolo sunt moaştele celor mai mari dintre domnii români, acolo doarme Dragoş, îmblânzitorul de zimbri, acolo Alexandru, întemeietorul de legi, acolo Ştefan, zidul de apărare al creştinătăţii".** Bucovina e **„pământul cel mai înfloritor"; „frumoasa Bucovină"** rămâne — spune poetul —:

Diamant din stema lui Ştefan.

Tot poetul menţiona că **„alături cu domneasca cetate a Sucevei, înfloreau înlăuntrul aceluiaşi stat, republicele Vrancii, Câmpulungului şi Sorocii ..."**; Bucovina are ţinuturi **„dotate de natură şi de oameni cu cele mai bogate daruri,** [cu] **cele mai frumoase podoabe..."**, exprimându-şi astfel dragostea şi admiraţia faţă de aceste locuri.

Cele scrise de M. Eminescu despre Bucovina sunt în consonanţă cu relatările istoricilor noştri de dinainte şi de după dânsul.

Cultul pentru trecutul Bucovinei şi spiritul ei sunt prezente în scrisul poetului: în poeziile sale, în unele descrieri în proză, în proiectele dramatice şi în articolele social-politice. El a scris despre profesorii săi Aron Pumnul şi I.G. Sbiera: despre Grigore Ghica Vodă, ce s-a opus anexării Bucovinei la Austria, anexare condamnată de poet; despre mitropolia Moldovei şi Sucevei: **„Singură mitropolia Moldovei şi a Sucevei e ab antiquo suverană, neatârnată de nici o patriarhie; acestei Mitropolii a Moldovei şi a Sucevei se datorește introducerea limbii române în biserică şi stat ea este mama neamului românesc"**; despre poetul D. Petrino: **„talent a avut, poet era!"**; despre Rădăuţi, Putna şi Suceava. Reţin atenţia articolele despre Curtea din Viena şi administraţia austriacă, care exploatau Bucovina şi pe locuitorii acesteia.

În creaţia poetică eminesciană şi în publicistica sa, spaţiul Bucovinei — **„din Boian la Vatra Dornii"** — ocupă un loc deosebit de însemnat, ceea ce ne-a determinat şi pe noi să-l relevăm în rândurile de faţă. Căci, peste timp, mesajul poetului e actual şi azi: **„Dacă fiii tăi ar fi fost uniţi totdeauna, atunci şi pământul tău strămoşesc rămânea unul şi nedespărţit".**

CREDINȚĂ ȘI ERUDIȚIE

Sunt cărți care, deși repere în spiritualitatea românească, trec aproape neobservate, parcă prea smerite, când bogăția lor copleșitoare le-ar îndreptăți să fie în centrul atenției tuturor. Nu lacune de informație ne fac să citâm doar cartea Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nestor Vornicescu: **Primele scrieri patristice în literatura română** („Scrisul Românesc", 1992) sau cartea reputatului profesor Pandele Olteanu (apărută la Ed. Mitropoliei Banatului, 1992), **Floarea darurilor.** Puține cărți creează, ca acestea, impresia cercetării savante, exhaustive a temei abordate. Poate odată, când lucrurile vor evolua în albia lor firească, asemenea apariții să trezească interesul publicațiilor culturale și să li se acorde atenția cuvenită.

Cititorul trebuie să cunoască un domeniu la care accesul i-a fost multă vreme limitat sau chiar interzis: **cartea creștină.** Ceea ce face „Vatra" publicând de câteva numere comentarii pe această temă seamănă a restituire, deși cărțile sunt apariții recente sau relativ recente. Totuși, de o restituire e vorba, dar nu a cărților, ci a personalităților, ale căror căi de acces spre publicul larg au fost multă vreme obstrucționate. Nu s-a cunoscut ceea ce a scris N. Steinhardt, nu s-a republicat ceea ce a scris părintele Dumitru Stăniloae, puțină lume a citit teza de doctorat a părintelui Galeriu, **Jertfă și răscumpărare** ș.a.m.d.

Numai întâmplarea a făcut să putem citi două volume masive ale Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Antonie Plămădeală **Tâlcuri noi la texte vechi** și **Cuvinte la zile mari,** apărute în 1989. Cunoșteam alte titluri, unde erudiția și cuvântul luptător făceau casă bună: **Clerici ortodocși ctitori de limbă și cultură românească** (1977), **Dascăli de cuget și simțire românească** (1981), **Calendar de inimă românească** (1988), **Alte file de calendar de inimă românească** (1988), **Romanitate, continuitate, unitate** (1988) ș.a.

Omiletica românească, prin cele doua volume din 1989, trăiește un moment semnificativ. Regretăm că nu sunt accesibile unui public mai larg, pentru că asemenea cărți fac parte din patrimoniul spiritual al românilor. Nu pentru că mesajul lor, al predicilor, ar fi ermetic, ci pentru că tirajul redus (impus de autoritățile de atunci) le destinează circuitului „închis", preoților, așa cum s-a întâmplat cu multe cărți de dinainte de decembrie 1989. Caracterul strict omiletic e vizibil în **Cuvinte la zile mari.** Energia lucrătoare a cuvântului înaripat de harul credinței creează momente de mare elevație, în liniile de forță ale omileticii românești, cu atât de bogată tradiție, dar mereu atentă să răspundă sensibilității omului modern. Lumina de dincolo de cuvinte ajunge la noi, acum odată cu cuvântul scris, și face ca ecoul sunetului fundamental al mesajului să fie receptat cu aceeași prospețime ca în momentul când, cu câțiva ani în urmă, aceste cuvinte de învățătură au fost rostite în diferite catedrale din țară. **Cuvinte la zile mari** sunt o „carte de învățătură", în care „slujitorul Domnului", ca odinioară Varlaam, pune retorica în slujba Cuvântului ziditor. Fraza nu are strălucirea diamantină a metaforei din **Didahiile** lui Antim Ivireanul, ci forța inflexibilă, liniștită, a marilor fluvii, care curg, după chemări tainice, spre mările și oceanele lumii. Este greu de ales un **cuvânt** pe care să-l punem deasupra celorlalte. Ne aflăm în aceeași dificultate ca în fața cărții Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit Ilie Cleopa **Predici la duminicile de peste an** (1990), tipărită sub îngrijirea protosinghelului Ioanichie Bălan. Prea Cuviosia Sa a organizat materialul cărții în funcție de perioadele anului bisericesc **(Predici la duminicile Penticostarului, Predici la duminicile Octoihului, Predici la duminicile speciale),** dar Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Antonie Plămădeală preferă gruparea pe anumite teme, ceea ce indică o preocupare pentru dezbaterea teologică prilejuită și de momentul deosebit al predicii: **Naștere și înviere, Taina cea din veac ascunsă, Trepte în viața creștină, Acesta este Fiul Meu, Înviere și biruință, Mângâietorul, care vă va învăța toate, Eu sunt cu voi.**

Ni se pare, din multe puncte de vedere, semnificativ **cuvântul** despre **Împlinirea vieții,** rostit cu aproape zece ani în urmă. Din pagina **Sfintei Scripturi,** autorul ridică binefăcătorul Cuvânt spre înțelesurile moderne ale condiției umane superioare, superioare prin trăirea credinței și a adevărurilor christice. Elogiul conștiinței individuale, al voinței de a înfrânge impulsurile sălbatice și de a trăi curat, în duh creștin, se asociază cu efortul de modernizare a discursului religios, care, nerenunțând la forța pildei, la sugestivitatea exemplului, trebuie să se adreseze unui alt tip de sensibilitate decât acum, să spunem, un veac. Și aici, ca și în alte pagini, referința culturală dă o imagine despre omul de cultură erudit care este Înalt Prea Sfinția Sa. Într-o paranteză, de exemplu, se povestește o dramă din literatura japoneză **(Femeia-Cocor,** de Junji Kinoshita) pentru a ilustra ideea consecințelor nefaste ale lăcomiei și egoismului, după ce se citează din L. Blaga.

În viața creștinilor predica, pe care noi o considerăm într-o anumită parte a ei, demers hermeneutic, are un rol extrem de important. Nu mulți din cei care ascultă cu evlavie cuvântul preotului în sfânta biserică aleargă să citească, să se documenteze, să aprofundeze, ci rămân la deslușirea, **tâlcuirea** oferite de slujba de duminică. Nu e puțin, dar nici totul. Harul cu care este dăruit slujitorul Domnului răzbate prin voce, calitățile ei, și profunzimea cuvântului de învățătură din predica duminicală. Noi situăm predica, prin dimensiunea ei teologică, dar și morală, în sfera hermeneuticii. Celălalt volum al Înalt Prea Sfinției Sale, **Tâlcuri noi la texte vechi,** ne oferă multe argumente în acest sens. De fapt, nu tot ceea ce face un slujitor al Domnului este hermeneutică? Însă ne referim la o împrejurare specială, când efortul se îndreaptă spre lumea de dincolo de aparențe și slujitorul Domnului, indiferent pe ce treaptă a ierarhiei s-ar afla, se transformă în ghid, în îndrumător, sfătuitor, înaintemergător. Din păcate, nu avem spațiu să înfățișăm subtilitățile la care Mitropolitul Antonie ajunge, într-un stil inconfundabil. Două ar fi pericolele care pândesc orice **teologhisire,** extreme: **ermetismul** și **banalitatea.** Autorul cunoaște efectele lor și le evită, fiindcă nu ignoră realitatea compozită a mulțimii căreia i se adresează. Limbajul prăfuit, arhaic, de năclăită și băbească di-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ovidiu Moceanu
Brașov

Păcatul clevetirii și urmările lui

(Urmare din pag. a 2-a)

vetirii, să fie departe de sufletul tău. Căci ca un foc ascuns în paie, așa lucrează această patimă". Și mai departe își povățuiește ucenicii: Ci, roagă-te mai degrabă cu căldură, pentru cel ce te-a întristat și fă-i orice bine l-ar putea face mâna ta, ca să izbăvești sufletul tău de la moarte și să nu fii fără îndrăzneală, în vremea rugăciunii" (Filoc. IV, pag. 228).

Așadar, clevetirea este numită moartea sufletului. De asemenea marii pustnici și povățuitori ai monahilor și credincioșilor Ioan și Varsanufie, la întrebarea ce li s-a pus: „Dacă aud pe cineva că mă clevetește, ce să fac?" „Scoală-te îndată și fă rugăciune, mai întâi pentru el și apoi pentru tine, zicând: Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește pe fratele acesta și pe mine, slugă netrebnică. Și ne acopere pe noi de cel rău, cu rugăciunile Sfinților. Amin". Iar, „dacă începe cineva să clevetească pe un altul și observ, ce trebuie să fac?". „De începe cineva să clevetească pe altul, trebuie să treci cuvântul la o convorbire folositoare. Dar nici în ea să nu zăbovești, ca nu cumva din multă vorbărie, să se cadă în clevetire". În fine: „dacă ascult cu plăcere clevetirea, cad sub osândă?". „Chiar a asculta cu plăcere clevetirea, este o clevetire și se cade sub aceeași osândă" (Filoc. XI, pag. 520).

Ava Iperehie al Patericului face o bună comparație a clevetirii cu felul în care diavolul prin șarpe, a scos pe primii oameni din rai, zicând: „Șoptind, șarpele a scos afară pe Eva din grădina raiului. Asemenea acestuia și cel ce clevetește pe aproapele. Căci sufletul celui ce-l aude, îl prăpădește, iar pe al său nu-l mântuiește" (Patericul, Alba-Iulia, 1990, pag. 233).

Întrebat fiind Cuviosul Moise Arapul (+400): „În toată osteneala omului, care este aceea care îi ajută lui?". Printre alte învățături morale, a adăugat: „Să nu clevetești pe cineva, ci zi, Dumnezeu știe pe fiecare. Să nu te îndupleci cu cel ce grăiește de rău, nici nu te bucura de clevetirea lui. Însă nici nu urî pe cel ce clevetește pe aproapele lui. Și aceasta este pacea. Cu aceasta pe tine mângâie-te". „Puțină este osteneala și veșnică odihna", încheie marele povățuitor și ostenitor al lui Hristos (Patericul, pag. 144—145).

Prin urmare defăimarea sau clevetirea este oprită de însuși Mântuitorul, când ne spune: „Vedeți să nu disprețuiți" pe nimeni (Matei XVIII, 10), și a ne feri de acest păcat este o datorie creștinească. Sfinții Părinți recomandă tăcerea și rugăciunea, ca virtuți de mare valoare sufletească și doctorie împotriva clevetirii. Iar Înțeleptul Isus Sirah ne sfătuiește să ne stăpânim, zicând: „cuvintelor tale fă jug și cumpănă și gurii tale, fă-i ușă și încuietoare" (Isus Sirah XXVIII, 28).

Teologia darului

(Urmare din pag. 1)

poate vedea cu prisosință în cărțile și lucrările pe care le-a publicat.

Teologia Părintelui Dumitru Stăniloae este o teologie personalistă, a persoanei, este axată pe persoană (umană, divino-umană în Hristos, sau divină), ea crește pe baza legăturii personale între om-om și om-Dumnezeu, legătură articulată de Sf. Duh, în Biserică. Aceasta este una din caracteristicile majore ale creației sale. Alta este Hristologia. Totul e raportat la Hristos, Cel ce inaugurează o nouă legătură între cer și pământ, între Dumnezeu și om, desigur prin Sf. Duh, în Biserică. Fidel Tradiției Patristice și teologiei bizantine unde teologia este întâi de toate Hristologie,[7] Părintele Stăniloae situează opera mântuitoare a Domnului Hristos la temelia progresului întregii creații spre Dumnezeu. Întruparea lui Hristos este evenimentul care ne-a făcut conștienți de compatibilitatea dintre om și eternitate: **homo capax infiniti.**[8] Unirea ipostatică petrecută în Hristos este modul în care Dumnezeu intră în relație de soldaritate cu neamul omenesc, cu întreaga creație.[9]

Și iarăși, totul este raportat la Sf. Treime ca uniune interpersonală bazată pe iubire, perihoreza treimică, interpătrunderea ființială a persoanelor treimice, fiind modelul suprem al relațiilor inter-umane în Biserică.

Așa cum observă John Meyendorff, Sf. Treime reprezintă temelia eclesiologiei și antropologiei teologice a Părintelui Stăniloae.[10]

Toate aceste aspecte însă sunt interpretate în legătură cu ideea de dar. Persoana umană ca chip al lui Dumnezeu este dar divin. Omul trebuie să perceapă relația sa cu cei din jur tot ca dar. Dacă darul relației ar dispărea nimic n-ar mai fi. Omul este dar omului. În loc de **Homo homini lupus,** Părintele Stăniloae sugerează prin întreaga sa teologie, o altă filosofie, un alt mod de a fi: **Homo homini donum.** Tot așa, Hristos, ca Fiu al lui Dumnezeu întrupat este dar divin suprem făcut de Dumnezeu omenirii; revelația Sf. Treimi în creație este un dar, creația, lumea însăși este un dar, un **locus teologicus** loc teofanic, care-l descoperă pe Dumnezeu, lumea este un sacrament al prezenței lui Dumnezeu; Biserica este un dar, viața veșnică este un dar. Ceea ce este important aici e faptul că ideea de dar duce în mod nemijlocit la un anumit mod de a fi, și anume cel bazat pe răspundere și recunoștință. Cu alte cuvinte, relația dăruitor - primitor generează și o presupune pe aceea de vocație (chemare) - responsabilitate (răspuns), iar când vocația însăși este un dar, răspunsul nu poate fi decât doxologic. Omul doxologic este deci întruchiparea modelului existenței omului pentru om și a omului în fața lui Dumnezeu, potrivit acestei teologii.

Într-adevăr, așa cum teologi de renume mondial au remarcat, gândirea Părintelui Stăniloae este orientată spre problemele ortodoxiei contemporane,[11] am zice noi, mai precis, ale lumii contemporane. Deși orientat spre viitor și atent la prezent, teologul român își fundamentează întreaga operă pe tezaurul gândirii patristice, întocmai ca un copac sănătos, înrădăcinat în valorile corifeilor Bisericii din veacurile trecute, dar care dă roade în prezent și care va continua să rodească pentru generațiile viitoare.

Astfel Sfinții Părinți sunt nelipsiți în sinteza Părintelui Stăniloae. Sfântul Maxim Mărturisitorul, în primul rând, Sf. Grigore Palamas, Sf. Dionisie Pseudo-Areopagitul, Sfinții Grigore de Nisa, Grigore de Nazians, Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, Sf. Chiril al Alexandriei, Sf. Simion Noul Teolog și mulți alții.

În felul acesta într-adevăr, opera gânditorului român exprimă fidel doctrina Bisericii Ortodoxe, doctrină pe care apoi o face disponibilă și semnificativă, inteligibilă și aplicabilă pentru omul timpului său.

*

Volumul **Experiența lui Dumnezeu,** tradus în engleză de P.C. Preot Ioan Ioniță și de Robert Barringer, prefațat de renumitul teolog Kallistos Ware (de Diokleia), așa cum aceasta însuși spune, este prima lucrare majoră de teologie dogmatică ortodoxă în limba engleză,[12] o lucrare de sinteză[13] de cel mai înalt nivel de elaborare academică. Acest volum reprezintă prima parte a vol. I al **Dogmaticii** Părintelui Stăniloae. După cum aflăm din prefață, volumul II în engleză va fi partea a doua a vol. I din românește (despre creație și îndumnezeire); vol. III—IV în engleză (Hristologie și Pnevmatologie) vor reda vol. II din versiunea românească, și în sfârșit, vol. V—VI în engleză (Sf. Taine și Eshatologia), vor reda vol. III din ediția originală.[14]

Un cuvânt de laudă, apreciere și admirație se cuvine spus aici traducătorilor care au depus o muncă, desigur extraordinară pentru a tălmăci în limba engleză scrisul Părintelui D. Stănlioae, care, după cum se știe, chiar și în românește, este foarte complicat subtil și profund încât și pentru cititorul avizat, de multe ori, citirea repetată a unui text se impune cu necesitate pentru o înțelegere adecvată a lui.

Teologia Dogmatică Ortodoxă sau **Dogmatica** Părintelui D. Stăniloae, cum am mai menționat, nu este o operă scolastică, seacă și rigidă. Ea este o prezentare și o interpretare a adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pentru viața de zi cu zi a creștinului în situațiile caracteristice societății contemporane. Cu alte cuvinte Părintele Stăniloae nu face „artă pentru artă", adică teologie pentru teologie, ci teologie pentru viață, punând accentul în mod deosebit pe libertatea persoanei umane, pe responsabilitate, participare, dragoste, comuniune, pe îmbunătățirea vieții prin adoptarea chipului lui Hristos — prin urmarea Lui în virtuți — și plasarea acestuia pe fața sa (a credinciosului) până când, „pe fața lui s-a făcut străvezie în mod vădit lumina feței lui Hristos".[15]

Temele centrale ale reflecției teologice a Părintelui Stăniloae în general și ale acestui volum, în special sunt:

1. Dragostea și comuniunea personală — în cadrul căreia se accentuează cu deosebire caracterul comunitar al persoanei umane în calitate de chip al lui Dumnezeu-Treime;
2. Comuniunea Sf. Treimi, și de aici modelul suprem pentru comuniunea inter-umană;
3. Paradoxul depărtării și apropierii lui Dumnezeu de om în același timp, temă ce implică teologia cunoașterii lui Dumnezeu în cele două moduri, catafatic (pozitiv, rațional) și apofatic (negativ, prin trăire și experiență mistică), moduri ce se complementează reciproc;
4. Transfigurarea cosmică prin harul lui Dumnezeu și prin lucrarea omenească, temă care-l descoperă pe Părintele Stăniloae un teolog al muncii și în același timp al frumuseții.[16]

Volumul în discuție începe cu Revelația naturală și cea supranaturală, autorul specificând de la bun început compatibilitatea și continuitatea dintre aceste două forme ale descoperirii lui Dumnezeu.

Revelația naturală, cunoașterea lui Dumnezeu din creația Sa, are un rol decisiv în devenirea și îmbunătățirea calitativă a omului, întrucât a fi conștient de lume, și de cele din ea face pe om să fie conștient de el însuși. Așadar lumea, creația, contribuie, în manieră pasivă, la formarea și adâncirea conștiinței de sine a omului,[17] întocmai cum spunea și Pico della Mirandola despre rostul pentru care Dumnezeu l-a așezat pe Adam în mijlocul lumii, și care de asemenea are de-a face cu devenirea omului, evoluția lui spiritual-morală prin intermediul creației și bazat pe libertate.[18] În sensul acesta, omul nu este microcosmos cum se obișnuiește a se spune, ci mai degrabă macrocosmos sau dacă vrem, omul este un microcosmos ce trebuie să devină un macrocosmos, cum zice Sf. Maxim Mărturisitorul, adică trebuie să îmbrățișeze, să înțeleagă întregul univers, păstrându-și însă nealterată identitatea. Și în egală măsură lumea, universul, este prin om, datorită omului, chemat să devină din macrocosmos, macro-anthropos, sau mega-om, adică să fie în întregime umanizat.

Deoarece însă credința naturală a omului în Dumnezeu, bazată pe descoperirea Creatorului în creație poate fi obiect de îndoială, Dumnezeu a rânduit o revelație specială, supranaturală, spre confirmarea celei dintâi,[19] pentru a ajuta pe om să ajungă la o corectă și stabilă înțelegere de sine, a rolului său între oameni și față de Dumnezeu, a poziției sale **coram mundo** și **coram Deo** (în fața lumii și în fața lui Dumnezeu); revelația supranaturală, care se manifestă prin Logosul divin și prin Duhul Sfânt, este cu atât mai necesară cu cât omul a căzut de la fața lui Dumnezeu, și capacitățile sale de percepție și înțelegere s-au diminuat.[20]

Scopul final al ambelor tipuri de revelație este călăuzirea creației către Dumnezeu și îndumnezeirea omului[21] în timp ce punctul culminant și final al revelației supranaturale este întruparea Fiului lui Dumnezeu,[22] revelație care însă își continuă efectele sale asupra oamenilor în timp, în Biserică, prin Sf. Duh.

Sf. Scriptură și Sf Tradiție sunt mijloace ale revelației divine, prin ele dialogul între Hristos și Biserică este menținut viu și eficient.[23]

Tradiția, potrivit Părintelui Stăniloae, nu poate exista fără Biserică întrucât ea este în esență, invocarea coborârii Sf. Duh peste oameni pentru ca aceștia să înțeleagă conținutul Sf. Scripturi și să-l ia ca temelie a vieții lor sacramentale care este ea însăși parte din definiția Bisericii.[24] Biserica cu Tradiția ca unul din atributele ei, este așadar instrumentul pentru menținerea Revelației divine. În Biserică însă revelația este de asemenea concretizată, exprimată prin dogme. Hristos este o dogmă vie lucrând în viața noastră în vederea îndumnezeirii.[25]

Interpretarea, explicația și aplicarea dogmei în viața credinciosului în vederea mântuirii lui, ține de teologie. Teologul însă, pentru a putea el însuși împlini misiunea lui, trebuie să fie un om de rugăciune. Pornind de aici, autorul continuă reflecția sa critică legată de diferite tipuri de teologie neadecvată, eronată ori insuficientă, după care trece la o altă temă de mari proporții, cunoașterea lui Dumnezeu. În principiu, în acest cadru este discutată cunoașterea afirmativă, pozitivă, rațională, referitoare la ceea ce omul **poate** afirma despre Dumnezeu, ca de exemplu, „Dumnezeu este atotputernic", precum și cunoașterea negativă, apofatică, cea a experienței mistice, potrivit căreia omul care experiază relația sa cu Dumnezeu, realizează spiritual despre Dumnezeu mult mai mult decât poate afirma prin concepte umane, dar în același timp realizând că Dumnezeu este cu mult și total dincolo chiar de limitele propriei sale realizări (a omului).

Citând extensiv din Sf. Grigore de Nisa, Dionisie Pseudo-Areopagitul, Grigore Palamas și Simeon Noul Teolog, Părintele Stăniloae explică compatibilitatea dintre modurile de cunoaștere catafatic și apofatic felul în care acestea se combină și se completează reciproc. Capitolul următor (șapte), în continuitate cu precedentul, tratează problema ființei lui Dumnezeu și a energiilor sale necreate, temă caracteristică teologiei Sf. Grigore Palamas. Invocând des pe Dionisie Pseudo-Areopagitul, autorul **Experienței lui Dumnezeu** prezintă cititorului distincția clară între ființa divină și energiile sale necreate modurile în care Dumnezeu este participabil și neparticipabil în același timp, concluzând că Dumnezeu este prin excelență apofatic,[26] nedefinibil.

Părintele Stăniloae purcede apoi la analiza atributelor supraesențiale ale lui Dumnezeu: infinitatea, simplitatea eternitatea, supraspațialitatea, și omnipotența, în cadrul cărora face briliante reflecții cu privire la conceptele de timp și spațiu, interpretându-le pe acestea ca „intervale" ce sunt stabilite de Dumnezeu pentru om în vederea depășirii lor, spre comuniunea totală între oameni, și între ei și Dumnezeu. Atributele supraesențiale sunt urmate de atributele spirituale ale lui Dumnezeu, mai precis atotștiința, relativ la care autorul cărții dezvoltă ideea de **perihoreză,** de interioritate reciprocă dinamică în relația persoanelor trinitare, concept preluat de la Sf. Ioan Damaschinul, apoi dreptateă și mila, sfințenia, bunătatea și iubirea.

În final, volumul se încheie cu un documentat studiu despre Sf. Treime ca structură a supremei iubiri, iubire ce constituie temeiul mântuirii noastre, modelul comuniunii noastre în relațiile dintre oameni, și ținta finală a progresului duhovnicesc. Sf. Treime descoperă lumii paradoxul unității în diversitate.[28] Modelul vieții intratrinitare ne arată că nimic nu există separat de alte lucruri, după cum nici o unitate nu poate exista fără a conține în ea o anumită distincție.[29] Posibilitatea ca modelul perfect al vieții intratrinitare să fie actualizabil în viața omului ne este dată în Duhul Sfânt,[30] Duhul comuniunii, al bucuriei și al generozității lui Dumnezeu.

*

Fie numai și din acest prim volum în limba engleză, foarte schematic prezentat aici, se poate înțelege cu ușurință anvergura și profunzimea gândirii marelui teolog român, pe bună dreptate comparat de episcopul Kallistos cu Karl Barth în tradiția protestantă și cu Karl Rahner în cea romano-catolică.[31] Interpretarea doctrinei Bisericii Ortodoxe în maniera aceasta optimistă în care viața omului este considerată în mod special, justifică pe deplin titlul pe care J. Meyendorff i l-a dat Părintelui Stăniloae, și anume cel de teolog al speranței.[32]. Lucrul acesta este deosebit de relevant mai ales într-un timp și o societate descrisă de N. Berdiaev ca fiind într-o stare de agonie, în care omul trăiește o nefericire profundă datorată sentimentului său de disperare,[33] într-o lume în care nu putem gândi la ea fără a fi cuprinși de rușine, indignare și dezgust, cum scrie A. Heschel,[34] într-o societate în care din cauza vitezei nu mai este loc de extaz, potrivit reflecției lui E. Cioran,[35] deci nici de contemplare, meditație, rugăciune, fapt care duce la inevitabilă pierzanie, potrivit aceluiași filosof, într-o lume neurotică cum o descrie V. Frankl[36] și E. Fromm[37] între alții, lume cuprinsă deci de o nevroză destructivă, anihilantă, ce nu este altceva decât expresia unui sentiment de frustrare existențială a omului.

În acest context, teologia Părintelui Dumitru Stăniloae care pune accentul pe dragoste, pe legătura comunitară dintre oameni, pe conștientizarea omului cu privire la valoarea și dimensiunile propriei sale persoane, pe îndumnezeire ca țel suprem al vieții pe pământ, este mai mult decât semnificativ grăitoare.

---

7 Theodor Damian, **The icons: Theological and Spiritual Dimensions according to St. Theodore of Studion [Icoanele: Dimensiuni teologice și spirituale potrivit Sf. Teodor Studitul]**, teză de doctorat, Universitatea Fordham, New York, U.M.I., Ann Arbor, MI 1993, p. 13.

8 Dumitru Stăniloae, **Spiritualitate și Comuniune în Liturghia Ortodoxă,** Mitropolia Olteniei, Craiova, 1986, p. 20.

9 Idem, **Chipul nemuritor al lui Dumnezeu,** Mitropolia Olteniei, Craiova, 1987, p. 314.

10 **Theology and the Church,** p. 7.

11 **Ibidem.**

12 **The Experience of God,** p. IX.

13 **Ibidem,** p. XVI.

14 **Ibidem.**

15 Dumitru Stăniloae, **Teologia Dogmatică Ortodoxă,** II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978, p. 375.

16 **The Experience of God,** pp. XIX—XXII.

17 **Ibidem,** p. 3.

18 Giovanni Pico della Mirandola, **Oration on the Dignity of Man [Oratie despre demnitatea omului],** Henry Regnery, Chicago, 1956, pp. 7—8.

19 **The Experience of God,** p. 15.

20 **Ibidem** p. 16.

21 **Ibidem,** p. 28.

22 **Ibidem,** p. 37.

23 **Ibidem,** p. 40.

24 **Ibidem,** p. 53.

25 **Ibidem,** p. 67.

26 **Ibidem,** p. 134.

28 **The Eperience of God,** p. 254.

29 **Ibidem,** p. 265.

30 **Ibidem,** p. 277.

31 **Ibidem,** p. XXIV.

32 **Theology and the Church,** p. 9.

33 N. Berdiaev, **The Fate of Man in the Modern World [Soarta omului în lumea modernă],** University of Michigan Press, Ann Arbor, MI, 1963, pp. 19—21.

34 A. Heschel, **Who is Man? [Cine este omul?],** Stanford University Press, Stanford, 1965, p. 14.

35 E. Cioran, **The Fall into Time [Căderea în Timp],** trad. de R. Howard, Quadrangle Books, Chicago, 1970, pp. 67; 73.

36 V. Frankl, **Man's Search for Meaning [Căutarea de sens a omului],** Simon and Schuster, New York, 1984, p. 131.

37 E. Fromm, **The Sane Society [Societatea sănătoasă],** Henry Holt New York, 1990, pp. 19—20.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

JOI, 2 mai 1996 — A participat la Cercul Militar Sibiu, la Concertul de Muzică Simfonică religioasă, fiind invitat de Domnul director şi dirijor al Filarmonicii din Sibiu, Marian Didu.

VINERI, 3 mai, a.c., după masă a făcut o vizită Pr. Boorel de la Parohia Sadu II, Prot. Sibiu în legătură cu mutarea bisericii monument şi amplasarea unei noi biserici.

SÂMBĂTĂ, 4 mai a.c., a dat un interviu Domnului Dan Popa, reporter la ziarul „Ziua", cotidian ce apare la Baia Mare.

DUMINICĂ, 5 mai 1996, a avut ca invitat la Reşedinţa mitropolitană pe P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Basarab, Parohul Bisericii româneşti de la München.

— În după masa aceleiaşi zile a primit delegaţia AIDROM-ului compusă din Dl. Director Christian Teodorescu, P. S. Episcop Nifon Mihăiţă al Sloboziei şi Călăraşului, Eminenţa Sa Episcop Albert Klein al Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu şi Chiha Kalman, episcopul Episcopiei calvine din Cluj care împreună cu Dl. Karel Richters de la I.C.C.O. EUROPA Comissie din Olanda şi dl. Günther Rath, Director în Departamnetul Finanţe şi dezvoltare al Consiliului Mondial al Bisericilor au făcut o vizită de documentare la unele obiective care au depus documentaţie pentru ajutor la AIDROM, cu acest prilej vizitând şi Mânăstirea Sâmbăta. La discuţii a participat P.C. Pr. Prof. Dr. Ioan Bria de la Geneva.

MIERCURI, 8 mai 1996, a primit la Reşedinţa mitropolitană pe Dl. prof. Ilie Fonta, ministrul cultelor, pe domnii prof. Crăciunescu şi Dl. prof. Sfârlea, inspectori în Ministerul Culturii, pe dl. Bodea, inspector teritorial al Secretariatului de Stat pentru Culte pentru Judeţele Sibiu şi Braşov.

S-au purtat discuţii în legătură cu obiectivele monument istoric şi biserici în construcţie care trebuiesc ajutate în lucrările pe care le au de către Secretariatul de Stat pentru Culte şi Ministerul Culturii.

În după masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea Predeal.

JOI, 9 mai a.c., a participat la Braşov la înmânarea şi sfinţirea noului drapel de luptă al Trupelor de Aviaţie şi Apărare antiaeriană. Cu acest prilej a slujit Te-Deum-ul şi a hirotesit întru sachelar cu dreptul de a purta brâu albastru, pe preotul militar al Garnizoanei Braşov, Ciobanu Constantin. Tot cu această ocazie a avut o întâlnire cu cei 7 studenţi din Basarabia care se pregătesc şi se instruiesc la Academia Trupelor de Aviaţie din Braşov.

VINERI, 10 mai a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

A avut o întâlnire cu P.C. protopopi din Arhiepscopie. În urma discuţiilor purtate şi a indicaţiilor primite de la Patriarhie s-au înmânat formulare pentru acţiunea de modificare a Articolului 9, al. 1 din Legea Învăţământului prin care se cere ca Religia să devină disciplină şcolară de bază. S-au stabilit datele conferinţelor preoţeşti şi s-au rezolvat alte probleme curente.

SÂMBĂTĂ, 11 mai a.c., la Mânăstirea Sâmbăta a acordat doamnei Nicoleta Toia, regizor la Fundaţia Culturală română, un interviu unde a făcut un istoric al Mânăstirii Sâmbăta de la zidire şi până astăzi.

JOI, 16 mai, a cercetat Mânăstirea Predeal, fiind în drum spre Buzău.

SÂMBĂTĂ, 18 mai a.c., a participat în oraşul Buzău, la invitaţia episcopului Epifanie Norocel şi a Prefecturii Buzău la Simpozionul organizat în cinstea „Sf. Sava Martirul", patronul oraşului. A vizitat mânăstirile Răteşti şi Ciolanu.

DUMINICĂ, 19 mai, a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

MARŢI 21 mai 1996, „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena", a slujit Sf. Liturghie la Biserica cu acelaşi hram din Sibiu, păstorită de P.C. Pr. Aurel Răduleţ, vicarul arhiepiscopiei. Cu acest prilej a hirotonit întru diacon pe tânărul absolvent de Seminar Demeter Marius.

MIERCURI, 22 mai a.c., a participat la Biblioteca ASTRA, la şedinţa de înfiinţare a Asociaţiei Culturale „Ioana Postelnicu". I. P. S. Mitropolit a fost ales ca preşedinte de onoare a acestei Asociaţii. În continuare i-a avut oaspeţi la Reşedinţa mitropolitană pe Doamna Ioana Postelnicu, împreună cu scriitorul Teodor Vârgolici, cu Dl. Ioan Vraciu, vicepreşedintele Consiliului Jud. Sibiu, iniţiatorul şi promotorul acestei acţiuni.

JOI, 23 mai a.c., „Înălţarea Domnului" a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană.

În după masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

VINERI, 24 mai a.c., a participat la Făgăraş în sala Muzeului Cetăţii Făgăraşului la Simpozionul „Negru Vodă" — Întemeietor de ţară" unde a rostit un cuvânt despre Istoria Ţării Făgăraşului.

SÂMBĂTA, 25 mai a.c., a participat în sala de Festivităţi a Universităţii din Târgu Mureş, la un Simpozion al Marilor personalităţi ardelene unde a susţinut o comunicare despre marele om de cultură şi Mitropolit Andrei Şaguna. La întoarcerea spre Sibiu a vizitat Mânăstirea Recea, aparţinând Episcopiei de Alba Iulia.

DUMINICĂ, 26 mai a.c., a oficiat slujba de resfinţire a Bisericii din Satul Sebeş, prot. Făgăraş. Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe seama parohiei Felmer, acelaşi protopopiat, pe tânărul diacon Demeter Marius. A hirotesit întru sachelar pe preoţii Frăţilă Gherasim, actualul paroh şi pe Preotul Şerban din Şinca Nouă, fostul paroh care a început lucrările de pictură.

LUNI, 27 mai a.c., în drum spre Viena a cercetat Reşedinţa episcopală din Oradea.

MARŢI, 28 mai — SÂMBĂTĂ 1 iunie 1996, s-a aflat la Viena la invitaţia asociaţiei catolice PRO ORIENTE.

Pr. Valentin Sicoe
secretar eparhial

Sfinţii martiri daco-romani din secolul IV

În toamna anului 1971, în com. Niculiţel, jud. Tulcea, s-au descoperit în cripta subterană a unei foste bazilici paleocreştine, datată din sec. IV—V, scheletele a patru martiri creştini din sec. IV, decapitaţi şi aşezaţi în coşciuge de lemn, astăzi complet putrezite. Din inscripţia în limba greacă din interiorul criptei cunoaştem numele celor patru martiri: **Zotikos, Attalos, Kamasis, Philippos.** Prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din 20 iunie 1992, ei sunt sărbătoriţi ca sfinţi martiri la 4 iunie. Astăzi, moaştele lor sunt aşezate, spre cinstire, în biserica mânăstirii Cocoş din apropiere, în jud. Tulcea.

Numele celor trei martiri: **Zotikos, Attalos** şi **Philippos** sunt tipic greceşti. Pe **Kamasis,** spune Emilian Popescu, nu l-am întâlnit decât în unele inscripţii latine, sub forma **Camasius,** sau **Camasus,** în Italia **(Inscripţiile din secolele IV—XIII descoperite în România,** Bucureşti, 1976, p. 278).

Descoperirea de la Niculiţel are o mare importanţă pentru trecutul creştinismului românesc, daco-roman, fiindcă este pentru prima oară când se găsesc trupurile unor sfinţi martiri pe pământul românesc şi le cunoaştem şi numele.

Pentru trecutul creştinismului românesc, o deosebită importanţă o reprezintă în special **Sfântul Kamasis.**

T. Şiadbei a arătat că „înainte de despărţirea definitivă a celor două imperii romane (începutul secolului al V-lea), unele cuvinte latine târzii, cum este **camisia** ori **dusii,-orum,** ajung din vest în răsărit, păstrându-se în latina din Orient sub formele **camesis** şi **dusi** (în „Omagiu lui Iorgu Iordan", Bucureşti, 1958, p. 838).

Cele două timbre vocalice, **e** şi **i**, fuseseră confundate de fapt în latina populară vorbită (Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** Bucureşti, 1986, p. 104). În româna comună veche, străromâna, **a** neaccentuat, din elementele latine ale limbii române (afară de **e** iniţial), a trecut la **ă**, iar **e** accentuat, prin diftongul **ea** a trecut la **a**, de unde avem cămeşă, cămeaşă, cămaşă, (ar. cămeaşă, alb. këmishë), din lat. **camisia,** it. **camicia,** fr. **chemise.** În română, vocala **ă** este împrumutată de latina populară dunăreană din limba populaţiei autohtone, traco-dacă (Grigore Brâncuş, **Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române,** Bucureşti, 1995, p. 73). Evoluţia dentalei **s** la **ş** este tot de proveniență traco-dacă, cum o avem în hidronimele: **Argeş, Criş, Mureş, Someş, Timiş.** Sunetul **ş** era inexistent în greacă şi latină (Gr. Brâncuşi, **op. cit.,** p. 83).

Prezentarea lingvistic-etimologică duce la concluzia că ortografierea **Kamasis**, spre deosebire de ortografierea apuseană latină, din Italia, **Camasius** sau **Camasus,** este ortografierea în limba greacă a unui antroponim daco-roman, **Cămaş,** pe care-l păstrăm până astăzi în limba română, în onomasticul **Cămăşoiu, Cămeşoiu (Cămaş** + suf.-**oiu),** aşa cum avem ortografiat şi pe **Dasios,** în lat. **Dasius,** de la autohtonul **daş** (= miel de un an), aflat şi în ar. şi mgl. (Pr. I. Ionescu, **Cuvântul daş**. în „Limba Română", 6, 1989, p. 519—521). Sfântul **Dasius**, sărbătorit la 20 noiembrie, ostaş roman, de origine traco-dacă, a fost martirizat prin tăierea capului la 20 noiembrie 304, în cetatea **Durostorum** (Silistra, în Bulgaria).

Un alt sfânt martir de origine traco-dacă este şi **Dadas** sau **Dada,** din satul Ozovia, din sudul Dobrogei, unde i s-a tăiat capul la 28 aprilie 304, martirizat împreună cu Sfinţii **Maxim** şi **Cvintilian,** sărbătoriţi împreună la 28 aprilie. Numele **Dada** provine de la apelativul autohton **dadă**, atribuit unei femei mai în vârstă, sau unei surori mai mari, de origine traco-dacă, şi nu din bg., scr., cum ni-l prezintă DLR şi DEX.

Sfânt martir autohton este şi Sfântul **Argeus,** cu numele de la apelativul autohton traco-dac **argea** (I. I. Russu, **Etnogeneza românilor,** Bucureşti, 1981, p. 251—252; Gr. Brâncuşi, **op. cit.,** p. 22), care a fost martirizat la Tomis (Constanţa), în Dobrogea, în timpul persecuţiei lui Licinius (308—321, mort la 324), împreună cu fraţii săi cu nume latinizate, **Narcissus** (Narcis) şi **Marcellinus** (Marcelin — Marcel), sărbătoriţi la 2 ianuarie, şi ei de origine autohtonă, daco-romani.

Sfânt martir autohton este şi **Quindeus — Chindeus, Cindeus,** al cărui nume, împreună cu al sfinţilor martiri **Chirillus** şi **Tasius (-Dasius),** s-a aflat înscris în limba greacă pe o placă de calcar gălbui, descoperită de arheologul Ion Barnea în ruinele basilicei cemeteriale din **Axiopolis** (Hinog, Cernavodă), cetatea de nord, cu ocazia unor lucrări şi adusă prin anul 1947 — la MNA, unde se păstrează, datată de la sfârşitul secolului al III-lea şi începutul secolului al IV-lea, din timpul persecuţiei lui Diocleţian (284—305) mort 316).

Se afirmă că originea numelui nu este clară (Emilian Popescu) şi este pus în legătură cu **Quintus** (Ion Barnea). P. Şt. Năsturel consideră că numele românesc **Cândea** derivă de la **Quindeas.** De la **Candid, Chindeu** îl derivă şi N. A. Constantinescu **(Dicţionar onomastic român,** Bucureşti, 1963, p. 27—30).

Se impune o precizare etimologică, Numele grecesc **Quindeas,** în latineşte este transcris **Quindeus-Chindeus-Cindeus,** ca şi **Kirilos,** în latineşte **Quirillus — Chirillus — Cirillus.** Prin închiderea lui **i** neaccentuat înaintea unei nazale în **â** din epoca daco-romană (sec. II—VI) şi cu **e** accentuat devenit diftongul **ea,** avem românescul **Cândea,** care a fost martirizat, autohton daco-roman, sărbătorit la 26 aprilie. Grecescul **Quindeas** nu a reprodus în transcrierea greacă decât autohtonul daco-roman **Cândea**. pe care-l păstrăm în limba română până astăzi ca nume de botez şi în onomastică.

Cinstirea celor şapte Sfinţi martiri daco-romani ne vorbesc despre o Biserică daco-romană martiră din secolul al IV-lea, la Dunărea de Jos, înainte de libertatea religioasă acordată de Sfântul Constantin cel Mare, prin edictul de la Milan din 313.

Pr. prof. I. Ionescu

Semnalăm... Semnalăm...

■ „Extazul muzical întâlneşte extazul mistic. Ai sentimentul că atingi stări extreme, dincolo de care nu mai poţi să mergi. Nimic altceva nu mai contează şi nu mai există. Te trezeşti cufundat într-un univers de o puritate ameţitoare. Muzica este limbajul transcendenţei. Ceea ce lămureşte complicităţile cărora le dă naştere între fiinţe. Ea le scufundă într-un univers în care graniţele dispar".

„Numai fericirile muzicale îmi dau senzaţia de nemurire. Acele zile senine în care inima ia culoarea cerului şi-n care renasc extaze sonore cu amintiri de dincolo de orizont! În zadar ai mai căuta atunci lacrimile pentru timp".

Am reprodus aceste două pasaje din **Em. Cioran şi muzica** (Humanitas, Bucureşti, 1996, p. 34—35). Le-am reprodus pentru că mi-au plăcut. Pentru că e în ele un alt Cioran decât cel al coşmarurilor, al negaţiilor, uneori chiar al blasfemiilor. Aşadar a existat şi un alt Cioran, acesta al extazului muzical, trăit în întâlnirea cu muzica prin care, ca printr-o fereastră auzea transcendentul. Muzica i se părea **„limbajul transcendentului".** Un transcendent **„sonor"** plin de amintiri **„de dincolo de orizont".** Prins în jocuri de gândire şi cuvinte, de multe ori s-a amărât cu multe îndoieli şi apostazii, uneori de un teribilism infantil (era şi foarte tânăr când a scris ceea ce va repeta toată viaţa).

Eu îl cred mai adevărat pe acest Cioran biruit de muzică. Poate că, în momentele lui de disperare, de neputinţă, de inconsistenţă, de rătăcire, va fi fost tot atât de adevărat. E posibil, pentru că suntem toţi alcătuiţi din lumini şi umbre. Nu ştiu de ce unii se complac în umbre, ca să aibă de ce se plânge!

Apare şi la noi, acum, un fel de Cioran al vremii noastre, nomina odiosa, mare meşter în invective. Invectiva mi se parte însă facilă ca gen literar. Cioran a practicat-o şi el pe la 20 de ani şi ceva şi i-a rămas din păcate fidel. Nu acestea îl vor nemuri însă în gândirea românească.

■ Pentru orice om de cultură, pentru studenţi îndeosebi, un **Dicţionar** în care se explică termeni mai deosebiţi, se rezumă curente de cultură, se descifrează termeni filozofici şi religioşi, se prezintă scurte biografii de oameni însemnaţi, este un instrument de lucru permanent. Editura „Humanitas" a publicat de curând un DICŢIONAR DE FILOZOFIE ŞI LOGICĂ (1996, 363 p.), având 33 de autori, coordonator fiind Antony Flew, trad. din l. engleză de D. Stoianovici.

Cartea nu mai are nevoie de recomandări suplimentare. Mai ales tinerii intelectuali, studenţii, trebuie să se asigure să n-o piardă. Se va epuiza repede.

*

■ Un alt **Dicţionar** de aceeaşi valoare a fost lucrat de părintele decan al Facultăţii de Teologie din Sibiu, dr. Mircea Păcurariu (ed. „Univers enciclopedic", Bucureşti, 1996, 501 p.). Locul părintelui Păcurariu în cultura teologică românească, îndeosebi în Istoria Bisericii Ortodoxe Române este bine consolidat, remarcându-se ca un cercetător deosebit şi ca autor de cărţi monumentale (ex. ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, în 3 volume şi un alt volum pentru Seminarii ş.a.). Acestor cărţi monumentale, de referinţă, se adaugă acum şi DICŢIONARUL TEOLOGILOR ROMÂNI. El cuprinde 720 de nume de teologi din cea mai adâncă vechime (daco-romană) până la zi. Important e şi faptul că a inclus în DICŢIONAR şi pe Teologii basarabeni şi bucovineni, pe cei din diasporă şi chiar pe unii aromâni. Autorul mărturiseşte că a lucrat la acest **Dicţionar** peste zece ani. A meritat!

■ A mai apărut încă un instrument de lucru în cultură, dintre cele mai preţioase: Aristiţa Negreanu: FRANCEZA DE ASTĂZI (vorbită, familiară, argotică), un **Dicţionar francez-român** (ed. Humanitas, 1996, 332 p.). Invadaţi de engleză — unele firme din Bucureşti par a voi ca oraşul să fie confundat cu New-York-ul sau cu Londra — o întoarcere la franceză e absolut necesară. E limba noastră soră. Nu am nimic împotriva englezei — eu însumi am studiat şi în Anglia — dar nu am nimic nici împotriva francezei. Odinioară, la Iaşi şi Bucureşti, în anumite pături culturale sau aristocratice, franceza parcă nici nu era limbă străină! Cred că nu ne-ar strica să devenim trilingvi!

*

■ Semnalăm o carte savantă: CHRISTIANITAS DACO-ROMANA de profesorul de la Facultatea de Teologie din Bucureşti **Emilian Popescu** (ed. Academiei Române, Buc. 1994, 496 p. format mare). Toate studiile, în număr de 28, sunt publicate în limba germană (unele) şi în limba franceză (altele), cu buna şi necesara intenţie de a le face accesibile oamenilor de specialitate de pretutindeni. E o lecţie pe care mulţi cercetători români ar trebui s-o înveţe şi s-o urmeze. Trebuie să ieşim în lume. Dacă scriem numai pentru noi, străinii ne ignoră. Sunt domenii în care exprimarea într-o limbă de circulaţie e absolut necesară. În cercetarea ştiinţifică şi în cea istorică în deosebi. Aşa fac mulţi oameni de ştiinţă. Aşa a făcut şi Iorga din când în când şi alţii.

Utilată ştiinţific cu **note** şi **Index** de nume, toponime şi hidronime, cartea profesorului Emilian Popescu e un model. Dincolo de aceste consideraţii, să zicem, exterioare — dar absolut necesare şi ele — conţinutul e extrem de bogat şi nici un istoric român şi străin nu se va putea lipsi de această carte de aici înainte. Temele privesc, toate, trecutul românilor. Sunt incursiuni în cele mai îndepărtate zone ale istoriei noastre şi în cele mai delicate probleme care îşi cereau descifrarea. Unele titluri sunt inedite. Adunate la un loc, toate titlurile marchează un moment şi un eveniment deosebit în istoriografia românească.

ANTONIE P.

Credinţă şi erudiţie

(Continuare din pag. a 3-a)

zertaţie teologică nu-şi are locul în aceste mari interogaţii despre om şi credinţă. Pentru prima dată, anumite efecte ale discursului eseistic sunt exploatate în folosul discursului teologic de cea mai pură esenţă. Am remarca, în acest context, colocvialitatea, care trebuie să fi creat clipe de aleasă comuniune cu prilejul rostirii **tâlcuirilor.** Surpriza argumentelor simple e cu atât mai mare. Ne vine un exemplu în minte de îndată: îndoiala lui Toma ca argument, pentru noi, de credinţă. Deci cel care a pus degetul pe rana Mântuitorului, îndoindu-se, trebuie să ne determine pe noi să nu procedăm ca el, ci, luând adevărul la care a ajuns, să nu-l lepădăm niciodată.

Ne pare nedrept ca aceste texte să rămână în bibliotecile preoţilor, care, eventual, să le folosească pentru alcătuirea predicilor lor. Ele au, nu numai prin dimensiunea teologică, o bătaie mult mai lungă şi trebuie să ajungă pe masa credinciosului de rând. Cu cât sensibilitatea acestuia va fi mai atent cultivată, cu cât informaţia va fi mai nuanţată, cu atât trăirea întru Hristos va fi mai puternică. Nu cunoaştem nici un comentariu (şi n-am putea fi acuzaţi de rea-credinţă) care să sublinieze faptul esenţial în legătură cu aceste două cărţi: că sunt un moment important în teologia românească.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
S I B I U
SIBIU, Str. MITROPOLIEI Nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAŞ

1. Parohia ort. română Breaza.

Termenul de concurs este de 30 zile: 1 iunie — 1 iulie 1996.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechime în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termenul de contestaţie este de 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc
Pr. Simion Săsăujan

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 şi 15 iulie

Nr. 25—28

1996

ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT

În ziua de 2 iulie, Biserica noastră dreptmăritoare face pomenirea binecredinciosului voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, rămas în conştiinţa posterităţii ca fiind cel mai strălucit domn al Moldovei. Cei ce ne-au lăsat pagini memoriale despre Ştefan-Vodă au sorbit din legendă şi din marea minune, din eroica rezistenţă pentru libertate a românilor, din secolul al XV-lea, din frescele de la Voroneţ, din cânturile de epopee de la Vaslui şi Războieni. Evocat fiind în mormântul cu înflorată lespede de marmoră de la Putna şi în paginile cronicelor, marele voievod a fost păstrat în sufletul românimii ca o inestimabilă comoară, dar a şi crescut într-însul aşa precum creşte perla în sânul scoicii.[1]

Inima lui a sorbit pentru prima dată din cupa victoriei în codrii de la Crasna, alături de bunul său părinte, care pe tânărul vlăstar domnesc l-a ocrotit cu privirea, i-a deprins braţul şi i-a oţelit sufletul. În primăvara anului 1457, în lumina roşie a zorilor, ca un şoim cu aripile desfăşurate, Ştefan venea să se aşeze, cu dreptul său, în scaunul voievodal al străbunilor săi muşatini. Precum odinioară proorocul Samuil, prin ungere cu mir a făcut un rege peste Israil (I Samuil 10, 1), tot aşa, la locul zis Direptate, mitropolitul Teoctist ungea cu mir pe Ştefan, spre a urca astfel în scaunul domnesc de la Suceava. Peste Moldova avea să lucească de atunci un adevărat soare al învierii, căci Dumnezeu a ales dreptatea celui virtuos şi pieirea celui rău. La rândul său, mitropolitul Teoctist avea să fie mâna dreaptă a tânărului domnitor. În biserica de la Borzeşti, în care

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. Petru Dumitreasă

Chipuri de slujitori bisericeşti în Armata României

EPISCOPUL PARTENIE CIOPRON

Cum l-am cunoscut

100 de ani de la naştere

Pe episcopul Partenie Ciopron, fost al Armatei, cu gradul de general de brigadă, l-am cunoscut îndată după război, în Bucureşti. Mai de aproape l-am cunoscut prin 1950—1954. Episcopia Armatei se desfiinţase în anul 1948. Prea Sfinţia Sa a fost numit, o vreme, episcop vicar patriarhal sub păstoria Patriarhului Justinian. În această calitate, ştia în epocă toată lumea, a luat parte în cadrul obligaţiilor de serviciu, la un început sau un sfârşit de an la Facultatea de Teologie din Bucureşti, reprezentându-l pe Patriarh. Adresându-se studenţilor care se pregăteau să intre în preoţie, le-a spus printre altele: **„Băgaţi de seamă. Sunteţi toţi viitori preoţi. Vă aşteaptă o misiune grea. Veţi merge ca nişte oi în mijlocul lupilor"!**

Lupii erau comuniştii care abia se instalaseră la putere. Era după 1948 şi un nou regim se consolida, evident, cu ordine şi cu sprijin de la Moscova. Mai trăia Stalin, cel care târguise cu Churchill, la Yalta, viitorul României, cu acei 10% de libertate care, se ştie, n-au fost respectaţi nici măcar aşa. Despre hotărârile de la Yalta nu se ştia nimic. Abia mult mai târziu se va afla, după ce toţi marii oameni politici ai României vor înfunda închisorile şi, împreună cu dânşii, cea mai mare parte din tineretul studios al ţării. Încercările de salvare a democraţiei în România erau, după Yalta, sortite eşecului. Ceea ce a urmat se ştie — şi mai suntem încă martori din epocă dintre cei care am trăit evenimentele — a fost doar distrugerea sistematică, bine organizată, a democraţiei şi instalarea pentru zeci de ani a aşa-zisului partid unic, în fapt a dictaturii.

În acest context avertismentul episcopului Partenie Ciopron că ţara a intrat sub stăpânirea „lupilor" a fost pe cât de îndrăzneţ şi curajos, pe atât şi de adevărat. De altfel chiar în 1948 începuse marea vânătoare a studenţilor. Fiind la un ceas de destăinuire şi incursiune în amintire, poate că nu e cu totul neavenită mărturisirea că am fost printre acei studenţi hăituiţi, arestaţi, condamnaţi (cu totul 17 ani). Nu am fost prezent la cuvântarea episcopului Partenie Ciopron de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, pentru că eram în acel timp fugar, întâi pe un şantier CFR din Braşov, apoi la Baia-Mare. De altfel la 14 februarie 1949 am şi fost condamnat în lipsă la şapte ani temniţă grea. După ani de fugă prin toată ţara am fost arestat abia în 1954, rejudecat, condamnat şi apoi, afară, după un decret de graţiere, condamnat din nou la expulzarea din cler şi trimis la munca de jos într-o fabrică.

Dar nu istoria mea vreau s-o povestesc aici. Am pomenit-o doar pentru a arăta **de ce** n-am fost printre ascultătorii îndrăzneţei cuvântări a episcopului Partenie Ciopron la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

După acea cuvântare a fost pur şi simplu dat afară din postul de vicar patriarhal, la cererea expresă a guvernului comunist. Patriarhul Justinian a fost chiar acuzat că a încercat să-l ocrotească pe fostul episcop al Armatei, aducându-l într-un post bisericesc central, la Bucureşti, ceea ce era adevărat. Episcopia Armatei îşi avusese sediul la Alba Iulia.

De la Bucureşti episcopul Partenie Ciopron a fost trimis în exil, cu statut de domiciliu quasi-obligatoriu, la Mânăstirea „Sf. Ioan" de la Suceava. Se putea mişca doar în zonă. Mitropolitul Sebastian Rusan al Moldovei şi Sucevei i-a dat acolo chiar titlul de stareţ, ceea ce ar fi fost, evident, o retrogradare, dar era de fapt o încercare de a-l menţine în structurile bisericeşti spre a-l putea apăra. Pentru a-l salva de cine ştie ce consecinţe grave — fusese episcopul Armatei care a mers până la cotul Donului, iar în 1942 a fost şi episcop al Hotinului, în Basarabia eliberată — s-a convenit cu Patriarhul Justinian ca „forma" retragerii de la Suceava să fie o „cerere" a sa, şi **nu o demitere,** cum cerea guvernul. Aşa a putut fi stareţ la Mânăstirea „Sf. Ioan". De fapt era stareţ peste câţiva monahi, doi sau trei. Era o stăreţie de formă. Aşa şi-a putut însă menţine demnitatea arhierească şi s-a bucurat permanent de dragostea şi respectul şi al sinodalilor, şi al Mitropolitului locului, şi al tuturor credincioşilor.

Eram pe vremea aceea „ascuns" la Mânăstirea Slatina, cu nume schimbat, primit cu mare risc personal de părintele Cleopa care era stareţ, şi aşa am avut prilejul fericit de a-l cunoaşte mai de aproape pe episcopul Partenie Ciopron. Mitropolitul Sebastian Rusan de la Iaşi îl trimitea în fiecare an la Sărbătoarea „Schimbării la Faţă", 6 august, să oficieze slujba hramului Mânăstirii Slatina, zidită de Alexandru Lăpuşneanu. Venea foarte multă lume la hram. Poporul era atras de personalitatea stareţului Cleopa — trăieşte şi astăzi la Mânăstirea Sihăstria, Neamţ — iar hramul era Sărbătoarea Moldovei de Sus. Căci Slatina e situată aproape de Gura Humorului, Fălticeni şi Suceava. Părintele Cleopa intrase deja în conştiinţa credincioşilor ca un mare duhovnic. Când a început să vină acolo şi episcopul Partenie Ciopron la hramuri, lumea a venit în număr şi mai mare, aşa încât nu numai biserica, ci şi curtea mânăstirii erau neîncăpătoare.

Printre credincioşi erau mulţi care îl cunoşteau pe episcopul Partenie Ciopron de când îşi făcuseră serviciul militar, sau de pe frontul de răsărit. Fusese „generalul" sufletelor lor.

Părintele stareţ Cleopa îmi făcea cu prilejul vizitelor episcopului Ciopron o mare favoare. Eram

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Antonie Plămădeală
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Chemarea Apostolilor

... Aşa cum am văzut, Iisus le adresează o chemare simplă: „Veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni" (Matei 4, 19). Dar era oare aceasta o chemare simplă? Nouă aşa ne pare, dar nu trebuie să uităm că noi citim Evanghelia de 20 0 de ani şi tot de atâta vreme ne-o explicăm, o interpretăm. Dar apostolilor, în acel moment, această chemare e posibil să nu le fi părut deloc simplă.

Mai ales partea a doua, făgăduinţa: „Vă voi face pescari de oameni" — căci vedem că Iisus îi cheamă şi totodată le face şi o promisiune — ne face să înţelegem cât era chemarea de necesară şi deci că nu era deloc o simplă chemare. Apostolii însă erau oameni simpli. Să nu uităm aceasta. Simpli, sinceri, harnici, dintr-o bucată, cum am zice astăzi; ei nu erau învăţaţi cu subtilităţile, cu metaforele, cu cuvintele cu mai multe înţelesuri.

Tocmai de aceea se vor fi întrebat ce înseamnă acele cuvinte: „pescari de oameni" pe care nu le vor fi înţeles.

Şi totuşi s-au dus. Au lăsat toate şi au plecat. Faptul este explicabil din mai multe motive: între altele, pentru că erau curioşi să vadă ce voia să zică Iisus prin acele cuvinte, apoi pentru că Iisus vorbea cu putere: „El vorbea ca unul care avea putere", mărturiseşte un Evanghelist (Marcu 1, 22); şi în al treilea rând, înfăţişarea lui Iisus impunea respect, ea îl arăta demn de încredere, era serioasă, sobră dar blândă. Iisus nu glumea, asta puteau şi ei să vadă. Deci au plecat după El. Dar probabil că au plecat cu gândul de a sta două, trei ore să se lămurească asupra sensului apelului acelui străin, necunoscut dar simpatic, care vorbea într-un fel aparte, după care, urmau să revină la casele, la corăbiile, la munca lor. Dar n-au mai revenit!

Au rămas angajaţi lângă Iisus într-o lucrare la care nu se gândiseră niciodată. Ei nu-şi imaginau ce putea însemna pentru ei acea chemare, aparent atât de simplă...

Preot Dr. Theodor Damian

„Martorii lui Iehova neagă esenţa creştinismului"*

Interviu cu Î. P. S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

— Î. P. S. Voastră, se vorbeşte, în zilele acestea, mult despre Martorii lui Iehova, despre un Congres al lor, în România şi despre un protest al P. F. Patriarh. Ce ne puteţi spune despre aceasta?

— *Martorii lui Iehova,* sectă de proveniență americană, apărută pe la mijlocul secolului trecut, e o sectă *dură şi răzbunătoare,* cum spune, într-o carte, profesorul P. I. David, de la Facultatea de Teologie, din Bucureşti. Adepţii ei se consideră *aleşi* şi *profeţi* ai vremii noastre. Analiştii fenomenelor religioase nici nu ştiu bine unde să-i încadreze: în Vechiul sau în Noul Testament.

Au o doctrină ciudată şi incoerentă. Se sprijină pe texte biblice, chiar din Noul Testament, dar nu-L recunosc pe Hristos ca Dumnezeu, socotindu-L creatură. Nu cred în Sfânta Treime, *Iehova* fiind numele lui Dumnezeu, din Vechiul Testament. Din acest punct de vedere, ar putea fi socotiţi o sectă iudaică. Nu cred în nemurire şi într-un suflet nemuritor, dar se contrazic atunci când afirmă că iehoviştii, cei aleşi, vor fi nemuritori. Dar, nu în iad. Nu există iad. Cei păcătoşi vor fi nimiciţi. Nu există nici un fel de sărbătoare. După un război universal, care va avea loc pe undeva pe lângă Ierihon (Muntele din Megida, Armaghedon), va urma o pace de 1000 de ani. Din acest război, vor supravieţui numai iehoviştii şi, atunci, va începe Împărăţia lui Iehova. Atunci nu vor mai exista sisteme politice.

Lumea are un sfârşit previzibil, cunoscut numai de Martorii lui Iehova. Acest sfârşit a fost fixat după formule cabalistice, prin socoteli arbitrare ale şefilor sectei şi întotdeauna, evident, nimic nu s-a confirmat. Când au văzut că profeţiile lor nu se confirmă, au spus că, de fapt, sfârşitul a fost „în duh". Au fost programate sfârşituri ale lumii, în 1874, 1914, 1925 şi 1975!

Se precizează că doctrina lor, prin faptul că nu recunosc Statul, (se mutilează la mâini, pentru a evita serviciul militar), este anarhică şi antisocială. Din punct de vedere religios, este incoerentă şi promo-

(Continuare în pag. a 4-a)

A consemnat,
Dorin Teodorescu

* Interviu publicat în ziarul „Rondul" din 29 IV 1996.

Puterea credinţei şi a rugăciunii: PROFEŢII ILIE şi ELISEI

(LECŢIE DE RELIGIE)

1. Organizarea clasei pentru lecţie (rugăciunea de intrare în clasă, pregătirea materialului didactic, etc.).

2. Verificarea temei şi a cunoştinţelor predate în lecţia trecută.

3. **Legătura cu lecţia precedentă, sau cu cunoştinţele anterioare.**

În lecţia trecută ne-am referit la profeţii Vechiului Testament şi am văzut că ei au fost oamenii lui Dumnezeu şi slujitori ai dreptăţii, apărători ai credinţei într-un singur Dumnezeu şi vestitori ai venirii Mântuitorului ca să ne izbăvească din păcatul strămoşesc.

4. **Comunicarea subiectului lecţiei noi şi a obiectivelor urmărite.**

Azi ne vom referi la unul din profeţi şi anume la Ilie şi la ucenicul său Elisei urmărind puterea credinţei şi a rugăciunii.

5. **Dirijarea învăţării. Comunicarea noilor cunoştinţe**

Ilie a fost profet în vremea regelui Ahab. Acesta era căsătorit cu Isabela, fiica regelui Sidonului. Isabela nu-l cunoştea pe Dumnezeu. Ea se închina zeului Baal, pentru care a zidit în Samaria un templu mare, în care a pus 450 de preoţi. Iar preoţii care slăveau numele adevăratului Dumnezeu al lui Israel au fost omorâţi.

Proorocul Ilie era din Teba Galaadului. Dumnezeu care cunoştea inima rea a lui Ahab şi a soţiei sale, l-a trimis pe Ilie să le spună că în anii următori nu va mai ploua şi nici rouă nu va mai fi decât atunci când va spune el. Aceasta le era pedeapsa pentru închinarea la zeul Baal.

Aşa s-a şi întâmplat. Trecură zilele şi nici o picătură de apă n-a udat pământul. În fiecare zi soarele strălucea pe cer, dogorind. N-a trecut mult timp, până ce toată verdeaţa a început să se usuce: iarba, frunzele, florile chiar şi grâul. Astfel, oamenii nu mai aveau din ce să-şi facă pâine, iar foametea se răspândi cu repeziciune la tot poporul. Starea aceasta l-a înfricoşat pe regele Ahab, dându-şi seama că Ilie a avut dreptate în ceea ce i-a comunicat. Considerându-l însă vinovat pentru toate, a trimis ostaşi să-l caute şi să-l aducă. Soldaţii lui Ahab au străbătut ţara în lung şi-n lat, dar nu l-au găsit... dar nici ploaia nu venea.

Să vedem oare unde s-a ascuns Ilie? Dumnezeu îl spusese că după anunţarea vestirii că va fi secetă, el să se retragă între munţi, la pârâul Cherit. Acolo era un loc sigur, unde nu-l puteau găsi soldaţii, şi unde Dumnezeu îl păzea şi se îngrijea să aibă de toate: dormea într-o peşteră, bea apă din pârâu, iar mâncarea i-o aducea un corb. Această pasăre mare şi neagră, foarte rezistentă chiar şi pe vreme de secetă, îi aducea în cioc, o bucată de pâine sau de carne. Seceta fiind mare a secat până la urmă şi pârâul lângă care stătea proorocul Ilie, fiind astfel nevoit să plece. Dar el ştia că oriunde s-ar duce, Dumnezeu se va îngriji să aibă tot ceea ce i-ar fi necesar.

Ilie porni la drum. După o călătorie lungă, ajunse în ţara îndepărtată în care-l trimise Domnul, la poarta unui oraş. Era însetat şi flămând. Văzând în apropiere o femeie care aduna frunze, o rugă să-i aducă puţină apă. Şi înainte de a pleca femeia, îi mai ceruse şi ceva de mâncare. Dar femeia era săracă şi nu mai avea decât foarte puţină făină şi untdelemn, atâta doar cât i-ar fi trebuit să facă o păinişoară pentru fiul ei. De unde, dar să se ajungă să-i mai dea şi acestui om flămând? Ilie a îndemnat-o să meargă acasă şi să coacă această pâine pentru el şi apoi va mai avea destulă făină şi untedelemn, cât să poată mânca ea şi copilul ei în fiecare zi. Dumnezeu va avea grijă de aceasta. Femeia nu-l cunoştea pe Dumnezeul lui Ilie, dar totuşi, l-a crezut pe Ilie, şi a făcut după cum i-a spus... Şi a văzut minunea în faţa ochilor săi: după ce a copt pâinea pentru Ilie, în ulciorul ei mai avea destul cât să poată coace pâine pentru fiul ei şi apoi pentru ea însăşi. Ilie a rămas astfel adăpostit în casa ei, deoarece ea putea acum să-i dea să mănânce pâine şi să bea apă, pe săturate.

Iată însă că în una din zile, fiul femeii văduve şi sărace, îmbolnăvindu-se, a murit. Mama era foarte necăjită. Ţinându-şi copilul în braţe îl striga pe nume, dar degeaba: nu-i mai răspundea. Trebuia să-l îngroape şi nu-l va mai vedea niciodată; va fi despărţită de el pentru totdeauna. Iar ea rămânea singură... Lui Ilie i se făcuse mare milă de necazul acestei femei. Luând trupşorul copilaşului din braţele mamei sale, urcă la el în cameră. Îl puse pe pat şi apoi îngenunche. S-a rugat Domnului cu credinţă puternică în bunătatea şi dragostea Sa pentru oameni. El ştia că dacă Domnul vrea poate să-i redea viaţa acestui copilaş, ca şi bucuria femeii, care s-a încrezut în El cu toate că nu-l cunoştea. Dumnezeu a ascultat rugăciunea puternică a lui Ilie şi astfel, copilaşul a înviat. Ilie nu s-a îndoit de aceasta, nici o clipă în rugăciunea sa. Copilul începe să respire şi peste câteva momente şi-a deschis ochii şi şi-a ridicat capul. Ilie l-a luat pe braţe şi l-a înapoiat mamei sale, care ştia acum că fusese înviat prin puterea rugăciunii lui Ilie către Dumnezeu.

În timpul cât Ilie a stat în acest loc (Sarepta Sidonului) în ţară continua însă seceta necruţătoare. Erau aproape trei ani de când nu mai plouase. Pedeapsa pentru neascultarea lui Ahab se apropia de sfârşit, deoarece Dumnezeu îl trimise pe Ilie înapoi în ţara sa. Acum putea merge liniştit în faţa regelui, ştiind că Domnul era cu el, veghind să nu i se întâmple vreun rău.

Ajuns în faţa lui Ahab, nu se lăsă impresionat de mânia acestuia ci i-a spus ce trebuie să facă: să adune poporul evreu pe un munte unde să se ridice un altar de jertfă zeului Baal. Şi acolo, Ilie va arăta tuturor că Dumnezeul său este cel adevărat şi atotputernic, pe care nu trebuie să-l uite niciodată. Vor vedea toţi că Domnul poate totul, în timp ce Baal nu poate nimic.

Fiind cu toţii pe munte, preoţii lui Baal trebuiau să aducă o jertfă; la fel va face şi Ilie. Dar nu vor aprinde jertfa, ei se vor ruga ca ea să fie aprinsă de Baal sau de Dumnezeu. Mai înainte încercară preoţii lui Baal. Se rugau strigând şi implorând zeul să trimită foc pentru arderea jertfei. Au strigat ore întregi până li s-a înmuiat glasul, dar în zadar, deoarece jertfa lor a rămas ca înainte. Apoi a venit rândul lui Ilie. A construit un altar din douăsprezece pietre mari (după numărul seminţiilor lui Israel), a tăiat animalul de jertfă în patru părţi şi l-a aşezat pe altar. A săpat un şanţ în jur, pe care l-a umplut cu apă. Când totul a fost gata aranjat, s-a rugat. Dar el nu a strigat în disperare ca profeţii lui Baal. El a ştiut că Domnul ascultă rugăciunea inimii sale, zicând: „Doamne, Dumnezeul lui Avraam, Isaac şi Iacob, arată tu-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Sorin Cosma

Tălmăciri ale Psaltirii

TRADUCERILE LATINE ALE PSALTIRII *

„Primele versiuni latine ale Psaltirii[1] apar în Africa, începând cu secolul al treilea. Printre versiunile latine anterioare celei a Sfântului Ieronim se cuvine semnalată **Psaltirea romană.** Textul acesteia îl găsim chiar şi astăzi în fragmentele din **Graduale romanum.**[2] Textul s-a conservat în starea actuală datorită imposibilităţii de-a se modifica compoziţiile gregoriene. O altă veche **Psaltire,** zisă **galicană,** (întrucât era în uz mai ales în Galia), puţin diferită de Psaltirea romană, a fost revizuită de Sfântul Ieronim. Această Psaltire n-a fost inserată în ediţiile Vulgatei, dar a fost prima Psaltire oficială folosită în Liturghia romană până la versiunea Psaltirii promulgată de Pius al XII-lea în anul 1945.

Toate vechile versiuni latine ale Psaltirii urmează textul Septuagintei şi nu există între ele decât variante de detaliu. De fapt, însă, Vulgata conţine o versiune latină a Vechiului Testament refăcută de Sfântul Ieronim din ebraică. Cu toate acestea, Psaltirea existentă în Vulgata face excepţie, căci textul aceleia este cel al Psaltirii zisă galicană. În acelaşi timp, Sfântul Ieronim a alcătuit o versiune a Psaltirii bazată pe limba ebraică: **Psalterium iuxta Hebraeos,** care n-a intrat, însă, niciodată în uzajul liturgic al Bisericilor occidentale.[3]

Dar, cum ar fi cu putinţă ca vocabularul Liturghiei şi al Tradiţiei creştine să nu fie tributar versiunilor Psaltirii, ce îşi au originea în Septuaginta greacă? Căci, dincolo de diviziunile istorice între Orient şi Occident, vechea Psaltire liturgică constituie, aşadar, o punte de unire între cele două mari ramuri ale Creştinătăţii, şi care urcă până în epoca Bisericii celei Una.

În Occident, opţiunile Reformei, mai întâi, şi reînnoirea studiilor biblice, mai recent, în cadrul Catolicismului roman, au centralizat atenţia creştinilor din Occident asupra textului ebraic al Bibliei. În urmă cu peste treizeci de ani,[4] abandonând vechea Psaltire latină a Vulgatei, Papa Pius al XII-lea promulga o versiune latină a Psalmilor, complet nouă, realizată pe baza textului masoretic.[5] Introducerea acestei noi versiuni în textul Liturghiei latine tradiţionale a avut drept consecinţă o anumită răvăşeală în întreaga structură liturgică: această nouă Psaltire apărea în cadrul textelor liturgice tradiţionale ca o entitate aparte. Versete împrumutate din vechea Psaltire nu mai apăreau în noua versiune a acesteia.

Influenţa predominantă a întoarcerii la ebraică a făcut ca noul text latin oficial, introdus în ediţiile tipice ale cărţilor liturgice post-conciliare, să fie cel al neo-Vulgatei, adică, un fel de compromis între Latinitatea creştină şi textul ebraic: „Textul Psaltirii din Vulgata (zisă Psaltirea galicană), — după cum citim în **Prolegomena** la **Liber psalmorum** ale neo-Vulgatei[6] —, a fost păstrat întrucât acesta reda exact textul masoretic, deşi exprimă, într-o anumită formă materială, cuvânt cu cuvânt".

Traducere de
Pr. Dr. Ioan Dură

* Traducere din cartea lui André Rose, **Les Psaumes voix du Christ et de l'Eglise.** Editions P. Lethielleux, Paris 1982. Collection Bible et Vie chrétienne, paginile 30—32.

1. Vezi P. Capelle, **Le texte du Psautier latin en Afrique,** Rome, 1913.

2. Se referă la sărbători vechi şi nu la cele recente, ale căror bucăţi muzicale au fost compuse pe baza textului Vulgatei. Ediţie critică a Psaltirii romane: Dom R. Weber, **Le psautier romain et les autres anciens psautiers latins,** Rome, Cité du Vatican 1953.

3. Vezi **Sancti Hieronymi Psalterium iuxta Hebraeos,** ediţie critică de Dom Henri de Sainte-Marie, Rome, Cité du Vatican 1954.

4. Adică, în anul 1945. Reamintim că André Rose îşi publică cartea în anul 1982.

5. Această versiune a fost promulgată în baza enciclicii papale „**Motu proprio in cotidianis precibus**" din 24 martie 1945. Textul a fost editat în **Biblia sacra.** Nova Editio Gianfranco L. Nolli curante, A. Vaccari praefante, Rome 1955, paginile 200—681. Textul a fost inserat în toate ediţiile ulterioare ale **„Breviarium Romanum".** Această versiune a suscitat diverse reacţii: vezi **Débat sur le nouveau Psautier",** în „La Maison-Dieu", nr. 5, paginile 60—106.

6. Typis polyglottis Vaticanis 1969.

PROFEŢII ILIE şi ELISEI

(Urmare din pag. 1)

turor acestor oameni că Tu eşti singurul Dumnezeu adevărat, iar eu sunt credinciosul Tău. Poporul nu trebuie să Te mai uite niciodată. Răspunde-mi, Doamne, răspunde-mi!" N-a fost nevoie să se roage mai mult că deodată oamenii se traseră înapoi, speriaţi, fiindcă cădea foc din cer. Focul căzu pe jertfă, iar jertfa începu să ardă cu flăcări mari. Domnul arse carnea şi flăcările uscară toată apa din groapă. Oamenii văzând toate acestea, căzură la pământ strigând: „Domnul este Dumnezeu! Lui trebuie să ne închinăm!" După ce plecară oamenii, Ilie mai rămase pe munte şi se rugă. Se rugă lui Dumnezeu să trimită ploaie pe pământ, cu aceeaşi credinţă puternică, cu care s-a rugăt pentru viaţa copilului femeii văduve pentru focul din cer, destinat arderii jertfei. Desigur că Domnul i-a ascultat rugăciunea şi de astă dată, trimiţând ploaie binefăcătoare, atât de dorită şi de aşteptată. Curând a rodit şi grâul şi oamenii aveau hrană din belşug. Şi ei ştiau că toate sunt de la Domnul prin grija, dragostea şi mila Sa.

Viaţa pe pământ a proorocului Ilie a avut un sfârşit deosebit de cea a tuturor oamenilor. Şi anume după ce şi-a lăsat ca urmaş pe Elisei, a fost ridicat la cer pe un car de foc tras de patru cai.

Prin puterea rugăciunilor sale Elisei a făcut şi el multe minuni asemenea lui Ilie.

A venit la Elisei chiar şi căpetenia oştirilor împăratului Siriei, Neeman. Acesta era foarte bogat, dar cu toate acestea era nefericit: suferea de lepră. Auzind de puterea lui Elisei, a venit la el aducând multe daruri. Elisei i-a transmis prin sluga sa, să intre de şapte ori în apa Iordanului. Ascultându-l, Neeman a ieşit complet vindecat. A dorit să-l răsplătească pe Elisei, dar acesta consideră că lui Dumnezeu trebuiesc adresate mulţumirile, deoarece Neeman s-a vindecat prin puterea Sa.

6. Intuiţia

Se va arăta tabloul ridicării lui Ilie la cer.

7. Fixarea cunoştinţelor

Văzând faptele minunate săvârşite de Ilie ca profet al Dumnezeului celui viu, şi apoi ale lui Elisei, urmaşul său, ne întrebăm cu ce putere au săvârşit ei aceste fapte? (Desigur nu cu puterea lor, fiindcă ei erau oameni ca fiecare din noi, ci cu puterea lui Dumnezeu care i-a şi ales ca proroci ai Săi). Dar ei cum s-au apropiat de Dumnezeu ca să primească puterea Lui, sau ca să ducă la îndeplinire misiunea încredinţată lor de Dumnezeu? (Cu rugăciunea pornită dintr-o credinţă sigură, sinceră şi puternică în Dumnezeul cel adevărat şi viu). Dar am văzut că şi proorocii zeului Baal s-au rugat şi încă foarte mult, dar rugăciunea lor nu a primit răspuns? (Nici nu putea primi răspuns, fiindcă nu avea de unde. Baal era un idol şi noi am văzut când am vorbit despre idoli că sunt nişte închipuiri ale minţii omeneşti. „Ei nu sunt nimic în lume" spune Sfântul Apostol Pavel. Apoi, rugăciunea lor nu a pornit dintr-o credinţă vie, ci a constituit o repetare stereotipă şi mecanică a unora şi aceloraşi cuvinte. A fost deci o rugăciune întortochiată şi lipsită de conţinut).

8. Aplicarea

Văzând puterea credinţei şi a rugăciunii lui Ilie şi Elisei, să le imităm acest mod de a se închina Părintelui ceresc şi atunci cererile ne vor fi împlinite. Şi pentru a avea în apropiată atenţie credinţa şi rugăciunea plină de putere a proorocului Ilie, Biserica noastră îi închină pomenirea cu sărbătoare la 20 iulie. Iar mulţi dintre credincioşi îi şi poartă numele.

9. Temă pentru acasă

Se va citi din Sfânta Scriptură despre viaţa şi activitatea profeţilor Ilie şi Elisei, la III Regi, cap. 17—22 şi IV Regi 1—6.

— Rugăciunea la ieşirea din clasă.

Ştefan cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. 1)

Ştefan a intrat să îngenunche la Maica Domnului, boierii prezenţi au văzut cum, în clipa închinăciunii, s-a luminat de soare obrazul Pruncului sfânt.[2] Glorioasa sa domnie şi-a început-o Ştefan prin statornicirea ei pe temelii tranice, instaurând pacea în ţară. Presimţind grelele vremuri ce aveau să vină asupra Moldovei, a pregătit o armată puternică — după vorba cronicarului Grigore Ureche — „de război se gătia". A organizat şi întregit cu ziduri noi cetăţile construite de străbuni la hotarele Ţării, întărind fortificaţiile militare.[3]

La zece ani de la urcarea lui Ştefan pe tronul Moldovei, nori prevestitori de furtună au apărut dinspre apus. Regele Matei Corvin al Ungariei a intrat în ţară, arzând oraşe şi sate, ucigând copii, necinstind biserici şi săvârşind nelegiuiri, ce nu se cuvine a le spune. La Baia, craiul Ungariei a suferit o ruşinoasă înfrângere şi rănit, pe o targă, s-a întors în ţara sa, pe o cale strâmtă şi nepătrunsă — scrie Letopiseţul de la Putna.[4]

După 12 ani de domnie, Ştefan-Vodă a dorit să aibă linişte şi îndestulare în ţară, şi-i ardea în suflet gândul să refuze umilitorul tribut către turci. În acest scop era necesar ca în Muntenia să stăpânească un domn prieten al său şi duşman turcilor. A alungat de acolo pe Radu cel Frumos care închinase ţara turcilor. Întărâtat de aceasta, Mahomed, sultanul imperiului otoman a trimis pe Soliman-Paşa cu oaste mare asupra Moldovei. În ziua de 10 ianuarie 1475 a început crâncena bătălie lângă Vaslui. Cu o oaste de trei ori mai mică, Ştefan a biruit. Însuşi Soliman-Paşa cu mare greutate şi-a salvat viaţa prin fugă, ca şi foarte puţini dintre ai săi. Turcii ajunşi la Dunăre au fost sau ucişi, sau înecaţi în valuri. După biruinţa de la Podul Înalt, acel „Termopile al neamului nostru", se făcu postul de pâine şi apă, care se juruise lui Dumnezeu, în clipele grele ale aşteptării.[5]

Cupa victorei n-a putut fi sorbită până la fund, căci Ştefan ştia că Mahomed, cuceritorul Bizanţului, nu va răbda marea ruşine de la Vaslui, de care s-a bucurat întreaga Europă şi toată creştinătatea. În „cartea de lătinie", scrisă la 25 ianuarie 1475 în Suceava şi trimisă Europei, Ştefan arată, spunând: „Cu trupul nostru şi cu armele noastre am stătut împotriva duşmanului... Din parte-ne făgăduim, că vom sta în picioare şi vom lupta până la moarte pentru legea creştinească. Aşa trebuie să faceţi şi domniile voastre după ce noi, cu ajutorul lui Dumnezeu atotputernicul, i-am tăiat (dusmanului) mâna cea dreaptă. Dacă această poartă a creştinătăţii, care este tara noastră, va fi pierdută... atunci toată creştinătatea va fi în mare primejdie". Judecata cronicarului polonez Dlugosz sporeşte faima lui Ştefan-Vodă, prin cuvintele: „O, bărbat minunat, întru nimic mai prejos decât eroii vechi pe care îi slăvim. După a mea socotinţă, ai fi vrednic să stai, prin sfatul şi hotărârea tuturor creştinilor, la stăpânirea lumii întregi şi mai ales la conducerea oştilor împotriva otomanilor".[6]

Cu mintea lui ageră, Ştefan-Vodă a ştiut că Mahomed, cuceritorul Bizanţului, nu va putea suferi ruşinea înfrângerii. A pregătit deci poporul să înfrunte o nouă invazie. Cetăţile au fost întărite spre a rezista asediilor şi ţara era mai tare decât oricând. Într-adevăr sultanul Mahomed însuşi, cu o armată şi mai puternică — de 150 000 de oameni — a pornit cu furie să treacă Moldova prin foc şi sabie. Lupta s-a dat la Războieni, în marginea Pârâului Alb. Au căzut acolo mulţi ostaşi moldoveni, vrednici de pomenire pentru modul în care şi-au vărsat sângele. Însuşi Ştefan vorbeşte despre nenorocirea de la Valea Albă, fără însă a se ruşina de ea: „Am făcut ce mi-a stat în putinţă şi s-a întâmplat ceea ce ştiţi. Socot că a fost voinţa lui Dumnezeu să mă pedepsească pentru păcatele mele şi lăudat să fie numele lui".

În clipele grele, când zarea era acoperită de aburii calzi ai celui mai scump sânge al Moldovei şi fumul se ridica deasupra târgurilor până la Suceava şi Hotin, Ştefan-Vodă nu s-a mulţumit la nimeni şi nu şi-a părăsit pământul sfânt al ţării sale.[7] De fapt s-a pierdut o luptă, dar nu s-a pierdut războiul. Aici îşi găseşte locul legendara taină a Cetăţii Neamţului. Sultanul Mahomed, venind acolo cu toată puterea sa armată, a asediat această cetate, spre a o cuceri, dar moldovenii au apărat-o cu eroism. În „O samă de cuvinte" ,Ion Neculce consemnează legenda desprinsă din gura unui bătrân. Se spune că bătându-l turcii la Războieni, Ştefan a mers să intre în Cetatea Neamţului. Fiind mumă-sa în cetate, nu l-a lăsat să intre şi i-a zis că „pasărea în cuibul său piere". Să se ducă să strângă oaste, că izbânda va fi a lui. Aceste cuvinte aspre dar îmbărbătătoare ale mamei sale pot fi socotite a fi episodul pe care posteritatea i l-a atribuit lui Ştefan, ca să-i lumineze si mai puternic chipul său eroic. Tulburătorul glas al acelor clipe răzbate peste veacuri prin versurile legendare din „Muma lui Stefan cel Mare" a lui Dimitrie Bolintineanu. Tot pe fondul istorisirii din „O samă de cuvinte",[8] Bolintineanu ne-a lăsat si legenda „Daniel Sihastru".[9] După ce rănit şi-nvins, respins a fost de însăşi mama sa, Ştefan-Vodă s-a dus la chilia evlaviosului Daniil, care l-a sfătuit să nu închine Moldova turcilor. Ascultându-i sfatul, Ştefan a strâns oştire din ţinuturile Cernăuţilor şi Hotinului, cu care a învins pe păgâni.

Rezistenţa fără seamăn a Cetăţii Neamţului a fost decisivă pentru soarta războiului. Ştefan l-a pus pe fugă pe Mahomed. Coborând spre miazăzi, ca o săgeată trasă voinicește dintr-un arc încordat, Ştefan s-a năpustit asupra imensului tăvălug turcesc, care se târa spre Dunăre, zadarnic căutând scăpare. Acoperit de umilinţă şi ruşine, Mahomed a părăsit pământul Moldovei, pierzând o treime din oastea sa invadatoare. Drept mulţumită pentru izbândă, pe locul chiliei lui Daniil Sihastrul, la Voroneţ, Ştefan a ridicat o mănăstire, biserica ei având hramul sf. Gheorghe, purtătorul de biruinţă, după dorinţa exprimată de cuviosul pustnic.

Măreaţa izbândă din 1476 asupra turcilor nu i-a adus însă Moldovei mult doriţii ani de linişte. Ştefan-Vodă nu s-a bucurat de sprijin din partea vecinilor. Zadarnic a tot încercat să aşeze în Muntenia un domn credincios lui cu care să se ridice împotriva puterii otomane. În schimb, spre a stabili bune relaţii cu Ştefan, regele Matei i-a dat în stăpânire două cetăţi din Ardeal: Ciceiul şi Cetatea de Baltă. Privitor la relaţiile cu polonii, spre a răzbuna umilinţa de la Colomeea, pentru personala închinare a regelui Cazimir, Ştefan-Vodă a înscris în cronica vieţii sale biruinţa din Codrii Cosminului. Tradiţia ne spune, că la mai puţin de zece ani de la acea izbândă, oasele morţilor înălbeau încă poienile Dumbrăvii Roşii.

Cu prestigiu sporit în ochii regilor Ungariei şi Poloniei, Ştefan a încercat zadarnic să recapete din mâinile turcilor cetăţile Chilia şi Cetatea Albă. În cele din urmă, spre a feri Moldova de pericolul turcesc, Ştefan a consimţit să plătească anual Porţii otomane, 4000 de ducaţi.

În ai săi 47 ani de domnie — aproape o jumătate de veac — Ştefan a construit în ţară sate şi târguri, împodobite cu biserici şi mănăstiri. A curăţat ţărâna ce băuse sânge nevinovat, coborând într-însa sfinte temelii de biserici. A purtat 36 bătălii, în 34 a fost biruitor, iar în două a fost învins. Drept mulţumită lui Dumnezeu pentru ajutorul ce i l-a dat în grelele lupte pentru apărarea crucii şi a creştinătăţii, ca şi pentru independenţa scumpei sale Moldove, Ştefan cel Mare şi Sfânt şi-a dovedit evlavia sa în construcţia a 44 biserici şi mănăstiri. Dintre toate, cea mai măreaţă ctitorie a acestui mare „atlet al creştinătăţii" este mănăstirea Putna, ridicată după biruinţa de la Chilia asupra turcilor şi spre a-i servi ca gropniţă pentru sine şi familia sa. Timp de aproape două veacuri, ea avea să fie cea mai însemnată instituţie de cultură religioasă din Moldova. Dacă despre un împărat roman s-a spus, că a găsit Roma de cărămidă şi a lăsat-o de marmură, despre Ştefan s-ar putea zice că a găsit ţara de lemn şi a lăsat-o de piatră.[10] În anul 1502, Sfântul şi Marele Ştefan a ridicat la Sf. Munte Athos biserica mănăstirească Zograful, pe ruinele unei biserici din sec. al X-lea. Toate acestea mărturisesc peste veacuri despre dărnicia şi evlavia acestui domnitor al Moldovei. Chipul lui cel mai adevărat a rămas pe o pagină a Evangheliarului de la Humor. Acest Evangheliar s-a scris pe pergament, în limba slavonă, la solicitarea însăşi a domnitorului.

În anul 1504, rana de la picior, pricinuită de o schijă duşmană, în faţa zidurilor Chiliei, îi provoca tot mai chinuitoare dureri. Viteazul străjer al Moldovei se pregătea cu grijă pentru trecerea în lumea veşniciei. În ziua de 2 iulie 1504, în cetatea Sucevei, se stingea din această viaţă binecredinciosul domn, cuminte şi iubitor de neam şi ţară. În fruntea clerului şi a poporului moldovean, mitropolitul Gheorghe a condus convoiul cu osemintele lui Ştefan cel Mare de la Suceava la Putna, spre a fi aşezate în cripta domnească a mănăstirii, în dangătele clopotelor, în plânsetele şi lacrimile întregului popor.[11] Coborât fiind în mormânt, se spune, că pe mormântul lui a ars, trei zile şi trei nopţi, o lumină pe care n-o aprinsese nimeni.[12]

În conştiinţa românimii, Ştefan-Vodă a rămas ca „un om minunat, un sfânt, cum nu mai poate răsări altul. În clipele grele, suspinele şi rugăciunea se suiau la dânsul ca la Dumnezeu".[13] Egumenii de la Putna au respectat cu credincioşie îndatorirea de a se ruga pentru sufletul neînfricatului apărător al Ţării. Au păstrat, fără întrerupere, nestinsă candela de la căpătâiul lui şi, în panegiricele lor i-au lăudat vitejia, dreptatea şi iubirea de Dumnezeu, de neam şi de ţară, care s-au înşirat, asemeni unei cununi de mărgăritare, pe fruntea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt. L-au zugrăvit pe acest sfânt al Moldovei ca pe un ziditor de aşezări, fără trufie, cu picioarele pururea fiind pe piatra ajutorului de sus.[14]

La Sf. Maria Mare 1996, se împlinesc 125 de ani de la memorabila sărbătorire la Putna a marelui Ştefan, organizată — în condiţii vitrege — de către studenţii din Viena, membri ai Junimii, în frunte cu Mihai Eminescu, geniul prin excelenţă al neamului nostru şi Ion Slavici. Cu entuziasm s-au strâns la mormântul lui Ştefan, pe care l-au acoperit cu panglici tricolore şi cu flori din partea românilor de pretutindeni, spre a face legământ, că nu vor pregeta să lupte pentru cauza românimii. Cu însufleţire a exclamat atunci Ciprian Porumbescu, că a cântat în faţa românimii întregi. S-a cântat în faţa mormântului, înălţând imn de slavă către ceruri, pentru acest sfânt pe care Dumnezeu l-a dăruit neamului nostru.

1 Almaş D., în Introducere la „Viaţa lui Ştefan cel Mare", de Sadoveanu M., Bucureşti, 1970, p. 7.

2 Sadoveanu M., op. cit., p. 57.

3 Lemnaru Nedic, Pe o stâncă neagră, Bucureşti, 1968, p. 66—68.

4. Ibidem, p. 71—72.

5. Iorga N., Istoria lui Ştefan cel Mare, Bucureşti, 1966, p. 130—132.

6 Almaş D., în op. cit., p. 10.

7 Iorga N., op. cit., p. 147.

8 Cartea cronicelor, texte antologate de E. Sorohan, Iaşi, 1986, p. 388—389.

9. Bolintineanu D., Legende istorice, poezii, Bucureşti, 1986, p. 65 şi 74.

10 Iorga N., Istoria Românilor prin călători, Bucureşti, 1981, p. 103.

11 Reli S., Istoria vieţii bisericeşti a Românilor, vol. I, Cernăuţi, 1942, p. 276—277.

12 Iorga N., Istoria lui Ştefan cel Mare, 247.

13 şi 14 Ibidem, p. 244—245 şi 240.

Episcopul Partenie Ciopron

(Urmare din pag. 1)

diacon şi îmi dădea voie să îmbrac veşmântul diaconesc al „Prea Sfinţitului Partenie". Era un veşmânt lucrat din fire de aur şi argint care se păstra în Eclesiarhia mănăstirii (camera veşmintelor) ca o relicvă sfântă şi nu era folosit decât la hram. De ce? Pentru că era veşmântul pe care îl purtase episcopul Partenie Ciopron care era călugărit în Mânăstirea Slatina şi, tot acolo, fusese hirotonit diacon. A fi purtat veşmântul lui era o mare cinste şi onoare.

Aşadar episcopul Partenie Ciopron îşi avea metania — se făcuse călugăr — în Mânăstirea Slatina, în anul 1921 şi în acelaşi an fusese hirotonit diacon.

A luat parte la primul război mondial, din 1 noiembrie 1916. A fost rănit în zona Caşin în armata a 2-a condusă de generalul Averescu. A fost demobilizat în 1921 şi a intrat în monahism. În Mânăstirea Slatina era, prin urmare al casei. Venea acasă. Metania e casa părintească a fiecărui călugăr. Nu poate fi refuzat. Aşa e rânduiala călugărească. De aceea venea cu plăcere la hramurile de la Slatina şi, după slujbă, îi plăcea să întâlnească credincioşi din împrejurimi, pe care îi cunoscuse pe când era călugăr aici. Îi făcea mare plăcere să se întâlnească şi cu foşti ofiţeri şi soldaţi în timpul când fusese episcop al Armatei. Noi, cei din Mânăstirea Slatina, îl simţeam ca pe unul de-al nostru, din familia noastră.

Părintele Cleopa mă punea pe mine să-i ţin Prea Sfinţitului cuvântul tradiţional de întâmpinare în biserică, când venea la hram. Eram îmbrăcat în veşmântul său diaconesc. În cuvântarea pe care i-o ţineam, îi aminteam întotdeauna că e „al Slatinei" şi că, în tradiţia mânăstirii, amintirea sa e vie, iar veşmântul său diaconesc e la mare preţ duhovnicesc şi cu scumpătate folosit.

Îmi răspundea la cuvântare cu cuvinte alese şi ştiindu-mă teolog, îmi făcea urări de viitor care erau, desigur, cuvinte de circumstanţă, dar acum îmi vine uneori să le cred profetice. Mult mai târziu, în 1970 când voi fi hirotonit episcop vicar-patriarhal îmi va aminti de urările de altă dată, învrednicindu-mă de favoarea de a mă numi „coleg". Fusese printre cei care, în Sfântul Sinod, votase alegerea mea ca episcop vicar-patriarhal, post prin care, ca într-o străfulgerare scurtă, trecuse şi el cândva.

După 14 ani de exil la Suceava, cunoscându-i-se prestigiul şi priceperea în conducerea duhovnicească, la 18 februarie 1962 a fost ales episcop al Romanului şi Huşilor, cu 73 de voturi din 74 posibile. Vot secret. Votul alb fusese fără îndoială al lui. Am fost colegi în Sinod din 1970 până în 1978, când, bolnav şi în vârstă (n. 1896 la Păltiniş, jud. Dorohoi) s-a retras la Mânăstirea Văratec. Avea 82 de ani.

În Sinod era o prezenţă vie, activă, cu propuneri şi păreri precise, ca la un raport militar. De altfel rămăsese profund marcat de misiunea sa de episcop al Armatei. Până la moarte şi-a numit salariaţii soldă, iar când se întorcea de la Sinod spunea că se întoarce în garnizoană. În intimitate mai purta încă dulamele caki de pe când fusese episcop al Armatei.

Era doctor în teologie al Facultătii din Cernăuţi, iar seminarul îl terminase după întâiul război mondial la „Veniamin Costachi" la Iasi. Peste tot a fost pe locul întâi. Teza lui de doctorat a fost despre: **Arhieria Mântuitorului Iisus Hristos. Studiu istorico-exegetic.** În misiunea pe care a avut-o în armata română a comunicat cu oştirea direct prin vizite pastorale, dar şi prin scris, trimiţând întregii armate **Scrisori pastorale** la marile sărbători creştine ca şi la marile sărbători şi evenimente naţionale, pline de învăţături şi îndemnuri.

Am avut împreună şi ceasuri de taină. L-am vizitat la Roman, în reşedinţa sa. Şi-a păstrat permanent încrederea în Dumnezeu, în viitorul României şi în eliberarea ei.

Mai avea puţin şi ar fi împlinit 84 de ani. A murit la mânăstirea Văratec la 28 iulie 1980, unde a şi fost înmormântat.

Vlădica Partenie a lăsat un nume bun, de comandant sufletesc al armatei române în vremuri de mari cumpene istorice, tot aşa cum a lăsat în urma sa şi o activitate de episcop eparhiot, până azi de frumoasă aducere aminte.

Mă bucur că am fost printre cei care l-au cunoscut. Anul acesta ar fi împlinit 100 de ani. În 1953, la hram la Slatina, el m-a hirotonit preot.

Să-i fie pomenirea veşnică în istoria Patriei, în istoria Armatei şi, nu mai puţin, în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Sf. Ap. Pavel în temniţa Mamertină

Cum am văzut, la primul proces Pavel a avut câştig de cauză. Dar Epistola a doua către Timotei îl arată din nou întemniţat la Roma, de această dată într-o detenţie dură, custodia publica, în temniţa comună. O tradiţie antică zice că Pavel a fost închis în Tulliano, temniţa care în Evul Mediu s-a numit Mamertinum, aflată lângă Forul Traian, şi unde fusese întemniţat şi Apostolul Petru. E un loc ce se poate vedea şi astăzi, dar la fel de respingător, întunecos şi rece, format din două camere suprapuse, săpate în stâncă, în subteran, coborându-se din una în cealaltă pe o scară foarte îngustă. În camera de dedesubt, în care intrau numai condamnaţii la moarte, apa pătrunde prin pereţi, adunându-se într-un rezervor; printr-o spărtură foarte îngustă, prin care se comunica cu încăperea de deasupra, condamnatul nu primea nici o rază de lumină, ci numai puţină pâine şi zgomotul schimbării gărzii.

Arestul Apostolului trebuie să fi avut loc pe nepregătite, poate la Troa, căci Pavel n-a avut timp să-şi ia felonul, pergamentele şi cărţile; pentru acestea, îl roagă pe Timotei să treacă pe la Carp ca să le ia şi să i le aducă la Roma (II Tim. 4, 13). Se simte bătrân, obosit şi părăsit de mulţi. „Nimeni nu mi-a venit în ajutor, ci toţi m-au părăsit" (II Tim. 4, 16), scrie el lui Timotei. Ucenicii apropiaţi se aflau departe, iar unii dintre prieteni, precum Dema, l-au părăsit (II Tim. 4, 10); alţii, de frică, nu s-au prezentat ca martori în apărarea sa. Pavel a fost arestat sub acuza de „făcător de rele" (II Tim. 2, 9), care era echivalentă cu crimen laesae maiestatis, adică împotriva statului. La prima audienţă în tribunal, s-a apărat singur. Doar credinciosul Luca şi puţini alţii i-au rămas alături: Eubul, Pudentiu, Linos şi Claudia (II Tim. 4, 11, 21). Adversarii săi, printre care şi unii creştini, au recâştigat teren; poate că pentru ei se afla din nou în lanţuri: „Alexandru arămarul mi-a făcut multe rele; Domnul să-i răsplătească după faptele lui. Păzeşte-te şi tu de el, căci s-a împotrivit mult cuvântărilor noastre" (II Tim. 4, 14—15), scrie el lui Timotei.

În acest timp, Roma se afla în alte condiţii, diferite de cele din vremea primei detenţii a lui Pavel aici. Împăratul Nero, după ce incendiase Oraşul, în 19 iulie 64, începuse să construiască o nouă reşedinţă, mai bogată decât prima, Domus Aurea, care se întindea pe a opta parte din suprafaţa locuibilă a cetăţii. Neajungându-i ieşirile în public, ca vizitiu, în Circus Maximus, şi cântăreţ în teatre — de unde, aşa cum notează Suetoniu în biografia împăratului, nu puteau ieşi nici femeile în durerile naşterii —, se afla acum în Grecia, spre a primi şi de acolo coroane de victorie.

Pavel însă aştepta o singură coroană: „Eu de acum mă jertfesc şi vremea despărţirii mele s-a apropiat. Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul mi-o va da în ziua aceea, El, Dreptul Judecător" (II Tim. 4, 6—8). Dar condamnarea nu era iminentă. Pavel cunoştea tergiversările birocraţiei tribunalelor romane; de aceea, poate conta pe câteva luni. Şi-i scrie lui Timotei să plece degrabă de la Efes, spre a ajunge la Roma înainte de căderea iernii (II Tim. 4, 21). Nu ştim dacă ucenicul a ajuns la timp.

Însă clima creată de Nero, care căuta vinovaţi pentru incendierea Romei şi-i găsise în creştini, îl putea face pe Pavel să nu conteze pe o procedură judiciară legală din partea tribunalelor. Cert este că Apostolul a fost condamnat şi executat zece zile mai târziu, după obicei. Practica execuţiei unui civis romanus era decapitarea, nu în public, ci în afara zidurilor cetăţii. De aceea, Pavel este dus într-o localitate nu departe de Roma.

În drum spre martiriu

O legendă pioasă, consemnată în scrierea apocrifă a papei Lino, „Pătimirea lui Petru" (unii îl cred autor pe Lino, „succesorul lui Petru" şi care ar fi scris-o în greceşte, pentru bisericile din Orient; în realitate, lucrarea a fost scrisă în sec. IV, în latină), afirmă că Petru şi Pavel ar fi mers împreună o parte din drumul spre martiriu. Conform acestei apocrife, cei doi s-au întâlnit în dreptul piramidei Cestia şi au mers împreună pe Via Ostiense. Dar la o jumătate de milă de Poarta San Paolo, cei doi Apostoli au fost despărţiţi, Petru apucând spre Vatican. Dionisie Pseudo-Areopagitul consideră că hotărârea de a-i despărţi a fost luată de gărzi, pe moment, de vreme ce mulţimea ce-i urma se îngroşa tot mai mult. Pe locul acela a fost construită o bisericuţă, închinată răstignirii şi numită „a Separării". În secolul nostru, bisericuţa a fost dărâmată, pe locul ei aflându-se un monument, ce fixează un basorelief, aflat cândva pe faţada bisericii şi care reprezintă pe cei doi Apostoli îmbrăţişându-se.

Locul decapitării

Într-o câmpie de pe Via Laurentina, în stânga Viei Ostiense, tradiţia, venind din secolul al II-lea, leagă execuţia Apostolului Neamurilor de locul numit Aquas Salvias; e locul unde ostaşii romani făceau antrenamente sportive; aşa-zisa valle pugilum (pugilato=box).

Pavel era condamnat în anul 68, după cele mai multe tradiţii. Era de-acum bătrân, suferise atâtea întemniţări, trecuse prin atâtea pericole. El însuşi le descrisese în Epistola a doua către Corinteni (II Cor. 11, 24—28) şi le amintea şi într-o epistolă dedicată lui Timotei (II Tim. 3, 12). Ajunsese la Roma în lanţuri; în lanţuri o şi părăsea.

Tradiţia spune că, fiindu-i separat de trup, capul său, căzând, a săltat de trei ori şi îndată au izvorât trei izvoare de apă: de aceea, localitatea se numeşte „Tre Fontane" (Trei Fântâni). Scrieri apocrife din secolele primare şi descoperite pe Muntele Sinai în secolul al XVIII-lea spun cu precizie că Sfântul Apostol Pavel a fost decapitat la locul numit ad Aquas Salvias, în apropierea străzii, în marginea unei păduri. Pe locul acela se află azi Biserica „San Paolo ad tres fontes", ridicată probabil în epoca lui Constantin (307—337). Săpăturile efectuate de arheologul Giovanni Battista De Rossi, în 1867—1868, au scos la lumină pavimentul bisericii ad tres fontes, ca şi urmele unui cimitir din secolul al III-lea. Sfântul Grigorie cel Mare (560—604) dăruise vechea biserică Bazilicii San Paolo Fuori le Mura. Antica biserică a suferit diferite modificări, actuala formă datorând-o intervenţiei lui Giacomo della Porta, în anii 1599—1607.

Papa Honoriu I (625—638) a construit lângă biserică o mânăstire pentru găzduirea monahilor originari din Cilicia, locul de naştere al Apostolului. Din acest moment, până în zilele noastre, „locus ubi decollatus est Paulus", „gura lui Hristos" („os Cristi"), cum îl numeau monahii de demult, găzduieşte neîncetat o comunitate de călugări, pentru ca astfel să nu înceteze să fie lăudat Domnul, în acest loc atât de drag creştinilor. După Schismă, mânăstirea a fost preluată de benedictini, în a doua jumătate a secolului al XI-lea, pentru ca în 1140 să treacă la cistercieni. Monahii lui Bernard de Clairvaux au ţinut-o până în 1867, când abaţia a fost încredinţată de Pius al IX-lea trapiştilor.

Aici, la locul de martiriu al Apostolului Pavel s-a oprit Carol cel Mare, la Crăciunul anului 800. Aici, Sf. Bernard, în timp ce săvârşea Liturghia, a avut viziunea scării ce ducea la cer. În amintirea acelei viziuni, a fost construită o capelă, pe locul căreia, în secolul al XVI-lea, a fost ridicată Biserica Santa Maria Scala Coeli. Tot aici, San Filippo Neri a avut o viziune, în care, apele celor trei fântâni devenind de sânge, l-au făcut să înţeleagă că nu-i voia lui Dumnezeu să pornească în Indii (America), pentru misiune. De atunci, acest loc este unul din cele şapte puncte de pelerinaj, practică instituită de sfântul însuşi şi care a rămas până azi.

Săpăturile arheologice efectuate aici de De Rossi (prima autoritate în cercetarea catacombelor), au confirmat cele transmise de tradiţie. Sub Biserica San Paolo ad tres fontes, s-au găsit monezi din epoca neroniană, iar într-un strat mai profund, conuri de pin fosilizate. O confirmare neaşteptată a anticei tradiţii, consemnată de o apocrifă şi referitoare la execuţia Apostolului în marginea unei păduri de pini. Aceleaşi săpături au scos la lumină o stradă romană, ce se oprea chiar în faţa bisericii ridicate pe locul decapitării.

Aceste pietre sunt ultimul capăt de stradă parcursă de Sfântul Apostol Pavel.

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

Arhimandritul Arcadie Ciupercovici, Egumen al Mânăstirii Putna (1866—1878)

Serbarea de la Putna — Contribuţii

Peste tot, dar mai ales la noi românii, mânăstirile au fost cele dintâi focare de cultură, puternice fortăreţe ale ortodoxiei, unde s-a păstrat moralitatea, cultura naţională a acestui popor, la care un aport substanţial l-au avut ucenicătorii săi neîmpricaţi şi păstorii sufleteşti, care au plecat urechea la păsurile lui, la vrerile lui şi s-au „identificat cu fiinţa lui".[1]

La mânăstirea Putna, menită să fie necropolă voievodală, cu sprijinul ctitorului şi din iniţiativa egumenilor puşi la conducerea ei, a luat fiinţă chiar de la început o şcoală, unde s-au format renumiţi caligrafi, miniaturişti, copişti, psalţi, brodeori, sculptori, zugravi, meşteri în tehnica ceramicii şi a prelucrării artistice a metalelor preţioase.[2]

De asemenea, primele spitale au fost ridicate pe lângă mânăstiri, deservite de călugări pricepuţi în a uşura suferinţele trupeşti şi sufleteşti ale celor suferinzi şi fără sprijin.[3]

Primii istoriografi, cronicari, dascăli, au fost recrutaţi din mijlocul călugărilor, care au ştiut să slujească semenilor ca lui Dumnezeu, însemnând fapte din viaţa Bisericii strămoşeşti şi a Ţării.[4]

Mânăstirile noastre cu aceeaşi dragoste din totdeauna, dau şi astăzi asistenţă religioasă, aprind cu grijă şi menţin mereu aprinsă candela conştiinţei morale şi patriotice a credincioşilor, prin exemplul vieţii lor de rugăciune şi muncă pusă în slujba binelui comun şi spre slava lui Dumnezeu.

Faţă de prestigiul cultural, religios şi patriotic al ctitoriei lui Ştefan cel Mare, nu e de mirare ca din sânul ei, al cărui substrat este slujirea lui Dumnezeu şi a semenilor, să iasă egumeni iubitori de cultură şi vigilenţi supraveghetori la pregătirea viitorilor clerici. De asemenea, la respectarea normelor monastice a celor ce intrau în cinul monahal, de unde se recrutau elemente care să conducă şi „alte mânăstiri sau schituri",[5] ierarhi plini de zel şi jertfitori pentru binele păstoriţilor, călugări care să răspundă la marile lor datorii duhovniceşti, sau devotaţi fii ai Bisericii strămoşeşti, care să poarte în suflet icoana dascălilor de la Putna şi mai ales dragostea de Ţară şi Neam, stimulată de umbra Măreaţă şi Vie, a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Negreşit, că fără de exemple vii, fără supraveghetori cu zel şi cu dragoste faţă de muncă, de slujire lui Dumnezeu şi semenilor noştri, cadre care să stăruie „cu timp şi fără timp"... „să îndemne cu toată îndelunga răbdare" (II Timotei IV, 2) nu se putea ajunge la realizări fructuoase în sânul acestui vechi aşezământ de cultură românească.

Un rol deosebit în domeniul cultural pe lângă cel duhovnicesc şi economic l-au avut egumenii mânăstirii, care prin înalta lor funcţie exersau o anumită influenţă pozitivă asupra tuturor activităţilor din viaţa mânăstirii şi a credincioşilor.

De la întemeierea ei şi până în zilele noastre, Mânăstirea Putna, a avut la cârma ei mulţi egumeni vrednici, oameni de carte, iubitori de artă, cu dragoste faţă de Biserică şi neamul din sânul căruia au ieşit, care au îndrumat, coordonat şi au vegheat cu simţ de răspundere, ca totul să se desfăşoare potrivit înaltei vocaţii a smeriţilor monahi.

Faptul că manifestările vieţii culturale: evocări, comemorări, serbări, s-au împletit strâns cu cele bisericeşti, dovedeşte că egumenii şi-au adus din plin contribuţia lor prin slujbe, predici, sfaturi, având ca model pe Iisus Hristos, (Matei XXII, 21; Marcu XII, 17; Luca XX, 25), cum au fost Daniil Sihastrul şi alţi Sfinţi naţionali.

Unul din egumenii despre care ne-am propus să schiţăm câteva amănunte, cu prilejul comemorării a 120 de ani de la binecunoscuta „Serbare de la Putna", 1871, este Arhimandritul Arcadie Ciupercovici.

Acesta a sprijinit cu mult elan renumita evocare a celor 400 de ani de la sfinţirea prestigioasei ctitorii a lui Ştefan cel Mare, contribuind la buna reuşită a organizării serbării, cât şi la primirea oaspeţilor, fiind gazdă de onoare. Rolul acestuia este cu atât mai important, întru cât serbarea are loc la mormântul lui Ştefan cel Mare, când „Dulcea Bucovină" din nefericire era înstrăinată de trupul sfânt al Patriei române.[6]

Sufletul acestei serbări a fost marele nostru poet Mihai Eminescu (1850—1889), preşedintele comitetului pentru organizarea acesteia scriitorul Ioan Slavici din Şiria-Arad (1848—1925). Din comitet a făcut parte şi egumenul Arcadie Ciupercovici,[7] având ocazia de a reprezenta clerul. Acesta, în fruntea unui sobor de preoţi şi diaconi, a săvârşit Serviciul Divin, iar răspunsurile liturgice au fost date de un grup de tineri stupcani, conduşi de marele muzician Ciprian Porumbescu.[8]

La priceasnă, egumenul a ţinut un frumos cuvânt despre rolul Prea Sfintei Fecioare Maria, în al cărei nume este închinată Mânăstirea Putna de Fericitul ei Ctitor, precum şi a doua zi, la tradiţionalul parastas pentru ctitori,[9] când a vorbit cu multă înflăcărare despre neîntrecutul ctitor de biserici şi mânăstiri şi apărător al credinţei ortodoxe a pământenilor.

O urnă de argint cu pământ din toate provinciile româneşti şi alte piese comemorative, au fost aşezate în mod solemn pe mormântul în veci neuitatului voievod. Muzicianul Ciprian Porumbescu a cântat minunat din vioara dascălului său Grigore Vindereu „Daciei întregi", cum se exprimă singur, aruncându-se în braţele tatălui său preotul Iraclie.[10]

În amintirea acestui eveniment cultural, s-a ridicat în curtea Mânăstirii Putna, o frumoasă cruce din piatră, ce se vede şi astăzi, şi aflăm din inscripţia de pe ea, că este iniţiativa acestui egumen.

Pornită din iniţiativa marelui poet naţional Mihai Eminescu, adânc cunoscător al trecutului poporului nostru şi un entuziast admirator al eroilor neamului,[11] serbarea a avut un răsunet puternic în rândul tuturor românilor din Bucovina înstrăinată şi dincolo de cordon — România.

Gândul preamăririi lui Ştefan cel Mare a prins aripi şi a cuprins într-o unitate de simţire românească, zeci de mii de oameni veniţi la Putna din toate unghiurile Ţării noastre, să cinstească memoria Marelui Strămoş. Ca drept recunoştinţă, generaţiile din veacul următor în 1926, i-au ridicat un bust în curtea Mânăstirii Putna, lucrat în bronz de Oscar Han, ce se vede şi în prezent, înconjurat de flori, prin faţa căruia se perindă cu însufleţire mulţimile vizitatorilor.

Egumenul Arhimandrit Arcadie Ciupercovci s-a născut la 24 aprilie 1823 în oraşul Câmpulung Moldovenesc judeţul Suceava, ca fiu al preotului Nicolae. După cursurile primare din oraşul natal, termină liceul la Cernăuţi, apoi se înscrie la Facultatea de Teologie din capitala Bucovinei. Cunoştea bine limbile latină, germană şi rusă.[12]

La 12 octombrie 1847 este hirotonit diacon, iar la 19 octombrie acelaşi an preot de episcopul Eugenie Hacman (1835—1873). Înainte de a intra în monahism a fost paroh în comunele Toporăuţi, Cernauca şi Milişăuţi.

La 27 mai 1866, a intrat ca rasofor în Mânăstirea Dragomirna unde a fost tuns întru monah la 19 iulie acelaş an, primind numele de Arcadie. Din Sfântul Botez, s-a numit Alexandru. Iar la 11 august 1866, a fost transferat la Mânăstirea Putna, în postul de mare răspundere ca egumen, pe care a condus-o timp de 12 ani.[13]

În anul 1874 a fost înălţat la rangul de arhimandrit de către Mitropolitul Teofil Bendela (1873—1875), iar în toamna anului 1878 trece la Centrul Eparhial din Cernăuţi ca vicar, lăsând în locul său ca egumen pe Arhimandritul Mitrofor Dezideriu Cozub.

La 16 februarie 1896 este numit mitropolit, hirotonit ca arhiereu la 7 aprilie acelaş an, în Biserica Ortodoxă din Viena,[14] păstorind doar 6 ani, căci, la 5 martie 1902, a trecut la cele veşnice, în vârstă de 79 ani, fiind înmormântat în cripta mitropolitană din cimitirul din Cernăuţi.[15]

A fost un călugăr modest, care a ştiut să fie la înălţimea chemării sale, în toate funcţiile ce i s-au acordat, fie la parohie, la mânăstire şi la Centrul Eparhial.

Ierodiacon Teofilact Ciobâcă
Putna

---

1 George Radu Chirovici, „La Putna", rev. „Contemporanul" nr. 37 din 12 septembrie 1975, pag. 4.

2 Pr. Sc. Porcescu, „Locul Mânăstirii Putna în viaţa Bisericii Ortodoxe Române", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XLII (1966) nr. 7—8, pag. 586.

3 Antonie Plămădeală, episcop vicar patriarhal, „Biserica Slujitoare", rev. „Studii Teologice" anul XXIV (1972) nr. 5—8, pag. 452.

3 Dr. V. Gonţa şi Alexandru I. Gonţa, „Un spital de mânăstire la Putna, în sec. al XV-lea" în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XXXIX (1963), nr. 9—10, pag. 596.

4 Diac. I. Ivan, „Monahi transilvăneni vieţuitori în mânăstirile din Moldova", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul LIV, 1978, pag. 727.

5 Pr. Ioan Zugrav, „Biserica Sfântul Onofrei de lângă Siret", în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, anul XXXVII, (1961), pag. 84, nr. 1—2.

6 Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, „Mânăstiri din Carpaţi, vechi centre ortodoxe de spiritualitate şi cultură românească", în rev. Biserica Ortodoxă Română, anul CVII (1990) nr. 5—8, pag. 94.

7 C. Ghiban, „Cânta la Stupca o vioară", Bucureşti, 1958, pag. 117. Cf.; I. Nistor, „Istoria Bisericii din Bucovina", Bucureşti, 1916, p. 161

8 C. Ghiban, op. cit., pag. 121.

9 Mânăstirea Putna, arhiva, dosar nr. 1/1871, fila 342.

10 C. Ghiban, op. cit., pag. 121.

11 Eminescu, „Poezii", Bucureşti, 1969, Scrisoarea III-a, pag. 534—542.

12 I. Nistor, op. cit., pag. 163; Arhiva Mânăstirii Putna, dosar nr. 2/871, filele 1—2, „Condica Călugărilor", 1870—1901.

13 Condica călugărilor, sus citată; cf. Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei, Cernăuţi, 1928, pag. 27—28.

14 Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981, pag. 530; I. Nistor, op. cit., pag. 163.

15 I. Nistor, op cit., pag. 168.; cf. Dimitrie Dan, „Mânăstirea şi comuna Putna", Bucureşti, 1905, pag. 123.

Nicolae Iorga despre Călimăneşti şi Cozia

Motto: „E aici o Sinaie a Vâlcii"

S-au împlinit, la 6 iunie 1996, 125 de ani de la naşterea lui Nicolae Iorga. Complexă şi uriaşă personalitate a culturii neamului românesc şi nu numai. A fost animat de preocupări şi pasiuni dintre cele mai felurite, care au stat la baza unei vaste opere.

În cuprinsul operei lui Nicolae Iorga întâlnim şi referiri la meleagurile vâlcene, la Călimăneşti, la complexul mânăstiresc de la Cozia. Sunt însemnări care aparţin în egală măsură istoricului cercetător, dar şi pasionatului călător.

Ajuns în zona noastră, călătorul remarcă mai întâi Jiblea, cu „marea gară de cărămidă aparentă", cu „bune case de lemn, cu negre acoperăminte ţuguiate, din şindrilă îngrijit aşezată, cu pridvor pe stâlpi şi ferăstri luminoase. Biserica veche, înconjurată cu un zid jos, de bolovani a fost clădită de iznoavă... într-un chip încăpător şi împodobit: ea se vede din depărtare cu pereţii ei galbeni deschis, cu turnu-i de zid".

Trecând pe „strada Călimăneştilor, care se întinde de-a lungul apei", drumeţul admiră „clădiri ţărăneşti cu coperemînte întunecate, pereţi albi şi flori la rând în cerdace", ţărani care „trec, pe jos şi călări — oameni uscaţi, negri, cu chică". Mai departe e impresionat de „otelul băilor, clădit în stil elveţian, cu lunga faţadă împodobită din lemn, supt un munte înalt, râpos... Apoi un alt castel şi drumul merge necontenit printre vile cochete, printre pavilioane şi locuri de adăpost". Prin toate acestea „Călimăneştii aruncă o notă de modernitate, care nu e lipsită de eleganţă în silinţa spre frumuseţă a vilelor nouă care s-au înmulţit atâta în vecinătatea apelor lecuitoare".

Poposind la Cozia, privirea şi admiraţia călătorului sunt reţinute pentru început de „bisericuţa bolniţii, de o fină armonie veche, în forma îndătinată a crucii", aşezată „la stânga drumului, pe o înălţime". Bisericuţa „păstrează vechea zugrăveală... chipurile încununate ale lui Mircea-vodă şi fiului său Mihail, care e un copil încă, amândoi în veşmintele apusene ale vremii lor". În naos, pe partea stângă se văd ctitorii: „Petru (zis şi Petru de la Argeş sau Radu Paisie, domn până la 1545) în haină verde de brocard de aur, blănită cu cacom, căzând peste o alta roşie cu flori tot de aur, Marcu (fiul său) şi el încoronat, în brocard albastru, tot aşa blănit, peste o haină dedesubt roşie; doamna Ruxandra, soţia lui Radu, văduvă întâi după Radu de la Afumaţi şi deci fata strălucitului Basarab Neagoe, poartă cercei mari de aur, din cari atârnă lanţuri până pe umeri; haina ei de brocard alb e împodobită la piept cu o placă ţesută în fir, şi două galoane de fir îi sunt cusute pe umeri; tot astfel e îmbrăcată şi fiica nevârstnică a domnului Zamfira...".

Coborând la biserica mare, aflată „peste drum, în vale, având în apropiere Oltul", istoricul remarcă „de jur împrejur clădirile de locuinţă, cu cerdacuri boltite şi pridvoare pe stâlpi" şi rememorează, pe scurt, urgiile ce s-au abătut de-a lungul veacurilor asupra sfântului lăcaş, evocând, totodată, strădaniile unor vrednici voievozi pentru a „opri mersul ruinei". Astfel, „Neagoe Basarab fu cel dintâi care se gândise la ctitoria străbunului: o mare pictură de datină apuseană, se aşternu lângă cea măruntă, în cadre pe fond albastru, din pronaos". „Supt Mihnea vodă al II-lea, egumenul Amfilohie ridică... un paraclis al Adormirii Maicii Domnului". „Apoi Brâncoveanu... luând în primire scaunul lui Mircea... hotărî să zidească la loc cu cheltuiala sa Cozia şi dădu această sarcină unuia ce o putea înţelege bine, lui Antim Ivireanul, meşterul cel mare în aducerea la îndeplinire a frumosului" şi „care stătea pe atunci în apropiere, fiind episcop la Râmnic". Şi astfel a fost durat „pridvorul boltit" cu stâlpi „făcuţi din piatră vărgată prin săpături în toată lungimea ei şi împodobită sus şi jos cu flori". Au fost refăcute „de jur împrejurul bisericii în formă de cruce ocniţile în două caturi, ferestile a căror veche săpătură de vulturi cu două capete rămâne totdeauna o minune de închipuire în plan, de gingăşie în lucru". Tot lui Antim Ivireanul „i se datoreşte eleganţa simplă a turnului din mijloc, asupra căruia se opresc privirile acelui ce descopere, în valea ei ocrotită, Cozia".

În biserică, pe lângă portretele ctitorilor, istoricul remarcă mormântul lui Mircea, „la căpătâiul căruia arde făclia aprinsă într-o butucănoasă bucată de piatră fără stil, târzie", şi mormântul mamei lui Mihai Viteazul.

(Lectura atentă a acestor însemnări ale lui Iorga despre Cozia nu poate să nu ia în seamă portretele deosebit de expresive, realizate în cuvinte puţine şi simple: „Mihail... un copil încă..: în veşmintele apusene ale vremii", „nenorocita mamă a lui Mihai Viteazul, călugăriţa Teofana, moartă la cinci ani după uciderea fiului ei", „celălalt mare înnoitor al trecutului... Matei Basarab", „Antim Ivireanul, meşterul cel mare în aducerea la îndeplinire a frumosului... mitropolitul românesc care a înţeles mai bine frumosul", Constantin Brâncoveanu — „cel mai bogat şi mai darnic domn", „strălucitul Basarab Neagoe").

Referindu-se la Călimăneşti şi la împrejurimi, cu siguranţă că N. Iorga nu putea să nu fie impresionat şi de natură, care „e bogată, felurită, plină de farmec şi de noutate, dar bună, prietenoasă, fără sublimităţi tragice, aşa cum e şi poporul; vioaie, schimbătoare şi luminoasă ca şi dânsul".

„La Cozia. Oltul e mânios şi-şi frământă apele spumegânde pe vârfuri de piatră, iar, pe un mal şi pe celălalt, două înălţimi împădurite, cu frunţile colţurate, par doi zmei întârâtaţi ce se răpăd unul împotriva celuilalt". „Oltul are ţermuri, nu maluri, o albie de prund, iar nu o surpătură a solului sau un întins pat pentru ape largi. Adâncimea-i nu înfioară, şi sirene de ispită şi nenorocire, Nereide mincinoase, nu pândesc în fundul întunecat al valurilor, ci numai păsări de apă, micuţe şi neobosite, îşi răcoresc aripile în apele lui mai mult plumburii decât albastre sau de un verde vesel. Abia ici şi colo spume, unde cursul se ciocneşte de dinţii de piatră ai solului... El trece liniştit înainte.

Ca râu însă. Ca torent crescut în lunile de primăvară sau de toamnă, e altul: un uriaş nebun, care smulge arborii, care leagănă bolovanii ca nişte jucării, care izbeşte mânios zidurile mânăstirilor ce-i pun stavilă... Dar aceste groaznice dovezi de putere nu le dă el, râul, din avântul izvorelor sale, ci ploaia revărsată din norii darnici şi torentul ce se naşte dintr-însa".

Iată, astfel, o frescă ce înfăţişează aceste locuri aşa cum arătau ele la începutul veacului nostru, cu luminile şi cu umbrele lor, imagini care-şi păstrează farmecul şi astăzi şi care, ar trebui să îndemne la călătorii în România pe mulţi dintre aceia care cred că numai frumuseţile străinătăţii sunt vrednice de văzut".

Dr. George Mămularu

TREBUIE SĂ FIE O JUDECATĂ!

Dacă societatea umană în evoluția ei istorică, și-a alcătuit și își alcătuiește în permanență legi care să-i asigure ordinea și stabilitatea, aceasta nu face decât să demonstreze că omul este o ființă înzestrată cu un puternic simț al dreptății, trăind mereu cu dorința de a sancționa răul și fărădelegile care proliferează în preajma lui, și care atentează la integritatea sa. Numai că, oricât de elaborate și de cuprinzătoare se doresc aceste legi, ele se vor găsi permanent în situația de a nu putea satisface pe deplin setea sa de dreptate, dovedindu-se pe de o parte insuficiente, nereușind să cuprindă și să sancționeze în totalitate aceste fărădelegi, iar pe de altă parte ele nu sunt îndeajuns de eficiente, mai ales în ceea ce privește aplicabilitatea lor, căci de foarte multe ori ele sunt fie denaturate, fie răstălmăcite, datorită intervenției unor factori de ordin subiectiv.

Oricât de perfecționate se doresc aceste legi, mereu va exista ceva care scapă puterii de pătrundere a omului. Să ne referim doar la câteva dintre păcatele atât de sever sancționate de morala creștină: invidia, mândria, lăcomia, etc., care stau la baza aproape a tuturor fărădelegilor, dar care nu fac obiectul nici unei legi civile, pentru că legea civilă nu condamnă, și nici nu poate condamna atari fapte, dovedindu-și încă o dată în plus incapacitatea de a surprinde realitatea umană în toată complexitatea ei.

Sunt apoi așa-numitele personalități negative ale istoriei universale, cei care poartă răspunderea miilor și sutelor de mii de orori și crime, multe dintre ele săvârșite, culmea, tocmai în numele dreptății, precum și urmările dezastruoase care decurg din acestea, și care au influențat negativ, și încă mai influențează cursul societății umane, fără să se poată specifica însă, nici cât de profunde și nici pe ce durată vor continua ele să influențeze istoria.

Dacă toate aceste fărădelegi ar rămâne nesancționate la infinit, sau doar incomplet sancționate, aceasta ar însemna că omul este condamnat pentru eternitate să zacă sub imperiul răului și să asiste doar neputincios la proliferarea lui, din care nimeni și nimic nu-l va putea izbăvi. O permanentizare la infinit a unei astfel de stări, ar face existența de neînțeles. Dacă omul ar fi condamnat să trăiască la infinit într-o lume aflată la discreția răului, atunci existența lui s-ar dovedi lipsită completamente de sens și finalitate, dovedindu-și caracterul absurd. El ar fi condamnat să se zbată neputincios într-o situație fără ieșire, din care nu ar avea nici cum să se elibereze, și nici cum să întrezărească măcar o posibilitate de ieșire din ea.

Singura care ne poate oferi soluția ieșirii dintr-o atare situație, aparent paradoxală și absurdă și care ne dă în același timp încrederea și speranța că viața noastră, și universul în care ne este dat să trăim, nu sunt niște simple accidente sau doar rezultatul unor coincidențe haotice, este religia creștină, în care omul și lumea sunt înțelese ca opera lui Dumnezeu, fiind create nu la voia întâmplării, ci având imprimată în însăși structura lor cea mai intimă, o anume tensiune care le împinge spre un scop bine determinat „pe toate le-a făcut Domnul fiecare cu țelul său" (Pilde 16, 4), mai mult, omul este în așa fel conceput încât să nu poată exista, și nici să se regăsească, decât în măsura în care se păstrează orientat neabătut înspre acest scop.

Numai Dumnezeu, Cel care este creatorul și proniatorul lumii și al omului, are puterea și capacitatea să aprecieze cu justețe atât viața fiecăruia dintre noi în parte, cât și a societății umane în ansamblul ei, ceea ce omul nu va reuși să facă niciodată, datorită condiției sale creaturale, el nefiind o entitate în sine, ci doar parte dintr-un întreg de care este condiționat, ceea ce face ca el să nu poată fi judecătorul propriei sale condiții. Pe de altă parte, fiind mărginit în timp și spațiu și dependent nemijlocit de acestea, el nu poate avea decât o perspectivă foarte îngustă asupra propriei vieți, pentru că el se va afla mereu la răscrucea dintre trecut și viitor; a unui trecut care pe măsură ce se îndepărtează de noi, devine tot mai șters, estompându-se tot mai mult, și a unui viitor care ne este complet inaccesibil.

Fiind Creator, numai Dumnezeu se poate pronunța asupra vieții fiecăruia dintre noi, poate avea deci o altă viziune asupra ei, pentru că ne poate judeca din perspectiva eternității, precum și datorită faptului că ne poate privi în contextul mai amplu al lumii, acesta fiind momentul Judecății finale, la care vor fi chemați toți oamenii, căci „toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos" (Rm. 14, 10).

Cunoaștem din Sf. Scriptură că îndată după moarte, fiecare dintre noi va fi supus unei judecăți particulare: „rânduit le este oamenilor o singură dată să moară — după care e judecata" (Evr. 9, 27), în baza căreia, după faptele săvârșite, vom merge fiecare dintre noi în rai sau iad, numai că această judecată nu va avea un caracter complet și nici definitiv, pentru că va fi doar una particulară, și centrată mai mult pe aspectul sufletesc. Abia după învierea cea de apoi, când trupurile tuturor oamenilor se vor realcătui din țărâna pământului (Iez. 37) și când împreunându-se cu sufletele, vor fi judecate laolaltă, și abia atunci se vor vădi cu adevărat toate faptele noastre, precum și valoarea lor, și mai ales urmările acestora „pentru că noi trebuie să ne înfățișăm înaintea Judecății lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău" (2 Cor. 5, 10). Numai după reîngemănarea celor două părți constitutive ale ființei umane se poate vorbi de un caracter complet al judecății. „Prima judecată o încearcă sufletul ca unul care a fost pricinuitorul tuturor faptelor bune sau rele, dar el trebuie să aștepte și învierea trupului său pentru ca să primească răsplata și pentru ceea ce a făcut cu ajutorul trupului, care s-a supus poruncilor sale" (Tertulian).

Caracterul de judecată completă decurge și din faptul că vom fi judecați nu doar ca indivizi separați, ci în legătură directă cu semenii noștri, alături de care am trăit, și pe care fie că i-am influențat prin faptele noastre, fie că am fost influențați de ei. Judecata îi va cuprinde pe toți oamenii deodată și în același timp. „Marea i-a dat pe morții ce-i avea, și Moartea și Iadul i-au dat pe morții care-i aveau" (Ap. 20, 13), și abia atunci se va putea aprecia fiecare, raportat atât la sine, cât și în legătură cu ceilalți, putând aprecia astfel fiecare în ce fel anume și în ce măsură am influențat sau am fost influențați de ceilalți.

Cea mai potrivită numire care se poate da acestei judecăți este aceea de **momentul adevărului deplin și absolut**, când totul va fi dat la iveală, chiar și cele mai ascunse gânduri, aceasta fiind ultima limpezire dinaintea intrării definitive în starea de rai sau iad. Atunci se vor vădi toate gândurile pe care cugetul nostru le-a urzit în taina lui. „Dumnezeu va judeca toate faptele ascunse, fie bune, fie rele" (Eccl. 12, 14).

Vom fi judecați nu după criterii străine de condiția noastră, ci de Hristos Cel ce s-a făcut om asemenea nouă, și care a cunoscut ca nimeni altul condiția noastră pământească, cu toate ascunzișurile și dedesubturile ei. „Tatăl a dat toată judecata Fiului, nu întrucât este Dumnezeu, ci întrucât s-a făcut om" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, V, p. 227). Nu vor fi criterii străine de condiția noastră, și nici nu ni se va cere socoteală decât pentru lucruri despre care am fost în cunoștință de cauză, și care ne-au stat în putință să le facem. „De n-aș fi venit și nu le-aș fi grăit, păcat n-ar avea; dar acum ei n-au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatele lor" (In. 15, 22).

Un singur criteriu va conta, în fața căruia toate celelalte vor înceta să mai aibă valabilitate. Nu vom fi întrebați nici cât de mult am teologhisit, sau speculat, sau filosofat, sau crezut. „Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni am făcut?" (Mt. 7, 22). Va rămâne un singur lucru, care va deveni criteriul absolut al judecății — **fapta.** Toate celelalte vor înceta, vor fi date deoparte în fața ei, pentru că fapta le cuprinde pe toate în sine și le confirmă. Vom fi întrebați de cât bine am făcut oamenilor: dacă am hrănit pe cel flămând, dacă am îmbrăcat pe cel gol, dacă am alinat pe cel suferind, dacă am cercetat pe cel întemnițat. Aceasta va fi condiția unică care ne va asigura accesul în împărăția lui Dumnezeu.

Cunoscând ca nimeni altul omul și cele dinlăuntrul lui „Iisus nu avea nevoie să-i dea cineva mărturie despre om, fiindcă El însuși cunoștea ce este în om" (In. 2, 25), greu ne vine a crede că Fiul Omului va putea fi înșelat sau mințit cu bunele noastre intenții, scuze, pretexte sau altele de felul acestora. Va rămâne doar fapta, singura care va atârna în balanța judecății, căci prin faptele noastre bune ne-am arătat de fapt iubirea față de semenii noștri și prin ei față de Dumnezeu Cel care S-a identificat cu cei în suferințe, numindu-i „frații Săi prea mici" (Mt. 25, 40). „Hristos îi va socoti în chipul Lui pe cei ce au iubit pe oameni ca El, pe cei ce l-au iubit în oameni pe El" (Pr. D. Stăniloae, TDO, vol. 3, p. 433). Fapta ta bună răs rântă asupra semenului tău este proba concretă a iubirii față de Dumnezeu. „C ne iubește cu adevărat pe om vede în el întrucâtva pe Cel ce îl transcende pe om, vede pe Dumnezeu în care omul își are temeiul și izvorul puterii sale de cunoaștere și iubire" (op. cit., p. 434).

Există câteva lucruri esențiale care se vor descoperi abia prin această judecată finală. Mai întâi, este acela că ea nu va marca un sfârșit, o întoarcere în neant, ci va constitui începutul unei noi ere, a unei noi perioade în istoria lumii, va fi „un cer nou și pământ nou, fiindcă cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut" (Ap. 21, 1), deci o restaurare a omului și a lumii în condiția lor primordială din care răul va fi complet alungat, și unde „moarte nu va mai fi" (Ap. 21, 4), iar timpul va înceta: „timp nu va mai fi" (Ap. 10, 6), fiind o intrare în eternitatea lui Dumnezeu.

Prin această judecată va trebui să se adevereasă că dreptatea lui Dumnezeu, să se arate faptul că răul nu poate fi etern. Este apoi necesar să vină un moment în care să se facă diferența și distincția clară între bine și rău, pentru că omul, trăind în lume, trăiește într-o confuzie a valorilor, neavând totdeauna capacitatea de a discerne cu claritate binele de rău, ci de cele mai multe ori le confundă „zicând răului bine și binelui rău; numind lumina întuneric și întunericul lumină; socotind amarul dulce și dulcele amar" (Is. 50, 20). Mai mult fiind permanent asaltat de Cel Rău, prințul disimulării absolute, „tatăl minciunii" (In. 8, 44), aceasta îi înfățișează de cele mai multe ori răul sub forma binelui aparent și înșelător „prefăcându-se în înger al luminii... iar slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății" (2 Cor. 11, 14—15).

Va trebui apoi să se vădească cu adevărat care au fost cei buni, și să fie despărțiți de cei răi: „Se vor despărți cei răi din mijlocul celor drepți" (Mt. 13, 49), numai Dumnezeu având capacitatea unei delimitări nete. Există fapte asupra cărora omul nu se poate pronunța fără să greșească, el neavând capacitatea unei distingeri clare, fie din lipsa criteriilor și a perspectivei, fie din prea mult subiectivism. „Păcatele unor oameni sunt învederate, mergând înaintea lor la Judecată, ale altora se ivesc după ei" (1 Tim. 5, 24). Abia acestă poate fi numit momentul adevărului deplin, când fiecare dintre noi va avea capacitatea să-și aprecieze valoarea reală: „lucrul fiecăruia se va face cunoscut, îl va vădi Ziua, fiindcă el în foc se descoperă, și focul însuși va lămuri cum anume e lucrul fiecăruia" (1 Cor. 3, 13).

Este apoi acel aparent și de nerezolvat paradox al drepților care suferă în această viață, precum și al celor răi, cărora le este dat să se bucure aici pe pământ. O posibilă ieșire din această dilemă este aceea că Dumnezeu, deși îi lasă pe cei drepți să sufere, este pentru a le proba tăria credinței și fidelitatea față de El, iar dacă pe cei răi îi mai îngăduie încă și nu-i pierde, așa cum o cere simțul nostru justițiar imediat, este pentru că Dumnezeu le mai lasă încă răgaz de întoarcere din faptele lor rele, ca ei să devină conștienți de bunătatea Lui „care te îndeamnă la pocăință" (Rm. 2, 4), fără a-i nedreptăți însă sau neglija pe cei buni, dimpotrivă, El este mereu alături de ei: „Domnul știe să-i scape din încercări pe cei credincioși, iar pe cei nedrepți să-i păstreze spre a fi pedepsiți în ziua judecății" (2 Ptr. 3, 7).

Este fapt neîndoielnic că trebuie să fie o Judecată de apoi. O indică cu prisosință lumea în curgerea ei și omul cu multele sale scăderi și imperfecțiuni. Când va să fie această judecată nu avem cum să știm, și nici de folos nu ne-ar fi să știm aceasta, pentru că „nu este al nostru să știm anii sau vremile pe care Tatăl întru a Sa împărăție le-a pus" (F. Ap. 1, 7).

Știm că vom fi judecați de Hristos Cel care S-a făcut om și care a cunoscut nemijlocit firea omenească cu toate ascunzișurile sale, El fiind „rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii și al celor morți" (F. Ap. 10, 42), și că, mai presus de toate, ceea ce va conta la judecată, vor fi faptele bune făcute asupra semenilor noștri, însă certitudinea absolută a dobândirii împărăției nu poate avea nici unul dintre noi.

„Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!" îndemna unul dintre cei mai mari trăitori ai sec. nostru, Siluan Athonitul; socotește-te adică întotdeauna nevrednic de împărăția lui Dumnezeu, și nu te încrede în faptele tale, dar să nu cazi niciodată în deznădejde, ci îndrăznește să speri în marea și nemăsurata milostivire a lui Dumnezeu.

Pr. N. Stoia

Un creator și prof. de muzică psaltică de la jumătatea sec. XIX:

GEORGE UCENESCU

După mai bine de o sută de ani de la naștere: 20 aprilie st. V., 1828 (vezi însemnarea din ms. 4499 de la Biblioteca Academiei Române din București, p. 226) și la un secol de la moartea sa (25 ianuarie 1896) scrierile vremii ca și cele din anii care i-au urmat vorbesc cu insistență despre faptul că **George Ucenescu** nu a fost doar o fire trecătoare ci una implicată cultural și artistic în cele mai diverse activități patronate fie de **Școlile centrale române,** fie de **Comitetul parohial** de la biserica „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului. Și după cum ne-o dovedesc unele însemnări ale veacului, George Ucenescu a fost apreciat de ierarhul Andrei Șaguna, de protopopul Ioan Popazu, de cărturarii și dascălii Brașovului de odinioară: Andrei Bârseanu, Andrei Mureșeanu — cu care va colabora, după cum se știe, pentru fixarea variantei cunoscutului cântec patriotic „Deșteaptă-te române" —, de Gh. Bogdan-Duică precum și de muzicienii Gh. Dima, Ciprian Porumbescu, Nicolae Popovici sau de Gavriil Musicescu pe când acesta se afla în iulie 1890 la primul său turneu, cu Corul mitropolitan din Iași, în câteva localități din Transilvania și Banat: Brașov, Sibiu, Sălște, Lugoj, Caransebeș.

Desigur, nu ne propunem să evidențiem aici, în mod exhaustiv, viața și activitatea laborioasă a psaltului pe care îl comemorăm în acest an ci, doar, să conturăm acea secvență prin care să relieăm felul în care George Ucenescu a colaborat, ca dascăl de muzică, la catedra primului Gimnaziu românesc din Șcheii Brașovului, în prezent Liceul „Andrei Șaguna".

După ce revine de la București, ca „diplomat" al Școlii de muzichie condusă de marele Anton Pann (1796—1854), distinsul psalt și compozitor al acestei arte George Ucenescu va fi angajat, conform celor stabilite la data de 14/26 februarie 1851 de către Comitetul parohial, și ca profesor „în cântările bisericești la toate clasele" ce funcționau la acea dată (1853) în cadrul școlii pomenită mai înainte. Perseverent și serios în îndeplinirea misiunii didactice încredințate Ucenescu este remarcat de însuși Gavriil Munteanu, primul director al Gimnaziului brașovean: „Psaltichia — aprecia profesorul și directorul G.M. — s-a propus de Gh. Ucenescu la 120 școlari gimnasiști și normaliști... Însemnăm cu bucurie că 50 de școlari... sunt în stare a citi sau a cânta singuri după notele sau semnele de psaltichie, toate cântările" (**A patra programă a gimnaziului... pe anul școlar 1862—63,** Brașov 1863, p. 51).

Puternic animați de efectul cântărilor liturgice, după modelul armoniei, al cântării pe două, trei și patru voci, doi profesori ai gimnaziului brașovean: Pantelimon Dima și Nicolae Popp reușesc să convingă Eforia școlară ca, începând cu anul de învățământ 1865, să introducă în locul psaltichiei, muzica vocală, respectiv ansamblul coral (Catrina, Constantin. **Despre vechimea corului bisericii „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului,** în **Telegraful român,** Sibiu, nr. 27—30, 1992, p. 2). Evident, o astfel de opțiune avea ca mobil și împodobirea „serviciului dumnezeesc" cu un „cor arangeat după cerințele timpului modern" dar și, vor aprecia inițiatorii, „s-ar putea ajunge (la) 3 foloase de mare importanție: 1. s-ar asigura esistența musicei vocale la gimnasiul nostru; 2. am avea pentru totdeauna cor în biserică și 3. care merită deosebită considerațiune, este folosul acela, că s-ar putea ajuta în tot anul 15 studenți la continuarea studiilor gimnasiale" (**Arh. st. Brașov. Fondul Eforia școalelor,** nr. doc. 127, fila 1). Devin, iată, în acest context, explicabile cuvintele profesorului director Gavriil Munteanu: „Vocile ce se ridică spre a populariza introducerea muzicii vocale în locul melodiei (psal-

(Continuare în pag. a 5-a)

Constantin Catrina — Țiu

Un termen liturgic impropriu

Un termen liturgic care ridică semne de întrebare și de neînțelegere este verbul la conjunctiv din îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care se adresează miresei (viitoare soție), la oficierea tainei cununiei religioase în biserică: „iar femeia să se teamă de bărbat" (Ef. 5, 33). Când se rostește (cântă) de către cântărețul bisericesc sintagma respectivă în timpul citirii Apostolului, mirii, ca și nuntașii de față, dau semne de mirare, unii chiar zâmbesc, oricum mireasa nu este dispusă să primească acest îndemn care i se adresează. Este de vină, în această situație, autorul textului Epistolei către Efeseni, Sfântul Apostol Pavel, sau este de vină traducerea greșită în românește a textului cu îndemnul respectiv?

O analiză sintactică cât de sumară a versetului 33 din cap. 5 al epistolei, ne arată, așa cum este redat în românește, o contradicție semantică: „Astfel și voi, fiecare să-și iubească femeia ca pe sine însuși, iar femeia să se teamă de bărbat". Cele două verbe din cele două propoziții coordonatoare adversative: „a iubi" și „a se teme" nu se complinesc, așa, cum normal, cere topica frazei, ci ele se exclud.

Noul Testament, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, Versiunea revizuită, redactată și comentată de I.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania, dă traducerea comună: „iar femeia să se teamă de bărbat", cu justificarea în subsidiar, nota 2, că este traducerea exactă a originalului grecesc, „dar trebuie înțeles și aplicat numai în interiorul analogiei Hristos-Biserică, adică iubire-supunere". În ediția a II-a a Noului Testament, 1995, autorul respectiv renunță la verbul „a se teme" și redă traducerea cu coordonata adversativă: „iar femeia spre bărbat să se înfioare", motivând în subsidiar, nota 2, că verbul „a se teme" îl traduce exact pe grecescul **fovéo.** Folosirea verbului reflexiv „a se înfiora" în locul lui „a se teme" este la fel nepotrivită. Verbul a înfiora înseamnă „a se cutremura, a se încrâncena, a se înricoșa, a se îngrozi, a se înspăimânta, a tremura, a se zgudui" și substantivul înfiorare înseamnă „groază, încrâncenare, înfiorare, îngrozire, înspăimântare" (**Dicționarul de sinonime al limbii române,** de Luiza Seche-Mircea Seche, București, 1982).

Pentru înțelegerea realității textuale scripturistice trebuie avut în vedere înțelesul corect al verbului fovéo care, în realitate, are două sensuri, așa cum rezultă din **Dictionnaire grec-français du Nouveau Testament,** de Maurice Carrez-François Morel, 1971, p. 258. Cu primul sens, **fovéo** înseamnă: **être saisi de crainte, avoir peur, être effrayé, craindre.** Cu al doilea sens, când **fovéo** este urmat de acuzativ, înseamnă **révérer,** adică = a respecta profund, a venera, a cinsti, cum avem și textele de la Lc. 1, 50; F. Ap. 10, 35; Apoc. 14, 7. La Efeseni 5, 33, verbul fovéo este urmat de un substantiv în cazul acuzativ: **tòn ándra** (bărbat, soț), de unde rezultă că traducerea corectă textuală este următoarea: „iar femeia să cinstească (să venereze) pe bărbat". În traducerea ecumenică a Bibliei, ediția integrală, Paris, 1972, avem traducerea **„et la femme, respecter son mari".** Termenul **a cinsti** este mai cuprinzător în românește, care trimite la textul scripturistic: „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta" (Ex. 20, 12; Mat. 15, 4, 6; 19, 19; E. 6, 2).

Din analiza morfologică a verbului **fovéo** rezultă clar că sensul lui corect, pe care l-a avut în vedere sfântul Apostol Pavel a fost cel de **révérer** = a cinsti profund, a venera, prin iubire, adică soțul să-și iubească soția, ca pe sine însuși, iar soția să venereze prin iubire, să-și cinstească profund soțul în căsnicie.

Cele două verbe, din cele două propoziții coordonatoare din fraza, Ef. 5, 33, se complinesc logic. Este vorba de o figură de stil literară, de a nu se repeta același verb în amândouă propozițiile coordonatoare din frază. Se înțelege că este vorba de verbul „a se iubi reciproc", de vreme ce „vor fi amândoi un trup" (v. 31), căci această unire o realizează iubirea, care este din Dumnezeu, fiindcă „Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8) și Sfânta Taină a Cununiei este Taina iubirii, care nu are nimic comun cu teama sau cu înfiorarea.

Pr. I. Ionescu

„Martorii lui Iehova neagă esența..."

(Urmare din pag. 1)

vează anarhia morală. Nu există nici o răspundere pentru fapte, de vreme ce totul se termină cu moartea sufletelor.

Din 1879, scot o revistă, „Turnul de veghe".

— De ce nu e socotită ca și celelalte denominațiuni protestante?

— E limpede că așa ceva e cu totul împotriva credinței sănătoase, biblice și întrece chiar și cele mai dizidente curente religioase, din familia protestantă și neoprotestantă. Martorii lui Iehova neagă ceea ce este esențial, creștinismul: Sf. Treime, deci dumnezeirea lui Iisus Hristos, nemurirea sufletelor și orice formă de organizare a lumii, promovând anarhia. Singurii care au toate privilegiile, trebuie să fie *Martorii.* Numai ei, eventual, pot fi și nemuritori! În această privință, însă, totul e de o amestecătură de idei, cărora nimeni nu le poate da de cap, nimeni nu poate găsi urme de raționalitate, într-o doctrină ca aceasta.

— E socotită periculoasă?

— Da. Tocmai pentru că face din religie o sperietoare și duce la extreme idei religioase, fără nici o bază serioasă în Revelație. Religia nu e menită să țină lumea în tensiune, ci s-o îndrepte, s-o ferească de păcate, să promoveze familia, să disciplineze morala individuală și cea publică, să țină un echilibru sănătos în viața socială. Și-apoi, doctrina despre moartea sufletelor nu e departe de cea atee. Dacă nu există nemurire și dare de socoteală despre viața pe care o duci, ce criteriu mai rămâne pentru o viață socială sănătoasă, **„în frica lui Dumnezeu"**, cum spune, înțelept, poporul nostru.

— De ce credeți că P. F. Patriarh Teoctist s-a adresat credincioșilor, atrăgându-le atenția asupra acestei mișcări religioase? Considerați că mesajul P. F. Patriarh poate declanșa reacții violente, de masă, împotriva Martorilor lui Iehova?

— Evident, din motivele pe care vi le-am expus până acum. P. F. Patriarh s-a simțit dator să atragă atenția credincioșilor, pentru a preveni pe credincioșii ortodocși asupra pericolelor pe care le comportă eventuala aderare la această grupare religioasă. Din cauza doctrinei lor sociale și religioase, foarte multe state din lume le-au refuzat funcționarea legală. Reacții violente din partea ortodocșilor nu va provoca — credincioșii sunt cuminți — dar ar putea provoca unele reacții ale iehoviștilor, care nu se dau în lături de la acțiuni violente.

— Dar ei nu trebuie să se bucure de aceeași libertate religioasă, ca și celelalte culte?

— Ei nu sunt „cult" sau „Biserică". Sunt organizație religioasă, care și-a căpătat acest statut îndată după revoluția din 1989, într-o vreme de confuzii și dibuiri, de care ei au știut să profite. De libertate nu poți să te bucuri, când tu nu recunoști libertatea altora și când nu recunoști autoritatea celui de la care, totuși, ceri statut de libertate. Biserica Ortodoxă este în dreptul ei, atunci când își apără credincioșii de astfel de dezorientări, care le pot strica așezarea și liniștea sufletească.

— La noi, în România, sunt mulți iehoviști?

— Recensământul din 1992 nici nu-i pomenește. Sunt foarte puțini. Tocmai de aceea, acest Congres, care se pregătește la noi, e socotit a fi mai ales un Congres prozelitist. Nimic nu-i îndreptățește la o asemenea manifestație de masă. De când sunt românii iehoviști, ca să li se ofere un astfel de spectacol, menit să-i dezorienteze în ceea ce au ei mai scump, creștinismul tradițional, sănătos, pe care îl avem de aproape două mii de ani?

— Socotiți, așadar, îndreptățit apelul P. F. Patriarh?

— Bineînțeles. Iehovismul e o incitare la dezordine religioasă, la subminarea credinței istorice a poporului român, la ceea ce a fost întotdeauna factorul de stabilitate, în toată istoria noastră. Atât în ordinea socială, cât și în cea religioasă. El vine dintr-o tradiție străină nouă, din acea Americă în care au putut lua ființă, în ordinea religioasă, toate extravagantele. Și, mai întotdeauna, pornind din minți și medii culturale mai degrabă simpliste și tocmai de aceea fundamentaliste, ignorând realitatea și căutând să subjuge conștiințe. E de mirare că astfel de fenomene au înflorit tocmai acolo unde libertatea e la loc de cinste. E paradoxal, dar și libertatea trebuie ținută sub control, spre a nu devia în anarhie, în doctrine sataniste, în tot felul de aberații. Nu aberațiile definesc democrația!

SFÂNTA LITURGHIE – MAREA IUBIRE

Taină şi Comuniune

XXII.

În pragul Sfintei Împărtăşanii, trăim un moment pe cât de sublim, pe atât de cutremurător. În mod tainic, făptura se apropie să intre în comuniune deplină cu Făcătorul său. Acest „timp" euharistic, rourat de Duhul Sfânt, se parcurge într-o totală lepădare de sine. Asistă şi saltă de bucurie îngerii, pentru că Dumnezeu, Cel necuprins de minte şi de cuvânt, se lasă cuprins în mâna zidirii Sale, fără s-o strivească.

Omul, creaţia Atotputernicului şi nemărginitului Ziditor, devine „cuib" al lui Dumnezeu! El, omul, preotul slujitor, acum ia în mână dreaptă, părticica XC (Hristo), şi ţinând-o cu fiorul temătorului de Dumnezeu, simte, dincolo de simţuri, pe Cel care ţine toate cu mâna Sa. Şi astfel, aplecat în faţa Sfântului Prestol — tron al Dumnezeirii — şi unde sacralitatea devine veşmânt al simţirii umane, el însuşi, pregătit din ajun pentru liturghisire şi împărtăşirea cu Sfânta Euharistie (mulţumire), se roagă în taină, făcând o adevărată mărturisire de credinţă şi zicând: **„Cred Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu, Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. Încă cred că acesta este însuşi Preacurat Trupul Tău şi acesta este însuşi Scump Sânge'e Tău. Deci mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi-mi iartă greşeli'e mele cele de voie şi cele fără de voie, ce'e cu cuvân'ul sau cu lucrul, cele întru ştiinţă şi întru neştiinţă. Şi mă învredniceşte, fără de osândă, să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.**

Cinei Tale celei de Taină, Fiul lui Dumnezeu, astăzi, părtaş mă primeşte, că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi, Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului".

Pe durata pregătirii şi împărtăşirii preotului, strana cântă o priceasnă (cântare de laudă adusă lui Dumnezeu).

Mom'ntul este într-adevăr, culminant şi emoţionant! Slujitorul lui Dumnezeu intră în comuniune directă cu Dumnezeu. Devine un hristofor, purtător de Hristos. Şi după ce s-a împărtăşit cu Sfântul Trup şi Sfântul Sânge al Domnului, îşi şterge buzele cu un şervet'l, precum şi marginea Sfântului Potir, rostind cuvintele: **„Iată s a atins de buzele mele şi va şterge fărădelegile mele şi de păcatele mele mă va curăţi".**

Făcându-se acum, părtaş autentic al Marii Iubiri, preotul, în iubirea sa pentru Dumnezeu şi pentru credincioşii săi, nu vrea să rămână stingher, la acest Mare Ospăţ al Dumnezeirii! El, slujitorul lui Dumnezeu, pregăteşte ca să „guste şi să vadă cât de Bun este Domnul", şi cei care doresc şi sunt de faţă, pregătiţi pentru Marea Taină.

Şi astfel, ia părticelele NI şi KA (biruie), le sfarmă în părticele mai mici, după aproximativ numărul credincioşilor care, după spovedani şi dezlegarea săvârşită de preotul duhovnic, doresc să se împărtăşească, şi le toarnă în Sfântul Potir, pentru împărtăşirea celor ce s-au pregătit.

În timpul acestei pregătiri, preotul zice în taină, rugăciunea: **„Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unul a Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, H istoase, şi sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o slăvim; că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat".**

În practica liturgică şi canonică a Bisericii, înainte de împărtăşirea credincioşilor, nu este îngăduit a turna în Sfântul Potir, părticica pentru Maica Domnului, părticelele pentru cele nouă sfinte cete, inclusiv miridele (părticelele) scoase pentru cei vii şi pentru cei adormiţi, pentru a se evita amestecul cu NI-KA. Laicii, respectiv mirenii credincioşi se împărtăşesc **numai** din părticelele NI-KA[1].

Deci, după ce preo'ul a pregătit Sfânta Euharistie pentru împărtăşirea credincioşilor, iese cu Sfântul Potir în uşile împărăteşti şi înălţându-l, rosteşte, cu toată solemnitatea: **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi"**, iar strana răspunde: **„Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Dumnezeu este Domnul şi s-a arătat nouă".**

Dacă am sta să medităm asupra acestui moment al **„chemării"**, la nunta Mielului[2], nimic nu ne-ar îndreptăţi să stăm de-o parte, ca spectatori. Este o chemare prea sfântă a Celui care, s-a jertfit pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire. Şi dacă ar fi să motivăm amânarea, oare când am fi **„sfinţi"** într-adevăr, ca să putem „gusta din păinea cea cerească şi paharul vieţii"?! Luând însă în considerare că „inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi"[3], e de mare folos sufletesc, pentru fiecare credincios să reflecteze cu grijă asupra acestui moment euharistic.

De altfel, pe cine invită preotul liturghisitor să se apropie „cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste", în acest moment hotărâtor?

Fireşte că nu se adresează „de formă", numai ca să completeze un program liturgic, fiindcă Sfânta Liturghie nu-i un spectacol la care se priveşte ca la televizor, ci este trăire, participare! Şi nici numai unei persoane, ci întregii comunităţi liturgice. Toţi cei ce participă la Sfânta Liturghie — Marea Iubire a lui Dumnezeu, sunt chemaţi! Şi **„Fericiţi cei chemaţi la cina nunţii Mielului"**[4], la Cina Euharistică şi la Masa cea de Taină.

Fiecare Sfântă Liturghie este o chemare la nunta sufletească, la „Ospăţul Stăpânului". Fiind prezent Dumnezeu, prin Sfânta Taina a Euharistiei, în toţi cei ce se împărtăşesc, se trăieşte împreună, cea mai sfântă comuniune, nu numai între om şi Dumnezeu, ci şi între toţi primitorii Tainei şi Dumnezeu, înviorând laolaltă trupul Bisericii şi toţi fiind una întru Hristos, aşa după cum prin fiecare Taină, facem loc lui Dumnezeu, în fiinţa noastră. „Toate Tainele au legătură cu jertfa şi învierea lui Hristos, cu care ne unim în modul cel mai deplin în Euharistie. De aceea, prin Euharistie se desăvârşeşte unitatea Bisericii. Unirea credincioşilor cu Biserica îşi găseşte ultima întărire în împărtăşirea de Hristos, care nu trebuie să fie prea rară"[5].

Prin comuniunea euharistică realizându-se unitatea Bisericii, numai part cipând la Cina euharistică, un credincios devine un mădular viu al Bisericii. Numai acceptând de bunăvoie, comuniunea cu Hristos, aici pe pământ, credinciosul va intra în împărăţia lui Dumnezeu, aşa cum El, Hristos Domnul, ne-a asigurat zicând: „Cel ce mănâncă trupul Meu, şi bea sângele Meu, are viaţă veşnică şi Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi"[6]. În Acatistul Sfintei şi de viaţă Făcătoarei Treimi, se şi roagă credinciosul, zicând: „Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, învredniceşte-ne pe noi a Te vedea faţă către faţă şi a intra în cămara Ta cea luminoasă, la nunta Mielului"[7].

Sfânta Împărtăşanie este supremul **dar**, pe care ni-l face Dumnezeu, pentru a ne ajuta să câştigăm împărăţia cea veşnică, aşa cum exprimă stihira fer'cirii a opta, din slujba Sfintelor Patimi, de la Denia de joi seara: „Coasta Ta, cea purtătoare de viaţă, revărsându-se ca un izvor din Eden, adapă, Hristoase, Biserica Ta, ca pe un rai cuvântător, de unde împărţindu-se ca la început în patru Evanghelii, adapă lumea veselind făptura şi învăţând neamurile să se închine cu credinţă Împărăţiei Tale"[8].

Întreg cultul Bisericii este străbătut, ca de o rază de lumină, de această chemare, adresată credincioşilor pentru părtăşia lor cu Hristos, care s-a jertfit pe cruce, pentru mântuirea tot celui ce crede. Astfel se exprimă atât de plenar, una din creaţiile imnografice ale tradiţiei creştine ortodoxe, în slujba Sfintelor Patimi, zicând: „Să tacă tot trupul omenesc şi să stea cu frică şi cu cutremur...", glăsuieşte, în loc de Heruvic, la Liturghia Sf. Vasile cel Mare, îndemnul patetic, prezentat şi în imnografia triodică, de la vecernia din săptămâna Patimilor (Trop gl. 5.)... „Să tacă... şi nimic pământesc întru sine să nu gândească, că Împăratul împăraţilor, şi Domnul domnilor, **merge să se junghie şi să se dea spre mâncare credincioşilor.** Şi merg înaintea Lui cetele îngereşti, cu toată căpetenia şi puterea, heruvimii cei cu ochi mulţi şi Serafimii cei cu câte şase aripi, feţele acoperindu-şi şi cântând cântare: Aliluia, Aliluia, Aliluia"[9].

Când preotul se roagă în taină, în timpul ecteniei dinainte de **Tatăl nostru,** la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, sufletul lui ca slujitor al lui Dumnezeu, vibrează cu multă responsabilitate şi nu numai pentru sine, ci şi pentru ceilalţi împreună slujitori şi pentru toţi credincioşii de care răspunde, în a-i ajuta, cu lumina preoţiei care i s-a dat, să urce împreună pe cărarea mântuirii, pentru a se prezenta nu numai la masa cea de Taină a Ospăţului euharistic al Sfintei Liturghii, ci şi în ziua Judecăţii celei mari. De aceea, zice: „Dumnezeul tainelor celor negrăite şi nevăzute, la care sunt vistieriile cele ascunse ale înţelepciunii şi ale cunoştinţei, Care ne-ai descoperit nouă slujba acestei Liturghii şi pentru multă iubirea Ta de oameni ne-ai pus pe noi păcătoşii, să-Ţi aducem Ţie daruri şi jertfe pentru păcatele noastre şi pentru cele din neştiinţă ale poporului. Însuţi nevăzutule împărat, Cel ce faci lucruri mari şi nepătrunse, mărite şi minunate şi fără de număr, caută spre noi nevrednicii robii Tăi, cei ce stăm înaintea sfântului Tău jertfelnic, ca înaintea scaunului de Heruvimi, pe care odihneşte Unul Născut Fiul Tău şi Dumnezeul nostru, prin înfricoşătoarele Tale Taine, ce sunt puse înainte, şi liberându-ne pe noi şi credinciosul Tău popor de toată necurăţia, sfinţeşte sufletele şi trupurile noastre ale tuturor, cu sfinţire neştearsă, ca întru cuget curat, cu faţă neînfruntată şi cu inima luminată, împărtăşindu-ne cu aceste Dumnezeeşti şi Sfinte Taine şi printr-însele vii făcându-ne, să ne unim cu Însuşi Hristosul Tău, adevăratul Dumnezeul nostru, Care a zis: **Cel ce mănâncă Trupul meu şi bea Sângele Meu, întru Mine rămâne şi Eu întru el;** (In. 6, 56), ca sălăşluindu-se şi petrecând întru noi, Cuvântul Tău, Doamne, să ne facem Biserică a Preasântului şi închinatului Tău Duh şi izbăvindu-ne de toată uneltirea diavolească, ce se lucrează în faptă sau în cuvânt sau în gând, şi să dobândim bunătăţile cele făgăduite nouă, împreună cu toţi sfinţii Tăi, care din veac au bineplăcut Ţie"[10].

Dacă cel invitat la o nuntă obişnuită nu poate rămâne indiferent, ci se frământă, ce să facă şi cum să se îmbrace şi ce să ducă?, atunci, un credincios adevărat nu poate să rămână străin la auzul acestei chemări liturgice, pentru Ospăţul cel Mare: „Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi"!

Şi într-adevăr, sunt parohii, unde prin tradiţie, credincioşii, participând la Sfânta Liturghie, când aud aceste cuvinte de invitare la „nunta Mielului", automat **se mişcă toţi, avansând,** un pas, ca un răspuns sufletesc, prin prezenţa lor, chiar dacă nu se împărtăşesc toţi.

E într-adevăr, semnificativă mişcarea lor, ca a unora care urmăresc cu sfinţenie, fiecare moment l'turgic, dorind să se facă părtaşi Sfintelor Taine. Iar cei care se împărtăşesc, în toate bisericile, îşi aprind lumânarea, stau în genunchi şi rostesc după preotul slujitor: **„Cred, Doamne, şi mărturisesc..."**, apoi, cu lumânarea în mâna stângă, cu mâna dreaptă apucând şervetelul de la Sfântul Potir, îl ţin sub bărbie ca să nu cadă pe jos nici urmă din Sfintele Taine.

Preotul slujitor, luând cu linguriţa, Sfântul Trup şi Sfântul Sânge, din Sfântul Potir, zice: **„Se împărtăşeş'e robul sau roaba lui Dumnezeu, N, cu Cinstitul şi Sfântul Trup şi Sânge, al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin"**[11].

După prim'rea Sfintelor Taine, credinciosul îşi tamponează uşor buzele, cu şervetelul, sărutând Sfântul Potir şi închinându-se, se retrage, luând anaforă şi mulţumind lui Dumnezeu. Este bine şi chiar se şi obişnuieşte în unele parohii, ca la împărtăşirea credincioşilor cu Sfinte Taine, doi copii sau doi tineri, să ţină întins, un şervet mai mare, sub Sfântul Potir, care să asigure ca n'ci un strop din Sfintele Taine, să nu ajungă pe jos. Toate aceste şervetele şi şervetul mai mare, se vor spăla în vas curat, de-o credincioasă văduvă, mai în vârstă, sau de o tânără fecioară, iar apa se aruncă în loc curat sau în apă curgătoare.

În timp ce se împărtăşesc credincioşii, strana cântă: **„Trupul lui Hristos primind** (în perioada pascală), sau **„Cinei Tale, celei de Taină"**, în restul anului.

După împărtăşirea credincioşilor, preotul rosteşte, din raţiune de timp, măcar una din Rugăciunea de mulţumire, după dumnezeeasca împărtăşire, şi anume: Rugăciunea a patra a Sfântului Chir'l al Alexandriei: **„Trupul Tău cel sfânt, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, să-mi fie spre viaţa de veci, şi Sângele Tău cel scump, spre iertarea păcatelor. Şi să-mi fie mie Euharis'ia aceasta spre bucurie, spre sănătate şi spre veselie. Şi la înfricoşătoarea şi a doua venire a Ta, înv edniceşte-mă pe mine păcătosul să stau de-a dreapta slavei Tale, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale şi ale tuturor sfinţilor Tăi. Amin."**[12]

După ce preotul a terminat cu împărtăşirea credincioşilor, aşază Sfântul Pot'r pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă, la mai întâi părticica Născătoarei de Dumnezeu, zicând, lăsând-o în Sfântul Potir: **„Luminează-te, Luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum şi te bucură, Sioane, iar tu, Curată, Născătoare de Dumnezeu, veseleş'e-te, întru Învierea Celui născut al tău".** Când toarnă în Sfântul Potir, părticelele pentru cele nouă sfinţite cete, preotul zice: **„O Paştile cele nouă şi preasfinţite, H istoase!, O, Înţelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu şi Pu'erea! Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine, mai cu adevărat, în ziua cea neînsera'ă a Împărăţiei Tale".** Apoi, preotul trage uşor cu buretele, în Sf. Potir, m ridele pentru cei vii şi pentru cei morţi, ştergând sf. disc şi sf. antimis, cu mare atenţie şi punând în Sf. Potir toate părticelele, zicând: **„Spală Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu Cins'it Sângele Tău, pentru rugăciunile sfinţilor Tăi.** Şi apoi, preotul citeşte în taină, Rugăc'unea de Mulţumire: **„Mulţumim Ţie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noaste, că şi în ziua de acum ne-ai învrednicit pe noi de cereştile şi nemuritoarele Ta'e Taine. Îndreptează calea noastră, întăreşte-ne pe noi, pe toţi, într-u frica Ta; păzeşte viaţa noastră, întăreşte paşii noştri, pentru rugăciunile şi mijloc'rile măritei Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi pentru ale tuturor sfinţilor Tăi".**

După acestea, preotul, luând Sf. Potir în mâna dreaptă şi ieşind în uşile împărăteşti, cu el binecuvântează credincioşii, rostind majestos: **„Mântuieşte Dumnezeule, poporul Tău şi bin'cuvântează moştenirea Ta"**, iar strana răspunde: **„Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul cel ceresc; am aflat credinţa cea adevăra'ă, nedespărţitei Sfintei Treimi închinându-ne, că aceasta ne-a mântuit pe noi".** — În perioada pascală se cântă: „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe **moarte călcând şi celor din morminte, viaţă dăruindu-le"**, iar de la Drăgătan şi până la Rusalii, se cântă troparul: **„Înălţatu-te-ai întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând ucenic'lor Tăi, cu făgăduinţa Sfântului Duh, încredinţându-se ei prin binecuvântare, că Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Izbăvitorul lumii".**

Preotul, în'orcându-se în Sf. Altar, pune Sf. Potir pe Sf. Antimis de pe Sf. Masă, lângă Sf. Disc şi le tămâiază de trei ori, zicând pentru sine: **„Înalţă-Te peste c'uri, Dumnezeule, şi peste tot pământul slava Ta".** Apoi, preotul, închinându-se de trei ori în faţa Sf. Mese, ia Sf. Potir în mâna dreaptă, iar în stânga Sf. Disc şi ţinând Sf. Potir deasupra acoperămintelor de pe Sf. Disc, zice în taină: **„Binecuvântat este Dumnezeul nostru..."**, şi sfârşindu-se de cântat la strană: **„Am văzut Lumina cea adevărată..."**, se întoarce către credincioşi, zicând cu glas mare, din sfintele uşi: ... **„totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor"**, iar strana zice: **„Amin". Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să lăudăm mărirea Ta, că ne-ai învrednicit pe noi a ne împărtăşi cu Sfintele, cele fără de moarte, Preacinstitele şi de viaţă făcătoarele Tale Taine. Întăreşte-ne pe noi întru sfinţenia Ta, toată ziua să ne învăţăm dreptatea Ta. Aliluia, Aliluia, Aliluia".**

Preotul, duce acum Sf. Potir şi Sf. Disc, la Proscomidier şi cădeşte Sfintele, de trei ori, nimic zicând, după care, continuă S'ânta Liturghie cu ectenia: **„Drepţi, primind Dumnezeeştile, Sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereştile şi de viaţă făcătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulţumim Domnului".** Ori, acest plural din rugăciune, nu ne obligă sufleteşte să participăm e'ectiv, la Sfânta Liturghie? Oare numai o dată în an, în mod oficial, calendaristic, în preajma Sfintelor Paşti, sau de patru ori în an, puţini credincioşi, în mod tradiţional, să se împărtăşească, iar în restul anului, participând la Sfânta Liturghie şi auzind cuvintele de mai sus, să ne aducem doar aminte de ceea ce făceau primii creştini?! Aceasta este marea întrebare, la care fiecare credincios, partic'pând la Sfânta Liturghie, este chemat la un **„moment"** de reflecţie pentru sine.

Pr. Nichifor Todor

---

1 Atât în Liturghierul citat, pg. 137, cât şi în ultima sa ediţie: LITURGHIER, editat de Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1995, p. 168, se dau îndrumări care pot duce tocmai la anularea a ceea ce menţionează în continuarea îndrumărilor: **„Se cuvine a şti însă,** că din părticelele celor nouă cete, sau din celelalte ce sunt pe sfântul d'sc, pentru vii şi pentru morţi, (miridele), **preotul nu trebuie să împărtăşească nicidecum pe cineva,** ci numai din c'le două s'nte ce au rămas din Sfântul Agneţ pe Sfântul Disc, adică din NI şi KA să-i cuminece.

Considerăm că e mai practic şi corect, ca atunci când sunt credincioşi pentru împărtăşit, indiferent de numărul lor, să fie turnate în Sf. Potir numai sfintele părţi NI şi KA, şi abia după împărtăşirea credincioşilor, să fie adunate cu buretele, de pe Sf. Disc în Sf. Potir, părticica pentru Ma'ca Domnului, pentru cele nouă sfinte cete şi miridele pentru vii şi morţi.

De asemenea, este cu totul inadmisibil a da pentru **„acasă"**, încurajând superstiţiile în popor, nici o fărâmitură din miridele de pe Sf. Disc, cum obişnuiesc unii slujitori, pe alocurea (?).

2 Vezi Mt. 22; In. 1, 29 şi Is. 1, 13—19.

3 Ps. 50, 18.

4 Apc. 19, 9.

5 Prof. Pr. Dr. D. Stăniloae: Spiritualitate... op. cit., p. 413:

6 In. 6, 54.

7 Acatistier, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ort. Rom., Bucureşti, 1982, p. 59.

8 Triod cit., p. 605.

9 Triod cit., p. 675.

10 Liturghier cit. ed. 1995, p. 272—3.

11 Unii preoţi, dintr-o profană şi nechibzuită atenţie, folosesc două linguriţe, pe care le schimbă, după împărtăşirea fiecărui credincios, muindu-le pe rând într-un pahar cu apă? Este de neconceput! Oare efectul apei depăşeşte în purificare pe cel al Sfintelor Taine?! Unde mai este atunci **„frica de Dumnezeu, credinţa şi dragostea?!"** Probabil că s-a procedat din naivitate.

12 Vezi Liturghier, cit. ed. 1995, p. 320—324: Rugăciuni de MULŢUMIRE, pe care, orice preot silitor, le citeşte după fiecare S'ântă Liturghie, pentru sine. Aceste rugăciuni fac parte din rânduiala Sfintei Împărtăşiri, obligatorii pentru fiecare liturghisitor şi în măsura posibilităţilor, pentru toţi credincioşii care se împărtăşesc... idem, p. 287—324.

Este cuviincios ca slujitorul lui Dumnezeu să nu „se lanseze în inovaţii cultice, adăugând alte cuvinte ca b. o.: „Să-mi fie mie" **(Doamne),** repetat de 2—3 ori, în textul rugăciunii autentice. De aceea, să se înveţe rugăciunea corect, pe de rost, ca să poţi învăţa şi pe alţii, promovând în felul acesta, uniformitatea Cultului.

(Urmare din pag. a 4-a)

GEORGE UCENESCU

tichiei) ... devin tot mai dese. Ne rezervăm a vorbi cu altă ocazie până unde se poate recomanda şi e practicabilă introducerea muzicii vocale în rândul nostru. Acum ne mărginim a exprima: «Că nu tot ce e nou e şi bun, nu tot ce e vechi e şi rău»" **(A cincea programă a gimnaziului... pe anul şcolar 1863—64,** p. 32).

Sensibilizat, afectat, de bună seamă de cele plănuite dar şi, evident, îndeplinite, George Ucenescu se vede în situaţia de a se retrage din postul de profesor al Gimnaziului românesc (1865) şi astfel «sistima» sa condensată în **Tractatu teoretico-practicu de musica eclesiastica gr. orientală"** o va propune doar la şcoala primară din Groaveri şi, în mod excepţional, pentru scurtă vreme, elevilor din clasa I gimnazială proveniţi din satele zonelor Făgăraş şi Ţara Bârsei.

Rămânând doar psalt şi învăţător pentru cântările bisericeşti George Ucenescu va traversa o perioadă marcată şi de unele insuccese didactice. La petiţia directorului său, înv. G. Bellis'mus, conducerea **Eforiei şcolare** este pusă în situaţia de a-l atenţiona pe venerabilul psalt şi susţinător al vieţii artistice locale în următorii termeni: „Deoarece cu ocasiunea esamenelor şcoalelor noastre normale din anul scolastic 1880—81 nu s-a observat destul succes în cântările bisericeşti, aşa subscrisa Euforia să vede constrânsă a Ve admona cu toată scumpatatea aşteptând că la esamenul anului şcol. 1881—2 să produceţi un resultat deplin satisfăcătoriu" **(Arh. st. Braşov. Fondul Eforia şcoalelor,** nr. doc. 107, fila 19).

În anii de după 1865 încercările de predare a muzicii psaltice vor fi tot mai palide şi întâmplătoare iar însemnarea lui Georje Ucenescu va reflecta situaţia momentului respectiv: „Am servit în ambele posturi 35 ani; apoi dând afară d n şcoală Mus'ca Bisericească şi înfiinţându-să pro esor de cor musical eu am lipsit din şcoală rămânând cu strana mea. Şi să să ştie, că Biserica noastră din vechime a avut cântările după arta psalt chiei ca grecii; însă după moartea mea cred că nu va mai cânta nime după notele orientale ci va cânta f'eştecare cum îl taie capul (fără nici o regulă). Braşov, 22 septembrie 1889. George Ucene cu Psalt" **(Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului,** Bucureşti, Editura Minerva, 1980, facsimil 25. Text ales şi stabilit, note de Vasile Oltean. Prefaţă de Alexandru Duţu).

Desigur, momentele şi etapele importante privind evoluţia învăţământului muzical din Braşov nu se vor opri aici. Prestigiul Gimnaziului românesc va atrage spre catedra sa pe câţiva d ntre cei mai valoroşi muzicieni români predecesori precum Ciprian Porumbescu, George Dima, Iacob Mureşianu, Nicolae şi Timotei Popovici şi alţii.

Câteva concluzii se impun, totuşi:

1. Ca profesor, psalt şi compozitor, fie în cadrul gimnaz'ului braşovean, fie la cursurile organizate cu sprijinul Comitetului parohial din Şchei, George Ucenescu a creat o şcoală de muzică religioasă care, după cum se poate înţelege, a produs o benefică înrâurire în conservarea şi dinamizarea melosului tradiţ onal românesc de sorginte bizantină;

2. Creaţiile de muzică elaborate „pentru noii cântăreţi" sau „prescurtate pentru delăturarea greului" s-au înscris, în mod cu totul special, pe linia de dezvoltare a muzicii psaltice româneşti, datora ă marilor înaintaşi: Ieromonahul Macarie, Anton Pann, D'mitrie Suceveanu şi mulţi alţi anonimi;

3. Prin activitatea pedagogică şi de creaţie, prin notarea cântecelor populare şi religioase din vremea sa, George Ucenescu a dovedit o productivă conştiinţă profesională şi patriotică, mai ales.

Privirea aceasta, evident, destul de rezumativă a vrut să omagieze, în primul rând, o lume cu arta ei ce până la înfiinţarea conservatoarelor de muzică de la Iaşi (1860) şi B ureşti (1864) era singura ce prospera la strana bisericilor şi mânăstirilor voievodale, în şcolile conduse de Macar e şi Anton Pann sau la Athos iar prin George Ucenescu şi aici în Şcheii Braşovului; în Transilvania.

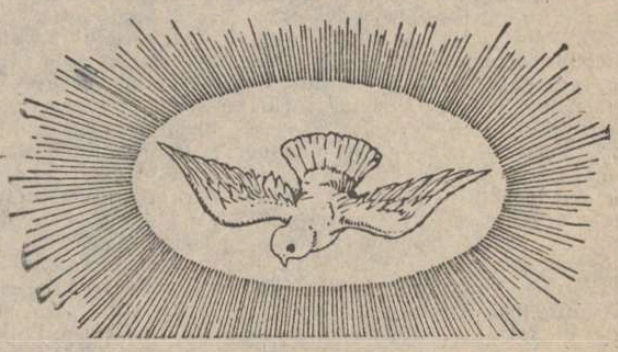

Obligaţia preoţilor de a se spovedi

Dacă botezul e baia curăţitoare datorită căreia prin apă şi prin Duhul Sfânt omul comunică din nou cu Dumnezeu, intră din nou în împărăţia Sa, pocăinţa împreună cu celelalte Sf. Taine, îl consolidează definitiv în „pământul celor vii", în familia Părintelui ceresc.

Păcatul se ţine de om ca umbra şi „dacă n-ar fi pocăinţa, spovedania, abia de s-ar mântui cineva".[1]

„Două lucruri stau în faţa firii omeneşti decăzute — zice Sf. Ioan Gură de Aur, păcatul şi pocăinţa, păcatul e rana, pocăinţa leacul. Precum în trup sunt răni şi leacuri, tot aşa în suflet sunt păcate şi pocăinţă. Dar păcatul e împreunat cu ruşinea, iar pocăinţa aduce încredere şi curaj. Este rană şi leac, păcat şi pocăinţă, în rană e puroi, în leac, curăţirea de puroi, în păcat ocara, în păcat râs, în pocăinţă încredere, în pocăinţă libertate, în pocăinţă curăţire de păcat. Ia seama cu luare aminte, după păcat urmează ruşinea, după pocăinţă încrederea".[2]

Păcatul e rană, e boală. Boala nu se poate lecui fără de doctor. Doctorul e duhovnicul. În lumea văzută, părintele duhovnic poartă misiunea Părintelui ceresc, care-şi ridică prin duhovnic pe fiii căzuţi, îi creşte şi-i adună iar, la sânul Său. Un lucru să ne fie limpede: pocăinţa se desăvârşeşte numai pe lângă duhovnic — urmaşul lui Hristos. El cercetează rana, îşi dă seama de gravitatea şi leacul ei, el o tămăduieşte şi face sănătos din bolnav, el după cuvântul Scripturii este „gura lui Dumnezeu", căci „de vei face om vrednic din nevrednic, ca gura mea vei fi" zice Domnul (Ieremia XV, 19).

E atât de minunată taina pocăinţei săvârşită în Biserică, prin spovedanie, prin duhovnic, încât în lumina Sf. Părinţi ea capătă proporţiile judecăţii lui Dumnezeu. Sf. Ciprian numeşte mărturisirea: judecată mai înainte de judecata lui Hristos,[3] iar Sf. Simeon Noul Teolog întăreşte această învăţătură astfel: „sunt două judecăţi — spune el: una aici pe pământ în vederea mântuirii, alta după sfârşitul lumii, este judecata osândirii. În viaţa de acum, când prin pocăinţă, noi din propria noastră voinţă ne găsim vinovaţi, primim judecata şi intrăm liberi în lumina dumnezeească. În acelaşi timp, prin dragostea şi milostivirea dumnezeiască, această acuzare şi judecată se face în taină, în străfundurile sufletului nostru, pentru curăţire şi iertarea păcatelor noastre. Numai Dumnezeu, noi înşine şi duhovnicul vedem atunci străfundurile ascunse ale inimilor noastre. Credincioşii care suferă în viaţa de acum, o asemenea judecată nu au a se mai teme de o altă cercetare. Însă acelora care nu vor deloc să intre de aici de jos în lumină pentru a fi acuzaţi şi judecaţi, celor care urăsc lumina, a doua venire a lui Hristos, le va descoperi lumina, care le rămâne ascunsă în prezent şi va scoate printr-însa la arătare tot ce rămâne tainic. Tot ceea ce noi ascundem azi în adâncul inimii nevrând deloc să descoperim în pocăinţă, se va descoperi atunci în lumină, înaintea feţii lui Dumnezeu, înaintea universului întreg şi aşa cum suntem în realitate, va ieşi la arătare".[4]

În aceste puţine cuvinte începătoare am văzut însemnătatea şi minunata putere a tainei pocăinţei. Stă acum înaintea preoţilor o întrebare asupra căreia să privim cu toată greutatea: trebuie oare să ne spovedim şi noi? Noi, preoţii, ca unii care „ne-am învrednicit să fim următori tot aceluiaşi prea sfânt dar şi har, ca şi Sf. Apostoli, care au auzit din gura Domnului Hristos „oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în ceruri, şi oricâte veţi dezlega pe pământ, vor fi dezlegate şi în ceruri" încât şi noi putem lega şi dezlega păcatele poporului creştinesc, noi „iconomii tainelor lui Dumnezeu", trebuie să fim totodată şi săvârşitori ai acestor taine sfinte? Repet, suntem obligaţi şi noi să ne spovedim?

Se poate spune dintru început, că numai o nepăsare şi uscăciune sufletească, numai nepurtarea de grijă pentru mântuirea noastră, îngăduie punerea unei asemenea întrebări. Totuşi pentru că este nedumerire într-o astfel de problemă, trebuie să stăruim asupra ei cu o adâncă seriozitate.

Mai întâi, care-i argumentul acelora care tăgăduiesc necesitatea spovedirii preoţilor. Ei zic: — Preoţia, înseamnă un har în plus faţă de ceilalţi creştini, un acoperământ dumnezeiesc, o taină mai mult, o taină care îl înalţă pe preot, slujitorul lui Dumnezeu, la cinstea de judecător al păcatelor celorlalţi credincioşi. Şi atunci, acest har prin care preotul primeşte el mărturisirile tainelor sufleteşti ale penitenţilor şi le judecă, îl scuteşte de obligaţia de a-şi mărturisi propriile sale păcate.

Să fie oare aşa? Să fie oare preoţia un scut, un acoperământ al păcatelor sale ca om şi ca preot? Dimpotrivă! Urmând acest cuvânt, cădem în vina pe care o aducea Mântuitorul preoţilor legii vechi: „Ei leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii camenilor, dar ei nici cu degetul nu vor să le mişte" (Mat. XXIV, 4). Aşa-i! Nici o lege a lui Dumnezeu, nici un cuvânt al învăţătorilor Bisericii nu ne scuteşte de obligaţia de a împlini noi întâi tainele Lui, de a ne curăţi întâi pe noi şi pe urmă pe fiii noştri duhovniceşti. Nu putem pune sarcini asupra altora, fără ca noi să le împlinim întâi. Preoţia nu ne scuteşte de la aceasta, ci dimpotrivă mai mult ne sileşte. „Poate oare un orb să povăţuiască pe alt orb?" zice Domnul. — Nu vor cădea amândoi în prăpastie?" (Mat. XV, 14). Iar Sf. Pavel se destăinuieşte astfel corintenilor: „ci mă port aspru cu trupul meu şi-l pun sub stăpânire ca nu cumva după ce am propovăduit altora, eu însumi să fiu lepădat" (I Corint. IX, 27).

Harul preoţiei nu scuteşte pe omul preot de a se curăţi de păcatele proprii, prin tainele orânduite de Sf. Biserică pentru întreaga Biserică. Preotul nu se poate rupe din această solidaritate de împărtăşire a tainelor cu restul Bisericii, detaşându-se şi ridicându-se într-un anumit fel deasupra trupului ei. Noi împlinim tainele nu în numele nostru, ci în numele lui Hristos prin Duhul Sfânt cel trimis de El de la Tatăl.

Ca şi arhiereul Legii vechi, care, precum este scris, deşi avea o chemare deosebită din partea lui Dumnezeu (Evrei V, 4), totuşi aducea jertfe atât pentru păcatele sale cât şi pentru ale norodului, ca şi ceilalţi preoţi ai Legii vechi care, când se apropiau de altar, se spălau în baia de aramă — cum poruncise Domnul lui Moisi (Ex. XV, 32), tot astfel şi noi preoţii lui Hristos înainte de a ne apropia de altarul pe care se jertfeşte însuşi Fiul lui Dumnezeu trebuie să ne spălăm de păcatele noastre, să ne curăţim pentru a sta fără de prihană în faţa lui Dumnezeu cel sfânt.

Harul preoţiei nu este un acoperământ al păcătoşeniei noastre, nu numai că nu ne scuteşte de obligaţia mărturisirii şi curăţirii păcatelor, nu numai că nu ne acoperă viaţa în păcat, ci mai mult ne scoate la iveală, la arătare viaţa noastră, cu toate ale ei, ne ridică „pe vârful muntelui", cum zice Domnul, „ne aşază ca pe o cetate pe vârful muntelui pe care toţi s-o vadă, ca pe o lumină în sfeşnic, încât să lumineze tuturor celor din casă" — şi „oamenii văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Mat. V, 14—16) sau, văzând pe cele rele ale slujitorilor Lui să hulească numele Lui (Romani II, 24).

Preoţia a fost aşezată de Mântuitorul pentru împlinirea tainelor în Biserică. E drept, lucrarea harului preoţiei se săvârşeşte chiar şi independent de viaţa morală a sfinţiţilor slujitori. E mila lui Dumnezeu care-şi varsă harul pentru nevoile credincioşilor, slujindu-se de preot ca de un vas, o unealtă a iconomiei sale. Dar preotul este şi el om şi creştin. Ca om — fie şi chemat la preoţie, ba cu atât mai mult — pe cât îi este cinstea de mare, pe atât trebuie să se îngrijească neîncetat de propria sa curăţie şi mântuire.

Pururea pomenitul arhiepiscop Teofil al Clujului, tâlmăcind cuvintele Mântuitorului în legătură cu problema care ne preocupă spune: Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: „Doamne, Doamne! N-am proorocit noi în numele Tău? N-am scos noi demoni în numele Tău şi n-am făcut noi multe minuni în numele Tău? Atunci le voi spune curat: „niciodată nu v-am cunoscut, depărtaţi-vă de la mine, voi toţi care lucraţi fărădelege" (Mat. VII, 22—23). Apoi adaugă: „În ziua judecăţii mulţi clerici răi şi păcătoşi vor căuta să-şi dobândească intrare în rai în baza puterilor ce le-au avut". Dar ei vor fi izgoniţi pentru fărădelegile lor. „Adevărat că aţi proorocit, aţi învăţat în numele Meu, aţi scos demoni cu maslul şi spovedania Mea, aţi făcut minuni de tămăduire sufletească în numele Meu, dar pentru că voi aţi făptuit fărădelegea vă resping... în numele Meu, cu delegaţie de la Mine aţi îngrijit de sufletele altora iar pe al vostru l-aţi lăsat în paragină... cu sângele Meu aţi primit sufletele altora în spovedanie, iar pe al vostru l-aţi neglijat, l-aţi oropsit cu nepăsare. Ce a fost valabil pentru alţii, ce aţi pretins altora, nu a fost valabil şi nu le-aţi pretins de la voi înşivă. Făcătorilor de minuni harice, vă alung, duceţi-vă de la faţa Mea".[5]

Nu are preotul oare de dat socoteală pentru o sumedenie de greşeli legate în chip deosebit de slujba sa sfântă ca de pildă: grija pentru cele sfinte, dacă slujeşte şi predică în duminici şi sărbători, dacă este grăbit, nepăsător sau rece în slujbă, dacă răspunde imediat la chemările credincioşilor, dacă n-au murit cumva credincioşi nespovediţi, neîmpărtăşiţi sau prunci nebotezaţi din pricina sa, etc.

(continuare în numărul viitor)

Pr. Al. Andrei

1 Sf. Ioan Scărarul: Scara. Cuv. VII. trad. rom. dactil. pag. 92.
2 Sf. Ioan Gură de Aur: Omilia VIII. Despre pocăinţă. După Pr. S. Morozanu: Taina Pocăinţei — în rev. Mitr. Olt. nr. 8, pag. 496.
3 După Chaignon, Meditaţii pentru preoţi, trad. Pr. S. Chişiu, Cluj, 1943, pag. 124.
4 Sf. Simeon Noul Teolog. Om. 52, după V. Lossky: Essai sur la Théologie mystique de l'Eglise d'orient. Paris 1944, pag. 205.
5 P. S. Episcop Teofil: Spovedania clericilor, în Rev. Mitr. Mold. şi Suc. octombrie-noiembrie, 1955, pag. 702.

Ştiri din lumea creştină

— În toamna anului trecut, cu prilejul împlinirii a 1900 de ani de la scrierea ultimei cărţi din Canonul biblic al Noului Testament, Apocalipsa, a fost reeditată prin fotocopiere, o ediţie de lux a „Evangheliei Apocalipsei" numită aşa pentru faptul că pe coperţile aurite ale acestei Evanghelii au fost reprezentate 26 de scene din cartea Apocalipsei.

De menţionat faptul că, această ediţie de lux a fost reprodusă după Evanghelia tipărită la Veneţia în tipografia lui Nicolaus Saros la anul 1728 şi care a fost dăruită împreună cu alte odoare Mânăstirii Sf. Ioan Evanghelistul din insula Patmos de către **domnitorul român** Mihail Şuţu în anul 1787. Ea a fost adusă de la Bucureşti în insula Patmos de către Daniil Sevastias şi are gravată pe una din coperţile metalice stema Ţării Româneşti şi menţiunea donatorului român.

Scoasă acum într-un număr simbolic de 1900 de exemplare, câţi ani s-au împlinit de la scrierea Apocalipsei, primele 30 de exemplare au fost dăruite şefilor de B'serici şi altor personalităţi marcante prezente la grandioasa manifestare din insula Patmos.

— Revista „Peiraïki Ekklisia", a Mitropoliei din Pireu, publică în numărul ei ultim pe anul trecut un bogat reportaj privind festivităţile aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române ce au avut loc la Bucureşti şi în alte oraşe ale ţării şi la care au participat căpeteniile Bisericii Ortodoxe în frunte cu S.S. Patriarhul Bartolomeu al Constantinopolului.

Aceeaşi revistă publică şi un alt reportaj despre vizita în Moldova a I.P.S. Mitropolit Kalinikos al Pireului în luna octombrie a anului trecut, şi care a participat la prăznuirea Sf. Cuvioase Paraschiva de la Iaşi.

— După Sinodul Bisericii Greceşti şi Sinodul Bisericii Bulgare s-a pronunţat împotriva unei vizite a Suveranului Pontif în Bulgaria. S. Sa Ioan Paul al II-lea şi-a exprimat dorinţa de a face o vizită catolicilor din Bulgaria, care reprezintă doar 1% din totalul populaţiei ţării. Sf. Sinod a calificat-o inoportună, arătând că ea ar putea genera noi tensiuni confesionale în Bulgaria.

— Aproximativ 5 000 de musulmani s-au convertit la ortodoxie şi au primit botezul creştin în ultimii ani în Bulgaria, a declarat recent părintele Boian Sareef. Acest lucru a provocat reacţia negativă a Turciei, care a calificat-o drept o acţiune de deznaţionalizare a etnicilor turci din Bulgaria. Ultimul botez, pe care l-au primit câteva sute de persoane, a avut loc la istorica mânăstire Baciovo.

— Mai mult de 400 de organizaţii parareligioase acţionează astăzi, desigur destul de slab, în Grecia — a anunţat regretatul teolog, expert în astfel de probleme, pr. Antonios Alevizopoulos, fost director al „Biroului de luptă împotriva ereziilor", ce funcţionează în cadrul Bisericii Greciei. Recent au fost dezvăluite acţiunile subversive ale Bisericii Scientologice în Atena, ce se ascundea sub masca unei organizaţii filozofice.

— S.S. Bartholomeos I, Patriarhul Ecumenic de Constantinopol şi-a amânat „sine die" vizita oficială în Biserica Ortodoxă Greacă, în fruntea unei delegaţii de ierarhi ai Scaunului Ecumenic, vizită programată pentru a doua decadă a lunii mai a.c.

— Universitatea din Louvain (Belgia) a acordat recent S.S. Patriarhului Ecumenic Bartholomeos I, titlul de „Doctor Honoris Causa". Hotărârea senatului Universităţii Catolice din Louvain a fost dată publicităţii la începutul lunii februarie a.c., şi este motivată de „marea personalitate a patriarhului Bartholomeos," campion al relaţiilor frăţeşti dintre Răsăritul ortodox şi Apusul catolic şi protestant".

— O delegaţie a Consiliului Bisericilor Europene şi a Conferinţei Sinodale a Episcopilor Catolici din Europa, au vizitat recent toate Bisericile istorice din Irlanda de Nord, cu scopul de a găsi cele mai juste căi de împăcare şi de bună convieţuire confesională între membrii acestora. De mai bine de 25 de ani Irlanda de Nord este teatrul unor sângeroase lupte pe motiv confesional între comunităţile catolice şi protestante.

— Persoane necunoscute au profanat şi au distrus mormântul Sf. Neomartir Filumen, aflat în cimitirul Patriarhiei Ierusalimului din Sfântul Sion. Arhimandritul Filumen a fost slujitor al paraclisului ortodox aflat lângă puţul lui Iacob, unde avusese loc convorbirea Mântuitorului cu femeia samariteancă şi a fost ucis de persoane necunoscute la 16 noembrie 1979, fiind la scurt timp canonizat ca neomartir de Patriarhia Ierusalimului.

— Moaştele celui mai venerat sfânt şi părinte duhovnicesc al Bisericii Greciei, Sf. Cosma de Etolia, aflate în Albania, au fost furate în chip misterios cu câteva luni înainte de persoane rămase necunoscute. Sf. Moaşte au fost ridicate din biserica unde se păstrau şi duse la Muzeul din Fieri pe motivul că în biserică nu erau în siguranţă. Pe traseu însă, ele au fost furate, iar persoane neidentificate au cerut într-un apel telefonic adresat Arhiepiscopului Anastasios al Albaniei ca preţ de răscumpărare suma de 150 000 de dolari (!).

— Arhiepiscopului Anastasios Ianoulatos, primatul Bisericii Albaniei, i-a fost conferit recent titlul de „Doctor Honoris Causa" al Facultăţii de Teologie din cadrul Universităţii „Aristotel" din Tesalonic. Cunoscut şi remarcabil teolog, cu studii de specialitate în domeniul Istoriei Religiilor, S. Sa a fost până la alegerea sa ca arhiepiscop, profesor al Facultăţii de Teologie din Atena.

Arhid. Visarion Bălţat

SFÂNTA TRADIŢIE

Cuvântul **„tradiţie"**, mult folosit în vorbirea şi în scrisul nostru, îşi are obârşia în limba latină şi este păstrat aproape în aceeaşi formă — **traditio** — pe care o avea în limba strămoşilor noştri romani. Acest cuvânt înseamnă: ceea ce s-a transmis sau s-a predat urmaşilor, ceea ce s-a lăsat moştenire, ceea ce s-a trecut din tată în fiu, şi mai departe, ceea ce s-a moştenit din moşi-strămoşi şi se ţine minte. De aceea, fiecare popor îşi are tradiţiile lui, de religie, de artă, sub toate formele, de obiceiuri, de port, de practici, etc., pe care le păstrează cu sfinţenie.

Tradiţia este deci şi un mijloc prin care se deosebeşte un popor faţă de altul şi constituie o comoară spirituală proprie, din care poporele se inspiră necontenit, în creerea lucrurilor noi.

Pentru că în viaţa omenirii a fost mai întâi vorbirea, şi după aceea scrisul, şi valorile spirituale numite **„tradiţie"**, au fost mai întâi transmise urmaşilor prin viu grai, şi după aceea ele au fost scrise şi se scriu încă şi azi.

Şi Biserica creştină, în înţeles de obşte a celor care cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi Mântuitorul lumii, îşi are Tradiţia ei sfântă, dumnezeiască, numită aşa, pentru că este de origine divină, ca şi Sfintele Scripturi, şi este deosebită de tradiţia omenească, despre care am vorbit. **Sfânta Tradiţie** este deosebită de tradiţia omenească: — **prin origine**, fiindcă este de obârşie divină; **prin natura ei**, pentru că are un conţinut religios; **prin scopul ei**, pentru că împreună cu Sfânta Scriptură, călăuzeşte pe credincioşi spre mântuire.

Sfânta Tradiţie sau Sfânta Predanie este învăţătura dată de Dumnezeu prin viu grai Bisericii şi din ea, o parte s-a fixat în scris mai târziu. Sfânta Tradiţie este mai veche decât Sfânta Scriptură. Ca şi Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiţie cuprinde descoperirea dumnezeiască, trebuitoare mântuirii noastre. Sfânta Scriptură, împreună cu Sfânta Tradiţie sunt cele două izvoare ale învăţăturii creştine, şi numai învăţăturile cuprinse în ambele izvoare ne pot călăuzi pe calea mânturii.

Sfânta Tradiţie cuprinde dogme, adică adevăruri fundamentale de credinţă, rânduieli de cult şi dispoziţii de conducere a Bisericii care lipsesc din Sfânta Scriptură sau se găsesc aci într-o formă prea concisă, umbrită sau neînţeleasă, şi au nevoie de lumină. Astfel, Sfânta Tradiţie cuprinde învăţături despre botezul pruncilor, despre chemarea în ajutor a sfinţilor, prin rugăciuni, despre cinstirea icoanelor şi a moaştelor, despre ritualul amănunţit, de a oficia sfintele taine, despre însemnarea cu sfânta cruce, despre închinarea înspre răsărit, etc.

Aceste învăţături, dogmatice, morale şi culturale, cuprinse în Sfânta Tradiţie, nu se cuprind în Sfânta Scriptură, sau se găsesc aci numai într-o formă embrionară, virtuală, nedezvoltată, pentru că autorii celor 27 de cărţi ale Noului Testament, când le-au scris, nici pe departe nu s-au gândit să consemneze în scris tot ceea ce au învăţat de la Mântuitorul, ci, cu fiecare carte, ei au urmărit un scop precis, tratând teme speciale, doctrinare sau morale, după cum le impunea viaţa Bisericii creştine, după înălţarea Domnului la ceruri. Exemple: **Sfânta Evanghelie după Matei** are ca scop principal dovedirea că Iisus Hristos din Nazaret este Messia Cel făgăduit bazându-se pe scrierile Vechiului Testament şi este destinată cititorilor evrei; **Epistola către Romani** ţinteşte să dea învăţătura cea dreaptă despre obştească mântuire, despre îndreptarea înaintea lui Dumnezeu, prin credinţă; **Epistolele către Tesaloniceni** sunt scrise de Sfântul Pavel, ca să pregătească pe credincioşii Bisericii de aci pentru cea de a doua venire a Domnului, să fugă de obiceiurile rele, de lene, să se deprindă cu virtuţi, etc.; **Epistola Sfântului Apostol Iacov** este îndreptată către creştinii întorşi de la iudaism la creştinism şi împrăştiaţi prin re neamurile păgâne, cu scopul de a-i îmbărbăta în prigoniri, de a-i îndemna la o viaţă mai bună, de a-i feri de învăţăturile cele greşite. Şi tot aşa cu toate cărţile Sfintei Scripturi.

Învăţăturile cuprinse în Sfânta Tradiţie nu sunt scrise în Sfânta Scriptură, dar toate îşi au originea în învăţătura Mântuitorului Hristos şi a ucenicilor săi, care le-au prins pe toate, şi care au primit chiar poruncă, să înveţe toate neamurile prin viu grai, şi să vegheze ca toate câte le-au primit să fie păstrate (cf. Matei 28, 19—20).

Că nu sunt scrise decât o parte din învăţăturile Domnului Hristos, o mărturiseşte Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan: **„Doar sunt şi multe alte lucruri pe care le-a făcut Iisus..."** (Ioan 21; 25). Aceste cuvinte sunt, propriu-zis, un memento, adresat credincioşilor din toate timpurile şi locurile, de a primi şi alte multe învăţături divine care nu sunt scrise în Noul Testament, dar care se vor mai reda prin grai şi scris, mai pe urmă de către Biserici.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii s-au fixat în scris, de timpuriu, se păstrează neschimbate până azi de Biserica Ortodoxă, în Sfânta Liturghie, în cult în general, adică în rugăciunile şi cântările Bisericii, în simbolurile de credinţă, în canoanele şi hotărârile sinoadelor ecumenice şi ale celor locale, admise de Biserică în scrierile sfinţilor părinţi şi în Istoria bisericească.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii ne ajută, din punct de vedere didactic, pe de o parte să tâlcuim ortodox cuvântul Sfintei Scripturi, iar pe de altă parte să completăm cele ce nu sunt scrise în Sfânta Carte, însuşindu-ne în mod temeinic învăţătura mântuitoare a dreptei credinţe.

Biserica, în înţelesul de ierarhie, este păstrătoarea, tâlcuitoarea şi propovăduitoarea, fără greş, a descoperirii dumnezeieşti, şi prin aceasta, şi a Sfintei Tradiţii.

Cei care nu respectă învăţăturile Sfintei Tradiţii, propovăduite de Biserici, se exclud singuri din corpul Bisericii, nu mai sunt mădulare ale ei, şi, spre a lor pierzare, devin eretici şi schismatici, adică s-au abătut atât de la învăţătura dreptei credinţe, cât şi de la disciplina Bisericii.

Învăţăturile Sfintei Tradiţii, împreună cu învăţăturile Sfintei Scripturi, sunt numite **„depozitul cel bun"** (II Timotei I, 14), de învăţături mântuitoare pentru credincioşi, care au îndatorirea să le păzească cu multă luare aminte. Credinciosul care se străduieşte să păzească nealterată această comoară sfântă, se află pe calea cea bună a mântuirii, şi, pentru ca s-o dobândească, el este ajutat de Dumnezeu, precum învaţă Sfântul Apostol Pavel: **„Depozitul cel bun ce ţi s a încredinţat, păzeşte-l, cu ajutorul Sfântului Duh"** (II Timotei 1, 14).

Pr. prof. Nic. Petrescu

Cel mai vechi manuscris şcolar în Şcheii Braşovului

Omiliarul sec. XI—XII

Scris pe două coloane, în uncială cu elemente sumare de semiuncială, pe pergament, **Omiliarul** slav descoperit recent în coperta unei cărţi din fondul de carte veche al muzeului şcolii româneşti din Şchei, reproduce de fapt un text de învăţătură, având ca punct de plecare istorisirea biblică despre Cain şi Avel pe tema virtuţii. Sfaturile de natura: „să nu supărăm unul pe altul, ca unul pe altul să ne învăţăm", sunt redactate didactic. Se condamnă „mânia asupra oamenilor" şi mai ales lipsa de virtute, al cărei prim prejudiciu o reprezintă „iubirea de argint" pentru cel care „fără de minte în grămadă îşi va aduna", căci „curgerilor ei nu va mai fi oprire". Prin metoda euristică a învăţării, autorul se întreabă pe bună dreptate: „cum iubitorul de arginţi vrea să fie virtuos, ce virtute are el?. Nicăuna, ci el pe toţi îşi are sieşi duşmani, de la toţi vrea să răpească, căci el dacă întreagă averea i-ai da-o tot nici un fel de virtute nu vei avea (în faţa lui) ci se mai şi mânie căci n-ai avut mult şi nu i-ai dat mult...".

Regretabil că nu s-a păstrat din manual decât o filă şi jumătate, (30 r. pe o coloană), la dimensiunile 144×22 mm, fiind folosită ca supracopertă pentru un alt manuscris ulterior.

Databil, prin grafie şi limbă pentru secolele XI—XII, pe baza catalogului întocmit de cercetătorul rus Cerebnin, Omiliarul, prin prezenţa Lui în Şcheii Braşovului presupune existenţa însăşi a şcolii de aici, ale cărei începuturi se credeau doar la sfârşitul secolului al XV-lea (1495) şi chiar secolul XVI-lea (1597).

Complementar acestui manuscris, în aceeaşi arhivă se conservă „Învăţăturile împăratului bizantin Ioan Cantacuzino", „Învăţăturile lui Efrem Sirul" şi „Învăţăturile lui Ioan Gură de Aur", cărţi de învăţătură datate pentru secolul XV, care nu-şi pot explica, de asemenea, prezenţa aici decât în contextul existenţei şcolii, împotriva căreia la 1300 se emite şi o bulă papală.

Prof. Vasile Oltean

Iov

Motto: „Dar şi eu am pricepere ca voi,
nu sunt mai prejos decât voi,
şi cine nu cunoaşte aceste lucruri?" (Iov 13, 3)

Pentru lepros e gol acest tărâm,
Lume în care umblă pelerin,
Biet cerşetor, trecând din poartă-n poartă,
Tânjind un blid de linte şi-un cămin...

Nu vrea palate; un coltuc de pâine,
Un braţ de paie doar şi-o vorbă bună...
Dar porţile se-nchid în calea lui
Şi-n loc de mângâieri, blesteme-adună...

E izgonit afară din cetate
Şi e silit să caute-n gunoaie,
Având prieteni câinii vagabonzi...
Bătut de vânt e şi-mbăiat de ploaie...

Gându-i tainic nimeni nu-i cunoaşte;
Cu toţi privesc doar trupu-n putrezire...
„Ce poţi afla în hoitu-acesta viu,
Blestemat, schimonosit de Fire?

Poate el să fie asemeni nouă
Plămădă din Nadir şi din Zenit,
Chip de iubire şi de bunătate?
Poate iubi sau poate fi iubit?"

...Şi totuşi este Om, asemeni nouă!
Imaginea-i e numai răsturnată:
Lepra lui zace ascunsă-n noi,
Iar bunătatea lui nu-i afişată!

Ilie Frăcea

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Cuvânt de învăţătură despre urmaşii apostolilor

I **Introducere** (Pregătirea aperceptivă)

Se ştie că misiunea apostolilor a fost aceea de a răspândi creştinismul în lumea întreagă, iar referitor la Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel se cunoaşte că toţi ucenicii Mântuitorului erau egali între ei şi, prin natura misiunii lor, erau trimişi la propovăduire, nu pentru a se statornici într-un anume loc ca episcopi.

II **Anunţarea temei**

În cele ce urmează ne vor referi la **urmaşii apostolilor** care sunt episcopii, încercând să arătăm cele privitoare la succesiunea apostolică.

III **Tratare**

Existenţa ierarhiei în Biserică în epoca apostolică este atestată de Sfânta Scriptură. Apostolii, mergând să vestească prin ţări şi cetăţi evanghelia lui Hristos, întemeiau comunităţi creştine şi aşezau pe cei ce credeau şi erau destoinici spre a conduce şi învăţa hirotonind **episcopi, preoţi** şi **diaconi** (Filipeni 1, 1; Faptele Apostolilor 14, 21 şi 23). Din aceste trei trepte, care exprimă preoţia lui Hristos, episcopii sunt în treapta cea mai înaltă, fiind succesorii apostolilor şi deţinând plenitudinea harului.

Sf. Scriptură a Noului Testament aminteşte despre trei episcopi care păstoreau în vremea apostolilor, fiind aleşi şi hirotoniţi de aceştia. Astfel, în cetatea sfântă a Ierusalimului era episcop Iacov, fiul surorii dreptului Iosif, supranumit şi „Fratele Domnului", care a luat parte la Sinodul apostolic, fiind intitulat „stâlp al Bisericii" (Galateni 2, 9). Sfântul Apostol Pavel, vizitându-l pe Iacov, l-a văzut înconjurat de un sobor de slujitori bisericeşti (Faptele Apostolilor 21, 18).

La Efes, marea metropolă a Asiei Mici, a fost aşezat de către Sfântul Apostol Pavel ca locţiitor de apostol, deci ca episcop, Timotei (1 Timotei 1, 3), hirotonit de acelaşi Apostol al Neamurilor (I Timotei 4, 14). Iar în insula Creta, importantă punte de trecere între două continente, Sf. Apostol Pavel numeşte ca episcop pe Tit (Tit 1, 5).

Sfânta Tradiţie ne mai face pomenire, între alţii, de doi bărbaţi apostolici: Sf. Ignatie Teoforul, hirotonit episcop pentru Antiohia, de către Sf. Apostol Petru şi Sf. Policarp hirotonit episcop pentru Smirna de către Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan.

Aşadar, putem constata că de la întemeierea Bisericii au existat alături de apostoli şi episcopii care păstoreau în comunităţile deja înfiinţate de apostoli.

În epoca neotestamentară, termenii de „preot şi episcop" erau sinonimi, dar ori de câte ori era folosit cuvântul „episcop" el se referea la calitatea de cârmuitor, de păstor al comunităţii respective. Sarcina de căpetenie a episcopilor a fost şi este aceea de a supraveghea păstrarea dreptei învăţături a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întocmai cum îl îndeamnă Sf. Apostol Pavel pe ucenicul său Timotei în prima sa epistolă pastorală (I Timotei 6,14).

Ca urmaşi ai apostolilor, episcopii au primit de la aceştia puterea de a sfinţi, de a învăţa şi de a conduce, iar succesiunea apostolică se bazează în primul rând pe succesiunea de credinţă. Prin urmare trebuie să arătăm care sunt asemănările şi deosebirile dintre apostoli şi urmaşii acestora, episcopii:

1. Sfinţii Apostoli au primit întreaga putere direct de la Dumnezeu, episcopii au primit şi vor primi plenitudinea puterii prin mijlocirea apostolilor şi ai urmaşilor lor, până la sfârşitul veacurilor.

2. Sfinţii Apostoli au avut această putere, primită fiecare în parte în întregimea ei, episcopii o au în totalitatea sau în întregimea Bisericii.

3. Apostolii n-au avut un spaţiu limitat de evanghelizare sau de propovăduire, ci au primit chiar porunca de a vesti cuvântul lui Dumnezeu pretutindeni, până la „marginile pământului". Episcopii, ca urmaşi ai lor, încă din epoca apostolică au avut un teritoriu bine definit, având ca sarcină de bază să supravegheze puritatea credinţei, să întărească creşterea duhovnicească, să conducă obştea păstorită de ei pe calea mântuirii, ferind-o de rătăciri sau erezii.

4. Episcopul exercită totodată puterea preoţească în eparhie, într-o perfectă sobornicitate sau colegialitate cu ceilalţi episcopi din întreaga Biserica creştină.

Deosebirile dintre apostoli şi urmaşii lor, episcopii, decurg din faptul că apostolii au avut harul sau „harisma specială", de a fi martori vizuali şi auditivi, care au trăit în nemijlocita şi imediata apropiere a Mântuitorului, „văzând" toate faptele Sale mântuitoare (I Ioan 1, 3). Prin această harismă „ei aveau darul de a face minuni, de a învăţa şi de a răspândi pretutindeni Cuvântul Adevărului".

După moartea ultimului apostol, „această harismă lucrează tainic în Biserică. Ea este fără greş, răspândeşte cuvântul vieţii peste tot şi săvârşeşte minuni prin aleşii şi sfinţii ei."

IV **Recapitularea** (Aprecierea)

Din cele arătate până acum s-a putut desprinde că ierarhia bisericească exprimată distinct în cele trei trepte — **episcopi, preoţi** şi **diaconi** — a existat încă din vremea apostolilor. Mai mult, deşi episcopii sunt urmaşii apostolilor, Sfânta Scriptură dă mărturie şi despre ei, făcând pomenire despre trei episcopi — Iacob, Timotei şi Tit — contemporani cu Sfinţii Apostoli. Deosebirea constă în faptul că cei dintâi au trăit în nemijlocita apropiere a divinului lor Învăţător. Episcopii au primit plenitudinea Harului prin intermediul apostolilor, iar urmaşii episcopilor au transmis această putere, prin secole, până în vremea noastră, fără întrerupere. Trebuie să reţinem ca o realitate firească şi logică: nu toţi oamenii puteau fi contemporani cu Hristos Cel istoric, cu timpul în care se desăşura procesul de mântuire obiectivă. Efectul lucrării Harului primit de episcopi, care are ca scop mântuirea credincioşilor, este acelaşi ca şi lucrarea îndeplinită de Sfinţii Apostoli.

V **Asocierea**

Dacă misiunea apostolilor a fost aceea de a întemeia comunităţi creştine şi de a duce vestea cea bună a mântuirii pretutindeni, misiunea episcopilor nu este nici ea mai prejos. Episcopii în totalitatea lor, exprimând unitatea Bisericii, sunt chemaţi să răspândească evanghelia lui Hristos „la toată făptura", „drept învăţând cuvântul adevărului", după cum se rosteşte de fiecare dată la sfânta liturghie.

Vorbind despre succesiunea apostolică, putem sublinia faptul că la români creştinismul există de pe vremea ucenicilor Mântuitorului. Sf. Apostol Andrei a venit în părţile noastre şi a predicat Cuvântul mântuirii la strămoşii noştri, în Dobrogea. De atunci şi până astăzi s-a perpetuat în timp continuitatea apostolică, prin episcopii hirotoniţi pe parcursul vremii de la „cel dintâi chemat între apostoli" (Ioan 1, 40).

VI **Generalizarea**

Biserica lui Hristos este „zidită pe temelia apostolilor" (Efeseni 2, 20), pe mărturisirea lor de credinţă.

Această mărturisire de credinţă au păstrat-o urmaşii apostolilor, episcopii, nepătată, curată, până în ziua de astăzi, prin succesiunea apostolică şi o vor păstra până la sfârşitul veacurilor.

VII **Aplicarea**

Sf. Apostol Pavel numeşte pe episcop „simţirea apostolului" (Filipeni 2, 19—23), iar Sfântul Evanghelist Ioan îi numeşte „îngeri" pe cei şapte episcopi din Apocalipsă.

Tot „înger" îl numeşte pe episcop şi unul din marii dascăli ai Bisericii, Sfântul Dionisie Areopagitul, arătând că prin episcop, credinţa lui Dumnezeu este comunicată ierarhiei bisericeşti de către ierarhia cerească. Şi tot dascălii Bisericii au asemănat pe episcop cu imaginea prezenţei reale dar nevăzute a lui Hristos.

De aceea se cuvine să cinstim şi să ascultăm pe episcop ca pe însuşi Hristos, ştiind că episcopii vor da seama pentru sufletele noastre înaintea Părintelui Ceresc.

Pr. Gabriel Cernăuţeanu

50 DE ANI DE LA GREVA STUDENŢILOR DIN CLUJ

După ce românii refugiaţi, în urma banditescului „Dictat de la Viena", s-au reîntors pe locurile natale şi de drept, pe meleagurile lui Decebal, Menumorut, Avram Iancu şi Ferdinand I cel Loial, deşi au fost victimele fascismului maghiar, niciodată nu s-au răzbunat şi nici cel puţin gând de răzbunare n-au avut împotriva impilatorilor. Şi-au împletit mâhnirea plecării cu bucuria reîntoarcerii, iertând creştineşte toate necazurile şi umilinţele ce le-au suferit şi şi-au refăcut viaţa în dimensiunile spaţiului creştin.

Orice sentiment de bucurie sau de tristeţe se exteriorizează într-o formă, fiindcă afectivitatea ţine de structura psihică a oricărei fiinţe morale care gândeşte.

La Cluj, 10 Mai 1946 nu a fost numai sărbătoarea naţională în amintirea celor trei mari evenimente legate de istoria poporului român, dar şi sărbătoarea bucuriei reîntoarcerii celor pribegi pe locurile milenare şi legitime ale unui popor care a fost umilit sute de ani.

În această zi de 10 Mai se pare că şi Dumnezeu şi-a îndreptat privirea spre Cluj. Atmosferă serafică. Soarele s-a arătat mai luminos ca de obicei, nici urmă de nouri pe bolta cerească iar seninătatea cerului concura cu seninătatea oamenilor. Dis-de-dimineaţă s-au revărsat pe străzile Clujului puhoi de români din satele învecinate pentru a participa la prima manifestare românească după reîntoarcerea în Transilvania. Trotuarele erau neîncăpătoare, iar braţele celor veniţi erau pline cu flori.

După creştinescul tedeum oficiat în Catedrala Ortodoxă a Clujului, toate autorităţile clujene au luat loc pe tribuna oficială din faţa Teatrului Naţional pentru primirea defilării.

Defilarea a început cu unităţile militare, urmate de şcolile primare şi licee. Toţi elevii şi profesorii erau îmbrăcaţi în haine de sărbătoare iar în mână aveau flori şi steguleţe tricolore. Apoi au urmat coloanele studenţeşti. Studenţii în cămăşi de un alb imaculat şi pantaloni închişi la culoare iar studentele cu bluze albe şi fuste de culoare închisă. Toţi purtam pe braţ o panglică tricoloră şi pe piept prinsă fotografia regelui Mihai I. În fruntea coloanelor studenţeşti, un grup de studenţi delegaţi de la toate facultăţile purtau drapele tricolore. Într-o disciplină şi ordine impresionantă, manifestând un patriotism sufletesc sincer, nepătat de manifestări şovine, am pornit de la locul de adunare spre tribuna oficială. Pe tot traseul s-a scandat **Re-ge-le.** Uralele celor de pe trotuare nu mai conteneau iar florile aruncate se transformaseră într-un covor multicolor călcat de paşii celor care mai târziu au trebuit să înfrunte şi să suporte suferinţele şi desconsiderarea unei lumi nedrepte. Fervoarea studenţească nu a putut fi oprită de manifestaţia antiromânească a muncitorilor unguri de la fabrica Dermata, postaţi de o parte şi de alta a trotuarelor din apropierea tribunei oficiale. Erau pregătiţi să ne aştepte. Instinctul atavic al unui naţionalism şovin s-a declanşat ca la o comandă, acoperind cu urlete şi ţipete manifestaţia studenţească paşnică. Chiar în timpul defilării, dar mai ales după aceea mulţi studenţi şi studente au fost agresaţi de maghiarii şovini, care le-au smuls tricolorul şi portretul regelui Mihai, călcându-le cu picioarele. De acum vor începe confruntările între studenţii români şi maghiari ireconciliabili cu revenirea Transilvaniei la Patria Mamă.

În final a defilat ţărănimea română din comunele învecinate Clujului în impecabile costume naţionale albe şi înflorate, purtând cu ei bucuria reîntoarcerii şi reîntregirii familiilor, dar mulţi nu au mai fost găsiţi fiindcă îşi dormeau somnul de veci. S-au stins cu sufletul şi gândul la cei plecaţi pe drumurile pribegiei.

Pentru români ziua de 10 Mai a fost o manifestare de neam şi credinţă. Pentru unguri a fost o manifestare de naţionalism şovin. Pentru noi studenţii din Cluj au urmat zile de teroare şi năpastă. Manifestările stradale ale muncitorilor de la fabrica Dermata şi ale celor de la Atelierele CFR din Cluj cu scop provocator sunt aproape zilnice. Ne temeam să mai mergem la cursuri iar seara ne temeam să mai ieşim pe stradă pentru a nu fi insultaţi şi agresaţi de maghiarii şovini.

În partea a doua a lunii Mai, Conferinţa de Pace de la Paris confirma valabilitatea Tratatului de la Trianon, contrar aşteptărilor şi presiunilor maghiare. Intimaţi de această hotărâre, avers unea maghiarilor împotriva studenţilor români a luat dimensiuni majore, culminând cu atacul dramatic asupra Căminului Studenţesc „Avram Iancu" în seara zilei de 28 Mai 1946. Cu o cumplită virulenţă maghiarii au înconjurat căminul şi au încercat să pătrundă în cămin să pedepsească pe studenţi ca şi când ei ar fi fost vinovaţi de toate sentinţele istorice. Uşa de la intrarea principală a căminului a fost blocată prompt de studenţii ce se vedeau ameninţaţi. Invadatorii au pătruns în cămin printr-o uşă din spate care comunica cu bucătăria căminului. Au spart toată vesela căminului, au deteriorat vasele în care se pregătea mâncarea, au distrus băile de la parterul căminului, dar nu au mai putut pătrunde la etajul întâi al căminului care era blocat cu paturile din dormitoarele studenţilor. De la celelalte etaje, se aruncau asupra invadatorilor paturi, mese şi scaune. După eforturi de câteva ore, nereuşind să ocupe căminul, s-au retras obosiţi de „nobila" aventură. A fost un asediu ca în evul mediu, reactualizat de urmaşii lui Arpad, dar care a eşuat. Incidentele pe străzi au continuat mai acerb în zilele următoare.

Solidari cu studenţii, au fost ţăranii din Mănăştur care ne-au alimentat pe toată perioada necesară refacerii bucătăriei căminului. Aceşti venerabili români nefiind de acord cu democraţia comunistă au scris, pe un stâlp la intrarea în comună, memorabila lozincă: „Până aici cu democraţia, de aici încolo începe Mănăştur".

O rezolvare locală a conflictului nu a avut sorţi de izbândă fiindcă poziţia autorităţilor clujene, specifică principiilor comuniste, nu a fost acceptată de studenţimea clujană.

S-a format o delegaţie din reprezentanţi ai studenţimii clujene, care a fost trimisă la Bucureşti pentru a prezenta lui Petru Groza pe atunci preşedinte al Consiliului de Miniştri, situaţia anarhică din Cluj, a cărei victimă eram noi studenţii. Petru Groza a manifestat o totală indiferenţă şi a refuzat audierea delegaţiei noastre. După patru zile de anticameră delegaţia decepţionată de poziţia primului ministru s-a reîntors la Cluj.

Singura soluţie pentru rezolvarea situaţiei a rămas greva studenţească. Conducătorul grevei studenţeşti a fost studentul în medicină **Valeriu Bartolomeu Anania**, azi arhiepiscop al Clujului. Preşedintele Asociaţiei Studenţilor a fost Marcel Bănicescu. Purtătorul de cuvânt a fost temerarul student Gheorghe Telea care a susţinut şi doleanţele studenţilor când Lucreţiu Pătrăşcanu a venit la Cluj. Mult zel şi interes au depus pentru reuşita grevei studenţii Horaţiu Ciortin, Nicolae Burlacu, Victor Gruiţa şi mulţi alţii pe care din cauza memoriei infidele, nu pot să-i amintesc.

Vîrulenţa maghiarilor creşte, teroarea contra studenţilor a luat dimensiuni tot mai mari şi începe valul arestărilor studenţeşti. Toate se făceau sub egida Poliţiei şi a Serviciului de Siguranţă deservite în majoritate de angajaţi unguri, dirijaţi de chestorul Gheorghe Crăciun. Redau numele unor studenţi arestaţi şi reţinuţi de poliţie: Valeriu B. Anania, N. Bucşan, L. Boila, N. Burlacu, C. Brad, D. Buşneag, H. Ciortin, P. Circa, A. Dejeu, N. Eşianu, V. Gruiţa, N. Hozan, Gh. Malcoci, M. Maqdu, L. Neagu, C. Olaru, I. Onaca, V. Stoianovici, Gh. Telea, E. Totescu şi mulţi, mulţi alţii al căror nume l-am uitat şi-i rog să mă scuze.

Decepţia cea mai oribilă pentru noi a fost trădarea noastră de unii dintre profesorii noştri, care nu merită să aibă loc de cinste în analele Universităţii clujene. Un crez politic anterior, nu şi-au manifestat. S-au înregimentat la noua doctrină numai din oportunism, deşi erau cadre didactice de înaltă profesionalitate: I. Petrovici, C. Daicovici, M. Kernbach. Puşi în slujba noului regim doreau cu orice preţ să reîncepem cursurile. La câteva zile de la începutul grevei, prof. C. Daicovici, dintr-un geam al căminului devastat se adresează studenţilor adunaţi în faţa căminului, solicitând încetarea grevei făcând promisiuni şi propuneri până la absurd. Nu a putut să-şi termine alocuţiunea din cauza fluierăturilor şi huiduielilor celor prezenţi.

În spirit de colegialitate cu studenţii clujeni, după aproximativ două săptămâni de la începerea grevei în Clui, au declarat grevă şi studenţii din Iaşi şi la câteva zile şi câteva facultăţi din cadrul universităţii bucureştene.

Situaţia devenise gravă. Se alarmase şi guvernul şi trimite la Cluj ca mesager al său pe ministrul Lucreţiu Pătrăşcanu. Şedinţa s-a ţinut în aula universităţii. L. Pătrăşcanu este primit cu fluierături şi huiduieli. După ce studenţimea se linişteşte îşi începe discursul, prin care gradat îi cucereşte pe studenţi. Condamnă reapariţia virulentă a revizionismului maghiar şi afirmă intransigent: „Mai întâi sunt român şi apoi comunist". Un vacarm de urale şi strigăte de bucurie zguduie aula universităţii şi nu mai aveau sfârşit. La scurt timp după vizita lui L. Pătrăşcanu am reluat cursurile.

Este iluzoriu să creadă cineva că sărbătorirea zilei de 10 Mai 1946 a pornit ca o provocare antimaghiară. A început ca o sărbătoare paşnică legată de evenimentele importante din istoria României, aşa cum se făcea în fiecare an până la terminarea celui de al doilea război mondial, la care s-a adăugat acum şi bucuria reîntregirii României cu Transilvania înstrăinată. A fost o serbare simţită în inimile tuturor participanţilor români care îşi manifestau identitatea şi esenţa lor ca naţiune şi dreptul istoric ca neam.

A sărbători ziua de 10 Mai este o obligaţie morală şi patriotică, pentru că această zi este preludiul lui 1 Decembrie 1918.

Noi studenţii am fost învinşi fiindcă puterea politică nu a fost în favoarea noastră, era în favoarea celor care manipulau interesele româneşti. Urmarea a fost tragică. Pereţii temniţelor din România au fost stropiţi cu sângele nevinovat al multora ce şi-au iubit patria.

Când am scris aceste rânduri doream să mă simt mai tânăr cu 50 de ani, când mă găseam în focul evenimentelor relatate, dar cursul vieţii nu se reîntoarce. Mi-au rămas numai amintirile. Viaţa îşi urmează cursul ei până la capătul ce se cheamă sfârşit.

Dr. Dr. Med. Coriolan Brad
Düren - Germania

Ierodiaconul Chiril Râmniceanu

Elev al Şcolii din Mânăstirea Bistriţa

În secolul al XVIII-lea, la sfânta Mânăstire Bistriţa - Vâlcea, funcţiona o importantă Şcoală românească, bine organizată, reprezentată de personalităţi marcante ale culturii şi vieţii noastre bisericeşti, cum a fost viitorul Episcop Climent al Râmnicului (1735—1748), arhimandriţii Ilarion şi Antonie, precum Ieroschimonahul Macarie.

Spre sfârşitul secolului, „năstavnic" sau conducător al Şcolii era Arhimandritul Costandie (BAR, **mss. nr. 1135, f. 100v**), având colaboratori pe renumiţii cărturari: Ieromonahul Dionisie Eclesiarhul, Ieromonahul Grigorie şi „popa" Nicolae.

Printre elevii care frecventau Şcoala de la Mânăstirea Bistriţa, în perioada respectivă, se număra şi Chiril, cunoscut în Istoria literaturii române sub numele de „Chiril Ierodiaconul", şi viitorul cronicar, Arhimandritul Chiriac Râmniceanu.

Mama Ierodiaconului Chiril era originară din oraşul Râmnicu Vâlcea, căsătorită în Tg. Jiu, cum se constată dintr-un autograf ulterior al elevului bistriţean, unde citim: „Fiind pământean din Târgul Jiului, având şi trei unchi-aciia în oraş. Dar maică-mia au fost râmniceancă, unde şi acolo sunt pământean, având rude aciia" (BAR, **mss. nr. 2055, r 85 v**). Tot în această însemnare, scrie: „Iar carte am învăţat în sfânta Mânăstire Bistriţa, unde se află Sfintele Moaşte ale Sfântului Părintelui nostru Grigorie Decapolitul, întregi". Dacă locuia la Tg. Jiu, şi a preferat Bistriţa în locul Mânăstirii Tismana, de care era mai aproape, înseamnă că renumele Şcolii bistriţene era incontestabil.

„Nu se ştie dacă Ierodiaconul Chiril a făcut parte din obştea monahală de la Bistriţa, dar este cert că, după „absolvirea" Şcolii, pleacă la Mitropolia din Bucureşti, unde învaţă „puţine cântări bisericeşti". Presupunem că aici se decide să îmbrăţişeze viaţa călugărească, făcând ucenicia la sfânta Mânăstire Cernica.

Călugărit şi diaconit în obştea cernicană, Monahul Chiril se afirmă printre călugării culţi ai Mânăstirii, desfăşurând împreună o vastă activitate cărturărească. Astfel, către sfârşitul secolului al XVIII-lea, copiază împreună cu starеţul Iachint un manuscris de **Cântări bisericeşti şi tipic**, manifestându-şi cunoştinţele dobândite în Şcoala de la Bistriţa şi la Mitropolia din Bucureşti. Textul este scris cu cerneală neagră, iar titlurile, iniţialele şi cifrele marginale, precum şi îndrumările tipiconale, cu roşu (BAR, **mss. nr. 1958**).

Tot în această perioadă, Ierodiaconul Chiril colaborează cu Monahul Teofil, Grigorie Râmniceanu şi Ierodiaconul Ioanichie la redactarea unui **Miscelaneu teologic**, cuprinzând 385 file, dintre care 156 constituie rodul ostenelilor sale. Partea copiată de Chiril conţine: **Slujba Sfântului Prea Cuviosului Părintelui nostru Dimitrie cel Nou de la Basarabov, care s-au alcătuit de Prea Sfinţia Sa Părintele Mireon Chir Filaret... cu blagoslovenia şi cheltuiala Prea Sfinţit Părintelui Mitropolit Chiriu, Chir Grigorie, în zilele prealuminatului domn Alexandru Ipsilan voievod. Şi s-au tipărit în Sfânta Mitropolie, 1779. S-au prescris aici în Ostrovul Cernica, într-u smerita adunare din locaşul Sfântului Marelui Mucenic Gheorghie, 1799. Şi s-au şi dat acestei sfinte biserici. C(hiril) I(erodiaconul); Ermologhion cu Dumnezeu cel Sfânt, care cuprinde Dogmaţi şi toate Catavasiile, atât la Paznice le Împăraţeşti cât şi la ale Maicii Lui Dumnezeu şi toate Irmoa ele câte sunt într-un an, care se cuprind în cele opt glasuri; Vieţi de sfinţi; Ceaslov; Cântări bisericeşti şi tipic (BAR, mss. nr. 2015, f. 1—71 v, 115—118, 210v—255 şi 336—373 v,** cf. G. Ştrempel, **Copişti de manuscrise româneşti până la 1800**, vol. I, Bucureşti, 1959, p. 25). Între filele 53—71v are consemnată pravila sa călugărească, anume: **Canon ce mi s-a încredinţat de duhovnicescul meu părinte, ca să-l citesc în toată viaţa mea şi în toate zilele, nesmintit.**

În anul 1802, cu acelaşi Monah Teofil, Chiril colaborează la copierea unui volum ce cuprinde **Cuvinte** ale Sfinţilor Simeon Noul Teolog, Nichita Stithatul şi Simeon Evlaviosul, cu precizarea că au fost traduse din „limba elinească" de unul dintre ucenicii Arhimandritului Paisie, starеţul Mânăstirii Neamţ (BAR, **mss. nr. 2052, f. 16**).

Ierodiaconul Chiril se afla la Mânăstirea Cernica şi în anul 1805, cum rezultă dintr-o însemnare: „Ceaslov care cuprinde întru sine Şapte Laude, aşezate întru acest chip la anul de la Hristos 1805 mai. Chiril Ierodiaconul" (BAR, **mss. nr. 2015, f. 292**). În anul următor însă, împreună cu un grup de călugări cernicani, se retrage la Schitul Iezerul din judeţul Vâlcea, cum se constată dintr-un concept de scrisoare către boieri, redactat la 23 noiembrie 1806, cerând ajutor material (BAR, **mss. nr. 2030, f. 427**). Nu rezistă aici şi, în acelaşi an, se stabileşte la sfânta Mânăstire Tismana, unde este „preoţit" în numele" acestui aşezământ.

În Lavra Sfântului Nicodim, Ieromonahul Chiril face o serie de însemnări pe cărţile sale. Într-un **Miscelaneu de literatură monahală**, scrie: „Această sfântă şi minunată, dumnezeiască carte, ce iaste a Sfântului Nil pustnicul de la Sorsca, alcătuită prea minunat pentru cei ce vor vria a vieţui călugăreşte, iar mai vârtos cu datorie, fiind împreună şi cu ale altor sfinţi învăţători, iaste a Sfinţii Sale Părintelui Chiril Ieromonahul, cu a sa mână şi cheltuială scrisă după alte dumnezeieşti cărţi, în sfânta adunare Cernica; legată iar de dânsul, în sfânta Mânăstire Tismana, 1808, iulie 15". De asemenea, pe un **Miscelaneu teologic**, într-o notiţă din 1808, precizează că a „venit de doi ani de la Bucureşti aicea".

Până în prezent, nu avem alte informaţii referitoare la viaţa şi activitatea Ieromonahului Chiril. Important este că nu a lăsat nefructificate cunoştinţele de carte dobândite la Mânăstirea Bistriţa şi la Mitropolia din Bucureşt ; şi, mai ales, mărturiseşte că la sfânta Mânăstire Bistriţa funcţiona o **Şcoală românească** în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Arhim. Veniamin Micle

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

LUNA IUNIE 1996

LUNI, 3 iunie 1996, I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană cu ocazia hramului Catedralei „Sf. Treime".

MARŢI, 4 iunie a.c., a slujit la M-rea Sibiel, cu prilejul hramului acestei Mânăstiri. La Sfârşitul Sf. Liturghii a vorbit tuturor celor prezenţi despre Duhul Sfânt şi roadele sale. Tot în aceeaşi zi la întoarcerea spre Reşedinţă a cercetat M-rea Orlat.

MIERCURI, 5 iunie a.c., a vizitat Mânăstirea Predeal.

JOI, 6 iunie a.c., particpă la şedinţa Sf. Sinod Permanent la Patriarhia Română Bucureşti.

La întoarcerea spre Sibiu a cercetat Mânăstirea Predeal.

SAMBATA, 8 iunie a.c., a poposit la M-rea Sâmbăta unde s-a întâlnit cu dl. arhit. Prof. Dr. Ascanio Damian care conduce un grup de arhitecţi din Bucureşti în legătură cu noua construcţie a Complexului de cazare început la M-rea Sâmbăta.

DUMINICA, 9 iunie a.c. şi luni, 10 iunie, poposeşte la M-rea Predeal.

MARŢI, 11 iunie a.c., prezidează la Protopopiatul Braşov, Conferinţa de orientare a preoţilor cu titlul „Preotul în lume, în biserică, acasă". La sfârşitul Conferinţei, I. P.S. Mitropolit a răspuns tuturor întrebărilor celor prezenţi.

VINERI, 14 iunie a.c., a participat la Muzeul Brukenthal la Simpozionul „Cultură şi Diplomaţie", organizat de Ministerul de Externe, Ministerul Culturii şi Muzeul Brukenthal în sala Baroc. Cu această ocazie a susţinut în faţa celor prezenţi lucrarea „Clerici români în diplomaţie".

MIERCURI, 19 iunie, a participat în Muzeul Satului la Festivitatea de închidere şi de acordare a premiilor Olimpiadei Naţionale Şcolare a Meşteşugurilor Artistice Tradiţionale". Cu această ocazie a rostit un cuvânt de salut şi de binecuvântare copiilor prezenţi la această olimpiadă.

JOI, 20 iunie a.c., a primit la Reşedinţă pe Dl. Ambasador al Austriei, dl. Uhlmann însoţit de Dl. prof. Univ. dr. Peyfus de la Universitatea Catolică din Viena, la cererea acestora.

În după masa aceleiaşi zile a primit la Reşedinţa mitropolitană pe dl. prof. american de origine română George Ursul.

SAMBATA, 22 iunie a.c., a primit la Reşedinţa mitropolitană pe Dl. prof. Ion Ungureanu, fost ministru al Cultelor şi Culturii din Republica Moldova.

DUMINICA, 23 iunie, a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană.

JOI, 27 iunie a.c., a primit la reşedinţa mitropolitană o delegaţie UNICEF din Bucureşti, condusă de dl. Prof. Virgiliu Radulian, preşedintele acesteia.

A acordat un interviu D-lui Dorin Teodorescu, redactor şef la ziarul RONDUL, cotidian local, privind secta „Martorii lui Iehova".

SAMBATA, 29 iunie a.c., sărbătoarea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" a sfinţit biserica cu acelaş hram din Parohia Sebeşul de Sus, Prot. Avrig. Cu această ocazie a hirotesit întru iconom pe preotul Savu Ioan, cu dreptul de a purta brâu roşu. La sfârşitul Sf. Liturghii a binecuvântat mulţimea credincioşilor adunaţi cu această ocazie şi a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.

DUMINICA, 30 IUNIE a.c., „Soborul Sfinţilor Apostoli" a sfinţit biserica din comuna Chirpăr, protopopiatul Agnita, cu hramul „Înălţarea Domnului". Cu această ocazie a hirotesit pe preotul paroh Ionaş Nicolae întru iconom stavrofor cu dreptul de a purta brâu roşu şi cruce.

În drumul de la Sibiu şi până la Parohia Chirpăr a fost întâmpinat în localităţile Protopopiatului Avrig după cum urmează de preoţi şi credincioşi cu sufletele în sărbătoare:
— În parohia Nocrich — preotul Dobrotă Aurel;
— În parohia Alţâna — preotul Neagu Nicolae;
— În parohia Bârghiş — preotul Piroş Nicolae;
— În parohia Agnita I — Catedrală — preotul Mărginean Nicolae;
— În parohia Vărd — preotul Bucur Ioan.

Tuturor celor care l-au întâmpinat, I. P. S. Mitropolit le-a transmit urări de sănătate, bucurie, i-a îndemnat să trimită copiii la orele de religie şi să stea alături de Biserica Ortodoxă şi credinţa strămoşească.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

Semicentenar

26 iunie 1946, este ziua în care studenţii Academiei Teologice Andreiene din Sibiu, seria 1945—1946, dobândeau titlul de licenţiat în teologie. Preşedintele comisiei, distinsul şi mult regretatul teolog, Pr. prof. dr. rector Dumitru Stăniloae, primea jurământul celor 17 absolvenţi (Bolog Iosif, Boncea Al., Crişan Silviu, Dumitrescu Marin, Gane Teodor, Jitaru Varahiil, Mateescu Gh., Negroiu Ioan, Paştea Viorel, Pănculescu Gh., Păunescu Fl., Spiridon V. Ilie, Stănescu Th., Şerb Gh., Zecheriu Ioan şi Ciura Moise). Desprinşi de Alma mater, cei 17 au pornit pe drumurile Ţării să pună în valoare cele învăţate. Nostalgia anilor de studii i-au reunit frumos şi de neuitat, după 25 de ani (1971), după 35 de ani (1981), la 40 de ani (1986), cu profesorii lor. Acum, la 50 de ani (1996), dascălii de altă dată (Părinţii: Dumitru Stăniloae, N. Terchilă, N. Neaga, E. Vasilescu, Gr. Marcu, C. Sârbu, T. Bodogae, Gh. Şoima, N. Mladin şi D. Călugăr), nu mai sunt toţi în viaţă, iar dintre cei 17 nu ştim câţi mai sunt. Cel care scrie aceste rânduri, credincios angajamentului luat, salută pe cei care mai sunt în viaţă, se roagă pentru cei ce nu mai sunt şi făgăduieşte să-i pomenească în rugăciuni cât va mai fi.

Preot prof., pens. ic. stavr. Al. Boncea
Curtea de Argeş

IN MEMORIAM

Preot Prof. Dr. PETRU REZUŞ

În 6 mai 1996, s-a împlinit un an de zile de la trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. Dr. Petru Rezuş, teolog şi profesor universitar de teologie, autor de cărţi şi studii teologice, om de litere, membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, laureat pentru romanul „Războieni". Dacă mai trăia câteva săptămâni, ar fi împlinit 82 de ani în 22 iunie 1995.

Slujba înmormântării a fost săvârşită de către un sobor de preoţi şi profesori de teologie, în frunte cu P.S. Teodosie Snagoveanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi în prezenţa Prea Fer. Păr. Patriarh Teoctist. Ea a fost oficiată în ziua de 9 mai 1995, în Biserica Sf. Ecaterina din Bucureşti, unde fusese depus corpul neînsufleţit al marelui dascăl. La slujbă au fost prezenţi şi reprezentanţi ai Uniunii Scriitorilor din România, scriitori, oameni de cultură. Despre personalitatea Pr. Prof. P. Rezuş au vorbit Prea Fer. Păr. Patriarh Teoctist şi Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, de la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. P. Rezuş a fost anunţată şi de către posturile bucureştene de radio şi televiziune. Rămăşiţele pământeşti ale celui plecat dintre noi au fost înmormântate în Cimitirul Străuleşti I din Bucureşti.

Născut la Rădăuţi, bacalaureat al Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi" din oraşul natal, licenţiat al Facultăţii de Teologie şi al celei de Litere şi Filosofie din cadrul Universităţii din Cernăuţi, studiază în continuare la Oxford, Cambridge, Strasbourg şi Viena, îşi ia doctoratul în teologie la Cernăuţi şi ajunge, prin concurs, profesor de Teologie Fundamentală şi Apologetică la Academia Teologică din Caransebeş (1938—1947), Facultatea de Teologie din Cernăuţi (1947—1948), refugiată la Suceava şi Institutul Teologic Universitar din Bucureşti (1949—1974). A fost şi prodecan de facultate (1947—1948) şi director de studii (prorector), în cadrul învăţământului teologic universitar (1949—1953), întemeietor şi redactor de reviste teologice, colaborator la nenumărate reviste teologice şi literare din ţară şi străinătate. S-a pensionat în anul 1974. Din tinereţe şi până în preajma încetării din viaţă a fost deosebit de laborios. Toată viaţa şi-a petrecut-o la masa de studiu şi scris şi la catedra universitară. Rezultatul: o operă impresionant de bogată şi o contribuţie deosebit de valoroasă la dezvoltarea teologiei româneşti, la instruirea şi educarea atâtor generaţii de studenţi şi preoţi, la sporirea patrimoniului nostru literar şi la cunoaşterea acestuia, la culegerea şi publicarea folclorului nostru, la valorificarea şi îmbogăţirea tezaurului spiritual românesc.

Nu putem repeta aici şi acum ceea ce am scris altădată, mai amănunţit, privitor la viaţa, activitatea şi opera Pr. Prof. Petru Rezuş. (A se vedea acestea în Telegraful Român nr. 21—22 din 1 iunie 1988, pag. 2 şi 4 şi nr. 25—26 din 1 iulie 1993, pag. 3 şi 4). De data aceasta, menţionăm doar ultima sa lucrare publicată şi stăruim asupra lucrărilor nepublicate.

Ultima sa lucrare publicată este: „Domnul Iisus Hristos", Editura Eminescu, 1994, 278 pag. Această lucrare atestă convingerea creştină ortodoxă nestrămutată a Pr. Prof. Petru Rezuş şi netemeinicia înţelegerii greşite a unor asperităţi întâlnite în câteva din textele sale literare. Celor care i-au reproşat anumite afirmaţii, critici şi expresii ca, de pildă, cele de nuanţă anticlericală (mai corect trebuie zis antimonahală), le putem spune (în urma unei convorbiri cu dânsul despre oameni, şi faptele lor) că acestea au izbucnit din cauza „ireductibilităţii spirituale" (expresia îi aparţine; vezi o. c., p. 34) a unui suflet onest şi asuprit de oameni pe nedrept şi, tocmai de aceea, flămând şi însetat de dreptate (cf. Mt. 5/8—11), un suflet devotat Domnului nostru Iisus Hristos şi Evangheliei Sale, un preot şi om care dorea ca toţi fiii Bisericii să aibă o viaţă curată şi demnă ca a dânsului. Dovadă este, în această privinţă şi mărturisirea Doamnei Vera Aglaia Rezuş (născută Trufin), venerabila sa soţie, care după 57 de ani de convieţuire familială, casnică, mărturiseşte despre soţul dânsei astfel: „În sufletul lui a fost numai preot şi poet!" Deosebit de grăitoare, în ceea ce priveşte personalitatea şi caracterul său, este, de asemeni, impresia trăită, sentimentul încercat, păstrat şi mărturisit de vecinii dânsului: „Când Domnul Profesor Rezuş cobora din taxi-ul cu care venea din oraş acasă umplea toată aleea noastră de demnitate!" (De notat că la bătrâneţe şi mai ales după prima paralizie — din decembrie 1989 — Păr. Prof. Petru Rezuş mergea cu greutate şi era nevoit să se folosească de un taxi).

În legătură cu lucrările dânsului nepublicate încă, trebuie să spunem două lucruri: 1) Unele din aceaste lucruri au fost înaintate de dânsul unor edituri din Bucureşti, Cluj, Timişoara şi Iaşi spre publicare. Titlurile acestora le-am menţionat în Telegraful Român din 1 iulie 1993. Dintre acestea, vreo 16 la număr, n-a fost tipărită până în prezent decât una, cea intitulată: „Aron Pumnul". 2) Altele se află în manuscrise dactilografiate (Notă: toate lucrările publicate sau nepublicate încă au fost dactilografiate de însuşi autorul lor). Aceste manuscrise, văzute de subsemnatul, fac parte din domenii şi genuri diferite. Iată-le:

I. **Teologie:**

1. „Tratat de ereziologie sau Antidogmatică"; 2) „Procesul de istoricizare a religiilor"; 3) „Istoria religiilor" şi 4) „Filosofia religioasă" (aceasta, înaintată unei edituri spre publicare).

II. **Poezii, versuri:**

5. „Ştefan cel Mare şi Sfânt" (un amplu poem); 6. „Nimic prea mult" (Poezii; 3 volume fiecare având aproximativ 750 de pagini); 7) „Hotar încert" (poezii); 8. „Acum clepsidra trebuie întoarsă" (Poezii); 9. „Starea de seninătate" (Versuri); 10. „Nimic prea mult" (Versuri, 4 volume) şi 11. „Solemnităţile nopţilor".

III **Romane.**

12. „Uvari"; 13. „Stăpânii morţii"; 14. „Femeia unică" şi 15. „Morile veşniciei".

IV. **Alte scrieri literare.**

16. „Pe trepiedul Pythiei"; 17. „Miraje interioare" (Parodii); 18. „Păcală sau Legenda hazului"; 19. „Spânzurătorile trecutului" (Povestiri).

V. **Critică literară.**

20. „Caragialii"; 21. „Carageliana dilematică. Excurs ermeneutic". 21. Mihai Eminescu şi contemporanii săi"; 23. „Ion Creangă. Harismele unui geniu popular".

VI. **Istorie.**

24. „Bucovina şi Basarabia" (N.n.: un manuscris voluminos).

VII. **Memorialistică.**

25. „Din fântâna vârstei (Câinii amintirilor)" şi 26. „Memorii" (N.n.: un volum de aproximativ o mie de pagini).

VIII. **Teatru.**

27. Câteva piese de teatru.

IX. **Folclor.**

28. „Proverbe bucovinene" (N. n.: aproximativ 6 000 de proverbe).

Toate aceste manuscrise impresionează prin mulţimea şi bogăţia lor şi **„umplu de demnitate"** rafturile din biroul de lucru rămas fără gânditor şi condeier.

Luând în considerare lucrările tipărite şi manuscrisele Păr. Prof. Petru Rezuş care n-au văzut încă lumina tiparului, te întrebi în mod firesc: cum a putut un om studia, gândi şi scrie atât de mult? De asemenea, nu poţi să nu te întrebi: când va mai dărui Dumnezeu Bisericii Ortodoxe Române profesori de teologie şi teologi de renume, **prin operele lor tipărite,** ca Păr. Prof. Petru Rezuş şi ceilalţi ca dânsul, care au trecut la cele veşnice?

În orice caz, lucrările tipărite şi manuscrisele menţionate ale Păr. Prof. Petru Rezuş ne relevă o personalitate puternică, un cărturar împătimit, un profesor erudit şi un gânditor de prestigiu, un intelectual prodigios şi un condeier de performanţe.

Fie ca Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pacea divină, căci a muncit mult în ogorul teologiei şi al spiritualităţii româneşti, „a păzit poruncile lui Dumnezeu şi credinţa în Iisus... şi a murit în Domnul" (Apoc. 14/12—13), după cum el însuşi a şoptit soţiei sale cu 7 zile înainte de a înceta din această viaţă: „Iisus mă iubeşte şi mă cheamă la El!" Amin!

Preot Ioan Glăjar

Semnalăm... Semnalăm...

■ După primul curs de **Teologie Mistică** ţinut la Facultatea de Teologie din Bucureşti de Nichifor Crainic, au urmat cursurile lui Ioan Gh. Savin şi Dumitru Stăniloae. Rămăseseră nepublicate cursurile lui Ioan Gh. Savin: **Mistica şi Ascetica ortodoxă** şi **Mistica Apuseană.** Prin grija noastră acestea sunt acum în curs de apariţie la Tipografia arhidiecezană din Sibiu.

Iată că părintele Nicolae Streza din Tg. Mureş ne face o surpriză. După notiţele sale din vremea studenţiei, publică un curs despre care doar studenţii din Sibiul anilor 1947—1948 ştiau ceva. E vorba de **Prelegeri de Mistică Ortodoxă,** de Nicolae Mladin, de pe vremea când era profesor la Sibiu, înainte de a fi mitropolit al Transilvaniei. (Editura „Veritas", Târgu Mureş, 1996, 230 p.).

Cartea e prefaţată de editor şi începe printr-o „scurtă biografie" a profesorului şi mitropolitului Nicolae Mladin (1914—1986). Capitolele mari ale cărţii: Introducerea, Istoria Misticii, Asceza, Mistica liturgică, iar în partea specială cele trei trepte ale desăvârşirii: faza purificativă, faza iluminativă şi faza unitivă, ne spun că autorul a urmat structura clasică a unui Curs de Mistică. Cum era şi de aşteptat stilul cărţii e oral şi, chiar dacă ici şi colo se amintesc unii autori de tratate sau nume de mistici, cartea e lipsită de note. Ea este rodul notiţelor unui student conştiincios, preocupat de problemele Misticii. Un indice de nume la sfârşit ne arată că totuşi cursurile au fost elaborate ştiinţific şi au fost, probabil, predate după notiţe.

Părintele Nicolae Streza a îmbogăţit literatura de specialitate elaborată de români cu un nou nume şi un nou tratat de **Mistică** pentru care trebuie să-i fim recunoscători. Din ceruri îi mulţumeşte şi Mitropolitul Nicolae Mladin.

*

■ Ion Manolescu, asistent la Universitatea din Bucureşti, publică un volum de selecţiuni (antologie) din opera scriitorilor Radu Petrescu, Ion D. Sârbu şi N. Steinhardt. (**Literatura memorialistică,** Humanitas, 1996, 202 p.). Pagini bine alese. M-am bucurat regăsindu-le. I-am cunoscut pe toţi trei. Cu Radu Petrescu am fost coleg de generaţie şi de cămin la Matei Voievod din Bucureşti, Ion D. Sârbu m-a vizitat la Sibiu, iar cu N. Steinhardt m-am întâlnit şi la Bucureşti de mai multe ori, şi la Păltiniş, la înmormântarea lui Noica. A şi scris despre mine. Am scris şi eu despre dânsul şi am avut chiar un ciclu de prezentări la Televiziune.

M-am bucurat acum să-i întâlnesc pe toţi într-o carte. Într-o familie.

*

■ Arhim. Emanuel Rus, stareţ, a scris o scurtă monografie a „Mânăstirii Bixad" (ed. Lumina, Oradea, 1995, 50 p.) completată şi cu unele texte de cântări religioase din partea locului. O monografie e întotdeauna o mărturie şi un document istoric.

*

■ **Românii mureşeni în faţa deznaţionalizării maghiare** este titlul unei cărţi scrise de Aurel Holircă (ed. Protopopiatul Târgu-Mureş, ed. Tipomur, 1996, 118 p.). Cu o bună bibliografie, cartea e de fapt un documentar privitor la încercările de deznaţionalizare a românilor de către maghiari în decursul istoriei. Autorul a fost învăţător, apoi inspector şcolar, prizonier de război şi deţinut timp de 14 ani pentru activitate anticomunistă.

Cuprinsul cărţii e alcătuit din capitolele:

Opiniile unor oameni politici maghiari despre români; Deznaţionalizarea; Statistici, recensăminte, conscripţii; Riposta românilor la ofensiva deznaţionalizării maghiare.

A ne cunoaşte istoria e o datorie sfântă.

*

■ **Altarul Banatului,** revista arhiepiscopiei Timişoarei, episcopiei Aradului şi episcopiei Caransebeşului, a apărut cu o copertă nouă şi un conţinut de calitate cu care ne învăţase de mult (anul VII (XLVI) nr. 1-3, 1996). Notăm din conţinut la întâmplare: *Conştiinţa unităţii românilor,* de prof. univ. dr. Vasile Ţâra, *Apofatismul* de prof. George Galitis (traducere), *Morala creştină şi darwinismul social,* de dr. ing. Nicolae Brădeanu, ş. a.

Subiectele se recomandă de la sine.

*

■ De la Buzău ne-au venit două numere din revista eparhială *Glasul Adevărului* (nr. 62—64, şi 65—67, pe anul 1996). Bune.

*

■ Virgil I. Ionescu a scris o carte interesantă cu intenţionate conotaţii morale: **Despre lux** (Bucureşti, 1995, 200 p). Precum era şi de aşteptat, referirile la tezele biblice şi la Sfinţii Părinţi sunt foarte frecvente, deşi autorul e profesor de economie, nu de teologie. Trece modul de abordare a luxului prin societatea antică, cea ev-medievală şi cea modernă, aşa încât tabloul temei e foarte larg.

Cartea poate fi utilă preoţilor pentru documentare şi chiar şi pentru predici.

*

Am primit din Bucureşti volumul de poezii ale d. Dan Bodea: **Floarea florilor** (ed. Sas, 1995, 162 p.) E mai ales poezie religioasă. Edificatoare.

*

■ *Acta Universitatis Cibiniensis,* vol. I (Sibiu, 1995, 133 p.) este din „seria Filologie a Facultăţii de Litere, Istorie şi Jurnalistică. Are studii interesante despre Lucian Blaga, Radu Stanca şi despre Cercul literar de la Sibiu. Studii interesante, temeinice.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
1 august
nr. 29—30
1996

MOMENTUL ŞAGUNA ÎN ISTORIA BISERICII TRANSILVANIEI

Momentul Şaguna în istoria Bisericii şi în destinul Transilvaniei se înscrie ca un moment de răscruce pe o întindere de mai mult de un sfert de veac (1846—1873). Un sfert de veac mereu în dilatare pentru că Şaguna a iniţiat şi a trasat orientări noi pentru Biserica ortodoxă a vremii lui, dar beneficiile lor se resimt şi azi şi se vor resimţi peste veacuri. Valorile lui sunt istorie şi cariere fără limite. Ele antrenează în lucrarea lor mai multe generaţii şi sunt ca pomii: înfloresc şi reînfloresc, dau fructe într-un an şi în anii următori într-un perpetuum care capătă caracter de act genezic, fiecare sfârşit dovedindu-se părelnic, căci se transformă într-un nou început.

Activitatea lui Şaguna e una de temelie. Pe o astfel de temelie se pot reface ziduri, se pot rectitori instituţii, în pas cu vremea şi cu cerinţele ei, fără a se lua totul de la început. Aşa tradiţiile nu împiedică dezvoltarea, iar dezvoltarea care e în firea lumii, nu omoară tradiţiile. Starea de continuitate şi cea de înnoire e o mergere firească înainte mână în mână.

În cazul nostru chiar dacă societatea e într-o continuă evoluţie, ea rămâne aşezată pe permanenţe care dau unitate unui neam şi istoriei sale. Cineva a spus despre Şaguna că a fost *„începătorul a toate"* şi a fost aşa. El a dat consistenţă şi o nouă conştiinţă la tot ceea ce trebuia scos din rutină şi trezit din somnul care uneori exprimă oboseli născute din suferinţe şi din prea multă aşteptare. Şaguna a fost un dangăt de clopot uriaş care a trezit din amorţire conştiinţe şi destine, a redat speranţe şi vigoare, a pus plugul în brazdă şi a desţelenit ceea ce ameninţa să devină o pârloagă. Ani şi ani, ca într-un coşmar secular, ajuns să numere optsprezece secole în care i s-a pândit limba şi credinţa, elemente de identitate, Transilvania şi transilvănenii au rezistat. Şi când puterile păreau să se apropie de sfârşit, a venit Şaguna. Om de răscruce. Om providenţial. Şi toţi s-au trezit. Au redevenit frumoşi ,încrezători, luptători, *„ca viteazul din poveste"*. Trecuseră prin ani grei de umilinţe. Fiind cei mai mulţi, erau îngenuncheaţi de cei puţini, favorizaţi de împrejurări politice puternice. Acasă la ei fiind, erau trataţi ei ca străini. Şi casa lor nu era a lor, şi timpul lor nu era al lor, siliţi să accepte o stare de iobăgie. Şi sufletul le era pândit cu gândul hain al stăpânilor străini de a-i mutila, de a-i împărţi, de a-i pune chiar să se lupte între ei, ca să nu mai spere împreună, ca să nu mai lupte împreună, creind unei părţi iluzia că e mai privilegiată decât cealaltă. „Nici ca neam nu erau recunoscuţi, ca să nu aspire la drepturi. Nu s-a lăsat românul, chiar în aceste condiţii vitrege, într-un context care îl predestina la sclavie. A fost Horia cu ai lui. L-au decapitat. A fost Avram Iancu. L-au silit la o însingurare care l-a măcinat ani îndelungaţi.

Au răsărit apărătorii ortodoxiei, interzise dar arzând sub cenuşă. I-au mucenicit de la vlădică până la opincă.

Şi a venit Andrei Şaguna.

A venit dintr-un spaţiu de dincolo de hotarele care i-a adunat pe români pe un pământ care le-a fost hărăzit lor de Dumnezeu. Dar conştiinţele româneşti nu sunt determinate numai de graniţe. Iată, ele se pot naşte oriunde există sământă românească. Putea să fie un om mare, un om deosebit şi în spaţiul în care s-a născut, între alte naţiuni. A şi dovedit-o. Acolo a ajuns la înălţimi care l-au impus a fi vrednic de a fi trimis între cei de un neam cu el, în Transilvania. Dumnezeu l-a trimis. A fost un moment în care Dumnezeu şi-a aruncat o privire anume asupra Transilvaniei.

Formalităţile urmau să se facă pe pământ. Atunci, deodată, s-au trezit „stăpânii lumii", cum sunt numiţi printr-o metaforă stăpânitorii lumeşti, sensibili adesea la mameli de codiţe negre, şi au încercat să-l refuze pe Şaguna. Din trei candidaţi el a ieşit din voinţa electoratului dirijat, al treilea. Dar ceea ce se hotărâse Sus, nu mai putea fi modificat. Providenţa nu se lasă supusă la vot.

Şi a fost ales Şaguna.

Era dreptul împăratului de a alege pe unul din trei, indiferent de numărul voturilor. În „constituţia" Providenţei sunt prevăzute şi situaţii în care Providenţa să fie factor de selecţie şi de decizie, chiar dacă acest lucru pare a fi de competenţa unui stăpânitor lumesc.

Aşa a venit Şaguna pe scaunul episcopal al Transilvaniei, după ce doi ani (1846—1848) păstorise pe scaunul incert de vicar-arhimandrit. Până la 1761 Ortodoxia transilvăneană n-a avut ierarhie. Sub presiune şi mimând anumite măsuri mai luminate din partea „Împărăţiei" vieneze, românilor li se permite după 60 de ani să aibă din nou un episcop ortodox. Li se dă însă unul sârb, ai cărui trei urmaşi, până la 1810, deci pe o perioadă de ceva mai mult de jumătate de secol (1761—1810) vor fi toţi sârbi, până la Vasile Moga care va fi aproape 40 de ani (1810—1846) timorat, înfricoşat, obligat să trăiască sub ameninţarea unui „decalog" umilitor, care i s-a cerut în scris, adică unor condiţii drastice de exercitare a misiunii lui pastorale între tot felul de îngrădiri, dezonorante în primul rând pentru cei care le-au emis. Sunt aşa de multe umilinţele la care au fost supuşi românii ortodocşi, încât catalogul lor devine obositor şi încărcat până la neverosimilitate.

Câteva elemente din biografia lui Şaguna ar fi necesare înainte de trecerea la inventarierea faptelor lui mari, care îl ţin şi astăzi treaz în conştiinţa românilor.

— S-a născut la 1 ianuarie 1809, la Miskolc în nordul Ungariei, din părinţi aromâni, originari din Grabova, lângă Moscopole, în Balcani, unde au trăit până la finele secolului al XVIII-lea.

— În 1814 Naum Şaguna, tatăl lui Andrei Şaguna, trece la catolicism.

— În 1816 copilul Anastasie (viitorul Andrei) începe şcoala la Miskolc.

— În 1826 termină gimnaziul catolic la călugării piarişti din Pesta.

— La 29 decembrie 1826 trece la Ortodoxie printr-o declaraţie scrisă în limba latină, din convingere şi pentru că aceasta a fost religia strămoşilor săi. A fost un act de curaj şi de demnitate, deşi aproape se autoexcludea din societatea în care trăia şi care era exclusiv catolică şi protestantă.

— Între 1826—1829 urmează filosofia şi dreptul la Buda şi le termină.

— În 1829 pleacă la Vârşeţ şi se înscrie la teologie.

— La 1 nov. 1833 intră în monahism şi îşi schimbă numele în *Andrei*, probabil nu fără a dori să se lege de apostolul care stă la începutul creştinării românilor, Andrei.

— Între 1834—1838 trece prin toate treptele ierarhice până la preot şi cele onorifice până la protosinghel.

— În 1842 este făcut arhimandrit la mânăstirea Hopova.

— În 1845 este stareţ al mânăstirii Covil, în eparhia Neoplantei din Serbia.

— La 15/27 iunie 1846 este trimis vicar general la Sibiu, în locul episcopului Vasile Moga mort la 1 oct. 1845. Avea rangul de arhimandrit, nu de episcop.

— La 18/30 aprilie 1848 este hirotonit la Carlovit ca episcop al Transilvaniei. Cu prilejul hirotoniei a rostit cuvintele rămase memorabile: *„Pe românii transilvăneni, din adâncul lor somn (vreau) să-i trezesc şi cu voia către tot ce e adevărat, plăcut şi drept să-i îndrumez"*. E o declaraţie-program. Ea dovedeşte că ştia unde merge şi ce avea de făcut. Nu era un simplu plasament al unui oarecare aromân, poate incomod pentru sârbi şi pe care aceştia au voit a-l trimite cât mai departe, sau, poate să fi gândit că trimit aici un om format şi promovat de ei, prin care să se revină în Transilvania la situaţia de dinainte de Vasile Moga, cu episcopi sârbi la Sibiu.

— La 3—15 mai 1848, la numai câteva zile după hirotonie şi întoarcerea de la Carlovit, merge la Blaj şi prezidează împreună cu episcopul greco-catolic Lemeny, Adunarea de pe *Câmpia Libertăţii*. I se încredinţează **Petiţiunea naţională** ca s-o înmâneze împăratului de la Viena, Francisc Iosif I.

— În 16/28 decembrie 1848 organizează o nouă **Adunare** la Sibiu. Se întocmeşte o nouă **Petiţiune** şi tot el este însărcinat s-o ducă Împăratului, ceea ce şi face.

Era o vreme de redeşteptare naţională şi Şaguna devine dintr-odată conducătorul ei.

— Peste câteva luni conduce o nouă delegaţie la Viena. Prezintă **Memoriul naţiunii române din Marele Principat al Ardealului, din Banat, din părţile vecine ale Ungariei şi din Bucovina,** un document politic de mare importanţă, mai ales pentru că în el se afirmă ideea unităţii românilor din Imperiul habsburgic. Şaguna se implică tot mai mult în destinul Transilvaniei şi în afirmarea drepturilor românilor. De aceea Eminescu va observa că **„Şaguna a fost om politic din creştet până-n tălpi"**.

— La 12 martie 1850 Şaguna organizează la Sibiu Congresul bisericesc al Transilvaniei. Din acest Congres a făcut parte şi Avram Iancu.

— La 27 august 1850 se deschide la Sibiu Tipografia eparhială întemeiată pe banii lui Şaguna. Aici se tipăresc abecedare, cărţi de istorioare biblice şi manuale de Teologie.

— În acelaşi an, 1850 a primit titlul de baron.

Inaugurarea **tipografiei** lui Şaguna la Sibiu, venea numai la zece ani după cea inaugurată de M. Kogălniceanu la Iaşi. Aceşti zece ani diferenţă sunt însă aproape de neglijat dacă avem în vedere condiţiile în care cei doi au pus bazele unei instituţii de mare importanţă pentru dezvoltarea culturală. Moldova era liberă, Transilvania era din nou sub opresiune după slabele rezultate ale Revoluţiei de la 1848.

E trist să ne aducem aminte că ierarhia sârbă din Banat a afurisit pe cei ce vor cumpăra cărţi editate la Sibiu, iar Tipografia Seminarului unit de la Blaj s-a plâns în scris ministrului Thun că Şaguna a încălcat privilegiul pe care numai uniţii îl aveau de a edita cărţi bisericeşti în limba română! Mai aproape de Şaguna a fost sasul Iacob Rannicher care la 1855 aprecia că Şaguna **„a lovit în stâncă şi a deschis pe seama poporului său izvorul culturii intelectuale"** (cf. ex. Justin Tambozi: Andrei Şaguna şi lumina tiparului,

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

SF. EFREM SIRUL

LA SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Când odinioară Hristos a spus cuvântul „Sunt unii care stau aici care nu vor gusta moartea până când nu vor vedea pe Fiul Omului venind întru slavă", cu siguranţă că nimeni nu-şi închipuia faptul că acea clipă va fi atât de aproape. Dar când luând pe Petru, pe Iacob şi pe Ioan şi urcându-i în munte le-a arătat lor Slava Sa, în vremea schimbării Sale la faţă, încât a strălucit faţa Lui ca soarele iar hainele Sale au devenit albe ca lumina, atunci le-a arătat lor că de fapt, la aceşti trei ucenici, se gândise când a spus „sunt unii care stau aici care nu vor gusta moartea"... Şi bineînţeles că nu era acum ceasul venirii Lui, cu slavă şi cu putere multă când va veni nu numai să se mântuiască lumea prin El, ci ca să se judece lumea cu judecata cea dreaptă şi adevărată, ci scopul Domnului, când i-a dus până la acest munte înalt, a fost acela de a le arăta şi de a-şi face ei o idee cine era în realitate Învăţătorul lor şi al cui fiu era.

Deoarece atunci când i-a întrebat odată: „Ce spune lumea despre Mine, cine oare sunt Eu", i-au răspuns: „unii zic că eşti Proorocul Ilie, alţii Ieremia sau unul dintre proroci". Şi şi-au spus şi părerea lor prin gura lui Petru: „Tu eşti Fiul lui Dumnezeu şi Domnul proorocilor", dar acum L-au văzut şi L-au auzit şi s-au încredinţat singuri că într-adevăr era Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu adevărat, Făcătorul tuturor şi Domnul celor vii şi al celor morţi. O! Ce înfricoşată a fost clipa aceea! A fost înfricoşată pentru că Domnul a poruncit cerului de sus şi l-a coborât pe Ilie jos, s-a plecat în jos ca să-l ridice pe Moise, dovedind astfel că El este Domn al celor vii şi al celor morţi. Şi a dovedit celor trei ucenici că Cel ce a strălucit ca soarele, Hristos, era Fiul lui Dumnezeu, Cel născut mai înainte de veci, Logosul născut din mintea cea neapropiată, lumină din lumină, împreună existând cu Tatăl; Cel făcut om în timp, întrupat de la Sf. Duh şi din Fecioara Maria după taina şi planul cel veşnic al lui Dumnezeu cel Preasfânt, Cel care a păstrat în acelaşi timp nestricată şi pururea fecioară pe Preasfânta Sa Maică, căci unde voieşte Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii. Focul dumnezeirii a locuit în pântecele fecioarei fără să-l ardă şi a ieşit din el Dumnezeu întrupat, adică Dumnezeu cel nematerial a luat trup omenesc ca să ne mântuiască.

Până acum l-au cunoscut apostolii numai ca om, iar acum l-au văzut ca pe un Dumnezeu. Avea toate însuşirile unui om iar acum l-au văzut cu însuşirile lui Dumnezeu şi au auzit părintescul glas adeverind dumnezeirea lui şi numindu-l „fiu preaiubit" având toată strălucirea dumnezeirii şi aceasta încă înainte de înviere, strălucire ce o avusese deplin şi desăvârşit alături de Tatăl mai înainte de veci, aşa cum Însuşi a adeverit când ceruse ca om să-L preamărească Tatăl cu slava pe care o avusese mai înainte de întemeierea lumii.

Această slavă a dumnezeirii Sale care fusese ascunsă oamenilor, le-a arătat-o Sf. Apostoli pe Muntele Taborului.

Doi sori au văzut într-acea zi ucenicii: unul firesc pe cer iar altul duhovnicesc pe pământ, care le-a luminat şi le-a strălucit mai mult decât cel firesc. Le-a arătat că din tot trupul Său a strălucit slava dumnezeirii aşa încât să strălucească faţa lui ca soarele iar veşmintele sale să se prefacă în lumină orbitoare.

Şi această slavă n-a strălucit din cele din afară, ca în cazul lui Moise, după ce a coborât de pe Muntele Sinai, ci, a izbucnit dinlăuntrul Lui deodată toată slava dumnezeirii, în măsura în care ucenicii Lui — ca oameni — să-l

(Continuare în pag. a 2-a)

Bibliothiki Ellinon Pateron
Atena 1995

Traducere de
Arhid. Visarion Bălţat

Serbarea de la Putna, 1871

— Prilej deosebit de evocare a înaintaşilor noştri — — 125 ani —

Istoria Patriei noastre este ilustrată prin mari personalităţi, care au plecat urechea la păsurile poporului din sânul căruia au ieşit, la vrerile lui şi s-au „identificat cu fiinţa lui".[1]

Jertfa lor reprezintă o substanţială contribuţie la apărarea gliei străbune, unde îşi dorm somnul de veci, toţi vrednicii noştri înaintaşi. În aceeaşi măsură jertfa lor reprezintă şi apărarea credinţei ortodoxe, credinţa pământenilor, care a intrat în procesul de formare a neamului nostru românesc. Cu alte cuvinte, o continuitate a fiinţei noastre naţionale, pe aceleaşi meleaguri strămoşeşti dintotdeauna, un element de unitate şi permanentă afirmare a poporului nostru de-a lungul veacurilor de existenţă milenară.

Evocarea la răstimpuri, a marilor noştri înaintaşi, „dătători de legi şi datini" este „un foarte bun şi cuvios lucru... un sfânt şi cucernic gând" (II Macabei XII, 44 şi 46). Prin aceasta nu facem altceva, decât să dăm glas recunoştinţei profunde ce o nutrim, ca urmaşi, faţă de trecutul nostru istoric în timp. De aceea aceste comemorări au atras întotdeauna mulţime de credincioşi, din toate ţinuturile locuite de români.

Aşa a fost la 2 iulie 1762, sub egumenia învăţatului Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu; la 15—16 august 1871, sub egumenia Arhimandritului Arcadie Ciupercovici (1866—1876); la 2 iulie 1904 sub egumenia Arhimandritului Teofil Patraş (1901—1917); la 2 iulie 1954 sub stăreţia Arhimandritului Demostene Tebeica (1952—1956); la 2 iulie 1966 sub stăreţia Arhimandritului Gherasim Cucoşel (1962—1977); la 2 iulie 1992 sub stăreţia Arhimandritului Iachint Unciuleac (1977—1992), canonizarea Binecredinciosului Voievod şi Ctitor.

După tradiţia locului, la Mânăstirea Putna, anual zilele de 2 iulie, 15—16 august, 27 decembrie constituiau zile speciale, legate de personalitatea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, când se făceau slujbe speciale de pomenire strâns unite cu manifestările vieţii culturale, comemorări, serbări ,susţinute de cuvântări, predici (Matei XXII, 21) axate în jurul evocării trecutului de glorie românească, de fapte mari şi osteneli istorice de dăruire totală de sine a personalităţilor istorice.

Cea mai importantă serbare organizată, care a cuprins şi Congresul Studenţimii Române, pentru evocarea înaintaşilor noştri, este cea de la 15—16 august 1871, legată de aniversarea celor 400 de ani de la sfinţirea Mânăstirii Putna, care a întrunit români din toate provinciile româneşti, ce a avut ca scop „trezirea conştiinţei naţionale a tuturor românilor, despărţiţi vremelnic de graniţe politice".[2]

Pentru aceasta a fost nevoie de multe eforturi şi curaj, deoarece Bucovina cu mormântul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, era vremelnic sub ocupaţie străină, iar mijloacele de transport insuficiente şi costisitoare. Planificată pentru anul 1870 ,din cauza izbucnirii războiului franco-prusac, a fost amânată pentru vara anului 1871, de hramul Mânăstirii Putna.

Încă din 1867 se preconiza această serbare, care să corespundă simţirii româneşti şi să adune cât mai mulţi români la mormântul Marelui Înaintaş. Poetul Samson Bodnărescu, originar din Voitinel, nu departe de Putna, participă la hramul Mânăstirii Putna din anul 1867 şi scrie în „Reminiscenţe din Putna", Iaşi 1869, pag. 4—8 că: egumenul Arcadie Ciupercovici ţinuse cu acest prilej o vibrantă cuvântare privind pregătirea serbării ,ce avea să aibă loc în 1870, din care spicuim: „Patrusute de ani numărăm noi astăzi, de când domnitorul Moldo-României, Ştefan cel Mare a ridicat acest templu (locaş) dumnezeesc, spre a mulţămi Creatorului Cerului şi pământului, pentru laurile de învingeri câştigate asupra duşmanului. Patrusute de ani, a fost acoperit de vălul tăcerii acest sfânt loc, unde nimene n-a ridicat glasul, în auzul tuturora, ca semn de mulţămire în aducerea aminte a acestui glorios bărbat, al cărui nume în noi toţi deşteaptă o adâncă recunoştinţă, o admiraţie generală, pentru faptele cele nemuritoare, ce le-au adus pe altarul patriei, al naţiunii sale şi al credinţei drept-măritoare".[3]

Iar la apelul „Comitetului pentru organizarea serbării" din 25 decembrie 1869 se spunea: „Serbarea ce urmează a se face, nicăieri nu poate fi mai „demnă şi mai festivă" decât „la mormântul lui Ştefan cel Mare, în Mânăstirea Putnei, cu ocaziunea hramului bisericesc", când trebuie să se celebreze şi împlinirea a patru veacuri de la sfinţirea locaşului. În felul acesta „Comitetul" intenţiona să organizeze o serbare „cu o solemnitate demnă de măreaţa umbră şi memorie a primului nostru erou naţional".[4]

Pornită din iniţiativa tineretului studios român, susţinută de oameni de cultură şi prin predicile egumenului Mânăstirii Putna, gândul preamăririi lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, a prins aripi şi a cuprins

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierodiacon Ciobâcă Teofilact
Mânăstirea Putna

1 George Radu Chirovici, „La Putna", rev. Contemporanul nr. 37 din 12 septembrie 1975, pag. 4.

2 Doina Cernica, „Urna cu pământul sfânt", ziarul local „Crai Nou" nr. 1669, Suceava, pag. 1—2, din 10 iulie 1996.

3 Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualităţii româneşti la Putna", Iaşi, 1988, pag. 146.

4 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 146—147.

RELIGIE ŞI ATEISM

Religia are scopul de a stabili legătura între Dumnezeu, Fiinţă spirituală, personală, Creator şi Proniator al lumii şi între om, creatura Sa. Acest fapt reiese din modul în care este definită religia, adică un ansamblu de credinţe, reguli morale şi rituri provenite din conştiinţa indivizilor sau a colectivităţilor, că se află în legătură cu o fiinţă supremă sau cu mai multe fiinţe superioare de care depind (Em. Vasilescu). Adică religia are o doctrină dogmatică, învăţătură morală precum şi cultul divin, toate acestea formând un tot unitar şi această unitate se poate vedea şi în sufletul adevăratului credincios care se fereşte de exagerări, mistificări, denaturări etc., trăind viaţa religioasă în mod plenar, echilibrat, armonios cu urmări binefăcătoare în viaţa aceasta, dar şi în cea care trece dincolo de hotarele mormântului.

Originea religiei este supranaturală. Vocaţia religioasă a omului, tendinţa sufletului omenesc de a intra în comuniune cu divinitatea în care îşi găseşte deplină mulţumire îşi are originea în actul creaţiei.

Dintre toate vieţuitoarele omul singur s-a bucurat de privilegiul unic de a fi creat de Dumnezeu însuşi. Toate celelalte făpturi, lumea ca atare, au venit la existenţă prin cuvântul lui Dumnezeu: „Să fie". Omul însă îşi datorează existenţa unui act de creaţie special: „Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră" (Facere 1, 26). Prin suflarea de viaţă săvârşită de Dumnezeu, prin care Adam s-a făcut „fiinţă vie" (Facere II, 7), în sufletul omului s-a sădit vocaţia religioasă, simţământul religios, capacitatea de a întreţine legătura sau comuniunea cu Dumnezeu, de unde şi expresia: „homo capax divini".

Fiinţa sau esenţa religiei face parte din structura originară, primară a sufletului omenesc, este o calitate specifică a sufletului, o predispoziţie întipărită de Dumnezeu sau dimensiunea esenţială a sufletului omenesc.

Aşadar, religiozitatea este una din trăsăturile care îl deosebesc pe om. Prin punerea în valoare a acestei zestre supranaturale omul devine micro-theos după har. Prin aceasta se împlineşte cuvântul lui Dumnezeu: „Dumnezei sunteţi, fii ai Celui Preaînalt." (Ps. 81, 6), şi părtaşi dumnezeieştii firi (II Petru I, 4).

Aceasta este starea ideală la care sunt chemaţi toţi credincioşii.

Dar viaţa are şi aspecte care dovedesc căderea din spirit a omului în egoismul satisfacţiilor pătimaşe. Viaţa trăită prin ignorarea şi încălcarea principiilor şi a normelor morale are urmări din cele mai dureroase, dramatice şi chiar tragice care privesc atât viaţa noastră vremelnică dar şi destinul nostru veşnic. Orientarea exclusiv terestră a vieţii, urmărind doar satisfacerea trebuinţelor trupeşti şi socotind aceasta singurul scop al vieţii, are ca urmare căderea omului din demnitatea sa de purtător al chipului lui Dumnezeu în senzualitate, în robia simţurilor pervertite. Despre acest fapt vor-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. Vasile Prescure

Momentul Şaguna în istoria Bisericii Transilvaniei

(Urmare din pag. 1)

în rev. „Contact internaţional", Iaşi, vol. 9, 1993, p. 9. Ne-a fost de folos acest număr al revistei „Contact internaţional" atât pentru inventarul reperelor biografice, cât şi prin articolele semnate de Dr. Aurel Papari, Dr. Mihai Bucovală cât şi mai multe, semnate de Iustin Tambozi. Revista are şi un **Tablou bibliografic** din care, desigur pentru că era prea mare, a fost omisă **Biblia.** Trebuia menţionat şi **Calendarul,** revistă anuală întemeiată de Şaguna care îşi continuă apariţia şi astăzi, sub titlul de **Îndrumător bisericesc).**

— La 1 ianuarie 1853 se întemeiază „Telegraful Român", singurul ziar din România cu apariţie neîntreruptă până astăzi.

— În anul 1853 Şaguna reorganizează învăţământul teologic din Sibiu sub forma unui Institut de teologie şi pedagogie cu durata de 3 ani, care se va numi **Seminarul Andreian.**

— Începând cu anul 1854 organizează peste 800 de şcoli primare confesionale. Din îndemnul lui Şaguna se tipăresc 25 de manuale şcolare. Sub îndrumarea sa s-au întemeiat liceele ortodoxe din Braşov şi Brad.

— În anul 1857 începe strângerea fondurilor pentru o nouă catedrală în Sibiu. Împăratul contribuie cu 1000 de galbeni iar Şaguna cu 24 000 de florini.

— În 1858 Şaguna publică **Biblia,** a cincea după Biblia de la Bucureşti (1688), a lui Ioan Bob (1795), a lui Gavriil Bănulescu-Bodoni de la Petersburg (1819) şi cea de la Buzău (1854) a lui Filotei. Şaguna face îndreptări de limbă şi îi scrie prefaţa. El se declară de acord cu teoria circulaţiei cuvintelor, în sensul că **„acea limbă este bună, care e înţeleasă de toţi românii de pretutindeni".** Limba Bibliei trebuie să fie limba vorbită de popor, să exprime **„chipul cugetării poporului".** Nu cade în plasa exagerărilor latinizanţilor, dovedind un bun-simţ literar şi filologic mult mai corect şi mai firesc decât al filologilor profesionişti care voiau să creeze o limbă artificială, mai aproape de ceea ce vor fi propunerile esperantiştilor, decât de bunul-simţ al poporului.

— În octombrie 1860 Şaguna convoacă din nou **Congresul bisericesc** care începuse să fie un fel de Parlament al românilor. Suntem în momentul trecerii de la absolutism la un regim mai liberal. Congresul cere autonomie pentru români, drepturi pentru Biserica ortodoxă, egale cu ale celorlalte culte, mai care recunoaşterea naţionalităţii române ca egală cu celelalte naţiuni din Imperiu şi tot aşa, recunoaşterea limbii române ca limbă egală cu celelalte vorbite în Imperiu.

— La 4 noiembrie 1861 în urma demersurilor lui Şaguna la Viena, la Curte, se aprobă Statutele **Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi pentru cultura poporului român** (ASTRA). Ideea Asociaţiunii aparţine lui Ioan Cavaler de Puşcariu. Materializarea ei aparţine unor bărbaţi de seamă ai vremii printre care Şaguna, G. Bariţiu, preotul Timotei Cipariu, Ion Raţiu şi alţii. Şaguna a fost ales primul Preşedinte şi a fost la inima lui până la moarte. Despre rolul **Asociaţiunii** în viaţa Transilvaniei nu se va vorbi niciodată îndeajuns. El se bucura că Asociaţiunea va promova limba română: **„aici voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbii mele materne".** Duşmanii lui — de aceştia nu duce lipsă nimeni — au lansat la un moment dat zvonul că n-ar şti româneşte. Oameni mici la suflet au existat din totdeauna!

— În iulie 1862 s-a organizat la Braşov Adunarea generală a Asociaţiunii şi o expoziţie de produse industriale transilvănene. Şaguna vorbeşte despre cultivarea limbii şi a culturii române.

— La 24 decembrie 1864 Şaguna reuşeşte să capete recunoaşterea reînfiinţării **Mitropoliei Transilvaniei,** cu reşedinţa la Sibiu, Mitropolie care fusese desfiinţată în anul 1700 când s-a impus violent în viaţa Transilvaniei uniaţia. El înfiinţează şi două episcopii noi, una la Arad şi alta la Caransebeş.

— În ianuarie 1865 el cere ieşirea de sub jurisdicţia Patriarhiei sârbeşti de la Carlovit.

— În anul 1867, împotriva voinţei românilor — **de nobis sine nobis** — (despre noi, fără noi) se instalează **dualismul** austro-ungar. Se anulează toate legile favorabile românilor. Românii se vor răminânta mult şi se vor împărţi în două tabere: **activiştii,** care doreau să lupte pentru drepturile lor chiar în Parlamentul de la Budapesta, şi **pasiviştii** care recomandau abţinerea de la orice colaborare politică în Parlament. Şaguna a fost de partea **activiştilor.** Temperament de luptător el n-a crezut în retragerea din luptă, ştiind că o astfel de „grevă" n-ar putea obţine nimic de la o stăpânire cinică şi opresoare. I se va da dreptate abia la sfârşitul vieţii, când toţi se vor uni din nou pe programul activismului. Neînţelegerile acestea dintre români l-au amărât grav pe Şaguna, până la îmbolnăvire.

— La 14 septembrie 1868, la propunerea şi pe textul lui Şaguna Congresul Naţional Bisericesc aprobă **Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.** Biserica sa avea un **Parlament,** Congresul; acum căpăta şi o **Constituţie.** Românii nu le puteau avea pe cele politice: Şaguna suplineşte aceasta prin organizarea bisericească. Printre marile şi genialele dei şi fapte ale lui Şaguna, aceasta nu trebuie uitată sau omisă. Principiul de bază al **Statutului** era angajarea în conducerea treburilor româneşti şi a Bisericii ortodoxe, a laicilor şi a preoţilor, în proporţie de două treimi laici şi o treime preoţi. Ponderea laicilor şi-a justificat-o Şaguna prin aceea că ceea ce laicii nu puteau face prin mijloacele politice, să poată face prin Biserică. Peste ani, când se vor întocmi Statutele Patriarhiei Române din România Mare, acest principiu şagunian va fi preluat şi păstrat în organizarea bisericească până astăzi.

— În 1870 Şaguna a fost ales membru de onoare al Academiei Române, o recunoaştere a marilor sale merite culturale, bisericeşti şi naţionale deopotrivă.

— La 25 iunie 1873, bolnav, a trecut la cele veşnice şi a fost înmormântat în cimitirul bisericii din Răşinari. A murit întristat de neputinţa românilor de a fi într-o simţire, o voinţă şi un gând, de aceea ultimul său cuvânt, testamentar, a fost: **„Trăiţi în pace, nu vă învrăjbiţi".**

Mesajul e valabil şi astăzi şi nu numai în Transilvania.

Dar mai ales în Transilvania.

Om al Bisericii, dar şi om cu deosebite calităţi politice — indispensabile într-o vreme în care, fără acestea, nu se putea face faţă abuzurilor Puterii — Şaguna a ştiut să citească în semnele timpului, în evenimente şi împrejurări, şi să tragă pentru poporul său foloasele până la limita posibilului. Cutezător al înnoirilor, a înfiinţat instituţii noi, româneşti, a imaginat forme de activităţi publice, adesea în spiritul vremii, dar şi împotriva ei, din perspectiva pe care le anticipa cu deosebit spirit diplomatic. A ştiut să profite de slăbirea Imperiului, când a fost cazul, şi să-i dea impresia că îl susţine când era evident că nu se putea altfel. În 1859 Austria pierde Lombardia în războiul cu Franţa şi Italia şi trebuie să facă faţă unui deficit bugetar de 280 de milioane de florini.

În aceste condiţii, participând la lucrările Senatului Şaguna a ştiut să profite de evenimente. Şi-a dat mâna cu Andrei Mocioni, care reprezenta pe românii din Banat şi cu baronul Nicolae Petrina din Bucovina. Erau ca şi el macedo-români. Se cerea trecerea la o guvernare constituţională şi naţiunile componente ale Imperiului cereau drepturi. În ciuda evidenţei ungurul Gheorghe Majlath afirma că în Ungaria există o singură naţiune, cea maghiară şi respingea pretenţiile celorlalte naţiuni. Şaguna s-a opus acestor afirmaţii, afirmând identitatea românilor ca români. El a cerut **„constituţii provinciale corespunzătoare, egala îndreptăţire a tuturor naţiunilor şi dreptul limbii lor în toate dregătoriile, aşezarea religiei creştine pe o treaptă egală între ele ca şi faţă de Stat, asigurarea de către stat a tuturor instituţiilor confesionale"** (Justin Tambozi, **Andrei Şaguna, om politic** în rev. „Contact internaţional" vol. 9, 1993, Iaşi, p. 4).

Şaguna avea încă din prima tinereţe experienţa maghiarizării. La şcoală a fost trecut drept „Hungarus". De aceea cere trecerea la ortodoxie, căci era socotit şi catolic. A fost şi acesta un act care prevenea asupra unui destin deosebit.

La moartea lui Şaguna episcopul sas G. D. Teutsch a scris: **„Şaguna a fost conducătorul intelectual — singurul cunoscut — al poporului său şi a putut să obţină în această calitate astfel de rezultate politice, cum rar se întâmplă vreunui muritor a se învrednici de ele".** George Bariţiu, care era unit, scria: **„Ce să zicem despre imensele progrese făcute în arhidiecezia greco-orientală, atât în reşedinţa sa de la Sibiu, cât şi în afară, în cler! Despre aceasta pot să judece numai acei fii ai Patriei care cunoscuseră starea ei deplorabilă dinainte de 1848. Se ceruse un spirit gigantic şi o voinţă neînduplecată pentru ca să o regenereze. O adevărată providenţă a fost aceea care îl trimisese pe Andrei baron de Şaguna".**

Iorga îl numea **bătrân maiestuos care de pe scaunul său de arhiereu conducea ca de pe un scaun de rege.** Şi tot Iorga l-a pecetluit cu aprecierea de a fi fost **„un cârmuitor de oameni şi un îndreptător al vremilor".**

Emilian Cioran, preot în Răşinari, tatăl lui Emil Cioran, notează cum a rămas Şaguna în amintirea răşinărenilor, el mai apucând bătrâni care l-au cunoscut. E un Şaguna care intrase deja în legendă. El s-a simţit bine în Răşinari, de aceea a şi dorit să fie înmormântat acolo.

„Era un popă frumos şi voinic, om aspru dar cuminte, care ne-a deschis nouă românilor calea spre învăţătură". Răşinărenii ştiau că Şaguna a vrut să întemeieze în Răşinari un Seminar, dar până la urmă „a cumpărat în Sibiu casele care astăzi formează Seminarul Andreian" (Revista Teologică, 9—10, 1909, p. 429, 431).

Ioan Lupaş scria despre Şaguna: **„Pentru toţi românii de bine, acest nume va trebui să sune cât mai des şi mai înteţit, ca o trâmbiţă de chemare la muncă nepregetată, la luptă conştiincioasă şi nesovăitoare, la împlinirea bărbătească, fără zăbavă, a datoriilor faţă de lege şi neam".** Ioan Slavici l-a numit pe drept cuvânt pe Şaguna **„Mesia ardelenilor".** Când în 1848 a fost hirotonit episcop, chiar un unit ca Timotei Cipariu a scris: **„Virtuţile acestui bărbat român... nici inamicii nu i le-ar putea nega".** Ca şi cum ar fi fost o stea a speranţei românilor, precum steaua magilor, acestea s-au recunoscut încă de la începutul activităţii lui.

Cât de mult a cântărit statura lui Şaguna în tumultul evenimentelor Transilvaniei vremii lui, şi tot de la început, poate că n-a spus-o nimeni mai exact decât unul din duşmanii lui, revoluţionarul maghiar Kossuth. În octombrie 1848 Kossuth promitea că dacă va învinge el, va amnistia pe toată lumea **„cu excepţia lui Şaguna"** (cf. conf. univ. dr. Dan Drossu Şaguna, **Străbunii: Mitropolitul Andrei baron de Şaguna,** în rev. „Contact internaţional", vol. 9, 1993, Iaşi p. 8).

Se spune că Şaguna, cunoscându-şi valoarea şi apreciind că unii au trecut pe lângă el fără să-l cunoască la adevăratele dimensiuni, ar fi lăsat posterităţii dreptul şi îndatorirea de a i-o aprecia. Spusese: **„Întorcându-vă de la mormântul meu, veţi cunoaşte pe cine aţi pierdut".** Şi-a prevăzut posteritatea.

Multe amănunte din viaţa şi activitatea lui Şaguna, în afara cunoscutelor **Monografii,** se pot găsi adunate la un loc în **Revista Teologică,** Sibiu, an III, nr. 9—10, 1909, unde semnează Nicolae Bălan, Sebastian Stanca, Dr. Ilarion Puşcariu, Augustin Hamzea, Emie Miron Cristea, G. Pletosu, Vasile Gan, N. Dobrescu, Emilian Cioran, Policarp Moruşca, prof. Crăciunescu, Gh. Tulbure. Viaţa, opera şi activitatea lui Şaguna nu pot fi cu uşurinţă prinse într-o conferinţă, şi nici într-o carte. El e mereu redescoperit şi pentru fiecare generaţie redevine dascăl de conştiinţe şi Mitropolit.

De aceea, de la Şaguna încoace, urarea de vârf care li se face Mitropoliţilor Transilvaniei e: **„să fii ca Şaguna"!**

Dar cine l-ar putea egala!

Obligaţia preoţilor de a se spovedi (II)

(Urmare din nr. trecut)

Unii fraţi preoţi ridică şi acest motiv: că preotul în locul spovedaniei îşi citeşte regulat pravila Sf. Împărtăşanii, în care ca într-o oglindă sufleteaască se răsfrâng cutele cele mai adânci ale slăbiciunii omeneşti şi astfel privindu-şi în rugăciunile pravilei păcatele, se căieşte şi aceasta îl pregăteşte îndeajuns pentru Sf. Jertfă a Liturghiei.

Ar fi greşit dacă s-ar privi aşa lucrurile. Mai întâi că această pravilă nu e o obligaţie exclusivă a preotului. Sunt atâţia creştini, care o îndeplinesc întocmai ca preoţii dar niciodată n-au socotit că prin aceasta n-ar mai avea nevoie să se spovedească. În câte case de ale credincioşilor noştri nu găsim bătrânul Ceaslov după care ei şi astăzi îşi fac pravila înainte de Sf. Împărtăşanie ca şi un preot. Dar judecând aşa, marea noastră greşeală aceasta este: citesc eu pravila, rugăciunile ei, care duc la zdrobirea inimii mele, la căinţă adâncă şi aceasta mă pregăteşte pentru întâlnirea mea cu Dumnezeu. Până aici e bine. Dar ajunge atât? Nu ni se pare cumva, că fără voia noastră se strecoară aici o concepţie aproape complet străină de duhul ortodoxiei? Pocăinţă, ca zdrobire a inimii au şi alte culte creştine, care s-au rupt din sânul ortodoxiei şi au lepădat ierarhia. În lumina adevărului ortodox, pocăinţa deplină, taina pocăinţei, aceasta este: zdrobirea inimii pentru păcatul săvârşit, mărturisirea lui în faţa duhovnicului, ca în faţa lui Dumnezeu, dezlegarea de păcat cu împlinirea unei epitimii şi hotărârea de a nu mai înfăptui păcatul de care-ţi pare rău. Fără aceste condiţii nu e pocăinţă deplină, nu e taină, nu este iertare. Fără mărturisire şi dezlegare, fără sentinţa dată de duhovnic — te iert şi te dezleg — în numele dreptului judecător Hristos, fără ispăşire şi îndreptare prin canonisire nu există ştergerea păcatului, nu există scăpare de osânda judecăţii celei mari. Dacă suntem ortodocşi, cel dintâi ortodox, preotul să fie, practicând o pocăinţă după chipul ortodoxiei.

Acum întrebăm din nou: trebuie preotul să se spovedească? La aceasta răspundem cu altă întrebare fără echivoc: trebuie şi preotul să se pocăiască? Are preotul nevoie de pocăinţă? Dacă preotul este fără păcat atunci să nu se pocăiască, n-are nevoie de spovedanie.

Cartea Sfântă însă, adaugă că e mincinos un asemenea om care spune că nu are păcat. „Dacă zicem că n-avem păcat, ne înşelăm singuri şi adevărul nu este în noi". Dacă ne mărturisim păcatele, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească de orice nelegiuiri. Dacă zicem că n-am păcătuit Îl facem mincinos şi cuvântul Lui nu este în noi" (I Ioan, 8—10).

Iată în puţine cuvinte câteva din răspunsurile de ordin dogmatic, care se ridică în legătură cu tema: spovedania preoţilor.

Ne vom strădui în continuare să mai aducem şi alte temeiuri, din Sf. Scriptură, din Sf. Părinţi, din rânduielile canonice şi cărţile de cult, precum şi din viaţa sufletească a noastră şi a păstoriţilor noştri, care vor să vadă în preot un model de viaţă duhovnicească.

Începem cu pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El este Fiu al lui Dumnezeu, mare Preot şi fără de păcat. Deşi stă înaintea noastră cu o asemenea demnitate, misiune şi sfinţenie, totuşi El împlineşte — ca cel mai smerit dintre fiii oamenilor — toată rânduiala Legii vechi şi noi. Se taie împrejur a 8-a zi, vine în Templu la 40 de zile, se botează de către Sf. Ioan Botezătorul, El, Domnul Templului,

(Continuare în pag. a 3 a)

Pr. Al. Andrei

La Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

poată vedea şi să-i vadă şi pe cei doi proorocі: pe Moise (cel adus dintre cei morţi) şi pe Ilie (dintre cei vii) care îi aduceau Lui închinare din partea neamului omenesc, a celor morţi şi a celor vii, şi să se adeverească cele proorocite pentru El şi pentru lucrarea Lui mântuitoare.

S-au bucurat proorocii de aceasta, dar s-au bucurat şi Apostolii care, ca şi începătorі ai Vechiului şi ai Noului Legământ, au văzut în Hristos dumnezeirea şi omenitatea coexistând în chip tainic adeverită prin glasul părintesc: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultaţi".

Bucuria ucenicilor era atât de mare încât Petru încântat a spus cunoscutele cuvinte: „Doamne, bine este nouă să fim aici".

Ce ai spus Petre? Dacă rămânem aici cine va împlini proorociile? Dacă rămânem aici cine va rupe zapisul păcatelor lui Adam şi datoria lui cine o va plăti? Cine-l va reaşeza pe acesta în slava şi în strălucirea cea dintâi? Dacă rămânem aici, cine va întemeia Biserica şi cum se vor împlini toate ce ţi le-am făgăduit?

Şi Petru fermecat de priveliştea a continuat „bine este să fim aici şi să facem trei colibe, la fiecare câte una", dar pe când zicea acestea un nor luminos i-a umbrit pe ei.

Iată Simone Petre, vezi, cortul s-a făcut deja fără nici o osteneală, un cort care împiedică şi frigul şi zăduful fără însă a împiedica lumina cea din belşug. Nu vezi cortul cel nefăcut de mână, cortul cel strălucit şi luminat?

Tu Petre ce cort ai fi putut să-mi faci? Iar glasul Părintelui „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit. Pe Acesta să-l ascultaţi" i-a îngrozit pe apostoli dar i-a şi învăţat. Şi apoi proorocii s-au reîntors fiecare la locul lor. Moise în mormântul „unde fusese pus" — pe muntele Nebo —iar Ilie în sălaşul luminos al cerului, iar apostolii au căzut la pământ.

Au fost învăţaţi atunci de către glasul cel ceresc că s-au împlinit cele spuse de Moise despre Hristos Mântuitorul şi că ei sunt primii care trebuie să se supună poruncilor Fiului lui Dumnezeu.

RELIGIE ŞI ATEISM

(Urmare din pag. 1)

beşte Sf. Scriptură referindu se la decăderea oamenilor dinainte de potop. „Domnul Dumnezeu a zis: nu va odihni pururea Duhul Meu în oamenii aceştia că sunt numai trup" (Facere 6, 3).

Ceea ce s-a produs atunci s-a repetat de-a lungul veacurilor, adică paralizarea sensibilităţii, atrofierea simţului religios-moral şi căderea într un materialism vulgar. Acestea încălcesc mintea omului cu pofte pieritoare şi o slăbesc aşa încât omul ajunge să spună răului bine şi binelui rău (Isaia 5, 20).

Aceasta înseamnă pervertirea sufletului, răsturnarea rosturilor aşezate de Dumnezeu în fiinţa omenească şi în creatură, un nihilism şi o hipertrofiere a eului precum şi o autonomie radicală a minţii, fapte care au dus la autodivinizarea omului şi implicit la negarea Divinităţii, la ateism.

Dar ce este ateismul? Este un sistem filozofic care neagă existenţa fiinţei lui Dumnezeu. Cuvântul ateism provine din limba greacă şi este format din „a"=fără şi „Theos"=Dumnezeu.

În Sf. Scriptură cuvântul „ateu" apare o singură dată la Efeseni 2, 12 dar nu în sensul negaţiei divinităţii, ci ca înstrăinare sau îndepărtare de Dumnezeu prin necunoaşterea Lui. Iar cei care nu L cunoşteau au fost păgânii care erau „străini de aşezământul făgăduinţei, lipsiţi de nădejde şi fără Dumnezeu în lume".

Doctrina ateistă cuprinde patru teze principale: lumea fără Dumnezeu, materia fără spirit, omul fără suflet şi omenirea fără religie (I. Gh. Savin).

Se observă că din concepţia ateistă s-a eliminat tot ceea ce face demnitatea sau noblaţea omului, specificul său, adică spiritul, (sufletul) precum şi religia şi Fiinţa Supremă, care este Dumnezeu.

Doctrina ateistă o găsim în antichitate la gânditorii materialişti: Leucip, Democrit, Protagoras, Lucreţiu ş.a. iar mai târziu la fel la gânditorii materialişti din sec. 18—19: Lametrie, Vogt, Feuerbach, Büchner etc şi la pozitivişti.

Ateismul aduce în sprijinul tezei sale argumentul următor: tot ceea ce nu poate fi dovedit pe calea experienţei practice nu există. Prin urmare, Dumnezeu, sufletul omului, viaţa veşnică etc. nu există deoarece nu pot fi dovedite ştiinţific. Pentru a-şi fundamenta afirmaţiile, ateismul face apel la luminile raţiunii, ale ştiinţei. Dar cine poate afirma în numele ştiinţei că ceea ce nu se poate vedea nici nu există? Sufletul omenesc ca atare cu funcţiunile şi procesele psihice ca: sentimentul, voinţa, raţiunea, memoria, reprezentările etc. nu se văd şi totuşi există. De asemenea conştiinţa morală, undele sau razele telepatice, libertatea, iubirea, cel mai nobil sentiment uman, toate acestea există şi totuşi nu se văd.

În ceea ce priveşte existenţa lui Dumnezeu aceasta o dovedesc: universul ca atare, mecanismul cosmic, legea cauzalităţii şi a entropiei, calea astrelor pe bolta cerească cu precizia care se cunoaşte etc., toate acestea dovedesc un creator, legiuitor care este Dumnezeu. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria" (Ps. 18, 1). „Dumnezeu care nu poate fi văzut de muritori se vădeşte din lucrurile sale", a spus Aristotel, iar Descartes afirmă: „Existenţa lui Dumnezeu este mai sigură decât cea mai sigură dintre toate teoremele geometriei". Apoi astronomul Kepler spune: „În creaţie eu parcă pipăi cu mâinile pe Dumnezeu". În sfârşit Newton spune: „Acest minunat aranjament al soarelui, planetelor şi cometelor nu poate fi decât opera unei fiinţe atotputernice şi inteligente. Această fiinţă infinită guvernează totul, nu ca suflet al lumii, ci ca stăpân al tuturor lucrurilor. Din cauza acestei împărăţii Dumnezeu se numeşte Pantocrator adică Domnul tot lui".

Aceşti învăţaţi şi alţi întemeietori şi creatori în ştiinţă şi în filozofie au crezut adânc şi emeinic în puterea şi existenţa divinităţii. Aşa, de pildă, Lavoisier, Pascal, Copernic, Galilei, Pasteur, Faraday, Herz, Edison, Leibniz, Kant, Hegel, Ampère, Dr. Paulescu ş.a. au crezut în Dumnezeu şi au recunoscut caracterul modest, limitat şi adeseori nepuincios al ştiinţei de a dezlega tainele vieţii şi ale lumii.

Ca şi ştiinţa nici arta nu tăgăduieşte existenţa Divinităţii. Aceasta o dovedesc Michelangelo, Wagner, Mozart, Beethoven, Palestrina, romancierul Dostoievschi, ş.a. care au creat opere inspiraţi de sufluldivinităţii: „Nu de la mine vine aceasta, ci de acolo (de sus)" a spus Haydn, când a auzit executându-se ora oriul său „Creaţiunea".

La acestea adăugăm rezultatul anchetelor şi statisticilor făcute în rândul învăţaţilor şi rezultatele sunt în favoarea credinţei în Dumnezeu. De pildă în sec. XIX, Dr. Dennert a cercetat credinţa religioasă a unui număr de 262 de oameni de ştiinţă. Din aceştia 92% s-au declarat credincioşi, 6% indiferenţi şi 2% atei. În 1928, Robert de Flers a întreprins o anchetă printre membrii Academiei de ştiinţe din Paris şi a constatat că din 73 de membri, 47 au afirmat legătura strânsă între ştiinţă şi credinţă, 12 au răspuns că nu este opoziţie între ştiinţă şi religie, 14 au afirmat caracterul modest al ştiinţei şi nici unul nu s-a declarat adept al ateismului (Ioan Gh. Savin, **Iconoclaşti şi apostaţi contemporani,** Bucureşti 1995, p. 117).

Ce este ateismul în esenţa sa ne-o mărturiseşte un ateu prea cunoscut, biologul şi filozoful Felix le Dantec din Franţa în lucrarea sa „L'Atheisme": „Sunt ateu cum sunt breton, cum este cineva blond sau brun, fără să o fi vo't. Oricât scotocesc amintirile mele, nu găsesc în ele ideea de Dumnezeu. Aceasta este o infirmitate, o monstruozitate chiar. Dar sunt astfel de infirmităţi cu care sunt înzestraţi din naştere unii oameni, erori fundamentale ,care aparţin fiinţei lor cum le aparţine gura, nasul sau urechea. Astfel de fiinţe lucrează instinctiv după natura lor şi se supun conştiinţei lor fără a întreba dacă conştiinţa se acordă sau nu cu logica".

Prin urmare, Felix le Dantec recunoaşte în mod sincer că ateismul este o infirmitate, o monstruozitate, o eroare fundamentală a naturii umane. Este o stare morbidă şi omul normal construit sufleteşte are teamă fiinţială de astfel de stări, îi repugnă pentru că îl coboară în rândul fiarelor după cum spune scriitorul I. L. Caragiale când ia atitudine faţă de răzvrătirea ateistă: „Ei — adversarii credinţei creştine — au învăţat o religie mai omenească decât cea cr ştină, o religie care predică nu mila şi îngăduinţa, nu blândeţea şi omenia; o religie aspră, care predică omului:

Eşti o fiară! Ghearele tale şi colţii tăi sunt deşteptăciunea şi şiretenia; fii perfid, crud şi neîngăduitor cu semenii tăi!

Nu te uita o clipă în sus, spre cer: aici în jos, pe pământ uită-te cu ochii în patru ,ca şi cum ai avea patru picioare; aici pe pământ se isprăveşte tot pentru tine.

Eşti fiară, fii fiară.

Fiarele n-au biserică; fiarele nu se închină; fiarele n-au Dumnezeu".

Ateismul duce în mod fatal la descătuşarea instinctelor minore, animalice din om căci neexistând frâna religios-morală a credinţei în Dumnezeu nimic nu le poate opri de a se manifesta ca atare.

Cu totul altfel se petrec lucrurile cu omul care cultivă în viaţa sa sufletească sentimentul religios, credinţa în Dumnezeu. Acest om este împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuşi şi cu aproapele. Bucuria de a trăi nu-l părăseşte niciodată, iar în faţa încercărilor vieţii, credinţa în Dumnezeu este reazimul neclintit, este balsamul care alină durerile sufleteşti şi trupeşti şi îi menţine moralul atât de necesar în asemenea momente.

„Aveţi credinţă în Dumnezeu" — spune Mântuitorul Hristos (Marcu 11, 22). Între nebunia necredinţei (Ps. 13, 1) şi a ateismului şi virtutea mântuitoare de suflet a credinţei în Dumnezeu, izbăvitoare şi călăuzitoare a sufletelor încercate prin felurite suferinţe, ultimul şi hotărâtorul cuvânt îl are aceasta din urmă.

Sf. NIFON Patriarhul
(11 august)

„Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, gol și M-ați îmbrăcat... străin și M-ați primit..." (Matei XXV, 35—36).

Numai aceste cuvinte rostite profetic de Mântuitorul Hristos încadrează viața celui prăznuit astăzi și în același timp caracterizează sufletul creștinesc al neamului românesc. Românul, prin firea lui blândă, milostivă și prin viața lui în Hristos ,a atras oameni de valoare, străini de neam, dar de aceeași lege creștinească, în afara celor care au năvălit peste noi. Edenul strămoșesc a găsit totdeauna fructele bucuriei pentru a salva viața unor semeni sau a acoperit cu frunzele tămăduirii pe cei căutați și înlăturați din casa lor părintească sau din familia duhovnicească.

După căderea Bisericii Răsăritului sub stăpâniri străine și mai ales sub dominația otomană, clerici, monahi și ierarhi scăpați de iataganul Semilunii au găsit ocrotire în Țările Române. Aici au fost găzduiți, iar priceperea și strădaniile lor au adus rod bogat pentru Biserica lor, dar și pentru noua lor Patrie, Țările Române, primitoare de străini. Românii, domnii și boierii lor n-au făcut numai un gest de umanitate, ci viața lor de creștini i-a îndemnat la unele ca acestea. Și nu numai frați de credință, ci și de alte credințe chiar potrivnice Legii strămoșești — armeni, husiți, catolici, evanghelici, reformați, mahomedani și mozaici — au fost îngăduiți și tolerați, primiți și ospătați ca și în pilda gazdei din Samarineanul milostiv (Luca X, 34—35).

Fiind cucerite de osmanlâi, Patriarhatele Orientale, ierarhii lor, au găsit nu numai găzduire ci și slujire la centrele eparhiale din Țările Române. După distrugerea Târnovei (1394), ierarhii români, bulgari, albanezi din sudul Dunării au trecut în părțile noastre. Căzând Constantinopolul (1453) la noi și-au găsit toți slujitorii și credincioșii loc sigur de viață și rugăciune. Fiind făcute „pașalâc", Serbia, Bulgaria, Ungaria, la români au găsit răspuns bun nevoilor lor. Românii erau singurii ortodocși prin care se putea circula în Imperiul otoman, fie din Răsărit spre Apus, fie invers. Așa se explică și Viața și trăirea Sfântului Nifon pe pământ românesc.

Nicolae, așa se numea Nifon înainte de monahism, s-a născut din părinți creștini: Manuil și Maria cununați prin 1433. Maria provenea din „boieri mari", valahi din Peloponez. Întâiul copil s-a numit Dimitrie, după numele Marelui ocrotitor al Tesalonicului; al doilea, Nicolae, după numele Marelui ierarh, chip blândețelor și îndreptă or credinței; și al treilea, o fetiță, Maria. Dimitrie a fost trimis la curtea voievodului Toma Contacuzino — rudă cu familiile Cantacuzin lor din Principatele Române — Maria a fost reținută acasă, iar Nicolae a fost dat în grija dascălului grec Eftimie pentru înțelepțire și carte, apoi a trecut la iscusitul călugăr Ioasaf, învățând și cele ale teologiei. Lar el avea înclinații spre viața liniștită, unde Sfinții Vasile cel Mare și Grigore de Nazianz se instruiseră și cunoscuseră cultura greacă veche. Alt nevoitor de aici, Zaharia din Arteia, i-a deschis tânărului Nicolae căile călătoriei prin istoria popoarelor, învățând pe lângă greacă, latină și limba slavă bisericească. În același timp, Zaharia-duohvnicul cercetând viața curată a lui Nicolae îl îmbracă în haina călugărească cu numele Nifon — cel bine ascultător și este hirotonit diacon, de către Mitropolitul regiunii, încheindu-se astfel, perioada de învățăcel și ascultător.

Căzând Constantinopolul sub turci (1453), mulți ierarhi și călugări pot să scape cu viață și se împrăștie în toată Peninsula Balcanică. Mahomed-cuceritorul urmărește pe fugari și pe dușmanii săi. Zaharia-duhovnicul și cu Nifon pleacă în Albania, unde celebrul Gheorghe-revoluționarul (Scanderberg) i-a primit cu bucurie. În 1466, Alban a este atacată și creștinii trași prin sabie, iar mulți boieri turciți. Zaharia și Nifon sunt găzduiți în cetatea vechilor viahi, Ohrida, în Mânăstirea Maicii Domnului. Aici sunt prinși de turci și trimiși sub escortă la Constantinopol. Zaharia-părintele trece către Domnul în drum spre cetatea sfântă, iar Nifon ajunge în cetatea trecută prin foc și sabie, iar creștinii scăpați au fost făcuți robi ai turcilor. Prin multe cunoștințe ce le avea, datorită științei lui de carte și iscusinței, reușește să ajungă în Sfântul Munte Athos, și cu binecuvântarea în aistătorului Daniil Protu, pe care Nifon îl cunoștea, merge în obștea Cutlumușilor ctitorie veche valahă. De aici a plecat Hariton, ajuns mitropolit al Țării Românești (1372—1381). El și-a ales pentru nevoință peștera Crit dând dovadă de aleasă ascultare. A fost chemat, apoi, la altă ctitorie românească din Sfântul Munte, la Dionisiu, pentru a fi învățător și pildă mulțimii călugărilor athoniți, primind hirotonia întru preot și duhovnicia. Aici se încheie întâia experiență în mijlocul monahilor sfetagoreți.

Trecând la cele veșnice mitropolitul Partenie al Tesalonicului, clerul și credincioșii locului au rugat conducerea Sf. Munte ca Nifon înțeleptul și smeritul să vină și să le fie păstor. El, ca și marii ierarhi cu frică de Dumnezeu, s-a arătat nevrednic de asemenea cinste și a justificat refuzul său prin aleasa demnitate pe care nu o merită. La cererea cu lacrimi a tuturor credincioșilor, mai ales că erau destui care așteptau scaunul ,Nifon își pleacă cinstitul cap pentru a primi arhieria. Cu acest prilej a vorbit credincioșilor ca „un sfânt Ioan Gură de Aur", având atâtea pilde de apărare a dreptei credințe împotriva păgânilor, papistașilor condamnând Sinodul unionist de la Constanța, 1414—1415 și pe cel de la Ferrara-Florența, 1438—1439 — și ereticilor de tot felul. Viața lui personală, exemplu de slujire, de iubire și milostenie s-au făcut cunoscute în toată Patriarhia Constantinopolului și chiar înțelepții musulmani îl respectau pentru înțelepciunea și bunătatea lui. El făcea bine tuturor indiferent de credință sau neam

(Continuare în pag. a 4-a)

Diac. P. I. David

Serbarea de la Putna, 1871

(Urmare din pag. 1)

într-o unitate de simțire românească, mii de oameni, veniți să cinstească memoria Marelui nostru Voievod.

Serbarea a început la 14 august 1871, ora 22, cu slujba privegherii a Hramului Mânăstirii Putna, „Adormirea Maicii Domnului". A doua zi, Sfânta Liturghie este oficiată de un sobor de preoți sub protia egumenului Mânăstirii Putna, Arhimandritul Arcadie Ciupercovici. Răspunsurile au fost date de un grup de tineri stupcani, conduși de muzicianul Ciprian Porumbescu.

La priceasnă, egumenul care făcea parte din „Comitet",[5] rostește o cuvântare evocând gloria străbună, semnificația serbării, după ce mai întâi arătase în cuvinte alese rolul Prea Sfintei Fecioare Maria în evlavia credincioșilor, încât poetul Eminescu scria în „Curierul de Iași" nr. 22—25/1971 că: „preotul (egumenul) știu atât de bine să vorbească la sufletele auditorului, încât am simțit inima noastră mișcându-se de patriotism și însuflețire".[6]

După Otpustul Sfintei Liturghii, în fața mulțimilor A.D. Xenopol își rostește cuvântarea festivă, spunând printre altele: „Serbarea de la Putna este un foarte potrivit prilej de reculegere sufletească. Venim aici — zice Xenopol — și pentru a lua putere, ce izvorăște pe la mormintele oamenilor mari". Răsună apoi „Imnul lui Ștefan cel Mare" pe versuri de Vasile Alecsandri, muzică de Alexandru Flechtenmacher, executat de corul reunit al seminariștilor din Cernăuți și elevii din Suceava. Tânărul Ciprian Porumbescu a cântat minunat din vioara lui Grigore Vindereu, dascălul său, „Daciei în regi", cum singur se exprimă, aruncându-se în brațele tatălui său Iraclie preotul.

Ziua următoare 16 august, au loc Sfânta Liturghie și Parastasul pentru pururea pomenitii ctitori, unde egumenul Arcadie Ciupercovici dă citire Panegiricului „Cuvânt de îngropăciune la moartea lui Ștefan cel Mare", considerat al lui Vartolomeu Măzăreanu din 1762, care te „farmecă prin stilul său plăcut și energic". Urmează acum solemnitatea depunerii pe mormântul „Pururea Pomenitului Ctitor" urna de argint cu pământ din toate provinciile românești, a coroanelor și celorlalte daruri aduse cu acest prilej, după ce mai întâi au fost sfințite, deoarece Marele Erou naional întrupa „ideea unității" tuturor provinciilor românești, vis ce peste ani se va realiza prin făurirea României Mari.[7]

Toate darurile au inscripții în limba română, brodate, cizelate și gravate, care se păstrează și astăzi. În special inscripția de pe urnă glăsuiește: EROULUI, ÎNVINGĂTORULUI, APĂRĂTORULUI EXISTENȚEI ROMÂNE, SCUTULUI CREȘTINĂTĂȚII, LUI ȘTEFAN CEL MARE" JUNIMEA ROMÂNĂ ACADEMICĂ MDCCCLXX (1870).

Se ține apoi „Congresul pănuit" de studenții români în trapeza mânăstirii.

Despre această evocare măreață de acum 125 ani, Eminescu însuși conchidea: „Un model de lucrare pentru binele poporului nostru este Serbarea de la Putna, care a reîmprospătat în mintea fiecărui român, memoria Sfântului Erou Ștefan cel Mare" ...„Să deie Cerul, ca să ajungem asemene momente mai adeseori, să ne întâlnim la mormintele strămoșilor noștri plini de virtute și să ne legăm de suvenirea lor cu credința și aspirațiile vieții noastre. Numai cu chipul acesta neamul românesc poate spera slavă și pomenire pe viitor".[8]

De observat că, egumenul Arcadie Ciupercovici, a sprijinit cu mult elan renumita evocare a celor 400 de ani de la sfințirea prestigioasei ctitorii voievodale, contribuind la buna reușită a organizării serbării, cât și la primirea reprezentanților de seamă, fiind gazdă de onoare. În amintirea acestui eveniment cultural, s-a ridicat în curtea Mânăstirii Putna, o frumoasă cruce din piatră, ce se vede și astăzi, de unde aflăm din inscripția de pe ea, că este inițiativa acestui egumen. Generațiile de tineri români, din veacul următor, respectiv anul 1926, au ridicat și ei în curtea Mânăstirii Putna un bust Marelui poet Eminescu, lucrat în bronz de Oscar Han, cum se vede și în prezent, înconjurat de flori, prin fața căruia se perindă cu însuflețire mulțimile vizitatorilor. Pe plăcile de marmoră aplicate pe soclu, sunt redate fragmente din versurile „voievodului poeziei românești".

După Marele Act al Unirii din 1918, „Dulcea Bucovină" cu mormântul Marelui Voievod, revine la Patria mamă, când șirul pelerinilor din țară și de peste hotare este în continuă creștere. Candela aprinsă la 2 iulie 1504, a pâlpâit fără să se stingă nici în vremea vremelniciei ocupației austro-ungare. Iar amintirea marilor strămoși n-a fost acoperită de norii uitării ,cu toate că nu s-au făcut glasuri auzite, pentru că în conștiința neamului nostru, își au locul lor de admirație și recunoștință, ei fiind exemple de iubire nețărmurită de glia strămună și implicit credință nestrămutată în Dumnezeu.

La împlinirea celor 125 de ani de la constituirea Congresului studenților români la Putna și a Serbării din 1871, Mânăstirea Putna va cunoaște din nou entuziasmul tinerilor români din centrele universitare ale țării, din Cernăuți și Basarabia și sub bolta ctitoriei Ștefaniene, pe lângă manifestările culturale adecvate, va cuprinde în plus și slujba specială instituită la canonizarea Binecredincjosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt.

Atât de puternică este întipărită amintirea marilor noștri înaintași, în conștiința românilor de pretutindeni, încât George Coșbuc în secolul trecut preciza: „Iar când e vorba de țară ,sunt vii și morții din mormintele lor".[9]

Chiar și troparul aranjat pe melodia glasului I, a Binecredincjosului Voievod, reîmprospătează în memoria tuturor românilor, concret, amintirea faptelor și ostenelilor, de o jumătate de veac, din viață, săvârșite pentru binele poporului său și apărarea credinței sale: „Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, mare ctitor de locașuri sfinte"...

Așa știe poporul nostru să-și cinstească personalitățile istorice, adăugând o nouă verigă trainică în lanțul de aur a înveșnicirii ființei noastre, a recunoștinței profunde ,prin comemorarea serbării, prilej deosebit pentru evocarea și permanentizarea memoriei lor.

Proorocul și Psalmistul David zice: „intru pomenire veșnică va fi dreptul, de vorbire de rău, el nu se va înfricoșa" (Ps. 111, V.6).

—

5 C. Giban, „Cânta la Stupca o vioară", București, 1958, pag. 117.
6 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 153 și 158.
7 Doina Cernica, op. cit., pag. 1.
8 Claudiu Paradais, op. cit., pag. 160.
9 George Coșbuc, „Poezii patriotice", Cluj-Napoca, 1977, pag. 109.

Obligația preoților de a se spovedi

(Urmare din pag. a 2-a)

plătește darea pentru templu (Mat. XVII, 24—27), ca să nu sminteasscă pe nimeni. Nu se scutește pe sine de nici o obligație ci se face tuturor pildă: „Pildă am dat vouă..." Și, „de mă iubiți, păziți și voi poruncile Mele"... porunci împlinite și de mine cu cuvântul și cu fapta. „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi" (Ioan XX, 21). „Faceți-vă și voi ucenici din toate neamurile" (Mat. XXVIII, 19). Dar, „ucenicul nu este mai presus de învățătorul său, nici robul mai presus de Domnul său. Ajunge ucenicului să fie ca învățătorul său și robul ca Domnul său" (Mat. X, 24—25). Dacă Domnul și Învățătorul împlinește toate rânduielile legii cu cât mai mult ucenicul.

Credincioșii au învățat, știu și simt cu toții: lucrarea mântuirii, a pocăinței — ca orice lucru bun de pe lume — se săvârșește nu de unul singur, ci pe lângă povățuitor, pe lângă părintele duhovnicesc. Legătura între părintele duhovnicesc și pentitent e ca între tată și fiu. Această legătură duhovnicească își are prototipul în viața Sf. Treimi. De altfel, lumea este o „icoană a naturii dumnezeești" (Sf. Grigorie de Nisa). Precum în cer, în familia dumnezeiască avem icoana sfântă, a unirii dintre Tatăl, Fiul și Sf. Duh, tot așa trebuie să fie și pe pământ, mai ales în Biserică această unire, legătură în vederea mântuirii, de la părinte la fiu, prin Sf. Duh. Noi trebuie să realizăm în Biserică neîncetat viața Sf. Treimi. De aceea a coborât Fiul lui Dumnezeu, ca să ne descopere o asemenea viață. În viața lui Iisus avem descoperit modelul lucrării de duhovnicie. Astfel, deși Iisus, fiind fără de păcat, nu are nevoie de pocăință, de iertare și dezlegare, totuși e model de viață pentru lucrarea duhovniciei prin chipul desăvârșitei Sale ascultări față de Tatăl. El nu face nimic fără să întrebe pe Tatăl. Adeseori toată noaptea petrece în rugăciune, în convorbire cu Tatăl (Mat. XIV, 23; Luca V, 16; VI, 12) — iar ziua predică. „Eu n-am vorbit de la Mine însumi, ci Tatăl care M-a trimis, El însuși Mi-a poruncit ce trebuie să spun... și știu că porunca Lui este viață veșnică. Cine crede în Mine, nu crede în Mine, ci în cel ce M-a trimis pe Mine..." (Ioan XII, 44—45; 49—50). Iisus Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru nu-și scoate niciodată dreptatea din Sine, ci din voia Tatălui: tot așa, ba cu atât mai mult cel căzut — preot sau mirean — trebuie să-și scoată îndreptarea nu de la sine, nu din voia sa, ci mereu să aibă îndreptar în părintele său duhovnicesc, părinte care după predania învățătorilor Bisericii ține locul lui Dumnezeu (vezi sf. Ioan Scărarul, Cuv. IV. Despre ascultare, cap. 21, 62, 121). Duhovnicul este neîncetat garantul și judecătorul nepărtinitor al gândurilor, cuvintelor și faptelor noastre. Căci mi se pare că de nicăieri nu apar mai lesne și mai grave greșeli decât din voința proprie. De aceea a zis Iisus: „Nu caut voia Mea, ci voia Tatălui Meu", pentru ca neîncetat să ne învețe, că voia noastră nestăpânită e izvorul păcatelor.

Și toată Scriptura într-un glas e mărturie, că toți bărbații sfinți deși luminați de sus de Duhul Sfânt au fost totuși sub ascultarea unui povățuitor duhovnicesc de pe pământ. Moisi e sfătuit de preotul Ietro (Ieșire XVIII, 19). La rândul său Moisi devine sfătuitor lui Aaron, fratele său (Exod, Levitic). Samuel crește la umbra judecătorului Eli. David proorocul primește judecata și sfatul altui prooroc, Nathan. Iată ce spune Sf. Ioan Gură de Aur cu privire la păcatul atât de cunoscut al psalmistului David: „Atunci a mers către David — Nathan, prooroc merge către prooroc. Dar oare pentru care pricină nu se vindecă singur pe sine, prooroc fiind David. Precum doctorii când se bolnăvesc trebuință au de alți doctori, pentru că boala strică meșteșugul, așa și aici"[6].

Același Sf. Părinte într-o altă predică despre pocăință, tălmăcind ideea mărturisirii păcatelor și folosindu-se tot de cazul împăratului David, spune așa: „Am în Scriptură pilda despre un om care și-a spus păcatul și i s-a șters, și despre altul care nu l-a spus și nu i s-a șters. Omul care și-a mărturisit păcatul este David, el mărturisește păcatul desfrânării în fața proorocului Nathan, iar Nathan îi răspunde: și Domnul ți-a iertat greșala ta, celălalt, care nu și-a mărturisit păcatul, e ucigașul de frate Cain, care și-a primit sentința de la Dumnezeu în cuvinte foarte aspre: „În gemete și-n tremur îți vei duce viața pe pământ"[7].

În Sfânta Scriptură găsim și alte pilde: Elisei proorocul se formează sub povața Sf. Prooroc Ilie și primește de la el cojocul său și har îndoit. În Noul Testament, apostolii cresc cu duhul sub directa îndrumare a Mântuitorului. Iar când Petru a căzut în marele păcat al lepădării, glasul cocoșului a trezit glasul conștiinței sale și chiar în aceeași clipă a privit la Domnul său, care se afla în pridvorul palatului marelui Arhiereu. Petru a privit la Iisus și și-a recunoscut păcatul, Iisus a privit la Petru și i-a adus aminte de prevestirea căderii cu o dulce mustrare. Atunci dându-și seama Petru, a început să plângă, zice Sf. Ioan Gură de Aur. Și nu numai că a plâns ci a plâns amar, făcând un al doilea botez cu lacrimile din ochi. Și fiindcă a plâns amar, și-a șters păcatul și a primit iertare de la Domnul, când i-a zis: „paște oile Mele" și l-a reintegrat în apostolie.

Sf. Pavel este chemat la apostolie de-a dreptul de Mântuitorul, dar totuși capătă botezul, iertarea păcatelor și vindecarea prin mâna preotului Anania din Damasc (Fapte IX, 17, 18).

Sunt în Sf. Scriptură încă și alte mărturii doveditoare de legătura sufletească între sf. Apostoli și ucenicii lor, ca de pildă între Sf. Apostol Petru și Sf. Ev. Marcu, pe care-l numește „fiul meu" (I. Petru V. 13), sau Sf. Pavel și fiii săi duhovnicești: episcopii Tit și Timotei și alții.

Trecem de la Sf. Scriptură la Sf. Părinți. Și aici găsim mărturii directe privind spovedania slujitorilor lui Dumnezeu. „Chiar marii sfinți ai Bisericii, mai ales în faza premergătoare și următoare convertirii lor, au simțit din plin trebuința de a intra în legătură cu avvii cei mbunătățiți pentru a primi de la ei sfat și ajutor în calea desăvârșirii[8]. Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Serapion de Arsinoe și mulți episcopi și preoți din prima jumătate a veac. IV, aveau ca duhovnic pe S. Antonie cel Mare și alți părinți îmbunătățiți din mânăstirile Egiptului, pe care i-a cercetat la vremea sa și Sf. Vasile cel Mare. Sf. Epifanie al Ciprului se înduhovnicește pe lângă Sf. Ilarion. În Asia Mică și cu deosebire cei din eparhia condusă de Sf. Vasile cel Mare, preoții se mărturiseau la arhipăstorul lor. E cunoscut cazul acelui preot care printr-o ispită pusă la cale de uratorul de bine, dușmanul răului, a căzut în păcatul desfrâului și mărturisindu-se marelui Ierarh Vasile a fost oprit de a mai săvârși Sf. Liturghie. Mult îmbunătățitul Sf. Pafnutie mărturisește că de două ori pe lună se ducea la bătrânul lui părinte cale de 12 mile și „tot cugetul îl spunea" prin taina spovedaniei.[9]

Sf. Părinte Pimen așa învăța pe ucenicii săi între care erau și duhovnici și preoți: „voia noastră este zid de aramă între noi și între Dumnezeu... voia noastră este ca o piatră ce se împotrivește voii lui Dumnezeu". „Deci de se va lepăda cineva de această voie a sa, atunci poate să zică și el cu psalmistul: „Întru Dumnezeul meu fără prihană e calea Ta" (Ps. XVII, 32, 35). Căci după ce trece cineva peste acel zid de aramă al voii sale, atunci vede calea lui Dumnezeu că nu are prihană".[10] Iar Sf. Dorotei ni se destăinuie că totdeauna, toate gândurile sale le mărturisea bătrânului părinte Ioan, că-n viața lui nu voia să facă ceva fără de voia lui și încheie zicând: „întrebarea este smerenie, este bucurie".[11]

Păstrăm din epoca patristică două momente deosebit de impresionante de mărturisire a unor sfinți slujitori. Unul ni-l descrie cunoscutul predicator Ilie Miniat. Venerabilul episcop Potamie, vestit prin virtutea sa, a căzut într-un păcat greu. A căzut dar s-a ridicat. S-a ridicat prin spovedanie. Și a hotărât să facă mărturisirea așa. A așteptat un an întreg până ce s-a întrunit Sinodul la care s-au adunat 50 de episcopi, preoți, monahi și mulți învățători. Potamie era președintele Sinodului. În inima sa se luptau deodată rușinea dar și căința, zdrobirea inimii. A biruit însă căința. S-a sculat Potamie de pe tronul său și spunând împreună cu David: „fărădelegea mea mi-am cunoscut-o și păcatul meu nu mi l-am ascuns", a stat în mijlocul sinodului și-n auzul tuturor și-a mărturisit pe față păcatul. S-au minunat și s-au înspăimântat de o astfel de mărturisire cei care au luat parte la sinod. Îmi închipui — zice Miniat — că s-au minunat și au prăznuit mărturisirea lui și îngerii din cer.[12]

(Continuare în nr. viitor)

6 După „Învățătura către duhovnic", op. cit., p. 159.
7 Omilia II. Despre pocăință.
8 Ierod. Irineu Crăciunaș: Îndrumătorul duhovnicesc și ucenicul după Sfinții Părinți, în St. Teol. nr. 9—10, 1956, pag. 620.
9 Patericul, Ed. Rm. Vâlcea, 1930, pag. 201.
10 Cartea Sf. Dorotei, op. cit., Cuv. VI, pag. 60, 61.
11 Idem, pag. 65.
12 I. Miniat: Didahii și Predici, trad. Pr. D. Fecioru, Buc. 1945, pg. 79—80.

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

Vă aducem la cunoștință că din analiza Schemei de Funcții pe Protopopiate cu privire la Parohiile vacante, rezultă că avem 32 parohii libere, cele mai multe dintre ele sunt cu aproximativ 100 de familii și mai mici.

În vederea ocupării acestor parohii, Centrul eparhial a organizat examene de capacitate preoțească pentru Seminariști și licențiați.

În ultimii doi ani au promovat la examenul de capacitate preoțească în trei sesiuni 34 de candidați dintre care 6 s-au preoțit. La cei amintiți se adaugă licențiații din anii precedenți care n-au dat examen de capacitate.

Ținând seama de Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului care prevede că urmare calificativului primit la examenul de capacitate, candidatul este îndreptățit să ceară numirea într-o Parohie (Legiuirile B.O.R., pag. 313), având în vedere și propunerea ce s-a făcut în ședința Consiliului eparhial Sibiu din 27.07.1996, cu privire la promovarea tinerilor în parohii, publicăm Concurs de numiri pentru toate parohiile vacante din Eparhie, satisfăcând cererile absolvenților de Seminar și Licențiaților în teologie cu examen de capacitate.

Este cunoscut faptul că de mulți ani nu s-a făcut un **CONCURS DE NUMIRI PENTRU SEMINARIȘTI ȘI LICENȚIAȚI IN EXCLUSIVITATE.**

Acolo unde nu se vor prezenta candidați pentru numiri, se va organiza al doilea concurs la care vor putea candida și preoți pentru transfer.

De la acest concurs sunt exceptate parohiile de oraș care au regim special.

PROTOPOPIATUL SIBIU

1. Post preot la Spitalul de Psihiatrie Sibiu.
— fără enorie —
Examen concurs pentru oraș. Informații suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei.
2. Parohia Bogatu Român.

TERMEN DE CONCURS: 1—15 septembrie 1996

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

1 Parohia Petiș
2. Parohia Alma Vii
3. Parohia Motiș
4. Parohia Prod
5. Parohia Stenia
6. Parohia Dârlos

PROTOPOPIATUL SALIȘTE

1. Parohia Aciliu

PROTOPOPIATUL AVRIG

1. Parohia Cârța

PROTOPOPIATUL AGNITA

1. Parohia Ghijasa de Jos
2. Parohia Bruiu
3. Parohia Șomartin
4. Parohia Apoș
5. Parohia Netuș
6. Parohia Stejăriș
7. Parohia Dealul Frumos
8. Parohia Salcău
9. Parohia Răvășel
10. Parohia Noiștad
11. Parohia Zlagna
12. Parohia Țeline
13. Parohia Veseud
14. Parohia Metiș

PROTOPOPIATUL RUPEA

1. Parohia Hoghiz
2. Parohia Lupșa
3. Parohia Viscri
4. Parohia Dopca

PROTOPOPIATUL FAGĂRAȘ

1. Parohia Săvăsteni
2. Parohia Șercăița
3. Parohia Seliștead
4. Parohia Rotbav
5. Parohia Gherdeal

PROTOPOPIATUL BRAȘOV

1. Parohia Tractorul II — Brașov

TERMEN DE CONCURS: 15 august — 15 septembrie 1996

Pentru parohia Tractorul II — Brașov, se va da examen-concurs pentru parohie de oraș.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile protopopești sau la Centrul eparhial, Secretariat, anexând adeverințe și certificate de studii.

După expirarea termenului, Oficiile protopopești vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

De la data numirii există termen de contestație 15 zile.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

1 iulie 1996 — a cercetat Mânăstirea Predeal.

2—5 iulie — a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În după-masa aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Predeal.

SÂMBĂTĂ, 6 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta, jud. Brașov.

MARȚI, 9 iulie, a participat la Mânăstirea Sâmbăta la Simpozionul Internațional UNICEF, la invitația Președintelui acestui for, Dl. Prof. Virgiliu Radulian.

MIERCURI, 10 iulie a.c., a acordat un interviu pentru Televiziunea Română în legătură cu istoricul Mânăstirii Sâmbăta.

JOI, 18 iulie a.c., a efectuat o vizită de lucru la Gospodăria anexă Țiglari.

VINERI, 19 iulie, a efectuat o vizită la Via Sărăcsău în județul Alba.

SÂMBĂTĂ, 20 iulie a.c., la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, a participat la slujba ungerii în monahism a P. C. Pr. Prof. Dr. Liviu Streza.

DUMINICĂ, 21 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie și hirotesește întru arhimandrit pe P. C. Prof. Dr. Laurențiu Streza.

MARȚI, 23 iulie a.c., primește la Reședința mitropolitană pe noul primar al Sibiului, Dl. av. Dan Condurat, însoțit de Dl. ing. Virgil Benga, directorul Serviciului Tehnic al Primăriei.

JOI, 25 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

VINERI, 26 iulie, a primit o delegație de la ASCOR București și a acordat un interviu în legătură cu problema „Martorilor lui Iehova".

SÂMBĂTĂ 27 iulie a.c., prezidează lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

DUMINICĂ, 28 iulie a.c., participă la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană Sibiu.

LUNI, 29 iulie a.c., a cercetat Mânăstirea Predeal.

MARȚI, 30 iulie a.c., participă în Stațiunea Montană Sinaia la un Simpozion organizat în cadrul Universității de Vară, având ca participanți pe traducători și reporteri de limba română din întreaga Europă.

MIERCURI, 31 iulie a.c., participă în Piața Revoluției din Sibiu, la invitația comandantului Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu, Dl. General de Brigadă Neculai Stoina la Festivitatea Înălțării în grad a promoției de ofițeri, subofițeri și maiștri militari „Ion Dragalina".

Secretar eparhial,
Pr. Valentin Sicoe

Trecerea la cele veșnice a Prea Fericitului PARTENIOS al III-lea, Papă și Patriarh ortodox al Alexandriei și al întregii Africi

În data de 23 iulie 1996 s-a mutat în corturile cele veșnice Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei și al întregii Africi, Prea Fericitul Partenios al III-lea.

Funeraliile s-au desfășurat în 30 iulie a.c., fiind de față reprezentanți ai Bisericilor ortodoxe surori, ai Bisericii Romano-catolice, ai altor confesiuni și ai organismelor intercreștine.

Adormitul în Domnul a fost binecunoscut pentru strădaniile sale în folosul apropierii și unității creștine și al creării unui climat de înțelegere inter-umană.

Prieten bun al Bisericii și poporului român, pururea pomenitul patriarh ne-a vizitat de mai multe ori țara. De fiecare dată și-a exprimat prețuirea și admirația sa față de evlavia și realizările pe plan spiritual ale credincioșilor și clerului Bisericii Ortodoxe Române.

Bunul Dumnezeu să-l facă parte de fericire în împărăția Sa cea cerească.

Pr. D. A.

Știri din viața Eparhiei

— Precum este cunoscut, în luna iunie a.c., o furtună neobișnuită s-a abătut asupra parohiei Bazna, prot. Mediaș, jud. Sibiu, producând mari pagube materiale. A fost afectată atât biserica cât și casa parohială, cărora le-au fost distruse în întregime acoperișul.

Prin grija Parohiei Ortodoxe Române Mediaș-Catedrală, sub îndrumarea P. C. Prot. Ioan Găban, în zilele de 29 și 30 iunie a.c., a fost organizată o colectă în sprijinul parohiei afectate de calamitate.

Jertfelnicia bunilor credincioși s-a materializat în frumoase sume de aproape un milion de lei, care a și fost virată în contul parohiei Bazna. Bunul Dumnezeu să răsplătească tuturor celor ce au contribuit la această acțiune de suflet, inițiată de vrednicii lor păstori sufletești.

*

— În ședința sa de lucru din 3 iulie a.c., Sf. Sinod al Bisericii noastre a aprobat înființarea unui Seminar Teologic Liceal Ortodox, deocamdată pe lângă Liceul „Doamna Stanca" din Făgăraș, unde au și avut loc examene de admitere, fiind declarați reușiți 25 de elevi.

Menționăm că este al doilea Seminar Teologic al Eparhiei noastre, după cel de la Brașov și nădăjduim că va da rezultate bune în pregătirea profesională și cetățenească a viitorilor slujitori ai Bisericii noastre.

*

— Cu binecuvântarea **I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** al Ardealului, cu concursul cadrelor medicale de la Spitalul Municipal din Mediaș a fost amenajată în incinta spitalului o Capelă ortodoxă, destinată serviciilor religioase pentru cei aflați în suferință sau în tratament în acest spital.

*

— În perioada 8—19 iulie a.c., cu binecuvântarea **I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie** al Ardealului, s-au desfășurat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu o nouă serie de cursuri preoțești de îndrumare.

Au luat parte preoți din Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Alba Iuliei și Episcopia Harghitei și Covasnei.

Cursurile s-au desfășurat potrivit programului stabilit de Sf. Sinod, prelegerile programate au fost susținute de P. C. Pr. profesori ai Facultății de Teologie din Sibiu, urmate fiind de seminarii la care s-au dezbătut aspecte misionare, liturgice și sociale din viața parohiilor astăzi.

În fiecare dimineață în Capela mitropolitană s-a săvârșit pe rând de către preoții cursanți Sf. Liturghie cu predică ,iar seara slujba Vecerniei cu catehează.

*

— Sâmbătă, 27 iulie a.c., s-au desfășurat la Reședința mitropolitană din Sibiu, lucrările ședinței ordinare a Consiliului Eparhial Sibiu.

Desfășurate sub președinția **I. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului, lucrările au dezbătut pe larg o serie de probleme de interes bisericesc, cultural și misionar. Au fost adoptate hotărâri privind bunul mers al activității Arhiepiscopiei, problema religiei în școală și în armată, precum și alte probleme.

*

— Miercuri, 31 iulie a.c., s-au desfășurat în Piața Revoluției din Sibiu, festivitățile prilejuite de înălțarea în grad a promoției 1996 a absolvenților Institutului Trupelor de Uscat din Sibiu.

I. P. S. **Mitropolit Antonie,** înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, a oficiat o slujbă specială, după care a adresat un scurt cuvânt de binecuvântare și felicitare noii promoții de absolvenți, care prin ordinul Ministerului Apărării Naționale a primit numele de „General Ion Dragalina", în amintirea eroului român căzut în primul război mondial.

Arhidiacon Dumitru Bălțat

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Anastasia", sensibilă la tot ce este valoros în spiritualitatea ortodoxă, ne oferă în traducerea D-lui Boris Buzilă o operă mai puțin cunoscută în România, deși dintre cele mai importante, ale lui Nicolae V. Gogol, **„Meditații la dumnezeiasca liturghie" (București,** 1996, 108 p.). Geniu satiric de sub pana căruia au ieșit **Nasul, Revizorul, Mantaua, Suflete moarte,** povestitor neîntrecut în **„Serile în cătunul de lângă Dikanka** și **Taras Bulba,** Gogol a fost dublat de o natură meditativă, fiind un **„chinuit de râvna mântuirii",** cum spune Dl. B. Buzilă în substanțiala sa introducere la **„Meditațiile"** pe care le-a tradus din original. Gogol a fost numit și **„un Pascal al stepelor".**

Gogol trecuse prin Mânăstirea Optina, evident ca închinător, așa cum trecuseră și Dostoievski, și Rozanov, probabil și Tolstoi, într-o vreme în care influența lui Paisie de la Neamțu făcuse din această mânăstire un important centru isihast. Gogol a citit multe opere de spiritualitate. Îl cunoscuse pe Filaret al Moscovei, mare teolog, îi studiase pe cunoscuții liturgiști Gherman al Constantinopolului, Simeon Tesaloniceanul și Nicolae Cabasilas și pe scriitorul și teologul Alexei Homiakov. Dacă Dostoievski spunea că toată literatura rusă modernă a ieșit de sub **„Mantaua"** lui Gogol, prefațatorul notează că fervoarea mistică a lui Dostoievski a ieșit tot de sub „mantaua" lui Gogol.

„Meditațiile" lui Gogol se încheie cu îndemnuri pastorale despre darurile Liturghiei către cei care o ascultă cu evlavie, și către preoții care o săvârșesc și îi trăiesc simbolurile și realitățile cu credință și cu frică de Dumnezeu. Scriitorul e bine documentat teologic și convingător în expunere și în tâlcuire.

Dl. Boris Buzilă ne-a pus la dispoziție câteva amănunte despre legăturile dintre Gogol și Alexandru Sturdza, amănunte pe care le reproducem atât pentru cei care se ocupă de Istoria Basarabiei, cât și pentru cercetătorii din domeniul istoriei literaturii.

Alexandru Sturdza (1791—1854) era fiul lui Scarlat Sturdza și al principesei Moruzi. Tatăl său fusese primul guvernator al Basarabiei, după răpirea ei de către ruși, la 1812. Numind un „pământean" în această funcție, Țarul Alexandru I credea că va putea lua ochii localnicilor, amăgindu-i cu o așa-zisă ... autonomie locală pe baze etnice ... Din păcate, guvernoratul lui a durat foarte puțin (23 iulie 1812—17 iunie 1813), fiind înlocuit cu un rus (Apud Căpitan Gh. V. Andronachi: **„Albumul Basarabiei în jurul marelui eveniment al Unirii"** pag. 31).

Pe Alexandru Sturdza, mare filantrop, autor de scrieri moral-religioase, memorialist, prof. Ștefan Ciobanu îl caracteriza drept **„mare patriot basarabean, care visa unirea tuturor românilor".** În sprijinul acestei afirmații, cita aprecierile din rapoartele lui F. F. Vighel, fost vice-guvernator al Basarabiei, cu privire la boierimea basarabeană din prima jumătate a veacului al XIX-lea: **„Era în circulație un plan, ca, în Basarabia, drepturile și obiceiurile moldovenești, nu numai să fie păstrate, dar să fie și mai mult răspândite. El** (Al. Sturdza) **nu-și ascundea dorința de a-și vedea Moldo-Vlahia ca o împărăție deosebită (independentă), împreună cu Basarabia, Bucovina și Transilvania"** (Șt. Ciobanu: **„Cultura română în Basarabia"** pag. 316, cf. Andronachi, **op. cit.,** pag. 33—34).

În ultima ediție „prerevoluționară" a cărții lui Gogol **„Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei",** cea în care sunt incluse și **„Meditațiile la dumnezeiasca liturghie"** (pag. 119) sub un desen care îl înfățișează pe Al. Sturdza, găsim următoarea explicație:

„Cunoscutul pietist Aleksandr Skarlatovici Sturdza (...) a avut lungi discuții cu Gogol la Roma, în 1846, pe teme moral-religioase. În amintirile sale despre Gogol (Moskviteanian", 1852) scrie: **Trebuie să mărturisesc că discuțiile noastre de la Roma s-au reflectat ca într-o oglindă în** cartea **„Fragmente alese dintr-o corespondență cu prietenii mei".** Aveau să se revadă și mai târziu, când Gogol s-a aflat la Odesa. Există scrisori ale lui Gogol adresate lui. Sturdza i-a dăruit lui Gogol cartea sa **„Despre îndatoririle cinului preoțesc".**

După unele informații Gogol l-ar fi cunoscut și a purtat corespondență și cu Neofit Nevodcikov (n. 1824, mort la Ismail în jurul anului 1910) cel ce avea să devină arhiepiscop al Chișinăului (1892—1898).

ANTONIE P.

Sf. Nifon Patriarhul

(Urmare din pag. a 3-a)

spunând că orice om poartă chipul lui Dumnezeu și toți sunt frați între ei și sunt așteptați în turma lui Hristos. În scurtul timp al păstoriei sale (1483—1486), clerul a fost disciplinat, iar credincioșilor li s-a făcut catehizare, fiindcă nu-și mai cunoșteau adevărurile de credință, iar viața lor necontrolată și numai pentru lumea aceasta a atras atâtea necazuri pentru ortodoxie. Așa s-a încheiat o parte scurtă, dar plină de realizări, a vieții mitropolitului Nifon.

Din cauza atâtor necazuri, Simion Patriarhul Constantinopolului și-a dat obștescul sfârșit. Toți arhiereii din jurisdicția Țarigradului și ierarhii de pretutindeni au cerut în sobor ca Nifon să vină patriarh. Cu toată împotrivirea sa, că nu a lucrat cât trebuie pentru turma încredințată, vrednicul mitropolit este numit Întâistătător pe scaunul Sfântului Ioan Gură de Aur pe care l-a urmat în faptă și în învățătură, iar acum era pildă și sprijin în rugăciune. Ca și Marele înaintas, dascăl și învățător, Ioan, Nifon-patriarhul începe reformele și curățirea din Palatul patriarhal ,școlarizează clerul, sfătuiește monahii să stea în mânăstire la lucru și rugăciune nu să cerșească și să lenevească ,ierarhii — unii nici n-aveau scaune — să păstor a că cu timp și fără timp turma, să nu-și piardă vremea în „săboare" fără știrea mai-marilor ... Cu toate că stăpânirea otomană nu se amesteca în treburile bisericești ,dar mulți vârau zâzania păgână în Biserică, ierarhilor fără vocație și rătăciți în cler nu le-a convenit un asemenea conducător. Și iată după doi ani (1486—1488), „diavolul, cel ce nu iubește binele, văzând atâta îndreptare a păcătoșilor, a uneltit până și i-a adus învinuiri, pentru a fi scos din scaun". Ca și Sf. Ioan Gură de Aur, Nifon-patriarhul a plecat liniștit la Mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul din golful Burgas pentru nevoințe, neavând nici aur nici argint, ci comoara nepieritoare: credința pentru mântuirea sufletului și înțelepciunea pentru atragerea oamenilor. Și în curând a ridicat un schit, aproape de Akra, cu hramul Sf. Nicolae, ocrotitorul său. Dar minciuna are picioare scurte. Ierarhii cinstiți și-au dat seama că au scos din scaun o lumină ,un apostol ,un chemat, iar autoritățile au înțeles că cei ce au urzit înlăturarea din Scaunul patriarhal erau furi, năimiți și tâlhari (Ioan X, 10, 12—13). Toți credincioșii îl pomeneau și se rugau pentru el și erau pelerinaje din toată lumea la Părintele cel bun și milostiv, înțelept și iertător. Și din nou este chemat în scaun, ca și patronul său Sf. Ioan Gură de Aur, și iarăși continuă slujirea lui Hristos .Dar vrăjmașul nu dormitează, ci ca un leu caută pe cine să înghită (I Petru V, 8) și numai după doi ani (1496—1498), Amir sultanul îl scoate din scaun și sub arest îl duce în Adrianopol, dar îi îngăduie să slujească în biserica Sf. Ștefan. Și aici, mulți credincioși și fii de domni veneau pentru sfat, îndemn, spovadă și chiar pentru tămăduire. Printre aceștia se aflau mulți valahi din Sudul Dunării, dar și cuconi domnești și boierești din Muntenia, Moldova și Transilvania. Printre cei mai ascultători erau Radu Basarab și rudenia sa mai mică Neagoe Basarab .De acum Nifon era socotit Sfânt, tămăduitor, persecutat și mărturisitor al dreptei credințe.

Ajuns domn al Țării Românești (1495—1508), după profeția Sf. Nifon, Radu numit cel Mare pentru faptele lui și la îndemnul Înțeleptului ierarh, care binecuvântarea Sfântului ca să meargă la sultan să-i îngăduie venirea în Țara Românească ,fiind din neamul atât de credincios al locuitorilor Tesaliei amestecați cu valahii buni creștini și iscusiți crescători de vite. În schimbul unei sume mari de aur, Nifon primește aprobarea sultanului și în 1499, patriarhul Constantinopolului consimte să primească scaunul de mitropolit al Țării Românești, situație unică în istoria bisericească a românilor. Cunoscător al limbii slave bisericești și a limbii române, Nifon convoacă un sinod mixt cu ierarhi, clerici, stareți și credincioși arătându-le foloasele științei de carte și cercetarea Sfintei Scripturi și respectarea celor lăsate de Sfinții Apostoli și urmașilor lor, adică Sânta Tradiție. Îndeamnă preoții să predice și să catehizeze, să învețe pe copii scrierea și cititul, cântarea și bunacuviință. Aici trebuie căutat începutul de pregătire în seminar. Însuși patriarhul-mitropolit reorganizează Episcopia Râmnicului Noului Severin ca o recunoștință adusă lui Hariton cel ce a fost mitropolit al Severinului, și înființează Episcopia Buzăului — vechi centru creștin — (1504) pentru care hirotonește episcopi al căror șir nu s-a întrerupt niciodată. Patriarhul-mitropolit Nifon săvârșea, ca un monah ascultător, Sfânta Liturghie în fiecare zi.

Și din nou vrăjmașul, care lucrează prin oamenii lui, produce încurcături. Un boier moldovean, fugit de la curtea lui Ștefan cel Mare (1457—1504), Bogdan își părăsește familia și se căsătorește cu domnița Caplea, sora lui Radu. Patriarhul nu admite asemenea fărădelege ceea ce produce dezbinare între domn și mitropolit. Cu toate insistențele lui Radu, Nifon rămâne neclintit. Atunci, clerul îl acuză de amestec în treburile sale și ale neamului său. Nicon, cinstit, îi reproșează: să nu te joci cu sufletul tău, merge în biserică, se îmbracă în veșminte și afurisește pe boierul moldovean, pe domn și pe tot poporul care suportă nelegiuirile. Apoi, se dezbracă, pune veșmintele pe Sfânta masă și pleacă .La rândul său, Radu poruncește ca nimeni să nu-l mai asculte, iar cel care îi va oferi găzduire să fie pedepsit el și casa lui. Numai un ucenic, Neagoe din neamul Basarabilor, i-a dat cele necesare și l-a ținut în casa sa. Având vise groaznice și năluciri de tot felul, Domnul și-a dat seama de efectul blestemului și l-a căutat să vină la Curte. Sfântul a repetat anatema și profeția că Domnul va muri chinuit. Aici se încheie activitatea Sfântului pe pământul românesc.

În vara anului 1505 ,Nifon-patriarhul trece Dunărea și prin Sofia ajunge în Bitolia Macedoniei și apoi în Sf. Munte, cerând învoire să sălășluiască în Lavra Vatopedului în mijlocul multor monahi români din toate provinciile. El a plecat cu trei ucenici apropiați. Doi au trecut către Domnul ,iar al treilea, Macarie, și-a dat viața în Tesalonic pentru dreapta credință.

Împreună cu Ioasaf, a mers la Dionisiu, simțindu-și sfârșitul, dar acolo Nifon n-a spus cine este. Starețul i-a dat grele ascultări, deși era vârstnic, la grajd și la catâri nărăvași, pe care, cu blândețea sa, i-a liniștit, minunându-se de aceasta frații! Descoperit că este Patriarhul-mitropolit din Țara Românească, i s-a dat toată cinstirea și toți s-au bucurat de sfaturile, slujba și știința lui și pe mulți i-a întors la adevăr ,câștigând pentru Hristos peste patru mii de suflete. Simțindu-și sfârșitul și-a pregătit totul și după Sfânta Liturghie s-a împărtășit, a cerut iertare și binecuvântarea tuturor și dus a o scurtă suferință a trecut către Domnul, la **11 august 1508.** După înmormântare, ucenicul său Ioasaf a mers la Constantinopol istorisind viața Sfântului. Auzind otomanii ,l-au prins pe Ioasaf și l-au ars în foc, așa trecând la cele veșnice cu moarte mucenicească. În același an se împlinește și profeția, pe Radu cel Mare îl ajung blestemele Sfântului, este scos din scaun și moare nemângâiat și anatematizat.

Ajungând pe tronul Țării Românești Neagoe Basarab (1512—1526) și cu rugăciunile și mijlocirile Înțeleptului Nifon, este trimis la Athos boierul Danciu să aducă Moaștele Sfântului pe pământul românesc. Starețul de la Dionisiu îngăduie acest lucru și odoarele sunt așezate în Mânăstirea Dealu, în 1515. În 1517, după sfințirea bisericii Mânăstirii Argeșului, Patriarhul Teolipt al Constantinopolului, cu soborul de ierarhi din țară și din străinătate, canonizează pe Sfântul Patriarh-mitropolit Nifon, la 16 august 1517, pomenirea sa — fixându-se pe 11 august. Atunci s-a știut de către întreaga ortodoxie cine a fost și ce a făcut Marele ierarh pentru neamul românesc. S-au scris multe despre viața sa, în special Gavriil Protul, Viața Sfântului Nifon, 1517, tradusă în românește de Udriște Năsturel, Sf. Nicodim Aghioritul, Mitropolitul Dosoftei și apoi traducerea întâiului episcop al Argeșului, Iosif. Slujba Sfântului a fost introdusă târziu în minei, în greacă, Constantinopol, 1843 și în românește, Neamț, 1847, dar credincioșii români totdeauna l-au cinstit.

În 1517, după ce credincioșii români s-au închinat lui Dumnezeu, au cinstit și au sărutat Moaștele în raclă — cu capac în formă de turlă (5 turnulețe — ca biserica Argeșului) — frumos împodobită de Neagoe Basarab, Odoarele Sfântului au fost trimise Mânăstirii Dionisiu din Sf. Munte. Obștea de aci, auzind de atâtea fapte minunate, de evlavia poporului român pentru Sfânt, fiind copleșită de atâtea daruri și milostenie, de către domnitorii români, au trimis lui Neagoe Capul și mâna strângă (palma) Sfântului. Cărturarul-domn le ținea ca pe o comoară și prin ele cerea mijlocirea Sfântului la Dumnezeu cel milostiv. Pe mormântul Patriarhului din Mânăstirea Dionisiu, voievodul român a ridicat o biserică ce se vede și astăzi. Simțindu-și sfârșitul, Neagoe a așezat Moaștele în ctitoria sa de la Argeș și a zugrăvit pe Sfântul Nifon în pronaos. Aici au stat aproape cinci sute de ani: mâna a fost pusă de Iosif al Argeșului într-o cutie de argint, 1795, iar capul într-un mic locaș ferecat în metal prețios de arhimandritul Partenie și împodobit tot de către episcopul Iosif, 1799.

Reorganizându-se mitropoliile și episcopiile în 1949, de către vrednicul de pomenire Patriarhul Justinian, urmașul lui Nifon, patriarh și mitropolit, s-a găsit potrivit ca Moaștele să odihnească în Episcopia organizată de Sfânt adică la Craiova, reședința Mitropoliei Olteniei. Aici se găsesc și astăzi, în biserica Sf. Dumitru, catedrala Arhiepiscopiei Craiovei, unde nenumărați credincioși vin și se roagă Marelui Ierarh pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre. Tot Părintele Patriarh Justinian a rectitorit biserica lui Radu cel Mare din București (Radu-Vodă), unde își doarme somnul de veci (+ 1977). Cu câțiva ani înainte iubitorul de Hristos-patriarh dăduse în folosință Seminarului teologic așezământul de pe ruinele vechiului palat.

Să cerem și noi acum mijlocirea Marelui ierarh care a organizat Biserica strămoșească, a luminat poporul și peste veacuri dăinuie ecoul Seminarului „Nifon" din București și binefacerile culturii. Să păstrăm tot ceea ce este bun și de folos de la înaintași pentru a ne putea bucura cu sufletele și faptele lor în Domnul, acum și în vecii vecilor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 august
Nr. 31—32
1996

SFINŢII MARTIRI

Binecredinciosul voievod CONSTANTIN BRÂNCOVEANU şi fiii săi Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi Sfetnicul Ianache

Sfântul martir Constantin Brâncoveanu, domnitor în Ţara Românească între 1688—1714, este unul din marii domnitori ai românilor, rămas în amintirea tuturor generaţiilor ca:

Brâncoveanu Constantin
Boier vechi şi domn creştin.

Aşa l-a cântat poporul în baladă, cinstindu-i neamul de viţă veche şi faptul că s-a arătat în toată viaţa lui, până la moarte, a fi bun creştin, cu credinţa şi cu fapta.

S-a născut în localitatea Brâncoveni din părţile Romanaţiului şi a avut printre strămoşii după tată, pe Matei Basarab (domn, 1632—1654), ctitor de biserici şi mânăstiri, iar după mamă era nepot al domnitorului Şerban Contacuzino.

Din pruncie rămânând fără tată, a fost crescut în frica lui Dumnezeu de mama sa Stanca şi de unchiul său, învăţatul stolnic Constantin Cantacuzino. Aceştia i-au dat o bună educaţie religioasă, iar stolnicul i-a fost îndrumător bun în dobândirea unei culturi cum puţini o puteau avea în vremea aceea.

La moartea voievodului Şerban Cantacuzino, în 29 de zile ale lunii octombrie 1688, boierii şi toţi dregătorii ţării l-au rugat pe Constantin Brâncoveanu să primească domnia. Au trebuit să stăruiască mult, pentru că Brâncoveanu spunea într-una că-i este de ajuns ceea ce i-a dat Dumnezeu, şi nu mai voieşte nici o mărire lumească. Numai când i-au spus că este vrerea Ţării, ca el s-o apere de duşmani, să-i apere credinţa şi să-i asigure liniştea şi pacea, atunci a primit.

A fost uns domn de către Mitropolitul Ţării Româneşti Teodosie.

Cel dintâi lucru pe care l-a făcut, a fost să continue tipărirea **Bibliei de la Bucureşti** (1688), prima Biblie completă în româneşte, în cea mai frumoasă limbă românească pe înţelesul tuturor românilor din Ţara Românească, din Dobrogea, din Oltenia, din Moldova, din Banat şi din Ardeal, Crişana şi Maramureş. Până în zilele noastre oricine o poate citi şi înţelege şi, în cea mai mare parte, traducătorii mai noi au menţinut limba ca un fagure de miere, cu miros de bună

(Continuare în pag. a 2-a)

† **Dr. ANTONIE PLAMADEALA**
Mitropolitul Ardealului

Mănăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus «300 de ani»

Aşezată la poalele munţilor Făgăraşului sub „Fereastra Mare", mânăstirea lui Vodă Brâncoveanu martirul, de la Sâmbăta de Sus, veghează ca o candelă Ţara Făgăraşului şi întreaga Transilvanie de Sud.

S-au împlinit în acest an 300 de ani de la punerea pietrei de temelie a Bisericii mânăstirii, biserică ce a înfruntat veacurile şi dăinuieşte până astăzi.

La anul 1696, meşterii pe care Constantin Brâncoveanu i-a chemat din Ţara Românească au început să înalţe, în vecinătatea palatului său de pe moşia Sâmbăta de Sus — şi pe vechea temelie a bisericuţei de lemn zidită cu vreo 40 de ani înainte de unchiul său Preda Brâncoveanu, lăcaş de închinare vrednic de numele ctitorului şi de faima altor biserici şi palate pe care le ridicase acesta dincolo de munţi.

De la înălţimea celor 300 de ani de la zidirea sa, trecută prin grele încercări şi multe nenorociri, până la starea ei prosperă de astăzi datorată râvnei şi priceperii ultimului ei ctitor, **mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului,** Mânăstirea Brâncoveanu se prezintă astăzi

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon Visarion Bălţat

Alegeri de noi ierarhi în Biserica Ortodoxă Română

În temeiul prevederilor Statutului pentru Organizarea şi Funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a convocat joi, 4 iulie a.c., Colegiul Electoral Bisericesc care a procedat la alegerea întâistătătorilor eparhiilor Alexandriei şi Teleormanului (nou-înfiinţată), Huşilor (reînfiinţată în anul trecut) şi Caransebeşului (devenită vacantă prin trecerea la cele veşnice, pe neaşteptate a episcopului Emilian Birdaş). Pentru prima dată după cel de-al doilea război mondial, lucrările Colegiului Electoral Bisericesc s-au desfăşurat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

Lucrările au fost precedate de slujba de Te-Deum, după care P. F. Părinte Patriarh Teoctist, adresându-se celor de faţă, le-a arătat scopul convocării Colegiului Electoral Bisericesc şi le-a împărtăşit tuturor dragostea şi părinteasca sa binecuvântare.

A avut loc apoi deschiderea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea titularului nou-înfiinţatei Episcopii a Alexandriei şi Teleormanului ce va avea reşedinţa în municipiul Alexandria.

Prezidarea lucrărilor a revenit P. F. Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de Mitropolit al Munteniei şi Dobrogei, care a rostit o amplă cuvântare, arătând importanţa înfiinţării unei noi episcopii în această parte a ţării.

După ce s-au îndeplinit formalităţile legate de alegere şi după votare, la despuierea scrutinului a fost declarat ca ales, cu majoritate de voturi, ca episcop al noii eparhii, Î. P. Cuv. Arhim. Galaction Stângă.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat felicitări noului ales şi urări de rodnică arhipăstorire.

A răspus Î. P. Cuv. Arhim. Galaction, care a mulţumit Colegiului Electoral Bisericesc pentru încrederea acordată şi a dat expresie dorinţei de a se dedica cu toate puterile împlinirii datoriei de ierarh al noii Eparhii a Alexandriei şi Teleormanului.

*

Prea Sfinţitul Galaction Stângă s-a născut la 17 mai 1953 în localitatea Constantin Brâncoveanu (jud. Ialomiţa). Urmează şcoala generală din comuna natală, apoi cursurile Liceului teoretic din Slobozia. Între anii 1971—1976 urmează cursurile Seminarului Teologic din Bucureşti. Este tuns în monahism la Schitul Crasna (Prahova) la 6 oct. 1977, primind numele de Galaction în locul celui de Gheorghe primit la botez.

În 1978 este hirotonit preot, iar la 1 nov. 1978 este numit stareţ la Schitul Crasna.

Urmează cursurile Institutului Teologic Bucureşti între anii 1977—1981, unde obţine licenţa în Teologie. Între anii 1985—1986 obţine o bursă de studii postuniversitare la Institutul Ecumenic din Bossey (Elveţia). La 15 dec. 1990 este numit exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor.

În iunie 1983 este hirotesit protosinghel, iar în 1994 Sf. Sinod, la propunerea P. F. Patriarh Teoctist, îi acordă rangul de arhimandrit.

*

În continuare s-au desfăşurat lucrările Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea titularului reînfiinţatei Episcopii a Huşilor, care au fost prezidate de Î. P. S. Daniel, în calitate de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Î. P. S. Sa a făcut o scurtă incursiune în istoria seculară a străvechii episcopii a Huşilor, înfiinţată în anul 1598 pe timpul celei de a doua păstoriri a Mitropolitului Gheorghe Movilă.

Au fost pomenite cu pioşenie numele episcopilor de aici, începând cu primul ei episcop Ioan şi continuând cu ceilalţi, între care episcopii Filotei, Efrem, Iosif, Mitrofan, Gheorghe, Teofan, Calistru Vartic, Vartolomeu, Iorest, Teofil, Dosoftei, Inochentie, Iacob Stamati, Veniamin Costache, Gherasim Clipa, până la ultimul ei episcop Grigorie Leu, care a păstorit până la desfiinţarea ei abuzivă la 5.02.1949 de către autorităţile comuniste.

După îndeplinirea formalităţilor statutare, s-a trecut la vot. În urma votării a fost proclamat ca ales P. S. Ioachim Vasluianul arhiereu vicar al Episcopiei Romanului. Felicitându-l pe noul ales, Î. P. S. Mitropolit Daniel i-a făcut urări de rodnică arhipăstorire în istoricul scaun al Eparhiei Huşilor, după care a luat cuvântul P. S. Ioachim.

*

P. S. Sa s-a născut la 12 martie 1927 în loc. Măgireşti, jud. Bacău. A urmat cursurile Seminarului Teologic „Sf. Gheorghe" din Roman,

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

MAICA PURUREA FECIOARĂ

Creştinismul este prin excelenţă religia formulărilor contradictorii, a enunţurilor aparent paradoxale, dar care se dovedesc în fapt a fi cele mai inspirate şi mai exacte expresii pentru a reda modul în care realitatea divină se întrepătrunde cu cea umană, a felului în care spiritualul se îmbină cu materialul.

Iisus Hristos este în acelaşi timp Fiul omului dar şi Fiul lui Dumnezeu, totul topindu-se într-o unică şi irepetabilă Persoană, în care divinul s-a înveşmântat desăvârşit în umanitate, fără a-şi ştirbi în vreun fel măreţia sau demnitatea, şi în care omenescul a fost îndumnezeit la maxim, fără a-l împieta sau dizloca din marginile sale.

După fericita expresie a Bisericii, Fecioara Maria este „mireasă cu totul fără prihană", sau cum o cinsteşte evlavia populară, sintetizând întreaga teologie despre persoana şi rolul ei în iconomia mântuirii, „Maică pururea fecioară". Fecioria şi maternitatea sunt cele două stări prin care se defineşte femeia în tot ceea ce are ea mai specific, şi prin care se apropie cel mai mult de Dumnezeu.

Prin feciorie, femeia reflectă sfinţenia divină, atât prin neprihana trupului, cât şi prin curăţia sufletească. Aceste calităţi le găsim întrupate în chip desăvârşit în persoana Sf. Fecioare Maria. Ea reprezintă gradul cel mai înalt de sfinţenie până la care a putut ajunge vreodată o fiinţă omenească, şi aceasta o face întru totul vrednică de alegerea divină. „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecului tău" (Luca 1,28). Fecioara Maria a fost aleasă din veşnicie de Dumnezeu spre a-I fi mireasă de taină. „Iată Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vom chema numele lui Emanuel, care se tâlcuieşte „Cu noi este Dumnezeu" (Isaia 7,14); de mică ea a fost hărăzită lui Dumnezeu, crescută la umbra Bisericii, fără să

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Viaţa ca permanentă căutare

Unul din principiile filosofiei socratice spune că viaţa este o căutare, fapt confirmat şi de Blaga, care în una din poeziile sale zice:

Umblăm tulburaţi şi fără de voie
Prin stihiile nopţii Te iscodim
Sărutăm în pulbere steaua sub călcâie
Şi întrebăm de Tine, Elohim sau
Vântul fără de somn îl oprim
Şi Te-ncercăm cu nările, Elohim
Animale străine prin spaţii oprim
Şi le-ntrebăm de Tine, Elohim
(Ioan se sfâşie în pustie)

Atât Socrate cât şi Blaga referă această căutare la Dumnezeu.

Omul Îl caută pe Dumnezeu pentru că Îl cunoaşte şi pentru că nu-L cunoaşte. „Nu M-ai căuta dacă nu M-ai fi găsit" zice Fericitul Augustin, imaginându-şi-L pe Dumnezeu vorbindu-i atunci când el îşi punea problema căutării.

Deci pentru că avem deja ideea de Dumnezeu, simţim, intuim prezenţa Lui, credem în El în r-un fel sau altul, de aceea Îl căutăm; aşa cum spune P. Evdokimov: „Nu putem pleca spre Dumnezeu dacă nu plecăm de la Dumnezeu". Cu alte cuvinte însăşi căutarea de Dumnezeu e inspirată de Dumnezeu şi numai bazat pe aceasta purcedem.

Însă Îl căutăm pe Dumnezeu şi pentru că nu-L cunoaştem. Nevoia de cunoaştere, de cunoaştere mai adâncă, mai adecvată, reprezintă o serioasă motivaţie a căutării.

Această căutare însă nu este un lucru uşor. Este chiar riscant dacă ţinem cont de faptul că ne şi putem pierde pe drum, că Îl putem confunda pe Cel Ce Este cu ceea ce nu este, că putem cădea în idolatrie (de orice el). Deci **unde** să-L căutăm? „**Unde** eşti, Elohim?" stri ă Blaga. Şi **cum** să-L căutăm? Acestea sunt întrebările; **Unde**-le este important, **ce**-ul este important; dar **ce**-ul fără **cum** nu ajunge.

Unde să-L căutăm pe Dumnezeu? Prin ce spaţii astrale sau interioare Îl putem urmări? Norocul nostru este că Îl putem căuta peste tot.

Iată ce splendid răspuns dă Psalmistul din Vechiul Testament la obsedanta întrebare a lui Blaga: „Unde eşti, Elohim?: „Unde mă voi duce de la Duhul Tău şi de la faţa Ta unde voi fugi? De mă voi sui în cer, Tu acolo eşti. De mă voi pogorî în iad, de faţă eşti. De voi lua aripile mele de dimineaţă şi mă voi sălăşlui la marginile mării, şi acolo mâna Ta mă va povăţui şi mă va ţine dreapta Ta" (Ps. 138, 7—10).

Cum să-L căutăm pe Dumnezeu e o altă problemă, şi aici întâmpinăm mai multe dificultăţi. Se referă acest **cum** la starea inimii, la anumite dispoziţii interioare fără de care căutarea nu poate începe, se referă el la metode şi strategii necesare pentru realizarea scopului; se referă el la discernământul de care trebuie să dăm dovadă şi prin care putem distinge pe Cel Ce Este de ceea ce nu este? Desigur **cum**-ul se referă la toate aceste aspecte şi încă la altele poate, dar al treilea din cele menţionate aici pare să reprezinte o dificultate mai mare, pentru că acesta are de multe ori de a face cu orbirea noastră cea de toate zilele.

A-L identifica ori distinge pe Dumnezeu de anumite lucruri, a vedea voia Lui Dumnezeu mai mult sau mai puţin, sau de loc în anumite lucruri se datorează definiţiilor pe care noi le dăm lucrurilor, înţelegerii pe care o avem despre ele, fapt care face căutarea noastră uneori confuză, relativă, instabilă şi care deci ne lasă în dilemă deschisă. Un exemplu clasic al unei astfel de dileme îl reprezintă legalismul şi ritualismul fariseilor din vremea Domnului Hristos care-l vedeau pe Dumnezeu, voia Sa în stricta împlinire a legii fără nici o excepţie directă, deşi excepţii indirecte, nemailuate în seamă pentru că erau prea multe, se materializau în propria lor viaţă frecvent.

Când Hristos făcea câte o minune în zi de sabat, sminteala şi intransigenţa lor ajungeau la culme. Dilema era clară: ce era mai mare: sabatul ori omul? Unde era Dumnezeu mai mult, voia Sa: în respectarea legii sabatului sau în compasiunea şi milostenia faţă de semeni? Dilema însă nu dura mult. Ei făceau alegerea uşor şi fără scrupule, fără probleme de conştiinţă: legea. Omul contează mai puţin. Dacă omul **e pentru lege sau legea pentru** om era o problemă pe care ei nu şi-o puneau.

Avem în acest exemplu două teologii, două filosofii diferite: fariseii vedeau în lege şi fond şi formă; Hristos vedea în lege doar forma menită să ducă la esenţă. Când legea este doar mijloc pentru un scop, nu şi mijloc şi scop în sine, atunci se poate admite ca uneori să fie folosite şi alte mijloace pentru a ajunge la esenţă, ca excepţie, circumstanţială, nu ca normă. În acest sens excepţia tocmai că ar întări regula, nu ar slăbi-o.

Dintr-un punct de vedere ei aveau dreptate: ce-ar fi dacă excepţia ar deveni normă? Care mai este valoarea şi rostul legii? Ce-ar fi ca legea în general să fie abolită? S-ar instaura haosul, ţinând cont de vulnerabilităţile şi imperfecţiunea umană.

Ceea ce ei însă n-au văzut sau n-au voit să vadă a fost mila, ideea de milă. Are loc aici o confruntare între lege şi milă. Dacă legea este un scop în sine, mila n-are ce căuta pe lângă ea. Dar dacă legea e doar un instrument pentru un scop (apropierea omului de Dumnezeu) atunci mila poate înlocui legea. O poate, dar în ce sens? Temporar, excepţional ori definitiv? Poate mila deveni lege? Poate. Ar servi aceasta scopul avut în vedere, apropierea omului de Dumnezeu? Ar servi. Deşi lucrul acesta este sugerat de proorocul Osea când zice „Milă voiesc iar nu jertfă" (Osea 6, 6) „jertfă" referindu-se aici la observarea strictă a tuturor prescripţiilor legii cu privire la jertfe, este sugerat şi de

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

SFINŢII MARTIRI

(Urmare din pag. 1)

mireasmă duhovnicească şi cu grai de vechi cazanii, a **Bibliei de la Bucureşti.**

Binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu şi-a rânduit domnia cu multă înţelepciune, aşa încât pe pământul ţării, în toată domnia lui de 25 de ani, Ţara n-a cunoscut război, deşi era înconjurată de trei imperii care o duşmăneau: cel rusesc, cel turcesc şi cel austriac. Cu mult tact a ştiut să apere Ţara de toţi şi, în felul acesta, au înflorit în Ţară credinţa, prin ridicarea de multe lăcaşuri de închinăciune, şi cultura, prin tipărirea de multe cărţi, mai ales religioase. De la dânsul au rămas palate frumoase în „stil brâncovenesc" la Mogoşoaia, la Buzău la episcopie, la Mânăstirea Sâmbăta, acestea două din urmă restaurate în vremea noastră de mitropolitul Antonie al Ardealului, fost înainte episcop al Buzăului. Constantin Brâncoveanu a fost contemporan cu Sfântul Mitropolit Martir Antim Ivireanul, mare predicator şi întemeietor de tipografii.

Precum Binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt în Moldova, tot aşa şi binecredinciosul voievod Constantin Brâncoveanu a zidit multe biserici şi mânăstiri frumoase spre slava lui Dumnezeu, atât în Ţara Românească, precum şi în Transilvania pe care el o ştia şi o voia românească, deşi era sub stăpânire străină. Astfel sunt: mânăstirea Hurezi din Oltenia, mânăstirea de la Sâmbăta de Sus din părţile Făgăraşilor ,o biserică din Făgăraş, o biserică în Râmnicul Sărat şi biserica Sf. Gheorghe din Bucureşti. Alte biserici a zidit la Brâncoveni, Surpatele, Viforâta ş.a.

A trimis cărţi de cult tipărite la Bucureşti sau la Snagov, şi tipografi şi tipografii în părţile Arabiei, Siriei şi Caucazului. A ajutat cu bani, odoare bisericeşti, veşminte şi alte bunuri materiale Mânăstirea Sf. Ecaterina din Muntele Sinai şi Patriarhiile şi mânăstirile din Orient, din Grecia, şi de la Muntele Athos, căzute în vremea aceea, sub stăpânire turcească.

A apărat Ortodoxia ardeleană, scoţându-l din închisoare pe sfântul mitropolit Sava Brancovici, închis pentru că n-a vrut să treacă la calvinism. A dat moşia Merişanilor, mitropolitului Atanasie al Ardealului, ca să nu se lase ispitit de daruri catolice şi să pă săească Ortodoxia, ceea ce acesta n-a înţeles şi a trecut totuşi la uniatism, deşi jurase credinţă şi voievodului şi Mitropolitului Teodosie din Ţara Românească de care fusese hirotonit.

Dar iată că vechii lui duşmani, turcii, s-au supărat pe el că nu li se supunea şi, scrie cronicarul: **„Se întâmplă deci că, în Săptămâna Patimilor, în anul de la Hristos 1714, a trimis sultanul turcilor Ahmed al III-lea, mulţime de ostaşi de l-au luat pe Constantin Vodă cu fiii şi ginerii săi şi, în jalea tuturor locuitorilor oraşului Bucureşti, l-au dus la Înalta Poartă, la Constantinopol. Aici domneştinul voievod şi fiul său cel mare au fost chinuiţi cumplit de către necredincioşi vreme de patru luni, fiind supuşi la amarnice suferinţe".**

În cele din urmă au fost arestaţi toţi copiii lui Constantin Brâncoveanu şi sfetnicul său Ianache, şi închişi la Edicule, închisoarea celor 7 turnuri din Constantinopol. Toţi au fost condamnaţi la moarte, ca să nu mai rămână parte bărbătească din neamul domnitorului. Li s-a propus să treacă la mahomedanism ,ca să-şi salveze vieţile, căci aşa era legea lor turcească: dacă un creştin condamnat la moarte primea să treacă la mahomedanism, era iertat de condamnare.

Tradiţia ne spune că cel mai mic dintre copii, Matei, înfricoşat, ar fi fost ispitit să se turcească.

— Fiul meu drag, i-a spus Constantin Brâncoveanu, nu vei putea trăi cu ruşinea de a-ţi fi trădat şi credinţa şi neamul! La ce bun să-ţi salvezi o astfel de viaţă?

— Iartă mă tată, a zis copilul, şi s-a dus cel dintâi spre butucul pe care şi-a pus capul, iar călăul i l-a tăiat.

Au urmat la tăiere ceilalţi copii ,Radu, Ştefan şi Constantin şi Ianache sfetnicul, ultimul fiind tăiat capul domnitorului, lăsat ultimul anume ca să vadă şi să sufere întreaga groază a uciderii celor dragi ai săi.

Toţi au murit, pentru că n-au acceptat să se lepede de credinţa lor ortodoxă.

Aşa au devenit martiri ai lui Hristos şi sfinţi.

Dacă s-ar fi lepădat de Hristos şi de credinţa ortodoxă, toţi s-ar fi salvat şi, poate, Brâncoveanu şi-ar fi recăpătat şi tronul.

Acestea s-au petrecut în ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, 15 august 1714, în ziua în care domnitorul împlinea 60 de ani, iar doamna Marica ar fi trebuit să-şi serbeze ziua numelui.

Necredincioşii au aruncat trupurile martirilor în mare.

Creştinii din Constantinopol, rugaţi de Doamna Marica, le-au pescuit trupurile şi le-au îngropat în insula Halki din Marea Marmara, în Biserica mânăstirii Maicii Domnului.

Doamna Marica a adus pe ascuns corpul domnitorului la Bucureşti şi l-a înmormântat în biserica Sf. Gheorghe, ctitoria sa, însemnând locul pe candela de argint de deasupra mormântului. Pe piatra de deasupra mormântului n-a scris nimic, pentru ca turcii să nu afle şi să profaneze mormântul.

Candela arde şi astăzi acolo, luminând amintirea Voievodului martir Constantin Brâncoveanu ,a fiilor săi martiri Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi a sfetnicului martir Ianache.

Au fost canonizaţi de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20 iunie 1992.

Biserica Mânăstirii „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, de el zidită, a fost dărâmată în 1785 de un general austriac numit Preiss, pentru că monahii de aici n-au vrut să treacă la catolicism. A stat ruinată, pradă ploilor, vânturilor şi zăpezii, mai mult de 150 de ani. Mitropoliţii Transilvaniei de sub stăpânirea ungurească şi austriacă n-au avut voie s-o restaureze. Se ştie din istorie că ruinele au fost vizitate cu durere de marele Mitropolit Andrei Şaguna (+ 1873) căruia nu i s-a permis s-o reînvieze. Ea a fost restaurată după Unirea Transilvaniei cu Ţara Mamă (1918), începând cu anul 1926 de către Mitropolitul Nicolae Bălan.

Din chilii, trapeză, gospodărie, n-a mai rămas absolut nimic, nici măcar ruine. În jurul bisericuţei au crescut iarbă şi copaci.

În anul 1985, când se împlineau 200 de ani de la dărâmarea mânăstirii, incinta cu chilii, trapeză, foişoare sculptate în piatră şi paraclis, a fost din temelii zidită de **Mitropolitul Antonie Plămădeală.**

Mânăstirea a fost sfinţită la 15 august 1993 de către S.S. Patriarhul Constantinopolului Bartolomeos I, de P.F. Patriarh Teoctist al României, de Mitropolitul ctitor Antonie al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului şi de alţi mitropoliţi şi episcopi din România, în prezenţa a sute de clerici şi zeci de mii de credincioşi.

Brâncovenii au murit pentru credinţă.

Mântuitorule, primeşte rugăciunile celor care Te-au mărturisit, cu preţul vieţii în faţa oamenilor, potrivit cu însăşi promisiunea Ta: **„Tot cel ce Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor pe acela şi Fiul Omului îl va mărturisi înaintea îngerilor lui Dumnezeu"** (Lc. 12, 8).

Cu ale lor sfinte rugăciuni primeşte şi rugăciunea noastră Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi.

Sfinţilor martiri Brâncoveni, rugaţi-vă pentru noi şi ocrotiţi România. AMIN.

MAICA PURUREA FECIOARĂ

(Urmare din pag. 1)

fi cunoscut păcatul personal. Ea va fi **poarta** prin care va intra în lume Fiul lui Dumnezeu, dar care, va rămâne în veci neştirbită, pentru că însuşi Duhul Sfânt o va umbri. „Poarta aceasta va rămâne închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va rămâne închisă" (Iez. 44.2).

Dacă în Fecioara Maria vedem chipul desăvârşit al fecioriei, prin tot ceea ce are ea mai frumos: curăţie sufletească, neprihana trupului, credincioşia în Dumnezeu şi ascultarea desăvârşită, ea este în acelaşi timp şi modelul desăvârşit al Mamei, căci nici o altă femeie nu s-a făcut pe sine pildă de credinţă şi dragoste faţă de Fiul ei, aşa cum a fost ea. Sfintele Evanghelii o numesc pe Fecioara Maria „Mama Lui Iisus Hristos" (Mat, 1.18), „Maica Domnului" (Luca 1,43), „Mama lui Iisus" (Ioan 2,1). Iisus este numit „fiul Mariei" (Mc. 6,3), confirmând faptul că ea a fost cu adevărat şi mama lui Dumnezeu.

În persoana Fecioarei Maria Dumnezeu a împlinit una dintre cele mai armonioase taine din întreaga istorie a mântuirii neamului omenesc, fecioria şi maternitatea contopite într-un singur tot, şi ca nimeni altul, poporul nostru drept credincios o cântă şi o fericeşte întru veşnicie drept Maica lui Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria.

Viaţa ca permanentă căutare

(Urmare din pag. 1)

întreaga activitate şi învăţătură a lui Hristos, totuşi El nu propune desfiinţarea legii ca lege, căci chiar dacă mila ar deveni lege, lege tot ar trebui să existe ; ceea ce vrea Mântuitorul să desfiinţeze este idolatrizarea legii şi în anihilarea acestui fel de idolatrie vede Hristos împlinătăţirea, plinirea legii, după cum şi zice: „N-am venit să stric legea, ci s-o plinesc" (Matei 5, 17).

De fapt ceea ce vrea Mântuitorul este o armonie între lege şi milă, este o înţelegere adecvată a ei, a definiţiei, rolului şi rostului ei, o matură utilizare a discernământului în interpretarea şi aplicarea ei. Cu alte cuvinte, echilibru, armonie.

Legea e bună dar să fie asociată cu mila. Aceasta i-ar da o şi mai înaltă valoare. Fără această asociere ea devine uşor obiect de sminteală atât pentru cel ce o aplică, precum şi pentru cel căruia i se aplică.

În Grecia antică o anumită atitudine nu era virtute decât dacă era asociată cu o altă atitudine pozitivă sau calitate umană. De pildă, cum învaţă Socrate (în dialogul **Meno** de Platon) curajul luat singur, în sine, pare a fi o virtute, dar nu e. De fapt nimic, nici un lucru nu are valoare morală în sine, nu este bun sau rău, ci el devine bun sau rău în funcţie de felul **cum** este folosit. Un curaj orb, însoţit de prostie, nu mai este o virtute căci el va dăuna şi distruge. Numai însoţit cu înţelepciune, inteligenţă, dreptate, poate el fi socotit o virtute.

Dorinţa de avuţie, care la greci era un lucru pozitiv, nu este o virtute în sine, ci însoţită de dreptate şi/sau înţelepciune, ş.a. m.d.

Aşa şi în exemplul discutat. Legea în sine, înţeleasă ca mijloc şi ca scop, nu valorează nimic. Echilibrată însă de milă îşi dobândeşte adevărata valoare.

Ce ar vrea să spună Hristos aici este aceasta: nici lege fără de milă, nici milă fără de lege, deşi este mai uşor de conceput utilitatea şi sensul unei mile fără de lege decât al unei legi fără milă.

O altă concluzie este aceasta: oricât am iubi legea, chiar când suntem noi înşine gardienii ei, trebuie să avem curajul să facem o excepţie când situaţia o cere şi e justificată, şi mai ales când excepţia însăşi suplineşte rolul pe care legea îl are. Aceasta înseamnă discernământ, analiză, înţelegere corectă, dreaptă vedere. Pentru această lipsă de discernământ îi face Hristos pe fariseii orbi (Matei 23, 16—26) în sensul că nu-L văd pe Dumnezeu acolo unde El cu adevărat este.

Altfel spus, o birea fariseilor constă în aceea că ei nu înţelegeau ideea de milă, de compasiune, valoarea ei supremă.

Morala: e capital a-L înţelege pe Dumnezeu ca un Dumnezeu al milei. Numai aşa mila poate deveni lege şi pentru noi, numai aşa o adevărată comunitate umană poate fi constituită şi poate creşte în mod autentic. Dacă mila e lege la Dumnezeu, atunci trebuie să devină lege şi la om; şi omul să o aplice, să-şi întemeieze pe ea întregul mod de a fi, numai aşa o societate este posibilă.

Mila însă implică şi arată un sens al demnităţii umane, ea este o formă a dragostei. Şi fără dragoste nimic nu poate fi (I Cor. 13, 1—3); cu cât mai multă, cu atât mai bine, aşa cum scrie Fericitul Augustin: măsura dragostei este a iubi fără măsură. Aceasta este legea.

Astfel, la întrebarea lui Blaga: „Unde eşti, Elohim?" Sf. Ioan Teologul poate răspunde: Dumnezeu este în milă şi iubire pentru că „Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8).

Alegeri de noi ierarhi în B.O.R.

(Urmare din pag. 1)

pe care le-a absolvit în 1946. Între 1946—1948 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie din Suceava, iar după desfiinţarea acesteia a continuat la Institutul Teologic Universitar din Cluj (1948—1950).

A fost hirotonit preot de mir în 1952 pentru parohia Dămieneşti — Bacău. A funcţionat apoi în parohiile „Sf. Nicolae" Moineşti (1957—1960), Leorda — Comăneşti (1960—1972), „Sf. Nicolae" Bacău (1972—1978).

A fost pe rând secretar protopopesc, deputat eparhial şi preşedinte al Consistoriului Eparhial Roman, vicar administrativ (1978—1985). În 1985 a fost ales episcop-vicar al Episcopiei Romanului, cu titulatura de „Vasluianul", fiind hirotonit şi instalat la 24 nov. 1985 în Catedrala episcopală din Roman.

Este autor al mai multor lucrări biblice şi istorice, între care amintim: „Monografia bisericii „Sf. Nicolae" din Bacău", Roman, 1983, „Cronica Episcopiei Romanului şi Huşilor", vol. I—IV, Roman 1989—1992 ş.a.

În aceeaşi zi, la orele amiezii au continuat lucrările Colegiului Electoral Bisericesc, pentru alegerea titularului Episcopiei Caransebeşului. Lucrările au fost prezidate de către Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului.

Pentru început a fost păstrat un moment de reculegere în memoria celui ce a fost episcopul Emilian Birdaş, după care I.P.S. Sa a făcut o scurtă prezentare a vieţii şi activităţii acestuia ca episcop al Caransebeşului. S-au evocat fapte şi oameni care şi-au legat viaţa de Episcopia Caransebeşului, înfiinţată de către Mitropolitul Andrei Şaguna în anul 1865, după ce cu un an înainte restabilise vechea Mitropolie a Transilvaniei.

Ierahii care au păstorit această Episcopie au lăsat urme luminoase în istoria Bisericii noastre: astfel primul ei episcop, braşoveanul Ioan Popasu (1865—1888) a întemeiat Tipografia Eparhială şi ziarul „Foaia Diecezană", urmaşul său Nicolae Popea (1889—1908), autor de lucrări istorice, a fost ales membru activ al Academiei Române, Miron Cristea (1910—1919) a devenit primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Au urmat apoi alte figuri de ierarhi ca Iosif Traian Bădescu, Vasile Lăzărescu şi Veniamin Nistor, ultimul ei episcop, care a păstorit până la desfiinţarea episcopiei în anul 1948. După reînfiinţarea episcopiei în anul 1994 a păstorit episcopul Emilian Birdaş, fost episcop al Alba Iuliei şi arhiereu vicar la Arad.

S-a trecut apoi la operaţiunea de votare, iar la despuierea scrutinului s-a constatat că a fost ales cu majoritate de voturi P.C. pr. prof. Dr. Liviu Streza, prodecanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

După anunţarea rezultatului, a luat cuvântul noul ales, care adresându-se membrilor Sf. Sinod, în frunte cu P.F. Părinte Patriarh Teoctist şi tuturor celor prezenţi, a scos în relief măreţia evenimentului şi responsabilitatea înaltă la care a fost chemat în calitate de episcop al Caransebeşului.

*

P. C. pr. prof. Dr. Liviu Streza s-a născut la 12 oct. 1947 la Sâmbăta de Sus, jud Braşov, în apropierea mânăstirii întemeiată de voievodul martir Constantin Brâncoveanu. A urmat cursurile Liceului „Radu Negru" din Făgăraş, după care între anii 1965—1969 a studiat la Institutul Teologic din Sibiu.

Între anii 1970—1973 a urmat cursurile de doctorat în Teologie la Institutul Teologic Bucureşti, apoi studii de specializare la Institutul Ecumenic din Bossey şi la Facultatea de Teologie Catolică din Freibourg — Elveţia (1982—1983).

Este doctor în Teologie din anul 1985, cu teza: „Botezul în diferite rituri liturgice creştine", susţinută la Institutul Teologic din Bucureşti. A funcţionat ca preot la parohia Lisa (1970—1976), apoi duhovnic la Institutul Teologic Sibiu (1976—1981), asistent la Secţia practică (1981—1986), iar din 1986 devine titularul Catedrei de Liturgică Pastorală şi Artă Creştină.

Între 1992—1996 a îndeplinit şi funcţia de Secretar Ştiinţific al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

A devenit văduv prin decesul soţiei în anul 1993.

Este autorul unui mare număr de studii şi lucrări de specialitate şi participant la câteva simpozioane cu teme liturgice peste hotare.

*

Cuvântul de încheiere a lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc a fost rostit de către P.F. Părinte Teoctist, care a evidenţiat importanţa alegerilor făcute în această zi — după mai multe decenii ele au fost făcute din nou în Catedrala Patriarhală — şi a adresat cuvinte de apreciere şi de felicitare pentru noii aleşi, făcându-le urări de îndelungă şi bogată păstorire în părţile de ţară unde prin voinţa lui Dumnezeu au fost aleşi.

Urăm noilor ierarhi ani mulţi cu pace şi sănătate, cu binecuvântate şi noi împliniri arhiereşti în slujba Bisericii noastre strămoşeşti şi a poporului nostru celui binecredincios.

Obligaţia preoţilor de a se spovedi (III)

— Urmare din numărul trecut —

Celălalt moment tot atât de zguduitor ni-l păstrează Patericul. De astă dată slujitorul lui Dumnezeu se spovedeşte înaintea propriilor săi credincioşi, înaintea Bisericii sale, supunându-se astfel şi dânsul judecăţii Bisericii.

A fost un episcop într-o cetate — zice Patericul — şi din lucrarea satanei a căzut în păcat, apoi făcându-se adunare în Biserică pentru slujbă şi neştiind nimenea de păcatul său, el singur a mărturisit înaintea norodului, zicând: Eu am căzut în păcat. Şi a pus omoforul său, pe prestol zicând: — De acum nu mai pot fi vouă episcop. Şi a strigat tot norodul cu plângere, zicând: Păcatul acesta asupra noastră să cadă, numai rămâi în episcopie. Iar el a zis: — De voiţi să rămân vouă episcop, faceţi ce voi zice vouă. Şi poruncind să se închidă uşile bisericii, s-au aruncat pre sine la o fereastră cu faţa la pământ şi a zis: Nu are parte cu Dumnezeu cel ce ieşind nu va călca cu picioarele pe mine. Şi au făcut după cuvântul său şi călcând peste el ieşeau. Şi când a ieşit cel de pe urmă, s-a făcut glas din cer zicând: „Pentru multa lui smerenie i-am iertat lui păcatul".[13]

Canoanele deşi nu se ocupă în chip direct de spovedania preoţilor întrucât aceasta se înţelege de la sine, cuprind însă sancţiuni pentru clericii vinovaţi de călcarea legilor şi rânduielilor bisericeşti. Vom enumera câteva din aceste canoane. Mai întâi aşezămintele apostolilor: can. 25, 51, 53, 55, 65, 66, 69, care privesc diferite abateri de la disciplina bisericească şi anume: desfrâu, sperjur, furt, neascultare, lovitură, neţinerea postului şi altele, canonul 17 Sinod I. Ec., 10 al Sinod VI Ec., IV Sinod Laodiceea, 9 şi 20 Carthagina, care canonesc pe preoţii ce iau dobânzi, canonul I de la Ancira, privind pe preoţii căzuţi în timpul persecuţiilor, I şi IX de la Neocezareea, can. 32 şi 51 ale Sf. Vasile privind păcatele de moarte săvârşite de clerici şi canonisirea lor. Menţionăm de asemenea canonul 8 al Patriarhului Nicolae, 5 al Sf. Grigore de Nisa şi 10 al Sf. Ioan Pustnicul.[14] Păcatele sancţionate de canoane erau cunoscute fie prin mărturisirea directă a penitentului fie prin pâra adusă de două sau trei mărturii.

Alături de canoane stau cărţile de îndrumare duhovnicească. Punem înaintea noastră mai întâi învăţăturile Sf. Simeon al Tesalonicului, care în tratatul său asupra tuturor dogmelor credinţei ortodoxe, zice la Cap. 300: „Noi arhiereii şi preoţii adesea cu socotinţă, cu umilinţă şi cu spovedanie slujind liturghie, să ne împărtăşim cu înricoşatele Taine"[15].

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Al. Andrei

13 Patericul, Ed. Râmnic, 1930, pag. 350.

14 Dr. Nicodim Milaş, Canoanele Bis. Ort. Rom. cu comentarii. Trad. Dr. N. Popovici şi Uros Covinici, Arad — 1934.

15 Sf. Simeon al Tesalonicului, Tratat asupra tuturor dogmelor credinţei ortodoxe, Ed. rom. Buc., 1865, pag. 242.

Mânăstirea „Brâncoveanu" — 300 de ani

(Urmare din pag. 1)

ca o oază duhovnicească şi o făclie de lumină şi har pentru toţi credincioşii din Ţara Făgăraşului, din Transilvania şi din întreaga ţară.

Evenimentul aniversar a fost sărbătorit aşa cum se cuvine şi va rămâne şi el ca o piatră de hotar în istoria mânăstirii şi un îmbold spiritual pentru generaţiile viitoare.

Astfel, în ziua de 15 august a.c., când Biserica serbează praznicul „Adormirii Maicii Domnului", unul dintre hramurile mânăstirii, căci evlaviosul domnitor a închinat-o Sfintei Adormiri a Maicii Domnului, la altarul din pădure într-o atmosferă de rugăciune şi adâncă pietate creştină a fost oficiată Sf. Liturghie arhierească de către un impresionant sobor de arhierei, preoţi şi diaconi în frunte cu **I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.** La Sf. Liturghie au luat parte o mare mulţime de credincioşi veniţi din toate părţile Transilvaniei şi nu numai.

Din soborul slujitor au făcut de asemenea parte: P.S. Epifanie — episcopul Buzăului, P.S. Casian — episcopul Dunării de Jos, şi P.S. Laurenţiu, noul episcop al Caransebeşului. Au luat parte reprezentanţi ai Preşedinţiei şi Guvernului, ai Secretariatului de Stat pentru Culte, ai anumitor partide şi formaţiuni politice, autorităţi civile şi militare ale judeţului Braşov.

Răspunsurile liturgice au fost date, cu multă măiestrie de către Corala Catedralei mitropolitane din Sibiu şi de către Corul bisericii din Or. Victoria, jud. Braşov.

După citirea Sf. Evangheliii, **Î.P.S. Mitropolit Antonie** a rostit un bogat cuvânt de învăţătură pe marginea praznicului Adormirii Maicii Domnului, scoţând în relief evlavia deosebită a poporului român faţă de Maica Domnului, precum şi temeiurile scripturistice ale preacinstirii Sf. Fecioare Maria.

Î.P.S. Sa a făcut totodată o amplă incursiune în istoria tricentenară a aşezământului brâncovenesc de la Sâmbăta de Sus, arătând toate bucuriile şi necazurile abătute asupra lui în decursul vremurilor, precum şi etapele restaurării din temelie a mânăstirii, iniţiată de Î.P.S. Sa încă de pe timpul dictaturii atee din ţara noastră.

Cuvântul Î.P.S. Sale a fost transmis în direct de către postul „Radio România Actualităţi".

La priceasnă a rostit cuvânt de învăţătură P.S. episcop Casian al Dunării de Jos, care apoi a dat citire mesajului transmis cu această ocazie de către P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul României.

După otpustul Sf. Liturghii, au fost citite alte mesaje ale personalităţilor politice. Dl. Ion Solcanu, vicepreşedinte al Senatului, a dat citire mesajului adresat de dl. Adrian Năstase — preşedintele Camerei Deputaţilor, iar dl. Dan Mircea Popescu — Ministrul Muncii şi Protecţiei Sociale, a dat citire mesajului d-lui N. Văcăroiu — prim ministrul Guvernului României. Un mesaj de salut a fost rostit şi de către dl. Emil Constantinescu, preşedintele Convenţiei Democratice, prezent la Sf. Liturghie.

A urmat apoi cuvântul de încheiere al P.C. Irineu Duvlea, stareţul mânăstirii, care a mulţumit **Î.P.S. Mitropolit Antonie** pentru grija deosebită arătată la bunul mers al mânăstirii precum şi ierarhilor şi oaspeţilor prezenţi.

Un grup de artişti şi creatori populari participanţi la Târgul Creatorilor Populari din România, desfăşurat în aceste zile la Sibiu, au prezentat un scurt program artistic.

În continuare, în aripa nouă a aşezământului brâncovenesc, deasupra noii biblioteci a avut loc inaugurarea Muzeului de obiecte de cult şi de patrimoniu aparţinând **Î.P.S. Mitropolit Antonie,** amenajat recent după ultimele standarde în domeniu.

Colecţia cuprinde icoane vechi pe sticlă şi lemn din sec. XVII—XVIII—XIX, obiecte cultice de patrimoniu: sf. vase, cruci de binecuvântare, veşminte liturgice, cărţi de cult incunabule, manuscrise, obiecte de artizanat şi etnografice.

Inaugurarea oficială a Colecţiei a fost făcută de către dl. Viorel Mărginean, ministrul Culturii, care a tăiat panglica inaugurală, după care tot domnia sa a rostit o scurtă alocuţiune legată de acest moment aniversar.

P.S. Casian în cuvinte alese a elogiat personalitatea **I.P.S. Mitropolit Antonie,** care după ce a rectitorit această mânăstire precum şi alte biserici şi aşezăminte ,astăzi îşi înscrie cu adevărat numele în rândurile clericilor ctitori de cultură şi simţire românească, prin întreaga sa operă şi prin acest muzeu ce va rămâne pentru generaţiile viitoare o dovadă a simţului artistic şi a iubirii de Biserică şi de neam a ctitorului său.

Î.P.S. Sa — vădit emoţionat — a mulţumit celor prezenţi la această inaugurare şi a declarat că de fapt doar o parte din agoniseala unei vieţi sunt expuse aici, urmând ca celelalte obiecte şi cărţi să fie expuse la vremea potrivită în spaţii adecvate tot aici la M-rea Sâmbăta. A menţionat apoi numele specialiştilor veniţi de la Bucureşti care au ostenit la inventarierea şi aranjarea exponatelor din muzeu.

O agapă creştinească ce a reunit pe toţi invitaţii şi care a fost oferită cu dărnicie de soborul mânăstirii în frunte cu vrednicul ei stareţ, arhim. Irineu, a încheiat această zi jubiliară, închinată aniversării celor 300 de ani de la zidirea mânăstirii Sâmbăta de Sus de către voievodul martir Constantin Brâncoveanu.

De acolo de sus din cer, alături de Maica Domnului, sfântul ei ctitor împreună cu fiii săi şi cu ginerele său, deveniţi cu toţii martiri ai credinţei ortodoxe, veghează ca ocrotitori spirituali Sfânta Mânăstire a Brâncoveanului, loc de pelerinaj pentru orice suflet ce simte şi trăieşte românеşte şi creştineşte.

SF. TEODOR STUDITUL
„Lauda Botezătorului Ioan"
— 29 august —

... „Astăzi Ioan Înaintemergătorul se fericeşte pentru că i s-a tăiat capul pentru adevăr, iar nelegiuitul Irod este luat în râs de către toţi şi bat ocorit.

Astăzi Ioan Botezătorul de către toate neamurile este lăudat, iar nelegiuitul Irod de către orice credincios este judecat şi privit ca unul fără de cinste pentru desfrânarea sa.

Astăzi capul Înaintemergătorului se aduce ca o jungh.iere sfântă pe tipsie, iar desfrânata Irodiada, după chiar voia ei, îşi primeşte osânda cea veşnică.

Astăzi sângele lui Ioan Botezătorul se varsă pentru păzirea legii celei dumnezeieşti.

Astăzi lui Ioan Înaintemergătorul, din cauza îndrăznelii lui faţă de Irod, i se taie capul, pentru că a păzit dreptatea.

Astfel învaţă din aceasta — împăraţii pământului să nu se despartă de soţiile lor legiuite şi-l dezaprobă pe acela care s-a despărţit de soţia lui.

Astăzi Ioan Înaintemergătorul pune pe pământ piatră de hotar şi-i sfătuieşte pe toţi bărbaţii să se mulţumească cu soţiile lor legiuite şi să nu cadă în păcat.

Astăzi Ioan Înaintemergătorul coboară la iad şi cei morţi iau cunoştinţă de veştea cea minunată a venirii lui Hristos.

Astăzi cerurile se veselesc de tăierea capului lui Ioan Botezătorul, care s-a jertfit pentru dreptatea dumnezeiască iar oamenii pe pământ prăznuiesc cu cântări de mulţumire.

Şi socotesc, că şi pe noi, ne urmăreşte din cer acum Cinstitul Înaintemergător şi ne răsplăteşte ca şi lăudători ai săi cu darurile cele dumnezeieşti.

Între corul proorocilor el este ca o stea luminoasă a dimineţii ce străluceşte şi luminează firmamentul Bisericii.

Între apostoli şi, încă înaintea acestora, şi chiar mai mult decât ei, el străluceşte ca un soare între aştri.

Între mucenici, el se distinge prin minunile lui ca un cer preaîmpodobit cu stele.

Între cei drepţi el stă ca o stâncă tare pentru multele pătimiri ce le-a suferit din cauza dreptăţii, şi a fost înălţat mai presus decât cedrii Libanului, acela care răspândeşte astăzi bucurie în toată lumea.

Deoarece dacă s-au bucurat mulţi de naşterea lui, după spusele Evanghelistului Luca (Luca 2, 10) se cade la fel de mare să fie bucuria şi pentru această zi a sfârşitului său mucenicesc, pe care ne-am îndemnat să-l prăznuim şi noi, preoţi, eremiţi, călugări şi mireni, pentru că toţi au parte de bucuria care ne-o dă pomenirea lui. La fel şi noi cei ce trăim în această mănăstire (Studion n.n.) să avem încă mai mult mijlocirile şi rugăciunile lui în numele lui Iisus Hristos Domnul nostru. Lui i se cuvine slava şi puterea împreună cu Tatăl şi cu Preasfântul şi de viaţă făcătorul Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. AMIN".

„To theiko lyhnari",
ATENA, 1990 p. 87—88
Tradus de arhid. **VISARION DUMITRU BALŢAT**

Rugăciunea „TATĂL NOSTRU"

Rugăciunea este un dar oferit de Dumnezeu oamenilor, creaţi după chipul şi asemănarea Sa, spre a putea intra în legătură de comunicare cu El. Ea este expresia credinţei, nădejdii şi iubirii, prin care omul este definit fiinţă religioasă, pe măsură să experimenteze realităţile aflate dincolo de existenţa pământească în împărăţia cerească a lui Dumnezeu. De aceea în diferite forme rugăciunea, ca şi caracteristică a sufletului omenesc este întâlnită în toate religiile, la toate popoarele şi în toate timpurile. Rugăciunea este astfel definitorie religiei, încât putem spune că cineva este mai mult sau mai puţin religios, după timpul şi după felul în care se roagă. Dar felul în care se roagă credincioşii aparţinând diferitelor religii este diferit; în funcţie de învăţătura religioasă respectivă, sau de particularităţile ivite în viaţa religioasă într-un anume timp sau loc. De pildă, fariseii în mândria lor practicau rugăciunea „în sinagogi şi la colţurile uliţelor... ca să se arate oamenilor"; iar păgânii denaturând şi ei adevărata formă a rugăciunii „grăiau cuvinte, socotind că în multa lor vorbărie vor fi auziţi...".

Când Sfântul Ioan Botezătorul şi-a început activitatea a căutat în primul rând să-şi înveţe ucenicii cum trebuie să se roage. Tot astfel şi Mântuitorului Iisus I s-a cerut din partea Apostolilor: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm precum şi Ioan a învăţat pe ucenicii Săi" (Luca 11, 1). Atunci Mântuitorul îi învaţă pe Apostoli, şi prin ei pe noi toţi, cum trebuie să ne rugăm Părintelui ceresc, lăsându-ne rugăciunea cunoscută sub numele de „Tatăl nostru" sau „Rugăciunea Domnească".

Conţinutul, sau cuprinsul acestei rugăciuni este simplu, pe înţelesul tuturor şi a toate cuprinzător. El sună astfel:

„Tatăl nostru, Care eşti în ceruri,
Sfinţească-se numele Tău;
Vie împărăţia Ta,
Facă-se voia Ta,
Precum în cer şi pe pământ.
Pâinea noastră cea spre fiinţă de-ne-o nouă astăzi.
Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri.
Şi fă să nu intrăm în ispită, ci ne
Izbăveşte de cel rău.
(Matei 6, 9—13)

După cum vedem, Rugăciunea Domnească are şapte cereri, precedate de o chemare, sau invocare. Să vedem care este înţelesul acestora. Invocarea: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri". După cum arată Tertulian (+240), „numele de tată nu fusese dat lui Dumnezeu de nimeni. Chiar Moise, când l-a întrebat, i-a răspuns cu alt nume. Nouă ni s-a descoperit în Fiul Său. Dar cine este Fiul? Este un nou nume al Tatălui. „Eu am venit în numele Tatălui", şi mai lămurit: „Am arătat oamenilor numele Tău".[1] Cuvintele „Tatăl nostru" ne învaţă că acela care vrea să se roage lui Dumnezeu, nu trebuie să vină înaintea Lui numai ca o făptură a Lui, ci ca un fiu al Lui după har, căci dacă nu este fiu nu poate să-l numească Tată. Iar acest har al înfierii l-a dat Iisus celor ce cred în Dânsul, după cum zice Scriptura: „Iar câţi L-au primit pe El, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu" (Ioan 1, 12).[2]

Când spunem „Tatăl Nostru" recunoaştem paternitatea lui Dumnezeu ca şi Creator, Proniator al lumii şi Răscumpărător al nostru prin Iisus Hristos. În acelaşi timp noi ne adresăm ca fii. Fii pot să fie prin naştere sau adopţiune. Iisus Hristos este născut din veci din Tatăl. El este Fiul lui Dumnezeu, iar noi devenim fii ai Tatălui prin Fiul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt odată cu primirea Sfântului Botez. Toţi cei care sunt fii se numesc fraţi. De aceea spunem „nostru" şi nu „meu". Noi avem o paternitate universală, prin natură, ca unii care provenim dintr-un strămoş comun, Adam. În această situaţie, Dumnezeu este creatorul nostru şi purtătorul nostru de grijă. Pe lângă această noi avem şi fraternitate după har prin Iisus Hristos. Toţi cei care au primit Botezul devin fraţi în Hristos[3]. „Care eşti în ceruri" cuvântul „cer" (la plural) localiza în Vechiul Testament pe Dumnezeu în lumea spirituală. Apoi cuvântul „cer" devine sinonim cu Dumnezeu, ca în expresia: „împărăţia cerurilor", sau „împărăţia lui Dumnezeu". Textul rugăciunii prezintă existenţa spirituală a lui Dum-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. Sorin Cosma

1 De oratione, III.
2 Mărturisirea Ortodoxă, Bucureşti, 1943, II, 10.
3 P.S. Damaschin Severineanul, Sensul Rugăciunii Domneşti, în rev. Ortodoxia, nr. 3/1983, p. 335.

125 de ani de la SERBAREA DE LA PUTNA

MIHAI EMINESCU ŞI PUTNA

Serbarea de la Putna a fost un mare act istoric, însufleţit de Mihai Eminescu, care prin hotărârea şi străduinţa sa i-a asigurat înfăptuirea, în numele celei mai îndrăzneţe idei: **realizarea unităţii sufleteşti a tuturor românilor.**

La Viena, în cadrul **Societăţii studenţeşti „România Jună"**, Mihai Eminescu a militat pentru ideea unităţii naţionale şi în acest sens a sprijinit din toate puterile **Serbarea de la Putna** din 1871. Căci poetul, cum spunea I. Slavici în **Amintiri**, era devotat ideilor înalte: **„...Serbarea (de la Putna) nu s-ar fi făcut, dacă el n-ar fi stăruit, ca ea să se facă cu orice preţ, pentru ca congresul să fie cu putinţă."**

Fixată pentru 1870, **Serbarea de la Putna** s-a amânat din pricina războiului franco-prusac pentru anul următor: 15 august 1871.

Din această perioadă, activitatea poetului atestă numeroase fapte privind idealul unităţii noastre naţionale:

Remarcăm apelul comitetului pentru organizarea **Serbării de la Putna**, trimis din Viena, la 4 martie 1870, studenţilor Facultăţii de Teologie din Blaj, redactat de poet, din care se degajă ideile de libertate, independenţă şi unitate naţională. Serbarea — subliniază apelul — va avea **„şi un caracter naţional"**, ea **„trebuie să devină şi purtătoarea unei idei. Ideea unităţii morale a naţiunei noastre e ceea ce ne-a-nsufleţit, ca să luăm iniţiativa unei serbări...**

În trecut ni s-a impus o istorie, în viitor să ne-o facem noi".

Căci, deşi **Programa** Serbării e pur religioasă, aceasta nu e decât haina pe care, în acel moment, serbarea a îmbrăcat-o, pentru realizarea unui scop cultural-politic. Acest lucru se vede şi din **Proiectul de program**, întocmit de Mihai Eminescu, care cerea ţinerea unui congres studenţesc, tocmai în acest scop.

Întreaga studenţime română, din ţară şi străinătate, a răspuns cu entuziasm iniţiativei studenţimii vieneze, din cadrul **Societăţii „România Jună"**, de a sărbători 400 de ani de la sfinţirea mânăstirii Putna de către Ştefan ce Mare, pentru realizarea unităţii spirituale.

„Pentru sfinţenia cauzei, a cărei flamură o urmăm cu toţii, şi al cărui un moment e şi serbarea aceasta", Mihai Eminescu îşi neglijează bucuros studiile şi astfel în ianuarie 1871 e la Putna, unde aduce darurile ce vor împodobi mormântul lui Ştefan ce Mare, apoi de două ori la Cernăuţi, la Ipoteşti şi-n alte locuri: **„Şi oare oamenii cei mari ai României,** — scria el — **nu-i vedem urmărind cu toţii, cu mai multă ori mai puţină claritate, un vis al lor de aur, în esenţă acelaşi la toţi şi în toţi timpii?".**

În iulie 1871, lucrările de organizare ale serbării erau terminate, iar opinia publică a fost din nou anunţată. În acest sens, membri ai Comitetului Central au plecat de la Viena în Bucovina. S-au lansat noi apeluri, iar la începutul lunii august erau cu toţii la Putna, unde au primit un sprijin efectiv şi dezinteresat din partea lui Arcadie Ciupercovici, starеţul mânăstirii.

Chipul domnitorului a fost atunci zugrăvit pe pânză de pictorul Epaminonda Bucevschi, din care un tablou se mai păstrează şi astăzi, expus la mormântul Slăvitului Erou.

Serbarea a avut în principal, sprijinul financiar al lui Dimitrie Brătianu şi Vasile Boerescu, dar şi al altora. Ea a fost deschisă de I. Slavici, preşedintele comitetului de organizare, care în cuvântul său a salutat pe cei prezenţi, veniţi din **„cătuşi patru unghiurile"** pământului românesc. La această festivitate au participat: M. Kogălniceanu, F. Scriban, H. Cerchez, I. Bobulescu, Gr. Silaşi, G. Dem. Teodorescu, Gr. Tocilescu, Sterie Ciurcu, C. Szatmary, I. G. Sbiera, C. Porumbescu şi mulţi alţii.

Cuvântarea festivă avea girul unei comisii de mare autoritate (T. Maiorescu, V. Alecsandri, V. Pogor), rostită de A.D. Xenopol la 15 august 1871, în faţa celor peste 3 000 de participanţi, veniţi din toate provinciile româneşti — expresie a înaltei dorinţe de unitate naţională a tuturor românilor — adunaţi în faţa porticului festiv, ornat de pictorul bucovinean Epaminonda Bucevschi, în unduirea steagurilor tricolore, exprimând credinţa şi voinţa, la mormântul lui Ştefan cel Mare, de a-şi făuri un viitor comun — idee fundamentală — exprimată limpede în cuvinte memorabile, ce nu ocolesc adevărul istoric, formulând categoric scopul evenimentului: **unitatea sufletească a tuturor românilor**, care trebuia să aibă drept consecinţă unirea politică.

Despre această cuvântare festivă reţinem opinia lui Mihai Eminescu, care a notat:

„...ş-apoi în mijlocul unei tăceri adânci D. Xenopol rosteşte cuvântarea festivă. Acest cuvânt întruneşte în sine toate elementele ce constituie un adevărat op de elocinţă, şi nu-i de mirare dacă mintea fiecăruia era fixată cu toată puterea asupra pasagelor instructive ce se desfăşurau într-însul, asupra învăţăturilor potrivite ce oratorul făcea să se reflecteze din faptele lui Ştefan cel Mare asupra stării noastre de faţă".

Înaltul spirit patriotic de care a fost animată serbarea se desprinde şi din darurile depuse pe mormântul voievodului Ştefan cel Mare. Se află la Putna steagurile purtate atunci de tinerii români, urna de argint cu pământ din toate unghiurile României — simbol al unităţii — scrisoarea lui Ioan Slavici şi M. Eminescu, broderii, **Imnul lui Ştefan cel Mare**, scris de V. Alecsandri:

(Continuare în pag. a 4-a)

Graţian Jucan

Obligaţia preoţilor de a se spovedi

(Urmare din pag. a 2-a)

După Sf. Simeon, un loc deosebit de cinstit îl ocupă învăţăturile Cuv. Nicodim Aghioritul, cunoscute de noi din: „Cartea foarte folositoare de suflet", despărţită în trei părţi şi anume: Învăţături către duhovnic, Canoanele Sf. Ioan Pustnicul şi Sfătuire dulce către cel ce se spovedeşte. Iată, cum ne povăţuieşte pe noi preoţii, Cuviosul: „Să se mărturisească des şi prea cinstiţii patriarhi şi ceilalţi arhierei, duhovnici şi preoţi, ca să strice obiceiul cel rău ce se ţine în multe locuri, că nu se mărturisesc aceste sfinţite feţe. Mă minunez cu adevărat, din care pricină îndemnaţi fiind fac aceasta. De socotesc adică, că nu păcătuiesc (mă rog să-mi dea iertare) greşită este această socoteală a lor, de vreme ce Ioan Teologul strigă: „de vom zice că păcat nu avem pe noi ne înşelăm" (I Ioan I. 8)... iar de socotesc, că fiind feţe sfinţite nu au datorii să se mărturisească des ca şi mirenii şi această socoteală a lor nu este dreaptă, fiindcă dumnezeescul Iacov, când a zis: mărturisiţi-vă unul altuia greşelile (Cap. V, 16), n-a deosebit pe cei sfinţiţi de mireni, ci simplu şi hotărât a zis, să se mărturisească şi cei sfinţiţi şi mirenii... Pentru aceasta, prea sfinţiţi părinţi, mă închin vouă şi vă rog, pentru dragostea lui Dumnezeu, mărturisiţi-vă des şi nu daţi rea pildă la popor ca să se lase de mărturisirea cea deasă, ci precum la toate lucrurile cele bune vă faceţi chip şi pildă aşa faceţi-vă bună pildă şi prin mărturisirea cea deasă."[16]

Tot aici e locul să amintim şi de „Povăţuirile" de la sfârşitul „Liturghierului" nostru pe care le-am citit cu toţii. Acolo Sf. Biserică ne învaţă că ori de câte ori ar apăsa asupra preotului vreun păcat greu „să nu îndrăznească asemenea preot a săvârşi Sf. Liturghie până nu se va curăţi pre sine de păcatul în care se află, cu căinţă şi prin mărturisire înaintea părintelui său duhovnicesc... Că de va îndrăzni a sluji, în păcat de moarte fiind, nemărturisindu-se, a't păcat de moarte adaugă şi dumnezeeştile Taine, din cauza nevredniciei lui, le primeşte spre judecată şi spre osânda lui-şi".[17]

După ce am auzit cuvântul lui Dumnezeu şi al sfinţilor Săi să auzim acum şi cuvântul dreptcredincioşilor creştini.

Zice proorocul: „Poporul va fi ca preotul" (Ozie IV. 9). Într-adevăr ca preotul va fi şi poporul. Adeseori unii credincioşi se întreabă: oare părintele nostru se spovedeşte vreodată? N-are şi el păcatele lui? Cum ne mustră şi ne judecă el pentru păcatele noastre, are şi el un judecător al faptelor lui? Dacă el nu cinsteşte taina spovedaniei, ce preţ să aibă în ochii noştri? Cum se împărtăşeşte el fără pocăinţă, fără spovedanie?

O astfel de întrebare apare firească. „Vorbind, îndemnând, fără să faci tu însuţi, tăgăduieşti ceea ce spui. Tu propui un lucru imposibil, deoarece tu însuţi nu-l respecţi, nu-l trăieşti, zice sf. Ioan Gură de Aur (Om. 30, Fapte). Iar sf. Grigore Teologul ne încredinţează că „nu se prinde aşa de uşor vopseaua de pânză, nu se răspândeşte aşa de uşor ciuma, pe cât de uşor se prind de păsoriţi păcatele păstorilor lor sufleteşti."[18] Întărim cuvântul şi prin spusele Sf. Isidor Pelusiotul: „aprinde Dumnezeu ca un felinar pe preot şi pe arhiereu — zice el — şi îi aşează în sfeşnic pe scaunul cel purtător de lumină, ca să strălucească lumina în biserică cu dogme şi apte slobode de întunericul înşelăciunii şi eresului, ca văzând credincioşi razele luminii, care dau viaţă, adică faptele lor către acele să se îndrepte şi să slăvească pe Tatăl luminilor".[19]

Ce piedică poate să se opună sufletului preotului ca să nu se spovedească? Nepurtarea de grijă sau mai curând mândria? Sentinţa aceasta indiscutabilă că cine se spovedeşte se smereşte îi are reversul ei anume: cine nu se spovedeşte se trufeşte... şi cine se trufeşte se poticneşte"[20]. Tocmai aci stă lucrul cel mai grav. O cale atât de minunată ca spovedania pentru propria lui mântuire, cât şi a credincioşilor prin exemplul dat de el, preotul o leapădă, o dispreţuieşte, adăugând adesea la uscăciunea lui sufletească un alt păcat şi mai greu, mândria. De aceea ţinând seama măcar de această grijă ce o datorăm credincioşilor, ca să fim înaintea lor cu chip bun şi cu bună pildă, ca un mijloc pastoral fiecare să avem la rândul nostru duhovnic şi să ne spovedim. „Fii tu prototipul vieţii, stai înaintea credincioşilor ca o icoană vie, ca o lege însufleţită, ca un dreptar, ca un monument viu al bunei vieţuiri, căci aşa trebuie să fie dascălul", spune Sf. Ioan Gură de Aur.[21]

Dacă preotul nu se spovedeşte, dacă nu cunoaşte taina aceasta decât din cărţi şi din gura altuia, dacă n-a cunoscut emoţia îngenuncherii în faţa unui duhovnic şi voinţa, puterea, de a dezvălui cutele adânci ale sufletului, cum va putea înţelege pe credincioşii săi când plâng, cum îi va ajuta ca să nu se sfiiască să-şi descopere sufletul în faţa sa, cum va fi îngăduitor, răbdător şi doctor iscusit într-un meşteşug pe care nu-l lucrează. Dar dacă preotul se spovedeşte, câtă încredere în puterea tainei va sădi în sufletele credincioşilor, câtă mulţumire, cum va închide el atunci gura eterodocşilor, care atacă ortodoxia în ce priveşte tainele, zicând către credincioşii noştri: „Iată, preoţii vă cheamă să le spuneţi greşelile, dar ei de ce nu se spovedesc niciodată". Iar credincioşii pentru care preotul înseamnă modelul, idealul, legea lui morală vie, în acţiunea pe care trebuie s-o urmeze, văzând că el nu o împlineşte, se tulbură, se sminteşc, se îndoiesc de adevărul unei aşa mântuitoare taine. Îşi pierd încrederea în preot, în Biserică, în învăţătura ei, zicându-şi „Cel căruia am să mă încred, trebuie să-mi fie superior în orice privinţă. Şi cum să cred că acela care nu are grijă de sine va avea grijă de mine" (Sf. Ambrozie).[22]

Nu vom încheia îndemnul nostru la pocăinţă şi mărturisirea păcatelor fără a asculta în cele din urmă şi glasul sufletului, al conştiinţei fiecăruia.

Oare preotul nu simte nevoia purificării şi împăcării sufletului său? Nu simte nevoia unui sfătuitor mai încercat decât el, un suflet ca de tată căruia să-şi descopere propriile sale taine? Nu are şi el ca tot omul un păcat, care îi îngreuiază misiunea şi de care vrea să scape? Nu are nici o problemă grea în pastoraţie căreia nu-i găseşte deslegare? Singur, nimeni nu e în stare să-şi dezlege problemele vieţii de acum sau de veci. Viaţa se naşte din comuniunea a două fiinţe, lumina de asemenea se naşte din contopirea a două forţe şi orice lucru, tot ce e bun în această lume a lui Dumnezeu se împlineşte în comuniune.

Pavel Florenschy, într-o carte adânc gândită: Stâlpul şi temelia adevărului, observă foarte bine că Mântuitorul, după ce cheamă pe cei 12 Apostoli, îi trimite la predică, nu câte unul ci câte doi (Marcu, VI, 7), şi aşa în doi le dă putere asupra duhurilor necurate. La fel după ce alege şi pe cei 70 ucenici, îi trimite tot câte doi (Luca X. 1)[23]. Sf. Ioan Botezătorul a trimis tot doi din ucenicii lui la Hristos (Mat. XI, 2), atunci când „era necesar să pătrundă şi să se abileasă personalitatea lui Iisus, dacă El este Hristosul"[24]. Şi Florenschy ocupându-se de Cap. XVIII de la Sf. Ev. Matei, unde Domnul lămureşte pe Apostoli cum să îndrepte pe fraţii căzuţi în greşală (18, 15—18) şi le dă totodată putere de a lega şi deslega păcatele oamenilor (V. 18), pune în lumină acest cuvânt al Mântuitorului: „iarăşi adevărul vă grăiesc: că de se vor uni doi din voi pe pământ, tot lucrul ce vor cere li se va da de la Tatăl Meu cel care este în ceruri. Căci unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor" (vezi 19—20).

Iată cum tălmăceşte Florenschy acest minunat loc al Scripturii. „E vorba aici de mărturisirea păcatelor, de cunoaşterea tainelor inimii şi ale împărăţiei, de puterea de a lega şi deslega. Unirea a doi e ruga în comun a două suflete (— duhovnic şi penitent —), care au învins contrazicerea, gândurile, sentimentele opuse până la contopirea deplină între ei. O asemenea rugă comună este întotdeauna ascultată — aşa spune Mântuitorul. De ce este aşa? Pentru că unirea a doi sau trei în numele lui Hristos, intrarea în comuniune a oamenilor în atmosfera tainică, duhovnicească a lui Hristos, participarea lor la puterea Sa bogată în har, îi transformă într-o nouă forţă spirituală, din doi se face o părticică a trupului lui Hristos, o întrupare vie a Bisericii... Este de înţeles că atunci Hristos se află în mijlocul lor, între ei, după cum se află sufletul „în" fiecare mădular al trupului însufleţit de el... Deci puterea de a lega şi deslega presupune înainte de toate, simfonia a doi pe pământ în toate şi în fiecare, învingerea eului, umanitatea a două „suflete", începutul împărăţiei lui Dumnezeu"[25].

Cu adevărat aceasta este viaţa în Hristos. Iertarea, mântuirea, ştiinţa tainelor împărăţiei, toate se descoperă în iubire, în comuniune, în Biserică, în trupul lui Hristos.

Aşa se poate înţelege cum atâţia fii ai Bisericii au ajuns la rătăcire. În urma unui succes de început, au căzut într-o nemărginită egolatrie ca şi Lucifer, n-au mai primit de la nimeni sfat şi... „mândria merge înaintea căderii" (Pil. XVI, 18).

Preotul are înaintea sa Scriptura şi Părinţii, Canoanele şi Povăţuirile bătrânelor cărţi de slujbă, rugămintea credinciosului şi glasul propriei sale conştiinţe. Toate îl îndeamnă: mântuind, mântuieşte-te pe sineţi. Curăţind pe alţii, curăţeşte mai întâi vasul cel ales de preot — al sufletului tău.

Totdeauna au fost în Biserică modele de păstori cu râvnă şi care au purtat grijă şi de sufletele lor, alergând la povăţuitor, la spovedanie.

Preotul nu trebuie să rămână singur, trebuie să-şi caute un prieten în Hristos. „Dumnezeu îl dăruieşte în persoana duhovnicului". Să nu se creadă că descoperirea în faţa Lui este o desgolire nedemnă. Nedemnă este înfăţişarea înaintea lumii în haina murdară a păcatelor şi viciilor. Comunicarea păcatelor nu e o desgolire de care cineva trebuie să se sfiiască, ci curajul de a scoate la suprafaţă ceea ce e frumos în fiecare. Păcatele şi aşa se văd, chiar dacă nu se spun. Şi se văd mai urâte, când nu se spun.

Sf. Ioan Botezătorul spunea fariseilor care veneau la dânsul: „Să nu vă gândiţi să ziceţi: avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu şi din pietrele acestea poate să ridice fii ai lui Avraam" (Mat. III, 9). Aşa nici noi să nu zicem: „avem harul preoţiei", aceasta nu e deajuns. Nu, ci cu gândul la cuvintele Sfântului Ioan Botezătorul să ascultăm ce spune un alt mare sfânt, Simeon Noul Teolog: „Preoţi, slujitori, călugări sau mireni toţi sunt deopotrivă în întuneric şi merg în întuneric, dacă ei nu vor să se pocăiască aşa cum ar trebui s-o facă. Căci pocăinţa este poarta prin care se intră din regiunea întunericului în aceea a luminii. Deci acei care nu sunt în lumină, n-au trecut cu vrednicie prin uşile pocăinţii. Robii ai păcatelor ei urăsc lumina, n-au trecut cu vrednicie prin uşile pocăinţei. Robii ai păcatelor ei urăsc lumina, temându-se ca nu cumva lumina să scoată la arătare faptele lor cele ascunse."[26]

16 Carte foarte folositoare de suflet. Buc. Tip. Cărţi. Bis. 1928, pag. 158—160.
17 Dumnezeieştile Liturghii, Tip. Cărţi Bis., Buc. Ed. 1937, pag. 350—351.
18 Ierodiacon Irineu Crăciunaş, op. cit., pag. 620.
19 Sf. Isidor Pelusiotul, Epistola 36, după Nicodim Aghioritul - Hristoitia. Ed. rom. Buc. 1987, pag. 37.
20 P.S. Episcop Teofil al Romanului, op. cit., p. 700.
21 După Ierod. Irineu Crăciunaş, op. cit., p. 625.
22 După Ierod. Irineu Crăciunaş, op. cit., p. 632.
23 P. Florenschy, Der Priester und die Grüfesste der Wahrheit, In Ostliches Christentum Documente, II Philosophie. München, 1925, pag. 161.
24 Idem, pg. 162;
25 P. Florenschy, op. cit., pag. 163.
26 Sf. Simeon Noul Teolog: apud VI. Lossky; Essai sur la Theologie mystique de l'Eglise d'Orient, Paris 1944, pag. 231.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

JOI, 1 august 1996, a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu. În după-masa aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

VINERI, 2 august 1996, a acordat un interviu Televiziunii Holding Brașov în legătură cu controversata problemă a „Martorilor lui Iehova".

SÂMBĂTĂ, 3 august 1996, a primit la Mânăstirea Sâmbăta pe Dl. Cristian Moisescu, Director în Ministerul Culturii și a avut o discuție în legătură cu organizarea Muzeului de la Mânăstirea Sâmbăta.

DUMINICĂ, 4 august, a participat la Sf. Liturghie în biserica Mânăstirii Sâmbăta și a rostit un scurt cuvânt de învățătură.

LUNI, 5 august 1996, a acordat un interviu D-lui Dragoș Șeuleanu de la Televiziunea Română în legătură cu Istoricul Mânăstirii Sâmbăta.

MIERCURI. 7 august — JOI, 8 august, a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

SÂMBĂTĂ, 10 august a.c., a poposit la Caransebeș, fiind invitat la festivitățile de hirotonie întru arhiereu și instalare ca episcop al Caransebeșului a P. S. Dr. Laurențiu Streza.

DUMINICĂ, 11 august a.c., în Catedrala din Caransebeș, a hirotonit întru arhiereu, alături de Î. P. S. Nicolae al Banatului și P. S. Timotei al Aradului pe P. S. Laurențiu Streza.

LUNI, 12 august — MIERCURI, 14 august a.c., a cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

JOI, 15 august, a.c., a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, cu ocazia Sărbătorii „Adormirea Maicii Domnului", Hramul Mânăstirii.

VINERI, 16 iulie a.c., a primit în vizită la reședința de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, pe d-na prof. univ. dr. Emilia Comișel, compozitor și muzicolog.

DUMINICĂ, 18 august, la invitația P. C. Pr. Iconom stavrofor Nicolae Coman, de la Parohia Brașov-Cetate a slujit Sf. Liturghie cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la zidirea Bisericii.

A hirotonit întru preot, pe seama Capelei-Spital Psihiatrie pe tânărul diacon Șerban Sorin. La sfârșitul Sf. Liturghii Î. P. S. Mitropolit a rostit un cuvânt de învățătură.

DUMINICĂ, 25 august, a.c., Î. P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul Sf. Gheorghe și Sf. Liturghie arhierească la parohia Apoș, prot. Agnita. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe teologul Balu Dumitru. P. C. pr. paroh Nicolae Piroș a fost hirotesit întru iconom-stavrofor. În aceeași zi Î. P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea de maici cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" de la Nocrich — Valea Hârtibaciului.

LUNI, 26 august a.c., Î. P. S. Sa a transmis un mesaj de condoleanțe Protopopiatului romano-catolic din Sibiu cu ocazia înmormântării conducătorului acestuia Prot. Otto Nutz, prelat papal.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

Rugăciunea „TATĂL NOSTRU"

(Urmare din pag. a 3-a)

nezeu, prezent pretutindeni, peste tot și nu localizat".[4] Acest cuvânt ne învață că în timpul când ne rugăm să înălțăm mintea și toată gândirea noastră de la cele pământești și stricăcioase, la ceruri, spre cele nestricăcioase ... fiindcă harul și bogăția binefacerilor Sale strălucește mai ales în ceruri".[5] Prima cerere: „Sfințească-se numele Tău". Aceasta înseamnă că numele Tatălui „se sfințește în noi și prin noi, când noi ne sfințim pe noi înșine cu viața evlavioasă și îmbunătățită spre mărirea numelui Său".[6] A sfinți numele înseamnă a mări, a slăvi pe Dumnezeu însuși. Dumnezeu reprezintă sfințenia absolută, nemaiavând nevoie de sfințenie. „Numele Lui este sfânt din fire, că zice: „Sfânt este numele Lui".[7] El însă sfințește pe alții și se sfințește pe Sine prin viața oamenilor. Hristos sfințește pe Dumnezeu Tatăl, face ca Dumnezeu să fie mărit (Ioan cap. 17) prin viața Sa și prin împlinirea misiunii Sale răscumpărătoare. La fel Duhul Sfânt exercită prin harul divin al Sfintei Treimi acțiunea de sfințire a lui Dumnezeu prin viața de sfințenie a oamenilor și a întregii creații. Deci prin această cerere îl rugăm pe Dumnezeu să ne acorde harul și ajutorul Său pentru a-L putea sfinți (slăvi, mări) prin viața noastră.

A doua cerere: „Vie împărăția Ta". Adânc imprimată în conștiința poporului, împărăția lui Dumnezeu reprezintă un deziderat care se va împlini în epoca mesianică. Având conștiința mesianității Sale, Mântuitorul o inaugurează prin învățătura și activitatea Sa într-o formă spirituală. Această împărăție se dezvoltă în Biserică prin lucrarea Sfântului Duh. Ea este „bucurie, pace și dreptate în Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17). Realizarea ei deplină va fi la sfârșitul veacurilor. De aici și frumoasa rugăciune rostită după împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului: „Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai cu adevărat în ziua cea neînserată a împărăției Tale". „Fii împărăției" (Matei 13, 38) sunt credincioșii care numesc pe Dumnezeu Tatăl lor. De aceea în împărăția lui Dumnezeu, relațiile dintre El și membrii împărăției nu mai sunt cele de teamă, ca dintre un stăpân și supușii săi, ci de iubire ca dintre un părinte și fiii săi.

A treia cerere: „Facă-se voia Ta". Dumnezeu își realizează voia Sa spre mântuirea omului. Ceea ce se opune voinței divine este păcatul (Rom. 1, 21—31). Omul se eliberează de păcat în măsura în care și voința lui colaborează cu voința lui Dumnezeu. Voința lui Dumnezeu este exprimată în legea Sa. Credinciosul împlinește voința lui Dumnezeu în mod liber și cu ajutorul harului divin, după cum însuși Domnul a spus: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15, 5). Deci „creștinii cer Tatălui lor ceresc să împlinească voia Sa, adică decizia Sa de a mântui lumea, acordându-le și lor harul Său, pentru ca toți să accepte și să conlucreze la realizarea voii Sale".[8] Dar în măsura în care voința omului este conformă voinței lui Dumnezeu, se va împlini și ea. „Și aceasta este încrederea ce avem către El, că dacă cerem ceva după voința Lui, El ne ascultă" (Ioan 5, 14). Și aceasta fiindcă noi nu totdeauna „știm ce cerem" (Iacob 4, 3), iar „celor ce-L iubesc pe Dumnezeu toate le lucrează spre bine" (Romani 8, 29).

Expresia: „precum în cer și pe pământ" se referă la toate aceste trei cereri pentru a le prezenta în unitate și ca o continuă pregătire spre împlinirea lor completă în viața viitoare, când împărăția mesianică va avea un caracter glorios, de preamărire universală.

A patra cerere: „Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi".

Fiind creat de Dumnezeu cu trup, omul are nevoie de hrană trupească sau pământească. Pe de altă parte, omul are și suflet. Așa cum Mântuitorul a înmulțit pâinile pentru a le satisface oamenilor nevoile de hrană trupească (Ioan 6, 1—15), tot El arată că și sufletul are nevoie de hrană. Acesta este „Cuvântul lui Dumnezeu" (Matei 4, 4; Luca 4, 41; I Timotei 4, 5—6) numit și „mană spirituală" (Ioan 6, 26—27; 32—35), precum și însuși Trupul Său din Euharistie (sau Împărtășanie) (Ioan 6, 48—55).

A cincea cerere: „Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri".

În textul original al Noului Testament (limba greacă) avem formulată această cerere astfel: „Și ne lasă nouă datoriile noastre, precum și noi am lăsat datornicilor noștri". „A lăsa" este tot una cu „a ierta". Noțiunea de datorie echivala cu noțiunea de „debit — debitor", în special cu referire bănească. Pe lângă acest sens de „datorie bănească", cum este folosit de Mântuitorul în pilda celor doi datornici (Matei 18, 23—35), are un sens specific de pedeapsă pentru cel ce nu-și îndeplinește datoria sau obligația, ceea ce atrage după sine înțelesul de „culpă" sau „vinovăție" pentru obligația pe care trebuind să o îndeplinești, nu ai împlinit-o. În felul acesta, „datoria" devine „greșeală" sau „păcat".[9] De aici vedem că numai în măsura în care noi iertăm pe cei ce ne greșesc nouă, putem la rândul nostru cere Părintelui ceresc iertarea greșelilor noastre. Înțeleptul Sirah se exprimă în acest sens foarte clar: „Iartă nedreptatea aproapelui tău și atunci când te vei ruga tu, ți se vor ierta păcatele. Omul care ține mânie asupra omului, cum poate să ceară lui Dumnezeu vindecarea?" (28, 2—4).

A șasea cerere: „Și fă să nu intrăm în ispită".

Această cerere este redată în traducerile românești sub forma: „Și nu ne duce pe noi în ispită". Doar a considera că Dumnezeu ne duce în ispită, înseamnă a socoti că El ne-ar face să cădem în ispită, sau să consimțim cu păcatul sugerat de ispită. Sfântul Iacob exclude o astfel de interpretare spunând: „Nimeni fiind ispitit, să nu zică: de la Dumnezeu sunt ispitit; căci Dumnezeu nu este ispitit de rele și El pe nimeni nu ispitește ..." (Iacob 1, 13—16). Dacă El ne-ar duce în ispită, adică în încercare, înseamnă că ne-ar incita la rău, la păcat. De aceea un comentator propune redarea textului sub forma: „Și nu ne lăsa să cădem în ispită".[10] Înțelesul mai exact al redării textului în limba română exprimă tocmai oprirea lui Dumnezeu de a nu intra în ispită. Adică: „Și fă (păzește-ne, ajută-ne, împiedică-ne) să nu intrăm prin consimțirea noastră în ispită". Sau sub o formă prescurtată: „Și fă să nu intrăm în ispită".[11]

A șaptea cerere: „Ci ne izbăvește de cel rău".

„A izbăvi" înseamnă „a păzi", a mântui, a dezlega, a elibera". Unii traduc: „de la rău", socotind răul în general. Alții traduc: „de cel rău", înțelegând omul persoană, pe diavolul, pe satana. Descrierea nu este de fond, fiindcă cel rău, adică diavolul este izvorul și provocatorul a tot ceea ce este rău, el este acuzatorul oamenilor către Dumnezeu, potrivnicul împărăției lui Dumnezeu și a mântuirii oamenilor. Este însă mai clară și mai precisă traducerea cu „cel rău".

Noi cerem și pentru această viață să fim izbăviți de cel rău, dar izbăvirea deplină va fi numai la sfârșitul veacurilor, când „Dumnezeu va fi totul în toate" (I Corinteni 15, 28).

Rugăciunea Domnească în forma pe care o redă Sfântul Evanghelist Matei „se prezintă ca un poem în câte două strofe de câte cinci stihuri".[12] Primele trei cereri se referă la cinstirea lui Dumnezeu, iar ultimele patru, la necesitățile vieții noastre.

Din cele până aici tratate vedem că rugăciunea „Tatăl nostru" rămâne modelul cel mai reprezentativ de a intra în comunicare cu Părintele ceresc prin cuvintele Fiului, care ne-a asigurat că orice vom cere de la Tatăl în numele și prin cuvintele Sale, ni se vor da nouă (Ioan 15, 7—16).

„Să ne rugăm, așadar frați prea iubiți, spune Sfântul Ciprian (+258), așa cum ne-a învățat Domnul Dumnezeul nostru. Este plăcut și intim pentru Dumnezeu să fie rugat prin cuvintele Fiului Său, să ajungă la urechile Lui rugăciunea alcătuită de Hristos, să recunoască Tatăl cuvintele Fiului Său când noi ne rugăm. Cel ce locuiește în inima noastră să fie și în vocea noastră, și fiindcă îl avem pe El ca mijlocitor către Tatăl pentru păcatele noastre, când ne rugăm să ne fie iertate greșelile să ne exprimăm cu cuvintele Mijlocitorului nostru. Căci când zice: „Orice vom cere de la Tatăl în numele Lui ne va da", cu atât mai ușor dobândim ceea ce cerem în numele lui Hristos, dacă cerem prin rugăciunea formulată de El"[13].

După cum arată cartea intitulată „Învățătura celor 12 Apostoli", datând din secolul II d. Hristos primii credincioși rosteau „de trei ori pe zi rugăciunea Tatăl nostru"[14] intrând de timpuriu și în cultul public, fiind rostită în cadrul Sfintei Liturghii, precum și explicată pentru cei ce primiseră Botezul creștin, spre a-i cunoaște temeinic conținutul, rugându-ne Părintelui ceresc prin cuvintele ei.

Să o rostim și noi cu toții atât în rugăciunile individuale, cât și în cadrul cultului divin public.

4 Idem, ibidem.
5 Mărturisirea Ortodoxă, II, 10.
6 Idem, ibidem.
7 Sfântul Chiril al Ierusalimului, Cateheza V Mistagogică, 12.
8 P. S. Damaschin Severineanul, O.C. p. 350.
9 Biblische theologische Wörterbuch der Neutestamentlich Graece citat, von Hermann Kremer, sechste Auflage, Gotha, 1889, pp. 680—681.
10 J. h. Lagrange, L'Evangile selon Mathieu, Paris, 1941, p. 131.
11 P. S. Damaschin Severineanul, O.C., p. 336.
12 Idem, p. 337.
13 De Dominica Oratione, III.
14 Didahia, VIII, 3.

MIHAI EMINESCU ȘI PUTNA

(Urmare din pag. a 3-a)

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor,
Visai unirea Daciei ...

cântat pe melodia creată de Alexandru Flechtenmacher, asistența — ea însăși un simbol (cum arăta și poetul) — hora, la care Ciprian Porumbescu a cântat **„Daciei întregi"**, congresul studențesc, pregătit și animat de M. Eminescu etc., toate erau omagiul de recunoștință față de trecutul glorios și îndemn pentru viitor. Nu este întâmplător nici faptul că lăutarul Sucevei, Grigore Vindireu, cu taraful său, la sosirea și primirea marilor grupuri de oaspeți, cânta **Marșul lui Mihai Viteazul** — ca simbol al unității noastre naționale.

Momente ale acestei sărbătoriri surprindem și-n unele versuri eminesciene din proiectele pieselor de teatru (în mai multe variante):

Eram tineri pe atuncea, eram singuri, eram șapte,
Noapte era-n toată lumea și la Putna era noapte.
Se sfârșise și prohodul, se-ncheiase de mult ruga
Doar suna adânc și dulce și din vreme-n vreme Buga,
Clopotul lui Ștefan-Vodă, ce când vremile se schimbă
Mișcă neatins de nime, rar, profetica sa limbă ...

Tradițiile de cultură românească ale Putnei, împletite cu amintirea vitejiei marelui ei ctitor, au dat locului valoare de simbol al luptei pentru neatârnare și unitate națională.

Cu ocazia **Serbării de la Putna,** Ioan (Ioniță) Scipione Bădescu, prietenul lui M. Eminescu, a scris articolul: **De la Putna**, publicat în **Curierul de Iași** (1871) al cărui redactor era, încheind cu cuvintele: **„Să deie cerul ca din acest eveniment mare național să nască un viitor falnic pentru întreg poporul român".**

Serbarea de la Putna, din 1871, inițiată și realizată de studenții români ai **Societății „România Jună"** din Viena, face parte integrantă din lupta naționalităților supuse grelei coroane habsburgice din imperiul austro-ungar, pentru o viață națională proprie. Ea apare astfel, în lumina istoriei, ca o formă de protest împotriva politicii imperiului, prilej de manifestare a solidarității și conștiinței de neam a românilor de pretutindeni.

Întreaga serbare, învățămintele și simțămintele ei, au avut o influență apreciabilă asupra sufletului participanților și au rodit în timp, în diferite forme, până la Unirea cea Mare.

Însuși M. Eminescu, îndată după terminarea serbării, a publicat în **Curierul de Iași** o amplă dare de seamă despre **„Serbarea de la Putna întru memoria lui Ștefan cel Mare"**, în care — inspirat — încheia:

„Astfel se fini acea serbare, a căreia amintire va rămânea neștearsă în inimile române, și de la care, credem, fiecare s-a întors cu mai multă tărie de suflet, cu mai mult respect pentru eroii trecutului nostru și cu mai multă abnegare, în ceea ce privește interesele noastre comune".

La sfârșitul acestor rânduri, ne aducem aminte de o frază memorabilă dintr-o **„Chronică"** a locului:

„Călătorule pelerin pe aceste locuri voievodale, oprește-ți cu evlavie pașii în fața mormintelor strămoșilor noștri și învață din faptele măreție ale trecutului îndatoririle tale viitoare".

Semnalăm... Semnalăm...

● Despre „Rugul Aprins" s-au scris deja câteva cărți articole, amintiri. Și eu pregătesc o carte și am ținut trei conferințe în săli publice, una la Cluj-Napoca, alta la Alba Iulia și una la Sibiu. Textul lor e dat de mult revistei „Saeculum" din Sibiu, spre publicare. Acum a apărut încă o carte: **Timpul Rugului Aprins,** cu subtitlul **Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană** (Humanitas, 1996, 211 p.), de André Scrima (adică Andrei), cu o prefață de Andrei Pleșu. Andrei Scrima a făcut parte din „Rugul Aprins", așa că scrie din amintiri, din observații și interpretări, având la bază sursa cea mai directă: propria experiență.

Iată, așadar, că **„Mișcarea de la Antim"** capătă contururi tot mai precise și intră încetul cu încetul în conștiința publică românească și în spiritualitatea ortodoxă în general, ca parte componentă a ei.

Jumătate din carte e o exegeză savantă a scrisorii Părintelui **Ioan cel Străin** (p. 21—109), cel pe care Părintele ieroschimonah Daniil Tudor (scriitorul Sandu Tudor) l-a întâlnit la Mânăstirea Cernica după anul 1943. Era refugiat din Rusia eliberată de armatele române. Mai departe cartea se ocupă de mișcarea de la Antim (p. 111—160), apoi de „Rugul Aprins" ca expresie organizată a mișcării (p. 161—180) și, la urmă ,adaugă o traducere a unui text al autorului apărut la Paris, într-un volum colectiv: **Le Maître Spirituel selon les Traditions d'Occident et d'Orient** (Hermes 3, Paris, 1983, ed. a II-a, p. 183—207 în ed. rom. Scrima).

Cartea are astfel o unitate și, ultimul capitol, plasează „fenomenul" „Rugul Aprins" în context pan creștin.

Lectura ei se recomandă de la sine tuturor celor care urmăresc aspectele locale și universale ale misticii.

* * *

● Ignatie Brancianinov (1807—1867), episcop rus din secolul trecut, având la bază studii de inginerie, a intrat în monahism, apoi a fost ales episcop, apoi a intrat în calendar (1988). Am luat parte la canonizarea lui.

Editura „Anastasia", în colecția „Comorile pustiei" publica din opera sa: **„Tâlcuiri la Patericul egiptean",** în traducerea pr. Gheorghe Roșca (București, 1996, 128 p.). Cartea „tâlcuiește" Patericul egiptean în 125 de sentințe, literatură ascetică de mare finețe, de observație îndelung meditată și redusă la esențial. Face parte din lectura zilnică a monahilor, dar nu numai. Acest gen de cărți cuprind reflecții spirituale profunde, implicații neașteptate și sugestii pentru meditații care pot fi reluate de nenumărate ori și, totdeauna cu folos.

* * *

● Dimitrie Bejan, preot, publică o carte de amintiri: ORANKI — AMINTIRI DIN CAPTIVITATE (Buc. 1995, 306 p., ed. Tehnică), cu un cuvânt înainte de Gabriel Țepelea. Cartea nu poate fi rezumată, nu poate fi povestită: ea trebuie citită. Face parte din acele cărți fără de care comunismul nu va fi niciodată „cetit" la adevărata lui monstruozitate.

*

● **Lacrima Basarabiei** (Chișinău, 1993, 318 p.) de Aurel Kareți și Adrian Pricop e încă o lacrimă din acest izvor nesecat care, de-a lungul istoriei, până în vremea noastră (supunerea Bisericii basarabene către Patriarhia Moscovei) ne-a brăzdat obrajii la Orhei, la Lăpușna, la Tighina și peste tot pe unde înflorește limba și conștiința românească, între Prut și Nistru și chiar și dincolo.

Cartea e un document de cercetare în arhive și în literatura de specialitate.

*

● A fost republicată **„Urmarea lui Hristos",** carte apuseană tot atât de prețuită și în Răsărit, (ed. Bunavestire, Bacău, 1996, 279 p.). Mai mult decât de o semnalare pentru creștinii iubitori de carte bună, nu are nevoie de nici o recomandare. E una din cărțile mari ale omenirii.

● A fost retipărită într-o nouă ediție cartea **Cuvânt împreună despre rostirea românească,** de C. Noica, (Humanitas, 1996, 397 p.).

● Ajuns de mult specialist în **„Convorbiri duhovnicești",** arhimandritul Ioanichie Bălan de la Sihăstria Neamțului, mai publică un volum de convorbiri, de data aceasta cu teologi ortodocși din străinătate. Gen de literatură teologică practicată de Sf. Casian, ea cere îndemânare în întrebări. Aceasta îi face comunicabili pe cei care altfel poate nu și-ar pune problemele pe care le formulează întrebătorul. Printre cei întrebați în această carte sunt personalități duhovnicești din Athos, printre aceștia și românul Petroniu Tănase de la **Prodromul** nostru. Mai este și un alt român, ieromonahul Rafael Noica, acum stabilit în România. Se știe că Rafael este fiul lui Constantin Noica.

● Semnalăm o carte de bună cercetare istorică, economică și literară: **„Elita românească în lumea satului transilvan, 1867—1918",** ed. Univ. „Petru Maior" din Târgu Mureș, (1996, 300 p.) de Vasile Dobrescu, conf. universitar.

● **Tribuna** din Sibiu (miercuri 21 august, 1996, p. 3) dedică o întreagă pagină preotului Aurel Hârsan care de curând și-a sfințit biserica parohială și a deschis, cu acel prilej, și un Muzeu sătesc de etnografie și artă religioasă. Reportajul e semnat de cunoscutul ziarist Ion Onuc Nemeș.

Îl felicităm pe părintele Aurel. Este și să rămână mereu un preot model.

*

● Sorin Comorosan, profesor univ. la Buenos Aires și la Univ. de Medicină din București, membru de onoare al Academiei Române, a scris o carte deloc naivă, intitulată **„Exerciții de naivitate"** (Buc., 1993, 197 p.).

Ca toate cărțile mari, e o carte cu durată.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 și 15 septembrie

Nr. 33—36

1996

Sf. Grigorie Palama despre Taina Sf. Cruci

(fragment din omilia a 11-a)

1. Crucea lui Hristos a fost preînchipuită și prevestită încă la neamurile cele de demult și nimeni vreodată nu s-a împăcat cu Dumnezeu fără puterea Crucii. După acea călcare strămoșească a poruncii — prin pomul oprit — în paradisul lui Dumnezeu, păcatul se înmulțea, iară noi muream, fiind supuși morții sufletului — care era despărțirea lui de Dumnezeu — încă înainte de moartea cea trupească. Și oricât am fi trăit după acea încălcare a poruncii, trăiam păcatului și vieții celei după trup, căci păcatul „nu se supune legii lui Dumnezeu și nici nu poate, iar cei care trăiesc în carne (= după trup) nu pot să placă lui Dumnezeu" **(Rom. 8, 7).**

2. Cu adevărat surpare a păcatului este Crucea Domnului. De aceea vă spun că și unul dintre de Dumnezeu — purtătorii părinți când a fost întrebat de unul dacă crede în Cel răstignit, a zis: Da, cred în acela care a răstignit păcatul. Mulți prieteni ai lui Dumnezeu au fost mărturisiți de însuși Dumnezeu și înainte și după Lege, fără să fi fost arătată încă Crucea. Împăratul și profetul David, cu certitudinea că existau atunci prieteni ai lui Dumnezeu, zice: „cinstiți au fost foarte, prietenii Tăi, Dumnezeule" **(Ps. 138, 17).** Dacă taina fărădelegii și lucrarea lui Antichrist exista între noi — după cum zice și Pavel **(II Tes. 2, 7),** tot așa și Crucea lui Hristos, încă nearătată, era la strămoși, iar taina ei se lucra în aceștia.

3. Și ca să las pe Abel, pe Set, pe Enos, pe Enoh, pe Noe și pe toți câți au fost bineplăcuți lui Dumnezeu până la Noe, am să încep cu Avraam care a fost rânduit a fi tată a mulțime de popoare, al iudeilor după trup și al nostru după credință. Și ca să arăt care este acest început bun de la el, de la acest părinte al nostru după duh și de la întâia chemare a lui, care oare au fost primele cuvinte ale lui Dumnezeu către el? Au fost acestea: „ieși din pământul tău și din neamul tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu ..." **(Fac. 12, 1—2).** Acest cuvânt poartă în el taina Crucii, căci este exact ceea ce zice și Pavel, lăudându-se în Crucea lui Hristos „prin care lumea este răstignită pentru mine" **(Gal. 6, 14).** Pentru cel care a fugit din lume, lumea și ținutul cel după trup pentru acesta sunt moarte. Aceasta este Crucea. Pământul „pe care ți-l voi arăta", nu pe care ți-l voi da, când zice Dumnezeu lui Avraam, are înțelesul unui alt pământ, al celui duhovnicesc. Căci și lui Moise, după ce acesta a ieșit din pământul Egiptului și s-a urcat în munte, i-a zis Dumnezeu acest cuvânt: „Dezleagă-ți, deci, încălțămintea din picioarele tale, căci pământul pe care stai este pământ sfânt" **(Ieșire 3, 5).** Urmând cele spuse mai sus, și aceasta era o taină a Crucii, însemnând că, deși ai ieșit din Egipt și ai părăsit slujirea lui faraon și deci, lumea aceea a păcătoasei slujiri pentru tine s-a desființat, totuși trebuie să mai adaugi ceva. Adică, să lași încălțămintea din picioarele tale, să lepezi orice veșmânt de piele cu care te-ai îmbrăcat și în care se lucrează păcatul și te scoate din pământul cel sfânt. Să te dezlegi de toate acestea, să nu mai trăiești

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere de Diac. Eugen Moraru

ADOLESCENȚA ȘI PROBLEMELE EI

Adolescența e ca o floare care se deschide dimineața spre lumina zilei, un miracol deschis spre întâlnirea cu alte miracole, cu lumina și căldura soarelui, cu cerul albastru, cu munții și cu râurile, cu păsările și cu oamenii, cu lumea. Adolescența iese din copilărie, adică din timpul acumulării pasive, și intră într-o fază nouă, aceea a acumulărilor critice. Adolescența e perioada întrebărilor. A marilor întrebări. A întrebărilor esențiale: de unde și de ce? Adolescența vrea explicații. Omul din lumea satelor își găsește repede echilibrul pe cumpăna dintre glie și cer. Cu bun-simț și cu o gândire pe cât de simplă, pe atât de categorică, acesta reduce repede la supranatural toate întrebările și răspunsurile din care nu mai poate fi clătinat. Cei intrați în circuitul sofisticat al intelectului supus prelucrărilor culturii, învață și se antrenează întru dezlegarea tuturor întrebărilor născute din întâlnirea cu tainele lumii, ale omului, ale universului. Și drumul acesta nu e nici ușor, nici comod. Nu e ușor pentru că tainele sunt infinite; nu e comod pentru că omul, tânărul nu se poate liniști până nu le pătrunde, fie pe cale rațională, fie pe cale religioasă.

S-a înțeles desigur că în acest scurt excurs în timpul specific adolescenței, nu vom avea în vedere modificările fiziologice, cu rolul și rostul lor aproape comun la adolescenți și adolescente, și cu rolul modificator al acestora în determinarea personalității ci, mai ales, vom încerca să surprindem intrarea într-o nouă fază a vieții intelectuale și spirituale.

Intrând în adolescență, în procesul de formare, tânărul se trezește înzestrat cu un filtru. Nu mai primește totul ca fiind de la sine explicat și adevărat. Adevărul se vrea explicat — explicațiile trebuie să fie clare și convingătoare. Clare în demonstrație și tot atât de clare în concluzii. Adolescentul acceptă cu greu apodicticul.

Este admirabil și extrem de important timpul întrebărilor esențiale, existențiale. Adolescenții care nu trec prin acesta, într-o anumită latură a structurii personalității lor, vor resimți carențe de-a lungul întregii lor vieți. Vine, trebuie să vină un moment în care se face alegerea. Fără aceasta nu se poate. Uneori „momentul" durează ani. Poate dura și toată viața. Alteori răspunsul e chiar în întrebare, în căutare. Pascal pune în gura lui Dumnezeu cuvintele aparent paradoxale: **„De nu m-ai fi găsit, nu m-ai fi căutat".**

Am numit acum obiectul căutării pe care îl avem în vedere: Dumnezeu. Cauza. Cauza cauzelor. **Ultimul**, cum spun filosofii existențialiști moderni. **Ultimul**, adică **Primul.**

Iată ce caută adolescentul, din clipa în care începe să gândească el însuși pentru sine. Este de la sine înțeles că el nu-și poate rezolva singur întrebările, problemele. El se ajută de cărți, de profesori, de științe și, în paralel și în permanență, de „explicațiile" religioase, la vedere sau în ascuns, explicite sau doar intuite. Chiar și atunci când e atras mai ales de cercetarea științifică, drumul acesteia fiind infinit și concludent numai prin ceea ce nu poate, rezerva explicației religioase e singura care scapă pe oricine de ultima dezolare care retează sensul existenței. Existența ți-o accepți numai atunci când i-ai găsit sensul. Se poate și altfel, dar numai prin coborârea la nivelul altei specii, a necuvântătoarelor.

În cele din urmă, o spunem nu noi, ci o spun savanții și sfinții, fără Dumnezeu nimic nu se poate explica. Iată de unde trebuie să pornească și unde trebuie să ajungă adolescentul. Trebuie să caute cu încăpățânare sensul său și al lumii. Viața e prea scurtă pentru a o dedica numai căutării. Trebuie să fii capabil să spui într-o zi: am găsit! Evrika! Ca să nu mori obosit, înfrânt.

Timpul adolescenței e timpul căutărilor fără răgaz. Cine își risipește adolescența în nimicuri, va avea parte de o maturitate neîmplinită. Adolescentul trebuie să învețe, să cerceteze, să iscodească, să întrebe, să-și definească și să-și precizeze întrebările, ca să poată ajunge la răspunsuri pe ale căror coordonate să-și construiască viața. Solid. În cunoștință de cauză. Organizat. Limpede. Adolescența e perioada de înfiripare a idealului. În profesie. În familie. În societate și în veșnicie. Omul trebuie să-și pregătească veșnicia de aici. Să intre în ea, când vine vremea, limpezit, împăcat. Altfel riscă să rămână în eternitate neîmplinit. Cum va intra, așa va fi. Neîmplinirea va fi iadul veșnic. De aceea trebuie să ne pregătim pentru eternitate, aranjându-ne-o de aici. E cumva pe principiul vaselor comunicante.

Adolescența poate totul. Are forță. Are vigoare. Are inteligență. Dar inteligența e ca o moară căreia trebuie să-i dai mereu de măcinat. Să nu meargă în gol. Altfel pietrele se tocesc. Moara trebuie umplută cu lecturi, cu călătorii, cu informație nouă, și din toate domeniile, iar când începe specializarea, să se adâncească în ea până la epuizarea tuturor posibilităților de investigare.

Adolescența e timp creator. E entuziasm. Entuziasmul întâlnirii permanente cu ceva nou. Adolescența e timpul descoperirii frumosului și al adevărului: al frumuseții lumii, al frumuseții materiale dar și a celei spirituale, a inefabilului din forme, din culori, din finit și din infinit, dar și a frumosului dintr-o idee, dintr-un adevăr. E minunat când surprinzi întâlnirea frumosului cu adevărul. Scânteia care produce această întâlnire stă la originea optimismului, a echilibrului, a nerăbdării de a reîntâlni în fiecare dimineață ziua, lumina.

Adolescentul dilematic va fi mereu nefericit. Acesta e cel ce îmbătrânește înainte de vreme, pierde înainte de a avea, se rătăcește înainte de a porni la drum.

Adolescentul creștin în drumul spre maturitate trebuie să-și caute un sprijin, un mijloc de control. Un duhovnic înțelept. Nu numai pentru a-și reglementa prin el viața morală ci, mai ales și odată cu aceasta, să-și pună în ordine punctele cardinale ale vieții. Să intre într-un sistem de gândire, într-un sistem spiritual de orientare. Aceasta înseamnă să intre într-o zonă de certitudini. Dincolo de certitudinile științifice, culturale, artistice, certitudinile spirituale trebuie să fie orientative pentru celelalte. La celelalte se ajunge uneori greu. La cele spirituale se ajunge mai ușor pentru că le avem înnăscute. Trebuie doar să ni le recunoaștem. Întâlnirea cu tainele ascunse în Biserică se face numai prin intrarea în ea. Afară, cum să te întâlnești cu ceva, cu Cineva?

În Biserică se intră însă nu numai intrând în cea de zid. Psalmistul spunea: **„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinior Lui o vestește tăria",** bolta albastră, noaptea înstelată. Sub un astfel de cer, perceput în taina lui, ești în Biserică. În fața unui trandafir sau a unei rândunele, ești în Biserică, dacă citești în ele taina lor. Tot așa și în cuvintele Scripturii și melodiile sacre, ești în Biserică dacă ele îți intră în inimă.

Iată lecturi de după lecturi, sau, pe lângă lecturile propriu-zise, care stau în fața adolescentului deschise, ca să le citească. Doar să le citească. Și va înțelege totul înainte de a înțelege prin discursul rațiunii, al logicii, al informației, al științelor.

Dumnezeu e peste tot. Îl descopere **„cel ce are ochi de văzut",** cum spune Scriptura. Marea problemă a adolescenței în procesul de formare a omului, e să știe să citească!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei

IMPLICAȚIILE MĂRTURIEI

A depune mărturie este un fenomen ciudat! În ce constă el? În aceea că vezi, participi, experimentezi, apoi povestești, relatezi, faci cunoscut, atești, la întrebarea sau la îndemnul cuiva, ori din proprie inițiativă.

Care este însă rostul implicării tale continue în ceva ce s-a petrecut deja, mai ales când această implicare într-un fapt trecut poate fi uneori riscantă, ia timp și energie, poate fi stresantă, uneori implică disconfort și riscuri, chiar riscul vieții?

Ai fost, de pildă, martor la săvârșirea unei crime. Poate fi foarte riscant să depui mărturie despre aceasta, și chiar când nu depunem, de frică uneori, conștiința ne mustră că n-am depus.

Sau: ți s-a întâmplat ceva în viață, apoi cineva contestă faptul, nu te crede, și tu te „lupți" pentru a mărturisi, vrei să mărturisești **cu orice preț!** Mărturisirea devine o cauză, un țel.

În fond, ai putea judeca așa: ce a fost, a fost! Mai este necesar și de folos să trăiești în trecut, mai ales când această trăire e dificilă? Mai ales când sunt așa de multe alte lucruri prezente și viitoare care cer atenția ta, în care te poți investi?

Spune Fericitul Augustin: Există ceva în noi înșine mai adânc decât noi înșine. Desigur că Fericitul se referă la Dumnezeu, la Dumnezeu ca Adevăr, mai precis. Am putea spune deci că Adevărul este structura noastră interioară cea mai adâncă, temelia ființei și existenței noastre. Dar cum am fost aduși de la neființă la ființă? Printr-un act de voință și dragoste divină; altfel spus, mergând mai atent pe firul istoriei creației, omul a căpătat viață, a devenit ființă vie prin revărsarea asupra sa de către Dumnezeu a suflării divine, prin dăruirea de duh divin, Duh Sfânt, fapt care s-a repetat mult mai târziu, în istoria mântuirii, când Mântuitorul Hristos a suflat asupra Sf. Apostoli și i-a împuternicit spre un nou mod de viață, cu noi responsabilități, când le-a zis „Luați Duh sfânt" (Ioan 20, 22) fapt deci ce echivalează cu o nouă creație.

În rugăciunile creștine Duhul Sfânt chiar și este numit „Dătătorul de viață" și „Duhul Adevărului".

Așadar având viață prin Duhul vieții și al Adevărului, Adevărul reprezintă pentru om valoarea supremă, fie că o conștientizează mai mult sau mai puțin.

Altfel spus, adevărul din noi, mai adânc decât noi înșine, vine din afara noastră; prin faptul că el ne e valoare supremă, el ne leagă de sursa din care provine ori de ce sau **cine** este el în realitatea sa transcendentă.

În fond, de ce ne batem pentru adevăr? Iată întrebarea! Probabil tocmai pentru că el este parte integrantă din ființa, viața, definiția noastră. Lupta pentru adevăr în acest sens trebuie înțeleasă ca luptă pentru existență, pentru supraviețuire.

Dacă înăbuși adevărul cu bună știință e ca și cum ai muri (spiritual).

Acesta este contextul în care trebuie să înțelegem de'ntia ce se dă așa numitului păcat împotriva Duhului Sânt care nu se va ierta nici în veac l de acum nici în cel ce va să fie, cum spune expresia biblică (Matei 12, 32), păcat ce constă în negarea cu știință și voință, în mod deliberat a adevărului înțeles, evident prin el însuși.

Minunile pe care le făcea Hristos erau grăitoare, evidente prin ele însele, arătau clar cine și ce fel de personalitate era Cel ce le săvârșea, și totuși în timp ce înțelegeau aceasta, fariseii și cărturarii nu ezitau să-L discrediteze în public pe Hristos spunând că este de la diavol, un trimis al satanei.

În fond lucrul este clar și ușor de înțeles pentru oricine: ceea ce vezi, aceea mărturisești. Fariseii vedeau una și mărturiseau alta. De aceea li s-a spus: „mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov în împărăția cerurilor. Iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară" (Matei 8, 11—12).

Ca și cum Mântuitorul le-ar fi spus: „dacă voi nu strigați, pietrele vor striga" (Luca 19, 40), ca și cum negarea sau falsificarea adevărului învederat este un păcat strigător la cer.

De aceea Sf. Apostoli și-au început misiunea lor accentuând faptul că ei nu fac altceva decât să mărturisească ceea ce au văzut: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvântul vieții... [aceea vă] mărturisim" (1 Ioan 1, 1).

Deci, încă o dată, care este motivația mărturisirii? Ce se află dincolo de ea? Este simpla nevoie de comunicare, de împărtășire a experienței de viață? Poate fi,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Sfânta Liturghie — Marea iubire (XXIII)

— TAINĂ și COMUNIUNE —

Puterea de recepționare a fiecărui credincios diferă de la unul la altul. Sensibilitatea sufletească a fiecăruia nu poate fi consemnată la aceeași cotă. Sufletul nu-i materie de robot care să fie turnată în forme stereotipe. Doi credincioși nu sunt într-o identitate absolută! Darurile sunt diferite și „fiecare are de la Dumnezeu darul lui; unul așa, altul într-altfel"[1]. Fiecare credincios lucrând cu darurile sale, cu ele se și mântuiește și nu cu ale altuia. Sfântul Apostol Iacob zice pentru toți: „apropiați-vă de Dumnezeu și se va apropia și El de voi".[2]

De aceea, apelul se face, sensibilizând inima și sufletul, dar nu se impune o uniformizare a celor care participă la Sfânta Liturghie și nu e de așteptat ca toți cei ce frecventează Sfânta Biserică, să se încadreze **„la comandă"**, în mod automat, în același fel, împărtășindu-se „în bloc". Împărtășirea cu taina Sfintei Euharistii este personală și adevăratul credincios este cel care nu se uită în stânga sau în dreapta să vadă ce face altul, ci se uită în sufletul său. Și atunci când simte încă din ajun, că e pregătit sufletește și spovedit, se apropie ca să ia Sfânta Împărtășanie. Mai mult, el n-o leagă de anumite soroace numai, ci în primul rând de propria sa conștiință, de pregătirea și de trăirea sa.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

1 I Cor. 7, 7.
2 Iac. 4, 8.

Crucii Tale ne închinăm, Hristoase

La 14 septembrie, Sfânta Biserică prăznuiește Înălțarea Sfintei și de viață făcătoarei Cruci. Acest praznic are loc în amintirea acelei zile, în care Sf. Cruce a Răstignirii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a fost așezată cu mare cinste în biserica Învierii Domnului din Ierusalim, în anul 335. Istoria bisericească și sinaxarul praznicului ne arată că Sf. Cruce a fost găsită prin străduința Sfintei Elena, mama primului împărat creștin Sfântul Constantin cel Mare, în apropiere de Golgota și scoasă din pământ, unde o îngropaseră iudeii, împreună cu celelalte două cruci, pe care au fost răstigniți tâlharii.

Spre a se încredința care dintre cele trei cruci este cea a Mântuitorului, patriarhul Ierusalimului, Macarie, și toți cei dimpreună cu dânsul s-au rugat ca Dumnezeu să descopere adevărul. Ruga lor a fost ascultată și crucea Domnului Hristos s-a arătat făcătoare de minuni. Atunci ea a fost dusă cu mare cinste de patriarhul Macarie, înconjurat de mulți slujitori bisericești și așezată într-o biserică, zidită de împăratul Constantin cel Mare pe locul învierii lui Hristos și sfințită cu o zi înainte, adică la 13 septembrie anul 335.

Fiind de față o mulțime de credincioși patriarhul a înălțat Sf. Cruce pe amvonul bisericii ca toți s-o poată vedea. Atunci cei de față s-au închinat cu mare evlavie Sfintei Cruci și au cântat „Doamne Miluiește".

Drept mărturie a cinstirii patimilor și a Crucii Mântuitorului Biserica a stabilit ca în ziua Înălțării Sf. Cruci să fie post. În fața Sf. Cruci evlavia creștină a fost și va rămâne puternică și fără margini. Crucea este simbolul religiei creștine. Ea este semnul credinței noastre în Iisus Hristos, în jertfa Sa pentru răscumpărarea neamului omenesc și împăcarea cu Dumnezeu. Crucea este semnul Fiului Omului pe cer (Matei 24. 30), e „păzitoarea a toată lumea", „podoaba Bisericii", „întărirea credincioșilor", „slava îngerilor și diavolilor rană". Nimeni nu va putea despărți vreodată pe Hristos de Cruce și nici crucea nu poate fi înțeleasă fără Hristos. Sf. Evanghelie care se citește în această sărbătoare și cântările bisericești amintesc de patimile cele mântuitoare și de crucea cea de viață făcătoare a Domnului. Cu ochii credinței privim la Mântuitorul răstignit și împuns cu sulița. Prin Sfânt Sângele Său. El asfințește crucea și dintr-o unealtă de chin o preface într-un altar Sfânt de jertfă, un altar unic, pe care Se aduce pe Sine ca jertfă supremă Tatălui Ceresc, ca noi să fim izbăviți de osânda veșnică și să dobândim dreptul la viața veșnică. Pe cruce sunt răstignite împreună cu Hristos, și păcatele oamenilor.

Mântuitorul însăși a considerat crucea ca proslăvirea Sa proprie. Iar prin proslăvirea Lui Iisus Hristos, crucea aduce „bucurie la toată lumea", cum învață Sf. Biserică. Sf. Cruce ne amintește mereu că pe jertfa ei, Hristos a întemeiat Sf. Biserică, care este Trupul Său tainic (I. Cor. 12, 27) și că datorită acestui fapt, noi am devenit mădulare ale acestui Trup.

Cinstind Sf. Cruce, noi preamărim pe Hristos Cel răstignit și înviat și primim sfințenie asupra noastră. Creștinul se însemnează cu semnul Sf. Cruci în toate împrejurările vieții. El cheamă astfel în ajutor pe Mântuitorul Hristos și este convins că în Cruce se află izvorul puterii și al mângâierii sufletești. Sf. Apostol Pavel o numește „puterea lui Dumnezeu" (I. Cor. 1, 18).

Praznicul Înălțării Sf. Cruci ne reamintește că existența noastră se află mereu sub ocrotirea Crucii lui Hristos. De aici din acest adevăr, se întărește credința, nădejdea și dragostea noastră în Dumnezeu, precum și dorința de a împlini Voia Sa cea sfântă. Fie ca prăznuirea Sf. Cruci să ne întărească în rugăciune.

Sf. Cruce se cuvine să fie cinstită de toți creștinii, căci ea este „puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18).

Ea ne aduce aminte de iubirea și jertfa Mântuitorului pentru eliberarea omului din păcatul lui Adam și păcate personale. Poziția crucii ne amintește de Cobo-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Colotelo Mihail

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

Noi, prin analiza care o facem, nu forţăm conştiinţa nimănui, ci încercăm, în Duhul lui Dumnezeu, să expunem pe înţeles, atât cât se poate, valoarea imensă a Marii Iubiri a lui Dumnezeu şi chemarea la „Ospăţul cel de taină" al Sfintei Euharistii. Dacă la o nuntă obişnuită, cel invitat, „chemat", îşi face socoteala **cât de sus** se poate ridica, fără să-i fixeze cineva un „barem", ori atunci cu atât mai vârtos în problemele sufleteşti. La „nunta" Mielului, în taina Sfintei Liturghii, fiecare credincios îşi pregăteşte **„darul"** sufletului, pe măsura conştiinţei şi al credinţei sale. Numai să nu rămână în afara „Ospăţului", pe cât este cu putinţă. Să ştie că **„chemarea"** este permanentă şi a lui„ în calitate de **creştin** (al lui Hristos), nu-i este de folos să ignore **chemarea,** ci o pune la inimă pentru momentul potrivit.

Într-una din zile, o bună credincioasă, mă întreabă, după taina Sfintei Spovedanii: „Părinte, mă iertaţi că vă întreb, dar nu mai ştiu cum e bine să te cumineci? Unii zic mai **„des"**, alţii, mai **„rar"**! Cum să fac?".

Şi i-am răspuns acesteia şi pentru toţi care-şi pun o asemenea întrebare, şi nu de la mine, ci din îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care zice: **„Să se cerceteze însă omul PE SINE şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului".**[3]

Dacă un conducător auto, care vrea „să nu aibă probleme", evită băutura alcoolică, duşmanul numărul unu, fiindcă nu ştie când trebuie să plece cu maşina, atunci, cu atât mai presus de orice împrejurări, preotul slujitor, omul de casă al lui Dumnezeu, trebuie să fie pătruns de marea responsabilitate ce-o are pentru preoţia care o poartă! Cu ea transportă la rai sau la iad, sufletele credincioşilor. El nu se poate prezenta în faţa Sfântului Altar ca „de pe drumuri". Fiind slujitorul lui Dumnezeu, are lipsă de o prealabilă pregătire, încă din ajun, respectând pravila şi apropiindu-se de „Tronul" Stăpânului, ca liturghisitor, **„cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste".**

Fireşte, că şi credincioşii care doresc să fie împărtăşiţi în cadrul Sfintei Liturghii, trebuie, cum zice Sf. Apostol Pavel: , **Să se cerceteze pe sine,** fără a pune problema **„mai rar"** sau **„mai des"**, odată în an, la Paşti sau în cele patru mari posturi ori „la început de lună", în fiecare săptămână, sau la alte „soroace", sau privind ca orientare ce face altul". Credinciosul adevărat cugetă şi aşa căutând în lăuntrul inimiii sale, află răspunsul de-a se apropia sau nu, de Sfânta Euharistie.

Toţi marii trăitori şi cugetători de cele sfinte au avut de spus un cuvânt înţelept, care să marcheze drumul credincioşilor spre „Sfintele Sfinţilor". Aşa, Sfântul Vasile cel Mare, ierarh şi mare dascăl de cultură teologică, trăitor cu o conştiinţă adâncă a vieţii creştine, alcătuitor al Sfintei Liturghii care-i poartă numele, care se slujeşte de zece ori pe an, canonist şi un mare sfânt al lui Dumnezeu, zice într-o scrisoare a sa: „Desigur că împărtăşirea zilnică şi hotărârea de-a primi Sfântul Trup şi Sânge al lui Hristos e un lucru bun şi folositor, căci El însuşi o spune limpede: „Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, are viaţă veşnică" (In. 6, 54).

Cu toate acestea, noi — zice Sfântul Vasile — ne împărtăşim numai de patru ori pe săptămână: duminica, miercurea, vinerea şi sâmbăta, precum şi în alte zile când se face pomenirea vreunui sfânt deosebit"[4].

În primul rând trebuie ştiut că „Sfintele altare împlinesc aceeaşi slujbă ca şi mâna Mântuitorului. De pe sfânta Masă, sfinţită prin Ungere, noi primim pâinea ca şi cum am primi trupul lui Hristos din însăşi mâna Lui preacurată şi bem sângele Lui întocmai ca şi cei dintâi apostoli pe care Domnul i-a cuminecat la Cina cea de Taină. El este în acelaşi timp şi preot şi altar, şi jertfire şi jertfitor şi Cel prin care se aduce şi ceea ce se aduce".[5]

Marele cărturar, preot şi teolog, profesor universitar şi scriitor, Gala Galaction, în cronica sa duminicală, rostită la postul de radio Bucureşti, prin anul 1937, când avea vârsta de 56 ani, deci în deplină maturitate spirituală, accentuând printre altele, valoarea tradiţiei genuine a Bisericii Ortodoxe, ca păstrătoare a mărturiei apostolice, spre deosebire de „reformele" care s-au produs în sânul creştinismului după anul 1500, afirmă cu tărie importanţa şi chintesenţa cultului creştin autentic, culminând în Taina Sfintei Euharistii: „În sinagoga iudaică din Capernaum, Iisus le-a zis: „Adevărat, adevărat zic vouă: dacă nu veţi mânca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi" (In. 6, 53).

Biserica nu vede aici nici un simbol, — zice acelaşi — nici o metaforă şi nici un fel de podoabă retorică. Ea crede şi învaţă pe toată lumea că trupul răstignit pe Golgota, că sângele vărsat pe Golgota, au rămas şi sunt de-a pururi în Sfântul Altar, adică Iisus Hristos întreg, jertfa cea fără prihană, cu toată realitatea Sa omenească şi cu toată maiestatea Sa dumnezeească. Sfântul Altar este în acelaşi timp Golgotă şi Tron împărătesc. „Şi am văzut, în mijlocul tronului... stând un Miel, ca înjunghiat..." (Apc. 5, 6). Acesta este viul, adevăratul, obiectivul nostru Iisus Hristos Euharistic!

Ce mai rămâne de făcut? Să ne adunăm, sub aripile Bisericii, şi să ne facem părtaşi la sublima jertfă a Sfântului Altar".[6]

Deci, nimic nu-l îndreptăţeşte pe un bun credincios să stea de-o-parte, pretextând amânarea şi înstrăinarea sa de Sfânta Taină euharistică şi asistând doar la Sfânta Liturghie, fără efortul pregătirii, ca şi la un „spectacol". Acelaşi mare teolog scria între altele, că „Euharistia este dumnezeescul miez al învăţăturii ortodoxe. Este piatra din capul unghiului. Fără Sfânta Euharistie, toate celelalte sunt ritualism şi corvoadă".[7]

Şi într-adevăr, oricât am încerca să motivăm legitimitatea practicii tradiţionale de-a participa credincioşii la Sfânta Liturghie numai ca la un program sacru, fără a gusta din **„mâncarea Ospăţului euharistic"**, nu avem temei. Şi aceasta, pentru că s-a îndătinat obiceiul general ca numai în Postul Paştilor, să se cuminece sau unii — cu excepţie — de două sau trei ori pe an, obicei consfinţit prin a patra poruncă bisericească.[8] Ori, această poruncă este un îndreptar şi nu trebuie înţeleasă ca o **limitare**, ci mai degrabă ca o **orientare!** iar un bun credincios îşi poate intensifica **trăirea** proprie! Deci, nu avem motive dogmatice pentru a justifica obiceiul, ci doar faptul că s-a răcit zelul creştinilor, şi-au forţat astfel rânduiala spre neorânduială, cu mai multă comoditate şi mai puţine obligaţii duhovniceşti.

Am cunoscut în viaţă şi practici **„tradiţionale"** greu de înlăturat şi aceasta numai din lipsă de efort duhovnicesc şi lipsa de bunăvoinţă sau chiar scepticism! Aşa, bunăoară, pe când eram student, am rămas şocat, aflând că nu toţi slujitorii, preoţi sau diaconi din soborul liturgic de atunci, se împărtăşeau în cadrul Sfintei Liturghii, unii slujind doar pentru „fast" şi nu pentru „trăire". Şi aceasta, până când sub presiunea nedumeririlor, **a încetat** o asemenea practică **„tradiţională".** Sau un alt caz care „tradiţional" se menţine încă! Şi anume: La slujirea tainei Sfântului Maslu, este inadmisibilă interpretarea abuzivă a Sfintei Evanghelii pe care o deschide protosul, la sfârşitul Sfintei Taine, forţând textul Sfintei Evanghelii, că **„a ieşit aşa..."** Deşi au fost date îndrumări oficiale din partea ierarhului, în plină conferinţă, totuşi se menţin abaterile în mare măsură.[9] Astfel, într-o ocazie festivă, unde s-a slujit Taina Sfântului Maslu de un sobor de nouă preoţi, când protosul a spus că e o tentă superstiţioasă „notarea versetului" sau „explicarea" unui TEXT din deschiderea Sfintei Evanghelii, o parte din cei ai soborului au refuzat îndreptarea, motivând că **„tradiţia"** trebuie respectată. Deci, nu în toate cazurile **„tradiţia"** se bucură de girul sacralităţii, chiar dacă **„obişnuinţa"** devine o a doua natură!

Trăim într-o vreme de mari convulsiuni sociale, pe un fond de sărăcie spirituală, efect al lipsei de educaţie religioasă. Suntem martori ai unor infiltraţii străine care iau cu asalt Ortodoxia străbună, şi care, în final au ca ţintă slăbirea acestei **„centuri"** spirituale a poporului român şi îndepărtarea credincioşilor de Sfânta Biserică. Este de datoria noastră, a slujitorilor, să înviorăm corect viaţa credincioşilor. Să trecem de la „forme", la „trăire"! Să-i apropiem mai intensiv de Sfântul Altar. Să li se explice Taina Liturgică şi întreg cultul Bisericii noastre, o adevărată comoară încă neexplorată îndeajuns. Să fie valorificate cum se cuvine, Sfânta Liturghie, Sfintele Taine, ierurgiile şi întreaga bogăţie a celor şapte laude. În cadrul ciclului liturgic al slujbelor Bisericii, Vecernia, Utrenia, Sfânta Liturghie, Ceasurile, Teologia devine poezie şi cântec; **mai mult se trăieşte,** decât se gândeşte cu continuitate silogistică.

Iniţierea în adevărul Bisericii este **participare** la felul de viaţă al acesteia, la întrunirea în sărbătoare a credincioşilor, care înseamnă realizarea văzută şi manifestarea **unităţii celei noi,** biruitoare a morţii.[10]

Viaţa pastorală şi liniştită de altădată s-a dus. Omul de astăzi, **şi adeseori strâmtorat şi nesatisfăcut social,** nemaiavând certitudinea zilei de mâine, trebuie cucerit, cu multă prudenţă şi mai ales bunăvoinţă pentru solidaritatea credinţei strămoşeşti. Să se simtă şi el **„acasă", una** cu ceilalţi credincioşi, în comuniunea iubirii creştine a împărtăşirii euharistice şi pe cât posibil, a într-ajutorării. Să simtă că cei din jur îl iubesc şi că împreună vor să se **ospăteze** sufleteşte din „Sfânta Masă". „Dar întrucât materia din noi e aşa de stricăcioasă încât pecetea tainei nu poate rămânea în noi mult timp, ca unii care „avem această comoară în vase de lut", de aceea suntem datori **să alergăm la acest leac nu numai o dată, ci de mai multe ori.**

3 I Cor. 11, 28—29.

4 Sfântul Vasile cel Mare: Scrieri, Partea a Treia — Epistola 93. Trad. de Pr. Prof. Dr. Constantin Corniţescu şi Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Edit. Instit. Biblic şi de Misiune al Bis. Ort. Rom. Bucureşti, 1988, p. 26.

5 Nicolae Cabasila: Despre Viaţa în Hristos, op. cit., p. 79.

6 Gala Glaaction: Ziua Domnului — Pagini creştine, Edit. Institut. Biblic şi de Mis. al Bis. Ort. Rom., Bucureşti, 1958, p. 64.

7 Gala Galaction: Piatra dn capul unghiului, p. 38.

8 „Să ne spovedim şi să ne cuminecăm în fiecare din cele patru mari posturi de peste an, ori dacă nu putem, cel puţin odată pe an, în Postul Sfintelor Paşti" — Vezi: Învăţătura de Credinţă Ortodoxă, op. cit., p. 360, punct 38—39.

9 Preot Nichifor Todor: Taina Sfântului Maslu în Revista Mitropolia Ardealului, 1988, nr. 4, p. 16—20.

10 Christos Yannaras: Abecedar al credinţei, Trad. de Preot Dr. Constantin Coman, Edit. Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 29.

Crucii Tale ne închinăm...

(Urmare din pag. 1)

rârea puterii şi iubirii lui Dumnezeu din cer pe pământ asupra neamului omenesc (latura verticală a crucii), dar tot pe cruce, pe braţul ei îndreptat spre cer, urcă rugăciunile credincioşilor şi adorarea lor către Părintele Ceresc. Braţele laterale pe care sunt pictate mâinile răstignite ale Mântuitorului reprezintă dorinţa şi iubirea Sa de a ne uni pe toţi în credinţă şi autoritatea Bisericii Sale celei sfinte, pe care El a întemeiat-o pe Sf. Cruce şi al cărui Mântuitor este (Efes. 5, 23).

Cinstirea Sf. Cruci este tăgăduită de unii creştini, depărtaţi de Sf. Biserică şi abătuţi de la dreapta credinţă, că chipurile ar contraveni poruncii a II-a, considerând crucea cu chip cioplit. Asemenea afirmaţii sunt rătăciri, contravenind Sf. Scripturi. Am arătat mai sus că Sf. Ap. Pavel afirmă că Sf. Cruce este „puterea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 18). Însuşi Iisus numeşte răstignirea Sa pe Cruce „proslăvire". Deci Crucea a fost slava lui Hristos (Ioan 12, 23—33).

Se ştie că Vechiul Testament a fost o călăuză spre Hristos, (Evr. 10, 1). Şi în Vechiul Testament citim că izraeliţii, plecând din robia egipteană au trebuit să treacă prin Marea Roşie. Pentru a uşura trecerea, Dumnezeu a poruncit lui Moise să lovească cu toiagul său apa mării, (Ieşire 16, 16), care s-a despărţit în două, lăsând un drum pe care au trecut izraeliţii. Toiagul ar putea fi considerat ca o preînchipuire a crucii, dar nimeni nu l-a numit „chip cioplit" (Ieş. 16, 16).

În drumul lor, izraeliţii au venit într-o regiune unde erau şerpi veninoşi care muşcau pe oameni, pricinuindu-le moartea. (Numeri 21, 6). Pentru a îndepărta acest rău şi a ajuta poporul, Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă un şarpe de aramă şi să-l pună pe un stâlp (Numeri 21, 8) şi tot cel muşcat de şarpe, care se va uita la şarpele de aramă, nu va muri (Numeri 21, 8).

Într-o cuvântare, Mântuitorul descoperă că după cum Moise a înălţat şarpele de aramă în pustie, aşa trebuie să se înalţe Fiul Omului, ca tot cel ce va crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică (Ioan 3, 14—15).

Din aceste cuvinte putem înţelege că Mântuitorul face o asemănare între şarpele de aramă şi cinstita Cruce, pe care avea să fie răstignit. Nici în acest caz, nimeni n-a afirmat că şarpele de aramă ar fi fost un „chip cioplit". Din istorie ştim că Sfântului Împărat Constantin Cel Mare, i s-a arătat pe cer nu un chip cioplit, ci o cruce, formată din stele sub care erau cuvintele: „Prin acest semn, adică prin semnul Crucii, vei birui".

Sf. Constantin a poruncit să se aşeze pe steagurile armatei sale, sfinte cruci, a câştigat lupta şi a declarat libertate pentru religia creştină (în anul 313).

Creştinii cinstesc Sf. Cruce căci ea este Semnul Fiului Omului (Matei 24, 30) — nu ca chip cioplit — şi se va arăta pe cer la a doua Sa venire când va fi Judecata cea de pe urmă a oamenilor. Cinstim Sf. Cruce, căci ea ne vesteşte mântuirea, ea împodobeşte turlele sfintelor biserici şi mânăstiri, mormintele credincioşilor mutaţi în veşnicie. După cum am arătat mai înainte Crucea nu e „chip cioplit", ci semnul mântuirii noastre. Semnul înduhovnicirii noastre care ne îndeamnă la rugăciunea Bisericii „Şi cu crucea Ta Doamne, păzeşte pe poporul Tău".

IN MEMORIAM

Părintele ŞTEFAN STRAJA (1911 — 1996)

În seara zilei de 6 mai 1996 şi-a sfârşit drumul acestei vieţi, la venerabila vârstă de 85 de ani, cel care a fost preotul, profesorul, om de cultură, patriot luminat, ctitor de locaşuri preot Straja Ştefan.

Este greu să prezinţi în câteva cuvinte viaţa şi mai ales strădaniile autenticului preot Straja Ştefan. Acesta datorită faptului că nu a fost un om care s-a limitat numai la probleme strict bisericeşti, ci a fost implicat şi în probleme de ordin cultural şi politic ale vremii sale.

S-a născut pe 29 august 1911 ca prim fiu al preotului Andrei Straja din Cacova Ierii (jud. Cluj), a urmat şcoala primară în satul natal, liceul la Turda şi Gherla, iar licenţa în teologie şi a obţinut-o la Cernăuţi în 1934, după care a absolvit şi pedagogia la Cluj. A funcţionat ca profesor de religie şi limba română la Târgu Mureş, Câmpeni, Mediaş şi Baia de Arieş. În anul 1939 a fost arestat la Târgu Mureş pentru apartenenţa sa la Mişcarea Legionară. În anul 1940 a fost şeful Organizaţiei Legionare a judeţului Brăila. A fost mai apoi condamnat la temniţă şi muncă silnică în timpul regimului comunist efectuând 21 de ani de temniţă, ani în care presiunea ateea comunismului nu a reuşit să distrugă puterea şi lumina lui Hristos din părintele Ştefan. Cu demnitate şi cu spirit de creştin a făcut cinste numelui pe care-l poartă, al Sf. Arhidiacon Ştefan. Nu a făcut niciodată caz de anii de temniţă, de suferinţă şi de grea durere aşa cum unora le place să-şi afişeze rănile în public.

S-a eliberat din închisoare abia în anul 1962, fiind încadrat „la munca de jos", la I.F.E.T., unde a funcţionat vreme de cinci ani. Târziu îşi întemeiază şi o familie, căsătorindu-se cu Elisabeta, care va fi alături de părintele Straja în misiunea preoţească. În anul 1967, Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. Nicolae Mladin îl hirotoneşte preot pe seama parohiei Mag (jud. Sibiu), iar din anul 1970 a fost transferat în parohia Ruşi, unde a păstorit 21 de ani, ani identici ca număr cu cei din temniţă, care au venit ca o compensare a suferinţei comuniste.

Din dragostea sa nemărginită faţă de Biserica lui Hristos a ridicat două biserici, în Mag una şi în parohia Ruşi alta. Într-o perioadă în care se duce a o politică sistematică de înlăturare a oricărui sentiment religios, în care se construiau numai fabrici şi se demolau bisericile, preotul Straja Ştefan cu tenacitatea şi patriotismul ce-l caracterizează a ridicat două biserici. Pentru înălţarea celor două biserici, mai ales pentru cea din Ruşi a lucrat ani în şir. A făcut pe lângă biserica de zid şi biserica din sufletele oamenilor, făcând ore de religie şi programe religioase la biserică când nimeni nu îndrăznea să gândească măcar aşa ceva. Pe lângă aceasta a ridicat şi un preot din rândul credincioşilor din parohia Ruşi, pe care l-a lăsat ca urmaş în slujire.

Părintele Ştefan Straja pleacă dintre noi trupeşte, dar rămâne pentru noi ca un model de urmat şi de izbândă a lui Hristos asupra lui Anticrist. Pleacă dintre noi împovărat de ani şi suferinţe dar cu mulţumirea că şi-a făcut slujba deplin „slujind Biserica şi Neamul românesc".

Slujba prohodirii s-a oficiat în biserica ortodoxă din Ruşi ctitoria părintelui, cu hramul Sf. Nicolae, sfinţită de Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. Antonie Plămădeală. Aici se află şi trupul pământesc depus, iar înmormântarea s-a oficiat pe data de 8 mai 1996, miercuri la ora 13.

Ceremonia înmormântării a fost oficiată de 11 preoţi în frunte cu părintele protopop Dănilă Luca, răspunsurile fiind date de un cor de teologi.

Dumnezeu să-l odihnească şi să-l aşeze în ceata aleşilor Săi!

Pr. IOAN COŞA
parohia Ruşi

Sf. Grigorie Palama despre Taina Sf. Cruci

(Urmare din pag. 1)

după trup, să fie desfiinţată orice vieţuire potrivnică lui Dumnezeu şi Legii Lui. Să fie desfiinţată legea păcatului cea din mădularele trupului care se opune legii minţii, să nu mai lucreze şi să nu mai stăpânească, ci să fie adusă la tăcere prin puterea vederii lui Dumnezeu **(Rom. 7, 23).** Nu este oare aceasta Crucea? Crucea este desigur, zicând împreună cu Pavel: „a răstigni trupul împreună cu patimile şi cu poftele lui" **(Gal. 5, 24).**

Sigur că Moise a văzut atunci mai înainte arătarea lui Hristos ce avea să fie, având în faţă privelişte măreaţă a rugului nears de foc **(Ieşire 3, 2).**

4. Taină a Crucii este deci fuga de lume şi despărţirea de rudenia cea după trup, când aceasta împiedică vieţuirea în dreaptă cucernicie. La fel şi exerciţiul trupului, deşi după cum zice Pavel la puţin foloseşte, împreunat cu celelalte răstigneşte pentru noi lumea şi păcatul. Iar după alt înţeles şi noi suntem răstigniţi lumii şi patimilor, acestea fugind de la noi... Când prin exerciţiu practic urcăm la vederea lui Dumnezeu, când curăţim şi îngrijim omul cel lăuntric, căutând împărăţia lui Dumnezeu cea ascunsă înlăuntrul nostru, atunci ne răstignim lumii şi patimilor **(I Tim. 4, 8; Lc. 17, 21).** Această vedere a lui Dumnezeu poartă în ea taina Crucii, căci ea răstigneşte lumii pe cei care s-au făcut vrednici să ajungă la ea...

5. Am văzut cum s-a lucrat taina Crucii la Avraam. Isaac, la rândul lui, s-a făcut tip al Celui ce a fost pironit pe ea, fiindcă ascultător s-a făcut tatălui său până la moarte, ca şi Hristos **(Facere, cap. 22; Filip. 2, 8).** Berbecul care i s-a dat atunci a preînchipuit pe Mielul lui Dumnezeu, Cel care s-a dat pe Sine spre a fi jertfit pentru noi. Lăstărişul acela în care era prins berbecul, era tip al tainei Crucii, căci **sabec** însemna lemnul iertării, după cum şi Crucea se numea lemnul mântuirii. La fel, lucrătoare era taina şi tipul Crucii şi la Iacob, căci prin lemn şi apă i-a înmulţit turmele **(Facere, cap. 30).** Lemnul preînchipuia Crucea, iar apa Sf. Botez care cuprinde în el taina Crucii, după cum şi zice apostolul: „câţi în Hristos v-aţi botezat, întru moartea Lui v-aţi botezat" **(Rom. 6, 3).** Hristos, prin lemn şi prin apă — prin Cruce şi prin Botez — îşi face şi îşi înmulţeşte aici pe pământ turma Lui cea cuvântătoare. Tot Iacob, când se închina până spre vârful toiagului său, sau când a binecuvântat, cruciş punând mâinile, pe nepoţii săi **(Facere 47, 31; 48, 14),** taina Crucii a preînchipuit...

6. Dar ce s-a petrecut oare în cazul lui Moise căruia i s-a dat Legea? Nu s-a mântuit el oare încă înainte de Lege, prin lemn şi prin apă, atunci când a fost pus în coş pe apa curgătoare a Nilului **(Ieşire 2, 3)?** Nu a salvat el poporul lui Israel prin toiagul de lemn şi prin apă **(Ieşire 14, 16)?**

A preînchipuit Crucea şi dumnezeiescul Botez, după cum şi Pavel, văzătorul tainelor, zice: „...toţi prin Moise s-au botezat în nor" **(I Cor. 10, 2),** iar când a aşezat toiagul drept şi a întins pe el mâinile lui, arătându-se pe sine ca fiind răstignit pe toiag, taina Crucii şi mântuirea care este prin ea a vestit, căci prin acest chip a fost biruit Amalek **(Ieşire 17, 9—12).** La fel, atunci când a ridicat şarpele de aramă **(Numeri 21, 8—9)** a înălţat semnul şi tipul Crucii şi a poruncit celor muşcaţi de şerpi să privească spre acesta şi i-a vindecat... Deci, vedeţi cum, înainte de a fi arătată, Crucea era cea care mântuia şi taina ei se lucra!

7. Astfel este înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu. Şi nu numai taina Crucii e de cinste, dar şi chipul ei este vrednic de închinat, căci este pecete sfântă, cinstită şi mântuitoare, este săvârşitoarea şi sfinţitoarea bunurilor celor negrăite şi lucrate de Dumnezeu în neamul omenesc, este surpare a blestemului de demult şi a osândei, desfiinţare a morţii şi a stricăciunii, este aducătoarea binecuvântării şi a vieţii celei veşnice, lemn mântuitor şi sceptru împărătesc, biruinţă vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi... Crucea Domnului exprimă toată iconomia arătării Lui în trup, căci fiind morţi în greşeli, cum zice Pavel, ne-a făcut vii împreună cu El, iertându-ne toate păcatele, a şters zapisul osândei ce era asupra noastră, pironindu-l pe Cruce şi a biruit cu hotărâre toată începătoria şi puterea vrăjmaşului **(Col. 2, 13—15).**

O luare de poziție

„SECTELE ASTĂZI ÎN FRANȚA, UN PERICOL SOCIAL"

Sub acest titlu, revista catolică **Permanences,** (Nr. 314, septembrie 1994), denunță activitatea unor secte religioase, ca „nouă formă de subversiune".

Articolul începe cu întrebarea: „Ce este o sectă?" și răspunde analizând atât aspectul religios cât și cel social al cuvântului. „La originea oricărei secte se află inițiativa unui individ... Una din puterile majore ale unei secte este prezența unui **guru**, un șef atotputernic, cu autoritate incontestabilă care-și fascinează adepții. În fond acest **guru** exercită întotdeauna o putere spirituală asupra fidelilor care-l urmează. Ținând, ca direct de la Dumnezeu, datorită unei revelații proprii, „secretul vieții veșnice", gurul este mai mult decât un lider harismatic, el este un veritabil mântuitor căruia i se aduce un cult. Ca un dumnezeu, el acceptă ofrande, uneori simbolice, cum sunt florile, de cele mai multe ori însă mult mai palpabile, cecuri sau donații. În fața lui este necesar să te prosternezi, lui trebuie să-i păstrezi un respect infinit și să-l onorezi cu titluri împrumutate uneori din vocabularul biblic ca și cel de „profet și rege", rezervat lui David Berg, fondatorul „copiilor lui Dumnezeu", sau cel de „noul mesia" decernat lui Moon, alteori împrumutat din vocabularul religiilor orientale, cum este cel de „grațioasă divinitate" recunoscut lui Prabluycada, gurul sectei Krishna. Deținând singur formula de tămăduire, gurul controlează difuzarea mesagelor, singur sau ajutat de o oligarhie strict aleasă. (...) Dar prezența unei persoane sus-puse nu este suficientă pentru a defini o sectă. Prudența este necesară pentru a evita amalgamul pe care inamicii catolicismului nu încetează a-l realiza. Este urgent și capital să amintim să secta impune o supunere totală adepților, impune un strict și total control al întregii vieți, manipulează spiritele. Ele aparțin deci unui univers totalitar, cu totul contrar spiritului creștin. Mesajul lor nu are nimic comparabil, cu atât mai mult spiritului creștin".

După aceste considerații introductive ,studiul insistă asupra temeiurilor sectei între care se enumeră **formula de mântuire,** o doctrină, un mesaj unic și universal. Maestrul a primit o revelație din cer și comunică discipolilor săi această știință perfectă care i-a fost acordată, el putând acorda dragostea și binecuvântarea lumii; el poate vindeca rănile. „El a descoperit adevărul cu privire la om" — proclamă adepții lui Ron Hubbard, gurul scientologiei; el anunță **„drumul mântuirii totale"** — afirmă adepții lui Moon. Acest mesaj vrea să răspundă la toate aspirațiile omenirii timpului nostru; înlătură angoasele și traumele societății noastre și propune construirea unei lumi noi. Dar el este reductor căci aduce o gândire unică și uniformă, aceea a maestrului, împiedică reflexia personală și distruge convingerile profunde impunând un limbaj aberant și repetitiv... În timp ce pentru creștini credința este o adeziune liberă a persoanelor, Biserica o comunitate vie, trupul tainic al lui Hristos, calea spre El, oferind credincioșului Sfintele Taine pentru a hrăni credința sa, o bogată Tradiție spre a alimenta cercetarea lui spirituală și meditația lui, o deschidere spre ceilalți și transcendența pentru a menține speranța sa, pentru secte credința este o supunere de sclav, comunitatea adepților un univers gol și interzis, cercetarea personală o simplă îndoctrinare, vindecarea personală este o vagă iluzie cosmică. Iubirea în comunitate lasă loc uniformității totalitare... Centrată în jurul unui guru stăpân atotputernic peste trupuri, peste inimi și suflete, desprinse de lume nu pentru a căuta mai bine pe Dumnezeu, cum urmărește tradiția monastică creștină, ci pentru a înstrăina mai mult persoana, secta nu este nici o biserică, nici o comunitate religioasă ca celelalte, nici o religie. **Ea este un neototalitarism care confundă puterea temporală cu cea spirituală, un absolut care ia locul lui Dumnezeu,** o subversiune de ordin religios și social care desprinde pe om de legăturile sale naturale și supranaturale.

În partea a doua a studiului sunt descrise pe scurt **Principalele grupuri sectare.** După datele furnizate de **Asociația pentru apărarea familiilor și a individului** (Paris, str. Père Julien 10) ca și după **Centrul de Documentare contra Manipulațiilor Mentale** (Paris, str. Turgot, nr. 19, fondată de scriitorul Roger Ikor, după moartea fiului său, victimă a unei secte), sectele se numără între 350 și 400, regrupând în sânul lor aproximativ 500 000 membri. Deosebite unele de altele prin talia ca și prin doctrina lor, ele pot fi clasate în cinci mari ansamble.

1. Mai întâi, cele mai vechi, regrupând sectele ieșite din protestantism de talie internațională: adventiști, mormoni, martorii lui Iehova, centrând învățătura lor asupra sfârșitului veacurilor. 2. Apoi, cel mai puternic și mai dinamic, urmează **grupul sectelor de origine orientală.** Grupuri utopiste, ele încearcă un veritabil sincretism religios pentru a atrage tineretul însetat de spiritualitate, de miracol, dar respingând dogmele mântuitoare 3. **Asociația internațională pentru cunoașterea lui Krishna.** Amestecă politeismul ieșit din hinduism, cu o doză de monoteism creștin, puțină știință și câteva principii dietetice. 4. **Asociația pentru unitatea creștinismului mondial,** fondată în 1954 în Coreea, de Moon, „sub ordinea cerului", predică în aparență unirea Bisericilor creștine pentru a lupta mai bine împotriva subversiunii comuniste. Dar, în realitate, predică un pseudocreștinism, de credințe orientale relevat de puțină știință și asezonat de o mare doză de anticomunism.

5. **Biserica scientologiei,** creată în 1950 în California de Lafayette Ronald Hubbard, se numește „biserică" spre a se lega de contextul creștin, dar se hrănește din conceptele scoase din hinduism, din budism, toate grefate pe o bază psihanalitică. Filosofie religioasă, cu pretenții științifice, ea pretinde să vindece bolile toate, liberând prin hipnoză, spiritul de aberațiile sale.

6. **Meditația transcendentală** este mai puțin o religie și mai mult o metodă de a utiliza la maximum potențialul creierului uman. Aceasta explică succesul ei pe lângă oamenii de afaceri dornici de a augmenta producția lor.

7. La aceste secte sincretice se adaugă **Yoga,** definită ca o tehnică de mântuire originală care își propune să libereze sufletul de condiția sa trupească prin exercițiul disciplinelor psihice și corporale; **Budismul** este cel care seduce mai ales francezii astăzi. Mânăstirile sale se instalează în vechile noastre ținuturi creștine. De fapt, budismul nu este o religie cât mai mult o cale a înțelepciunii; el ignoră transcendența și religia personală a Iubirii între Dumnezeu creatorul și creatura sa făcută după chipul și asemănarea sa. Buda nu este decât un om, nu dumnezeu, un maestru, nu un profet... care învață că lumea este o iluzie iar și eul vrednic de dispreț; că înțelepciunea constă în aneantizarea oricărei dorințe, depășirea de sine și că mântuirea constă în fuzionarea în cosmos.

8. Mai trebuie semnalat grupul mai abundent al **sectelor gnostice, ocultiste și esoterice,** ca **Teosofia, Fraternitatea albă, „Graalul",** etc. care practică inițierea, spiritismul, astrologia sau magia neagră pentru a atinge „cunoașterea" și a obține mântuirea.

9. Mult mai recent, există grupul de **secte care pretind a ține de catolicism,** formate din mici biserici legate de o persoană dotată cu o vocație particulară de exorcist, de vindecător sau văzător, dar total independent de magisteriul roman sau de Biserica locală.

10. Se mai pot aminti **„Martorii lui Iehova"**, sectă întemeiată în 1880 în America de Ch. T. Russel, vechi presbiterian, formând o societate ierarhizată, în mare creștere: 115.000 în 1942, 4 milioane astăzi din care 112 000 în Franța....

Pentru a termina, amintim sectele „Viitorul culturii", sectele ecologice și, mai ales **New-Age.** Aceasta nu este de fapt o sectă, ci o nebuloasă mistică-esoterică omniprezentă în toate domeniile. Spiritualitatea ei sincretistă, gnostică, panteistă, inspiră toate sectele. Religie fără dogme, ea a înlocuit pe Dumnezeul întrupat al creștinilor prin omul făcut dumnezeu al sectelor și al altor mișcări anticreștine.

*

Un capitol din acest studiu pune întrebarea: **De ce atrag sectele pe contemporanii noștri?** — și se răspunde amintind **criza civilizației noastre,** în care sectele pretind să remedieze insuficiențele civilizației noastre materialiste. Apoi, secta vrea să umple golurile societății noastre în **criză de identitate;** ea aduce comuniune și fraternitate celor izolați. Fără repere orale, fără autoritate părintească, fără căldură umană, tinerii nu știu ce să facă cu libertatea lor, într-o lume rece și tehnicizată. Secta le furnizează un grup călduros, antidotul anonimatului ambiant, autoritatea unui guru, o comunitate de viață remediu pentru izolarea urbană. În sfârșit, **secta vrea să vindece rănile oamenilor moderni.** ... vindecă bolnavii; cu un cuvânt, secta înlocuiește pe Hristos și Biserica sa. „Pentru ce Bisericile și îndeosebi Biserica catolică, au permis să li se confiște această poziție?" — se întreabă retoric, autoarea studiului citat, și răspunde: **Sectele au profitat din plin de criza religioasă** pentru a se implanta. În timpul deceniilor 60 și 70, Biserica catolică s-a aflat în plină dezordine, haos și confuzii. Cu tot aggiornamentul ei conciliar, unii preoți au crezut că e mai bine să tacă sau să minimalizeze primejdia sectelor. Uitând de tezaurul ce le-a fost dat să-l păzească, ei nu l-au transmis, sau l-au transmis rău, generațiilor de tineri; neglijând transcendența, ei au trăit în lume și au propus să hrănească trupurile în loc să poarte grijă de suflete; deveniți funcționari ai aparatului bisericesc, ei au pierdut simțul sacrului și n-au răspuns la setea de absolut a oamenilor debusolați prin căderea idolilor „progresului continuu" și al „comunismului"... Biserica părând că nu mai are nimic de spus lumii, lumea s-a întors de la ea... Sectele au umplut vidul religios recuperând și subversizând mesajul creștin... Pentru Biserică, sectele reprezintă o problemă pastorală; e necesar ca Biserica să lumineze judecățile contemporanilor noștri; să răspundă trebuințelor lor spirituale realizând o adevărată evanghelizare a acestor neopăgâni. Acesta este mesajul liberator al lui Iisus Hristos, singurul care poate libera pe oamenii prizonieri ai unei civilizații fără suflet și fără ideal, și nu nebunia sectară.

Un capitol al acestui studiu se intitulează **Cum ademenesc sectele și în ce scop?** — și răspunde prin trei faze succesive: 1. **faza seducției,** în care candidatul este copleșit de căldura umană, de prietenie la capătul cărora este preluat în sarcina grupului. 2. Atunci începe a doua fază a captării, **distrugerea.** Grupul îl incită mai întâi să rupă legătura cu tot ceea ce a fost în jurul lui înainte, familie, prieteni, muncă — toate fiind prezentate ca o lume ostilă, încărcată de negativ, stăpânite de forțele răului, de care trebuie să se depărteze spre a se purifica. „Familie, părinți, prieteni formează o treime cu Satan" — pretinde Moon. El trebuie să rupă cu rădăcinile culturale ale trecutului așa cum s-a rupt de rădăcinile umane spre a ajunge la mântuire. 3. **A treia fază, aceea de reconstrucție,** consistă în îndoctrinarea novicelui cu ajutorul procedeelor psihice sau psihologice... Trăind în teroare, privat de libertate de reflecție și de judecată, adeptul nu mai are nici o libertate și devine total transparent pentru „guru"-l său care reglează în întregime viața și manifestarea sa materială, spirituală, sentimentală și chiar sexuală. Despoiat de identitatea sa, discipolul nu poate decât să se supună sau să se sinucidă. El este supus unui adevărat vid de conștiință la o captare mentală, la o manipulare, la o permanentă spălare a creierului. Sunt metode utilizate în țările totalitare.

Se pune întrebarea, **de ce utilizează sectele aceste metode și care este scopul profund al lor?** În spatele măștii religioase, științifice sau ecologiste, se ascund în realitate, organizații cu scop lucrativ sau politic, ale căror activități lezează persoanele și amenință societatea întreagă. Sectele răspund de fapt la întreita ispită făcută lui Hristos de Satana. La primul scop se situiază **Tentația banului.** Pentru a ajunge la mântuire, discipolul își golește depunerile de la bancă, vinde bunurile sale, varsă salariul său „guru"-lui prea iubit, care nu numai că-și mărește intreprinderile sale, dar devine foarte bogat. Astfel, Moon a realizat un adevărat imperiu industrial care acoperă lumea agroalimentară, mecanică și metalurgică, bancară și de comunicații, încât rare sunt sectoarele care-i scapă. De origine coreean, averea sa este multinațională (ar fi peste 15 miliarde de dolari), cu investiții în China și Rusia. Este primit peste tot cu onoruri de șef de stat. La fel se poate spune și despre „biserica scientologică", sau despre adepții lui Krishna, care practică traficul lucrativ de droguri sau cel al prostituției, ca secta „copiii lui Dumnezeu", pentru a se îmbogăți... **Tentația politică** nu atinge toate sectele. Dacă sectele milenariste ca „martorii lui Iehova", se arată desinteresați; dacă sectele de proveniență orientală, ca Krishna, preferă să pregătească o lume nouă, altele au ambiții politice, toate însă contrare spiritului creștin. În sfârșit, **Ambiția personală și voința de putere** caracterizează pe toți acești pretinși maeștri. Exercitând o putere absolută în secta lor, din care-și trag avantagii materiale substanțiale, ei pretind de asemenea să fie tratați ca zei... Ascultând pe șarpele Genezei „veți fi ca niște zei", ei acceptă rugăciuni, tămâieri (lingușiri), omagii și titluri divine, „noul mesia", „al treilea Adam", aceasta este simplamente nomenclatura lui Moon. Putere financiară, politică și personală în serviciul unui „guru", astfel apar sectele în realitate. Atrăgând tineri cu promisiuni amăgitoare, ele sunt o întreprindere totalitară, obscurantistă, o „reîntoarcere spre caverne", după expresia lui Roger Ikor.

În final, autoarea studiului (Hélène BRUN) pune întrebarea: „Ce e de făcut în fața acestei provocări mortale pentru credință, pentru societate, pentru persoana umană pe care o reprezintă existența acestor secte?" — și răspunde, **pe plan judiciar,** este nevoie ca autoritățile competente să pună în lucrare o reglementare care să apere individul și societatea împotriva excrocheriilor religioase.

„Pe plan religios, revine Bisericii să nu uite făgăduințele Botezului ei. Nu numai ea trebuie să ia în serios fenomenul sectar totalitar, dar ea trebuie să aibă preocuparea de a evangheliza persoanele, datoria de a insista asupra Revelației, mântuirea personală, asupra persoanei lui Iisus Hristos și asupra Adevărului, care singur va elibera omul prizonier al acestei noi religiozități în care sectele nu sunt decât partea manifestă".

*

Ar fi greșit să se creadă că problema sectelor, a nocivității lor, pentru individ, pentru societate și pentru lumea întreagă, privește numai Franța. Ea privește umanitatea întreagă. Criticile aduse Bisericii catolice sunt valabile și pentru toate Bisericile istorice și chiar cele protestante, care trebuie să-și unească eforturile pentru o activitate misionară organizată; pentru o adevărată evanghelizare a credincioșilor lor.

Traducere, rezumat și adaptare:
Preot prof. Dr. Gheorghe Lițiu

„Și iarăși va să vină..."

Gândul apropiatului sfârșit de veac și mileniu a tulburat profund spiritele, generând sentimente, frământări și neliniște care mișcă inima. Nerăbdători și dezamăgiți, arzând de curiozitatea de a ști, unii oameni își fac socoteli fanteziste și grotești. Cugetul la sfârșitul vremilor e chinuitor; frânge cuvântul, sfarmă curajul; răvășește sufletul cu nopți nedormite, întrebări fără răspuns.

Dar, pe cât de sigură este a doua venire — ce se mai zice și Parusie — tot pe atât de nesiută e Ziua aceea. Ca nimenea, însă, să nu rămână în neștiință, ci să fie cruțat de prea multă întristare și zbucium zadarnic, Învățătorul oamenilor a dat răspuns valabil pentru toate veacurile, zicând: **„Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl"** (Mt. 24, 36).

Dacă nici Fiul lui Dumnezeu, ca om, nu cunoaște Ziua aceea mărită și sfântă, luminoasă și înfricoșată atunci cum cutează unii să susțină că știu această dată — și încă cu pretenție de precizie?

Căutând să înțeleagă ceea ce e pecetluit pentru muritori, se pierd în hățișul socotelilor fără capăt ale timpului, rătăcindu-se de la adevăr, fixează soroace false.

Îmbrăcați în haine de sărbătoare, își iau lumea în cap, hoinărind prin sate întru întâmpinarea lui Iisus împrăștiind învolburare și neorânduială în popor.

Unii din cei cu soroacele susțin că Parusia a și avut loc, dar n-au văzut-o, Domnul venind pe neașteptate **„așa ca un fur în puterea nopții"** (Tes. 5, 2), ori ca fulgerul ce trece.

În veacul apostolic s-a ivit un eres cum că venirea Domnului e așa de aproape, că oamenii au încetat lucrul (2 Tes. 3, 11); umblau fără rânduială, provocau certuri și dezbinări; țineau spiritele în frământări vane și clocot fierbinte. Refuzau să înțeleagă că Ziua Domnului va fi **„o zi deosebită pe care singur Dumnezeu o știe"** (Zah. 14,7).

O, zi de lumină și bucurie pentru cei ce cu dor așteptau pe Stăpânul și, zi de jale și spaime pentru inimile nesimțitoare!

Dar venirea Domnului va fi personală, văzută și adevărată, iar nu în nălucire sau închipuire, după socotelile obscure ale celor ce îngrijorează lumea și o umplu de tulburare.

Cuvântul Scripturii privitor la Parusie este adevărul însuși, lumina lumii, calea mântuirii. Însă Domnul nu vrea ca omul să pătrundă în tainele numai de El știute, nici să iscodească ceea ce este de-a pururi ascuns pentru el. Stăpânul lumii a pus hotar științei omenești, pe care mintea de pământean nu-l poate trece.

Răspuns-a Iisus învățăceilor Săi: **„Vedeți să nu vă amăgească cineva"** (Mt. 24, 4), cu eresuri și cu sminteli. Și iarăși le-a mai zis **„Nu este lucrul vostru ca să știți vremile și soroacele pe care Tatăl le-a pus întru a Sa atotputernicie** (Fa. Ap. 1, 7).

Grija aceasta trebuie să stărui neîncetat în mintea noastră; să fim osârduitori în răbdare, în purtarea crucii pe care ne-pus-o pe umeri spre îmbunătățirea vieții.

Dacă nimenea nu știe data exactă a Venirii, totuși spre pacea inimii și însenina ea speranței, Milostivul ne-a dezvăluit unele semne prevestitoare.

Luminătorii cerești se vor întuneca; pe pământ vor fi vrajbă și războaie, foamete și ciumă, urgii și urâciuni, cum n-au mai fost.

Se va propovădui Evanghelia la toată zidirea, împlinindu-vremile neamurilor, biruindu-toate în Hristos. Se va scula antihrist cu ceata sa de prooroci mincinoși, făcând minuni false.

„Și va fi strâmtorare mare, cu n-a mai fost de la începutul lumii și nici nu va mai fi" (Mt. 24, 21).

Toate neamurile vor plânge de jale și obidă.

În final pe cer se va arăta Crucea lui Hristos în văpăi de lumină, sunete de trâmbițe răsunând în tot pământul. Înconjurat de slavă Împăratul Păcii va veni pe nori, precum fulgerul de la răsăritul soarelui până la apusul lui, în văzul tuturor, ca nimeni să nu aibă cuvânt de apărare, precum zice Apostolul: „Acest Iisus, Care s-a înălțat de la voi la Cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la Cer" (Fa. Ap. 1, 11).

Nu avem trebuință a ști taina-le cele pentru mântuirea noastră — Înduratul Dumnezeu ne-a descoperit cât ne este necesar — și de aceea nu este de folos a ne zbuciuma cugetul cu curiozitoroace. Domnul ne-a încredințat că va veni, dar n-a fixat vremea. **„Venirea lui — zice Apostolul — este sigură ca ivirea**

(Urmare în pag. a 4-a)

Pr. Gh. One

Implicațiile mărturiei

(Urmare din pag. 1)

dar mai precis, în sensul acesta: mărturisim pentru că ceea ce vedem și experimentăm devine parte din ființa noastră, într-un fel, și deci nu mai poate fi tăgăduit, așa cum ființa noastră nu poate fi tăgăduită. A falsifica acea experiență înseamnă a ne falsifica pe noi înșine.

De asemenea poate mărturisim pentru că există o legătură între ceea ce s-a întâmplat, obiectul mărturisirii, și sentimentul apartenenței noastre la grup sau față de cel căruia îi mărturisim. În acest caz mărturisirea are o dimensiune mântuitoare, în sensul răspândirii Adevărului (citește „vieții" din punct de vedere ontologic) la alții sau al aducerii altora la adevăr, sau la mai mult adevăr, la viață, la mai multă sau intensă viață.

Acest gen de reflecții reprezintă contextul în care activitatea lui Hristos, a Sf. Apostoli, a Bisericii își capătă o și mai mare relevanță.

Într-adevăr, mărturisirea adevărului este un imperativ ontologic, ea poate reprezenta cu îndreptățire deplină țelul suprem al unei vieți bine înțelese, așa cum o spune și proverbul:

„E înălțător să iți alegi un țel
Și-apoi trecând prin foc s-a-jungi la el".

Despre Constantin Brâncoveanu... și despre mine*

I. — Luni după amiază (4 Aug. 1980) am avut musafiri (DM, AM, NC). Discuții la pahar. De toate...

La un moment dat „a venit vorba" și despre CONSTANTIN BRÂNCOVEANU (istoria noastră).

DM îl evocă spontan; reia povestea cum i-au omorât Turcii copiii, unul câte unul (prin decapitare) și că ce băieți bravi au fost, că nici unul dintre ei nu a vrut să-și schimbe religia.

Mare cruzime și sadism din partea Sultanului ca să omoare niște copii inocenți și încă în fața tatălui lor...

Dar și... că acel tată (care-și aștepta și el moartea), conștient, matur, poate fi și el acuzat de cruzime (?), că și-a lăsat copiii măcelăriți, căci putea să-i îndemne să treacă la mahomedanism, după șansa oferită de Sultan și atunci ar fi supraviețuit....

Că tatăl lor (Constantin Brâncoveanu) a fost și egoist, pe de altă parte, căci a vrut să moară împreună cu copiii săi, etc.

— Nu! Nimic din toate aceste raționamente perverse, am replicat eu.

Constantin Brâncoveanu a fost un autentic creștin. Un creștin mare. Un creștin adevărat... El l-a iubit pe Iisus și nu l-a trădat.

Ca Domnitor (ca rege) avea să dea un exemplu mare de conduită pentru poporul său și pentru generațiile viitoare (urmașilor săi, nouă românilor); de a nu fi lași în fața dușmanului, necum în fața morții!; aspectul de suprafață („politic", în limbaj modern) dar ceea ce este mai puternic, aspectul mai profund, mai semnificativ, este cum am spus că nu l-a trădat pe Iisus!

Doar „concesia" turcului era de ordin religios.

Și... adevărul istoric este că nici copiii săi n-au acceptat renegarea lui Iisus.

Credința lor religioasă, credința lor în Iisus, s-a ridicat deasupra morții.

Aici, la toți; atât la părinte cât și la copiii săi este vorba de o conștiință evident creștină, de culme.

Constantin Brâncoveanu a fost un suflet ales.

El a avut o moarte de martir.

El, împreună cu copiii săi au fost martirizați...

El și copiii săi trebuiesc canonizați de către Biserica noastră Ortodoxă creștină din România, pentru că ei sunt Sfinți; adevărați Sfinți creștini ai poporului nostru...

Cum adică? Ungurii și-au canonizat pe Regele Ștefan; Rușii pe Țarul Vladimir ș.a.m.d.

Și noi, trebuie să-i introducem în Calendarul nostru de Rugăciune, pe acești Martiri ai Neamului, care ne aureolează istoria noastră...

Și noi, trebuie să îmbinăm fenomenul religios cu cel național.

În istoria religiilor se practică acest lucru și gândesc că nu e nimic greșit.

Ce înseamnă sărbătoarea de Purim la Evrei? sau chiar sărbătoarea de Paște? Nu este istorie?...

Un martir al poporului nostru ca, Constantin Brâncoveanu, trebuie sărbătorit cu pompă mare,

(Continuare în pag. a 4-a)

Dominik Nicol
New York

* Din volumul: **Rendez-Vous sau Intâlnire cu mine însumi,** New York, 1937.

Episcopul NICHITA DUMA al Argeşului (1923 – 1936)

Blajinul episcop Nichita Duma (din botez, Vasile) al Argeşului, „şi-a încredinţat sufletul său pentru veşnicie în mâinile Domnului" la 16 aprilie 1936, acum 60 de ani, în joia din săptămâna luminată, şi a fost înmormântat în ziua de 19 aprilie la Mânăstirea Turnu, într-un loc aproape de fostul episcop cărturar al Argeşului, Gherasim Timuş (1894—1911).

Prohodirea sa arhierească a avut loc la Curtea de Argeş, într-un cadru solemn, ca pentru marile personalităţi. Au participat atunci reprezentantul Casei Regale, cu o gardă militară, delegatul S.ântului Sinod şi al Patriarhiei, al Ministerului Cultelor, al Senatului, fiind prezente şi toate şcolile de toate gradele din localitate şi mulţime de credincioşi, din toată eparhia, împreună cu preoţii lor, care umpluseră tot spaţiul parcului mânăstirii.

Fusese ales episcop al Argeşului la 5 iunie 1923, într-o vreme plină de greutăţi, după primul război mondial. Se născuse la 26 aprilie 1894, în Săcalu de Pădure, jud. Mureş. A urmat liceul în Năsăud (1875—1883) şi Institutul Teologic din Sibiu (1883—1886). A funcţionat ca învăţător la şcoala primară confesională din Hodac, jud. Mureş (1886—1890), apoi ca preot-paroh în Jăbeniţa-Mureş şi catehet al elevilor ortodocşi de la gimnaziul din Reghin (1890—1905). A fost ales protopop al Cetăţii de Piatră, cu sediul în Tg. Lăpuş (1906—1912), apoi în Reghin (1912—1923) şi senator în 1919 şi 1922. A rămas văduv la 5 iunie 1923 şi a fost ales episcop al Argeşului (călugărit sub numele Nichita), hirotonit la 20 iulie şi instalat la 18 noiembrie, unde a păstorit până la moarte.

Adusese din Ardeal un preaput spirit gospodăresc şi administrativ. Se simţea legat de viaţa satului şi a ţinut să fie în legătură cu lumea satelor din eparhie, prin desele sale vizite canonice pe care le făcea şi, mai ales, însoţind sfintele moaşte ale Sfintei Filofteia de la Argeş prin satele calamitate de secetă sau de alte nenorociri. În mijlocul sătenilor se ruga împreună cu ei, îi îmbărbăta, îi sfătuia părinteşte, îi încuraja şi-i îndruma. Îi invita pe cei în nevoi şi necazuri la reşedinţa sa din Curtea de Argeş, unde găseau totdeauna uşa reşedinţei deschisă, un sfat părintesc şi un ajutor. Se apleca şi era duhovnic pentru toţi cei care-i cereau să-i mărturisească. Tuturor le era sfântul părinte vlădica de la Argeş.

Nu avea consistoriu eparhial. Pricinile care se iveau le împăca el. În timpul Postului mare îşi chema preoţii din eparhie, planificat, să vină la el pentru mărturisire. Era în legătură cu fiecare preot, le cunoştea nevoile, ca şi lipsurile şi realizările. Cuvântul lui era la inima tuturor preoţilor, plin de căldură şi respect filial.

În zilele de post, miercurile, vinerile, ca şi în Postul Mare erau prilejuri pentru el de a ieşi din reşedinţă şi singur, însoţit doar de călugărul său de casă, venea pe jos, cale de vreo 2 km până în piaţa oraşului, unde, de găsea pe cineva vânzând alimente de dulce, ouă, brânzeturi sau carne, îi ameninţa cu cârja şi-i trimitea acasă. Oprea pe măcelari să vândă carne în posturi şi să aibă prăvăliile deschise. Pe tot parcursul drumului ce-l străbătea pe jos, până în piaţa oraşului, dus şi întors, binecuvânta pe toţi cei care-i întâlnea în cale şi care veneau să-i sărute mâna şi le spunea câte un cuvânt de suflet. Era sfântul părinte al oraşului, din cuvântul căruia nu ieşea nimeni.

L-am cunoscut, aşa cum îl prezint, în Curtea de Argeş, în perioada anilor 1927—1932, când am urmat cursul inferior, clasele I—V, al Seminarului teologic de aici. Venea la noi, la Seminar, la serbările de deschidere şi închidere a anului şcolar, ca şi la serbarea de Crăciun. Venea numai singur, însoţit doar de călugărul său de casă. Ne privea cu nişte ochi blânzi şi-nrouraţi, care-i luminau faţa ca pe a unei sfinte din icoane. Ne vorbea puţin, adresându-ne numai îndemnul: Să fiţi cuminţi, copii, să-nvăţaţi şi să fiţi ascultători. Îl înconjuram cu un respect pornit din inimă, ca pe un bunic blajin şi blând şi ne-a rămas chipul său în suflete ca al unui sfânt din catapeteasmă.

Fusese înzestrat de Dumnezeu cu un iscusit spirit gospodăresc. Lângă fântâna „Meşterul Manole" şi-a ridicat o gospodărie ţărănească, ce imita gospodăria lui, pe care o lăsase în Ardeal. Avea aici vite, păsări şi câini şi o grădină de zarzavaturi, cu un heleşteu cu peşte la mijloc, unde-i plăcea să pescuiască. A refăcut toată gospodăria episcopiei, care se găsea în ruină şi a rezidit cancelariile episcopiei. S-a îngrijit de mânăstirile distruse sau ruinate, ca să le dea viaţă. A refăcut mânăstirea Turnu, care arsese. A reînfiinţat mânăstirea Robaia şi schitul Strihăreţ de lângă Slatina. A făcut reparaţii la schitul Bascovele, pe care l-a înzestrat cu un atelier de ţesătorie ca şi reparaţii la mânăstirea Văleni, pe care, la fel, a înzestrat-o cu un atelier de ţesătorie. A sprijinit zidirea impunătorului local al fostului Seminar teologic din Curtea de Argeş de către pr. Mihail Chirilă, ca şi ridicarea localului Şcolii de cântăreţi. (BOR, 1936, p. 204—205; Mitr. Olteniei, 1965, nr. 7—8, p. 625—626).

A antrenat pe preoţi la construirea de biserici noi ca şi la refacerea celor ruinate de războiu. Toată eparhia sa se găsea într-un şantier de lucru, datorită elanului său gospodăresc. Numele său a rămas legat de multe sfinţiri de biserici din eparhie, unde este pomenit până astăzi cu evlavie.

Episcopul Nichita Duma a rămas pentru eparhia Argeşului cu judeţele Argeş şi Olt atunci, şi după trecerea a 60 de ani, tot sfântul părinte vlădica de la Argeş, care a păşit alături de sfinţii lui Dumnezeu în păstorirea sa, al cărui nume în veci este pomenit în împărăţia cerurilor.

Pr. I. Ionescu

PROTOPRESBITER
DR. KONSTANTIN KARAISARIDIS

„Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română"

Editura Pektasi. Atena 1996, 183 pag.

Problemele liturgice în general şi cele referitoare la Sf. Liturghie, ca centru al cultului divin ortodox, în special au preocupat şi preocupă şi astăzi în egală măsură pe specialişti, care se străduiesc să arunce o lumină asupra acestora, scoţând în evidenţă elementele comune sau alteori elemente ce deosebesc nu în mare măsură şi nu în esenţialitate cultul Bisericilor Ortodoxe Autocefale ce păstrează cu sfinţenie unitatea dogmatică, cultică şi canonică.

Părintele protopresbiter Dr. Konstantin Karaisaridis, paroh al Bisericii „Sf. Marina" din Ano-Ilisia — Atena, a scos recent în Editura Pektasi, ultima lucrare a P.C. Sale şi care este închinată în întregime aspectelor liturgice din cultul Bisericii Ortodoxe Române.

Având titlul „Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română", cartea se vrea să fie un îndreptar la îndemâna cititorului ortodox grec preocupat de viaţa liturgică a Bisericii noastre româneşti.

Bun cunoscător al limbii române şi al vieţii religioase din ţara noastră, P.C. Sa fiind cu ani în urmă doctorand al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, care i-a acordat titlul de doctor în teologie, părintele Karaisaridis observă cu fineţe şi cu acrivie ştiinţifică particularităţile specifice ale cultului Bisericii noastre mărturisind în prefaţă că lucrarea aceasta este o completare şi o dezvoltare a unor studii publicate de P.C. Sa încă în anii studiilor de doctorat.

Lucrarea este structurată în două părţi mari:

1. Elemente liturgice specifice în Biserica Ortodoxă Română şi,
2. Problematica liturgică românească în contextul general al Ortodoxiei.

Partea întâi cuprinde două capitole:

1. Unitatea liturgică şi diversitatea în Biserica Ortodoxă şi tratează pe larg probleme ca: legătura dintre dogmă şi cult, tipicul Sf. Sava şi rolul lui la realizarea uniformităţii liturgice, limba liturgică şi rolul ei în cultul ortodox etc.

Capitolul doi are subtitlul „Forma şi extensiunea elementelor liturgice specifice ale Bisericii Ortodoxe Române", şi în el sunt tratate o serie de probleme cum ar fi: caracteristicile generale ale tradiţiei liturgice româneşti, problema inovaţiilor liturgice, tipicul folosit în Biserica noastră, cărţile noastre de ritual, sfinţii români, slujbele de acatist închinate sfinţilor precum şi rânduiala celor şapte laude aşa cum se practică ele în mânăstirile şi Bisericile din cuprinsul Patriarhiei Române.

O atenţie deosebită o acordă autorul Sf. Liturghii, aşa cum se săvârşeşte ea în Biserica noastră, arătând indicaţiile speciale pe care le observă preotul şi diaconul în timpul Sf. Liturghii, conform îndrumărilor cuprinse în ediţiile româneşti ale Liturghierului. Sunt arătate unele deosebiri întâlnite în povăţuirile liturghierului românesc faţă de ediţiile greceşti — aşa bunăoară ritualul pregătirii sfinţilor slujitori pentru începerea Sf. Liturghii — mult simplificat în liturghierele greceşti, pomenirile de la ieşirea cu sf. daruri inexistente în liturghia greacă, invocarea Sf. Duh înainte de epicleză prin ostirea troparului ceasului al III-lea, „Doamne cela ce pe prea sfântul tău Duh..." şi care de asemenea nu există în ritualul grecesc, precum şi altele.

În acelaşi capitol se fac menţiuni despre alte slujbe religioase în cultul Bisericii noastre precum: slujba înmormântării, exorcismele Sf. Vasile, slujba Prohodului Domnului precum şi despre rânduiala Sfinţirii Sf. Paşti şi a binecuvântării icoanelor, cele două în urmă neexistând în ritualul liturgic grecesc.

În partea a II-a sunt expuse în două capitole probleme referitoare la uniformizarea cultului în Biserica Ortodoxă Română, unde autorul recunoaşte că există, cu mici excepţii şi acestea cu totul ingnifiante, o unitate desăvârşită, apoi contribuţiile liturgiştilor români la clarificarea unor aspecte liturgice ce privesc Ortodoxia în ansamblu, rolul Sf. Tradiţii în viaţa liturgică şi influenţa acesteia în formarea şi desăvârşiea poporului lui Dumnezeu.

În Epilog autorul declară că, în ceea ce priveşte cultul divin public al Bisericii Ortodoxe Române, acesta este cuprins în general în aceleaşi norme şi jaloane ale ecumenicităţii ortodoxe având în înregime aceleaşi caracteristici fundamentale. El are profunde legări cu tradiţia liturgică grecească, deşi a avut de suferit şi influenţe de tradiţiei liturgice slavone dintre care unele — recunoaşte autorul — s-au menţinut până astăzi.

Sunt arătate şi strădaniile actuale ale liturgiştilor români privitare la uniformizarea cultului, concluzionând că aceştia din urmă i-au adus şi îşi aduc o contribuţie însemnată în cadrul mişcării liturgice ortodoxe contemporane, participând activ la elaborarea agendei de lucru în acest domeniu al viitorului Sfânt şi Mare Sinod al Ortodoxiei.

O listă a principalelor lucrări de specialitate consultate de autor în limba română, din care nu lipsesc nume de rezonanţă ale marilor liturgişti români ca pr. Petre Vintilescu, Pr. prof. Ene Branişte, mitropolitul Dr. Nicolae Corneanu, arhiepiscopul Dr. Vasile Costin, pr. prof. Dr. Liviu Streza (astăzi episcop), Pr. prof. Dr. Nicolae Nela şi alţii, vine să întregească această lucrare meritorie a părintelui potoprezbiter Konstantin Karaisaridis, un prieten sincer şi devotat al poporului român şi al Bisericii noastre strămoşeşti.

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

Învăţătură despre Biserică

„Căci noi ai lui Dumnezeu împreună-lucrători suntem; voi sunteţi ogorul lui Dumnezeu zidirea lui Dumnezeu".
(I Cor. 3, 9)

Iată un text din Sfânta Scriptură, în care se găsesc, precum se vede, două pronume personale: **„noi"** şi **„voi"**. Cele două pronume sunt două cuvinte cu care se încep două definiţii, ce se dau în acest text sfânt: prima este definiţia, dăscălească, ce se adscrie **apostolilor lui Hristos** şi tuturor urmaşilor Lui, iar cea de-a doua este definiţia care se adscrie **credincioşilor**, ascultători ai învăţăturilor sfinte primite de la păstorii sufleteşti. Amândouă definiţiile cuprind învăţătura despre Biserică, în înţelesul de obşte sau comunitate, şi învăţătura despre membrii ei, adică despre cine face parte din Biserică.

Cuvintele acestea sunt scrise de Sf. Apostol Pavel către comunitatea sau obştea creştină din Corint, unde se iviseră uşoare dezbinări, pentru că unii credincioşi de aci preţuiau mai mult pe Apostolul Pavel, alţii pe Apostolul Petru, alţii pe un mare predicator, Apollo, iudeu din Alexandria. Unii aveau preferinţe pentru unul, alţii pentru altul **etc.** Ca să stingă orice duh de dezbinare, din acest punct de vedere, din Biserica din Corint, Sf. Pavel le adresează acest cuvânt de învăţătură, atât despre apostolii conducători ai Bisericii, pe care-i numeşte **„împreună-lucrători ai lui Dumnezeu"**, cât şi despre credincioşi, pe care-i numeşte, metaforic **„ogorul şi zidirea lui Dumnezeu"**.

„Împreună-lucrătorii lui Dumnezeu" sau păstorii sufleteşti, sau clerul, uniţi prin aceeaşi credinţă în Hristos cu credincioşii laici, numiţi aici **„ogorul"** şi **„zidirea"** lui Dumnezeu, formează Biserica, în înţeles de obşte sau comunitate creştină. Atât clericii cât şi credincioşii se împărtăşesc din aceleaşi sfinte taine şi formează o unitate sfântă. Ceva mai mult, în Biserică se cuprind şi fiinţele spirituale, nevăzute, înzestrate cu minte şi libertate, adică sfinţii îngeri, care sunt **„duhuri slujitoare ale lui Dumnezeu"**, timise să slujească pentru mântuirea omului (cf. Evrei I, 14). Biserica cuprinde, de asemenea, şi pe toţi drepţii care au adormit în Domnul, adică pe cei care au trăit şi au murit cu credinţa şi nădejdea în Hristos, ca Răscumpărător al lumii, chiar înainte de venirea în lume a Mântuitorului Hristos.

Cum se vede, Biserica este aşezământul sfânt, întemeiat de Domnul Hristos, spre sfinţirea şi mântuirea oamenilor care cred în El şi cuprinde atât pe cei ce cred în El, cât timp vieţuiesc pe pământ, cât şi pe cei care s-au mutat din această viaţă, înarmaţi cu credinţă şi nădejde în Dumnezeu, încălziţi de focul dragostei şi împodobiţi cu fapte bune. Biserica este deci obşte văzută, a celor de pe pământ, şi obşte nevăzută, a celor din cer. Prima obşte poartă numele de **Biserică luptătoare**, pentru că ea luptă încă cu păcatul **„până la sânge"** (cf. Evrei 12, 3—5), iar cea de a doua obşte poartă numele de **Biserică biruitoare**, pentru că membrii ei au biruit păcatul, şi au primit **„cununa dreptăţii"** în ceruri (cf. II Timotei 4, 8; I Petru 5, 4). Amândouă aceste Biserici alcătuiesc acelaşi trup al lui Hristos.

Ceea ce trebuie să ţină minte credincioşii din Biserica celor de pe pământ este că aceste două Biserici sunt strâns unite prin legătura iubirii, ce se arată neîncetat, prin rugăciunile reciproce, mult folositoare, adică prin rugăciunile celor vii, pentru cei morţi, şi mijlocirea celor adormiţi pentru cei ce sunt încă în această viaţă (cf. I Cor. 12, 26—27; I Timotei 2, 1; Luca 16, 27—28). Este cu putinţă ca cei adormiţi să mijlocească, pentru cei ce sunt în viaţă, pentru că sufletele lor sunt vii, şi au conştiinţă (Luca 16, 23), au raţiune, simţire, voinţă, ca şi sufletele celor ce sunt vii. De aici urmează îndatorirea credincioşilor vii, de a face rugăciuni şi parastase pentru credincioşii morţi, în zilele rânduite de Biserică: la 3, 9 şi 40 de zile, apoi la anul şi din an în an, sub numele de pomeniri, cât şi în anumite zile de peste an, ca în Sâmbăta morţilor, în Sâmbăta moşilor şi în sâmbetele Postului Mare. De obicei, aceste rugăciuni sunt unite cu jertfa cea fără de sânge, adică se fac la Sf. Liturghie, când se săvârşeşte şi Sf. Euharistie şi se însoţesc cu milostenii şi faceri de bine, ca astfel, să se roage cât mai mulţi pentru odihna sufletului celor răposaţi.

Textul acesta al Sf. Scripturi, care ne dă învăţătura fundamentală despre Biserică, ne mai dă încă o învăţătură, în strânsă legătură cu aceea despre membrii Bisericii, şi anume că există o deosebire esenţială între păstorii sufleteşti şi turma ascultătoare, adică între cler şi credincioşi. Clericii sunt numiţi **„împreună lucrători ai lui Dumnezeu"**, iar credincioşii sunt numiţi **„ogor"** şi **„zidire"** a lui Dumnezeu. Ceva mai departe (I Cor. 4, 1), păstorii sufleteşti — ierarhia bisericească — sunt numiţi **„slujitori ai lui Hristos"** şi **„iconomi ai tainelor lui Dumnezeu"**, subliniindu-se deci rolul distinct al ierarhiei divine, faţă de credincioşi. Apostolul spune că socotinţa aceasta despre rolul şi funcţia deosebită divină a clerului faţă de credincioşi trebuie s-o aibă **„fiecare om"**, adică atât toţi oamenii, laolaltă, cât şi fiecare om în parte: **„Aşa să ne socotească pe noi fiecare om..."**.

Clerul, alcătuit din trei trepte — episcopat, presbiterat şi diaconat — formează **Biserica conducătoare** sau învăţătoare şi ierarhia bisericească, iar membrii conduşi formează **Biserica ascultătoare** sau turma cuvântătoare. Ierarhia bisericească îşi are obârşia în însuşi Domnul nostru Iisus Hristos (Matei 10, 1; Luca 10, 1) şi în coborârea Sf. Duh peste

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Nic. Petrescu

„Şi iarăşi va să vină..."

(Urmare din pag. a 3-a)

rilor" (Os. 6, 3).

Pildele cu slugile credincioase, cu fecioarele înţelepte, ispravnicii harnici şi altele ne îndeamnă să ne petrecem vremea vieţii, nu culcaţi şi dormind, ci săvârşind lucrul Domnului şi priveghind.

Domnul puterilor ne întreabă, doftenindu-ne: **„Îndrăzniţi voi oare să vă întrebaţi despre cele viitoare"** (Isus Sirah 45, 11).

O, câţi credincioşi îşi născocesc un climat de marasm moral şi se complac în năluciri de bolnavi, iluzii vane, contemplare pasivă. O, în ce chip falnic se sting făcliile inimilor noastre!

Unora li se pare că trăiesc zilele de pe urmă ale lumii, altora gândul acesta, fecundat de şovăieli, le insuflă teamă, emoţii, nesiguranţă, le istoveşte sufletul de îngrijorări.

Semnele ce se petrec sub ochii istoriei, ca fenomenele cereşti, seismele, molimele, războaiele etc., sunt întâmplări firesti, care n-au legături cauzale cu sfârşitul veacului. Semnele Parusiei sunt unice, impresionante, nemaivăzute.

Cum se cade nouă a aştepta mărita venire?

Socotindu-ne străji de veghe cu candelele credinţei aprinse, stăruind în rugăciune, arzând cu duhul, bucurându-ne întru nădejde, petrecând în cuvântul Domnului.

Despre Constantin Brâncoveanu... şi despre mine

(Urmare din pag. a 3-a)

în fiecare an; atât pe plan religios cât şi naţional.

El este un exemplu, pentru noi toţi, atâta timp cât noi vom vieţui ca popor.

*

Pentru un moment toţi tac.

AM, sparge ghiaţa şi face o adăugare ,tot în legătură cu Domnitorul Constantin Brâncoveanu.

Zice că înainte de a fi fost chemat la Poarta Otomană, i-ar fi zburat o găină în braţe şi că atunci când o pasăre zboară către tine şi îţi vine în braţe este întotdeauna un semn de moarte... Şi că soţia Domnitorului i-ar fi spus:

— Hai să plecăm de aici; hai să fugim, să ne ducem în Transilvania, căci vezi?; ţi-a zburat găina în braţe şi asta moarte înseamnă...

El n-a ascultat-o, ... etc.

II. — Miercuri tot după amiază (6 Aug. 1980) eram la serviciu. „Lucrez" ca uşier (doorman) în Greenwich Village. Cum e vară, ţin uşile deschise; iar eu stau înăuntru, în primul hol (lobby) şi răsfoiesc, ca de obicei, presa sau vreun magazin.

În dreapta mea este o fereastră mare la trotuar (side walk). La intrare avem un baldachin (canopy) pentru a ne ţine umbră dar mai ales pentru a ne feri de ploaie (foarte uzuale în America).

Cum stăteam aşa liniştit pe scaun şi citeam, dintr-odată am auzit un zgomot de m-am şi speriat; o lovitură puternică în geamul (vitrina) de lângă mine.

— Bumm!

O pasăre neagră (neidentificată) din afară, venise în zbor direct către mine şi se izbise puternic de fereastră, chiar în dreptul capului meu. Apoi (poate cu gâtul frânt) a făcut prin aer stânga împrejur şi s-a îndepărtat în direcţia opusă şi a intrat în coroana (în frunzele) unui copac de vis-a-vis, pe partea cealaltă a străzii.

Am rămas pe gânduri (meditativ) şi am privit atent copacul, ca să văd pasărea din nou, dar ea n-a mai ieşit de acolo (a rămas ascunsă printre frunze?).

Ce-o fi căutat pasărea asta, de a venit în zbor pe sub „canopy" şi evident direct înspre mine?

Şi automat mi-am adus aminte de relatarea în legătură cu Constantin Brâncoveanu.

Să fie ăsta un semnal de moarte pentru mine ... cumva??

III. — Vineri seara (8 Aug. 1980) pe la orele zece şi jumătate mă aflam la serviciu (lucrez de la ora patru până la douăsprezece noaptea).

O domnişoară din Boston Mass. locuieşte la noi ca subchiriaş (sublet) numai pe timpul verii. S-a oprit lângă mine:

— Crezi tu că ai putea să mă ajuţi să-mi păstrezi locul ăsta (şi mi-a arătat unde) pentru a-mi parca maşina mea aici? (În Greenwich Village, ca de fapt în tot Manhattan-ul este o mare problemă parcarea unui automobil. Şi pe o parte şi pe alta a străzii, lanţ de maşini şi cum se face un loc liber, imediat se şi ocupă. Câteodată unii pierd timp de o jumătate de oră şi chiar o oră întreagă, ca să găsească un loc de parcare. De fapt sunt destule garaje în jur dar şi destul de mulţi zgârciţi, ca să le ocolească, căci doar au bani. În Greenwich Village locuieşte lume bogată).

În fine, să mă reîntorc la domnişoara din Boston.

Se făcuse un loc liber, cam în colţul străzii lângă casa „noastră" şi ea vrea să-şi aducă maşina acolo.

— Unde este acum maşina ta?

— Trei străzi mai în jos, a răspuns ea.

— Bine; rămân aici să ţin locul; du-te repede şi adu-ţi maşina.

Nu ştiu dacă au trecut cinci minute că ea a şi apărut cu maşina ei, un „Lincoln Continental" cu patru uşi, maşină lungă şi... nu încăpea. Ţinusem locul degeaba.

Mi-am dat seama de cum a apărut. Şi dacă mi-ar fi spus ce marcă de maşină avea, nu mai pierdeam timpul degeaba.

Acum, că venise mergea încet cu maşina şi se uita la mine...

Eu, din locul de unde eram, m-am mutat cu un pas spre stânga mea şi m-am apropiat în dreptul ferestrei ei la maşină, ca să-i spun să nu încerce să parcheze, că nu încape...

Dar, în acelaşi timp... s-a auzit o explozie, chiar lângă noi... adică chiar pe locul unde fusesem eu, câteva secunde mai înainte...

Un televizor mare a căzut „ca din cer" (?), cum am spus, chiar pe locul unde fusesem eu puţin timp mai înainte (?) şi când a căzut, tubul Tv a făcut explozie.

Inutil să mai spun ce se putea întâmpla, dacă îmi cădea televizorul în cap. Eram mort pe loc.

Un tânăr (dement, că altfel nu se explică) tot chiriaş în clădirea noastră, probabil că a avut un argument cu amanta lui (pe chestia televizorului?) că l-a aruncat pe fereastră. (Ei locuiesc la etajul II şi acolo ferestrele sunt foarte largi). Fereastra deschisă; zi de vară...

În fine, lume, comentarii, poliţia...

Bref este că am scăpat cu viaţă, ca prin urechile acului... şi m-am întors cu gândul la pasărea lui Constantin Brâncoveanu (comparativ), adică la mine.

... Doamne (mă gândeam de unul singur) dacă nu aveam vitrina (geamul) de protecţie, pasărea, cum venise direct către mine, mi-ar fi zburat în braţe şi atunci... desigur că nu mai aveam scăpare...

Acum eram mort.

Comunitatea Sf. Fecioare Maria

The Community of Saint Mary the Virgin, așa cum se numește în limba engleză, își are reședința în Mânăstirea Sfânta Maria, la Wantage în comitatul Oxford.

Această comunitate a avut parte de un început ezitant, început caracterizat de o serie de elemente descurajatoare, de o temelie alcătuită din cărămizile dragostei și credinței, așezate pe „nisipurile mișcătoare ale incertitudinii".

S-a reușit depășirea fazei critice de început, în special datorită legăturii și îndrumării celui care poate fi considerat mentorul și întemeietorul Comunității, și anume William Butler. Acesta a fost preotul paroh de Wantage începând din 1844.

William Butler, după ce a primit vicariatul (parohia) de Wantage, a avut în vedere alcătuirea unei asociații feminine, care ar fi trebuit să aibă printre preocupările ei și una referitoare la o anumită activitate, aceea de a pregăti surori (viitoare călugărițe), care să meargă două câte două, în sate ca învățătoare. Această activitate avea drept scop îmbunătățirea educației și creșterea nivelului cultural în mediul rural. Dorința lui W. Butler era, în fapt, aceea de a marca un început în direcția formării de viitori învățători rurali care să contribuie mai accentuat la răspândirea cunoștințelor și educației culturale, la sate iar mai apoi acești învățători să se constituie într-un element de sprijin pentru Biserică.

Destul de curând, în 1848, planurile lui W. Butler au fost aprobate de superiorul său Arhidiaconul Manning. Astfel este chemată la Wantage Elisabeth C. Lockhart, care va petrece Postul Paștilor anului 1848 împreună cu familia Butler, devenind în scurt timp o prietenă apropiată a familiei.

Cu Elisabeth Lockhart s-a gândit D. Butler să aducă la realitate planurile sale, având deplinul ei acord în această direcție. Curând după Paști, două căsuțe au fost cumpărate, și astfel s-au pus bazele noii Comunități.

La început în aceste două reședințe au activat Elisabeth Lockhart ca Maică Superioară și Miss Reid, o profesoară și totodată cunoștința mai veche a Elisabetei. După aceea au mai venit două tinere fete care se ocupau cu gospodăria și care totodată au început pregătirea în vederea participării depline la activitățile Comunității, cu dorința exprimată ca în viitor să devină maici. Activitatea pe care trebuiau să o presteze, era aceea de a preda în fiecare zi, într-o școală de fete și de a vizita săracii și bătrânii bolnavi.

Către sfârșitul anului 1848, mica comunitate s-a mutat într-o casă mult mai spațioasă și mai comodă. În februarie 1849, numărul membrelor comunității a crescut cu încă două surori.

Ideea lui W. Butler, prima ca importanță pentru Comunitate, aceea că ar trebui să se constituie în primul rând ca un Ordin educațional, a trecut pe plan secund, și aceasta în favoarea unei intense activități duse în cadrul școlilor de reeducare, activitate spre care Elisabeth Lockhart se simțea mai atrasă. Acest fapt a provocat o adâncă mâhnire lui W. Butler, mâhnire exprimată într-o scrisoare adresată superiorului său ierarhic Arhidiaconul Manning. În această scrisoare este deplânsă devierea de la scopul inițial și de la ideea de bază de la care s-a pornit alcătuirea acestei Comunități.

După câteva luni de discuții și evaluări, s-a decis, cu asentimentul și cu sprijinul lui Butler, că acea casă de reeducare pe care intenționa să o deschidă E. Lockhart, ar trebui deschisă la Wantage sub conducerea Arhidiaconului Manning și a Reverendului T. Vincent, preotul paroh doi al parohiei Wantage, acesta din urmă ca și capelan al casei.

În data de 2 februarie 1850, patru preoți, patru surori și câțiva simpatizanți, s-au întâlnit pentru a porni împreună și a se dedica primei activități de tip corecțional, asumate de surori din cadrul Bisericii Anglicane, de la Reformă și până atunci.

Trei luni mai târziu, însă, când această activitate demarată cu greu pornise să funcționeze spre bine, Arhidiaconul Manning și cu Maica Superioară s-au convertit la romano-catolicism și au plecat la Roma. Ei au fost curând urmați de un alt preot împreună cu o soră. Această convertire a echivalat pentru Butler cu o dezertare, și i-a cauzat un șoc teribil. Întrebarea care îi persista în minte era aceea referitor la cum vor reacționa celelalte două surori rămase. Astfel el începe o serie de demersuri pentru a le păstra pe o poziție similară cu cea anterioară plecării celor patru. Acțiunea sa va fi până la urmă încununată de succes.

În acest moment dificil, Episcopul Wilberforce a dat dovadă de adevărat prieten, atent și de încredere. Astfel el se hotărăște ca la prima ocazie potrivită să viziteze Comunitatea, ceea ce a și făcut, mai mult chiar la sugestia sa au fost făcute o serie de modificări și de îmbunătățiri. Din acest moment și până la 1854, maicile și-au desfășurat activitatea sub îndrumarea lui Butler, fără ca formal să mai aibă o Maică Superioară. Încet, încet maicile au început să deprindă sentimentul de a trăi în singurătate, sentiment insuflat de W. Butler.

Pe la mijlocul anului 1851, Comunitatea de la Wantage s-a refăcut, depășind perioadele critice. Numărul membrelor ei a crescut cu cinci surori și cu unsprezece aspirante la intrarea în această Comunitate. Odată cu creșterea numărului de viețuitoare, s-a intensificat și activitatea depusă și, s-au adus o serie de modificări casei în care locuiau.

Odată cu amplificarea volumului de muncă și de activități prestate, s-a făcut simțită nevoia numirii unei Maici Superioare (o Stareță). W. Butler, care trăise o experiență amară în trecut, acorda încredere uneia dintre cele două surori care mai rămăseseră din rândul primelor membre ale Comunității, și anume Maicii Harriet, o maică cunoscută pentru smerenia și interiorizarea sa, ea dovedindu-se cea mai bună alegere. Ea a fost instalată ca Maică Superioară, de către episcopul diocezei, această instalare reprezentând prima numire și instalare oficială de Superior (stareț) sau Maică Superioară în domeniul ecclesiastic, în Biserica Anglicană, de la Reformă și până atunci. Maica Harriet a murit în anul 1892.

În anul 1855, piatra de temelie a actualei case a Comunității Sfintei Fecioare Maria a fost pusă de către episcopul diocezan. Un an mai târziu la 15 septembrie 1856 se vor muta în casa cea nouă.

În tot acest timp W. Butler nu și-a pierdut interesul și entuziasmul, însoțite de planurile sale de a întemeia o Sisterhood School, adică o școală monahală condusă și organizată de Comunitate. În anul 1855, episcopul a instituit un Superior și două surori pentru nou-înființata școală, ale cărei atribuțiuni erau să educe și să pregătească spiritual copiii, servitorii și guvernantele.

Oricum, în douăsprezece luni, această școală va fi desființată, după multe dificultăți avute cu Superiorul, iar la sfârșitul anului 1856, cu o nouă soră trecută la catolicism, iar o alta murind după trei luni, viitorul școlii a fost pecetluit. Aceasta a fost o nouă dezamăgire și o nouă lovitură pentru Butler.

Casa de reeducare a fost de asemenea o sursă de anxietate financiară considerabilă, pentru Butler, dar treptat s-a stabilit pe baze trainice și, această jenantă situație financiară a fost depășită.

Regula de conduită a Comunității a fost destul de repede elaborată și a primit aprobarea și validarea episcopală. Comunitatea a fost dedicată Sfintei Fecioare Maria. În completarea la munca pe care o depuneau în casa de reeducare, surorile au primit însărcinarea, de a supraveghea și conduce Școala de Broderii bisericești de la Wantage, Școala Saint Michael, de pregătire profesională, și o Școală de fete. Toate acestea ca o recunoaștere a activității lor.

Biblioteca bine aranjată și destul de bogată, arată că această Comunitate este alcătuită din surori cu o bună pregătire intelectuală. Casa, capela sunt înconjurate de o grădină bine îngrijită, care conferă o atmosferă de pace și dă o anumită prestanță locului.

Astăzi această Comunitate este una de referință și totodată una dintre cele mai importante comunități anglicane.

Viața în mânăstire este centrată în jurul cultului: slujba Sfintei Liturghii, alte slujbe zilnice precum și rugăciunile personale. Totodată, maicile desfășoară o intensă activitate în parohiile apropiate, ajutând și la vindecarea alcoolicilor și reintegrarea lor în societate; vizitează spitale, propovăduiesc cuvântul Evangheliei, oferă găzduire celor ce doresc să petreacă o perioadă de timp în liniște și rugăciune practicând totodată și unele activități specific feminine cum ar fi: broderia.

Aceasta este Comunitatea cu care s-a început, în fapt revigorarea vieții monahale pentru maici în Biserica Anglicană, comunitate ce a rezistat multor valuri împotrivitoare și care are un statut de organizare propriu și aparte, reprezentând totodată o figură luminoasă în anglicanismul de ieri și de azi.

În prezent Comunitatea Sfintei Fecioare Maria numără numai în Anglia aproximativ optzeci de maici.

Ierom. Pahomie Mățău
Mânăstirea „Brâncoveanu"

Părintele NICOLAE NEAGA
în amintire

Pe Părintele Ncolae Neaga nu l-am avut profesor (și-mi pare rău, că, altfel, aș cunoaște acum ceva mai multă ebraică decât am izbutit să uit), dar Prea Cucernicia Sa era rectorul Academiei Andreiene la vremea când, în 1948, îmi isprăveam acolo studiile teologice. În urma grevei studențești de la Cluj rămăsesem pe drumuri, călugăr pribeag și hăituit, a cărui singură grijă mai ramăsese aceea de a parcurge anul IV și de a-și vedea în mână diploma de licență.

Era în februarie, cursurile începuseră. Am făcut o cerere către Mitropolitul Nicolae Bălan, dar la el era greu de ajuns. M-am bucurat atunci de înțelegerea și sprijinul a doi oameni: Părintele Rector Nicolae Neaga, care și-a dat un aviz mai mult decât binevoitor (însoțit de o mențiune verbală mai mult decât delicată: „pentru noi ar fi o cinste să vă avem student") și Arhiereul-Vicar Teodor Scorobeț, care a obținut aprobarea Mitropolitului. Fugarul politic se instala astfel în internatul Academiei, într-un colț oarecum izolat, coleg de cameră (și vecin de pat) cu actualul profesor Ioan Floca. În primăvara acelui an se făceau arestări masive în toată țara, inclusiv printre studenții Academiei Andreiene. Spre a mă pune la adăpost, dar și spre a feri instituția binefăcătoare să aibă necazuri din pricina mea, m-am auto-sechestrat în incinta acesteia, pe care n-am părăsit-o nici măcar pentru un ceas vreme de aproape cinci luni, adică până spre sfârșitul lui iunie, când m-am aflat în posesia diplomei, semnată de Rectorul Nicolae Neaga.

E de prisos să spun că nu eram un necunoscut, că atât profesorii cât și o bună parte din studenți îmi cunoșteau situația. Nu m-a denunțat nimeni!

A vrut Dumnezeu ca Părintele Neaga să se bucure de binecuvântarea Sa și să le supraviețuiască tuturor colegilor din cancelaria profesorală de atunci. Acum, când se află în pragul unei vârste mai mult decât venerabile, îi exprim întreaga mea recunoștință și îl asigur, cu sfântă îmbrățișare, de rugăciunile mele către Dumnezeu. La mulți ani!

† Bartolomeu Valeriu Anania
Arhiepiscopul Clujului

CRIZA CONȘTIINȚEI EUROPENE ȘI CRIZA AMBIENTALĂ

Asistăm cu toții la o criză a conștiinței europene contemporane, a cărei gravitate poate fi, adesea, numai intuită, după efectele ce alterează tot mai mult existența umană, punând în pericol viața pe pământ, în integralitatea ei. Această criză se răsfrânge asupra omului și a mediului său social și ambiental. De aceea, considerăm că la originea acestei crize generalizate stă o decădere spirituală, prin care omul a poluat mediul său relațional. Nu putem acuza nici știința, nici tehnica, ci numai omul, în conștiința căruia s-a produs o mutație, pe care am putea-o numi „anti-copernicană", în sensul în care omul, care până nu demult era văzut în dependență creaturală față de Dumnezeu și, prin aceasta, într-un raport determinat față de restul creației, în ultimele secole devine el însuși centru, în jurul căruia trebuie să graviteze totul. Această „revoluție" modifică în primul rând raportul între om și Dumnezeu. Faptul cunoaște o evoluție progresivă, de la afirmarea unei separații totale între Dumnezeu și lume, cu contestarea Providenței (afirmată de naturaliști), până la negarea categorică a lui Dumnezeu și inventarea unor zei proprii. „Triada constituită de producția nelimitată, libertatea absolută și fericirea fără restricții formează nucleul unei noi religii, cea a Progresului: o nouă Împărăție Pământească a Progresului substituie Împărăția lui Dumnezeu. Nu-i surprinzător că această nouă religie a trezit în credincioșii săi atâta energie, vitalitate și speranță".[1] Această religie însă, pe cât este de dinamică, pe atât de falimentară. Căci, deși antropocentrică, se dovedește a fi eminamente anti-umană. „Umanitatea cibernetică evidențiază faptul că a devenit adoratoare a zeiței distrugerii".[2]

Iată deci că la originea crizei ecologice contemporane, deci la baza conștiinței europene falimentare stau motivații metafizice. Iar acestea ar putea avea începutul într-o mutație în teologia creștină europeană, modificare pe care încercăm să o surprindem.

Un conflict între om și natură nu poate pleca decât de la o concepție dualistă asupra lumii. Or, aceasta apare în catolicismul medieval, în urma confruntării creștinismului apusean cu filosofia aristotelică promovată de islam.[3] Astfel, dualismul spirit-materie, creat-necreat, adoptat involuntar, caută să fie justificat rațional, printr-o causae secundae, un intermediar, care-i grația creată. Însă separația între Dumnezeu și lume e totală, imposibil de depășit cu ajutorul grației create și, prin urmare, Dumnezeu, ca ființă abstractă, nu poate avea o legătură directă cu creația.

Îmbinarea artificială între credință și rațiune, prin predominanța celei din urmă, a dus la un conflict între ele, manifestat prin „momentul copernican", când teologia apuseană n-a putut depăși modelul ptolemaic. Atunci a fost exprimată confruntarea deschisă între Biserică și știință. Din acest moment, știința a evoluat singură, necontrolată.

Criza teologiei apusene atinge o culme la jumătatea mileniului al doilea, când are loc Reforma. Dar aceasta a însemnat o cădere și mai mare, căci dualismul spirit-materie a fost accentuat. Lumea devine sediu al răului, în care omul e condamnat să trăiască. Drept încercare de îndreptare a acestui fatalism, teologia predestinării caută să salveze omul cu mijloace externe, ce depășesc voința lui, creând astfel tipul omului muncitor, care are drepturi nelimitate. Căci în măsura în care grația lui Dumnezeu l-a predestinat a face parte dintre cei aleși, se poate considera stăpân absolut al întregii existențe, iar tehnica nu-i decât instrumentul prin care natura trebuie pusă sub controlul său.

Dar nu numai natura trebuie supusă, ci și semenii. Dacă sunt săraci, înseamnă că grația lui Dumnezeu nu i-a predestinat bunăstării. Așadar, pot fi exploatați. Este justificarea teologică a capitalismului. Socialismul n-a făcut decât să extindă aceste principii asupra tuturor oamenilor, „propunând ca ideal o viață burgheză pentru toți, indicând în burghezia generalizată modelul omului nou".[4] Dar concurența, ca lege economică și expresie a luptei omului contra semenului și a afirmării „aleșilor", nu poate lipsi, ci este o caracteristică a tipului de relație dintre oameni și mobilul expansiunii omului în detrimentul naturii. Criza ecologică este deci o expresie a crizei relațiilor interumane.

„Criza ecologică pune în discuție antropocentrismul gândirii occidentale. Poate această pretenție a omului, pus în centrul creației, stă la originea manipulării și distrugerii lumii, ce se efectuează sub ochii noștri",[5] notează un teolog catolic.

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierom. Iuvenalie Ionașcu

1 Erich Fromm — Avere o essere, Ed. Mondadori, Milano, 1994, p. 12.
2 Ibidem, p. 168.
3 Diacon Asist. Dr. Vasile Răducă — Grija Bisericii față de mediul ambiant, în S.T., nr. 3/1990, p. 109—110.
4 E. Fromm, op. cit., p. 12.
5 A. Lobato, O.P. — recenzie la cartea: Dio, mondo e natura nelle religioni orientali. în coordnarea lui Giacomo Canobbio, Padova, 1993, în rev. „Angelicum", vol. 72/1995, fasc. 1, p. 134—135.

IMPORTANȚA TAINEI MĂRTURISIRII ÎN PASTORAȚIE

Una dintre îndatoririle esențiale ale sfinților slujitori bisericești este activitatea permanentă de propovăduire a dreptei credințe și de călăuzire a vieții credincioșilor în învățătura Bisericii. Se urmărește întărirea iubirii creștine, materializată în fapte bune și totodată eliminarea patimilor omenești, care pot submina năzuința omului spre dobândirea mântuirii. E o acțiune de pastorație, de îndrumare a credincioșilor, care se poate desfășura prin diferite metode. Cea mai importantă dintre acestea nu se pare a fi Spovedania. Elementul principal în Spovedanie este, ca în orice Taină, lucrarea lui Dumnezeu. Fără îndoială, însă, că în scaunul Spovedaniei, duhovnicul are prilejul cel mai potrivit de a învăța pe credincioși adevăruri esențiale pentru mântuire și de a-i trezi sensibilitatea religioasă și morală în fața problemelor vieții. Duhovnicul îi poate conduce și îndrepta gândirea lui în direcția eliminării păcatului. Între duhovnic și penitent se creează o legătură sufletească, favorabilă orientării penitentului spre o viață curată în Hristos. Duhovnicul e dator să păstreze această legătură și să devină un cârmuitor permanent al credincioșilor săi, un judecător înțelept și blând al faptelor și gândurilor lor, un mângâitor la care fiii săi duhovnicești să găsească, în orice împrejurare, soluții și dezlegări în greutățile prin care le e dat să treacă. Credinciosul vede în duhovnicul său un ocrotitor spiritual, un părinte care se roagă pentru el și împreună cu el pentru ușurarea greutăților sufletești, pentru împăcarea conștiinței sale și îi deschide calea spre Hristos.

E posibil ca acest aspect al legăturii sufletești despre care vorbim să dea impresia unei păstoriri individuale. Experiența arată, însă, că pastorația individuală stă la temelia pastorației colective și că în ultima instanță țelul pastorației este instalarea unei vieți duhovnicești în toată parohia și nu numai într-o parte dintre credincioșii ei. Dezvoltarea și progresul vieții creștine este stabilirea unei legături morale între fiecare ins în parte și între totalitatea credincioșilor „ca toți să fie una" în credință și viață, în aspirații spre bunătate și desăvârșire. Duhovnicul știe prea bine că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut (Lc. 19, 20), iar el, duhovnicul, reprezintă în fața parohiei pe Fiul Omului. E necesar deci ca el să se preocupe și de cei ce se pot rupe de Biserică și implicit de Hristos. În primul rând trebuiesc cercetate și aflate cauzele sărăciei sau lipsei lor duhovnicești. Tratând în mod pozitiv cauzele, sau înlăturându-le, se vor înlătura și efectele nocive față de suflet și față de Biserică. Cu autorul Spovedaniei se pot afla mai ușor aceste cauze și se pot găsi mijloace de a le înlătura. Se constată de cele mai multe ori că în parohiile în care credincioșii se mărturisesc în număr mare, iar duhovnicii acordă atenție fiecărui caz, frecvența la sfintele slujbe este în creștere și influențele prozelitismului sectar devin fără efect.

Nu e deloc ușor să fii duhovnic, pentru că ești nevoit să înțelegi și să dezlegi problemele vieții tuturor și să contribui în cea mai mare măsură la trezirea puterilor interioare latente ale omului spre tot ce este bun. Trebuie să înveți mereu să cunoști starea sufletească a fiecăruia. În Spovedanie, sub raportul cunoașterii penitentului, nu se pot formula reguli. Nu vei găsi doi penitenți identici. Fiecare are eul său propriu. Duhovnicul trebuie să dobândească treptat și cusința de a pătrunde în acest eu, fără a leza pe cineva în demnitatea lui.

Unele îndrumări sunt date duhovnicului în povățuirile Molitfelnicului, dar ele sunt principii generale pe care duhovnicul e dator să le aplice la cazuri individuale. Astfel trebuie să ținem cont de vârsta, starea socială, profesia, cultura, sexul, starea sănătății, de anumite calități, sau scăderi în comportamentul penitenților, spre a aplica fiecăruia îndrumările corespunzătoare. Penitenții trebuie să vadă în persoana duhovnicului pe tatăl, care iubește, pe medic, care se străduiește să vindece, pe judecător care judecă cu înțelepciune și răbdare greșelile, dar nu le osândește cu pierderea nădejdii în iertare, ci le dă canoane spre înlăturarea viciilor, sau a greșelilor. Credincioșii trebuie să știe că îndatoririle ,sau canonisirea pe care o dă duhovnicul la Spovedanie nu are caracter de pedeapsă, ci este un mijloc de îndreptare, un ajutor în lupta împotriva păcatului. Canonisirile sunt exerciții spirituale care năzuiesc să reorienteze pe păcătos, să-l întărească în bine, să ajunge patimile din viața lui, să-l înarmeze cu puterea de a rezista ispitelor și a birui păcatul, apropiindu-l cât mai mult de Dumnezeu.

Taina Mărturisirii va aduce o contribuție însemnată la păstorirea credincioșilor atunci când duhovnicii își vor merita pe deplin numele ,adică vor fi „plini de Duhul Sfânt", cum se exprimă Sfinții Părinți. Ei trebuie să întreacă în înțelepciune și viețuire pe fiii lor duhovnicești, ca „o icoană a întregii bunătăți". Atunci vor fi ascultați și prețuiți de credincioși. Numai atunci cuvântul preotului, rostit în numele lui Iisus Hristos, va găsi răsunet în inimile lor și ei se vor simți legați indestructibil de Biserică, înțelegând că numai în Biserică există mântuire.

Este adevărat că și duhovnicii iscusiți întâmpină greutăți în pastorație din partea acelor enoriași care nu frecventează slujbele bisericești, sau nu se spovedesc, din cauza unei dezobișnuințe îndelungate. În multe cazuri, se pot găsi însă remedii. Preotul va trebui să se apropie cu atenție și bunătate de asemenea enoriași și să le câștige încrederea (dar fără a le urma în eventualele lor obișnuințe sau deprinderi rele) și cu un tact pastoral adecvat cazului să-i apropie de biserică. Sunt demne de reținut cuvintele Pr. Prof. D. Stăniloae: „Cu ocazia cercetării caselor credincioșilor cu anumite ocazii, preotul duhovnic nu va mai aștepta pasiv și oficial inițiativa credincioșului, pentru mărturisire, ci va trebui să închege cu el relații de directă comunicabilitate umană înainte de Taină. El nu va trebui să aștepte să fie solicitat pentru mărturisire, ci va trebui să aducă pe credincios direct spre ea, ba chiar să realizeze cu el niște preliminarii ale mărturisirii în convorbirile mai intime spre care îl conduce pe credincios". (Taina pocăinței ca fapt duhovnicesc, în Ortodoxia, 1972, nr. 1, p. 5). În acest fel va deveni mai ușoară apropierea de biserică și de mărturisire.

Taina Spovedaniei poate oferi pastoriției un sprijin valoros, fiind o lucrare sfântă, ce are loc în prezența Mântuitorului.

Acest adevăr e exprimat în cuvintele duhovnicului către penitent: „Iată, fiule, Hristos stă nevăzut..." De aceea îndemnul duhovnicului, în cadrul Tainei, are autoritate mai mare asupra credincioșilor, ca în alte împrejurări, și poate crea premize trainice pentru întărirea unității de credință și creșterea evlaviei, pentru apărarea familiilor, amenințate de dezbinare, pentru promovarea natalității, pentru împăcarea celor învrăjbiți, pentru eliminarea treptată a diferitelor vicii și pentru alte acțiuni importante și binefăcătoare în viața religioasă și socială a parohiei. Dar pentru a putea realiza asemenea obiective, preotul duhovnic e dator să organizeze spovedirea în condiții de destindere, evitând aglomerațiile și graba, care favorizează superficialitatea și neputința de a asculta mărturisirea și de a-i da penitentului

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Colotelo Mihai

Din legăturile Athosului cu Ţările Române

Însemnările aghioritului Chesarie Daponte despre călătoria sa în Ţările Române (iulie 1757 — august 1760)

Printre cărturarii greci de seamă ai secolului al XVIII-lea se numără şi Constantin Chesarie Daponte, din insula Skopelos, vieţuitor al mânăstirii athonite Xeropotamu din anul 1757 şi până la trecerea sa la cele veşnice în 1784.

Monahul athonit a fost un scriitor prolific şi multe din lucrările sale au văzut lumina tiparului în timpul vieţii acestuia, ca, bunăoară, „Oglinda femeilor" (Leipzig, 1766), „Hristoitie" (1770), „Engolpion corespunzător . . ." (Veneţia, 1770), şi „Cină duhovnicească" (Veneţia, 1778), în timp ce altele aveau să-i apară postum, ca, „Grădina Harurilor" şi „Explicarea Sfintei Liturghii . . . în versuri . . ." (Viena, 1795), iar câteva au rămas „netipărite până astăzi".[1]

Acelaşi monah cărturar a fost şi un mare călător, cum o dovedeşte, cu prisosinţă, şi lunga sa călătorie în Ţările Române, despre care, însă, se cunoştea, până cu câtiva ani în urma, numai din cele consemnate de însuşi Daponte în lucrarea sa „Grădina Harurilor", tipărită de către Gavriil Sofocleos, la Atena, în anul 1880. În anul 1986, însă, Gh. Kehaghioglu publica studiul „Elemente inedite privitoare la Ch. Daponte din manuscrisul Vytinas nr. 1", în revista „Eranistis" (t. 18, paginile 35—56), şi în care găsim referinţe referitoare la respectiva călătorie a aghioritului Chesarie Daponte. Şi, foarte recent, şi anume, în anul 1993, Preotul Constantinos Kallianos, originar şi el din Skopelos, asemenea ilustrului său compatriot, întocmea itinerarul călătoriei efectuată de monahul Chesarie Daponte „de la 2 mai 1757 şi până Duminică 11 septembrie 1765", chiar în baza „însemnărilor de călătorie" ale acestuia, aflate în codicele manuscris nr. 82 al Mânăstirii Xeropotamu. Cu precizarea, totodată, că Preotul Constantinos Kallianos a folosit — potrivit propriei sale menţiuni[2] — la întocmirea itinerarului călătoriei lui Chesarie Daponte, atât lucrarea acestuia, „Grădina Harurilor", cât şi articolul lui Gh. Kehaghioglu — menţionat mai sus — citându-le, de altfel, pe ambele.

Itinerarul călătoriei aghioritului Chesarie Daponte, întocmit de Preotul Constantinos Kallianos, în anul 1993, a fost prezentat în cadrul unui articol intitulat „Însemnările de călătorie ale lui Chesarie Daponte (Din Codicele nr. 82 al Mânăstirii Xeropotamu)", publicat în revista athonită „Protaton", din martie—aprilie 1996, paginile 42—44.

Din itinerarul călătoriei lui Chesarie Daponte, întocmit de Kallianos, rezultă că monahul aghiorit s-a aflat în Ţările Române începând din iulie 1757 şi până în august 1760.

În cele ce urmează, redăm din articolul Preotului Constantinos Kallianos, în traducere românească, itinerarul călătoriei lui Chesarie Daponte în Ţările Române:

„Luni 22 mai 1757 (de Rusalii) plecarea în călătorie însoţit de un monah şi de un ieromonah.

20 iulie 1757 (de Sfântul Ilie) la Bucureşti. (Daponte menţionează şi alte opriri în timpul călătoriei sale, ca, la metohul Xeropotamului din Enos (munte în Cefalonia, n. n.), la metohul Lavrei din Adrianopol, la Târnovo, la Rahovita, la Cotroceni etc.).

1 aprilie 1785 de la Bucureşti în Bogdania (Moldova).

13 aprilie 1758 (Lunea din Săptămâna Mare) la Iaşi.

Joi, 25 februarie 1759 (de Sf. Righin)[3] de la Iaşi din nou spre Bucureşti: mai exact, după cum găsim menţionat la Gh. Kehaghioglu, la 20 martie Daponte ajunge la Plumbuita (metoh al Xeropotamului), iar la 25 martie „iarăşi sosirea la Bucureşti". Amână călătoria lui la Constantinopol din cauza ciumei.

6 august 1760 (de Schimbarea la Faţă) de la Bucureşti la Constantinopol.

17 august 1760. „La Fanar" (p. 43).

Din cele de mai sus, constatăm că monahul cărturar, Chesarie Daponte, a vieţuit în Capitala Ţării Româneşti, mai întâi, de la 20 iulie 1757 şi până la 1 aprilie 1758, apoi, de la 25 martie 1759 şi până la 6 august 1760. Iar, în Capitala Moldovei de la 13 aprilie 1758 şi până la 25 februarie 1759. Şi, în ambele capitale, cărturarul aghiorit s-a dus, fără îndoială, şi la curţile domneşti, precum şi la mitropoliile celor două ţări române, cu toate că nu aminteşte nimic în „însemnările" sale de călătorie. Cert este că, în Ţara Românească, în martie 1759, Chesarie Daponte a vizitat metohul mânăstirii sale athonite, şi anume, Mânăstirea Plumbuita,[4] de unde, cu siguranţă, a primit ajutoare băneşti pentru Xeropotamu. De altfel, metohurile mânăstirilor athonite din Ţările Române au constituit, după cum este cunoscut, timp de mai multe secole, o sursă principală de venituri pentru aşezămintele monahale din Athos.

Călătoria lui Chesarie Daponte în Ţările Române a avut darul de a-l face să se intereseze şi să scrie despre evenimente petrecute în istoria acestora în lucrarea sa „Cronicul războiului de 4 ani — 1736—1739".[5] Apoi, să mai precizăm că ştiri despre Ţările Române aflăm şi în alte două lucrări ale lui Daponte, ambele apărute postum, şi anume, în „Catalog istoric al Romeilor care au deţinut funcţii oficiale"[6] (1700—1784),[7] şi în „Cronica 1648—1704".[8]

Pr. Dr. Ioan Dură

---

1 Linos Politis, **Historia tis Neoellinikis logotehnias**, ed. a IV-a, Atena, 1985, p. 92.

2 A se vedea revista „Protáton", nr. 58, martie—aprilie 1996, p. 44.

3 Sfântul martir Righin a fost episcop al insulei Skopelos, adică, al locului natal al lui Chesarie Daponte, motiv pentru şi care, de altfel, îl menţionează, ultimul, în „însemnările sale de călătorie". (Despre Sfântul Righin a se vedea „Mineiul pe luna Februarie", ed. a V-a, Bucureşti, 1976, p. 245).

4 Mânăstirea Plumbuita, situată în Colentina Bucureştiului, fusese închinată Sfântului Munte Athos încă de la sfârşitul secolului al XVI-lea.

5 Apud Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. 2, Bucureşti, 1981, p. 650.

6 În **„Istoria Bisericii . . ."**, lucrarea apare tradusă cu titlul: „Catalog al grecilor însemnaţi" (vol. 2, p. 650).

7 Publicat de K. Sathas în „Mesaioniki Bibliothiki", t. 3, Veneţia, 1872; ed. a II-a, Atena, 1972.

8 Publicat tot de K. Sathas în acelaşi tom.

Biserica „SF. ADORMIRE" — Braşov — centenară

Zidită în urmă cu exact 100 de ani, biserica „Sf. Adormire" din Braşov-Centru şi-a sărbătorit în chip festiv centenarul existenţei sale.

Piatra de temelie a fost pusă în 9/21 iulie 1895, iar biserica a fost terminată la 20 sept. 1896 şi a fost sfinţită de mitropolitul Ioan Meţianu. Planurile şi devizele au fost făcute de către arhitectul G. Bruss după modelul bisericii greceşti din Viena. Pictura în stil neobizantin a fost făcută de către maestrul Anastasie Demian. Biserica a fost restaurată în decursul vremii de mai multe ori, în 1963 sub păstorirea pr. dr. Vasile Coman, viitorul episcop al Oradiei, în 1972 şi 1986 sub păstorirea pr. Nicolae Coman, actualul paroh.

La iniţiativa P. C. preoţi parohi Nicolae Coman şi Pompiliu Dumbravă şi a Consiliului parohial, **I. P. S. Mitropolit Antonie** a venit în mijlocul parohienilor şi a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Adormire din Braşov în 18 august a.c., prima duminică după Sf. Marie Mare.

La Sf. Liturghie I. P. S. Sa a fost înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi. Din sobor a făcut parte ca invitat, şi P. S. Casian, Episcopul Dunării de Jos, care a coliturghisit împreună cu I. P. S. Sa.

La vremea cuvenită C. diacon Sorin Şerban a fost hirotonit întru preot pe seama capelei nou-înfiinţată a Spitalului de Neuropsihiatrie din Braşov. Înainte de terminarea Sf. Liturghii, C. Sa a fost hirotesit întru duhovnic.

După otpustul Sf. Liturghii, P. C. pr. paroh N. Coman a exprimat vii mulţumiri I. P. S. Sale pentru prezenţa la festivitate şi a făcut apoi o scurtă incursiune în istoria seculară a bisericii parohiale.

I. P. S. Mitropolit Antonie a rostit un bogat cuvânt de învăţătură creştinească legat de cinstirea acordată Maicii Domnului, a cărui Adormire a prăznuit-o Biserica la 15 august şi al cărui hram îl poartă şi biserica aceasta.

I-a îndemnat pe toţi cei prezenţi la păstrarea credinţei strămoşeşti şi la punerea în lucrare a dumnezeieştilor porunci ale Bisericii. A arătat totodată importanţa preotului duhovnic în viaţa Bisericii şi a credincioşilor, legat de hirotesirea întru duhovnic a noului preot.

P. S. Casian a dat glas bucuriei de a se afla la Braşov ca invitat al I. P. S. Sale şi de a participa la acest eveniment aniversar din viaţa parohiei.

La sfârşitul Sf. Slujbe, P. C. prot. Zenovie Moşoiu a mulţumit înalţilor ierarhi pezenţi, precum şi tuturor credincioşilor care au luat parte în număr mare la Sf. Liturghie. Au fost acordate Acte de apreciere celor doi parohi, precum şi Consiliului şi Comitetului Parohial.

Întreg soborul slujitor, având-l în frunte pe **I. P. S. Mitropolit Antonie**, urmat de mulţimea credincioşilor, s-a deplasat în Piaţa Sfatului din Braşov, unde a fost oficiat un TE DEUM de mulţumire.

Au fost prezente autorităţi civile şi militare ale jud. Braşov. Înainte de slujba de TE DEUM, fanfara militară a intonat imnul de stat al României. După oficierea slujbei, au luat cuvântul P. C. Pr. Nicolae Coman, dl. Ioan Ghişe, primarul municipiului Braşov, dl. prof. Ioan Topolog, dl. colonel (r) Mardare, **I. P. S. Mitropolit Antonie** a rostit şi aici un vibrant cuvânt, scoţând în relief patriotismul, jertfelnicia şi eroismul generaţiilor de înaintaşi. „Să ne arătăm şi noi cei de astăzi — a spus I. P. S. Sa în încheiere — demni de valorile nepieritoare ale istoriei înaintaşilor noştri, buni români, iubitori de Biserică şi de Neam şi promotori ai păcii şi înţelegerii între toţi cei care locuiesc pământul românesc".

O agapă creştină a încheiat această sărbătoare a credincioşilor ortodocşi şi a parohiei „Sf. Adormire" din oraşul de la poalele Tâmpei.

Arhid. Visarion Bălţat

† Pr. IOAN BUCURENCIU

În ziua de 20 august 1996 a trecut la cele veşnice vrednicul preot Ioan Bucurenciu, de la parohia Târnava, protopopiatul Mediaş.

Adormitul în Domnul a văzut lumina zilei, la data de 2 martie 1938, în satul Mândra, jud. Sibiu, din părinţii Achim şi Maria Bucurenciu. Şcoala elementară a urmat-o în satul natal, după care liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu. În anul 1957 este admis la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pe care-l absolvă în 1962, an în care-şi ia şi licenţa. În toamna aceluiaşi an este angajat ca profesor de română la şcoala generală din Alămor, după care, la Bahnea şi Loamneş, activând în această muncă până în anul 1968. Concomitent cu munca de profesor urmează, la fără frecvenţă, facultatea de filologie, de la Cluj şi Baia Mare, pe care o absolvă în anul 1978.

La data de 1 iunie 1968 se căsătoreşte cu tânăra Eugenia Lupean, din Şeica Mare, Dumnezeu binecuvântându-le căsnicia cu două fete: Dana şi Luminiţa, ultima acum absolventă a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, secţia teologie-litere.

Dorinţa de-a sluji Altarul şi Biserica Ortodoxă, care l-a format, îl face pe tânărul Ioan Bucurenciu să ceară aprobarea hirotoniei sale întru preot, dorinţă ce s-a realizat la data de 8 iunie 1968, fiind numit preot paroh la parohia ort. rom. Chesler şi filia Făget, pe care-o păstoreşte până în anul 1972, când se transferă la parohia Târnava.

Prin purtarea sa de grijă şi susţinerea credincioşilor parohiei, aici se modifică şi extinde biserica parohială, devenind, prin aceste lucrări, mai încăpătoare, după care o pictează în tehnica fresco. La invitaţia parohiei, în luna decembrie 1983, Înalt Prea Sfinţitul nostru Părinte Mitropolit al Transilvaniei, a sfinţit această biserică, cu care prilej, părintele Ioan Bucurenciu a primit o distincţie onorifică bisericească iar consiliul parohial un act de apreciere.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prot. Ioan Găban

Importanţa Tainei mărturisirii în pastoraţie

(Urmare din pag. a 5-a)

îndrumări corespunzătoare), a se vedea Învăţătura pentru Spovedanie din Moliftelnic, Bucureşti, 1984, p.p. 51—54).

Tot în vederea realizării unei creşteri duhovniceşti la penitenţi, preoţii trebuie să combată obiceiul multor persoane, care, când se spovedesc acuză numai pe alţii, considerându-se pe sine fără vină, fără păcate.

Pastoraţia bolnavilor trebuie să reţină în mod deosebit atenţia duhovnicului. Pe de o parte bolnavii sunt expuşi mai des acţiunii prozelitismului sectar, pe de altă parte de ei trebuie să poarte grijă cei ce au primit canonisire în acest sens.

Aşezarea canonisirilor, sau epitimiilor de către duhovnic este una din problemele cele mai grele în Taina Spovedaniei. Fără epitimie nu se poate. Păcatul trebuie eliminat prin căinţă iar în locul lui trebuie sădită virtutea. Epitimia are rolul de a favoriza şi întări virtutea, de a determina pe om să adopte un alt stil de viaţă, contrar celui din trecut.

În aşezarea epitimiilor, duhovnicii trebuie să aibă în vedere eficacitatea lor în acţiunea pastorală din întreaga parohie.

Epitimiile vor avea rolul de a întări dreapta credinţă, de a ridica nivelul vieţii duhovniceşti, de a combate viciile şi patimile, de a îndrepta relele sociale, pricinuite de păcat, de a spori în rugăciune, în post şi în fapte bune, de a impune iertarea şi mai ales de a contribui, prin diferite acţiuni la ajutorarea aproapelui atât în sens material cât şi în cel duhovnicesc. Epitimiile trebuie să trezească la penitenţi convingerea că mântuirea personală se dobândeşte în măsura în care noi contribuim la mântuirea aproapelui. În acest context trebuie să notăm că nu este suficient să avem bucurii sufleteşti; Iisus Hristos ne cere să lucrăm în aşa fel ca şi alţii să aibă aceleaşi bucurii. Este foarte bine că ne spovedim şi îndepărtăm păcatul. Hristos-Domnul doreşte însă să contribuim cu înţelepciune ca şi aproapele să facă la fel. E bine că participăm la sfintele slujbe ortodoxe, dar pentru Hristos va fi bucurie mare, când vom reuşi să aducem şi pe aproapele nostru în Biserica Ortodoxă.

Iată câteva gânduri care, credem, că pot fi de folos duhovnicilor pentru aşezarea epitimiilor într-o infinitate de cazuri.

CRIZA CONŞTIINŢEI EUROPENE ŞI CRIZA AMBIENTALĂ

(Urmare din pag. a 5-a)

Prin urmare, la originea acestei gândiri antropocentrice a stat teologia apuseană care „a dezvoltat în mintea omului ideea absenţei lui Dumnezeu din creaţie, sub motivul transcendenţei Sale, fapt care s-a soldat cu procesul de secularizare a lumii şi a dus la golirea materiei de orice conţinut sau semnificaţie spirituală".[6] Cu alte cuvinte, „teologia a confundat transcendenţa lui Dumnezeu cu absenţa Lui din creaţie", iar „pe om plasându-l deasupra creaţiei, ca domn şi stăpân al naturii".[7]

Pornind de la aceste constatări, înţelegem că ecologia se găseşte în interiorul raportului dintre demnitatea vieţii umane şi demnitatea naturii, în care unitatea ontologică între om şi cosmos este, neglijată, în favoarea unei lumi artificiale, pe care omul şi-a construit-o. „Suntem azi într-o perioadă de anti-naturalitate (chiar dacă descoperirile noastre derivă din natură): va depinde de capacitatea noastră de a reconverti la natură aceste elemente artificiale, pentru a ni se permite să supravieţuim într-o lume încă nu deplin dezumanizată".[8]

Pentru sociologii contemporani, această tensiune denotă „o incapacitate biopsihică, ba chiar o criză de civilizaţie sau, mai ales, de cultură".[9] Iar aceasta ar fi rezultatul transformării lui homo sapiens în homo oeconomicus. Astfel, omul nu numai s-a transformat pe sine, dar a modificat şi mediul în care trăieşte, printr-o resemnificare cu consecinţe grave, atât pentru el, cât şi pentru natură. „Biosfera a devenit o tehnosferă, adesea ostilă omului".[10] Această „a doua natură", pe care omul şi-a creat-o, devine sufocantă pentru sine şi distructivă pentru „adevărata" natură, în care Dumnezeu l-a aşezat să trăiască. „Omul, întorcându-se de la Dumnezeu, lasă frâu liber poftelor, se foloseşte rău de putere, de tehnologie şi trăieşte în ignoranţa şi înşelăciunea care îi ascunde suferinţa creaţiei".[11]

Această „mentalitate tehnomorfă"[12] n-a întârziat să-şi manifeste efectele nefaste asupra cosmosului, ameninţând astfel omenirea cu autodistrucţia. De aceea, oamenii de ştiinţă au început să-şi pună în mod serios problema salvării naturii, ca şi condiţie a salvării omului. Ei înţeleg acum nu doar că sursele naturii sunt limitate şi că economia se află în impas, ci mai ales că avem de-a face cu o criză de conştiinţă, ce continuă să degradeze mediul relaţional al omului. „Folosirea justă a pământului propune nu atât o problemă tehnică sau economică, cât mai ales una metafizică (. . .). Pământul e un simplu mijloc de producţie, sau e ceva mai mult, ceva ce are un scop în sine?".[13]

J. Moltmann vede în mentalitatea occidentală o vocaţie masculină de dominare distructivă asupra unei naturi feminine, dereglată şi pasivă. Critica sa nu priveşte atât antropocentrismul, cât androcentrismul.[14]

Aceşti oameni de ştiinţă întrevăd necesitatea, exprimată adeseori în termeni categorici, a unei etici care să reglementeze raportul omului cu natura. „Soluţionarea fundamentală (a conflictului dintre om şi natură — n.n.) presupune drastice şi rapide transformări ale atitudinii umane",[15] mai ales în ce priveşte ambientul. Depăşirea crizei ambientale necesită o nouă ierarhie de valori într-o „societate bolnavă", al cărei element de bază, „omul nou", are „o personalitate bolnavă", ameninţată de „un spirit de cuantificare, abstractizare şi depersonalizare"; „modificări de ordin fundamental în valorile şi în atitudinile omului, ca, de exemplu, o nouă etică şi un nou raport cu natura",[16] sunt imperative de neevitat.

Aceste semnale de alarmă sunt întemeiate, dar soluţiile propuse de oamenii de ştiinţă nu sunt întotdeauna cele mai potrivite. Şi aceasta, în cazul în care ei oferă soluţii; căci cel mai adesea se mulţumesc să afirme necesitatea unei etici, a unui nou raport al omului cu natura, dar ezită să-l exprime concret.

---

6 Pr. Prof Dr. Dumitru Popescu — Comentariu la Raportul Secţiei I al Adunării Generale de la Canberra a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, în „Teologie şi Cultură", Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 119.

7 * * * — Raportul Secţiei I al Adunării Generale de la Canberra, p. 4, appud Pr. Prof. Dr. D. Popescu, op. cit., p. 119:

8 G. Dorfles — Artificio e natura, Ed. Einaudi, Torino, 1877, p. 20, appud Maria A. La Torre, Ecologia e morale, Cittadella Editrice, Assisi, 1990, p. 18.

9 Maria A. La Torre, op. cit., p. 16.

10 Ibidem, p. 15.

11 * * * — Raportul Secţiei I . . ., p. 119.

12 K. Lorenz — Il declino dell'uomo, Ed. Mondadori, Milano, 1985, p. 75, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 18.

13 E. F. Schumaker — Piccolo e bello. Uno studio di economia come se la gente contasse qualcosa, Ed. Mondadori, Milano, 1978, p. 83, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 14.

14 Jurgen Moltmann — Scoprire Dio nella creazione, Ed. Mondadori, Milano, 1981, p. 12, appud Maria A. La Torre, op. cit., p. 23.

15 E. Fromm, op. cit., p. 181.

16 Ibidem, p. 19.

ÎNVĂŢĂTURĂ DESPRE BISERICĂ

(Urmare din pag. a 4-a)

Apostoli, la Cincizecime: **„Şi nimeni nu-şi ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu după cum şi Aaron"**, zice Sf. Apostol Pavel (Evrei 5, 4), **„Şi El a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alţii prooroci, pe alţii binevestitori, pe alţii păstori şi învăţători, spre desăvârşirea sfinţilor, la lucrul slujirii la zidirea trupului lui Hristos"** (Efeseni 4, 11—12).

Protestanţii, şi toate formaţiile religioase desprinse din această confesiune, nu recunosc deosebirea dintre Biserica conducătoare şi cea ascultătoare, dintre ierarhie şi turmă, spunând că toţi credincioşii, prin efectele tainei botezului, sunt deopotrivă preoţi ai lui Dumnezeu.

Versetul din Sfânta Scriptură, citat la început, face distincţia destul de evidentă între cler şi credincioşi, cum am văzut ceva mai sus. Mai adăugăm aici încă două texte, care dovedesc, pentru cei ce voiesc să vadă, că preoţia este de obârşie divină, având succesiune apostolică, este deosebită de turma ascultătoare şi se obţine prin punerea mâinilor şi prin rugăciuni speciale, de sfinţire: **Matia** s-a adăugat la numărul apostolilor prin alegere, unită cu rugăciune şi descoperire divină (F. A. 1, 24—26); Saul şi Barnaba s-au **„osebit pentru lucrul"** de **„împreună-lucrători ai lui Dumnezeu"**, prin voinţa şi puterea lui Dumnezeu, prin rugăciuni, prin post şi prin punerea mâinilor apostolilor peste ei, şi au plecat la propovăduire **„mânaţi de Sf. Duh"** (Fapte 13, 2—4; cf. şi Galateni 1, 1).

Ierarhia bisericească este **„împreună lucrătoare a lui Dumnezeu"**, în Biserică, până la sfârşitul veacurilor, pentru că Mântuitorul Hristos, Dumnezeu adevărat, deşi S-a înălţat cu Trupul la cer şi stă de-a dreapta Tatălui, în Sf. Treime, este de faţă, cu Trupul Său, în Biserică, prin prefacerea pâinii şi a vinului în Trupul şi Sângele Lui.

Ca „împreună lucrători ai lui Dumnezeu", preoţii continuă lucrarea de mântuire a Domnului Hristos, prin cele trei puteri sau slujiri ale Sale pe pământ: **învăţătorească, arhierească** sau **sfinţitoare** şi **împărătească** sau de **conducere a Bisericii.**

„Ogorul", pe care ierarhia divină îşi desfăşoară lucrarea de mântuire, prin cele trei slujiri sau puteri divine, este sufletul şi trupul credincioşilor. Comunitatea sau obştea credincioşilor, în care lucrează păstorii sufleteşti, creşte maiestuos şi se întăreşte, şi devine **„zidirea lui Dumnezeu"**, înălţată prin „puterea credinţei şi a dragostei, atât a **„înţelepţilor meşteri"** (cf. I Cor. 3, 10), cât şi a fiecărui mădular din obştea creştină. Temelia acestei clădiri este pusă de Însuşi Domnul Hristos (I Cor. III, 11) şi zidirea ei este săvârşită tot de El, prin **„împreună lucrătorii Săi"**.

Zidirea sau clădirea spirituală a Bisericii s-a asemănat, spre uşoară înţelegere, cu o construcţie de zid, uriaşă, în care se vede cum lucrează la ea Arhitectul, meşterii şi zidarii, şi în care se văd, de asemenea, uneltele şi materialul cu care se lucrează la ea.

Scrierea creştină, cunoscută sub numele de **„Păstorul lui Herma"** alcătuită cam pe la anul 100, după Hristos, de unul din părinţii apostolici, într-unele din descoperirile divine, arată minunata zidire făcută de îngeri, a unui uriaş trup, care este Biserica, alcătuită din pietre felurite: **clerici şi credincioşi.**

Cum se vede, Sf. Scriptură şi Sf. Treime ne învaţă că Biserica este un trup, bine închegat, alcătuit din osebite mădulări, rânduite de Dumnezeu: **păstori sufleteşti** şi **credincioşi** (cf. Cor. 12, 27 sq) şi fiecare din ei au îndatoriri morale, proprii, şi, în acelaşi timp, toţi, laolaltă, au îndatorirea de a păstra şi întări unitatea dreptei credinţe, spre sănătatea trupului lui Hristos, care este Biserica.

Sf. Grigore Teologul (330—390), tâlcuind rostul fiecărui mădular al corpului omenesc şi rolul fiecărui mădular viu al trupului lui Hristos, care este Biserica, spre armonia întregului trup, ne dă această poruncă: **„Pe această rânduială să o cinstim, fraţilor, aceasta să o păzim".**

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

HRAM ŞI ANIVERSARE LA MÂNĂSTIREA „BRÂNCOVEANU" — Sâmbăta de Sus

Cu prilejul hramului de la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, şi a împlinirii a trei sute de ani de la zidirea ei de către Domnitorul martir, s-au primit mesaje scrise de la Senat, Parlament, Guvern, Ministerul Culturii. Un mesaj verbal a transmis dl. Ion Iliescu, iar dl. Emil Constantinescu a vorbit la sfârşitul ceremoniei de sărbătorire.

Redăm mai jos Mesajele scrise care au fost prezentate zecilor de mii de credincioşi prezenţi la Sâmbăta:

Parlamentul României, Senat

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit ANTONIE,
Onorată asistenţă,

Membrii Senatului României doresc să vă asigure că sunt alături, cu sufletul şi gândul, de toţi participanţii la această mare sărbătoare, acum când se împlinesc 300 de ani de când Voievodul Brâncoveanu a ctitorit Mânăstirea Sâmbăta de Sus, care a rămas peste veacuri mărturie vie a ortodoxiei şi spiritualităţii româneşti. Vitregiile istoriei au făcut ca atât ctitoria, cât şi ctitorul ei să sufere martirajul: Brâncoveanu la 15 august 1714, iar mânăstirea în anul 1785, când stăpânitorii de atunci ai Transilvaniei, îngrijoraţi de faptul că acest aşezământ monahal devenise o puternică fortăreaţă a apărării credinţei strămoşeşti şi a conştiinţei noastre de neam, au trimis pe generalul Preiss să distrugă chiliile monahale şi să ruineze biserica.

Abia în anul 1926, Mitropolitul Nicolae Bălan începe să readucă la viaţă vechea vatră monahală, care devine apoi un loc de pelerinaj nu numai pentru credincioşii din Ţara Făgăraşului, ci din toată ţara.

Alegerea Înalt Prea Sfinţiei Voastre ca Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului a fost providenţială şi pentru soarta ctitoriei brâncoveneşti, prin începerea lucrărilor de refacere a chiliilor şi restaurare a picturii vechii biserici. Pentru acea perioadă, când se dărâmau biserici, lucrarea Dumneavoastră a fost un act de curaj şi risc, dar cu atât mai vrednic de laudă.

Strădaniile Înalt Prea Sfinţiei Voastre au fost încununate de izbândă în anul 1993 când s-a sfinţit biserica nouă şi întreaga mânăstire de un ales sobor, având în frunte pe Sanctitatea Sa Bartolomeos I, Patriarhul Ecumenic, şi pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Ne-am referit la aceste date istorice pentru faptul că ele vorbesc despre naşterea, moartea şi învierea uneia dintre cele mai vestite mânăstiri din ţara noastră.

Cu acest prilej, se cuvine să subliniem că în perioada 1948—1989, în ciuda condiţiilor vitrege create de ateism şi de măsurile administrative antireligioase, preoţii, profesorii de teologie, ierarhii şi instituţiile bisericeşti, dar îndeosebi călugării şi mânăstirile, prin voinţă, credinţă şi dăruire s-au remarcat atât în lucrarea de slujire a credincioşilor, de cultivare a normelor şi cerinţelor creştinismului ortodox, dar şi în cea de apărare, de menţinere vie a credinţei şi Bisericii Noastre Naţionale, de conservare a valorilor spirituale specifice civilizaţiilor zidite pe matricea creştinismului ortodox.

După Decembrie 1989, Biserica Noastră Strămoşească şi-a redobândit demnitatea şi deplinătatea rostului pe care le-a avut în istoria poporului român. Statul de drept a creat premisele juridice, administrative şi politice pentru ca Biserica să redevină una dintre instituţiile fundamentale ale societăţii româneşti.

În numele Senatului României, asigur slujitorii Bisericii Noastre Strămoşeşti de toată solicitudinea şi preţuirea noastră.

La această aniversare a mânăstirii „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus se cuvine să aducem cinstire ctitorului ei şi celor ce s-au străduit să o rectitorească, să dea o nouă strălucire istoricului aşezământ şi să rugăm pe Bunul Dumnezeu să aibă în grija Sa România şi pe toţi fiii dinlăuntrul sau din afara ei, oriunde s-ar afla.

PREŞEDINTELE SENATULUI,
Prof. univ. dr. Oliviu GHERMAN

15 august 1996,

Parlamentul României, Camera Deputaţilor

Cu prilejul celebrării hramului mânăstirii şi al împlinirii a 300 de ani de la ctitorirea sfântului lăcaş de către domnitorul Constantin Brâncoveanu, cu pioşenie şi creştinească smerenie adresez sfintei Mânăstiri Sâmbăta-Brâncoveanu şi preacucernicilor trăitori mesajul meu de prietenie şi urarea să-şi poată împlini menirea de sprijin al ortodoxiei.

Renaşterea acestui minunat lăcaş cu şi mai multă strălucire după secole de restrişte este simbolică pentru adâncimea spiritualităţii poporului nostru.

Ca bun ortodox ce mă aflu, mă voi strădui să sprijin demersul binevenit al dezvoltării şcolii de pictură, iar ca slujitor al ştiinţei voi face tot ce îmi stă în putinţă să ajut la naşterea şi impunerea Academiei de la Sâmbăta — ambiţios proiect al Înalt Prea Sfinţitului Antonie Plămădeală.

Preşedintele CAMEREI DEPUTAŢILOR,
Adrian NĂSTASE

Guvernul României, Cabinetul Primului Ministru

SCRISOAREA
Primului Ministru al României
adresată participanţilor la sărbătorirea
a 300 de ani de la ctitorirea Mânăstirii Brâncoveanu
Bucureşti, 15 august 1996

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie,
Prea Sfiinţiile Voastre,
Onorată Asistenţă,

Se poate spune că România a fost dăruită de Dumnezeu cu munţi, păduri, câmpii, şesuri, râuri, iar voievozii şi Biserica Noastră Strămoşească au împodobit-o cu mânăstiri, adevărate vetre de spiritualitate, de cultură şi civilizaţie care au dăinuit prin veacuri, înfruntând vitregiile vremurilor, au depus şi depun mărturie în faţa istoriei şi a popoarelor lumii în legătură cu viaţa noastră creştină şi cu fiinţa naţională a poporului român.

Acum 300 de ani, voievodul martir Brâncoveanu adăuga la numeroasele sale ctitorii şi Mânăstirea de la Sâmbăta de Sus. Acest aşezământ avea să devină un bastion al ortodoxiei în Ţara Făgăraşului, împotriva căruia s-au năpustit duşmanii credinţei noastre străbune şi, în anul 1785, generalul Preiss a distrus-o, aşa cum au mai fost dărâmate cu tunurile alte 27 mânăstiri din părţile Făgăraşului de un alt general de tristă amintire.

Deşi distrusă, vatra mânăstirii a rămas loc neuitat: au cercetat-o şi oameni de rând şi mari personalităţi, ca Andrei Şaguna şi Nicolae Iorga.

Le-a fost hărăzit la doi mitropoliţi ai Ardealului să scoată din ruină această istorică vatră monahală.

Începând din anul 1926, prin strădaniile Mitropolitului Nicolae Bălan, vechea mânăstire a început să renască.

Strălucirea de astăzi a aşezământului se datorează cutezanţei şi vredniciei Înalt Prea Sfinţitului Antonie, care în vremuri neprielnice, dominate de ateism, a rectitorit mânăstirea, zidindu-i incinta şi biserica mare.

Un fapt deosebit de semnificativ pentru ortodoxia românească şi cea universală este că sfinţirea bisericii şi a întregii mânăstiri, care a avut loc în 1993, s-a făcut de Patriarhul ecumenic, Bartolomeos I, însoţit de un mare număr de mitropoliţi ai Patriarhiei de Constantinopol — fapt ce nu se mai întâmplase în ţara noastră din 1517, când tot un Patriarh ecumenic, Teolipt, a sfinţit mânăstirea Curtea de Argeş.

Acest loc sfânt, sfinţit şi prin martiriul Brâncovenilor, rămâne pentru noi un simbol sublim: nu poate pieri ceea ce e făcut cu credinţă în Dumnezeu şi cu iubire pentru neam şi ţară!

După Revoluţia din Decembrie 1989, multe aşezăminte monahale au fost scoase din ruină şi readuse la viaţă. De remarcat faptul că în Arhiepiscopia Sibiului şi în toată Mitropolia Ardealului, prin strădaniile ierarhilor, ale monahilor sau ale unor credincioşi se reclădesc mânăstiri pe vatra celor distruse de Bukow şi se ctitoresc şi altele noi.

Guvernul României sprijină revigorarea vieţii religioase, dorind să ajute cu mijloacele sale specifice la restabilirea rolului şi misiunii însemnate a Bisericii în societatea noastră. Statul român alocă fonduri substanţiale de la buget pentru renovarea şi conservarea vechilor mânăstiri, adevărate tezaure de istorie şi spiritualitate românească. De asemenea, se acordă contribuţii la salariile personalului monahal care îndeplineşte funcţii administrative în cadrul mânăstirii şi ajutoare financiare pentru construirea şi repararea mânăstirilor.

Ne exprimăm încrederea că poporul român va găsi în Biserica Noastră Naţională suportul său moral, credinţa sa că Dumnezeu va fi cu noi întotdeauna, întărindu-ne şi ajutându-ne.

În numele meu şi al Guvernului României, doresc să vă asigur că şi în viitor vom aborda problemele Bisericii Ortodoxe Române cu toată grija, răspunderea şi solicitudinea.

PRIM-MINISTRU,
Nicolae Văcăroiu

Ministerul Culturii,

Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie,
Onorată asistenţă,

De sfânta şi marea sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului, participăm cu profundă emoţie la aniversarea a trei secole de la ctitorirea mânăstirii Sâmbăta de Sus de către Domnul martir Constantin Brâncoveanu.

Mânăstirea Sâmbăta, cu valoare de simbol pentru istoria naţională, reflectă grija constantă pe care voievozii Munteniei şi Moldovei au avut-o pentru zidirea de lăcaşuri sfinte, pentru tipărirea de cărţi şi pentru zugrăvirea vechilor biserici aflate pe pământul Transilvaniei. A fost demonstrată astfel, conştiinţa statornică a unităţii de neam, cultură şi limbă manifestată de români de-a lungul secolelor. „Unitatea spirituală a precedat unitatea politică", spunea atât de sugestiv marele nostru istoric Nicolae Iorga. Mânăstirea Sâmbăta, pe lângă alte multe ctitorii, exprimă în cel mai înalt grad acest adevăr.

Înalt Prea Sfinţia Voastră,

După ce v-aţi eternizat numele prin zidirea acestui monumental ansamblu în jurul bisericuţei brâncoveneşti — de fapt prima cetate mânăstirească ridicată pe pământul Transilvaniei — înfăptuiţi astăzi un alt important act de cultură românească prin inaugurarea muzeului de aici, unde sunt expuse valori inestimabile aparţinând colecţiei personale, adunate cu mult efort pe parcursul celor şapte decenii de viaţă. Incunabule, icoane pe lemn şi pe sticlă, vechi tipărituri bisericeşti, alte obiecte de mare valoare artistică, conturează strălucita Dumneavoastră personalitate şi vor rămâne peste veacuri mărturii ale unei vieţi dedicate ţării şi neamului cărora le aparţineţi.

Pentru tot ce aţi realizat la Sâmbăta, pentru tot ce aţi făcut pentru cultura românească, vă urăm să trăiţi ani mulţi şi fericiţi spre binele bisericii strămoşeşti şi al neamului nostru!

MINISTRUL CULTURII,
Viorel Mărginean

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL MEDIAŞ

1. Parohia ortodoxă română Dârlos.

PROTOPOPIATUL SIBIU

2. Parohia Presaca.
3. Post preot de caritate — fără enorie — Căminul de Pensionari Sibiu, str. George Coşbuc.

— Se va da examen pentru intrarea în oraş.
— Postul se dă la concurs pentru tineri licenţiaţi.

Termen de concurs: **1 octombrie — 15 octombrie 1996.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Potopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechime în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termenul de contestaţie este de 15 zile de la data numirii.

Din încredinţarea Î. P. S. Sale.

Vicar administrativ,
Pr. Aurel Răduleţ

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

MOMENT ANIVERSAR: 110 ani.

Şcoala civilă de fete, cu internat a Asociaţiunii

Se împlinesc, în aceste zile (luna septembrie), 110 ani de la înfiinţarea, la Sibiu, a Şcolii civile de fete, cu internat, operă a Asociaţiunii Astra.

Este cunoscut faptul că, unirea tuturor românilor prin cultură şi ridicarea poporului nostru pe treptele civilizaţiei şi progresului a fost unul din ţelurile principale ale Asociaţiunii Astra.

Astfel, la Adunarea generală ce s-a ţinut la Braşov, în cadrul celei de a III-a şedinţe din 31 august 1883, s-a hotărât „a se înfiinţa, la Sibiu, o „Şcoală civilă de fete, cu internat"; tot acolo s-a hotărât aprobarea sumei de 20.501 florini, pentru „o nouă destinaţie culturală", adică pentru construirea unui local pentru Şcoala civilă de fete (liceu), cu internat a Asociaţiunii Astra, lucrare ce a fost inaugurată în luna septembrie 1886, „prima şcoală de acest fel", adică, cu internat, din ţara noastră.

Această unitate şcolară a funcţionat cu bune rezultate până în anul 1920, când s-a unit cu liceul teoretic de fete „Domniţa Ileana", liceu înfiinţat de statul român după făurirea României Mari.

Printre personalităţile sibiene care au urmat cursurile Şcolii civile de fete, au fost şi surorile Cosma (Lucia, Minodora şi Hortensia), fiicele marelui filantrop şi patriot Partenie Cosma.

Presa vremii, îndeosebi revista „Transilvania" a reflectat, în paginile sale, aceste preocupări ale Astrei şi a salutat cu entuziasm deschiderea cursurilor acestei şcoli, subliniind, în acelaşi timp, meritele Asociaţiunii Astra, pe tărâmul necesităţii instruirii tineretului feminin, a emancipării acestora şi stimularea înfiinţării de noi asemenea şcoli de fete şi în alte zone româneşti.

Asociaţiunea Astra a sprijinit financiar numeroase şcoli româneşti din Transilvania, astfel încât în anul 1920, se raporta în bilanţul anual, că s-au cheltuit 226.358 coroane pentru susţinerea Şcolii civile de fete din Sibiu, 27.400 coroane pentru ajutorarea altor şcoli româneşti, fără deosebire de confesiune", precum şi 85 600 coroane „pentru realizarea unor lucrări necesare învăţământului".

În anul 1897, Zaharia Boiu scria sugestiv: „Daţi-ne caractere"!. Ulterior, savantul Em. Racoviţă, rectorul Universităţii Dacia Superioară, prezent la Adunarea generală a Asociaţiunii Astra, ce s-a ţinut la Turda, în anul 1929, se întreba şi afirma; „Oare nu avem noi, universitatea clujeană românească, dreptul şi datoria să ne considerăm vlăstare din vechiul trunchi al ASTREI"? Desigur, „că aşa este. S-o ştie tinerele generaţii şi să n-o uite"!

O vizită de neuitat

S-au împlinit în aceste zile, 134 de ani, de când marele Şaguna, viitor mitropolit al Ardealului, a făcut o vizită la Braşov. Cronica vremii spune că era o zi fierbinte de sâmbătă; o ploaie binevenită de vară încetase şi răcori aerul.

La Braşov, se observa o mişcare neobişnuită, dar sărbătorească. Carele trase de cai aprigi vesteau întâmpinarea marelui oaspete, a excelenţei sale, părintele-episcop Andreiu, baron de Şaguna.

La orele 4 d.a. preasfinţitul soseşte la Vlădeni, unde era adunat poporul satului şi primi salutul protopopului Popasu. De aici, pleacă, ca fulgerul spre Braşov. La intrare în oraş îl aştepta o mulţime de călăreţi din Braşov şi Săcele, „cu îmbrăcăminţi alese şi cu steaguri naţionale şi unde negutorimea română şi alte onoraţiuni primiră pe excelenţa sa cu cele mai cordiale şi entuziastice strigări de bucurie".

Şi, aşa intră în Braşov, după 6 d.a. Excelenţa sa „trase cuartir" în piaţa mare la „dl. neguţător şi ctitor al bisericii „Adormirii" din cetate, Ioan Florian".

La 9 seara, se făcu din partea „neguţorimii" române din Braşov şi de către „studenţi" o serenadă cu torţe. Apoi, excelenţa sa „mulţumi bravilor noştri braşoveni" pentru cordiala primire.

Şt. Munteanu-Săcele
Secr. adm. al Asociaţiunii ASTRA

N.B. Vizita a fost făcută în ziua de 12/24 iulie 1862.

† Pr. I. Bucurenciu

(Urmare din pag. a 6-a)

Pe lângă munca de paroh la Târnava, o scurtă perioadă, părintele Ioan Bucurenciu îndeplineşte şi munca de contabil la oficiul protopopesc din Mediaş.

Semnele unei boli neiertatoare, ce-au ros la rădăcina sănătăţii părintelui Ioan Bucurenciu, şi-au făcut apariţia în luna august 1989 pentru care, în repetate rânduri, a fost internat în spitalele din Mediaş, Cluj şi Bucureşti. Agravarea suferinţei l-a făcut să ceară aprobarea pensionării de boală, cerere care i s-a aprobat cu data de 1 iulie 1996.

Dorinţa de însănătoşire îi face pe membrii familiei părintelui Ioan Bucurenciu să-l interneze, din nou, la clinicile din Cluj, unde i se întrerupe firul vieţii pământeşti, la vârsta de 58 de ani.

Slujba înmormântării a fost oficiată, în biserica parohiei Târnava, de preoţi din protopopiatele Mediaş, Sibiu şi Avrig. La sfârşitul slujbei au vorbit preoţii Cărăbaş Dumitru, Ramf Ioan şi Guliman Romeo.

Şirul cuvântărilor a fost încheiat de protopopul Ioan Găban, d[illegible] Mediaş care a transmis familiei îndoliate şi telegrama de compasiune, trimisă de Înalt Prea Sfinţitul nostru Părinte Mitropolit **Dr. Antonie Plămădeală** al Transilvaniei.

În sunetul clopotelor şi-n armonia cântării „Veşnica pomenire", sicriul cu corpul neînsufleţit al preotului Ioan Bucurenciu a fost coborât în groapa săpată în curtea Bisericii, întru nădejdea învierii şi a vieţii celei veşnice.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **DUMINICĂ, 1 septembrie 1996,** Î.P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **MIERCURI, 4 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **VINERI, 6 septembrie a.c., și SÂMBĂTĂ, 7 septembrie** Î.P.S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
- **DUMINICĂ, 8 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, Jud. Brașov, hirotonind întru preot pe C. diacon Balu Dumitru, pe seama Parohiei Țapu, prot. Mediaș și întru diacon pe licențiatul în teologie Ciortea Gheorghe.
  În aceeași zi, seara Î.P.S. Sa a săvârșit la această mânăstire două tunderi în monahism.
- **LUNI, 9 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe P.S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului.
- **MARȚI, 10 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu un grup de pelerini francezi catolici și protestanți de la Centrul Ecumenic Sf. Irineu din Lyon-Franța, conduși de prof. Morris Carres, aflați în vizită în țara noastră.
- **MIERCURI, 11 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe scriitorul Ioan Mircea din Sibiu.
- **JOI, 12 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe poetul Eugene von Iterbeek (Belgia).
- **VINERI, 13 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a primit pe dl. Cornel Bucur, Directorul Muzeului Civilizației Populare Sibiu. În aceeași zi Î.P.S. Sa a luat parte la o nouă lansare de carte a poetului Eugene von Iterbeek.
- **SÂMBĂTĂ, 14 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învățătură. La timpul potrivit Î.P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Ciortea Gheorghe pe seama parohiei Buzd, prot. Mediaș și întru diacon pe licențiatul în teologie Cătinaș Dorin.
- **MIERCURI, 18 septembrie a.c.** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările unei consfătuiri cu redactorii publicațiilor bisericești ale Arhiepiscopiei Sibiului.
- **JOI, 19 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- **SÂMBĂTĂ, 21 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a cercetat Mânăstirea Predeal.
- **DUMINICĂ, 22 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Parohia Holbav, prot. Brașov cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la zidirea bisericii. Î.P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Cătinaș Dorin pe seama Parohiei Șeica Mare, prot. Mediaș și a hirotesit întru sachelar pe P.C. Preot paroh Manolache Ioan. Au fost înmânate Diplome de apreciere Consiliului și Comitetului Parohial.
  După sfârșitul Sf. Liturghii, Î.P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a Monumentului Eroilor Satului recent ridicat în curtea bisericii.
- **LUNI, 23 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a cercetat Mânăstirea Predeal. În aceeași zi Î.P.S. Sa a primit pe dl. Ioan Lăcătușu, președintele Ligii Culturale „Andrei Șaguna" din Sf. Gheorghe.
- **MIERCURI, 25 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a luat parte la lucrările Sinodului Permanent al B.O.R.
- **JOI, 26 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a luat parte, împreună cu alți membri ai Sf. Sinod al B.O.R., la primirea S. Sale Patriarhul Elias II al Gruziei, aflat în vizită în țara noastră.
- **VINERI, 27 septembrie a.c.,** Î.P.S. Sa a făcut parte din Soborul slujitor, avându-i în frunte pe P.F. Patriarh Teoctist al României și S.S. Patriarh Elias II al Gruziei, care a săvârșit slujba de sfințire a Paraclisului ctitorit de Sf. Ierarh Antim Ivireanul la Mânăstirea ce-i poartă numele în București. În continuare a fost săvârșită slujba Sf. Liturghii prezidată de cei doi Întâistătători.

Secretar eparhial
Pr. Valentin Sicoe

Sfințirea Bisericii din filia APOȘ, Protopopiatul Agnita

Duminică, 25 august 1996, Întâistătătorul Bisericii transilvănene, **I.P.S. Mitropolit ANTONIE** al Ardealului a descins în mijlocul puținilor, dar vrednicilor credincioși din filia Apoș, aparținând de parohia Bârghiș, Prot. Agnita.

I.P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Mare Mucenic Gheorghe", biserică ce a fost recent împodobită cu o frumoasă pictură neobizantină, realizată de pictorul Ioan Stăniț Aurel, împreună cu ucenicul său Brăduț Dumbrăveanu Petre, între anii 1992—1994.

A urmat apoi Sf. Liturghie arhierească săvârșită pe un podium special amenajat în curtea bisericii. Răspunsurile liturgice au fost date de către corul bisericii din Agnita, dirijat de dl. Doru Nițescu. La vremea potrivită tânărul Balu Dumitru, proaspăt licențiat al Facultății de Teologie din Sibiu, a fost hirotonit întru diacon.

La priceasnă un grup vocal din Alțâna în frunte cu vestita cântăreață de muzică populară Maria Lia Bologa, a interpretat câteva pricesne. După otpustul Sf. Liturghii a luat cuvântul P.C. prot. Gregoriu Cernea, care a dat expresie bucuriei preotului și credincioșilor din această parohie și a tuturor credincioșilor din protopopiatul Agnita de a fi prezent astăzi în mijlocul lor I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

P.C. Pr. paroh Nicolae Piroș a prezentat o scurtă dare de seamă asupra lucrărilor făcute în ultimii ani în această filie, scoțând în relief jertfelnicia bunilor credincioși pentru buna podoabă a Casei Domnului. A încheiat mulțumind I.P.S. Sale, care a venit în mijlocul lor să le încununeze lucrările prin slujba de sfințire a bisericii.

I.P.S. Sa și-a exprimat bucuria de a se afla în mijlocul credincioșilor din această mică filie, care deși foarte puțini, au reușit să împodobească bisericuța lor cu o frumoasă pictură și cu toate cele necesare cultului divin. I.P.S. Sa a tâlcuit apoi pericopa evanghelică a duminicii, scoțând în relief importanța poruncilor dumnezeiești și a sfaturilor evanghelice în viața creștină.

A încheiat făcând cele mai bune urări părintelui paroh și tuturor credincioșilor prezenți în număr mare la slujba de sfințire a bisericii și la Sf. Liturghie.

La recomandarea P.C. protopop I.P.S. Sa a hirotesit întru iconomstavrofor pe P.C. Pr. paroh Nicolae Piroș, acordând de asemenea Acte de apreciere Consiliului și Comitetului parohial.

A urmat o agapă creștinească, oferită de Consiliul parohial în Căminul Cultural din localitate. În cadrul ei au luat cuvântul dl. prim epitrop Ilarion Boca și P.C. pr. Nicolae Piroș. Corul bisericesc din Agnita, împreună cu P.C. Arhid. Dumitru Luca, au interpretat o serie de compoziții religioase și patriotice.

A încheiat I.P.S. Mitropolit Antonie cu un cuvânt de învățătură și de îndemn la păstrarea adevăratei credințe primită de strămoșii noștri de la Sf. Apostoli.

La întoarcerea spre Sibiu, I.P.S. Sa a făcut o scurtă vizită canonică la Mânăstirea de maici „Nașterea Maicii Domnului" de la Nocrich, aflată în construcție, dând sfaturi obștii monahale de aici.

Participant,

ȘTIRI DIN LUMEA CREȘTINĂ

— Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Finlandeze a ales un nou mitropolit pentru eparhia de Helsinki, cea mai importantă din cele trei eparhii care alcătuiesc Biserica Ortodoxă din Finlanda.

Este vorba despre mitropolitul Leo Makkonen, fost titular al diecezei de Oulu, binecunoscut prin activitatea sa teologică și misionară de până acum. Cu aproximativ 57 000 de credincioși cât numără în prezent, Biserica Ortodoxă Finlandeză este a doua Biserică de de stat din Finlanda după Biserica Luterană.

*

— Arhiepiscopul grec Iakovos a prezidat pentru ultima dată Congresul Arhiepiscopiei Grecești din America înaintea retragerii sale din funcție, prevăzută pentru sfârșitul lunii iulie a.c.

Î.P.S. Sa a împlinit recent 85 de ani, dintre care 37 i-a petrecut în fruntea Arhiepiscopiei Ortodoxe Grecești din America.

*

— Biserica Romano-Catolică din Bulgaria a renunțat la planul de a amplasa o statuie gigantică a Mântuitorului pe un deal din apropierea orașului bulgar Plovdiv urmare a obiecțiunilor municipalității.

Statuia identică celei aflate la Rio de Janeiro ar fi înlocuit monumentul ostașului sovietic ridicat în apropierea Plovdivului după cel de-al doilea război mondial.

În Bulgaria există astăzi aproxmativ 90 000 de credincioși catolici grupați în 100 de parohii și două dieceze.

*

— Între 14—16 iunie a.c., s-au desfășurat la Beirut în Liban, lucrările unei Conferințe interreligioase organizată de Consiliul Bisericilor din Orientul Apropiat, prima de acest gen și care a reunit reprezentanți ai Bisericilor Creștine și ai Comunităților musulmane, personalități politice și culturale din țări ale Orientului Mijlociu.

Conferința a analizat între altele și statutul religios al Orașului Sfânt — Ierusalimul.

*

— Patriarhul Elias II al Georgiei a vizitat luna trecută Elveția, unde a avut întâlniri cu reprezentanți ai Bisericilor creștine din această țară și cu lideri ai mișcării Ecumenice.

Într-o conferință de presă ținută cu acest prilej, S. Sa a arătat drumul reformator pe care-l traversează astăzi Georgia și situația Bisericii Orodoxe din această țară.

Biserica Georgiei are în prezent două Academii Teologice la Tbilisi și Kutaïsi, precum și 6 seminarii teologice pentru pregătirea clerului și un Institut pentru formarea teologică a laicilor.

*

— Moaștele Sf. Mucenic Pantelimon, aflate la mânăstirea cu același nume din Sf. Munte Athos au fost aduse la Moscova pentru a fi venerate de către credincioșii ruși.

În timp de o lună și jumătate, cât au rămas aici, ele au fost expuse spre venerare la mai multe biserici din Moscova și prin fața lor s-au perindat câteva sute de mii de credincioși.

*

— Guvernul grec a criticat intenția unor parlamentari turci care cer ca celebra biserică Sf. Sofia din Constantinopol, actualmente muzeu, să fie redată cultului și să redevină din nou moscheie.

Măreața biserică a Sf. Sofii, după căderea Constantinopolului în 1453, a devenit moscheie până în anul 1935 când Kemal Atatürk, părintele Turciei moderne, a transformat-o în muzeu.

Guvernul turc a declarat că zvonul acesta este doar „o speculație neconfirmată".

*

— Proiectata vizită a Papei în Franța în această lună a stârnit în rândul francezilor numeroase controverse.

Sute de persoane romano-catolice au cerut ștergerea din evidențele parohiale și implicit renunțarea la botezul primit, iar unele organizații au criticat risipa de bani, din fondul municipalității și a statului francez, investiții în pregătirea vizitei.

Sanctitatea Sa va participa la Reims la festivitățile prilejuite de împlinirea a 1 500 de ani de la primirea botezului de către regele Clovis al francilor.

*

— Arhiepiscopul Hrisostomos, primatul Bisericii Ciprului, a protestat energic împotriva acțiunii de vânzare a unei biserici monument istoric datând din secolul al XII-lea, aflată pe teritoriul Ciprului de Nord, ocupat de către turci.

Arhiepiscopul a calificat acest lucru ca „un act de sacrilegiu" și a condamnat această acțiune imobiliară în care este implicată o firmă engleză ce a făcut demersurile în vederea vânzării acestei biserici închinate Maicii Domnului.

În regiunea controlată de turci mai multe biserici au fost vândute sau au fost transformate în grajduri, cinematografe sau săli de sport.

*

— Mike Flanigan, un pastor baptist din Texas, a fost exclus din congregație pe motivul că s-a convertit la... iudaism! El și-a întemeiat o comunitate proprie din care fac parte 20 de familii, toate provenind din creștini neoprotestanți și care, renunțând la creștinism, observă toate prescripțiile Legii mozaice inclusiv tăierea împrejur.

*

— Al 9-lea Congres Ortodox al Europei Occidentale va avea loc între 1—3 nov. a.c., în localitatea Saint Laurent sur Séure din Franța și va avea ca temă „Întrebări astăzi — soluții ortodoxe".

*

— Cimitirul Comunității grecești din insula Halki (Turcia) a fost profanat din nou de către persoane necunoscute. Actele de vandalism împotriva populației grecești din Turcia s-au intensificat în ultima perioadă fiind întreținute de diverse organizații de orientare ultranaționalistă.

Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartholomeos I a protestat energic împotriva acestor acte, iar într-un interviu acordat pentru prima dată unui ziar turc a arătat că speră ca relațiile dintre populația ortodoxă și cea musulmană din Istanbul să reintre pe făgașul lor normal.

Arhid. Visarion Bălțat

ANUNȚ

Anunțăm pe onorații colaboratori ai publicației „Telegraful Român" că este de dorit ca materialele trimise pe adresa redacției, spre a fi publicate, să îndeplinească următoarele condiții:

- **— să fie dactilografiate;**
- **— să respecte normele în vigoare ale ortografiei limbii române;**
- **— să fie corectate;**
- **— să nu depășească maximum 2—3 pagini dactilografiate.**

Vă mulțumim,
Comitetul de redacție

Semnalăm... Semnalăm...

● În editura Fundației „Andrei Șaguna" din Constanța a apărut cartea d-lui conf. univ. dr. Gheorghe Dumitrașcu, LOCALITĂȚI, BISERICI ȘI MÂNĂSTIRI ROMÂNEȘTI ÎN DOBROGEA PÂNĂ LA 1878 (Constanța, 1996, 230 p.), cu un *Cuvânt înainte* de **Dr. Antonie Plămădeală,** mitropolitul Ardealului. E o carte mai mult decât necesară pentru istoria creștină și românească a Dobrogei. Se prezintă monografia fiecărei localități, pe scurt dar cu informații bogate din autori români și străini. Se dau informații despre toponime, știri despre populație în diferite epoci istorice, știri despre biserici cu apeluri dese la surse istorice despre fiecare din datele prezentate, despre ctitori, preoți, etc. Nu lasă neamintite nici localitățile românești aflate astăzi în Bulgaria și nu omite bisericile creștine din Dobrogea secolelor III—XII.

Pentru istoria Dobrogei va fi o carte de referință.

● Editura „Oastea Domnului" din Sibiu a publicat ed. a VI-a din cartea părintelui Iosif Trifa: CE ESTE OASTEA DOMNULUI? (Sibiu, 1996, 258 p.). Colegiul de editură prefațează cartea mai ales cu intenția Oastei Domnului — reușită — de a reactualiza în cel mai autentic spirit ortodox mișcarea inițiată la Sibiu de preotul Iosif Trifa. Prefața reproduce texte din programul duhovnicesc al părintelui Trifa, limpede și convingător că intenția lui a fost aceea de a întări Ortodoxia și a descoperi căi noi de trăire și exprimare a ei.

Iată o parte din prefață, plină de citate din convingerile părintelui Trifa: *„Despre Sf. Biserică* — spune părintele Trifa — *cred că e de prisos să vorbesc mai pe larg. Eu însumi, cel ce scriu această carte, sunt un slujitor al Bisericii lui Hristos. Fiecare creștin știe ce este Biserica; știe cu ce daruri și chemări sfinte este înzestrată și însărcinată. Biserica administrează cele Șapte Taine, puse spre întărirea și mântuirea sufletelor: Taina Sf. Botez, Sf. Mir, Sf. Cuminecătură, Mărturisirea (Pocăința), Preoția, Nunta și Maslul" (în ediția aceasta, la pag. 81).*

Deci, pentru Părintele Iosif, Sfintele Taine nu sunt simboluri, ci realități harice și mântuitoare. Apoi, Părintele subliniază datoria credincioșilor de a trăi conștient lucrarea acestor Taine: „Dar nu e destul că cineva cunoaște Biserica, ci trebuie să se și întărească cu darurile pe care le administrează ea. [. . .] Biserica este — și trebuie să fie — o Biserică vie, o Biserică învățătoare și luptătoare contra răutăților și păcatelor" (în ediția aceasta, la pag. 81 și 82).

Părintele Iosif continuă cu o precizare, valabilă pentru întreaga sa operă și pentru misiunea Lucrării pe care a întemeiat-o: „Ținem, aici, să spunem că Oastea Domnului nu se amestecă în lucrurile încredințate numai preoților și Bisericii. Ea lucrează în cadrele așa-numitului «Apostolat laic». Noi dăm un mare ajutor preoților și Bisericii, iar, în schimb, preoții vrednici și înțelegători ne dau și ei sprijinul lor. În fruntea celor intrați în Oastea Domnului, avem mulți preoți vrednici, care — în biserică și afară de biserică — «înrolează» și «instruiesc» mereu sufletele pentru lupta cea mare a mântuirii sufletești" (în ediția aceasta, la pag. 82).

Preoției sacramentale îi revine partea liturgică, cultică, pe care mirenii nu o pot practica, decât prin trăire.

● Pe Traian Dorz l-am cunoscut în momentele în care, înainte de 1989, încerca să refacă Oastea Domnului. L-am introdus și la P.F. Patriarh și lucrarea lui s-a bucurat de apreciere și încurajare. Editura „Oastea Domnului" din Sibiu i-a adunat într-o carte, versuri și proze scurte de un foarte frumos conținut artistic și pastoral. E vorba de: Traian Dorz: LOCURILE NOASTRE SFINTE (1995, 90 p.). Cartea are un subtitlu care spune totul despre conținut:

Sfintele momente
Printre monumente,
Poezii și ilustrații
Eseuri și meditații.

Traian Dorz știa să scrie pentru popor și, tot scrisul său e simplu și îmbietor, plin de metafore ușor accesibile și mereu didactic.

Un cuvânt de apreciere din partea Părintelui Stăniloae deschide cartea prezentând-o astfel prin autoritatea sa teologică ca pe o carte bună. **Locurile noastre sfinte** sunt bisericile de lemn, tablourile votive (Neagoe Basarab din biserica de la Curtea de Argeș), masa tăcerii, coloana și poarta lui Brâncuși, crucea de pe Caraiman, peștera lui Daniil Sihastru de la Putna, biserica din Densuș, poarta cetății din Alba Iulia, catedrala din Timișoara, mânăstirea Dragomirna ș.a., locuri care vorbesc de la sine și arată cât de mult a fost legat autorul de ele. Ilustrațiile sunt de bună calitate și hârtia cretată, pe măsura textului și a ilustrațiilor.

O carte bună și folositoare.

● Am primit de la Chișinău, două volume mari: Alexei Mateevici: **OPERE,** vol. I, **scrieri în limba română,** și vol. II, **scrieri în limba rusă.** Ambele ediții critice au fost realizate de Ion Nuță, Efim Levit și Sava Pânzaru (ed. Știința, 1993, vol. I, 623 p., vol. II, 724 p.).

Volumul I se introduce printr-un text al lui A. Mateevici, extrem de grăitor, mai ales acum când unii din Basarabia nu știu ce limbă vorbesc: româna sau moldoveneasca! Unii ajung chiar la absurditatea de a socoti că ar exista două limbi.

Iată textul lui Mateevici: **„Trebuie să știm de unde ne tragem căci altfel suntem niște nenorociți rătăciți. Trebuie să știm că suntem români, strănepoți de-ai romanilor, și frați cu italienii, francezii, spaniolii și portughezii. Aceasta trebuie să le-o spunem și copiilor și tuturor celor neluminați. Să-i luminăm pe toți cu lumina dreaptă".**

Fără alte comentarii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 octombrie

nr. 37—38

1996

SFÂNTUL SAVA ÎN CONTEXTUL REPERELOR PALEO-CREȘTINE DIN ZONA BUZĂULUI

I.

Configurația geografică și cea spirituală a zonei Buzăului a înlesnit de timpuriu apariția și găzduirea unor fenomene creștine cu totul deosebite. Ea concurează sau, în orice caz, se înscrie cu deplină îndreptățire printre cele câteva zone deosebit de propice și atractive pentru retragerile spirituale în vederea căutării desăvârșirii, în grup sau în îndrăzneli anahoretice.

În spațiul est-carpatic asemenea refugii „la liniște" au fost în părțile Neamțului, la Secu, Sihăstria, Sihla, Agapia și Văratec, iar mai sus, în Bucovina, tot lângă sau în munți, Voronețul, Humorul, Sucevița, Rarăul și Putna, iar ceva mai între coline blânde Dragomirna și, mai jos, Probota și Râșca.

În spațiul sud-carpatic s-au întemeiat Ghighiul, Zamfira, Suzana, Cheia și, mai spre vest, Curtea de Argeș, Turnu, Stănișoara, Govora, Polovragi, Hurezi, Motru și Tismana.

În Transilvania sute de schituri au adăpostit mai degrabă anahoreți, decât cenobiți, printre ele Mânăstirea lui Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus având probabil o obște mai mare, cu viață de obște.

Despre toate așezările monahale, cunoscute, se știe că s-au zidit pe locuri de așezări monahale mai vechi. Acest lucru ți se spune în aproape toate mânăstirile. Și nu mi se pare deloc improbabil. Mânăstirile lui Ștefan cel Mare s-au clădit pe o tradiție deja existentă din timpuri imemorabile. Profesorul I. G. Coman, buzoian, presupune, de pildă, că mânăstirea Berca din părțile Buzăului ar putea veni din adânc de istorie, din secolul IV.[1]

Tot în părțile Buzăului a venit ca misionar **Audius,** exilat de împăratul Constantiu II, și a întemeiat aici mânăstiri.[2] Despre aceasta scrie Sf. Epifanie de Salamina[3] care se declară impresionat de viața lor monahală. Regiunea e plină de urme străvechi în munții Buzăului și în munții Vrancei, un **„mic Athos al Țării Românești"** cum se exprimă un cercetător.[4]

Datele despre locuri și oameni cu nume cunoscute (ex. Peștera lui Iosif, Vârful lui Martirie etc.), peșteri și sihăstrii, au fost în ultima vreme identificate și au intrat definitiv în patrimoniul istoriei spiritualității românești. În privința aceasta studiile prof. Emilian Popescu,[5] Pavel Chihaia[6] și mulți alții,[7] printre aceștia și Ioan G. Coman,[8] au descifrat secolul al III-lea și începutul celui de al IV-lea, descoperind în părțile Buzăului o spiritualitate creștină foarte veche. Istoricii au stabilit că numele de **Caucaland,** în care s-a localizat un creștinism timpuriu, s-a dat munților Buzăului.[9]

Situații asemănătoare sunt cunoscute din aceeași epocă în toată Scithia Minor, unde în sec. III era un episcop Evanghelicus și sunt cunoscute și nume de preoți (ex. Bonosus) și chiar personagii cu nume mari în istoria creștină și nu numai a românilor, precum Sfântul Ioan Casian și Sf. Gherman, Dionisie Exiguul, toți trei din Dobrogea. Pe Sf. Gherman din Dacia Pontică Sfântul nostru Sinod l-a canonizat la propunerea noastră.

Toate acestea ne spun că în Gothia (Romana), deci în părțile Buzăului de astăzi și în împrejurimi în secolul al IV-lea, creștinismul pătrunsese adânc. Statutul Gothiei de **foederati,** acordat de Împăratul de la Bizanț, ar fi trebuit să extindă și aici urmările Edictului de la Milan (313), ceea ce de altfel Împăratul le ceruse goților: să acorde libertate creștinilor.

Istoricul Socrate[10] spune că goții barbari au năvălit pe teritoriul roman, **„dar grija împăratului pentru Biserică n-a încetat".** Prof. Emilian Popescu arată că încă din secolul al III-lea, printre autohtoni, existau creștini care vor avea chiar un episcop, Teofil, acela care a participat la primul Sinod ecumenic (325). Tot Socrate spune că acest Teofil ar fi fost predecesorul și învățătorul lui **Ulfila,** lector (citeț) ajuns mai apoi episcop (înainte de 336), hirotonit de Eusebiu de Nicomidia la Constantinopol, cunoscut îndeosebi ca traducător al Bibliei în limba goților, suferind și persecuții care i-au adus numele de **Mărturisitorul.**[11]

Despre Ulfila (Wulfila, Urfilas) găsim știri la Cassiodor și Iordanes, la Sozomen, Socrate și Teodoret. Și el ar fi fost descendent al unei familii din Capadocia, deportată în Gotia și asimilată. Tot în această vreme au suferit martiriul Ina, Rhema și Pina.[12]

După Ulfila în Gothia a propovăduit Audius, de care am amintit mai înainte, de pe vremea căruia ar fi rămas în zonă și primele mânăstiri. Pentru ceea ce urmărim noi aici, este irelevant faptul că și Ulfila și Audius erau arieni sau semiarieni. Important e că erau creștini, că desfășurau o activitate organizată și că aveau chiar opinii subtile care îi diferențiau de alții, ceea ce e desigur normal într-o vreme în care în Orientul Mijlociu scriau capadocienii. „Barbaria" din Gothia Romana nu erau exact ceea ce credem noi a fi însemnat cuvântul pe vremea aceea, precum nici **paganus** nu însemna **ateu** ci, mai întâi sătean, om de la țară, iar mai apoi închinător la zei, dar ca la entități spirituale, transcendente.

Această succintă trecere în revistă a vieții de la nord de Dunăre, spre și în zona Buzăului, n-a urmărit altceva decât să prezinte contextul în care a apărut și a fost martirizat în părțile Buzăului Sfântul Sava, zis Gotul.

O primă observație: zona nu era cu totul păgână. Creștinismul nu era subteran. El făcea chiar obiect de reglementare în tratatele dintre Bizanț și Gothia constituită la nordul Imperiului.

A doua observație: Creștinii mai erau totuși persecutați. Să nu uităm că goții erau de curând sosiți din regiuni răsăritene și nordice care abia ieșeau din barbarie. Nu veneau din universități, colegii și laboratoare. Îi persecutau pe cei care nu erau de o religie cu ei, nu pentru că ei înșiși nu ar fi avut nici o religie. Astfel de persecuții se vor mai petrece și în Evul Mediu. Ce va fi Inchiziția? Și chiar protestantismul pretins liberal, va debuta cu o condamnare la moarte. Calvin îl va arde pe Miguel Servet. Să tragem de aici concluzia că mai erau încă barbari și inchizitorii și Calvin?

În istorie, astfel de zvârcoliri în ceas de moarte nu sunt surprinzătoare. Așa a fost și persecuția lui Atanarich, după anul 348. În primul rând ea demonstrează că existau atâția creștini, cât să îngrijoreze pe conducătorul got rămas credincios tradițiilor neamului său turanic. Sunt cunoscute în epocă și nume de preoți: Sansala și Guthicas. Prof. Emilian

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului

1 Ioan Gh. Coman, **Elementele de continuitate spirituală geto-daco-romană și creștină în regiunea râului Musaios — Buzău după mărturii patristice și arheologice,** în vol. „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților", sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, vol. I, Buzău, 1983, p. 242.

2 Pr. prof. I. Rămureanu, **Mișcarea udienilor în Dacia Pontică și Nord-Dunăreană** (sec. IV—V) în rev. B.O.R. XCVI, nr. 9—10, 1978, p. 1053—1070, cf. „Spiritualitate și istorie . . .", p. 243.

3 **Panarion sau împotriva tuturor ereziilor** P.G. 41, 372 B.

4 Al. Mironov, **Străveche, Țara Buzăului,** cf. I.G. Coman, **loc. cit.,** p. 244.

5 **Inscripțiile din sec. IV—XIII, descoperite în România,** București, 1976.

6 **Date noi despre bisericuțele rupestre din Munții Buzăului,** în „Glasul Bisericii", nr. 5—6, 1974.

7 I. Dragomir și Silviu Sanie, Radu Vulpe, V. Damboceanu, Al. Mironov, etc.

8 V. studiul citat mai sus, dar mai are și altele.

9 Izvoare la I. Gh. Coman, **loc. cit.,** p. 245.

10 **Historia ecclesiastica,** I. 18.

11 M. Păcurariu, **Creștinismul daco-roman la nordul Dunării în sec. IV,** în „Mitropolia Ardealului", XVII. 3—4, 1972, p. 193.

12 Cf. Emilian Popescu, **Creștinismul în eparhia Buzăului, până în secolul al VII-lea,** în vol. „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților", **cit., supra,** p. 259 și urm.

Sf. Cuvioasă PARASCHIVA

— 14 octombrie —

Între sfinții și bineplăcuții lui Dumnezeu care au odrăslit din neamul nostru românesc sau își au sfintele lor moaște în țara noastră, strălucește ca un soare luminos cu raze de aur, numele și prăznuirea Sf. Cuv. Maicii noastre Paraschiva, cinstită după cuviință de întreaga ortodoxie în fiecare an la 14 octombrie.

Grecii o numesc „Paraschevi", neamurile slave o numesc „Sfânta Petka" iar românii îi spun Sf. Paraschiva sau Sfânta Vinere, fiind cunoscută în popor și ca Vinerea Mare.

Numeroase biserici de pe cuprinsul țării noastre îi poartă numele având-o de patroană, numai în Transilvania sunt aproape 82 de biserici închinate ei, multe creștine îi poartă cu evlavie numele iar Biserica o cinstește ca pe „un turn al credinței" și ca „pe Sfânta folositoare celor ce sunt întru nevoi".

Istoriografia bisericească ne relatează că Sf. Paraschiva era din spița noastră, născându-se în localitatea Epivat așezată pe malul Mării Negre (astăzi Capul Caliacra), într-o familie de vlahi înstăriți.

Avea un frate cu numele Eutimie care mai târziu a devenit episcop de Madita în Asia Mică.

Cuvioasa Paraschiva de mică a urmat lui Hristos, îndeletnicindu-se cu rugăciunea, postul și privegherea, făcând în același timp numeroase acte de milostenie față de cei săraci și nevoiași din jurul său.

Mânată de dorul de desăvârșire a plecat la Constantinopol închinându-se la sfintele locuri din Capitala Imperiului Bizantin, apoi s-a îndreptat spre locurile sfinte stabilindu-se într-o mânăstire de fecioare de pe malul râului Iordan. După o petrecere în sfinte nevoințe, s-a hotărât să revină în locurile sale natale și întorcându-se a viețuit până la moartea ei, destul de timpurie, într-o mânăstire pe care o întemeiase în satul său Epivat.

După trecerea ei la cele cerești, creștinii i-au îngropat Sfântul său trup iar după câteva sute de ani au fost descoperite în chip minunat și așezate în loc de cinste, în biserica ridicată chiar în casa unde s-a născut sfânta. Sfintele ei moaște au făcut nenumărate minuni și au fost alinare multor suflete bântuite de boli, necazuri și năluciri diavolești.

Împăratul Ioniță Asan, al românilor și bulgarilor a luat Sf. moaște ale Cuv. Paraschiva și le-a pus cu mare pompă în biserica mitropoliei din Târnovo. Sf. Eftimie episcopul Târnovei a fost cel care a rostit panegiricul în cinstea sfintei, panegiric ce se păstrează până astăzi, în care a lăudat curăția și sfințenia vieții ei, virtuțile și mărimea sufle-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Dumitru Visarion Bălțat

DUBITO ERGO SUM

Cioran spune că o civilizație începe în mit și se sfârșește în îndoială. Dintr-un anumit punct de vedere, nici mitul, nici îndoiala nu reprezintă un criteriu sigur în evaluarea, analiza, înțelegerea unui lucru. Aceste două fenomene pot fi opuse unul celuilalt, dar ele sunt mai ales complementare. Mitul, legenda, nu exclud adevărul numai că în ele nu știi exact cât adevăr este și unde este.

Îndoiala de asemenea nu exclude adevărul necesarmente, deși uneori pare să o facă. Pe de altă parte, mitul poate genera cu ușurință îndoiala în timp ce și aceasta din urmă poate deveni mit.

Ele pot însă fi și în relație de opoziție deoarece îndoiala se poate întoarce și împotriva mitului.

Dar dacă mitul ridică unele semne de întrebare când e vorba de a fi considerat un criteriu valid de evaluare, analiză și înțelegere, îndoiala ridică și mai multe. Pentru a realiza aceasta și mai bine e de ajuns a ne imagina ce fel de societate ar fi aceea în care mitul ar fi luat drept normă de gândire și de viață comunitară, și o societate în care îndoiala ar deveni norma fundamentală de gândire și viață.

Concluzia n-ar fi greu de tras: mitul ca temelie de gândire și viață ar putea da naștere unei societăți ai cărei membri se raportează la mit prin credință și acceptare (prin credință) a unui anumit set de valori pe care acesta le propune, în timp ce îndoiala ca unică normă în viață nu poate menține o comunitate împreună, nu este creatoare de relație. Așadar, însăși deviza **Dubito ergo sum** trebuie pusă sub semnul îndoielii.

De fapt lucrul acesta este subînțeles și din însuși textul lui Cioran. Când spune că „o civilizație se naște în mit și se termină în îndoială, înțelegem că mitul începe ceva, are un caracter creativ, deci, pozitiv, în timp ce îndoiala pune capăt societății, are un caracter destructiv, deci negativ; catastrofa, pericolul, riscul nu stă în mit, ci în îndoială. În acest sens a pune îndoiala sub semnul îndoielii e o necesitate.

Dictonul care zice că îndoiala e zeița filosofiei este relativ nou ca filosofie în istoria civilizației umane. Și chiar dacă îndoiala ca atitudine umană a existat dintotdeauna, la rang de filosofie ea a fost ridicată numai de la Descartes încoace, de la începutul așa-numitei ere a rațiunii. Pentru că s-a spus **Cogito ergo sum**, s-a spus apoi **Dubito ergo sum,** axiomă de care e legat dictonul despre îndoială ca zeiță a filosofiei.

Dar dacă axioma carteziană **Cogito ergo sum** care stabilește criteriul fundametal pentru o definiție și o înțelegere a ființei umane, precum și parafrazele sale de mai târziu **Credo ergo sum** (Kierkegaard) sau **Amo ergo sum** (Dostoievski) pot constitui o fundație validă pentru construirea unei societăți prin aplicarea lor totală în gândire și în viață, nu același lucru se poate spune și despre **Dubito.**

Din acest punct de vedere, deși **Dubito** apare datorită lui **Cogito** și s-ar părea că acestea două sunt complementare, ele sunt de fapt antagoniste.

Cum am menționat mai sus, mitul cere credință și acceptare a valorilor ce el le propune, prin credință. **Cogito** însă nu exclude credința care la nivel de relații interumane se numește încredere.

În felul acesta stând lucrurile, raportul între mit și îndoială devine unul între credință și îndoială.

Credința poate fi definită în multe feluri. O interesantă definiție însă o dă Sf. Pavel: Ea este încredințarea lucrurilor nădăjduite și dovedirea celor nevăzute (Evrei 11, 1). Cu alte cuvinte, credința este un sens înnăscut, o convingere interioară, o intuiție fermă despre

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. Theodor Damian

Poemul viei

Îți împrăștie vântul de toamnă
Frunzele roșii,
Ploaia te despoaie de podoaba
de nuntă
Ca pe un mucenic dezbrăcat de
haine,
Pregătindu-te de martiriul
frigului.
Goală, osoasă, scheletică vie
Rămâi smerită, gata să te lupți
cu gerul.
Înainte de martiriu
Dai toamnei rodul tău,
Boabe de chihlimbar,
În care se străvăd pe rând:
Pelicanul, Mielul și Păstorul,
Ihtis și Porumbelul,
Grâul și Strugurele Vieții.
Trepte de aur în Vinul ce unește
Via de-aici cu Făcătorul Viei,
Rănile Mielului sângerând peste
Cosmos.

Pr. D. Ploscaru

O convorbire cu PETRACHE LUPU

În ziua de 14 decembrie 1994 a trecut la cele veșnice Petre Gheorghe Preda Lupu, zis Petrache Lupu, cu prohodirea a 12 preoți, în frunte cu Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, la vârsta patriarhală de 87 ani, în satul Maglavit din jud. Dolj.

Ciobanul Petrache Lupu, care până în iulie 1935 fusese surd și aproape mut, s-a învrednicit din partea lui Dumnezeu să fie însănătoșit și ales vas al Lui ca să-I poarte un mesaj adresat oamenilor, ca oarecând profeții din Vechiul Testament, de a se întoarce către Dumnezeu, de a nu mai face fapte rele, de a se iubi, de a se pocăi, de a se ajuta unii pe alții, de a nu mai lucra sărbătorile și de a merge la biserici. Cuvântul lui inspirat a trezit atunci multe suflete, fiind un fenomen religios unic petrecut pe pământul românesc. Chemarea sa profetică a fost întărită de Dumnezeu prin numeroase minuni ce s-au petrecut la locul teofaniei, la „buturugi", în lunca Maglavitului, unde el păștea oile sătenilor, minuni care au fost relatate în numeroase publicații din vremea respectivă. Personal am cunoscut cazul unui fost căpitan invalid, orb din primul război mondial. din Pitești, care și-a recăpătat vederea la Maglavit.

S-au purtat atunci discuții, în special în presă, și s-au afirmat păreri diferite în legătură cu fenomenul de la Maglavit. Și-au spus cuvântul teologi ai vremii, ca Pr. Prof. Ion Mihălcescu, ajuns Mitropolitul Irineu al Moldovei, Pr. Prof. D. Stăniloae, Nichifor Crainic, ca și oameni de știință, cum a fost prof. dr. Gh. Marinescu și care a publicat atunci lucrarea **Lourd și Maglavit,** care au căutat să explice cazul de la Maglavit ca un fenomen al revelației divine. În cuvântul său, Petrache Lupu **prevestea venirea unor zile grele, dacă oamenii** nu se vor îndrepta moral. Într-o toamnă, va cădea pe pământ o stea care va arde cu foc la răsărit și la apus și la mijloc vor fi cărbuni și jar, și vor veni dureri grele, care nu vor fi înlăturate dacă lumea nu se va trezi moral.

În general, oamenii au căutat să-și ducă viața lor tot în mod obișnuit ca până atunci, considerând cazul de la Maglavit ca o curiozitate bună pentru cei creduli de minuni.

Din august 1944 avea să cadă peste țara noastră steaua comunistă, care a adus focul războiului în răsărit, în Basarabia, și în Apus, în Ardeal, iar peste tot focul cărbunilor aprinși ai stăpânirii comuniste timp de 45 de ani.

În istoria poporului român, perioada comunistă a fost un eveniment cu grele urmări, și el ne-a fost prevestit de Dumnezeu că ar fi putut fi înlăturat dacă ar fi fost urmat de o trezire morală generală ca a ninivitenilor din Biblie.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. Ionescu

Sfântul Sava în contextul reperelor paleo – creştine din zona Buzăului

(Urmare din pag. 1)

Popescu avansează şi ideea unor Choreepiscopi. E cunoscut unul cu numele Goddas. Nu mi se pare deloc exclus. Dacă erau preoţi, aceştia erau hirotoniţi de episcopi, poate din alte părţi, dar de ce nu şi locali?

Cam în aceeaşi vreme, sec. IV, au fost martirizaţi şi Zotikos, Atalos, Kamasis şi Filippos, poate chiar în timpul regelui got Atanarich (378—380) şi poate tot în părţile Buzăului, de unde au fost duşi apoi la Niculiţel, în Dobrogea. De altfel tot în Dobrogea au fost duse şi moaştele Sf. Sava. Lui Athanarich i s-a zis: **„irreligiosus et sacrilegus judex Gothorum"**.[13]

În acest context istoric şi geografic se situează martiriul Sfântului Sava. Se păstrează **Actul martiric**, evident cu mai multe date religioase decât istorice propriu-zise, cum erau alcătuite majoritatea **Actelor martirice**, dar din când în când se fac referiri şi la unele date istorice.[14] Sfântul Sava locuia într-un sat cu populaţie etnică locală daco-romană. Era ortodox. Aşa reiese din **Actul martiric**.[15]

Ştirile despre Sfântul Sava sunt puţine. Ele se află în **Scrisoarea Bisericii din Gothia către Biserica din Capadocia**,[16] scrisoare care este de fapt **Actul său martiric**,[17] şi în două **Scrisori** ale Sfântului Vasile cel Mare, nr. 164 şi 165.[18]

Sf. Sava a fost înecat în apa Buzăului în anul 372 la 12 aprilie în a cincea zi de Paşti, având atunci 38 de ani. Prof. Mircea Păcurariu crede că Sf. Sava putea fi rudă cu Iunius Soranus, acesta fiind tot capadocian. Preotul Sansala a fost martor la martirizarea Sf. Sava. Cele două scrisori ale Sf. Vasile sunt scrisori de mulţumire, adresate episcopului Ascholui al Tesalonicului, dar Mircea Păcurariu crede că de fapt ele au fost adresate lui Vetranion, după cum reiese din cuprins.[19]

Prof. I. Gh. Coman emite ipoteza că Sf. Sava nu era got, ci unul din urmaşii prizonierilor aduşi de goţi cu un secol în urmă din Capadocia, **„Gotul"** fiind un simplu calificativ geografic al locului propovăduirii şi al martiriului. Aşadar putea fi un **daco-roman de origine capadociană, ori un capadocian trimis de mai mult timp în Dacia nord-dunăreană prin Episcopia de Tomis sau arhiepiscopia de Tesalonic, unde se afla în mod sigur un centru de antrenament misionar, precum reiese din Scrisoarea 164 a Sf. Vasile cel Mare**[20].

Şi Mircea Păcurariu optează pentru versiunea originii capadociene a Sf. Sava.[21] Tot pentru această versiune optează şi Gabriel Cocora.[22] Despre Sava Gotul a scris şi Dr. Nestor Vornicescu.[23]

Că presupunerea e plauzibilă, reiese şi din aceea că în aceeaşi vreme a propovăduit, în aceleaşi locuri, şi un alt misionar capadocian, Eutihie, care a suferit ca şi Sf. Sava moarte martirică. Guvernatorul Junius Soranus de la Tomis a trimis oameni în Gothia ca să aducă moaştele sfântului Sava, probabil la el la Tomis şi, de acolo, le-a trimis în Capadocia.

În legătură cu această cerere a Sfântului Vasile de a i se trimite moaştele, putem face două presupuneri. Una ar fi aceea că Sf. Sava era capadocian şi era cunoscut ca atare. A fost readus acasă. Mai puţin plauzibilă ar fi a doua: că lumea creştină era în căutare de moaşte de martiri, deoarece acestea s-ar fi împuţinat datorită climatului nou de libertate constantiniană. Am văzut însă că, numai în spaţiul Buzăului au fost şi alţi martiri şi, desigur, nu au fost singurii. Că moaştele erau căutate, e în afară de orice îndoială, dar alegerea lor avea şi motivaţii locale, legate de origine.

Iată de ce, când am ajuns episcop al Buzăului (1980), cu asemenea argumente istorice, am introdus încetul cu încetul în locul sintagmei **„Sava Gotul"**, cea mai sigură de **„Sava de la Buzău"**.

Am schimbat numele înscris în lemn pe uşa de la intrarea în palatul episcopal, înlocuindu-l cu **„Sava de la Buzău"**, cu ajutorul unui elev priceput în lucrări în lemn, de la Seminarul de la Buzău. Încep să cred din ce în ce mai mult că am făcut bine, şi nu numai dintr-un oarecare „patriotism local", ci şi cu o anumită intuiţie că restabileam un adevăr. De altfel haghiografiile urmează ambele apelative: Casian Romanul (ar trebui să-i zicem Românul), dar şi Paisie de la Neamţu (nu de la Poltava, nici „ucraineanul"), Nicodim de la Tismana (nu din Serbia), Sf. Parascheva de la Iaşi, nu din sudul Dunării, Vasile de la Poiana Mărului (nu din Rusia).

Acum Sfântul Sava a intrat şi în calendar ca **Sava de la Buzău.** La vremea respectivă am făcut o cerere la Sfântul Sinod în acest sens şi a fost aprobată.

Şi Părintele Stăniloae care, înainte de a fi dogmatist avea formaţie de istoric, a apreciat că **„O istorie a spiritualităţii din ţinutul Buzăului ar putea să pornească, întemeindu-se pe o ştire sigură, de la corespondenţa Sf. Vasile cel Mare cu episcopul Betranios al Tomisului, în care vestitul arhiepiscop al Cezareei Capadociei cerea lui Betranios să-i trimită osemintele martirului Sava şi ale însoţitorilor lui, veniţi ca misionari din ţinuturile păstorite de el** (id est: Capadocia, n.n.) **şi înecaţi de goţi în râul Buzăului"**.[24]

Ceea ce e important de reţinut din toate relatările despre martiriul Sf. Sava, e şi faptul că în nordul Dunării exista în secolul IV o viaţă creştină aproape înfloritoare. Existau preoţi şi cântăreţi. Probabil şi episcopi. Despre Sf. Sava se ştie că era cântăreţ de psalmi la o biserică de sat, şi că sărbătoarea Învierii se serba acolo şi în alte părţi cu fast. El ar trebui să fie patronul ceresc al cântăreţilor de strană, o profesiune şi o misiune care nu numai că înfrumuseţează slujbele, ci face şi dogmele şi învăţăturile mai accesibile inimii prin cântare. Amintindu-ne de Sf. Sava de la Buzău, omagiem cu acest prilej şi o profesiune şi o slujire „mică" în Biserică, dar mare prin poarta de frumos şi emoţie pe care o deschide spre încăperile cerului.

Tata a fost cântăreţ de biserică!

13 Cf. Dr. Petre Diaconu, **Din nou despre martirii de la Niculiţel**, în „Spiritualitate şi istorie la Întorsura Carpaţilor", Buzău, 1983, vol. I, p. 278—283.

14 Actul martiric al Sf. Sava la H. Déléhaye, S. J. **Saints de Thrace et de Mesie in Analecta Bolandiana**, t. XXX, 1912, p. 216. şi urm.

15 Cf. prof. Emilian Popescu, **op. cit.**, p. 273.

16 Tot la H. Déléhaye, **idem**, t. XXXI, 1912, p. 216—221.

17 Actul martiric a fost publicat integral în traducere românească de prof. Ştefan Alexe; **1600 de ani de la moartea Sfântului Sava Gotul**, în rev. B.O.R. XC, 5—6, 1972. Tot aici rezumă pe larg şi cele două scrisori ale Sf. Vasile cel Mare.

O povestire a **Actului martiric** mai pe larg, la Mircea Păcurariu, **Creştinismul daco-roman în nordul Dunării în secolul IV**, în „Mitropolia Ardealului" XVII, 3—4, 1972, p. 197—199 şi o bibliografie bogată. M. Păcurariu emite şi ipoteza că Vetranion episcopul Tomisului ar putea fi autorul **Actului martiric**, p. 198. Tot pe larg la istoricul buzoian Gabriel Cocora, în: **Comemorarea împlinirii a 1600 de ani de la moartea martirică a Sfântului Sava Gotul** în rev. B.O.R., XC, 3—4, 1972, p. 288 şi urm.

18 În Vol. **Sainte Basile, Lettres**, t. II, Paris, 1931, p. 97—101.

19 **Op. cit.**, p. 198.

20 I. G. Coman, **op. cit.**, p. 248.

21 **Op. cit.**, p. 199.

22 **Op. cit.**, p. 286.

23 **Primele scrieri patristice în literatura noastră sec. IV—XVI**, Craiova, 1984, p. 38 şi urm. Multe generalităţi şi la Herwig Wolfram, **History of the Goth 1987**, Los Angeles - London, p. 77, 82, 102—109.

24 Dumitru Stăniloae, **Momente din vechea spiritualitate a ţinutului buzoian**, în vol. „Spiritualitate şi istorie la Întorsura Carpaţilor", Buzău, 1983, vol. I, p. 341.

DUBITO ERGO SUM

(Urmare din pag. 1)

împlinirea unor lucruri sperate, încă nerealizate, deci nevăzute, neconcretizate, dar care se materializează, se împlinesc. Credinţa ar putea fi înţeleasă aici ca un fel de speranţă, dar în timp ce speranţa este mai mult o simplă aşteptare a împlinirii unei dorinţe (care se poate realiza sau nu), credinţa depăşeşte speranţa, ea fiind intuiţia, convingerea fermă, înaintea oricărei probe, despre o anumită împlinire sau despre o anumită realitate. De asemenea speranţa poate fi înţeleasă ca având de-a face cu o anumită împlinire, în timp ce credinţa este fundamentul însuşi al speranţei. Dacă nu crezi în ceva ce se poate materializa, nici nu speri într-o împlinire.

Când Sf. Pavel spune despre credinţă că este adeverirea celor nădăjduite şi dovada celor nevăzute, el se referă nu la adeverire ca dovadă exterioară, ci în primul rând şi în mod special la una interioară care ţine de subiect, de persoană, se referă la acest sens interior, ferm despre existenţa unui anumit lucru, în baza căruia sau căreI convingeri omul îşi întemeiază gândirea şi viaţa, un mod de a fi.

Deci dacă credinţa este un fel de certitudine interioară despre un anumit lucru (dacă lucrul este demonstrabil exterior, concret, imediat, nu mai este obiect al credinţei), îndoiala este incertitudine despre un anumit lucru. O permanentizare a credinţei nu poate duce la desintegrare, şi avem multe exemple de acestea în istoria societăţilor şi civilizaţiilor umane în istorie, în timp ce o permanentizare a stării de incertitudine duce la boală psihologică, la degradare, la distrugere, şi aceasta se întrevede şi în asumpţia lui Cioran din fraza citată. Un alt mod de a pune problema ar consta în a face un inventar prospectiv amănunţit cu privire la ce am avea de câştigat dacă am merge pe linia credinţei, şi ce am avea de pierdut, comparat calitativ şi cantitativ cu ce am avea de câştigat dacă am merge pe linia îndoielii, şi ce am avea de pierdut.

În acest aspect al problemei se vede şi lipsa de fundament a zicalei „crede şi nu cerceta", pe nedrept adesea generalizată şi pusă pe seama ideologiei Bisericii, când ea a fost de fapt produsul unei controverse, deci gândită circumstanţial, cauzată de lupta dintre ştiinţele vremii şi Biserică în Evul Mediu, deci cu valoare circumstanţială. O dată ce circumstanţele care au creat-o dispar, ea nu mai este valabilă. De multe ori la o situaţie exagerată se răspunde exagerat, şi aceasta este parte naturală din dinamica luptei, de idei în cazul nostru, dar asta nu înseamnă că exagerarea circumstanţială trebuie să devină normă. V. Frankl spune că o reacţie anormală la o situaţie anormală este comportament normal. Deci în circumstanţele care o creează, zicala, atitudinea este normală, dar nu şi dincolo de ele, de aceea orice aplicare, invocare a ei în alte situaţii este un abuz.

O altă eroare în interpretarea raportului dintre raţiune şi credinţă este legată de controversa medievală celebră **credo ut intelligam** sau **intelligo ut credam** („cred ca să înţeleg" sau „înţeleg ca să cred"). De multe ori această relaţie a fost interpretată ca una de opoziţie, de excludere reciprocă, ca şi cum credinţa şi înţelegerea, raţiunea ar fi incompatibile una cu alta, în timp ce problema adevărată era legată de prioritate: cine o precede pe cealaltă, compatibilitatea şi complementaritatea dintre ele fiind din capul locului asumată.

Aşadar îndoiala, cu greu se poate demonstra că poate fundamenta un real şi autentic mod de a fi. Tot Cioran spune că paradoxul îndoielii este că cel ce se îndoieşte de toate ajunge să se îndoiască de propria sa îndoială. Şi bineînţeles, acesta este sfârşitul.

Dacă gândim serios la multiplele implicaţii sociale şi psihologice ale îndoielii atunci într-adevăr problema merită adâncă şi matură reflecţie. Cu alte cuvinte, A te îndoi ori a nu te îndoi: aceasta este întrebarea!

Sfântul Mucenic CIPRIAN

(2 octombrie)

Biserica Ortodoxă prăznuieşte în fiecare an la 2 octombrie pomenirea Sf. Mucenic Ciprian şi a Sf. Iustina, care împreună au pătimit şi împreună au şi primit cununa cea neveştejită a mucenicieI.

Actele martirice ne arată că Sf. Ciprian a trăit în secolul III al erei creştine în localitatea Antiohia Siriei fiind fiul unor părinţi bogaţi, care de tânăr l-au dat la învăţătură şi la cunoaşterea tainelor religiilor păgâne. A călătorit mult în Grecia, Asia Mică, în Chaldeea şi în Egipt, pretutindeni căutând să pătrundă în misterele vechilor religii idolatre.

A devenit un om înţelept şi priceput şi a început să se ocupe cu magia, fiind recunoscut de către toţi ca un magician desăvârşit. Cu ajuaorul duhurilor celor necurate — ne spun Actele martirice — a reuşit să facă orice magie, încât mulţi îl socoteau a fi un supraom.

Dar într-o zi viaţa tânărului vrăjitor s-a schimbat din temelie.

Un tânăr bogat şi foarte frumos cu numele Aglaid a venit la magul Ciprian şi l-a rugat ca prin vrăjile sale să o facă pe o tânără cu numele Iustina să se îndrăgostească de el.

Iustina însă era creştină şi îşi afierosise sufletul şi întreaga sa viaţă lui Hristos, Dumnezeul cel adevărat.

Magul Ciprian începuse de îndată meşteşugurile sale demonice pentru a se realiza dorinţa tânărului pătimaş. Dar s-a ostenit săptămâni întregi în zadar, pentru că tânăra creştină Iustina prin rugăciunile ei fierbinţi către Mântuitorul Hristos, prin post şi lacrimi a zădărnicit toată lucrarea demonică a magului idolatru.

După ce a cunoscut că meşteşugul său este în zadar, în urma unei convorbiri cu tânăra Iustina care i-a descoperit adevărata credinţă şi puterea mare a Sf. Cruci asupra diavolului şi a slujitorilor lui, Ciprian a simţit în sufletul său părerea de rău pentru viaţa înşelătoare pe care a dus-o mai înainte, şi s-a hotărât să devină şi el creştin.

Şi-a ars în mod public toate cărţile sale de magie, cu care-i înşelase pe mulţi, s-a pocăit cu adevărat, şi-a schimbat în întregime viaţa sa şi în cele din urmă a primit şi Sf. Botez.

După ani de zile petrecuţi în rugăciune şi milostenii a fost hirotonit diacon de episcopul Antim, apoi preot şi zece ani mai târziu a fost ales episcop al unei cetăţi din părţile Antiohiei.

Atunci Sf. Iustina, devenită monahie, a fost rânduită de către episcopul Ciprian egumenă a unei mânăstiri de maici. Întreaga sa viaţă Sf. Ciprian a dedicat-o luptei împotriva vrăjitoriei, a superstiţiilor şi a credinţelor deşarte.

În anii crudei persecuţii împotriva creştinilor, fiind prins Sf. Ciprian, împreună cu Sf. Iustina, au mărturisit cu tărie pe Hristos şi după ce au suferit chinuri groaznice li s-au tăiat capetele în luna octombrie a anului 304, în localitatea Nicomidia. Sfintele lor moaşte după ce au fost luate de nişte corăbieri din Nicomidia, locul unde au fost martirizaţi, au fost duse în Roma, unde se păstrează, o parte din ele, în biserica dedicată lor, până astăzi.

Aşa au înscris o pagină de glorie, de eroism şi de credinţă în veacul de aur al Bisericii lui Hristos, Sf. Cprian şi Sf. Iustina fecioara.

„Ciprian — un mag care a devenit duşman al magiei şi martir al lui Hristos" — îl numea Sf. Grigorie Teologul într-unul din cuvintele sale de laudă la adresa lui.

Şi pentru noi cei de astăzi când mulţi rătăcind din neştiinţă aleargă la diferiţi vrăjitori, la mediumuri, la descântători şi la alte lucruri deşarte, Sf. Ciprian rămâne un model de luptă împotriva tuturor superstiţiilor şi a învăţăturilor greşite şi un memento al poruncii vechi testamentare: „Ascultă, Israele. Domnul Dumnezeul tău Unul este... Să nu ai alţi Dumnezei afară de Mine" (Ieşire 20, 3).

Protos. Timotei Aioanei

O convorbire cu Petrache Lupu

(Urmare din pag. 1)

În toamna anului 1958 am avut prilejul să-l cunosc personal pe Petrache Lupu la el în casă şi să stau de vorbă cu el, şi-mi îngădui să redau scena amintirii de atunci.

Eram în acea perioadă consilier administrativ la sectorul cultural al Arhiepiscopiei Craiovei şi aveam ca îndatorire, între altele, să prezidez împreună cu împuternicitul politic al cultelor din cadrul Consiliului popular al Craiovei conferinţele protopopeşti raionale, ca delegat al Centrului mitropolitan, pe cele ce-mi reveneau repartizate. În 1958, în luna octombrie, am prezidat şi conferinţa de la protoieria din Calafat, de care depindea şi parohia Maglavit, deservită de doi preoţi. Unul din ei, cel tânăr, urmase cursurile fostului Seminar Central din Bucureşti, fiind în urma mea cu câţiva ani şi eram apropiaţi. În particular l-am rugat să-mi înlesnească şi mie prilejul să pot vorbi cu Petrache Lupu la el acasă. M-a prevenit că este destul de dificil, fiindcă Petrache Lupu este supravegheat îndeaproape de securitate, care identifică pe cei ce vin la el şi-i opresc să-l viziteze, dar la o oră mai târzie din noapte, după ce-l va anunţa el în mod tainic, o să-l putem vizita. După ce-am ajuns la Maglavit la casa preotului şi am aşteptat să se întunece bine, am pornit, însoţit de preot, după ce reuşise să-l anunţe de vizită, pe uliţa satului ce cobora spre balta Maglavitului la casa lui Petrache Lupu. Ne-a primit bucuros în pragul casei şi ne-a poftit să intrăm în casă. Am căutat să nu zăbovim mult, ca să nu-i creăm neplăceri. După ce m-am recomandat, am căutat să-l întreb deschis câte ceva din viaţa sa şi l-am rugat să-mi spună cum a ajuns la regele Carol la Bucureşti şi ce i-a spus regelui. Mi-a povestit că după ce şi-a vândut două oi din curte s-a dus la Bucureşti şi a fost primit de rege, căruia i-a spus că Moşul l-a trimis să-i spună să-şi ia nevasta părăsită şi să fie în rândul lumii, că dacă nu face aşa îşi pierde tronul şi este rău pentru ţară. A lăsat capul în jos şi n-a spus nimic şi eu am plecat, dar a venit ce-a venit şi peste el şi peste ţară, fiindcă n-a ascultat ce i-am spus. L-am rugat să-mi spună, între altele, ce a păţit din partea securităţii când a fost închis. Mi-a spus că Moşul l-a anunţat că o să fie închis şi când şi cum va fi dus de acasă, dar are să fie cu el. A ştiut în noaptea când au să vină să-l ridice cu maşina. A aşteptat îmbrăcat în curte şi le-a deschis poarta securiştilor spunându-le că-i aşteaptă să meargă cu ei. Au fost miraţi şi l-au întrebat de unde ştie, dar nu le-a spus nimic. L-au dus mai întâi la Craiova şi apoi la Bucureşti la Ministerul de Interne unde l-au coborât în beci, dar s-au purtat omenos cu el, fără să-l bată. Când a fost scos la anchetă a fost întrebat dacă a fost surdo-mut, cum s-a vindecat, ce-a spus el la lume şi cine i-a spus să vorbească. Le-a răspuns că toată lumea din sat ştie că nu putea să vorbească şi să audă până nu i s-a arătat Moşul şi i-a spus ce să spună la lume ca să nu mai fie rea şi păcătoasă, că va cădea peste noi o stea din cer într-o toamnă, care ne va arde cu foc. Râzând, unul din ofiţerii anchetatori, l-a întrebat unde este steaua căzută din cer. Petrache Lupu i-a răspuns arătându-i steaua comunistă pe care o poartă pe chipiu şi pe umeri, spunându-i că aceasta-i steaua pe care a anunţat-o el că va veni. Au lăsat atunci capul în jos şi n-au mai zis nimic. După cinci zile de arest i-au dat drumul şi i-au cerut să nu mai spună nimic la lume şi să nu mai vină nimeni la el.

La sfârşit am îndrăznit să-l întreb dacă o să mai scăpăm noi de comunişti şi mi-a răspuns: „Moşul mi-a spus că n-o să mor până nu pleacă aştia". Vorbele lui mi-au trecut ca un fior prin inimă şi nu m-am putut opri fără să mă închin şi să spun şi eu: Să ne-ajute Dumnezeu! — la care el a adăugat că vor pleca dar cu dureri pentru oameni.

S-au împlinit în 1989 spusele lui Petrache Lupu şi a plecat apoi şi el în decembrie 1994 în împărăţia lui Dumnezeu Cel care l-a ales vas curat al Său, să-I vestească cuvântul în lume. Mesajul lui purtat ne-a rămas: chemarea să împlinim voia lui Dumnezeu, căci după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, „plata păcatului este moartea" (Rom. 6, 23).

Sf. Cuvioasă PARASCHIVA

(Urmare din pag. 1)

tului său. De aici după câţive ani, Sfintele moaşte au fost duse la Belgrad pe vremea sultanului Selim II, apoi au peregrinat o vreme prin Ţara Românească pentru ca în cele din urmă să fie duse în Constantinopol şi aşezate în biserica patriarhală de acolo. De aici au fost răscumpărate cu preţ de 300 de pungi cu aur de către domnitorul Moldovei Vasile Lupu, care le-a aşezat cu mare alai în biserica Sf. Trei Ierarhi din Iaşi. în vremea păstoririi mitropolitului cărturar Varlaam, iar în anul 1889 au fost depuse în Catedrala mitropolitană din Iaşi, ctitoria mitropolitului Veniamin Costachi. Cantemir, în lucrarea lui „Descriptio Moldaviae", ne relatează astfel despre aducerea Sf. Moaşte în capitala Moldovei Iaşi. „Sultanul Murad al IV-lea a dat voie domnului Moldavei, Vasile să strămute Sf. moaşte din biserica patriarhicească a Constantinopolului şi le-a câştigat acestea pentru cele înalte şi multe binefaceri şi slujbe făcute Bisericii celei mari, că a cheltuit peste 300 de pungi la Poarta Otomană ca să ia voie pentru strămutarea sfintelor moaste. Iar strămutarea este zugrăvită pe peretele de miază-zi al Bisericii Trei Ierarhi".

Sfintele moaşte ale Cuv. Paraschiva sunt izvor de însănătoşire atât trupească dar mai ales duhvonicească, de pace sfântă şi de binecuvântare pentru toţi cei ce-şi pleacă genunchii cu credinţă în faţa sicriului său şi o cheamă într-ajutor în rugăciune către Dumnezeu, Părintele luminilor.

Cuv. Paraschiva este protectoarea oraşului Iaşi şi ocrotitoarea Moldovei de dincoace şi de dincolo de Prut şi solitoarea tuturor românilor aflaţi în suferinţe şi încercări.

Ea ocroteşte de asemenea şi Ţara Românească, unde au stat o vreme sfintele ei moaşte ultima dată în 1944, şi deopotrivă şi Transilvania unde zeci de biserici îi poartă numele, unele dintre ele chiar înainte de strămutarea sfintelor sale moaşte la Iaşi în anul 1641 (de pildă biserica din Tălmăcel şi cea din Răşinari, ambele din sec. al XIV-lea au hramul „Cuvioasa Paraschiva"). Numele de Paraschiva în limba greacă înseamnă „pregătire", iar în greceşte numele zilei de Vineri este „Paraschevi" — de aici a intrat în popor numele de Sfânta Vineri, care este identică cu numele Cuvioasei Paraschiva.

Pentru noi toţi Cuvioasa Paraschiva trebuie să ne fie un exemplu de sfinţenie şi de trăire a credinţei în duhul curat al Sfintei Evanghelii, un îmbold de a urma pe Hristos luându-ne Crucea fiecare şi de a fae binele oricărui semen de al nostru în care străluceşte chipul lui Hristos.

Să o lăudăm şi noi astăzi „Pe Prea Cinstita Paraschiva care viaţa cea stricăcioasă lăsând, cea nestricăcioasă a luat şi mărirea a aflat şi dar de minuni cu dumnezeiasca poruncă" şi să o invocăm aşa cum face Biserica zicându-i: „Bucură-te, Paraschivo, mult folositoare" AMIN.

SFÂNTA LITURGHIE – MAREA IUBIRE (XXIV)

— TAINĂ şi COMUNIUNE —

De fiecare dată când se slujeşte Sfânta Liturghie, este bine să se iniţieze stimularea credincioşilor pentru a abandona inerţia unei obişnuinţe de-a amâna împărtăşirea lor **„până la Sfintele Paşti...“**, împărtăşind copiii până la şapte ani, la fiecare Sfântă Liturghie şi alături de ei, credincioşi maturi, pregătiţi din vreme cu Sfânta taină a Spovedaniei. „Liturghia fără împărtăşire e un fel de spectacol sacru în care, e adevărat, se pot trăi emoţii sfinte şi înălţătoare, zicea P.S. vicar Serafim Făgărăşanul, actualmente Mitropolit al românilor din Europa Centrală, cu sediul în Germania, dar care rămân departe de unirea cu Hristos“.[1]

Dacă între toate slujbele Bisericii, culminează Sfânta Liturghie, Marea Iubire a lui Dumnezeu, nepătrunsul mister al Dumnezeirii, în Sfânta Liturghie culminează **comuniunea** credincioşilor cu Hristos şi a tuturor între-olaltă, în taina Sfintei Euharistii. „Prin Sfânta Împărtăşire, ne unim într-o comunicare tot mai neîmpiedicată şi mai mult, nu numai cu Hristos, ci cu toţi cei ce se împărtăşesc cu acelaşi trup şi sânge al Lui, prin care ne comunică dragostea Lui tuturor, voind să ne unească în modul cel mai strâns în Sine şi între noi; în Sfintele Taine ne unim cu Hristos, dar prin Duhul Lui, care ne dă iubirea şi simţirea de fii ai Tatălui, şi prin aceasta, de membri ai Împărăţiei iubitoare a Sfintei Treimi“.[2]

Sfântul Ioan Gură de Aur, în Omilia a treia la Efeseni, mustră credincioşii pentru lipsa de râvnă în a participa mai des nu numai la Sfânta Liturghie, ci în mod special la Sfânta Împărtăşanie! Şi zice: „Dacă eşti invitat la cineva la masă şi te speli, te aşezi, dar nu mănânci, oare nu insulţi pe cel care te-a chemat?“ Obiceiul îndătinat, pentru majoritatea credincioşilor, de-a se împărtăşi o dată în an „la Paşti“, respectiv, cât mai aproape de Marele praznic, determină o situaţie critică, a grabei, a neglijenţei, a nepregătirii suficiente, a forţării rânduielilor de-a fi spovediţi şi cuminecaţi în Vinerea Mare, zi aliturgică şi de post total, zi de care se ştie în tradiţia sănătoasă a satelor, că numai „Iuda“ s-a spovedit atunci! Mai mult, o împărtăşire „programată“, pentru a fi „în rând“ cu ceilalţi, nu-l ţine pe credincios aproape şi mereu aproape de vatra fierbinte a Sfântului Altar. El se distanţează, la gândul că **mai este** până atunci!

Acelaşi Sfânt Părinte constată cu durere, zicând: „Voind să vă apropiaţi de Masa aceasta, cu frică şi cu cutremur, cu post şi cu rugăciune, nu tulburându-vă, nici bătând cu picioarele sau împingând pe cei de aproape“.[3]

Şi de câte ori, personal, n-am încercat aceeaşi tristeţe, pentru nesocotirea momentului euharistic de cei care cu grabă mare, odată în am, „zătonindu-se“ unul într-altul, vor cât mai repede, cu molitvă sau fără, să ajungă în faţa Sfântului Potir, ca şi când ar lua **„pe furate“**, Sfânta Împărtăşanie!

Sfântul Ioan de Cronstadt, pătruns de conştiinţa trăirii religioase, întreabă şi răspunde: „La ce te obligă faptul de-a te împărtăşi cu Sfintele Taine? Să „cauţi Cele de Sus unde se află Hristos, şezând de-a dreapta lui Dumnezeu“ (Col. 3, 1) şi nu lucrurile de pe pământ, căci Hristos a venit pe pământ pentru a ne ridica la ceruri“ (Acatistul Domnului Iisus). „În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt... Eu merg să vă pregătesc un loc“ (In, 14, 2)...

„Vezi deci cu ce scop a venit Hristos pe pământ. De ce ne dă El Tainele Sale Dumnezeieşti, Trupul şi Sângele Său! Scopul Său este să ne dea Împărăţia cerurilor. Să dorim să ajungem acolo“.[4] Participând la Sfânta Liturghie şi împărtăşindu-ne cu Sfintele Taine, depăşim singurătatea şi ne apropiem unii de alţii, în aceeaşi căldură a „focului dumnezeesc“. Să avem convingerea că „prin Sfânta Euharistie, mai ales, ajungem trupul mistic al lui Hristos, atât pe calea unirii individuale cu El, cât şi prin unirea tuturor în acelasi trup mistic, prin **Împărtăşirea** din acelaşi pahar şi din aceeaşi pâine, unire mistică, sau cum zice Sfântul Apostol Pavel: „suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui“ (Ef. 5, 30).[5]

Meditând asupra cuvântării Mântuitorului Hristos din Sfânta Evanghelie după Ioan, cap. 6, este aproape peste putinţă să înţelegem importanţa şi darul pe care ni l-a făcut Dumnezeu, din Marea Sa Iubire, dându-ne nouă celor stricăcioşi, viaţă nestricăcioasă şi nemuritoare, prin părtăşia noastră la Sfânta Jertfă Euharistică. „Şi cel ce Mă mănâncă pe Mine, va trăi prin Mine“ (In. 6, 57). Într-adevăr, zice Sfântul Vasile cel Mare, noi mâncăm Trupul Său şi bem Sângele Său făcându-ne participanţi (prin întrupare şi viaţă sensibilă) ai Cuvântului şi ai Înţelepciunii“.[6]

Această convingere a străbătut nu numai istoria creştină, ci şi mintea şi sufletul marilor trăitori ai vieţii creştine. Aşa bunăoară, Sfântul Simeon Noul Teolog (949—1022), vieţuitor al celebrei mânăstiri Studion din Constantinopol, trăind cu această convingere, zicea în întâia cu-

vântare morală, că mâncând atotneprihănitul Lui trup, adică dumnezeieştile Taine, ne facem cu adevărat cotrupeşti şi înrudiţi cu El, cum spune şi dumnezeescul Pavel (Ef. 5, 30); sau iarăşi: „din plinătatea Dumnezeirii Lui noi toţi am luat har peste har“ (In. 1, 16 şi Col. II, 9). Ajunşi astfel, ne facem asemenea după har iubitorului de oameni Dumnezeu şi Stăpânului nostru Însuşi, restabiliţi şi reînnoiţi cu sufletul; şi suntem făcuţi nestricăcioşi şi ca înviaţi din morţi“.[7]

Fireşte, că o asemenea convingere presupune nu o teorie filosofică, ci o trăire adevărată. Şi trăirea vine din credinţă, singura cale prin care se dezleagă, pe cât este cu putinţă fiinţei umane, marea taină a raportului dintre om şi Dumnezeu. De aceea, când preotul apare în uşile împărăteşti cu Sfântul Potir în mână şi rosteşte cea mai presus de cuvânt chemare: **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi“**, slujitorul lui Dumnezeu pare că nu mai este pe pământ, ci la poarta cerului, chemând credincioşii să se apropie de Împărăţia lui Dumnezeu, cu **CREDINŢĂ**, din care se naşte şi frica de Dumnezeu şi dragostea faţă de Dumnezeul mântuirii noastre.

Şi într-adevăr, „Credinţa constituie legătura mistică între măreţia Dumnezeiască infinită şi firea omenească mărginită. Credinţa înseamnă apropierea celui care crede de Cel în care crede. Înseamnă contactul efectiv, o absorbire a sufletului de către Dumnezeu, în virtutea lucrării dumnezeeşti“.[8] Numai cu atare credinţă se apropie credinciosul adevărat, pentru a gusta din Cina Euharistică, ştiind că „Dumnezeiasca Împărtăşanie este o împărtăşire de Însuşi Dumnezeu-Omul“, Cel ce din Marea Sa Iubire, S-a jertfit, S-a adus pe Sine pentru noi şi ni se dă nouă spre iertarea păcatelor şi viaţa de veci.

Ne ridicăm noi, oare la măsura iubirii Lui Dumnezeu, atât cât este cu putinţă firii noastre pământeşti? Întrebându-ne, oare ne mişcăm fiinţa noastră spre Ziditorul a toate, Soarele dreptăţii? Avem în noi sensibilitatea pe care o are „floarea soarelui“ o plantă atât de atentă? Ne arătăm noi recunoştinţa Celui care ne-a adus dintru nefiinţă întru fiinţă? Ne dăm răgaz de meditaţie, ca

na trupului tău, ci tu te vei schimba în Mine!“.[10]

Împărtăşindu-ne cu Trupul şi Sângele Domnului Hristos, fără să ne pierdem identitatea, ne umplem de Dumnezeire, atât cât este cu putinţă fiecăruia, radiind din noi căldura Iubirii lui Dumnezeu, mai mult decât un corp inert, care totuşi reflectă razele soarelui, încălzindu-se şi el şi cele din jurul său. „Omul ajunge astfel izvorul unei iubiri nesfârşite dumnezeeşti, un alt Dumnezeu, dar nu de la sine, ci prin har şi prin **comuniune** cu Dumnezeu. Nu printr-o fiinţare autonomă, ci prin participare neîntreruptă la izvorul îndumnezeirii.

Din El iradiază lumina ca dintr-un alt soare, dar numai întrucât reflectează sau transmite ca mediu lumina Unicului soare central al existenţei“.[11] Şi zicea în altă parte, Părintele Stăniloae: „În Hristos care Se aduce ca Om Tatălui şi cu care ne împărtăşim noi în diferite timupri şi locuri, iar în viaţa viitoare, ne vom împărtăşi mai adevărat, creaţiunea ajunge la desăvârşirea ei, căci se dăruieşte în Hristos lui Dumnezeu, umplându-se de Dumnezeu... De aceea, Sfânta Liturghie este urcuşul creaţiei spre desăvârşirea ei şi spre proslăvirea Treimii, prin jertfa Fiului lui Dumnezeu făcut Om şi prin împărtăşirea de ea“.[12]

Măreţia Tainei, pe măsura sfinţeniei ei, mobilizează şi antrenează mereu sufletul şi gândirea omenească, pentru a găsi forme adecvate, care să se apropie de exprimarea pe înţeles a Marii Iubiri a lui Dumnezeu, în folosul sufletesc al credincioşilor. O priceasnă bisericească, de circulaţie festivă, zice că: **„nu sunt graiuri nici cuvinte să nu s-audă...“** Mereu ne aflăm ca „la începutul vieţii“ noastre, în dorul după Dumnezeu şi în setea de-a gusta pe Hristosul Domnului! „Împărtăsirea cu pâinea si vinul Sfintei Euharistii, este retrăirea şi reînnoirea relaţiei creatului cu necreatul, care se realizează în trupul si sângele Lui Hristos. Pâinea şi vinul Sfintei Euharistii nu sunt obiecte neutre care sluiesc spre hrănirea şi supravieţuirea individualităţii muritoare, ci sunt creaţia care se comunică si se împărtăseste ca relaţie dătătoare de viaţă cu Tatăl. Sunt creatul în unitate de viaţă cu necreatul, sunt trupul şi sângele lui Hristos, aşa cum ne-a încredinţat Hristos Însuşi: „Luaţi mâncaţi, acesta este trupul Meu... Participarea noastră la Cina Sfintei Euharistii (mulţumire), este comuniune cu fraţii noştri şi cu Dumnezeu — ne împărtăşim de viaţa cea adevărată, acceptăm să existăm numai ca **iubind** şi fiind **iubiţi.** De aceea, şi Euharistia eclesială se dovedeşte chipul şi arătarea **modului** treimic de existenţă, revelarea vieţii celei adevărate a Împărăţiei lui Dumnezeu“.[13]

Şi câte argumente şi mărturii nu se pot aduce spre înţelegerea Tainei Euharistice şi spre folosul duhovnicesc al participării la Sfânta Comuniune sau Sfânta Împărtăşanie, fiind inepuizabilă, cum necuprins de minte şi de cuvânt este Dumnezeu Însuşi. Şi acest adevăr suprem îl mărturiseşte preotul liturghisitor ori de câte ori pregăteşte pâinea euharistică spre împărtăşire, operând şi zicând: „Se sfărâmă şi se împarte Mielul lui Dumnezeu, **Cel ce se sfărâmă şi nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea şi niciodată nu se sfârşeşte**, ci pe cei ce se împărtăşesc îi sfinţeşte“.

Pr. Nichifor Todor

---

1 Serafim Făgărăşanu, vicar eparhial: „Deasă sau rară Împărtăşire“ — vezi „Telegraful Român“, Sibiu, 1991, nr. 33—34, p. 2—3.

2 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu“, Craiova, 1987, p. 204.

3 Sfântul Ioan Gură de Aur: „Omilii şi Cuvântări“. Trad. de P. S. Irineu Slătineanu, 1994, p. 16.

4 Sfântul Ioan de Cronstadt: „Viaţa mea în Hristos“, **op. cit.,** p. 113.

5 Preot Prof. Petre Vintilescu: „Misterul Liturgic“, Bucureşti, 1929, p. 23.

6 Sfântul Vasile cel Mare, op. cit., p. 139.

7 Filocalia, vol. VI, Trad. de Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Bucureşti, 1979, p. 133—134.

8 Teoclit Dionisiatul: „Dialoguri la Athos“ vol. I. Monahismul Aghioritic. Trad. Preot. Prof. Ioan I.Ică, Editura Deisis, Mânăstirea Sf. Ioan Botezătorul, Alba-Iulia, 1994, p. 105.

9 Teoclit Dionisiatul: „Dialoguri la Athos“ — Teologia rugăciunii minţii, vol. II, p. 145.

10 Fericitul Augustin, Scrieri alese, Partea întâia — Confessiones, op cit., p. 160.

11 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Iisus Hristos sau Restaurarea omului, op. cit., p. 178.

12 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: Spiritualitate..., op. cit., p. 290.

13 Christos Yannaras: Abecedar al credinţei, op. cit., p. 155 şi 157.

ATHENAGORAS*

Încă din primele zile, după ce am ajuns la Istanbul, am vizitat Patriarhia Ortodoxă Grecească.

Patriarhia era situată într-un cartier foarte sărac.

Biserica, mică.

În faţa Bisericii se afla un complex de clădiri, de asemenea destul de modeste.

Ca să-l vizitezi pe Patriarh, protocolul cerea să completezi un formular de cerere în audienţă. Formularul era tipărit în limba greacă şi traducerea în limba franceză.

Audienţa mi s-a acordat pentru săptămâna următoare.

În ziua respectică m-a luat în primire un... „călugăr“...

Ce m-a surprins de la început a fost să văd că, înauntru, peste tot, birourile aveau uşile larg deschise şi toţi „călugării“ (îi numesc aşa pentru că toţi erau în uniforme negre, specifice, şi cu fesuri negre pe cap); toţi călugării, care se vedeau presăraţi pe la birouri, toţi erau... tineri (!?).

Oficiul (biroul) Patriarhului avea de asemenea uşile larg deschise.

Masa de lucru a Patriarhului era masivă, grea; de modă veche (secolul trecut?!).

Patriarhul, pe nume Athenagoras arăta înalt, cu o barbă lungă şi albă (într-adevăr „patriarhală“).

M-a întâmpinat în picioare cu o privire serioasă şi pătrunzătoare, dar calmă (ochi negri, de cărbune).

Imediat, cum am intrat, nu mi-a dat nici un răgaz, n-am apucat nici măcar să-l salut, că Patriarhul a început să vorbească... „franţuzeşte“... (?!)

— „Păstrez“, a zis el (reproduc aproximativ), „o frumoasă amintire despre România şi minunatul ei popor“, ... „minunatul ei popor“ (a repetat).

Apoi şi-a întins braţele către mine şi mi-a dat o îmbrăţişare scurtă (formală) şi m-a pupat pe frunte.

Eu i-am pupat mâna... (l-am cam tras de mână, căci părea... absent).

Apoi Părintele Patriarh s-a adresat în greceşte, la cel care mă excortase.

Şi aproape imediat a apărut un alt tânăr „călugăr“ cu o tavă mare (metal alb), pe care se afla un borcan de o jumătate de litru desfăcut şi plin cu smântână (?). Deasupra lui o linguriţă. Alături un pahar cu apă... Călugărul a venit drept către mine şi mi-a întins tava sub nas...

Eu am luat borcanul în mână şi mă uitam contrariat...

Borcanul mi se părea mai greu decât mă aşteptam... şi mă întrebam în gând:

— Când am să mănânc atâta smântână, pe stomacul gol şi fără pâine?!...

Între timp, Patriarhul s-a apropriat de mine şi parcă îmi urmărea ezitarea (şi m-am şi speriat)... a întins mâna şi mi-a luat borcanul din braţe... Apoi a muiat linguriţa în borcan (?)...

Abia atunci mi-am dat seama că borcanul nu conţinea smântână ci... „şerbet“(!); dar un şerbet aşa de alb, cum n-am mai văzut niciodată (?)...

Patriarhul a introdus linguriţa cu şerbet în paharul cu apă şi mi l-a oferit... popular... din mână.

Mi-a făcut semn să stau pe scaun şi s-a aşezat şi el...

Eu am început să mănânc dulceaţa (şerbetul) cu aromă de trandafir (petale de trandafir...).

Patriarhul a scos dintr-un sertar o iconiţă mică... de hârtie, înrămată în material plastic şi a scris ceva pe spatele ei.

Şi apoi mi-a întins-o şi a mormăit aceeaşi frază, cu care mă întâmpinase:

— „Păstrez o frumoasă amintire despre...“

Mi-a întins mâna scurt, în timp ce călugărul (călugăraşul) care stătuse lângă uşă, m-a anunţat (tot în franceză bineînţeles) că „audienţa“ mea s-a terminat....

Am ieşit puţin încurcat; totul era parcă nenatural.

Călugărul mi-a spus că merg cu el la... casierie!

— Un dar suplimentar, de la Părintele Patriarh, a zis el.

Mi-a dat ceva bani (nu-mi mai amintesc cât?!); eram doar „refugiat“ din România.

În cinci minute sau maximum zece minute, eram din nou în stradă.

Totul se petrecuse în viteză.

În stradă m-am uitat la iconiţa de hârtie. Reprezenta pe Sfântul... Nicolae! Deşi textul era în greceşte am putut să-l descifrez.

Pe spatele iconiţei era înscrisul olograf al Patriarhului. Pe acesta n-am putut să-l descifrez deloc.

Iniţial am crezut că era tot în greceşte.

Pentru mine a fost imposibil să înţeleg ceva; în plus scrisese cu cerneală albastră pe un fond tot albastru... Nu puteai să-ţi dai seama că era un înscris decât dacă priveai oblic şi în soare... (?!).

Mai târziu, peste câteva zile, un grec mi-a spus că „dedicaţia“ nu era scrisă în greceşte (?!).

Nu-mi venea să cred?!

Şi într-adevăr, Patriarhul o scrisese în limba română, dar cu litere... greceşti! (?)

Dominik Nicol
New-York

---

* Din volumul „Pe portativul vieţii“ New-York, 1992.

Pr. prof. dr. NICOLAE NEAGA a intrat în cel de al 95-lea an al vieţii

Ocazia este destul de rară şi deci va trebui s-o folosesc: să scrii despre un prieten al tău, amândoi fiind nonagenari. De aceea îmi voi alege un subiect mai neobişnuit: despre unele efecte ale vechii noastre prietenii începute pe băncile liceului.

Una din preocupările mele de profesor, care se apropia de pensie, a fost opera lui Gheorghe Lazăr. Am aflat atunci că prietenul meu de liceu se ocupa mult înainte de mine despre activitatea lui Lazăr. Încă din 1938 publicase în Telegraful Român din Sibiu un articol condensat despre Vechiul Testament în gândirea românească. În această lucrare arăta că despre Vechiul Testament în cultura românească au scris Neagoe Basarab, Miron Costin, Nicolae Costin, fiul lui Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Gh. Lazăr, I. Eliade Rădulescu, Ilarie Chendi, Marin Ştefănescu, I. Petrovici, L. Blaga. Între aceştia un loc important autorul îl acordă lui Gh. Lazăr: cu atât mai important cu cât alţi autori nu s-au mai interesat decât tangenţial de Lazăr — teologul. Când, mult mai târziu, prin 1960 am început şi eu să mă ocup de opera lui Gh. Lazăr, se înţelege că am apelat la vechiul meu prieten, prof. N. Neaga care mi-a fost de mare folos, mai ales pentru a înţelege şi eu conţinutul (chiar după titlu) al unor cărţi din biblioteca lui Gh. Lazăr scrise în limba ebraică.

Un al doilea teren unde ne-am întâlnit cu mult interes, cu bucurie mare, a fost acela care era legat de simpatia comună pentru liceul Şaguna din Braşov. Dacă la mine era explicabilă această simpatie, pentru că aici urmasem 8 ani liceul ca elev, apoi 3 ani ca tânăr profesor suplinitor, simpatia colegului meu era câştigată doar după câteva luni de şcoală pe care le-a petrecut ca elev la acest liceu. Atunci când a auzit că seria mea de absolvenţi se întruneşte la a 60-a aniversare, a ţinut cu tot preţul să participe şi el la această întrunire, şi-a anunţat vreo 3 colegi cu care se împrietenise la Braşov înainte cu 60 de ani şi ni s-au aliniat nouă la această mare ocazie. Nu numai ca absolvent ci şi ca preot care a servit slujba de pomenire a profesorilor şi colegilor decedaţi, în biserica din Groaverii Braşovului.

Iată ce ne spunea între altele părintele profesor Neaga colegilor lui şi publicului la parastasul făcut de cei întruniţi pentru aniversarea a 60 de ani de la absolvire. „Prin prăznuirea celor aici pomeniţi cinstim nişte slujitori ai culturii, profesori iubiţi şi cercetători care au slujit, fără să se cruţe, sensibilitatea noastră românească, toţi profesori eminenţi care au ştiut să facă din ei o dăruire pentru cea mai pură tribună: catedra. Stimaţi profesori care v-aţi consumat pe voi ca să ne luminaţi pe noi, vă mulţumim pentru binele pe care l-aţi săvârşit, toţi cei aici pomeniţi: Axente Banciu, Dumitru Lupan, Vasile Neguţ, Ioan Baciu, Ioan Hango, Fabiu Sânjoan, Gheorghe Popovici, Ilie Cristea, Nicolae Baboie, Candid Muşlea, Nicolae Oancea, Dumitru Nistorescu, Nicolae Sulică, virtuţile voastre rămân ca o comoară spirituală care se transmite din generaţie în generaţie pentru a învăţa şi pe alţii cum trebuie să fie pentru ca să fie cum trebuie“.

După aceste începuturi promiţătoare, a început o perioadă grea: pregătirea profesională, studii serioase de teologie în ţară şi în străinătate, încununate cu un doctorat în teologie şi intrarea imediată ca profesor la Seminarul Andreian din Sibiu. Între timp dedicându-se cu trup şi suflet acestei profesiuni de creştere a generaţiilor de preoţi, n-a încetat să-şi perfecţioneze cunoştinţele de specialitate prin cursuri, conferinţe în ţară şi străinătate, prin scrieri în reviste şi culminând cu meritul de a fi însărcinat — împreună cu colegul său Prof. Teodor Bodogae, la lucrări de interes naţional şi chiar mult mai răspândit, pe scară ortodox-mondială. Citez doar două exemple: traducerea în româneşte a lui Origen şi a Noului Testament de la Bălgrad.

O viaţă lungă dedicată exclusiv culturalizării morale şi duhovniceşti, încununată cu binemeritata recunoaştere a personalităţii create prin numirea sa — la vârsta de peste 90 de ani — ca profesor al Facultăţii de Teologie din Timişoara.

Dumnezeu să-i dea sănătate şi putere multă pentru a învăţa şi generaţia de azi cele de mai sus.

Prof. Axente Creangă

PATRIARHIA ROMÂNĂ
CABINET

Înalt Prea Sfinţia Voastră*

Deşi îndatoriri grabnice Ne-au reţinut la Centrul Patriarhal împiedicându-Ne să Ne împărtăşim nemijlocit de bucuria aniversării — acum, la început de an universitar — a celor 210 ani de când s-a pus început bun învăţământului teologic ortodox din Transilvania, vă încredinţăm că, sufleteşte şi în rugăciune către Părintele luminilor, suntem alături de toţi cei ce cinstesc această prăznuire. Ştim cu toţii că tradiţia didactică teologică iniţiată acum mai bine de două veacuri de personalităţi bisericeşti şi culturale, precum episcopul Ghedeon Nichitici, cărturarul Dimitrie Eustatievici, iar apoi consolidată de ierarhi ca Episcopul Vasile Moga şi, mai ales, vrednicul de pomenire Mitropolit Andrei Şaguna, a fost continuată şi îmbogăţită neîntrerupt până în ziua de azi, făcând din aşezământul de ştiinţă teologică din Sibiu o adevărată cetate de cultură şi de apărare a dreptei şi mântuitoarei credinţe, pentru încercatul ţinut al Ardealului. De asemenea, mai ştim cât de importantă pentru îndeplinirea acestei vitale meniri a fost urmarea cu credincioşie a pildei vii pe care a întrupat-o însuşi Mitropolitul Andrei Şaguna, adevărat ctitor al prestigioasei Şcoli de Teologie ortodoxă din Sibiu, dar şi al altor multe locaşuri de învăţământ şi cultură, rostuite pentru ridicarea spirituală a românilor ardeleni şi, totodată, pentru păstrarea neştirbită a crezului lor creştin primit de la străbuni. Pe tot parcursul îndelungatei şi merituoasei ei slujiri a Bisericii noastre, această aleasă instituţie s-a dovedit un neistovit centru de iradiere a învăţăturii sănătoase, inspirată de Evanghelia lui Hristos, dar şi un reazem de neînlocuit pentru toţi cei ce şi-au închinat vieţuirea şi lucrarea dăinuirii sufletului românesc dreptmăritor pe pământul transilvan.

Formând atât preoţi destoinici în propovăduirea şi apărarea învăţăturii apostolice cât şi iluştri dascăli de Teologie — pe unii dintre ei vrednicii cărturăreşti şi străduinţele pe tărâm naţional făcându-i demni de a fi aleşi chiar în Academia Română —, acest aşezământ al Bisericii noastre a păstrat aici, neîncetat, „aprins harul lui Dumnezeu" (II Tim. 1, 6), cu toată vitregia istoriei faţă de românii din frumoasele ţinuturi ale Ardealului şi în pofida tuturor încercărilor de slăbire a coeziunii lor, prin ispitirea către părăsirea legii lor strămoşeşti.

Aducând prinos de cinstire tuturor celor ce şi-au legat, în cei 210 ani scurşi până astăzi, numele cu jertfelnicie de această lucrare — din iubire de Dumnezeu şi de neam — rugăm pe Cel Atotputernic să ocrotească şi să binecuvânteze şi în continuare, cu roade la fel de preţioase, ostenelile tuturor celor care, în această parte de ţară, păstrează nestinsă o tradiţie atât de scumpă întregii noastre Biserici.

† *TEOCTIST,*
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Mesaj trimis de către P. F. Părinte Patriarh Teoctist al României cu prilejul festivităţilor prilejuite de împlinirea a 210 ani de învăţământ teologic ortodox la Sibiu şi desfăşurate la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, sâmbătă, 4 octombrie a.c.

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU

MESAJ*

Trecutul unui neam se păstrează în memoria oamenilor, se transmite din generaţie în generaţie şi alcătuieşte tezaurul moştenirii fiecăruia în parte şi a tuturor împreună.

Când memoria e însoţită însă şi de vestigii materiale, biserici, icoane, clădiri, cărţi, obiecte transmise din trecut prezentului, spre a fi lăsate moştenire viitorului, mărturia lor e mai mult decât memoria şi tradiţia: *e fapt indiscutabil.* E o prelungire a vieţii unei naţiuni, a unui popor, aşa cum sângele prelungeşte unitatea organică a ginţilor.

Acestui ideal de păstrare a mărturiilor din trecutul românesc, în vederea aducerii lor în conştiinţa prezentului şi a înveşnicirii lor în istoria viitorului, se dedică *„Muzeul Civilizaţiei Transilvane — ASTRA".*

De aceea *Apelul* pe care îl lansează trebuie luat în considerare cu seriozitate, cu suflet românesc şi cu convingerea că oferim Instituţiei şi publicului dovezile incontestabile ale culturii şi civilizaţiei transilvane din trecutul care le-a creat şi care ne face cinste şi ne bucură.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
Mitropolitul Ardealului

APEL
către toţi locuitorii satelor şi oraşelor din Transilvania în chestiunea renaşterii MUZEULUI ASTRA

Muzeul ASTRA s-a născut la ceas de asuprire, de îngenunchere naţională şi suferinţă a românilor din Ardeal — supuşi Monarhiei Austro-Ungare — ca cea mai fierbinte vrere a lor de a-şi prezenta, într-un muzeu „naţional", adevărata lor identitate, istorică, etnică şi culturală.

Înfăptuirea lui a fost posibilă numai prin voinţa puternică şi generozitatea nemărginită a românilor din toate clasele sociale, deopotrivă din Ardeal şi din afara lui, care, animaţi de îndemnul unor cărturari luminaţi, ce şi-au închinat întreaga viaţă propăşirii culturale a neamului, precum ANDREI ŞAGUNA, GEORGE BARIŢIU, IOSIF STERCA-ŞULUŢIU, CORNELIU DIACONOVICI şi alţii, au ctitorit, „din nimic", prin numeroase donaţii, una dintre cele mai mari colecţii istorice şi etnografice din această parte a Europei (într-un raport trimis Societăţii Naţiunilor, în anul 1922, se consemnau 100 000 piese).

Muzeul „Asociaţiunii" a intrat în conştiinţa întregii naţiuni, în perioada interbelică, drept „întâiul muzeu naţional istorico-etnografic al românilor din Ardeal" şi s-a impus definitiv ca una dintre cele mai importante şi valoroase instituţii culturale din România.

Desfiinţat samavolnic, în anul 1950, de servitorii „imperiului comunist", care nu admiteau perpetuarea educaţiei popoarelor în spiritul tradiţiilor cultural-istorice şi al valorilor etnografice, Muzeul ASTRA a renăscut în anul 1990, pe seama valoroaselor iniţiative demarate după anul 1956, de inimosul om de cultură care a fost Cornel Irimie, ajungând astăzi unul dintre cele mai reputate muzee din România şi chiar din Europa.

În pregătirea aniversării centenarului Muzeului ASTRA (1905—2005), lansăm prezentul

APEL
CĂTRE TOŢI ROMÂNII DIN SATELE ŞI DIN ORAŞELE TRANSILVANIEI

de a oferi Muzeului ASTRA, prin DONAŢII, orice fel de obiecte sau documente care reprezintă urme de viaţă materială şi spirituală tradiţională şi care pot deveni valori muzeale indispensabile evidenţierii specificităţii noastre etnoculturale.

Obiectele donate Muzeului ASTRA, omologate de o comisie specială, vor fi integrate în colecţiile muzeale, purtând numele celor ce le-au oferit (consemnaţi, pentru totdeauna, într-o „Carte de onoare a donatorilor", de ieri şi de astăzi), ei alăturându-se înaintaşilor care au proiectat şi edificat această „Cetate a Culturii Naţionale", aici, în inima Ardealului.

Cercetate, conservate, restaurate şi valorificate în sălile Muzeului ASTRA „redivivus" acestea vor constitui argumentele vechimii şi continuităţii civilizaţiei şi culturii noastre populare, ale valorii lor universale şi, deopotrivă, ale originalităţii lor.

Prin aceasta, generaţia de azi este chemată să contribuie direct la îmbogăţirea patrimoniului existent, care urmează a fi valorificat superior în cadrul
MUZEULUI CIVILIZAŢIEI TRANSILVANE — ASTRA
un muzeu modern, interdisciplinar şi interetnic, ce va înfăţişa lumii întregi adevărata istorie a civilizaţiei transilvane.

Efortul desăvârşirii acestei instituţii eponime a neamului vine să împlinească nevoia definirii identităţii noastre în raport cu celelalte popoare ale Europei, acum, la ceas de cumpănă istorică, de efort suprem pentru integrarea României în comunitatea euro-atlantică.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Director general
al Muzeului ASTRA
Dr. Corneliu Bucur

Preşedintele Asociaţiei
„Prietenii Muzeului ASTRA"
prof. univ.
dr. Gheorghe Pavelescu

Semnalăm... Semnalăm...

● La Chişinău a apărut o carte intitulată MĂNĂSTIRI BASARABENE (1995, 272 p.) alcătuită de Antonina Sârbu şi Victor Ladaniuc. O introducere semnată de Tudor Popa e intitulată frumos: **Policandrele credinţei.** Sunt prezentate 29 de mânăstiri din care nu mai rămăseseră decât ruine, toate fiind prefăcute de sovietici în cluburi, spitale pentru tuberculoşi, magazii. S-a crezut că ucigându-se trupurile zidurilor, va muri şi sufletul lor. Dar n-a fost să fie aşa. Basarabia devenită republică paralelă româneacă, îşi ţinuse sufletul ascuns şi, când a fost posibil, l-a scos la suprafaţă din „adâncurile" în care fusese „înfundat", cum zice Mateevici despre limba română, martiră şi ea pe acele meleaguri.

În 1990 toate aceste mânăstiri au înviat. Golită sub regimul sovietic de toţi călugării şi de toate călugăriţele, dintr-odată ele au prins viaţă şi au început să se repopuleze. Deocamdată în număr mic, dar numărul vieţuitorilor e în creştere mereu.

Parte din ele sunt ctitorii domneşti.

Mânăstirea Căpriana cu rădăcini de la Ştefan cel Mare şi Sfânt, şi chiar mai vechi, de la Alexandru cel Bun, avea în 1995, 30 de vieţuitori. Mânăstirea Noul Neamţ avea la aceeaşi dată 54 de vieţuitori şi un Seminar cu 130 de elevi. Şi aşa mai departe. Monahismul basarabean renaşte. Când priveşti chipurile stareţilor şi ale stareţelor (9 mânăstiri de maici) gândul nu te lasă să crezi că toate au renăscut după zeci de ani de la alungarea în lume şi în închisori a tuturor vieţuitorilor. **„Românul are şapte vieţi . . .".**

Odată cu renaşterea mânăstirilor Basarabia îşi va recupera forţa spirituală de altă dată, ştiindu-se bine că basarabeanul e fire evlavioasă, păstrătoare a tradiţiilor religioase din vechime.

Cartea e prefaţată de **„Vladimir, mitropolitul Chişinăului şi al întregii Moldove".**

Ei! Nu chiar al „întregii Moldove", Înalt Prea Sfinţia Ta. Moldovă mai este şi dincoace de Prut, până la Carpaţi şi până jos la Dunăre. Hai să zicem „al Republicii Moldova". Aşa, temporar, mai merge dar şi aşa şchioapătă când are centrul la Moscova şi în biserici se recunoaşte ca „Stăpân" Patriarhul rus **„al Moscovei şi al întregii Rusii".** O mai fi Basarabia parte a Rusiei şi, iată, numai noi nu ştim!

Ne vine în minte un vers al lui Eminescu, acela cu „străinii"!

Dar, toată pasărea pe limba ei piere. Deşi poarta de intrare a cărţii e străjuită de fotografia şi de cuvântul mitropolitului Vladimir, când se prezintă Mânăstirea Căpriana, la p. 20 printre stareţi e numit şi arhimandritul Petru Păduraru (în 1990), la poziţia 24. El e prezentat aşa: **„Acum e episcop, locţiitorul mitropolitului Bisericii basarabene libere".** Acum e mitropolit plin, nu locţiitor, cum era pe atunci. Dar ceea ce este bine spus e că el e mitropolit al Bisericii basarabene LIBERE, adică liberă de ruşii moscoviţi care nu mai au nici o treabă în Basarabia. Ei au ocupat şi bisericeşte Basarabia, după fiecare ocupaţie politică (1812, 1940, 1944) fără nici un drept canonic şi împotriva dreptului canonic.

Acum, Basarabia s-a eliberat de ruşi, de soviete şi de Moscova. E liberă, chiar dacă, deocamdată, sub forma unei republici româneşti, paralele. Basarabia e liberă, Mitropolitul Petru Păduraru, aşa cum ne spune chiar cartea patronată de mitropolitul Vladimir, e **„mitropolitul Bisericii basarabene libere".**

Şi atunci al cărei Basarabii este mitropolitul Vladimir? Desigur al acelei încă ocupate de Moscova. Această ocupaţie a mai rămas aşadar.

Doamne, cum îi va judeca istoria pe închinătorii de bună voie la ocupanţi! Cum îi judecă din ceruri sutele de mii de basarabeni deportaţi de aceeaşi Moscovă în îndepărtata şi înghemata Siberie, de unde nu s-au mai întors niciodată!

Există o vorbă, un proverb, nu ştiu dacă eroic sau laş, care spune: **„Sărută mâna pe care n-o poţi tăia".** Luptă pentru supravieţuire, dar totdeauna în speranţa eliberării, nu pentru înveşnicirea robiei.

Ori, mâna Moscovei nu mai este cazul să mai fie sărutată. Şi nici măcar tăiată. Ea mai rămâne peste Basarabia bisericească, numai pentru că e ţinută de unii basarabeni care, din pricina îndelungii robii, au uitat că pot gândi liber, cu mintea lor. Au nevoie în continuare de temnicer, ca să le arunce gamela cu arpacaş, cu votcă şi ceai rusesc!

Atât.

*

● Dominik Nicol, scriitor român aşezat la New York, ne trimite multe cărţi pentru mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus. Printre acestea ne-a trimis şi două cărţi ale sale: **Pe portativul vieţii, Jurnal literar** (New York, 1992, 478 p.) şi **Rendez-vous sau întâlnire cu mine însumi** (New York, 1987, 199 p.).

Sunt cărţi interesante, „causerii" la modul franţuzesc, portrete, schiţe. Evident sunt scrise şi publicate în limba română, pe care o vorbeşte şi o scrie literar, făcând uz de toate subtilităţile ei, mai ales când stilul jurnalistic i-o permite.

Într-unele din numerele viitoare vom reproduce în Telegraful român câteva pagini despre **Constantin Brâncoveanu** (din vol. Rendez-vouz, p. 99) şi altele despre **Athenagoras,** patriarhul Constantinopolului (din vol. **Pe portativul vieţii,** p. 31).

Dominik Nicol este un mare colecţionar de obiecte artistice rare. Mi-a trimis unele şi mie; iar eu le-am transferat la Sâmbăta.

Am auzit că ar fi bolnav. Îi dorim sănătate.

ANTONIE P.

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Sinodul Patriarhiei Ecumenice a ales recent noul Întâistătător al Arhiepiscopiei Ortodoxe Greceşti din America în persoana mitropolitul Spiridonos al Italiei.

Născut în 1944 la Warren-Ohio, Î. P. S. Sa a studiat la Facultatea de Teologie a Patriarhiei Ecumenice din Halki, apoi la Universităţile din Geneva şi Bohun (Germania). În 1985 a fost hirotonit episcop de Apameas iar în 1991 a fost ales Mitropolit al Italiei. Î. P. S. Sa îi succede astfel Arhiepiscopului Iakovos retras la sfârşitul lunii iulie a.c.

*

● Trei noi Mitropolii Ortodoxe Greceşti au fost înfiinţate recent în America, a anunţat un comunicat de presă al Patriarhiei Ecumenice. Este vorba de Mitropoliile de Toronto (Canada), Buenos Aires (Argentina) şi Mexic (America Centrală) ai căror ierarhi vor fi aleşi în curând.

*

● Pentru prima dată în istoria milenară a Sf. Munte Athos aproximativ 600 de exponate din tezaurul acestuia: obiecte de cult, vechi icoane bizantine, manuscrise, odoare, veşminte liturgice vor fi expuse publicului larg în sălile Muzeului Bizantin din Tesalonic cu prilejul desemnării acestui oraş ca şi capitală culturală a lumii în anul 1997.

*

● Episcopatul Catolic Polonez a reacţionat categoric faţă de propunerile lui Elie Wiesel (orginar din Sighet-România) care cerea îndepărtarea crucilor din lagărul de exterminare de la Auschwitz pe timpul comemorării împlinirii a 50 de ani de la programul nazist împotriva evreilor.

Episcopii au declarat că pe lângă evrei acolo au fost martirizaţi şi un număr mare de creştini din ţările Europei, deci crucile ca semn de aducere aminte a jertfei lor, trebuie să rămână acolo.

*

● Arhimandritul John Michael Botean a fost ales şi hirotonit la 24 august a.c. ca episcop al Episcopiei Române Catolice de rit bizantin din America. Născut la 9 iulie 1995 într-o familie de români în Canton Ohio, P. S. Sa a urmat cursurile Universităţii Catolice din Washington şi cursurile Institutului Teologic din Boston, fiind hirotonit preot în 1986.

P. S. Sa îi succede Episcopului Luis Puşcaş care s-a retras din funcţie în cursul anului trecut.

*

● Funeraliile S. S. Partenie al Alexandriei şi al întregii Africi, trecut fulgerător la cele veşnice în cursul lunii iulie a.c., în timp ce se afla într-o vizită oficială în Grecia, au avut loc în Catedrala Arhiepiscopală din Atena în prezeţa S. S. Arhiepiscop Serafim al Atenei, a membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greceşti, ale autorităţilor civile şi militare ale Statului Grec şi au fost continuate în Catedrala Patriarhală „Sf. Nicolae" din Cairo. La slujba înmormântării săvârşită în această biserică au luat parte reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe şi ai altor Biserici Creştine, ai Mişcării Ecumenice precum şi reprezentantul oficial al Preşedintelui egiptean Hosni Mubarak, alte personalităţi politice ale Egiptului. Înhumarea a avut loc în cripta cimitirului Mânăstirii „Sf. Gheorghe" din Cairo.

S. Sa a fost una dintre marile personalităţi ale lumii ortodoxe şi creştine care a militat ani de zile pentru o bună înţelegere şi conviţuire dintre cele două mari religii ale Orientului Apropiat: creştinismul şi islamismul.

Arhid. Drd. Visarion Dumitru Bălţat

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Mircea Tomuș
Str. 1 Mai 69
2417 Avrig Jud Sibiu

Fondator

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144
SIBIU
15 octombrie
nr. 39—40
1996

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXV)

— TAINA și COMUNIUNE —

Dacă Sf. Apostol Pavel scria odinioară Corintenilor: **„Să se cerceteze însă omul pe sine** și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar, căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului"[1], atenționarea aceasta rămâne valabilă și pentru noi, preoții și credincioșii de astăzi și de totdeauna.

Cum se poate cerceta omul pe sine, și cum se poate pregăti pentru marea Taină Euharistică? În practica Bisericii creștine, care a păstrat nestricate rânduielile apostolice și patristice, fiecare credincios are o orientare bine statornicită și poate, dacă dorește să fie un credincios adevărat, să se pregătească așa cum se cuvine, **cercetându-se** și în primul rând preotul slujitor!

Când cineva este murdar cu trupul sau cu haina sa, se cercetează și se spală cu de amănuntul, pentru a se simți bine și ușurat. Spălarea nu se face la repezeală, ci cu grijă, parte cu parte și cută după cută, pentru a nu rămâne ascunsă murdăria! Oare sufletul când se usucă în murdăria păcatelor, nu trebuie cercetat și spălat? Și această spălare se face după rânduiala creștinească a Bisericii, în fața duhovnicului, un om, pentru că atunci când cel ce a săvârșit păcatul, **s-a ferit de om**, să nu-l vadă, și nu de Dumnezeu, care toate le vede și le știe toate. Și de aceea a lăsat Dumnezeu, rânduiala, ca **în fața „omului"**, de care s-a ferit, să se prezinte, cu umilință. Și acest om nu este oricare, ci omul de casă al lui Dumnezeu, este preotul duhovnic, cel care primește spovedania și care, după gravitatea păcatelor mărturisite, leagă sau dezleagă pe cel ce se mărturisește.

Preotul-duhovnic este lăsat de Dumnezeu, care a dat o putere ca aceasta, Sfinților Apostoli și urmașilor lor, zicând: „Luați Duh Sfânt: cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute".[2] Și într-adevăr, încă de pe vremea Sfinților Apostoli, au fost sensibilizați credincioșii, auzind noua învățătură de credință. Încă de atunci, se poate vorbi de Taina Spovedaniei, pentru că spune și Sfânta Scriptură că „mulți dintre cei ce crezuseră, **veneau ca să se mărturisească** și să spună faptele lor"[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur și alți mărturisitori ai credinței s-au cutremurat de sarcina preoției, căci zice el că această „putere pe care Dumnezeu, n-a încredințat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor! Oare nu către ei s-a zis: „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și câte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer" (Mt. 18, 18). Și stăpânitorii de pe pământ au puterea de-a lega, dar numai asupra trupurilor, însă legătura de care vorbește Hristos, leagă sufletele și pătrunde în ceruri. Stăpânul întărește judecata slugilor".[4]

Sfântul Ioan, Înainte-mergătorul Domnului, boteza în pustie, propovăduind **„botezul pocăinței întru iertarea păcatelor"**[5], iar Mântuitorul Hristos și-a început lucrarea Sa mântuitoare nu oriunde, ci acolo unde păcatul scăpase de sub control, în Capernaum (port la mare), „Galileia neamurilor"; (unde) poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și umbra morții (păcatelor), lumină le-a răsărit.

De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: „Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor".[6]

Pocăința este intrarea în arena duhovnicească, a luptei împotriva păcatului și denunțarea lui, a hotărârii ferme de-a nu mai pacta cu el și a hotărârii neabătute de-a nu te mai întoarce, ci a merge către lumină. „Pocăința este începutul mântuirii. Pocăința — metania (de unde și mătăniile n.n.) — literal = înnoirea minții, nu este numai **regretul** faptelor rele, a trecutului, ci și transformarea totală a vieții, o convertire, o recentrare a întregii noastre vieți spre Sfânta Treime". Pocăința este o iluminare, o trecere de la întuneric la lumină. A te pocăi înseamnă să-ți dezlegi ochii pentru strălucirea dumnezeiască... și cu cât se apropie omul de Dumnezeu, cu atât se vede pe sine mai păcătos"[7]. De altfel, Sf. Scriptură spune că „Dumnezeu este lumina lumii..."; cel ce-L urmează nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții"[8]. Apoi, „Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire — zice Sf. Ioan Evanghelistul — rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el"[9]. Și cum iubirea nu are vârstă și nici sfârșit, datori suntem, pe măsura iubirii lui Dumnezeu, față de noi păcătoșii, să-L iubim și să ne rușinăm de păcatele noastre, care ne distanțează de El. „Pocăiți-vă

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICHIFOR TODOR

1. Vezi I Cor, 28—29.
2. In. 20, 23.
3. F. Ap. 19, 18.
4. Sf. Ioan Hrisostom: Despre preoție, op. cit. pg. 54—55.
5. Mc. 1, 4.
6. Mt. 4, 13—17.
7. Kallistos Ware, Episcop: Împărăția lăuntrică, Asociația Filantropică Medicală Creștină Christiana, București, 1996, pg. 49—50.
8. In. 8, 12.
9. I In. 4, 16.

Sfântul LONGHIN SUTAȘUL

— 16 octombrie —

Sfântul martir Longhin, numit sutașul sau centurionul, fiind comandantul a o sută de ostași, aflat sub comanda lui Ponțiu Pilat, din a cărui poruncă a fost rânduit să slujească la Sfintele Patimi și la Răstignirea cea de bună voie a Domnului Iisus Hristos, pentru mântuirea lumii, s-a învrednicit să fie printre primii sfinți martiri ai Bisericii creștine.

Din ordinul lui Pilat, sutașul Longhin și ostașii lui L-au biciuit până la sânge pe Domnul Hristos, ei I-au împletit cununa de spini pe cap, ei L-au îmbrăcat în batjocură cu hlamidă (mantie purpurie), ei L-au pălmuit fără cruțare, L-au scuipat și L-au chinuit public peste limitele răbdării omenești. În felul acesta credea Pilat să-i satisfacă pe evrei și să se mulțumească cu atât, oferindu-i eliberarea condamnatului public.

„Pilat le-a zis: Pe cine voiți să vi-l eliberez, pe Baraba sau pe Iisus, care se zice Hristos? Că știa că din invidie L-au dat în mâna lui... Însă arhiereii și bătrânii au aţâțat mulțimile ca să ceară pe Baraba, iar pe Iisus să-L piardă... Și Pilat le-a zis: Dar ce voi face cu Iisus, ce se cheamă Hristos? Toți au răspuns: „să fie răstignit!..." Și văzând Pilat că nimic nu folosește, ci mai mare turburare se face, luând apă și-a spălat mâinile înaintea mulțimii, zicând: Nevinovat sunt de sângele Dreptului acestuia. Voi veți vedea. Iar tot poporul a răspuns zicând: „Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri! Atunci le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus L-a biciuit și L-a dat să fie răstignit..." (Mt. 27, 17—26). În fața acestui zguduitor tablou, Haim Cohn, Judecător, Președintele Tribunalului Suprem al Ierusalimului, în cartea sa, **Arestarea. Procesul și moartea lui I(i)sus Christos**, tradusă în românește de Teșu Solomovici, 1955, și lansată la librăria Sadoveanu din București cu multe surle, vine să dezvinovățească pe conaționalii săi evrei de moartea lui Iisus, și aruncă toată vina judecării și condamnării Sale la moarte în seama lui Pilat, fiindcă el l-a judecat după justiția romană, și nu tribunalul iudaic, Sinedriul, și ca atare, „evreii nu poartă nici o vină în moartea lui" (p. 199). Și ne spune președintele Tribunalului Suprem al Ierusalimului că „Evreul Iisus a fost arestat, pus sub acuzare, judecat și executat la Ierusalim — și numai din acest motiv procesul său a devenit o parte din istoria dreptului evreiesc. Faptul că el a fost judecat și pedepsit după legea romană nu face decât să sporească marele interes al celui ce se preocupă de istoria dreptului din Palestina, aflată sub stăpânirea romanilor". Și menționează Haim Cohn: „adevărul istoric a dispărut, fiind uitat cu desăvârșire" (p. 198). Și își ia el rolul, în funcția pe care o îndeplinește, să restabilească „adevărul istoric". Numai că trebuie să aibă în vedere cuvintele divinului „condamnat la moarte", care i se adresează și lui și celor ai lui, de acum două mii de ani: „Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte" (Mc. 8, 18).

Pe rolul procesului prezidat de Haim Cohn, aducem și noi mărturia unui martor ocular al evenimentelor judecate, care însă nu a fost citat și nici audiat, și care merită ascultat, pentru pronunțarea sentinței adevărate, care altfel rămâne suspendată și se casează.

În marea dramă a procesului condamnării și răstignirii Fiului Omului, un rol însemnat l-a avut centurionul sau sutașul Longhin împreună cu cei o sută de ostași de sub comanda sa. În fața celui răstignit pe cruce de ostașii sutașului Longhin, „arhiereii, bă-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Ion Ionescu

210 ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA SIBIU

Secole de-a rândul, tinerii care doreau să se dedice misiunii preoțești din satele românești de altădată se pregateau fie în școlile mânăstirești, fie în familie, în cazul unor fii de preoți. Abia spre sfârșitul secolului al XVIII-lea se înființează primele școli speciale pentru pregătirea clerului pe lângă unele mânăstiri, toate cu o existență vremelnică (Sf. Dumitru și Obedeanu din Craiova, Sf. Ilie de lângă Suceava, Putna); doar cea de la mânăstirea Antim din București a dăinuit mai mult (1797—1847). În Transilvania, se înființează o „școala de preoție" sau un seminar în sensul obișnuit al cuvântului la Blaj, în 1754, pentru tinerii aparținători Bisericii unite. Întrucât noile autorități habsburgice din Transilvania împiedicau prin orice mijloace legăturile tradiționale dintre românii de aici și frații lor din Țara Românească și Moldova s-a simțit nevoia ca și ortodocșii să ceară autorităților acordul pentru deschiderea unei școli pentru pregătirea clerului ortodox. Demersurile episcopului Ghedeon Nichitici de la Sibiu (1784—1788) în acest sens au rămas fără rezultat. Dar în cadrul cunoscutelor reforme ale împăratului Iosif II (1780—1790) s-a admis înființarea unor școli poporale pentru românii din Transilvania, puse sub îndrumarea Bisericii, cele unite fiind conduse de Gheorghe Șincai (1784), iar cele ortodoxe de cărturarul brașovean Dimitrie Eustatievici (1786). Pentru pregătirea viitorilor învățători, cei doi directori au fost îndatorați să organizeze cursuri speciale de „metodică", la Blaj respectiv la Sibiu. Profitând de această situație, Dimitrie Eustatievici a început, tot în 1786, ca paralel cu pregătirea viitorilor învățători să pregătească și preoți pentru parohiile ortodoxe românești ale Transilvaniei subjugate. Se cunosc liste de absolvenți ai celor două cursuri — care durau numai șase săptămâni — chiar din primul an de existență. După moartea lui Dimitrie Eustatievici (1795) conducerea școlii a fost încredințată unui alt cărturar brașovean, preotul Radu Tempea V (1796—1808), apoi altora, pentru perioade mai scurte.

Anul 1811 marchează o etapă nouă în istoria școlii teologice sibiene, întrucât atunci a fost numit în fruntea ei tânărul cărturar Gheorghe Lazăr din Avrig, abia reîntors de la studii de la Universitatea din Viena. Cursurile școlii de preoție durau acum șase luni, iar cele de pedagogie, pentru pregătirea viitorilor învățători sătești au rămas la șase săptămâni, puse sub îndrumarea lui Moise Fulea (1812), un alt tânăr cu studii la Universitatea din Viena. Din nefericire, datorită unor neînțelegeri cu noul episcop Vasile Moga, după patru ani Gheorghe Lazăr a părăsit Sibiul, stabilindu-se un timp ca profesor la Brașov după care a trecut în Țara Românească, unde a săvârșit cunoscuta sa operă de redeșteptare națională prin Academia de la „Sf. Sava" din București. Școala teologică sibiană a rămas pentru o lungă perioadă de timp doar cu doi profesori, Moise Fulea și Ioan Moga.

Episcopul Vasile Moga s-a interesat de cumpărarea unei clădiri corespunzătoare care a servit ca reședință, birouri și școala de preoție; a asigurat și veniturile necesare pentru existența ei.

Numirea tânărului arhimandrit Andrei Șaguna ca vicar general al Episcopiei vacante de la Sibiu, în 1846, inaugurează o nouă etapă în istoria scolii. Chiar din acel an, durata studiilor s-a ridicat la un an introducându-se noi discipline. În curând, o bună parte dintre „clericii" sibieni — alături de cei de la Blaj — s-au implicat efectiv în evenimentele revoluționare ale anilor 1848/1849, unii dintre ei pierzându-și chiar viața pentru neamul lor. După înăbușirea revoluției, la 12 martie 1850, Andrei Șaguna — ales și hirotonit în 1848 episcop — convoacă acel cunoscut Sinod eparhial, format din clerici și mireni — între care și Avram

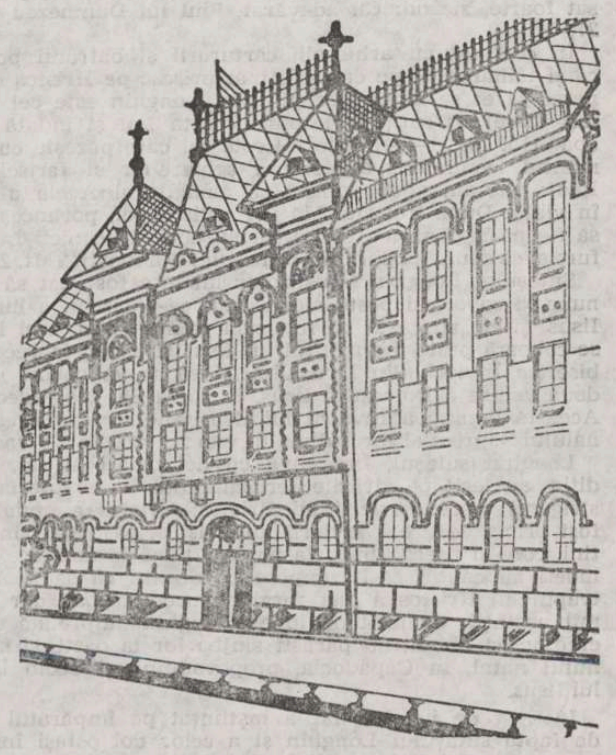

Iancu — când s-a hotărât ca școala teologică de la Sibiu să devină un „Institut teologic-pedagogic", pentru a oferi o pregătire și mai corespunzătoare noilor generații de preoți și învățători ortodocși. Hotărârea Sinodului eparhial a fost pusă în aplicare abia în 1852 când cursurile de teologie au fost ridicate la 2 ani, iar cele de pedagogie la un an; în 1861 cursurile teologice se organizează pe trei ani de studii — cum au rămas până în 1921, — iar cele de pedagogie de 2 ani (din 1879 cu 3 ani, iar din 1907 cu 4 ani). Tot din 1852 s-a hotărât ca în „secția teologică" să nu mai fie primiți decât absolvenți de gimnaziu, cu examen de maturitate (în cazuri excepționale erau admiși și absolvenți de 6 clase, dar obligați ca în timpul studiilor teologice să-și încheie și pe cele gimnaziale „în particular").

Andrei Șaguna a reușit să trimită aproape în fiecare an — cu cheltuiala Arhiepiscopiei — pe cel mai bun absolvent de teologie la studii de specializare în mari centre universitare din Austria și Germania din care va recruta apoi pe viitorii profesori ai Institutului sau ai Gimnaziului ortodox din Brașov înființat în 1850. Între profesorii formați de el s-au numărat Nicolae Popea, viitorul episcop de Caransebeș și membru al Academiei Române, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Ilarion Pușcariu toți trei aleși mai târziu membri ai aceluiași înalt for cultural, Nicolae Cristea, memorandistul de mai târziu și alții. Toți aceștia au scris un număr impresionant de lucrări teologice și pedagogice, dar mai cu seamă manuale pentru școlile îndrumate de Biserică. Șaguna însuși, precum și preotul rășinărean Sava Popovici Barcianu au publicat un număr apreciabil de manuale didactice.

Prin străduințile aceluiași nemuritor ierarh s-au cumpărat mai multe case în actuala stradă a „Mitropoliei" în care și-a stabilit atât reședința, cât și Institutul Teologic și au întemeiat o societate de lectură cu ședințe săptămânale, în care ei — cei mai mulți fiind absolvenți de licee maghiare sau

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU
Decanul Facultății

MOMENT ANIVERSAR

ASOCIAȚIUNEA ASTRA - 135 ANI -

Sibianul care trece pe strada Mitropoliei din Sibiu, poate vedea pe zidul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", o placă de marmoră albă cu următoarea inscripție: „În această clădire s-au întrunit la 23 oct. — 4 nov. 1861 reprezentații românilor transilvăneni pentru constituirea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român" — „ASTRA".

Deci, în aceste zile, vom sărbători 135 de ani de la constituirea Asociațiunii ASTRA.

Primul președinte al Asociațiunii a fost marele teolog Andreiu baron de Șaguna, viitor mitropolit al Ardealului. După evenimentele din decembrie 1989, coincidența a făcut ca primul președinte să fie tot un distins teolog, profesorul universitar dr. Dumitru Abrudan, și tot ca o coincidență a fost ca în aceeași clădire să se renască Asociațiunea ASTRA, imediat după decembrie 1989.

Această adevărată Academie transilvană a avut drept scop, după mărturia lui George Barițiu, „să fericiască pe popor". Până în anul 1918, toate marile înfăptuiri ale ASTREI au fost puse sub semnul împlinirii mărețului ideal al desăvârșirii unității naționale, înfăptuit la 1 Decembrie 1918. Aceasta a fost cea dintâi și cea mai de preț „ctitorie" a Asociațiunii și în ideea aceasta a fost construită în 1905 Biblioteca Centrală a ASTREI și apoi sutele de școli și biblioteci la sate, pentru care s-au întocmit și tipărit manuale școlare; au fost acordate burse pentru tineri (studenți și meseriași), a fost construită, în anul 1886, Școala Civilă de fete cu internat (prima de acest gen din țară), au fost editate reviste („Transilvania", „Foaia poporului", „Țara noastră", „Gând românesc"), a fost editată prima Enciclopedie Română (în trei volume) între anii 1898—1904, sub îngrijirea lui C. Diaconovich.

După Marea Unire din anul 1918, Asociațiunea și-a continuat lucrarea și și-a extins aria de acțiune extratransilvan, până în Basarabia și Dobrogea, urmărind consolidarea unității spirituale a românilor și căutând să rămână „scutul mulțimii celei obidite".

Dar în 1948, Asociațiunii noastre i se frânge elanul: printr-un act samavolnic se hotărăște „statutar" autodesființarea, de către un comitet impus.

Centrala a avut în Sibiu, iar Despărțămintele (Filialele) au avut în țară bunuri mobile și imobile (clădiri, muzee, sedii administrative, biblioteci, tipografii, cinematografe, etc.), care, toate, au trecut în administrarea operativă a Comitetelor Provizorii, (incl. la Sibiu), în baza HCM nr. 399/1950.

După evenimentele din dec. '89, un grup de 56 de persoane (vechi membri ai Asociațiunii și alți intelectuali), întruniți într-o ședință, ce a avut loc în aula Facultății de Teologie, au hotărât reactivarea Asociațiunii ASTRA, la Sibiu, ca centrală, și în provincie, ca Despărțăminte: rând pe rând s-au renăscut și Despărțămintele (Filialele) ASTRA din țară, cunoscându-se în prezent o dorință de înființare ori reînființare de noi filiale ale ASTREI, atât în spațiul transilvan, cât și în afara lui, ba chiar și peste hotare.

De la începuturile sale, Asociațiunea ASTRA a avut 14 președinți, dintre care 12 au fost până în 1948, iar doi după decembrie 1989: cea mai lungă „domnie" a avut-o Iuliu Moldovan, de 15 ani (1932—1947).

În acest moment aniversar, să-i urăm Asociațiunii noastre, Despărțămintelor sale, membrilor și iubitorilor de cultură și civilizație, viață lungă, rodnicie și izbândă, pentru „a putea să fericiască poporul român".

St. MUNTEANU-Săcele
secretar ad. al Asoc. ASTRA

Sfântul LONGHIN SUTAŞUL

(Urmare din pag. 1)

tându-şi joc de El, cu cărturarii şi cu bătrânii ziceau: Pe alţii i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, şi vom crede în El..." (Mt. 27, 41—42). „Iar Iisus zicea: Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Lc. 23, 34). „Şi era acum ca la ceasul al şaselea şi întuneric s-a făcut peste tot pământul până la ceasul al nouălea. Când soarele s-a întunecat, iar catapeteasma templului s-a sfâşiat pe mijloc. Şi Iisus, strigând cu glas tare, a zis: Părinte, în mâinile Tale încredinţez duhul Meu" (Lc. 23, 44—46). „Iar sutaşul şi cel care împreună cu el păzeau pe Iisus, văzând cutremurul şi cele întâmplate, s-au înfricoşat foarte, zicând: Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta" (Mt. 27, 54).

În contrast cu arhiereii, cărturarii şi bătrânii poporului, sutaşul, ca şi tâlharul de pe cruce îl mărturisesc pe Hristos ca Fiul lui Dumnezeu şi ei se mântuiesc. Sutaşul Longhin este cel „unul dintre ostaşi (care) cu sulița a împuns coasta Lui şi îndată a ieşit sânge şi apă" (In. 19, 31—34) şi tot el este cel care păzeşte cu ostaşii săi mormântul Domnului, la cererea arhiereilor şi fariseilor adresată lui Pilat: „ne-am adus aminte că amăgitorul Acela a spus, fiind încă în viaţă: După trei zile Mă voi scula. Deci, porunceşte ca mormântul să fie păzit până a treia zi, ca nu cumva ucenicii Lui să vină şi să-l fure şi să spună poporului: S-a sculat din morţi" (Mt. 27, 63—64).

Sutaşului Longhin şi ostaşilor lui le-a fost dat să vadă prima minune, a coborârii peste mormântul ce-l păzeau a luminii Învierii lui Iisus, şi ei „au căzut cu feţele la pământ". Aceeaşi lumină a Învierii se coboară peste mormântul lui Iisus şi astăzi la vecernia învierii din biserica Învierii din Ierusalim, şi ea se va coborî mereu până la a doua venire a Domnului Iisus, în slava Sa, „să judece vii şi morţii". Această lumină a Învierii lui Iisus este străină Preşedintelui Tribunalului Suprem al Ierusalimului, sau nu voieşte s-o vadă?

Longhin sutaşul, împreună cu doi ostaşi ai săi, cum atestă tradiţia, au ieşit pe străzile Ierusalimului în noapte cu faclele aprinse strigând vestea învierii lui Hristos; Hristos a înviat! Vestirea lui a fost prima vestire a învierii lui Hristos, păstrată până astăzi de creştini, care-şi urează bucuria pascală până la Înălţare. Alarmaţi atunci iudeii au căutat să-i cumpere cu arginţi ca să tacă şi să spună că trupul lui Hristos a fost furat de ucenicii Lui, dar ei nu le-au primit arginţii. Urmărit de iudei, Longhin, împreună cu cei doi ostaşi credincioşi ai săi, au părăsit slujba lor la oaste şi s-au întors în ţinutul natal, în Capadocia, propovăduind şi acolo Învierea Domnului Iisus.

Instigat de iudei, Pilat a înştiinţat pe împăratul Tiberiu (14—37) de fapta sutaşului Longhin şi a celor doi ostaşi însoţitori ai săi şi le-a cerut pedeapsa capitală. Tradiţia spune că Longhin a văzut în vis pe trimişii lui Pilat veniţi să-i taie capul şi, când s-a sculat, şi-a primit bucuros călăii în faţa casei sale. Capul său a fost dus la Ierusalim spre încredinţare lui Pilat, care l-a aruncat la gunoi în valea Golgotei, în afară de cetate, unde fusese aruncată şi crucea lui Iisus.

După mai mulţi ani s-a întâmplat ca o femeie din neam bun din Capadocia să-şi piardă vederea. În credinţa ei a mers la Ierusalim, nădăjduind să-şi găsească leacul orbirii sale în aceste sfinte locuri. Nenorocirea care o pândea a făcut ca acolo să-i moară şi unicul fiu, care o însoţea. În disperarea ei, în vis i s-a arătat Sfântul Longhin, spunându-i cine este şi i-a arătat şi locul unde era îngropat capul său şi a îndemnat-o să-l scoată de acolo şi ea se va tămădui de boala ei de ochi. Femeia, după spusele Sfântului, i-a scos capul din gunoi şi ea şi-a recăpătat vederea, slăvind pe Dumnezeu şi aducând închinare de mulţumire Sfântului Longhin. A avut bucuria ca în vis să-şi vadă pe fiul său la un loc în slavă cu Sfântul Longhin. Ca mulţumire, femeia vindecată a zidit o frumoasă biserică în Capadocia, unde a aşezat şi sfintele moaşte ale Sfântului Longhin, care erau izvor de tămăduiri pentru credincioşii ce veneau şi se închinau la ele.

În slava lui Dumnezeu, printre primii sfinţi martiri ai Bisericii creştine, sărbătorit la 16 octombrie, se află şi Sfântul Sutaş Longhin, cel care a participat activ la patimile Domnului şi I-a străpuns cu sulița coasta Sa, din care a ieşit sânge şi apă, dar care apoi I-a mărturisit dumnezeirea şi I-a vestit cu curaj slăvita Sa Înviere, de a cărei lumină a fost şi el acoperit, ca un martor care a fost al întregului proces al pătimirii, al îngropării şi al Învierii lui Iisus Hristos, care l-a iertat şi l-a primit în slava Sa, ca şi pe tâlharul mărturisitor de pe cruce.

(Urmare din pag. 1)

şi vă întoarceţi, ca să se şteargă păcatele voastre", zice Sf. Apostol Petru[10].

Cultul Bisericii Ortodoxe, într-o suită de armonii şi creaţii imnografice, mereu cheamă credincioşii la pocăinţă. Ne-ar trebui pagini întregi ca să expunem florile credinţei atâtor suflete care L-au căutat pe Dumnezeu, prin smerenie, pocăinţă şi iubire. Este de ajuns să ne gândim la Psalmul 50, un psalm al pocăinţei, prin excelenţă, în care Împăratul David îşi plânge păcatul, sau **Rugăciunea de pocăinţă, după Catisma a X-a** din Psaltire[11], în care credinciosul, căindu-se puternic, zice între altele: „Tu, Doamne, preaînalte Împărate al cerului şi al pământului, ştii că toate tinereţele mele le-am cheltuit în păcate şi umblând după poftele trupului, m-am făcut bucurie deplină diavolilor..." Sau, să ne aducem mereu aminte de Rugăciunea lui Iisus[12]: **„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"**, o adevărată respiraţie a sufletului, pavăză a inimii şi alungarea gândurilor netrebnice. De mare folos şi ajutor pentru cel care o practică şi stând şi mergând şi lucrând, asigurându-i disponibilitatea omului, de-a se deşerta pe sine, chemând în cămara inimii sale, aerisită şi gătită, pe Dumnezeu.

De câte ori, apoi nu se face apel, în pocăinţă, la mijlocirea Maicii Domnului!

Aşa bună oară, în imonografia cultică a Bisericii, rugăciuneaimn: **„Uşa milostivirii, deschide-o nouă, binecuvântată Născătoare de Dumnezeu, ca să nu pierim cei ce nădăjduim întru tine, ci să ne mântuim prin tine din nevoi, căci tu eşti mântuirea neamului creştinesc"**. Este de o profundă rezonanţă şi o întâlnim ca un alin al sufletului, în Mijlocul I, la începutul rugăciunilor de seară, în cadrul Paveceriţei Mari, în rugăciunile de început la toate Acatistele, în rugăciunea de Sfinţirea apei la femeia lehuză, la începutul Tainei Sfintei Mărturisiri (Spovedanii), a Tainei Sfântului Maslu etc. Acest apel la pocăinţă îl întâlnim şi în textul Acatistului Maicii Domnului — Bucuria tuturor celor necăjiţi: „Bucură-te bunăvoinţa lui Dumnezeu, către noi cei păcătoşi, Bucură-te tare apărătoare a celor ce se căiesc pentru păcatele lor".[13]

Un strigăt presant, prin care se exprimă întreaga tensiune sufletească şi dezlănţuitul proces de conştiinţă pe care şi-l face omul păcătos, în faţa Atotmilostivului Dumnezeu, şi ca un puternic îndemn la pocăinţă, se află şi în **Cononul cel Mare din Păresimi**, culminând în stihira de-o rară elevaţie: **„Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi? Sfârşitul se apropie şi vrei să te tulburi? Deşteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine, Hristos, Cel ce este pretutindeni şi toate le plineşte"**[14].

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

Ce vom spune de copleşitoarea imnografie, într-o creaţie de suflet; **CANONUL DE POCĂINŢĂ către Domnul nostru Iisus Hristos**[15], unde frământările de conştiinţă ale păcătosului se succed într-o ritmicitate vibratorie! Inimă de piatră să aibă omul şi tot trebuie să izvorască lacrimi pentru propriile sale păcate, etc. etc.

În acest context al **pocăinţei**, te uimeşte râvna, statornicia şi mai cu osebire stăruinţa cu care petreceau în pocăinţă continuă, ostenitorii pustiei, care cu conştiinţa lor neadormită, erau rugători fierbinţi, către Bunul Dumnezeu, ziua şi noaptea, şi nu numai pentru ei, ci pentru toată lumea. Aşa „spuneau părinţii pentru un bătrân, că atunci când îi ziceau gândurile: **Lasă astăzi că te vei pocăi mâine**, el răspundea lor, zicând: Ba nu, ci **a tăzi mă voi pocăi** şi mâine fie voia lui Dumnezeu"[16]. Tot acolo „se spunea pentru Avva Sisoe, că atunci când era pe moarte, şezând părinţii lângă dânsul, a strălucit faţa lui ca soarele... şi se părea ca şi când el ar fi vorbit cu oarecare şi i s-au rugat lui bătrânii, zicând: Cu cine vorbeşti părinte? Iar el a zis: Iată îngerii au venit să mă ia şi **mă rog ca să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin.** Şi i-au zis lui bătrânii: Nu ai trebuinţă să te pocăieşti, părinte. Şi le-a zis lor, bătrânul: Cu adevărat, nu mă ştiu pe mine că am pus început" (pocăinţei). Şi, au cunoscut toţi că este desăvârşit".[17]

Ce să spunem de nevoinţele Sfinţilor şi Fericiţilor Părinţi din muntele şi pustiul Sinaiului, cel umblat de Dumnezeu?! Sunt de adreptul uimitoare, osteneala, înfrânarea, lepădarea de sine şi **pocăinţa**, la care s-au supus aleşii lui Dumnezeu. Un singur exemplu, folositor pentru toţi credincioşii: „Un frate l-a întrebat pe Avva Matoe, zicând: „spune-mi un cuvânt (un sfat n.n.), iar el a zis: „Du-te, roagă pe Dumnezeu ca să-ţi dea **plângere** (umilinţă n.n.) şi smerenie în inimă şi **ia seama to'deauna la păcatele tale şi să nu judeci pe alţii, ci fă-te mai prejos decât toţi**"[18]. Uimitoare smerenie şi umilinţă la toţi şi nu de un moment, ci de o viaţă întreagă! Răsplata lor: darul lui Dumnezeu, cum zice Sf. Scriptură, că „Dumnezeu, celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har".[19]

Sfântul Vasile cel Mare şi într-adevăr „Mare" prin credinţa şi viaţa sa plină de renunţări, se umileşte pe sine şi în rugăciunea întâia din Rânduiala şi Canonul Sfintei Împărtăşiri, zice: „... Însuţi Împărate, Cel ce eşti fără de moarte, primeşte şi pocăinţa mea, a păcătosului, şi pleacă urechea Ta către mine şi ascultă graiurile mele, că m-am suspus cu totul păcătului... dar fiind făptura şi zidirea Ta, nu deznădăjduiesc de a mea mântuire, eu ticălosul... Ci dă-mi, până la suflarea mea cea mai de pe urmă fără de osândă, să primesc părticica Sfintelor Tale Taine, spre împărtăşirea cu Duh Sfânt, ca merinde pentru viaţa de veci şi spre răspuns bine primit, la înfricoşătorul Tău scaun de judecată..."[20]. Iar Sfântul Simeon Noul Teolog, în rugăciunea a şaptea din acelaşi canon, zice: „... Vezi smerenia mea, vezi osteneala mea câtă este şi toate păcatele mi le iartă, Dumnezeule a toate... că pe cei ce fierbinte se pocăiesc, cu mila îndurării îi cercetezi şi îi luminezi şi cu lumina îi uneşti, părtaşi Dumnezeirii tale făcându-i fără pizmuire; şi lucru străin de gândurile omeneşti şi îngereşti, vorbeşti cu ei, de multe ori, ca şi cu nişte prieteni ai Tăi, adevăraţi... şi bucurându-mă şi cutremurându-mă, cu focul mă împărtăşesc; iarbă uscată fiind eu, şi — străină minune! mă răcorsc neîncetat, ca rugul de demult, care aprins fiind, nu se mistuia..."[21]

Dacă ostenitorii pustiilor, ca şi aceşti mari sfinţi ai Creştinătăţii, au manifestat şi trăit cu atâta smerenie şi pocăinţă cât de mult îi lipseşte credinciosului de rând, care doar odată în an, se gândeşte să ia Sfintele Taine, şi atunci cu mare grabă şi fără nici o pregătire şi fără pocăinţă!

10. F. Ap. 3, 19.
11. Psaltirea ... Edit. Institutului Biblic ... Ort. Rom., Bucureşti, 1948, pg. 205—206.
12. Vezi: Părintele Dumitru Stăniloae, Rugăciunea Lui Iisus şi Experienţa Duhului Sfânt, în româneşte de Marilena Rusu, Editura Deisis, Sibiu, 1995.
13. Ceaslov, cit. pg. 278.
14. Triod cit. pg. 418.
15. Vezi: Ceaslov cit. pg. 535—540.
16. Vezi: Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale Sfinţilor bătrâni. Tip. a treia oară la Institutul de Editură Creştină a Sf. Episcopii a Râmnicului, Tip. Tipografiei Cozia a Sf. Episcopii a Râmnicului. Râmnicul Vâlcea, 1930, pg. 411.
17. Idem, pg. 211—212.
18. Dimitrios G. Tsamis: Patericul Sinaitic, Trad. de Preot Prof. Dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1995, pg. 141.
19. I Petru; 5, 5.
20. Liturghier cit. ed. 1995, pg. 304—305.
21. Idem, pg. 313—314.

Cu privire la Judecata din urmă

„Şi iarăşi va să vie, cu mărire să judece vii şi morţii, a cărui împărăţie nu va avea sfârşit"
(Art. 7 din Crez)

Parte a creaţiei, din natura văzută şi nevăzută (Facere 2, 7), omul este o realitate unică. Prin trup, el face parte din existenţa materială. Prin sufletul său însă aparţine şi unei alte lumi. Aceasta altă lume, superioară celei de pe pământ, reprezintă, chiar şi atunci când nu ne dăm seama, ţelul ultim, scopul suprem al năzuinţelor şi strădaniilor omeneşti. Adevărul acesta străbate în toate scrierile biblice, de la Geneza lui Moise şi până la Apocalipsa Sf. Ioan. El este pus în evidenţă public, spre edificare personală, în cutremurătorul tablou al Judecăţii din urmă, asupra căreia se cuvine să meditâm cu toată luarea aminte.

1. Judecata din urmă este, desigur, o zi înfricoşătoare de infinită răscruce pe drumul timpului înspre veşnicie. Ea este însă şi o zi dorită. La Judecată se va împlini nădejdea ultimă a creştinilor printr-o confruntare a faptelor cu dreptatea divină.

În mod obiectiv, confruntarea cu dreptatea dumnezeiască a şi avut loc în ierta Mântuitorului pe Cruce. Atunci i s-a luat diavolului autoritatea şi stăpânirea ce o avea asupra omului. Crucea a schimbat sensul morţii. Prin jertfa de pe Cruce, moartea trupului nostru nu mai este pedeapsă ci eliberare. Iar procesul judecăţii realizat obiectiv pe Cruce în persoana Fiului lui Dumnezeu întrupat se continuă, în istorie, prin misiunea Bisericii.

Până la sfârşitul veacurilor Biserica actualizează judecata în puterea de a lega şi dezlega păcatele oamenilor / Ioan 20, 23; Matei 18, 18/. Sfinţii Părinţi spun că „Spovedania este necontenită judecată a lui Dumnezeu asupra modului în care credinciosul se judecă şi se îndreaptă pe sine". În procesul Spovedaniei judecata lui Dumnezeu este milostivă. Sufletul se pregăteşte pentru clipa în care, despărţit de trup, se va prezenta înaintea Sfintei Treimi, „cu sarcina sa" (Gal. 6, 4—5), pentru o confruntare particulară cu dreptatea dumnezeiască / Isaia 1, 28; Evrei 27—28/. Sentinţa judecăţii particulare atârnă şi de felul în care credinciosul s-a mărturisit în profundă căinţă şi i s-a dăruit milostiva dezlegare.

Până la a doua Judecată, starea celor osândiţi mai poate fi schimbată în bine, iar a celor

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. GH. RĂŢULEA

210 ani de învăţământ teologic la Sibiu

Era firesc ca după realizarea statului naţional unitar, să se inaugureze o nouă etapă în istoria şcolii teologice sibiene. Din fericire, în 1920 în fruntea Mitropoliei Ardealului a fost ales profesorul Nicolae Bălan, care îi va conduce destinele până la moarte, în 1955. Ierarh de mare cultură, ataşat cu întreaga sa fiinţă de şcoala teologică din Sibiu pe care a slujit-o timp de 15 ani ca profesor de Dogmatică, Apologetică şi Morală, Nicolae Bălan a hotărât, încă din 1921, ca vechiul Institut teologic de 3 ani să fie ridicat la rangul de Academie, cu 4 ani de studii. Pentru că o bună parte dintre colegii săi au fost numiţi profesori la noile Universităţi din Cluj şi Cernăuţi, s-a străduit să formeze o nouă generaţie de profesori. Din 1921 şi până în anii celui de al doilea război mondial, a trimis zeci de tineri la studii de specializare în mari centre culturale şi teologice europene: Berlin, Leipzig, München, Tübingen Breslau, Atena, Roma, Varşovia. Timp de şase decenii Academia şi apoi Institutul Teologic Universitar din Sibiu a avut ca dascăli personalităţi ca: Nicolae Colan, viitor ierarh şi academician, Nicolae Popoviciu, viitor episcop, Dumitru Stăniloae, teologul recunoscut pe plan mondial al secolului nostru, Nicolae Terchilă, Nicolae Neaga, Spiridon Cândea, Grigorie Marcu, Liviu Stan, canonist recunoscut în toată lumea creştină, Dumitru Călugăr, Teodor Bodogae Corneliu Sârbu, Nicolae Mladin viitorul mitropolit, Gheorghe Şoima, cunoscutul compozitor şi dirijor. La aceştia se adăugau şi câţiva profesori veniţi din alte părţi, ca Vasile Lăzărescu, viitorul mitropolit al Banatului, Grigorie Cristescu, slovacul Iosif Hrădil mai târziu Emilian Vasilescu de la Bucureşti şi Ştefan Lupşa de la Oradea. O adevărată „şcoală teologică sibiană"! Datorită lor, dar şi altor preoţi de excepţie, la Sibiu au apărut aproape 200 de lucrări în cunoscutele colecţii: „Seria Teologică", „Seria Didactică", „Veniţi la Hristos", „Popasuri duhovniceşti", „Studii Biblice" şi altele. Din rândul profesorilor s-au recrutat redactorii „Revistei Teologice" (Nicolae Colan şi Grigorie Marcu), întemeiată de Nicolae Bălan încă din 1907 şi ai ziarului „Telegraful Român" (condus ani în şir de profesorul Dumitru Stăniloae). În 1935 s-a ridicat noua capelă, precum şi clădirea bibliotecii mitropolitane, pe seama căreia au fost achiziţionate cele mai valoroase lucrări teologice româneşti şi străine.

Între anii 1944—1948 se produc schimbări profunde în viaţa întregii ţări, dar mai cu seamă în viaţa Bisericii. În urma cunoscutei reforme a învăţământului din august 1948, au fost desfiinţate toate seminariile teologice din ţară precum şi câteva Academii teologice. Facultatea de Teologie din Bucureşti şi Academia teologică „Andreiană" din Sibiu devin Institute teologice de grad universitar. Câţiva profesori ai Academiilor desfiinţate au fost încadraţi la Sibiu, încât Institutul s-a consolidat prin ei şi mai mult. Este vorba de profesori de renume, ca Milan Şesan, venit de la Cernăuţi, Sofron Vlad şi Dumitru Belu de la Timişoara, mai târziu Isidor Todoran de la Cluj, care au muncit ani în şir alături de colegii lor „sibieni", formaţi de mitropolitul Nicolae Bălan. În schimb, doi distinşi profesori sibieni — Dumitru Stăniloae şi Liviu Stan — vor activa de-acum înainte la Institutul teologic din Bucureşti contribuind la creşterea prestigiului acestuia.

Perioada 1948—1989 a fost deosebit de grea pentru Institutul nostru, cum a fost, de altfel, pentru întreaga suflare românească. Controlaţi în permanenţă de reprezentanţii organelor de stat, împiedicaţi să publice lucrări în volum, ci numai în revista „Mitropolia Ardealului" şi în ziarul „Telegraful Român", — toate colaborările fiind cenzurate, — profesorii Institutului teologic şi-au făcut însă şi acum datoria faţă de Biserică. Au fost pregătite generaţii noi de preoţi parohi pentru toate eparhiile din Ardeal şi Banat şi — parţial — pentru parohii de dincolo de Carpaţi şi chiar pentru parohiile româneşti din „diaspora" din America.

O serie de profesori au fost delegaţi la diverse întruniri ecumenice peste hotare, (Milan Şesan, Sofron Vlad, Grigorie Marcu ş.a.). Biblioteca s-a îmbogăţit mereu, prin donaţii sau achiziţii de cărţi noi, un rol însemnat având directorul ei, preotul Ioan Beju. Mai mulţi licenţiaţi ai Facultăţii au fost trimişi la studii de specializare peste hotare. O serie de personalităţi ale ecumenismului contemporan vizitează Institutul sau susţin conferinţe în faţa studenţilor: patriarhii Alexei al Moscovei, Efrem al Gruziei, Maxim al Bulgariei arhiepiscopii Pavel şi Ioan de Helsinki, secretarii generali ai Consiliului Mondial al Bisericilor: Wisert Hooft, Philip Potter şi Emilio Castro, reprezentanţi ai altor Biserici creştine din numeroase ţări ale lumii.

Din 1970, a început procesul de „înnoire" a cadrelor didactice, prin noua generaţie de profesori: Mircea Păcurariu, Ioan Floca, Ioan Ică, Constantin Voicu, Dumitru Abrudan Ilie Moldovan, Aurel Jivi, Sebastian Şebu, Vasile Mihoc, Liviu Streza. Ei lucrează sub îndrumarea noilor mitropoliţi ai Ardealului Nicolae Mladin (1967—1981) şi I. P. S. Antonie Plămădeală (din 1982). Din 1984 Institutul primeşte dreptul de a conferi doctoratul în Teologie.

Evenimentele din decembrie 1989 aduc schimbări şi în viaţa vechii şcoli teologice sibiene, care, cu trei ani înainte îşi serbase aniversarea a 200 de ani de existenţă neîntreruptă. În toamna anului 1992, Institutul a fost integrat în tânăra Universitate din Sibiu, ca Facultate, condusă de un decan. În 1995, Ministerul Învăţământului admite ca Universitatea să primească numele marelui cărturar din perioada interbelică Lucian Blaga (absolvent al Institutului teologic sibian din 1917); tot atunci, Facultatea de teologie reprimeşte, în mod oficial, denumirea de „Andrei Şaguna". Încă din 1990 sunt admise şi studente. După 1992 Facultatea se reorganizează pe trei secţii: 1) Teologie Pastorală, pentru pregătirea preoţilor; 2) Teologie-Litere (Română, Engleză, Franceză, Germană), pentru pregătirea viitoarelor profesoare de Religie, cu o specialitate secundară şi 3) Teologie-Asistenţă socială, pentru pregătirea de specialitate în acest domeniu. Din 1994 se organizează cursuri postuniversitare (master) cu durata de un an cu 20 de locuri, iar din 1995 se organizează examene de definitivat şi de gradele I şi II pentru profesorii de Religie.

Numeroşi licenţiaţi sau doctoranzi au fost trimişi la studii peste hotare.

La cei 10 profesori titulari, s-au alăturat un profesor „asociat" (Pr. Dr. Ion Bria de la Geneva) un număr însemnat de lectori asistenţi şi preparatori, încât se poate vorbi de o adevărată „întinerire" a cadrelor didactice.

Pentru Facultatea noastră este o mândrie că în ultimii 10 ani, câţiva dintre foştii ei studenţi şi chiar profesori au fost promovaţi în ierarhia superioară: mitropoliţi Dr. Daniel Ciobotea al Moldovei şi Bucovinei şi Dr. Serafim Joantă al Europei centrale, episcopi Dr. Ioan Mihălţan al Oradiei, Dr. Casian Crăciun al Dunării de Jos, Ioan Selejan al Covasnei şi Harghitei, recent Laurenţiu (Liviu) Streza al Caransebeşului şi alţii.

Biblioteca a sporit cu peste 2500 de titluri de carte, plus alte 2500 cărţi donate de doi profesori. La ora actuală ea numără 83 243 titluri cu 147.261 volume, la care se adaugă 562 manuscrise, 1800 cărţi vechi româneşti 4 000 de cărţi străine, 12 700 periodice. S-a amenajat recent un depozit nou, cu 600 m liniari rafturi metalice.

Sub raport economic-gospodăresc, notăm că în vara anului 1992 s-au făcut reparaţii şi zugrăveli interioare în ambele clădiri ale Facultăţii, plus cantina, urmate de altele, în toamna anului 1996, toate cu cheltuiala Universităţii.

Păşind în cel de al 210-lea an de existenţă neîntreruptă, rugăm pe Bunul Dumnezeu să-şi reverse darurile Sale cele bogate asupra tuturor ostenitorilor Facultăţii — profesori, studenţi şi angajaţi — ca să-şi poată continua cu aceeaşi râvnă lucrarea lor spirituală şi culturală.

EVOCĂRI

Moto: „Adevăr grăiesc vouă: oriunde se va propovedui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune şi ce a făcut ea spre pomenirea ei“ (Matei 26, 13)

GÂNDURI DE INCEPUT

La Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, s-au serbat, la Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, din anul acesta (1996), trei sute de ani de existenţă a mânăstirii. Cu acest prilej, s-au adus în conştiinţa celor ce au fost de faţă, ctitorii de odinioară şi cei mai de curând, s-a făcut pomenire de voievodul martir, Sfântul Constantin Brâncoveanu, de fiii săi, Constantin, Ştefan, Radu şi Matei şi de sfetnicul Ianache, — toţi martirizaţi în 15 august 1714, la Constantinopol. Pomenit a fost şi cel de al doilea ctitor, care a restaurat mânăstirea, vrednicul de pomenire Mitropolitul Nicolae Bălan, şi s-au făcut referiri la cei ce de curând au întregit mânăstirea, cu incinta actuală din jurul vechii biserici brâncoveneşti. La această sărbătorire, la care au luat parte patru ierarhi, în frunte cu **I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului**, — s-a citit mesajul trimis de **Prea Fericitul Patriarh Teoctist**, precum şi mesajul guvernului României şi cel al Senatului. Au fost de faţă o mulţime de preoţi şi diaconi, care au slujit, şi o mare mulţime de credincioşi. Cei de faţă au luat aminte la cele ce li s-au spus despre Mânăstirea Brâncoveanu, înţeleasă ca un cadru de străduinţe, spre desăvârşirea creştină.

Prilejul acesta de aniversare a trei sute de ani de existenţă a mânăstirii de la Sâmbăta ne duce cu gândul la sfântul Constantin Brâncoveanu, care a înţeles mânăstirea, ctitorită de el, înainte cu trei sute de ani, ca un aşezământ călugăresc, de întărire şi răspândire a credinţei ortodoxe. Mergând pe fir de istorie, ne oprim cu înţelegerea la acel ieromonah Visarion, din secolul al XVIII-lea, care a scris „Despre a treia lege“, cu observaţia că dacă există două legi, e firesc să te întrebi, care din cele două este cea bună, şi cu afirmaţia că cea de a treia lege nu poate fi bună şi desigur nu e bună. Cea de a treia lege, la care se referă Stareţul Visarion, este uniatismul, apărut în Ardeal.

Mergând mai departe pe acelaşi fir al istoriei, facem popas de gând şi la vremea când mânăstirea lui „Brâncoveanu Constantin, boier vechi şi domn creştin“, a fost dărâmată cu tunul, ca centru de rezistenţă ortodoxă, împotriva acţiunii de catolicizare a românilor din Ardeal. Din clipa dărâmării, Mânăstirea lui Vodă-Constantin a dat mărturie despre rosturile ei, prin ruinele sale. A venit, însă, şi vremea ca biserica ruinată să poată fi restaurată şi mânăstirea rectitorită „prin purtarea de grijă a I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan, cu jertfa de bunăvoie a dreptcredinciosului popor român“. Şi iată-ne acum prăznuitori a trei sute de ani de existenţă a mânăstirii de la Sâmbăta, de data aceasta mulţumiţi cu ceea ce s-a realizat în ultimii zece ani, prin grija şi osteneala **I. P. S. Antonie**, mitropolitul de acum al Ardealului.

La toate acestea fiindu-ne luarea aminte, să nu uităm nici pe cei ce „cu osârdie şi cu frică de Dumnezeu au slujit în sfânt locaşul acesta“, ctitorit de sfântul Constantin Brâncoveanu şi rectitorit de **Mitropoliţii Nicolae Bălan şi Antonie Plămădeală.**

TREI OAMENI MARI

Când se întâmplă să prezint eu însumi mânăstirea noastră, pentru închinători sau vizitatori, cuprind în prezentarea ce o fac şi începuturile mânăstirii, după restaurare, spunând că „această mânăstire a început cu trei oameni mari; mari, prin înzestrarea lor; mari, prin începuturile lor şi mari, prin activitatea şi rosturile lor. Este vorba de Părintele Arsenie Boca, de Părintele Nicolae Mladin — care a fost vreme de un sfert de secol profesor de Teologie Morală, la şcoala teologică din Sibiu şi apoi Mitropolit al Ardealului, — şi de Părintele Arhimandrit Serafim Popescu, preot şi duhovnic al mânăstirii, pe parcursul a cincizeci de ani.

Fiecare dintre cei trei oameni mari, cu care a început Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, a fost mare în felul său, mărimile fiind diferite.

O PERSONALITATE PUTERNICĂ: PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Dintre cei trei oameni mari, cu care a început Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, s-a impus atenţiei credincioşilor şi s-a implântat în conştiinţa lor, Părintele Arsenie Boca.

La Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Arsenie Boca s-a aşezat în vara anului 1939. Avea atunci douăzeci şi nouă de ani. Era absolvent de teologie de la Sibiu şi mai absolvise şi Şcoala de Arte frumoase (Bele Arte), din Bucureşti, având şi ceva studii de medicină. Venea la mânăstire şi după ce petrecuse trei luni la Sfântul Munte Athos, în ascultarea Părintelui Arhimandrit Antipa Dinescu de la Schitul Sfântul Ipatie.

De la bun început, credincioşii au simţit în Părintele Arsenie un om deosebit, o personalitate puternică. Cei simpli spuneau despre el că este „un om cu dar de la Dumnezeu“, iar intelectualii se minunau de cultura, perspicacitatea, puterea de sinteză, capacitatea de intuiţie, înţelepciunea şi sesizarea esenţialului în orice chestiune, de care dădea dovadă. Se mirau mulţi de cuvântul său hotărât şi de siguranţa de sine.

Când s-a aşezat la mânăstire, Părintele Arsenie era diacon. În mânăstire a fost făcut călugăr şi preot. A avut mare priză la credincioşi, care îl căutau ca pe un sfânt sau, cel puţin, ca pe un om deosebit. La Sâmbăta a vieţuit până în toamna anului 1948, când, din ascultarea Mitropolitului Nicolae Bălan, a mers la Mânăstirea Prislop, din părţile Haţegului — mânăstire ctitorită de sfântul Nicodim de la Tismana, dar devenită între timp mânăstire greco-catolică şi revenită la Ortodoxie în anul 1948.

La mânăstirea Prislop, Părintele Arsenie a stat până în primăvara anului 1959, când a trebuit să plece de acolo, datorită unor conjuncturi create de autoritatea de stat, statul fiind de concepţie materialistă şi devenind prigonitor de călugări.

La mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Arsenie a lucrat cu întreaga lui capacitate de muncă, mai ales ca slujitor, propoveduitor şi îndrumător de suflete, deci ca duhovnic. Cuvintele lui de acum cincizeci de ani sunt încă vii şi lucrătoare în sufletele credincioşilor, care l-au cunoscut, l-au iubit şi l-au stimat. Unii dintre cei ce l-au ascultat pe Părintele, spunând cuvât de învăţătură sau au avut bucuria de a fi îndrumaţi de el, îl pomenesc cu evlavie şi astăzi şi spun: Părintele Arsenie zicea că „în mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă“ şi că „cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă“. Unii dintre tinerii de odinioară îşi aduc aminte că Părintele le spunea că „cine face curte, nu face carte“. Îndreptarul de viaţă, „oxigen, glicogen, somn, să-ţi păstrezi hormonii şi să ai concepţie de viaţă creştină“, îl au în vedere mulţi dintre cei ce l-au cunoscut pe Părintele Arsenie, cel ce zicea şi că „iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu“. Mai ştiu credincioşii şi că, cu referire la omul care nu-şi recunoaşte greşala, Părintele Arsenie spunea: „Bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, iar el se crede grâu nedreptăţit“. Mai ţin minte unii că Părintele Arsenie spunea că „noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuţie“, precum şi că „mustrarea învinge, dar nu convinge“.

„Să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească“, este o îndrumare, pe care Părintele Arsenie i-a dat-o unui student în teologie şi candidat la preoţie.

Prezenţa Părintelui Arsenie a fost pentru mulţi un fel de memento: „Ia aminte la tine însuţi“, un prilej de cercetare de sine.

Personalitatea fascinantă a Părintelui Arsenie, din vremea când era la Sâmbăta, dar şi de după aceea, o poartă în sufletul lor credincioşii, care l-au cunoscut şi care îl duc mai departe, în viaţa lor, vorbind despre el ca despre un om ales de Dumnezeu, ca despre un prooroc al zilelor noastre. Pe astfel de consideraţii şi de convingeri se întemeiază şi unele legende, care s-au creat în jurul Părintelui Arsenie. Şi ştiut că legendele se creează numai în jurul oamenilor deosebiţi, numai în jurul marilor personalităţi. Oamenii mari se impun atenţiei celor cu care vin în legătură şi rămân mari şi după ce nu mai sunt cu noi, ci numai în noi. Aşa a fost Părintele Arsenie, pentru cei ce l-au cunoscut mai de aproape şi aşa este şi pentru mulţi dintre cei ce ştiu despre el. Pentru mânăstirea de la Sâmbăta, pentru începuturile ei după restaurare, lucrarea Părintelui Arsenie, vreme de nouă ani în cuprinsul ei, a fost un dar de la Dumnezeu, spre folosul celor mulţi, care s-au bucurat de prezenţa lui, mai ales în timpul războiului şi în anii grei de după război. Îl pomenim cu cinstire şi îl păstrăm în iubire cinstitoare, căci îl avem la evlavie.

PĂRINTELE NICOLAE MLADIN

Cel de al doilea om mare, cu care s-a început viaţa la Mânăstirea Brâncoveanu, după restaurare, a fost Părintele Nicolae Mladin. Şi el s-a aşezat la mânăstirea de la Sâmbăta, tot în anul 1939, dar n-a stat mult la mânăstire deoarece Mitropolitul Nicolae Bălan, ctitorul mânăstirii, nu era numai ctitor de mânăstire, ci şi ctitor de oameni. Cea de a doua ctitorie a Mitropolitului Nicolae Bălan a fost şcoala teologică din Sibiu, pentru care a căutat şi a găsit oameni potriviţi, ca să fie profesori de teologie. Între aceştia a fost şi Părintele Nicolae Mladin, pe care Mitropolitul l-a trimis la studii în Germania, cu destinaţia de a fi profesor de teologie morală la teologia din Sibiu. Şi aşa a şi fost: căci vreme de mai bine de un sfert de veac, Părintele Mladin a ilustrat catedra de teologie morală, spre bucuria celor ce au avut norocul de a-i fi studenţi.

Părintele Mladin însă a ţinut legătura cu mânăstirea de la Sâmbăta, în sensul că mai ales în primii ani de activitate, ca profesor, vacanţele şi le petrecea la mânăstire, unde slujea şi predica. A fost un predicator talentat şi dorit de credincioşi, care îl ascultau cu mare plăcere. Mulţi dintre credincioşi reţin cuvintele lui într-aripate cu cu privire la Maica Domnului.

Ca profesor şi apoi şi ca Mitropolit, Părintele Nicolae Mladin a fost nelipsit la sărbătorile de hram ale mânăstirii. Era şi firesc să fie aşa, de vreme ce făcea parte din obştea mânăstirii noastre întrucât voturile călugăreşti le-a depus în această mânăstire şi tot în mânăstirea aceasta a fost hirotonit şi ieromonah.

Ca redactor al publicaţiei „Telegraful Român“, a dat multe informaţii despre mânăstirea din care făcea parte.

De asemenea, ca Mitropolit al Ardealului, — căci începând din 1967 a avut această ascultare bisericească, — Părintele Mitropolit Nicolae Mladin s-a îngrijit de mânăstirea noastră şi a ţinut mereu legătura cu ea.

Părintele Mladin a fost mare mai ales prin profunzimea gândirii lui, prin studiile care au rămas de la el.

Cei de la Mânăstirea Brâncoveanu, unde Mitropolitul Nicolae Mladin îşi are mormântul şi unde a fost îngrijit în ultimii ani ai vieţii sale, îl avem în pomenire, în iubire şi în cinstire.

UN OM DE CARE S-AU BUCURAT OAMENII: PĂRINTELE ARHIMANDRIT SERAFIM POPESCU

În vara anului 1940, la cei doi oameni mari, cu care a început viaţa la mânăstirea ctitorită de Constantin-Vodă Brâncoveanu şi rectitorită de Mitropolitul Nicolae Bălan, s-a mai adăugat un om mare: Părintele Serafim Popescu.

Părintele Serafim a venit la mânăstire ca absolvent de teologie din Cernăuţi. Cu un an înainte de stabilirea lui la Sâmbăta, Părintele Serafim a fost trimis de Mitropolitul Nicolae Bălan, la Sfântul Munte Athos, unde a stat în ascultarea Părintelui Antipa Dinescu de la Schitul Sfântul Ipatie, vreme de şase luni. Apoi, un an şcolar, a audiat cursuri de teologie la facultatea de teologie din Atena. Profesorii de teologie de la acea facultate l-au calificat ca „epimelis“, adică „sârguincios“. Sârguinţa din şcoală, Părintele Serafim a continuat-o şi a vădit-o de-a lungul unei jumătăţi de secol, în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu, unde a fost cel dintâi preot al mânăstirii şi unde a activat ca preot şi duhovnic până la moarte, în decembrie 1990.

Părintele Serafim a fost mare şi este cunoscut ca mare, prin faptul că a fost un om odihnitor de oameni, un om de care s-au bucurat oamenii. Slujitor la altar şi duhovnic, Părintele Serafim a fost alinător de suflete. Ne sună şi acum în urechi cuvintele de încurajare, pentru oamenii mâhniţi şi în suferinţă, pe care le spunea: „Lasă că ajută Dumnezeu“ sau „fruntea sus“.

Era înţelegător faţă de neputinţa omenească şi nu-i împovăra pe oameni cu canoane grele. Cel mai mult le dădea să citească Psaltirea. Le dădea să citească Psaltirea, pentru că şi el însuşi citea Psaltirea. Când omul nu reuşea să-şi împlinească canonul dat sau pravila pe care şi-a impus-o şi mărturisea aceasta, Părintele Serafim spunea, cu inima de părinte, pe care o avea, în chip liniştitor: „Fă ce poţi. Fă ce-ţi ajută Dumnezeu“.

Părintele Serafim a fost un om al bucuriei şi un înmulţitor şi lucrător de bucurie. Cine venea în legătură cu el, se simţea liniştit şi mulţumit. Îşi manifesta adeseori bucuria de a fi împreună cu credincioşii, iar pe cei despre care avea impresia că nu duc o viaţă îngrijită, îi sfătuia: „Să nu vă certaţi cu Dumnezeu“. Pe copii îi întreba: câţi ani ai? şi le cerea să ştie câte o rugăciune pentru fiecare an de viaţă; de pildă, la zece ani, să ştie zece rugăciuni. Nu vorbea sentenţios, dar avea şi cuvinte de ordine, ca, de pildă: „Să te depăşeşti şi să te dăruieşti“. De la Părintele Serafim ne-au rămas cuvinte ca acestea: „Creştinismul îi viaţă, nu-i gheaţă“. El spunea câteodată: „Unii oameni îşi petrec o parte din viaţă în aşa fel ca să şi-o facă insuportabilă cealaltă parte a vieţii“. Referitor la Filocalie, Părintele Serafim a afirmat că „Părintele Stăniloae, prin traducerea Filocaliei, a adus cerul ortodox pe pământul românesc“. Mai spunea Părintele Serafim că „Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut“. Tot de la el ne-a rămas cuvântul că „Dumnezeu face nenumăraţi paşi către noi, iar noi trebuie să facem un singur pas către Dumnezeu“. Mai zicea Părintele: „între eul meu şi eul tău să fie El, Stăpânul meu şi al tău“. De la Sfântul Munte, de la Părinetle Antipa Dinescu, Părintele Serafim a adus cuvântul: „Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti“.

Bucuros de oaspeţi şi bucuros de comunicare, Părintele Serafim era deschis la suflet, totdeauna gata să spună un cuvânt care să înveselească. Spunea şi glume şi râdea bucuros el însuşi. Ne amintim cu plăcere de spusa Părintelui, că unui cetăţean, care a ajuns la stână, ciobanii i-au oferit balmoş, — un fel de mămăligă cu zăr şi cu unt. Cum acela n-a vrut să primească ,spunând că nu-i place, ciobanii au hotărât: „Hai, ţineţi-l doi şi daţi-i unu“. Când omul a văzut cât este de bun balmoşul a zis: „Acum schimbaţi-vă: ţineţi-mă unu şi daţi-mi doi“. Ne mai veselim şi acum, când ne aducem aminte că zicea Părintele Serafim, aducând la mânăstire o vorbă din satul lui: „Dacă ar fi făină, precum nu-i slănină, ce mai apă bună de plăcinte!“.

Părintele Serafim a fost un om smerit, un om natural, un om echilibrat, un om fără veleităţi, un om cu aplecare de minte, un om evlavios, un om care a adus bucurie în jurul său, un om de care s-au bucurat oamenii. Aceasta a şi fost, de fapt, măreţia Părintelui Serafim. Cum, vreme de cincizeci de ani a fost preot şi duhovnic la mânăstirea noastră, Părintele Serafim şi-a pus pecetea existenţei sale pe sufletele pe care le-a îndrumat. Dumnezeu să-i primească osteneala şi să ne învrednicească şi pe noi să fim sinceri cum a fost el.

Luând aminte la cei trei oameni mari, cu care a început mânăstirea noastră, după restaurare, i-aş compara cu Sfinţii Trei Ierarhi, în privinţa cărora erau discuţii şi neînţelegeri, care dintre ei este cel mai mare. Concluzia a fost că fiecare este mare, fără să fie unul „cel mai mare“. Aşa este şi cu cei trei diaconi, cu care a început mânăstirea noastră, căci la vremea aceea, toţi cei trei aveau doar hirotonie de diaconi şi slujeau ca diaconi. Fiecare a fost mare, în felul lui. Părintele Arsenie, prin înzestrarea lui de îndrumător de oameni, prin calităţile lui de organizator, ne aduce aminte de sfântul Vasile cel Mare. Părintele Mladin, distinsul profesor de teologie, prin studiile câte au rămas de la el şi prin tot ce a scris, ne aduce aminte de Sfântul Grigorie Teologul. Iar Părintele Serafim, ca unul care era dătător de nădejde de mântuire, alinător de suferinţe morale şi pogorâtor, pentru liniştirea oamenilor, ne aduce aminte de sfântul Ioan Gură de Aur. Să le păstrăm amintirea şi să le urmăm exemplul.

Arhimandritul Teofil Părăian

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● La sfârşitul lunii iulie a.c., au fost hirotoniţi trei noi mitropoliţi pentru Biserica Albaniei: Î. P. S. Mitropolit Hristodulos de Karitsas, Ignatie de Berat şi Alexandru de Arghirocastru. Deşi aleşi de 4 ani ei n-au fost recunoscuţi decât abia acum de către statul albanez. Hirotonia noilor mitropoliţi a avut loc în Catedrala Patriarhală din Constantinopol de care aparţine spiritual Biserica Albaniei.

*

● Regina a II-a a Angliei a refuzat catolicilor englezi să oficieze o Liturghie în capela Turnului Londrei în memoria catolicilor închişi şi ucişi aici în sec. al XVI-lea.

În anii trecuţi ei au putut oficia slujbe religioase în Turnul Londrei dar nu în capela acestuia ci în celula Sf. Ioan Fischer, locul unde acesta a fost martirizat.

*

● A încetat din viaţă, într-un spital din Geneva în vârstă de 75 de ani fratele Max Thurian, fost protestant convertit la catolicism şi hirotonit preot romano-catolic. Colaborator apropiat al fratelui Roger Schutz, Max Thurian a însufleţit de-a rândul anilor Mişcarea Ecumenică şi a scris numeroase lucrări teologice şi pastoral misionare.

*

● Institutul Ecumenic de la Bossey a organizat recent cu prilejul împlinirii a 10 ani de la tragica dispariţie a teologului grec Nikos Nissiotis, un Simpozion închinat vieţii şi activităţii acestui mare teolog al Ortodoxiei, Simpozion ce s-a bucurat de o largă participare atât din partea teologilor ortodocşi, catolici şi protestanţi.

*

● Sub auspiciile Fundaţiei PRO ORIENTE din Viena, condusă de profesorul Alfred Stirnemann şi cu binecuvântarea S.S. Patriarh Pavle al Serbiei şi a Cardinalului Kuharitz din Zagreb s-au desfăşurat recent la Viena lucrările unei Comisii Mixte Ortodoxe şi Romano-Catolice privind reconcilierea şi buna convieţuire a popoarelor din Balcani aflate în disensiuni de mulţi ani din cauza evenimentelor politice de aici.

*

● Mai mult de 30 de fresce valoroase din istorica biserică Sf. Mihail din Voskopoias, declarată monument istoric, aflată la aprox. 250 km de capitala Albaniei, Tirana, au fost profanate, unele dintre ele distruse complet de către persoane rămase necunoscute, dar se pare că de origine musulmană, de vreme ce frescele au fost acoperite cu inscripţii de felul „Alah este mare“.

Grupul de fanatici islamişti participaseră la un seminar organizat în apropierea mânăstirii respective sub egida unei organizaţii musulmane iraniene.

Arhiepiscopul Anastasios al Albaniei a calificat drept „barbar şi provocator“ acest act iar un reprezentant al comunităţii musulmane din Albania a cerut scuze public pentru aceasta şi a propus restaurarea în întregime a frescelor din bugetul comunităţii.

*

● Pentru prima dată în istoria sa, Academia Teologică din Varşovia are în fruntea ei ca rector un episcop ortodox. E vorba de episcopul Ieremias de Wroclaw, personalitate marcantă a teologiei ortodoxe poloneze. Academia care cuprinde Facultăţi de teologie romano-catolică, protestantă şi ortodoxă, are înscrişi în acest an 185 de studenţi teologi dintre care 76 sunt ortodocşi.

Arhid. Visarion Dumitru Bălţat

Cu privire la Judecata din urmă

(Urmare din pag. a 2-a)

fericiţi spre şi mai mult bine. Schimbarea în bine se realizează prin mijloacele harice ale Bisericii. Îndeosebi Sf. Liturghie şi faptele de milostenie săvârşite cu smerenie de urmaşi, în numele celor adormiţi sunt mult folositoare /Sf. Ioan Gură de Aur/.

2. Ziua Judecăţii din urmă este şi o clarificare obştească pentru cei ce cred şi pentru cei ce nu cred. Ea este şi ziua învierii de obşte. Învierea şi Judecata conferă sens înalt speranţei omului spre nemurire. „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie“, mărturisim noi cu întreaga obşte prezentă la Sfânta Liturghie.

A doua judecată este generală /Matei, 25, 32/, deplină şi definitivă. Ea aparţine în întregime Fiului /Ioan 5, 22—27/. El are o cunoştinţă desăvârşită despre om /Ioan 2, 24—25/ şi va judeca lumea după glasul conştiinţei /Marcu 7, 21—23/ şi al legii fiecărui om /Rom. 2, 14—15/. În faţa Dreptului Judecător, ADEVĂRUL ŞI VIAŢA, vom sta ca în faţa unui mare examen de admitere în împărăţia lui Dumnezeu.

Pentru creştini, criteriile de apreciere a vredniciei sau nevredniciei întru a intra în „Împărăţia Tatălui“ sunt cele cuprinse în Sf. Evanghelie /Matei 25, 35—36/. Verificarea va fi completă şi desăvârşit nepărtinitoare. La Judecată, adevărul se va vedea şi în influenţa cuvintelor şi faptelor noastre asupra celorlalţi, atât în rău cât şi în bine. Şi toate urmările neîndreptate în Taina Sfintei Spovedanii, vor veni de faţă pentru noi sau împotriva noastră.

3. Măreţia tabloului Judecăţii din urmă constă în prezenţa îngerilor, în participarea sfinţilor, în iubirea lui Dumnezeu şi iubirea omului faţă de semeni. Fapta milei izvorâtă din iubire este, la judecată, măsura vremii de acum. Căci odată cu întrebările privitoare la mărturisirea Adevărului, vom fi întrebaţi şi despre dovezile iubirii de oameni în Hristos-Domnul: „Flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi mi-aţi dat să beau..., bolnav am fost şi m-aţi cercetat“ /Matei 25, 35—36/. „Veniţi, deci, binecuvântaţii Tatălui meu...“ /Matei 25, 34/.

Osânda este exprimată în cuvintele: „Duceţi-vă de la mine...“ /Matei 25, 41/. Motivul respingerii este lipsa iubirii, nepăsarea faţă de cel necăjit şi încercat. „Căci flămând am fost şi nu mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi nu mi-aţi dat să beau; ... bolnav ... şi nu m-aţi cercetat“ /Matei 42—43/.

Deci două destine eterne şi diametral opuse în lumea de dincolo. Unul constă în bucuria nesfârşită de a fi aproape de Dumnezeu. Altul, într-o viaţă de chinuitoare întristare, ardere, stare greu de suportat. Lipsa de preocupare pentru suferinţele semenilor, disprețul faţă de om, zgârcenia, sunt atitudini şi simţiri care vor arde, fără de sfârşit, pe cei ce le-au purtat.

4. Când, la ce dată va veni Mântuitorul a doua oară? Sunt unii creştini care pretind că pot pătrunde şi tâlcui ceea ce nici îngerii nu pot şi nici sfinţii ieşiţi din trup. Cu iscoditoare îndrăzneală ei susţin că pot cunoaşte ceea ce este nedescoperit. Marele dezlegător al celor şapte peceţi /Apoc. cap. 5/, Hristos-Domnul, ne spune că „de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din cer“ /Matei 24, 36/. Sf. Ap. Pavel precizează că „despre ani şi despre vremi, nu aveţi nevoie să vă scriem căci singuri, ştiţi bine, că ziua Domnului vine, ca un fur, noaptea“ /I Tes. 5, 1—2/. „Chiar de s-ar preface diavolii în îngeri şi ar zice: la data de... va veni Hristos, să nu credeţi“, ne spune Sf. Atanasie cel Mare.

Nici sfârşitul individual nu ne este cunoscut şi nici cel al lumii întregi. De ce? Pentru că sfârşitul vieţii fiecăruia are aceeaşi însemnătate, pentru veşnicie, ca şi sfârşitul lumii /Sf. Ioan Gură de Aur/. De aceea, noi pururea către cele dinainte îndreptându-ne, în toată vremea să ne pregătim: „Privegheaţi, deci, că nu ştiţi în care zi vine Domnul vostru“ /Matei 24, 42/.

5. Data sfârşitului veacului acestuia depinde şi de mişcările libertăţii omeneşti, de faptele săvârşite de om. Numai Dumnezeu cunoaşte aceste mişcări şi, potrivit Descoperirii, cele bune lungesc ziua omului la mii de ani înaintea lui Dumnezeu, pe când cele rele scurtează mia de ani. De aceea, „data celei de-a doua veniri a Mântuitorului va corespunde cu momentul în care lumea îşi va fi dezvoltat la maximum posibilităţile sale, atât în bine cât şi în rău“ /Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae/.

6. Aceste câteva gânduri vor să constituie şi ele o stăruitoare chemare pentru a vieţui spre răspuns bun în Ziua cea mare a Judecăţii finale. Dacă vrem şi ne străduim şi noi, „Sfânta, Sobornicească şi Apostolească Biserică“ ne ajută să vieţuim aşa încât să ne învrednicim de chemarea Mântuitorului: Veniţi!...

„Veniţi binecuvântaţii Părintelui meu...“ Veniţi de luaţi cununa dreptăţii pentru că aţi luptat lupta cea bună pe pământ /II Tim. 4, 7—8/. Primiţi, acum, „cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit“ /I Cor. 2, 9/.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **MARȚI, 1 oct. 1996,** Î. P. S. Mitropolit a luat parte la slujba de Te Deum oficiată în Capela Facultății de Teologie cu prilejul începerii noului an școlar. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de îndemn și de învățătură tinerilor studenți teologi.

— A luat parte la deschiderea festivă a noului an universitar la Casa de Cultură a Sindicatelor unde a rostit o rugăciune de binecuvântare și a făcut urări tuturor celor prezenți.

— A prezidat, la Reședința mitropolitantă, lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

● **JOI, 3 octombrie a.c.,** a primit, la rugămintea comandantului Poliției Județului Sibiu, o delegație a Poliției din Olanda și Danemarca, condusă de domnul Johanes Holberg, adjunct al Ministrului de Interne al Danemarcei.

În după masa aceleiași zile a luat parte la recepția oferită de consulatul german din Sibiu, cu prilejul Zilei Naționale a Germaniei la Hotelul Continental.

● **VINERI, 4 octombrie a.c.,** a primit la Reședința mitropolitană pe Dl. inginer Constantin Niculescu, președintele Partidului Național al Automobiliștilor, candidat la președinția României.

● **DUMINICĂ, 6 octombrie a.c.,** a slujit Sf. Liturghie și a sfințit biserica Parohiei Jibert, prot. Agnita. În cadrul Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe tânărul Popa Emil. La sfârșitul Sf. Liturghii a hirotesit întru sachelar pe preotul paroh Munteanu Ionel și a rostit un cuvânt de învățătură.

În seara aceleiași zile a cercetat Mânăstirea Predeal și a vizitat șantierul Mânăstirii.

● **LUNI, 7 octombrie 1996,** a participat la Centrul Internațional Ecumenic pentru dialog spiritual din București, la festivitatea de înmânare a Premiilor pe anul 1996, unde Î. P. S. Mitropolit a primit premiul „Nicolae Iorga", ediția a II-a, pentru întreaga operă filosofică, teologică și literară, consacrată în conștiința opiniei publice drept o contribuție de excepție la progresul spiritualității românești.

● **VINERI, 11 octombrie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Predeal.

● **DUMINICĂ, 13 octombrie a.c.,** a săvârșit Liturghie arhierească la biserica Sf. Cuvioasa Paraschiva din Brașov, cu ocazia festivităților sărbătoririi a 120 de ani de la zidirea bisericii. A hirotonit întru preot pe tânărul diacon Popa Emil pentru Parohia Șercăița, prot. Făgăraș și pe licențiatul în teologie Cheslerean Vasile întru diacon. Pentru bogata activitate pe tărâm pastoral, misionar și economic gospodăresc a hirotesit pe Preotul paroh Gârlonța Florin întru iconom stavrofor. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un înălțător cuvânt de învățătură.

În după-masa aceleiași zile a avut o întâlnire cu dl. primar al Brașovului, cu dl. Președinte al Consiliului Județean și cu Dl. Viceprimar.

● **LUNI, 14 octombrie a.c.,** a primit la reședința de la Mânăstirea Sâmbăta o delegație condusă de dl. Cristian Peter Teodorescu, director executiv AIDROM și domnii Hans Joachim von Rohr, membru al Guvernului Germaniei, Ankhe Soll reprezentantă a Diakonischer Werk a Bisericii Evanghelice din Germania și Domnul Klaus Poser, consilier la Departamentul Ajutorului pentru Dezvoltare al Germaniei, cu care a discutat probleme legate de relațiile dintre cele două biserici.

● **JOI, 17 octombrie a.c.,** a vizitat șantierul de restaurare a picturii de la Biserica din Săliște-Grui, Muzeul Protopopiatului Săliște și Biserica din Centru unde s-au terminat lucrările de pictură. Cu acest prilej s-au discutat probleme legate de continuarea șantierului, continuarea extinderii muzeului precum și sfințirea picturii.

● **DUMINICĂ, 20 octombrie a.c.,** a binecuvântat terminarea lucrărilor de pictură la Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel" din Parohia Tractorul, Protopopiatul Brașov.

Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Vasile Cheslărean pe seama parohiei Aciliu, protopopiatul Săliște și a hirotesit intru iconom pe parohul Bisericii Tractorul, Manolache M. Mihai.

În după-masa aceleiași zile, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi a oficiat slujba de punere a pietrei de temelie la Parohia Spital IV — Brașov unde în curând se va începe construcția noii biserici.

● **LUNI, 21 oct. a.c.,** a cercetat mânăstirea Predeal.

● **MARȚI, 22 octombrie a.c.,** a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Palatul Patriarhal din București.

● **JOI, 24 octombrie a.c.,** a însoțit pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist la aeroportul Otopeni unde au întâmpinat, alături de alți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Ignatie al IV-lea al Antiohiei.

● **VINERI 25 octombrie a.c.,** a cercetat Mânăstirea Predeal.

● **SÂMBĂTĂ, 26 octombrie 1996,** a cercetat Mânăstirea Sâmbăta și Șantierul de construcții deschis la Mânăstire.

● **DUMINICĂ, 27 octombrie a.c.,** în cadrul Sf. Liturghii a binecuvântat lucrările de pictură de la Biserica Ortodoxă rom. „Sf. Nicolae" din Șercaia, Prot. Făgăraș.

— În după-masa aceleiași zile a plecat spre București unde împreună cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist al României și delegația oficială a Patriarhiei Antiohiei condusă de P. F. Ignatie al IV-lea a participat la dineul oferit de Președintele României Ion Iliescu.

● **LUNI, 28 oct. a.c.,** a însoțit delegația Patriarhiei Antiohiei și pe cei doi patriarhi la obiectivele bisericești din episcopia Buzăului.

● **MARȚI, 29 octombrie a.c.,** a primit la Mânăstirea Sâmbăta pe pe P.F. Patriarh Teoctist și pe P. F. Patriarh Ignatie al IV-lea al Antiohiei împreună cu delegația oficială, înconjurat de un impresionant sobor de preoți și de viețuitorii Mânăstirii.

În seara aceleiași zile, Î. P. S. Mitropolit **Antonie** a oferit o cină în cinstea Înalților oaspeți. Cu acest prilej, al vizitei înalților prelați la Mânăstirea Sâmbăta, s-a vizitat noua biserică care este în faza de pictură, colecția muzeistică a Î. P. S. Mitropolit **Antonie**, și noul șantier de construcții.

● **JOI, 31 octombrie a.c.,** a sfințit Capela din incinta Spitalului Municipal Mediaș, jud. Sibiu înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi, a rostit un bogat cuvânt de învățătură iar la sfârșitul Sf. Liturghii a înmânat Directorului Spitalului din Mediaș, domnului Dr. Suciu Nicolae Octavian un act de apreciere pentru frumoasa activitate în slujba Bisericii noastre.

Pr. Valentin Sicoe
Secretar eparhial

MESAJE

Onorate autorități *
Stimate domnule primar,
Prea Cucernici Părinți,
Stimați locuitori ai comunei Dârlos,
Onorată asistență,

Îndatoriri pastorale programate din vreme — sfințirea unei biserici în Brașov — m-au împiedicat astăzi să fiu împreună cu Dvs. la acest moment sărbătoresc din viața comunei Dârlos, când întreaga suflare a acestei așezări, alături de numeroși oaspeți și invitați participă la dezvelirea busturilor celor patru mari oameni de cultură și știință, fii ai acestei localități.

Este, într-adevăr, un moment emoționant când fiii acestei comune, deja intrată și ea în istorie, la anul împlinindu-se 680 de ani de la atestarea sa istorică în 1317, — s-au adunat cu toții spre a cinsti memoria nepieritoare a patru dintre fiii ei, deveniți personalități marcante ale istoriei, ale culturii și ale științei românești.

Numele lor, începând cu cel al lui **Visarion Roman**, om politic și fruntaș al Revoluției Române de la 1848, membru corespondent al Academiei Române, continuând apoi cu **Ilarie Chendi**, scriitor și critic literar, pionier al publicisticii românești, **Ioachim Crăciun** cel mai tânăr deputat în Marea Adunare de la Alba-Iulia din 1918, ajuns apoi profesor universitar la Cluj și părinte al învățământului bibliologic de la noi și încheind cu medicul **Ioan Moraru**, cu o remarcabilă carieră științifică în domeniul medicinii legale, ales și el, post-mortem membru al Academiei Române, au fost înscrise pentru totdeauna în panteonul istoriei și culturii naționale și vor rămâne fără îndoială peste vremi ca făclii luminoase pentru generațiile prezente și pentru cele viitoare.

Folosim acest prilej festiv din viața comunei Dvs., spre a adresa un cuvânt de felicitare pentru toți cei care au inițiat această nobilă manifestare și au contribuit la realizarea și materializarea ei, ea rămânând în timp un memento al dragostei de neam și de glia strămoșească al înaintașilor și un imbold pentru cei de azi la o mai susținută slujire și dăruire spre binele și fericirea națiunii noastre.

Fie ca amintirea celor patru mari bărbați ai comunei Dvs., comemorați astăzi să dăinuiască veșnic alături de alte nume de prestigiu intrate pentru totdeauna în șirul nesfârșit al „dascălilor de cuget și simțire românească" și să ne insufle și nouă contemporanilor, dragoste față de Țara noastră și față de Biserica noastră strămoșească.

Cu binecuvântare,

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului,
Crișanei și Maramureșului

* Mesaj adresat de către Î.P.S. Mitropolit Antonie cu prilejul festivităților prilejuite de dezvelirea busturilor lui Visarion Roman, Ilarie Chendi, Ioachim Crăciun și Ioan Moraru, în localitatea Dârlos, jud. Sibiu, duminică, 20 oct. a.c.

Prea Sfințite Episcop Andrei,
Onorate autorități,
Stimate Domnule Comandant,
Onorată Asistență,

Îndatoriri pastorale angajate mai de mult — sfințirea unei biserici din Brașov — m-au împiedicat astăzi să fiu prezent împreună cu Dv. la acest moment deosebit din viața acestei Instituții, când o nouă biserică ortodoxă își deschide brațele la Aiud spre mângâierea oamenilor și întâlnirea lor cu Dumnezeu. Sufletește sunt însă împreună cu toți cei care sunt prezenți la acest eveniment.

Momentul este cu adevărat emoționant când, iată, în acest Penitenciar, după aproape 50 de ani de interdicție, urmând o tradiție străveche românească și creștinească, întreruptă doar de vechiul regim totalitar, o nouă biserică se deschide astăzi devenind cu adevărat un: **„diman de scăpare și nădejde de mântuire"** pentru toți cei care **„cu frică de Dumnezeu cu credință și cu dragoste"** îi vor trece pragul și se vor ruga într-însa.

Cu siguranță că acest loc sacru, loc al întâlnirii pământului cu cerul și al omului cu Creatorul și Proniatorul său, va deveni mai ales aici și, mai cu seamă acum, un loc de binecuvântare, de pace, de har și îndurare, un loc în care se vor pogorî din cer darurile cele dumnezeiești și, în primul rând, Iertarea.

Fie ca în această biserică fiecare să-și găsească o oază de liniște, de speranță și binecuvântare, de pace și de iertare din partea lui Dumnezeu, un prilej potrivit pentru îndreptare și dorința de a pune fiecare un început bun al unei noi vieți trăită în demnitate și în concordanță cu poruncile sfinte ale Evangheliei și cu normele morale ale societății.

Ca unul care am trecut și eu, cu ani în urmă, pe timpul regimului totalitarist, prin mai multe locuri de detenție, nu pot decât să-mi exprim mulțumirea și să-i felicit pe cei care au inițiat și au ctitorit acest locaș, în acest loc în care multe suflete își așteaptă mântuirea și libertatea, darul atât de scump cu care ne-a înzestrat Dumnezeu.

Să ne aducem aminte pururea, aici, și de cei care sub grea prigoană comunistă au ispășit ani grei de pedepse nedrepte.

Să ne aducem aminte și să ne rugăm și pentru cei care nu s-au mai întors niciodată de aici și zac în morminte neștiute.

Cu acest prilej adresăm felicitările noastre celor care s-au ostenit la ctitorirea, înfrumusețarea și înzestrarea acestui sfânt locaș și rugăm pe Dumnezeu să reverse asupra tuturor și asupra celor care vor intra și se vor ruga într-însul; **„pentru pacea și mântuirea întregii lumi, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor"**, cum glăsuiesc rugăciunile Bisericii.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

* Mesaj adresat de către Î. P. S. Mitropolit **Antonie** al Ardealului cu prilejul sfințirii noii biserici din incinta Penitenciarului Aiud, duminică, 20 oct. a.c. Delegat al Î.P.S. Sale a fost P. Cuv. Arhid. Visarion Bălțat, cons. cultural.

Semnalăm... Semnalăm...

● Dl. Mihail Diaconescu este nu numai romancier și continuator în această privință, cu informație istorică mai bogată, a marelui Mihail Sadoveanu, ci și profesor universitar la Universitatea din București și cea din Pitești. Domnia Sa este și cercetător științific principal la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu" al Academiei Române și participant la multe simpozioane și reuniuni internaționale la Berlin, Leipzig, Paris, Sofia, Bonn și Halle.

Prolificitatea d-sale mă miră de multă vreme. Și mereu cu spor în calitate. Unii spun despre cei care scriu mult: scrie prea mult, se diluiază! Eu aș zice în asemenea cazuri: scrie mult și, scriind mult, scrie tot mai bine!

Cine mai știe — probabil doar specialiștii — câte mii de titluri a lăsat Iorga? Așa a devenit . . . Iorga!

De data aceasta dl. Mihail Diaconescu ne surprinde cu o carte masivă (450 p. format mare): **Prelegeri de estetica ortodoxiei,** vol. I: **Teologie și estetică** (ed. Porto-Franco, Galați, 1996). Urmează vol. II.

Terenul, în domeniul esteticii ortodoxe, e abia desțelenit, deși elemente de estetică creștină există în Sfinții Părinți, în scrierile teologilor moderni, dar nu prea mult adunate la un loc în tratate. Am putea să-i amintim aici pe Abatele Bremond, pe Charles Moeller (în mai multe volume), și pe mulți alții care s-au ocupat de estetica de expresie creștină.

Cu referire anume la estetica ortodoxă, la noi, în afară de Nichifor Crainic în proză și poezie, Vasile Voiculescu, mai ales în poezie, Arghezi, Radu Gyr, și alții, trebuie să-l amintim pe Î. P. S. Nicolae Corneanu, cu **Încercări de estetică creștină** (1947) și **Elemente de estetică patristică** (1959, 1984), pe Pr. prof. Nicolae Neaga, **Problema frumosului în Vechiul Testament** (1958) și tot pe Mihail Diaconescu, **Frumosul - categorie fundamentală în estetica ortodoxiei** (1994, alte date la Mihail Diaconescu, **Prelegeri . . .**).

Prelegerile pe care le semnalăm sunt un tratat sistematic, bine informat, care duce mai departe procesul de desțelenire în acest domeniu care, țintind spre vârfuri, vrea să întâlnească frumosul cu adevărul. Adevărul nu este incolor și inodor. Adevărul dacă nu e frumos, nu poate fi Adevăr. Printre argumentele **Apologeticii** pentru dovedirea logică a existenței lui Dumnezeu este și argumentul estetic, precum și cel cosmologic al ordinii universale, al armoniei. Numai diavolul e urât!

Vom aștepta cu interes volumul următor al **Prelegerilor** d-lui Mihail Diaconescu.

*

● **Timp și destin la Noul Român** este o carte apărută la Sibiu (1996, 148 p.) sub semnătura Anima Dr. Telea. E o carte despre un om deosebit, care se citește cu interes. Peisajul civic, științific și cultural al Sibiului ar fi incomplet fără Dr. Gh. Gh. Telea, despre care povestește autorul, urmărind parcă pas cu pas, viața unui mare om obișnuit.

Noul Român intră în istoria culturii transilvane prin Dr. Gh. Gh. Telea care și-a prefăcut casa și ograda cu fântână în muzeu etnografic și religios (icoane pe sticlă).

Veșnicia, a spus un mare poet, s-a născut la sat. Dr. Gh. Gh. Telea se lasă prins în acest fluviu, dându-i spor de frumusețe și înmulțindu-i apele.

*

● A reînceput să înflorească eseul de calitate. Poate că, totuși, după o anumită vreme de risipire în gazetărie, ca autori și cititori, ne vom întoarce la lucruri mai durabile. Cultura nu poate dormi decât noaptea. În noaptea dictaturilor, a semidoctismului vulgar sau solemn, în noaptea așteptărilor, în noaptea imposturii . . . Prostul dacă nu-i fudul nu-i șade bine, zice înțelepciunea românească!

Parcă ne-am trezi. Vor reapare romane bune, nuvele, teatru, poezii, studii serioase din toate domeniile. Se face dimineață. Un semn bun e și cartea de eseuri a lui A. I. Brumaru: **Pariul cu legenda, sau viața lui Petre Țuțea așa cum a fost ea,** (ed. Athena, 1995, 195 p. cu foarte bogate note).

Cred că e un Țuțea bine priceput și sesizat cu mare finețe.

*

● A apărut în editura „Roza Vânturilor", București (1996) volumul **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie,** ediție facsimilată după unicul manuscris păstrat, transcriere, traducere în limba română și studiu introductiv de prof. dr. G. Mihăilă, cu o prefață de dr. Dan Zamfirescu.

E vorba de o carte unică din istoria culturii și a teologiei românești. Desigur, ediția aceasta facsimilată și tradusă acum din nou, va putea fi cu greu depășită vreodată și, probabil, nimeni nu va mai relua **„problema Învățăturilor"**. Numărul celor care s-au ocupat de ea în trecut nu este foarte mare dar, din unul în altul, cercetătorii au pus fiecare câte o cărămidă nouă care a dus, în final, la această ultimă ediție de incontestabilă valoare.

În legătură cu **Învățăturile lui Neagoe Basarab** se poate citi și cita și un capitol din **Dascăli de cuget și simțire românească** (p. 12—62), mai ales partea a III-a, referitoare la **Cuprinsul teologic al Învățăturilor,** datând din 1959, lucrare susținută la părintele Stăniloae, la cursurile de doctorat și apoi publicată. Dan Zamfirescu a fost printre colegii de an care au ascultat-o și comentat-o cu interes și competență.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1 noiembrie

Nr. 41—42

1996

„Maica noastră în haine de nuntă"

— ASTRA la 135 de ani —

Cuvintele îi aparţin lui Şaguna şi se află în **Protocolul** cu nr. 337 din 23 oct./4 nov. 1861, ziua inaugurării **Asociaţiunii.** Şaguna era ales preşedinte, după ce toate formalităţile de recunoaştere a Asociaţiunii fuseseră aprobate de Împăratul de la Viena şi, acum, i se defineau public rosturile. Intenţia lui Şaguna, ca şi a celorlalţi ctitori, a fost aceea de a fixa liniile normative de orientare a noii Instituţii româneşti care, în sfârşit, după ce înfruntase tot felul de piedici, reuşise să ia fiinţă. Se vede din cuvintele rostite cu acel prilej că, înaintea tuturor altor scopuri — e de la sine înţeles că scopurile erau mai multe — cel mai de căpetenie era păstrarea şi cultivarea **limbii** române. Fără aceasta, scopurile înscrise în denumirea ei n-ar fi putut fi realizate ,anume: **Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român,** pe scurt ASTRA. Cum să faci cultură şi literatură, cu o limbă supusă unui proces lent, dar perseverent de degradare, redusă la un minim de comunicare casnică, exclusă din circulaţia oficială, dacă nu total interzisă, în orice caz nerecunoscută ca limbă de cancelarie în Imperiul austro-ungar?

Acest lucru l-au ştiut marii bărbaţi ai Transilvaniei acelui mijloc de secol al XIX-lea, care şi-au dat mâna unindu-se într-un singur gând, uitând de nişte diferenţe care, pe plan religios mai ales, îi despărţeau. Ortodocşi şi uniţi, au fost în acele momente una, români şi **punctum.**

Prin cuvântarea sa din 23 oct./4 nov. 1861 Şaguna, după ce proclama necesitatea studiilor clasice — se gândea desigur la limba latină — recomanda **„a se cultiva limba noastră după forma ştiinţelor clasice".** Apoi, cu îndrăzneală pentru vremea aceea spunea: **„Maica noastră** (limba română, n.n.) **a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum se îmbracă în haină de nuntă".**[1]

A urmat la cuvânt Timotei Cipariu, unit, care a răspuns cuvântării lui Andrei Şaguna în acelaşi ton şi, cu aceeaşi determinare de a lucra împreună pentru poporul român din Transilvania ale cărui bucurii, spunea el, au fost , **mai rare decât peana de corb alb".** Anticipând cu spirit profetic încercările de maghiarizare care vor căpăta forme oficiale şi vor persevera după proclamarea dualismului austro-ungar din 1867, Timotei Cipariu avertiza: **„Amin, amin le zicem lor, că mai curând va trece cerul şi pământul, decât să se mai prefacă, românul în cea sau cea naţiune".**

Cu drept cuvânt s-a spus[2] că idealurile ASTREI s-au inspirat din mişcarea de la 1848. Şaguna fusese la Blaj. Izbânda de moment, de atunci, a fost precară. Dar Şaguna n-a dezarmat. Lecţia lui 1848 l-a îndrumat spre forme interioare de organizare a românilor, tot mai supuşi opresiunii. Aşa s-a născut în mintea lui **Asociaţiunea.** Că a preluat ideea ca atare de la Ioan Cavaler de Puşcariu, e adevărat şi am demonstrat aceasta într-un studiu din 1986,[3] dar fără Şaguna ideea ar fi rămas undeva prin paginile „Telegrafului Român". Mulţi au atribuit ideea ASTREI, „primul impuls", lui Ioan Raţiu (n. 1828 la Turda, +1902 la Sibiu). Cum Ioan Cavaler de Puşcariu mai trăia, deşi toţi îl credeau, dacă nu mort, epuizat şi in-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

1 **Cf. Actele privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român,** Sibiu, 1862, p. 85.

2 V. Curticăpeanu, **Mişcarea culturală românească pentru unirea din 1918,** Bucureşti, 1968, p. 69.

3 v. ASTRA: **Ctitorii şi ctitoriile ei,** în vol.: **Calendar de inimă românească,** Sibiu, 1988, p. 280 şi urm.

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXVI)

— TAINĂ ŞI COMUNIUNE —

În Cuvântul de la Botezul Domnului, Sf. Ioan Hrisostom (Gură de Aur), consemnează cu tristeţe, văzând cum unii credincioşi vin la biserică o singură dată şi atunci chiar fără luare aminte şi pentru obiceiul sărbătorii şi nu pentru evlavia sufletului... Şi zice mai departe: „Ştiu că mulţi dintre voi aleargă la această sfinţită masă din pricina obişnuinţei şi sărbătorii... Când trebuie să vă împărtăşiţi, nu trebuie să observaţi sărbătoarea, ci să vă curăţiţi conştiinţa şi numai atunci să vă apropiaţi de sfinţita jertfă. Căci cel păngărit şi necurat nu are dreptul să se împărtăşească cu acel Trup sfânt şi înfricoşător, nici chiar la sărbătorile cele mari; cel curat, însă şi cel care a curăţit păcatele prin **pocăinţă,** are dreptul să participe la Tainele dumnezeeşti... şi la sărbătorile cele mari şi **totdeauna".**[1]

Parafrazând scurtul dialog dintre diaconul Filip şi dregătorul Candachiei, care citea pe proorocul Isaia, şi-l întreabă diaconul Filip: „Înţelegi oare, ce citeşti? Şi răspunde dregătorul: „Cum aş putea să înţeleg dacă nu mă va călăuzi cineva".[2] Tot astfel, şi mulţi credincioşi ai Bisericii, nu atât din puţina credinţă, cât mai ales din necunoaştere, se înstrăinează de Sfintele Taine, dacă nu sunt lămuriţi, şi le apreciază sub importanţa şi necesitatea lor, pentru propria mântuire. De aici marea responsabilitate pe care o avem noi preoţii faţă de proprii noştri parohieni şi nu numai. „Şi e dureros faptul că atâţia credincioşi ai Bisericii, nu din necredinţă, ci din neştiinţă şi necunoaştere a ceea ce înseamnă **„comuniune" cu Dumnezeu-Iisus Hristos,** ignoră şi neglijează participarea la Sfânta Taină euharistică, chiar dacă se duc la sfânta biserică, sau în cel mai scuzabil caz, se împărtăşesc „oficial" odată în apropierea Sf. Paşti. Unii, dintr-o greşită „tradiţie", ţin morţiş să se împărtăşească în Joia Patimilor, că zic ei: „ţine tot anul"! Cine-ţi garantează ţie că va ţine tot anul? Ce faci când cazi? Aştepţi până la anul"?.[3]

De aceea, este imperios necesar a explica, mai mult decât orice, valoarea şi importanţa cunoaşterii Sfintei Taine liturgice. Dregătorul de mai sus, cunoscând prin lămurirea slujitorului lui Dumnezeu, s-a botezat, iar credincioşii noştri, pe măsura cunoaşterii se vor apropia de Sfântul Altar, nu cu grabă şi odată „oficial", ci „cu frică de Dumnezeu..." şi cu adevărată pocăinţă, pentru că mare şi de folos este **pocăinţa** pentru un credincios, căci zice Sfântul Isaac Sirul: „Cel ce-şi simte (îşi vede) păcatele lui, e mai bun decât cel ce scoală morţii prin rugăciunea lui... şi ... Cel ce s-a învrednicit să se vadă pe sine (să-şi vadă păcatele proprii n.n.), e mai bun decât cel ce s-a învrednicit să vadă pe îngeri"[4].

Deci, făcând pocăinţă, respectiv cercetându-se pe sine, făcându-şi un examen de conştiinţă, cel puţin trei zile înainte de Sfânta Împărtăşire, cu post, cu rugăciune şi cu zdrobire de inimă, credincioşii îşi poate căuta duhovnicul său pentru spovedanie (mărturisire), duhovnic, care **nu se schimbă** decât în caz de mare nevoie, dar nu ocolindu-l şi preferând — pentru uşurinţa spovedaniei — la întâmplare! „După pravilele bisericeşti, **schimbarea duhovnicului este oprită cu străşnicie.**

Orice om sau femeie, de-şi va lăsa duhovnicul fără oarecare vină, şi se va spovedi la altul, să se despartă de biserică, dimpreună cu acela care îl primeşte astfel pe dânsul...".[5] Ori, la boala

(Continuare în pag. a 2-a)

1 Sf. Ioan Hrisostom: Cuvântări la Praznice Împărăteşti, op. cit., pg. 44—45.

2 F. Apost. 8, 27—31.

3 A. Huonder, op. cit. pg. 125.

4 Filocalia vol. X. op. cit. Cuvântul 34, pg. 194.

5 Dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei: Rugăciuni şi Învăţături de credinţă Ortodoxă. Edit. Mitropoliei Olteniei, 1984, pg. 171.

Soborul Sf. Arhangheli MIHAIL şi GAVRIIL

Universul, pe care Dumnezeu l-a creat pentru ca omul să trăiască în el, şi care, fără prezenţa omului s-ar dovedi lipsit de sens este cu mult mai complex decât credem noi, depăşind nu numai datele şi informaţiile, săracăcioase şi incomplete dealtfel, pe care le deţinem despre el, ci chiar şi puterea noastră de imaginaţie. A ne rezuma doar la o înţelegere a lui strict materialistă, a crede că el se restrânge doar la ceea ce ne parvine prin simţuri, nu înseamnă altceva decât a-i săraci conţinutul şi înţelesurile, pentru că orice s-ar spune, el este mult mai complex, complexitate pe care omul, deşi o intuieşte nu o poate însă explica doar prin propriile sale puteri.

În accepţiunea sa biblică, prin lume se înţelege atât creaţia sub aspectul său văzut, material, finită ca extensiune, infinită doar în modul în care noi o percepem, cât şi partea sa nevăzută, spirituală, care îi este complementară şi împreună cu care alcătuieşte un singur tot organic.

Despre această *lume nevăzută*, a cărei existenţă este atât de greu de conceput pentru noi oamenii, datorită faptului să suntem dependenţi de materie, iar această condiţie nu o putem depăşi decât cu foarte mare dificultate, ne vorbeşte Sf. Scriptură atunci când se referă la creaţie ca act al lui Dumnezeu, amintind cele două aspecte ale sale: văzută şi nevăzută. În acest sens trebuie înţeles referatul biblic „la început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul" prin „cer" autorul referindu-se tocmai la aspectul nevăzut al lumii, şi nici într-un caz la cerul fizic, despre care ştim că a fost creat abia în ziua a doua a creaţiei.

Prin „lume nevăzută" în limbajul scripturistic se înţelege lumea îngerilor, despre care ni se spune că au fost creaţi din nimic de Dumnezeu, şi nu dintr-o substanţă preexistentă sau din fiinţa Lui, înainte de crearea omului şi a lumii materiale.

De ce totuşi Moise, autorul primelor cinci cărţi ale Bibliei nu aminteşte în mod expres la ce se referă lumea nevăzută? O posibilă explicaţie este că în acest fel, n-ar fi făcut decât să-i expună pe evrei pericolului idolatriei, căci amintindu-le despre existenţa îngerilor, aceştia i-ar fi putut confunda cu Creatorul, ei fiind de altfel predispuşi la atari acte. Aceasta nu înseamnă că îngerii nu sunt amintiţi în cărţile lui Moise, dimpotrivă, prezenţa lor este chiar foarte des semnalată, şi încă din primele momente ale creaţiei. Să ne aducem aminte, că îndată după cădere, oamenii sunt alungaţi din Grădina Edenului de către îngeri, şi tot ei sunt cei care îi vor străjui mai apoi intrarea.

Întreaga istorie a poporului evreu nu este decât o mărturie evidentă despre existenţa îngerilor, care prin multele lor intervenţii i-au influenţat cursul într-un mod pozitiv. De la Avraam cel atât de hotărât să nu-l cruţe pe copilul său Isaac, şi pe care numai îngerul îl va opri să-şi ducă la îndeplinire planul, la Iacob cel învrednicit de Dumnezeu să vadă scara cerească pe care suiau şi coborau îngerii, şi până la profeţi, avem o serie întreagă de dovezi despre existenţa îngerilor, precum şi despre faptul că ei au intervenit, în anumite momente mai importante, în planul istoriei umane. Îngerii sunt prezenţi peste tot în paginile Vechiului Testament, fie îndemnându-i şi inspirându-i pe profeţi, fie descoperindu-le voia lui Dumnezeu.

Că îngerii sunt mesagerii lui Dumnezeu către oameni, o deducem mult mai clar din paginile Noului Testament. Aici prezenţa lor se leagă de însuşi actul mântuirii neamului omenesc. Cel mai mare eveniment al istoriei umane — Întruparea Fiului lui Dumnezeu, este prilej de bucurie deopotrivă pentru oameni cât şi pentru cetele îngereşti.

Îngerii au fost prezenţi mereu în viaţa Mântuitorului. Îl vor slăvi după biruinţa asupra Celui Rău din pustia Quarantaniei, îl vor întări înainte de marea încercare din grădina Ghetsimani, iar după moartea Sa, îşi vor face şi mai pregnant simţită prezenţa anunţându-le pe femeile mironosiţe despre vestea minunată a Învierii. Apostolii rămaşi nemângâiaţi după înălţarea la cer a Mântuitorului, sunt întăriţi de îngeri. Întăriţi şi călăuziţi de îngeri vor fi apostolii de-a lungul întregii lor misiuni de răspândire a cuvântului dumnezeiesc, spre a nu aminti decât acel episod al eliberării minunate din temniţă al Sf. Ap. Petru.

Despre ce sunt îngerii şi care este menirea lor în iconomia mântuirii, Sf. Scriptură ne oferă destule date. Astfel ni se spune că ei sunt duhuri curate, imateriale, inferioare lui Dumnezeu, mărginite şi nemuritoare, având fire raţională, liberă şi schimbătoare în felul de a voi sau a gândi „au facultatea de a rămâne şi a progresa în bine sau de a se îndrepta spre rău" (Sf. Ioan Damaschin). Deşi sunt nevăzuţi omului, ei pot lua adesea forme omeneşti (antropomorfe), acestea fiind aşa-numitele anghelofanii. Sf. Vasile cel Mare bazându-se pe textul din Psalmul 103, 5 „Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri şi pe slugile tale pară de foc", afirma că îngerii au chiar un anumit corp sensibil.

Făcând parte organică din creaţia lui Dumnezeu, care este un tot armonic şi unitar, se circumscriu şi ei unei anumite ordini. Fără să se refere explicit la o anumită organizare sau ierarhie a lor, Sf. Scriptură aminteşte că ei sunt de mai multe feluri, după starea de desăvârşire până la care au ajuns prin ajutorul şi stăruinţa în harul divin. Iezechiel aminteşte de heruvimi (10. 3—9), Isaia de serafimi (6, 2), Sf. Ap. Pavel de domnii, stăpânii, puteri şi dregătorii (Efes. 1, 21), Sf. Ap. Petru de îngeri, stăpâniri şi puteri (1 Ptr. 3, 22), iar Sf. Ap. Iuda (v. 9) de arhangheli.

Deşi nu se precizează niciodată numărul lor, deducem că acesta este foarte mare, în Scriptură amintindu-se de „ştirea lui Dumnezeu" (Fac. 32, 1), de „legiuni" (Mt. 26, 53). sugerându-se în majoritatea cazurilor o infinitate a lor, „mii de mii şi miriade de miriade" (Dan. 7, 10), însă această infinitate se referă mai degrabă la imposibilitatea minţii omeneşti de a imagina numărul lor, şi nu că ei ar fi infinit de mulţi.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nicolae Stoia

Manuscriptum, 1 - 4, 1995 (98 - 100), anul XXVI. Număr special, 100. Manuscrise arestate. Nichifor Crainic.

Revista respectivă, cu numărul comemorativ 100, număr dublu, este închinată în întregime lui Nichifor Crainic. Foarte bogat, numărul cuprinde peste 400 de pagini şi ediţarea lui s-a făcut cu sprijinul Ministerului Culturii. În primul articol, **Manuscrise eliberate,** semnat de director l muzeului, Alexandru Condeescu, se face un succint istoric cu privire la activitatea muzeului şi a revistei şi se vorbeşte despre dificultăţile întâmpinate pentru eliberarea manuscriselor aparţinând scriitorilor şi confiscate de securitate, între cei jefuiţi aflându-se şi Nichifor Crainic, de la care s-a putut recupera ceva, în timp ce de la alţii nu s-a mai putut restitui nimic. Pentru adevărul despre Nichifor Crainic, se aminteşte de Rotonda 13 din 25 noiembrie 1993 a Muzeului Literaturii închinată lui Nichifor Crainic şi se justifică întocmirea numărului din **Manuscriptum** cu materialul respectiv, în parte cel eliberat din arhiva SRI. O singură arhivă, se arată, una aflată în permanenţă în creştere, a rămas până acum interzisă: arhiva Securităţii. Mitul infailibilităţii acestei temute instituţii a fost axa puterii comuniste. Ea îşi consolida teroarea pe două închisori paralele, cea a oamenilor şi cea a hârtiilor suspecte politic, provocatoare, incitante la libertatea de idei, la rezistenţa de spirit şi chiar la luptă, mai periculoase pentru regimul comunist decât înşişi autorii lor. Aceştia puteau fi reduşi la tăcere, sili ţi să colaboreze, eliberaţi, distruşi sau numai înfrânţi, deportaţi sau (rareori) „exilaţi", în schimb hârtiile arestate de Securitate au fost condamnate la închisoare perpetuă, fără nici o judecată. Referindu se la Nichifor Crainic, Alexandru Condeescu afirmă că a fost unul dintre autorii cei mai nedreptăţiţi de istorie. Alături doar de Radu Gyr i s-a interzis cu desăvârşire publicarea în ţară. Numele său a fost şters din istoriile literare, cărţile sale au fost arse şi doar câteva exemplare au „supravieţuit" în întunericul fondurilor speciale, secrete, inaccesibile pentru public. Generaţiile noi abia dacă i-au auzit numele învăluit într-un fel de legendă a ţinutului pentru totdeauna refuzat cunoaşterii. De aceea acest număr de două ori jubiliar Manuscriptum este şi unul „justiţiar" faţă cu istoria literară. El aprinde reflectoarele asupra unui scriitor important, un patriot adevărat, unul dintre cei mai de seamă „animatori" culturali interbelici, epoca poate cea mai bogată în manifestările spiritului românesc, scriitor practic necunoscut cititorului de azi. Este de fapt un număr „Crainic par lui-même" în care pentru prima dată scriitorul este lăsat să-şi „pledeze" cu propriile mijloace crezul literar, cultural şi spiritual. Rezultă un „dosar" Crainic. Un dosar literar din care se va desprinde desigur şi autoportretul omului, ca şi portretul său reflectat în corespondenţa şi atitudinea celorlalţi scriitori ... (p. 8). Nichifor Crainic a fost încarcerat şi supus chinurilor de exterminare timp de 15 ani, pentru vina de a fi fost un scriitor reprezentativ al sufletului românesc. Se publică mai departe în revistă în apariţie inedită opt poeme compuse de poet în perioada sa de pribegie şi de crudă încarcerare. Ne oprim as pra câtorva versuri: **Fugarul** — Zvon de plop şi tremur de ferigă / Inimile voastre se-mpreună / Numai gândul în genunchi mai strigă / Către Maica Domnului cea bună / Au bătut la uşă, iar călăi / Groaza lor v-a sunrumat oftatul / Ard departe-n volbura văpăi / Chinul vostru: tatăl şi bărbatul / Ce eşti tu de vină, biată mamă / Şi de vină tu, odraslă mică / Gândul vijelia ni-l destramă / Creerul vulturii mi-l despică... **Rugăciune sub cruce:** Sunt ca o vatră unde mai arde un tăciune / Mi-a mai rămas din viaţă doar sfânta rugăciune / Nădejdea cearcă cerul în mohorâri de horn / Când, fum bătut de vânturi, spre mila ta mă-ntorn / Auzi-mă, Iisuse! Dă-mi har să mă priceapă / Urechea-ţi sângerată de spinii care o-nţeapă / Dacă mi-ai dat o viaţă trăită de istov / În trista seminţie a biblicului Iov / ... Din iadul scurt de-aicea faci slava să răsară / Şi din îngheţul morţii cerească primăvară. / ... Dă-mi vaierele lumii din crunte tot mai crunte / Şi spinii frumuseţii Tale înfige-mi-i în frunte; / Iar dacă pân'la moarte de Tine vrednic sunt. / Dă-mi raiul cu vecie şi iadul pe pământ... Urmează articolul **Atelier poetic** în care Aurelia Dumitrescu studiază atent poemele şi alte piese literare cuprinse în trei caiete restituite de arhiva Securităţii şi conchide: „Arhiva lui Nichifor Crainic, atâta câtă a ajuns la Muzeul Literaturii Române, este revelatoare pentru întreaga personalitate a acestui scriitor" (p. 21). În continuare, Sanda Vârjoghe, după cercetarea memoriilor lui Nichifor Crainic din manuscrisul **Pribeag în ţara mea,** ce urmează a fi tipărit la editura Muzeul Literaturii Române, prezintă „retrospectiv ultima zi a libertăţii sale apăsătoare, 23 mai 1947, când se hotărăşte să se predea autorităţilor, convingându-l pe părintele Ion Sămărghiţean, la care locuia, să-l denunţe autorităţilor, pentru a-i uşura acestuia situaţia" (p. 45—50). Mai departe, Simona Cioculescu, în articolul **Între metafizică şi credinţă** (p. 52—53), se ocupă de un grup de eseuri literare ale lui Crainic, cuprinse sub titlul **Spiritualitatea Poeziei Româneşti,** unele scrise mai dinainte, şi în parte publicate, iar cele două, cu privire la Tudor Arghezi şi Lucian Blaga, în alte împrejurări, în pribegia sa din Ardeal (p. 54—91). Un loc important îl ocupă partea epistolară, cuprinzând scrisori ale lui Nichifor Crainic către diferite personalităţi din diferite epoci distanţate, precum şi din categoria celor adresate poetului, atâtea câte s-au mai înapoiat din arhiva securităţii. Ele sunt prezentate de Mircea Cenuşă care afirmă: „Aşezate în ordine cronologică, aceste texte trebuie citite în paralel cu volumul de memorii, întregindu-se astfel reciproc" (p. 95). Urmează articolul lui Pan M. Vizirescu, colaborator la GÂNDIREA şi apropiat al lui Nichifor Crainic, intitulat **Nichifor Crainic şi Academia Română** (p. 172—174), cu prezentarea verdictului din şedinţa de la 7 iunie 1947, când instituţia ajunsese aservită comunismului, care a declarat în plenul său, sub preşedinţia lui Andrei Rădulescu că „Domnul Nichifor Crainic nu mai poate fi membru al Academiei Române. În consecinţă locul său de membru activ rămâne vacant". După 1990 însă şi-a reluat scaunul de academician. El va deveni un bandit încarcerat pentru exterminare „spre folosul poporului român".

Sub titlul **Un pamfletar,** Alexandru Condeescu vorbeşte despre o dificilă piesă publicată în revistă fragmentar, după manuscrisul **Cuibarul ucigaşilor,** din cele restituite de securitate, scrisă împotriva legionarilor, la începutul anilor '60, fiind scos din închisoare şi adus în cabinetul ministrului de interne, Drăghici, care i-a cerut să scrie această denigrare la adresa legionarilor. „Vocaţia de pamfletar a mentorului **Gândirii,** spune Alexandru Condeescu, demn reprezentant al pitoresculul lingvistic al „câmpiei valahe", dă şi valoarea literară a acestei cărţi altfel

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot ION IONESCU

Păstorește

Păstorește neamul
în vie
rodindă...
La Izvor — la apă limpejoară
îndreaptă
pașii celui rătăcit
în
pustietăți...
Pustietatea o
înlănțuie
cu puterea Jertfei
ce
vine rază
din
Soarele — Mire ce s-a
arătat
lumii...
Își îndeamnă
turma
spre Răsărit,
spre
vorbă-om de Cruce ...
Șaguna este
neamului
vestire în ceas
de
izbeliște...
Veșnicia, prin lucrarea
lui,
Cântă în trupul
de românime.

DAN BODEA

Lucrătorii

Lucrătorii adevărați
sunt din
vie ...
Strugurii îi mărturisesc
pururea ...
Și cu vinul harului
întineresc veacul!

DAN BODEA

„Maica noastră în haine de nuntă"

(Urmare din pag. 1)

capabil să mai reacţioneze la cei aproape nouăzeci de ani ai săi, el a mai avut puterea să scrie o broşură intitulată **„Reminiscenţie din anul 1860"**, prin care demonstra cu documente că lui îi aparţinea ideea, primul impuls al constituirii **Asociaţiunii**. De altfel îl găsim prezent cu iniţiative şi propuneri şi la alcătuirea **Statutelor** ASTREI.

Aşa cum am arătat în altă parte, ideea reuniunii românilor într-o unitate naţională în Transilvania secolului al XIX-lea exista şi mai dinainte. Ar trebui să pomenim în primul rând **Şcoala Ardeleană**, din care nu lipsesc ortodocşii, apoi faptul că revoluţionarii de la 1848 s-au gândit la înfiinţarea unei **Academii**, iar Avram Iancu a proiectat înfiinţarea unei **Academii de drepturi**, la Sibiu, căreia i-a şi testat un fond. O **Asociaţie Culturală** au mai gândit să înfiinţeze şi Aaron Florian şi Ioan Maiorescu. Iată de ce putem spune că ideea Cavalerului Ioan de Puşcariu plutea în aer.[4] Să nu uităm totuşi că cel care a prins-o şi a transformat-o în fapt a fost Andrei Şaguna, ceea ce, de altfel, constată toţi cercetătorii.

Disputa — căci a fost o dispută diplomatic şi inteligent condusă de Şaguna — cu guvernatorul Transilvaniei Lichtenstein, ar fi durat destul de mult, dacă Şaguna n-ar fi grăbit-o, răspunzând imediat obiecţiunilor guvernatorului, menite să prelungească la infinit o soluţionare pozitivă. Şaguna a preluat diplomatic ideea uniunilor, dintr-o deviză lansată de Împărat la Viena, anume **Viribus unitis**. Lichtenstein a formulat un mare număr de obiecţiuni la scrisoarea semnată de Şaguna şi de Alexandru Sterca Şuluţiu, arhiepiscop şi mitropolit unit, şi de încă 180 de **„români inteligenţi** (cu şcoală, n.n.) **din diverse părţi ale Transilvaniei"**. Şaguna ia **obiecţiunile** drept **recomandări**, le îndeplineşte repede şi scrie din nou lui Lichtenstein, înaintându-i şi **Proiectul de Stat**. Trimite scrisoarea prin dr. Ioan Raţiu. Şaguna convoacă imediat **Adunarea Constituantă**, trimite proiectul de Stat la **„Gazeta Transilvaniei"**, prezidează trei şedinţe de constituire **„în casele seminariale"** din Sibiu, se finalizează şi se aprobă de către Adunare **Statutul** în forma definitivă, de către Şaguna şi, tot acum, se defineşte şi titulatura **Asociaţiunii** cu care va şi rămâne în istorie: **„Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român"**. La Adunarea Constituantă au participat 34 de persoane, printre care Iacob Bologa, Pavel Vasici, Ilie Măcelaru, George Barițiu, Ioan Cavaler de Puşcariu, Ioan Hannea, Nicolae Popea, Axente Sever, Ion Codru Drăguşanu, şi alţii.

După aproape doi ani de tratative, ideea capătă contur legal. Şaguna aduce aprobările de la Viena şi astfel, revoluţiei eşuate în 1848, după 12 ani, prin perseverenţă şi deosebită inteligenţă politică, îi urmează o reuşită.

Şaguna a fost proclamat, după vot, preşedinte, Timotei Cipariu vice-preşedinte, iar George Barițiu secretar. Mai apoi au aderat la **Asociaţiune** Eudoxiu Hurmuzachi, Ioan Maiorescu şi fiul său Titu Maiorescu şi, în virtutea principiului că pot fi membri onorari **„fără dinstincţiune de ţară şi locuinţa lor"**, au aderat la **Asociaţiune**. Mihal Kogălniceanu, C. A. Rosetti, Alex. Odobescu, Bogdan Petriceicu Haşdeu, Aaron Florian, profesor de Retorică la Bucureşti, Simion Bărnuţiu, profesor de Drept la Iaşi, Damaschin Bojincă din Moldova, Constantin Hurmuzachi din Iaşi, August Treboniu Laurian, prof. de filosofie în Bucureşti, Petre Poenaru, Aaron Pumnul, fraţii Scriban, unul episcop, altul arhimandrit ş.a. Desigur am trecut peste multe nume, spre a nu îngreuna auditoriul cu întreaga istorie a **Asociaţiunii** care, pentru cei interesaţi mai în amănunt, există în multe cărţi de specialitate.

Inima şi aripile **Asociaţiunii** au fost de la bun început ale lui Andrei Şaguna. El avea în vedere să reanimeze şi să nu lase să treacă în uitare un trecut care constituie actul de geneză şi de durată al unui neam. Scria: **„Omul vede în acest mare teatru al lumii, cum lucrări măreţe ale strămbunilor săi se prăpădesc înaintea ochilor nepoţilor nepăsători"**. Şaguna a fost uneori bănuit de prea mare supunere către Viena. Unele declaraţii erau desigur necesare pentru supravieţuirea românilor într-o ţară în care li se refuzau toate drepturile. Iată ce spune chiar Şaguna: **„Legile patriei noastre sunt de natură progresivă, deşi într-un punct încă ne apasă, adică în punctul naţionalităţii"**.

El a văzut ieşirea de sub această apăsare tocmai prin **Asociaţiune**. De aceea a luptat pentru ea cu atâta înverşunare. El a simţit că ieşirea din rămânerea în urmă, în uitare şi incultură trebuia salvată prin ceva. Şi vede în **Asociaţiune** un mijloc de salvare. **„Ea va promova literatura şi cultura poporului român, precum şi înaintarea industriei şi a agriculturii în sânul naţiei noastre"**.

Nu ne gândim să explorăm aici toate domeniile în care şi-a propus şi a reuşit ASTRA să se implice. Ele merg de la toate mijloacele de exprimare şi încurajare, în timp, a culturii — literatură, teatru, filosofie, ziare, „Biblioteca poporală", „Biblioteca tineretului", „Biblioteca Vasile Stroiescu", revistele „Gând românesc", „Revue de Transylvanie", „Ţara noastră" ş.a., a încurajat poezia, basmele populare, doinele şi jocurile etc. — până la promovarea meşteşugurilor, a agriculturii moderne, a pomiculturii ş.a.m.d. ASTRA şi-a propus, prin organizarea Adunărilor generale tot în alte oraşe şi regiuni, să acopere cu ţelurile sale tot pământul Transilvaniei. Mai apoi, şi azi, o găsim şi în Muntenia, şi în Moldova şi în Basarabia. Idealul **astriştilor** capătă contururi tot mai largi şi mai actuale. Dealtfel acomodarea la vremuri, la noile tipuri de civilizaţie şi cultură a fost chiar idealul ctitorilor. **„Românii trebuie să se folosească de felul şi caracterul timpului şi de cerinţele vremii. De aceea Asociaţiunile se formează şi se acomodează după aceşti factori"**.

Iată principiul **„aggiornamentului"** propus de Conciliul II Vatican, de papii Ioan al XXIII-lea şi Paul al VI-lea, exprimat de Şaguna la 9/21 martie 1860!

Şaguna a avut în vedere prin **Asociaţiune** concertarea vieţii româniior din Transilvania cu Europa vremii, cu „spiritul civilizator" al epocii.

Iată o declaraţie a lui Şaguna cu care vom şi încheia această succintă amintire a sa, acum la împlinirea a 135 de ani de la înfiinţarea **Asociaţiunii**.

Problema noastră este aceea de a înainta literatura, cultura, industria, agricultura naţiunii noastre, adică a înainta starea spirituală şi materială a poporului nostru, ca să-şi cunoască fiinţa şi destinaţia sa şi să o ştie întrebuinţa spre tot binele, precum şi alte naţiuni fac astăzi aceasta, şi precum este spiritul cel civilizator al secolului nostru".

Şaguna nu este numai întemeietorul **Asociaţiunii**. El este autorul **Statutului Organic** de organizare a Bisericii Ortodoxe din Transilvania; el este organizatorul primului **Congres bisericesc** al Transilvaniei, din care a făcut parte Avram Iancu, ambele organisme fiind de fapt un fel de **Constituţie** şi **Parlament** al românilor transilvăneni, care nu aveau dreptul la o organizaţie politică liberă. Şaguna a substituit acestea prin organizarea bisericească, şi ideea a fost genială.

Ioan Slavici l-a numit pe Şaguna **„începător a toate"**.[5]

ASTRA

Braşov şi Sibiu, la 135 de ani
de la întemeiere.

4 Antonie Plămădeală, **ASTRA, Ctitorii şi ctitoriile ei**, loc. cit., p. 282.

5 I. Slavici, Opere, X, ed. Minerva, Bucureşti, 1981, p. 777.

Soborul Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil

(Urmare din pag. 1)

Dacă în teologie se vorbeşte despre existenţa unei ierarhii a îngerilor, aceasta se datorează lui Dionisie Areopagitul, care în lucrarea sa Despre ierarhia îngerească **arată că îngerii sunt organizaţi într-o anumită ordine sau ierarhie, alcătuită din trei triade care se află într-o continuă mişcare, comunicare şi împărtăşire, într-o neîncetată suire spre Dumnezeu. Este meritul acestui scriitor bisericesc de a ne fi prezentat pentru prima dată ierarhia îngerilor, ei fiind organizaţi în nouă trepte, ranguri sau coruri. Aceste nouă trepte sunt organizate în trei grupe mari de câte trei coruri şi alcătuiesc ordinele sau ierarhiile secundare.**

Întâia Triadă o constituie Serafimii, Heruvimii şi Tronurile. Ei trăiesc în imediata apropiere a slavei dumnezeieşti. Serafim înseamnă lumină şi căldură, după lumina pe care o primesc direct de la focul dumnezeiesc şi căldura prin care purifică treptele inferioare. Heruvimii înseamnă prisos de înţelepciune, pe care o primesc direct de la izvorul necreat. Tronuri înseamnă statornicia în rang şi independenţa faţă de orice e necurat. Această triadă înconjoară Divinitatea cu o contemplaţie pură şi veşnică.

A doua triadă sau ierarhie o alcătuiesc Stăpânirile, Domniile (Virtuţile) şi Puterile. Stăpânirile se numesc aşa pentru siguranţa cu care păstrează neprihănirea, Virtuţile (Domniile), sunt numite aşa pentru energia pe care o depun în imitarea lui Dumnezeu, iar Puterile se numesc astfel pentru ordinea desăvârşită cu care se oferă înrâuririi dumnezeieşti.

Ultima triadă o alcătuiesc Începătoriile (Principatele), Arhanghelii şi Îngerii. Principatele se numesc aşa după rânduiala propriilor puteri şi pentru autoritatea cu care comandă. Arhanghelii şi Îngerii sunt rangurile cele mai cunoscute nouă oamenilor şi cele mai apropiate de noi. Numele lor ni-i arată ca pe solii lui Dumnezeu către oameni. Îngerii din categoriile inferioare primesc splendorile divine prin mijlocirea celor superioare. Participarea la slava divină e mult mai perfectă la îngerii superiori care o primesc prin comunicare nemijlocită „e o lege generală stabilită de Înţelepciunea nemărginită, şi anume că harurile dumnezeieşti nu sunt comunicate inferiorilor decât prin mijlocirea superiorilor, aceste haruri îşi pierd strălucirea pe măsură ce se depărtează de obârşia lor şi se coboară asupra fiinţelor de jos" (Ierarhia cerească, VIII, 2).

Din mulţimea îngerilor, Dumnezeu a încredinţat fiecărui popor câte unul spre călăuzire, statornicind hotarele neamurilor după numărul lor (Deut. 32, 9), iar dintre ei, doar trei ne sunt cunoscuţi cu numele: Mihail (Dan. 10, 21) — patronul şi protectorul lui Israel, Rafael (Tob. 3, 17) şi Gavriil (Lc. 1, 19 26), care este şi cel mai legat de mântuirea neamului omenesc. Dar nu numai popoarele îşi au îngerii lor, ci fiecare om primeşte la naştere de la Dumnezeu un înger al său (Mt. 18, 10; F. Ap. 12, 15), care ne păzeşte şi ne călăuzeşte mereu spre tot lucrul bun.

Există oameni cărora în anumite momente din viaţă le-a fost dat să ajungă starea de graţie în care şi-au văzut îngerul. Pentru a nu lăsa cumva impresia că aceasta nu este decât auto-sugestie, fenomen paranormal sau doar o proiecţie în exterior a eului vom ilustra acest fapt doar prin trei exemple, venind din partea a trei personalităţi, diferite ca proveniență socială şi formaţie intelectuală. Au în comun însă o probitate morală ireproşabilă şi unanim recunoscută.

Prima mărturie vine din partea fostei principese Ileana a României care după 1947 s-a refugiat în SUA din motive lesne de înţeles, unde a intrat în cinul monahal cu numele de maica Alexandra. Fire eminamente religioasă, cu o trăire caldă în cel mai autentic duh al Ortodoxiei, a scris un adevărat tratat despre îngeri, unic în felul său, apărut şi la noi cu titlul „DESPRE ÎNGERI", Bucureşti Ed. Anastasia, 1992. Din cartea maicii Alexandra reţin o singură întâmplare, pe care a trăit-o pe când avea şapte ani. Într-o dimineaţă, în stare de perfectă luciditate, şi-a zărit îngerul. Momentul a marcat-o pentru tot restul vieţii, iar cartea scrisă de ea este rodul şi dovada acestei întâmplări miraculoase.

A doua mărturie îi aparţine unui venerabil preot ortodox, fiu al însângeratei Basarabii, victimă a comunismului — părintele Dimitrie Bejan. Înrolat ca preot militar în armata română, va participa la campania de reîntregire a Ţării. Dar cursul evenimentelor avea să se schimbe, şi astfel ajunge prizonier la sovietici, fiind azvârlit într-unul dintre cele mai cumplite lagăre siberiene — Oranki, unde va cunoaşte foamea, bătaia, frigul şi mizeria. Urma să fie condamnat la moarte de un tribunal militar sovietic, de care scapă datorită cetăţeniei sale române. Va fi transferat în România unde va cunoaşte cele mai sinistre închisori politice, în care condiţiile erau cu mult mai aspre. A „gustat" binefacerile comunismului timp de peste 30 de ani. Este astăzi un om fericit, împăcat cu semenii şi cu Dumnezeu, aproape un martir în viaţă. A trecut peste toate greutăţile, unele dintre ele aproape incredibile, cu credinţa că i-a fost mereu aproape îngerul, care l-a întărit şi l-a apărat în momentele cele mai grele „ne băteau cu ciomege pe toţi la rând, ca barbarii. La a treia bătaie am simţit pe cineva, ca o mână nevăzută pe umăr. Era un înger. Îngerul meu de pază pe care l-am primit la Botez" (Pr. D. Bejan, Bucuriile suferinţei, Chişinău, Ed. Cartea Moldovei 1995, p. 103).

Ultima mărturie pe care am ales-o, vine din partea unui om de litere, scriitorul clujan Teohar Mihadaş. Fiu de ciobani aromâni, şi-a petrecut copilăria păscând oile în munţii Pindului. O întâmplare pe care a trăit-o când avea opt ani avea să-l marcheze pentru toată viaţa. Într-o zi de vară fiind cu oile pe munte, toropit de oboseală, aţipeşte cu capul pe traista în care îşi purta merindea. La un moment dat, are sentimentul clar şi precis că „cineva" îl strigă, îndemnându-l să se scoale. Se trezeşte. A aţipit o clipă, o oră, nu ştie... Pleacă să-şi caute oile rătăcite, uitând de traista cu merinde. Când se întoarce la locul unde aţipise, îşi găseşte traista sfârtecată în bucăţi, şi în acel moment, un fior rece ca ghiaţa îi străpunge sufletul: ce s-ar fi întâmplat dacă acel „cineva" nu l-ar fi trezit, şi sălbăticiunea care i-a devorat merindea ar fi dat peste el dormind?...

Departe de a fi socotiţi nişte simple închipuiri, îngerii sunt fiinţe reale care veghează asupra noastră, şi care ne sunt mai apropiaţi cu cât suntem mai curaţi sufleteşte. Aşa i-a considerat evlavia creştină dintotdeauna, aceasta explică şi faptul că cinstirea sfinţilor îngeri s-a impus în cultul Bisericii încă din primele sale momente, dar a fost consfinţită oficial abia prin hotărârile Sinodului VII Ecumenic, când s-a stabilit ca alături de sfinţi şi icoane, ei să se bucure de cultul creştinilor. Cinstirea lor s-a concretizat prin consacrarea unei zile din săptămână — lunea, când se face pomenirea lor, precum şi prin alte multe slujbe speciale cum sunt: Acatistul sfinţilor îngeri Mihail şi Gavriil, Canonul către îngerul păzitor al vieţii omului, Canonul de rugăciune către Puterile cereşti şi către toţi sfinţii, prin alte rugăciuni compuse de imnografii creştini, care sunt incluse în slujba zilei de luni din Octoihul mare, sau prin închinarea unor biserici sub patronajul lor (hramuri).

Ziua de 8 noiembrie este dedicată în exclusivitate cinstirii sfinţilor îngeri, numindu-se Soborul Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil şi al tuturor Puterilor cereşti celor fără de trup.

Sf. Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

trupească, cel suferind, nu-şi caută pe cel mai iscusit doctor şi se ţine de el? Să nu ne jucăm deci, cu boala sufletului! Şi dacă la boala trupească nu se amână tratamentul, cu atât mai mult, boala sufletească, nu trebuie amânată vindecarea ei. Mai mult, e bine a se obişnui omul pentru a se mărturisi mai des, adică nu numai când face păcate mari, ci şi când face păcate mici. Şi este de folos să nu se uite că orice păcat este o revoltă împotriva ordinei lăsate de Dumnezeu şi un joc pe placul diavolului.

Când credinciosul se pregăteşte pentru taina Sfintei Spovedanii, îi este de folos să deschidă o carte de rugăciuni şi să citească rugăciunile înainte de spovedanie. Să cunoască cele zece porunci dumnezeeşti, cele nouă porunci bisericeşti, cele şapte Sfinte Taine şi Crezul, pe lângă rugăciunile obişnuite: Împărate ceresc, Prea Sfântă Treime şi Tatăl nostru. Din cuprinsul acestor rugăciuni se desprinde ce are de mărturisit înaintea duhovnicului. Este de ajutor să ştie care-s: **I. Păcatele cele mai grele: Cele împotriva Duhu'ui Sfânt,** care nu se vor ierta nici în veacul de acum şi nici în cel ce va să vie: 1. Necredinţa sau nepăsarea faţă de Dumnezeu, Cel în Treime mărit. 2. Ura împotriva lui Dumnezeu, şi aici atenţie la înjurături grele! 3. Deznădejdea în marea milostivire a lui Dumnezeu şi în purtarea Lui de grijă, faţă de noi, sau prea marea încredere, care te face să săvârşeşti fără contenire păcate, socotind că Dumnezeu te va ierta chiar dacă nu te îndrepţi.

II. Păcate strigătoare la cer (sau de moarte): 1. Uciderea (şi uciderea pruncilor — avort, etc.); 2. Mândria; 3. Desfrânarea; 4. Pisma sau Invidia; 5. Mânia; 6. Lenea (trândăvia). Aducându-şi aminte dacă a văzut pe alţii făcându-le şi a îngăduit să le facă, ori s-a făcut că nu-i vede — păcat fiind şi răspunderea înaintea lui Dumnezeu.

De asemenea, să-şi aducă aminte dacă a împlinit: I. **Faptele milosteniei trupeşti:** 1. a sătura pe cel flămând; 2. a da de băut celui însetat; 3. a îmbrăca pe cel gol; 4. a primi în casă pe cel strein; 5. a cerceta pe cel bolnav; 6. a cerceta pe cel din temniţă; 7. a îngropa pe cel mort.

II. **Faptele milosteniei sufleteşti:** 1. a îndrepta pe cel greşit; 2. a învăţa pe cel neştiutor; 3. a da sfat bun celui ce stă la îndoială; 4. a ne ruga pentru aproapele; 5. a mângâia pe cei întristaţi; 6. a suferi cu răbdare, asuprirea şi a întări şi pe alţii la răbdare când sunt asupriţi; 7. a ierta pe cei ce ne-au greşit".[6]

Cu o astfel de orientare, bunul credincios se poate prezenta la duhovnic, pentru spovedanie, şi nu e rău dacă-şi notează păcatele, ba chiar se recomandă, pentru a nu le uita în faţa duhovnicului"[7]. **Spovedania este mărturisire personală!** Aşa cum se relatează, cu amănunte, unui prieten, bucuriile şi necazurile vieţii, ca nimic să nu scape, cu atât mai vârtos, penitentul trebuie să-şi spună păcatele sale şi nu **să-l întrebe duhovnicul,** ci doar să-l asculte cu grijă şi bunăvoinţă, ajutându-l, cu răbdare, în a-i uşura conştiinţa.

Având în vedere importanţa pregătirii pentru Sfânta Euharistie — Taina Izbăvirii noastre —, prin Taina Spovedaniei, se cuvine ca „nu numai lunar, ci chiar mai des, şi anume, de câte ori greşesc, pot merge creştinii la scaunul mărturisirii... Unul din marile succese ale păstorirei spirituale într-o parohie, ar fi desigur, acela de a avea în fiecare sâmbătă seara după vecernie, un număr oarecare de credincioşi, veniţi pentru mărturisire, în vederea împărtăşirii de a doua zi, ca în vremea de glorie a Bisericii".[8]

Firește că, duhovnicul nu are o sarcină uşoară! El este îndatorat, cu o aleasă bunăvoinţă şi cu multă prudenţă, să dea şi sfatul necesar, pentru părăsirea păcatelor, iar în funcţie de gravitatea lor, cu mult tact, **să lege sau să dezlege** pe cel ce se mărturiseşte, dând şi canonul potrivit pravilei bisericeşti. E bine să nu se uite că, Mântuitorul a dat aleşilor Săi şi puterea de-a lega: „Oricâte veţi lega pe pământ, vor fi legate şi în cer".[9] Deci, „Epitimia (canonul) este în Biserică de pe timpul Sfinţilor Apostoli şi ea nu-i o pedeapsă, ci o vindecare duhovnicească pentru îndepărtarea temeinică a păcatului, ce se cere câte odată de însăşi păcătosul ce se căieşte din toată inima".[10]

Spre orientare, duhovnicul are la îndemână Canoanele Sfântului Vasile cel Mare,[11] precum şi ale Sf. Ioan Postnicul, Patriarhul Constantinopolului[12], precum şi Canoanele Sf. Sinoade.[13] De asemenea, pentru o orientare temeinică a preotului duhovnic, se recomandă şi cele două volume de Canoane, ale Bisericii Ortodoxe[14] şi nu în ultimul rând: Carte foarte folositoare de suflet de Nicodim Aghioritul[15].

Dacă duhovnicul primeşte mărturisirea păcatelor, Cel care iartă este Iisus Hristos, Care S-a jertfit pentru mântuirea tuturor. „Domnul nostru Hristos, după ce ne-a scos din robia Egiptului (a păcatelor), a acoperit Dumnezeiasca şi Preastrălucita Sa fiinţă, cu Pâinea şi Vinul, ca să nu ne sperie strălucirea cea neasemănată a Slavei dumnezeeşti...

Această hrană îndumnezeită, se face hrană adevărată şi veşnică, celor îmbunătăţiţi şi evlavioşi, care se pregătesc cum trebuie, prin pocăinţă şi mărturisire, iar la cei păcătoşi şi neevlavioşi, care nu au conştiinţa curată, nici nu au făcut cuviincioasa pocăinţă şi mărturisire, foc este care arde pe cei nevrednici. Iar nevrednici se socotesc câţi nu s-au curăţit cu Sfânta Mărturisire, sau nu au împlinit canonul dat de duhovnic. **„Oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului, cu nevrednicie, va fi vinovat. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului".** (I Cor. 11, 27 şi 29).[16]

Drept aceea, credinciosul nu trebuie să se îndepărteze de rânduiala sfântă a Bisericii, ci să stea sub ascultarea şi sfatul duhovnicului său. „Se cuvine să păzeşti cu deadinsul **depărtarea de împărtăşire,** câţi ani îţi va da Duhovnicul tău... De vei îndrăzni să te împărtăşeşti, într-acei ani, te faci al doilea Iudă. De vei sili pe Duhovnic să te ierte, nu te mai afli pocăindu-te, ci eşti un silnic, ca un tiran care sileşte Legile cele Dumnezeeşti, Canoanele Sfintelor Soboare şi ale Părinţilor, şi ţi se va face Dumnezeiasca Împărtăşire, nu spre iertare, ci spre osândă".[17]

Apropierea credinciosului de Sfintele Taine nu se poate face decât **„Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste...".** De aceea, „Cumpăneşte acum tu, ce va să primeşti în pieptul tău, pe Însuşi Cuvântul întrupat, pe care l-a zămislit în pântecele ei Maria... Dacă Maica Domnului, cu atâta fast de sfinţenie, se tulbură când zămisleşte, cum să nu te ruşinezi tu, atât de nevrednic, atunci când îl primeşti? Se teme Fecioara cea plină de virtuţi, iar tu plin de păcate, nu tremuri?

Vino cu lăuntrul gol de toate, ca să-L primeşti pe un Dumnezeu ce umple totul... mănâncă pâinea îngerilor, ca un înger.

O, tu, care te cumineci! Cine e oare Domnul pe care-L găzduieşti astăzi în pieptul tău? Gândeşte-te că-I datorezi tot ce eşti. El te-a scos din nimic, ca să fii mult, deoarece te-a făcut; nu-L primeşti în casă streină, căci a durat-o El, cu mâinile Lui; El îţi dă viaţa, foloseşte-o întru slujirea Lui; El îţi dă sufletul, foloseşte-l ca să-L iubeşti pe El; primeşte-L ca pe singurul tău Binefăcător"...[18]

Sfântul Ioan de Cronstadt, mai aproape de vremea noastră, ca unul care a experimentat, prin propria trăire, Viaţa în Hristos, viaţa liturgică, euharistică, zice că „ne este absolut necesar să participăm la dumnezeeştile Slujbe, cu înţelepciune şi respect, fără constrângere, mai ales în zilele de sărbătoare şi să ne apropiem de Taina Spovedaniei şi Sfintei Împărtăşanii. Dar cei ce se îndepărtează de Biserică şi de Liturghie, devin victimile tuturor patimilor şi merg, spre propria lor pierzare".[19]

6 Justinian, Patriarhul României: Carte de rugăciuni pentru tot creştinul, El. I. Editura Institutului Biblic şi de Mis. Ort. Bucureşti, 1951, pg. 294—295.

7 Vezi şi: Diacon Gheorghe Băbuţ: Patericul Român, Oradea, 1990, pg. 39—52.

8 Preot Petre Vintilescu: Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti: Spovedania şi Duhovnicia, Edit. Librăriei Teologice, Bucureşti, 1939, pg. 63 şi 68.

9 Mat. 18, 18.

10 Vezi: M.A. Calnev: Combaterea Sectelor Raţionaliste, VII. 1. Despre Sf. Pocăinţă sau Mărturisire, Chişinău, 1928, pg. 19.

11 Vezi: Scrieri, Partea a treia, op. cit. Epistola 217 — Despre Canoane pg. 443—447.

12 Vezi: Nicodim Aghioritul: Carte foarte folositoare de suflet, Bucureşti, Tip. Cărţilor Bisericeşti, 1928, Partea a doua, pg. 83 ss.

13 Idem; Sf. Ioan Postnicul — Canoane, pg. 83—122.

14 Nicolae Milaş: Canoanele Bisericii Ortodoxe, două vol. Trad. de: Uroş Kovincici şi Dr. Nicolae Popovici, Tip. Diecezana, Arad, 1931.

15 Nicodim Aghioritul: Carte foarte ... op. cit.

16 I. Cor. 11, 27 şi 29.

17 Nicodim Aghioritul: Carte foarte ... op. cit., pg. 152—153.

18 Baltazar Gracian: Cărţile Omului Desăvârşit ... Manual — Cuminecătorul, Trad. de Sorin Mărculescu, Edit. Humanitas, Bucureşti, 1994, pg. 394, 396 şi 471.

19 Sf. Ioan de Cronstadt: Viaţa mea în Hristos, op. cit., pg. 157.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR
(13 noiembrie)

Dacă Biserica Apuseană îl serbează la 13 septembrie, ziua trecerii lui la cele cereşti, Biserica Ortodoxă, din cauza praznicului de a doua zi, Înălţarea Sf. Cruci, a mutat ziua de prăznuire a celui mai mare orator, ierarh şi păstor al creştinătăţii la data de 13 noiembrie a fiecărui an. De altfel nu este singură această zi de prăznuire a Sf. Ioan Gură de Aur, Biserica serbează de asemenea la 27 ianuarie strămutarea sfintelor sale moaşte din Comana (Armenia) la Constantinopol, iar trei zile mai târziu îl prăznuieşte împreună cu Sf. Vasile cel Mare şi cu Sf. Grigorie Teologul — troiţa de arhierei — la 30 ianuarie. Ba mai mult, în fiecare zi când săvârşeşte Sf. Liturghie, rămasă de la el, Biserica aminteşte cu veneraţie numele său atât la Proscomidie cât şi la otpustul Sf. Liturghii.

Am spune deci că e un sfânt prezent zilnic în rugăciunile Bisericii şi ale credincioşilor, un sfânt rămas peste veacuri ca un adevărat arhiereu slujitor al lui Dumnezeu, şi al oamenilor. Istoria bisericească consemnează faptul că Sf. Ioan Gură de Aur, sau Hrisostom — cum îi spun grecii, Zlataust — cum îl numesc neamurile slave — a trăit în secolul IV, „secolul de aur" al Bisericii Creştine.

S-a născut ca fiu al Antuzei şi al ofiţer lui Secundus, la anul 347 d. Hr. în marea metropolă a Antiohiei. A rămas orfan de tată de timpuriu, iar buna sa mamă, Antuza — sfântă şi ea — a vegheat la creşterea şi buna educaţie a tânărului Ioan.

A studiat la Antiohia şi la Atena, cu vestitul retor păgân Libaniu, dar pe lângă studiile înalte pe care le-a urmat aici şi-a împodobit sufletul şi mintea cu citirea Sf. Scripturi şi cu practicarea rugăciunii şi a faptelor bune. După terminarea studiilor s-a retras o vreme în pustiu unde s-a adâncit şi mai mult în asceză şi în contemplaţie. A fost hirotonit diacon în Antiohia iar apoi preot.

La 15 decembrie 397, a fost ales patriarh al marii cetăţi a Sf. Constantin — Constantinopolul. A devenit un predicator de neegalat — fiind şi numit „Gură de Aur", un ascet desăvârşit, un teolog erudit, dar în acelaşi timp şi un biciuitor necruţător al moravurilor vremii sale. Contemporanii săi ne spun că petrecea ore în şir în rugăciune şi în citirea Sfintelor Scripturi, — citea săptămânal întreaga Sf. Scriptură, — aşa încât a ajuns să o cunoască toată pe de rost.

Criticarea moravurilor vremii, şi atacurile la adresa împărătesei Eudoxia i-a atras ura acesteia fiind trimis în exil de trei ori. Ultima dată a fost exilat în Kukuso — Armenia, iar după multe necazuri şi suferinţe, pe care el le descrie într-o epistolă adresată episcopului Kiriakos — a trecut în Biserica Cerească la 13 septembrie, anul 407. A fost îngropat în biserica din satul Comana, unde sfintele sale moaşte au rămas vreme de aproape 30 de ani. La 27 ianuarie 438, patriarhul Proclus al Constantinopolului şi împăratul Teodosie II, au adus sfintele sale moaşte şi le-au aşezat în Biserica Sf. Apostoli din Constantinopol. Tot poporul într-un glas a strigat atunci — ne spun contemporanii — „Ia-ţi tronul tău Sfinte".

Fotie, patriarhul Constantinopolului l-a caracterizat pe Ioan ca pe un „geniu" al timpului său, iar papa Celestin al Romei a spus că „moartea în loc să închidă gura lui Hrisostom, mai mult i-a deschis-o şi l-a arătat învăţător al întregii lumi".

Marele predicator francez Bourdalou a spus că Ioan Gură de Aur a fost „înţeleptul, episcopul fără de seamăn, învăţătorul şi modelul tuturor predicatorilor creştini".

De la Sf. Ioan Gură de Aur, ne-au rămas multe scrieri, tratate de teologie, între care celebrul tratat „Despre preoţie", numeroase cuvântări, multă corespondenţă şi binecunoscut Liturghia pe care o săvârşeşte Biserica aproape în fiecare zi. Sfintele sale moaşte au fost luate de cruciaţi din Constantinopol şi duse în Apus, iar astăzi ele se păstrează în marea Bazilică a Sf. Petru din Roma.

Sf. Ioan Gură de Aur este un model de urmat pentru toţi creştinii — clerici şi laici — şi un îndrumător pe calea împlinirii poruncilor Evangheliei şi a dobândirii mântuirii ca unul „ce toată lumea a luminat, visteriile neiubirii de arginţi lumii a câştigat şi înălţimea gândului smerit nouă ne-a arătat" — cum îl numeşte troparul său.

Se cuvine să-l rugăm şi noi să mijlocească la Hristos Dumnezeul nostru „pentru mântuirea sufletelor noastre, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru pacea întregii lumi". Amin.

Arhidiacon Drd.

VISARION BĂLŢAT

Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG
— Contribuţii la formarea duhovnicească a monahului —

De-a lungul existenţei monahismului creştin, istoria consemnează mulţi bărbaţi şi femei, cu adâncă trăire duhovnicească, hotărâţi să lepede cu totul modul de viaţă lumească. Râvnind cu zel lui Iosif întru ispite (Fac. XXXIX, 1—23), lui Iov întru răbdare (Iov II, 10) şi vieţii celor fără de trupuri, fiind în trup, contribuind prin viaţa şi nevoinţele lor, uneori împinse dincolo de puterile lor, la formarea modului de viaţă a călugărului îmbunătăţit. De o deosebită importanţă duhovnicească sunt şi operele lor, care peste veacuri constituie seva şi farul călăuzitor, pe drumul anevoios ce urcă spre desăvârşire.

Ca urmaşi ai aceloraşi nevoinţe călugăreşti, — în nici un caz la înălţimea lor, — ne vom umili rugându-ne cu căldură, să ne fie mijlocitori la Dumnezeu, Cel ce le-a încununat nevoinţele lor şi le-a scris numele în „Cartea Vieţii" (Apoc. XX, 12).

Mari cuvioşi cu faimă de trăire ascetică, au văzut strânşi în jurul lor ucenici spre a le urma exemplul viu. Aceştia le-au păstrat în amintire şi le pomeneau generaţiilor tinere faptele lor. Povestite din gură în gură de aceşti părinţi cu timpul s-a găsit şi aghiograful, care a aşternut vieţile acestora pe papirusuri şi pe pergamente.[1]

O viaţă virtuoasă şi un trai cinstit nu constă numai în a avea credinţă dreaptă, în a cugeta despre căile dumnezeieşti şi a te purta într-un chip demn în lume ci şi a consemna în scris vieţile bărbaţilor virtuoşi;[2] aşa cum povăţuieşte Sfântul Apostol Pavel pe Timotei: „Acestea spune-le înaintea oamenilor credincioşi, care vor fi destoinici să înveţe şi pe alţii", (II Timotei II, 2) căci viaţa acestora „se face ca o lumină, celor ce voiesc a se mântui", zice Sfântul Vasile cel Mare, (Laudă la Sf. Mc. Gordie).

„Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină", (Ps. 103, v. 2) ne-a recomandat în Predica de pe Munte: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din Ceruri" (Matei V, 16), că doar „voi sunteţi lumina lumii" şi „sarea pământului" (Matei V, 13—14).

Ne-am propus să scriem pe scurt viaţa şi opera Sfântului Simeon Noul Teolog, prăznuit de Biserica Ortodoxă la 31 octombrie, lucrare a ucenicului său Nichita Stithatul. Acest minunat cuvios, mare nevoitor spre cele duhovniceşti precum şi iscusit scriitor, s-a născut la anul 949 în Galaţi din Paflagonia, într-o familie onestă. Părinţii săi Vasile şi Teofana, l-au dat de mic copil unui unchi al său, dregător la Curtea imperială din Constantinopol, pe lângă care a primit o educaţie aleasă creştină şi oarecare învăţătură.

După moartea acestuia, intră la Mânăstirea Studion din Constantinopol, pe care o cercetase şi mai înainte, unde egumenul Petru, îl încuviinţează unui strălucit duhovnic cu numele de Simeon Evlaviosul, care îl va povăţui în chip minunat cu mult spor în tainele vieţii monahale. De aici se va retrage în Mânăstirea Mamas, unde în 980, va fi hirotonit preot, în care treaptă va sluji 42 ani. Curând va fi instalat în fruntea obştei prin decretul Patriarhului Nicolae Hrisoverghi, după moartea egumenului Antonie.

Aici începe pentru Sfântul Simeon o perioadă de viaţă duhovnicească intensă consacrată rugăciunii şi desăvârşirii lăuntrice, fără să neglijeze activitatea catehetică şi administrativă. În 1005, dornic de o viaţă mai mult destinată ocupărilor duhovniceşti, netulburată, se va retrage cu învoirea Patriarhului Serghie, de la egumenat, ca în 1009 să-l găsim la Palukiton, la Mânăstirea Sfânta Marina, unde trecu la cele veşnice în ziua de 12 martie 1022, în vârstă de 73 ani.

Toată viaţa lui a iubit din inimă fapta bună, cuvântul măsurat şi a ajuns la mari sporiri duhovniceşti, datorită firii sale, a educaţiei din familie, şcoală, ca mare dregător la curtea imperială şi câte a câştigat, prin ostenelile sale cu multe sudori, din viaţa monahală. Mulţi se minunau şi ziceau: „De unde are acesta atâta cunoştinţă şi înţelepciune". Citea Vieţile Sfinţilor şi se îndeletnicea cu scrierea frumoasă. Era nelipsit de la Sfintele Slujbe bisericeşti. În Postul Mare, nu mânca nimic toată săptămâna, iar sâmbăta şi duminica, lua masa în trapeza mânăstirii cu toată obştea. Nu dormea niciodată culcat, ci plecând capul pe mâna sa, gusta cam un ceas de somn.

De la el ne-au rămas 34 cateheze, 3 cuvântări teologice, 15 cuvântări epice, 225 capete teologice şi practice precum şi imne. Întreaga sa operă tratează despre linişte şi singurătate, curăţirea de patimi şi virtuţile opuse lor sau despre virtuţile care culminează în neprihănire şi în iubirea de Dumnezeu, care iubire se iveşte în om, pe măsura curăţirii sale de păcate. Opera sa a avut şi are o mare influenţă asupra spiritualităţii ortodoxe în general şi asupra monahismului creştin în special.

Zice: „Cel ce vrea să se mântuiască, trebuie să se nevoiască pentru împuţinarea păcatelor sale, pentru slăbirea obişnuinţelor sale de a păcătui, pentru deprinderea sa de a face binele şi de a-l imprima în fiinţa sa" (Filocalia VI, p. 14).

Pentru mulţi scrierile sale se par greu de realizat, în zilele noastre. Însă aprofundând ideile principale din învăţătura sa, puse de acord cu ale Sfinţilor Părinţi anteriori şi textele Sfintei Scripturi, vom avea de fructificat cele mai bune rezultate. Bunăoară, expresia: „Fuga de lume" a monahului s-au „înstrăinarea", în condiţiile reale de astăzi, când populaţia s-a extins aproape în toate zonele geografice pare ceva străin. Dar, se poate totuşi realiza mai degrabă o „fugă interioară de lume", adică, de ceea ce este rău şi pasional în ea, deci o menţinere în curăţia gândurilor, chiar în întâlnirea sau în relaţiile cu credincioşii (lumea), că doar şi ei sunt chemaţi la mântuire.

Aceasta se poate realiza cu adevărat, punând pe primul plan grija pentru suflet, ce rezultă chiar din scrierile marelui autor şi chiar o înstrăinare interioară de lume".[3] Căci nu depărtarea externă de lume, ci detaşarea lăuntrică de ceea ce este rău în ea, este lucru hotărâtor în viaţa monahului, fără să se neglijeze raporturile duhovniceşti cu credincioşii din afară, prin satisfacerea cerinţelor strict necesare vieţii, fără a cădea în păcat.

Despre ascultare, prima faptă bună a monahului, spune: „Ascultarea (necondiţionată) este începutul vieţuirii călugăreşti. Cei ce nu încep astfel, se vor osteni în zadar".

Din cele 34 de cateheze, 11 sunt specifice monahului. Am ales cateheza 26: „Cuvânt de mare folos pentru începători", adică cum să-şi petreacă monahul ziua.

Cel ce s-a lepădat de lume şi de lucrurile ei şi a intrat în cadrul vieţii monahale, se cuvine de la început să împlinească ostenelile duhovniceşti cu hotărâre, din toată fiinţa sa, trup şi suflet.

Aşadar, cel ce s-a dezbrăcat de omul pământesc din afară şi de toate cugetele lui şi odată cu haina monahală s-a îmbrăcat cu omul cel ceresc, se cuvine să se scoale la miezul nopţii, înainte de utrenie şi să-şi facă rânduita rugăciune şi după aceasta să meargă cu toată frăţimea la slujba obştească. În Biserică, să stea de la început până la sfârşit, cu toată grija şi privegherea, urmărind cu mare atenţie citirea şi cântarea, fără să slăbească, nesprijinindu-se, când într-un picior, când într-altul, fără să se rezeme de perete, de stâlpi sau strane. Să-şi ţină mâinile strâns împreunate, picioarele amândouă bine puse pe pământ, capul nemişcat, fără să se întoarcă încoace şi încolo, nelăsând mintea să rătăcească, nici gândurile să iscodească, sau să ia aminte la şoaptele celor neglijenţi.

Să nu părăseşti niciodată slujba obştească înainte de sfârşit, afară de mare nevoie trupească, căci cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui. După utrenie, nu începe să flecăreşti cu unul sau cu altul, ci apucă-te fără întârziere de ascultarea încredinţată, la lucrul manual, la lectură, dar cu nici un chip să nu stai nelucrător, ca nu cumva lenea să-ţi fie învăţătoare a tot felul de patimi, pe care mă tem să le numesc. Să nu faci înconjurul mânăstirii, să vezi lucrul şi ascultarea altora, ci păzeşte tăcerea. Ia aminte numai la tine şi la ascultarea ta, oricare ar fi ea. Nu intra în chilia nimănui, afară de cazul când eşti trimis de conducerea mânăstirii. Pe drum ia aminte să nu vorbeşti cuvinte fără rost. Dacă întâlneşti în drum un grup stând de vorbă fără mare trebuinţă, pune-le metanie şi treci în tăcere. Adu-ţi aminte de Psalmistul care zice: „fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor n-a stat şi pe scaunul hulitorilor n-a şezut". (Ps. I, v. 1) şi nu te aşeza cu ei, căci zice Apostolul Pavel: „tovărăşiile rele strică obiceiurile bune" (I Cor. XV, 33).

Adu-ţi aminte neîncetat de păcatele tale, nu numai în trecere sau în fugă, ci din adâncul inimii, suspină, te tânguieşte. La început, nu vei avea puterea să o faci cu tot sufletul. Încetul cu încetul vei izbuti, cu ajutorul lui Dumnezeu. Încearcă numai să începi acest lucru. Apucă-te să pui în practică, tot ce e bun şi Dumnezeu nu te va lăsa.

La Sfânta Liturghie, vino cu grabă şi cu mare râvnă. Dacă ai dezlegare de la duhovnic, apropie-te cu frică şi cu bucurie să te împărtăşeşti cu Sfintele Taine. Ieşind după ultima rugăciune, mergi cu obştea la masă. Dacă eşti rânduit să serveşti la masă, fii ca şi cum ai sluji lui Hristos şi nu unor oameni. Iar dacă te-ai aşezat la masă, nu întinde mâna ta cu îndrăzneală la bucatele puse pe masă, înainte de a începe să mănânce fraţii cei mai în vârstă şi înainte de binecuvântarea preotului. Când începi să mănânci, fii atent numai la tine, stai în desăvârşită reculegere şi linişte, fără a spune cuiva nici măcar un cuvânt, cu atenţie la citire, hrănindu-ţi şi sufletul cum hrăneşti trupul din cuvintele însuflate de Duhul Sfânt.

Nu te uita iscoditor la porţiile care ţi-au fost servite, ci primeşte-le cu toată mulţumirea. Mănâncă cu înfrânare, fugind de orice prilej de săturare, până la măsura pe care o poţi răbda. Dacă fraţii te îndeamnă să serveşti mai mult, nu răspunde nimic, ci ridică-te puţin, apleacă-ţi capul şi zi cu glas încet: „Iertaţi!". Seara să nu mănânci şi să nu bei niciodată, căci de aici se nasc toate relele. Cât priveşte locul de cinste, departe de a-l căuta sau a-l dori vreodată să-l urăşti, ca pentru o pricină şi un prilej de mândrie. Căci smerenia ta te va înălţa, şi, fiind tu cel din urmă, vei ajunge primul dintre toţi, precum învaţă Mântuitorul: „Oricine se va înălţa pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" (Luca XVIII, 14).

După ce te-ai ridicat de la masă, împreună cu toată obştea şi după ce ai mulţumit lui Dumnezeu şi ai luat binecuvântarea de la preot, aleargă în tăcere la chilie, pune mâna pe carte, sau treci la ascultare, până ce toaca va da semnalul de Vecernie. Atunci mergi iarăşi la Slujba bisericească, stai înaintea lui Dumnezeu cu frică şi cu atenţie, înalţă către Dânsul cântarea şi mărturisirea ta, fără ca să spui cuiva un singur cuvânt.

După vecernie, dacă ai destulă tărie să te lipseşti de mâncare şi băutură, un mic câştig vei avea pentru liniştea şi paza de patimi. După ce ţi-ai făcut împreună cu fraţii, rugăciunile de seară (Pavecernita), fă o metanie la picioarele stareţului, ca la însuşi Hristos, primeşte de la el binecuvântarea, închină-te la Sfintele Icoane şi mergi în linişte la chilie, fără a spune nimănui nici un cuvânt.

Să ai rânduit rugăciunile pentru dimineaţă şi pentru seara şi care să cuprindă o mărturisire către Dumnezeu. Mai sunt gândurile din inimă, pe care trebuie să le mărturiseşti duhovnicului tău zilnic, sau săptămânal, după caz. Să ai în el o încredere deosebită, chiar dacă toată lumea l-ar ocărî şi ponegri, chiar dacă tu însuţi cu ochii tăi l-ai vedea greşind, nu te sminti şi nu-ţi slăbi credinţa faţă de el, ci ascultă pe Iisus Hristos, care zice: „Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi" (Luca VI, 37).

De vei face aşa în fiecare zi şi dacă te vei lupta astfel, Dumnezeu nu va zăbovi să te cerceteze de Sus. Şi puţin câte puţin, sporind în lucrul tău, vei creşte după măsura duhovnicească şi vei ajunge la vârsta de bărbat desăvârşit, la măsura plinătăţii lui Hristos, slăvind cu viaţa şi cu faptele tale pe Dumnezeu binefăcătorul tău.[4]

Din cateheza respectivă, rezultă că marele părinte duhovnicesc, s-a inspirat din Sfânta Scriptură, învăţătura Sfinţilor Părinţi anteriori, regulile monahale pahomiene şi ale Sfântului Vasile cel Mare, ca şi din fericita sa experienţă personală. Spre deosebire de regulile pahomiene, riguroase şi codificate, care prevăd şi canonisirea abaterilor după gravitate, Sfântul Simeon se adresează conştiinţei: de bună voie ai ales această cale, de bună voie se cuvine să le înfăptuieşti.

Deci se adresează cu „Duhul blândeţelor" zicând: „Se cuvine...", uneori; „Cel ce voieşte să se mântuiască" trebuie... care priveşte pe orice creştin. Sau: „Cel ce s-a lepădat de lume şi de toate lucrurile ei (Efeseni VI, 22—24) se cuvine să împlinească cu hotărâre, toate normele ce înlesnesc calea spre desăvârşire", care priveşte special pe monahi. Iisus Hristos a spus tuturor: „Fiţi desăvârşiţi", nu numai unui anumit grup. La fel şi Sfântul Apostol Petru: „Fiţi sfinţi în toată petrecerea vieţii" (I Petru I, 15). Aşadar, şi, masa mare a credincioşilor, nu este absolvită de această răspundere. Cu toţii trebuie să lucrăm „cu frică şi cu cutremur la mântuirea noastră" (Ps. II, v. 11). Chiar fiecărui credincios, Mântuitorul îi spune: „Fii credincios până la moarte şi vei primi cununa vieţii" (Apoc. II, 10).

În acelaşi timp, observăm din lectura catehezei de mai sus că, programul unei zile este judicios planificat, atât pentru muncă cât şi pentru rugăciune, încât monahul are timp pentru pravila de chilie, pentru Sfintele Slujbe la Biserică, în comun; pentru masă, studiu, lectură, ascultare, catehizare generală şi odihnă.

Recomandă tăcerea, ca neosândire a altora, sau pentru a nu sminti fraţii la rugăciune ori în timpul când se citeşte la masă, ştiut fiind că, au a da seamă de orice „cuvânt deşert" sau fără rost (Matei XII, 36). Ascultarea necondiţionată, pentru a-l feri de lenevire. Răbdarea, încununarea celorlalte virtuţi creştine, înfrânare ca adăpost de războiul patimilor. Rugăciunea cu lacrimi, smerenia „de care se minunează îngerii"[5] ştiind că „unul ca acesta face lucrul lui Dumnezeu" (Ioan VI, 28) şi cugetarea la păcatele proprii, ca frână în calea continuării altor rele, afirmând că, „pe măsură ce se depărtează de păcate, se apropie de Dumnezeu, prin efort susţinut şi îndelungat".

În fine, asigură monahii: „Aşa făcând în fiecare zi... vei spori în lucrul tău şi vei ajunge „la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos" (Efeseni IV, 13).

Pe bună dreptate că, de regulă noii începători (novicii) se prezintă la mânăstire înzestraţi cu multă evlavie şi credinţă. Pentru a le spori şi menţine în continuare aceste însuşiri creştine, este nevoie de răbdare, dragoste şi tact pentru îndrumarea şi formarea lor duhovnicească.

O grijă deosebită apasă umerii celor ce au primit sarcina grea de povăţuitor duhovnicesc. Aceştia trebuie să fie cu experienţă îndelungată şi cu o viaţă îmbunătăţită, care să capteze nu să constrângă novicii şi prin exemplul viu, cel mai bun mijloc de educaţie, aceştia să devină cu adevărat „convinşi de sensul şi frumuseţea vieţii monahale".

În felul acesta, poate fi de folos mânăstirii, unde vieţuieşte, bisericii unde slujeşte, slăvind pe Dumnezeu prin faptele sale şi prezenţa sa în mijlocul credincioşilor.

Ierod. Teofilact

1 Al. Adrian Botez, „Monahismul în pustiul Iordanului şi Mării Moarte", Studii Teologice, nr. 7—8, (1957) pag. 574.

2 Ioan Moshu, „Limonariu", Alba Iulia, 1991, pag. 27—28.

3 Filocalia VI, cap. I, paragr. 82, 87, pag. 43, 45; paragr. 96, pag. 48; cap. III, paragr. 69, pag. 83.

4 Ignatie Monahul, „Sfântul Simeon Noul Teolog — Cateheze pentru monahi", Bucureşti, 1995, pag. 35—45.

5 Filocalia VI, pag. 34, paragr. 62.

Conştiinţa datoriei

„A fost odată, ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar povesti". Aşa încep multe din poveştile noastre şi aşa ar putea să înceapă povestirea oricărei întâmplări din viaţa noastră şi din viaţa altora.

„A fost odată" o împrejurare, o întâmplare, un dialog, ceva ce nu se uită şi nici nu trebuie să se uite. „A fost odată" ceva de mare însemnătate pentru mine şi pentru alţii. „A fost odată" ceva ce mai trebuie să mai fie. „A fost odată" ceva ce ar fi bine să fie mereu şi pentru cât mai mulţi. „A fost odată" un praznic din cele ale Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Nu mai ştiu, care dintre ele, Izvorul sau Sfânta Maria. Căci la aceste două praznice se adună multă lume la noi. E mult de atunci: mai mult de treizeci de ani. Între închinători, se număra şi mama mea, — Dumnezeu s-o odihnească. Venise la mânăstire, căci obişnuia să vină la astfel de împrejurări. Venea la mânăstire şi venea la mine. Nu era ceva neobişnuit. Neobişnuit a fost ceva ce „a fost odată", o singură dată, o singură dată, dar pentru mine, „odată pentru totdeauna". Ce anume?

O ştiam pe mama muncită şi ostenită, şi i-am zis: „Mamă, mai stai şi dumneata, vreo zi, două, aici, să te mai odihneşti". Era o dorinţă a mea, şi, din răspunsul pe care mi l-a dat, am înţeles că şi mama ar fi dorit la fel, de vreme ce a zis: „Mă, copile, eu aş sta bucuros, că mi-i drag, dar ce face tată-tău, acasă, singur?". Iată un răspuns, un cuvânt ce ar putea să intre într-o antologie de înţelepciune! Se cuprinde în acest cuvânt, o gândire care stă la temelia unei atitudini de viaţă. „Aş sta bucuros". „Aş sta bucuros, că mi-i drag". Dar mai e ceva, este un „dar", după care urmează: „Ce face tată-tău, acasă, singur?". Am înţeles. Mama nu poate să mai stea vreo zi, două, unde ar sta bucuros, unde i-ar fi drag să mai stea. Nu poate sta, fiindcă are o datorie de împlinit şi are şi conştiinţa datoriei. Trebuie să fie acasă, să-l ajute pe tata, la lucrul pe care îl au de făcut amândoi, nu numai unul din ei. Şi n-a stat, ci a plecat, aşa cum era datoare să facă, aşa cum o îndemna conştiinţa datoriei. Noi, cei patru copii, eram fiecare cu rosturile noastre, ne desprinsesem de casa părintească. Acasă au rămas doar părinţii: mama şi tata. Mama, care plecase, doar pentru două zile, cu drum cu tot, — şi tata, care nu era bine să fie singur. O ştia aceasta mai bine decât noi, mama, care îşi cunoştea datoria de a fi în familie, lângă tata, ca tata să nu fie singur. Tare m-aş bucura s-o înţeleagă aceasta, aceia dintre oamenii cu familie, care au o tendinţă de singularizare. Când astfel de oameni ajung la mine şi îşi exprimă dorinţa de a se însingura, de a şi face un program aparte în propria lor familie, le spun: „Nu-ţi poţi face program de unul singur, câtă vreme sunteţi doi" şi adaug întâmplarea cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

Regenerarea misiunii creştine în contextul urban

BRAŞOV, 29—31 OCTOMBRIE 1996

Sub egida Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Geneva (Unitatea II: Bisericile în misiune, Subunitatea: Misiunea rurală-urbană) şi a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, cu binecuvântarea I. P. S. Sale **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolit al Ardealului, s-a desfăşurat la Braşov, în sala de reuniuni a Parohiei „Sfânta Treime", seminarul cu tema „Contribuţia Bisericii Ortodoxe la regenerarea oraşelor din România".

Seminarul s-a bucurat de participarea activă a unor preoţi, laici, femei, tineri şi studenţi din Braşov şi alte oraşe ale ţării (Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Galaţi, Feteşti, Slobozia, Sibiu, Urziceni ş.a.) dispunând de autoritate dar şi de o experienţă reală în diverse forme de misiune urbană. Seminarul a contat aşadar pe contribuţia pertinentă şi deosebit de activă a cadrelor didactice de la Facultatea de Teologie din Sibiu, prezente la acţiune, a reprezentanţilor Bisericilor Lutherană şi Reformată din Braşov, precum şi a reprezentanţilor unor asociaţii de tineret (Asoc. Studenţilor Creştini Ortodocşi — ASCOR, Asociaţia tinerilor creştini — YMCA), a unei asociaţii creştine filantropice (Asoc. „Sfântul Stelian — Ocrotitorul copiilor", Bucureşti), a unei asociaţii profesionale (Asociaţia Medicilor şi Farmaciştilor Ortodocşi, Iaşi), a unei asociaţii misionare laice („Oastea Domnului", Sibiu), a unor centre ecumenice (Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România 'AIDROM, Braşov şi Bucureşti), precum şi a Mişcării Focolarelor din România, filiala Braşov. A mai fost reprezentat Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Patriarhiei Române şi Organizaţia UNICEF, filiala pentru România.

Tema propusă a fost analizată în cadrul referatelor: „Misiunea urbană în programul Consiliului Ecumenic al Bisericilor" (referent fiind dl. John Garbutt, consilier al unităţii CEB sus-menţionate), „Regenerarea misiunii creştine în contextul urban" (prezentat de Pr. Prof. Dr. Ion Bria) şi „Misiologia în învăţământul teologic din România" (prezentat de către Pr. Lect. Marga Ieremia, Sibiu). Dezbaterile care au urmat au cuprins expuneri şi analize, prezentări de programe şi experienţe, de modele aplicate de cei prezenţi în activităţile lor misionare. Aceste analize, extrem de practice, n-au ocolit aspecte ale contextului misionar actual, transformările actuale ale acestui context misionar urban, mărturii ale ecumenismului local (neetichetat ca atare dar aplicat de secole într-o cetate ca cea a Braşovului, multietnică şi multiconfesională) precum şi posibile soluţii pentru optimizarea acţiunii misionare a Bisericii Ortodoxe Române în context citadin. În mare parte acestea vor constitui materialul unui viitor volum ce urmează a fi publicat, extensie a raportului final al lucrărilor, ca şi al referatelor prezentate.

Parte esenţială a seminarului a constituit-o vizitarea noilor parohii urbane — centură de edificii şi comunităţi cu profiluri sociologice interesante care au determinat organizatorii să aleagă Braşovul pentru acest seminar — întâlnirea cu preoţii şi credincioşii acestor parohii (Valea Cetăţii, Noua, Astra, Craiter, Triaj).

Seminarul s-a bucurat şi de prezenţa P. S. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos, care a prezentat conferinţa „Simbolismul locaşurilor de cult în mediul urban" (despre locaş ca răspuns al strigătului după sacru al comunităţii urbane), expuneri ample aparţinând şi P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decan al Facultăţii de Teologie din Sibiu, precum şi D-lui Prim Pastor Mathias Perger, P. C. Manolache Stelian şi Prof. Univ. Moceanu Ovidiu.

Concluziile seminarului au format obiectul conferinţei „Regenerarea comunităţii umane în viziune creştină", ţinută la Universitatea Transilvania, din Braşov. Dialogul care a urmat cu publicul braşovean a arătat interesul de care se bucură o astfel de temă în rândul credincioşilor de la oraş. O serie de teme revelate de dialog vor constitui posibile puncte de plecare ale unui posibil astfel de seminar în oraşul Galaţi. Desfăşurat sub ocrotirea rugăciunii, cultului şi meditaţiei biblice, într-o atmosferă de reală conlucrare, Seminarul de la Braşov se constituie într-o veritabilă contribuţie teologică şi practică la viaţa misionară reală a Bisericii şi Ţării.

Pr. Necula Constantin

Manuscriptum... Manuscrise arestate...

(Urmare din pag. 1)

grav compromisă de câteva capitole, făcută „la comandă", de propagandă probolşevică. Scrise în teroarea arestului Securităţii, probabil sub dictare...", ea nu avea însă să salveze comunismul de la prăbuşirea sa inevitabilă, prin teroarea exercitată, „ca.e-i comandase cartea nenorocitului ei prizonier" (p. 186). O piesă importantă din revistă o formează **Memoriul** lui Crainic, subintulat de autor: **Răspuns la actul meu de acuzare**, rămas până azi inedit, cu o introducere, **Iluzia justiţiei comuniste,** semnată de Sanda Vârjoaghe. Este răspunsul la actul de acuzare pe baza căruia Nichifor Crainic a fost condamnat, în lipsă de aşa-zisul Tribunal al poporului, la 2 iunie 1945, în lotul celor 14 scriitori şi ziarişti acuzaţi toţi de „crime de război, vinovaţi de dezastrul ţării, crime contra umanităţii şi aservirea ţării Germaniei hitleriste şi fascismului". În lipsă a fost condamnat şi Pan. M. Vizirescu fără nici o bază reală. Pamfil Şeicaru, Stelian Popescu şi Grigore Manoilescu, fugiţi din ţară, au fost condamnaţi la moarte, iar ceilalţi la muncă silnică pe viaţă. Acuzator public a fost cel de tristă amintire Alexandru Sidorovici. Nichifor Crainic se afla refugiat după 23 august 1944 în Ardeal, obligat de cursul evenimentelor şi sfătuit de însuşi Petru Groza, „să se ascundă cât mai bine", când pribegeşte deghizat, cu acte false sub numele de Ion Vladimir Spânu, lăsând să-i crească barba. Vreme de trei ani prin satele ardelene, ca Zdrapţi, Blăjeni, din Zarand, pe valea Crişului Alb, Vaţa şi altele, adăpostit de preoţi, foşti studenţi ai săi, ultimul refugiu avându-l la preotul Sămărghiţean, de la care, în 24 mai 1947, se hotărăşte să se predea. Soţia sa, Aglaia, medic, îi murise cu doi ani mai înainte, iar fiica sa, Nini, este prigonită şi alungată din casă. La 24 mai 1947, când se predă autorităţilor locale, este transferat de la Târgu Mureş la închisoarea Ministerului de Interne, unde este deţinut până în iulie 1947, când este transferat la închisoarea Văcăreşti, timp în care i se anulează sentinţa din 1945 şi începe rejudecarea procesului, Ministru al Justiţiei fiind atunci Lucreţiu Pătrăşcanu. După moartea acestuia, procesul se întrerupe brusc şi Nichifor Crainic este transferat la Aiud, închis peste 15 ani, fără nici o hotărâre judecătorească. Este eliberat la 24 aprilie 1962, graţiat conform Decretului 283/1962 al Consiliului de Stat al R.S.R.

În timpul de un an de zile cât a fost deţinut la Văcăreşti şi-a scris memoriul de apărare împotriva acuzaţiilor ce i s-au adus. Memoriul scris de Crainic în apărarea sa, prin care infirmă toate acuzaţiile aduse, este o operă de mare valoare stilistică şi literară astăzi. Cum afirmă Sanda Vârjoghe: „Cititorii români, mai ales generaţiile tinere, care nu cunosc opera lui Crainic, scos cu japca din istoria literaturii române, şi având în mare parte o viziune deformată asupra omului care a fost, impusă de o propagandă străină spiritului românesc, vor descoperi poate un alt Crainic, aşa cum a fost, aşa cum a scris, altul decât cel „condamnat pe viaţă" în afara istoriei, literare şi politice, de către „justiţia comunistă" (p. 323).

D. Micu, cel care a publicat denigrator cartea **Gândirea şi gândirismul**, încearcă o reparaţie, vorbind favorabil despre **Nichifor Crainic, omul** (p. 213—218), orientat din scrisorile primite de pot, apărute în revistă. În revistă se publică de asemenea un articol al lui Nichifor Crainic, **Revista „Gândirea"** (p. 228—238), care aduce o justă orientare şi cunoaştere a ceea ce a însemnat revista şi rolul jucat de ea în cultura românească, ca şi animatorul ei director, care a fost Crainic. Emoţionant este articolul lui Alexandru Cojan, care i-a fost ginere, intitulat **În preajma lui Nichifor Crainic,** cu evocări dintr-o trăire dramatică a poetului şi a întregii sale familii (p. 372—374). Sunt publicate în revistă din opera necunoscută a lui Nichifor Crainic, **Aforisme** (p. 36—39) şi **De dincolo de lume** (p. 40—43). Interesante sunt şi **Extrase din scrisorile lui Crainic către Pan. M. Vizirescu** care au fost îngropate şi foarte deteriorate (p. 403—414). Numeroase fotografii din diferite momente şi împrejurări ale vieţii lui Nichifor Crainic completează revista Manuscriptum. Este sugestivă fotografia mamei sale, Stana Nedelea Dobre, plină de expresivitatea vie a ţărăncii.

Volumul se încheie cu **Tabel cronologic** (p. 417—422) şi **Legende foto** (p. 423). În tabelul cronologic facem următoarele rectificări: (ianuarie) 1945, de la mânăstirea Sâmbăta se mută în comuna Blăjani, cătunul Grăsuni — corect: se mută în comuna Blăjeni, cătunul Grosuri, în casa mamei dr. Vasile Şortan, preoteasă văduvă, care a avut 17 copii; (iunie) 1945 „se adăposteşte în comuna Zdrapţi, pe Crişul Alb, lângă Brad, la preotul Ştefi" — corect: preotul Stefan Corpadea; (octombrie) „se mută în comuna Vaţa, pe Crişul Alb, la o familie de învăţători, unde începe să scrie eseul **Spiritualitatea poeziei româneşti** — corect: eseul respectiv a fost scris în cătunul Grosuri, cât a locuit aici.

La pagina 407, în scrisoarea adresată lui Pan M. Vizirescu, la 7 octombrie 1969, se face referire şi „despre nenorocirea părintelui Ioan Ionescu... Cum poţi să mângâi un tată care şi-a pierdut copilul — adică o fată mare cu care s-a trudit până devenise inginer? O cunoşteam de când era de trei ani, în Munţii Apuseni, pe Valea Crişului Alb. Părintele Ionescu face parte din viaţa mea". Îmi îngădui o explicare în legătură cu cele scrise de Nichifor Crainic. Am publicat în „Telegraful Român" din 9 noiembrie 1946 „Din însemnările unui preot din Munţii Apuseni", în care am arătat cum am ajuns preot în Munţii Apuseni. În 1942 eram profesor de religie la liceul „Cantemir Vodă" din Bucureşti şi am cerut conducerii Mitropoliei din Sibiu să fiu hirotonit preot şi numit în Munţii Apuseni, fiindcă de acolo se trag strămoşii mei, din familia lui Horea, care, după revoluţia din 1784—1785, după se ungurii le arseseră casele şi le omorâseră soţiile şi copiii, trei veri au trecut munţii în judeţul Argeş şi s-au aşezat la marginea pădurii Cotmeana dinspre miazăzi şi au întemeiat comuna mea natală, Băbana. Dorinţa lor a fost ca cineva dintre urmaşii lor să se reîntoarcă pe locurile de unde plecaseră ei şi să-i pomenească şi pe ai lor, rămaşi acolo în morminte. Am fost numit preot în comuna Blăjeni, satul Plai, jud. Hunedoara, la izvorul Crişului Alb, între Munţii Vâlcan şi Strâmba. Aici am păstorit trei ani şi jumătate şi tot aici mi s-au născut două fiice, amândouă astăzi decedate. La 1 iunie 1969 mi-a decedat fiica mai mică, Nicoleta, pierită în apele Oltului, la Tr. Măgurele, unde era inginer chimist la Combinatul chimic. În 1945, în ianuarie, Nichifor Crainic a venit ad s de ieromonahul, apoi medicul Vasile Şortan, în comuna Blăjeni, în satul Grosuri, pe coamele muntelui Vâlcan, în casa părinţilor săi. Tatăl său fusese aici preot şi decedase mai demult. Mai trăia mama sa şi ea l-a primit şi l-a îngrijit pe Nichifor Crainic. Până a ajunge în cătunul Grosuri, au trecut prin satul Plai şi au poposit şi în casa mea, unde i-am ospătat. Mă cunoştea de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde-i fusesem student şi la care susţinusem teza de licenţă: **Sfârşitul lumii după ştiinţă şi după Sfânta Scriptură: Palinghenesia.** Eu am purtat legătura cu familia lui Nichifor Crainic cât a locuit în Blăjeni şi la Zdrapţi, cu soţia şi fiica. În mai 1945, când i-a decedat soţia, am fost alături de fiica sa, Nini, cu ajutorul şi îmbărbătarea. I-am adus de la Sibiu cărţile care i-au fost necesare pentru lucrarea rămasă în manuscris **Spiritualitatea poeziei româneşti.** Când a plecat din com. Blăjeni, Nichifor Crainic mi-a încredinţat trei dosare, unul cu poeziile pe care le-a scris în Blăjeni şi două cu manuscrisul lucrării **Spiritualitatea poeziei româneşti,** rugându-mă cu lacrimi să i le păstrez şi să le port de grijă, că nu ştie ce va fi cu viaţa lui. Aceste manuscrise le-am purtat cu mine cu mare grijă şi după ce am plecat în 1946 din Blăjeni la Curtea de Argeş, ca profesor la fostul Colegiu Militar şi apoi când m-am mutat în 1956 în Craiova, consilier cultural la Arhiepiscopia Craiovei.

După ce s-a eliberat din închisoare, în 1962, Nichifor Crainic a venit la mine, la Craiova, însoţit de ofiţerul de securitate în civil care-l avea în grijă, şi i-am încredinţat, spre bucuria lui ca şi a mea, manuscrisele pe care i le păstrasem timp de 17 ani. Acestea sunt relatări care fac parte şi ele din viaţa lui Nichifor Crainic şi de care aminteşte el în scrisoarea sa adresată lui Pan. M. Vizirescu, întâmplări care, de altfel, fac parte şi din viaţa mea.

În viaţă, crucea lui Nichifor Crainic a fost una grea, pe cât i-a fost de strălucită cariera. Cum consemnează ginerele său, Alexandru Cojan, ajuns şi el văduv: „Ultimii lui 28 de ani de viaţă i-au fost risipiţi zadarnic, trăind trei ani pribeag în Transilvania, 15 ani în temniţa Aiudului, fără sentinţă judecătorească, izolat în condiţii de exterminare, şi zece ani în libertate fizică, dar înlănţuit spiritual. Anii aceştia de pătimire i-au măcinat aproape jumătate de viaţă, au fost irosiţi şi Nichifor n-a putut să-şi dea plinătatea talentului, capacităţii şi puterii lui de muncă" (p. 37).

Totuşi, în cei trei ani de pribegie în Transilvania a dat un volum de poezii în manuscris şi **Spiritualitatea poeziei româneşti,** iar în temniţa celor 5 ani, poeziile lui au îmbărbătat pe cei de acolo în suferinţele lor şi au trecut printre gratii şi peste ziduri şi la noi, la cei din închisoarea de afară. În libertatea condiţionată a celor zece ani ne-a dat opera **Şoim pe te prăpastie. Versuri inedite create în temniţele Aiudului,** apărută după moartea sa în 1972, în 1990, şi **Amintiri.** Tot timpul, spiritul lui a ars şi a luminat cât a trăit, fie în închisoare, fie în afară, pentru care astăzi opera sa care i se retipăreşte şi numele său se bucură de preţuirea şi admiraţia noastră, după cum se va bucura şi de admiraţia celor de mâine.

Conştiinţa datoriei

(Urmare din pag. a 3-a)

mama, care se gândea la tata, să nu fie singur. Le spun întâmplarea cu mama, care avea simţul şi conştiinţa datoriei şi de aceea mai bine renunţă la ea însăşi, la bucuriile personale, ca să poată avea, odată cu silinţa de a-şi împlini datoria, bucuria datoriei împlinite.

A venit şi vremea ca tata să rămână singur, căci mama s-a mutat la cele veşnice. În ziua înmormântării mamei, Părintele Ioan Dinu — pe atunci, stareţ al mânăstirii noastre, şi care a luat parte la înmormântare — i-a spus tatălui meu: „E grea văduvia, dar trebuie dusă". Şi văduvia, care trebuia dusă, a ţinut şaisprezece ani. Îmi aduc aminte că a zis tata cândva: „Mă, îi greu singur, că tot lucrul îmi trece prin mână. Când era mumă-ta, se împărţea şi lucrul". Desigur, la aceasta s-a gândit mama, când a zis: „Ce face tată-tău singur, acasă?", se înţelege: „dacă eu mai stau o zi-două, aici, cum zici tu?" N-a stat, pentru că n-a lăsat-o inima să-şi facă un program, în care nu intra şi datoria de familie, pe care o avea. Între „aş sta bucuros, că mi-i drag" şi „ce face tată-tău, acasă, singur?", a ales să meargă acasă, ca să-şi facă partea ce îi revenea, în familie. Îmi place acest gând, de aceea îmi revine mereu în minte şi nu mă pot despărţi de el. Pe acest gând se întemeiază afirmaţia mea, că „întâi e datoria şi apoi vine bucuria.

Să avem conştiinţa datoriei, ca să putem avea şi plinătatea bucuriei sau „bucuria din datorie".

Semnalăm... Semnalăm...

● Boris Buzilă se înscrie în Istoria Bisericii Ortodoxe Române, printr-o carte nu numai bine informată, dar şi frumos scrisă. Îşi alege cu deosebită atenţie şi pricepere cuvintele şi momentele pe care le aşează într-o succesiune istorică ideală, în aşa fel încât cititorul să poată pătrunde, să înţeleagă cu uşurinţă şi să se orienteze perfect printre meandrele tentativelor de deznaţionalizare a basarabenilor prin Biserică. Aceasta s-a petrecut într-o primă repriză, vreme de mai mult de un secol. Faptul că vecinul de la Răsărit era ortodox — în secolul al XIX-lea şi la începutul celui de al XX-lea, până în 1918 — l-a favorizat mai mult pe el, decât pe basarabeni. Peste manevrele politice au suprapus cu viclenie ceea ce le era comun ruşilor şi basarabenilor, credinţa ortodoxă, ajutându-se de aceasta pentru a-şi realiza scopurile politice, adică rusificarea definitivă a Basarabiei şi înghiţirea ei între hotarele ruseşti.

N-au reuşit atunci, pentru că ne-a ajutat Dumnezeu şi pentru că Basarabia a produs mereu minţi luminate, care şi-au păstrat conştiinţa românească, şi, în 1918 au hotărât Unirea cu Ţara-mamă. Necazurile nu s-au terminat însă nici atunci, nici azi. Boris Buzilă aduce cercetările sale până în 1944, oferind aşadar şi evenimentelor din perioada 1918—1944 un spaţiu important în *Istoria* sa. Cred că despre Mitropolitul Gurie Grosu este cel dintâi care adună, într-o viziune detaşată de epocă, ştiri şi informaţii obiective care îi reabilitează memoria.

Cercetarea este aproape exhaustivă, notele indicând o arie largă de investigaţie, în literatura şi în presa vremii.

Această carte (DIN ISTORIA VIEŢII BISERICEŞTI DIN BASARABIA, ed. Fundaţiei Culturale Române şi Editura Ştiinţa din Chişinău, 1996, 376 p. cu un *Cuvânt înainte* de Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei), intră fără nici o îndoială în rândul cărţilor de referinţă cu privire la Istoria vieţii bisericeşti din Basarabia. Boris Buzilă va binemerita nu numai recunoştinţa noastră a contemporanilor, ci şi a viitorimii basarabene şi a românilor de pretutindeni.

*

● Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca a editat un OMAGIU MITROPOLITULUI NICOLAE COLAN (1893—1993), tipărit de Arhidiecezana Cluj (1995, 223 p.).

După un *Cuvânt înainte* de Î. P. S. Bartolomeu, cartea e împărţită în două: STUDII şi COMUNICĂRI. În partea întâia semnează: Ioan Lăcătuşu, Stelian Tofană, Pompiliu Teodor, Vasile Nemeş, Ioan Chirilă, Alexandru Moraru, Ioan Vasile Leb, Dorel Man şi Dorin Goţia.

În partea a II-a semnează Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Nicolae Colan şi limba română,* apoi Mircea Păcurariu, Crişan Mircioiu, Luminiţa Graure-Cornea, Gh. Răţulea şi Alex. Moraru. Valeria Gemma Morariu face un indice (cu câteva scăpări).

Volumul a fost îngrijit de pr. prof. dr. Alexandru Moraru. Cartea îi cinsteşte pe editori şi readuce în contemporaneitate un nume mare din Istoria Bisericii transilvănene şi din istoria culturii româneşti.

*

* *

● În editura SEMNE a apărut o antologie intitulată BASARABIA ROMÂNĂ, alcătuită de Florin Rotaru (Bucureşti, 1996, 551 p.). Conţine texte de Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, U. S. Clark, William Howell Reed, general M. N. Schina, Onisifor Ghibu, Th. Holban, Mihai Ciachir, Ion Nistor şi foarte mulţi alţii. Pentru cine vrea să înţeleagă „problema Basarabiei", această antologie e absolut indispensabilă. Cum la 27 martie în fiecare an ne amintim de **Unirea** care va începe la acea dată în 1918, şi se va încheia la 1 decembrie 1918 cu Transilvania, nu trebuie să uităm acest început al **Reîntregirii.** Şi chiar dacă Basarabia e din nou ruptă din România Mare, ea e o mică Românie paralelă al cărei destin nu poate fi altul decât revenirea la matcă.

Să ne rugăm lui Dumnezeu şi să facem ca această revenire firească să nu întârzie prea mult.

*

● În aceeaşi editură (Semne, Bucureşti, 1996), a mai apărut o antologie, alcătuită tot de Florin Rotaru, intitulată SUFERINŢELE BASARABIEI ŞI RĂPIRILE RUSEŞTI (546 p.). Printre autorii adunaţi sub acest titlu îi găsim pe Ion Pelivan, Ştefan Ciobanu, protoiereu Ioan Stoicov, Z. I. Husărescu, N. P. Smochină, Gh. Tătărăscu, generalul R. Rosetti, Mihai A. Antonescu şi mulţi alţii.

E o carte cutremurătoare care ar trebui să ajungă în mâinile fiecărui român, ori unde s-ar găsi el.

*

● Tot în editura Semne (acelaşi an, 417 p.), o altă antologie datorată tot lui Florin Rotaru, se ocupă de ROMÂNITATEA TRANSNISTRIANĂ. Semnează studii temeinice Alexandru V. Boldur, Ion I. Nistor, Vasile Harea, Nicolae M. Popp, Constantin C. Giurescu, Th. Holban, Onisifor Ghibu, Nicolai P. Smochină, Mailat N. Ioan, C. Gh. Constantinescu, Mihai A. Antonescu ş.a. Plină de documente şi informaţii amănunţite despre oameni şi locuri, despre instituţii, obiceiuri şi moduri de exprimare a simţămintelor româneşti ale populaţiei româneşti din această zonă, cartea aduce noutăţi absolut necesare pentru înţelegerea problemei.

Se recomandă de la sine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

15 noiembrie

nr. 43—44

1996

FERICIŢI CEI MILOSTIVI!*

Sărbătoarea Sfântului Ierarh Nicolae îmi dă prilejul să mă adresez, ca în fiecare an, tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia noastră, ca să ne aducem aminte împreună, îndeosebi, de una din virtuţile mari la care ne îndeamnă Mântuitorul: milostenia. „Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui".

Toţi avem nevoie de milostivirea lui Dumnezeu, ca să ne ierte păcatele, ca să ne dea sănătate, ca să ne ferească de primejdii, ca să reuşim în viaţă, în căsătorie, în creşterea copiilor, în întemeierea de familii solide, statornice. Când ne rugăm cu credinţă, Dumnezeu răspunde rugăciunilor noastre. Dar, ne ajută şi mai mult, şi mai repede, când vede că şi noi suntem milostivi. Când cerem să fim ajutaţi, să dăm dovada că şi noi, atât cât stă în puterea noastră, ajutăm pe alţii. În cazul acesta Dumnezeu vede că şi noi suntem atenţi la nevoile altora, şi atunci în locul acelora răsplata ne vine pe loc de la Dânsul. Poporul român are vorbă cu înţeles adânc şi cu foarte precisă învăţătură, inspirată din Sfânta Scriptură: „Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută". **Şi tot din poporul credincios a ieşit vorba:** „Cât dai, atâta ai". **Milostenia ori către cine ar merge, ajunge în cer şi ne aşteaptă să dea bună mărturie către Dumnezeu, la judecata la care vom fi supuşi toţi. Toţi avem interes să ne trimitem în cer martori şi mărturii, care să ne apere: acestea sunt faptele noastre bune.**

Faptele bune, milostenia, ajutorarea celor săraci şi în neputinţă de a-şi rândui viaţa şi familiile, ajutorarea celor bolnavi şi a tuturor, celor căzuţi în nevoi şi în disperare au mare plată din partea lui Dumnezeu. Să ne aducem aminte de faptele pe care le va pune Dumnezeu în cântarul Judecăţii Sale. După moartea noastră, dacă vom fi făcut fapte bune vom auzi: „Veniţi binecuvântaţii Tatălui meu şi moşteniţi Împărăţia... căci flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi mi-aţi dat să beau, străin am fost şi m-aţi primit, gol am fost şi m-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi m-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine" **(Matei XXV, 34—36).**

Să ne ajute Dumnezeu să auzim toţi această sentinţă a Judecăţii **sufletelor noastre.**

Vă îndemn pe toţi să gândiţi cu mare seriozitate şi cu tot aşa de mare răspundere la ceea ce ne aşteaptă.

Am întemeiat FONDUL FILANTROPIC EPARHIAL din îndemn Dumnezeiesc. Prin el avem prilejul să facem milostenie şi să ne pregătim sufletele ca să auzim, precum în cuvintele Evangheliei: Veniţi şi moşteniţi Împărăţia, **şi nu:** Duceţi-vă de la Mine blestemaţilor în focul cel veşnic **(Matei XXV, 41).**

IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Din milostenia Dv. din anul trecut am putut să ajutăm o mulţime de nevoiaşi, de familii fără venituri suficiente şi cu copii mulţi, de bolnavi, cu sume în valori de zeci de mii, până la milioane, de persoană, mai ales pentru cei care nu pot munci, sunt bătrâni şi singuri, ca şi pentru handicapaţi şi bolnavi incurabili, care cheltuiesc mult cu medicamentele.

Sper ca inimile Dv. să fie şi în anul acesta la fel de milostive şi de darnice, în aşa fel încât să putem ajuta în continuare, în numele Dv., pe cei care vor apela la noi.

Şi Dumnezeu vrea ca fraţii creştini să se ajute între ei şi Biserica încurajează această formă de într-ajutorare creştină. Vă încredinţez că sumele donate de Dv. sunt administrate de Centrul Eparhial cu multă grijă şi la sfârşitul anului financiar se dă socoteală Adunării Eparhiale despre felul cum s-a cheltuit fiecare bănuţ.

Cei în nevoi aşteaptă ca bunătatea noastră să-i aibă în vedere. Ei se vor ruga pentru toţi binefăcătorii.

Şi eu mă rog lui Dumnezeu să vă dea la toţi gândul şi fapta Samarineanului milostiv. În numele celor săraci, a celor bolnavi, a tinerilor care trebuiesc sprijiniţi la învăţătură, vă mulţumesc şi fie ca Dumnezeu să vă răsplătească însutit în viaţa aceasta şi cea viitoare.

Al vostru al tuturor, de tot binele voitor şi pururea rugător către Dumnezeu,

† ANTONIE
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolit ale Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial, 1997.

POSTUL — eliberare şi transfigurare

Sensul şi scopul suprem al vieţuirii creştine este apropierea cât mai deplină de Dumnezeu, asemănarea şi identificarea cu El — îndumnezeirea. Cum este posibil acest fapt, cum poate fi el împlinit, atâta timp cât Dumnezeu este tot ce poate fi mai străin şi mai îndepărtat de lumea materială, pe când omul îi este tributar şi îi aparţine prin însăşi structura sa? Cum se poate el emancipa de sub stăpânirea materialului pentru a-şi găsi calea spre divinitate, în afara căreia existenţa sa n-ar mai avea nici o justificare, nici o raţiune de a fi? Atâta timp cât se va complace în sfera exclusivă a materiei, omul este condamnat să nu-şi găsească niciodată liniştea, tocmai pentru faptul că nu aceasta este condiţia lui. Există ceva în intimitatea fiinţei sale, care refuză aceste lucruri, şi care, îl împing să se dorească spre altceva decât ceea ce este el şi lumea în care îi este dat să trăiască.

Unul din mijloacele pe care Biserica Ortodoxă ni-l pune la îndemână, prin intermediul căruia putem accede spre acel sens suprem al existenţei noastre este postul. În ciuda unor aparenţe false şi cu totul străine de mesajul Evangheliei, postul nu este o luptă împotriva naturii umane; este o luptă, dar una pentru purificarea naturii noastre de păcat şi readucerea ei la starea sa primordială de puritate.

Postul este confundat uneori cu o simplă mortificare, deci cu o moarte pe de-a-ncetul a trupului. Nimic mai fals şi mai anti-creştin. Este adevărat că postul are în el ceva care aduce cu mortificarea, dar fără să se urmărească pur şi simplu uciderea trupului, ci a carnalităţii trupului, pentru că în sens biblic, există o mare diferenţă între trup şi „corp", ele definind două realităţi separate. Prin trup se indică ceea ce este păcătos şi opus lui Dumnezeu, o spune de altfel Sf. Ap. Pavel „nu locuieşte în trupul meu ce este bun" (Rm. 7,18), referindu-se la faptul că prin cădere, trupul şi-a pierdut puritatea iniţială; „trebuie să urâm trupul pătimaş şi nu trupul purtător al suflării de viaţă, care este opera lui Dumnezeu şi templul Duhului Sfânt. Autonegarea ascetică este o luptă împotriva patimilor trupului nu este o luptă împotriva, ci pentru trupul uman„ (K. Ware, Ortodoxia, calea dreptei credinţe,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

GÂNDURI ŞI AMINTIRI LA O ANIVERSARE

La praznicul Înălţării Sfintei Cruci din anul 1949, elev de liceu fiind, asistam la prima Liturghie arhierească ortodoxă săvârşită în străvechea mănăstire Prislop, din Ţara Haţegului, de către un impunător sobor de preoţi, sub protia vrednicului de pomenire episcopul Andrei Magieru de la Arad, după aproape două veacuri de înstrăinare forţata a mănăstirii din dispoziţia autorităţilor de stat habsburgice de altadată. Cu acest prilej, am asistat şi la tunderea în monahism a doi tineri licenţiaţi în teologie de către cunoscutul îndrumator al vieţii spirituale din mânăstirile Sâmbăta de Sus şi Prislop, ieromonahul Arsenie Boca. Tinerii care cereau să intre în cinul monahal erau ieromonahul Dometie (Stelian) Manolache, mai târziu un adevărat „ctitor spiritual" al mânăstirii Râmeţ, iar celălalt, colegul şi prietenul său ierodiaconul Antonie (Leonida) **Plămădeală, mitropolitul de azi al Ardealului. Nu mă gândeam pe atunci că drumul vieţii mele se va împreuna uneori cu cel al proaspătului monah din obştea mânăstirii Prislop, ierodiaconul Antonie. Dar căile Domnului şi voia Lui nu le putem cunoaşte niciodată...**

Ne-am cunoscut personal şapte ani mai târziu, când am dat amândoi examenul de admitere **la cursurile de doctorat (numite pe atunci „magisteriu") de la Institutul Teologic universitar din Bucureşti, în faţa unei comisii de mari profesori şi teologi — viitorii noştri dascăli — prezidată de însuşi patriarhul Justinian. Aproape trei ani am petrecut împreună în această venerabilă şcoală teologică, bucurându-ne de îndrumarea unor dascăli de mare prestigiu, dintre care, toţi au fost chemaţi, rând pe rând, la Domnul: Dumitru Stăniloae, Teodor M. Popescu, Liviu Stan, Gheorghe Moisescu,** Ene Branişte, Petru Rezuş, Nicolae Chiţescu, Emilian Vasilescu, **Nicolae Balcă. Vladimir Prelipcean şi alţii. Atunci am aflat şi de suferinţele pe care le-a îndurat la scurtă vreme după ce a fost nevoit să părăsească Prislopul, fiind mereu urmărit şi apoi chiar închis. Dar vremurile erau potrivnice pentru toţi. Când eram în anul III am aflat de arestarea profesorilor noştri Dumitru Stăniloae şi Teodor Popescu. Prin aprilie 1959 însuşi „magistrandul" de atunci, hirotonit între timp ieromonah, Antonie Plămădeală, avea să fie exmatriculat de la cursuri şi scos din monahism, din dispoziţia autorităţilor comuniste de atunci.**

Nu ne-am mai văzut câţiva ani buni. dar aflasem de la alţi colegi că lucra pe diferite şantiere şi în fabrici pentru a se întreţine. Ne-am revăzut abia în iunie 1968. când mi-am susţinut teza de doctorat, împreună cu colegul Ion Bria. Părintele Antonie fusese reprimit în cler şi funcţiona acum ca secretar-şef al Institutului teologic bucureştean. De acum înainte, activitatea sa va fi cunoscută şi apreciată de toţi. Curând a fost trimis la studii de specializare în Anglia, încununate cu un doctorat de teologie la Oxford, **episcop-vicar-patriarhal, cu titlul de „Ploieşteanul" (hirotonit arhiereu la 27 decembrie 1970), încredinţat cu conducerea „Sectorului Relaţii externe", cu îndrumarea Comisiei de pictură bisericească, dar şi cu conducerea Institutului Teologic din Bucureşti, în calitate de rector (1971—1974), mai apoi, pentru scurtă vreme, episcop de**

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu
Decanul Facultăţii de Teologie
„Andrei Şaguna"

Rugaţi-vă

Rugaţi-vă să nu cădeţi
în ispită...
Lumea aceasta-i aparenţă
înşelătoare,
Capcană dacă nu se armonizează
în
Muzica Mirelui
Reverberând pe Horeb,
Pe Hermon,
Pe creastă carpatină...

Pe umeri de cruce

Gătiţi-vă în Domnul
căci
Nu este mai trainică
zidire
Decât a înspica pe
umeri
De Cruce!

DAN BODEA

Sfânta Liturghie — Marea Iubire (XXVII)

TAINĂ ŞI COMUNIUNE (XXVII)

Este îndeobşte cunoscut că „unii din creştini în vremea când se pregătesc de Sfânta Cuminecătură, se luptă cu cele mai grele ispite ale Satanei; care vine cu vicleşugurile ei, să-i umple de frică mincinoasă, să-i tulbure, să-i întunece, ca astfel dragostea lor să se împuţinieze, credinţa să slăbească, şi ca să se lase de Cuminecătură, sau dacă se cuminecă, să se cuminece cu răceală... Alţii se lasă dintr-o greşită evlavie, şi din credinţa că mărturisirea nu le-ar fi desăvârşită".[1]

Este semnificativă întâmplarea povestită de Părinţii din Pustia Sinaiului, despre un frate oarecare: „Pe când într-o duminică se săvârşea Sfânta Liturghie, s-a sculat ca să meargă la biserică după obicei, dar diavolul îşi bătea joc de el zicându-i: „La ce mergi la biserică, ca să prefaceţi pâinea şi vinul şi să-ţi spui ţie că acesta este trupul şi sângele lui Hristos? Nu e de râs?" Iar fratele **a ascultat de gând,** şi nu s-a dus la biserică după obicei, dar fraţii l-au aşteptat, pentru că aşa este obiceiul în acel pustiu, să nu se săvârşească Liturghia până nu vin toţi.

Aşteptându-l mai mult timp şi nevenind acela, unii din ei... s-au dus la chilia lui... „pentru ce n-ai venit la biserică, frate?" Dar acesta se ruşina ca să le vestească... fraţii i-au făcut metanie, ca să le mărturisească uneltirea diavolului. Acesta le-a răspuns, zicând: „Iertaţi-mă fraţilor, că nu m-am ridicat după obicei să merg

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Nichifor Todor

1 Urmarea lui Hristos, Edit. şi Tip. I.P. Arte Grafice, Bucureşti, 1990, pg. 460. Vezi şi Ediţia II, Tip. Edit. Mânăstirii Neamţu, 1927.

CUVÂNT LA INTRAREA MAICII DOMNULUI ÎN BISERICĂ

La 21 noiembrie prăznuim una din sărbătorile închinate Maicii Domnului: Intrarea ei în biserică.

Ne-am obişnuit să întâmpinăm totdeauna cu bucurii şi cu evlavie sărbătorile Maicii Domnului. Cu bucurie pentru că în acatistul ei se spune: „Bucură-te, ceea ce ai adus bucurie în toată lumea". Cu această bucurie au trăit mii de generaţii, închinându-se Mântuitorului Hristos şi Prea Curatei Maicii Sale.

Dacă prima femeie, Eva, a săvârşit păcatul strămoşesc prin neascultare şi mândrie, Maica Domnului, prin smerenie şi ascultare a dobândit vrednicia, de a fi „binecuvântată între femei", a fi locaş Duhului Sfânt şi de a da trup omenesc Fiului lui Dumnezeu (Luca 1), Care pentru noi şi a noastră mântuire S-a pogorât din cer ca să şteargă păcatul strămoşesc şi să dea omului legătura pierdută cu Dumnezeu. Ce bucurie poate fi mai mare decât aceasta?

Viaţa Maicii Domnului este împodobită cu multe minuni. Chiar naşterea ei din părinţi bătrâni, Ioachim şi Ana, este de asemenea o minune. Ani şi ani s-au rugat ei şi eu vieţuit în fapte bune, ca să nu rămână fără copii. Ar fi fost în acest caz o mare durere pentru ei şi poate chiar frică că viaţa lor a rămas umbrită de vreun păcat.

În dorinţa lor de a scăpa de ruşine şi înjosire, care se atribuiau, în acea vreme, familiilor fără copii, Ioachim şi Ana au făgăduit în faţa lui Dumnezeu că dacă se vor învrednici să aibă măcar un copil, ei îl vor închina Domnului. Şi iată că ruga lor a fost ascultată şi Ana, la vârsta, când nimeni nu se mai aşteaptă să aibă copii, Ana a născut o fetiţă căreia i-a pus numele Maria. Cât de mare a fost bucuria care a luminat viaţa familiei e uşor de înţeles. Cu câtă căldură au înălţat Ioachim şi Ana rugăciuni de mulţumire Celui Atotmilostiv este lesne de înţeles.

Cu o bucurie sfântă Ioachim şi Ana şi-au îndeplinit făgăduinţa. Când fiica lor împlinea trei ani, ei au dus-o la Templul din Ierusalim, locaşul religios cel mai însemnat pentru poporul iudeu, din acel timp. Acolo au încredinţat-o arhiereului Zaharia, slujitorul templului, care urma să supravegheze educaţia ei în învăţarea ei a rânduielilor sfinte ale Legii Vechi, a proorocilor şi a unei vieţi de rugăciune, de postire, de evlavie şi de purtări cuviincioase.

În asemenea condiţii de viaţă, de înaltă ţinută religioasă, de înaltă ţinută duhovnicească a trăit Fecioara Maria până în ziua Bunei Vestiri, când Arhanghelul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu să-i vestească că ea este plină de Har şi Duhul Sfânt se va pogorî peste dânsa, spre a o face vrednică să nască, în chip minunat şi unic în lume, fără de bărbat, pe Fiul lui Dumnezeu, Căruia îi va pune numele de Iisus. Acolo unde este Harul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt nu mai poate dăinui păcatul. Deci Sf. Fecioară Maria a fost curăţită de păcatul strămoşesc şi de eventuale păcate personale. Căci Fiul lui Dumnezeu nu a putut veni pe lume dintr-o mamă păcătoasă.

În momentul zămislirii, Fecioara Maria era curată de orice întinăciune, deci fără păcate.

Ziua Intrării Maicii Domnului în Biserică a rămas în viaţa creştinilor o sărbătoare care marchează începutul pregătirii ei pentru marea şi unica misiune a sa în lume de a se supune rânduielii lui Dumnezeu şi a primi pe Duhul Sfânt cu răspunsul smerit, rostit în numele neamului omenesc: „Iată roaba Domnului sunt. Fie mie după cuvântul tău" (Luca 1,38).

Sărbătoarea Intrării în Biserică are semnificaţia de întărire a rolului Bisericii în rânduiala lui Dumnezeu de a mântui pe om din robia păcatului. Templul din Ierusalim era numai o preînchipuire, o prevestire a Bisericii (Evr. 10,1) lui Hristos, totuşi el avea, în acel timp, un rol hotărâtor în păstrarea credinţei într-un singur Dumnezeu şi în pregătirea şi călăuzirea credincioşilor spre primirea mântuirii la timpul potrivit.

Intrarea Maicii Domnului în Biserică este o icoană vie a iubirii lui Dumnezeu a locaşului Său sfânt de închinare. Dacă Sf. Fecioară Maria a petrecut în acest locaş, atunci cu atât mai mult se cuvine creştinilor să nu se depărteze niciodată de Biserică, pe care o călăuzeşte, Fiul lui Dumnezeu, care este şi Fiul Fecioarei Maria — cu o preoţie veşnică (Evr. 7,24), care se roagă pentru lume şi pentru toţi pentru care s-a răstignit Fiul său, ca nimeni să nu se lase ademenit de ispite, prin care vrăjmaşii dreptei credinţe încearcă să le dezbine unitatea sufletească.

Intrarea Maicii Domnului în Biserică este, în chip duhovnicesc, simbolul intrării şi rămânerii tuturor în Biserica sfântă a lui Hristos, care o călăuzeşte până la sfârşitul veacurilor. Această Sf. Biserică a rânduit ca Prea Curata Fecioara Maria şi Maica Domnului Hristos să fie preacinstită sau după cuvântul Bisericii, „supracinstită", ori „supravenerată", după cum o preacinstesc îngerii şi toate puterile cereşti.

Prin preacinstirea Maicii Domnului nu se micşorează adorarea şi închinăciunea noastră faţă de Părintele Ceresc şi faţă de Hristos Domnul, ci dimpotrivă, orice rugăciune şi preacinstire a Maicii Domnului se îndreaptă spre Fiul ei.

Preacinstind pe Maica Sfântă, ne închinăm lui Hristos, care se bucură de preacinstirea mamei Sale, şi invers, orice atitudine de nepăsare faţă de Prea Curata Maică se îndreaptă spre Fiul Său, spre Hristos.

Să rugăm, deci, pe Sf. Fecioara Maria, în ziua prăznuirii Intrării Sale în Biserică ca ea să se roage Fiului Său pentru noi şi să ne dăruiască puterea şi înţelepciunea de a ne face vrednici de iertare şi viaţă veşnică, căci Maica Sfântă rămâne de-a pururi „Nădejdea bunătăţilor veşnice" (Icos 8 din Acatistul Bunei Vestiri).

Pr. COLOTELO MIHAIL

Sfânta Liturghie — Marea Iubire

(Urmare din pag. 1)

la biserică pentru că gândul meu îmi spune că nu este Trupul şi Sângele lui Hristos, ceea ce se aduce pentru prefacere, ci pâine şi vin simplu. Deci, dacă vreţi să merg împreună cu voi, vindecaţi-mi gândul despre Sfintele Daruri (prosphorà)". Iar ei i-au spus: „Scoală-te, vino cu noi şi să rugăm pe Dumnezeu să-ţi arate puterea dumnezeiască ce se coboară". Iar el ridicându-se s-a dus în biserică şi, după ce s-a făcut rugaciune multă pentru frate, ... au început astfel săvârşirea (Liturghiei), punându-l pe frate în mijlocul bisericii, şi până nu s-a terminat Liturghia, acesta n-a încetat să ude cu lacrimi faţa sa.

2. După Liturghie, părinţii l-au chemat pe frate şi l-au întrebat zicând: „Vesteşte-ne dacă ţi-a arătat ceva Dumnezeu, ca să ne folosim şi noi". Iar el plângând a început să le zică aşa: „Cum s-a terminat Canonul... şi s-a citit învăţătura Apostolilor, iar diaconul se pregătea să citească Evanghelia, am văzut atunci că s-a deschis acoperişul bisericii şi s-a arătat cerul şi fiecare cuvânt al Sfintei Evanghelii era ca un foc până la cer. Iar când s-a terminat citirea Evangheliei, au venit clericii din diaconicon (proscomidiar, n.n.), ţinând împărtăşirea Sfintelor Taine. Şi am văzut cerurile deschise (Apc. 19, 11) şi foc care cobora şi împreună cu focul mulţime de îngeri şi arhangheli şi deasupra lor două Persoane sfinte, a căror frumuseţe n-o pot povesti, căci strălucirea lor era ca fulgerul — şi în mijlocul acestor două Persoane, era un Prunc mic. Şi îngerii stăteau jur împrejurul Sfintei Mese (Apoc. 4, 6; 5, 11 şi 7, 11), iar Pruncul în mijlocul lor. Şi când s-au săvârşit rugăciunile dumnezeieşti şi au început clericii să frângă pâinile aduse înainte, am văzut cele două Persoane deasupura ei, cum ţineau mâinile şi picioarele Pruncului care era deasupra Sfintei Mese şi cu sabia pe care o ţineau au înjunghiat Pruncul şi a curs sângele Lui în Potirul aşezat pe Sfânta Masă. Şi tăind în bucăţele trupul Lui, le-au pus deasupra pâinilor şi s-au făcut pâinile trup. Atunci mi-am adus aminte de Apostolul care zice: „Căci Hristos, Paştile noastre, pentru noi s-a jertfit" (I Cor. 5, 7).

Iar când s-au apropiat fraţii ca să se împărtăşească din Sfintele Daruri (prosphorà), li se dădea lor trup viu. Şi după ce a fost chemat (Duhul Sfânt), zicând ei „Amin", s-a făcut pâine în mâinile lor. Şi când am venit şi eu să mă împărtăşesc, mi s-a dat trup şi n-am putut să mă împărtăşesc. Şi am auzit în urechile mele un glas care îmi zicea: „Omule, pentru ce nu te împărtăşeşti, nu e acesta ce ai cerut?" Iar eu am zis: vai mie, Doamne, nu pot să mă împărtăşesc cu trupul...". Deci, dacă crezi, împărtăşeşte-te cu ceea ce ai în mână. Şi cum am zis: **„Cred, Doamne..."** s-a făcut trupul care era în mâna mea, pâine. Şi mulţumind lui Dumnezeu, m-am împărtăşit din Sfintele Daruri (prosphorà). Şi după ce a înaintat Liturghia şi clericii au ajuns în acelaşi loc, am văzut iarăşi Pruncul în mijlocul celor două Persoane şi, în timp ce clericii consumau darurile, am văzut iarăşi acoperişul bisericii deschis şi puterile Dumnezeieşti înălţându-se la cer".[2]

De aceea, Taina liturgică a cutremurat de-a lungul istoriei creştine, atâtea inimi credincioase, care au dat slavă lui Dumnezeu, pentru Marea Sa Iubire, faţă de noi păcătoşii, şi negăsind, pe măsură haina cuvântului, care să înveşmânteze, în toată majestatea ei, Taina Euharistică, Taina mântuirii noastre, care mare este! Sfântul Ioan de Cronstadt zicea că „Dumnezeiasca Liturghie este cu adevărat slujbă cerească pe pământ, în cursul căreia, Dumnezeu Însuşi, într-un mod special, imediat şi foarte aproape este prezent şi locuieşte cu oamenii, fiind El Însuşi Săvârşitorul nevăzut, care aduce (darurile) şi care Se aduce (pe Sine ca dar). Nu există pe pământ ceva mai sfânt, mai sublim, mai mare, mai solemn, mai dătător de viaţă, decât Liturghia. Biserica în acel moment devine un cer pământesc. Cei care slujesc îl preamăresc pe Hristos Însuşi, pe îngeri, pe Heruvimi, pe Serafimi şi pe Apostoli".[3]

Atât de nepătrunsă este Taina Sfintei Liturghii, încât numai ochiul credinţei, luminat de harul Sfântului Duh, se poate ancora în frumuseţile serafice şi darurile Euharistice. În Taina liturgică, se coboară cerul pe pământ, îl luminează şi-l sacralizează, iar Cosmosul întreg parcă pătrunde în aura Bisericii, în alai de sărbătoare, cu freamătul vieţii ce abundă, psalmodiind imn de slavă, Ziditorului a toate. Părintele Arsenie, cel care ani de-a rândul şi mulţi ani sub interdicţiile regimului nefast, a antrenat, la vremea sa, obştea mânăstirii şi pe nenumăraţi credincioşi, îndrumându-i, în duh filocalic, spre Împărăţia lui Dumnezeu, zicea că „toată lumea ar trebui să vie la Sfânta Liturghie, că pentru dăinuirea lumii e darul acesta pe pământ... Dumnezeu, coboară între oameni şi suie oamenii la Sine, pe scara Sfintei Liturghii".[4]

Părintele Stăniloae, „Patriarhul" Teologiei Ortodoxe, în profunzimea gândirii şi trăirii sale, cu smerenia şi competenţa care l-au caracterizat spunea că: „În unirea deplină cu Hristos, Cel jertfit,

făcându-ne un trup şi sânge cu El, fără confundare, urcăm ca o comunitate, pentru ca şi membrii ei să se predea împreună cu El, Tatălui, şi unul altuia, ca Tatăl să fie toate în toţi", Ori, nu zicem în Sfânta Liturghie: **„Pe noi înşine şi unii pe alţii, şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu, să o dăm"?!** De aceea, accentua Părintele că: „momentul culminant, în Sfânta Liturghie, este unirea cu Dumnezeu, prin împărtăşirea de trupul şi de sângele Lui (Hristos), în care ni se comunică toată dragostea Lui faţă de noi şi faţă de Tatăl".[5]

Cu iubirea cu care coboară Dumnezeu, la noi şi ni Se dăruieşte, suntem datori şi noi să ne înfăţişăm, cu toată iubirea noastră, a unora faţă de ceilalţi, şi toţi împreună să formăm o „comuniune" sufletească, deoarece suntem copiii Lui, şi aşa să o desăvârşim în **„comuniunea"** cu Dumnezeu. Prin Sfânta Împărtăşire cu Trupul şi Sângele Domnului, formăm cu adevărat, trupul lui Hristos — Biserica cea vie, cum zicea Sf. Apostol Pavel: „Voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte".[6] Şi, unindu-ne cu Hristos, ne unim cu Însuşi Dumnezeu, Cel preamărit în Sfânta Treime, şi devenim făpturi noi. De aceea, zice un Sfânt Părinte, că: „După ce te-ai împărtăşit cu trupul şi sângele lui Hristos, pleacă-te cu chip de rugăciune şi venerare, rosteşte: „Amin". Sfinţeşte-te împărtăşindu-te din sângele lui Hristos. Şi pe când sunt încă umede buzele tale, du degetele la gură şi sfinţeşte cu umezeala buzelor tale ochii, fruntea şi celelalte simţuri. Apoi, aşteptând rugăciunea, mulţumeşte lui Dumnezeu, că te-a învrednicit de atât de mari Taine".[7]

Un mare scriitor creştin, din sec. al XIV-lea, propus la un moment dat, să fie patriarh al Bizanţului, zicea cu atâta convingere că: **„ceea ce ne duce la desăvârşire şi ceea ce desăvârşeşte unirea deplină între om şi Dumnezeu..., este tocmai Ospăţul cel sfânt,** care ne face mai înrudiţi cu Hristos, chiar decât suntem cu părinţii noştri care ne-au născut trupeşte".[8]

De mare şi nepreţuit folos, nu numai vremelnic, ci şi veşnic, ne este nouă creştinilor, trezirea la adevărata trăire în Hristos şi intrarea în comuniunea Iubirii cu El, în Taina Sfintei Liturghii — Marea Iubire!

Urmărind, în continuare, firul slujirii liturgice, după ectenia: **„Drepţi primind dumnezeieştile, sfintele... lui Hristos Taine...,** preotul încheie cu ecfonisul: **„Că Tu eşti sfinţirea noastră şi Ţie slavă înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** iar strana zice: **„Amin".** Şi după ce toate ale **Ospăţului duhovnicesc** s-au plinit, preotul slujitor invită adunarea Bisericii, zicând: **Cu pace să ieşim** şi strana răspunde: **Întru numele Domnului.** Dacă Sfânta Liturghie s-a început: **Cu pace Domnului să ne rugăm...,** încheierea ei se face cu această sfântă şi sporită **pace** şi cu rugăciune, căci zice preotul (respectiv diaconul, acolo unde este): **Domnului să ne rugăm.** Apoi, **preotul luându-şi Liturghierul** (nu se porneşte fără carte, pentru solemnitatea momentului!), iese prin sfintele uşi (împărăteşti), merge în mijlocul bisericii, şi făcând o închinăciune spre răsărit, citeşte cu glas mare **Rugăciunea amvonului: „Cel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, şi sfinţeşti pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuieşte poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta. Plinirea Bisericii Tale o păzeşte; sfinţeşte pe cei ce iubesc podoaba casei Tale; Tu, pe aceştia îi preamăreşte cu Dumnezeiească puterea Ta; şi nu ne lăsa pe noi cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruieşte, bisericilor Tale, preoţilor** (aici vor face pomeniri potrivit îndrumărilor Sfântului Sinod), **şi la tot poporul Tău. Că toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este pogorând de la Tine, părintele luminilor, şi Ţie slavă (mărire) înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor",** strana: **Amin.** Apoi: **Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac** (de trei ori), iar în Săptămâna Luminată: **Hristos a înviat din morţi...** (de trei ori).

Preotul se pleacă spre credincioşi în dreapta şi în stânga, intră în altar prin sfintele uşi, îndreptându-se spre proscomidier şi zicând în taină: **„Plinirea Legii şi a proorocilor Tu însuţi fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala părintească umple de veselie inimile noastre, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin".** Apoi, preotul zice: **Domnului să ne rugăm,** iar strana: Doamne miluieşte, iar preotul binecuvântând credincioşii cu sfânta Cruce, zice: **„Binecuvântarea Domnului peste voi, cu al Său har şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor,** strana: **Amin.**

După aceasta, preotul face otpustul sau încheierea Sfintei Liturghii şi închinându-se către icoana Mântuitorului, zice: Mărire (slavă) Ţie, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, mărire Ţie, iar strana: Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin. Doamne miluieşte (de trei ori), Părinte, binecuvintează. Preotul face încheierea după caracterul zilei în care se slujeşte Sfânta Liturghie, apoi se întoarce spre icoana Mântuitorului şi închinându-se, zice: **Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi,** iar strana: **Amin.**

Acum se împarte anaforă credincioşilor care n-au mâncat, se face miruirea lor (după caz, sau stropire cu aghiazmă la zilele rânduite). Preotul potriveşte (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu frică şi cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau părticică, oricât de mică să cadă sau să rămână în Sfântul Potir, îşi spală mâinile şi citeşte apoi rugăciunile de mulţumire după împărtăşire. În final, se dezbracă de sfintele veşminte, sărutându-le ca şi la îmbrăcare, în parte, şi zicând: **„Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace că văzură ochii mei mântuirea Ta...".**[9] Apoi, după rugăciunile: Sfinte Dumnezeule, Prea Sfântă Treime, Tatăl nostru şi două tropare ale Sf. Ioan Gură de Aur, respectiv ale Sf. Vasile cel Mare, sau Sf. Grigorie Dialogul, potrivit Sfintei Liturghii pe care a săvârşit-o, încheie cu: Şi Acum: **„Ceea ce eşti creştinilor ocrotitoare neînfruntată şi mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoşilor; ci sârguieşte, ca o bună, spre ajutorul nostru, care cu credinţă strigăm către tine: Grăbeşte spre rugăciune şi te nevoieşte spre mijlocire apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine".** Se zice apoi: Doamne miluieşte de 12 ori, Ceea ce eşti mai cinstită... Mărire... Şi acum... Amin. Lui Dumnezeu, Cel în Treime mărit, laudă! Şi **„Să mergem dar la lăcaşul Lui şi să ne închinăm la aşternutul picioarelor Lui".**[10] „Gustând şi văzând cât de Bun este Domnul"[11] în MAREA SA IUBIRE. **AMIN.**

Şi aşa să facem. AMIN! AMIN!

2 Patericul Sinitic, op. cit., pg. 46—48.

3 Sf. Ioan de Cronstadt: op. cit., pg. 178.

4 Ieromonah Arsenie Boca: Cărarea Împărăţiei, Edit. Sfintei Episcopii Ort. Rom. a Aradului, 1995, pg. 124.

5 Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Spiritualitate... op. cit., 139 şi 435.

6 I Cor. 12, 27.

7 Sf. Chiril al Ierusalimului: Cateheze V Mistagogice, op. cit., pg. 577.

8 Nicolae Cabasila: Despre Viaţa în Hristos, op. cit., pg. 108—109.

9 Lc. 2. 29—32.

10 Ps. 131, 7.

11 Ps. 33, 8.

POSTUL — eliberare şi transfigurare

Aminteam mai sus că postul este asimilat întrucâtva cu mortificarea fiziologică, şi în parte afirmaţia este adevărată. Postul are ceva în comun cu mortificarea, şi, până la un punct se confundă, căci postul este şi el o „omorâre", fără a i se ignora aspectul său spiritual. Din punct de vedere psihologic, mortificarea este o continuă strunire, o permanentă educare a simţurilor, prin care fiinţa noastră intră în contact nemijlocit cu lumea exterioară. Simţurile sunt porţile prin care lumea cu toate ispitele sale năvăleşte în noi, ne inundă, şi care, atâta timp cât nu vor fi strunite şi supuse unei ordini interioare, ne vor risipi, înstrăinându-ne de scopul vizat.

Dacă în genere, lumea exterioară ne solicită şi ne îndepărtează de Dumnezeu, prin post nu facem altceva decât să prevenim această risipire, iar cea mai bună metodă de preîntâmpinare este reculegerea lăuntrică, întoarcerea fiinţei în propriul său interior.

Creştinismul acceptă mortificarea doar în sensul său de purificare, ca pe o continuă sustragere de sub influenţa răului, ca pe o eliberare lăuntrică „posedând ceva ai pierdut totul. Posedând ceva eşti, de fapt, cel posedat. Numai posedând pe Dumnezeu posedăm totul şi ne eliberăm de micile pasiuni ale acestei lumi" (N. Crainic, Sfinţenia, împlinirea umanului, p. 90).

Prin sustragere şi întoarcere în propria-ţi interioritate se poate ajunge la starea de apatie, care însă, privită dintr-o perspectivă îngustă, ne poate apărea ca o monstruozitate morală, şi într-un anumit sens chiar aceasta şi este, pentru că indiferenţa şi lipsa de sensibilitate faţă de lume şi faţă de tine însuţi este tot ce poate fi mai străin de duhul creştinismului.

Cu toată aparenţa sa paradoxală, starea de apatie dorită de fapt în creştinism, are un cu totul alt înţeles. Să te birui pe tine şi să te pui la dispoziţia lui Dumnezeu, să I te oferi liber, stare din care vei dobândi o altă perspectivă a lucrurilor. Să treci permanent dincolo de tine, să te înscri în ordinea lui Dumnezeu.

Biserica Ortodoxă accentuează în permanenţă aspectul, şi mai ales scopul spiritual al postului. Curăţirea patimilor prin stăruinţa în harul divin ne poate duce la ceea ce Părinţii numeau despătimirea, **deci nu lipsa patimilor,** ci ridicarea deasupra lor. Nu anihilarea lor, ci eliberarea de influenţa lor negativă. Cel mai fericit mod de a exprima această stare este aceea de curăţia inimii, deci revenirea din starea de risipire, la starea de unitate şi pace interioară.

Gânduri şi amintiri la o aniversare

(Urmare din pag. 1)

Buzău (ian. 1980—ian. 1982), iar de la 7 februarie 1982 mitropolit a Ardealului.

După mai bine de un sfert de veac de slujire arhierească din care aproape 15 ani la Sibiu, este foarte greu de făcut un bilanţ sau o sinteză a realizărilor Antonie. Cert este că s-a impus şi va rămâne în viaţa şi istoria Bisericii noastre, ca om de cultură, ca ecumenist, ca şi ctitor de lăcaşuri sfinte, ca propovăduitor al cuvântului Evangheliei.

După ce în anii tinereţii, dar şi mai târziu, s-a consacrat studiilor de Dogmatică, lucrând sub directa îndrumare a părintelui Dumitru Stăniloae, episcopul şi apoi mitropolitul Antonie a abordat o serie de teme privind trecutul Bisericii şi al culturii româneşti. Ne gândim înainte de toate la cercetările sale de arhivă care au pus în lumină activitatea unor ierarhi ardeleni, cum au fost patriarhul Miron Cristea sau mitropolitul Miron Romanul, sau arhimandritul Lazăr Leon Asachi, tatăl cărturarului Gheorghe Asachi, sau cercetări cu privire la Episcopia de Hajdudorog, prin care s-a urmărit deznaţionalizarea unor români ardeleni, ori a înfăţişat, dintr-o perspectivă nouă viaţa şi opera unor personalităţi culturale româneşti de pretutindeni (Sofronie Vainov, Gheorghe Lazăr, stolnicul Constantin Cantacuzino, Petru Movilă, Andrei Şaguna, cuviosul Gherman din Dacia Pontică s.a.). Nu mai puţin importante sunt volumele sale de predici publicate la Sibiu sau recenta lucrare cu caracter pastoral, misionar privind viaţa preotului de mir, sau cartea intitulată sugestiv „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă" ajunsă la a doua ediţie, ori romanul, „Trei ceasuri în iad" sau volumele de predici şi lucrările cu caracter pastoral-misionar.

În cadrul ecumenismului contemporan, locul mitropolitului Antonie este bine stabilit şi recunoscut în mod unanim. Pe lângă participarea sa în diferite delegaţii sinodale româneşti care au vizitat alte Biserici creştine de-a lungul anilor, menţionăm că a luat parte la a cincea Adunare generală a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Nairobi în Kenya (1975), când a fost ales în Comitetul Central, apoi a condus delegaţia română la a şasea Adunare generală a aceluiaşi Consiliu, la Vancouver în Canada (1983); a fost delegat de Biserica noastră la zeci de întruniri ale unor comitete din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, susţinând peste tot poziţiile ortodoxe. Acelaşi lucru l-a făcut şi în cadrul Adunărilor generale ale Conferinţei Bisericilor Europene, fiind delegat (Engelberg 1974, Chania în Creta 1979), sau la diferite sesiuni ale acesteia, în Comisia mixtă de dialog între Biserica Ortodoxă şi cea Romano-catolică. Ample reportaje asupra acestor participări a publicat întotdeauna fie în revista „Biserica Ortodoxă Română", fie în „Mitropolia Ardealului" (azi „Revista Teologică") fie în „Telegraful Român".

Realizările de ordin constructiv sunt tot atât de importante. Pe lângă restaurările de la Centrul eparhial Buzău în noua cladire din incinta reşedinţei din Sibiu, mitropolitul Antonie îşi înscrie numele în rândul ctitorilor de mari aşezări mânăstireşti prin tot ceea ce a făcut la mânăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus.

În plină epocă comunistă pe când se demolau biserici în Bucureşti, a ridicat noile clădiri şi o biserică în această mânăstire, în stilul specific ctitoriilor brâncoveneşti din Ţara Românească. Noua ctitorie a fost sfinţită de patriarhul ecumenic Bartolomeu I şi de patriarhul nostru, P.F. Teoctist, înconjurat de un mare sobor de arhierei, preoţi şi diaconi din cuprinsul ambelor Patriarhii, la praznicul Adormirii Maicii Domnului din anul 1993, când s-a făcut şi canonizarea oficială a „Brâncovenilor". Noua ctitorie va rămâne peste veacuri un simbol al spiritualităţii româneşti, o mânăstire cu nimic mai prejos decât marile ctitorii voievodale ale evului mediu românesc.

Fără îndoială că o simplă creionare a strădaniilor mitropolitului Antonie este insuficientă pentru a-i contura pe deplin personalitatea de om de cultură, ecumenist, ctitor, predicator şi îndrumător al activităţii misionare şi sociale din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre. Un lucru este cert şi anume acela că Î. P. S. Sa şi-a creat singur, prin tot ceea ce a lucrat, un loc de frunte în rândul marilor Săi înaintaşi de la cârma Mitropoliei Ardealului.

Închinându-i aceste rânduri omagiale, socotesc că nu poate fi o rugăciune-mare mai cuprinzătoare şi mai bogată în simţăminte decât aceea pe care ne-o oferă Liturghierul ortodox şi pe care preoţii din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre o rostesc la fiecare Sfântă Liturghie: „Întâi pomeneşte, Doamne, pe Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru Antonie, pe care-l dăruieşte sfintelor Tale biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învăţând cuvântul adevărului Tău".

Întru mulţi ani Înalt Prea Sfinţite Părinte!

Sărbătorirea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, la împlinirea a 70 de ani

La 17 nov. a. c., Î. P. S. Mtropolit **ANTONIE** *al Ardealului a împlinit 70 de ani de viață, dintre care aproape o jumătate de veac în slujba Bisericii noastre strămoșești.*

Cu acest prilej la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, a avut loc duminică, 10 nov. 1996, o manifestare omagială la care au luat parte membri ai Sf. Sinod, autorități civile și militare ale județelor Sibiu și Brașov, oameni de cultură, membri ai familiei Î. P. S. Sale, consilieri, protopopi și membri ai Consiliului Eparhial Sibiu, profesori ai Facultății de Teologie Sibiu, numeroși alți invitați.

Festivitatea a debutat cu Sfânta Liturghie arhierească, slujită în sobor în noul paraclis al mânăstirii.

Din soborul slujitor au făcut parte: Î. P. S. Mitropolit ANTONIE *al Ardealului, Î. P. S.* DANIEL *al Moldovei și Bucovinei, Î. P. S.* BARTOLOMEU, *Arhiepiscopul Clujului, P. S.* GHERASIM *al Râmnicului, P.S.* CASIAN *al Dunării de Jos, P. S.* LAURENȚIU *al Caransebeșului, P.S.* IOAN *al Oradiei și P. S.* IOAN *al Covasnei și Harghitei.*

Predica zilei a fost rostită de către Î. P. S. DANIEL *al Moldovei, după care Î. P. S.* BARTOLOMEU *al Clujului a rostit un ales cuvânt de omagiu la adresa Întâistătătorului Mitropoliei Transilvane.*

Soborul mânăstirii a oferit apoi o agapă frățească în trapeza mânăstirii.

La masă au rostit toasturi: P. C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, care a prezentat o schiță biografică a Î. P. S. ANTONIE, *P. C. Pr. Prof. Dr. Ioan Bria, dl. Nicolae Nan, președintele Consiliului Județean Sibiu, dl. Dan Condurat, primarul orașului Sibiu, dl. Ioan Ghișe, primarul orașului Brașov, pr. Petre Ciobanu, vechi prieten al Î. P. S. Sale, P. C. arhim. Teofil Părăianu și d-na prof. Anca Sârghie.*

Tuturor le-a răspuns Î. P. S. Mtropolit ANTONIE *care a mulțumit celor prezenți pentru participarea la acest eveniment din viața Î. P. S. Sale, precum și tuturor celor care i-au adresat mesaje de felicitare cu acest prilej. Au transmis mesaje și telegrame de felicitare: membri ai Sf. Sinod al B.O.R., în frunte cu P. F. Părinte* TEOCTIST, *patriarhul României, personalități ale lumii culturale, Secretariatul de Stat pentru Culte, Academia Română, Societatea Română de Radiodifuziune, Academia Trupelor de Uscat din Sibiu, Liga Tineretului Ortodox ș.a.*

Tot cu acest prilej, Î. P. S. Mitropolit ANTONIE *a oferit, joi, 14 nov. 1996, la Reședința Mitropolitană din Sibiu, o Recepție la care au luat parte angajații Centrului Eparhial Sibiu, ai Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, preoți din oraș, membri ai Adunării Eparhiale Sibiu, alți invitați.*

După cuvântul rostit de P. C. decan Mircea Păcurariu, care a transmis cu acest prilej Î. P. Sale, cele mai alese gânduri și urări de sănătate și de îndelungată înzilire din partea colaboratorilor Î. P. S. Sale și a tuturor celor prezenți, Î. P. S. Mitropolit ANTONIE *a făcut o trecere în revistă a principalelor momente din viața Î. P. S. Sale, începând cu copilăria din Stolnicenii de la Cogâlnic, continuând apoi cu refugiul din Basarabia în România, desăvârșirea studiilor, intrarea in monahism, perioada de detenție sub vechiul regim, continuarea studiilor la Oxford și apoi alegerea ca Episcop vicar patriarhal în 1970, apoi Episcop de Buzău și din 1982 Mitropolit al Ardealului.*

Redacția „Telegrafului Român" urează Î. P. S. Mitropolit ANTONIE *cu acest prilej aniversar, cele mai alese doriri de bine și sănătate, cu noi și alese împliniri în slujba Bisericii noastre strămoșești și a poporului român celui binecredincios.*

Întru mulți și fericiți ani Î. P. S. Părinte Mitropolit!

Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

PATRIARHIA ROMÂNĂ

București 13 nov. 1996
Nr. 279

Înalt Prea Sfinția Voastră*

Cu prilejul celei de-a 70-a aniversări a Înalt Prea Sfinției Voastre, Vă suntem alături cu sufletul, rugându-ne Bunului Dumnezeu să Vă dăruiască sănătate, spor duhovnicesc și putere spre împlinirea slujirii arhierești la care Duhul Sfânt V-a chemat.

„LA MULȚI ANI!"

Cu frățească dragoste Vă îmbrățișăm în Hristos Domnul,

† TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

* Mesaj adresat de către P. F. Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul împlinirii a 70 de ani a Î. P. S. Antonie Plămădeală.

Înalt Prea Sfinția Voastră*

„Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție îți mulțumim și ne rugăm Ție, Dumnezeul nostru".

Ziua de astăzi este o zi deosebită pentru viața Bisericii noastre în general, a Bisericii Ortodoxe Române, și în special pentru Mitropolia Transilvaniei, pentru că astăzi am adus rugăciuni de mulțumire Prea Sfintei Treimi pentru darurile revărsate asupra Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe din Transilvania, Î. P. S. Mitropolit Antonie.

În ziua în care un creștin celebrează sau prăznuiește ziua de naștere sau un eveniment deosebit din viața sa, cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facă este de-a aduce mulțumire lui Dumnezeu pentru darul vieții, pentru binefacerile primite de la Dumnezeu și pentru ajutorul primit de la Dumnezeu în activitatea pe care creștinul o desfășoară în lume pentru mântuirea lui și binele semenilor lui.

Când un arhiereu, un preot sau un diacon aniversează ziua de naștere, aceștia în mod normal trebuie sa slujească Sfânta Liturghie în ziua aceea. De ce? Pentru că Sfânta Liturghie sau Euharistia Bisericii este cea mai înaltă activitate a omului și cea mai solemnă și puternică rugăciune pe care Biserica o aduce Prea Sfintei Treimi.

Astăzi, așadar, ne-am adunat aici la Mânăstirea Sâmbăta mai mulți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, care acum se află în Armenia, într-o vizită frățească. Noi ne-am adunat aici la Sâmbăta pentru a aduce mulțumire și recunoștință lui Dumnezeu pentru darurile pe care le-a revărsat asupra Bisericii Ortodoxe din Transilvania, asupra Întâistătătorului ei Î. P. S. Mitropolit Antonie.

Rugăciunea de mulțumire sau de recunoștință adusă lui Dumnezeu este o activitate de zidire a noastră sufletească. A recunoaște că ai primit existența, că trăiești în lumea aceasta și că activezi, desfășori darurile pe care Dumnezeu ți le-a dat, le pui în slujba oamenilor pentru mântuirea ta și a lor, însemnează a te zidi sufletește, a crește duhovnicește. Recunoștința sau mulțumirea este, așadar, o lucrare de zidire și înălțare sufletească. Cu cât omul mulțumește mai mult lui Dumnezeu și semenilor săi pentru binefacerile primite, cu atât el devine mai uman, mai om.

În antichitate omul a fost definit ca ființă socială. Din punct de vedere creștin, această definiție nu este suficientă. O anumită sociabilitate au și animalele, dar ceea ce distinge în mod deosebit pe om de animale este conștiința recunoștinței, a gratitudinii sau a mulțumirii gândite și exprimate în forme multiple. De aceea, am putea defini omul, din punct de vedere creștin, ca fiind o ființă euharistică sau o ființă mulțumitoare, o ființă care practică recunoștința.

În Liturghia de astăzi, momentul cel mai înalt al rugăciunii noastre a fost mulțumirea adusă lui Dumnezeu. De aceea, Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost Protosul Liturghiei de astăzi și împreună cu noi a adus mulțumiri lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra persoanei sale, asupra lucrării sale și asupra Bisericii Ortodoxe din Transilvania.

Este semnificativ faptul că această mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru cei 70 de ani de viață Î. P. S. Mitropolit Antonie o săvârșește aici într-o zidire nouă, într-o rectitorire a Mânăstirii Brâncoveanu. Faptul că ne aflăm într-o zidire nouă se leagă cu ceea ce spuneam despre recunoștință ca zidire.

Un ierarh, un arhipăstor este un ziditor de suflete. El zidește sufletește prin cuvântul vorbit (prin predică), prin cuvântul scris și prin cuvântul făptuit (prin cuvântul exprimat în lucrări, în zidiri). Toate acestea, în viața și personalitatea Î. P. S. Antonie se leagă în chip minunat. Înalt Prea Sfinția Sa împlinește anul acesta 48 de ani de slujire preoțească: ca ierodiacon la Mânăstirea Prislop, ca ieromonah la Mânăstirea Slatina din Moldova, ca episcop vicar patriarhal la București, ca episcop al Buzăului și ca Mitropolit al Transilvaniei.

Prin cuvântul vorbit a zidit, prin cuvântul scris (aproape 20 de cărți și o mulțime de studii și articole) a zidit, iar prin ceea ce a făcut ca edificii bisericești iarăși a zidit. Această biserică, această incintă, această reînnoire a ctitoriei voievodale a lui Constantin Brâncoveanu este un cuvânt și un imn zidit. De aceea, putem spune că un arhiereu vrednic marchează prin gândirea sa, prin evlavia sa, prin cultura sa, prin simțul său practic, prin simțul său pastoral, întreaga viață a Eparhiei sau a Bisericii pe care o conduce într-o anumită zonă a țării. Această zidire duhovnicească este o împreună-lucrare cu Dumnezeu. Este plin de înțeles faptul că cea mai specifică binecuvântare arhierească este binecuvântarea asupra întregului univers: „Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează lumea aceasta pe care a zidit-o dreapta Ta și o desăvârșește pe ea". Lucrarea arhierească este o lucrare de zidire spirituală spre desăvârșire. Noi, ierarhii mai tineri, aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru darurile revărsate asupra Bisericii din Transilvania, prin Întâistătătorul ei și prin ceilalți ierarhi ai ei, dar, în același timp, exprimăm recunoștință Î. P. S. Antonie pentru faptul că, prin tot ceea ce a scris și a făcut a contribuit la zidirea Ortodoxiei românești. Delegațiile străine care vin aici văd deodată, un om practic și un cărturar, un om cu simțul dragostei profunde pentru dreapta credință și cu o deschidere ecumenică, un om cu simțul dragostei pentru patrie și cu o deschidere spre universal. De aceea, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, al ierarhilor prezenți și în numele tuturor membrilor Sfântului Sinod, Vă adresăm Înalt Prea Sfințite Părinte Antonie, ani mulți și binecuvântați pentru ca să zidiți în continuare opere spirituale și materiale, ca prin lucrarea Înalt Prea Sfinției Voastre să simțim în continuare că Dumnezeu iubește Biserica Sa din poporul român, că lucrăm împreună pentru mântuirea și desăvârșirea în Hristos Domnul.

Să trăiți întru mulți și fericiți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte ANTONIE!

† DANIEL
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

* Cuvântul Înalt Prea Sfințitului Părinte Mitropolit Daniel, al Moldovei și Bucovinei, cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viață ai Înalt Prea Sfințitului **Antonie**, Mitropolitul Transilvaniei.

Sf. SIMEON METAFRASTUL

— Renumit scriitor aghiografic —
— 9 noiembrie —

Sfinții sunt pentru noi pilde de urmat, un model de viață creștină practică, prin imitarea acestora pe Iisus Hristos (I Corinteni XI, 1), care ne îndeamnă, a ne deslipi inima de tot ce este trecător, de la bunurile văzute, la cele nevăzute, de care „nu se va sătura ochiul a vedea și urechea a auzi" (Ecl. I, 8).

Și sfinții au fost oameni ca noi, cu neputințe, cu griji, cu greutăți, cu preocupări de tot felul, dar dragostea lor curată față de Dumnezeu, față de aproapele a biruit, căci au pus pe prim plan grija pentru mântuirea sufletului (Matei VI, 33). Au trăit în diferite zone geografice, în diferite timpuri, între diferite popoare și limbi ale pământului precum și din toate stările sociale, dar care lucrând în mijlocul societății, în cadrul vieții de familie, la curțile imperiale, în munca lor de toate zilele s-au îngrijit și de sufletele lor, păstrând legătura cu Dumnezeu prin rugăciune, prin dragoste creștină și fapte bune, prin care și-au sfințit viața și și-au înscris numele lor în „Cartea Vieții" (Apoc. XX, 15). Și-au petrecut viața în foamete și sete, în frig și în goliciune, în lucru și sudoare, în privegheri și post, în rugăciune și cugetări sfinte, în goane și ocări. Au rătăcit prin pustii, prin munți neumblați, prin peșteri și în crăpăturile pământului (Evrei XI, 37—38). Tot timpul îl petreceau cu folos și vremea cea mai lungă în petrecerea cu Dumnezeu, pentru ei era prea scurtă. Așa au slujit sfinții pe Dumnezeu.

Sfântul Simeon Metafrastul s-a născut pe la mijlocul sec. al X-lea și s-a săvârșit cu pace la sfârșitul acestuia. Se trăgea dintr-o familie înstărită de buni creștini din Constantinopol. A strălucit în toate științele vremii și a devenit înalt demnitar la curtea imperială ca logofăt și magistru, care a condus în stil mare afacerile imperiului bizantin, într-o epocă de mare înflorire, sub împărații Nichifor Foca (963—969), Ioan Tzimiskes (969—976) și Vasile II Bulgaroctonul (976—1025), (Filocalia V, pag. 277—280).

Pregătirea temeinică, darul vorbirii și scrierii frumoase, dar mai ales purtarea sa excelent creștină, l-au făcut cunoscut tuturor și iubit de toți demnitarii curții. A făcut parte dintr-o solie de pace în Creta, ocupată de arabi de unde s-a întors cu bine și a cerut voie de la împărat să-l lase să se facă monah, dorință ce o avea de multă vreme tăinuită.

Deși se lipsea de un om de mare încredere și un bun ostaș, împăratul l-a îmbrățișat cu lacrimi și i-a zis: „Mergi, fiule, cu mila lui Dumnezeu, Căruia roagă-te și pentru păcatele mele".

După ce s-a făcut monah, a dus o viață de mari nevoințe duhovnicești și a dovedit o mare smerenie și pocăință. A scris cuvântări de pocăință și de îndemn spre folosul creștinilor dreptcredincioși și avea totdeauna lacrimi pe obraz, plângând neîncetat, în vreme ce medita la conținutul scrierilor sale. Lucrarea cea mai importantă a sa este „Viețile Sfinților", adunate de prin diferite cetăți și locuri, aduse de oameni anume trimiși în acest scop, pe care le-a tradus și scris, înșirate calendaristic pe zile. Fapt cert, că de la această vastă lucrare i se trage numele de Metafrast adică traducător. Opera sa a avut o mare influență printre credincioși. A fost copiată de multe sute de ori. A avut și mulți imitatori.

Cunoscând marile osteneli ale sfântului, să slăvim pe Dumnezeu care i-a dat această putere (Filipeni IV, 13), să ne lase nouă o aleasă operă duhovnicească, care și astăzi la împlinirea unui mileniu, continuă să fie o mult solicitată hrană sufletească pentru credincioși.

Viața virtuoasă și un trai cinstit nu constă numai în a cugeta cele dumnezeiești, spune Ioan Moshu (Limonariu, Alba Iulia, 1991, pag. 27—8), în a avea credință dreaptă și în a te purta într-un anumit chip demn de creștin în lume, ci și în a cunoaște și „a consemna în scris viețile bărbaților virtuoși", pentru a le lăsa spre urmare și pildă vie, celor ce ne vor urma.

Citirea acestora întăresc credința, oțelesc voința, aduc mare mângâiere duhovnicească și ne călăuzesc pe calea practică a vieții creștine.

Sfântul Simeon Metafrastul, în tot timpul vieții sale, a căutat să fie la înălțimea chemării sale, de mare dregător împărătesc și mult smerit monah, respectând cu strictețe, voturile monahale, depuse de bună voie în fața Sfântului Altar. Se prăznuiește ca sfânt în ziua de 9 noiembrie a anului bisericesc.

Să ne hotărâm a călca cu încredere pe urmele sfinților, pe care i-au imitat atâtea generații de creștini înaintea noastră. Numai voința noastră fermă este aceea, care poate pogorî Harul lui Dumnezeu în ajutorul nostru, pentru a învinge greutățile și piedicile ce ne stau în calea mântuirii.

Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea și nouă tăria credinței, râvna dragostei și duhul smereniei, pe care le-au avut sfinții, pentru a ne îndrepta pașii, pe urmele lor.

Sfântul Efrem Sirul (306—378) ne îndeamnă părintește, zicând: „Să nu te temi, a călca pe calea cea bună (pe care au mers sfinții), ci numai să începi și te vei afla mergând".

Ierodiacon Teofilact Ciobâcă
Mânăstirea Putna
— jud. Suceava —

COMUNITATEA ÎNVIERII

(Community of the Resurrection)

Așa cum am arătat și în articolele precedente, monahismul în anglicanism a reînviat odată cu apariția primelor comunități de maici, comunități care au făcut începutul. Le-au urmat relativ destul de repede, în cronologia apariției, comunitățile de călugări. Aceste comunități nu au fost de la bun început așezate pe baze ferme, ele cunoscând suișuri și coborâșuri, momente de glorie și de deznădejde, dar multe dintre ele au rezistat probei timpului și au ajuns ca astăzi să se constituie în Comunități cu o bază bine definită, cu rânduieli ferme, și cu un prestigiu deosebit în Biserica Anglicană.

Un astfel de exemplu îl constituie și Comunitatea Învierii sau cum este numită în limba engleză: Comunity of the Resurrection sau mai pe scurt CR; comunitate pe care o voi prezenta în cele ce urmează.

CR a luat ființă în ziua de Saint James (Sf. Iacob), în data de 25 iulie 1892, atunci când, fondatorul și cel care avea să devină și primul Superior, și l-am numit aici pe Charles Gore, împreună cu alți cinci frați, au depus primele voturi monahale, în Capela de la Pusey House, Oxford. Casa doctorului Pusey a rămas de altfel, timp de un an casă a comunității nou înființate.

După unele peregrinări, în 1898 CR și-a mutat cartierul general la Hallcroft, lângă Mirfield, în comitatul Yorkshire, unde se află și astăzi. În data de 4 mai casa de la Mirfield a fost binecuvântată de episcopul de Wakefield, devenind astfel Casa Învierii (House of the Resurrection), casa care ulterior a fost cumpărată de comunitate.

În anul 1901, Charles Gore, care era Superiorul (starețul) comunității, a fost numit episcop de Worchester, iar în ziua de 6 ianuarie 1902, Walter Frere a fost ales Superior, în locul său. Aceștia doi, Charles Gore și Walter Frere, au fost personalitățile de prim rang care au jalonat începuturile CR și care, și-au pus amprenta într-un mod pregnant, asupra evoluției ulterioare a Comunității, activitatea laborioasă a celor doi putând să constituie oricând un subiect de studiu separat.

Între anii 1902—1905, noua reședință a Comunității suferă multe și ample transformări, dintre care cea mai importantă este aceea a modificării radicale a unui grajd, care printr-o serie de acțiuni și soluții constructive va deveni "College of the Resurrection" (Colegiul Învierii). Tot în această perioadă reședința CR este extinsă, datorită numărului sporit de membrii.

Intenția membrilor Comunității era ca aceasta din urmă să fie alcătuită din preoți ce desfășurau diferite activități pastorale, evanghelice, literare și educaționale.

Ca și activitate pastorală poate fi considerată organizarea de „retreats" (O perioadă de odihnă activă de câteva zile, organizată pentru preoți și credincioși, în care programul de odihnă se împletește cu cel de rugăciune și de servicii divine, toate după un orar bine stabilit). Tot în cadrul activității pastorale, se încadrează și tipărirea revistei trimestriale a Comunității, intitulată "CR", revistă publicată prima dată în martie 1903, și a cărei apariție continuă și astăzi.

Activitățile misionare au fost și sunt privite ca un aspect esențial și proeminent al Comunității. Munca de evanghelizare începând odată cu deschiderea unei filiale, a Comunității, la Johannesburg în data de 25 martie 1903.

Studiul și activitățile aferente, au jucat și mai joacă un rol important în viața Comunității. Iar activitatea educațională a fost și este arătată prin întemeierea și conducerea de școli și de colegii. Un exemplu în acest sens îl constituie "College of the Resurrection", fondat în 1902 și care activează și astăzi pe același domeniu pe care se afla și Comunitatea.

Ca și obiect de activitate al acestui colegiu putem enumera:

a) asigurarea de persoane cu o vocație și o chemare reală în slujirea preoțească;

b) să testeze vocația, acestor persoane de mai sus, printr-o atentă selecție și o lungă perioadă de pregătire;

c) de a transmite spre a fi asimilată, o educație completă atât generală cât și specială, candidaților selectați;

În mare aceste principii sunt cele care, și în ziua de astăzi, călăuzesc activitatea colegiului.

Odată cu mărirea numărului de membri ai Comunității, s-au diversificat și amplificat activitățile Comunității. Astfel, pe lângă o intensă activitate devoțională, de rugăciune și servicii divine, preoții comunității participă la viața parohiilor, acolo unde este nevoie, conduc „școli de duminică", ca și alte activități misionare, toate acestea pe fundalul unei împliniri depline în slujirea în comun. Această slujire având rădăcina într-o expresie de sorginte dominicană și anume „a te ruga și a contempla, și a împărtăși și celorlalți roadele acestei contemplări, toată activitatea lor fiind îndreptată în direcția salvării sufletești a semenilor noștri.

Dezvoltarea și amploarea vieții monahale s-a răsfrânt și asupra celor care, deși nu erau membri deplini ai CR, erau membri ai asociațiilor formate în jurul Comunității, persoane care împărtășeau aceleași idei și care ajutau în diferite moduri la aducerea la îndeplinire a intențiilor creștinești ale Comunității.

Astfel în 1903 ia ființă Fraternitatea Învierii, compusă la rândul ei din:

1) Companions, bărbați și femei care își luau angajamentul să trăiască în lumea laică, având ca îndreptar o regulă de muncă și de rugăciune;

(Continuare în pag. a 4-a)

Ieromonah Pahomie Mățău

BISERICA, LĂCAȘ AL JERTFELOR

Născut creștin, poporul român și-a căutat înțelepciunea de-a lungul veacurilor în frica de Dumnezeu, prin care înțelegea teama de a nu-L supăra prin păcat, grija de a nu se depărta de El prin nepăsare și paza de a nu lua de la semen ce nu i se cuvine; sentimente ce au dospit frământătura credinței sale, oferind tuturor pâinea caldă și curata a iubirii de Dumnezeu și aproapele.

Așa se explică bunătatea și ospitalitatea românească rămasă proverbială în mărturisirile celor ce ne-au trecut pragul mioritic.

Numai așa se înțelege cuminția românească, care nu arareori culmina cu sfințenia celor plăcuți lui Dumnezeu, la vreme bine rânduită, pentru a fi călăuză domnilor și pildă creștinilor.

Pentru tot românul născut creștin, și nu făcut, există pe pământ trei lucruri sfinte: Biserica cu Tainele ei, glia strămoșească și familia sa, ele fiind de fapt culorile aceleiași lumini, a sfințeniei lui Dumnezeu, trecute prin prisma spectrală a imanenței. De ce Biserica? Deoarece în Biserică se naște a doua oară la o nouă viață, prin Taina Sf. Botez, plecându-și genunchii copilăriei până la vârsta împlinirii sale ca om prin Sf. Taină a Cununiei, hrănindu-se apoi cu adevărata mâncare și băutură pentru viață și după viață, prin Sf. Taină a Împărtășaniei, și prin Biserică se mută într-o altă lume așteptând „învierea morților și viața veacului".

De aceea, românul nu a putut exista fără biserică, care este parte indispensabilă a ființei sale. Oriunde a fost, în câmpie, la deal sau la munte, el s-a înălțat făcând biserică; pe orice timp, de pace sau război, el s-a apărat zidind biserică; oricum a fost, înstărit sau sărac, el s-a îmbogățit agonisind și pentru biserică.

Nimic nu atestă mai deplin și convingător perenitatea noastră creștină pe aceste meleaguri ca aceste dalbe lumânări făcute de trup pentru suflet, începând cu cele aproape 30 de basilici paleocreștine de la Tomis, Adamclisi, Histria, Callatis, Niculițel, Dinogeția-Garvăn, Basarabi, din sec. IV—V, culminând cu renumitele centre monahale ale veacului XV—XVII, vechi focare de cultură și rezistență națională în fața răuvoitorilor, continuând apoi cu toate celelalte lăcașuri de credință, dragoste și jertfă pe care ni le-au lăsat moștenire sfântă bunicii și părinții noștri.

În virtutea acestei tradiții bimilenare, orașele și satele românești de azi care sunt lipsite de biserici, înfruntă greutățile financiare pe care le cunoaștem cu toții, pentru a se înscrie în rândul ctitorilor de pe lunga pisanie a neamului nostru.

Precum odinioară David s-a jurat lui Dumnezeu că „nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare și odihnă tâmplelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacov" (Ps. 131, 4—5), așa și astăzi, mulți credincioși, în frunte cu părintele lor duhovnicesc, nu-și găsesc liniște sufletului și rost vieții până nu ridică lui Dumnezeu „casă sfântă" (Ps. 137, 2) pentru săvârșirea jertfei Fiului Său.

Această casă a lui Dumnezeu, biserica, nu poate fi construită oricum, ea trebuind să fie caracterizată de calificativul „mare" (care implică și noțiunea de bun), în ceea ce privește amplasarea, rezistența și arhitectura ei cu totul aparte de alte edificii umane, pentru că „mare este Dumnezeul nostru și mai presus de toți dumnezeii" (II Paralip. 2, 5).

Oricare au fost posibilitățile financiare ale credinciosului român, el a zidit biserica respectând aceste valori fundamentale: locul din mijlocul satului sau de pe deal, era închinat bisericii care era orientată cu altarul spre Răsărit; ea trebuia să reziste nu pentru o generație sau două ci pentru totdeauna, iar sub aspectul arhitecturii ea trebuia să fie deosebită de altele și mai frumoasă, fără a ieși din prevederile canonice în acest sens.

Pentru a împlini prima condiție, legendarul Manole și-a jertfit propria soție, iar pentru a o împlini pe a doua, Neagoe-Vodă îl jertfește pe Manole și pe tovarășii săi.

Precum atunci, așa și azi, se cere jertfă pentru ridicarea unei biserici. Dar nu o jertfă cu propria viață, ci o jertfă pentru Viață, o jertfă din credința în jertfa lui Hrsitos, o jertfă pentru jertfă.

De aceea, de câte ori vom vedea crescând într-un sat, oraș și mânăstire o biserică nouă, să nu uităm că acolo s-a înțeles și s-a împlinit mai bine ca oriunde cuvântul „jertfă".

Împlinirea lui a început cu darul neprihănirii oferit de tinerii enoriași pentru ridicarea celui mai curat loc din lume: altarul, urmat de osteneala femeilor pentru ridicarea sânului bisericii, menit să poarte spre o altă lume generații de credincioși, continuând cu jertfa bărbaților ce-și vor da puterile pentru consolidarea bisericii în fier și beton.

Cât despre marea jertfă adusă de preot pentru ridicarea unei biserici s-ar putea scrie o istorie a cărei obârșie o găsim în ziua în care s-a născut ideea zidirii acestei biserici. Ea va fi urmată de nenumărate zile de alergare ale preotului pentru obținerea avizelor necesare eliberării autorizației de construcție pentru noul edificiu.

Ziua sfințirii pietrei de temelie va constitui primul eveniment legat de viitoarea biserică, dar în același timp, începutul celei de-a doua etape a sacrificiilor celui ce constituie sufletul acestei măreți intreprinderi. Cu cât fondurile parohiei vor fi mai reduse, cu atât ostenelile sale vor fi mai mari. Pentru a face față problemelor ce se ivesc pe șantier, preotul va trebui să se implice efectiv și afectiv în întreg evantaiul de activități: procurarea materialelor de construcție, asigurarea transportului acestora, procurarea utilajelor de construcție, programarea credincioșilor la munca necalificată, buna chivernisire a fondurilor și sporirea continuă a acestora prin donații și sponsorizări adunate de la credincioși și diverse firme.

Toate aceste griji cer preotului zile ce nu mai sunt numărate, timp ce nu este măsurat, osteneală ce nu așteaptă plată, deoarece ele își au rațiunea în taina jertfei pentru Hristos. Adeseori această stare poate ajunge la limita maximă a neglijării de sine și a familiei sale.

A treia etapă constă în îmbrăcarea noului edificiu religios în haina sa tradițională: pictură murală, icoane, odăjdii, obiecte și cărți de cult dimpreună cu tot ce alcătuiește podoaba casei lui Dumnezeu. Aceasta este de fapt încununarea tuturor jertfelor omenești, deoarece noul lăcaș urmează să primească în sânul său dumnezeiasca jertfă: Sfânta Liturghie.

De acum, jertfa tuturor ostenitorilor adusă la acest sfânt lăcaș, va fi primită de Tatăl cel Ceresc și plinită de Fiul Său Iisus Hristos, spre bucuria părinților ce-și vor vedea copiii crescând la umbra bisericii, în glas de clopote, cu miros de tămâie și busuioc și cu pâinea cea spre sfințire a noastră a tuturor.

Pr. lect. univ. Miron Erdei

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

Protopopiatul Sibiu

1. Parohia ortodoxă română SIBIU-INFERIOR III:

Examen concurs pentru ocuparea parohiilor de oraș.

Termenul de concurs este de 30 zile: 8 dec. 1996 — 8 ian. 1997.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechime în funcția anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Informații suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Comunitatea Învierii

(Urmare din pag. a 3-a)

2) Associates, asociați ai CR, cu care colaborau în diferite activități;

Activitatea misionară a avut un deosebit ecou pe continentul african, în special în Africa de Sud, unde Comunitatea a desfășurat o intensă și complexă muncă educațională.

Astfel, din 1903 Comunitatea a acceptat să se ocupe și să preia St. John College de la Johannesburg, conducere pe care o va deține timp de 30 de ani până în 1933 când predă această atribuție de conducere în mâinile diocezei.

Casa Comunității de la Rosettenvile, Johannesburg, numită St. Peter's Priory, devine centrul și baza de plecare în apostolatul misionar pe care membrii Comunității îl desfășurau în rândurile populației de culoare.

Reprezentanți ai CR au activat cu deosebit succes pe tărâm sud-african, mai ales în lupta împotriva discriminărilor rasiale și a politicii de apartheid. Unul dintre aceștia, poate și cel mai cunoscut, este Episcopul Trevor Huddleston, cel care prin cartea sa intitulată "Naught for Your Comfort", lansează primul manifest de luptă împotriva regimului de apartheid. Foarte cunoscut pe tărâm african și nu numai, suferind persecuții pentru convingerile sale, persoană non-grata în Africa de Sud segregaționistă, prieten apropiat al liderilor de culoare ca Nelson Mandella, precum și al laureatului Premiului Nobel pentru Pace, l-am numit aici pe Episcopul Desmond Tutu, căruia i-a fost profesor și mentor, Episcopul Trevor Huddleston întruchipează tipul misionarului CR în Africa, dovedind o mare dârzenie și energie, calități neafectate de trecerea vremii, el având acum 84 de ani.

Activitatea depusă în domeniul ecumenismului a constituit și constituie un aspect de frunte în cadrul CR. Astfel doi dintre episcopii și membrii CR au deschis drumul participării la diferite conferințe și întâlniri ecumenice, și i-am numit aici pe Episcopul Ch. Gore și pe Episcopul W. Frere. Contactele și legătura cu Biserica Ortodoxă din răsăritul Europei, au început odată cu vizita Episcopului Frere în Rusia din anul 1909, urmată de un turneu de conferințe în iarna anului 1914. Tot în Rusia s-au pus bazele unei fundații intitulată „Fundația Sfântul Alban și Sfântul Sergiu, al cărei prim președinte, din partea Bisericii Anglicane, a fost Episcopul Frere. Aceste legături, menținute de CR cu Bisericile Ortodoxe, legături ce durează de mai mult de 80 de ani, au fost un bun imbold, cu un rezultat pozitiv în cunoașterea reciprocă.

Tot în cadrul Ecumenismului, trebuiesc semnalate și legăturile CR cu Biserica Romano-catolică și cu Bisericile Protestante. Unii dintre membrii CR au fost în legătură directă cu World Council of Churches (Consiliul Mondial al Bisericilor), ca și cu Biserica Luterană din Suedia, sau comunitatea reformată de la Taize (Franța).

Putem spune că, în cadrul CR a fost și este depusă o activitate laborioasă în direcția ecumenismului, lucru observat și în relațiile pe care le întreține și cu unele mânăstiri din țara noastră. În fapt aceasta este tendința predominantă în cadrul Comunității, aceea a legăturii cu Bisericile Creștine, de înțelegere cu membrii acestora, de cunoaștere reciprocă. În 1991 CR a organizat, la Mirfield, un Congres Internațional pe probleme religioase, în special cele monahale, unde au participat invitați din lumea întreagă.

Actuala Comunitate se caracterizează și printr-o pregătire educațională deosebită a membrilor ei, monahi cu studii superioare, polivalenți, dedicați vieții monahale, care conferă un prestigiu deosebit Comunității. De altfel, pregătirea educațională joacă un rol deosebit în formarea membrilor CR.

În continuare voi încerca să prezint pe scurt, câteva date despre organizarea și activitatea CR în prezent.

Astfel, din 1987, în fruntea CR a fost ales ca Superior Părintele Silvanus Berry, care este de origine neozeelandez, cel care conduce și în prezent Comunitatea. Superiorul, este ales prin votul membrilor CR, membrii care au depus voturile monahale, și este ales pe o perioadă de cinci ani, având posibilitatea de a fi reales. Odată ales, Superiorul își alege, dintre membrii Comunității, staff-ul de conducere, alcătuit din Prior (econom), Bursar (cel ce se va ocupa cu partea financiară), și îl numește și pe cel ce va deveni Directorul (Principal) al Colegiului CR.

Pentru a intra în rândurile Comunității, trebuiesc îndeplinite anumite condiții cum ar fi:

— vârsta minimă de 27 de ani iar cea maximă 50 de ani;

— cei ce doresc să fie preoți, trebuie să fie hirotoniți înainte de intrarea în CR, având și o perioadă de minim trei ani activitate parohială.

În general, candidații la intrarea în rândurile Comunității sunt îndelung verificați de către membrii CR. Odată acceptați în Comunitate ei devin aspiranți sau postulanți pentru o perioadă de minim trei luni și maximum șase luni. Urmează apoi un noviciat de trei ani care poate fi extins până la cinci ani. După aceste perioade de încercare urmează depunerea primelor voturi monahale care în fapt sunt tot o testare a viitorului călugăr, dacă se poate acomoda și încadra în viața monahală propriu-zisă, perioadă care în genere durează între trei și șase ani, urmând ca la sfârșitul ei să depună voturile finale.

Aceste voturi sunt: stabilitate, ascultare și încadrarea într-o viață monahală deplină. Ceremonia călugăriei se desfășoară în cadrul Sfintei Liturghii.

Comunitatea se conduce după o Regulă Monahală proprie care este rezultatul unor compilări de reguli mai vechi puse în acord cu problemele actuale al CR, motiv pentru care din timp în timp suferă anumite modificări la sugestia și cu aprobarea tuturor membrilor Comunității.

Comunitatea își alege episcopul de care aparține, și care mediază în problemele spirituale. Episcopul nu este neapărat cel al diocezei în care se află Comunitatea.

Zilnic în cadrul Comunității se oficializa slujbele divine începând cu slujba utreniei (dimineața) și încheind cu Compline (miezonoptica) seara. Tot zilnic se oficiază Sfânta Liturghie.

Comunitatea are propria ei publicație, cu apariție trimestrială, publicație intitulată "C.R. Quaterly". Aceasta cuprinde articole de interes general referitoare la activitățile CR, precum și numeroase recenzii de carte, însoțite și de studii teologice.

Membrii Comunității își desfășoară activitatea lor obișnuită adică predica în unele parohii, ajutor spiritual în spitale sau case de bătrâni, precum și activitatea educativă în cadrul Colegiului CR, colegiu care face parte din Universitatea din Leeds.

În ultima perioadă, membrii Comunității s-au orientat în afară spre ecumenism iar în interior spre o viață contemplativă de meditație și rugăciune. Totodată ei încearcă să-și redefinească poziția în societate și să adopte cele mai înțelepte hotărâri privind atât situația actuală cât și viitorul.

Astfel poate fi caracterizată Comunitatea Învierii, desigur în linii mari și atât cât se poate într-un articol, comunitatea care a jucat și joacă un rol important și deosebit în cadrul Bisericii Anglicane de ieri și de azi, și poate de ce nu și de mâine.

Semnalăm... Semnalăm...

● Ca și **Epistolarul** reeditat de Gabriel Liiceanu, o altă reeditare întregește peisajul cultural românesc: **Jurnalul de la Tescani** al lui Andrei Pleșu (Humanitas, 1996, 127 p.). Deși e scris sub formă de fragmente (cum făcea adesea și Cioran și cum se scrie un jurnal), e profund și articulat. Cartea se citește cu bucurie și cheamă le reveniri.

Câteva exemple de fragmente din cele mai scurte: **„Discursul teologic nu se susține decât ca fragment, ca insulă de discurs pe apa fără margini a tăcerii dumnezeești"** (p. 85). **„Câteva secvențe cu Michael Jackson. O marionetă perfectă. Ce risipă de virtuozitate îi trebuie omului pentru a părea mai puțin decât este"** (p. 12). **„Spiritul trebuie să se îngrijoreze când nu se mai recoltează pe sine decât din cărți"** (p. 78). **„A fi creatură înseamnă a fi fragment"** (ultimul cuvânt).

Așa e. Numai Dumnezeu nu e fragment.

*

● Dl. Gabriel Liiceanu a scos ed. II-a din **Epistolar** (Humanitas, 1996, 350 p.), revăzută și adăugită. Era nevoie. Aceasta a fost, atunci când a apărut, o carte mare în cultura românească înghesuită de culturnici de serviciu care nu-i făceau nici un serviciu. Și a fost și o mare îndrăzneală. S-a epuizat atunci foarte repede și generația care se ridică acum n-o mai găsea. Revizuirile și adăugirile o completează și o desăvârșesc.

*

● Editura **Humanitas** ne mai dă în traducere românească trei Ciorani într-un an, desigur cu intenția de a-l aduce pe marele filosof și eseist acasă, în limba română. Editura se înscrie prin astfel de cărți în rândul, sau în primul rând al celor ce restituie culturii românești pe oamenii ei mari. Despre Cioran se pot spune lucruri multe și diferite, și uneori contradictorii. Dar chiar și cei cărora nu le convine Cioran în întregime, scriind despre el îi fac un serviciu: îl impun conștiinței publice. Că de desființat, cine l-ar putea desființa pe Cioran? Așa că nu e cazul să se teamă nimeni de așa ceva. Micile hărțuieli, lui Cioran îi plăceau, îl stimulau. În ce polemică a intrat cu Sfântul Pavel! Păcat că Sfântul era mort de vreo nouăsprezece, aproape douăzeci de secole. Ce interesant ar fi fost un dialog!

Acestea le spunem pentru că ne-am auzit niște vorbe! Nu e cazul de scuze, pentru că, sigur, Cioran s-ar simți jenat. Cele trei cărți ale lui Cioran apărute la Humanitas sunt: **Silogismele amărăciunii, Cartea amăgirilor** și **Tratat de descompunere!** Păcat că nu i-a mai rămas timp și pentru un **Tratat de recompunere!**

Fie că îl admiri, fie că îl mai și critici — liberi suntem! — Cioran e un mare gânditor, un mare eseist și stilist, un maestru neîntrecut al aforismelor, și, acum, un om mare și al culturii românești.

Editura **Humanitas** ni-l restituie și face bine.

*

● Încep să apară din ce în ce mai multe cărți de spiritualitate. Ele sunt menite să umple un gol de aproape cincizeci de ani, în care au apărut la noi mai ales studii înalte de teologie, dar mai puține de spiritualitate. Studiile teologice s-au ascuns mai ales sub formă de articole în publicațiile Bisericii. În aceleași publicații au tipărit în vremea dictaturii și mulți cercetători fără drept de semnătură în publicațiile statului. Așa se face că mari istorici, arheologi, tineri interesați de spiritualitate, au fost adăpostiți în revistele Bisericii. În afara părții oficiale — întotdeauna de circumstanță — valoarea teologică a revistelor din vremea aceea este incontestabilă.

După ce s-a retipărit **Patericul** egiptean și a apărut și un **Pateric românesc** (datorat părintelui Ioanichie Bălan), Mânăstirea Lainici ne dă acum, în traducere, și **Patericul Soloveților** (traducere de S. Gheorghe, 1996, 167 p.).

Mânăstirea Soloveț era așezată — nu știu dacă mai există — pe o insulă sălbatică, nepopulată, din Marea Nordului, în vechea Rusie.

De fapt nu e vorba chiar de un Pateric în sensul **Patericului egiptean,** a cărui circulație în spiritualitatea românească a fost și este foarte mare. **Patericul Soloveților** e mai degrabă o colecție de biografii de călugări nevoitori în acea mânăstire, pe când în **Patericul egiptean** accentul cade mai mult pe **învățături** exemplificate adesea prin vieți de călugări, uneori foarte pe scurt, din care pot fi reținute doar numele și câteva date sumare despre nevoințele fiecăruia.

Mânăstirea are o vechime de cinci veacuri. În ea s-au nevoit oameni simpli, dar și mitropoliți învățați, retrași acolo la pustnicie. Mulți erau făcători de minuni. Unii din nevoitorii de acolo au ajuns mitropoliți ai Moscovei și a toată Rusia, precum egumenul Filip. Mânăstirea a fost vizitată și de împăratul Petru I. Informațiile despre pustnicul Teofan ne spun că acesta a vizitat **Mânăstirea Neamțu** din Moldova, pe vremea lui Paisie Velicicovschi care ajunsese cunoscut în toată Rusia. Autorul **Patericului** ne dă o pagină de informații despre viața monahală din Mânăstirea Neamțu și din alte mânăstiri moldovenești din vremea aceea, informații nu lipsite de interes (p. 127—128).

Din viața Ieroschimonahului Serafim (sec. XVIII) se reproduc și câteva din scrierile lui filocalice: despre preoție, despre filocalie, despre schismă și despre rugăciune.

E un **Pateric** interesant, util pentru înaintarea duhovnicească, plin de exemple și învățături. Ar trebui să nu lipsească din chilia nici unui monah, nici unei monahii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 144

SIBIU

1—15 decembrie

Nr. 45—48

1996

„ASTĂZI S-A NĂSCUT CEL FĂR-DE-NCEPUT...!"

NOUTATEA CREŞTINISMULUI*

Iubiţi credincioşi,

Sărbătoarea Naşterii Domnului îmi oferă prilejul tradiţional de a vă scrie această carte pastorală, cu gândul şi rugăciunea ca ea să vă găsească în sănătate şi să adauge Sărbătorii bucuria de a fi împreună astăzi, măcar pe calea aceasta.

Astăzi s-a născut Hristos, Mesia chip Luminos! **Iată vestea cea mare pe care ne-o împărtăşim în aceste zile unii altora. Ne-o împărtăşeşte Biserica, prin slujba ei deosebită şi mângâietoare. Ne-o reamintesc sfinţii Evanghelişti prin mărturiile pe care ni le dau din vremea aceea. Ne-o cântă colindătorii. Reflectează la ea teologii şi filosofii. Caută semne şi prevestiri despre aceasta în scrierile vechi şi mai ales în Vechiul Testament. Naşterea Domnului ne reîncălzeşte tuturor credinţa. Pe toţi ne adună întru retrăirea întâmpinării în lume, în istorie, în inimile, în minţile şi în casele noastre a lui Dumnezeu care, vine din înaltul cerului spre a sta de vorbă cu noi, a trăi ca noi, a ne aduce** lumina cunoştinţei **şi a ne descifra toate tainele vieţii şi ale morţii.**

Multe noutăţi ne provoacă adesea interesul în viaţa noastră cea de toate zilele. Dar nici o noutate n-a fost vreodată mai mare pe pământ, decât aceea a coborârii lui Dumnezeu printre oameni, sub chip de om. „S-a întrupat din Fecioara Maria şi s-a făcut om". **S-a împlinit astfel o profeţie scrisă cu sute de ani înainte de proorocul Isaia:** Iată o Fecioară va lua în pântece şi va naşte fiu şi va fi numele lui Emanuel, ceea ce înseamnă: Cu noi este Dumnezeu! **De altfel aproape toate despre Dânsul vor fi profeţite dinainte, cu scopul de a da oamenilor speranţa că într-o zi îl vor întâlni pe Dumnezeu. De aceea această speranţă era marea aşteptare a multor generaţii care, precum se spune,** orbecăiau întru întuneric **în rătăcire şi uitare, depărtându-se de Dumnezeu.**

Când „la plinirea vremii", **de Tatăl hotărâtă, Fiul s-a întrupat, atunci şi proorociile s-au luminat şi** poporul cel ce era întru întuneric , a văzut lumină mare. **Atunci au fost pricepute cuvintele care spuneau că un mare eveniment se va petrece în Betleem. Şi iată-l împlinit: Mesia, Fiul lui Dumnezeu, se naşte în Betleem. Se spunea în cărţile vechi că Acesta, Trimisul, Mesia, se va naşte din neamul lui David, cel care a scris minunata carte a Psalmilor. Şi iată că aşa se şi întâmplă. Sfânta Familie, Iosif şi logodnica lui Maria, trebuie să meargă pentru un recensământ în localitatea de origine a strămoşului lor David, în Betleem. S-a regăsit în Scriptura Veche până şi amănuntul că Iosif şi Maria, împreună cu Pruncul, vor trebui să fugă în Egipt, ca să se apere de Irod care, înştiinţat de magi că s-a născut un Împărat, a poruncit uciderea pruncilor, ca să-şi apere tronul.** Uciderea pruncilor **şi** Fuga în Egipt **fuseseră proorocite aşadar.**

Şi-apoi, după ce vreme de „ca la treizeci de ani", **Iisus trăise în Nazaret, la vârsta aceasta a ieşit la propovăduire. Până şi amănuntul acesta** „că Nazarinean se va chema", **fusese proorocit, şi acest nume îi va fi scris pe tăbliţa de pe crucea răstignirii:** Iisus Nazarineanul Regele Iudeilor. **Romanii au crezut că scriu aceasta în batjocură, dar de fapt spuneau, fără să vrea şi fără să ştie, adevărul.**

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Dumnezeu,

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

* **Pastorală cu prilejul Sărbătorilor Crăciunului anului 1996 şi a Anului Nou 1997.**

Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la Stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui Dreptăţii,

şi să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de Sus

Doamne, mărire Ţie!"

Troparul Naşterii

O ce veste...

O, ce veste minunată
Lângă Viflaim s-arată
Cerul strălucea
Îngerul venea
Pe-o rază curată

Păstorilor din câmpie
Le vesteşte-o bucurie
Că-ntr-un mic sălaş
Din acel oraş
S-a născut Mesia

În coliba păstorească
Vrut-a Domnul să se nască
Fiul Său Cel Sfânt
Nouă pe pământ
Să ne mântuiască

Păstorii cum auziră
Spre lăcaşul sfânt porniră
Unde au aflat
Pruncul luminat
Şi Îl preamăriră

E Iisus Păstorul mare,
Turmă ca El nimeni n-are
Noi Îl lăudăm
Şi ne închinăm
Cu credinţă tare.

Mărire-ntru eele-nalte

Mărire-ntru cele-nalte,
Toate stelele să salte

Salte cerul şi pământul
Şi să laude cuvântul.

Întru cei de sus mărire
Şi pe pământ păciuire.

La toţi oamenii să fie
De acum până-n vecie.

Această zi preasfinţită
Şi sărbătoare slăvită,

Urăm la toţi să vă fie
La mulţi ani cu bucurie.

„Declaraţia de la Betleem"

„Taină minunată şi neobişnuită văd, cer fiind peştera, scaun de heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care s-a culcat Cel neîncăput Hristos-Dumnezeu"... (irmosul praznicului). Acest imn al sărbătorii Naşterii Domnului descrie în cuvinte simple dar atât de cuprinzătoare cadrul cu conotaţii naturale şi supranaturale al mântuitorului eveniment. Aici misterul divin şi obişnuitul teluric argumentează actul teandric petrecut la „plinirea vremii" (Gal. 4, 4).

În sfânta noapte a venirii lui Mesia pe pământ printre noi şi mai ales pentru noi, s-au auzit cuvinte îngereşti cu adânci semnificaţii în ceea ce priveşte destinul omenirii. Darul îngeresc în noaptea sfântă a fost „mesajul betleemit al redresării omenirii căzute în păcat" (Pr. Prof. Dr. Gr. T. Marcu): „Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" (Lc. 1, 14).

Mesaj-declaraţie, mesaj-mărturie, mesaj-angajament, acesta a venit să consfinţească faptul că omul şi lumea intrau într-o nouă eră în care se putea conlucra şi beneficia din plin de Dumnezeul cel autentic şi credibil.

„Declaraţia îngerească de la Betleem" se consideră a fi o mărturie pentru dumnezeirea Celui ce s-a făcut om „întrupându-se de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria".

Îngerii cântau slava Celui ce i-a umplut de lumina unei noi înţelegeri, pe ei, cei de sus, şi a venit să aducă „pace şi bunăvoire", linişte şi armonie între oameni. Îngerii au înţeles cei dintâi taina valorii dată de Dumnezeu umanităţii, lumina de care erau înconjuraţi fiind îndreptată spre pământ.

Angelicul mesager apropiindu-se de primii martori ai evenimentului „tainei celei din veac ascunse", transmite sau mai nuanţat comunică faptul că lumina aceasta se datoreşte Pruncului născut în iesle, Hristos-Domnul, adică Dumnezeu. Acest fapt va fi o bucurie pentru tot poporul fiindcă de faţă este Mântuitorul tuturor: „Nu vă temeţi... că vi s-a născut vouă azi Mântuitor care este Hristos Domnul" (Lc. 2, 11).

„Îngerii au vestit taina cea mare păstorilor şi ei au fost cei care au văzut lumina acestui eveniment plin de tot sensul căci cei smeriţi sunt mai în stare să cunoască mărirea lui Dumnezeu decât cei superficiali prin trufia lor, prin care nu se văd decât pe ei înşişi sau golul lor neumplut de lumina ce iradia din această supremă minune a supremei iubiri" (Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, „Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos, Sibiu 1991, pag. 20).

Suprema iubire a Divinului Tată era exprimată într-un mod manifest prin coordonatele pe care Naşterea le-a evidenţiat, limpezind relaţia Dumnezeu-om. Din iubire şi prin iubire omul se defineşte ca fiind „chipul slavei celei negrăite". Percepţia apare ca un sentiment necondiţionat de responsabilitate faţă de noi, faţă de ceilalţi şi faţă de întreaga creaţie. Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Omului, a venit pentru a înviora, pentru a actualiza această responsabilitate în noi.

„Fiul a venit să asume această responsabilitate pentru noi şi ne-a revelat care era cea a noastră. Ne-a dezvăluit responsabilitatea în umanitate, a înnoit-o, a restaurat-o în umanitatea asumată. Prin El ea se extinde în noi, noi o primim, El o cheamă pe nume în noi" (Pr. M.-A. Costa de Beauregard, Pr. D. Stăniloae, „Mica Dogmatică vorbită", Sibiu 1995, pag. 64).

Mântuitorul Hristos a venit în lume ca să formeze suflete capabile să curme elanul dezordonat şi diabolic dirijat al păcatului, să îndumnezeiască firea omului căzut şi să-i redeschidă raiul. „Veniţi să vedem cum Betleemul a deschis Edenul" (icosul sărbătorii), iată o chemare pe care o simţim şi o trăim ca o modalitate prin care putem fiinţa ca martori ai minunii şi principali beneficiari ai ei.

Corul de îngeri coborâţi din înalturi au proslăvit sub formă de imn cuceritor solia pe care Întruparea Cuvântului o aduce lumii.

„Primul lucru pe care îl face Dumnezeu-Tatăl prin îngeri la Naştere este o Declaraţie de reconciliere, transmisă printr-un glas de dincolo de hotarele lumii noastre. Cheamă omenirea să slăvească pe Dumnezeu! Să fie pace pe pământ! Să fie bunăvoie între oameni! Şi întru oa-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Lect. MIHAI IOSU

HRISTOS SE NAŞTE, MĂRIŢI-L!

„Aceasta prăznuim, aceasta sărbătorim astăzi, venirea lui Dumnezeu la oameni, ca să mergem, sau mai bine zis să ne reîntoarcem la Dumnezeu, ca să ne lepădăm de omul cel vechi şi să ne îmbrăcăm în cel nou.

Şi aşa precum prin Adam am devenit muritori, tot aşa prin Hristos trăim veşnic, de vreme ce împreună cu Hristos ne vom naşte şi ne vom răstigni şi ne vom îngropa, dar vom şi învia.

Să nu prăznuim deci cu chefuri, ci cu evlavie cucernică. Nu în chip lumesc, ci mai presus de lume. Fără să urmărim voinţele noastre personale, ci pe ale aceluia care s-a născut, sau mai bine-zis pe acelea pe care le vrea Stăpânul Hristos, nu pe acelea care conduc la neputinţă ci pe acelea care conduc spre însănătoşire, nu pe acelea care au legătură cu creatura ci pe acelea care au legătură cu Cel care ne-a plăsmuit pe noi".

Sf. Grigorie de Nazianz
E.P. T.36 p. 316

„Naşterea lui Hristos: „Hristos pe pământ". A venit pe pământ Acela care ne-a plăsmuit din ţărână şi ne-a insuflat suflare dumnezeiască.

Cel care dă „tuturor viaţă şi suflare şi toate" (Fapte 17,25).

Acela care numai prin cuvântul său a chemat la existenţă pe cele văzute şi pe cele nevăzute şi căruia celele îngerilor îi slujesc şi i se închină cu teamă şi cu bucurie.

Şi cât de smerit a venit!

S-a născut dintr-o fecioară săracă într-o peşteră şi s-a înfăşat cu scutece ieftine, punându-se într-o iesle. Cei bogaţi, cei puternici şi cei cu cinste închinaţi-vă smerit Mântuitorului oamenilor!

Nu vă mai îngâmfaţi deloc de importanţa pe care v-o dă lumea. Slava acestei lumi, învaţă aici, în faţa acestei iesle, deşertăciunea ei.

Toţi să ne smerim. Să ne închinăm cucernici nespusei Smerenii a Împăratului tuturor, Dumnezeului nostru care a venit ca să ne tămăduiască bolile, să ne scoată din mândrie, din deşertăciune, din stricăciune şi din orice întinăciune a păcatului.

Sf. Ioan de Kronştadt
(Trad. Visarion Bălţat)

CRĂCIUNUL — Praznicul bucuriei

Un călător povesteşte că în autobuzul în care se afla, împreună cu alţi călători, domnea o atmosferă apăsătoare. Era dimineaţă şi fiecare dintre aceştia erau preocupaţi de nevoile care-i puseseră pe drumuri. La o staţie se urcă în autobuz o mamă cu un copilaş în braţe. Copilul, foarte vioi şi vesel, gângurea mereu din guriţa lui ca de înger, iar mama-i răspundea şi-l alinta. Rând pe rând, ochii călătorilor s-au întors spre mamă şi spre copilul ei. Feţele lor triste şi încruntate mai înainte, începeau să se înseninеze şi zâmbeau, atraşi de drăgălăşenia copilului. În autobuz, atmosfera apăsătoare de mai înainte dispăru. Călătorii, uitând pentru o clipă, de necazurile lor, se veseleau de făptura îngerească dintre ei. O mamă şi un copil au făcut această minune.

Acum aproape două mii de ani, lumea greco-romană în care s-a născut Hristos, prezenta şi ea aspectul oamenilor din acel autobuz: o lume de oameni înfrânţi de suferinţe, de nedreptăţi sociale, de războaie şi mizerii. În această atmosferă apăsătoare, naşterea Pruncului Iisus, vestită de prooroci, a adus un zâmbet de nădejde, o rază de speranţă şi de bucurie pe feţele celor mulţi. Această bucurie au simţit-o mai întâi păstorii turmelor de oi ce păşteau în jurul Vifleiemului când au auzit cuvintele îngerului: „Nu vă temeţi, căci **iată vă vestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul...**" (Luca II 10).

În fiecare an, Biserica ne îmbie această bucurie, la toate praznicile ei, dar cu deosebire la acesta al Crăciunului. Despre ce bucurie este vorba şi care este temeiul ei?

În această zi credincioşii, şi nu numai ei, au îndestulare. Praznicul acesta este cu deosebire sărbătoarea familiei şi a bucuriei. Dar, nu este oare nepotrivit să vorbeşti despre bucurie unor oameni stăpâniţi la tot pasul de frică, de temeri de tot felul? În Sfintele Scripturi se vorbeşte mereu despre „frica de Dumnezeu". Uneori se recomandă chiar plânsul: „Fericiţi cei ce plâng, că a-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Veniţi astăzi, credincioşii

Veniţi astăzi, credincioşii să
săltăm, să săltăm,
De naşterea lui Hristos să ne
bucurăm
De naşterea lui Hristos să ne
bucurăm.

Veniţi cu toţi pe Mesia să-L
vedem, să-l vedem
Pe Hristos cu umilinţă să-L
lăudăm
Pe Hristos cu umilinţă să-L
lăudăm.
Că El astăzi în Vifleem s-a
născut, s-a născut,
Precum au vestit proorocii de
demult

Precum au vestit proorocii de
demult.

Îngeri şi păstori cântare I-au
adus, I-au adus
Şi noi să-l cântăm Mărire întru
cei de sus,
Şi noi să-I cântăm Mărire întru
cei de sus,

Pace şi bunăvoire pe pământ,
pe pământ.
Că azi S-a născut în iesle
Domnul Sfânt,
Că azi S-a născut în iesle
Domnul Sfânt.

Noutatea creştinismului

(Urmare din pag. 1)

Evangheliile relatează toate aceste lucruri şi evangheliştii îşi aduc aminte de toate profeţiile Vechiului Testament în legătură cu Mesia, Mântuitorul, Fiul lui Dumnezeu. Ei ne învaţă, identificând profeţiile din vechime, că informaţiile despre Naşterea Domnului au fost comunicate chiar de Dumnezeu prin profeţi. Insistenţa evangheliştilor pe Naşterea Domnului ca împlinire **a unor profeţii, vrea să legitimeze şi să afirme dumnezeirea** Trimisului, **a lui Iisus-Fiul, de către Tatăl cu care era** „de o fiinţă".

Iubiţi credincioşi,

Pe toate acestea vi le-am reamintit, ca pe o lecţie pe care trebuie s-o ştim toţi, şi să n-o uităm niciodată, anume că Cel născut în Betleem — Naştere pe care o sărbătorim noi astăzi — era Fiul lui Dumnezeu. Religiile vechi, îndepărtându-se tot mai mult de Revelaţia orginară, **pierduseră adevărurile esenţiale care trebuiau să orienteze viaţa oamenilor. Până şi mozaismul, întemeiat de Moise şi completat de profeţi, căzuse într-un formalism care cerea o intervenţie urgentă de Sus. De aceea Mântuitorul îşi va începe predica printr-o comparaţie:** „Aţi auzit ce s-a spus celor de demult! Ci eu vă spun". **Şi le-a expus ceea ce va întocmi Noul Testament şi învăţătura creştină.**

Ne vom opri, în câteva cuvinte, asupra esenţei noii Sale propovăduiri, adică asupra a ceea ce constituie Noutatea creştinismului.

Mântuitorul va propovădui iubirea, iertarea, buna înţelegere, fapta bună, mila pentru bolnav, pentru cel oropsit, pentru sărac. Să ne amintim de Pilda Samarineanului milostiv. **Aproapele nostru nu este numai cel de o rudenie, sau de o seminţie cu noi.** Aproapele **nostru e tot omul de lângă noi, în calitatea lui de om, creat de Dumnezeu, indiferent de neam şi de alte deosebiri, dacă are nevoie de ajutorul nostru. Multe religii vechi şi uneori chiar iudaismul, erau limitate în raportul lor cu aproapele. Acesta nu era orice om, ci numai cel de o credinţă şi de un neam. Ceilalţi erau** departele **şi acesta putea fi neglijat sau chiar lăsat să moară dacă, în anumite împrejurări nu era chiar omorât.**

Aş vrea să insist asupra acestui adevăr, asupra acestei noutăţi extraordinare propovăduite de Iisus: tot omul este fratele nostru. **Să ai milă de om! Acesta este tipul de creştin pe care l-a dorit Iisus: omul generos, omul bun, omul săritor, omul membru al unei singure familii. Aceea a oamenilor. Căci toţi suntem fiii lui Dumnezeu. Toţi de El suntem creaţi. Toţi la El ne vom întoarce. Tuturor, orice am fi în lume, în societate, ni-e foame la fel, ni-e sete la fel, toţi avem nevoie de îmbrăcăminte şi de un adăpost, toţi avem dreptul la viaţă şi la sănătate, şi la strictul necesar pentru a ne fi tuturor bine pe pământ.**

Mântuitorul ne-a învăţat cu claritate, şi n-a putut fi contrazis de nimeni, niciodată: că Dumnezeu e Creatorul lumii şi al omului şi a tot ce există în univers şi pe pământ: stele, nori, planete, iar pe pământ: copaci, păsări, animale de tot felul, flori, ape, mări şi oceane, munţi şi câmpii. Şi tot El a făcut şi face în fiecare clipă să rodească pământul, să dea pomii fructe şi viile struguri, să fie lumină pentru lucru şi noapte pentru odihnă, să fie soare, să fie umbră, să vină ploaia care face să crească recoltele şi apa dulce care să potolească setea oamenilor, a animalelor şi a păsărilor, să producă natura în trei anotimpuri şi să se odihnească iarna, să bată vântul ca să se întărească boabele de grâu, şi să se împrăştie seminţele florilor de nimeni cultivate, să se aşeze pe câmpuri, pe iarbă, pe florile de măr şi de trandafiri roua dimineţii.

În faţa tuturor acestora nu putem exclama decât repetând cuvintele biblice: Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale!

Mântuitorul ne învaţă să ne alcătuim destinul pământesc din iubire şi prietenie. Să iubim până şi pe vrăjmaşii noştri. E greu, dar e tot atât de adevărat că a răspunde cu vrăjmăşie la vrăjmăşie, înseamnă a înmulţi vrăjmăşia. Aceasta nu rezolvă nimic. Iubirea potoleşte vrăjmăşia. Numai iubirea potoleşte vrăjmăşia. Ni se pare uneori că ura noastră e îndreptăţită. Dar ura nu se potoleşte cu ură. Uneori cerem pedepse aspre asupra celor ce ne-au făcut rău. Dar pentru răul pe care îl facem noi altora, ce cerem în rugăciunile noastre? Cerem pedeapsă pentru noi, sau iertare? De ce pe noi, când greşim, ne tratăm cu o măsură, iar pe cei ce ne greşesc nouă, cu altă măsură? Ce vrei să-ţi facă ţie oamenii, fă-le şi tu lor. **Iată măsura lui Iisus. Cu aceasta nu se poate greşi. Şi cred că ceva mai drept decât aceasta nu poate fi.**

Iubiţi credincioşi,

Mântuitorul şi-a expus învăţăturile pe înţelesul tuturor. Când i s-a părut că anumite lucruri sunt mai grele, le-a spus în parabole, uşor de înţeles de toată lumea. Eu aş zice că, dacă cineva, un străin de lumea noastră, ne-ar cere să rezumăm creştinismul în câteva cuvinte pe înţeles, şi care să cuprindă toată învăţătura pe scurt, aceste cuvinte ar fi: să fii bun. **În aceste trei cuvinte se cuprind şi credinţa dreaptă şi toate poruncile. Căci dacă cineva e bun, acela crede în Dumnezeu, se teme de judecata lui Dumnezeu, iubeşte, iartă, ajută pe aproapele, e milostiv, e blând, e curat la inimă, e făcător de pace, e răbdător şi încrezător în ajutorul şi dreptatea lui Dumnezeu.**

Iată o învăţătură pe care o putem înţelege toţi şi la care vă îndemn pe toţi cu prilejul acestei mari sărbători a Naşterii „Celui bun şi iubitor de oameni".

Vă fac, cu prilejul Naşterii Domnului şi al Anului Nou, 1997, care va veni peste câteva zile, cele mai bune urări de sănătate, de viaţă lungă şi fericită, dumneavoastră şi familiilor dumneavoastră, întregii parohii şi, nu în ultimul rând, prea credincioşilor preoţi, slujitori ai altarelor strămoşeşti, şi propovăduitori ai învăţăturilor Mântuitorului.

Crăciunul — Praznicul bucuriei

(Urmare din pag. 1)

ceia se vor mângâia" — a zis Domnul (Matei V, 4), deşi în altă parte se spune: „fraţilor, bucuraţi-vă pururea întru Domnul şi iarăşi zic bucuraţi-vă" (Filipeni IV, 4).

A întrebat odată un frate pe un bătrân duhovnic: „Cum şi în ce chip să plângă şi să se bucure? cum pot încăpea acestea şi să fie amândouă împreună, şi bucuria şi plângerea?". Răspuns-a bătrânul şi a zis: „Plângerea este grija pentru Dumnezeu şi pentru poruncile Lui, care naşte pocăinţa... iar bucuria este liniştea întru Dumnezeu şi blândeţea. Când adică, se arată cineva bun şi cinstit la cuvânt, cu dragoste şi cu faţă veselă către cei ce vin la dânsul, iar în inima lui are plângere şi faţa lui este veselă şi cuvântul lui cu dragoste. Aşa pot fi şi pot încăpea amândouă şi plângerea şi bucuria" **(Pateric,** p. 340). Este deci, temei pentru plângere? Da! Păcatul, cu toate urmările lui în lume, fie că se află în tine, fie că este în alţii, este temei pentru plângere şi întristare; frica de a nu supăra pe Dumnezeu care este bunătatea şi iubirea nesfârşită. Dar oamenii schimbă rânduiala firească, a lucrurilor; le e teamă nu ca să nu supere pe Dumnezeu prin păcate şi fărădelegi, ci ca să nu piară lumea cu bogăţiile ei materiale. Tremură pentru ziua de mâine, uitând cuvântul care zice: „Nu vă îngrijoraţi de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de sine. Ajunge zilei răutatea ei" (Matei VI, 34). Oamenii se tem să nu-şi piardă viaţa aceasta trecătoare, în timp ce nu se gândesc deloc să nu-şi piardă cumva viaţa veşnică. Zice Sfântul Antonie cel Mare: „Moartea, de o va avea omul în minte, nemurire este (adică gândul la moarte îl duce pe om la viaţa nemuritoare, prin ferirea de păcat), iar neavând-o în minte, moarte este. Dar nu de moarte trebuie să ne temem ci de pierderea sufletului, care este necunoştinţa de Dumnezeu. Aceasta este primejdioasă sufletului" **(Filocalia,** I, p. 12). Aşadar, există temeiuri pentru bucurie? Da, şi încă numeroase şi puternice. Desigur nu aceea pe care ne-o dă îndestularea trupească în această zi de praznic, sau cel puţin, nu numai aceasta, deşi chiar această îndestulare este semnul binecuvântării lui Dumnezeu. Dar, ca şi creştini, să ne bucurăm că Dumnezeu, prin trimiterea Fiului Său ca să se nască din Fecioara Prea curată, **ne-a primit pe noi ca fii;** (Galateni IV, 5); să ne bucurăm că ne-a dăruit curăţirea de păcate (Romani V, 11), răscumpărarea (Luca I, 46—47); să ne bucurăm că Dumnezeu ne ascultă rugăciunile şi ne face părtaşi la tot felul de binecuvântări (F.Ap. XIV, 17); să ne bucurăm chiar în necazuri şi scârbe (2 Cor. VI, 10; VII, 4; Iacob, I, 2; 1 Petru I, 6) ştiind şi fiind încredinţaţi că Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El, toate le rânduieşte spre bine.

Naşterea Pruncului Iisus ne descreţeşte frunţile, ne luminează feţele cu zâmbetul bucuriei celei curate, oricât de grele ar fi necazurile şi încercările prin care trecem. Prin credinţă, noi auzim mereu glasul mângâietor al îngerului: „Nu vă temeţi, iată vă vestesc bucurie mare".

Dumnezeu să reverse peste noi toţi lumina feţii Sale şi să umple de veselie inimile noastre (Psal II, 7), să ne întoarcem acasă de la sfânta biserică, după cum spune colinda strămoşească „având fiecare bucurie mare; care bucurie şi aici să fie, de la tinereţe până la bătrâneţe".

„Declaraţia de la Betleem"

(Urmare din pag. 1)

meni!... Dumnezeu oferă oamenilor acest tratat unilateral prin această Cântare a îngerilor, care e primul mesaj al Cuvântului, primul cuvânt al Testamentului Celui Nou, care ne e dat pentru vecii vecilor, nouă tuturor, oamenilor şi popoarelor" (Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, „Cuvinte la zile mari", Sibiu 1989, pag. 70).

Costisitoarele poticniri ale celor aproape două mii de ani care s-au scurs de când mesajul acesta a răsunat în lume, dovedesc că Hristos aşteaptă încă, de la toţi mărturisitorii Lui, să-l transforme, cu ajutorul Duhului Său, în temelie a Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ. El, Hristos-Domnul, a venit să oprească lacrimile şi nu să le descuie izvoarele, să dea viaţă şi nu s-o curme. Calea Lui e calea vieţii.

Dacă nici după atâta trecere de vreme omenirea nu şi-a redobândit echilibrul prevăzut şi pregătit, instituit şi potenţial susţinut de pacea eternă a Evangheliei, de vină nu-i nici Evanghelia şi nici Mântuitorul Hristos, ci oamenii care nu împlinesc voia Sa.

Prezenţa lui în timp, învăţăturile împărtăşite şi, în general, tot orizontul petrecerii necurmate — în chip euharistic — a Fiului lui Dumnezeu între noi, vădesc, la parametrii suficienţei, rostul de căpătâi şi rolul prioritar pe care pacea şi bunăvoirea între oameni le au în instituirea şi consolidarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Într-o vreme şi într-o lume a declaraţiilor, a proclamaţiilor, a tratatelor şi a schimbărilor „mesajul de la Betleem" prin care se statorniceşte proslăvirea lui Dumnezeu şi se definesc relaţiile interumane, răsună ca un glas de colindă, ca o mărturisire, ca o destăinuire: adevărat credo profetic şi programatic.

A venit

EL
pentru aceasta
a venit
ca lumea
întinată
să treacă...
să se petreacă dincolo
de nor asfinţit...
veşnicia e de mine
cântă
chemătorul
urmând
Mielului pe pisc-desăvârşire!

Pentru desăvârşire

A venit la ai Săi
pentru
Ca aceştia să
soarbă
din Potir de Lumină...
Şi Cuvântul s-a
făcut
trup. Şi a „lăcuitu"
între
Noi pentru desăvârşire!

DAN BODEA

Mănăstirea Turnu

Se află pe malul stâng al Oltului, la 600 m de staţia CFR Turnu şi la 3 km nord de Mânăstirea Cozia. Este înconjurată de masive muntoase: Cozia spre N-E; la Vest — Muntele Basarab (pe dreapta Oltului); la Sud se află masivul în formă de turn cunoscut sub numele de „Turnul lui Teofil" unde în vechime ar fi fost un turn al oştilor romane şi de unde mânăstirea îşi trage numele — iniţial se numea „Mânăstirea de după Turn"; tot în partea de sud se află poiana Bivolari cu ruinele castrului roman Arutele şi ale termelor romane, iar din apele lacului de acumulare al hidrocentralei de la Turnu se iveşte vârful stâncii „Masa lui Traian"; la aproximativ 1 km spre sud, pe malul drept al Oltului, se află Mânăstirea Cozia Veche.

Începuturile Mânăstirii Turnu sunt consecinţa dezvoltării vieţii monahale de la Cozia. Mulţi călugări cozieni, dornici de a trăi în linişte, post şi rugăciune, s-au retras în zona Turnu unde au viejuit în chilii pe care şi le-au săpat singuri în stânca muntelui şi care pot fi văzute şi astăzi. Dintre aceştia, peste vremuri, au străbătut numele unor Daniil şi Mihail, ale Martei (mama celui dintâi episcop al Argeşului — Iosif) sau schimonahiei Xenia, mama Mitropolitului Varlaam.

În 1676, prin grija Mitropolitului Varlaam al Ţării Româneşti şi cu contribuţia lui jupân Ene Lipţcanul (negustor din Piteşti), a fost ridicată biserica cea mică, de zid, în locul uneia de lemn, în care sihaştrii oficiau serviciul religios şi care se ruinase. Pisania de la intrare ne spune că „s-au înălţat acest sfânt lăcaş întru cinstea şi lauda aducerii în biserică preasfintei şi preaslăvitei stăpânei noastre şi de Dumnezeu Născătoarei Maria, cu nevoinţa şi cu toată cheltuiala părintelui chir Varlaam, Mitropolitul Ţării Româneşti în zilele lui Duca Voievod, iulie 30 văleat 7184" (1676).

Bisericuţa de la Turnu este o copie a Coziei Vechi. Are formă dreptunghiulară, măsurând 9,50 m lungime, 3,60 m lăţime şi 5 m înălţime; grosimea zidului este de 0,80 m. În forma iniţială nu a avut turlă. Aceasta a fost adăugată în 1866 prin grija ieromonahului Agafton (fost călugăr la Cozia şi apoi stareţ la Turnu între anii 1867—1874). Interiorul are împărţirea clasică: pronaos, naos şi un mic altar (1,50 m) în care sfânta masă şi proscomidia sunt aşezate chiar în peretele de la Răsărit. Catapeteasma este din lemn, iar pictura în frescă. Pe locul destinat tabloului votiv sunt zugrăviţi Mitropolitul Varlaam şi Jupân Ene, ţinând amândoi biserica.

Între 1897—1901, prin strădania lui Gherasim Timuş, Episcop al Argeşului (1894—1901), care-şi fixase aici locuinţa de vară, s-au construit un nou corp de clădiri şi biserica mare cu hramul „Schimbarea la Faţă". Arhitectul şi pictorul noii biserici a fost polonezul Anton Lapinschi. Clădirea era de formă pătrată, având la parter chilii şi trapeza, iar la etaj biserica, cu o turlă mare în mijloc şi câte o turlă mai mică în cele patru colţuri. Pictura a fost executată pe pânze detaşate, aplicate ulterior pe perete. A fost sfinţită la 6 august 1901 în prezenţa lui Gherasim Timuş. Actualmente această clădire a fost refăcută, construindu-se la parter biserica ce păstrează pe coloanele din interior pânzele cu pictura originală. Se observă că nici această nouă clădire nu respectă stilul tradiţional.

În ziua de 8 februarie 1932 un incendiu distruge mânăstirea. Au scăpat de foc doar casa lui Gherasim Timuş şi chiliile de peste vale.

După ce, prin contribuţii benevole de la credincioşi din toată ţara s-au strâns fondurile necesare, în 1933 au început lucrările de refacere a mânăstirii. S-a tăiat stânca pentru lărgirea curţii, s-au construit noi chilii, s-au refăcut bucătăria şi trapeza. Bisericii mici i s-a tăiat o uşă în zidul de la altar, au fost refăcute tocurile ferestrelor (din piatră sculptată), uşile de la intrare, catapeteasma şi stranele sculptate în 1935 de C. Babic. S-a executat o nouă pictură de către D. Belizarie.

În 1934, pe vechile temelii, au fost zidite biserica mare, clopotniţa şi corpul de chilii, lucrările fiind terminate la 21 noiembrie 1935 când s-a târnosit biserica de către Episcopul Nichita Duma al Argeşului şi stareţul Calist Barbu.

Opera Episcopului Nichita a fost continuată de urmaşul său, Grigore Leu. Din iniţiativa acestuia şi sub supravegherea Arhimandritului Grigore Uricescu (stareţ), între 1938—1943 au fost construite chiliile cu etaj din curtea mânăstirii şi a fost mutată aici Şcoala de cântăreţi bisericeşti de la Argeş, care a funcţionat până în 1949.

Apărut ca urmare a dezvoltării vieţii monastice de la Cozia, schitul Turnu a fost închinat acestei mânăstiri, el devenind independent după secularizarea averilor mânăstireşti.

Astăzi, la 320 de ani de la înfiinţare, Mânăstirea Turnu se prezintă ca un puternic centru de spiritualitate românească, având o strălucire aparte în bogata salbă de monumente istorice şi bisericeşti ale Vâlcii.

Dr. George Mămularu

„Iar dacă s-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând:

Unde este regele Iudeilor, cel ce s-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui şi am venit să ne închinăm Lui.

Şi auzind, regele Irod s-a tulburat şi tot Ierusalimul împreună cu el.

Şi adunând pe toţi arhiereii şi cărturarii poporului, căuta să afle de la ei: Unde este să se nască Hristos?

Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeii, că aşa este scris de proorocul:

«Şi tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu eşti nicidecum cel mai mic dintre căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieşi Conducătorul care va paşte pe poporul meu Israel».

Atunci Irod chemând în ascuns pe magi, a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua.

Şi trimiţându-i la Betleem, le-a zis: Mergeţi şi cercetaţi cu de-amănuntul despre Prunc şi, dacă îl veţi afla, vestiţi-mi şi mie, ca, venind şi eu, să mă închin Lui.

Iar ei, ascultând pe rege, au plecat şi iată steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit şi a stat deasupra, unde era Pruncul.

Şi văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte.

Şi intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, şi căzând la pământ, s-au închinat Lui; şi deschizând vistieriile lor, i-au adus Lui daruri: aur, tămâie şi smirnă.

Iar luând înştiinţare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în ţara lor".

(Matei 2, 1—12)

Unirea de la Alba - Iulia

(PECETEA HRISOAVELOR)

Unită Țara-n cuget și simțire,
Unită-n armonie și avânt
Și sub a limbii largă despletire,
Unită cu-adevărul de ne-nfrânt.

Unită cu lumina care bate
Pe frunți înzăpezite de Carpați
Și din vecia-i nimeni n-o va scoate,
Că prin Unirea-i, dușman, nu răzbați.

Cu-al cronicilor duh este unită,
Unită e cu sângele martir.
Își țese steaua ei, nebiruită,
Și-o-nvăluie-n văpăi de trandafir.

Torentele de energii unite,
O-nalță pe noi trepte de destin,
De cel din zilele prea vlăguite,
Aminte să ne-aducem mai puțin.

Hrisoavele cu-a lor pecete rară,
Împrumutând tărie-n legământ,
Unite sunt cu dragostea de țară
Și stirpea necălcatului cuvânt.

Unită cu a mării legănare
Și cu talazul holdelor în mai,
Unită cu UNIREA EI CEA MARE,
Cu inima pe care-n dar i-o dai!

OCTAV SARGEȚIU

Sfântul DANIIL SIHASTRUL

— 500 ani de la moarte —

Creștinismul nu-l putem concepe și fără un nucleu de asceți (monahi), care privind la Iisus Hristos Mântuitorul lumii, perfecțiunea Însăși, ce cu deșertare străină a luat chip omenesc, făcându-Se ascultător până la moarte, (Filipeni II, 7—8) trăind în sărăcie, (Luca IX, 58) și într-o desăvârșită morală, (Matei V, 48) și-au asumat sarcina de a fi imitatorii voluntari ai Domnului, premergători ai monahismului, a cărui organizare așa cum o cunoaștem astăzi, s-a cristalizat în sec. IV și V.

Nu putem crede că monahismul, așa de răspândit și de înfloritor în toată lumea creștină, tocmai în țara noastră, să nu fi fost părtași chiar de la început, când după romani și greci, suntem al treilea popor creștinat din Europa.

Teza veche a istoriografiei monahismului românesc, potrivit căreia, Sfântul Nicodim (26 decembrie) ctitorul Mânăstirii Vodița și Tismana din timpul lui Vladislav I (Vlaicu Vodă 1364—1377) a fost întemeietorul vieții călugărești în țara noastră, trebuie înțeleasă doar în sensul că el a fost un priceput organizator și îndrumător al ei, după izvodul și modelul bizantin athonit, de unde a venit, potrivit suflului duhovnicesc de isihasm, deoarece începuturile vieții monastice de la noi, se află încă din sec. al IV-lea. Căci Sfântul Vasile cel Mare (329—379) menționează pe vremea sa, existența călugărilor „sciți și audieni".

Pe întreg cuprinsul patriei noastre, de la Vodița la Perii Maramureșului; de la Mare în centrul și Nordul Moldovei, liniștea și frumusețea locurilor oferite cu dăruire de peisajul țării noastre, fac ca numărul așezărilor sihăstrești și monahale să fie impresionant.

În sec. XV—XVII, codrii din Munții Carpați „fosneau" de sihaștri, a căror viață de rugăciune și muncă a cunoscut o înflorire fără egal în Moldova. (Patericul românesc pag. 130). Cu toată silința lor de a rămâne anonimi, asemenea luminei ce nu se poate ascunde sub obroc, ci trebuie să lumineze celor din jur, (Matei V,16) tot așa și viața lor morală, vorba plină de bunătate și înțelepciune duhovnicească, semnele minunate de vindecări trupești și sufletești se resfrângeau în masa credincioșilor.

O făclie luminoasă a monahismului autohton, dintre numeroșii sihaștri, care s-au nevoit pe pământul patriei noastre, este Sfântul Daniil Sihastru, ales de Dumnezeu din sânul maicii sale, pentru viața îngerească a pustnicilor și din copilărie purtător de Hristos.

Prin continuă exersare a voturilor monahale la maximum, a devenit unul dintre cei mai mari pustnici, pe care l-a odrăslit pământul Moldovei, mare dascăl al pustiei, povățuitor al monahilor, iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus și un renumit duhovnic.

Din lectura celor care au studiat viața, faptele și minunile Sfântului, rezultă că marele sihastru s-a născut la începutul sec. XV, într-o familie de oameni săraci ce lucrau pe moșia Mă-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon

CIOBACĂ TEOFILACT
Mânăstirea Putna

Hristos pe pământ, înălțați-vă!

Privind cu ochiul acestei vremi, nu se poate spune că Irod nu era un om modern în atitudini. Foarte hotărât, el uzează de orice mijloace pentru a-și atinge scopul, astfel încât, atunci când este cazul, nu ezită să declanșeze un adevărat măcel (o crimă împotriva umanității am spune astăzi) căreia îi cad victimă miile de prunci din Betleem.

Această crimă finală lămurește destul de bine și motivele pentru care s-a tulburat, când a aflat de la magi despre nașterea regelui Iudeilor, de ce a adunat cărturarii și arhiereii să cerceteze *unde* urma să se nască acesta și de ce a chemat în ascuns pe magi pentru a afla de la ei lămurit *în ce vreme* s-a arătat steaua, arătându-se interesat (în mod mincinos și prefăcut) de rezultatul cercetării lor cu de-amănuntul, pentru ca să vină (chipurile) să i se închine și el Celui născut. Toate la un loc par să indice faptul că Irod urmărea doar să nu-și piardă privilegiile puterii. Cât timp avea controlul asupra informațiilor referitoare la Prunc, probabil putea spera la vreun „aranjament"; în clipa în care a aflat că a fost amăgit de magi, singura soluție i s-o fi părut represiunea oarbă, care a fost cu atât mai extinsă, cu cât erau mai sărace indiciile pe care le deținea.

Modernitatea lui Irod nu rezidă doar în cele relatate și care se pot amesteca fără probleme printre multe alte știri și „dezvăluiri" de fapte și „dedesubturi" care abundă în presă și canalele de televiziune sau de radio actuale. Personajul Irod (sau „personalitatea" Irod, ca să respectăm sinonimia contemporană ce se impune adesea între „personalitate" și uneori jalnicul „personaj"), demn de a sta pe orice primă pagină de ziar, este modern mai ales prin echivocul atitudinii sale vis-a-vis de posibila origine divină a evenimentelor excepționale la care era martor.

E greu de spus cât va fi crezut (sau mai degrabă cât *nu* va fi crezut) Irod în Dumnezeu, dar, în mod cert, știa să se folosească de specialiștii vremii în „domeniile divine" — magi, cărturari și arhierei — și de cunoștințele (cele ale cărturarilor și ale arhiereilor) sau cercetările și descoperirile lor (cele ale magilor) pentru a-și atinge scopurile sale foarte *lumești*. Altfel spus, el folosește toate cele descoperite de Dumnezeu oamenilor doar ca niște simple „unelte" ale unui pragmatic („realist") *self made man*, adică ale unui om ce vrea să-și fie singur (atât de singur!) stăpân (oare?) pe soarta sa.

Sfânta Scriptură (Mt 2) a păstrat consemnat peste milenii eșecul său — pruncul Iisus a supraviețuit *planing*-ului violent contra pruncilor al puterii de atunci — la fel cum istoria de mai târziu a Bisericii a constituit o dovadă a eșecului tuturor imitatorilor lui Irod, al celor care s-au ridicat, fie violent, pe față, împotriva lui Dumnezeu, fie în ascuns, încercând să sape ca niște furi la temeliile învățăturii revelate.

„Modernitatea" lui Irod cel de acum două mii de ani mai demonstrează însă și cât de puțin „modernă", cât de puțin *nouă* cu adevărat și cât de *învechită* în privința celor rele este de fapt lumea ce se bate cu pumnul în piept în numele modernității, al „progresului" și al „noutății" care se trece, se ofilește de la o zi la alta.

Dar, dacă stingem toată zumzăiala mecanică și electrică a civilizației moderne și uităm pentru o clipă amăgirile (și chiar dezamăgirile) de tot felul ale acesteia, împreună cu copiii încă analfabeți și cu bătrânii depășiți de „evenimente", în pustietatea moartă și întunecată a lumii putem vedea cum Cel ce este noutatea cea netrecătoare, veșnică, *Hristos, Împăratul a toate și viața lumii, se naște.*

Pr. lect.

GRĂJDIAN VASILE

Viața morală a primilor creștini în lumina Actelor martirice

Din epoca persecutării Bisericii de către împărații romani, în primele patru veacuri ale erei creștine, ne-au rămas „Actele martirice", dovezi ale curajului mărturisirii credinței în Mântuitorul Iisus Hristos de către creștinii acelor vremuri, care au pus mai presus decât propria lor viață credința în Dumnezeu. Creștinii de atunci au împlinit cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor și Eu voi mărturisi pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri" (Matei 10, 32).

Actele martirice redau suferințele, torturile și toate umilințele la care au fost supuși creștinii până ce s-au încununat cu cununa cea nevestejită a măririi. O parte dintre acestea sunt actele juridice oficiale sau procesele verbale de la judecata martirilor, pe care creștinii le obțineau (în copie) de la tribunalele romane. Ele cuprind procedura de judecată, interogatoriul și condamnarea martirilor. Alte acte cuprind relatările creștinilor care au fost martori oculari la procese precum și la execuții. În unele acte martirii au scris ei înșiși despre pătimirea lor până aproape de moarte, cum a fost cazul sfintei Perpetua. Actele martirice pe lângă valoarea lor istorică deosebită au și o mare valoare morală. Valoarea lor morală este evidențiată de tăria credinței și de atitudinea curajoasă a martirilor în fața morții. Aceștia împlinind cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos au renunțat la toate lucrurile lumești, la părinți, frați, surori, fii, fiice, case, averi, etc., arătându-și nemărginita lor dragoste față de Mântuitorul Iisus Hristos. Actele martirice au ca scop zidirea morală a credincioșilor fiind ziditoare de suflet, arătându-ne modul de a ne conduce în această viață după poruncile Mântuitorului. Iată de ce considerăm utilă o prezentare sumară a vieții morale a primilor creștini în lumina actelor martirice. Acest lucru se impune cu atât mai mult cu cât una din acuzațiile grave aduse creștinilor în perioada persecuțiilor se referea tocmai la viața lor morală. Prejudecățile și ura păgânilor se manifestau în invectivele lor la adresa vieții morale a creștinilor. Aceștia erau acuzați adesea de imoralitate. Pe seama creștinilor erau puse tot felul de zvonuri cum că ucid copii la cultul lor și se hrănesc cu sângele și carnea lor, că se dedau la desfrâu, comit chiar incesturi și crime secrete și că săvârșesc alte fapte rele. Toate aceste calomnii erau răspândite cu scopul de a-i compromite pe creștini în fața societății și a-i considera inutili și periculoși pentru societate, conspiratori, trădători, răufăcători, dușmani publici, periculoși din punct de vedere al ordinei morale și de stat. Realitatea era însă cu totul alta și ne transpare cu limpezime din actele martirice.

Frumusețea morală a martirilor se desprinde în primul rând din atitudinea pe care au avut-o în fața morții. Aceștia au suferit cu răbdare chinurile la care au fost supuși și au primit cu bucurie moartea pentru credința lor în Hristos. Astfel Sfântul Policarp în fața proconsulului care căuta să-l convingă să se lepede de Hristos răspunde: „De optzeci și șase de ani Îi slujesc și nici un rău nu mi-a făcut. Cum pot să blestem pe Împăratul meu, Cel ce m-a mântuit?"[1] Creștinii de la Lyon au răbdat cu bărbăție strigăte, răni, târâri pe jos, jafuri, aruncări cu pietre, închisori, fiind alungați din băi și din piețe și din orice loc. Cu toate acestea însă bucuria muceniciei, nădejdea celor făgăduite, dragostea lor de Hristos și Duhul Tatălui îi ușurau în chinuri, încât mergeau la moarte veseli, fețele lor fiind pline de slavă și de multă bucurie. De aceeași tărie sufletească a dat dovadă și Sfântul Ciprian episcopul Cartaginei care după ce s-a închinat Domnului s-a dezbrăcat de haina dalmată și și-a așteptat cu mult curaj călăul. Sfinții Carp și Papil au refuzat să jertfească idolilor fiind puși la grele chinuri dovedind o răbdare mai presus de închipuire, după care au fost pironiți pe stâlp și arși de vii.

Una dintre cele mai frumoase și luminoase figuri din perioada persecuțiilor Bisericii este Sfânta Perpetua care pe tot parcursul martiriului ei a fost stăpânită de o credință puternică în Mântuitorul Iisus Hristos, în sufletul ei dându-se o puternică luptă între dorința ei de a deveni martiră și dragostea de mamă pentru copilul ei. Pătimirile ei au fost istorisite de ea însăși până în ziua martiriului ei și emoționează până azi generații întregi de credincioși fiind unul din cele mai frumoase și prețioase acte martirice.

Profilul moral al primilor creștini este evidențiat foarte bine și de Martiriul Sfântului Apollonius. Demnă de toată admirația este replica pe care Apollonius o dă proconsulului Perenis când acesta l-a întrebat dacă moare din plăcere: „Trăiesc într-adevăr cu plăcere netemându-mă de moarte din dragoste de viață".[2] Tot din martiriul Sfântului Apollonius desprindem virtuțile morale cu care căutau să-și împodobească viața creștinii de atunci. Sfântul Apollonius mărturisește că: „El (Iisus Hristos) ne-a învățat să ne reținem mânia, să ne înfrânăm pofta, să ne săpânim plăcerile, să alungăm tristețea, să fim prietenoși, să facem să sporească iubirea, să îndepărtăm lauda deșartă, să nu căutăm răzbunarea față de cei ce ne fac nedreptăți, să disprețuim osândirea la moarte dată prin judecată, nu pentru nedreptatea făcută, ci pentru a suferi fiind nedreptățiți; pe lângă aceasta (ne-a învățat) să ne supunem legii date de El, să cinstim pe împărat; să adorăm numai pe Dumnezeul Cel nemuritor, să credem că sufletul este nemuritor, să fim convinși că există o judecată după moarte, să sperăm în răsplătirea ostenelilor virtuții după înviere, care va fi dată de Dumnezeu celor ce au viețuit cu evlavie".[3]

Din Actele martirice desprindem și chipul evlaviosului preot Pioniu care era un bărbat cult, bun cunoscător al Vechiului și Noului Testament. Din textul actului cunoaștem sentimentele și atitudinea păgânilor din timpul Sfântului Policarp. Autoritățile romane și populația păgână doreau acum reîntoarcerea preotului Pioniu și a celorlalți martiri la credința greco-romană, decât osândirea lor la moarte. Mulți păgâni îl rugau zicând: „Crede nouă Pioniu, că noi te iubim și pentru multe ești vrednic să trăiești, mai ales pentru curăția și bunătatea ta".[4] Vedem de aici că păgânii înșiși recunosc un puternic ferment de viață morală în rândul creștinilor. Curăția și bunătatea preotului Pioniu erau evidente și pentru păgâni. Preotul Pioniu nu s-a lăsat convins nici de rugămințile păgânilor nici de îndemnul proconsulului ci și-a încununat viața lui cea nepătată și plină de virtuți cu cununa muceniciei mergând pe poarta cea strâmtă la lumina cea puternică și mare.

Pentru credința sa în Hristos a suferit martiriul și Sfântul Irineu, tânărul episcop de Sirmium. El a refuzat să tămâieze statuile împăraților Dioclețian și Galeriu și să jertfească zeilor. De aceea a fost supus la grele chinuri și torturi de către guvernatorul Probus, așteptându-se apostazia lui. Văzându-i chinurile atât părinții cât și soția cu copiii încercau să-l înduplece să jertfească zeilor. Sfântul Irineu nu s-a lăsat biruit de rugămințile lor zicând: „Este o învățătură a Domnului meu Iisus Hristos care spune: cel ce iubește pe tată și pe mamă, ori pe soție sau pe fii sau pe frați mai mult decât

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Ion Alexandru Mizgan

1 **Acte martirice.** Studiu introductiv, traducere, note și comentarii de Pr. prof. Ioan Rămureanu, București, 1982, p. 30.
2 **Ibidem**, p. 97.
3 **Ibidem.**
4 **Ibidem**, p. 142.

Ne vin în casă iar colindătorii

De dincolo de pragurile iernii
Vin aripi de copii să-nalțe zorii,
Cu gânduri calde și urări aprinse,
Ne vin în casă iar colindătorii.

Ei par icoane rupte din altare
Ce merg din casă-n casă să vestească
Adevărata datină creștină
Pe-ndurerata vatră românească.

Ei vin să ne aducă glas de îngeri,
Să ne ureze an bogat și pace,
Ei vin să umple azi cu bucurie
Și rotunjimea meselor sărace.

Vin glasuri din adâncuri de legendă,
Cu iarna purității lumii toată,
Ne vin în casă iar colindătorii
Primiți-i dar cu inima curată!

GHEORGHE ȘORA

Viața morală a primilor creștini în lumina Actelor martirice

(Urmare din pag. a 3-a)

e Mine nu este vrednic de Mine. Copiii mei au același Dumnezeu e care-l am și eu care poate să-i mântuie".[5]

La fel și ceilalți martiri a căror pătimire ni s-a păstrat în actele martrice precum Pr. Montanus și soția sa Maxima, Dasius, Sava otul, Euplus, Alexandru romanul, Sfinții 40 de mucenici din Sebastia etc., s-au remarcat prin aceeași viețuire neprihănită punând redința în Dumnezeu și trăirea după poruncile Lui mai presus decât propria lor viață.

Viața morală a primilor creștini este reflectată în actele martice și în cuvintele de apărare rostite de creștini împotriva falselor cuzații puse pe seama lor. Astfel fericita Blandina mărturisește: Sunt creștină și nimic rău nu se săvârșește de noi".[6] La acuza care i se aducea creștinilor că ar ucide copii și i-ar mânca în cadrul cultului o femeie cu numele Vivliada a răspuns: „Cum ar mânca astfel de oameni copii, ei cărora nu le este îngăduit să mănânce nici sânge de animal necuvântător?"[7] Martirul Atalus când a fost pus pe scaunul de fier înroșit și a început să se răspândească miros de carne friptă a zis către mulțime: „Iată ce înseamnă să mănânci oameni, ceea ce faceți voi. Noi nici nu mâncăm oameni și nici nu facem ceva rău".[8]

Desăvârșirea la care au ajuns martirii reiese și din rugăciunile de mulțumire adresate lui Dumnezeu pentru faptul că au fost învredniciți să pătimească pentru El. Sfântul Carp se ruga astfel: „Binecuvântat ești Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, că m-ai învrednicit și pe mine de această părticică (a patimilor Tale)".[9] Diaconul Euplus se ruga mereu: „Mulțumesc lui Hristos Dumnezeu".[10]

La aceste minunate pilde de viețuire creștinească constatăm în Actele martirice că existau și unii creștini care nu și-au înțeles pe deplin noua lor viață în care au intrat prin primirea Tainei Sfântului Botez. În fața amenințărilor autorităților romane și a torturilor la care au fost supuși, unii au cedat lepădându-se de Hristos cum a fost cazul unor creștini de la Lyon sau a episcopului Euctimon în timpul împăratului Deciu.[11] De asemenea din Martiriul soldatului Dasius vedem că unii creștini duceau o viață nedemnă de noua lor calitate de creștini: „Căci în ziua calendelor lui ianuarie, oamenii șuratici urmând obiceiul păgânilor, deși se numesc creștini, merg a pompă măreață, schimbându-și firea lor și se îmbracă în chipul înfățișarea diavolului. Îmbrăcați în piei de capră, schimbându-și înfățișarea, ei leapădă chipul cel bun în care s-au renăscut din Taina Botezului) și reiau chipul cel rău în care s-au născut. fel, ei care au mărturisit la Botez că se leapădă de diavolul și de năgirile lui, se întorc iarăși la el prin faptele cele rele și rușinose.[12] Asemenea cazuri au fost însă cu totul izolate și nu umcu nimic chipul și frumusețea duhovnicească a martirilor. Ascând viața morală a creștinilor este asaltată de tot felul de spite, pilda vieții lor rămâne un imbold de a le urma credința și viața.

5 **Ibidem**, p. 220.
6 **Ibidem**, p. 64.
7 **Ibidem**, p. 65.
8 **Ibidem**, p. 69.
9 **Ibidem**, p. 168.
10 **Ibidem**, p. 238.
11 **Ibidem**, p. 149.
12 **Ibidem**, p. 249.

Sf. DANIIL SIHASTRU

(Urmare din pag. a 3-a)

năstirii Bogdana din Rădăuți, ctitoria lui Bogdan Vodă (1359—1365). Din Sfântul Botez s-a numit Dumitru. La vârsta de 10 ani a intrat în obștea din Rădăuți ca novice. După 6 ani de ascultare și învățătură temeinică, a fost tuns monah, primind numele de David. Dorul de pustie era prea puternic să-l mai țină în târgul din Rădăuți și cu binecuvântarea egumenului, se retrage la Schitul Sântul Laurențiu din comuna Vicovu de Sus ca ucenic al Sfântului Ierarh Leontie de Rădăuți. Dar nici aici nu va sta mult și se va retrage pe cursul pâ âului Veteul din Putna într-o chilie din piatră, care se vede și astăzi.

După sfințirea Mânăstirii Putna, 147[illegible], se retrage la Voronet sub stânca Șoimului, unde îl va primi pe Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, pentru sfat și binecuvântare. Ajuns la vârsta de 80 ani, va scobori la Mână tirea Voronet, unde va conduce destinele ei, până și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Dumnezeu în anul 1496 (Patericul românesc, pag. 132 și 137), luna decembrie, ziua 14.

Pentru vrednicia cu care s-a distins în viața sa, ca povățuitor pe calea mântuirii altora și exemplul nevoințelor sale pentru numeroșii săi ucenici și fii duhovnicești, de la cel mai umil credincios și până la voievod, a fost înmormântat în pridvorul bisericii Mânăstirii Voronet. Tradiția spune că a luat parte și Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, la înmormântarea dis'insului părinte duhovnicesc și a poruncit să se pună o lespede din piatră pe mormântul său cu inscripția: „Acest mormânt este al părintelui nostru David, ca schimnic Daniil". Simplitatea și anonimatul în care a strălucit în viața aceasta, nu a îngăduit mai multe date.

Venerabilul cuvios este zugrăvit cu aureolă în 1547 pe peretele de Sud al biser'cii Mânăstirii Voronet, în stânga ușii de la intrare, ca un om bătrân, cu barbă lungă și albă, în veșminte de sihastru, în mâna stângă are un toiag, iar în cea dreaptă ține un sul de pergament cu o inscripție slavonă: „Veniți fraților de mă ascultați. Învățavă-voi frica Domnului, cine este omul..."

În ședința din 20—21 iunie 1992, Sfântul Sinod al Biseric i Ortodoxe Române a canonizat, tr când și oficial în rândul Sfinților, pe marele sihastru moldav, ceea ce po orul nostru îl considera încă din viața sa, aprinzând lumânări și rugându-se cu multă evlavie și cinstea cuvenită la mormântul său, până astăzi. S-a rânduit ca zi de pomenire data de 18 decembrie. S-a compus slujbă după tipicul bisericesc, canoane, acatist și rugăc uni.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Daniil Sihastru, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi.

Iisus, copilule ceresc

Eram copil când pentru prima oară
Am auzit, Iisus, de Tine
Și de aș trăi chiar zece vieți,
Eu n-o să pot uita
Acea unică seară.

Când mama deschizând o carte veche
A început din ea să ne citească
Povestea unui Prunc venit din lumea cea cerească,
Cu ochi senini, fața bălaie,
Născut în peșteră pe paie.

Eu stam cu mâinile împreunate
În semn de rugăciune,
Simțeam c-asist la o minune
Și mă-ntrebam:
— „Cum poate-n lume să încapă
Atâta nedreptate?

Cum un Copil așa de mic și scump ca Tine
Să doarmă-n iesle lângă vite
Când sunt atâtea case încălzite;
Să fie oare toate camerele-n noaptea asta pline?"

Am tresărit când mama ne spunea de îngerași,
Mi se părea că îi aud cântând afară
Și am sărit din pat
Să-i văd... dar prea târziu căci au zburat,
Iar eu m-am reîntors la mama
Cu leneși pași.

Târziu, am adormit... și Te-am visat, Iisuse,
mic ca mine,
Tu rătăceai în noapte printre fulgii mari de nea,
Eu Ți-am deschis odaia mea
Și Te-am poftit să intri să Te-așezi la masă,
Spunându-Ți că e loc destul și pâine pentru Tine
La noi în casă.

Tu mi-ai zâmbit atât de dulce-n prag
Și mi-ai răspuns că nu vrei patul,
Nici masa, nici odaia mea,
Ci, dac-aș vrea să nu mai fii pribeag,
Să-Ți dau, Iisuse, inima.

Eu n-am știut atunci ce vrei să spui
Și mă sileam ca să-nțeleg
Cum ai putea să-ncapi, în ea întreg?
Iar visu-acesta nu l-am spus, Iisuse, nimănui.

Azi, Pruncule, eu Te-nțeleg prea bine,
Dar inima îmi e prădată
De tot ce-avea frumos, odată
Și demnă nu mai e de Tine.

Dar intră-n camerele-i reci
Și umple-le de-a Ta lumină,
Uitării dând trecuta-i vină,
În ea rămâi, Iisus, pe veci.

ȘTEFAN IOAN
Student teolog anul II,
Facultatea de Teologie Alba Iulia

„Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici..." (Mt. 18, 6)

Sfârșitul de secol și de mileniu de care ne apropiem ne confruntă cu fenomene și situații care, fără să fim aplecați spre presimțiri apocaliptice, ne constrâng totuși să ne întrebăm dacă nu cumva suntem foarte aproape de sorocul final al judecății.

Există războaie și neînțelegeri în multe părți ale lumii, sunt molime și boli despre care nu s-a auzit până acum vorbindu-se, foametea face ravagii pe întinse zone geografice, dragostea și bunăvoirea între oameni au slăbit, sporind în schimb agresivitatea și crima, imoralitatea se propagă în valuri, îmbrăcând felurite aspecte.

Cu siguranță că și până în vremea noastră au existat în lume multe sminteli și păcate, dar acum toate acestea parcă se manifestă cu o mai mare intensitate.

Nu sunt scutite de atingerea gravă a răului nici ființele cele mai inocente și mai vulnerabile de pe pământ, care sunt copiii. Răul latent al societății cunoaște, în epoca noastră o virulență atât de mare încât a ajuns să-i afecteze, în modul cel mai grav și pe copii, lezându-le deopotrivă sănătatea trupească și sufletească. Abuzurile sexuale săvârșite asupra lor au ajuns să genereze neliniște și indignare peste tot în lume. Se vorbește de milioane de copii, din diferite țări, care sunt exploatați sexual, în scopuri comerciale (Vezi „La Documentation Catholique", nr. 2147/3 nov. 1996, p. 924—927). Inși corupți folosesc banul spre a atenta la inocența și sfințenia sufletului copiilor. Se mai adaugă astfel la marea și incurabila suferință pe care le-o generează copiilor, boli nespus de grave, precum sida și întinarea și profanarea lor trupească și sufletească prin patimile și poftele josnice ale adulților.

Reacțiile de compasiune față de făpturile nevinovate și lipsite de apărare și de condamnare a agresorilor lor corupți, care apar peste tot în lume, dau speranța că în adâncurile ființei umane se află înrădăcinat totuși, sentimentul firesc și profund uman și creștin al responsabilității.

Copiii nu trebuie și nu pot fi manipulați, ci trebuie să fie ocrotiți și respectați. Potrivit revelației biblice ei sunt darul lui Dumnezeu pentru familie. Mântuitorul i-a înconjurat cu negrăita Sa iubire dumnezeiască și i-a oferit ca model de urmat, pentru puritatea lor sufletească.

Scriind aceste rânduri n-am voit doar să fim în ton cu cei care prin presă au luat atitudine față de acest păcat, ci să ne exprimăm tristețea, că și aproape de noi, în orașele noastre, se petrec astfel de orori, când copiii, mai ales cei abandonați, așa numiții copii ai străzii, au ajuns să fie marfă de tranzacție pentru inși declasați moral. Mafia și-a întins și la noi tentacolele și în acest domeniu al vârstei purității și naivității.

Schimbarea pe care o așteptăm să se producă în societatea românească este necesar să se facă resimțită cât mai urgent posibil și cu prioritate pe plan moral, în viața oamenilor, a familiilor noastre, în acele zone ale existenței umane, în care răul poate provoca distorsiuni ireparabile.

Copilul, care prin slăbiciunea vârstei sale, pretinde protecția adulților, atunci când i se oferă în schimb opresiunea, îmbracă chipul Mielului nevinovat care „spre junghiere s-a adus". El nu rezistă cruzimii și agresivității. Este făptură firavă și neajutorată. Trebuie ocrotit și educat.

Praznicul Crăciunului să constituie prilej de a reflecta mai mult la responsabilitățile noastre individuale și instituționale și mai ales de a și întreprinde măsuri pentru îndreptarea unor stări de lucruri, care îi privesc pe copii, și care sunt mai mult decât urgente.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Portretul lui Mircea cel Bătrân de la Cozia

MOTTO:
„Este el, cum îl arată sabia lui și armura, Cavaler de ai credinței..."
Grigore Alexandrescu

În decursul celor 32 de ani ai domniei sale (23 septembrie 1386 — 31 ianuarie 1418), Mircea cel Bătrân s-a impus ca o personalitate marcantă a istoriei poporului nostru, numeroasele sale înfăptuiri în plan politic, economic, social și, nu în ultimul rând, cultural, fiind chezășia păstrării, peste veacuri, a amintirii sale.

Numele, chipul și faptele domnitorului răzbat până la noi din legende, hrisoave, cronici și „icoane".

În ceea ce privește chipul zugrăvit al voievodului, el apare într-o serie de biserici, ctitorii ale sale sau ale urmașilor săi (direcți sau indirecți). Amintim în acest sens imag nile păstrate în biserica mare, în biserica bolniței și în paraclisul de miază-noapte (al lui Ioan de Hurez) din complexul mânăstiresc de la Cozia, în biserica Mânăstirii Cotmeana, în biserica Mânăstirii Brădet și în biserica lui Neagoe Basarab de la Curtea de Argeș.

La Cozia, în naosul bisericii mari, pe jumătatea sudică a peretelui vestic, se află tabloul votiv, zugrăvit în forma inițială între 1300—1391 (odată cu pictarea întregii biserici) și refăcut (așa cum se vede astăzi) de Pr da Zugravul și fiii săi Ianache, Sima și M hai, între 1704—1705, când Mânăstirea Cozia a fost supusă unui amplu proces de restaurare din inițiativa Brâncovenilor și Cantacuzinilor. Pictura a fost curățată și restaurată între 1983—1986, redobândindu-și astfel strălucirea și prospețimea de odinioară.

Pe un fond albastru închis presărat cu numeroase stele, reprezentând bolta înstelată, sunt zugrăvite chipurile lui Mircea cel Bătrân și fiului său Mihail care o eră b serica Sfintei Fecioare Maria.

De statură mijlocie, voievodul are un chip blând, cu trăsături fine, cu ochi mari, albaștri, cu privire pă r nzătoare, împodobit cu mustăți lăsate în jos și de o barbă ce pare să semene cu a lui Iisus; părul, castaniu, este lăsat să cadă în plete. Pe cap poartă o coroană princiară, înaltă, cu trei ramuri ascuțite, împodobite cu fleuroni de crin și pietre prețioase; coroana este neîncisă, element care, potrivit tradiției b zantine, arată că purtătorul este un stăpânitor neatârnat, dar care nu are demnitatea de împărat.

Trupul domnitorului este învești mântat într-o tunică strânsă pe talie („surcotă" sau „pourpoint") și mulată pe trup, astfel încât marginea inferioară, tiv tă cu fir de aur, ajunge la jumătatea coapselor; pe fondul roșu închis al surcotei se văd „cercurele negre împes rite cu albastru" (N. Iorga); ea are mâneci colante încheiate cu năsturași; la jumătatea brațului, precum și la încheietura mâinii, benzi de fir aurit brodează galoane bizantine, așanumite „clavi aurei".

Mâinile, fine, cu degete prelungi, susțin chivotul bisericii (văzută din profil), mâna dreaptă fiind ușor arcuită, parcă într-un gest de gingașă mângâiere a unui obiect de mare preț.

Șoldurile sunt înc nse cu o centură cavalerească, închisă la mijloc cu o pafta împodobită cu pietre scumpe, la dreapta căreia este agățată spada.

Costumul este întregit de niște pantaloni strâmți, „chaussé" — e, de modă occidentală. Pe ambii genunchi este brodată, cu fir aurit, acvila bicefală având ambele capete încoronate și între ele un fleuron de crin. (Acest motiv heraldic poate fi văzut și la ancadramentul exterior al ferestrei care luminează tabloul votiv. În tradiția bizantină dreptul de a purta acest însemn îl avea cel mai înalt demnitar în stat-despotul. Analizând acest amănunt, D. Onciul leagă prezența, la Cozia, a acestei „embleme a despotatului" de stăpânirea, de către Mircea cel Bătrân, a Dobrogei. Profesorul Răzvan Theodorescu susține această idee, argumentând cu paralelismul existent între desfășurarea unor evenimente din viața domnitorului — cucerirea Dobrogei — și evoluția lucrărilor pe șantierul Mânăstirii Cozia, astfel fiind posibilă și j stificată includerea acestui însemn printre elementele decorative).

Peste „surcotă" voievodul are o mantie bizantină, roșie, brodată cu aur, încheiată, pe umărul drept, cu o agrafă.

În picioare Mircea poartă papuci ascuțiți, de fir aurit.

În stânga domnitorului se află fiul său Mihail, care a luptat cu turcii alături de tatăl său, fiindu-i și asociat la domnie. De statură mai mică, având un chip blând, cu trăsături fine, M hail susține cu mâna stângă chi otul bisericii, în timp ce mâna dreaptă este ridicată până aproape de inimă. Pe cap poartă o coroană asemănătoare cu a tatălui său, dar mai puțin înaltă, simbolizând rangul ducal pe care-l avea.

Costumul lui Mihail este asemănător cu al tatălui său, dar se cuvine să semnalăm și câ eva deosebiri: mantia, albastră și tivi ă cu fir aurit, este închisă la gât cu o agrafă; de centura care-i încinge șoldurile nu atârnă spada; pe „chaussé"-e, în dreptul genunchilor, nu apare acvila bicefală.

În partea dreaptă a tabloului votiv, pe un tron împărătesc aurit, este înfățișată Sfânta Fecioară Maria. Îmbrăcată în stra e simple, având mâna dreaptă întinsă către cele două personaje voievodale cărora le dă binecuvântarea, Ea îl ține în brațe pe copilul Iisus, îmbrăcat în alb, al cărui chip este luminat de un zâmbet.

În dreptul fiecărui portret apare câte o inscripție cu caractere slavone care permite identificarea personajului.

Astăzi, la peste șase veacuri de la pictarea sa, tabloul votiv din naosul Coziei, prin elementele sale constitutive, se prezintă ca un valoros document istoric și operă de artă, mărturie a măreției acelor vremi de fapte strălucite".

Dr. GEORGE MĂMULARU

ACATISTUL:
imn de bucurie şi biruinţă

Cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu, Arhiepiscopia Sibiului dă la lumină, pentru folosul preoţilor şi al credincioşilor, o nouă ediţie a Acatistierului.

Cuvântul acatist **vine din limba greacă (akathistos) şi se traduce prin: (a se asculta) stând în picioare. Se pare că cel dintâi** Acatist **a fost închinat Maicii Domnului, în imnografia bizantină. În** Dicţionarul de Teologie Ortodoxă **(Bucureşti, 1981) profesorul preot dr. Ion Bria scrie:** „Acatistul acesta are forma unui poem compus din 24 icoase şi condace, fiecare icos fiind urmat de o litanie alcătuită din 12 stihuri (după descrierea din Apocalipsă, cap. 12) care se încheie cu invocaţia: „Bucură-te Mireasă, pururea fecioară". Imnul acesta are la bază condacele compuse de Roman Melodul (491—560), diacon la Beirut şi apoi la Constantinopol, şi este atribuit patriarhului Sergiu (610—638)". **Până acum toate Acatistele păstrează forma cea mai veche, adică sunt alcătuite din 12 icoase şi 13 condace, unele urmate şi de câteva rugăciuni.**

Astăzi, în tradiţia ortodoxă, există acatiste închinate Mântuitorului, Maicii Domnului, Sfintei Treimi, Bunei Vestiri, Sfintei Cruci şi altor sărbători împărăteşti, dar şi unor sfinţi mari din istoria creştinismului, ca şi unor sfinţi locali.

Acest Acatistier **românesc, era firesc să cuprindă atât acatistele închinate sărbătorilor întregii ortodoxii, cât şi pe cele închinate unor personalităţi ortodoxe româneşti, sfinţi canonizaţi, născuţi pe pământul nostru, sau născuţi în alte locuri, dar veneraţi în chip deosebit de evlavia românească. În această ultimă categorie intră — firesc — mai ales sfinţii ale căror sfinte moaşte se află întregi în ţara noastră.**

Din prima categorie a sfinţilor români, în Acatistierul de faţă se află (în ordine): Acatistul Sfântului Ioan de la Partoş, Acatistul Sfinţilor mărturisitori Visarion şi Sofronie şi al Mucenicului Oprea, Acatistul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Acatistul Sfinţilor Ierarhi Iorest şi Sava şi Acatistul Sfântului Ioan Valahul.

Din a doua categorie, a sfinţilor ale căror moaşte se află în România, dar s-au născut în afara hotarelor noastre şi au pătimit acolo, volumul cuprinde: Acatistul Cuvioasei Maicii noastre Parascheva **(moaştele în catedrala de la Iaşi)** Acatistul Părintelui nostru Dimitrie cel Nou din Basarabi **(moaştele în catedrala patriarhală din Bucureşti),** Acatistul Părintelui nostru Grigorie Decapolitul **(moaştele la mânăstirea Bistriţa din Oltenia),** Acatistul Sfintei Mucenite Filotea **(moaştele în catedrala din Curtea de Argeş),** (Acatistul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava **(moaştele în catedrala din Suceava). Părţi din moaşte de sfinţi se află în multe alte locuri, biserici şi mânăstiri din România.**

Volumul acesta conţine şi Acatistul Sfântului Nicodim cel Sfinţit care, **deşi sârb a ctitorit pe pământ românesc mânăstirile Vodiţa, Tismana, Prislop şi, poate, şi Mânăstirea Neamţu din Moldova.**

E de la sine înţeles că multe acatiste nu au încăput în acest volum. Editorii au încercat să le selecţioneze pe cele tradiţionale şi pe cele mai iubite de evlavioşii credincioşi ortodocşi români. De altfel tradiţia Acatistelor **e prezentă numai în ortodoxie. Poate că, dacă am tipări acum o nouă ediţie, cu aprobările de rigoare am introduce şi Acatistul Sfântului Constantin Brâncoveanu, şi Acatistul Sfântului Gherman din Dacia Pontică, şi** Acatistul Sfântului Dimitrie **(din Basarabi), acesta din urmă importantă operă duhovnicească, teologică şi literară a părintelui Daniil Tudor de la Rarău (scriitorul Sandu Tudor), martir mort în închisoarea de la Aiud. Acest** Acatist **a apărut în două ediţii înainte de stăpânirea comunistă de la noi.**

Tot din opera Părintelui Daniil Tudor ar mai trebui introdus într-un Acatistier **românesc şi** Acatistul Rugului Aprins, **publicat deja la Madrid, în Grecia la Tesalonic, cu o prezentare de P. S. episcop Teofan Sinaitul şi la Sibiu.**

Acatistul Rugului Aprins **este o operă isihastă, cum observă şi unul din membrii grupului** „Rugul Aprins" **de la mânăstirea Antim din Bucureşti, arhim. Roman Braga, editorul versiunii româneşti tipărite la Madrid.**

„Acatistele — **scrie părintele Roman** — sunt forme de poezie imnografică cu teme fixe. **Fiecare Acatist este un poem** cu 24 de cânturi, fiecare cânt dezvoltând o temă din Noul Testament".

Părintele Daniil Tudor a mai scris şi un Acatist al Sfântului Ioan Teologul.

Un Imn Acatist al Născătoarei de Dumnezeu, **în câteva variante, a circulat miltiplicat în România, ilegal, înainte de a capăta forma finală de** Acatist al Rugului Aprins, **despre care am văzut că a fost tipărit mai apoi, pentru prima oară, în străinătate. O formă — poate prima — dactilografiată a acestui** Acatist **se află şi în dosarele rămase de la Părintele Daniil şi păstrate la Mânăstirea Antim din Bucureşti.**

Două Acatiste de mare frumuseţe, a publicat Valeriu Anania (I. P. S arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului): FILE DE ACATIST, **ed. a III-a, (Cluj, 1996), dedicate Sf. Cuv. Ioan Valahul (sec. XVII) şi Sfântului episcop Avva Calinic de la Cernica.** Sunt intitulate „versuri", şi sunt, dar frumuseţea poetică nu le împiedică să fie şi imne liturgice. **Dimpotrivă! Ştiu că acatiste a compus şi părintele Cleopa, vestitul duhovnic de la Mânăstirea Sihăstria.**

Acatistele sunt imne, poeme. Totdeauna, sau aproape întotdeauna, sunt scrise în versuri. Se citesc, dar cel mai adesea se melodiază ca şi psalmii. Ritmul cetaniei creează un ritm spiritual interior care mângâie sufletul. Dacă la început ele se citeau şi se ascultau în picioare, cu timpul, antrenând o evlavie profundă, credincioşii s-au obişnuit să le asculte în genunchi. Uneori şi preoţii cititori în biserică se aşează în genunchi. Tot aşa fac şi credincioşii care le citesc acasă.

Trebuie să remarcăm în chip deosebit acest lucru. Ca şi Psalmii, ca şi întreaga Sfântă Scriptură, Acatistele **se pot citi oriunde:** în biserică şi acasă. **Şi se pot citi de către oricine. Nu sunt slujbe sau rugăciuni rezervate preoţilor. Ele sunt forme de exprimare cultică a laicilor, în Ortodoxie — acatistele mai ales — care lipsesc în celelalte confesiuni creştine. Ba mai mult: ele pot fi „săvârşite" în aceeaşi măsură de bărbaţi, de femei şi de copii. Acest lucru ar fi bine să-l ştie unii protestanţi care ignoră acest aspect „liturgic" din ortodoxie, şi discută mult şi inutil despre o ortodoxie masculinizată şi redusă la celebrări liturgice solemne şi atât. Astfel de păreri au redus în ultima vreme posibilităţile dialogului ecumenic din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor. Dar să sperăm că vor veni şi timpuri mai bune în ecumenism, şi nu prea târziu.**

*

Trebuie să mai remarcăm un lucru. Dacă Psalmii sunt îndeosebi rugăciuni de pocăinţă, lamentaţii, declaraţii dramatice de nemernicie şi păcătoşenie, alternanţe între binecuvântarea Domnului celui mare în toate şi acte de smerenie ale omului mic **întru toate, treceri de la laude adresate lui Dumnezeu cu implorări de iertare.**

Acatistele **sunt imne de bucurie, de exaltare, de fior, de biruinţă totală. Toate acatistele cântă** bucuria **biruinţei duhovniceşti asupra diavolului, asupra păcatului, asupra duşmanilor credinţei. Sfinţii capătă calificative care aproape epuizează puterea de metaforizare a minţii omeneşti.**

Acatistele cântă şi laudă. Ele îndeamnă mereu la bucurie: Bucură-te! **De zeci, de sute de ori:** Bucură-te! **Ele aduc în sufletele adesea necăjite strâmtorate, biruite de griji ale ascultătorilor şi cititorilor, un popas de bucurie. Sunt antrenate cuvintele şi sentimentele care aduc certitudinea biruinţei finale a binelui şi a bucuriei.**

Acatistele sunt în acelaşi timp şi istorie: **Istoria vieţii biruitorilor. Istoria sfinţilor. Istoria modelelor.**

Un Acatist e o istorie. Conţine întotdeauna elementele unei biografii.

Oameni ca noi au biruit. S-au sfinţit. Şi noi am putea. Ei sunt dovada că şi noi am putea. Îndemnul Scripturii e adresat tuturor: Fiţi sfinţi!

Deci sfinţenia e la îndemâna tuturor. Şi chiar când nu ne putem realiza noi, şi cântăm biruinţa altora, a sfinţilor, recunoaştem că şi noi ne-am dori-o. Recunoaştem că o preţuim.

Şi cerem şi pentru noi rugăciunile biruitorilor răului, rugăciunile Sfinţilor.

Toţi sfinţii, rugaţi-vă pentru noi păcătoşii!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

„Fii ai celui Preaînalt"

Cu aceste cuvinte îi desemnează Mântuitorul Iisus Hristos în Evanghelia de la Matei, cap. 5, vers. 46, pe cei care lucrând cu rică şi cu cutremur la mântuirea şi desăvârşirea lor morală dobândesc asemănarea cu Dumnezeu în har şi viaţa cea veşnică.

Noi oamenii suntem creaturi ale lui Dumnezeu, făpturi ale dragostei şi iubirii Sale manifestate pe deplin în fiinţa noastră umană.

Expresia acesteia este arătată în marele dar pe care ni l-a hărăzit încă de la creaţie Părintele Ceresc şi anume acela de a ne fi creat după „chipul Său": Fiinţă cuvântătoare, liberă, cu suflet nemuritor.

Dar în acelaşi timp a pus în noi şi un scop înalt ce urmează a fi realizat de fiecare făptură umană şi anume acela de a ajunge la asemănarea cu El. Adică să putem ajunge printr-o luptă personală şi permanentă, prin folosirea bună a libertăţii cu care El ne-a înzestrat şi prin conlucrarea cu harul divin, la desăvârşire, aşa încât să putem să ne asemănăm cu Dumnezeu Părintele nostru.

După căderea în păcat a protopărinţilor noştri, când omul a pierdut darurile cu care a fost înzestrat de Dumnezeu, omenirea a fost redusă la starea ei iniţială prin întruparea şi jertfa răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

El, Hristos ne-a ridicat din adâncul păcatului, a vindecat firea noastră cea slăbită de păcat, ne-a deschis porţile Împărăţiei Cerurilor **şi în acelaşi timp ne-a chemat pe noi la calea desăvârşirii, făcându-ne** să devenim fii ai lui Dumnezeu.

Ne-a îndemnat pe toţi să devenim „fii ai acelui Preaînalt". Cum oare şi prin ce mijloace tot El — Hristos — ne-a arătat acest lucru.

Drumul către desăvârşirea morală ne este prezentat de către Mântuitorul ca un urcuş. În vârful lui nu poate ajunge nimeni dintr-o dată. Aşa cum păsările învaţă să zboare începând de la mică înălţime, apoi până în înaltul cerului, tot aşa şi desăvârşirea începe de jos şi urcă încet, încet până la culmile cele mai înalte ale ei care este sfinţenia.

Viaţa fiecărui creştin este un urcuş duhovnicesc la care este chemat tot cel însemnat cu numele lui Hristos prin taina Sf. Botez.

Scările acestui urcuş nu sunt altele decât poruncile lui Dumnezeu pe care trebuie să le ţinem cu sfinţenie.

Mântuitorul Hristos ne prezintă trei etape ale acestei scări duhovniceşti.

Prima etapă este: **dreptatea.**

„Precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi la fel" (Matei 7,12).

Cuvinte nemuritoare, regula de aur a Legii celei noi!

În Vechiul Testament această poruncă era expusă negativ (Tobit. 4, 15), în Noul Testament însă Mântuitorul o formulează pozitiv, precum pozitivă trebuie să fie şi poziţia noastră ca şi creştini în viaţa de zi cu zi.

— Vrem ca alţii să ne respecte? Trebuie şi noi să-i respectăm;

— Vrem ca aproapele nostru să nu ne nedreptăţească?

Şi noi trebuie să nu-i nedreptăţim pe alţii!

— Vrem să ne vorbească lumea cu sinceritate, să ne spună mereu adevărul. Acelaşi lucru trebuie să-l facem şi noi.

— Vrem ca alţii să fie de cuvânt în promisiunile pe care ni le fac, cinstiţi şi drepţi? Cinstiţi şi drepţi trebuie să fim şi noi.

A doua treaptă pe care ne-o indică Mântuitorul Hristos în urcuşul nostru spre desăvârşire este **toleranţa şi dragostea.**

Dragostea trebuie să-i cuprindă chiar şi pe vrăjmaşii noştri. Chiar şi pe cei care ne vorbesc de rău, ne nedreptăţesc şi ne asupresc.

„Iubiţi pe vrăjmaşii voştri" (Matei 5, 44).

Aici stă marea virtute a creştinismului, dar şi marea deosebire dintre acesta şi oricare altă religie sau idee filozofică. Creştinul trebuie

să fie un om al dragostei, al dragostei fără hotare şi fără margini. O dragoste care poate ajunge până la jertfa de sine pentru binele şi folosul aproapelui. Dar ca să ajungem aici trebuie să avem o inimă înăduitoare, pentru că fără îngăduinţă, dragoste curată şi adevărată nu există.

Această dragoste n-o avem doar ca şi o „poruncă nouă" (Ioan 13,34) ci o avem întruchipată în persoana divino-umană a lui Hristos cel întrupat, cel care ne-a iubit pe noi dându-se la moarte, „şi încă moarte **pe Cruce" (Fil, 2, 8), vrând ca „toţi oamenii să se mântuiască** (1 Tim. 2,4).

El i-a iubit pe toţi, şi pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, şi dragostea Sa fără de margini a dovedit-o pe Cruce când i-a iertat pe cei care l-au răstignit şi l-au batjocorit.

Şi în sfârşit a treia treaptă în dobândirea desăvârşirii ne-o indică tot Mântuitorul: **mila şi îndurarea.**

„Fiţi deci milostivi, precum şi Tatăl vostru cel din Cer milostiv este".

Dragostea noastră trebuie dovedită în faptele milei trupeşti şi sufleteşti după porunca Mântuitorului. Inima noastră trebuie să fie plină de compasiune şi de spirit de ajutor faţă de toţi cei aflaţi în nevoi şi suferinţe.

„Acel lucru cu care putem să fim egali cu Dumnezeu — învaţă Sf. Ioan Gură de Aur — este mila şi compasiunea, şi continuă: n-a spus Mântuitorul „dacă veţi posti veţi fi asemenea Părintelui vostru", nici n-a spus „dacă vă nevoiţi în feciorie", nici „dacă vă rugaţi veţi fi asemenea Părintelui Ceresc". Dar a spus doar atât: „Fiţi deci milostivi".

Trăim astăzi într-o lume care într-o goană nebună după cele materiale l-a uitat pe Dumnezeu, a uitat de cele spirituale şi se îndreaptă spre un haos sufletesc.

Tehnologia a ajuns la culmi nebănuite, în vreme ce noi oamenii ne-am înrăit mai mult, lipsindu-ne dragostea, credinţa şi compasiunea faţă de aproapele.

Am ajuns în Lună, moral însă am decăzut mult. Iubirea de sine, egoismul, lipsa de credinţă, de sinceritate ne-a omorât orice urmă de dragoste şi de sensibilitate faţă de Dumnezeu şi faţă de oameni.

Ce trebuie să facem deci?

O nouă şi corectă orientare. Să descoperim temelia trainică a unei vieţi spirituale care este Hristos. Să ne înţelegem rostul existenţei noastre pe acest pământ.

Să dovedim mai multă dragoste faţă de toţi oamenii, mai multă căldură sufletească în rugăciune şi mai ales multă credinţă în Dumnezeu.

Făcând aşa vom dobândi viaţă fericită şi îmbelşugată şi aici şi vom moşteni împărăţia Cerurilor şi vom deveni după Cuvântul Mântuitorului **„Fii ai celui Preaînalt" (Matei 5, 46).**

Arhid. VISARION BĂLŢAT

ASTRA — stindard al unirii românilor

Deziderатul unităţii naţionale, al unificării politice, reprezintă principala raţiune de a fi a ASTREI gândită de urzitorii acesteia Ioan Puşcariu, Andrei Şaguna, Timotei Cipariu, George Barit etc., însuşită şi promovată de toţi conducătorii şi exponenţii ei.

Aşa cum Timotei Cipariu, la adunarea de constituire, i-a prescris lapidar rostul cel mai de seamă, de a fi „reazem al naţionalităţii române", ASTRA, şi-a făcut din promovarea idealului naţional o menire de prim ordin, care a călăuzit-o în toate iniţiativele, acţiunile şi realizările sale, ea devenind, cu adevărat, un „centru al unirii românilor".

În condiţiile adâncirii asupririi naţionale ale abuzurilor şi îngrădirilor de tot felul, ASTRA, împlinându-şi menirea de „înaintătoare a culturii poporului român", a constituit, ca şi Academia mai târziu, o ripostă dată dualismului. Şcoală de educaţie naţională ASTRA, reprezentând un veritabil parlament politic al Transilvaniei, cum s-a apreciat cu îndreptăţire, sublinia categoric, la începutul secolului, drept unică alternativă: „e un interes capital să ne unim cu toţii", cerinţă din care Octavian Goga decantează, la 1908, misiunea cea mai acută a epocii: „întărirea noastră în sens naţional".

Produs firesc al evoluţiei istorice — aşa cum îl caracteriza Andrei Bârseanu — „idealul năzuinţelor noastre de un lung şir de ani", moştenit cu pietate, „împotriva tuturor piedicilor firesti sau meşteşugite", este însuşit şi aşezat la temelia tuturor întreprinderilor ASTREI şi ale revistei *Transilvania*, având drept finalitate: *„unitatea culturală şi trezirea conştiinţei româneşti în mase"*. În acest fel, ASTRA şi-a asumat, nu fără numeroase riscuri şi sacrificii, o fundamentală îndatorire misionară: „să semene conştiinţa unităţii noastre naţionale şi culturale", pe care a îndeplinit-o cu un devotament patriotic exemplar.

Toate convingerile, toate străduaniile şi toate împlinirile sale aveau menirea să pregătească şi să apropie realizarea idealului nobil: „cel mai mare bine, ce am fi putut dori: *Unirea politică a neamului nostru*". Situînd la baza imensei sale opere de propăşire naţională acest ideal, precum şi prin consecvenţa slujirii lui, ASTRA a devenit întruchiparea însăşi a ideii de unitate, simbolizarea acestui ideal; ea era „expresiunea unităţii noastre naţionale", după cum o caracteriza I. Puşcariu.

Ţelul unificării politice a călăuzit şi a însufleţit toate preocupările şi întreaga activitate a ASTREI, dominând toate înfăptuirile din domeniul social, cultural şi naţional; sub imperiul lui ele dobândesc o omogenă şi solidă motivaţie şi un elan nebănuit. Subordonate unui singur deal, aşa cum sublinia Al. Ciura, apreciind începutul de secol, toate înfăptuirile însemnau, în final, tot atâţia paşi înainte „spre *cealaltă* unire, care se deslueşea acum tot mai clar în mintile oamenilor", prin care „s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluţie năzuinţelor noastre politice".

Ca şi Academia, ASTRA a fost exponentul şi militantul cel mai de seamă, pe plan cultural şi naţional politic al năzuinţelor poporului român privind realizarea unităţii sale statale.

Prin secţiunile sale, prin lupta tenace pentru unitatea limbii ca premisă şi factor al unificării politice, prin activitatea despărţămintelor şi cercurilor, împreună celelalte iniţiative şi înfăptuiri: cursurile de alfabetizare, conferinţele şi prelegerile poporale, stipendii şi premii, expoziţii şi muzee, încununate de inaugurarea *Muzeului Asociaţiunii*, în 1905; colecţii de cărţi, broşuri, calendare, „Biblioteca poporală" (1891), „Biblioteca tineretului", Şcoala civilă de fete, Biblioteca „Astra" (1861), prima bibliotecă publică din Transilvania, monumentala lucrare *Enciclopedia română*, în trei tomuri, publicaţiile periodice: *Transilvania*, *Analele Asociaţiunii*, *Ţara noastră*, *Revista industrială*, în sfârşit prin adunările generale — adevărate congrese naţionale, care au fortificat credinţa în triumful idealului naţional, mobilizând pe toţi românii sub stindardul acestuia — idealul unirii tuturor românilor într-un stat naţional unitar a fost promovat cu chibzuinţă şi tenacitate, cu credinţă şi devotament, constituind piatra unghiulară a întregii existenţe şi meniri a ASTREI, ţelul suprem al tuturor străduaniilor şi realizărilor sale, călăuzind lupta românilor de pretutindeni pentru înfăptuirea lui.

Acest merit esenţial şi definitor al ASTREI îi conturează rolul şi contribuţia sa la împlinirea marilor imperative ale istoriei naţionale, îi sporesc şi îi consacră definitiv însemnătatea în viaţa poporului român, în conştiinţa posterităţii. Lupta pentru înfăptuirea idealului naţional, pentru făurirea statului naţional unitar român a reprezentat virtutea supremă a ASTREI, „aceasta alcătuieşte — cum arăta Ioan Lupaş, vorbind despre Şaguna — însuşirea ei de căpetenie şi cea mai scumpă".

VICTOR V. GRECU

Un apostol al zilelor noastre

Am avut fericitul prilej să vizitez Parohia Valea Plopului din judeţul Prahova. Cuvintele pot să exprime cu greu uimirea ce-am trăit-o cu acel prilej. Voi relata doar cele văzute şi auzite, lăsând pe confratele cititor să cântărească să judece.

Parohia este formată din satele Valea Plopului şi Valea Screcii. Puţine sate am văzut atât de sărace ca cele două! În Valea Screcii este o aventură să te duci cu automobilul. Pe ulicioara din centru abia ai loc să te strecori. Satul are vreo 60 de familii. Casele sunt mici, cu una sau două camere, construite din lemne sau chirpici. Gardurile de stobori (pari împletiţi cu nuiele) sunt un decor obişnuit. În mijlocul cătunului a început să se contureze o bisericuţă. Zidirea a ajuns la acoperiş. În acea sărăcie materială am găsit o bogăţie spirituală nemaiîntâlnită. Acolo am găsit familie care ţinea în grijire 12 copii între 3—5 ani. Fuseseră salvaţi de la avort, preluaţi din azile. Alte familii aveau 3—4 asemenea copii. Erau printre ei şi români, şi ţigani, şi rudari, şi arabi. În satul acela este un adevărat act de eroism să mergi pe ploaie sau pe timp de iarnă! Am trecut un deal greu accesibil, pe râpe şi prin pădure şi am ajuns în Valea Polpului. Aici părea că starea materială a locuitorilor este puţin mai bună decât a celor din Valea Screcii. În mijlocul satului se înalţa o biserică măreaţă. O adevărată catedrală cu şapte turle. Fusese construită înainte de 1989, numai în timpul nopţii. Satul fiind în plan de demolare, nu se dăduse autorizaţie de construcţie. Fără documentaţie, fără aprobări, oamenii aceia construiseră noaptea şi aşteptaseră mila lui Dumnezeu. După '89

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Sfântul Ierarh NICOLAE

Una dintre personalitățile cele mai cunoscute, mai iubite și mai venerate ale creștinătății este fără îndoială S. Nicolae pe care Biserica Creștină îl serbează în fiecare an la 6 decembrie.

Este un sfânt atât de popular încât nu există creștin care să nu cunoască, dacă nu în întregime viața lui, măcar câteva crâmpeie din ea. Nu există apoi biserică sau casă de creștin în care să nu fie pusă la loc de cinste icoana Ierarhului Nicolae.

Sf. Nicolae a trăit în secolul III al erei creștine și s-a născut în localitatea Patara din Asia-Mică, dintr-o familie de creștini evlavioși și cu bunăstare materială.

A rămas orfan de mic copil fiind crescut de un unchi al său, moștenind în același timp întreaga avere a părinților săi.

Fire blândă, dedicată rugăciunii și faptelor bune, tânărul Nicolae, însuflețit de gânduri nobile și de compasiune față de cei săraci, și-a împărțit toată averea orfanilor, văduvelor, săracilor și familiilor nevoiașe.

Mânat de dorul sfințeniei a făcut o călătorie la Ierusalim, unde a cercetat și s-a închinat sfintelor locuri unde a trăit și a pătimit Mântuitorul Iisus Hristos. Întors din această călătorie, a fost hirotonit preot în Patara, locul său de naștere. La câtva timp, după ce a murit episcopul din Mira Lichiei, — o localitate apropiată de Patara, — însuflați le Duhul Sfânt, întreg clerul și poporul din Mira, într-un glas, l-au ales ca arhiepiscop pe Nicolae.

A păstorit vreme îndelungată cu blândețe și pricepere, făcându-și din ajutorarea săracilor și a celor din nevoi un adevărat scop al vieții.

A făcut numeroase minuni, între altele a ajutat pe trei fete sărace, pe care tatăl lor voia să le îndemne la păcat, din cauza sărăciei lor, dându-le bani din belșug, a slobozit pe trei tineri ostași care erau condamnați pe nedrept la moarte, a scăpat de la naufragiu o corabie ce era gata să se scufunde — motiv pentru care a fost ales patron al marinarilor — și multe alte fapte minunate consemnate în viața sa, scrisă de unul dintre contemporanii săi. Pentru toate acestea Biserica i-a acordat Sf. Nicolae titlul de „taumaturgos" adică „făcător de minuni".

A luat parte și la Sinodul I ecumenic de la Niceea din anul 325, când a fost condamnată erezia lui Arie, cel care nega divinitatea Mântuitorului.

Actele sinodale ne spun că Sf. Nicolae a luat parte activ la lucrările sinodului, iar într-una din zile la auzirea blasfemiilor proferate de Arie l-a mustrat public, și i-a dat acestuia o palmă. Tradiția spune, că Sf. Nicolae a fost închis de arieni, i s-au luat însemnele episcopale iar noaptea în temniță au apărut Mântuitorul Hristos și Maica Domnului care i-au redat Sf. Nicolae Evanghelia și Omoforul, în semn de repunere a sa în treapta arhieriei. Acest lucru este imortalizat pe toate icoanele care-l reprezintă pe Sf. Nicolae.

A trecut la cele veșnice, încărcat de ani și de bunătăți sufletești la 6 dec., anul 330, fiind trecut apoi, în scurt timp în rândul bineplăcuților lui Dumnezeu.

Sf. sale moaște s-au păstrat în Mira Lichiei, iar în anul 1087, au fost luate de cruciați și duse în orașul Bari din Italia, unde se păstrează până astăzi în Bazilica San Nicolo.

Troparul Sfântului evidențiază toate calitățile sufletești ale ierarhului Nicolae: „îndreptător credinței și chip blândeților, învățător înfrânării te-ai arătat pe tine, turmei tale, adevărul lucrurilor pentru aceasta ai câștigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele legate, părinte ierarhe Nicolae".

A rămas peste veacuri ca o icoană vie a sfințeniei, a blândeții și a milosteniei.

A rămas, Sf. Ier. Nicolae, și pentru noi un model vrednic de urmat și de întruchipat în urcușul nostru **duhovnicesc către zările împărăției lui Dumnezeu.**

Numele de Nicolae provine din lb. greacă și înseamnă „biruitor de popoare". Fiecare creștin trebuie să fie un biruitor asupra patimilor și a păcatelor și un purtător al cununii biruinței.

Să ne fie tuturor, Sf. Nicolae un cald mijlocitor în rugăciuni către Dumnezeu și un ocrotitor al vieții noastre de zi cu zi întru dobândirea mântuirii.

Arhid. VISARION BĂLȚAT

ION CREANGĂ
— „HOMER AL NOSTRU"

Memorialistul George Panu în ale sale **Amintiri de la „Junimea" din Iași** relatează răspunsul lui I. Creangă la întrebarea **„cum se face că le ții (poveștile) așa bine minte"**, acesta ar fi răspuns:

„— Apoi cum să nu le știu pe de rost, dacă de la cinci ani, (...) în fiecare seară aproape, am auzit de sute de ori poveștile pe care vi le povestesc și eu".

„Simplu, naiv, curgător, în aparență de un firesc la îndemâna oricui, Ion Creangă întrunește toate darurile și frumusețile acumulate în povestirile poporului, roade a nenumărați povestitori anonimi în nesfârșite timpuri". (L. Rebreanu).

Identificate și în folclorul altor popoare, **poveștile** lui I. Creangă surprind prin originalitate.

Felul în care poporul întruchipează artistic un motiv folcloric, fie autohton, fie dobândit din circulația folclorică, îl face viabil. În circulația motivelor esențială rămâne întruchiparea artistică dobândită într-un anumit context național și nu existența unui motiv în folclorul mai multor popoare.

Originalitatea poveștilor, așadar, nu constă în materie, conținut, și nici în prototipuri, căci motivul e universal și general; descrierea, povestirea lui, forma artistică în care e îmbrăcat (de povestitor) îi conferă valoare și caracter specific. Astfel: datorită mijloacelor specifice de realizare și expresiei, poveștile se individualizează într-un anumit fel propriu, așa încât originalitatea nu constă în fondul lor, în conținut, căci — sublinia M. Eminescu — **„deși populară românească, (...) se află și la alte popoare, la cel german bunăoară", ci „ceea ce e original, e modul de a le spune, e acel grai românesc cu care se îmbracă ele, sunt modificațiunile locale, po-**

(Continuare în pag. a 7-a)

GRAȚIAN JUCAN

Sf. Muceniță FILOFTEIA de la Argeș

În cadendarul sfinteniei creștine, la 7 decembrie este pomenită Sfânta Muceniță Filofteia, ale cărei moaște se găsesc de șapte veacuri la Curtea de Argeș. După anumite știri privitoare la viața ei, aflăm că s-a născut pe la începutul veacului al XIII-lea în orașul Târnovo, care pe atunci era capitala „imperiului româno-bulgar", întemeiat și condus o vreme de frații Petru și Asan, români de neam. I s-a dat din botez numele „Filofteia", care în grecește înseamnă „iubitoarea de Dumnezeu", lucru pe care îl va dovedi cu fapta în cursul prea scurtei sale vieți pământești. Se spune că și mama viitoarei sfinte era româncă de neam, din sudul Dunării și o femeie foarte evlavioasă. De la ea a deprins prunca Filofteia, dragostea de Dumnezeu și de aproapele, faptele de milostenie, rugăciunile și postul și alte virtuți care trebuie să împodobească sufletul unui adevărat creștin. Fiind copilă încă, Dumnezeu a chemat la sine pe vrednica sa mamă, rămânând astfel orfană. Cu încredere în Dumnezeu, a rămas în casa părintească, respectând toate cele ce învățase de la mama ei, trăind mai mult pentru Hristos și pentru cei aflați în suferință.

Dar după o vreme, tatăl ei s-a recăsătorit, luându-și o femeie cu o viață cu totul diferită de cea a primei soții. Era firesc atunci ca această femeie să n-o iubească pe Filofteia, obișnuită cu rugăciunea, cu postul și cu mila față de aproapele. Drept aceea, s-a pornit cu multă ură, împotriva acesteia, mai ales când mergea la biserică sau când se ruga și făcea fapte de milostenie. În același timp, căuta să întărâte și pe tatăl blândei copile împotriva ei. Dar toate vorbele de ocară, bătăile și muncile la care o puneau tatăl și mai ales mama ei vitregă, n-au putut s-o abată de la virtuțile care îi împodobeau sufletul, mai ales de la faptele milosteniei. În inima ei se întipăriseră cuvintele Mântuitorului: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui (Mat., 5, 7), dar mai ales cuvintele pe care le va spune El la dreapta judecată: „Veniți binecuvântaților Tatălui Meu și moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin am fost și M-ați primit, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine". (Mat. 25, 34—36). Între altele, de multe ori când ducea mâncare tatălui ei la câmp, o parte din ea o dădea unor oameni săraci. Într-una din zile, pe când avea 12 ani, a urmărit-o ca să vadă ce face cu mâncarea pe care trebuia să i-o aducă la câmp. Încredințându-se că o împărțea celor lipsiți, s-a înfuriat atât de tare, încât a scos securea pe care o purta la brâu și a aruncat-o asupra fetei. A rănit-o grav la un picior, încât după puțină vreme și-a dat sufletul în mâna Ziditorului a toată făptura.

Nevrednicul tată, înspăimântat de uciderea propriei sale copile, a încercat să-i ridice trupul spre a-l înmormânta. Dar Dumnezeu a îngreuiat în așa fel cinstitul ei trup, încât nici tatăl ucigaș, nici alți oameni n-au putut să-l ridice. Îngrozit, a alergat la arhiepiscopul cetății Târnovo, istorisindu-i toate cele întâmplate. Acesta, împreună cu mai marii cetății, cu preoți, călugări și mulțime de credincioși, s-au îndreptat spre locul în care se afla trupul neînsuflețit al tinerei Filofteia. Toți s-au încredințat că erau în fața unei minuni dumnezeiești. Ierarhii și preoții, aflați acolo, au săvârșit slujba prohodirii ei, după care au încercat să-i ridice cinstitul trup spre a-l duce în catedrala arhiepiscopală din Târnovo. Nici de data aceasta, cinstitul ei trup n-a putut fi ridicat. Au înțeles că Filofteia putea fi socotită acum ca o adevărată muceniță a lui Hristos și că ea însăși nu voia să fie dusă în cetatea Târnovo. Sinaxarul ei arată că sfinții slujitori au început să spună numele unor orașe, biserici și mânăstiri din dreapta și din stânga Dunării, spre a vedea dacă nu se ușurează trupul sfintei, la rostirea vreunuia din ele. Când s-a rostit numele orașului Curtea de Argeș, deodată trupul s-a ușurat și a putut să fie ridicat. A fost înștiințat de îndată domnitorul român de la Argeș de dorința sfintei Filofteia, ca cinstitul ei trup să fie adus în țara sa. A fost întâmpinat la Dunăre de domnitor, ierarhi, preoți, călugări și credincioși, cu rugăciuni, cântări duhovnicești, lumânări și tămâie. Sicriul cu trupul ei a fost dus apoi la Curtea de Argeș.

Adevărul este că moaștele ei au rămas la Târnovo și au fost aduse în Țara Românească numai după anul 1393, când țaratul bulgar de la Târnovo a fost ocupat de turci. Se pare că de aici au fost duse pentru scurt timp la Vidin, probabil până în 1396. Pentru a nu fi profanate, au fost oferite domnitorului Mircea cel Bătrân (1386—1418), care le-a așezat în biserica Sfântul Nicolae (domnească) din Curtea de Argeș, pe atunci catedrală mitropolitană, ctitoria domnitorilor Basarab I Întemeietorul și Nicolae Alexandru, fiul său.

Moaștele Sfintei au rămas acolo până în 1893, când — datorită stării de degradare în care a ajuns biserica — au fost mutate în bisericile Sf. Gheorghe, apoi la Adormirea Maicii Domnului — Olar din aceeași localitate. În timpul primului război mondial, când o bună parte a țării era ocupată de trupe străine — au fost duse în paraclisul mânăstirii Antim din București. După încheierea războiului, au fost readuse la Curtea de Argeș, dar de data aceasta în măreața biserică ctitorită de Neagoe Vodă Basarab. Din 1949 au fost mutate în paraclisul din incinta acestei biserici, unde se găsesc și azi.

În felul acesta, Sfânta Filofteia a devenit o adevărată ocrotitoare a Țării Românești. Moaștele ei sunt venerate atât de credincioșii din partea locului, cât și de alți creștini, din alte zone ale țării, dar și din afara hotarelor țării, care își îndreaptă pașii spre prima capitală a Țării Românești. În mai multe rânduri s-au făcut procesiuni în țară cu sfintele ei moaște, mai ales în vreme de secetă. De la aducerea moaștelor sale în țară și până azi, în numeroase biserici s-au zugrăvit, fie chipul ei, fie scene din viața ei (ca în bisericile Dobroteasa și Sf. Gheorghe din București, Sf. Filofteia și Sf. Vineri din Ploiești, Adormirea Maicii Domnului din Mizil și altele). Icoane cu chipul său împodobesc casele credincioșilor. Unii părinți dau numele Filofteia fiicelor lor la botez, iar unele credincioase care iau îngerescul chip al călugăriei de asemenea poartă acest nume.

Pomenirea ei cu laudă se face în fiecare an în ziua de 7 decembrie. A fost aleasă această zi ca dată de prăznuire, îndată după ziua Sfântului Nicolae, întrucât moaștele ei au stat secole în șir în biserica domnească din Curtea de Argeș, care are hramul Sf. Nicolae, deci la 6 decembrie. „Viața" Sfintei Filofteia este trecută în Mineiul pe decembrie și în Viețile de sfinți pe această lună, tipărite la noi în țară, iar însemnările de călătorie ale unor străini care au trecut prin Curtea de Argeș menționează prezența moaștelor ei în acest oraș, precum și cinstirea de care se bucurau din partea credincioșilor români.

La 28 februarie 1950, Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărât generalizarea cultului unor sfinți ale căror moaște se găsesc în țara noastră, între care și Sfânta Filofteia de la Argeș. Slujba specială închinată acestei generalizări a avut loc în octombrie 1955, la Curtea de Argeș, în prezența patriarhului Justinian Marina și a numeroși ierarhi români și străini, invitați acolo, precum și a numeroși clerici și credincioși.

Să cinstim și noi prin cântări duhovnicești pe această sfântă ocrotitoare a Țării Românești, zicând: „Lăudăm nevoințele tale, Filoftee fecioară, cinstim patimile, mărim îndelungă-răbdarea ta, fericim sfârșitul tău sfârșit, cântăm bărbăția ta cea neînvinsă ce s-a arătat în trupul tău cel tinerel și crud; și privind toate ostenelile vieții tale care te-au preamărit pe pământ și în cer, unde acum locuiești, te rugăm fă pomenire și de noi cei ce alergăm la racla sfintelor tale moaște, ca izbăvindu-ne de toată nevoia și împărăției cerurilor făcându-ne părtași, să te lăudăm pe tine, grăind unele ca acestea:

Bucură-te, cea din ceruri dăruită românilor;
Bucură-te, că acum locuiești la înălțime;
Bucură-te, că stai veșnic între cetele mărite;
Bucură-te, că prin tine Domnul milă ne trimite;
Bucură-te, că ți ascultă rugile pentru tot omul;
Bucură-te, că ești nouă ajutor întru primejdii;
Bucură-te, că pe tine te avem stâlp al nădejdii;
Bucură-te, Filoftee, fecioară prealăudată!
(Din Acatistul Sfintei Filofteia, icosul 12).

Pr. prof. dr. MIRCEA PĂCURARIU

(Urmare din pag. a 5-a)

terminaseră construcția bisericii, o pictaseră și o împodobiseră cu toate cele necesare. Aș putea spune că prin dimensiuni, curățenie și podoabe, biserica din Valea Plopului ar putea concura cu succes cu o catedrală episcopală. În vecinătatea bisericii era casa parohială. Avea formă de drept unghi, cu două nivele. La etaj ar fi trebuit să fie locuința preotului. Azi locuiau acolo 7—8 fete între 18—21 ani și lucrau croitorie. Ele fuseseră alungate de la școală felinat când împliniseră vârsta majoriță. Parohia le preluase, le trimisese la cursuri și învățaseră croitorie și acum lucrau. La parter era o cantină și o sală de mese, unde puteau lua masa cca. 50 persoane. La hramul bisericii veneau și cei prezenți la slujbă serveau masa acolo. În timpul verii, de câte 3—4 ori toți copiii satului, împreună cu cei cca. 30 aflați în îngrijire, serveau masa acolo. Din 1990 până în prezent Parohia Valea Plopului salvase de la pieire peste 400 de copii. În apropierea bisericii, în fundul unei case era atelierul de tâmplărie al bisericii. Aici furau adunați meseriași din zonă care și la treabă. Făceau tâmplărie pentru biserici și mânăstiri, strane, catapetesme, iconostase, jețuri, candele, cruci, într-un cuvânt ce era necesar. Banii rezultați din valorificarea produselor de tâmplărie și croitorie erau folosiți pentru întreținerea copiilor aflați în îngrijire. În fiecare lună parohia plătește 60 000 lei pentru fiecare copil ținut în îngrijire familiilor respective. Oamenii înțelegeau că este un act de mucenicie, dar cheltuielile materiale erau reale și tocmai de aceea parohia intervenea cu acest sprijin, deloc neglijabil, care ajuta familiile în nevoie să-și procure strictul necesar pentru hrana și întreținerea copiilor. Am mers în mai multe rânduri. Peste tot era curățenie exemplară, pereții împodobiți cu icoane, candele aprinse, cărți religioase pe masă, într-un cuvânt, oameni adevărați creștini. La poalele dealului care despărțea cele două sate era o bucată de pământ de vreo 13 hectare. Pe aceasta parohia intenționa s-o cumpere, s-o împartă în parcele și să construiască acolo niște căsuțe pentru fetele orfane aflate în îngrijirea parohiei. Ajunseseră la vârsta măritișului, dar pe ele nu le lua nimeni, fiindcă nu aveau zestre. Parohia încerca să le ofere acest minimum de proprietate. Am mers și la locuința preotului, un apartament în Vălenii de Munte, la câțiva zeci de kilometri de parohie. Când am pășit pragul, instinctiv, m-am închinat.

Un apostol al zilelor noastre

Holul era blindat de icoane. În camera mai mare erau pereții împodobiți de bibliotecă. De la podea până la tavan, cu excepția golurilor de la ușă și fereastră, erau cărți. În mijloc era o masă și câteva scaune. În camera următoare pereții erau iarăși blindați cu cărți, dar acolo mai erau grămezi de cărți și pe podea. În mijloc era o masă, un scaun, iar pe masă trona un computer. Acolo studia părintele, culegea și pregătea de tipar cărțile. Acolo se făceau apoi pachete cu cărți, care erau trimise în țară la cititori și abonați. Din profitul obținut, părintele încerca să-și facă salariul...

Preotul NICOLAE TĂNASE, căci despre dânsul e vorba, ne-a spus: „De multe ori n-am avut bani de autobuz să mă duc în parohie. Rugam pe șofer să mă ia pe gratis, urmând să-i plătesc altădată. Într-o zi n-am mai avut bani să plătesc familiilor pentru întreținerea copiilor. Am umplut portbagajul mașinii cu candele și m-am dus la Patriarhie, la București. Tocmai era o ședință a Sfântului Sinod. Am pătruns în sală și le-am spus ierarhilor: „— Cumpărați-mi candele, că mi mor copiii de foame!" Toți au cumpărat.

Părintele Tănase Nicolae e tânăr. Are sub 40 ani. Poartă în permanență reverenda și mantia, are barbă, iar părul îl are lung, împletit în coadă și ascuns sub guler. Are cinci copii. După Revoluție, împreună cu poetul și senatorul Ioan Alexandru, a înființat Asociația „Pro Vita", menită să apere dreptul copiilor la naștere, la viață. Au reușit să scape de la moarte peste 400 copii născuți și nenăscuți. Între timp Ioan Alexandru s-a prăbușit, iar tot greul a rămas pe umerii părintelui Nicolae Tănase. E greu, e ușor, dificil de spus! Părintele e ca o umbră de om, ca un schimnic; în realitate e ca o făclie, care arde cu flacără mărită și lumină în jur. Am plecat de acolo cu convingerea că sfinții nu sunt numai în calendar, ci și printre noi, iar preotul acela mi s-a părut a fi un sfânt.

Cei ce au îndoieli cu privire la cele relatate mai sus, pot să verifice personal. Parohia e vizitată frecvent de oameni din țară, dar și din străinătate. Cel mai potrivit ar fi, însă, dacă cei cu posibilități mai mari i-ar întinde o mână de ajutor. Are nevoie. Pentru orice eventualitate amintim că orice donație se poate face pe adresa: Asociația „Pro Vita", cont 45.10.42.52 — B.C. — Vălenii de Munte, jud. Prahova.

Dumnezeu să-ți binecuvânteze truda, frate Nicolae!

Mântuirea

Mântuirea ne-a sosit
De la Domnul cel Preasfânt
Nouă poporului Său,
De la Domnul Dumnezeu.
Căci Fiul dumnezeiesc
Al Tatălui cel ceresc
S-a născut azi din Fecioară
Voind pentru noi să moară;
Ca prin scump sângele Lui
Să ne facem fiii Lui;
Să-i cântăm cu umilință
Cântare de biruință:
Aliluia, Aliluia
Lui Dumnezeu Unuia.

RECUNOŞTINŢA

Zece leproşi... zece apariţii desfigurate şi sumbre, zece cadavre ambulante, despuiate de orice drept de afirmare în viaţă, anulate de orice posibilitate de convieţuire cu semenii lor. Pentru a nu contamina pe alţii de boala lor, îşi trăiau poate ultimile zile ale vieţii într-o singurătate penibilă şi apăsătoare, care îi condamna la moarte. În izolarea lor sinistră se mulţumeau să-şi ducă zilele trăind din hrana pe care trecătorii o aruncau din milă peste cortina întunecată a zidului care îi deslipea pe aceştia pentru totdeauna de o viaţă normală... Ce putea fi oare în sufletul unor asemenea oameni, pentru care viaţa nu mai putea însemna decât chinul fatal al unui apus inexorabil?...

Astfel de oameni îl întâmpină pe Iisus, cerându-i milă. Ei nu ar fi avut nimic mai bun de făcut... Au auzit probabil de profetul din Galileea şi nu ar fi dorit pentru nimic în lume să nu fructifice marea ocazie a întâlnirii cu El... Iisus nu poate trece însă pe lângă aceste făpturi sfâşiate de durere şi descumpănite din rosturile vieţii lor, ci îi readuce la normal, la linia de plutire, le redeschide posibilitatea de a trăi alături de ceilalţi oameni, de a se reintegra în dinamica vieţii...

Dar, deşi o lumină plină de viaţă alungă suferinţa tenebroasă care le anulase orice perspectivă, ei văzându-se vindecaţi, prea repede uită de Binefăcătorul lor, nu mai vor să recunoască marele act de binefacere care i-a scos din bezna unei condamnări fatale... Doar unul, numai unul şi acesta de alt neam, dă slavă lui Dumnezeu şi arată recunoştinţă faţă de Acela pe care găsindu-L nu i-a desmințit aşteptările... „Dar cei nouă unde sunt?" (Luca 17,17) este întrebarea Mântuitorului, care evidenţiază necesitatea recunoştinţei în raporturile dintre oameni. Nu fiindcă Iisus ar fi avut nevoie de expresia sentimentelor lor de recunoştinţă, ci pentru că în opera Sa de binefacere există un minus din partea celor vindecaţi, şi anume: „Slava lui Dumnezeu" (Luca 17,18). Şi aceasta datorită tocmai lipsei de recunoştinţă.

Faptul că binefacerea şi recunoştinţa nu formează totdeauna în viaţă o unitate şi o succesiune armonică, este evidenţiat, spunându-se că odată s-au adunat toate virtuţile şi aşezându-se toate într-o formă de bună înţelegere, două din ele se uitau pieziş una la cealaltă, nedorind să se întâlnească: era binefacerea şi cu recunoştinţa... De aceea înţelepţii socotesc recunoştinţa, cea mai de laudă dintre virtuţi, cel mai drept, cel mai dulce dintre sentimente, cel mai plăcut fruct din lume, dar din nefericire fructul care se trece cel mai devreme şi îmbătrâneşte cel mai repede. Ea este asemenea unei flori „vivace şi luminoase, dar slabă de constituţie, care trebuie continuu stropită, pentru a putea supravieţui..." Alţii socotesc recunoştinţa ca o virtute rezervată oamenilor înţelepţi, abili... „nu e pentru cei mai mulţi oameni decât o puternică şi secretă dorinţă de a primi binefaceri mai mari" (La Rochefoucauld, Maximes), sau „tributul pe care cei mai mari nu-l plătesc nimănui şi pe care-l cer imperios de la cei mai mici".

Dincolo de toate astea, recunoştinţa aparţine sufletelor delicate şi sensibile în direcţia valorificării proprii la nivelul frumuseţilor spirituale. De aceea, ea era deosebit de preţuită la cei vechi, care — după cum observă un moralist (Gabriel Thureson Oxenstierna, Penseés diverses, I) — au plăsmuit în cinstea ei trei divinităţi sub numele de graţii: prima numită Thalia, a doua Aglaia şi a treia Eufrosina. Ei au închinat aceste trei zeiţe recunoştinţei ca şi cum una singură n-ar fi fost suficientă pentru a cinsti o virtute atât de rară. Trebuie să remarcăm că poeţii şi le-au închipuit pe aceste zeiţe goale, anume pentru a ne învăţa că, în materie de binefacere şi recunoştinţă, trebuie să acţionăm cu o inimă sinceră. Ei le arată tinere şi fecioare pentru a ne învăţa că binefacerii trebuie să-i păstrăm o amintire vie, şi să nu lăsăm ca recunoştinţa noastră să îmbătrânească ci să căutăm toate ocaziile a ne arăta sentimentele noastre pentru binele ce ni s-a făcut. Li s-a dat o înfăţişare blândă şi veselă pentru a ne semnala bucuria pe care trebuie să o simţi atunci când recunoaştem obligaţia ce o datorăm binefăcătorilor noştri. Au fixat la trei numărul acestor divinităţi, pentru a ne învăţa că recunoştinţa trebuie să fie de trei ori mai mare decât binele primit. Ei au zugrăvit aceste trei zeiţe ţinându-se de mâini, pentru a ne învăţa că binefacerea şi recunoştinţa trebuie să fie inseparabile".

Deşi se spune că recunoştinţa este o „floare rară", totuşi ea este adânc întipărită în firea lucrurilor, este nu numai o datorie faţă de binefăcător, ci chiar faţă de noi înşine. Cine nu condamnă pe acela căruia adresându-i un simplu salut, refuză să răspundă, sau căruia făcându-i o binefacere, un serviciu cât de mic, refuză să spună chiar un simplu: „mulţumesc"? De aceea recunoştinţa este o problemă de educaţie, o virtute caracteristică oamenilor care vor să fie cu adevărat oameni. Că recunoştinţa este înscrisă în natura lucrurilor, o putem deduce şi din atitudinea de apropiere a animalelor faţă de un binefăcător al lor, care le hrăneşte, le apără, le ţine la casa lui, le oblăduieşte...

Pe de altă parte, rămân de-a dreptul odioase acele fapte care răspund cu rău la bine, fapta aceluia care aruncă cu piatră în acela care odată i-a dat pâine... Aceasta este mai mult decât ingratitudine, este decăderea din umanitate... Se spune că fapta unor astfel de oameni se aseamănă acelora care aruncă cu piatră în fântâna care le-a dat apă...

În altă ordine de idei, remarcăm că este tot atât de adevărat că nu orice faptă de binefacere pretinde recunoştinţă... Precum recunoştinţa poate ascunde interese minore şi egocentrice, tot astfel şi binefacerea poate primi timbrul unor astfel de manifestări, ca să nu mai vorbim de situaţia când trebuie să „te temi şi de cel ce-ţi face daruri", după cum spunea un poet latin. Dincolo de aceste forme degradante ale sufletului omenesc, recunoştinţa rămâne asemenea seminţei care dă roade mult mai îmbelşugate dacă cade într-un pământ bun, iar pentru ca pământul să fie bun, trebuie îngrijit din toate punctele de vedere. La fel, se cuvine a sensibiliza sufletul nostru pentru a rodi sămânţa cea bună a recunoştinţei, bazată pe iubire dezinteresată şi capabilă să asigure comuniunea dintre oameni.

Dacă binefacerea porneşte dintr-un suflet generos capabil să se dăruiască altora, uitând chiar de sine, nerecunoştinţa este expresia egoismului care afirmă interesul mai presus de orice. Şi dacă numai unul din zece a fost recunoscător, înseamnă că interesul este o dominantă a egoismului închis. Ce promisiune n-ar fi făcut cei nouă leproşi, ca şi oricare om aflat într-o suferinţă iremediabilă, dacă ar şti că-i poate veni salvarea?!... Şi câte promisiuni nu rămân doar vorbe uitate după împlinirea dorinţei... Scopul egoist şi interesat al vieţii este de multe ori prea dur şi insensibil să mai vibreze cu o iubire răspuns. Lipsa de recunoştinţă ca expresie a interesului egoist face ca uitarea să fie vălul înegrit ce se depune peste vederea unei realităţi însorite, sau bruma care se aşterne peste frumuseţea petalelor care surâd la lumina soarelui zâmbitor...

Aceasta o vedem şi din faptul că sesizăm foarte repede pe cel ce nu ne este recunoscător, dar prea rar ne judecăm propria ingratitudine... Nu pentru că binefacerea ar fi interesată, fiindcă atunci aureola ei devine întunecoasă, ci pentru că orice iubire aşteaptă o iubire răspuns, fără de care ea se află în suferinţă cumplită... Iar în acest caz, dragostea ca datorie răspuns, rămâne asemenea unui ecou închis într-o peşteră rece, ca o palidă şi incidentală aducere aminte, fără consistenţa unei permanentizări active. De aceea Apostolul insistă atât de categoric: „rămâneţi totdeauna datori cu dragostea" (Romani 13,8). În felul acesta, aşa cum spune un proverb, „recunoştinţa este temeiul dragostei omeneşti".

Sub aspect religios, ca virtute creştină, ca adresare statornică, ca un răspuns constant atitudinii de binefacere primite din partea lui Dumnezeu, recunoştinţa credinciosului se manifestă diferit. Ca şi cei din Evanghelie sunt puţini cei care „dau slavă lui Dumnezeu" (Luca 17,18) după ce Dumnezeu le împlineşte cererile. Se poate constata că sunt puţine rugăciunile de laudă şi mulţumire care urmează lacrimilor de cerere... Cu toate acestea, n-au lipsit nici materializările recunoştinţei faţă de Dumnezeu în cadrul aşa numitelor „voturi" sau făgăduinţe făcute în faţa lui Dumnezeu, prin care sub forma unei jertfe personale se aduce preamărire Părintelui ceresc pentru o binefacere cerută şi împlinită. Nu puţine lăcaşuri de cult, daruri şi binefaceri de tot felul arătate celor nevoiaşi stau mărturie despre rodnicia iubirii prin recunoştinţa faţă de Dumnezeu.

Sfântul Apostol Pavel arată că adevărata rugăciune creştinească depăşeşte dramaticul zbucium al căutărilor disperate spre cer... Ea aduce liniştea ca lui Iisus în Ghetsimani printr-o atitudine de dăruire, de predare în grija Părintelui ceresc prin cuvinte simple şi pline de conţinut: „Facă-se voia Ta"... Liniştea şi pacea sufletului se statornicesc atunci când, aşa cum spune Apostolul, „cererile sunt arătate cu mulţumire întru toate" (Filipeni 4,6), când rugăciunea exprimă o recunoştinţă faţă de tot ceea ce primim din partea lui Dumnezeu, având încredinţarea că „toate se lucrează spre binele celor ce-L iubesc pe El" (Romani 8,20).

Sfinţii Părinţi au insistat foarte mult asupra necesităţii de a ne arăta recunoştinţa faţă de Dumnezeu pentru tot ceea ce vine din partea Lui, ca unui Părinte care cunoaşte trebuinţele copiilor Săi (Matei 6,8). Sfântul Vasile cel Mare arată că „trebuie să-I mulţumim lui Dumnezeu când El ne dă bunurile Sale şi să nu pierdem răbdarea când El nu-şi varsă îndurarea Sa prin ele". Cu cât întârzie mai mult împlinirea cererii, cu atât se cuvine să ne rugăm mai încrezători şi mai recunoscători, fără nici un fel de îndoială în suflet şi atunci vom obţine liniştea şi pacea. A fi recunoscător totdeauna lui Dumnezeu pentru binefacerile primite şi a aştepta în tăcere şi linişte sufletească totul ca din partea Lui, cu „mulţumire întru toate", reprezintă trăsătura esenţială a recunoştinţei ca virtute creştină. De aceea spune Sfântul Ioan Gură de Aur că „nimic nu înveseleşte pe om mai mult ca atunci când el este recunoscător... A venit bunăstarea? Mulţumeşte-I lui Dumnezeu şi bunăstarea îţi va fi puternică. A sosit nenorocirea? Mulţumeşte lui Dumnezeu şi nenorocirea se va curma... Nu-i cu putinţă a-I sluji lui Dumnezeu cu mulţumire, dacă nu-I mulţumim pentru toate; şi pentru încercări şi pentru viaţa liniştită" — spune acelaşi Sfânt Părinte, iar Sfântul Vasile cel Mare adaugă: „Lăsând la o parte necazul pentru ceea ce nu avem, ne vom învăţa să mulţumim pentru ceea ce este (avem)"...

În felul acesta, întreaga viaţă creştină devine o bucurie euharistică dăruită lui Dumnezeu: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie îţi aducem de toate şi pentru toate...

Astfel această „mulţumire întru toate" dinamizează şi deschide orizontul de adresare a recunoştinţei prin iubire, atât către binefăcătorii noştri particulari, cât şi către cei care veghează la bunul mers al vieţii noastre obşteşti, atât la binefăcătorii de acum, cât şi la înaintaşii care s-au jertfit pentru noi; atât celor de aproape, cât şi celor de departe; iar într-o manifestare universală a iubirii, recunoştinţa însăşi primeşte o adresare cosmică, vizând întreaga creaţie pusă sub stăpânirea omului: suntem recuonscători pământului care ne dă roade şi pe care îl vom cultiva cu pasiune şi dăruire; soarelui care ne dă lumină şi căldură; norilor care ne aduc ploaie la bună vreme, animalelor de care ajutându-ne, le vom îngriji; pomilor care ne dau fructe; — mulţumind pentru toate cu recunoştinţă „Părintelui luminilor de la care tot darul desăvârşit de sus este" (Iacob 1,17) şi căruia se cuvine toată slava şi închinăciunea în veci Amin.

Preot prof. SORIN COSMA

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Al 7-lea Festival Internaţional al Tineretului Ortodox s-a desfăşurat între 26 aug. — 1 sept. a.c., la mânăstirea Sf. Laurenţiu din Volos - Grecia, sub îndrumarea mitropolitului Hristodulos de Volos. Având ca temă „Slujiţi-l pe Hristos în unitate", Festivalul s-a bucurat de o largă participare a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe între care şi Biserica Ortodoxă Română.

*

● Catedrala Ortodoxă a Sf. Duh din Minsk, a fost profanată în cursul lunii trecute de către necunoscuţi, când multe dintre picturile murale şi în mozaic ale celebrei biserici au fost acoperite cu vopsea şi cu însemne ale organizaţiilor sataniste.

Mitropolitul Filaret de Minsk a reacţionat energic împotriva acestui act de barbarie şi sacrilegiu şi a cerut autorităţilor civile luarea de măsuri drastice pentru ca astfel de fapte să nu se mai repete.

*

● S. S. Alexei II, patriarhul Moscovei a oficiat, în fruntea unui sobor impresionant de episcopi şi preoţi, slujba de sfinţire a subsolului Catedralei Hristos - Mântuitorul din Moscova, unde vor fi celebrate serviciile divine până la terminarea lucrărilor măreţei catedrale moscovite.

Începută în 1994, exact pe locul bisericii catedrale cu acelaşi hram, distrusă din ordinul dictatorului Stalin, noua catedrală, la care se lucrează non stop, va fi sfinţită în 1998.

*

● Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol, întrunit în şedinţă extraordinară sub preşedinţia S.S. Patriarh ecumenic Bartolomeu, a ales pe mitropolitul Ghenadios ca titular al diocezei de Italia, rămasă vacantă prin alegerea mitropolitului Spiridonos în fruntea Arhiepiscopiei Ortodoxe Greceşti din America.

*

● Biserica Ortodoxă Bulgară a comemorat prin manifestări deosebite împlinirea a 1050 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sfântului Ioan de Rila, manifestări care s-au bucurat de prezenţa S.S. Patriarhului Ecumenic Bartolomeos I al Constantinopolului. Cu acest prilej la străvechea mânăstire Rila, unde se află şi moaştele celui mai venerat sfânt al Bisericii Bulgare, a fost oficiată o Sfântă Liturghie solemnă prezidată de cei doi patriarhi, urmată apoi de o sesiune de comunicări la Facultatea de Teologie din Sofia.

*

● S. Sa Alexei II patriarhul Moscovei a întreprins o vizită pastorală în Uzbekistan, prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la înfiinţarea Episcopiei ortodoxe ruse din această ţară.

S. Sa a avut întâlnire cu I. P. S. Arhiepiscop Vladimir de aici precum şi cu şeful statului, Uzbek Islam Karimos, şi a apreciat bunele relaţii ce există între comunităţile ortodoxe şi cele musulmane.

*

● Institutul Ecumenic de la Bossey a comemorat solemn, cei 50 de ani de la întemeierea sa, în 1946 când primul director al Institutului, Prof. Hendrik Kramer a susţinut prima conferinţă în cadrul acestuia cu tema „Biserica creştină în faţa crizei mondiale actuale".

La şedinţa omagială de acum, au luat parte peste 500 de invitaţi, profesori şi studenţi ai Institutului. A fost transmis şi un mesaj din partea S.S. Patriarhul Ecumenic Bartolomeos I.

*

● O delegaţie a Federaţiei Mondiale Adventiste a efectuat o vizită la Patriarhia Ecumenică din Constantinopol fiind primită de către S.S. Patriarh Bartolomeos I. În cadrul discuţiilor au fost abordate o serie de probleme de interes general între care şi problema prozelitismului şi a libertăţii religioase. Delegaţia a avut întâlnire de asemenea şi cu comisia sinodală de dialog intercreştin prezidată de mitropolitul Hrisostomos de Efes.

*

● Sub auspiciile Mitropoliei de Hydra la mânăstirea „ Sf. Treime" din Egina, au fost organizate manifestări dedicate împlinirii a 150 de ani de la naşterea Sfântului Nectarie, unul dintre cei mai veneraţi şi mai cunoscuţi sfinţi ai Greciei contemporane. Au luat parte reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe surori. Biserica noastră a fost reprezentată de P. S. Ioachim episcopul Huşilor. P. S. Sa a săvârşit duminică 10 nov. Sfânta Liturghie în Biserica Sf. Marina din Ano Ilision, Atena.

*

● Sinodul Patriarhiei Ecumenice a ales recent doi noi mitropoliţi pentru noile eparhii din Canada şi din America de Sud. Astfel, episcopul Ghenadios de Buenos-Aires a fost ales mitropolit al Americii de Sud iar episcopul Sotirios de Toronto, mitropolit al Canadei.

Arhimandritul Nikitos Loulias, conducătorul parohiei Sf. Dumitru din Chicago, a fost ales mitropolit de Honk-Kong, urmând să fie hirotonit în curând episcop în Fanar.

Ierodiacon DUMITRU B.

(Urmare din pag. a 6-a)

trivite cu spiritul şi cu datinile noastre".

Relevat literaturii române, de M. Eminescu — marele său prieten —, acesta socotea că poveştile lui I. Creangă se reazimă pe însuşi graiul viu al poporului nostru propriu, povestitorul i se părea reprezentativ pentru **„ţăranul din Moldova"**, privind povestirea fantastică: **„Cel mai original dintre [scriitori] până'acum e povestitorul I. Creangă, ale cărui basme, traducându-se, ar pierde tot farmecul şi mai cu seamă tot hazul lor".**

I. Creangă a fost dat de poet ca exemplu de **scriitor** popular, de unde reţinem şi convingerea poetului că în ţinutul Neamţului s-ar putea găsi modelul basmelor povestitorului humuleştean: **„Dar la dreptul vorbind la Piatra [Neamţ], într-un ţinut muntos, plin de legende, de proverbe, de locuţiuni, apoi localităţi istorice, [revista] Colectorul [literar pentru ambele sexe] nu găseşte ce să culeagă? Un muntean de baştină, născut asemenea în ţinutul Neamţului e Ioan Creangă. Citit-au vreodată colectorii pe DĂNILĂ PREPELEAC, pe SOACRA CU TREI NURORI şi altele, ca să vadă, care ar trebui să fie izvoarăle, din cari să se inspire, şi cum vorbesc şi se mişcă ţinutaşii din Neamţ?"**

Cu povestitorul humuleştean dorea să colaboreze în vederea alcătuirii unei cărţi de poveşti: **„Am hotărât împreună să scoatem o carte de poveşti pentru copii..."** — scria poetul la 15 iulie 1886 —.

Comparat cu marii povestitori ai lumii, — **„... Ion Creangă (...) este unul dintre cei mai originali scriitori moldoveni şi, în acelaşi timp, unul dintre cei mai buni povesittori din Europa"** (Jean Boutière). Iar mai presus de toate, orice s-ar spune, el rămâne al nostru, al românilor: **Creangă este un reprezentant perfect al sufletului românesc între popoare; al sufletului moldovenesc între români; al sufletului ţărănesc între moldoveni; al sufletului omului de munte între ţăranii moldoveni".** (G. Ibrăileanu).

Amintirile din copilărie sunt o operă unică, prin originalitatea şi specificul ei, prin jovialitate, satiră şi umor, urmată numai de **Anii de ucenicie** a lui M. Sadoveanu ori **Hronicul şi cântecul vârstelor** a lui L. Blaga. Prin oralitatea stilului, simplu şi colorat de un întreg arsenal paremiologic, păstrând un ton simplu, dar plin de inventivitate şi nerv, simetric prin ritmică şi muzicalitate, această operă înfăţişează **„copilăria copilului universal"** (G. Călinescu), în care toţi cititorii se regăsesc cu propria lor copilărie. Enciclopedie vie a vieţii **„poporul întreg a devenit artist individual în Creangă"** (T. Vianu).

Mare vraci al expresiei, meşteşugul artistic al lui I. Creangă rezidă în darul povestirii, al redării situaţiilor, în caracterizarea personajelor, al individualizării realiste şi în particularităţile fantasticului. Satira şi umorul ţărănesc şi viu, locuţiunile şi zicalele populare, expresiile neaoşe, îl fac **„unic în sine, însă divers în cetitori (...) Creangă e în primul rând (...) un strălucit artist"** (M. Sadoveanu).

Farmecul operei lui I. Creangă nu poate fi descris, fiindcă e specific şi unic şi **„nu poate fi comparat nici cu cel al lui Rabelais, ori cu cel al lui Perrault, al fraţilor Grimm sau al lui Andersen"** (Al. Dima). Comparat prin gen proxim şi diferenţă specifică cu marii umorişti ai lumii **„— umorul tragic la Cervantes, corosiv la Boccaccio, indecent la Rabelais, jovial la Chaucer, trist la Mark Twain, paradoxal la B. Shaw — umorul lui Creangă este un umor ţărănesc, păstrând în el urmele originii lui folclorice..."** (Eugen Todoran).

Legată organic în toate articulaţiile ei de patrimoniul popular, opera lui I. Creangă reflectă tradiţiile naţionale străvechi, nu transfigurează fenomenele lumii, ci le prelungeşte viabilitatea, din **„efemerul cotidian spre eternul artistic "**(Al. Dima). De aceea **„opera lui Creangă este epopeea poporului român. Creangă este Homer al nostru"** (G. Ibrăileanu).

I. CREANGĂ — „Homer al nostru"

MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL BRAŞOV

Parohia Ortodoxă Romnă — C.F.R. Triaj — Braşov, Biserica „Cuvioasa Paraschiva".

Examen concurs pentru ocuparea parohiilor de oraş.

Termenul de concurs este de 30 zile: 8 dec. 1996 — 8 ian. 1997.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechime în funcţia anterioară, examene absolvite, copie după diploma de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Informaţii suplimentare la Sectorul bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **SÂMBĂTĂ, 2 noiembrie a.c.,** Î.P.S. Mitropolit a prezidat la Reşedinţa mitropolitană, lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.,
- **MARŢI, 5 noiembrie a.c.,** la invitaţia Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei şi a ASCOR Craiova, a conferenţiat la Casa de cultură a studenţilor Craiova pe tema „Rugul Aprins".
- **MIERCURI, 6 noiembrie a.c.,** împreună cu Î.P.S. Mitropolit Nestor a vizitat câteva mânăstiri din Arhiepiscopia Craiovei: Gura Motrului, „Sf. Treime" Strâmba, Tismana, Lainici, Crasna şi parohia Işalniţa.
- **JOI, 7 noiembrie, a.c.,** a cercetat mânăstirea Brâncoveanu şi şantierul de construcţii al viitoarei „Academii de la Sâmbăta".
- **DUMINICĂ, 10 noiembrie a.c.,** a slujit Sf. Liturghie la mânăstirea Brâncoveanu. După slujbă, Stăreţia a oferit o masă festivă cu prilejul aniversării vârstei de 70 de ani a Î.P.S. Mitropolit ANTONIE. Au participat oficialităţi din Sibiu şi Braşov, protopopi, preoţi, credincioşi.
- **MIERCURI, 13 noiembrie, a.c.**, a primit la Reşedinţa mitropolitană pe dl. Ministru Valer Dornean.
- **JOI, 14 noiembrie a.c.,** a avut o întâlnire la Reşedinţa mitropolitană cu P.C. pr. Vasile Mihoc şi cu preoţii participanţi la o şedinţă a Oastei Domnului, ţinută în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu acest prilej, le-a înmânat conferinţa cu titlul: **„Oastea Domnului în Ortodoxia românească"**, spre a fi publicată în ziarul Oastei Domnului, „Iisus Biruitorul".
  — În aceeaşi zi, cu ocazia aniversării a 70 de ani de viaţă, s-a întâlnit cu angajaţii de la Arhiepiscopie, de la Facultatea de Teologie şi alte persoane, în cadrul unei recepţii la Reşedinţă.
- **VINERI, 15 noiembrie a.c.,** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, în cadrul căreia s-au rezolvat probleme curente ale Arhiepiscopiei.
- **SÂMBĂTĂ, 16 noiembrie a.c.**, a acordat un interviu d-lui Adrian Popescu de la Rompres.
- **DUMINICĂ, 17 noiembrie a.c.,** a slujit Liturghia arhierească în Catedrala mitropolitană şi a hirotonit pe seminaristul Ilie Doboliţă întru diacon.
  După Sf. Liturghie, a oferit o recepţie pentru corul şi angajaţii Catedralei.
- **MARŢI, 19 noiembrie a.c.,** în cadrul unei şedinţe festive la Academia Română a conferenţiat cu tema: **„Câteva date mai noi în legătură cu Petru Movilă".**
  — A acordat un interviu pentru Radio România Actualităţi.
- **MIERCURI, 20 noiembrie a.c.,** a cercetat mânăstirea Predeal.
- **JOI, 21 noiembrie a.c.,** cu ocazia sărbătorii „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" a slujit Sf. Liturghie arhierească la parohia Codlea II, prot. Braşov. Cu această ocazie a sfinţit noua biserică ridicată şi a acordat preotului paroh Ioan Stăniloiu rangul de Iconom, iar Consiliului Parohial un act de apreciere.
  — A hirotonit întru preot pe diaconul Ilie Doboliţă pe seama parohiei Bruiu, prot. Agnita şi întru diacon pe licenţiatul în Teologie Benga Dănuţ. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură.
- **DUMINICĂ, 24 noiembrie** a slujit la Catedrala mitropolitană din Sibiu Sf. Liturghie arhierească şi a hirotonit întru preot pe seama parohiei Cârţa, prot. Avrig pe diaconul Benga Dănuţ şi întru diacon pe licenţiatul în Teologie Nariţa Gheorghe.
- **LUNI, 25 noiembrie a.c.,** a participat în sala festivă a Bibliotecii „Astra" din Sibiu la aniversarea a 135 de ani de la înfiinţarea **Asociaţiunii.** Cu această ocazie a susţinut o conferinţă cu tema: **„Maica noastră în haine de nuntă".**
  — În după-amiaza aceleiaşi zile s-a întâlnit la mânăstirea „Brâncoveanu" cu scriitorul Mircea Tomuş.
- **MARŢI, 26 noiembrie a.c.,** a prezidat, la mânăstirea „Brâncoveanu" Permanenţa Consiliului Eparhial întrunită cu ocazia discutării situaţiei canonice a pr. Andrei Sicoe din Braşov.
- **JOI, 28 noiembrie a.c.,** a susţinut o conferinţă la Muzeul Cotroceni din Bucureşti, cu titlul: **„1 Decembrie 1918: anul şi ziua marii împliniri: România Mare".**
- **VINERI, 29 noiembrie a.c.,** a primit la mânăstirea Predeal familia preotului Andrei Sicoe în legătură cu transferul său.
- **SÂMBĂTĂ, 30 noiembrie a.c.,** a participat în Braşov, la mai multe manifestări publice, precum:
  — la deschiderea unei săli comemorative „Anton Pann" în cadrul Complexului muzeal de la biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului.
  O altă sală a fost dedicată lui G. Ucenescu, inaugurată tot cu această ocazie. Î.P.S. Sa a vorbit despre ambele evenimente.
  — la sărbătorirea în cadrul Liceului „Andrei Şaguna" a patronului liceului „Sf. Apostol Andrei" şi a lui Andrei Şaguna, unde a săvârşit un Te-Deum şi a vorbit elevilor despre Andrei Şaguna.
  — la simpozionul dedicat împlinirii a 135 de ani de la înfiinţarea Astrei braşovene. Cu această ocazie a rostit un cuvânt despre **„Maica noastră în haine de nuntă"**, fiind vorba de limba română.
  — a făcut o vizită la sediul Protopopiatului Braşov.

Pr. VALENTIN SICOE
— secretar eparhial —

ANUNŢ

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu anunţă că, începând cu 1 ianuarie 1997, costul unui abonament la „Telegraful Român" este de 10 000 lei, iar la „Revista Teologică" de 14 000 lei.

Abonamentele se vor expedia prin mandat poştal, în contul nr. 45.10.4.09.2 — B.C.S.A. Sibiu.

Ca în fiecare an, în pragul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului, Anului Nou şi Bobotezei, Redacţia ziarului „TELEGRAFUL ROMÂN" urează colaboratorilor şi cititorilor săi cele mai alese urări de sănătate, de fericire şi belşug, de noi şi frumoase împliniri, iar în Noul An, Dumnezeu Părintele Ceresc Să reverse asupra noastră a tuturor, pacea şi binecuvântarea Sa cerească.

ÎNTRU MULŢI ŞI FERICIŢI ANI!

Semnalăm... Semnalăm...

● **Pariul cu legenda sau viaţa lui Petre Ţuţea aşa cum a fost ea** (ed. Athena, 1995, 210 p.) e o carte scrisă de A. I. Brumaru. Se citeşte cu pasiunea cu care se citeşte un roman bun în adolescenţă.

Din cartea aceasta n-ai ce alege ca să citezi, spre a-i crea cititorului o chemare către ea. Ea trebuie citită toată. Autorul scrie cu iubire, cu patos, aproape cu patimă despre eroul său. Despre eroul nostru. Despre eroul neamului nostru. Pe undeva deplânge faptul că Ţuţea **a scris: „Scriind şi-a stricat legenda"** (p. 57). Ar fi trebuit să rămână ca Socrate, ca Iisus. Nu ştiu. De altfel şi A.I. Brumaru revine. Vremurile s-au mai schimbat. Împrejurările sunt altele. Avem azi tipografii, ziare, cărţi. Şi-apoi Socrate i-a avut pe Platon, Xenofon şi chiar pe Aristotel (născut la 14 ani după moartea lui Socrate) care i-au înveşnicit memoria şi gândirea. Iisus Hristos i-a avut pe Evanghelişti şi pe Sfântul Pavel. Cine ar fi fost Platonii şi Evangheliştii lui Petre Ţuţea? Se ştie că chiar pe Socrate un Aristofan l-a ridiculizat. Aristofani există din belşug şi în vremea noastră! Cred că Ţuţea a înţeles acest lucru, de aceea se gândea să scrie un lung şir de volume. Aşa i se confesa lui Cioran.

Ţuţea s-a mişcat mereu, cum spunea tuturor, **„între Dumnezeu şi neamul meu"**. A fost, poate, unul din marii lucizi ai veacului nostru. Şi-apoi el nu scrie ca ceilalţi înţelepţi care scriu: el vorbeşte. Scrisul lui e vorbit. Uneori şocant şi necenzurat.

Recomand cartea lui A. I. Brumaru, nu numai pentru că scrie despre Ţuţea, ci pentru că e scrisă bine, frumos. Dar şi pentru că scrie despre Ţuţea.

*

● Un prieten cu care vorbesc adesea la telefon, mi-a luat şi interviuri pentru Radio, ne scriem, dar ne-am văzut abia anul acesta, în treacăt, mi-a trimis o carte. Nu o carte, mai degrabă o cărticică, aşa, cât o agendă de buzunar. El se numeşte Ioan Ion Diaconu, redactor la Radio-România-Cultural, iar cartea se numeşte ACEA NOAPTE SFÂNTĂ... cu subtitlul: **„Închis sub comunişti pentru Transilvania"** (ed. EVF, ed. Victor Frunză, Bucureşti, 1996, 146 p.). Cât va fi stat în închisoare nu ştiu, dar pe penultima pagină citesc: **„O viaţă de om am stat în temniţă"?** Aceasta mi l-a apropiat dintr-odată şi mai mult şi trebuie să i-o spun. Et in Arcadia ego! Ce mai Arcadie! În temniţă şi o zi e cât o viaţă de om!

Cartea se citeşte uşor şi se oftează. Bine că mai scriu unii — că scriu prea puţini — şi despre aceste realităţi care nu trebuie uitate. Unii mai tineri încep deja să nu le creadă, încât o carte ca aceasta poate fi alăturată mai degrabă romanului, decât confesiunii. Şi, de fapt, conţinutul ei e tristul, groaznicul, teribilul adevăr.

*

● O carte a lui Ioan Pintea apărută în editura OMNISCOP (Craiova, 1996, 287 p.) se intitulează ÎNSOŢIRI ÎN TURNUL BABEL. Cuprinde dialoguri, meditaţii, atitudini, pagini de jurnal, însemnări de lectură. Să ne oprim la dialoguri. Nu e vorba de oricine. Ioan Pintea a ştiut să întrebe şi a obţinut răspunsuri de la Părintele Dumitru Stăniloae, de la Părintele Nicolae Steinhardt, de la Mitropolitul Serafim Joantă, de la Nicolae Stroescu-Stânişoară, de la Valeriu Anania, de la Ioan Alexandru, de la Mihai Sin, de la Vasile Andru, de la Adrian Popescu şi Mihai Ursache, de la Aurel Rău, de la Lucian Valea şi Petru Poantă şi de la Antonie Plămădeală (p. 81—93). Despre romanul „Trei ceasuri în iad" scrie la p. 36—37. Alte pagini, în afară de dialoguri, sunt pline cu de toate, ceea ce i-a şi adus cărţii titlul de **Însoţiri în Turnul Babel.**

Ioan Pintea scrie bine, întreabă bine şi obţine răspunsuri care, în cea mai mare parte, vor intra în istoria culturii româneşti. Într-un dialog interlocutorul se destăinuieşte. Ne vorbeşte mai ales despre el, şi ce interesant e uneori să afli astfel de lucruri direct de la omul care de cele mai multe ori rămâne în spatele textelor (romane, nuvele, critice etc.), uneori aproape necunoscut şi, în afară de autobiografii, aproape anonimi.

Din cartea aceasta îl cunoaştem şi pe Ioan Pintea care, într-un fel, se descopere prin întrebări — uneori sunt mai grele întrebările şi ele dau nota valorii răspunsurilor — dar şi prin pagini de jurnal, însemnări etc.

Cred că Ioan Pintea mai are încă multe de spus!

*

● Poetul Anania Valeriu (Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului şi Clujului) a retipărit în ed. a III-a, **File de Acatist,** versuri (ed. Arhidiecezana Cluj, 1996, 59 p.). În ritm şi stil de Acatist, cu douăsprezece **trepte** şi treisprezece **stări,** volumul este de fapt un **Acatist al Sfântului Ioan Valahul, „fiul nostru"** al românilor, **„mărturisitor al dreptei credinţe, martirizat în Constantinopol la 12 mai 1662, prin mântuitoarea bunăvoinţă a geanabeţilor lui Alah".**

Acest Acatist poartă titlul **Iluminatul.**

În acelaşi volum, un al doilea Acatist e intitulat **Luminătorul,** închinat **„Celui întru sfinţi egumenului nostru Avva Calinic, îngeresc episcop al Noului Severin, puternica 'ntrupare de duh românesc, săvârşit cu pace şi'n sărăcie la 11 aprilie 1868".** E vorba, se înţelege, de Sfântul Calinic de la Cernica.

Frumoase Acatiste! Precum în cele mai reuşite opere de gen, metafora e la ea acasă în exprimări surprinzătoare, poetul dovedindu-se un liric de mare sensibilitate şi subtilitate.

Sunt două litanii de întoarcere în secolele XVII şi XIX ale spiritualităţii româneşti, luminate şi iluminate de doi luceferi care, prin forţa cuvintelor şi simţămintelor poetului, strălucesc pe firmamentul culturii noastre, de acum încolo şi mai luminoşi, şi mai frumoşi.

*

● În colecţia „Maeştri spirituali" a editurii Humanitas a apărut SOCRATE de Jean Brun, trad. de Walter Fotescu (Buc. 1996, 140 p.). E un *Socrate* limpezit, un text accesibil şi profesorilor şi studenţilor, cu câteva capitole mari precum: Socrate şi istoria, Persoana lui Socrate, Mesajul lui Socrate, cu subcapitolele: *„Cunoaşte-te pe tine însuţi, Demonul lui Socrate, Ironia socratică"* şi un ultim capitol *„Prezenţa lui Socrate"*, în care e vorba de moartea şi de mesajul său.

La sfârşit are o bună bibliografie. Din aceasta vom reţine *Socrate et Jésus* (Paris, 1944) de Th. Deman, *„La connaissance de soi-même et le socratisme chrétien"*, de E. Gilson, în vol. *„L'esprit de la philosophie médiévale"*, Paris 1932, vol. II, cap. I.

*

● I.P.S. arhiepiscop Bartolomeu Valeriu Anania, după ce ne-a dat o nouă traducere a Noului Testament, a început acum şi traducerea Vechiului Testament. Ca şi cu Noul Testament, urmează aceeaşi metodă. Traducere nouă prin apelul la traducerile Septuagintei în mai multe limbi, pentru a limpezi expresia românească, a da sensuri mai apropiate de original, acolo unde ele se îndepărtează şi, în acelaşi timp, a ne face accesibilă Biblia într-o limbă frumoasă românească, aşa cum a fost şi în originalul ebraic.

Nu e de mirare că I.P.S. Bartolomeu a început traducerea Vechiului Testament prin *Cartea lui Iov.* Cartea aceasta e un poem dramatic şi poetul, naratorul, dramaturgul Anania, era parcă firesc să înceapă cu ceea ce este mai greu de tradus dintre cărţile Vechiului Testament.

Lectura e acum uşoară, cu un coeficient maxim de exactitate şi, evident plăcută. Dacă am încerca să reproducem câteva versete ar trebui să transcriem toată cartea.

I.P.S. Anania, într-o introducere, scurtă dar consistentă, optează pentru istoricitatea personajului Iov. Argumentele biblice — pomenirea lui în alte cărţi ale Vechiului şi Noului Testament — merg spre această concluzie. Valoarea literară a cărţii nu e însă, nici împiedicată, nici sporită de istoricitatea lui Iov. Tot aşa e şi cu valoarea ei filosofică şi religioasă. Dacă un anume Iov e autorul cărţii, personajul său — autobiografia lui — e un personaj dramatic, extraordinar realizat. Aşa se şi explică faptul că drama lui Iov e tema de predilecţie a filosofilor existenţialişti care caută dramele cu lumânarea!

Iov, cum spune I.P.S. Anania, nu-şi înţelege suferinţa. *„Ea se consumă sub semnul absurdului ... Suprema lui întrebare: De ce?* (întrebarea dreptului care suferă, n.n.), *rămâne fără răspuns; un răspuns pe care nu i-l pot da, nici înţelepţii prin logica lor sofisticată, dar nici Dumnezeu care Se mulţumeşte să tacă"* (p.7).

Absurdul situaţiei, arată Î.P.S. Anania, îşi caută totuşi, până la urmă, o explicaţie plauzibilă, care îl scoate din categoria absurdului. Nu tot ceea ce pare că începe pe pământ, începe cu adevărat aici. Cele două lumi, cea de *aici* şi cea de *dincolo* sunt realităţi, şi concomitente şi succesive. Explicaţia a ceea ce nu e de înţeles *aici,* trebuie căutată *dincolo.*

Disputa reală era dincolo, între Dumnezeu şi Satan. Dumnezeu îşi lăsa *dreptul* să fie ispitit, încrezător că nu se va lăsa învins, iar Ispititorul garanta că *dreptul* va ceda şi va blestema. Până la urmă, firesc, Dumnezeu a avut dreptate. Ispititorul a fost învins, iar dreptul s-a bucurat de o *restitutio in integrum.*

Acestea, desigur, pe scurt.

Cartea lui Iov, în traducerea Î.P.S. Bartolomeu Valeriu Anania e o bună mărturie că vom avea şi un Vechiul Testament adus la zi, după criterii ştiinţifice şi literare de ultimă oră. Notele savante, ca şi la Noul Testament, rotunjesc o lucrare care va intra de acum înainte, pe dreptate, în succesiunea *Bibliei de la Bucureşti,* marea operă de răscruce a culturii româneşti.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU